
BIB
DE · OSUNA

Edmond Thomas
his Book

Vertue in. f.

Edmond Thomas his Book

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

XENOPHONTIS
DE
CYRI INSTITUTIONE
LIBRI OCTO.

Græca recognovit, cum Codice MS^to OXONIENSI & omnibus fere libris editis contulit, plurimis in locis emendavit, Verſionem Latinam reformavit, Obſervationibus ſuis, Tabula Geographica, biniſque Diſſertationibus præmiſſis auxit & illuſtravit; Notas H. STEPHANI, LEUNCLAVII, Æ. PORTI & MURETI recenſitas & caſtigatas, Variantium Lectionum delectum, Indiceſque neceſſarios adjunxit

THOMAS HUTCHINSON A. M.

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO, MDCCXXVII.

Imprimatur:

JO. MATHER

VICE-CAN. *OXON.*

Febr. 13. 172$\frac{6}{7}$.

HONORATISSIMO VIRO

THOMÆ

Comiti de *MACCLESFIELD*, Vice-Comiti PARKER De *EWELME*, Baroni de *MACCLESFIELD*.

OPUSCULUM hoc, Comes Illuſtriſſime, quo ſtatim inchoato læta mihi Tui favoris conciliandi ſpes adfulſit; cui dum ſtudium impertire perrexi, Tua mihi benignitas opem ſimul

& ornamentum adtulit; jam mea qualicunque cura tandem abſolutum, Tui ſub tutela nominis in lucem prodire geſtit.

Hoc ad Te, quidquid eſt munuſculi, ſubmiſſe deferendum ſuaſit in primis officii ratio, grati erga Te animi documentum a me poſtulantis: ſuaſit etiam excelſum illud, quod tenes inter homines, faſtigium; ad quod egregia Tua in Rempublicam Te evexere merita.

Libens equidem Veteribus illis accedo, qui ipſum ſtatim ſive metris alligatæ ſive ſolutæ orationis initium præclari alicujus fulgore nominis illuſtrandum monuerunt; id, opinor, futurum exiſtimantes, ut quantum Scriptoris ingenii mediocritate deprimeretur opus, tantum præcellentis viri patrocinio munitum adſurgeret.

Dum vero Tuo de ſplendore lumen aliquod opellæ huic meæ acceſſurum lætor, in hoc quoque mihi non poſſum non gratulari, quod Auctorem elegantiſſimum mihi

ſit eum ad patronum deducendi copia, qui in omnia Antiquorum ſapientiæ monumenta facilem ſibi comparavit aditum. Quippe Tu linguas omnes, quas Muſæ celebres reddidere, calles; & ita calles, ut quidquid Romæ, quidquid Athenis natum eſt in orbis literati decus, Tuo id omne capaci animo complexus ſis. Eloquentiæ fontes, ex utracunque tandem illi manarunt urbe, penitus adeo deguſtaſti, ut ſermonem etiam Anglicanum, Te in foro dicente, Te legum interpretem agente, noſtrates æmula ſaltem ſive Atticæ ſive Romanæ dictionis elegantia, vi, copia ſuperbientem agnoverint. Nec contentus juris tantummodo conſultiſſimum exſtitiſſe, & in politioris humanitatis incubuiſſe ſtudia, interiores ſcrutatus es reconditaſque literas, atque in intimam Philoſophiam & Mathematicarum diſciplinarum myſteria penetraſti. Ea autem Tui prope ſingularis eſt ingenii vis, ea inſtructus es eruditionis Eccleſiaſticæ copia, ut de

gravissimis quibusque Theologiæ momentis accurate disserere; sensumque veritatis oraculorum exquisitius investigare, investigatum prompte perspicueque aperire possis. Adeo ut de quacunque sermo disciplina inciderit, non eam Te delibasse, sed penitus perspectam habere, non unum atque alterum annum, sed totius vitæ tempus in ea sola consumpsisse videaris.

Minus itaque mirum videri debet, si Te, summum licet honoris gradum tenueris, studiorum hujusmodi cura tetigerit; si in gravissimis Reipublicæ negotiis, in maxima rerum aliis haud humeris ferenda mole, de amplificanda literarum dignitate, de fovendis munificentia Tua literarum cultoribus, cum optimo Sacrorum Antistite, ad Britanniæ nostræ decus, ad Ecclesiæ universæ commodum promovendum nato, consilia communicaveris. Nam ipse quanti sit æstimanda doctrinæ supellex ista, quam in scripta sua condidere Veteres, proprio stu-

dio, non aliorum ſermone, deprehendiſti; ipſe Tuo exemplo docuiſti, copiam ſententiarum opulentam, ſtili majeſtatem, artis elegantiam, omnes denique dicendi veneres ex iis veluti fontibus hauriri oportere: atque adeo cum uberrimos hoſce ſtudiorum fructus guſtaveris, guſtatos adamaveris, generoſa Te movit indoles, ut ad eos aliis etiam percipiendos viam benignitate Tua munires. Meo certe in animo perpetua vigebit iſtius diei, mihi longe honeſtiſſimi, memoria, quo Te talem tantumque virum adire primum & videre licuit: quo Tua me liberalitate cumulaſti; rara tanto in apice comitate Tibi devinxiſti; ad eundem denique honorem ſimul & beneficium ſæpius conſequendum, ſæpius conſequutum, invitaſti.

Sed ne Te, ſive ſaluti publicæ proſpicientem, ſive operam bonarum artium ſtudio dantem, utilitati certe communi ſemper inſervientem, morer teneamque diu-

tius, oro quæſoque, ut fœtus hoſce noſtræ diligentiæ, quam ad Xenophontis editionem hanc adornandam contulimus, ea qua ſoles humanitate complecti; meque, uti benignitatis Tuæ non immemorem, ita nec ea prorſus indignum exiſtimare velles:

Tibi devinctiſſimum

deditiſſimumque

THOMAM HUTCHINSON.

LECTORI F.

OPeroſo jam & planè improbo labore exanclato, meus (nec mirum) animus à longis verborum ambagibus abhorret. Itaque, LECTOR BENEVOLE, *ut me prolixam adhibendi præfationem, te legendi, levarem onere, quàm pauciſſimis ea complexus ſum, de quibus hoc te loco monendum judicavi.*

In primis operam dedi, ut Græca non modò nitidè, ſed, quoad ejus fieri potuit, emendatè typis exprimerentur. Mihi verò in hanc curam incumbenti maximo fuit adjumento Codex MS. membranaceus, quadratâ formâ; quem Bibliotheca Bodlejana ſuppeditavit. Hunc oculis ipſe ſedulò perluſtravi; atque primùm cum editione, quæ Etonæ fuit excuſa anno 1613. *deinde cum illâ, quæ Henrici Stephani operâ vice prodiit alterâ* 1581. *& Pariſienſi, quam tertiùm à Leunclavio recenſitam excudebat Ant. Stephanus* 1625. *contuli. Et quamvìs ex H. Stephani Annotationibus abunde conſtaret, eum editiones Aldinam Baſileæ* 1525. *& Florentinam,* 1527. *excuſſiſſe; has ipſe tamen propriis verſare manibus, paſſímque de locis impeditis in conſilium adhibere non gravatus ſum. Alias etiam aliis in locis formâ, utì vocant, octavâ impreſſas editiones inſpeximus: at de iis meminiſſe ſat eſt, quarum laudes haud dicere quis poſſit. Ut autem faciliùs Camerarii editione carerem, fecit Stephani & Leunclavii diligentia; quippe qui ex illius exemplari, ſi quid aliquando notatu dignum exhibeat, lectiones paſſim adferre ſoleant. Rem gratam nobis fecerunt etiam Gabrielius & Muretus; quorum ille emendationes in Xenophontéæ hujus Hiſtoriæ libros omnes, ex vetuſtis quibuſdam exemplaribus collectas, ad calcem Verſionis ſuæ Latinæ adjecit: hic annotationes in Xenophontem breves conſcripſit, quæ nobis ad veram lectionem reſtituendam nonnihil opis adtulerunt. His ſubſidiis inſtructus paucas quaſdam maculas, quæ penitùs jam in elegantiſſimo hoc opere inſederant & inveterârant, elui; plures forſan alias olim eluendas, humana utì fert natura, prætermiſi.*

Verſionem deinde Latinam, quam Leunclavius Xenophonti tertiâ curâ emendatam adjunxit, ad examen revocavi; eâmque itâ tam ad Græca exigendo, quàm cum aliorum interpretationibus, Latinis, Anglicanis, Gallicis, conferendo reformavi, ut nova ferè dici mereatur ea, quam ad imam paginæ cujuſque partem excudendam curavi. Vetuſta certè

Philelphi versio rudior licèt & inculta fuerit, haud parum tamen ad nostram accuratiùs adornandam juvit. Eam quippe præ se fert Interpres fidem & simplicitatem, ut Græca ubi minùs intelligeret, verbum verbo reddiderit: atque ità plurimis in locis ad veram lectionem aditum patefecerit. Haud ità Gabrielius; quippe qui nec Auctoris sensum ubique fuerit adsequutus, & verba ejus liberiùs in sermonem Latinum verterit. Laudem tamen merentur correctiones supra memoratæ, quas libro extremo adposuit. Non est, cur de aliarum versionum, quas mihi consulendi copia fuit, auctoribus sigillatim dicerem. Satìs fuerit, si Vintemillio Rhodio, Cl. Charpenterio, Nostratibusque, quorum illi Gallicè, hi Anglicè Xenophontéum hoc opus reddidêre, nonnihil me debere profitear. Leunclaviana autem versio (hujus enim iterum meminisse oportet) ejusmodi est, quam nemo temerè reprehenderit, nemo non laudaverit, qui secum animo cogitârit, atque etiam expertus fuerit, quàm difficile sit Græca Latinum in sermonem ità vertere, ut nihil offendas, nusquam incurras. Ideò verò mihi minùs satisfecit Leunclavius, quod & de Græcis nonnunquam errat, & sæpè verborum usus ambage, adeò non adjuvat Lectorem, ut etiam moretur; adeò non Auctoris mentem aperit, ut ei tenebras offundat. Mihi sanè arridet sententia Clar. Viri Zach. Pearce, quam, in Præfatione præstantissimæ Longini editioni præmissâ, verbis his exposuit: " Velim Interpretem fidum esse, sed non sui ostentatorem; sit " modò dictio ejus Latina, sint verba sensum Græci auctoris clarè brevi- " terque exprimentia, non quæro an Versio ornatum præ se ferat; neque " enim legenda, sed consulenda est illa, ut &c.

Versionem excipiunt Notæ; quæ eò sanè spectant, ut Auctori restituant integritatem, lucem fœnerentur; eúmque adeò Lectori, Græcarum literarum studioso, gratum usquequaque & utilem exhibeant. Criticas plerasque animadversiones ex notis H. Stephani, Leunclavii, Mureti, Æm. Porti, excerpsimus: quorum tamen vestigiis haud ità mihi semper visum est insistere, ut in aliam aliquando viam, atque illi monstrâssent, me dare nefas esse judicarem. Earum autem observationum, in quibus sermonis Xenophontéi cum Novi Testamenti stilo instituitur comparatio, maximam sanè partem diligentiæ Viri præclarâ eruditione conspicui, Georgii Raphelii, acceptas refero: cujus Annotationes Philologicas in Nov. Test. ex Xenophonte collectas, mihi, haud diu post initum de Xenophonteâ hâc editione adornandâ consilium, in manus tradidit Vir Orientalium literarum peritissimus & amantissimus collega meus Tho. Hunt, qui Observationes in librum Job, multiplici doctrinâ & elegantiâ refertas, in lucem mox, Θεοῦ συνεθέλοντος, *emissurus est. Ipse quidem, antequam Raphelii annotationes mihi videre contigit, ejusdem generis nonnullas scriptis mandâ-*

ram; è quibus unam atque alteram à Raphelio & Clar. Blackwallo nostrate, de re literariâ meritissimo, occupatas tandem inveni. Quod tamen adeò non ægrè tuli, ut gauderem potiùs viros eruditos mecum sensisse, compluré sque alias observationes, Cl. Raphelium præsertim, suppeditâsse, quibus meas & augere possem & ornare. Cæterùm de his satis: neque enim hìc loci cum iis disputationem ingredi libet, qui stilum Novi Testamenti ad Hebraïcæ dictionis indolem ità compositum esse aiunt, ut prorsùs à Græcè loquendi ratione recedat; atque adeò nec de puritate cum stilo Profanorum Græcè scribentium certare possit, nec cum eo sollicitè conferri debeat.

Ad calcem operis Addenda quædam excudi curavimus; quæ partim è notis doctissimorum virorum, H. Stephani, Leunclavii, Mureti, Æm. Porti; partim è Gabrielii emendationibus, MSto Bodlejano, nostróque penu deprompsimus.

Hæc sequuntur Indices tres: quorum primus Persicas voces in hoc opere occurrentes; secundus, voces ad rem militarem spectantes, exhibet explicatque: ad hos autem conficiendos maximo adjumento fuêre Clarisf. doctissimíque Hadriani Relandi Dissertatio de Reliquiis Veteris Linguæ Persicæ, *& eruditissimi Viri, præconio sanè nostro longè majoris, Joannis Potteri, Episcopi Oxoniensis,* Archæologia Græca: *tertius res memorabiles complectitur.*

His absolutis, finis volumini quidem, non item nostro labori impositus est. Quippe non tantùm editoris, sed & patroni quodammodò Xenophontéi (utrùm temerè an prudenter, judicet Lector) partes suscepimus: quibus, duris licèt, ut pro virili ritéque fungi niteremur, binas Dissertationes huic Historiæ præmisimus, quæ totam ejus materiam ad examen revocatam, & nonnihil tam rationibus quàm suffragiis confirmatam exhibeant. In earum autem primâ, de Xenophontis Vitâ & Scriptis generatim, speciatim de Cyropædiâ: in alterâ, de Legibus, Institutis &c. Persarum, agitur: in utrâque, testimonia Scriptorum, qui in eodem, quo Noster, argumento versati sunt, adducere visum est, &, prout res postulabat, excutere. De moribus, ritibus, omníque Persarum disciplinâ Vir summus Barn. Brissonius adeò doctè, accuratè, copiosè tribus de Regio Persarum principatu *libris disseruit, ut pleraque omnia, suis institutis apta, expediat adferátque: imò, Scaligero censente, tam aliena quàm congruentia, quò commentariorum adaugeret molem, simul omnia congerat. Verùm ut ità sit, (licèt mihi quidem non tam Brissonius judicio caruisse, quàm acerbitate Criticus abundâsse, videatur) à sugillando tamen auctore, cujus ex operibus, veluti penu literario, præclara multa non modò nos, sed & alii complures hauserint, animo prorsùs abhorremus. Quin*

apertè ingenuéque fateor, me sæpiùs eo consilio librum modò laudatum evolvisse, ut quidquid ad Xenophontem egregiè illustrandum, atque hâc ab Historiâ commentitiæ de disciplinâ Persarum & institutione fabulæ suspicionem removendam facere animadverterim, id summatim ordinéque libri hujus in limine descriptum exponerem.

Colophonem operis hujusce rationi tandem addat Tabula Geographica: quam ità conficiendam curavimus, ut eo Populi cujusque loco repræsentetur nomen, quem ei Xenophon ipse priùs in Historiâ Cyri tribuisse visus est. Illam autem ut primùm intuebitur aliquis, vulgaribus tantùm id genus Tabulis adsuetus, haud dubiè omnia nos in Geographiâ turbâsse, miscuisse putabit. Ab hoc, quisquis erit, id unum peto, ut ad ipsius Historiæ seriem, cui Tabulam istam accommodatam esse oportuit, oculos animúmque convertat; eámque adeò priùs diligenter expendat, reputétque secum ipse, qui Populorum situs ex Auctoris mente requirantur, quàm judicium de nostrâ hâc Tabulâ pronuntiet. Adeat etiam oportet ea, quæ in fine Dissertationis primæ, ex observationibus Claris. Frereti ad Geographiam Κύρȣ Παιδείας *spectantibus ferè prolata, notavimus. Vir sanè eruditus ille ad Xenophontis tuendi munus explendum ab ingenii acumine, doctrinæque copiâ paratus adeò accessit, ut alterius, quam promisit, de eodem argumento dissertationis, necnon etiam Tabulæ Geographicæ, mihi desiderium incusserit. Hactenùs autem mihi tam beato esse non licuit, ut alterutram viderem, vel an fidem adhuc liberaverit Cl. Freretus, inaudirem. Verùm, is quod susceperat, opus, nè quid huic editioni cumulatè perficiendæ deesset, meâ qualicunque curâ, quantum per prolegomenωn rationem liceret, absolutum, Lector, tibi dare volui.*

Hæc ferè habui, quæ de operis hujusce ratione dicerem: quod tibi maturiùs quidem in manus, pro eo ac debui voluíque, quominus traderem, impedivit iniqua ea, quâcum haud raRò conflictatus sum, valetudo; impediêrunt etiam occupationes, quibus nullo non die, nullâ ferè non horâ distinebar. Sed nostro fruere tandem labore; qui sanè quanti sit æstimandus, proprium te par est judicium, non sermo noster, edoceat.

Scribebam OXONII,
in AULA CERVINA,
VI Cal. Apr. 1727.

EUROPÆ
Thracia
PARS
PONTUS EUXINUS
Indi, qui et
Æthiopes
Colchis
MARE
CASPIUM
Castellum
Armenia
Chaldæi
Phrygia Minor
Paphla gones
qui et Chalybes
Mariandyni
Major
Græcia
Hellespontus
MARE
ÆGÆUM
Æoles
Lydia
Iones
Caystrus fluv.
Caria
Phrygia
Magna
Sardes
Thymbrium
Cilicia
Peloponnesus
ASSYRIA
Gobryæ
Castellum
Ecbatana
MEDIA
Gadatæ
Castellum
SYRIA
Creta Ins.
Cyprus Ins.
Phoenices
Babylon
Tigris
Euphrates fluv.
Bactri
MARE MEDITERRANEUM
Sacæ
Cadusii
Hyrcani
Cadesia
Susa
PERSIA
fluv.
LIBYA
ARABIA
ÆGYPTUS
ARABIA
PETRÆA
DESERTA
SINUS PERSICUS
AFRICÆ
Nilus fluv.
Æthiopiæ Pars
SINUS ARABICUS
PARS
ARABIA
FELIX
MARE ERYTHRÆUM
40
35
30
25
20
IMPERII PERSICI
Typus,
ex mente XENOPHONTIS.

DISSERTATIO PRIMA:

IN QUA

I. Agitur de Vitâ XENOPHONTIS: *II. de Scriptis ejus generatim: III. ſpeciatim de* CYROPÆDIA; *cujus triplex eſt materia,* 1. *Diſciplina & inſtituta Perſica;* 2. *monita tam ad mores quàm ad rem militarem ſpectantia;* 3. *ortus, res geſtæ, mors Cyri: IV. de quibus omnibus quæ ab aliis Hiſtoricis tradita ſunt expenduntur, & cum Xenophonteâ narratione conferuntur: V. Xenophontem de Cyro ad hiſtoriæ fidem ſcripſiſſe oſtenditur; & quas ob cauſas ei potiùs, quàm Hiſtoricis ab eo diſſentientibus, accedendum ſit: VI. Populorum ſitus, quorum in his libris meminit Xenophon, ex Geographiæ monumentis confirmantur; & Tabula, quam damus, Geographica illuſtratur.*

I. XENOPHON [1] Athenienſis, ex tribu Ægeïdis, & Erchiâ populo ſive pago oriundus. Leunclavius quidem & Stanleius noſtras, Leunclavium, opinor, ſequutus, eum in tribum Erchienſem malè retulerunt: cùm [2] Erchia non tribûs, ſed pagi ſeu populi ſit nomen. De genere Xenophontis altum eſt apud Veteres ſilentium: qui patrem quidem, nomine [3] Gryllum, commemorant; ſed quo vitæ genere, quâve uſus eſt fortunâ, non liquet. Abundè verò liquet, Noſtrum ſtirpem ſuam, (qualiſcunque ea tandem erat) ſive humilem, animi nobilitate, ſive nobilem, recenti multarum lumine virtutum illuſtrâſſe. Verùm nec ignobili nec obſcuro genere natum eſſe Xenophontem ſuadet vetus illud hoſpitium, quod ei cum [4] Proxeno Bœotio, [5] viro ſanè illuſtri, intercedebat.

Quo tempore natus eſt Xenophon, à Veterum nemine diſertè ſcriptum eſt: ea tamen unus & alter tum de rebus ab eo geſtis, tum de ætatis anno, quo diem ſupremum obiit, memoriæ prodiderunt, ex quibus luculentè ſatìs efficiatur, eum natum eſſe anno ferè tertio Olymp. 82. Euthydemo Archonte Athenienſi, atque an. 449. ante natum Chriſtum. Quippe pugnæ illi Deliacæ, Athenienſes inter & Bœotios an. 1. Olymp. 89. pugnatæ Xenophontem interfuiſſe [6] narrant: quo tempore annos ei minimùm viginti tribuamus neceſſe eſt, cùm id [7] demum ætatis juvenes, apud Populum Athenienſem, nomina militiæ dare, & ſacramenta dicere ſolebant.

1 Laërt. II. 48. Suid. 2 Harpocration, Heſych. Suid. ad v. 3 Laërt. loc. cit. Suid. alii paſſim. 4 Ἀναβ. Κύρ. lib. 3. ſub init. 5 Ἀναβ. lib. 2. ſub fin. 6 Strab. l. 9. p. 618. Laërt. l. II, 22. 7 J. Poll. l. 8. ſegm. 105.

Accedit, quòd [1] Lucianus testatur, Nostrum 90. jam ampliùs annos natum obiisse; scil. an. 1. Olymp. 105. ex mente Stesiclidis, à [2] Laërtio citati. Quòd si ab an. 1. Olymp. 105. ad an. 3. Olymp. 82. computando regrediamur, annorum inveniemus numerum, quem Xenophonti tribuit Lucianus. A Stanleio quidem ille natus dicitur an. 1. Olymp. 82. nimirum cum apud Laërtium mortis illius tempus an. 1. Olymp. 105. notatum invenit, statim ineunte Olymp. 82. illum in vitam ingressum esse putavit, propterea quòd Lucianus 90. ampliùs annos ætatis ei tribuerat. Sed pari ratione quovis præcedentis etiam Olymp. anno in lucem hanc illum prodiisse dixerit Stanleius. Mihi vero simillimum videtur, si vitam Xenophon ultra 90^{mum} ad alium annum integrum produxisset, id nos Lucianum edocere, atque adeò ab incertis de ætatis, quo ille fato concessit, anno conjecturis liberare voluisse.

Xenophontem, cùm juvenis adhuc esset, audivisse Socratem, inter omnes constat. Et quo quidem interveniente casu factum est, ut Socrati se in disciplinam traderet, nullâ de ætate, quâ tunc temporis esset, mentione factâ, scripsit [3] Laërtius. Quantos autem progressus, dum scholam Socraticam frequentavit, in studio philosophiæ fecit, qualique erat in egregium illum præceptorem animo, certissimè nec sine jucundo diligentiæ fructu comperiet, ejus qui tum cætera scripta, tum præcipuè Memorabilia & Apologiam Socratis perlegerit. Neque in Scholæ tantùm umbrâ nobilis, sed etiam in luce oculisque hominum magnus exstitit: ense pariter ac calamo insignis. Credibile est, eum Socrati ad bellum Peloponnesiacum proficiscenti comitem se adjunxisse: octavo certè, post obortum illud bellum, anno, pugnæ ad Delium commissæ interfuit; cùm haberet annos circiter 26. Eâ quippe pugnâ, testibus [4] Laërtio & Strabone, Xenophontem ab equo delapsum in humeros recepit Socrates, receptum extremo penè discrimine eripuit.

Post hanc pugnam, Atheniensibus funestam admodùm, Noster Athenas se unà cum Socrate retulit; ibique philosophiæ studia, aliquo intervallo intermissa, revocavit. In hæc autem eum incubuisse credi par est, donec in Asiam ad Cyrum, qui bellum adversùs fratrem Artaxerxem movere cœperat, profectus est. Belli causam istius, atque adeò itineris Xenophontéi, paucis accipe: [5] Mortuo Dario, Persarum rege, Artaxerxes filius ejus natu major in patris regnum successit. Cyrus autem, alter Darii filius (quem ad se Darius jam moribundus præfecturâ, quam ei concesserat, arcessiri jusserat) à Tissapherne accusatus est, quòd fratris Artaxerxis vitæ insidias pararet. Accusatori cùm fidem haberet Artaxerxes, fratrem in custodiam conjiciendum curavit: quâ tandem periculóque necis, quam frater ei paraverat, matris eum preces liberârunt. Ut primùm autem & libertatem & dignitatem ille suam recuperaverat, adhibitâ contumeliæ memoriâ, ultionem moliri cœpit; atque adeò fratrem regno exuendi consilium inivit. Itaque curæ fuit ei, ut barbaros, ipsi qui

1 De Longæv. p. 917. edit. Bourd. 2 II, 56. 3 l. II, 48. 4 Laërt. II, 22. Strab. l. 9. p. 618. 5 Ἀναβ. Κύρου l. 1. sub. init.

aderant, tum bello idoneos, tum erga ſe benevolos redderet: quin & Græcorum ad decem millia militum, amicorum ope, coëgit. Inter hos autem erat Proxenus ille Bœotius; qui ad eum, Sardibus degentem, cum gravis armaturæ militibus mille quingentis, & quingentis expeditis venit. Ab hoc Xenophon [1] è patriâ fuit evocatus: qui vocanti tamen haud priùs parendum cenſuit, quàm [2] Socrati rem expoſuerat. Huic igitur epiſtolam Proxeni, ſibi Cyróque ut amicus tertius adſcriberetur, eum hortantis, oſtendit; ſimúlque ſibi illum in conſilium adhibet, ſequeretúrne Cyrum. Conſulenti poſtea quàm Socrates expoſuit, quæ ſibi videbantur, *Et noſtrum quidem*, inquit, *humanum eſt conſilium, ſed de rebus obſcuris & incertis ad Apollinem cenſeo referendum.* Is utique veritus eſt, nè Xenophonti amicitia Cyri apud Athenienſes fraudi eſſet, quòd Cyrus adverſùs Athenienſes ſummis viribus Lacedæmonios juverat: atque adeò monet, ut Delphos profectus, Apollinem conſuleret. Eò itaque profectus Xenophon, Phœbi oraculum ſciſcitatus eſt, cui deo preces, cui ſacra perageret, ut iter propoſitum ipſi proſperè cederet. Ut ab oraculo reſponſum tulit, Athenas reverſus, Socrati id aperit: à quo in eo reprehenſus eſt, quòd non Apollinem de itinere prius potiúſve, ingrediendúmne eſſet, conſuleret, quàm ipſe ſecum id ingredi ſtatueret; & quo pacto ritè ſuſcipi poſſet, id unum quæreret. Cùm tamen, ait Socrates, id quæſiviſti, facienda tibi ſunt, quæ deus imperavit. Itaque profectionem parat.

De eâ autem, quâ Xenophon erat, ætate, cùm in Aſiam ad Cyrum profectus eſt, non una eſt eruditorum ſententia. Camerarius in Diſſertatione *de Vitâ Xenophontis*, eum ([3] Menagio teſte) *adoleſcentem* vocat. Huic opinioni favere duo videntur loci [4] Auctoris ipſius; ubi (Interpretes utique ſi quis audire velit) de ſe, tanquam *adoleſcente*, loquitur. Haud abs re fuerit ipſa adferre verba: εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι, ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά. Xenophontem ideò de ſe ità loquutum eſſe putârunt Interpretes, quòd tunc temporis eſſet admodùm adoleſcens: cùm omnino, contrà atque velint illi, de ingraveſcente ferè verba ætate debeant accipi: quaſi dixiſſet, ſe, provectæ licèt ætatis excuſationem haberet, eâ tamen uti nolle; cùm ſibi ſatìs ad mala propulſanda vigoris ineſſe ſentiret. Eum autem circiter quinquaginta tunc annos fuiſſe natum, pluribus probavit doctiſ. [5] Charpenterius: cujus ſanè ſententia firmiſſimis argumentis rationibúſque niti videtur. Cùm enim ex Luciani teſtimonio ſupra laudato, eum 90 annos vixiſſe conſtet; obiiſſe verò tradat Laërtius anno 1. Olymp. 105. quinquaginta circiter annos ei tempore ſuſceptæ adverſùs Artaxerxem expeditionis tribuamus neceſſe eſt: cùm liquidò pateat, Cyrum in iſtam expeditionem exercitum eduxiſſe an. 4. Olymp. 94.Ettereà, res ipſa docebit, tot Xenophontem annos eo habuiſſe tempore; ſi quis ſecum animo cogitaverit, quale munus ei, Cyro mortuo, detulêre Græci; quàm ſapienter illo felicitérque perfunctus

1 Ἀναβ. lib. 3. ſub init. Laërt. 11, 49. 2 Eoſd. ibid. Cic. de Divin. 1. 54. 3 Obſerv. in Laërt. 11, 49. 4 Ἀναβ. l. 3. haud longè ab init. & lib. 2. ſub init. itidem. 5 in præfat. ad Orat. de Ageſil. (non utì Menagius dicto loco, ad Κύρου παιδείαν) à ſe Gallice redditam.

eſt; tantâ denique eum apud milites auctoritate valuiſſe, ut [1] furentem eorum Byzantii diripiendi impetum continere & comprimere poſſet. Hæc ætate provectâ virum, magnis in rebus gerendis & ſuſtinendis diu exercitatum, non adoleſcentem animos militares tractandi rudem, poſtulant. Nec adoleſcenti conveniunt ea, quibus [2] Seuthes Thrax Xenophontem adloquitur verba: quippe qui filiam ſuam ei ſe collocaturum, & ejus ſe viciſſim (ſi quam haberet) Thracio more in matrimonium accepturum, pollicitus ſit: quæ quidem adoleſcenti, cui filiam fuiſſe nubilem haud vero ſimile eſt, pollicitatio ridicula non potuit non videri. Reſtat, ut Phalini orationem, qui Noſtrum νεανίσκον [3] adpellat, ad examen revocemus. Phalinus autem ille à rege Perſarum ad Græcorum præfectos miſſus fuerat, ut eos arma tradere juberet. Hæc contra poſtulata Xenophon orationem, brevem quidem, ſed gravem planè virilémque, habuit. Cui cum riſu reſpondit Phalinus: Αλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ &c. Faſtidioſiùs hæc ille; & tanquam ſi Xenophontem [4] *temerarium*, [5] *rerúmque omnium rudem* exiſtimaret. Et ità quidem accipi poteſt vox νεανίσκος: quippe quam eandem eſſe cum νεανίας docet H. Stephanus: ſcil. [6] *ferox, audax* &c. Nec mirum eſt, ſi Noſtro ſatìs audaciæ, ſapientiæ parum ineſſe putaret Phalinus; cùm à ſe regis mandata rejiceret, Græcíſque, ut arma tenerent, auctor eſſet. Nam, Cyro interfecto, illos hoſtium copiis undique circumfuſos, commeatu deſtitutos, belli gerendi voluntatem abjeciſſe facilè Perſis perſuaderi potuit. Porrò, regis ille Perſarum nuntius ætate forſan erat adeò provectus, ut præ ſe Xenophon adoleſcens ei videretur; cùm præfectorum ætatis grandioris, v. g. annorum 70. quíque uſu bellorum exerciti fuêre, moris ſit, ut inſolentiùs ſe efferant; militémque adeò, quem ætate longè antecellunt, v. g. 45. aut 50. annos natum, deſpiciant: præſertim ſi νεανιεύεσθαι, i. e. temerè aliquid confidentiúſque audere, ſeu juveniliter ſe jactare, videatur. His, opinor, de cauſis Xenophon in oratione Phalini νεανίσκος audit. Sed redeamus illuc, unde divertimus.

[7] Xenophon, factis ſacris, navem conſcendit, ac Sardibus Proxenum & Cyrum adſequitur, exercitum jam jam in expeditionem educturos. Ibi Proxenus primùm, utì par erat, deinde Cyrus eum hortatus eſt, ut ipſis belli ſe comitem adjungeret. Eorum hortationi paret, militiæ dat nomen, & Cyrum ad bellum id ſequutus eſt, quod illi quidem lethi diem maturavit, Græcis luctuoſum exſtitit, ſibi multis ſummíſque difficultatibus conflictato, eluctanti omnes, ampliſſimam tandem gloriæ materiam præbuit. [8] Interfecto quippe Cyro, [9] & præfectis, qui ejus auſpicium & imperium fuerant ſequuti, hoſtium fraude de medio ſublatis, Græcis auctor eſt Xenophon, [10] ut duces in demortuorum locos ſtatim legerent. Itaque lecti ſunt prætores; Xenophonte ipſo in Proxeni locum ſuffecto.

Quid deinde rerum geſſêre Græci, quæ pericula, quáſve ſubiêre cala-

1 Chio. epiſt. Αναβ. l. 7. ſub init. 2 ibid. paulo infra. 3 Αναβ. l. 2. ſub init. 4 Steph. Theſau. L. G. ad v. 5 Heſychio νεανίσκος eſt νήπιος: i. e. Moſchopulo exponente, non ſolùm ἐν βρεφικῇ ὢν ἡλικίᾳ, ſed etiam ὁ ἔχων γνῶσιν βρέφους, κἂν γέρων. 6 Heſych. Νεανίας, τολμηρός. 7 Αναβ. 3. ſub init. 8 Αναβ. lib. 1. ſub fin. 9 Ejuſdem Hiſt. extremo ferè l. 2. & Κύρου Παιδ. p. 661. 10 Αναβ. l. 3. ſub init.

mitates, quâ denique ratione in Græciam tandem venêre reduces; neque instituti nostri ratio pleniùs exponere patitur, & Lector cum uberiori longè studii sui fructu discat ex ipsâ Cyri Ἀναβάσεως historiâ; in quâ Xenophon res istas singulatim commodissiméque persequitur. Ex eo sanè libro abundè constat, Xenophontem Græcorum, qui Cyro se adjunxerant, facilè principem exstitisse; ejúsque potissimùm fidei, prudentiæ, magnanimitati decem mille virorum salutem reditúmque in patriam acceptum referri debere. Specimen ille certè, si quis alius, artis militaris vividæque bello virtutis egregium dedit; cùm in mediâ hostium regione, innumerabilibus Persarum copiis undique circumfusis, deprehensus, equitatu destitutus, nemine sine pugnâ præbente commeatum, objecta flumina transivit, montes altissimos præcipitésque superavit, maxima terrarum, partim ab incolis desertarum, partim populis ferocissimis abundantium, spatia emensus est; tandémque, tot naturæ difficultatibus obluctatus, tot periculis laboribúsque perfunctus, milites suos hostium, locorum, inopiæ, tempestatum victores incolumésque in Græciam reduxit. Quod Xenophontis factum adeò [1] admiratus est Antonius, ut, cùm iisdem ferè regionibus hostium exercitu, difficultatibus locorum, omniúmque rerum inopiâ circumventus, in summo periculo versaretur, ex quo se ægrè admodùm expedire posset, sæpenumerò exclamaret, *ô decem millia!* quo dicto significavit, sese Græcos, qui Xenophonte duce, eadem illa discrimina incolumes evaserant, magnoperè suspiciendos summísque laudibus efferendos putare.

Finitâ tandem hâc expeditione, [2] cui datum fuerat anni unius & trium mensium spatium, Xenophon Thymbroni Lacedæmonio Pergamum venienti, bellúmque Tissapherni & Pharnabazo inferre paranti tradidit exercitum. Ipse, cùm jam annos ferè 54. haberet, anno autem 1. Olymp. 96. in Asiam cum [3] Agesilao, Lacedæmoniorum rege, profectus est. [4] Hic simul atque imperii potitus est, persuasit Lacedæmoniis, ut exercitum emitterent in Asiam, bellúmque regi Persarum facerent. Datâ potestate, tantâ celeritate usus est, ut regios satrapas imparatos imprudentésque offenderet: atque ibi feliciter adeò rem gessit, ut omnium opinione victor duceretur. Sed hic, cùm à cæteris Scriptoribus, tum eximiè à [5] Xenophonte nostro collaudatus est.

[6] Xenophontem, (ut ad propositum redeamus) patriâ suâ dum absuit, Athenienses exilio multârunt; quòd Cyrum sequutus esset, cùm bellum fratri Artaxerxi inferret. [7] Artaxerxi quippe favebant Athenienses, Cyrum in hostium numero ducebant; [8] quòd Peloponnesio bello Lacedæmoniis opem tulerat. Tradit autem [9] Laërtius, eum exilio multatum esse, quòd in Asiam ad Agesilaüm profectus, in Lacedæmoniorum partes transiisse videretur. Civium suorum iræ, atque adeò pœnæ, quam eis dederat, duplex hæc causa forsan exstitit; quòd ad Cyrum primùm, deinde ad Agesilaüm (quorum utrumque hostili in se animo esse nôrant Athenienses) sese

1 Appi. Alex. de bell. Parth. p. 165. edit. Steph. 2 Ἀναβ. lib. 7. sub fin. 3 Laërt. 11, 51. 4 C. Nep. in vitâ Agesi. 5 In Lib. pecul. de Agesi. & Histor. Græc. sub finem l. 3. & init. 4. 6 Laërt. 11, 51. 7 Pausan. Lac. l. 3. p. 174. 8 Hist. Græc. l. 1. fere medio. Pausan. Lac. l. 3. 9 lib. 11, 51.

adjungebat. Stanleius quidem putavit, decretum illud, quo Xenophon pulsus erat in exilium, factum esse, priusquàm Thymbroni, post finitam tandem, in quam cum Cyro egressus est, expeditionem, exercitum tradidisset. At ex ipsâ [1] ἀναβάσεως istius historiâ contrarium, ac ille statuit, omnino colligendum est. In eâ quippe scriptum est, Xenophontem, impetratis ægrè tandem à Seuthe Thracio, quæ militibus Græcis pollicitus erat, stipendiis, eorum in singulos distributionem Charmino & Polynico permisisse, se verò palam ad iter in patriam comparâsse: οὐ γάρ πω, inquit Auctor, ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς, i. e. *necdum enim suffragiis damnatus erat, ut Athenis exularet.* [2] Laërtius etiam indicat, eum post patriâ pulsum esse, quàm se in Asiam ad Agesilaüm contulisset.

Exilio multatus [3] Scilluntem migravit Xenophon. Tradit [4] Pausanias Scilluntem Eléis ereptam Lacedæmonios ei donâsse. Huc eum sequebatur uxor, nomine [5] Philesia; duóque filii ex eâ suscepti, Gryllus ac Diodorus, [6] qui & Διόσκουροι vocati sunt. [7] Scillus oppidum erat haud procul ab Olympiâ distans: [8] quò cùm Megabyzus, Ephesiæ Dianæ νεωκόρος, ad ludos spectandos venisset, Xenophonti pecuniam, quam ab eo ex Asiâ cum Agesilao in Bœotiam proficiscenti acceperat, restituit. Eâ receptâ, Xenophon agrum Deæ mercatus est; in quo templum etiam & aram extruxit; decimásque fructuum agri Deæ quotannis ibi consecravit. [9] Fanum cingebant nemora, Selleno amne, montibus, crebris arboribus, copiâ fructuum amœna; nobilium ferarum gregibus abundantia. Propter fanum eminet columna, his scripta vocibus: ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. Τὸν δὲ ἔχοντα καὶ καρπούμενον, τὴν μὲν δεκάτην καταθύειν ἑκάστου ἔτους, ἐκ δὲ τοῦ περιττοῦ τὸν ναὸν ἐπισκευάζειν. Ἐὰν δέ τις μὴ ποιῇ ταῦτα, τῇ θεῷ μελήσει.

Hìc dum commoratus est Xenophon, philosophiæ [10] conscribendæque historiæ vacavit. Haud ità tamen in studiis conquievit, ut suorum penitùs oblivisceretur, valetudinis nullam haberet rationem: [11] quin & se venationibus exerceret, & illos voluptatis suæ facere participes, solenníque adeò Dianæ festo interesse vellet. Cæterùm orto inter Eleos & Lacedæmonios bello, [12] Scilluntem illi capiunt, vastántque, his ei suppetias venire cessantibus. Ibi tum Xenophontis filii cum paucis famulis præsenti se periculo subduxêre, atque Lepreum confugerunt: [13] eodem ipse Xenophon se tandem contulit; deinde, cum suis Corinthum habitatum concessit; ubi quod reliquum vitæ erat exegit.

[14] Cùm autem Atheniensibus tandem visum est, opem ferre Lacedæmoniis, ad quos opprimendos Achæi, Arcades & Thebani suas comparârant copias; Xenophon filios suos, Gryllum & Diodorum, Athenas militatum misit. Commisso ad Mantineam prælio, Olymp. 104. an. 2. à Thebanis eorúmque sociis vincuntur Lacedæmonii: ex eo prælio Diodorus nullâ re

1 Lib. 7. sub fin. 2 II, 51. 3 Laërt. II, 52. Ἀναβ. l. 5. haud longè ab init. 4 Eli. pri. p. 297. 5 Suid. Laert. II, 52. 6 Suid. Laërt. ibid. Eustath. ad Odys. α'. p. 1686. 7 Ἀναβ. l. 5. sub init. Strab. l. 8. p. 529. 8 Ἀναβ. l. 5. haud longè ab init. Laërt. II, 52. 9 Eosd. ib. Pausan. Eliac. l. 1. p. 297. 10 Plutar. de Exil. p. 603. 11 Epist. Socrat. 20. Laërt. II, 52. 12 Laërt. II, 53. 13 Laërt. ibid. Plutar. de Exil. p. 603 & 605. 14 Histor. Græc. l. 7. sub init. Laërt. II, 53.

memorabili geſtâ, incolumis evaſit; [1] Gryllus tanto ſe patre dignum præbuit, Epaminondam interfecit, ipſe circumfuſus hoſtium concurſu, [2] cùm fortiſſimè pugnaret, interfectus eſt. [3] Xenophonti ſacrificium ſolenne peragenti triſtis adfertur nuntius, filium natu majorem apud Mantineam in prælio cecidiſſe. Re auditâ, inſtitutum deorum cultum non omittendum putavit, ſed tantummodò coronam deponere (quippe coronatus ſacrificâſſe fertur) contentus fuit. Quam ipſam, percunctatus quonam modo occidiſſet, ut audivit fortiſſimè pugnantem interiiſſe, capiti repoſuit; numina, quibus ſacrificabat, teſtatus, majorem ſe ex virtute filii voluptatem, quàm ex morte amaritudinem, ſentire. [4] Sunt, qui filii eum fato nè inlacrimâſſe quidem dicant, ſed hanc tantùm viro magno dignam emiſiſſe vocem: *Ego cùm genui, tum moriturum ſcivi.* Quàm præclaram autem ſibi Grylli virtus exiſtimationem peperit, teſtantur ejus monumenta, quorum meminêre [5] Pauſanias & Laërtius.

Scribit [6] Athenæus Xenophontem noſtrum aliquando ad menſam Dionyſii Syracuſanorum tyranni accubuiſſe. Quod cùm ex aliorum, qui Xenophontis meminère, ſcriptis non conſtet, fides auctorem tantùm adpellet. [7] Noſtrum autem maximè floruiſſe Olymp. 94. an. 4. tradit Laërtius: qui (Steſiclide & Demetrio Magneſio citatis ejus rei teſtibus) ſenectutem eum maturam (natum ſcil. 90. ampliùs annos, utì docet Lucianus) adeptum, ait Corinthi mortuum Olymp. 105. an. 1.

[8] Fuit autem pulcherrimâ corporis formâ, vultu placido verecundóque, cæſarie promiſſâ; atque utì naturam in fingendo corpore fautricem habuit, ſic benignam admodùm nactus eſt in tribuendis animi virtutibus. Oratio certè eſt index animi atque vitæ: adeò ut amabiles Xenophontis mores, mitéque ingenium ex ſuavi inaffectatóque, quo uſus eſt, dicendi genere quodammodò cognoſcamus. [9] Fuiſſe eum equorum atque venationis ſtudioſiſſimum, peritum belli, fortem manu, [10] in armis elegantiſſimum, veritatis diligentiſſimum, patientiâ contra labores, in victu temperantiâ ornatum, officiorum erga numen, erga ſuos obſervantiſſimum, ipſe quæ literis mandavit abunde teſtantur. Quàm amplo planè generoſóque hic fuerit animo, nullum eſt certius indicium, quàm quòd, [11] cùm Thucydidis libros latentes ſubducere poſſet, eos ipſe primus in ejus viri gloriam in lucem ediderit.

Ageſilaüm Noſtro familiariſſimè uſum eſſe tradit [12] C. Nepos, præceptore, [13] Cicero: eúmque ſibi charum εἰς ὑπερβολήν habuiſſe teſtatur [14] Laërtius. Ageſilao etiam monitore uſum eſſe Xenophontem conſtat: [15] eo quippe ſuadente, filios ſuos Lacedæmone curavit educendos; quò pulcherrimâ diſciplinâ, parendi ſcilicet & imperandi, imbuerentur. Plu-

1 Pauſan. Arcad. p. 470. 2 Laërt. II, 54. 3 Valer. Max. l. 5. c. 10. Æli. V. H. l. 3. c. 3. Seneca in Conſol. c. 12. ad Marci. Stobæ. Serm. 106. Hieronym. in epitaph. Nepot. ad Heliod. Cicer. Conſol. 4 Laërt. II, 55. Seneca in Conſol. ad Polyb. c. 30. Stobæ. Serm. 123. 5 Arcadic. 8. p. 473. & Bœot. p. 565. Laërt. II, 55. 6 l. 10. c. 7. 7 II, 56. 8 Laërt. II, 1. Chio. epiſt. 9 Dionyſ. Halic. epiſt. ad Cn. Pompei. Laërt. II, 56. 10 Ælian. H. V. III, 24. Αναб. l. 3. 11 Laërt. II, 57. 12 in vitâ Ageſil. 13 de Orat. l. 3. c. 34. 14 II, 51. 15 Plutar. in vitâ Ageſil. Laërt. II, 54.

tarchi locum, quem hâc de re adpellamus, parùm accepit Stanleius; qui ex eo colligat, Agesilaüm, Xenophonte hortatore, filios suos Lacedæmona misisse, ut ad istius civitatis disciplinam eos eruditos tandem ad se arcesseret. En ipsa Plutarchi verba! Ξενοφῶντα δὲ τὸν σοφὸν ἔχων (Agesilaüs) μεθ' ἑαυτοῦ σπουδαζόμενον, ἐκέλευσε τοὺς παῖδας ἐν Λακεδαίμονι τρέφειν μεταπεμψάμενον, ὡς μαθησομένους τῶν μαθημάτων τὸ κάλλιστον, ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν.

Noster autem, tanto odio ferebatur in Aristippum, impurum scilicet & lucri amantem [1] philosophum, ut eum ex professo perstringeret in 2do libro ἀπομνημονευμάτων. Nostro autem cum Platone simultatem quandam & æmulationem intercessisse [2] veteres haud temerè putârunt. Hic enim cùm studiosè propinquorum familiariúmque nomina scriptis suis, ad eorum posteritati consecrandam memoriam, inserere soleat, Xenophontis nusquam mentionem facit: indicio quod sit, eum in numero suorum Xenophontem non habuisse. Aul. quidem Gellius cæteris ejus rei argumentis hoc etiam annumeratum esse tradit, *quòd neque à Platone in tot numero libris mentio unquam facta sit Xenophontis, neque item contrà ab eo in suis libris:* quod tamen à vero prorsùs abest, cùm Platonis meminit Xenophon l. 3. ἀπομνημονευμάτων, utì jam olim notavit [3] Laërtius. Quin & de Socraticis epistolis, à Leone Allatio in lucem editis, [4] una Xenophontis nomen præfert, in quâ fit Platonis mentio. In [5] fragmento quoque epistolæ Xenophontéæ ad Æschinem Socraticum, non obscurè Platoni vitio vertitur, quòd à Socratis scholâ deficiens, ad Pythagoricos & Sacerdotes Ægyptios transierit, atque Dionysii tyranni favorem mensámque dapibus Siculis exstructam fuerit venatus. Verba sunt: Τὸ δὲ καλὸν ἄρα Αἰγύπτου ἠράσθησαν, καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτην ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ διαίτης λιτῆς, Σικελιώτης γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα. Platonem autem hisce denotari verbis olim notârunt Eusebius & Theodoretus, locis modò citatis. Id etiam æmulationis & simultatis indicium, qui de Xenophontis & Platonis vitâ & moribus scripsère, [6] crediderunt, quòd in iisdem scripturæ argumentis versati sint; atque [7] alter alterius operum auctoritatem elevare nitatur. De mutuis autem inter hæc duo scholæ amœnitatísque Socraticæ lumina inimicitiis, multa scripsit Gellius, plura Athenæus, dictis locis: & hic quidem, utì censuit [8] Muretus, accuratiús. Haud ità tamen accuratè tetigit omnia. Nam cùm id quoque ad ista, quæ indicavimus, simultatis argumenta putet accedere, quòd Plato, [9] mentione factâ de aliis omnibus, qui Socrati jam morituro adfuerunt, de Xenophonte nè verbum quidem addidit, omnino frustrà esse videtur. Eo quippe tempore Xenophon non modò non adfuit, sed nè adesse quidem potuit; cùm ex Asiâ nondum in Græciam redîerat. Socrates enim an. 1. Olymp. 95. [10] mortuus est: in Asiam verò Xenophon an. 4. Olymp. 94. ad Cyrum profectus

1 Laërt. II, 65. 2 Gell. l. 14. c. 3. Laërt. II, 57. Athen. l. 11. c. 15. Euseb. P. E. l. 14. c. 12. Theodor. de curat. Græc. affect. serm. 2. p. 25. & ser. 12. p. 175. edit. Sylburg. Ælian. Histor. Var. lib. 3. cap 17. 3 III, 34. 4 epist. 15. 5 Fragmentum hoc videas licet in Stobæi serm. 78. quod & Euseb. P. E. l. 14. c. 12. exhibet. 6 Laërt. III, 34. Athen. l. 11. c. 15. 7 Eosd. ibid. Hermog. de formâ dict. Xenoph. 8 Var. Lect. 5, 14. 9 in lib. qui inscribitur Φαίδων. 10 Laërt. II, 44.

est, nec nisi post elapsum anni unius & trium mensium spatium inde [1] reversus est. Quamvis autem Gellius, quæcunque Veteres de Xenophontis & Platonis simultate tradiderunt, mitiorem in partem interpretari atque elevare conetur: tamen ex iis quæ in eam rem adduximus testimoniis, abunde constat, inter eos non modò laudis æmulationem, sed & odium atque obtrectationem intercessisse. At non inutiles illi gesserunt inimicitias, si quidem eæ (utì [2] Veterum fert opinio) tot præclarorum operum exstiterint causæ: nec tam dedecori philosophiæ studio scholæque Socraticæ fuerunt eorum dissensiones, quàm gloriæ, ex iis nata ingenii institutionísque optimæ monumenta. Hæc utrique certè eam jure apud omnium seculorum posteritatem peperêre atque paritura sunt laudem, quam alter alteri adeò non tribuit, ut etiam detrahere vellet. Sed hæc hactenus: nunc ad Xenophontis scripta veniamus.

II. De his autem ità disserendum videtur, ut primùm genus dicendi, quo usus est Xenophon, intueamur, Veterúmque de eo sententias exponamus; deinde, libros, qui supersunt, omnes enumeremus; postremò, ad hanc Cyri Historiam, prout instituti nostri ratio postulat, sigillatim expendendam redeat oratio.

[3] Hermogenes Tarsensis eum simplici sive tenui dicendi formâ, multiplicíque genere suavitatis, à simplicitate proficiscentis, usum esse tradit. Ab eodem purus vocatur Xenophon & dilucidus, si quisquam alius. Ab [4] Aristide quoque Adrianæo [5] & Dionysio Halicarnassensi in exemplum stili tenuis sive simplicis elegantissimi ac verè Attici proponitur. Unus est Helladius apud [6] Photium, qui Nostrum Ἀττικισμοῦ νομοθέτην haberi vetat. Quâ verò de causâ, quóve ductus errore dicam ille Xenophonti impingit, [7] alibi notavimus. Rectiùs certè Phrynichus ille, [8] apud eundem Auctorem, Platonem, Demosthenem, Thucydidem, Xenophontem, &c. esse normas Attici sermonis regulásque censet. At mihi quidem perperam judicare videntur, qui stilum Xenophonti tenuem humilémve in universum tribuunt: hoc enim quo minùs passim uteretur, argumenti eum dignitas ([9] quippe quod pulchrum est & magnificum) impediebat. Argumenti autem sive materiæ rationem sedulò Nostrum habuisse demonstrat crebra stili pro re natâ mutatio. Lector unusquisque ferè nullo negotio deprehendet, res eum alias aliâ orationis exprimere formâ, & personæ, ut ità dicam, cuique reddere convenientia. Adeò ut, cum de Cyro puerilem nondum ætatem egresso verba fiunt, leviculis interdum sententiis, jocis (prout istius fert genius ætatis) frigidioribus, excursionibus ad fabellas, verborum denique compositione tinnitum ferè reddenti utatur: ejusdem autem juvenis jam facti oratio sit suavis, erecta, audax, liberalis; ludibunda nonnunquam etiam atque perurbana. Jam verò Cambysis orationem si respicias; pacatior est illa quidem, pressa, augusto quodam sanctitatis decore cohonestata. Cyrum ubique tanquam assiduum numinis

1 Ἀναβ. l. 7. extremo. 2 Laërt. III, 34. Athen. l. 11. c. 15. Hermog. de formâ dicti. Xenoph. 3 de formâ dict. Xenoph. 4 Art. Rhetor. l. 2. 5 Art. Rhetor. 2, 9. 6 Biblioth. p. 1590. 7 Addend. p. 672. col. 2. 8 Biblioth. p. 326. 9 Dionys. Halic. epist. ad Cn. Pompej.

cultorem repræſentat Xenophon: ideóque ſe ἦθος, quod Græci vocant Rhetores, obſervâſſe, præclaro monſtrat indicio; cùm Cyro, de morte inſtante monito, precationem tribuit, divinum quiddam, & τοῖς ἔξω ferè in omni memoriâ inauditum, ſpirantem. Ejuſdem jam moribundi oratio, ſive ſententiarum gravitatem, ſive pietatis erga numen, erga ſuos indicia, ſive ſtructuræ rationem ſpectes, ſolida, ſancta, elegans eſt adeò, ut nihil poſſit ſupra.

In cæteris autem ſcriptis Xenophontéis (hæc enim de Cyri hiſtoriâ ſeorſum monere libuit) naturalis ineſt, non fucatus, orationis nitor, tantâ dulcedine atque venuſtate conjunctus, ut nunc [1]*Muſa*, nunc [2]*Apis* Attica nominetur: nec mirum: cùm, quod de Neſtore Homerus adfirmavit, [3]ex ejus ore melle dulcior manaret oratio: nec defuerunt, [4]qui Xenophontis ore Muſas loquutas eſſe pronuntiârunt. In hiſtoriâ quidem ſcribendâ, leviore quodam ſono uſus eſt, & qui impetum orationis non habeat; [5]vehemens fortaſſe minùs, ſed dulcis admodum. [6]Quid ego commemorem ejus jucunditatem illam inaffectatam, ſed quam nulla poſſit affectatio conſequi? ut ipſæ finxiſſe ſermonem Gratiæ videantur: & quod de Pericle veteris comœdiæ teſtimonium eſt, in hunc transferri juſtiſſimè poſſit, in labris ejus ſediſſe quandam perſuadendi deam.

[7]Dionyſius Halicarnaſſenſis Xenophontem purè, perſpicuè, clarè loqui fatetur: addit etiam, eum ſuavi venuſtáque verborum compoſitione Herodotum ipſum antecellere: ſublimitatis verò & magnificentiæ laudem illi tribuendam ibidem negat. Quâ in re parum ſibi conſtat ſubacti vir limatíque judicii: quippe [8]in eodem libello Xenophontem in primis imitandum ait, tum morum, tum ſuavitatis, tum magnificentiæ gratiâ; niſi quis exiſtimaverit Dionyſium illo loco voluiſſe μεγαλοπρέπειαν in exponendis rebus hiſtoricis adhibendam; hìc autem eam, quæ in philoſophicis rebus tractandis elucere ſolet.

In his autem ſtili Xenophontéi laudibus deprehendiſſe mihi videor dicendi formam, quæ ultra humilem tenuémve adſcendit. Imò illum ſublimè nonnunquam ſatìs ſpirare, & feliciter audere conſtat ex iis locis, quæ olim à [9]Longino, à nobis jam in hoc Opere laudata ſunt. Quin & plura haud dubiè ſublimitatis venuſtatíſque Xenophontéæ Criticorum ille coryphæus exempla ptotulit in libro eo deperdito, qui inſcriptus eſt Τὰ περὶ Ξενοφῶντος, cujúſque meminit in [10]libro περὶ ὕψους.

Quàm verò ab ingenio multiplicique rerum uſu paratus ad Hiſtoriam ſcribendam acceſſit, tum ipſa, quæ ad nos pervenêre, teſtantur Opera, tum concordes virorum antiquioris ævi illuſtrium ſententiæ. [11]Iſocrati certè viſus eſt idoneus, cui hiſtorias ſcribendi munus injungeret: à [12]Luciano vocatur δίκαιος συγγραφεὺς i. e. *juſtus* ſive *idoneus* Hiſtoricus: ab [13]Euſebio Socratis ἑταίρων γνωριμώτατος. [14]Dionyſius etiam Halicarnaſſenſis cum non modò propter pulchram, quam elegit, atque magnificam hiſtoriæ materiam,

1 Laërt. II. 57. 2 Suidas. 3 Cicero ad Brut. 9. 4 Id. ibid. 19. 5 Id. de Orat. l. 2. c. 14. 6 Quintil. l. 10. c. 1 7 De Priſc. Script. cenſura, c. 3. 8 c. 4. 9 Libel. de Sublim. 10 Sect. 8. 11 apud Phot. Bibli. p. 1455. 12 in libello de conſcribendâ hiſtoriâ. 13 P. E. 15, 61. 14 epiſt. ad Cn. Pompej.

ſed etiam propter elegantem ejus diſpoſitionem, ac varia, quibus ſuam diſtinxit ſcripturam, ornamenta, ſummis ad cœlum uſque laudibus efferendum ſuſpiciendúmque cenſet. His libet adjungere præclarum [1] Eunapii de Xenophonte teſtimonium; qui eum ex omni Philoſophorum numero, cùm ſcriptis, tum factis, ſapientiæ ſtudium expreſſiſſe; eundémque in rebus gerendis facilè principem, exemplis præeundo duces ac imperatores genuiſſe tradit. Apud [2] Dionem quoque Chryſoſtomum egregiis laudibus ornatus eſt Xenophon; ejuſque librorum aſſidua mirè commendatur lectio. Denique, cùm alii quidem in alio ſive vitæ ſive ſcripturæ genere excelluerint; hanc ſibi propriam ferè laudem vindicat Xenophon, quòd Philoſophus, philoſophiæ præcepta tam vitâ quàm ſtilo ornavit; quòd Dux, res immortalitate dignas geſſit; quòd geſtas immortalitati ſcriptis ſuis tradidit Hiſtoricus.

Quæ verò ad nos Xenophontis pervenêre ſcripta, jam recenſere libet: ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, de Cyri majoris ([3] interprete Cicerone) vitâ & diſciplinâ libri 8. Quos quidem libros ([4] Cicerone etiam auctore) Scipio ille Africanus de manibus ponere non ſolebat. Diligenter quidem eoſdem libros à proceribus Romanis lectos indicant non tantùm loca Ciceronis modò laudata, ſed etiam quod apud eundem ſequenti ad Q. Fratrem [5] epiſtolâ legitur. Quæ verò hâc de Hiſtoriâ Veterum fuit & Recentiorum quorundam ſententia, qualíve nititur auctoritate, pleniùs ſuo loco ſumus expoſituri.

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ, de Cyri minoris expeditione adverſùs fratrem Artaxerxem an. 4. Olymp. 94. infeliciter ſuſceptâ, libri 7. Ad imitationem hujus Operis, Arrianus Nicomedienſis, Xenophon Junior dictus, ſcripſit libros 7. ἀναβάσεως Alexandri M. Utrùm autem hiſtoria hæc ab ipſo Xenophonte ſit conſcripta, an verò à Themiſtogene Syracuſano, [6] quidam olim dubitârunt. [7] Suidas eam Themiſtogeni tribuit; quocum ipſius Xenophontis auctoritas facere videtur. Hic enim initio l. 3. Ἑλληνικῶν Themiſtogenis iſtius mentionem facit, & hiſtoriam Κύρου ἀναβάσεως ab eo literis mandatam eſſe teſtatur. Dicendum eſt igitur, ἀνάβασιν Κύρου ab ipſo quidem Xenophonte conſcriptam, ſed ab eodem datâ operâ Themiſtogeni adtributam fuiſſe. In hâc autem eſt ſententiâ Plutarchus; cujus hæc ſunt verba: [8] Ξενοφῶν μὲν αὐτὸς ἑαυτοῦ γέγονεν ἱστορία, γράψας ἃ ἐστρατήγησε καὶ κατώρθωσε, καὶ Θεμιστογένη (ἔφη) περὶ τούτων συντετάχθαι τὸν Συρακούσιον, ἵνα πιστότερος ᾖ διηγούμενος ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, ἑτέρῳ τὴν τῶν λόγων δόξαν χαριζόμενος. *Ipſe vero Xenophon ſuæ ſibi hiſtoriæ argumentum fuit, ſcribens res à ſe imperatore præclarè geſtas, hiſtoriámque earum à Themiſtogene Syracuſano literis mandatam eſſe adfirmat; gloriam ſcriptionis aliî concedens, ut ipſe de ſe tanquam alio ſcribens faciliùs fidem inveniret.* Reſpicit hìc Plutarchus ad locum illum Xenophontis, quem paulò antè notavimus. Plutarchi ſententiam confirmat [9] Tzetzes. Idcirco nempe Xenophon opus hoc ſub alieno potiùs quàm ſuo nomine exire voluit, nè

1 De vit. Philoſ. & Sophiſt. in procem. 2 Orat. περὶ λόγου ἀσκήσ. 3 in Bruto c. 29. 4 1. ad Q. Frat. 1, 8. Tuſc. diſput. l. 2. c. 26. 5 c. 2. 6 Maſius in Joſ. c. 2. Uſſerius in Annal. ad an. J. P. 4313. Aliique. 7 in υ'. Θεμιστογ. 8 de gloriâ Atheni. Tom. 2. p. 345. 9 Chil. 7. hiſtor. 154.

fidem eorum, quæ ipſe de ſe in eo commemoraverit, poſteri ſuſpectam haberent. Porrò, [1] Laërtius, [2] Dionyſius Halicarnaſſenſis, [3] Athenæus, [4] Lucianus, [5] Ælianus, [6] Strabo, [7] Cicero, [8] Heſychius, [9] Pollux, [10] Harpocration, [11] Ammonius, aliique plurimi Xenophontem hiſtoriæ hujus auctorem exiſtimavêre. Mihi quidem ipſe ſtilus indicare videtur, germanum eſſe Xenophontis fœtum. Quare minùs audiendi ſunt, qui hunc ab eo librum abjudicant, & Themiſtogenem verum ejus auctorem eſſe contendunt. De eo quòd in hoc opere proœmium nullum præmittat Xenophon, vide [12] Luciani libellum, qui inſcribitur, Πῶς δεῖ ἱϛορίαν συγγράφειν.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ, de rebus Græcorum libri 7. quos Thucydidis hiſtoriam annis 48. auxiſſe docet [13] Diodorus Siculus. [14] Petavius & [15] S. Petitus χρονικά quædam ἁμαρτήματα in hoc opere ſe deprehendiſſe putârunt. Sed, vide quæ contra utriuſque ſententiam diſputat Clariſſim. [16] Dodwellus. Ait hic utique nec hiatum inter Thucydidem ac Xenophontem intercedere, nec Xenophontem in annorum ratione hallucinatum; ſed Olympiadum, Athenienſium Archontum, & Ephororum Lacedæmoniorum notationem Xenophonti additam eſſe ab alienâ manu; quod obſervatum eſt etiam [17] Marſhamo.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ, de Republicâ Lacedæmoniorum: quem libellum ideò ſcripſit, ut gratiam rependeret Lacedæmoniis, qui exuli incolendam dederunt partem agri Elei in Triphyliaco ſolo. Opus hoc Xenophonti noſtro abjudicavit Demetrius Magnes, teſte [18] Laërtio. J. [19] Pollux & [20] Longinus Xenophontem ejus auctorem agnoſcunt.

Inſignis eſt in hoc libello locus, cujus ſententiam tanquam frigidam & Xenophonte indignam reprehendit [21] Longinus. [22] Stephanus lectorem ad ſua amandat SCHEDIASMATA; eique ſpeciem dat acturi tam de lectione loci, quàm de ipſius Longini judicio. Schediaſmata illa non gravatus ſum evolvere: evolvendo id unum deprehendi, fidei minùs conſtantem eſſe Stephanum. De loco vexato neque quidquam promittunt Leunclavius ac Æ. Portus, & tantundem proferunt. Tantos æmulari viros meum non eſt: nec libens contra Longinum ſteterim. Hic mihi tamen (quod præfiſcinè & ſalvo tanti viri judicio dixerim) partim imprudentiâ peccâſſe, malo uſus codice Xenophontéo; partim κρίσιν parum ſanam feciſſe, videtur. Nam Xenophon, agens de modeſtiâ adoleſcentium Spartanorum, ait eos eſſe pudentiores quàm τὰς ἐν τοῖς θαλάμοις παρθένους, i. e. *quàm eas, quæ ſunt in thalamis, virgines.* Sic enim legitur hic locus in omnibus Xenophontis codicibus, quos mihi videre contigit. Contrà, Longinus hanc lectionem, tanquam Xenophontéam, adfert: *αἰδημονεϛέρους δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παρθένων.* Criticus hanc ſcripturam ſequutus, ideò

1 II, 57. 2 Art. Rhet. 8, II. & epiſt. ad Cn. Pompej. 4. 3 l. II. c. 15. 4 in Somnio p. 7. 5 Hiſt. V. l. 7. c. 14. 6 l. 8. p. 593. 7 de Divin. l. I. c. 25. 8 in v. φοινικιϛὴς & alibi paſſim. 9 lib. 10. ſegm. 80, 138, 174. 10 in v. ἡμιολιασμὸς & alibi paſſim. 11 in v. ἀποδρᾶναι. 12 p. 358. 13 l. 13. p. 352. & l. 15. p. 504. 14 de Doctr. Temp. l. 10. c. 28. 15 Obſerv. 1, 12. 16 in Annal. Xenophont. & Diſſert. 8. de Cyclis Lacon. ſect. 19 &c. 17 Canon. Chron. ſæc. 16. capite, de primâ Olympiade. p. 459. 18 II, 57. 19 lib. 6. ſegm. 142. 20 Περὶ ὕψους ſect. 4. 21 ibid. 22 ad p. 395. Oper. Xenoph. à ſe edit.

utique Noſtrum perſtringit, quòd lectorem ambiguo vocis παρθένος uſu ludere, eique duplicem vocis κόρη vim tribuere, videatur: cùm tamen altero tantùm hujus ſenſu gaudeat illa. Ridet deinde Noſtrum, quòd de pupillarum verecundiâ loquatur: cùm in oculis impudentia (ſecundùm Homericum illud, ab eo citatum, Οἰνοβαρὲς, κυνὸς &c.) in primis, ex ejus mente, declarari ſoleat. Nollem hoc à tali viro dictum. Nam oculi ſedes ſunt pudoris; & pudor in oculis habitare [1] dicitur. Itaque Xenophontis (etiam ſi Longini lectionem ſequamur) ἐμφατικωτάτη mihi quidem videtur ſententia; cùm, quò egregium adoleſcentium Spartanorum pudorem exprimat, eos dicit pudentiores eſſe, quàm ipſas oculorum pupillas, quibus pudor omnis continetur: quaſi toti æquè præ ſe verecundiam ferrent, ac ea pars corporis, quam ſedem pudoris natura conſtituit. Vide ſis, quæ Cl. Boivinus ad Boilavianam Longini verſionem notavit, cap. 3.

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ, de Republicâ Athenienſium libellus: in quo multa iſtius Reipublicæ vitia colligit, & lectori ponit ob oculos. Ejuſmodi tamen mala illa eſſe oſtendit, quæ ad ſtatum Popularem (à quo non recedendum ſibi arbitrabantur Athenienſes) tuendum fuêre neceſſaria: quæque adeò ſimul omnia tolli non potuerunt, niſi ſtatus ipſe, cui inhærebant, cum iis unà tolleretur. Si qua igitur omnino corrigenda eſſent, paulatim id fieri debere monet; hoc eſt, alia poſt alia per intervalla corrigi, detrahi, mutari.

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, Commentariorum de dictis & factis Socratis libri 4. ad quorum imitationem Xenophon Junior, ſive Arrianus Nicomedienſis, ſcripſit libros 4. ἀπομνημονευμάτων Magiſtri ſui Epicteti. Quintum ſanè διαλέξεων Epicteti librum, quas ab Arriano digeſtas ait, [2] citat A. Gellius. Nec defuêre viri docti, qui quintum etiam librum Xenophontéis hiſce ἀπομνημονεύμασι, ſcil. eum, qui inſcribitur Οἰκονομικὸς, addendum putârunt. Sed hâc de re non eſt diſſerendi locus.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ, Apologia Socratis ad Judices.

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ φιλοσόφων, Convivium philoſophorum. De iis quæ adverſùs temporum rationem in hoc libro finxiſſe Xenophon arguitur, vide Caſauboni animadv. in Athen. l. 5. c. 17. Idem Athenæus alia quædam in Xenophontis convivio reprehendit, l. 5. c. 2.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, Oeconomicus liber, quem ſe è Græco in Latinum convertiſſe teſtatur [3] Cicero. Idem quanti ipſe tum librum hunc, tum cætera Xenophontis æſtimavit ſcripta, verbis his [4] ſignificat: *Multas ad res perutiles Xenophontis libri ſunt: quos legite, quæſo, ſtudioſè, ut facitis. Quàm copioſè ab eo agricultura laudatur in eo libro, qui eſt de tuendâ re familiari, qui Oeconomicus inſcribitur?* Ex Verſione illâ, cujus meminit & [5] Hieronymus, ſervavit quædam [6] Cicero ipſe; alia ejuſdem fragmenta ex Priſciano, Donato, Columellâ, Macrobio collegit H. Stephanus, atque [7] Lexico ſuo Ciceroniano inſeruit.

ΛΟΓΟΣ εἰς ΑΓΗΣΙΛΑΟΝ τὸν βασιλέα, de Ageſilao rege libellus, de quo

1 Athen. lib. 13. cap. 2. 2 N. A. l. 19. c. 1. 3 offic. l. 2. c. 24. 4 Cat. maj. c. 17. 5 adv. Rufin. l. 2. 6 Cat. maj. 7 p. 44 — 49.

[1] Trogus Pomp. [2] Diodorus, [3] Nepos, [4] Plutarchus, & alii. De hoc libro præclarè [5] Cicero: *Nec minùs eſt Spartiates Ageſilaüs ille perhibendus, qui neque pictam neque fictam imaginem ſuam paſſus eſt eſſe, quàm qui in eo genere laborârunt. Unus enim Xenophontis libellus in eo rege laudando facilè omnes imagines omnium ſtatuáſque ſuperavit.* Ejuſdem meminit etiam, 1. ad Q. Frat. 1, 2. Quâ de cauſâ libellum hunc ſcripſit Noſter, indicat [6] Themiſtius: Ἀγησίλαον δὲ οἶδα τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης ὅτι Ξενοφῶν ὁ Σωκράτους ὁμιλητὴς οὐκ ὤκνει ἐπαινεῖν, καὶ ἀμείβεσθαι μακρῷ βιβλίῳ, ἐπειδὴ αὐτῷ νέμεσθαι διετέξατο χωρίον τι μεταξὺ Ἤλιδος Ἀρκαδίας, καὶ οὐ πόῤῥω Σκιλλοῦντος, ἐν τῇ φυγῇ.

ΙΕΡΩΝ ἢ ΤΥΡΑΝΝΟΣ, dialogus Simonidis cum Hierone primo, docens miſeram eſſe præ privatis Tyrannorum conditionem: & quæ facienda ſint Tyrannis, ut minùs miſeri ſint, & à ſibi ſubjectis non diligantur, ſed amentur.

ΠΟΡΟΙ ἢ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΟΔΩΝ, rationes redituum ſive de proventibus, argentifodinis & vectigalibus terræ Atticæ; de commerciis etiam promovendis, & augendis Reipublicæ reditibus atque civibus.

ΠΕΡΙ ΙΠΠΙΚΗΣ, de re equeſtri: in hoc libello Xenophon teſtatur ſe ſcribere, quæ [7] Simon in ſuo de equitatu libro minùs perfectè tradiderat.

ΙΠΠΑΡΧΙΚΟΣ, de præfecturâ ſive diſciplinâ equeſtri, ad filium, equitum Athenis præfectum.

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ, de venatione. [8] Themiſtius nonnihil ex hoc Xenophontis majoris libro laudans, Auctorem vocat τὸν πάντα σοφόν. Quæ verò Auctor prætermiſit, ſupplevit Xenophon junior, ſive Arrianus Nicomedienſis, in libro ejuſdem argumenti.

Quædam EPISTOLARUM Xenophontis fragmenta, à [9] Stobæo ſervata. Locum ex epiſtolâ ad Æſchinem profert [10] Euſebius. De aliis epiſtolis Xenophonti tributis & à Leone Allatio editis, vide quæ notavit vir doctiſſimus, optiméque de re literariâ meritus [11] A. Fabricius.

Dialogum etiam Platonis, qui inſcribitur ALCIBIADES SECUNDUS, opus Xenophontéum eſſe [12] quidam exiſtimârunt.

Prætereo libellum Xenophontis noſtri nomini ſuppoſitum ab Annio Viterbienſi, qui inſcribitur ÆQUIVOCA.

Xenophontis Scriptis annumerantur etiam libri Περὶ ἀληθείας, & Ῥητορικαὶ τέχναι: quos [13] J. Pollux laudans, ſpuria ea videri ait opera & alîus patris. Vide quæ Cl. Jungermannus ad locum notavit. [14] Suidas Noſtro tribuit etiam βίους φιλοσόφων: quem tamen falſum eſſe, atque parùm Laërtii accepiſſe verba, meritò contendit [15] Cl. Jonſius.

[16] Laërtius ait Xenophontem ſcripſiſſe βιβλία πρὸς τὰ τετταράκοντα: deinde enumerat ſolos illos libros, qui hodiè exſtant: & ſanè illi proximè accedunt ad numerum quadrageſimum, ſunt enim 37. exceptis Epiſtolis.

1 Juſt. lib. 6. c. 4. 2 l. 15. p. 350. 3 in Vitâ. 4 in Pompei. p. 663. 5 Epiſt. ad Fam. 5, 12. 6 Orat. 2. p. 27. edit. Hardu. 7 Vide Suidam ad v. Ἀψυρτος, τρίμμα, Κίμων & quæ Cl. Kuſterus ad ultimam notavit: & Meurſ. Bib. Atticæ p. 1461. 8 Fabr. Bib. Græc. lib. 3. c. 4. 9 Serm. 120. 10 P. E. lib. 15. c. 12. 11 B. G. l. 2. c. 10. §. 35. 12 Athen. l. 11. c. 15. 13 l. 6. ſegm. 143. 14 ad v. Ξενοφῶν. 15 Hiſtor. Philoſ. l. 1. c. 7. 16 II, 56.

[1] Menagius quatuordecim solùm superesse perperam scripsit: neque enim (utì rectè monuit Claris. [2] Fabricius) Cyripædiam pro uno, sed pro octo computavit libris Laërtius; atque ità in aliis. Neque valdè audiendus Suidas, qui ex Laërtii loco obiter inspecto, Xenophonti tribuit libros plures quàm quadraginta.

Hæc de scriptis Xenophontéis generatim; quibus nè diutiùs immoremur, monet instituti nostri ratio, ad Cyripædiam pleniùs intuendam excutiendámque nos jam revocantis.

III. Vetus opinio est jam usque à Platonis ducta tempore, Xenophontis præstantissimum hoc opus fabulosè conscriptum esse. Sententiam de eo suam his quidem verbis aperuit [3] Plato: Μαντεύομαι δὴ νῦν περί γε Κύρου, τὰ μὲν ἄλλ' αὐτὸν στρατηγόν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν· παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐχ ἧφθαι τοπαράπαν· οἰκονομίαν τε οὐδὲν τὸν νοῦν προσεσχηκέναι, &c. [4] Laërtius hunc locum respiciens ait, à Platone in Legibus Cyripædiam πλάσμα i. e. *commentum*, nominari. Platonis illa verba citat etiam [5] Athenæus, cùm de simultate, quæ Xenophonti cum Platone intercedebat, mentionem facit. Quin & ex mente [6] Ciceronis, Platonis forsan auctoritatem sequuti, *Cyrus ille à Xenophonte non ad historiæ fidem scriptus, sed ad effigiem justi imperii, cujus summa gravitas ab illo philosopho cum singulari comitate conjungitur.* Ac similiter [7] Ausonius: *Vellem*, ait, *si rerum natura pateretur, Xenophon Attice, in ævum nostrum venires; tu qui ad Cyri virtutes exsequendas votum, potiùs quàm historiam, commodâsti; cùm diceres, non qualis esset, sed qualis esse deberet.* Quid commemorem [8] Jos. Scaligerum, D. Petavium, [9] Sethum Calvisium, [10] Ger. Vossium, aliósque complures; qui vel Auctorum, quos modò citavimus, testimoniis, vel proprio (cui nimium certè credidêre) judicio freti, Cyripædiam aretalogorum fabulis annumerârunt. Vellem eruditissimi viri testimonia Veterum illa diligenter expendissent; atque mentibus circumspexissent, num quid ad elevandam historiæ Cyri Xenophontéæ fidem valuerint. Quod ad Platonis testimonium attinet, esse illud quidem haud magni pendendum ipsa docet, is quâ utitur, loquendi ratio. Quid enim? éstne adeò divinus Plato, ut ei etiam μαντευομένῳ, (incipit enim Μαντεύομαι &c.) i. e. conjecturas atque suspiciones, tanquam vaticinationes nescio quas, proferenti fides sit habenda? Imò verò quamvìs planè apertéque suam illam de Cyropædiâ sententiam protulisset Plato, meritò quis tamen ejus, de Xenophontéo loquentis opere, suspectam habuerit auctoritatem. [11] Is quippe fidei parum sinceræ apud Socraticos opinione laborabat; neque Xenophon tantùm, sed & [12] Socrates ei vitio vertebat, quòd multa temerè effutiret atque ad libidinem fingeret: atque adeò mirum non est, si [13] Xenophontis laudes iniquis suspicionibus extenuare niteretur.

Ut autem ex illo Platonis loco id tantùm colligi potest, istum aliter at-

1 Observ. ad l. II. segm. 56. 2 B. G. lib. 3. c. 4. 3 lib. 3. de Legib. p. 694. edit. Steph. Athen. lib. II. cap. 15. 4 III, 34. 5 lib. II. c. 15. 6 I. Epist. ad Q. F. I, 8. 7 Panegyr. ad Gratianum. 8 in animad ad Euseb. & in Prolegom. libri de Emendat. Tempor. 9 Isag. Chronolog. cap. 26. 10 de Histor. Græc. 11 Xenophon. epist. ad Æschin. Athen. l. II. c. 15. 12 Laërt. III, 35. 13 Gell. 14. 3.

que Xenophontem de institutione sive disciplinâ Cyri sensisse; ità satìs magno argumento esse debet, fundamentum hujus historiæ præclarè atque ex fide jactum esse, cùm nè suspicionibus quidem atque conjecturâ Plato, quamvìs fuerit ad cavillationem proclivis, ad id se coarguendum paret.

Ciceronis de hoc opere judicium passim laudant Xenophontis adversarii. Vellem ejus attentè verba legissent, priusquam eum à se stare dixissent. Hæc enim mihi quidem legenti videtur Cicero de indole moribúsque, quos Cyro tribuit Xenophon, non de Historiâ ipsâ sive rerum gestarum expositione, loquutus: id quod, opinor, liquet ex istis Ciceronianæ sententiæ partibus: —*cujus summa gravitas ab illo philosopho cum singulari comitate conjungitur.* Pergit: *Nullum est enim prætermissum in iis officium diligentis & moderati imperii.* Cyrus utique Ciceroni visus est imperator omni laude cumulatus adeò, ut virtutes plerasque, quibus eum ornavit Xenophon, à philosophi potiùs ingenio profectas esse, quàm in vitâ principis eluxisse, putaret. At quali Cyrus reverà fuit indole, quibúsve moribus, infrà dicendi locus erit. Nostras sanè ad partes defendendas satìs est, Ciceronem de illis, non autem de rebus gestis, nostrâ quæ exponuntur Historiâ, loquutum monstrâsse. De Ausonii verbis quid statuendum sit, ipse jam, opinor, me tacente, Lector intelligit.

Multa quidem virorum recentioris ævi doctissimorum nomina commemorare liceret, qui aliter hâc de Cyri Historiâ, atque Auctores priùs memorati, senserunt; quique adeò Xenophontem ex fide scripsisse putârunt. In his (ut aliis nominandis temperem) sunt [1] Usserius, [2] Dupinus, [3] Bossuetus, [4] Prideauxius. Quibus omnino annumerandus est Cl. Charpenterius; quem nisi intercepissent fata, eruditam haud dubiè hoc de libro [5] Dissertationem, quam se editurum pollicitus est, nobis fuerit videndi copia. Pluribus adducendis nominibus supersedendum est: neque enim veri amantis est se ad alicujus auctoritarem temerè conferre; & testimonia adpendenda potiùs, quàm numeranda, censemus. Itaque missis ambagibus, ipsam Cyripædiæ materiam intueamur, tripartitam eam, quam primò proposuimus, divisionem sequuti: atque adeò paucis præmissis 1. de Disciplinâ Institutísque Persicis: 2. de monitis tam ad mores quàm ad rem militarem spectantibus; 3. ad ortum tandem, res gestas, mortémque Cyri revertamur.

Cùm autem in exponendis Persarum moribus institutísque multus sit Xenophon; ea omnia, quæ de iis tradidit, peculiari Dissertatione recensere, atque testimoniis quæ cæteri suppeditârunt Auctores confirmare visum est. Istam igitur Dissertationem, hanc quæ statim excipit, adeant velim ii, qui fidem Xenophontis diligentiámque probè perspectam habere cupiunt.

Quod verò ad crebra attinet monita, huic quæ passim Historiæ inseruit Auctor; ea forsan, si ad mores spectent, Xenophonti Philosopho; sin ad rem militarem, Duci, accepta referre debemus. In libro certè de dictis factísque Socratis, haud pauca reperire est loca, ubi Socrates eadem tradit præcepta, quæ in hoc Opere, neque adeò dissimili modo exposita, oc-

1 In Annal. 2 Biblioth. Univ. 3 Histor. Univ. 4 Connex. V. & N. T. 5 cujus spem præbuit in Præfat. ad Vers. suam Gallic.

currunt. At nihil absurdi sanè vel quod sit incredibile planè memoratu de his prodidit Xenophon in colloquiis orationibúsve; cùm Persarum veterum notissima sit sapientia, & eos lepidis ejusmodi sermonibus, quales Noster eis tribuit, inter se usos esse testetur [1] Plutarchus. Orationes autem & epistolas, quarum Cyaxarem, Cyrum, alios interdum prædicat auctores, ad libidinem finxisse Xenophontem & ornâsse, nihil novi est: haud enim quisquam, opinor, inficias ibit, cæteros ferè omnes antiquos Historiæ Scriptores eandem sibi artem ingeniúmque ostentandi licentiam vindicâsse. Porrò apud Persarum reges copias in aciem educturos, de fortitudine disserendi consuetudinem invaluisse [2] Serinus auctor est: proinde, Xenophon adeò non falsi quid aut absurdi supponit in iis, quibus Cyrum usum facit, orationibus, ut tum ad principis istius indolem virtutésque, tum ad communem hominum Persicâ de gente opinionem eas accommodâsse videatur.

Quamvìs autem Persarum gens bellicâ floruerit laude, Xenophontem tamen in tradendis plerisque de re militari præceptis, propriâ nixum esse peritiâ, assiduo bellorum usu comparatâ, nullus dubito. Sed hìc etiam haud esse, cur quis fidem ejus desideret, in alterâ mox Dissertatione, ubi de disciplinâ Persarum militari nobis agendum erit, videbimus. Jam ad ipsum Historiæ fundamentum, atque adeò ortum, res gestas, mortem Cyri intuendam progredior. Quò verò dilucidè perspicuéque magìs ista disputationis meæ capita expediam; primùm singula, prout ea Xenophon exposuit, ordine quidem, paucis tamen, percurrere: deinde, quæ ab aliis Historicis iisdem de momentis tradita sunt expendere, & cum Xenophontéâ narratione conferre, libet. Sic itaque Xenophon:

"[3] Cambyses, Persarum rex, in matrimonium duxit Mandanem, Astyagis, Medorum regis, filiam; ex quâ Cyrum suscepit, [4] tam pulcherrimâ corporis formâ, quàm egregiis animi virtutibus, ornatum. [5] Hunc Cambyses à puero Persicis institutis, eo quæ tempore non sine summâ viguêre gloriâ, erudiendum curavit. Cùm duodecim jam ampliùs annos haberet, eum ad Astyagem secum unà perduxit Mandane: & apud avum quidem aliquot annos commoratus est Cyrus. [6] Interjecto deinde tempore, moritur Astyages: in cujus locum filius ejus Cyaxares regno succedit.

"[7] Rex autem Assyrius, cujus imperio parebant gentes pleræque finitimæ, consilium de redigendis sub potestatem suam Medis Persísque inivit. Misit itaque ad omnes sibi subjectos, ad Crœsum etiam Lydorum regem, ad Cappadocas, Phrygas utrosque, Caras, Paphlagonas, Indos & Cilicas, legatos, qui Medos Persásque apud eos maledictis insectarentur: quorum complures partim muneribus, partim adlatis ab Assyrio criminationibus adducti, societatem cum eo coëunt. Cyaxares, cùm sibi periculum à tot tantísque gentibus, jam fœdere junctis, instare sentiret, qui à Cambyse Persísque peterent auxilia, mittit. Exercitum hi statim colligunt, Cyrúmque ei, utì rogaverat Cyaxares, præficiunt. Cy-

1 Sympos. l. 2. q. 1. 2 Stobæ. serm. 42. 3 Κύρου Παιδ. p. 6. 4 p. 7. 5 p. 7 & 18. 6 p. 57. 7 p. 58 & seq.

" rus ad bellum jam omni ſtudio cœpit incumbere: [1] redactíſque ſuam ſub " poteſtatem Armeniis Chaldæíſque, in [2] Aſſyriam ducit exercitum, [3] cum " Aſſyrio dimicat, ſecundóque prælio utitur.

Mox [4] Hyrcanii, deinde [5] Gobryas [6] & Gadatas ſe Cyro dedunt. Cyrus " Aſſyrium, qui [7] in Lydiam ſe ſubduxerat, bello perſequitur: [8] capit Sar- " des & Crœſum Lydorum regem: poſteà [9] Caras, [10] Phrygas, Cappadocas, " Arabas ſub imperium ſuum ſubjungit. Tandem, rebus ubique feliciter " geſtis, ditioníque ſuæ adjectis Crœſo Lydíſque, & omnibus ferè Aſiæ " minoris incolis, Babylonem, urbium Aſiaticarum eo tempore principem, " obſidione cingit atque capit.

" Quamvis autem diuturnum hoc Cyrus bellum adminiſtraverit, Cyaxa- " ri tamen avunculo ſuo, penes quem ſummum erat imperium, poteſta- " tem ſuam acceptam referebat. [11] Hujus, qui nullum virilis ſexûs genue- " rat, cùm Cyrus filiam in matrimonium duxerat, regnum Medorum in " dotem accepit. Itaque mortuis Cyaxare avunculo ſuo ſoceróque & " Cambyſe patre, regna Medorum & Perſarum etiam ad Cyrum deſcen- " dunt: atque adeò partim ſucceſſionis ordine, partim armis victricibus " totius ferè Orientis imperium adeptus eſt. Jam verò fundamentis impe- " rii, annalium tam ſacrorum quàm profanorum monumentis celebratiſſi- " mi, præclarè jactis, [12] ſedes ſibi incolendas elegit, Babylonem, hyeme; " vere, Suſam; vigente æſtate, ampliſſimam Mediæ majoris urbem, Ec- " batana. Exinde vitam placidè magnificéque degit, admirabiliter adeò " ſapientérque omnia adminiſtrans, ut non tantùm rebus geſtis, ſed & " conſilio, virtute, gloriâ principes facilè omnes anteiret. [13] Septimâ jam " vice, ex quo imperium obtinuerat, Perſiam profectus, ibi vitam, ſum- " mam adeptus ſenectutem, filios amicóſque egregiè multa hortatus, cum " morte commutavit." Perbeatus certè, ſi quis alius, rex; qui in ampliſ- ſimo imperio, cùm & ſummis honoribus, & rerum geſtarum gloriâ flo- reret, eum vitæ curſum tenere potuerit, ea domi militiæque virtutis edi- derit ſpecimina, ut vel in bello ſecundis uteretur præliis, vel in otio cum dignitate eſſe poſſet.

Vidimus jam quæ de Cyro narravit Xenophon: ſúntque ea omnia ſanè ità ad veri ſimilitudinem compoſita, ut vix ſatìs mirari poſſim, tam acer- bè vehementérque, nè dicam temerè, viros quoſdam recentioris ævi do- ctrinâ conſpicuos, in Xenophontem, tanquam nugatorem ſplendidè men- dacem, invectos eſſe. In ipſâ certè rerum, quas modò ſummatim expo- ſuimus, ſerie, nihil eſt inepti atque abſurdi, nihil non ſimplicis veritatis amico cultoréque dignum. Vidimus etiam quid de teſtimoniis ex Platone & Cicerone adlatis reſponderi debeat; nec non res alias, de quibus diſ- ceptari ſolet, attigimus. Ex quibus omnibus nihil ad elevandam Hiſtoriæ Xenophontéæ fidem colligi poſſe monſtravimus. Aliorum itaque Hiſtori- corum, qui Cyri vitam atque res geſtas literis mandârunt, quorúmque po-

1 Pag. 170, 199 & ſeq. 2 pag. 216. 3 pag. 232 & ſeq. 4 p. 248 & ſeq. 5 p. 306. 6 p. 351. 7 p. 416. 8 p. 493 & ſeq. 9 p. 510 & ſeq. 10 p. 517. 11 p. 631, & ſeq. 12 p. 645. 13 646.

tissimùm auctoritate nixi sunt Xenophontis adversarii, monumenta jam excutiendi locus est.

IV. Ex iis autem non est cur quenquam, præter Herodotum & Ctesiam, adpellemus: cùm Diodorus Siculus, Trogus Pompeius, sive Justinus, ejus qui Historiæ fecit epitomen, aliíque, neque omnia memoratu digna tetigerint, & Herodotum Ctesiámque passim fuerint sequuti. Paucis igitur accipe, quæ de Cyro memoriæ prodidit Herodotus:

" [1] Astyages, Medorum rex, filiam habuit, nomine Mandanem: quam, " cùm visum illi dormienti, ex quo mirificè de eâ factus est solicitus, ob-" jectum fuerat, non Medo cuiquam natalibus claro, eámve digno qui uxo-" rem duceret, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, qui honesto quidem " loco natus erat, at ingenio ad rerum aliquid novarum moliendum mi-" nimè proclivi, collocandam apud animum statuit. [2] Eodem quo filiam " anno Cambysi collocaverat Astyages, alterâ motus est visione, per quam " vitis imago, ex filiæ locis enatæ, cujúsque palmite omnis Asia obum-" braretur, animo ejus repræsentata erat. Hanc cùm visionem ad somnio-" rum interpretes retulisset, ex filiâ nepotem ei futurum, qui ejus vice re-" gium munus administraret, illi responderunt. Filiam Astyages, ejus cùm " propè partus instaret, Persiâ ad se arcessit: atque infantem, ut primùm " natus est, Harpago, regis amico & arcanorum participi, occidendum " dari curat. [3] Harpagus, tradito ei puero, domum se contulit; ibíque " habitâ de crudelibus regis mandatis deliberatione, ea quidem ipsi mi-" nimè peragenda judicavit. [4] Itaque Mitradatem, regii pecoris pasto-" rem, ad se statim arcessit; eíque puerum ibi exponendi, ubi quàm ocys-" simè periret, munus injungit. Uxorem habuit Mitradates, cui nomen " erat Spaco: (vox autem hæc idem apud Medos sonat, ac apud Græcos, " Κυνὼ, apud Latinos, *canis*) [5] quæ fortè puerum jam tum, cùm Cyrum " ille domum ad se adduceret, mortuum pepererat. His statim visum est, " partum illum mortuum, alterius pueri cultu ornatum, in montem ali-" quem maximè desertum asportare atque ibi relinquere, regium autem " nepotem pro filio pastoris educare. Hujus pueri fuit mirifica virtutis " indoles: [6] cúmque decem annos natus esset, rex inter ludentes pueros " delectus est. Itaque jam se pro rege gerit: atque adeò filium Artem-" baris, viri inter Medos clari, quòd ejus imperata non faceret, verberi-" bus asperrimè castigat. Ab Artembare querela regi delata est, indignan-" te à servi regii filio ingenuos homines servilibus verberibus affectos. " Astyages Cyrum ad se arcessit, atque, Túne, inquit, ignobili adeò loco " nate, hujus tanti viri filium, tam inclementer indignéque tractare au-" sus es? Cui puer, [7] Quod feci, here, jure factum est: rex quippe de-" lectus eram, & cæteri omnes, præter hunc unum, dicto mihi audientes " erant: idcirco pœnas pendit. [8] Astyages admiratus est pueri gestum, " constantiam, vultúmque, quem genus suum referre putabat; recordatus " simul est temporis, quo nepotem Harpago exponendum tradiderat, at-" que cum ætate pueri congruere vidit. Itaque suspicione repentinâ per-

1 Herodot. lib. 1. cap. 107. 2 c. 108. Just. lib. 1. c. 4. 3 Herod. c. 109. 4 c. 110. 5 c. 112. 6 c. 114. 7 c. 115. 8 c. 116.

" culsus, & bubulcum de puero percontatus, veritatem tandem ei extorsit. [1] Ibi quidem irâ dissimulatâ, salute pueri gaudere se aiebat: quare, inquit, Harpage, (hic enim tum coràm aderat) quòd puerum ad me incolumem receperim, diis servatoribus sacra facere cum animo statutum habeo, atque adeò filium tuum huc mittas velim, ipséque mihi ad cœnam adsis.

" [2] Harpagus, quem unicum habuit filium, tredecim circiter annos natum, haud sine lætitiâ mittit ad Astyagem. Astyages eum interficiendum curat, epulandúmque patri tradit. Huic, cùm inter cœnandum interrogatus, epulísne hisce oblectatus esset, respondisset, valdè se oblectatum esse, tandem rem omnem indicat. Harpagus, quamvìs se filii sui carnem comedisse jam perspectum haberet, nullum tamen vel doloris vel iræ præsentis indicium edidit. [3] Astyages autem, quòd Cyrus vitam adhuc ageret, neque à suspicione vacuus erat, neque ab omni prorsùs solicitudine suum potuit animum abducere. Magos in consilium adhibenti responsum est, Omnia jam evenisse, quæ somniorum visa portenderant; Cyrum regis adeptum esse nomen; nihilque adeò sibi ab eo esse periculi. Hæc cùm audîsset Astyages, [4] Cyrum ad parentes suos, apud Persas degentes, mittit. Hìc cùm esset Cyrus, de bubulco ejúsque præcipuè uxore, à quâ fuerat educatus, honorificè multa prædicare solebat. Ex nominis autem, illi quod erat inditum mulieri, significatu rumor ortus est, à cane nutritum fuisse Cyrum.

" [5] Harpagus, memor usque filii morte indignâ peremti, secum assiduè meditatus est, quo se pacto de nefandæ cædis auctore vindicare posset. Itaque cum Cyro, qui jam egregia sui dederat specimina, per literas agit; viri apud Medos cujusque primarii tentat animum, ad Astyagem regno exuendum solicitat, atque ut Cyrum in ejus locum substituerent, hortatur. Cùm jam ei omnia præclarè instructa esse consilia viderentur, Cyro auctor est, ut Persas adversùs Astyagem excitaret. [6] Iis itaque à Cyro coactis armatísque, [7] Harpagum (qui tam consilia quàm odia occlusa adeò habuerat, ut suspicione prorsùs careret) exercitui, quem ad reprimendos Persarum impetus erat emissurus, præposuit Astyages. Ille in aciem progressus, ubi Cyri copias conspexisset, ad eum statim cum Medis consilii sociis transibat: reliqui in fugam se conjiciunt. [8] Astyages alterum experiri certamen ausus ab hoste vivus capitur, amissis, quos eduxerat, Medis. [9] Atque hoc tandem modo Cyrus imperio Persarum ac Medorum potitus est. [10] Deinde Sardes, ac Babylonem capit, maximámque Asiæ partem in ditionem suam redegit. Postremò, [11] bellum pugnacissimæ Massagetarum genti, haud procul mari Caspio sitæ, inferendi consilium inivit.

" Erat autem eo tempore Tomyris Massagetarum regina: quam Cyrus primò quidem se in matrimonium ducere velle simulabat. At illa rata non tam uxorem, quàm regnum, expeti, eum aditu ad se prohibuit. Itaque Cyrus, dolo quod efficere non potuit, vi adgressus, infesto cum

1 Cap. 118. 2 c. 119. 3 c. 120. 4 c. 121 & seq. 5 c. 123. 6 c. 125. 7 c. 127. 8 c. 129. 9 c. 130. 10 c. 84 & 191. 11 c. 204 & seq.

"exercitu Maſſagetarum invaſit regionem. Tomyris adeò non pugnam "detrectat, ut ei liberum permittat, vel amne Araxe trajecto, tridui iter "in regionem ſuam facere, quò pugnam ibi tandem committerent; vel "pauliſper commorari, dum ipſa, eodem amne trajecto, tot dierum iter "in ejus regionem faceret, ut ipſos intra Perſici imperii fines prælio cum "eo dimicaret. [1] Cyrus, Crœſi, qui tum aderat, conſilio parens, rogat, "ut illa pedem cum exercitu referret, dum Araxem ipſe tranſiret, & in "Maſſagetarum regionem penetraret. Itaque Tomyris, pro conditione "Cyro oblatâ, retro concedit.

"Cyrus, cùm jam in Maſſagetarum regionem unius iter diei feciſſet, "inventum (Græci quod στρατήγημα adpellant) hoc adhibuit: Caſtra ſua "commeatuum copiâ, vino præſertim, inſtruenda curat; [2] deinde, manu "militum, qui caſtris præſiderent, ex ſuorum numero inertiſſimorum re-"lictâ, ipſe cum reliquis copiis Araxem repetit. Mox tertia pars Maſſa-"getarum exercitûs Perſarum adoritur caſtra; devictiſque, qui in iis ſta-"tionem agebant, militibus, epulis ſtatim, quas apparatas conſpexerunt, "accubuêre; tandem cibo vinóque onuſti ſomno ſe dedêre. Somno op-"preſſis Perſæ ſupervenientes multos occidunt, longè plures vivos capiunt, "in his Spargapiſen, reginæ filium.

"[3] Tomyris hâc clade graviter commota, Cyrum, copiis ſuis coactis, "adorta eſt; cùm acerrimè pugnaretur, Maſſagetæ tandem ab hoſtibus "victoriam reportant; compluribus Perſis, Cyróque adeò ipſo, occiſis. "Pugnâ pugnatâ, Tomyris cùm undique conquirendo Cyri tandem ca-"daver inveniſſet, caput ejus amputatum in utrem humano ſanguine re-"pletum conjici jubet; quo facto, jacenti inſultans ait: *Ego te ſanguine* "*ſatiabo*. Atque hoc modo vitâ ceſſit Cyrus, cùm jam novem & viginti "regnârat annos. Alii quidem alia de morte ejus referunt; ipſe, quæ fi-"dem potiſſimùm mereri viſa ſunt, de eâ commemoravi." Hæc ferè de Cyro Herodotus: ad ea jam, quæ Cteſias tradit, oratio proficiſcitur.

Integra quidem, quam is de rebus Perſicis conſcripſit, Hiſtoria, ad nos non pervenit: at ex eâ quædam excerpta ſervavit [4] Photius, in quibus Cyri vitam ità depingit: "Cyrus Aſtyagem cognatione non attigit. Hic "autem cùm Ecbatana, quò Cyri manus vitaret, ſe contuliſſet, ibi captus "& compedibus vinctus eſt; quibus, nec ità multo poſt, eum liberavit "Cyrus: ac eundem deinde, non ſecùs ac ſi pater eſſet, obſervavit. Aſtya-"gi erat filia, nomine Amytis; quam Spitamas quidam in matrimonio "habuit. Hanc Cyrus primò quidem, tanquam matrem, in honore habuit: "idem inventâ tandem cauſâ, quâ Spitamam interficeret, eam ſibi uxo-"rem adjunxit.

"Bactrianis mox bellum molitur, qui ei ſe ſponte dedunt. Cum Sacis "etiam bellavit, atque regem eorum Amorgem capit. Hujus uxor, nomi-"ne Sparethra, cùm maritum eſſe captivum ſenſiſſet, trecentis virorum, "mulierum ducentis millibus contractis, Cyrum adorta eſt; vivúmque "eum cepit cum aliis perquàm multis. Hos omnes illa quidem, quo ma-

1 c. 208. 2 c. 211. 3 c. 214. 4 Bibli. p. 107.

"ritum in libertatem vindicaret, liberavit. Cyrus deinde Sardes cepit
"& Crœsum.

"Aliquot pòst annis, Cyrus atque Amytis ejus uxor Astyagem, qui
"inter Barcanios degebat, videre cupiunt. Itaque Cyrus Petisacam, qui
"apud se plurimum valebat, ad eum adducendum mittit. Petisacas, sce-
"lesti consilii auctore Oebarâ, Astyagem in desertâ quâdam reliquit soli-
"tudine, ubi fame sitique confectus diem obiit supremum. Cadaver au-
"tem ejus feris intactum erat; quippe quod leones, usque dum eò rever-
"sus Petisacas id auferret, custodirent. Tandem humo magnificè man-
"datum erat.

"Postremò, Cyrus bellum adversus Derbices suscepit. Hi cùm quidem
"fortissimè sese aliquandiu defendissent, tandem in Cyri ditionem erant
"redacti. At funesta tamen ei fuit initæ cum istis pugnæ dies: nam equo
"dejectus, ab Indo quodam inflictum femori vulnus accepit, ex quo tri-
"duo pòst mortuus est: regno Cambysi filio natu maximo delato, tribu-
"tóque Tanyoxarci regionis Bactrianæ, Parthiæ, Carmaniæ, necnon Cho-
"ramniorum imperio. Quin etiam ipsos ad amicitiam mutuò colendam
"hortatus est. Fato autem functus est, cùm jam annos triginta regnâsset."
Hæc Ctesiæ nobis fragmenta suppeditârunt.

Jam verò brevi omnia, in quibus nonnihil ad illustrandum dissertationis meæ argumentum fuerit momenti, quæve de celeberrimo Persarum rege tres insignes Historici literis mandârunt, (tot scilicet de eodem illo viro varias maximéque diversas inter se narrationes) complexus; ut expendam modò quæ ex Herodoti Ctesiæque annalium monumentis adtuli, ostendámque deinde quibus de causis Xenophonti potiùs quàm illis fides sit habenda, restat. Et ipsas quidem si quis rerum, quas Auctores exposuerunt isti, series circumstantiásque (quia περιστάσεις dicere aliter non possumus) animo attentiore paulo atque ab omni opinione præjudicatâ vacuo lustraverit, haud, opinor, diu incertus erit, ad cujus potissimùm auctoritatem sese conferre debeat. Sed cùm multorum eò inclinare soleant sententiæ, ut Herodoto potiùs quàm Xenophonti credendum statuerent; age nunc, utrùm ille ità de Cyro scripsit, ut, Nostro posthabito, fidem unicè mereatur præcipuéve, dispiciamus.

Fatetur [1] Herodotus, præter eam, quam ipse sequutus est, rerum ad Cyrum spectantium expositionem, triplicem esse earundem exponendarum rationem. Neque verò tantùm quod ille perhibet testimonium, aliis à se dissentiendi locum dat Historicis; sed & ipsa, quam sibi potissimùm scripturâ persequendam judicavit, narratio, ad aliam quandam æquos rerum æstimatores judicésque requirendam excitare debet. Nam si quis ea, quæ in hâc ejus Historiæ parte narrat, studiosè intuebitur, orationem ejus non modò non cohærentem, sed & παραδοξοτάτοις, & à veri similitudine alienissimis refertam esse deprehendet. Ut autem ità meum apud animum statuerem, nec ejus levandæ auctoritatis, nec defendendi Xenophontis nimium me adduxit studium. Quæ dixi, temerè non esse dicta, docebo jam exemplis:

1 lib. 1. c. 95.

Ait Herodotus, visum quoddam Astyagi dormienti objectum, in tantum eum metum de futurâ filiæ suæ sobole conjecisse, ut illam non Medo, tali uxore digno, sed Persæ cuidam nobili, collocaret. Egregium sanè narrationis hujus exordium! Astyagi scilicet metum incutit futura filiæ suæ soboles; at ea tamen nè quem ederet partum, adeò non impedire nititur ille, ut ei statim nuptias apparet. Sed Persæ, dicat aliquis, non Medo, nuptum dat. Quasi verò minùs ipsi metuendum foret à nepote, quem de filiâ suâ suscepturus erat vir honestâ gentem apud exteram, [1] quæ jampridem invita prorsùs Medis paruerat, familiâ: quàm qui ortum ab utroque parente Medo duceret. At quid tandem ei à filiæ prole periculi instabat? quæve tam dira portendebant illa decantata somnia? Nepotem utique ejus universam inumbraturum sive occupaturum Asiam; atque ipsi in regno successurum. Gravissima, profectò, erat Astyagi causa, cùm hæc audîsset, cur de rebus suis esset solicitus, atque corde (ut [2] ait ille) suo trepidaret! Hæccine scriptis mandâsse [3] Historiæ patrem? Mihi quidem haud paulò magìs credibile videtur, Astyagi jucunditatem potiùs & lætitiam, quàm metum, adlatura esse somnia, quæ neque ipsi mali quid intentabant, & imperii, cujus nepos ejus potiturus erat, splendorem amplitudinémque significabant.

Tandem Mandane gravida est è Cambyse; & Astyages, re auditâ, ex formidoloso jam factus inhumanus, filiæ partum necandi consilium init. Itaque natus infans Harpago datur occidendus; quem deinde Harpagus bubulco tradit exponendum. Eum periculo statim eripiendum curat Historicus; infantem utique magnis rebus gerendis natum. Præclaré. Mox eundem in scenam atque prospectum avi producit. Benigné. At quâ tandem ratione? Audies. Puer ille, cùm jam decennis esset, regem inter æquales agit: cúmque omnia pro imperio administraret, filium Medi cujusdam clari, quòd minùs dicto audiens esset, verberibus castigat. Rem ille ad patrem, ad regem pater, refert. Ergóne tantus erat Cyrus, cùm id ætatis esset, cùm adhuc bubulci filius haberetur, ut nè Medus quidem nobilis ab eo pœnas puerilis severitatis repetere auderet? tantúmve patrârat facinus, ut ad ipsum regem id deferri oporteret? Sic visum Historico; qui jam puerum avo parentibúsque restituendi forsan occasioni, pro suâ erga illum benignitate, imminebat. Ad Astyagem itaque citatur regulus ille, castigatórque sociorum audaculus. Judicium agitur —

Spectatum admissi risum teneatis, amici?

En Medorum regem, virum non aliàs humiliùs, quàm pro conditione, se gerentem, de levibus puerorum decennium noxis seriò cognoscentem! Sed aliud ex alio nascitur ridiculum: nam judex puerum ad se delatum intuens, subitò vultûs ejus agnoscit vestigia; pueri scilicet decem jam annos habentis, quem anteà quidem, sed recens natum, obiter adspexerat! Cognito tandem, puerum istum Mandanis esse filium, quid rex? nonne in metum denuò solicitudinémque graviorem adductus est? Minimé: gaudet puerum esse servatum; eum nempe jam incolumem ad se domum rê-

1 Herodot. l. 1. c. 127. 2 Cic. de Orat. l. 3. c. 42. 3 Id. de Leg. l. 1. c. 1.

diiſſe, quem, ut in lucem primùm editus erat, necare decreverat. Ergo gratias Harpago, qui cædi temperâſſet, agit? Nihil minús: imò verò Thyeſtéam ei cœnam inſtruit, ob ſervatum nepotem; quo tamen ſervato gaudere ſe modò profeſſus erat. Immanitatémne priùs barbaram, abſurdámne mirer narrationem! At quid de Cyro tandem ſtatuit inhumanus ille Aſtyages? De eo ſanè quid fieret, magos conſulit: qui mox omnem regi metum adimunt, in aurem utramvis otioſè ut dormiat. Somnium quippe, vafri aiunt interpretes, tuum, Aſtyages, quod portendebat, jam evenit; nec quid tibi ampliùs à Cyro metuendum eſt; ſiquidem jam regnavit: pueros ſcilicet inter decennes, decennis ipſe. Nôſti ingenium Aſtyagis; mitiſſimum utique; id quod epulæ, Harpago quas modò dederat, abundè teſtantur. Is itaque, pro eâ, quâ erat in Cyrum, benevolentiâ, ſomnii probat interpretationem; vitem, quæ omnem inumbratura eſſet Aſiam, ex animo delet; Cyrum, jam conſiliorum de ſe omnium conſcium, in Perſiam ad parentes mittit. Hæc tibi ni parùm veri ſimilia videantur, iis etiam quæ deinceps narrat Hiſtoricus, fidem, per me licet, habeas. Cyrus, cùm jam adultâ eſſet ætate, Perſis compluribus coactis armatiſque, ut ab Aſtyage deficerent, eos hortatur. Quod cùm audîſſet Aſtyages, copias ſuas omnes armavit, iiſque Harpagum præfecit. Quid audio? Uſque adeóne vecors eſſe potuit Aſtyages, ut exercitum viro crederet iſti, [1] cui, ob delictum, quod in ſe haud ità multò antè admiſerat, graviter erat iratus; cujúſque in ſe odium, ſummâ ultionis cupiditate conjunctum, immaniſſimo ſcelere incenderat? quis belli iſtius fuerit eventus facilè, me tacente, divinabit Lector. Victis Medis, captoque Aſtyage, Cyrus [2] Crœſum poſteà ſubigit. Priùs igitur Medorum adeptus eſt imperium, quàm Lydos adortus eſt. Quàm inauſpicatò res Perſicas literis conſignare adgreſſus eſt Herodotus! [3] Perſas inopes eſſe tradiderat jam tum, cùm, Lydorum rege capto, Sardes diriperent: [4] nullis deliciis adſuetos, bonorum etiam pauperes, antequam Lydos ſubigerent. Ergóne iſti inopes, iſti tenuis adeò ſortis homines erant, qui, Medis bello domitis, eorum jam opibus boniſque potiti ſunt? Tædet jam tot abſurda, memoratu incredibilia, inter ſe pugnantia recenſere. Sed audi, quæſo, quid tandem Cyro, qui hactenùs quidem omnia ferè & feliciter & prudenter geſſit, negotii tribuit Hiſtoricus. [5] Ille nimirum, ſuſceptâ adverſùs Babylonem expeditione, ad Gyndem venit amnem: quem cùm ingreſſus eſſet quidam è ſacris equis candidis, illico ſubmerſus eſt voraginibus. Facinus improbum! quod animo Cyrus tam iracundo tulit, ut ſtatim minitabundus flumen illud adgrederetur, ibíque, intermiſſâ expeditione, in eo caſtigando totam æſtatem conſumeret. Egregiè nempe comminationes iſtæ, mora tam longa, tam gravi de cauſâ, cum tanti principis ſapientiâ promptâque in rebus gerendis celeritate conveniunt! De eventu ſuſceptæ adverſùs Babylonem expeditionis conſentiunt inter ſe Noſter & Herodotus: de bello, quod deinde Maſſagetis Cyrum intuliſſe tradit hic, ſilet Xenophon: de morte Cyri, ab Herodoto diſſentit. Sed, de bello iſto Cyríque fato quid ſit reſpondendum infra ſuo loco videbimus.

1 Herodot. l. 1. c. 118. 2 c. 130. 3 l. 1. c. 89. 4 c. 71. 5 c. 189.

Hæc, opinor, si quis paulò diligentiùs expenderit, neque me temerè Herodotum in crimen commentitias absurdásque de Cyro rebusque Persicis narrandi fabellas adduxisse, & aliam, atque is scripsit, istius Principis Historiam nobis quærendam esse, facilè intelliget. Intelliget etiam, non de nihilo esse, quòd [1] Cicero, apud eundem, quem Historiæ patrem adpellat, innumerabiles esse fabulas, adfirmat: quòd aliis [2] Auctoribus nomine fabulositatis est suspectus. Ecce autem alterum, qui de rebus Persicis scripsit, Historicum! Ctesiam scilicet illum Cnidium. Cùm verò mutilata sit admodùm hujus Historia, & ex libris 23. ab eo scriptis pauca quædam tantummodò fragmenta supersint, haud ità accuratè sententiam ferre possumus de rebus, quas literis ille consignavit. Quòd si judicio, à plerisque tam Veterum quàm Recentiorum pronuntiato, stare oporteat, Ctesiæ certè fides tutò nequit haberi. [3] Aristoteles ait eum minimè dignum esse, cui crederetur: [4] Strabone judice, faciliùs quis poëtarum fabulis, quàm Herodoto & Ctesiæ fidem habuerit. [5] Antigonus apertè, nil circumitione usus, de hoc scripsit, αὐτὸν πολλὰ ψεύδεσθαι. [6] Plutarcho *à veritate* se πρὸς τὸ μυθῶδες *convertisse* dicitur. [7] Ab eodem λαμπρὸν ei ψεῦσμα objicitur. E recentioribus idem in eo vitium notârunt [8] Jos. Scaliger, [9] Her. Conringius, [10] Dounæus, aliique complures. Quin & Ctesiam adversùs Herodotum invidiâ flagrâsse testatur [11] Photius; parúmque adeò pensi, quid scripserit, habuisse, modò huic adversetur. Jam supra quidem Herodoti narrationem de rebus Persicis sub censuram revocavimus: ostendimúsque, opinor, satìs fuisse causæ, cur utriusque ætatis Scriptores de fabulis ejus disputarent. Fingendi tamen studio minùs forsan deditus erat; cùm ipse nonnunquam ingenuè fateatur, se quædam, fabulosa quæ protulit ætas, notare; minùs verò asserere: v. g. cùm de monstris Lybiæ dixisset, [12] ταῦτα εἰ μέν ἐστι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται, γράφω. Aliâ longè Ctesias fuit animi indole; quippe qui, cùm famæ nominis amplissimæ sibi comparandæ non mediocrem daret operam, sese, tanquam fidum διφθερῶν Persicarum interpretem, jactat; reliquorúmque Scriptorum gloriam & merita sugillare & penitùs infringere sibi sumat: id quod etiam ex eo adparet, quod οὐχ Ἡροδότῳ μόνῳ, τἀναντία ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ, ut à [13] Photio fuit observatum, πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἐπ' ἐνίων διαφωνεῖ. Eum sanè contra fidem & verisimilitudinem in rebus Assyriorum scripsisse, atque adeò æquam esse, quæ de eò lata est, sententiam, argumentis gravissimis demonstrâsse videntur viri doctissimi [14] Chr. Cellarius & [15] Geor. Walchius; eundem in Persicis fidei parum mereri putamus.

Libet quædam breviter attingere, quæ in iis fabulosè videtur retulisse. Primò, memoriæ falsò videtur ab eo proditum, quòd Cyrus nullam sanguinis cum Astyage conjunctionem haberet. Ut enim cæterorum omnium

1 De Leg. l. 1. c. 1. 2 Dio Chrysost. Orat. 18. p. 256. edit. Lutet. A. Gell. l. 3. c. 10. Strab. l. 1. p. 74. & l. 11. p. 774. alii. 3 Histor. Anim. l. 8. c. 28. 4 l. 11. p. 774. & l. 1. p. 74. 5 in Hist. Paradox. 16. 6 in vitâ Artax. p. 1014. 7 ibid. p. 1017. 8 p. 39. notar. in fragm. subject. Operi de Emend. Temp. 9 Dissert. Grævian. p. 141. 10 Prælect. in Demosth. p. 171. 11 Cod. 72. 12 lib. 4. c. 195. 13 loc. cit. 14 Dissertat. Acad. III. 15 Exercit. Hist. de fabul. Histor. Semir.

Hiſtoricorum, qui illum Mandane filiâ Aſtyagis natum eſſe tradunt, conſenſum taceam, Cteſianam labefactant opinionem vetuſtæ illæ de Cyri natalibus prædictiones; quæ apud [1] Herodotum & [2] Euſebium memoriæ traditæ ſunt. In iis quippe Cyrus dicitur *mulus*, quòd à parentibus inter ſe gente diverſis ortum ducturus erat; matre quidem generoſiore, ſcil. Medâ: patre, Perſâ, atque adeò Medis ſubjecto; qui tamen ſecum matrimonio juncturus erat [3] δεσποίνην τὴν ἑωϋτοῦ, ſcil. Mandanem, Aſtyagis, Medorum regis, filiam. Cum moribus Cyri (de quibus mox infra dicendi locus erit) pugnat de Spitamæ morte narratio. Minùs etiam probabilia ſunt, quæ tradit de ſpectro, quo Crœſus erat deceptus; de ligneis Perſarum ſimulacris; de Crœſo ſemel, iterùm, tertiò vinculis, divino quodam prodigio, ſoluto: de eodem ad regiam perducto, arctiùs vincto, & tandem inter tonitruum fragores & fulmina rurſùm de vinculis elapſo. Diceres hìc Leſtrigonum aliquem aut Polyphemum, non Cyrum, Cteſiæ narratione deſcribi. Nec majorem veri ſpeciem præ ſe ferunt ea, quæ de Aſtyagis morte, de ſervato ejus cadavere, ſcripſit. De Cyri morte paulò infra dicemus. His excutiendis ideò minùs diu immoratus ſum, quòd Cteſianam de rebus Perſicis narrationem haud quiſquam hactenùs ſequendam duxit; haud quiſquam, utì opinor, poſthac ſequuturus eſt.

Jam verò, collatis inter ſe Hiſtoricorum de Cyro, rebúſque Perſicis, narrationibus; expoſitíſque cauſis, cur Herodotus Cteſiáſque fidei parum mereri videantur, ad Xenophontis Hiſtoriam iterum intuendam pergamus.

V. Quamvìs, utì ſupra monſtravimus, Ciceronis verba, quæ in 1^mâ^ ad Q. Fr. epiſtolâ reperiuntur, ad ſummam Xenophontéæ hujus Hiſtoriæ minimè ſpectent; non defuêre tamen apud recentiores eruditi, qui partim ejus teſtimonio, parum accepto, partim conjecturis ſuis freti, ſtatuêre, Xenophonti id unum fuiſſe curæ, [4] ut in hoc libro doctrinas Socratis exponeret ſub involucro Hiſtoriæ Cyri; quam ad veritatem componendi adeò non ſtudioſus erat, ut, ex eorum ſententiis, ipſi propoſitum eſſet, eos imitari, qui fabuloſas narrationes & acroamata, tam ad ſua oſtentandum ingenia, quàm ad aliorum oblectandum animos, excogitant atque palam proferunt. Haud equidem novi, quid de hujus cenſuræ auctoribus mihi ſtatuendum ſit: neque enim animum inducere potuerim, quenquam tam adfirmatè de opere, à ſe non perlecto, ſcribere ſuſtinuiſſe; & non poſſum non mirari, eum, id qui perlegerit, mentem Auctoris vel non perſpexiſſe, vel perſpectam iniquè adeò repræſentare voluiſſe. Xenophonti, quidam inquit Scriptor, in animo erat, fabulam, lectoribus quæ grata foret, comminiſci literíſque mandare. Itáne veró? At ſuum ipſe, quæſo, animum aperiat Xenophon: [5] Ὅσα οὖν καὶ ἐπυθόμεθα, καὶ ᾐσθῆσθαι δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρασόμεθα διηγήσασθαι. Idem de uxore, quam duxit Cyrus, [6] ità ſcribit: γαμεῖ (Cyrus) τὴν Κυαξάρου θυγατέρα— Ἔνιοι δὲ τῶν λογοποιῶν λέγουσιν ὡς τὴν τῆς μητρὸς ἀδελφὴν ἔγημεν· ἀλλὰ &c. quos ſtatim refellit. Quorſùm autem iſthuc? ſi ſuum opus commentitium haberi voluit; id unum ſi ſpectâſ-

1 L. I. c. 55, & 91. 2 P. E. l. 5. c. 21. 3 Herodot. l. I. c. 91. 4 Acta Erudit. an. 1718. p. 395. Moylei Script. miſcel. v. 2. p. 43. 5 K. Π. p. 6. 6 l. 8. p. 635.

ſet, ut quàm elegantiſſimum prodiret, nullâ veritatis ratione habitâ. Ex utroque loco conſtat, Xenophonti haud parum penſi fuiſſe, quid de Cyro memoriæ traderet. At Moyleus ille mirificè ſe jactat argumento, quo ſe certiſſimè tandem comperiſſe putat, Xenophontem ipſum auctoritatem Hiſtoriæ Cyri majoris funditùs evertiſſe. Illi nempe ſoli, pro mirâ eâ, quâ Criticorum vulgo longè præſtabat, animi ſagacitate, [1] locum apud Auctorem noſtrum invenire contigit; ubi de bello, quo Cyrus Aſtyagem devictum imperio Medorum exuit, haud dubiè (egregium illum utique ſi Criticum audîeris) agitur. At quam ob cauſam ſtatuendum eſt, Xenophontem loco citato de bello iſto loqui? Quoniam, inquit ille, narratio Xenophontis bellum reſpicit longe ante ejus tempora commiſſum: proinde, verba ejus de Medorum à Dario Notho defectione nequeunt intelligi. Quid tum poſtea? Nonne plures erant ante Darium Nothum Perſarum reges? Nonne Medi, ſub eorum aliquo, jugum exuere Perſicum conari potuêre? Imò verò conati ſunt, regnante Dario, ſcil. Hyſtaſpide; utì teſtatur [2] Herodotus; qui cùm loquutus eſſet de Medis ſub Perſarum poteſtatem redactis, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ, ait, μετεμέλησέ τέ σφι (Μήδοισι) ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου· ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. Ecce bellum Medos inter & Perſas geſtum, haud paucis annis ante Xenophontis tempora! de quo commodè ſatìs locus iſte ἀναβάσεως accipi poteſt. Et abſurdum ſanè eſt ad Aſtyagem & Cyrum confugere, quò ea, quæ ibi tradit Auctor, interpretemur. Nam modò Xenophontem audivimus ſtudium, diligentiam, fidem in ſcribendâ Cyri Hiſtoriâ profitentem: & quis eum exiſtimaverit vel adeò fidei datæ oblitum eſſe, vel immemorem eorum, quæ ſcriptis paulo anteà mandârat, (nam Cyripædiam, utì mihi quidem videtur, non niſi poſt ſcriptam Κύρου ἀνάβασιν, adgreſſus eſt) ut minùs inter ſe cohærentia, imò planè pugnantia, proferret?

At Xenophontem non modò (quod profeſſus eſt) ſecundùm fidem & veri notitiam, quam ex antiquis monumentis haurire potuit, corpus Cyripædiæ compoſuiſſe; ſed cæteris omnibus Hiſtoricis qui in eodem argumento verſati ſunt, anteponendum eſſe, mihi ſequentes ob rationes perſuaſiſſimum eſſe ſolet. α Quia nomen ejus ingenii, judicii [3] & fidei laudibus celebre erat: proinde, conſentaneum eſt, noluiſſe eum opus adgredi, quod famam collectam adeò non aucturum erat, ut etiam imminueret. β Non modò Cyri Hiſtoriam ex fide ſe ſcripturum profitetur; ſed occaſionem etiam commodiſſimam, dum in aulâ Cyri minoris eſt verſatus, ſilvam rerum, quæ ad Cyrum ſpectabant, veri ſimillimarum, comparandi nactus eſt. Iſtiuſmodi autem occaſionem eum & arripere, & arreptam ad Cyripædiæ materiam colligendam adhibere voluiſſe, ingenium ejus, ad præclara quæque tum diſcenda tum ſcriptis mandanda facinora atque inſtituta propenſum, ut credamus ſuadet. γ Ipſe Cyri Perſarúmque geſta & inſtituta pleniùs atque ſeorſùm exponit; cæteri Hiſtorici ſtrictim & in tranſitu attingunt. δ Ejus narratio ſimplex eſt, inaffectata, vero atque rationi congruens: cùm contrà cæterorum narrationes

1 Ἀναβ. K. l. 3. ſub finem. 2 l. 1. c. 130. 3 Diodor. Sic. *Biblioth.* l. 1. p. 34. ait, Ξενοφῶν καὶ Θουκυδίδης ἐπαινούμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἱστοριῶν &c.

[1] ſcateant inſomniis, prodigiis, paradoxis, iis quæ ſe mutuò evertunt; additâ fabuloſâ etiam (ut ità dicam) [2] θηλειοτροφία. Hi quippe Cyrum, in obſcuro quodam loco educatum, in luce atque oculis Medorum Perſarúmque magnum repentè exſtitiſſe tradunt. [3] Prædicant etiam mite ejus ingenium atque virtutes, quibus Perſis, quotquot fuerunt, antecellebat omnibus: eundemque, mirâ quâdam ſententiæ inconſtantiâ, ità ſe erga avum, erga Crœſum alióſque gerentem inducunt, ut impius, crudelis, vecors eſſe videatur. [4] Denique, narratio Xenophontis non tantùm ſenſui mortalium communi conſentanea eſt, ſed graviſſimam etiam ab inſigni commodóque cum Hiſtoriâ Sacrâ conſenſu confirmationem accipit. Momentum hoc mihi jam pleniùs, utì par eſt, expoſituro, initium orationis ab ipſo Cyri ortu ſumendum videtur.

Aſtyages gentis vicinæ regi Mandanem filiam nuptum dat. Veri hoc quidem ſimillimum eſt; at cum annalium pugnat monumentis, quæ nullum, ſtante Medorum regno, Perſarum agnoſcunt regem. Hâc de re ipſi viderint Scriptores, ſeu Scriptorum patroni: à Xenophonte ſtare videtur S. Scripturæ auctoritas. Nam [4] Jeſaias Babylonem mox capiendam vaticinans, *Vox*, ait, *tumultûs Regnorum gentium congregatarum:* ubi per *regna* intelligi præcipuè debent MEDIÆ & PERSIÆ regna; quibus alia plura Cyrus paulò ante tempus obſeſſæ Babylonis adjecturus erat. Ipſe [5] Propheta MEDOS nominat; quibus etiam [6] mox ELYMÆOS ſive *Perſas* jungit. Scriptores etenim Sacros non *Elymæos* tantùm, ſed & iis adfines *Perſas*, nomine *Elam* adpellare docuit [7] Cl. Bochartus; quòd *Perſarum* nomen temporibus Jeſaïæ & Jeremiæ recentius eſſet. Cùm itaque Vates Sacer de *regnis* adverſùs Babylonem congregatis loquens, tam *Perſas* ſtilo fatidico demonſtret, quàm *Medos*; non hos tantùm, ſed & illos *regnum* aliquod eo conſtituiſſe tempore, verba ejus indicare videantur. Hujus autem ſententiæ ipſum etiam Herodotum (utcunque ei hactenùs viſus eſt adverſari) fautorem adpello. En ejus verba [8]! Ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι — Erant utique aliarum Orientis gentium reges iſti tot βασιλεῖς βασιλεῖ (ſc. *Medorum*) ὑποτεταγμένοι; ut [9] Diodori Siculi loquutione utar. Nimirum reges magnos Orientis ſolitos eſſe Populis à ſe victis reges ſuos relinquere, modò imperata facerent, & tributa ſibi impoſita perſolverent, ex omni Hiſtoriâ Sacrâ liquet: vel etiam reges iis, ſi tempus & neceſſitas poſtularet, imponere: quippe glorioſum ſibi ducebant regibus imperare, dicique [10] *reges magni*, ſive [11] *reges regum*. Quare Cambyſes à Xenophonte rectè, & ex conſuetudine Orientalium Populorum, dicitur βασιλεὺς, non quidem αὐτοτελὴς, atque ſui prorſùs juris; ſed Medis obnoxius. Atque hoc ſenſu debent accipi verba iſta, quibus [12] Cyrum

1 Vide dicta de Herodot. & Cteſ. narrat. 2 Juſtin. l. 1. c. 4. confer Livi. l. 1. c. 4. de Romuli & Remi expoſit. eorúmque nutrice lupâ: & Dionyſ. Halicar. Antiq. Rom. l. 1. p. 63. edit. Oxon. nec non quæ Diodorus ex Cteſiâ tradit de columbis Semiram. nutricibus. 3 Herodot. l. 3. c. 89 & 160. Cteſi. in Perſic. 8. 4 c. 13. v. 4. 5 v. 17. 6 c. 21. v. 2. 7 Geogr. S. l. 4. c. 10. 8 l. 1. p. 134. 9 l. 15. p. 333. 10 2 Reg. 18. 19. ità paſſim apud Auctores audit Rex Perſarum, poſt jacta iſtius imperii fundamenta. 11 Diodor. Sic. l. 2. p. 91. 12 l. 8. p. 649.

uſum facit: καὶ τὴν πατρίδα πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, &c. i. e. *ex inferiori minúſque nobili loco ad altiſſimum dignitatis gradum, ſummúmque adeò imperium, partim ſoceri benignitate, à quo Mediam omnem in dotem filiæ mihi collocatæ accepi, partim meis & conſiliis & armis victricibus evectam relinquo.*

Cyrus igitur utroque parente regio natus, non caſulâ quâdam paſtoritiâ totos decem annos latitat; ſed in aulâ patris, jam inde ab ineunte ætate moribus iis imbutus, eâ diſciplinâ præceptiſque inſtitutus eſt, quibus eum abundare oportuit, cujus res geſtæ virtutéſque gloriam atque laudem ejus ad ſempiternam propagaturæ erant memoriam. Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται, inquit [1] Noſter, καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων — ψυχὴν φιλανθρωπότατος, καὶ φιλομαθέστατος, &c. Ejuſdem etiam liberalitatem, pietatem, prudentiam, benignitatem, juſtitiam, temperantiam, fortitudinem, in rebus agendis, in conciliandâ ſibi omnium ferè benevolentiâ, in ſubigendis hoſtibus ſolertiam ſimul & celeritatem paſſim in hâc Hiſtoriâ prædicavit Xenophon. Quid autem rationi magìs conſentaneum, quàm tot tantáſque virtutes, domi bellíque ſpectatas, eum tandem ornâſſe virum, qui à teneris (ut Græci dicunt) unguiculis id operam aſſiduè dederat, ut optimam, ei quam natura donaverat, indolem præceptis inſtitutíſque (de quibus mox in alterâ Diſſertatione) ſaluberrimis excoleret? Et reapſe quidem talem exſtitiſſe Cyrum, qualem fuiſſe tradidit Xenophon, non rationi tantùm conſentaneum eſt, ſed Scriptorum etiam profanorum ſuadet conſenſus, Sacrorum demonſtrat auctoritas. Quod ad illorum attinet conſenſum, ſi Nicolaüm illum Syracuſanum audire velis, Cyrus totius Aſiæ imperium [2] εὐγνωμοσύνῃ, *æquanimitate & benevolentiâ* ſibi comparavit. Idem vir ille prudens, mentione factâ de Crœſo aliiſque in Cyri poteſtatem redactis, ſubjicit: Τοιγαροῦν διαδοθείσης εἰς πάντα τόπον τῆς ἡμερότητος, ἅπαντες οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀλλήλους φθάνοντες εἰς τὴν τοῦ βασιλέως συμμαχίαν παρεγίνοντο· quæ verba conferas velim cum iis, quæ de Cyro narrat [3] Xenophon ſub initium hujus Hiſtoriæ. Cujus ſimile teſtimonium ex Himerio adduxit [4] Photius. [5] Plutarchus etiam Cyrum ait φρονήσει, καὶ ἀρετῇ, καὶ μεγαλονοίᾳ πολὺ πάντων δοκεῖν προτετευχέναι τῶν βασιλέων. Apud [6] Ammianum audit *Rex amabilis*. Herodoti & Trogi teſtimonia libens omitto, quòd etiamſi [7] laude eum inſigni ornaverint, eam tamen non modò obſcurant, ſed planè delent tum quæ [8] ab illo graviùs in Crœſum conſuluiſſe dicitur, tum [9] quæ uterque tradit Maſſagetarum ei reginam exprobrâſſe. Cum teſtimoniis quidem modò adlatis pugnant ea, quæ apud Athenæum & Iſocratem leguntur: quorum [10] alter narrat, Aggarem quendam θηρίῳ θρασυτέρῳ ὑὸς ἀγρίου Cyrum adſimilâſſe; [11] alter eum avum maternum occidiſſe tradit. Quòd autem Scriptor quidam, Hiſtoriis compluribus à ſe haud ità pridem conditis notiſſimus, Cyrum naturâ ſanguinarium [12] dixerit, minùs id mihi quidem mirum videri ſolet; cùm vix ac nè vix quidem ſui indolis ingenii unquam uſque adeò is oblitus eſt, ut occaſionem illuſtrium virorum dignitati labem adſpergendi temerè dimittat: quin &

1 Κ. Π. p. 6. & ſeq. 2 Diodor. Sic. l. 13. p. 151. 3 p. 3, 4, 5. 4 p. 2034. 5 T. 2. p. 858. 6 l. 23. c. 6. 7 Herodot. l. 3. c. 160. Juſtin. l. 1. c. 8. 8 l. 1. c. 86. 9 Herodot. l. 1. c. 214. Juſtin. l. 1. c. 8. 10 Athen. l. 14. c. 8. 11 Iſocr. in Evagorâ p. 287. edit. Wolf. 12 in Præfat. ad Hiſtor. Eccl. Reform.

in consiliis haud dubiè & administratione reipublicæ, in notandis componendísque rebus tempore suo gestis tam assiduè versatus est homo insignissimus, ut ei veterum annalium evolvere monumenta minimè vacaret. Certè si quis, omissis profanis istis & Græcè scribentibus Auctoribus, ad Sacros se contulerit codices, vel hos ejusmodi de Cyri moribus testimonium perhibere reperiet, quod Xenophontéæ narrationi fidem simul & auctoritatem conciliare debet. Haud enim Xenophon nimius esse potuit in ejus prædicandis virtutibus, *Cujus*, [1] Sacro Prophetâ teste, DEXTRAM PREHENSURUS ERAT Deus, *ut sterneret coram eo*, sive imperio ejus subjiceret, *gentes:* quem Deus [2] *excitaturus erat* in JUSTITIA, *& omnes ejus vias rectas facturus erat;* [3] *qui Justitiam sibi obviam habiturus erat ad pedem suum.* Quis non his verbis describi videt, virum aliquem FORTITUDINE, REBUS SECUNDIS, ÆQUITATE celebrem; qui justitiæ exercendæ operam daturus erat; cujúsque ingenio adeò non aliena foret ista virtus, ut ei, quacunque facturus erat iter, ubicunque futurus erat, *ultro* se esset oblatura atque obviam properatura. Idem mox Propheta: [4] *Excitavi* ab *Aquilone*, scil. Cyrum, qui cum exercitu benè instructo movit ex *Mediâ*, ad Aquilonem Babylonis & Judææ: *ab ortu solis, qui invocet nomen meum;* ex *Persiâ* scil. ad ortum solis sitâ, sive Judæam sive Babylonem respicias. Cyrum autem *invocâsse nomen* Dei, h. e. agnovisse veritatem Dei Israëlis, liquet ex edicto ejus apud [5] Ezram. Porrò, dicitur [6] *Pastor* Dei, h. e. qui ex providentiâ divinâ Populum Dei sua in pascua, terram scil. Chananæam, reducturus erat; ad quod obeundum officium CLXX ampliùs annos ante rei eventum erat delectus & designatus. Denique, dicitur etiam [7] *Unctus Dei*, & [8] *à Deo dilectus;* 1. quia consilio divino secretus institutúsque erat ad efficiendam rem, quæ ad gloriam Dei amplificandam spectabat. 2. quia grande munus illud, à Deo assignatum, non modò suscepturus erat; sed etiam magno cum honore atque emolumento suo perfecturus: unde [9] Jeremiæ dicitur בחור ELECTUS, & [10] Jesaiæ VIR CONSILII DEI. 3. quia necessariis ad id exsequendum dotibus curâ divinæ Providentiæ erat instructus. 4. accedit huc, quòd imbutus erat fide & notitiâ veri Dei; eúmque agnovit εὐτυχίας suæ gloriæque auctorem; id quod constat ex ejus [11] edicto.

Me quidem non fugit, quàm insigne Nebucadnezarus etiam, qui vir, qualísve princeps! epitheton in [12] Sacris libris plus vice simplici nactus est: ideò nempe *servus Dei* hic adpellatus est, quòd ei in consiliis suis exsequendis subserviret. At verò multiplices, quæ Cyrum respiciunt, vaticinationes, virum, qui totus foret ab illo diversus, designare videntur; qui se *justum*, *reverentem* erga Numen Divinum, *prudentem*, *fortem*, *clemen-*

1 Jes. XLV. 1. 2 Jes. XLV. 13. 3 c. XLI. v.2. sic enim rectiùs, quàm vulgò solet, verti possit locus. 4 v. 25. 5 c. I. v. 2 & seq. Credibile est, Cyrum, ut verum agnosceret Deum, adduci potuisse partim hortationibus monitísque Danielis & piorum Judæorum, qui in ejus & Cyaxaris Aulâ versati sunt, Dan. VI. 29. partim Jesaiæ prophetiis, ipsi, Josepho teste, *Antiq. Jud.* l. 11. c. 1. exhibitis. 6 Jes. XLIV. 28. vide quæ notavimus ad l. 8. p. 581. 7 Jes. XLV. 1. 8 XLVIII. 14. 9 L. 44. 10 XLVI. 11. 11 Ezr. I. 1, 2 & seq. lege omnino precationem, quam ei tribuit Xenophon pag. 647. 12 Jer. XXV. 9. XXVII. 6. XLIII. 10.

tem etiam atque *perhumanum* erat præbiturus. Itaque Xenophon, in effingendis Cyri moribus, adeò non imaginem justi imperii, suo tantùm ingenio, Philosophiæ præceptis exculto, Lectori proponit; ut ex veritate nomen ejus scriptis celebrâsse, imò verò à Sacris ipsius veritatis fontibus scribendi materiem hausisse, videatur.

Principem autem, curâ tam [1] avi quàm patris, ad optima quæque institutum, tali ingenio moribúsque præditum, virtutes suas diù celatas esse noluisse credi par est. Itaque [2] Assyriis, Lydis, aliísque gentibus Asiaticis in Medos impressionem facientibus, domo Cyrus, non [3] sine justissimâ causâ, ad bellum egressus, [4] regem Armenium [5] atque Chaldæos ad deditionem subigit, [6] adversùs Assyrios copias suas ducit, &, commisso prælio, victoriâ potitur: [7] trepidant Assyrii, eorúmque socii: [8] Hyrcanii Cyro se dedunt: [9] Assyrios iterum adortus, magnâ strage fundit Cyrus; occisis in pugnâ Cappadocum & Arabum regibus: [10] Persicum equitatum instituit Cyrus: [11] Gobryas, [12] Gadatas, [13] Abradatas ei se adjungunt: [14] cum exercitu in Lydiam proficiscitur, [15] capit Sardes; [16] Cariam & Phrygiam in suam ditionem redigit: Babylonem obsidione cingit capítque. [17] Hæc omnia imperio & auspicio Cyaxaris Medorum regis, ejúsque avunculi, gerit. Nemini autem mirum videri debet, is si tot gentes regésque subegit, [18] *cujus ante faciem Gentes daturum; cujus imperio Reges se subjecturum, promiserat Deus.* Trepidâsse Assyrios eorúmque socios, ut Cyrum cum conjunctis Medorum ac Persarum copiis bellum suscepisse acceperunt, testatur idem [19] Vates: *Viderunt Insulæ & timuerunt: extrema terræ timuerunt:* ubi vocem איים non solùm *Insulas* aut Insularum incolas, sed, pro ratione stili Prophetici, omnes maris & maritimarum regionum accolas, *Asiæ* sc. *minoris*, denotare censet doctissimus [20] Camp. Vitringa. De expeditâ Cyri in persequendis & cædendis hostibus celeritate nihil non credibile tradidit Xenophon, cùm etiam Jesaias de eo vaticinatus, [21] *Dedit*, inquit, (sive posuit) *ut pulverem gladium ejus; ut stipulam propulsam arcum ejus:* h. e. Gladium & Arcum bellator hic ejúsque socii tam celeriter expeditéque gerent atque movebunt; tantâ cum velocitate hostes persequentur suos, ut ista eorum arma videantur esse *pulveris* instar turbine collecti, stipulæve ventorum vi agitatæ. Ità nimirum Cyrus supervenit [22] Armenio, [23] Assyriis, [24] Chaldæis, [25] Crœso, cæterísque suis hostibus, quos ubique summâ celeritate vel prævertit vel adsequutus est, & imperio suo subjecit. Eadem est Prophetæ mens, cùm ait: [26] *Vocans ex Oriente volucrem rapacem*; (Aquilam) *ex terrâ longinquâ virum consilii mei:* quippe verba hæc Cyri μεγαλοψυχίαν, perspicaciam, alacritatem in omni re gerendâ, motum rapidissimum ex Persiâ in longè dissitas, *Minoris* scil. *Asiæ*, regiones; impetum denique, quo in hostes ruebat, instar Aquilæ in prædam involantis. Quid isthuc autem

1 Accedit hìc Xenoph. Diodor. Excerp. Vales. p. 238. 2 K. II. p. 57 & seq. 3 Jes. XLV. 13. 4 l. 3. p. 170. 5 p. 199. 6 p. 231 & seq. 7 p. 241. 8 p. 248 & seq. 9 p. 263 & seq. 10 p. 280. 11 p. 306. 12 l. 5. p. 351. 13 l. 6. p. 427. 14 p. 416. & seq. 15 l. 7. p. 493. 16 l. 7. p. 513 & seq. 17 lib. 5. p. 394 & seq. & l. 8. p. 630. 18 Jes. XLI. 2. 19 XLI. 5. 20 ad loc. 21 XLI. 2. 22 p. 170. 23 p. 262. 24 p. 194. 25 p. 493. 26 Jes. XLVI. 11.

tam mirum est, si tot ei se dedidère principes, cujus consilio viribúsque nullæ hactenus gentes vicinæ pares esse potuerunt? cujúsque prosperi successus eò tandem Orientis incolas adduxère, ut eum [1] ἀπὸ θεῶν γεγονότα, [2] à Deo excitatum ad ejus consilia exsequenda agnoscerent. [3] In Sardes ille, urbem munitissimam, per præruptissimas ejus partes penetrat: sic voluit Deus, *ejus qui manum prehenderat, coram eo qui ibat, & viarum anfractus rectos faciebat:* quò tandem ille Lydorum opulentissimi regis [4] *opibus repositis, reconditis thesauris* potiretur. Jam divitiis auxilióque Populorum atque Principum, quos suam in potestatem redegerat, auctus, [5] Babylonem permagno cum equitatu, permultis cum sagittariis & jaculatoribus, cum funditoribus innumeris venit. Haud aliter de susceptâ adversùs Babylonem expeditione, apparatúque belli, quem Medis ac Persis tribuit Xenophon, [6] Prophetæ vaticinati sunt. Ad urbem istam expugnandam cum Medorum, Persarum, aliarúmque gentium copiis undique collectis se accingit: quippe dixerat de Babele Jehova, [7] *Ascende* ELAM, *obside* MEDE! [8] *Excitavit* Idem *spiritum* REGUM MEDIÆ, Cyaxaris sc. & Cyri: & mox [9] ibidem, *Sanctificate adversùs eam Gentes*; REGES MEDIÆ. [10] Et, *Ecce ego*, inquit Deus, *in illos concito* MEDOS, *qui argentum non reputabunt, & auro non delectabuntur.* Similiter de iisdem Populis Xenophon, [11] Ἄνδρες Μῆδοι, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα σαφῶς ὅτι οὔτε χρημάτων δεόμενοι &c. idem ferè, quod apud Prophetam legimus. Meminit etiam [12] Jesaias *Regnorum congregatarum gentium.* Itaque Xenophon omnino ex veritate Populos & regulos sive satrapas plures, tanquam Cyro adversùs Babylonem copias ducenti fœdere junctos, memorat. Nec minùs vera tradit de istius expeditionis eventu: [13] Euphratis enim aquis abductis in fossam, quam prope murum urbis ducendam curaverat; cum suis alveum fluminis jam ferè exsiccati ingressus, in Babylonem atque ipsam adeò regiam die festo penetrat, & ad ignem ingentem potantibus supervenit; ibi tum rex atque ii, qui circa eum erant, perierunt. Fidelem autem in his tradendis Historicum se præstitisse Xenophontem, ipsi [14] Codices Sacri testantur. Cyrus Urbis jam & imperii Babyloniorum potitus, τὰ ἀρχεῖα, *ædificia principum* in socios suos distribuit; quò respicere videtur [15] Jesaias: *agitate manum, ut* INGREDIANTUR OSTIA PRINCIPUM. Hæc habui, quæ de ortu, moribus, & gestis Cyri dicerem: restat, ut de Cyaxare primùm, deinde de morte Cyri, Xenophonteæ narrationis defendendæ gratiâ, pauca quædam proferrem.

Cyaxares, ex mente Xenophontis, Astyage patre ejus jam mortuo, Medorum potitus; Cyrum, Cambyse Persarum rege atque Mandane sorore suâ natum, copiis, quas ad comprimendos Assyriorum impetus comparaverat, præfecit. Ipse autem primis, in quas Cyrus illas eduxit, expeditionibus non interfuit modò, sed & summæ belli simul & imperii præ-

1 K. Π. p. 248 & 501. confer Herodot. l. 1. c. 124 & 204. 2 Jes. XLI. 2. 3 K. Π. p. 493. 4 Jes. XLV. 2, 3. 5 K. Π. p. 517. 6 Vide sis loca citata in Notis ad p. 517. 7 Jes. XXI. 2. 8 Jer. LI. 11. 9 v. 28. *Medorum* autem nomen *Persis* tribui solere notissimum est iis, qui Veterum evolvêre monumenta. Jesaiæ certè & Jeremiæ temporibus usitatum non erat *Persarum* nomen; ideóque *Persas* illi vel nomine *Elymæorum* vel Medorum passim designant. 10 Jes. XIII. 7. 11 p. 323. 12 XIII. 4. 13 p. 521 & seq. 14 in locis p. 537. 528 & seq. citatis. 15 XIII. 2.

fuit. Hæc narratio mirificè congruit cum Sacris Codicibus: in quibus, ubi de Babylonis regno evertendo agitur, licèt Medorum, tanquam Populi in judicio Dei exſequendo principis, ſubinde fiat mentio; cum iis tamen Persæ quoque ſolent conjungi, [1] nunc *Elymæorum*, (ſcil. antequam uſu receptum erat *Perſarum* nomen) nunc etiam [2] *Medorum* nomine deſignati; tum quòd illo tempore *Medi* quidem *Perſis* nobiliores haberentur & longè potentiores; tum quòd totum illud bellum, adverſùs Aſſyrios Babylonióſve geſtum, illorum potiſſimùm nomine & auſpiciis adminiſtratum ſit; Perſæque adeò æquè ac alii Populi tanquam auxiliarii aut fœderati ad id cum Duce ſuo Cyro acceſſerint.

Id autem neutiquam ſilentio tranſeundum, quòd Cyro jam ultimas illas adverſùs Lydos & Aſſyrios expeditiones ſuſcipiente, Cyaxares bello ſe quaſi ſubducit, [3] atque domi manet: ille verò hoſtes bello perſequi pergit, & Sardes primùm, deinde Babylonem ipſam capit. In quo magnus eſt Xenophontéæ Hiſtoriæ & oraculorum Prophetarum ore enuntiatorum conſenſus: ea quippe Cyrum etiam nominatim, [4] exemplo propè ſingulari, adpellant; *theſauros ei reconditos* promittunt; idque præſertim muneris tribuunt, ut Dei contra Babylonem decreta exſequeretur.

Captâ à Cyro Babylone, & occiſo [5] Balthaſare; Regnum Babyloniæ, quæſo, quis ſuſcepit? *Darius Medus*; teſte [6] Prophetâ. At quis ille *Darius?* Reſpondet [7] Scaliger: *Nabonadius*, rex Babyloniorum ultimus, cujus meminit Canon Ptolemaïcus. Aliud certè agebas, illuſtriſſime Scaliger, tuam hanc cùm poſuiſti ſententiam: cui exagitandæ quidem ideò tempero, quòd eam jam olim redarguêre [8] viri eruditi; in quibus eſt, Britanniæ noſtræ Decus inſigne, [9] Prideauxius. [10] Sunt, qui *Aſtyagem*, Cyri avum, *Darium* illum *Medum* eſſe arbitrati ſunt; cùm is, ex Herodoti, Cteſiæ, aliorúmque ſententiâ, rex fuerit Medorum ultimus. Iſtorum de Aſtyage Cyróque narrationes quàm parum fidei mereantur, jam ſupra vidimus: at, quoniam centies eadem obgannire libet, vide denuò, quàm pulcrè res ſuccedit, ſi Herodoti Cteſiæve nitaris auctoritate. Cyrus Aſtyagem regno Medorum exuit: interjectis deinde haud paucis annis, Babylonios ſubigit; quorum regnum mox ſuſcipit Aſtyages. Commentum abſurdum adeò, ut nihil ampliùs! Cyrum, credo, Aſtyagem regno exuiſſe pœnituit; atque adeò, pro veteri ademto, novum ei tribuit imperium! At Cyrum regno Aſtyagem, [11] non niſi poſt captam Babylonem, exuiſſe dicunt. Nè ſic quidem iſta mihi probari poteſt hypotheſis. Nam, 1. haud probabile eſt, Aſtyagem, Cyri ſc. avum, tempore ab hoc captæ Babylonis,

1 Vide Diſſert. hujus p. XXVIII. & *Reisk.* not. ad Cluver. l. 5. c. 12. Stanlej. in Æſchyl. Perſ. v. 793. 2 Hinc loquutio iſta plurativa מלבי מדי *reges* Mediæ, (Jer LI. 11, 28.) ſcil. Cyaxares, *Medorum* rex propriè dictus; & Cyrus, *Perſarum* quidem rex, at Medis obnoxius, eorúmque fiduciarius. 3 K. Π. p. 448. 4 Similiter *Joſiæ* nomen prophetiâ exprimitur, pluſquam CCCL. annis poſteà implendâ, 1 Reg. XIII. 2. Cyrus autem, nomine expreſſo, ad Opus inſigne delectus eſt, annis CLXX ampliùs ante rei eventum, Jeſ. XLIV. 28. 5 Dani. V. 30. 6 ibid. v. 31. 7 Quem Calviſius aliique ſequuti ſunt. 8 Nic. Abramus in *Pharo.* Voſſius in Chronol. Sacr. & alii. 9 ad An. ante natum Chriſtum 538. 10 Syncel. Cedren. Chronogr. p. 232 & p. 142. 11 Act. Erudit. ad an. 1722.

inter homines egisse; multò minùs, [1]si tunc fuerit superstes, annos tantùm 62. fuisse natum: quot tamen Darium tempore suscepti à se Babyloniorum regni habuisse tradit Propheta. 2. Idem Propheta adeò non asserit innuítve Cyrum, motâ adversùs Darium rebellione, hunc regno exuisse, ut contrà ex ejus verbis effici posse videatur summam inter eos fuisse voluntatum studiorúmque consensionem; quippe secundùm utriusque Gentis (Medorum sc. & Persarum) leges regnum ille in Babylone exercebat: & [2] in utriusque prætereà regis aulâ non sine honore versatus est Daniel. Illustrissimus Marshamus, cui nimirum hypotheses modò memoratæ minùs placuêre, novam ipse de Dario Medo ὑπόληψιν, levi tantùm conjecturâ nixam, in medium protulit: cujus excutiendæ labore supersedendum est, cùm eruditissimus [3] Vir jam olim ei refellendæ operam non inanem dedit. [4] Fuit etiam, qui ipsum *Cyrum* esse *Darium Medum* existimavit. Mirum sanè est, quenquam judicio vel mediocri valentem, tantum in errorem delabi potuisse: ad quem coarguendum abunde sufficit Libri Danielis lectio. His expositis & improbatis de *Dario* illo sententiis, restat ut, quis nobis fuisse videatur, exponamus. Age ergo, primùm quæ de eo scripsit Propheta Daniel intueamur: deinde, num ea rectè Cyaxari Xenophontéo tribui possint, dispiciamus. 1. Ex libro Danielis constat, Darium Medum regnum statim post occisum Baltasarem suscepisse: 2. tunc temporis natum esse circiter 62. annos: 3. fuisse Medum genere: 4. Cyrum ei in regno successisse. Hæc de *Dario Medo* ex Daniele nullo licet negotio colligere: de Cyaxare, si non eadem, saltem his simillima, tradit Xenophon. Nam, α ut primùm Cyrus apud Babylonem suo quæque ordine disposuerat, in Mediam tandem reversus, εἶπε τῷ Κυαξάρει ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐξῃρημένος εἴη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχῃ, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκεῖα κατάγοιτο, i. e. *domum & curiam ei Babylone selectam esse; ut, cùm eò etiam veniret, tanquam in sua divertere posset.* Cyrus, [5] utì quidem anteà semper, ità nunc etiam Cyaxaris auctoritatem tanquam summam respicit: eíque adeò Babyloniæ regnum, à se modò bello partum, defert. Quod ille licèt susceperit, ità tamen administravit, ut Cyrus etiam, utì par erat, officium partésque imperatoris obtineret, vivente adhuc Cyaxare. Nec mirum, ità si se res haberet; [6] quippe hic neque filium habuit; & Cyro filiam, additâ dotis nomine Mediâ universâ, collocavit. Narrationem hanc Xenophontéam abundè testimonio suo comprobat [7] Propheta: quippe qui Beltasari dixerit, *Regnum tuum divisum est*; ità scil. divisum, ut Darius Medus quidem summam ejus obtineat; Cyrus in partem rerum administrationis sit vocatus: mox enim addit, *Datum* est *Medis ac Persis*; & proximè sequenti capite narrat, Darium res administrâsse *secundùm Leges Medorum & Persarum.* Quid verò causæ fuit, quare Populi utriusque Leges observaret, nisi quòd ipsi *(Medo)* pars imperii cesserat; pars Cyro *(Persæ;)* ità ut ille principem obtineret locum; secundum, hic: id quod inde effici posse videtur, quòd *Medos* ubique priùs nominet, quàm *Persas*: contrà atque in [8] aliis Historiæ Sacræ locis fieri solet; ubi, Dario illo mor-

1 Dan. V. 31. 2 VI. 28. 3 Camp. Vitringa Observ. Sacr. l. 6. c. 4. 4 Nic. Abram. in Pharo p. 329. 5 K. Π. p. 391 & seq. 6 p. 631. 7 Dan. V. 28. 8 In lib. Esth. passim.

tuo, Cyróque summi imperii potito, *Persæ Medis* studiosè præponuntur: β De ætate, quâ Cyaxares erat, cùm ei regnum Babyloniæ delatum erat, silet quidem Xenophon: at annorum 62. satìs convenit numerus, quot scil. Darius ille tunc temporis habuit; nam Cyrus, cujus ille avunculus erat & socer, eodem tempore annos plus minus 60. natus erat. Utrumque hoc momentum [1] Josephi testimonio confirmatur: Δαρείῳ δὲ τῷ καταλύσαντι τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ Κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον, ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἷλεν· ὃς ἦν Ἀστυάγους υἱὸς, ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα· scil. *Cyaxares*, [2] interprete Theodoreto. γ Cyaxarem genere Medum fuisse, nemo inficias ibit: eíque Cyrum in regno successisse, in controversiam venire nequit. His, opinor, de causis, aliísve, (quibus plus forsan inerat momenti, quasque orbi erudito invidêre) [3] Viri eruditissimi, *Cyaxarem* Xenophontéum eundem esse cum *Dario Medo* Danielis, existimavêre. Quam quidem hypothesin cùm rejecerant Scaliger, Petavius, Marshamus, Alii, hâc in antiquæ Historiæ periodo omnia turbârunt.

Totum autem Cyri regnum [4] Ctesias aliíque annis triginta, Herodotus viginti novem, definiunt. Xenophon (Annalium utique si credas Auctoribus) regnum ejus, post Cambysis Cyaxarísque mortem, annis septem circumscribit. At mentem Xenophontis isti parum acceperunt: en ejus verba! Οὕτω δὲ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὢν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἕβδομον ἐπὶ τῆς & [5] quæ sequuntur: ubi τὸ ἕβδομον [6] verti debet *septimùm*, seu *vice septimâ*; non, ut illis visum est, *septimo anno*. Ipsa Historiæ Xenophontéæ ratio versionem hanc omnino respuit: nam paulò post tradit Auctor, Cyrum obiisse, cùm alteri liberorum, [7] πρεσβυτέρῳ scil. γενομένῳ, καὶ πλειόνων, κατὰ τὸ εἰκὸς, ἐμπείρῳ, regnum tribuerat. Quòd si jam rerum peritus dici potuit Cambyses, filius ille Cyri natu maximus, haud dubiè, cùm regnare occœpit, ex ephebis excesserat. Si verò septimo vel octavo post captam Babylonem anno mortuus est Cyrus, nec ante subactos Babylonios uxorem duxit, ([8] utì Noster antea) quî tandem fieri potuit, ut Cambyses, ex eo matrimonio susceptus, moriente patre jam pubertatem, nè dicam juventutem, attingeret? Per Xenophontem certè minimè stat, quominùs Chronologi (id si quando postulent eorum rationes) Cyri regnum ultra septem producant annos; imò verò producant necesse est, illum si audiendum judicent.

De morte Cyri parum inter Historicos convenit. Herodotus, & Trogus adversùs Massagetas pugnantem eum occubuisse tradunt; [9] at fatetur ille varios esse de eâ re sermones. Ctesias mortuum eum esse ait ex vulnere, quod Indus ei quidam adversùs Derbices pugnanti inflixerat: [10] Diodoro Siculo si credas, cruci adfixus obiit: [11] Joannes Malala dicit, eum è prælio navali, cum Samiis commisso, fugâ lapsum, & in terram suam reversum, ibi fuisse interemtum; eodem Antiocheno teste, Pythagoras Samius scripsit, Cyrum in isto bello occubuisse. Luciani verba parvi pendo: quippe se-

1 Antiq. Jud. l. 10. c.11. 2 in Dani. c. V. v. 31. qui tamen à Josepho dissentit. 3 Usserius, Prideaux. Vitringa, Calmetus, alii. 4 Excerp. 8. Cic. de Div. 1. 23. 5 p. 646. 6 Vide quæ notavimus p. 646. 7 pag. 650. 8 pag. 635. 9 l. 1. c. 214. 10 l. 2. p. 128. 11 Histor. Chron. p. 201. edit. Oxon.

riò rem agere neque solet homo, & [1] ipse secum pugnat: Xenophon domi eum placidè morbo obiisse narrat. Haud certi quid hâc quod de re statuat aliquis, inveniet: verùm Xenophonti potiùs, quàm cæteris fidem habendam judico. Primùm enim minùs probabile est, Cyrum, cum ad [2] annum septuagesimum pervenerat, exercitum in expeditionem educere voluisse: deinde, [3] Arriano & [4] Curtio testibus, Alexander M. apud Pasargadas Cyri sepulchrum, in quo erat conditum ejus corpus, invenit: quod tamen, si in manus truculentæ istius reginæ Massagetarum incidisset, (utì cæteri ferè tradunt Historici) sepulchro redditum fuisse neutiquam credibile est. Xenophonti certè tum in narratione de Cyri morte, tum in aliis omnibus ad eum spectantibus, accedit [5] Zonaras.

Hactenùs de fide Xenophontis; causisque, cur ei potiùs, quàm aliis, qui de Cyro scripserunt, Historicis, accedendum sit. Nunc pauca quædam notare libet, quæ Historiam hanc minùs accuratam arguere videantur. In primis autem, qui Cyripædiam attentiùs paulò legerit, facilè observaverit, Xenophontem nusquam ferè *temporum*, raròò *locorum*, ubi res quæque gesta erat, meminisse: nusquam reges illos Assyriæ, cum quibus res fuit Cyaxari & Cyro, nominibus suis adpellâsse. Hinc quidem effeceris, Historiam esse minùs perfectam; non verò Historicum esse infidum, aut in rebus Cyri memorandis parum diligentem. Nam Xenophontis ætate, nullam communem Æram, nè Olympiadum quidem illam, in Historiam esse receptam, viri eruditi jam docuerunt: & de regibus illis, eorúmque ordine, numero, nominibus, nihil habemus certi, nisi quæ Oraculis divinis inserta legimus. Eosdem autem Orientis reges variis insigniri nominibus, eadémque nomina diversis tribui principibus, multiplici probavit exemplo doctissimus [6] Bossuetus: quod & alii passim fecêre viri eruditi. Itaque Xenophontem equidem existimaverim consultò se ab iis Historici muneribus suscipiendis abstinuisse, quibus accuratè præclaréque, hoc est, more suo, fungi se posse desperavit. Rerum certè, quarum ille condidit Historiam, seriem chronologicam ità contexere, ut nihil offendas, difficile est adeò, ut eo labore supersedere satiùs esse duxi, quàm Schema successionis & Medici & Assyrii imperii incertum exhibere. Istiusmodi verò Schematis usum ex Annalibus eruditissimi Usserii ità supplendum curavi, ut regum Assyriorum nomina rerúmque gestarum tempora in notis imæ paginæ subjectis identidem exponerem.

Iis autem, quæ Xenophonti solent imputari, annumeratum video, quòd Cyaxarem origines suas ità jactantem inducat, [7] Ὅτι δοκῶν γε δὴ, ἐφ᾽ ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται, καὶ τῶν πάλαι προγόνων καὶ πατρὸς βασιλέως πεφυκέναι, &c. cùm secundùm aliorum Historicorum hypotheses recentius sit Medorum regnum. At illum ità loqui, nemini mirum videri debet; cùm affectibus eo tempore vehementissimis occupatus erat, atque [8] reges Orientales magnificè de ditione rebúsque suis aliàs loqui solebant.

1 Char. p. 215. & Macrob. p. 915. 2 Cic. de Div. 1. 23. Lucianus in Macrob. ait eum 100mum annum adsequutum esse. 3 l. 6. c. 29. 4 l. 10. c. 1. confer Strab. l. 15. p. 1061. & quæ ibi notavit doctis. Casaubonus. 5 Annal. l. 3. 6 Histor. Univ. Epoch. 7. 7 p. 390. 8 ~~1 Ephem.~~ XXVI. 23. Dan. IV. 1.

Quod ad sermonis attinet commercia, quæ Cyro puero intercessêre cum avo Astyage; cum Cambyse patre; cum Armenio rege, ejúsque filio Tigrane; cum Gobryâ, Gadatâ, Crœso, præfectísque exercitûs, & quæ sunt hujus generis alia; ea quidem haud dubiè ab ingenio Xenophontis, & delectandi & erudiendi lectoris gratiâ, profecta sunt & exornata. His licèt adjicias quædam ex iis, quæ in Panthéæ Historiâ occurrunt: cui fidem tamen, si τὸ ὅλον spectes, haud temerè denegandam existimaverim. Eo quippe tempore Susis sive Susianæ suum adfuisse regulum seu Satrapam, Babyloniis regibus subjectum, omnino credibile est: quin & pigmentis etiam huic narrationi inserendis locum dare potuit de eximiâ mulierum, istâ regione natarum, pulchritudine Xenophontis ætate per Orientem vulgata fama: [1] imò verò etiam docet Historia sacra virgines ibi formosissimas exstitisse.

Jam verò singulis hujus Historiæ momentis causísque, cur fidem ea mereatur, excussis expositísque; de Populorum quorundam, in eâ quorum fit mentio, quò susceptum Xenophontis tuendi munus cumulatiùs expleamus, situ disserendum est.

VI. Haud, opinor, quenquam fugit, qui hâc in Historiâ non sit peregrinus planè atque hospes, Xenophontem Populis quibusdam alios longè, atque veteres solent ferè Geographi, situs tribuere. Quocirca necesse habuimus Tabulam ejusmodi Geographicam excudendam curare, quam Auctoris nostri mens, non opinio vulgaris, postulare videbatur. Nè quis autem vel Xenophontem à vulgo Geographorum temerè descivisse, parúmve pensi habuisse, quam cuique, cujus meminit, Populo sedem tribuit; vel nos ab ejus aberrâsse mente, putaverit; libet observationes adferre quasdam Geographicas, quæ & Historiæ Xenophontéæ & Tabulæ illi nostræ illustrandæ possint inservire.

De Chaldæis.

Chaldæorum (ut ab his ordiamur) nomine Populum adpellat Xenophon, qui ea incolunt loca, è quibus Euphrates, Tigris, Araxes, Cyrus oriuntur. Atque hanc quidem illis sedem rectè tribui posse [2] monstravimus ex Strabone, aliisque.

De Indis.

Duplicem Indorum nationem & antiqui & recentioris ævi Scriptores agnoscunt: quorum una inter Gangem ferè Indúmque amnes; altera, in Æthiopiâ, sedem nacta est; de quâ [3] Virgilius:

—Septem discurrit in ora
Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

Alius est ab istis Populus, cujus meminit Xenophon; & ità meminit, ut eum Armeniis & Chaldæis vicinum esse doceat. Nam α [4] Chaldæi, Armeniis & Medis finitimi, stipendia sæpè mereri solebant apud Indorum regem: β [5] Cyrus, ex suis quendam ad Indum missurus, ab illis petit, qui legato isti & duces forent itineris & in iis, quæ cupiebat, impetrandis adjumento:

1 Esth. II. 2 in notis ad p. 191 & seq. 3 Georg. l. 4. v. 292. 4 Κύρου II. p. 203. 5 pag. 204.

spatium tantum quatuor ad summum mensium in proficiscendo ex Armeniâ ad Indiam; in negotio, quod eis dederat Cyrus, conficiendo, atque in Mediam redeundo nuntius ille ejúsque comites consumpsêre: ex quo efficitur, regiones istas haud ità longo inter se locorum intervallo disjunctas esse. Quapropter Indos oportet alibi quæramus, in quos Xenophontéa quadret narratio. Quærenti autem videtur, eos, de quibus ille verba facit, commodissimè in Colchide collocari posse: quem nè quis Indorum situm, non modò incongruentem, sed planè Historicorum omnium atque Geographorum testimoniis contrarium, existimet; pauca quædam ex Veterum monumentis adferre libet, quæ Xenophontem nec sui prorsùs ingenii oblitum esse, nec quid in omni memoriâ inauditum scripsisse; cùm Populo circa Colchidem habitanti Indorum nomen tribuerit. Itaque 1° notandum est, quòd Antiqui Æthiopiæ incolis Indorum, Indis Æthiopum, interdum dedêre nomen. Vtrumque hoc verum esse docebunt ea quæ sequuntur loca; [1] Virgilius, de Nilo (ut iterum ejus adducam verba) canit:

Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

[2] Idem de Augusto:

—— super & Garamantas & Indos
Proferet imperium.

Ubi per *Indos* intelligi debent *Æthiopes.* [3] Ovidius etiam Indos cum his confundit, cùm dicit Perseum devexisse Andromedem, regis scil. Æthiopum filiam, *nigris ab Indis.* Similiter [4] Appianus illos pro Afris sumit; ubi ait Annibalem jussisse, ut Indi conscensis elephantis in Claudii castra irrumperent. His adjicias licet [5] Hyginum, qui *Ammonem in Indiâ* memorat; i. e. in *Africâ,* ubi templum Jovis Ammonis. Quibus verò rationibus adducti Veteres istorum inter se Populorum nomina confuderint, docet [6] Cl. FRERETUS; cujus velim consulas Dissertationem supra laudatam. 2° Colchidi nomen Æthiopiæ datum est apud Veteres: quod duobus probat exemplis doctissimus [7] Bochartus. Primum suppeditat [8] Hieronymus, qui beatum Matthiam ait Evangelium prædicâsse *in alterâ Æthiopiâ, ubi est irruptio Apsari & Hyssi portus.* [9] Fluvius autem Apsarus atque portus ille erant prope Phasidem, atque adeò ad antiquam illam Colchidem pertinebant. Alterum ex Sophronio adfert: qui [10] dicit, Æthiopas prope os Apsari, atque ripas Phasidis habitare. Auctor quidem uterque ætate Xenophontis longè recentior est: at credibile est, eos annalium monumenta sua ante tempora conditorum esse sequutos; quin & eorum testimonia Scriptorum ævi antiquioris auctoritate confirmata sunt, qui Æthiopas, h. e. gentem atram, regionem istam incoluisse tradunt. [11] Argonauticorum Auctor ad meridianam Phasidis partem gentem ponit atram sive Mauros. [12] Pindarus de Colchidis loquens incolis, eos vocat κελαινῶπες, i. e. *ad pectu nigros:* quod ad epitheton observat Scholiastes, eos, cùm ἄποικοι

1 Georg. IV. 293. 2 Æneï. IV. 794. 3 Art. am. l. 1. v. 53. 4 de bell. Annib. p. 337. ed. Steph. 5 Fab. 275. 6 in Differt. de Geogr. Cyrip. 7 G. S. l. 4. c. 31. 8 in catal. de Apost. Matthiâ. 9 Scylac. Peripl. p. 32 Arri. Peripl. P. E. p. 6. Anonymi Desc. P. E. p. 14, 15. 10 in vitâ S. Andreæ. 11 Vulgo Orpheus: v. 742. 12 Pyth. δ'. v. 377.

ſint Ægyptiorum, eſſe *μελανόχροας* i. e. *atro colore*. Quæ cùm ità ſint, 3° ſequitur, Xenophontem citra vitium Colchidis quoſdam incolas Indorum adpellare potuiſſe nomine; cùm idem Æthiopibus nomen tribui ſoleat, & Æthiopes ex Colchis quidam dicantur; quòd & illos colore referant atro, & [1] in Colchida forſan unà cum Ægyptiorum coloniâ à Seſoſtre erant deducti. Nec, opinor, Xenophon primus in iis oris Indos collocavit: nam [2] Herodotus ipſe populum quendam incolentem loca à Boſphoro Cimmerio haud ità longè diſtantia, eo deſignat nomine.

De Hyrcaniis.

Populum hunc [3] Xenophon Aſſyriis finitimum; numero exiguum; equitatu inſtructum eſſe tradit. Quocirca, ab Hyrcaniis juxta mare Caſpium ſitis, ad alîus cujuſdam loci incolas oculos animúmque convertamus neceſſe eſt. Nam primò Caſpii maris accolas illos ab Aſſyriis tota ferè dividebat Media; deinde, cùm multitudine tum potentiâ iidem valebant; denique, regionem incolebant montoſam, minúſque adeò copiis aptam equeſtribus. Ex ſerie rerum, quas libro quinto memorat Xenophon, colligi poſſe videtur, Hyrcanios, de quibus agitur, quatuor aut quinque dierum iter à Babylone diſtare, atque ad meridianum latus eſſe ſitos. Quare crediderim eos regionem incoluiſſe, quæ hodiè vocatur *Irac* prope Arabiam: quæque nomen, opinor, ab antiquis illis Hyrcaniis, quorum meminit Xenophon, Græcâ terminatione demtâ, ductum adhuc retinet.

De terra Bactriana.

Regionis quidem hujus ſive Populi, eam qui incolebat, ſæpè meminit Xenophon: at in Bactros ultra mare Caſpium Parthiámque, atque haud ità longè ab Oxo flumine ſitos, ejus minimè quadrant verba. [4] Ait enim regis Aſſyrii copiis illos obſideri, quod de regione amplâ minùs commodè dici poteſt. Præthereà non ſatìs intelligo, quâ ratione populum adoriri potuit Aſſyrius, qui tam longo intervallo ſuis à finibus diſtabat; cùm & Medi & Perſæ inter Aſſyriam & terram Bactrianam illam ſiti ſint. [5] Infra Noſter etiam tradit, quod Aſſyrius Abradatam, Suſorum regem, ad Bactrianorum regem, ſocietatis ineundæ gratiâ, mittebat. Quòd ſi Bactrianos hìc intellexeris ultra mare Caſpium ſitos; viam, quæſo, quam ingreſſus eſt Aſſyrii legatus ille, quâ adiri poterat in iſtorum regionem? Haud, opinor, dixeris, Mediam illum Perſiámque, hoſtium ſcilicet regiones, quà maximè in longitudinem patent, auſum eſſe peragrare: neque aliud facilè monſtraveris iter, eò quod incolumem, quâ par erat celeritate, duceret. Quapropter alium haud dubiè locum, quàm qui Oxo vicinus eſt, Bactrianam adpellavit Xenophon. Neque verò hunc alibi forſan uſquam aptiùs, quàm in Suſianis viciniâ ponamus; nec Xenophon ſolus ibi Bactros invenit. [6] Heſychius de loco quodam loquitur Suſianem inter & Bactrianam; ubi certè nequit intelligi regio illa prope Oxum; quippe mira ſanè vagáque prorſùs eſſet loci alicujus deſignatio, ſi quis eum jacere dixerit inter regiones tanto à ſe invicem intervallo diſtantes, quantum inter Suſianem & terram illam Oxo vicinam interjectum eſt. Eoſdem etiam, quos

1 Vide Herodot. lib. 4. cap. 104 & ſeq. Valeri. Flac. lib. 5. v. 421. 2 lib. 4. c. 28.
3 K. Π. p. 248. 4 p. 57. 5 p. 314. 6 Ad v. Νησαίας ἵππους.

Noſter, Bactros reſpicere videtur [1] Plinius; ità nempe ſi Auctoris hujus verba legas, ut ea diſtinxit elegantiſſimi [2] Vir ingenii; qui de Populorum omnium, quorum modò mentionem fecimus, ſitu egregiè adeò copioſéque diſſeruit, ut nobis locus ejus laudandi quidem amplus, argumenti, quod tractavit, noſtris illuſtrandi curis nullus ferè relictus ſit.

Libet autem Caduſiorum Sacarúmque, quorum ille non meminit in tractatu toties laudato, ſitum breviter attingere; quò eam, quam in Tabulâ Geographicâ ſequuti ſumus, rationem præſtemus tueamúrque.

De Saeis.

Sacas nolim hìc intelligi, qui ultra Sogdianam ad Orientem verſùs ſedem nacti ſunt. Noſter enim caſtelli cujuſdam [3] meminit, quo tanquam propugnaculo contra Hyrcaniorum & Sacarum impetus utebatur Aſſyrius. Itaque gentes iſtas & Aſſyriæ fines attigiſſe, & vicinitate inter ſe conjunctas eſſe putaverim; cùm in iſtâ regione munimentum idem ad utriuſque propellendos impetus fuerit idoneum. Quam autem Hyrcanii Xenophontéi ſedem obtinuêre, ſuprà jam indicavimus. Quamobrem Sacarum forſan nomine terræ iſtius, ad ſeptentrionalem Arabiæ deſertæ partem ſitæ, quam Saccæam vocat Ptolemæus, incolas deſignavit Xenophon. His verò Caduſios tanquam vicinos adjungere viſum eſt:

De Cadusiis.

Quippe Noſter has [4] paſſim gentes conjungit: idcirco non Caſpii maris accolas illos, ſed Populum alio quodam loco ſitum, Caduſios, opinor, adpellavit. Nec locus huic aptior Populo quiſquam viſus eſt, quàm ubi Cadesiam poſuit Scriptor apud Arabas illuſtriſſimus [5] Abu'l-Fedah; cujus hæc mecum verba benigniſſimè communicavit Vir doctiſſimus [6] Joannes Gagnier: والقادسية والحيرة والخورنق جميعها على حافة البادية سواد العراق i. e. interprete Viro eodem Literarum Orientalium peritiſſimo, *Porrò* Al-Kadesiah, *Al-Hirah & Al-Kawarnack, omnes ſitæ ſunt in margine Deſerti Sawâd ſeu Pagorum Al-Erâk:* de quâ ſupra, cùm de Hyrcaniis egimus. Idem Geographus ex Auctore libri *Al-Tartîb* tradit, *Locum adpellatum fuiſſe* Al-Kadesiah, *eò quòd incolæ Kâdes in illâ habitationem fixerunt: Kâdes autem eſt oppidum in territorio urbis* [7] *Marwa'l-Rûdh.* Itaque dicendum forſan erit, incolas urbis Cades originem quidem a Caduſiis, ad meridionale Caſpii maris littus ſitis, duxiſſe; atque interjecto deinde tempore, coloniam quandam inde ultra Euphratem Arabiam verſùs migrâſſe, atque ibi ſedem fixiſſe.

Hæc de Geographiâ Xenophonteâ: cujus adeò momenta paucis ſum perſequutus, quòd multa, quæ iis illuſtrandis inſervire poſſint, jam occupavit, plura pollicitus eſt, Clariſ. Freretus; quódque demum, in hâc cùm nimiùm forſan Diſſertatione longus fuerim, ad alteram inſtituti, quæ ſupereſt, perficiendi partem, tranſeundi tempus eſt.

1 H. N. l. 6. c. 27. 2 D. Freretus in Diſſert. ſuprà memoratâ. 3 p. 348. 4 p. 353, 371, 537. 5 In climate ſive Regione *Erak Arab.* num. 3. 6 Qui Abu'l-Fedæ Geographiam Univerſalem, (opus diu deſideratum) Verſione Latina notíſque donatam prelo mox ſubjecturus eſt. 7 Urbs celebris in Regione *Choraſan*; de quâ Cluver. l. 5. c. 13.

DISSERTATIO SECUNDA:

IN QUA

I. De Sacris: II. Civilibus: III. Militaribus Perſarum inſtitutis moribúſque, quorum ſcilicet in hâc Hiſtoriâ meminit XENOPHON, *agitur.*

PERSARUM ritus moréſque, quales nimirum antiquitùs gentem apud iſtam viguêre, Xenophon tantis quidem celebravit laudibus, ut modum omnino exceſſiſſe, atque eos ex ingenio magìs, quàm veritate, Lectoribus pleriſque ſuis exornâſſe videatur. Ut autem illi nullum à me ſtudii deeſſet officium, hâc etiam in parte fidem ei integram præſtare mihi jam propoſitum eſt: quod ut ritè munus explere poſſim, quam ipſe Perſicæ diſciplinæ ſapientiæque ſpeciem adumbravit, primùm exhibere; aliorúmque deinde Scriptorum, ſuis qui narrationem Xenophontéam teſtimoniis comprobant, verba citare, vel loca, ubi reperiuntur, indicare, viſum eſt. Et hunc quidem ideò quoque mihi libentiùs impoſui laborem, quòd hujuſmodi præludia & Auctorum ſenſum faciliorem expeditiorémque reddere, & legentium animos confirmare, ſoleant.

Quamvìs autem ampliſſimus de ſapientiâ, quæ in inſtitutis illis elucet, ſeſe nobis diſſerendi campus aperiat; ex eo tamen in gyrum arctiorem noſtra ſanè compellenda eſt oratio: neque enim quod nacti ſumus ſcripturæ argumentum, multiplicem copioſè diſputandi rationem, ſed unum alterúmve uniuſcujuſque rei breviter expoſitæ poſtulat exemplum. Quòd ſiquando minùs ad Xenophontis auctoritatem confirmandam Scriptorum aliorum teſtimonia ſuppetant, nemini quidem id mirum videri debet; cùm ille datâ quaſi operâ, atque adeò pleniùs, Perſarum exponat conſuetudines legéſque, cæteri tantùm obiter eas attingant. Sed jam ad ſuſceptum munus exſequendum pergamus.

I. Ut autem noſtram hanc à Sacris diſſertationem auſpicemur, & unde Perſæ rerum agendarum, inde dicendi nos exordium capiamus: Numen eos, quod [1]ΖΕΥΣ apud Xenophontem cæteróſque Scriptores Græcos nominatur, coluiſſe paſſim tradit [2]Noſter: Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε, καὶ προσευξάμενος —— ΔΙΙ πατρῴῳ &c. Quem Deum Darius etiam apud [3]Plutarchum invocat: Ζεῦ πατρῷε Περσῶν.

Soli verò præcipuè cultum eos præſtitiſſe, unâ voce profitentur Hiſtorici. [4]Xenophon Cyrum inducit, non Jovem tantùm, ſed & Solem precantem: Ζεῦ πατρῷε καὶ Ἥλιε, &c. [5]Herodotus: Θύουσι (Perſæ) δὲ Ἡλίῳ &c. [6]Strabo: Τιμῶσι δὲ καὶ Ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν. Huic autem Deo Perſas equos im-

1 De vocis iſtius origine vide *Indic. Etymol.* 2 p. *66, 471, 647.* 3 de Fortu. Alex. l. 2. p. 338. vide Herodot. l 1. c. 131. & Strabo. l. 15. p. 1064. 4 p. 647. 5 l. 1. c. 131. 6 l. 15. Hoc ipſum Juſtin. l. 1. c. 10. Macrob. l. 1. c. 6. & alii paſſim confirmant.

molâsse tradit [1] Noster: ἵπποι ἤγοντο, θῦμα τῷ Ἡλίῳ. Similiter [2] Philostratus, regem Persarum equum album Soli mactâsse, scribit: λευκὸν δὲ ἄρα ἵππον —— καταθύειν ἔμελλε τῷ Ἡλίῳ. His ferè suffragantur [3] Justinus, [4] Strabo, [5] Pausanias. Hujus rei rationem non illepidam reddit [6] Ovidius:

Placat equo Persis radiis Hyperiona cinctum,
Nè detur celeri victima tarda deo.

Curruum etiam utrique deo sacratorum meminit [7] Xenophon: μετὰ δὲ τούτους ἐξήγετο ἅρμα λευκὸν —— Διὸς ἱερόν. Quâ in re accedit ei [8] Curtius: *Currum deinde Jovi sacratum albentes vehebant equi.* Sic & [9] Historia Sacra currus ab aliis Orientis incolis Soli consecratos memorat. Atque hi ferè *patrii* erant *Persarum Dii*, quorum non uno loco meminit Xenophon; per quos etiam milites suos Darius obtestatur apud [10] Curtium; quos rex idem, ad cœlum manus tendens, precatur.

Ignem quoque veneratos esse Persas, ex istis colligas licet Nostri verbis: [11] καὶ πῦρ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο φέροντες. Eodem ferè modo [12] Curtius in re simili: *Ignis, quem ipsi* (Persæ) sacrum & æternum *vocabant, argenteis altaribus præferebatur.* [13] Fuit tamen, qui Persas nec Mithræ seu Soli, nec Igni cultum divinum præstitisse; nec Mithram ab ipsis Deum unquam esse vocatum, adfirmaret. At testimonia, opinor, adtulit vir eruditus [14] Philippus a' Turre, quæ opinionem ejus abunde refellunt. Nam Hesychius Mithram vocat *Deum*: nec vulgarem quidem, sed *supremum* & *maximum*. Quin & *mediatorem* eum inter Oromazam & Areimanium, bonum & malum deos, statuebant, teste [15] Plutarcho. *Necessitatum* etiam *petitiones* (contrà quàm sentit Cl. Hyde) Soli fuisse exhibitas ostendit [16] Darius, *Solem Mithrem, sacrúmque & æternum invocans ignem, ut* militibus dignam vetere *gloriâ majorúmque monumentis fortitudinem inspirarent.* Quo ex loco & Ignem invocatum discimus, & proinde deum ab isto Populo habitum. Accedit vetustissimum [17] Herodoti testimonium: Πέρσαι θεὸν νομίζουσιν εἶναι τὸ πῦρ. Facilè quidem adsentior, è Persis sapientiores non aliter ignem hunc terrenum divinis honoribus coluisse, nisi quia cœlestem ignem, scil. Solem, repræsentaret; unde originem illum duxisse putabant.

Gentes autem Orientales ab antiquissimis etiam temporibus Solem coluisse liquet ex Historici Sacri loco supra modò adpellato, tum quoque ex testimonio [18] Job. Quare non possum non mirari, Cl. Hyde tantoperè contendisse, Persas Soli cultum λατρείας nunquam detulisse; cùm & tot luculenta Veteres testimonia contra eum dicant; & ad illud κτισματολατρείας, ut ità dicam, genus, pronum sese hominibus, quorum animos cœlesti suo lumine Deus ipse O. M. non collustrâsset, aperiret iter. Cùm enim in cœlum ii suspicientes, tantum luminis splendidissimi globum, radiis suis micantibus

1 p.595. 2 de vitâ Apollon. l.1. c. 31. 3 l. 1. c. 10. 4 l. 11. p. 780. 5 Pausan. in Lacon. l. 3. p. 201. 6 Fast. l. 1. v. 383. 7 p. 595. 8 l. 3. c. 3. 9 2 Reg. XXII. 11. vide Cl. Bocharti Hieroz. p. 1. l. 2. c. 10. 10 l. 4. c. 14, &c. 11 pag. 595. 12 lib. 3 & 4. 13. vide sis M. Tyrii Dissert. 38. p. 396. edit. Cant. 13 Doctis. Tho. Hyde, Histor. Relig. Vet. Pers. c. 4. 14 in Monum. Vet. Antii. 15 de Isid. & Osir. p. 369. 16 Curt. l. 4. c. 13. 17 l. 3. c. 16. 18 XXXI. 26. confer Deuter. IV. 19. & XVII. 3.

& orbem in dies retexentem, & lustrantem foventémque omnia suæ tanquam ditioni simul & tutelæ subjecta contemplati essent; cùm mutationes temporum, rerum vicissitudines ordinésque, hominum commoda vitásque, ab ejus ortu, occasu, efficientiâ pendere animadvertissent; hunc sibi, si quam deo speciem sensu percipiendam tribui oportere statuissent, observantiam ipsorum in primis cultúmque jure optimo vindicare, facillimè quidem ipsi sibi persuadere potuerunt.

Tellurem quoque omniparentem, benignámque eorum, quæ protulit, altricem, ut deam, Persæ venerabantur: hinc, Cyrum ei hostias immolâsse scribit [1] Xenophon: — Επειτα Γῇ σφάξαντες, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι, ἐποίησαν: & [2] supra, Γῆν ἱλάσκετο χοαῖς, — καὶ ἥρωας Ασσυρίας οἰκήτορας εὐμενίζετο. Non aliter [3] Strabo & [4] Herodotus: quorum ille de Persis ait, Τιμῶσι —— καὶ Πῦρ, καὶ Γῆν &c. hic, χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο: & [5] supra, θύουσι δὲ καὶ Γῇ &c. Denique, [6] Diogenes Laërtius Magos credidisse tradit, θεοὺς εἶναι καὶ Πῦρ, καὶ Γῆν. Sed à diis ad sacros Persarum ritus transeamus.

In templorum quidem parietibus Persas deos suos non inclusisse, testimoniis exemplísque abundat vetustas. Iis itaque sub dio, in editissimis quibusque locis, sacra faciebant. Ità [7] Xenophon de Cyro loquens, ἔθυε, ait, Διΐ τε πατρῴῳ, καὶ Ηλίῳ —— ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν. Cujus rei testimonium perhibet [8] Strabo: θύουσι δ᾽ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ. Nec aliter atque illi [9] Herodotus: νομίζουσι Διῒ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν. [10] Homerus etiam Trojanorum templa & altaria in arce, aut summo Idæ jugo collocat: sic enim Jovem de Hectore loquentem inducit:

—— ὅς μοι πολλὰ βοῶν ἐπὶ μηρί᾽ ἔκηεν,
Ιδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ἄλλοτε δ᾽ αὖτε
Εν πόλει ἀκροτάτῃ·

[11] Variarum etiam gentium mos fuit, in editis potissimùm locis sacra facere: quâ de re consulas velim eruditissimi Viri Joannis Potteri [12] *Archæologiam Græcam*.

Coronatos autem sacrificâsse Persas ostendit his verbis [13] Xenophon: Κῦρος μὲν ἐστεφανωμένος ἔθυε, παρήγγειλε δὲ &c. Quam in rem testem citare licet [14] Herodotum: τῶν δὲ ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν &c. Hostias autem, quas cædebant, interdum totas igne absumebant, quod erat ὁλοκαυτεῖν, utì quidem ait [15] Xenophon: ἔθυσαν τῷ Διΐ, καὶ ὡλοκαύτησαν· ἔπειτα &c. Et moris sanè fuisse Orientis incolarum, ut eo modo sacrificarent, neminem nescire patitur [16] Historia sacra. Interdum, partem duntaxat victimæ cremabant; reliquas verò carnes epulis destinabant; unde [17] Noster: τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦς τε, ὅπως ἂν θύσαντες ἑστιῷντο. Eodem spectant verba [18] Strabonis ista: μερίσαντος δὲ τοῦ μάγου τὰ κρέα —— ἀπίασι διελόμενοι· &c.

Epulas etiam diis libâsse Persas, & velut cœnæ primitias iis dedisse, docet Xenophon: Ο δὲ Κῦρος, ὥσπερ εἶχεν ἐσθικὼς, ἀπαρξάμενος ἧεισα, καὶ &c. Eun-

1 Pag. 600. 2 p. 216. 3 p. 1064. 4 l. 7. c. 43. 5 l. 1. c. 131. 6 in Procem. ad vit. Philos. 7 p. 647. 8 l. 15. p. 1064. 9 l. 1. c. 131. 10 Ili. χ΄. v. 170 & seq. 11 Levit. XXVI. 30. Num XXII. 41. Gen. XXII. 2. 12 l. 2. c. 2. 13 p. 221. 14 l. 1. c. 132. 15 p. 599. 16 Levit. XVI. 17 p. 603. 18 p. 471.

dem respiciunt morem Philotæ apud [1] Curtium verba, quibus ille usus, cùm Alexander mensam, in quâ vesci solitus erat Darius, subduci jusserat: *minimè verò hæc feceris*, inquit, *rex*, *sed omen quoque accipe; mensam, ex quâ libavit hostis epulas, tuis pedibus esse subjectam.*

Quinetiam Cyrus, captâ Babylone, manubiarum primitias diis seligendas [2] curat: ὡς δορυαλώτε τῆς πόλεως ὄσης, ἀκροθίνια θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν. Hoc & apud alias tam Orientis quàm Occidentis gentes factum esse, ex [3] sacrâ simul & profanâ constat Historiâ. [4] Herodotus: Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε —— τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια. Similiter à [5] Dionysio Halicarnasseo dicitur Romulus, Cæninâ captâ, retulisse ἀκροθίνια λαφύρων θεοῖς.

Persæ autem, cùm nihil ritè, nihilque providenter homines, sine deorum ope, consilio, honore auspicari crederent; omnium rerum agendarum initium à patriorum deorum invocatione capiebant: utì passim exemplo Cyri testatur [6] Xenophon. Sic & Xerxes exercitum in expeditionem adversùs Græcos educturus, apud [7] Herodotum, νῦν δὲ, ait, διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι τοὶ Περσίδα γῆν λελόγχασι.

Jam verò Sacra omnia obire solebant Magi; & regibus populóque præibant, quibusnam diis, quóque modo, res divina facienda esset: quod Græci ἐξηγεῖσθαι & ὑφηγεῖσθαι dicunt. [8] Xenophon: Πρῶτον μὲν ἐν τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖ τε ὅ, τι ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται. [9] Herodotus: Ἄνευ γὰρ δὴ μάγε οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. [10] Ammianus Marcellinus de Magorum genere agens, *Ejus*, ait, *mysteriis Persicæ potestates in rebus faciendis divinis solemniter utebantur. Erátque piaculum* &c. [11] Claudianus:

—— Ritúque juvencos
Chaldæo stravêre Magi.

Itaque Persarum regi sacrificanti adstant Magi, apud [12] Philostratum, non secùs ac Cyro, apud [13] Xenophontem. Quippe Magos sapientiæ studiis & rerum divinarum notitiâ Persis præluxisse, ut aliis gentibus, Druïdas, Gymnosophistas, Brachmanas, gravissimi tradiderunt [14] Auctores. Atque hæc ferè Xenophon de Sacris Persarum institutis, memoriæ prodidit: cui fidem alios etiam Historicos & antiquioris ævi Scriptores præstare vidimus. Jam ergo, cursu mutato, à divino illorum jure ad humanum transeamus.

II. Persarum monarchiam bonis legibus, institutis ac moribus fundatam fuisse, ubique ferè docet Xenophon. Cæterarum autem gentium legibus ista ideò instituta [15] Noster anteferenda censuit, quòd sincera puerorum pectora, nullis adhuc contaminata vitiis, virtute honestísque artibus imbuenda curent. Cùm enim plerique omnes latores legum, de rectâ puerorum adolescentiúmque educatione parum soliciti, genitos liberos parentum arbitrio tollendos alendósque permittant; Persæ, pro legum

1 l. 5. c. 2. 2 p. 531. vide p. 303. 3 Gen. XIV. 20. coll. cum Heb. VII. 4. 4 l. 8. c. 121. 5 l. 2. p. 98. edit. Oxon. vide quæ de voce ἀκροθίνιον notavimus in *Adden.* p. 682. 6 Vide pag. 215, 221. 7 l. 7. c. 53. 8 pag. 303. ubi vide notata: itémque p. 503, 540. 9 l. 1. c. 132. Strab. l. 15. p. 1065. 10 lib. 23. c. 22. 11 de laud. Stilicon. l. 1. vide sis Cicer. de Divin. l. 1. c. 41. 12 l. 1. de vitâ Apoll. c. 29. 13 p. 563. collat. cum Herodot. l. 1. c. 132. 14 Strabo l. 15. p. 1106. Diog. Laërt. in proœm. de vit. Philos. Cyrill. Alex. adv. Juli. l. 4. p. 133. edit. Spanh. Appi. de bell. civ. l. 2. extremo. 15 p. 7.

apud eos vigentium ſapientiâ, ludum inſtituêre publicum, quò cives liberos ſuos mittere ſolebant; ut ingenuis diſciplinis atque benè beatéque vivendi præceptis ab ineunte ſtatim ætate inſtituerentur. Ludus ille à Xenophonte adpellatur ΑΓΟΡΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ, *Forum Liberale*; ducto forſan nomine ab illo Foro, quod in Theſſaliâ exſtitiſſe ſcripſit [1] Ariſtoteles. In hoc itaque Foro Perſæ verſabantur ingenui, in optimarum artium ſtudiis occupati; nullo cum iis, qui ſordidas exercebant artes, commercio interpellati: à foro rerum venalium, concurſúque adeò iſtiuſmodi hominum ſtrepitúque incondito remoti. [2] Strabo: Ἀγορᾶς δὲ οὐχ ἅπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. Imò verò apud Perſas nulla hujuſmodi fora fuiſſe, apertè aſſerit [3] Herodotus: αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρῆσθαι, &c. Propiùs etiam ad Xenophontem accedit [4] Themiſtius, qui hujus ſic meminit moris: ὃς διεχώρισε τ' ἀγοραίου τύρβης τὰς ἐλευθέρους διατριβάς.

In eo autem Liberali Foro [5] Xenophon fuiſſe ait, τά τε Βασίλεια, i. e. *regia*: καὶ τὰ [6] Ἀρχεῖα, i. e. *Judicum prætoria*, ſive loca, in quibus principes viri ad jus reddendum, docendum, interpretandum, juvenúmque mores effingendos conſidebant. Cùm verò quatuor ætatum gradus ſtatuerent diſtingueréntque Perſæ, [7] Forum etiam illud in totidem tribuêre partes; quarum una pueris; altera, adoleſcentibus; tertia, viris jam robur ætatis adultæ vigorémque habilem adſequutis; quarta, ſenectutem, atque adeò militiæ vacationem, adeptis, erat deſtinata. Singulis his ordinibus viri præerant duodecim, (nam & Perſicus populus in tribus XII dividebatur:) [8] οἳ ἂν ἑκάστους δοκῶσι βελτίστους ἂν ἀποδεικνύναι, καὶ παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα καὶ τὰ καθήκοντα ποιοῦντας. quos nimirum [9] Strabo vocat διδασκάλους σωφρονεστάτους.

Jam verò Perſæ, quanti ſit à teneris adſueſcere non ignari, in puerorum inſtitutione ſtudii diligentiæque plurimum adhibere ſolebant: quorum itaque rudes adhuc animos veri in primis dicendi amore, vanitatis fucíque omnis odio imbuebant. Ità [10] Xenophon: Εγένετο οὖν —— ἔμπροσθεν, ᾗ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἁπλῶς διδάσκειν τοὺς παῖδας, ὥσπερ τοὺς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διδάσκομεν, ἀληθεύειν, &c. [11] Stobæus: οἱ δὲ παῖδες παρ' αὐτοῖς (de Perſis loquitur) ὥσπερ μαθήματα, τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται. [12] Herodotus: παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας —— ἀληθίζεσθαι. Idem infra paulò: αἴσχιστον δὲ αὐτοῖς τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται.

Juſtitiam etiam in illis Fori Liberalis ἀρχείοις Perſæ à pueris addiſcebant, [13] Xenophonte teſte: Οἱ μὲν δὲ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην. Ad hanc itaque virtutem exerciti, jus cuique ſuum tribuendi erant adeò ſtudioſi, ut turpiſſimum ferè ducerent, τὸ ὀφείλειν χρέος, utì tradit [14] Herodotus. Et quò citiùs perciperent fideliúſque tenerent ad iſtam quidquid virtutem ſpectaret, quóque modo lites dirimi, & judicia exerceri oporteret, in rem pueros præſentem perducebant, atque controverſiis diſtrahendis intereſſe permittebant eis; ut, exemplis ob oculos propoſitis, & regere & regi diſcerent, duce ac magiſtrâ Juſtitiâ. De conſuetudine hâc in

1 Polit. l. 7. c. 12. 2 l. 15. p. 1067. 3 l. 1. c. 153. 4 Orat. 21. p. 260. edit. Hard. 5 p. 8. 6 Suidas Ἀρχεῖα interpretatur Κριτῶν χωρεῖα. Eodem ſenſu Ariſtot. vocem hanc uſurpat *Polit.* lib. 7. c. 12. Sic & Charondas in Legibus, citante Stobæo, Serm. 42. 7 pag. 8. 8 p. 9. 9 l. 15. p. 1066. 10 p. 90. 11 Serm. XLII. ex Nicol. περὶ ἐθῶν. 12 l. 1. c. 136. confer Strabo. l. 15. p. 1066. & Suidam ad v. Κῦρος. 13 p. 9. 14 l. 1. c. 138.

vitium ſuo tempore detortâ queritur [1] Xenophon: Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ φοιτῶσι τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, &c. Sic & Auguſtus ferè, auctore [2] Suetonio, *liberis Senatorum, quò celeriùs reipublicæ adſueſcerent, protinus virilem togam, latum clavum induere, & curiæ intereſſe permiſit.* Porrò, inter ipſos pueros ſive puberes, ſive pubertati proximos incidebant ſæpè lites, in quibus dijudicandis ἄρχοντες illi ſive παίδων διδάσκαλοι maximam diei partem conſumebant. Οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν, ait [3] Xenophon, διατελοῦσι πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες &c.

Ab iiſdem præceptoribus, qui non verbis tantùm, ſed etiam exemplis, ſuis præibant diſcipulis, temperantiam in victu prætermittendíſque voluptatibus [4] Perſica diſcebat juventus. Quippe tradit quoque [5] Strabo, Perſas διδασκάλοις uſos eſſe σωφρονεστάτοις. Hanc itaque virtutem colendo, adhibitâ etiam corporis exercitatione, eam ſiccitatem conſequebantur, ut neque [6] ſpuerent, neque ſe emungerent, neque flatum ventris emitterent. Varro, citante [7] Nonio, in his omnibus Xenophonti accedens, *Perſæ*, inquit, *propter exercitationes pueriles modicas, eam ſunt conſequuti corporis ſiccitatem, ut neque ſpuerent, neque emungerentur, ſufflatóve corpore eſſent.* [8] Strabo quoque ſcribit τὰ μὲν ἔθη (Περσῶν) σωφρονικὰ τὰ πλείω. [9] Pueri docebantur etiam principibus obſequi, præceptoribúſque: quam ad obedientiam Seniorum eos excitabat exemplum.

Quin etiam herbarum vires Perſas didiciſſe ſcribit [10] Xenophon: Ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες φοιτῶσι μὲν ἐμάνθανον, ὅπως &c. Ac planè, quàm fuerint in venenis miſcendis celandíſque ingenioſi ac induſtrii, Statiræ (quæ fuit Artaxerxis Mnemonis conjux) docet exitus; de quo [11] Cteſias & [12] Plutarchus ſcripſère.

Legibus autem moribúſque Perſarum erat receptum, ut in judicium criménque vocari poſſet is, qui beneficii accepti immemor gratias, cùm poſſet, non retuliſſet. Quem morem, cauſis etiam additis, [13] Xenophon eleganter exſequitur: Δικάζουσι δὲ καὶ &c. eundem & alii memorant Auctores: [14] Amm. Marcellinus: *Leges apud eos* (Perſas) *impendiò formidatæ, inter quas diritate exſuperant latæ contra ingratos.* [15] Themiſtius: ὁ Περσικὸς νόμος δίκας εἰσπράττεται ἀχαριστίας, ὅτι μάλιστα ἐμποιεῖ μῖσος ὅπη ἂν ᾖ.

Perſas verò ſummâ obſervantiâ pietatéque parentes ſuos coluiſſe, argumento eſt quòd Cyrus Cyaxari filiæ nuptias ei offerenti hunc in modum reſpondere potiùs, quàm ſtatim adſentiri voluit: [16] βούλομαι σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ, καὶ τῇ τῆς μητρὸς, ταῦτά σοι συναινέσαι. Docet etiam [17] Curtius vel in con-

1 P. *666*. 2 in Auguſt. c. 38. 3 p. 10. 4 K. Π. p. 11. 5 l. 15. c. 1066. 6 p. 18 & 663. 7 in v. *Siccum.* 8 l. 15. p. 1068. 9 p. 11. 10 p. 666. lege locum integrum. 11 Photi. Biblio. p. 132. 12 in Artaxerx. p. 1020. 13 p. 10. 14 l. 23. c. 6. 15 Orat. 22. p. 268. vide & Tzetz. Chil. 3. c. 98. Ælia. H. V. l. 7. c. 3. Apud Senecam de Benef. l. 3. c. 6. quidem hæc legere ſolemus: *Exceptâ Macedonum gente non eſt in ullâ data adverſùs ingratum actio.* At libens equidem H. Stephano & Mureto adſentior, qui ex vetere quodam libro, pro *Macedonum*, reponi *Medorum* debere contendunt. Quod & factum in editione Romanâ teſtatur Stephanus, in Epiſt. diorthot. quorundam Senecæ locorum: & in Commelinianâ quoque eandem ipſemet emendationem inveni. *Medos* autem pro *Perſis* Antiquos ſæpè dixiſſe, neminem ferè vel literis mediocriter imbutum latet. 16 pag. 631. 17 l. 5. c. 2.

ſpectu matris conſidere nefas eſſe, niſi illa annueret; nam Alexander Siſygambim, Darii matrem, quam filii pietate proſequebatur, adloquens, *Quotieſcunque*, ait, *ad te veni, donec ut conſiderem annueres, reſtiti.*

Jam verò, ut reliqua Perſicæ inſtitutionis expediam capita, quæ quidem ad corporis exercitationem ſpectant; ſummâ, [1] Xenophonte teſte, curâ diſcebant τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Similiter [2] Herodotus: Παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας —— ἱππεύειν καὶ τοξεύειν. Et [3] Strabo: Ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τετάρτου καὶ εἰκοστοῦ παιδεύονται τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Epheborum autem alia ætat, atque puerorum conditio & vitæ ratio; de quâ [4] Xenophon hæc ſcribit: Δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, &c. cujus verbis fidem conciliant ea, quæ Strabo, loco ſæpè laudato, memorat. Quòd ſiquando in campos venatum exire non liceret, vivariis & ſeptis incluſas feras reges agitare ſolebant: [5] Xenophon: Ἔπειτα τά τε νῦν ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία &c. Saltatione quoque Perſæ ſeſe exercebant; [6] Xenophon: Ὀρχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. [7] Athenæus: Πέρσαι γὰρ, ὥσπερ ἱππεύειν, οὕτω καὶ ὀρχεῖσθαι μανθάνουσι. Saltationis autem Perſicæ formam exprimit [8] Xenophon: Τέλος δὲ, τὸ Περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας· καὶ ὤκλαζε καὶ ἀνίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐποίει.

Poſtquam verò ex ephebis exceſſerant, novam vitæ rationem Perſæ ordiebantur: ad cujus metas, decurſo demum quinque & viginti annorum ſpatio, perveniebant: [9] Ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου &c. At cùm 25 annos in civilibus militaribúſque muneribus & officiis τέλειοι iſti ἄνδρες conſumpſerant, annos jam nati 50, aut plus eo, [10] ſenilem ordinem ingrediebantur: Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη &c. Similiter, ex [11] Strabonis ſententiâ, Perſæ magiſtratus geſſêre, munera ſubiêre publica, ſtipendiáque à viceſimo anno ad quinquageſimum uſque meruerunt: Στρατεύουσι δὲ καὶ ἄρχουσιν ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. Apud eos etiam antiquitùs obtinuiſſe, ut communis eſſet omnium, quocunque natorum loco, puerorum educandorum ratio, docet [12] Noſter: ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Haud ſanè aliter Julianus apud Laconas & Carthaginienſes κοινὰ τῆς ἀρετῆς γυμνάσια καὶ παιδεύματα exſtitiſſe [13] tradit.

Porro apud Perſas turpe habebatur & inhoneſtum [14] καὶ τὸ ἰόντα πὸυ φανερὸν γενέσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ &c. [15] Herodotus etiam ait, καί σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου. Idem [16] alibi: Πρός τε τούτοισι ἔτι γελᾷν καὶ πτύειν ἀντίον, καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. His adde [17] Amm. Marcellinum, qui, *Super his*, ait, *nec ſtando mingens, nec ad requiſita naturæ ſecedens, facilè viſitur Perſa.*

Victu autem tenui uſos eſſe Perſas, identidem tradit [18] Noſter: Φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν, ἄρτον· ὄψον δὲ, &c. Eandem etiam victûs rationem iis tribuit [19] Strabo: Ἡ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα ἄρτος, —— καὶ μάζα, καὶ κάρδαμον· —— ποτὸν

1 P. 14. 2 l. 1. c. 136. 3 l. 15. p. 1066. His adde Himerium ἐν μελέταις. 4 p. 12 & 567. 5 p. 29 ubi vide quæ notavimus, & 569. 6 p. 616. 7 lib. 10. c. 10. 8 Ἀναβ. l. 5. 9 p. 15. 10 p. 16. 11 l. 15. p. 1067. 12 p. 17. 13 Orat. 1. p. 14. ed. Spanh. 14 K. Π. p. 18, 570 & 665. 15 l. 1. c. 133. 16 l. 1. c. 99. ubi de iis loquitur, quæ Dejoces inſtituit vetuítve. 17 lib. 23. c. 6. 18 p. 11 & 14. vide Cicer. Tuſc. diſp. lib. 5. c. 34. & de Fin. l. 2. 28. vox μάζα, quâ utitur Xenophon, Heſychio interprete, denotat ἄλφιτα πεφυραμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ· quam Suidas interpretatur δρυφὸν ἄρτον. 19 l. 15. p. 1067.

δ' ὕδωρ. Cur verò præ cæteris herbis Cardamum eligerent, docent verba, quæ ex Suidâ [1] adduximus. Parcè etiam ac duriter Perſas primò victitâſſe docet Xenophon: nam de Cyro (p. 543.) loquens, Εἰδὼς οὖν, ait, Πέρσας, τοὺς οἴκοι, κακοβιωτάτους &c. Hinc illa Sandanis, [2] apud Herodotum, verba: σιτέονται οὐκ ὅσα ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὅσα ἔχουσιν, χώρην ἔχοντες τρηχέην. Πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ διαχρέωνται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. Verùm antiquos illos rigidóſque Perſarum mores paulatim Medicus Lydiúſque, uti fit, luxus ità infecit corrupitque, ut priſcam illam frugalitatem, tolerantiam, continentiámque funditùs everterit: earúmque in locum virtutum ſubierint opiparè adparata convivia, vinolentia, deliciæque vitio non carentes; ità ferè [3] Xenophon: Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοΐδας εἰσφέρεσθαι —— νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι &c. Perſas itidem [4] Herodotus ut vinoſos perſtringit: Οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται. Idem tum Alii tum [5] Ælianus in iſto populo notavit vitium. Enimverò non regibus modò, ſed & purpuratis quoque lautiſſimæ adponebantur cœnæ. Sic enim Satrapas adloquitur [6] Cyrus: Ἐςωσαν δὲ παρ' ὑμῖν &c. Et [7] Athenæus, παρὰ τοῖς Πέρσαις, ait τοῖς ἐν δυναςείᾳ οὖσιν, ἀθρόα πάντα τὰ σιτία ἐπὶ τὴν τράπεζαν παρατίθεται. Ἐπειδὰν δὲ οἱ σύνδειπνοι δειπνήσωσι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης παραλειπομένων (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖςα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάςῳ τῶν οἰκετῶν· &c. Eos autem ſermone bono lepidóque inter cœnandum uſos eſſe multiplici Xenophon demonſtravit exemplo: ἐνενόησε δὲ αὐτῶν &c. quem locum reſpiciens [8] Plutarchus, τὸν Γωβρύαν φησὶ συνδειπνοῦντα τῷ Κύρῳ, τά τε ἄλλα θαυμάζειν τῶν Περσῶν, καὶ ὅτι τοιαῦτα μετ' ἀλλήλους ἠρώτων, ἃ ἥδιον ἦν ἐρωτηθῆναι, ἢ μή· καὶ ὡς &c. Lautiores autem Perſas habuiſſe σιτοποιοὺς, καὶ ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ παρατιθέντας, καὶ ἀναιροῦντας, teſtatur [9] Xenophon. Similiter in aulis regum Orientalium ejuſmodi fuiſſe miniſtros non [10] Herodotus modò ſed & [11] Sacra docet Hiſtoria. Idem eis ſuo jam tempore voluptatum comparandarum artifices adfuiſſe non obſcurè [12] ſignificat: Καὶ μὴν τὰ πεπόμενα &c. quâ de re adſentitur ei [13] Athenæus τῷ μὲν Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαςεύοντες, τί ἂν ἡδέως πίοι· μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι· &c.

Poculorum etiam numeroſâ varietate eximioque pretio eoſdem delectatos oſtendunt cum Xenophonte Strabo & Herodotus. [14] Noſter: Καὶ μὴν ἐκπώματα ἦν μὲν ὡς πλεῖςα ἔχωσι, &c. [15] Strabo: κόσμος τε λαμπρὸς ςολῆς ἐμπωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥςε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταλάμπεσθαι.

Pretioſâ autem veſte ſtragulâ lecti eorum ſterni atque ornari ſolebant: Ἐκείνοις γὰρ, inquit Noſter, [16] πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς &c. Ac planè in epuli illius deſcriptione, quod exhibuiſſe [17] dicitur Aſſuerus, κλίναι erant χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ἐπὶ λιθοςρώτου σμαραγδίτου λίθου, &c. Neque verò in Perſico luxu omittenda ſunt unguenta: in eorum quippe miniſterio recenſet [18] Xenophon κοσμητὰς, οἳ ὑποχρίουσί τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτοὺς &c. [19] Plinius, *Unguentum*, ait, *Perſarum genti ſe debere* &c.

1 In notis ad p. 11. quâ de re vide ſis Naudæ. de Studio milit. p. 271. 2 l. 1. c. 71. 3 p. 664. 4 l. 1. c. 133. 5 H. V. l. 12. c. 1. 6 p. 640. 7 l. 4. c. 10. eâdem de re paſſim Auctores teſtimonium dicunt. 8 Sympoſ. l. 2. προβλ. α'. 9 p. 625 & ſeq. 10 l. 9. c. 81. 11 Gen. 38. 1. 2 Reg. 18. 17. 12 p. 667. 13 l. 4. c. 10. 14 p. 668. 15 l. 15. p. 1067. vide ſis Herodot. l. 9. c. 81. & Athen. l. 11. c. 3. 16 pag. 667. 17 Eſth. 1. 6. vide Athen. l. 4. c. 10. Plutar. in Artaxerxe p. 1022. 18 p. 669. vide Philoſtr. V. A. l. 6. c. 10. & p. 931. 19 H. N. l. 13. c. 1. Vide ſis etiam quæ ſcribit Plutar. in Alex. p. 688.

Musicæ non imperitos expertésque fuisse Persas ostendit [1] Xenophon Φῦναι γὰρ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ᾄδεται &c. [2] Strabo: διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σωφρονεστάτοις χρῶνται, οἳ —— καὶ μέλους χωρὶς, καὶ μετ᾽ ᾠδῆς ἔργα θεῶν τε, καὶ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἀναδιδόντες. Iisdem [3] παρόντων μὲν ἦν ἐπιχώριον μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ &c. Usque adeò tandem equitandi studio atque peritiâ insignes exstitêre, ut nomen inde suum traxisse [4] videantur.

Hortos etiam Persæ diligenter colebant, agríque non exiguum modum septis claudebant. Cyrus Satrapas adloquens, [5] Κτᾶσθε γὰρ, ait, καὶ παραδείσους &c. [6] Plutarchus: Ἐπεὶ δὲ εἰς σταθμὸν κατέβη βασιλικὸν, παραδείσους ἔχοντα θαυμαστοὺς, &c.

Porrò, Persæ (ut ad reliquos eorum mores transeamus) osculo dimittere abeuntes cognatos, eosdémque reversos osculo excipere, solebant: id quod [7] Xenophon his verbis docet, λέγεται, ὅτε Κῦρος ἀπῄει, &c. [8] Herodotus: Ἐντυγχάνοντες δὲ ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι —— φιλέουσι τοῖσι στόμασι &c.

Eosdem veste longâ, laxâ fluitantíque indutos fuisse significant verba hæc Xenophontea: [9] Στολήν τε γοῦν εἵλετο Μηδικὴν &c. De vestibus his [10] Ammi. Marcellinus hæc scribit. *Indumentis plerique eorum ità operiuntur, lumine colorum fulgentibus vario, ut licèt sinus lateráque dissuta relinquant flatibus agitari ventorum, inter calceos tamen & verticem, nihil videatur intectum.* A Medis autem ad eos, teste [11] Xenophonte, manârunt οἱ πορφυροῖ χιτῶνες, καὶ οἱ κάνδυες, καὶ &c. & eos quidem [12] Sandanis antè subactos Medos vocat ἄνδρας, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι. [13] Strabo: Τοὺς μέντοι Μήδους ἀρχηγέτας εἶναι — Πέρσαις τοῖς ἔχουσιν αὐτοὺς, καὶ διαδεξαμένοις τὴν τῆς Ἀσίας ἐξουσίαν. Ἡ γὰρ νῦν λεγομένη Περσικὴ στολὴ, καὶ &c. εἰς τοὺς Πέρσας παρὰ τῶν Μήδων ἀφῖκται. & quæ sequuntur. [14] Ammi. Marcellinus: *Armillis uti monilibúsque aureis — adsuefacti.* [15] Athenæus: Κατασκευάζουσι δ᾽ ἐξ αὐτῶν (margaritis) ὁρμίσκους τε καὶ ψέλλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· περὶ ἃ σπουδάζουσιν οἱ Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ πάντες Ἀσιανοὶ, πολὺ μᾶλλον τῶν ἐκ χρυσίου γεγενημένων.

Cæterùm quod ad judiciorum Persicorum rationem attinet, Cyrum constituisse scribit [16] Xenophon, ὅσα διακρίσεως δέοιτο, εἴτε δίκῃ, εἴτε ἀγωνίσματι, τοὺς δεομένους διακρίσεως συντρέχειν τοῖς κριταῖς. Quibus de judicibus hæc [17] Amm. Marcellinus: *Ad judicandum autem usu rerum spectati destinantur & integri, parum alienis consiliis indigentes.*

Moris autem fuit Persarum, ut cadavera humarent, non comburerent. Cyrus moriens hæc filiis mandat, [18] τὸ δ᾽ ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν &c. Quare Cambysi vitio datum est, quod Amasidis Ægyptii regis cadaver cremari jussisset: hæc nos, causâ additâ, docet [19] Herodotus: Καμβύσης δὲ, ἐπεὶ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία —— ἐκέλευσέ μιν κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ· τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ ἐστὶ —— Πέρσῃσι.

Jam verò pauca quædam ad regii nominis decus imperiique majestatem spectantia ex Auctore nostro proferenda sunt, atque aliorum testimoniis

1 P. 6. qui & alibi memorat μουσουργούς: vide quæ notavimus p. 312. 2 l. 15. p. 1066. 3 p. 668. 4 Indic. Etymol. p. 685. vide sis p. 280. 5 p. 640. 6 in Artax. p. 1024. vide dicta p. 29. & Indic. Etymol. ad v. Paradisus. 7 p. 54. 8 l. 1. c. 134. vide sis Strabo. l. 15. p. 1067. & quæ notavimus p. 54. 9 p. 570. 10 lib. 23. c. 6. vide Diodor. Sic. l. 2. p. 94. 11 p. 19. 12 Herod. l. 1. c. 71. 13 lib. 11. p. 797. 14 l. 23. c. 6. 15 l. 3. c. 14. 16 p. 588. 17 l. 23. c. 6. 18 p. 658. 19 l. 3. c. 16. vide sis Diog. Laërt. in Procem. segm. 7.

confirmanda. Itaque Persæ, quoties in regis conspectum prodibant, proni eum cernuíque salutabant. Ἰδόντες δὲ (de Cyro loquitur [1] Xenophon) πάντες προσεκύνησαν. [2] Arrianus: Λέγεται τὸν πρῶτον προσκυνηθῆναι ἀνθρώπων Κῦρον. Moris etiam erat ejusdem populi, ut, cùm regem propiùs adirent conspicieréntve, manicis manus insererent: [3] καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ &c. hujus observantiæ meminit etiam Noster Ἑλληνικῶν lib. II.

Optimates autem proceréſque Persici ad regiæ portam præstò esse solebant: [4] καὶ ἔδοξε τοὺς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι &c. Ità Orœten, nobilem Persam, ἐπὶ τῶν βασιλέως θυρέων καθήμενον, proponit [5] Herodotus; ut & Amanem, qui proximum à rege tenebat locum, περὶ τῆς αὐλῆς stantem, [6] Josephus. Et Persarum quidem reges usque adeò liberè imperabant, ut omnes, qui ditioni eorum erant subjecti, pro servis haberent: hinc Gobryas Cyro se dedens, [7] δίδωμι, ait, σοὶ ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ &c. Secundùm quem loquendi modum, Artemisia, apud [8] Herodotum, Xerxem ità adfatur, Σοὶ, ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοί εἰσιν.

Ab observantiâ, quâ suos Persæ reges colebant, ad horum insignia jam se nostra convertit oratio. Ut autem à capitis ornatu initium capiam; Cyrum rectam Tiaram gestâsse tradit [9] Xenophon: apud [10] quem Tissaphernes ait: τὴν μὲν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ Τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν. Similiter [11] Scholiastes Aristophanis: μόνοι γὰρ οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς ὀρθαῖς (tiaris) ἐχρῶντο. Ad Tiaram Cyri Diadema accessisse docet [12] Xenophon. Haud aliter [13] Plutarchus de Xerxe, θεὶς τὸ διάδημα, καὶ καταβαλὼν τὴν τιάραν. Regem eundem Noster στολὴν Μηδικὴν, i. e. vestem purpuream ad talos usque demissam, gestâsse tradit [14] Xenophon. Eadem ferè de Alexandro, in luxum Persicum prono, [15] Justinus: *Amicos quoque suos longam vestem auratam purpureámque sumere jubet, ut luxum quoque, sicuti cultum imitaretur Persarum.* Regum utique amiculum purpureum, μεσόλευκον fuisse docet [16] Noster: [17] Plutarchus etiam de his, qui Persarum imperio subjecti erant, Οἱ τὴν Περσικὴν, ait, ζώνην καὶ τὸ διάλευκον αὐτοῦ χιτῶνα προσκυνοῦσι. Alexander etiam postquam in Persarum mores transiit, τό τε Περσικὸν διάδημα περιέθετο, καὶ τὸν διάλευκον ἐνεδύσατο χιτῶνα, utì scribit [18] Diodorus Siculus. Postremò sceptrum aureum reges Persarum gestâsse [19] Xenophon indicat: de aureo etiam Assueri Sceptro mentio fit in [20] Estheræ libro.

Reges interdum amicis, aut iis, quos honore prosequebantur, partes de cœnâ mittere solebant. Sic enim de Cyro [21] Xenophon: Πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἀπόντων φίλων &c. Atque ità Timagoræ, qui Artaxerxem adoraverat, τῶν παρατιθεμένων βασιλεῖ, τινὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀπεστάλμενα, narrat [22] Athenæus. Gratâ autem memoriâ reges eorum persequebantur virtutem, qui de iis benè meriti erant.

1 Pag. 596. 2 l. 4. c. II. ubi vide quæ notavit Cl. Gronovius. Vide sis Valer. Maxi. l. 7. c. 3. Curti. l. 8. c. 5. alibi passim. 3 p. 594. ubi vide quæ notavimus. 4 p. 556. 5 l. 3. c. 120. 6 Ant. J. l. II. c. 6. vide sis Plutarch. in Themist. p. 125. Esth. III. 2 seq. & quæ notavimus p. 20. 7 p. 307. 8 l. 8. c. 68. vide sis eundem l. 7. c. 39. 9 p. 595. 10 Ἀναβ. 2. 11 Ὀρνιθ. v. 487. vide sis Suid. & Hesych. ad v. Τιάρα. 12 p. 596. 13 περὶ φιλαδελ. p. 488. 14 p. 570. 15 l. 12. c. 3. 16 p. 595. 17 in vitâ Alex. p. 694. 18 l. 17. p. 549. 19 pag. 652. 20 c. 8. v. 4. confer Joseph. A. J. l. II c. 6. 21 pag. 613 & 575. 22 l. 2. c. 9. vide sis Joseph. Ant. J. l. 10. c. II. & Heliodor. l. 7. p. 338.

Ità [1] Xenophon: περόθεν μὲ γὰρ εἴ τις &c. Hos verò εὐεργέτας τοῦ βασιλῆος, ut loquitur [2] Herodotus, Ορσάγγαι καλέονται Περσιστί. Erat & summus apud Perſas honor, regis conceſſu ac munere, aureum torquem collo geſtare, armillis aureis uti. Τίνος δὲ δῶρα, inquit [3] Xenophon, γιγνώσκεται &c. [4] Idem: Κῦρος δ' ἐκείνῳ δῶρα, ἃ νομίζεται παρὰ βασιλέως τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν, καὶ ψέλλια, καὶ ἀκινάκην, καὶ στολὴν Περσικήν. [5] Procopius etiam ſcribit: οὔτε δακτυλίῳ χρυσῷ, οὔτε ζώνῃ, οὔτε περόνῃ χρῆσθαι, οὔτε ἄλλῳ ὅτῳ οὖν θέμις, ὅτι μὴ ἐκ βασιλέως ἀξιωθέντι.

Univerſum autem Perſarum imperium in Satrapias diſtributum eſt: [6] ἐδόκει αὐτῷ (Cyro) σατράπας &c. [7] Herodotus: ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης — τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηΐην καλέουσι. Satrapæ etiam χωρῶν ἄρχοντες vocantur in Aſſueri epiſtolâ, quæ in [8] Eſtheræ libro reperitur. [9] Herodianus à Cyro ad Darium uſque Aſiam omnem ὑπὸ σατράπαις Περσικοῖς διῳκῆσθαι ſcribit. Solebant verò Satrapiæ filiis regum decerni. Sic filium natu minorem [10] adloquitur Cyrus: σοὶ δὲ, ὦ Ταναοξάρη, σατράπην &c. Hyſtaſpen etiam, Xerxis filium natu minorem, obtinuiſſe τὴν ἐν Βάκτροις σατραπείαν [11] Diodorus Siculus refert. Quin etiam Perſarum reges, utì teſtatur [12] Xenophon, miniſtros quoſdam, qui *regis oculi, auréſve* adpellabantur, habebant. [13] Ariſtides: ὁ μὲν γὰρ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐδόκει τι διάφορον κεκτῆσθαι τὸν καλούμενον βασιλέως ὀφθαλμὸν καὶ βασιλέως ὦτα. Et Cyrum quidem ſibi decem millia δορυφόρων, οἳ κύκλῳ μὲ &c. tradit [14] Noſter. Hujuſmodi autem σωματοφύλακας regi Perſico adfuiſſe teſtatur [15] Eſdræ liber tertius. Ομότιμοι qui qualéſve fuêre, in notis [16] expoſuimus: de Eunuchorum etiam miniſteriis [17] alibi diximus.

III. Operi inſtituto faſtigium eorum imponet enumeratio, quæ ad Militarem Perſarum diſciplinam diligentiámque ſpectant. De eorum armaturâ [18] ſic generatim Xenophon: Ωπλισμένοι δὲ πάντες &c. Nec aliter ferè [19] Herodotus: Πέρσαι μὲν ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲ &c. Copidem autem eos geſtâſſe [20] docet Xenophon: Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν &c. copidem etiam, ut gladii Perſici genus, [21] Plutarchus non uno loco memorat. [22] Noſter prætereà tribuit militibus Perſicis θώρακα περὶ τὰ στέρνα. [23] Herodotus de Maſiſtio Perſâ, ἐντὸς, ait, θώρηκα εἶχε &c. Priſcis verò temporibus linteas fuiſſe loricas conſtat ex his verbis: [24] Επεὶ δ' ἔμελλε τὸν λινοῦν &c. Alexandrum quoque noviſſimo contra Darium prælio θώρακα διπλοῦν λινοῦν geſtâſſe, ἐκ τῶν ληφθέντων ἐν Ισσῷ refert [25] Plutarchus. Poſteà ex ære cudi apud Perſas cœpêre. [26] Ωπλισμένοι δὲ πάντες &c. De Gerris Paltiſque vide Indicem Etymologicum & Tacticum.

Nec in armis Perſicis præterire fas eſt arcum & pharetram, de quibus paſſim apud Noſtrum fit mentio. [27] Herodotus: ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. [28] Stra-

1 P. 661. 2 l. 8. c. 85. quem vide, necnon Joſeph. A. J. l. 11. c. 6. & Eſth. VI. 3. 3 p. 578 & ſeq. 4 Αναβ. l. 1. confer. Eſth. VI. & Joſeph. A. J. l. 11. c. 6. 5 l. 1. c. 17. vide ſis Dio. Chryſoſt. Orat. 11. p. 29. Curt. l. 3. c. 13. Plutar. in Craſſo p. 563. 6 Κ. Π. p. 635. 7 l. 1. c. 192 & 3. 89. 8 c. 8. v. 9. & Eſdr. 8. 36. 9 l. 6. ſub init. 10 p. 651. 11 l. 11. p. 53. 12 p. 597. 13 Orat. Panegyr. Cyzic. p. 243. T. 1. edit. Oxon. Vide Ariſtoph. Αχαρ. v. 92. & Schol. ad locum. Heliod. l. 8. extremo. Luci. de Merc. conduc. p. 253. 14 pag. 544. 15 c. 3. v. 4. & Eſth. II, III. 16 p. 60. 17 p. 509, & 543. 18 p. 471. 19 lib. 7. cap. 61. 20 pag. 669. 21 in Alexandri & Ariſtidis vitis. Vide Curti. l. 8. c. 14. 22 p. 105 & 274. 23 l. 9. c. 22. 24 p. 463. ubi vide notata. 25 & in ejus vitâ, p. 684. 26 p. 471. ubi vide quæ notavimus. 27 l. 7. c. 61. 28 l. 15. p. 1067.

bo: ἔχει δὲ ἕκαστος τόξον. Eandem armaturam Medis eorúmque ſociis tribuunt [1] Prophetæ: ex hâc ſagittandi peritiâ Perſis *pharetrata* dicitur [2] à Virgilio. Fundis quoque Perſas uſos eſſe non modò [3] Xenophon, ſed & [4] Strabo docet. [5] Ille tradit item, eos, qui Cyrum ſequebantur, armatos fuiſſe κράνεσι χαλκοῖς &c. [6] Herodotus quoque de Perſis, ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον, ait, ἔνιοι αὐτέων κ) χάλκεα κ) —— ποιήματα.

Cæterùm curribus equos Perſæ in bello jungebant, [7] utì tradit Noſter. [8] Herodotus ità de Xerxe ſcribit: τέτε δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος &c. Ex curru quoque pugnâſſe Darium adverſùs Alexandrum teſtis [9] eſt Diodorus Siculus. Cyrum paſſim Noſter ſolicitè curâſſe, ut exercitus abundaret commeatu, tradit: quod & [10] Herodotus his verbis ſignificat Perſarum regibus in primis fuiſſe curæ: Στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας, κ) σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκε, κ) προβάτοισι.

Ex popularibus verò ſuis potiſſimùm conſcribere exercitum iidem ſolebant reges. Nam [11] Xenophon ait ἐπιχώρειον illis fuiſſe, τὲς μὲν τ̃ γῆς ἔχοντας &c. [12] Idem ait Satrapis mandâſſe Cyrum, ἱππέας καθιςάναι ἐκ τ̃ &c. Attamen Græcis tandem militibus mercede conductis uti [13] cœpêre: κ) ἐδεὶς ἐπ' ἄνευ τ̃ Ἑλλήνων &c. [14] Arrianus de Dario: κ) πρώτες μὲν τῆ ὁπλιτικῆ, τὲς Ἕλληνας τὲς μισθοφόρες ἔταξεν &c.

Excubias egiſſe Perſas teſtatur [15] Xenophon: apud [16] Curtium quoque Alexander ſuadenti Parmenioni, ut Perſas nocte adoriretur, reſpondet, *Vigilias agere Barbaros, & in armis ſtare*, &c. Exploratores etiam & ſpeculatores habebant Perſæ: ſic κατάσκοπον in Lydiam miſſum Araſpam, ait [17] Xenophon. [18] Procopius: κατασκόπες ἐκ παλαιῦ ἦν τε Ρωμαίοις κ) Πέρσαις δημοσίᾳ σιτίζεσθαι νόμος.

Perſas etiam urbium, quas oppugnabant, muris ſcalas admoviſſe docet [19] Xenophon: Ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει &c. [20] Herodotus: ἐπολιόρκεον (Perſæ) τὴν Βάρκην — προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. Atque adeò, in urbibus obſidendis, baliſtis ſcorpionibúſque, malleolis item & facibus uſos eſſe docet [21] Ammi. Marcellinus.

Verùm, ut tandem receptui canamus, Perſis quinquageſimus ferè annus militiæ vacationem [22] adtulit. [23] Strabo: ςρατεύεσι δὲ —— ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἕως πεντήκοντα. Atque plura quidem hujus generis alia, in notis partim, partim in Indice vocabulorum militarium, expoſuimus. Itaque jam honeſtam, ipſâ quidem re monente, mihi quoque miſſionem indulgere libet.

1 Jeſaias & Jerem. 2 Georg. 4. v. 290. 3 p. 516. 4 l. 15. p. 1067. 5 p. 571. 6 l. 7. c. 84. 7 p. 418 & ſeq. 8 lib. 7. c. 40. 9 l. 17. p. 513. de curribus falcatis vide quæ notavimus p. 419. 10 l. 1. c. 188. 11 p. 668. 12 p. 639. 13 p. 670. 14 l. 2. c. 8. vide ſis Curt. l. 3. c. 9. & Arri. l. 1. c. 17. 15 p. 423 & ſeq. 16 l 4. c. 13. 17 p. 423. vide p. 431 & 452. 18 de B. P. l. 1. c. 21 19 p. 493 & 510. 20 l. 4. c. 200. 21 l. 23 c. 4. 22 K. Π. p. 16. 23 l. 15. p. 1067.

PRÆFAT. pag. 2. l. 34. pro *acceptas* lege *acceptam*.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α'.

1 ΕΝΝΟΙΑ ποθ' ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βουλομένων πολιτεύεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατίᾳ· ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι ἀνήρηνται ἤδη ὑπὸ δήμων· καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, κἂν ὁποσονοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένωνται, θαυμάζονται ὡς σοφοί τε καὶ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγενημένοι. Πολλοὺς δ' ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, καὶ ἐν ἰδίοις οἴκοις τοὺς μὲν, ἔχοντας καὶ πλείονας οἰκέτας, τοὺς δὲ, καὶ πάνυ ὀλίγους, καὶ ὅμως οὐδὲ τοῖς ὀλίγοις τούτοις πάντη δυναμένους

SUBIIT aliquando nos cogitatio, quot Democratiæ ab iis everſæ fuerint, qui alio quodam reipublicæ ſtatu, potiùs quàm populari, uti vellent; quotque item Monarchiæ, quotque Oligarchiæ à populo jam ſublatæ: & quot tyrannidem adgreſſi, eorum alii quidem vel ſtatim prorſùs ſint *de imperio* dejecti, alii verò, ſi modò imperium, quantumcunque id *tandem* fuerit ad tempus, retinere valuerint, in admiratione ſint, tanquam qui & ſapientes fuerint & felices viri. Quin & multos animadvertiſſe videbamur, quorum alii quidem in privatis ædibus famulos vel complures, alii verò perpaucos haberent; cùm tamen iidem

1 Ἐννοιά ποθ' &c.] Eo conſilio procœmium hoc adornavit Xenophon, ut Cyrum virtute, tam bellicâ quàm civili, inſtructiſſimum exhiberet. Imperandi artem eſſe quiddam longè difficillimum, alia atque alia Civitatum Græcarum fata multiplici docuerunt exemplo. Erat ergo Cyri propria quædam laus, quòd eam penitùs intellexit, & feliciter exercuit: dum quanto major operi acceſſerit difficultas, tanto uberior illi conſtiterit gloria.

χρῆσθαι πειθομένοις τοὺς δεσπότας. [1] Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐνενοοῦμεν, ὅτι ἄρχοντες μέν εἰσι καὶ οἱ βουκόλοι τῶν βοῶν, καὶ οἱ ἱπποφορβοὶ τῶν ἵππων, καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νομεῖς, ὧν ἂν ἐπιστατῶσι ζώων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τούτων νομίζοιντο· πάσας τοίνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἐδοκοῦμεν ὁρᾷν μᾶλλον ἐθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν, ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονταί τε γὰρ αἱ ἀγέλαι οἷ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονταί τε χωρία ἐφ' ὁποῖα ἂν αὐτὰς ἐφιῶσιν, ἀπέχονταί τε ὧν ἂν αὐτὰς ἀπείργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν, τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν, ἐῶσι τοὺς νομέας χρῆσθαι οὕτως, ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται. Ἔτι τοίνυν οὐδεμίαν πώποτε ἀγέλην ᾐσθόμεθα συστᾶσαν ἐπὶ τοὺς νομέας, οὔτε ὡς μὴ πείθεσθαι, οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἄρχουσί τε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμένοις

domini nè his quidem paucis in omnibus poſſent uti obedientibus. Ad hæc autem cogitabamus, & bubulcis in boves, & in equos illis, qui eos paſcunt, eſſe imperium, omnéſque adeò paſtores qui vocantur, poſſe eorum, quibus præſint, animalium dominatores jure exiſtimari: atque videre videbamur greges hoſce omnes libentiùs paſtoribus parere, quàm principibus ſuis homines. Greges enim illi & pergunt quocunque eos paſtores dirigant, & per ea paſcuntur loca, in quæ eos dimittant, & ab iis abſtinent, à quibus eos arceant: quinetiam fructibus, qui ex eis proveniunt, paſtores ità, ut ipſi voluerint, uti ſinunt. Jam verò nullum unquam gregem adverſùs paſtores coiviſſe accepimus, quò vel minùs eis pareret, vel fructu uti non permitteret: imò etiam omnibus aliis infeſtiores ſunt greges, quàm iis, qui & in eos imperium habent, & ex iis

1 Ἔτι δὲ πρὸς &c.] Ab imperatorio ad paſtorale munus apta ſatìs tranſitio, Homero Scriptoribuſque Orientalibus perquàm familiaris. Quæ quidem & ſimplicitati dictionis, quam in Xenophonte nulli non deamârunt, & verbis, quibus Cyrum l. 8. p. 581. uſum facit, adprimè eſt conſentanea, παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ.

ὑπ' αὐτῶν· ἄνθρωποι δ' ἐπ' οὐδένας μᾶλλον συνίστανται ἢ ἐπὶ τούτους, οὓς ἂν αἴσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας. Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγινώσκομεν περὶ αὐτῶν, [1] ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ζώων εἴη ῥᾷον ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς παμπόλλους μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζόμεθα [2] μετανοεῖν, μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων, οὔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ᾖ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἤν τις ἐπισταμένως τοῦτο πράττῃ. Κύρῳ γοῦν ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι, τοὺς μὲν, ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδὸν, τοὺς δ', καὶ μηνῶν, τοὺς δὲ, οὐδ' ἑωρακότας πώποτε αὐτὸν, τοὺς δὲ, καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ' ἂν ἴδοιεν·

capiunt commoda: homines verò contra nullos magis consurgunt, quàm quos imperium in se moliri senserint. Hæc igitur cùm in animo versaremus, ità de iis statuimus, eâ esse hominem naturâ, ut facilius illi sit aliis omnibus animantibus, quàm hominibus, imperare. Sed postquam cogitavimus Cyrum exstitisse Persam, qui permultos quidem homines, permultas civitates, permultasque nationes sibi habuerit obsequentes, tum verò mutatâ sententiâ coacti sumus existimare, quod imperare hominibus neque in impossibilium sit neque difficilium factu numero, modò quis peritè id agat. Cyro certè quidem novimus libenter paruisse alios, qui complurium dierum, alios, qui etiam mensium, iter ab eo distarent, alios item, qui nullo unquam tempore illum adspexerant, alios demum, qui benè noverint nè fore quidem ut vide-

1 Ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι] Eam sc. esse humanæ naturæ conditionem — ut Stephanus hanc phrasin interpretatus est: sive, Hominem ità esse à naturâ comparatum, ut facilius &c.

2 Μετανοεῖν] Propriè est, *Sententiam mutare, aliter, quàm anteà, judicare*; adeóque, cùm μετάνοια ipsa nihil aliud sonet, quàm *mutatio sententiæ*, observare libet Anglicanos interpretes Apostoli verba, Heb. 12. 17. οὐχ εὗρε τόπον μετανοίας, minùs rectè reddidisse. Ibi enim vox μετάνοια non pœnitentiam, quasi Esavo denegatam, sed Isaaci retractationem frustrà quæsitam, denotat: ut hic sit loci sensus, Esavi neque precibus neque lacrymis Isaacum permoveri potuisse, ut quæ modò Jacobo promiserat, ea jam beneficia in ipsum transferenda revocaret.

καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακούειν. Καὶ γάρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν πατρίους ἀρχὰς παρειληφότων, καὶ τῶν δι' ἑαυτῶν κτησαμένων, ὥστε ὁ μὲν Σκύθης, καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλου μὲν οὐδενὸς δύναιτ' ἂν ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπώη δ' ἂν εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἄρχων διαγένοιτο· καὶ ὁ Θρᾷξ Θρᾳκῶν, καὶ ὁ Ιλλυριὸς Ιλλυριῶν· καὶ τἄλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκούομεν· τὰ γοῦν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ λελύσθαι ἀπ' ἀλλήλων· Κῦρος δὲ παραλαβὼν ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὁρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, ἑκόντων [1] μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόντων δὲ Ὑρκανίων· κατεστρέψατο δὲ Σύρους, Ἀσσυρίους, Ἄραβας, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδούς, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἦρξε δὲ καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ Κιλίκων· ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ

rent; ac nihilominus tamen ei obedire voluerunt. Is etenim usque adeò cæteris regibus antecelluit, tum iis qui paternos principatus accepissent, tum iis qui ipsi per se acquisivissent, ut Scytha quidem, quamvis permagnus sit Scytharum numerus, nullam aliam gentem ditioni suæ subjicere possit, satìs verò sibi ducat, si in suam imperium tenere perseveret; & Thrax in Thracas, & Illyricus in Illyricos; quod ipsum de reliquis itidem nationibus audimus: nam in Europâ quidem gentes etiam nunc suis aiunt legibus vivere, & minimè consociatas esse: Cyrus autem, cùm nationes Asiæ suis similiter legibus utentes accepisset, cum exiguâ Persarum manu profectus, Medis Hyrcaniisque non invitis præfuit: subegit verò Syros, Assyrios, Arabas, Cappadocas, Phrygas utrosque, Lydos, Caras, Phœnices, Babylonios: imperavit etiam & Bactriis & Indis & Cilicibus; & Sacis itidem &

1 Ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόντων δὲ Ὑρκανίων] Partic. δὲ, præcedente μὲν, sæpè solam copulandi vim habet, atque ità in pluribus ejusdem periodi membris adhiberi solet. Exemplorum tanta est in uno Xenophonte copia, ut, omnia proferre, hominis esset otio suo & lectoris patientiâ intemperanter abutentis. Hoc igitur semel monuisse sit satis. Consimilis harum particularum occurrit usus, Jud. 8. — σάρκα μὲν μιαίνουσι, κυριότητα δὲ &c. Notandum etiam est, Xenophontem hìc copiosè enarrare regni illius amplitudinem, quod Cyro dedisse Deum traditum est, 2 Chron. 36. 23. Esdr. 1. 2.

Παφλαγόνων, καὶ [1] Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν οὐδ᾽ ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. Ἐπῆρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἐθνῶν ἦρξεν οὔθ᾽ ἑαυτῷ ὁμογλώττων ὄντων, οὔτε ἀλλήλοις· καὶ ὅμως ἠδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ [2] ἀφ᾽ ἑαυτοῦ φόβῳ, ὥστε καταπλῆξαι πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ· ἠδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τοσαύτην τοῦ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι, ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι. Ἀνηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φῦλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστὶν, ὅποι ἂν [3] ἄρξηταί τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἤν τε πρὸς ἕω, ἤν τε πρὸς ἑσπέ-

Paphlagonibus & Mariandynis, aliiſque compluribus gentibus, quarum nè nomina quidem quis poſſit referre. Atque Græcos Aſiam incolentes, Cyprios quoque & Ægyptios, cùm ad mare deſcendiſſet, in poteſtatem ſuam redegit. His igitur imperavit gentibus, quibus neque cum ipſo, neque inter ſe, lingua erat communis: & tamen potuit tantum terrarum *nominis* ſui terrore pervadere, ut omnes percelleret, nemóque adverſùs ipſum quidquam moliretur: ac tantum omnibus gratificandi ſibi deſiderium injicere valuit, ut ſemper ipſius arbitrio regi cuperent. Tot autem nationes *ſibi* devinxit, quot vel percurrere operoſum fuerit, quocunque quis ire à regiâ cœperit, ſive ad orientem, ſive ad occi-

1 Μαριανδυνῶν] Libet Populum hunc, diù nimis exulantem, ſuam tandem in ſedem reducere. Quod feci, jure factum oſtendent, Ptolom. p. 134. Edit. Bert. Strab. p. 816 & 996. Ed. Wolt. Dionyſ. perieg. v. 788. Scylax in Peripl. p. 34. Anonym. in deſcript. Pont. Eux. p. 10. Ed. Oxon. Mela p. 23. Ed. Gron. Qui Mariandynos, non verò Megadinos vel Megadidos, inter gentes hìc loci à Xenophonte memoratas, recenſere ſolent. Et, quod omnem dubitationem tollat, Philelphus, vetere uſus exemplari, *Mariandynis* in ſuâ verſione exhibet.

2 Τῷ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ φόβῳ] Editi quidam libri habent τῷ ἑαυτοῦ. Stephanus etiam ait ſe malle præpoſitionem illam hinc abeſſe. Quam tamen, cum librorum melioris notæ auctoritate, tum uſitato Scriptorum Atticorum ſtilo fretus, omnino retinendam cenſeo. Hi quippe præpoſitionis, ante genitivum eleganter redundantis, non pauca ſuppeditant exempla.

3 Ἄρξηταί τις πορεύεσθαι] Πλεονάζειν hìc videtur ἄρξηται, ut ſæpè in libris Evangelicis; ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν, pro ὁδὸν ἐποίουν, Marc. 2. 23. Et, ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν, Marc. 6. 7.

ραν, ἤν τε πρὸς ἄρκτον, ἤν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡμεῖς μὲν δὴ, ὡς ἄξιον ὄντα θαυμάζεσθαι τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐσκεψάμεθα τίς ποτε ὢν γενεὰν, καὶ ποίαν τινὰ φύσιν ἔχων, καὶ ποίᾳ τινὶ παιδείᾳ παιδευθεὶς, τοσοῦτον διήνεγκεν εἰς τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων. Ὅσα οὖν καὶ ἐπυθόμεθα καὶ ᾐσθῆσθαι [1] δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

ΠΑτρὸς μὲν δὴ λέγεται ὁ Κῦρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· (ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κλήιζονται) μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀστυάγους ἦν θυγάτηρ, τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως. Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται, καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλ-

dentem, ſive ad ſeptentriones, ſive ad meridiem. Nos quidem certè, cùm ſit hic vir admiratione dignus, diſpeximus, quo tandem genere ortus, quali præditus ingenio, quâve inſtitutus diſciplinâ, adeò in hominibus imperandis excelluerit. Quæcunque igitur de illo & audivimus & percepiſſe videmur, hæc enarrare conabimur.

AC Cyrus quidem patre natus eſſe dicitur Cambyſe, Perſarum rege: (Cambyſes autem hic Perſidarum genere natus erat; at Perſidæ à Perſeo nomen habent;) matre verò conſentitur fuiſſe Mandane; quæ quidem Mandane erat Aſtyagis, Medorum regis, filia. Fuiſſe autem Cyrus naturâ fertur, atque hoc etiam tempore à barbaris decantatur, ſpecie quidem pulcherri-

1 Ἠσθῆσθαι δοκοῦμεν] Nè quis hiſce loquendi formis, ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, ᾐσθῆσθαι δοκοῦμεν &c. hujus hiſtoriæ fidem elevatam putet, notandum eſt, verba δοκεῖν, φαίνεσθαι, νομίζεσθαι, ità à Græcis adhiberi ſolere, ut per ea ſignificent (non dubii quidpiam aut ambigui, non quod *videtur*, ſed) quod *reverà eſt*. Sic enim Ulp. ad Olynth. 1. Dem. p. 2. τὸ δὲ νομίζειν, καὶ τὸ δοκεῖν, καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐ πάντως ἐπὶ ἀμφιβόλου τιθέασιν οἱ παλαιοὶ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ ἀληθεύειν. Cujus rei teſtimonium perhibent, Iſocrat. ad Dem. p. 6. Ed. Wolf. τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος. ubi, δοκεῖ κρατεῖσθαι ponitur pro κρατεῖται. & Appian. de Bell. Hiſp. Edit. Steph. p. 256. οἵτινες δ᾽ αὐτὴν οἰκῆσαι πρῶτοι νομίζονται, quæ rectè vertit interpres, *Qui primi eam* (Hiſpaniam) *incoluerint*. Nec aliter apud Sacros Auctores verba iſta ſolent intelligi; Matt. 3. 9. μὴ δόξητε λέγειν. Luc. 8. 18. ὃ δοκεῖ ἔχειν. Act. 16. 13. οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, pro οὗ ἦν.

λιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, καὶ φιλομαθέστατος, καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. [1] Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι· οὐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἢν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες, ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι. Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε· Ἐστιν

mus, animo verò humaniſſimus, diſciplinæ ſtudioſiſſimus, & honoris cupidiſſimus; adeò ut laudis gratiâ laborem omnem perferret, omnéque adiret periculum. Animi certè indole ac formâ tali ornatus fuiſſe traditur: quinetiam ſecundùm Perſarum leges inſtitutus eſt. Hæ autem leges à curâ publici commodi initium ſumere videntur: nec eodem modo, quo pleræque civitates, curam illam auſpicantur. Etenim plurimæ civitates unicuique liberos ſuos, prout ipſe voluerit, educare permittentes, atque ipſis ſenioribus pro arbitrio vitam agere, eis præſcribunt nè furentur, nè rapiant, nè in domum aliquam vi ingrediantur, nè quem injuſtè percutiant, nè adulterium committant, nè magiſtratûs imperium detrectent, & reliqua itidem his conſimilia: quòd ſi quis in horum aliquo delinquat, pœnas in eum ſtatuerunt. At Perſicæ leges *hoc* antevertentes, diligenter curant ab initio tales nè ſint cives, qui pravam aliquam fœdámve rem appetant. Curant autem hoc modo: Eſt

1. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι &c.] Conſule *Diſſert. ſecundam.*

αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. Διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ, ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα, εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισὶν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο [1] τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. Οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἢν μὴ προρρηθῇ παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν.

illis forum quod vocatur Liberale, ubi & regia, & aliæ magistratuum ædes sunt extructæ. Hinc venalia quæque, & circumforanei atque eorum clamores & ineptiæ alium in locum sunt rejectæ; nè horum turba cum decoro illorum ordine, qui sunt instituti, misceatur. Est autem hoc ipsum forum, ad palatia situm, in quatuor partes divisum; quarum una pueris est adtributa, altera ephebis, tertia viris, quarta iis, qui jam militares annos confecerint. Atque lege ad sua loca singuli horum adsunt, pueri quidem & viri, primâ luce: seniores verò, quando cuique commodum sit, exceptis diebus statutis, quibus oportet eos adesse. At ephebi cubant etiam ad palatia cum gymnicis armis, præter eos qui uxorem habent: hi autem nè requiruntur quidem, nisi denuntiatum fuerit, ut adsint; nec tamen sæpiùs abesse decorum est.

1 Τελείοις ἀνδράσιν] Quæ uno verbo reddere, cum Gabrielio, satiùs duxi, quàm periphrasi minùs propriâ uti. Eum autem τέλειον ἄνδρα dicere solent Græci, qui ad ἀκμὴν ætatis viriumque vigorem pervenit. Sensu quidem tralatitio is Apostolo, Ephes. 4. 13. dicitur τέλειος ἀνὴρ, qui quod ad interiorem hominem attinet, eousque profecerit, ut mysterium fidei probè teneat, & (ut Hebr. 5. 14. sensus habeat ad discernendum bonum à malo exercitatos.

Ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήρηνται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσὶν, οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν, οἳ ἂν αὐτοὺς τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρημένοι, οἳ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν. Ἃ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ᾗ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται.

Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι [1] ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες

Harum autem cuique partium duodecim ſunt præſides; (nam & in duodecim tribus Perſæ ſunt diviſi) & pueris quidem præſunt delecti quidam ex ſenioribus, qui optimos eos reddituri videantur: ephebis autem, ex viris, qui hos effecturi optimos exiſtimentur: & viris, qui eos reddituri putentur paratiſſimos ad ea exequenda, quæ à ſummo magiſtratu conſtituta fuerint & imperata: ſunt etiam ſeniorum præſides delecti, qui ideò præſunt, ut ipſi quoque ſua perſolvant officia. Quæ verò cuique ætati facienda præcipiantur, enarrabimus, quò magis perſpicuum fiat, qualem adhibeant curam, ut cives ſint quàm optimi.

Pueri igitur ad ſcholas ventitantes, in juſtitiâ diſcendâ verſantur; aiuntque illos hujus rei cauſâ venire, quemadmodùm apud nos qui literis diſcendis operam dant. Horum verò præſides

1 Ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται] Nimirum, ad diſcendam juſtitiam: ἐπί τι ἔρχεσθαι ſæpè apud Xenoph. alioſque ſignificat, *alicujus rei conſequendæ aut peragendæ cauſâ venire.* Eâdem loquendi formulâ uſus eſt S. Mat. c.3.v.7. ubi, ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα — valet, — ἕνεκα τοῦ βαπτισθῆναι.

αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, [1] καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. Οὓς δ᾽ ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, [2] δικάζονται δὲ ἥκιστα, [3] ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους, καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας, καὶ πατρίδα, καὶ φίλους. Επεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχα-

maximam diei partem in jure dicendo consumunt. Fiunt etenim inter pueros quoque, quemadmodùm inter viros, accusationes mutuæ, & de furto, & de rapinâ, & de vi, & de fraude, & de maledictione, & de aliis, uti par est. Quoscunque autem in horum aliquo deliquisse noverint, *eos* puniunt. Castigant etiam quoscunque injustè *alios* accusâsse deprehenderint. Ac judicium de eo quoque exercent crimine, cujus causâ homines quàm maximè quidem se invicem oderunt, in jus verò minimè vocant, *scilicet* ingratitudine; & quemcunque cognoverint posse referre gratiam, qui tamen non refert, hunc etiam severè admodum puniunt. Arbitrantur enim ingratos & Deos imprimis, & parentes, & patriam, & amicos negligere. Ingrati autem animi vitium maximè comi-

1 *Καὶ ἄλλων οἵων εἰκός*] — Et de aliis minùs honestis, quæ nonnunquàm fieri verisimile est, quæque ad magistratum deferri & solent & debent.

2 *Δικάζονται δὲ ἥκιστα*] Vulgares Editiones habent οὐχ ἥκιστα; sensu planè contrario, & (ut levissimè dicam) incommodo. Mureto monente, delemus part. οὐχ: quod & Stephanus probat, & hujus loci postulat sententia. Dicit enim Xenoph. *Id Persis fuisse peculiare, quòd non tantùm (ut reliqui homines) odio haberent, sed in judicium insuper deducerent, ἀχαριστίας crimen.*

3 *Ἀχαριστίας*] Quod de Persis tradit Xenoph. id Macedonibus solis tribuisse videtur Seneca, l.3. Benef. c. 6. *Exceptâ Maced. gente, non est* &c. Sed, meritò suspecta est hujus loci communis lectio; in quo Medorum, loco Macedonum, reponi debere contendunt Steph. & Muretus. Quâ de re plura, in dissert. secundâ; ubi agendum erit de hâc lege Persarum contra ingratos.

ρισία ἡ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτοὺς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. Φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, [1] κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ἤν τις διψῇ, [2] κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι.

tari videtur impudentia: etenim hæc ad turpia quæque dux maxima eſſe videtur. Temperantiam quoque pueros docent: ad temperantiam verò diſcendam plurimùm id eos adjuvat, quòd ipſos etiam ſeniores vident totos dies temperanter vitam agere. Docent porrò eos magiſtratibus parere: quam item ad rem multùm confert, quòd & ſeniores magno ſtudio magiſtratibus obtemperare cernunt. In cibo etiam ac potu continentes eſſe docent: ad quod item præſtandum, id magnoperè conducit, quòd vident ſeniores ipſos non priùs ventris cauſâ diſcedere, quàm præſides eos dimiſerint; quodque non apud matrem pueri, ſed apud præceptorem, veſcuntur, quando id eis præſides ſignificârint. Ferunt autem domo pro cibo quidem, panem, pro obſonio, naſturtium: ad potandum verò, ſi quis ſitiat, cothonem, ut de fluvio hauriant.

1 Κάρδαμον] Plantæ ſpecies, quæ (ut Phavorinus) apud Perſas reperiri ſolet. Varias ejus virtutes enumerant, Caſſianus Baſſus Geoponic. l. 12. c. 27. Ed. Cant. Dioſcorid. l. 2. c. 185 Plin. Hiſt. Nat. l. 20. c. 13. Unam tamen non attigerunt, quæ hîc præcipuè venit notanda, quæque à Suidâ his verbis memorata eſt; Ἐπιχετικὰ οὔρων τὰ κάρδαμα καὶ πτύσματος. Καὶ διὰ τοῦτό φασι Πέρσας χρῆσθαι· φυλάττονται γὰρ πολλὰ πτύειν, καὶ οὐρεῖν, καὶ ἀπομύττεσθαι. Hanc ſiccandi vim ei quoque tribuit Phavorinus.

2 Κώθωνα] Poculum fictile, propriè Laconicum & militare; cujus formam referebat

Πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου δὲ [1] εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. Οὗτοι δ' αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε·

Δέκα ἔτη, ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι) παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἤν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ· καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. Εχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα παρὰ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ [2] κοπίδα ἢ σάγαριν· ἔτι

Ad hæc ſagittare diſcunt & jaculari. Et quidem ad ſextum ſeptimúmve ac decimum ætatis annum hæc agunt pueri: ex eo autem tempore ad ephebos abeunt. Hi rurſùs ephebi hoc modo degunt:

Decem annis, poſtquam ex pueris exceſſerint, cubant quidem circa palatia, quemadmodum jam dictum eſt, cùm civitatis cuſtodiendæ, tum exercendæ temperantiæ gratiâ: (videtur enim hæc ætas potiſſimùm curâ indigere) ac interdiu etiam magiſtratibus utendos ſe præbent, ſi quid agendum ſit pro republicâ: & ſi tempus ità poſtulet, omnes circa palatia morantur: cùm verò rex venatum exit, id quod ſæpiùs unoquoque menſe facit, dimidiam cuſtodiæ partem educit. Habeant autem exeuntes oportet arcus cum pharetrâ, ac copidem in vaginâ, vel ſecurim: præ-

id, quo utebantur Perſæ; ideóque apud Xenophontem eodem, quo Laconicum illud, venit nomine. Quoad formam verò (quantum quidem ex Plutarch. Tom. I. p. 45. Ed. Par. Jul. Poll. l. 6. c. 16. Athen. δειπν. l. XI. c. 10. Phavor. & Heſych. colligere licet) altior paulò erat, unam anſam habens & ἄμβωνας; id eſt, cujus non rectâ aſſurgunt latera, ſed protuberant.

1 Εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται] Sc. ἐκ τῶν παίδων. Eâdem ellipſi utitur Apoſt. 2 Cor. 2. 13. ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν, pro ἐξῆλθον ἐκ Τρωάδος, καὶ ἀπῆλθον εἰς Μακεδονίαν, ut Joh. 4. 43. ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν &c.

2 Κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέῤῥον, καὶ παλτά] De his omnibus vide indicem vocabulorum militarium.

δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ᾽, ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῷεν, ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ [1] μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. Καὶ γὰρ πρῲ ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν παραπίπτῃ. Καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστῆται· παίειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἄλλα δὲ ὅμοιον. Καὶ θηρῶντες μὲν, οὐκ ἂν

terea ſcutum, & palta duo, ut & alterum emittant, & altero, ſi ſit opus, cominùs utantur. Idcircò autem venatui publicè dant operam, & rex, perindè ac in bello, ſe ducem eis præſtat, venatúrque ipſe, &, ut alii venentur, curam adhibet, quòd videtur hæc veriſſima eſſe bellicæ diſciplinæ exercitatio. Etenim aſſuefacit diluculò ſurgere, & frigora caloréſque perferre; itineribus quoque exercet atque curſu; neceſſarium etiam eſt feram, ubicunque occurrerit, ſagittâ, jaculóque petere. Sæpè etiam acui animum in venatione neceſſe eſt, cùm valentior aliqua beſtia contrà ſeſe objecerit: ferire enim propiùs accedentem oportet, & ab irruente cavere; adeóque haud facilè invenias, quid in venatione deſideretur eorum quæ fiunt in bello. Exeunt autem in venationem, prandium ſecum ferentes copioſius quidem, ut par eſt, quàm ſit puerorum, alioqui ſimile. Ac dum venantur, nequaquam pran-

1 Η μελέτη] Vox μελέτη eas omnes, ſive animi ſive corporis, exercitationes deſignare ſolet, quibus, quaſi prælusionibus, ideò artium ſtudioſi incubuêre, ut, cùm res poſtularet, egregium ſe in ſuâ quiſque arte præſtare poſſet. Timotheo itidem ſuam μελέτην commendans Apoſtolus, 1 Tim. 4. 15. verbum μελετάω à conſuetudine ſive agoniſtarum ſive rhetorum, ad earum rerum curam, quæ ad animæ ſalutem pertinent, eleganter transfert.

ἀριστήσομεν· ἢν δέ τι δέῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου· καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. Τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. Καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὅ, τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. Εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. Αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα, ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προτίθεται· ἐν ᾗ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὦσι δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πο-

deant: ſed ſi quid opus fuerit feræ cauſâ præſtolari, aut aliter venationi immorari velint, prandium id cœnati, poſtridiè rurſùs ad cœnam uſque venantur; amboſque hos dies pro uno ſupputant, quòd unius diei cibum conſumant. Hoc autem faciunt conſueſcendi cauſâ, ut, ſi quid facto opus fuerit in bello, id etiam præſtare poſſint. Quicquid verò qui hâc ſunt ætate, venando ceperint, id hi obſonium habent; ſin minùs, naſturtium. Si quis autem eos exiſtimat injucundè edere cùm naſturtium ſolum adhibeant ad panem, vel bibere injucundè, cùm aquam potent, recordetur is, quàm ſuavis ſit maza paniſque ei qui eſuriens edit, & quàm dulcis ſit aqua ei qui ſitiens bibit. Ac tribus quæ domi manent operam conſumunt tum in cæteris artibus, quas pueri didicerunt, colendis, tum in ſagittis jaculíſque mittendis; atque in his ſummâ contentione aſſiduè ſe exercent. Sunt etiam publica horum certamina, & prœmia propoſita: & in quacunque tribu plurimi ſint peritiſſimi & fortiſſimi & fideliſſimi, non modò eum,

λῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτοὺς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. Χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ, ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν. Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας.

Ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε· Πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἤν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. Ἢν δέ που δεήσῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ, στρατεύονται· τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷόν περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ, μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρ-

qui in præsenti eorum est præses, laude & honore afficiunt cives, sed illum etiam qui eos, dum adhuc pueri essent, instituit. Utuntur verò magistratus his qui remanent ephebis, si quid vel præsidio fuerit opus, vel investigandi fuerint malefici, vel comprehendendi latrones, vel etiam aliud quidpiam eorum agendum fuerit, quæ sunt roboris aut celeritatis opera. Hæc igitur agunt ephebi. Sed postquam hos decem annos compleverint, ad viros transeunt.

A quo autem tempore ex ephebis excesserunt, hi rursùs annos quinque & viginti ità degunt: Primùm quidem, quemadmodùm ephebi, magistratibus utendos se præbent, si horum quidquam postulet reipublicæ ratio, quæ per eos effici possint, qui & jam prudenti sint animo & integris adhuc viribus. Sicubi verò militatum exire oportuerit, non jam arcus, qui hâc ratione instituti sunt, nec palta in expeditione gestant; sed arma quæ ἀγχέμαχα vocantur, thoracem nimirum circa pectora, & scutum in sinistrâ, quemadmodùm Persæ pingi solent; in dextrâ, gladium vel copidem. Et ma-

χαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι [1] πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. Οἱ δ' αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω [2] τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. Καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται· καὶ ἤν τις, ἢ ἐν ἐφήβοις, ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν, ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος. Οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες, ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μι-

gistratus quidem omnes ex his constituuntur, præterquam puerorum magistri. At postquam hos quinque ac viginti annos exegerint, fuerint sanè hi annos ampliùs pauló quinquaginta nati: tunc veró transeunt in eorum ordinem, qui & sunt, & appellantur, seniores. Et seniores quidem hi non ampliùs extra patriam militant, sed domi manentes, tum publica omnia tum privata exercent judicia. Etiam capitis supplicia decernunt illi, iidemque magistratus omnes eligunt: ac si quis, vel inter ephebos, vel inter viros, in eorum aliquo deliquerit, quæ legibus constituta sunt, tribuum præsides unumquemque deferunt, & ex aliis qui voluerit. Seniores vero, re cognitâ, ordine movent: & qui ordine motus est, reliquum vitæ tempus infamis traducit.

Ut veró clariùs pateat universa Persarum reipublicæ ratio, pau-

1 Πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες &c.] Ex hâc phrasi constare videtur malè, vel in optimis cæteroquin editionibus, verba ista Paulina interpuncta esse 1 Tim. 5. 9. μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα, Schmidio quippe assentior, qui comma post γεγονυῖα, non ἑξήκοντα, ponendum esse statuit: quòd aliàs ἐλάττων legi oporteret. Hîc autem adverbium ἔλαττον ad γεγονυῖα, ut πλεῖον in exemplo Xenophontéo ad γεγονότες, referendnm esse nil dubito.

2 Ἔξω τῆς ἑαυτῶν] Supple χώρας. Nec aliud supplementum desideratur Act. 12. 20. — ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.

πρόσθεν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθείη, διὰ τὰ προειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. Οἳ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. Οἳ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναυλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους· οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣ οἴον-

lò altiùs rem repetam; nunc enim, propter ante dicta, quàm paucissimis exponi poterit. Persæ dicuntur esse circiter centum viginti millia: horum nemo lege ab honoribus ac magistratibus arcetur, sed licet Persis omnibus ad publicas justitiæ scholas liberos suos mittere. Et quidem qui possunt liberos in otio alere, mittunt; qui non possunt, non mittunt. Iis autem, qui apud publicos magistros instituti sunt, licet inter ephebos juvenilem ætatem transigere; hâc verò ratione non edoctis interdictum est. Et qui inter ephebos continenter ea, quæ leges jubent, peregerint, his licet in virorum societatem transire, magistratuumque ac honorum esse participes: qui verò contrà vel inter pueros vel inter ephebos tempus suum non exegerint, ad virorum classem non admittuntur: qui porrò inter viros vitam reprehensioni minimè obnoxiam degerint, seniorum ii in ordinem cooptantur. Ità igitur hi constituuntur seniores, qui omnis iter honesti confecerunt: estque hæc reipublicæ ratio, quâ uten-

ται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶεν. Καὶ νῦν δὲ ἔτι ἐμμένει μαρτυρία καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐκπονεῖσθαι τὴν δίαιταν. Αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν, καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι· αἰσχρὸν δὲ ἔτι καὶ τὸ ἰόντα που φανερὸν γενέσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδύναντο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτῃ μετρίᾳ ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλῃ ποι ἀποχωρεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ [1] κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· οὗ δὲ ἕνεκα ὁ λόγος ὡρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις, ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

Κῦρος μὲν γὰρ μέχρι δώδεκα ἐτῶν, ἢ ὀλίγῳ πλεῖον, ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλίκων διαφέρων [2] ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν ἃ δέοι, καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ

tes, putant se posse optimos evadere. Quin hoc etiam tempore testimonia extant & moderati eorum victûs, & laborum, quos cibi digerendi causâ suscipiunt. Turpe enim hâc etiam tempestate apud Persas habetur exspuere, nasum emungere, & flatûs videri plenos: turpe item ducitur si quis ire quóquam conspiciatur vel meiendi, vel aliûs hujusmodi rei causâ. Hæc autem facere non possent, nisi & modico uterentur victu, & humores laborando consumerent, ità ut ii aliò quopiam secederent. Et hæc quidem habemus, quæ de Persis omnibus dicamus: nunc Cyri res gestas, cujus gratiâ narratio instituta est, exponemus, à pueritiâ ejus initio sumpto.

Cyrus ad annos usque duodecim, aut pauló plus, hâc erat disciplinâ institutus, antecelluitque omnibus æqualibus tum celeriter, quæ oporteret, discendo, tum præclarè singula ac viriliter exequendo. Ex eo autem tempore filiam suam accersivit Astyages,

1 Κατὰ πάντων Περσῶν] Eandem vim habet præpos. κατὰ 1 Cor. 15. 15. ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ Θεοῦ — de Deo.

2 Διαφέρων ἐφαίνετο] Vide quæ suprà annotavimus de verbis φαίνεσθαι &c. p. 6.

θυγατέρα, καὶ τὸν [1] παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουε καλὸν κἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι. Ἔρχεται δ' αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα, καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθὺς, οἷα δὴ παῖς φιλόστοργος ὢν φύσει, ἠσπάζετό τε αὐτὸν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ [2] ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ, καὶ χρώματος ἐντρίψει, καὶ κόμαις προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις, (ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικά ἐστι, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες, καὶ οἱ [3] κάνδυες, καὶ οἱ στρεπτοὶ περὶ τῇ δέρῃ, καὶ τὰ ψέλλια περὶ ταῖν χεροῖν· ἐν Πέρ-

ejusque filium: hunc enim videre percupiebat, quòd pulchrum eum esse ac bonâ præditum indole audiret. Et venit ipsa Mandane ad patrem, Cyrum quoque filium secum perducens. Et simul ac pervenisset, Cyrusque Astyagem matris patrem esse cognovisset, continuò, ut puer erat à naturâ pio erga parentes affectu, & eum amplexatus est, veluti si quis jam olim unà educatus, jamque olim amans amplexaretur, & cùm eum videret oculorum pigmentis, colore infricto, ascititiisque comis ornatum, ut Medorum ferebat consuetudo, (hæc enim omnia Medica sunt, & purpureæ tunicæ, & candyes, & torques ad collum, & armillæ ad manus; apud Per-

1 Καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς] Quem hîc παῖδα, eundem mox υἱὸν, vocat. Atque idem prorsùs sonat ista vox, Act. 3. 13. ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ.

2 Καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ &c.] Ambitiosam hanc ornatûs rationem Gentes Orientales, in luxum effusiores, excogitârunt. Ità olim Jezebelem, ut regiam præ se ferret gravitatem, oculos fuco ornâsse legimus, 2 Reg. 9. 30. Ad quem locum LXXII. habent ἐστιμμίσατο τοὺς ὀφθαλμοὺς, i.e. stibio depinxit. Hoc enim lapide ideò in pingendis oculis homines, decoris nimiùm studiosi, utebantur, quòd eos non nigravit tantùm, sed etiam dilatavit; ut Plin. H. N. T. 5. l. 33. p. 52. Medos verò imprimis hujusmodi se cultu ornâsse, testatur etiam Plutarch. T. 1. p. 557. Ed. Par. ubi de Surena hæc habet, ἀλλὰ Μηδικώτερον ἐσκευασμένος ἐντρίμμασι προσώπου, καὶ κόμης διακρίσει.

3 Καὶ οἱ κάνδυες] Candys, Persarum vestis; quam Medis acceptam referunt. Ab his enim (teste Strabone, T. 2. p. 797. Edit. Wolt.) ad illos vestitûs, omnisque adeò vitæ, ratio manavit.

σαις δὲ τοῖς οἴκοι, καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι, καὶ δίαιται εὐτελέστεραι) ὁρῶν δὴ τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλεγεν, Ὦ μῆτερ, ὡς καλός μοι ὁ πάππος. Ἐρωτώσης δὲ τῆς μητρὸς αὐτὸν, πότερος δοκεῖ καλλίων αὐτῷ εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ οὗτος· ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κῦρος, Ὦ μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατὴρ, Μήδων μέντοι, ὅσων ἑώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ [1] θύραις, πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος. Ἀντασπαζόμενος δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης, καὶ [2] στολὴν καλὴν ἐνέδυσε, καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελλίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμει· καὶ εἴ ποι ἐξελαύνοι, ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἅτε παῖς ὢν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἥδετο τῇ στολῇ· καὶ ἱππεύειν μανθάνων, ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι

ſas verò domi degentes, hoc etiam tempore multò tum veſtes ſunt viliores, tum victus tenuiores) cùm videret, ergo, avi ornatum, intuens in eum, O mater, inquit, quàm pulcher meus eſt avus! Matre verò eum interrogante, uter pulchrior ipſi videretur, paterne, an ille; reſpondit utique Cyrus, Perſarum quidem, ô mater, longè pulcherrimus eſt pater meus, Medorum verò, quotquot equidem vidi cùm in viis tum ad portas, multò formoſiſſimus eſt hic meus avus. Aſtyages autem viciſſim eum amplexatus, & pulchrâ ſtolâ induit, & torquibus armillíſque honeſtavit atque ornavit: ac ſi quò equitaret, eum in equo, cui aureum eſſet frenum, circumducebat, quemadmodum & ipſe proficiſci conſueverat. At Cyrus, ut qui puer erat elegantiæ honoríſque ſtudioſus, delectabatur ſtolâ; & cùm equitare diſceret, mirum in modum lætatus eſt: nam in Perſiâ, eò quòd difficile eſt, tum equos

1 Ἐπὶ θύραις] Sc. regiæ. Qualem locum Mardochæum aliquando, more Perſico, occupâſſe Sacra docet Hiſtoria, Eſth. 2. 19. Ad januam enim aulici homines obambulare ſolebant, ut præſtò ſemper eſſent, ſi quâ in re rex eorum operâ uti vellet.

2 Καὶ στολὴν &c.] Hinc abundè liquet, vocem στολὴν veſtem virilem, non apud Helleniſtas duntaxat, ſignificare, (uti Grotius, ad Marc. 12. 38. exiſtimâſſe videtur) ſed apud ipſum Xenophontem, ſermonis Græci, ſive elegantiam ſpectes ſive puritatem, cultorem longè feliciſſimum.

καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν, ἐν ὀρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν. Δειπνῶν δὲ ὁ Ἀστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἧσσον τὰ οἴκαδε ποθοίη, προσῆγαγεν αὐτῷ καὶ [1] παροψίδας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κῦρον ἔφασαν λέγειν, Ω πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ; φάναι τὸν Ἀστυάγην, Οὐ γὰρ πολύ σοι δοκεῖ κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον εἶναι τοῦ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται, Οὐχί, ὦ πάππε· ἀλλὰ πολὺ ἁπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἡ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι, ἢ παρ' ὑμῖν. Ημᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας

alere, tum equitare, cùm montoſa ſit regio, vel videre equum rariſſimè datur. Cùm verò cœnaret Aſtyages unà cum filiâ & Cyro, vellétque puerum quàm ſuaviſſimè cœnare, ut domeſtica minùs deſideraret, apponebat ei paropſidas omnifariáque condimenta & fercula. Ibi Cyrum dixiſſe ferunt, Quantum, ave, tibi eſt in cœnâ negotii, ſi tibi neceſſarium ſit ad omnes iſtas patellas manus extendere, & epulas haſce omnigenas deguſtare! Quid? inquit Aſtyages, Nonne hæc tibi videtur cœna multò elegantior quam Perſica? Cyrum autem ad hæc reſpondiſſe ferunt, Nequaquam, ave; ſed longè ſimplicior apud nos ac rectior eſt ad explendam famem via, quàm apud vos. Nam panis & caro

1 *Παροψίδας*] *Παροψίδες* nomen tam de quodam cibi genere, quàm de vaſe eſcario dici ſolet. Latinos id pro vaſe poſuiſſe teſtantur, Juv. Sat. 3. v. 142. — quàm multâ, magnáque *paropſide* cœnat. & Sueton. l. 7. p.603. Ed.Caſaub. — *paropſidem* leguminis pro ſedulitate &c. Apud Græcos, contrà, ſæpiùs ſignificationem illam alteram poſtulare videtur: ità enim Phrynich. p. 28. *Παροψίς, τὸ ὄψον, οὐχὶ δὲ τὸ ἀγγεῖον, ὥς τινές.* Et Jul. Poll. T. 1. p. 598. ad vocem *παροψίδα*, ait, *ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ζωμοῦ εἶδός τι, ἢ ὥς τινες, μάζης, ἢ τις παρενθήκη ὄψου, ὃ οἱ νῦν ἂν εἴποιεν παροψημάτιον.* Athen l. 9. p. 368. Ed. Caſaub. vult *παροψίδας* hîc poni *ἀμφιβόλως*, adeò ut denotet, & patinas & cibos diverſi generis admoviſſe Cyro Aſtyagem. Ego quidem Hœſchelii potiùs ſententiæ accedo, qui, in not. ad Phrynich. obſonium hîc intelligi debere affirmat.

εἰς τοῦτο ἄγει· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλοὺς δέ τινας ἑλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἥκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δ', ἔφη, καὶ σὺ γνώσῃ ὅτι ἡδέα ταῦτά ἐστιν. Ἀλλὰ καί σε, φάναι τὸν Κῦρον, ὦ πάππε, μυσαττόμενον ταῦτα τὰ βρώματα ὁρῶ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι· Καὶ τίνι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, ταῦτα λέγεις; Ὅτι σέ, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν [1] τοῦ ἄρτου ἅψῃ, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον· ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι [2] καταπλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο. Πρὸς ταῦτα δὴ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· εἰ τοίνυν οὕτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ,

nos ad hoc deducunt: vos eodem quidem, quò nos, tenditis, ſed per multas quaſdam ambages ſurſum deorſumque vagantes, vix eò tandem pervenitis, quò nos jamdudum venimus. Verùm, ô fili, dixit, Aſtyages, haud ægrè circum hæc vagamur: ſed & tu, ſi guſtaveris, inquit, ſenties hæc eſſe ſuavia. At verò vel te ipſum, ave, aiebat Cyrus, haſce epulas faſtidire video. Et Aſtyagem interrogaſſe *ferunt*; unde, fili, conjecturam capiens, hoc ais? Quòd te, inquit, video, cùm panem tetigeris, nullâ re manum abſtergere: cùm verò horum aliquid attigeris, ſtatim ad mantilia manum purgas, quaſi moleſtè admodum feras, quòd iſtis plena fuerit. Ad hæc ſubdidit Aſtyages; ſi ergò ità, fili, ſentis, carnibus ſaltem veſcere,

1 Τοῦ ἄρτου ἅψῃ] Rectè olim à Beza, ad Coloſ. 2. 21, fuit obſervatum, verbum ἅπτεσθαι, quod propriè de manûs prehenſione dicitur, ad ipſum cibi, manu prehenſi, eſum eo loco referri. Sed, quod apud interpretem illum fruſtrà quæſiverit lector, iſtiuſmodi ejus verbi notationis exemplum hìc inſigne quidem ſuppeditat Xenophon.

2 Καταπλέα] Stephano monente, accentui novam ſedem aſſignari, quò adjectivum illud antecedentis χεῖρα genus induat. Interpretes quidem Latini, parum ſibi conſtantes, ità hunc locum reddiderunt, quaſi eodem quo nos, legiſſent modo: cùm tamen libri ab ipſis editi, κατάπλεα exhibeant. Quòd ſi cui levis hæc accentûs loci mutatio minùs arrideat, alia latinè vertendi via tentanda eſt; ut neutrum κατάπλεα, ſubſtantivè ſumptum, ſatietatem denotet; ſeu, ea quæ, præ nimiâ eorum copiâ, ſatietatem afferant.

ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. Ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν, καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων. Καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἦ καὶ δίδως, φάναι, μοι, ὦ πάππε, ταῦτα πάντα τὰ κρέα, ὅ, τι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; Νὴ Δία, φάναι, ἔγωγέ σοι, ὦ παῖ. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν, διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς ἐπιλέγοντα ἑκάστῳ· Σοὶ μὲν τοῦτο, ὅτι προθύμως με ἱππεύειν διδάσκεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· (τοῦτο γὰρ νῦν ἔχω) Σοὶ δὲ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς· τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαβε κρέα. Σάκᾳ δὲ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν [1] ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δίδως; Ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε, καὶ [2] τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους,

quò ſtrenuus adoleſcens domum redeas. Simúlque hæc locutus, multas ei tam ferarum quàm cicurum animalium carnes adferri juſſiſſe perhibetur. Cyrus autem, cùm eam carnium copiam vidiſſet; Num, inquit, ave, das mihi has omnes carnes, ut iis pro arbitrio utar? Profectò, inquit ille, *has* ego tibi *do*, fili. Ibi Cyrum aiunt inter avi miniſtros acceptas carnes diſtribuiſſe, cùm ſimul hæc ferè unicuique diceret; Hoc tibi quidem do, quòd alacri animo me doces equitare: Tibi hoc, quòd paltum mihi dediſti: (nam hoc ego nunc habeo) Tibi verò, quòd avo præclarè ſervis: Tibi quoque, quòd matrem meam honore proſequeris: atque ità feciſſe eum fertur, quoad omnes, quas acceperat, carnes diſtribuiſſet. Sacæ verò, inquit Aſtyages, pincernæ, quem ego maximo in honore habeo, nihilne das? Sacas autem is & pulcher erat, & eo fungebatur munere, ut eos, quibus Aſtyage con-

1 *Ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ*] Nec mirum, tanti apud Aſtyagem fuiſſe quenquam è pocillatorum grege. Nam, *οἰνοχόοι*, teſte Athen. l. 10. p. 424. *παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οἱ εὐγενέστατοι παῖδες, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱός. Ὠινοχόει δ' υἱὸς Μενελάου κυδαλίμοιο.* Odyſſ. ο'. v. 141.

2 *Καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν*] Vox *προσάγειν*, (ut ex hoc loco conſtat) præter vim ejus vulgò notam, *κατ' ἐξοχὴν* etiam uſurpatur de *acceſſu ad reges & principes*, qui alicui datur per interpretes eorum, ſeu per eos qui ſunt à conſiliis: ad quam vocis hujus notionem

reſpexiſſe

καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. Καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσσων, Διὰ τί, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾷς; Καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώψαντα εἰπεῖν, Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημόνως; Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι, καὶ καθαρείως ἐγχέουσι, καὶ διδόασι [1] τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην, καὶ προσφέρουσιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Κέλευσον δή, φάναι, ὦ πάππε, τῷ Σάκᾳ καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα κἀγὼ καλῶς σοι πιεῖν ἐγχέας, ἀνακτήσωμαί σε, ἢν δύνωμαι. Καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι. Λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον, οὕτω μὲν εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν Σάκαν ἑώρα· οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον, σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ

vento opus esset, adduceret, &, quos adducere minùs opportunum ipsi videtur, arceret. Tum Cyrus, ut puer nihil adhuc veritus, temerè interrogavit, Cur, ave, tanto istum in honore habes? Cui Astyages dixit jocabundus, Nonne vides, inquit, quàm bellè quamque venustè pocillatoris munus obeat? Et horum sanè regum pincernæ vinum eleganter miscent, & perpolitè infundunt, ac tribus digitis phialam vehentes præbent, offeruntque ità, ut hausturo poculum commodissimè capiendum porrigant. At ille, jubeto, inquit, ave, Sacam mihi quoque poculum tradere, ut & ipse tibi potum bellè miscens te mihi, si possim, conciliem. Atque is dare jussit. Cyrus autem cùm accepisset, ità sedulò poculum eluit, quemadmodùm Sacam fecisse viderat: jam etiam vultu ità composito, seriò venustéque quodammodò phialam avo porrexit

respexisse videatur Apost. Pet. 1 Ep. c. 3. v. 18. ubi Christus dicitur ἡμᾶς προσάξειν τῷ Θεῷ. — ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ. Et Paulus in epist. ad Ephes. c. 2. v. 18. Ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν — πρὸς τὸν πατέρα.

1 Τοῖς τρισὶ δακτύλοις &c.] Hoc ferè modo pocula sustinere solebat elegantior quivis pincerna. Ità enim Philostr. Ep. 23. *Mulieri cauponatrici*, Ed. Olear. Πάντα μὲν αἴρει τὰ σά· καὶ ὁ λινοῦς χιτὼν — καὶ τῶν τριῶν δακτύλων αἱ συνθέσεις,

πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγῃ πολὺν γέλωτα παρασχεῖν. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδῆσαι πρὸς τὸν πάππον, καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν, Ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλλιον οἰνοχοήσω, καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. Οἱ γὰρ τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὰν ἐνδιδῶσι τὴν φιάλην, [1] ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ, εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι [2] καταῤῥοφοῦσι· τοῦ δὲ, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. Ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων ἔφη, Καὶ τί δὴ, ὦ Κῦρε, τὰ ἄλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν, οὐκ ἀπεῤῥόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἴη. Καὶ γὰρ ὅτε εἱστίας σὺ τοὺς φίλους [3] ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγ-

atque tradidit, ut multum matri ac Aſtyagi riſum concitaret. Atque ipſe etiam Cyrus effuſè ridens ad avum exiliit, ſimúlque eum oſculans dixit, Periiſti, Saca; ego te de munere dejiciam: nam & in cæteris pincernæ officio præclariùs, quàm tu, fungar, & vinum non ipſe ebibam. Regum enim pincernæ, cùm phialam tradant, aliquantum vini cyatho ex eâ hauſtum, in ſiniſtram manum infundentes, abſorbent; eâ quidem de cauſâ, ut, ſi venenum infuderint, nihil hoc ipſis proſit. Tum verò jocari pergens Aſtyages inquit, Cur, Cyre, cæteris in rebus Sacam imitans, vinum non abſorbuiſti? Quòd profectò metueram, ait, nè venena eſſent in cratere miſta. Etenim cùm tu amicos in natalitiis convivio exceperis, planè deprehendi venenum vobis eum infudiſſe.

θέσεις, ἐφ' ὧν ὀχεῖται τὸ ποτήριον. Et Heliodor. Æthiop. l. 7. Edit. Pariſ. p. 357. de Theagene poculum Arſacæ tradituro, — καὶ ἅμα προσέφερε τῇ Ἀρσάκῃ προσηνὲς, κεραστάμενος εὔρυθμόν τέ τι, καὶ ἄκροις τοῖς δακτύλοις ἐποχῶν τὴν φιάλην.

1 Ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ] Quædam edit. legunt ἐπ' αὐτῆς.. malè. Κύαθος autem erat trulla ænea, quâ vinum de craterâ hauriebant: adeóque, à uſu tali, ἀρυστὴρ appellatur, à Poll. T. 1. p. 575. & T. 2. p. 1239, & 1301.

2 Καταῤῥοφοῦσι] Reges quippe luctuoſi majorum quorundam exitus à venenis ſibi metuere monuerunt. Atque Perſas primos inſtituiſſe, ut miniſtri cibos prægustarent, Suidas tradit ad Ἐδέατρος, quod (inquit is) eſt ὄνομα Ἑλληνικόν· ἡ δὲ χρεία, Περσική· ἦν δὲ προγεύστης τὸ πρῶτον, καὶ προήσθιεν τοῦ βασιλέως εἰς ἀσφάλειαν.

3 Ἐν τοῖς γενεθλίοις] Natalem ſanè diem,

D

præ

χέαντα. Καὶ πῶς δή, ἔφη, σύ, ὦ παῖ, τοῦτο κατέγνως; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ὑμᾶς ἑώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. Πρῶτον μὲν γάρ, ἃ οὐκ ἐᾶτε ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. Πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγειτε, [1] ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲν ἀλλήλων· ᾔδετε δὲ καὶ μάλα γελοίως· οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ᾄδοντος, ὠμνύετε ᾄδειν ἄριστα. Λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, ἐπεὶ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι, ἐδύνασθε. Ἐπελέλησθε δὲ παντάπασι, σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων. Τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον, ὅτι τοῦτ' ἄρα ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Ἀστυά-

At quonam pacto, inquit ille, tu, fili, hoc intellexisti? Quòd profectò videbam, inquit, vos & mente & corpore titubare. Primùm enim, quæ nos pueros facere non sinitis, ea ipsi faciebatis. Nam omnes simul clamabatis, cùm vosmet mutuò planè non intelligeretis: quin & ridiculè admodùm canebatis; & cùm eum qui caneret minimè audiretis, jurabatis tamen optimè canere. Et cùm quisque vestrûm robur suum prædicaret, postquam saltaturi exsurgebatis, non modò non ad numerum saltare, sed nè erecti quidem stare, poteratis. Eratísque penitùs obliti, & tu, quòd rex esses, & alii, quòd tu *ipsorum* princeps. Et quidem ego tunc primùm didici, æqualitèr loquendi licentiam hoc utique esse, quod vos eo tempore faciebatis: nunquam enim tacebatis. Et Astya-

præ cæteris, lætum festúmque transigebant Persæ. Testes sint, Herodot. in Clio, p. 55. Ed. Gronov. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι, τῇ ἕκαστος ἐγένετο. Ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιεῦσι προτίθεσθαι. Zosim. T. 3. Hist. Rom. script. Græc. min. p. 684. de Hormisdâ — τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Περσῶν βασιλεύοντος, καὶ τὴν γενέθλιον ἐπιτελοῦντος, κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἡμέραν — & Plat. in Alcib. 1. p. 121. Ed. Steph. βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία.

1 Ἅμα ἐκεκράγειτε, ἐμανθάνετε δὲ &c.] Calices, nimirum, fœcundiores eos nimium quantum disertos fecerant. Notandum hìc est, latiùs aliquantò patere Græcorum *μανθάνειν*, quàm Latinorum *discere*. *Λέγομεν γάρ*, ait Aristot. Ethic. l. 6. p. 267. Edit. Oxon. *τὸ μανθάνειν, συνιέναι πολλάκις*. Eodem ferè sensu Apost. 1 Cor. 14. 31. sermonis etiam *ἀταξίαν* reprehendens, hoc verbo utitur; *ἵνα πάντες μανθάνωσιν, ut omnes discant*, i. e. loquentis cujusque orationem *percipiant*, atque *intelligant*.

γης εἶπεν, Ὁ δὲ σὸς πατὴρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκεται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; [1]Διψῶν παύεται· ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γὰρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, οὕτω τῷ Σάκᾳ πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν, Ὅτι, νὴ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν· πολλάκις γάρ με, πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν, οὗτος ὁ μιαρώτατος ἀποκωλύει. Ἀλλὰ ἱκετεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός [2] μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς δὴ ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Στὰς ἂν, ὥσπερ οὗτος, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὁπότε βούλοιτο εἰσιέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι οὔπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάζει γὰρ πρός τινας. Εἶθ' ὁπόταν ἥκῃ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι λοῦται. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ'

ges ait, At pater tuus, fili, cùm bibit, nonne inebriatur? Non profectò, inquit. Quomodo ergo agit? Sitire desinit: nec aliud quidquam mali patitur: non enim, opinor, ave, Sacas ei pocula ministrat. Ibi mater ait, Quid verò causæ est, cur Sacam usque adeò oppugnes? Quoniam profectò, inquit Cyrus, eum odi: nam me sæpiùs ad avum accurrere percupientem, impurissimus iste prohibet. Sed obsecro te, inquit, ave, da mihi ut triduum ego imperium in ipsum exerceam. Et Astyages ait, Quánam verò ratione ei imperitares? Respondit autem Cyrus, Stans equidem, quemadmodùm iste, in aditu, deinde ubi ad prandium vellet ingredi, dicerem, nondum fieri posse ut prandio interesset: nam cum quibusdam de seriis rebus agit. Post ubi ad cœnam veniret, dicerem, quòd lavatur. Sin magno edendi desiderio teneretur, di-

1 Διψῶν παύεται] Phrasis huic planè gemina, in quâ participium eleganter loco infinitivi ponitur, occurrit, Luc. 5. 4. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν.

2 Δός μοι] *Hoc mihi beneficium concede, Fac mihi hanc potestatem.* Atque ità filii Zebedæi Christum supplices compellârunt, Marc. 10. 37. Δὸς ἡμῖν &c. Eâdem notione *dare* Latinis quoque usurpatur.

ἂν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως [1] παρατείναιμι τοῦτον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει, ἀπὸ σοῦ κωλύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴ τινος αἴσθοιτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον, ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφὸν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὅ, τι γὰρ δύναιτο ὁ Κῦρος, ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Ἀστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βούλοιτο μὲν ἂν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν νομίζειν εἶναι καταλιπεῖν. Ἔνθα δὴ ὁ Ἀστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον, Ὦ παῖ, ἢν μένῃς παρ' ἐμοὶ, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σοὶ οὐ Σάκας ἄρξει, ἀλλ' ὁπόταν βούλῃ εἰσιέναι ὡς ἐμὲ, ἐπὶ σοι ἔσται· καὶ χάριν σοὶ, ἔφη, μᾶλλον εἴσομαι, ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ. Ἔπειτα δὲ, ἵπποις τοῖς

cerem, eum eſſe apud mulieres; donec hunc ego ità cruciem, ut ipſe me cruciat, ab aditu ad te prohibens. Talia quidem illis oblectamenta in cœnâ præbebat: interdiù verò, ſi quâ re aut avum aut avunculum indigere perciperet, haud facile erat ut aliorum quiſquam in eâ peragendâ ipſum anteverteret: mirificè enim lætabatur Cyrus, ſi quâ in re eis gratificari poſſet.

At cùm jam Mandane reditum ad virum ſuum pararet, orabat eam Aſtyages, Cyrum ut relinqueret. Ea verò reſpondit, ſe velle quidem patri in omnibus gratificari, veruntamen difficile eſſe exiſtimare, puerum invitum relinquere. Tum verò ad Cyrum ait Aſtyages, O fili, ſi apud me manſeris, primùm quidem in me adeundo Sacas tibi non imperabit, ſed in tuâ erit poteſtate, ad me, quandocunque volueris, accedere; & quo ſæpiùs acceſſeris, eo majorem, inquit, tibi gratiam habebo. Deindè, equis meis ute-

3 Ἕως παρατείναιμι] Eam hujus verbi interpretationem amplector, quam Caſaubonus (animadv. in Athen. pag. 285.) affert: propriè enim, (ut is) *extenſionem* ſignificat; quoniam autem tormentis corpora extenduntur, παρατείνειν ſolet accipi ſimpliciter pro *torquere*, aut quoquo modo *cruciare*.

ἐμοῖς χρήσῃ, καὶ ἄλλοις ὁπόσοις ἂν βούλῃ· καὶ ὅταν ἀπίῃς, ἔχων ἄπει οὓς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. Επειτα δὲ, ἐν τῷ δείπνῳ, ἐπὶ τὸ μετρίως σοὶ δοκοῦν ἔχειν, ὁποίαν βούλει ὁδὸν πορεύσῃ. [1] Επειτα, τά τε νῦν [2] ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα παντοδαπὰ συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὰν τάχιστα ἱππεύειν μάθῃς, διώξῃ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς, ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες. Καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίκτορας παρέξω· καὶ ἄλλα ὅσα ἂν βούλῃ, λέγων πρὸς ἐμὲ, οὐκ ἀτυχήσεις. Επεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Αστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερα βούλοιτο μένειν, ἢ ἀπιέναι. Ο δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν, ὅτι μένειν βούλοιτο. Επερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς,

ris, & aliis quotcunque volueris; & cùm abibis, duces tecum quos ipse volueris. Insuper verò, in cœnâ, ad id quod intra mediocritatem consistere tibi videbitur, quamcunque libebit viam tenebis. Prætereà, & quæ nunc in hortis sunt feras tibi do, & alias cujusque generis colligam, quas tu, cùm primùm equitare didiceris, agitabis, & tum sagittis tum jaculis, quemadmodùm grandes viri consuevêre, prosternes. Collusores porrò tibi pueros præbebo; & alia quæcunque mihi velle te dixeris, nunquam non impetrabis. Hæc cùm dixisset Astyages, interrogavit Cyrum mater, manere ne vellet, an abire. Hic autem nihil cunctatus est, sed celeriter, velle se manere, respondit. Rursùs verò à matre interrogatus,

1 Επειτα τά τε] Vulgò legitur, Επεὶ τά τε. perperam. Facilè quidem ultima prioris vocis syllaba excidere potuit, ob similem proximè sequentem. Series autem orationis, quæ ea continet illicia, quibus puerilem animum capi posse sperabat Astyages, ἔπειτα omnino postulat.

2 Εν τῷ παραδείσῳ θηρία] Feras paradisis inclusas alere, voluptatisque simul & corporis exercendi causâ agitare, consueverunt Persarum reges. Ità Xen. Αναβ. l. 1. p. 146. Edit. Steph. de Celænis, Ενταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν, καὶ παράδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης· ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο &c. Philostrat. de vit. Apollon. p. 46. c. 38. Μέλλων δέ ποτε πρὸς θήραν γίγνεσθαι τῶν ἐν τοῖς παραδείσοις χωρίων (veriùs fortassè, θηρίων) ἐς οὓς λέοντες ἀπόκειν) &c. Et Q. Curt. pro suâ, quæ hujusmodi datâ occasione semper ferè elucet, elegantiâ, l. 8. p. 565 & 566. Edit. Snakenb. *Barbaræ opulentiæ in illis locis haud ulla sunt majora indicia, quàm magnis nemoribus saltibusque nobilium ferarum greges clausi. Spatiosas ad hoc eligunt silvas, crebris perennium aquarum fontibus amœnas* &c.

ἂν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως [3] παρατείναιμι τοῦτον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει, ἀπὸ σοῦ κωλύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴ τινος αἴσθοιτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον, ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφὸν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὅ, τι γὰρ δύναιτο ὁ Κῦρος, ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

Επειδὴ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Αστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. Η δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βούλοιτο μὲν ἂν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν νομίζειν εἶναι καταλιπεῖν. Ενθα δὴ ὁ Αστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον, Ω παῖ, ἢν μένῃς παρ' ἐμοὶ, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σοὶ οὐ Σάκας ἄρξει, ἀλλ' ὁπόταν βούλῃ εἰσιέναι ὡς ἐμὲ, ἐπὶ σοὶ ἔσται· καὶ χάριν σοὶ, ἔφη, μᾶλλον εἴσομαι, ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ. Επειτα δὲ, ἵπποις τοῖς

cerem, eum esse apud mulieres; donec hunc ego ità cruciem, ut ipse me cruciat, ab aditu ad te prohibens. Talia quidem illis oblectamenta in cœnâ præbebat: interdiù verò, si quâ re aut avum aut avunculum indigere perciperet, haud facile erat ut aliorum quisquam in eâ peragendâ ipsum anteverteret: mirificè enim lætabatur Cyrus, si quâ in re eis gratificari posset.

At cùm jam Mandane reditum ad virum suum pararet, orabat eam Astyages, Cyrum ut relinqueret. Ea verò respondit, se velle quidem patri in omnibus gratificari, veruntamen difficile esse existimare, puerum invitum relinquere. Tum verò ad Cyrum ait Astyages, O fili, si apud me manseris, primùm quidem in me adeundo Sacas tibi non imperabit, sed in tuâ erit potestate, ad me, quandocunque volueris, accedere; & quo sæpiùs accesseris, eo majorem, inquit, tibi gratiam habebo. Deindè, equis meis ute-

3 *Εως παρατείναιμι*] Eam hujus verbi interpretationem amplector, quam Casaubonus (animadv. in Athen. pag. 285.) affert: propriè enim, (ut is) *extensionem* significat; quoniam autem tormentis corpora extenduntur, *παρατείνειν* solet accipi simpliciter pro *torquere*, aut quoquo modo *cruciare*.

ἐμοῖς χρήσῃ, καὶ ἄλλοις ὁπόσοις ἂν βούλῃ· καὶ ὅταν ἀπίῃς, ἔχων ἄπει οὓς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. Επειτα δὲ, ἐν τῷ δείπνῳ, ἐπὶ τὸ μετρίως σοὶ δοκοῦν ἔχειν, ὁποίαν βούλει ὁδὸν πορεύσῃ. [1] Επειτα, τά τε νῦν [2] ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα παντοδαπὰ συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὰν τάχιστα ἱππεύειν μάθῃς, διώξῃ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς, ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες. Καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίκτορας παρέξω· καὶ ἄλλα ὅσα ἂν βούλῃ, λέγων πρὸς ἐμὲ, οὐκ ἀτυχήσεις. Επεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Αστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερα βούλοιτο μένειν, ἢ ἀπιέναι. Ο δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν, ὅτι μένειν βούλοιτο. Επερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς,

ris, & aliis quotcunque volueris; & cùm abibis, duces tecum quos ipſe volueris. Inſuper verò, in cœnâ, ad id quod intra mediocritatem conſiſtere tibi videbitur, quamcunque libebit viam tenebis. Prætereà, & quæ nunc in hortis ſunt feras tibi do, & alias cujuſque generis colligam, quas tu, cùm primùm equitare didiceris, agitabis, & tum ſagittis tum jaculis, quemadmodùm grandes viri conſuevêre, proſternes. Colluſores porrò tibi pueros præbebo; & alia quæcunque mihi velle te dixeris, nunquam non impetrabis. Hæc cùm dixiſſet Aſtyages, interrogavit Cyrum mater, manere ne vellet, an abire. Hic autem nihil cunctatus eſt, ſed celeriter, velle ſe manere, reſpondit. Rurſùs verò à matre interrogatus,

1 *Επειτα τά τε*] Vulgò legitur, Επεὶ τά τε. perperam. Facilè quidem ultima prioris vocis ſyllaba excidere potuit, ob ſimilem proximè ſequentem. Series autem orationis, quæ ea continet illicia, quibus puerilem animum capi poſſe ſperabat Aſtyages, ἔπειτα omnino poſtulat.

2 *Εν τῷ παραδείσῳ θηρία*] Feras paradiſis incluſas alere, voluptatiſque ſimul & corporis exercendi causâ agitare, conſueverunt Perſarum reges. Ità Xen. Αναβ. l. 1. p. 146. Edit. Steph. de Celænis, Ενταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν, καὶ παράδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης· ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο &c. Philoſtrat. de vit. Apollon. p. 46. c. 38. Μέλλων δέ ποτε πρὸς θήραν γίγνεσθαι τῶν ἐν τοῖς παραδείσοις χωρίων (veriùs fortaſſe, θηρίων) ἐς οὓς λέοντες ἀπίκειν) &c. Et Q. Curt. pro ſuâ, quæ hujuſmodi datâ occaſione ſemper ferè elucet, elegantiâ, l. 8. p. 565 & 566. Edit. Snakenb. *Barbaræ opulentiæ in illis locis haud ulla ſunt majora indicia, quàm magnis nemoribus ſaltibuſque nobilium ferarum greges clauſi. Spatioſas ad hoc eligunt ſilvas, crebris perennium aquarum fontibus amœnas* &c.

διὰ τί εἰπεῖν λέγεται, Ὅτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὦ μῆτερ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων· ἐνταῦθα δὲ εὖ οἶδα ὅτι ἱππεύων ἥττων εἰμὶ τῶν ἡλίκων· καὶ τοῦτο, εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ μῆτερ, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιᾷ. Ἢν δέ με καταλίπῃς ἐνθάδε, καὶ μάθω ἱππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις ὦ, οἶμαί σοι ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς τὰ πεζικὰ ῥᾳδίως νικήσειν· ὅταν δὲ εἰς Μήδοις ἔλθω ἐνθάδε, πειράσομαι τῷ πάππῳ, ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ὢν ἱππεὺς, συμμαχεῖν [1] αὐτῷ. Τὴν δὲ μητέρα εἰπεῖν, Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθάδε, ἐκεῖ ὄντων σοὶ τῶν διδασκάλων; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Ἀλλ᾽, ὦ μῆτερ, ἀκριβῶς ταύτην γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶσθα, εἰπεῖν τὴν Μανδάνην; Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλός με, ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἄλλοις καθίστη δικάζειν. Καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτε δίκῃ [2] πληγὰς ἔλαβον, ὡς οὐκ

quamobrem; dixisse perhibetur, Quoniam domi quidem, mater æqualium & sum & videor esse præstantissimus, sive sagittis sive jaculis mittendis: hîc autem probè novi me meis æqualibus equitando inferiorem esse: id quod, certò scias, mater, ait, me vehementer torquet. Quòd si me hîc reliqueris, & equitare didicero, cùm quidem apud Persas fuero, puto me illos pedestrium certaminum peritos facilè superaturum: cùm verò huc ad Medos venero, bonorum equitum factus præstantissimus eques, avo auxilia ferre conabor. At justitiam, inquit mater, quomodò hîc, fili, addisces, cùm tui illinc sint magistri? Responditque Cyrus, Equidem hanc, mater, accuratè calleo. Quî id tibi cognitum est? inquit Mandane. Quoniam me magister, ait, ut qui justitiam perfectè jam tenerem, vel aliis me judicem constituit. Atque adeò, inquit, quâdam aliquando in lite plagas accepi, utpote qui minùs

1 Αὐτῷ] Redundat hîc, ut mox post ἐκδύσας, pronomen αὐτός. Immeritò igitur Pasor Gram. N. T. p. 271. hoc more Hebræorum in N. T. fieri censet. Mat. 4. 16. & τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. Matt. 8. 1. Marc. 7. 25. atque alibi passim.

ὀρθῶς δικάσας. Ἦν δὲ ἡ δίκη τοιάδε· Παῖς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτὸν, τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ. Ἐγὼ γοῦν τούτοις δικάζων, ἔγνων βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἁρμόζοντα ἑκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Ἐν δὲ τούτῳ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέγων ὅτι ὁπότε μὲν κατασταθείην τοῦ ἁρμόττοντος κριτὴς, οὕτω δέοι ποιεῖν· ὁπότε δὲ κρῖναι δέοι ὁποτέρου ὁ χιτὼν εἴη, τοῦτ᾽ ἔφη σκεπτέον εἶναι, τίς κτῆσις δικαία ἐστί· πότερα τὸν βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ τὸν ποιησάμενον, ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι. Ἔπειτα δὲ ἔφη τὸ μὲν νόμιμον, δίκαιον εἶναι· τὸ δὲ ἄνομον, βίαιον. Σὺν τῷ νόμῳ οὖν ἐκέλευε δεῖν τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. Οὕτως ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ μῆτερ, τάγε δίκαια παντάπασιν οἶδα ἀκριβῶς· ἢν δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, οὗτος ἐπιδιδάξει. Ἀλλ᾽ οὐ ταὐτὰ, ἔφη, ὦ παῖ, παρά τε τῷ πάππῳ δίκαια καὶ ἐν Πέρσαις

rectè judicâssem. Erat autem causa hujusmodi: Puer grandis, qui parvam habebat tunicam, alium parvum puerum, cui magna erat tunica, exuit; ac suam quidem illi circundedit, illius autem ipse vestem induit. Ego igitur horum causam judicans, statui ambobus esse melius, ut uterque tunicam sibi congruentem haberet. At hîc me verberavit magister, qui diceret ità faciendum esse, siquando de eo quod congrueret judex essem constitutus: cùm verò judicandum fuerit, utrius esset tunica, hoc, inquit, considerandum esset, quæ possessio justa sit; utrum ut is qui vi abstulit haberet, an qui à se factam, emptamve possideret. Deindè subjiciebat id esse justum, quod legibus constitutum esset; quod verò contra leges, violentum. Quare secundùm legem jubebat sententiam semper esse à judice ferendam. Ità ego sanè, mater, ait, jura omninò accuratè calleo: quòd si quid fortè præthereà mihi opus fuerit, avus, inquit, hic meus id me insuper docebit. Atqui, fili, inquit, non eadem justitiæ ratio apud avum & apud Persas est consensu pari

ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται. Καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τεταγμένα μὲν ποιεῖ, ἃ ποιεῖ τῇ πόλει· τεταγμένα δὲ λαμβάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχή, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. [1]Οπως οὖν μὴ ἀπολῇ μαστιγούμενος, ἐπειδὰν οἴκοι εἴης, ἂν παρὰ τούτου μαθὼν ἥκῃς [2]ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικὸν, ἐν ᾧ ἔστι τὸ πλέον οἴεσθαι χρῆναι ἁπάντων ἔχειν. Αλλ' ὅγε σὸς πατὴρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν μεῖον ἢ πλεῖον ἔχειν. Η οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μεῖον ἔχειν; Ωστε θάῤῥει, ὡς ὅ σός γε πατὴρ οὔτε ἄλλον οὐδένα, οὔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψει.

recepta. Hic enim omnium apud Medos ſe dominum conſtituit; apud Perſas verò id juſtum ducitur, æquo ut quiſque jure cum cæteris vivat. Ac tuus adeò pater primus ex præſcripto præſtat, quæ præſtat civitati; præſcripta etiam accipit: ac norma ei, non animi libido, ſed lex eſt. *Cave igitur*, nè flagris cæſus pereas, cùm domi fueris, ſi redeas, pro regiâ, tyrannicam diſciplinam ab hoc edoctus, cujus quidem *diſciplinæ* hoc proprium eſt, ut ſtatuat, plus oportere unum quàm alios omnes habere. At iſte certè pater tuus, inquit Cyrus, aptior eſt omninò, mater, ad docendum ut minus, quàm ut plus, quis habeat. Annon vides, ait, eum Medos omnes minus habere docuiſſe quàm ſe? Quare noli metuere, nè pater hicce tuus vel me, vel alium quenquam ità edoctum à ſe dimittat, ut plura, quàm alii, poſſidere ſtudeat.

1 Οπως οὖν μὴ, &c.] Οπως μὴ, ἐλλειπτικῶς, ſive *præcipiendo*, ſive *vetando*, dici ſolet, ſubaud. ὅρα, φυλάττου, aut alio his ſimili verbo. Eandem ferè Atticam ellipſin Apoſtoli conciſa illa præ ſe fert oratio, Epheſ. 5. 33. ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. Sc. — *id præſtet*, ſeu, *videto ut* &c. Et, 1 Tim. 1. 3. — ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ &c. ſubintel. οὕτω ποίησον, aut aliâ quapiam idem ſignificante phraſi, *ità facito*, *vide.*

2 Αντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν] Rectè quidem Mandane filium ſibi cavere monet, nè, Medorum imbutus diſciplinâ, Tyrannum potiùs quàm Regem ſe tandem præſtaret. Prioris enim eſt, contrà quam pateretur reipublicæ apud Perſas adminiſtrandæ ratio, jura ſibi nata negare; &, ut Ariſtot. in Ethic. Nicom. p. 365. Ed. Oxon. τὸ ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖν· ejuſque imperium idem appellat, l. 3. Polit. p. 346. T. 2. Ed. Par. παρέκβασιν τῆς βασιλείας.

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦρος· τέλος δὲ, ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦρος δὲ κατέμενε, καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο, ὥστε οἰκείως διακεῖσθαι· ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο προσιὼν, καὶ ἔνδηλος ὢν ὅτι ἠσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς· ὥστε καὶ εἴ τι τοῦ βασιλέως δέοιντο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον Κύρου δεῖσθαι διαπράξασθαι σφίσιν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅ, τι δέοιντο αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο διαπράττεσθαι. Καὶ ὁ Ἀστυάγης δὲ, ὅ, τι δέοιτο αὐτοῦ ὁ Κῦρος, οὐδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν, μὴ οὐ χαρίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἀσθενήσαντος αὐτοῦ, οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον, οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο· δῆλός τε ἦν πᾶσιν ὅτι ὑπερεφοβεῖτο, μή [1] οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τινος δέοιτο Ἀστυάγης, πρῶτος ᾐσθάνετο Κῦρος, καὶ πάντων ἀοκ-

Hujusmodi quidem multa loquebatur Cyrus: tandemque, mater abiit, remansit Cyrus, ibíque educabatur. Et quidem in æqualium suorum consuetudinem brevi se insinuavit ità, ut familiariter iis uteretur; brevíque sibi eorum patres tum visendo devinxit, tum manifestè ostendendo se filios eorum valdè diligere: adeò ut si quâ in re regis ope indigerent, filios Cyrum rogare juberent, ut id sibi conficeret. Cyrus autem, quicquid eum rogarent pueri, pro humanitate suâ gloriæque cupiditate, illud supra omnia spectabat, ut effectum daret. Atque Astyages ipse, quicquid ab eo Cyrus peteret, recusare nihil poterat, quo minùs ei gratificaretur. Etenim cùm ægrotârat, nunquam ab avo discedebat, neque plorare unquam desinebat: ac palam omnibus indicavit se valdè pertimescere, nè moreretur avus. Noctu enim si quâ re Astyages indigeret, primus sentiebat Cyrus, & omnium impigerrimus exi-

1 *Μή οἱ ὁ πάππος* &c.] Ornatui, hoc loco, soli inservit pronom. enclit. *οἱ*, ut & aliæ alibi solent particulæ, quas ut reddamus, Latinæ linguæ ratio non patitur. Et iis sanè in interpretandâ quavis periodo omissis, sic satis constabit sententia, constabit & constructio. Id verò si inter legendum fiat, Graia mox perit venustas; & aures sermoni Attico adsuetæ gratiam orationis haud parum imminutam sentient.

νότατα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὅ, τι οἴοιτο χαριεῖσθαι· ὥστε παντάπασιν ἀνεκτήσατο τὸν Ἀστυάγην.

Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώτερος, ἅμα μὲν διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ διδόναι λόγον ὧν ἐποίει, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, [1] ὁπότε δικάζοι· ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι· καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο· ὥστε ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεταί τι αὐτοῖς νεαρὸν, ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν· οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο, ἀλλ' ἁπλότης καὶ φιλοστοργία· ὥστε ἐπιθυμίαν τις εἶχεν ἔτι πλείω ἀκούειν

liebat subministraturus omnia quæ grata fore putaret: adeò ut Astyagem penitùs sibi devinxerit.

Et erat quidem Cyrus paulò fortasse loquacior, partim ob institutionem, quòd à magistro & eorum quæ fecerat rationem reddere cogeretur, & ab aliis accipere, quoties jus diceret; partim quòd, cùm discendi studiosus esset, de multis ipse rebus solebat eos, quibuscum erat, interrogare, quomodò se haberent; & ad ea quæcunque alii ab ipso quærerent, ob ingenii acumen, continuò respondebat: ità ut ex his omnibus loquacitas ei colligeretur. Sed quemadmodum in corporibus, quotquot in adolescentiâ grandes facti sunt, apparet tamen in iis juvenile quiddam, quod annorum paucitatem arguit; ità quoque ex Cyri loquacitate non audacia perlucebat, sed simplicitas & magna quædam ad amorem propensio: ut ex eo quis plura adhuc audire magìs

1 Ὁπότε δικάζοι] Hactenùs in plerisque editis, ἃ δικάζοι. Alteram tamen illam lectionem haud cunctanter recepi, præsertim cùm omnium ferè emendatiorum librorum margines, & Codex etiam Bodl. eam agnoscant. Atque eâ quidem admissâ, expedita magìs fit sententia, & iis, quæ de Cyro judicium exercente, præcesserant, consentanea.

αὐτοῦ, ἢ σιωπῶντι παρεῖναι. Ὡς δὲ προῆγεν ὁ χρόνος αὐτὸν, σὺν τῷ μεγέθει, εἰς ὥραν τοῦ πρόσηβον γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυτέροις ἐχρῆτο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρᾳ· αἰδοῦς δὲ ἐνεπίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι, ὁπότε συντυγχάνοι τοῖς πρεσβυτέροις· καὶ τὸ σκυλακῶδες, [1] τὸ πᾶσιν ὁμοίως προσπίπτειν, οὐκέτι ὁμοίως προπετῶς εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυχαίτερος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμπαν ἐπίχαρις. Καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἥλικες πρὸς ἀλλήλους, [2] οὐχ ἃ κρείσσων ᾔδει ὢν, ταῦτα προὐκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ᾽ ἅπερ εὖ ᾔδει ἑαυτὸν ἥττονα ὄντα, ταῦτα ἐξῆρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσειν. Καὶ κατῆρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τοὺς ἵππους

optaret, quàm tacenti adeſſe. Poſtquam verò tempus eum, unà cum auctâ corporis mole, ad ætatem produxerat, quâ pubertatem jam attingeret, tum paucioribus quidem verbis, vocéque ſedatiori utebatur; atque verecundiæ adeò plenus erat, ut etiam erubeſceret, cùm obvius fieret ſenioribus: nec jam ampliùs catulorum illum morem, quo nempè omnibus ſimiliter aſſultando ſolent alludere, temerè itidem retinuit. Atque ità quietior ſanè fiebat, at in congreſſibus omnino pergratus. Nam quæcunque inter æquales ſæpenumerò ſolent eſſe certamina, in his non ad ea ſocios ſuos provocabat, quæ ſe meliùs tenere noverat, ſed in quibus ſe inferiorem eſſe certò ſciret, eorum auctor erat, ſe meliùs illis facturum inquiens. Jamque adeò in equos inſilire incipiebat,

1 Τὸ πᾶσιν &c.] Sic, vel optimis repugnantibus libris, emendari locum hunc debere cenſui. Τῷ enim illud, quod anteà legebatur, ad τὸ σκυλακῶδες neutiquam referri poteſt; cùm tamen id poſtulet loci ſententia. Monendus etiam eſt lector, in quibuſdam editis vocem ὁμοίως proximè ſequentem omitti; eâ forſan de causâ, quod eadem mox iterum occurrit. Sed, nec adeò incondita eſt repetitio, ut ad eam vitandam delenda ſit altera ὁμοίως; nec quidem abſque ſenſûs detrimento utravis abeſſe poſſe videtur.

2 Οὐχ ἃ κρείσσων ᾔδει ὢν] Ex Cyro exemplum ſibi ſumant adoleſcentes; iis, in excercendis excolendiſque ſive corporis ſive animi facultatibus, quod foret utiliſſimum. Ea quippe ſeſe gerendi ratio, generoſiorem ſpirat indolem, animumque indicat non oſtentare vires, ſed promovere, ultráque prodire, cupientem. Atque ità ferè Pompeius, auctore Salluſt. Hiſtor. Fragment. l. 6. p.88. Ed. Cant. *cum alacribus ſaltu, cum velocibus curſu, cum validis vecte certabat.*

ἢ διακοντιζόμενος, ἢ διατοξευόμενος ἀπὸ τῶν ἵππων, οὔπω πάνυ ἔποχος ὤν· ἡττώμενος δὲ, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ μάλιστα ἐγέλα. Ως δ' οὐκ ἀπεδίδρασκεν, ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἡττῷτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὖθις βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἱππικῇ τοῖς ἡλικιώταις· ταχὺ δὲ παρῄει, διὰ τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔργου· ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἀνηλώκει, διώκων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων· ὥστε ὁ Αστυάγης οὐκέτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ ὁ Κῦρος αἰσθόμενος ὅτι βουλόμενος οὐ δύναιτο οἱ ζῶντα παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, Ω πάππε, τί σε δεῖ θηρία ζητοῦντα πράγματα ἔχειν; Αλλ' ἢν ἐμὲ ἐκπέμπῃς ἐπὶ θήραν σὺν τῷ θείῳ, νομιῶ, ὅσα ἂν ἴδω θηρία, σέ μοι ταῦτα τρέφειν. Επιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν, οὐκέθ' ὁμοίως λιπαρεῖν ἐδύνατο, ὥσπερ παῖς ὤν, ἀλλ' ὀκνηρότερον προσῄει. Καὶ ἃ πρόσθεν τῷ Σάκᾳ

vel jacula, vel ſagittas ex equis emiſſurus, cùm necdum equo aptè inſidere admodùm ſciret: quòd ſi vinceretur, ipſe ſibi plurimùm ridens illudebat. Et cùm, propterea quòd ſuperaretur, haudquaquam defugeret ea agere in quibus fuerat inferior, ſed aſſiduè in experiendo verſaretur, ſi rurſùs poſſet eadem peritiùs facere, brevi quidem aſſequutus eſt, ut equitando par eſſet æqualibus; brevi etiam, ob rei ſtudium, à tergo *eoſdem* reliquit: brevi denique feras quæ in hortis erant, perſequendo, feriendo, interimendo confecit; ità ut Aſtyages undè feras ei colligeret ampliùs non haberet. Cyrus autem cùm ſenſiſſet, non poſſe *avum*, tametſi cuperet, vivas ſibi feras præbere, *ità* eum ſæpè alloquebatur, Quid opus eſt, ave, tibi moleſtiam in conquirendis feris creari? Si modò me cum avunculo venatum emiſeris, putaverim, quaſcunque feras videro, eas te mihi alere. Cùm autem vehementer cuperet ad venationem egredi, non ampliùs ità, ut cùm puer eſſet, efflagitare poterat, ſed cunctantiùs avum adibat. Et quæ anteà Sacæ vitio

ἐμέμφετο, ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς τὸν πάππον, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο· οὐ γὰρ παρεισῄει, εἰ μὴ προΐδοι, εἰ καιρὸς εἴη· καὶ τοῦ Σάκα ἐδεῖτο πάντως σημαίνειν αὐτῷ, ὁπότε [1] ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι, καὶ ὁπότε οὐκ ἐν καιρῷ· ὥστε ὁ Σάκας ἤδη ὑπερεφίλει αὐτόν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα τῆς ἔξω θήρας, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ, καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωριῶν φυλάττοιεν αὐτόν, καὶ εἰ τῶν ἀγρίων τι φανείη θηρίων. Ὁ οὖν Κῦρος τῶν ἑπομένων προθύμως ἐπυνθάνετο, ὁποίοις οὐ χρὴ θηρίοις πελάζειν, καὶ ὁποῖα χρὴ θαρροῦντα διώκειν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν, καὶ λέοντες καὶ κάπροι καὶ παρδάλεις· αἱ δὲ ἔλαφοι, καὶ δορκάδες, καὶ ἄγριοι οἶες, καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι, ἀσινεῖς εἰσιν. Ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι

vertebat, quòd eum ad avum non admitteret, in iis jam ſibi ipſe fiebat Sacas; non enim adibat, niſi prævidiſſet, an eſſet tempeſtivum: Sacamque rogabat, omnino ſibi ſignificaret, quando accedendi tempus opportunum eſſet, & quando non eſſet: itaque jam Sacas eum, perindè atque omnes alii, mirificè diligebat.

Poſtquam igitur cognovit Aſtyages vehementer eum extra hortorum ſepta venari cupere, emittit eum unà cum avunculo, & cuſtodes ſimul mittit in equis ætate provectiores, qui eum à locis impeditis ſervarent, atque à ferocioribus beſtiis, ſi qua appareret. Cyrus igitur alacri animo comites percunctatus eſt, quibuſnam feris appropinquandum non eſſet, quáſve oporteret audacter inſequi. Hi autem dicebant, urſos complures olim qui propiùs ad eos acceſſerant dilaniâſſe, itemque leones & apros & pardos: cervas autem, & capreas, & oves ſilveſtres, & aſinos ſilveſtres, nihil nocere. Addebant & illud, impedita loca nihilò minùs quàm

1 Ὁπότε ἐν καιρῷ] Phraſin ipſam eodem ſenſu habet, Luc.20.10. Καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλε &c. tempore, ſc. colligendis fructibus opportuno.

οὐδὲν ἧττον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη [1] αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι. Καὶ ὁ Κῦρος ταῦτα πάντα ἐμάνθανε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκουεν, ἐδίωκεν, οὐδὲν ἄλλο ὁρῶν, ἢ ὅποι ἔφευγε. Καί πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κἀκεῖνον [2] ἐξετραχήλισεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. Ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, [3] καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα. Ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες, ἐλοιδόρουν αὐτὸν, καὶ ἔλεγον εἰς οἷον κίνδυνον ἔλθοι· καὶ ἔφασαν κατερεῖν αὐτοῦ τῷ πάππῳ. Ὁ οὖν Κῦρος εἱστήκει, κατα-

bestias esse cavenda; multos enim aliquando unà cum ipsis equis per prærupta loca præcipites corruisse. Hæc sanè Cyrus omnia promptè discebat: ut verò cervam exilientem vidisset, oblitus omnium quæ audierat, insequebatur, nihil aliud spectans, quàm quò fugeret. At equus ejus nescio quomodo prosiliens concidit in genua, parumque abfuit quin & illum de collo præcipitârit: verùm enimverò Cyrus cum quadam difficultate inhæsit, & equus exsurrexit. Postquam autem in planitiem venit, cervam jaculo vibrato sternit, pulchram sanè bestiam magnamque. Ipse igitur gaudio exsiliebat: at custodes cùm adequitâssent, eum objurgabant, indicabantque quantum in periculum devenisset: & ad avum rem se delaturos aiebant. Itaque Cyrus, cùm ex equo descendis-

1 Ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις] Hic loci præpos. σὺν ellipsin patitur: quæ deest etiam, eodem planè modo, Apocal. 8. 4. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων.

2 Ἐξετραχήλισεν] Ad hunc locum multa congessit Stephanus, quem sic tandem reddit, *& parum abfuit quin ei excusso collum, vel cervicem, fregerit.* Lexicogr. autem ità ἐκτραχηλίζω, & ἐξετραχηλισθῆναι interpretantur, ut nunc *excutiendi*, nunc *collum frangendi* notionem, iis tribuant; non verò, ut vult Stephanus, utramque simul. Mihi quidem videtur Xenoph. id solùm voluisse, equum, nempè, in genua lapsum de cervice suâ tantùm non præcipitâsse Cyrum. Adeò ut locus intelligi debeat, non tam de *frangendi colli*, quàm de *cadendi* periculo. Nam mox sequitur, οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως &c.

3 Καλόν τι χρῆμα] Vox χρῆμα, quæ *in rebus tractandis* locum habere solet, ad res animatas venustè migrat. Pari modo eandem adhibet Euripid. Phœnis. v. 206. Ed. Cant. Φιλόψογον δὲ χρῆμα θηλειῶν ἔφυ. Nec aliter Herod. l. 1. p. 14. ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα.

βεβηκώς, καὶ ἀκούων ταῦτα ἠνιᾶτο. Ὡς δ' ᾔσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥσπερ ἐνθουσιῶν· καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἐναντίου κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει· καὶ διατεινάμενος εὐστόχως, βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ κατέσχε τὸν κάπρον. Ἐνταῦθα μέντοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασύτητα ὁρῶν. Ὁ δ', αὐτοῦ λοιδορουμένου, ὅμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἐᾶσαι αὐτὸν δοῦναι εἰσκομίσαντα τῷ πάππῳ. Τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασιν, Ἀλλ' ἢν αἴσθηται ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδορήσεται, ὅτι σε εἴων. Κἂν βούληται, φάναι αὐτόν, μαστιγωσάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ. Καὶ σύ γε εἰ βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος ὅ,τι βούλει, τοῦτο ὅμως χάρισαί μοι. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε, Ποίει ὅπως βούλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βασιλεὺς εἶναι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία, ἐδίδου τε τῷ πάππῳ, καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ. Καὶ τὰ ἀκόντια ἐδείκνυε μὲν οὔ, κατέθηκε δὲ ᾑματωμένα, ὅπου ᾤετο

ſet, conſtitit, & hæc audiens angebatur. Sed ubi clamorem exaudîſſet, in equum rurſùs, entheo tanquam furore actus, inſiliit: & cùm primùm aprum ex adverſo irruentem cerneret, obviam equum incitat; jaculóque peritè contorto, frontem ferit, aprumque proſtravit. Ibi verò eum avunculus etiam, viſâ ejus audaciâ, reprehendit. At ille tamen ab eo ità reprehendente petiit, ut quæcunque ipſe cepiſſet *animalia*, ad avum afferre ac ei dare ſe permitteret. Avunculum autem dixiſſe ferunt, At ſi te *hæc* inſequutum eſſe ſentiat, non te ſolùm, ſed me etiam, qui permiſerim, objurgabit. Etiam verberet, inquit ille, ſiquidem ità volet, poſtquam hæc ei dederim. Quin tu quoque, ait, avuncule, ſi libet, quodvis ſupplicium de me ſumito, modò hoc mihi gratificeris. Et Cyaxares ſanè tandem inquit, Ut voles, facito: quippe tu jam quidem rex noſter eſſe videris. Atque ità Cyrus, illatis feris, & dabat avo, & ſe has illi venatum eſſe dicebat. Jacula verò non ille quidem oſtendebat, cruenta tamen ibi depoſuerat, ubi avum

τὸν πάππον ὄψεσθαι. Ὁ δὲ Ἀστυάγης ἄρα εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως, ὅσα μοι δίδως· οὐ μέντοι δέομαί γε τούτων οὐδενὸς, ὥστε σὲ κινδυνεύειν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέῃ, ἱκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτὰ, ὅπως ἐγὼ διαδῶ τοῖς ἡλικιώταις. Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ἀστυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου ὅτῳ σὺ βούλει, καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἐθέλεις. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν, ἐδίδου τε ἄρα τοῖς παισὶ, καὶ ἅμα ἔλεγεν·

Ὦ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν· ὅμοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, οἷόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῶα θηρῴη. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν· ἔπειτα καὶ μικρὰ καὶ ψωραλέα· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, χωλὸν ἦν· τὸ δὲ, κολοβόν. Τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λειμῶσι θηρία, ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. Καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι, ὥσπερ πτηναὶ, ἥλλοντο πρὸς τὸν οὐρανόν· οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείους, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τοῦ πλάτους οὐδὲ ἁμαρτεῖν οἷόν-

ea viſurum putabat. Aſtyages autem inquit, Libenter equidem, fili, accipio, quæcunque mihi donas; ſed horum tamen nullius ſic egeo, ut tibi *propterea* periculum adeundum ſit. Et Cyrus ait, Si ergo tu non eges, obſecro te, ave, ea mihi da, ut inter æquales diſtribuam. Sume verò, fili, reſpondit Aſtyages, & hæc, & ex aliis quæcunque volueris, & inter quos tibi viſum fuerit diſtribue. Itaque Cyrus ea ſumpta & pueris dabat, & ſimul dicebat;

O pueri, ut certè nugabamur, cùm feras illas in ſeptis hortorum venaremur: ſimile enim mihi quidem eſſe videtur, quemadmodum ſi quis ligata animalia venaretur. Primùm enim in anguſto erant loco; deindè tenues & ſcabioſæ: & alia quidem earum clauda erat, alia mutila. Sed quæ in montibus feræ ſunt & pratis, quàm ſunt pulchræ, quàm magnæ, quàm nitidæ viſæ! Atque cervæ quidem, tanquam volucres, ad cœlum ſaltu tollebantur: apri verò, quemadmodùm fortes viros *facere* dicunt, adverſi propè ferebantur: & præ latitudine fieri non poſſet, ut ab

τε ἦν αὐτῶν· καλλίω δ', ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιῳκοδομημένα. Ἀλλὰ ἆρα ἄν, ἔφη, ἀφεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ τὴν θήραν; Καὶ ῥᾳδίως γ' ἄν, ἔφασαν, εἰ Ἀστυάγης κελεύοι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Τίς ἂν οὖν ὑμῶν πρὸς Ἀστυάγην μνησθείη; Τίς γὰρ ἄν, ἔφασαν, σοῦ γε ἱκανώτερος πεῖσαι; [1] Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι· οὐδὲ γὰρ λέγειν οἷός τ' εἰμί, οὐδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον [2] ἐκ τοῦ ἴσου ἔτι δύναμαι. Ἢν δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλάξ τις καὶ ἠλίθιος γένωμαι. Παιδάριον δ' ὤν, δεινότατον λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπον, Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μηδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἄν τι δέῃ, δυνήσῃ πράττειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς ἡμᾶς τὸ

iis aberrares: pulchriores denique, ait, mihi quidem hæ *beſtiæ* videntur eſſe vel mortuæ, quàm vivæ illæ ſeptis incluſæ. Num verò, inquit, vos etiam parentes venatum ire permitterent? Et facilè quidem, aiunt illi, ſi Aſtyages jubeat. Et Cyrus inquit, Quis igitur veſtrî apud Aſtyagem mentionem fecerit? Quiſnam, dixerunt illi, magìs ad perſuadendum te fuerit idoneus? At profectò, inquit, ego quidem qui homo factus ſim neſcio: neque enim avum alloqui poſſum, neque jam ampliùs ex æquo quaſi jure reſpicere. Quòd ſi tantum pudori *huic meo* acceſſerit, vereor, inquit, nè hebes fatuuſque omnino fiam. At puerulus cùm eſſem, in loquendo acerrimus eſſe videbar. Tum dicebant pueri, Malè comparatam rem narras, ſi nè noſtrâ quidem cauſâ, ubi quid opus fuerit, quicquam agere poteris, ſed, quod in te eſt, id nobis ab

1 Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία] Anteà, μὰ τὴν Ἥραν. Sed hæc jurandi formula huic loco parum conveniat, ſive Perſarum ſive Græcorum more loqui intelligatur Xenophon. Perſis enim nullum erat numen, quod Junoni, quam Græci coluêre, reſpondeat. Apud hos autem mulieres ſolæ, & de maribus quotquot mulieres imitari vellent, per Deas jurare ſolebant. Ità ferè Phavor. ad particulam Νή. Hæc inſuper noſtra lectio auctoritate MS. Bodl. firmatur, eamque omnes optimæ notæ impreſſi in orâ exhibent.

2 Ἐκ τοῦ ἴσου] Interpret. hujus locutionis vim haud aſſecuti eſſe videntur. Senſus, uti opinor, eſt: Cyrum tandem ὑποπτήσσειν incipere, & revereri avum, quem non jam ampliùs, ut æqualis æqualem, adire atque alloqui ſuſtinuit.

ἐπὶ σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐδήχθη· καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, [1] διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν, εἰσῆλθεν, ἐπιβουλεύσας ὅπως ἂν ἀλυπότατα εἴποι πρὸς τὸν πάππον, καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο. Ἤρξατο οὖν ὧδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἤν τις ἀποδράσῃ τῶν οἰκετῶν καὶ λάβῃς αὐτὸν, τί αὐτῷ χρήσῃ; Τί δὴ ἄλλο, ἔφη, ἢ δήσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ἢν δὲ αὐτόματός σοι πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς ποιήσεις; Τί δὲ, ἔφη, ἢ μαστιγώσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὖθις τοῦτο ποιῇ, ἔπειτα ἐξ ἀρχῆς πάλιν αὐτῷ χρήσομαι; Ὥρα οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, παρασκευάζεσθαί σοι εἴη ὅτῳ μαστιγώσεις με, ὡς βουλευόμενόν γε ὅπως ἀποδρῶ, λαβὼν τοὺς ἐμοὺς ἡλικιώτας ἐπὶ θήραν. Καὶ ὁ Ἀστυάγης, Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών·

alio quodam necessariò sit petendum. Hæc cùm audîsset Cyrus, animo angebatur: & cùm tacitus abiisset, séque ipse ad audendum hortatus esset, ingressus est, re secum deliberatâ, quâ ratione avum quàm minimâ cum molestiâ alloqueretur, sibíque ac pueris, quæ peterent, conficeret. Sic igitur orsus est:

Dic mihi, inquit, ave, si famulorum quis aufugerit, & eum prehenderis, quid de eo facturus sis? Quid aliud, ait, quàm ut vinctum opus facere cogam? At si sponte suâ ad te redierit, quid facies? Quid aliud, inquit, quàm ut eo verberibus cœso, nè hoc iterum faciat, posthac ut anteà rursùs utar? Tempus ergò tibi fuerit, inquit Cyrus, parare quo me verberes, quippe qui consilium inierim quâ ratione aufugiam, adsumtis ad venandum meis æqualibus. Et Astyages, Perbellè, inquit, fecisti, qui prædixeris:

1 Διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν] Stilo ferè Poëtico, ea omnia, quæ de venatione campestri modò præcesserant, descripsit & animavit Auctor. Hîc quoque ludit ejus ingenium; & puerum, non secùs ac Heroa quemvis Homerus, animum hortatu proprio excitantem inducit. Sic enim Poëta solet:

Στῆθος δὲ πλήξας, κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ,
Τέτλαθι δὴ, κραδίη· &c. Odys. υ'. v. 17, &c.

2 Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών] Græci eleganter eum *καλῶς ποιῆσαι* dicunt, cujus facta probant laudantque. Eandem præ se ferunt elegantiam Evangel. verba, Act. 10. 33. — *σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος.*

ἔνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινεῖσθαι. Χαρίεν γὰρ, ἔφη, εἰ ἕνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκολήσαιμι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐπείθετο μὲν καὶ ἔμενεν· ἀνιαρὸς δὲ καὶ [1] σκυθρωπὸς ὢν, σιωπῇ διῆγεν. Ὁ μέντοι Ἀστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίσασθαι, ἐξάγει ἐπὶ θήραν· καὶ πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἱππέας συναλίσας, καὶ τοὺς παῖδας, καὶ συνελάσας εἰς τὰ ἱππάσιμα χωρία τὰ θηρία, ἐποίησε μεγάλην θήραν. Καὶ βασιλικῶς δὴ αὐτὸς παρών, ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, [2] πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη βάλλων. Ὁ δὲ Κῦρος οὐκ εἴα κωλύειν· Ἀλλ' εἰ βούλει, ἔφη, ὦ πάππε, ἡδέως με θηρᾶν, ἄφες πάντας τοὺς κατ' ἐμὲ διώ-

ex ædibus enim nè te moveas veto. Nam bella res fuerit, inquit, si carunculæ gratiâ, filiæ *meæ* filium evagari sinam. Hæc cùm audîsset Cyrus, parebat ille quidem ac manebat: sed cùm mœstus esset, tristique vultu, perpetuò silebat. Astyages autem, ubi eum vehementiùs dolore affici intellexerat, volens ei rem gratam facere, venatum proficiscitur: & multis peditibus equitibusque, ac pueris etiam, coactis, ferisque in loca equitabilia compulsis, magnam venationem instituit. Quin & ipse regio cum apparatu præsens, vetuit ferire quenquam, priusquam Cyrus feriendo satiatus esset. At Cyrus *eum alios* prohibere non passus est; Sed si vis, inquit, ave, jucundè me venari, sine omnes meos æquales

1 *Καὶ σκυθρωπὸς ὢν*] Errâsse ex hoc loco constat Dan. Heinsium; cùm, ad Luc. 24. 17. Exercit. Sacr. p. 204, Hellenistarum esse asserit, hanc vocem *σκυθρωπὸς* de *tristi* usurpare.

2 *Πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη βάλλων*] Nepotem suum, modò mœrentem, beneficio Astyages insigni mulcere atque demereri studet; ideóque regium illi quendam honorem comites præstare voluit. Regibus quippe suis Persas tantum tribuisse accepimus, ut in venatione nemini, priusquam rex telum emiserit, bestiam ferire liceret. Et vitam penè amisisse Megabyzum, quòd hunc Artaxerxi honorem temerè præripuerit, in Persic. tradit Ctesias, p. 646. — *μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης, ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ προστάσσει τὴν κεφαλὴν τὸν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι.* Hujus autem observantiæ gratiam Artaxerxem illum *Longimanum* primum subditis suis fecisse testatur Plutarch. in Apophth. T. 2. p. 173. *Πρῶτος δὲ πρωτοβολεῖν ἐκέλευσε τοὺς συγκυνηγετοῦντας τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους.*

κειν καὶ διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἕκαστος τὰ κράτιστα δύναιτο. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀστυάγης ἀφίησι· καὶ στὰς ἐθεᾶτο συναμιλλωμένοις ἐπὶ τὰ θηρία, καὶ φιλονεικοῦντας, καὶ διώκοντας, καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ τῷ Κύρῳ ἥδετο, οὐ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ᾽, ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ, ἀνακλάζοντι, ὁπότε πλησιάζοι θηρίῳ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομαστὶ ἕκαστον. Καὶ τοῦ μὲν καταγελῶντα αὐτὸν ὁρῶν εὐφραίνετο, τὸν δέ τινα καὶ ἐπαινοῦντα αὐτὸν ᾐσθάνετο οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν φθονερῶς. Τέλος δ᾽ οὖν, πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Ἀστυάγης ἀπῄει. Καὶ τολοιπὸν οὕτως ἥσθη τῇ τότε θήρᾳ, ὥστε ἀεὶ, ὁπότε οἷόν τε εἴη, συνεξῄει τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε, καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἕνεκα. Τὸν μὲν δὴ πλεῖστον χρόνον οὕτω διῆγεν ὁ Κῦρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ὤν, κακοῦ δὲ οὐδενί.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκκαίδεκα ἔτη αὐτοῦ γενομένου, [1] ὁ υἱὸς τοῦ

inſequi & certare, ut quiſque optimè poſſit. Tum verò permiſit Aſtyages; ſtanſque ſpectabat decertantes contra feras, ſtudioſéque *inter ſe* contendentes, perſequenteſque, & jaculantes. Atque Cyro delectabatur, qui præ voluptate ſilere non poſſet, ſed, generoſus tanquam catulus, clamorem ederet, cùm feræ appropinquaret, & unumquemque nominatim appellans exhortaretur. Valdè etiam gaudebat, cùm eum hunc quidem deridere, illum verò ſine ullâ prorſùs invidiâ laudare ſentiebat. Tandem, diſceſſit Aſtyages multas feras ſecum habens. Jamque adeò venatione illâ delectatus eſt, ut ſemper, quoties quidem liceret, cum Cyro exiret, aſſumptis tum multis aliis, tum pueris, Cyri gratiâ. Et hoc ſanè modo maximam temporis partem traducebat Cyrus, omnibus voluptatis quidem ac boni alicujus auctor, mali autem nemini.

Cùm verò circiter quindecim ſedecimve annos haberet, regis

1 Ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Ἀσυρίων βασιλέως] Nempè, Evilmerodachus, Nebuchadneſaris filius, cujus in ditione tunc temporis erant, Chaldæa, Aſſyria, Arabia, Syria, Palæſtina. De venatione hâc & prælio, cujus extiterat cauſa, Uſſerius ad annum M. 3421. Julianæ Periodi 4131. ante æram Chriſtianam 583.

τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως, γαμεῖν μέλλων, ἐπεθύμησεν αὐτὸς θηρᾶσαι [1] εἰς τοῦτον τὸν χρόνον. Ακούων οὖν ἐν τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὐτῶν καὶ τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία εἶναι, ἅτε ἀθήρευτα ὄντα διὰ τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελθεῖν. Οπως οὖν ἀσφαλῶς θηρῴη, ἱππέας τε προσέλαβε πολλοὺς καὶ πελταστὰς, οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῶν λασίων τὰ θηρία ἐξελᾶν εἰς τὰ ἐργάσιμά τε καὶ εὐήλατα. Αφικόμενος δὲ ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ ἡ φυλακὴ, ἐνταῦθα ἐδειπνοποιεῖτο, ὡς πρῲ τῇ ὑστεραίᾳ θηράσων. Ηδη δὲ ἑσπέρας γιγνομένης, ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ ἔρχεται ἐκ πόλεως, καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Εδοξεν οὖν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρεῖναι, δύο μὲν φυλακαὶ ὁμοῦ οὖσαι, πολλοὶ δὲ, οὓς αὐτὸς ἔχων ἧκεν ἱππέας καὶ πεζούς. [2] Εβουλεύσατο οὖν κράτιστον

Assyriorum filius, uxorem ducturus, ipsemet id temporis venari cupivit. Itaque quòd audiret in suis ac Medorum finibus plurimas esse feras, quippe quas nemo propter bellum venaretur, istò exire impendiò voluit. Ut igitur tutò venaretur, & equites & peltastas complures assumpsit, qui feras è locis silvestribus in culta planáque depellerent. Cùm autem eò pervenisset ubi castella ipsius erant & custodia, ibi cœnam parari jussit, ut qui postridiè manè venaturus esset. Et cùm jam advesperasceret, ex urbe veniunt qui custodiæ priori succederent, tam pedites quàm equites. Quapropter ipsi numerosus adesse visus est exercitus, cùm binæ quidem unà essent custodiæ, multíque, quos ipse secum duxerat, equites peditesque. Itaque re deliberatâ statuit optimum

1 Εἰς τοῦτον τὸν χρόνον] Similis locutio, Luc. 1. 20. — οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν, quæ implebuntur *in tempore suo*.

2 Εβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι, λεηλατῆσαι] Populi quidem Orientales rei venatoriæ maturè vacârunt: Nimrodusque in primis potens audit venator, Gen. 10. 9. Populabundi etiam per finitimorum agros vagari, atque indè pecorum armentorumque prædam agere, eorum fortissimi quique solebant. Sic Chaldæi olim in Jobi camelos irruebant, eosque vi abducebant, Job. 1. 17. Ad alias demùm Gentes prædandi eadem manavit libido, atque adeò gravissima nonnunquam belli suscipiendi extiterat causa. Nec sane aliò Achilléa illa spectabat oratio. Il. α'. v. 152, & seq.

Οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ' ἤλυθον αἰχμητάων
Δεῦρο μαχησόμενος· ἐπεὶ οὔ τι μοι αἴτιοί εἰσιν.
Οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους·

ει) λεηλατῆσαι ἐκ τῆς Μηδικῆς· καὶ λαμπρότερόν τε ἂν φανῆναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, [1] καὶ ἱερείων πολλὴν ἀφθονίαν ἐνόμιζε γενήσεσθαι. Οὕτω δὴ πρῲ ἀναστὰς, ἦγε τὸν στρατόν· καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς καταλείπει ἀθρόους ἐν τοῖς μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἵπποις προσελάσας πρὸς τὰ τῶν Μήδων φρούρια, τοὺς μὲν βελτίστους καὶ πλείστους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, ἐνταῦθα κατέμεινεν, ὡς μὴ βοηθοῖεν οἱ φρουροὶ τῶν Μήδων ἐπὶ τοὺς καταθέοντας· τοὺς δ' ἐπιτηδείους ἀφῆκε κατὰ φυλὰς ἄλλους ἄλλοσε καταθεῖν· καὶ ἐκέλευε περιβαλλομένους ὅτῳ τις ἐντυγχάνοι, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

esse Medorum ex agro prædas agere; atque *ità* tum venationis opus illustrius visum iri, tum magnam animalium copiam futuram existimavit. Manè igitur surgens, exercitum educit; ac pedites quidem in finibus confertos relinquit, ipse verò cum equitatu ad castella Medorum provectus, optimos secum habens atque plurimos equites, ibi substitit, nè Medorum præsidiarii milites *suis* contra eos qui populabundi discurrerent auxilium ferrent; idoneos autem *quosdam* tributim dimisit, ut alii alió discurrerent: atque *hos* corripere jussit quicquid habuerit quisque obvium, & ad se abigere. Et hi quidem hæc agebant.

2 *Καὶ ἱερείων πολλὴν* &c.] Interprett. Evilmerodachum sacrificiorum curam animo volutâsse putârunt; ideóque *ἱερείων* verterunt *victimarum.* Mihi quidem rectè observâsse videtur Casaub. Animadv. in Athen. p. 35. Græcos, nempè, scriptores *ἱερεῖα* appellare non solùm victimas, quæ verè *ἱερεύονται*; verùm etiam omnia, quæcunque ad comedendum jugulantur, animalia. Cùm enim nullum animal in proprios usus mactarent, quin aliquam ejus partem Deo adolendam consecrarent, hinc factum est, ut, quodcunque animal in cibum cæderent, *ἱερεῖον* vocarent. Ità Xen. ipse *Κύρου Ἀναβ.* lib. 4. p. 193. Ed. Steph. *Ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, ἱερεῖα, σῖτον, οἴνους* &c. & lib. 5. p. 214. — *ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα ὧν εἶχον.* Item Polyb. l. 2. p. 103. Ed. Par. *Πλείστων γὰρ ὑϊκῶν ἱερείων κατακοπτομένων ἐν Ἰταλίᾳ διά τε τὰς εἰς τοὺς ἰδίους βίους, καὶ τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα παραθέσεις* — Et Galen. l. 2. c. 2. *περὶ κράσεων.* p. 54. Edit. Charter. *Καὶ εἰ νέον ἱερεῖον εἴτ' ἐσθίειν ἐθέλοις, εἴτ'* &c. & mox, *Ἔμπαλιν δὲ τοῖς νέοις ἱερείοις, τὰ γεγηρακότα* &c. His in locis, aliisque compluribus, *ἱερεῖα* sunt animantes, quarum vescimur carnibus. Atque ità commodè satis vox ea hìc accipi potest; ubi de illo loquitur Xenophon, qui ad prædam agendam omni studio incubuit, ut quàm lautissimo regióque planè apparatu nuptias celebraret.

Σημανθέντων δὲ τῷ Ἀστυάγῃ, ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὅρια σὺν τοῖς περὶ αὐτόν· καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὡσαύτως σὺν τοῖς παρατυχοῦσιν ἱππόταις· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσήμαινε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ὡς δὲ εἶδον [1] πολλοὺς ἀνθρώποις τῶν Ἀσσυρίων συντεταγμένοις, καὶ τοὺς ἱππέας ἡσυχίαν ἄγοντας, ἔστησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κῦρος ὁρῶν ἐκβοηθοῦντας καὶ τοὺς ἄλλοις πασσυδεὶ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς, πρῶτον τότε ὅπλα ἐνδὺς, [2] οὔποτε οἰόμενος· οὕτως ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. Καὶ γὰρ μάλα καλὰ ἦν, καὶ εὖ ἁρμόττοντα αὐτῷ, ἃ ὁ πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐπεποίητο. Οὕτω δὴ ἐξοπλισάμενος, προσήλασε τῷ ἵππῳ. Καὶ ὁ Ἀστυάγης ἰδὼν, ἐθαύμασε μὲν τίνος κελεύσαντος ἥκοι· ὅμως δ' εἶπεν

Cùm autem Aſtyagi nuntiatum eſſet, hoſtes jam eſſe in *ipſius* agro, ipſe etiam cum illis quos ſecum habuit, opis ferendæ cauſâ ad limites excurrit; quod & filius itidem fecit cum equitibus qui tum fortè aderant; aliiſque omnibus auxilio ut venirent imperavit. Cùm verò vidiſſent magnam Aſſyriorum multitudinem ſimul inſtructam, & equites quietem agentes, ſubſtiterunt etiam Medi. Cyrus autem videns alios quoque totis viribus ad opem ferendam egredi, egreditur & ipſe auxilium laturus, tum primùm arma indutus, nondum *id fore* ratus; tanto ea induendi deſiderio flagravit. Erant enim perpulchra ſanè, atque ipſi bellè congruentia, quæ avus ei ad *tegendum* corpus facienda curaverat. Ità igitur armatus, equo *ad alios* advectus eſt. Et eum cùm vidiſſet Aſtyages, miratus ille quidem eſt cujus juſſu veniret: ſed tamen ei dicebat,

1 Πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων &c.] Stephanus ſe mirari ait, quid hîc agat vox ἀνθρώπους. An timendum fuit, pergit ille, nè cum πολλοὺς alios quàm ἀνθρώπους intelligeremus? Mihi quidem πλεονάζειν omnino videtur, ut apud alios paſſim ſolet ſcriptores. Ità apud Arrian. Exped. l. 2. p. 70. Ed. Gronov. ἄλλους τε καὶ δούλοις ἀνθρώποις ἐλευθέρους ἐς χεῖρας ἥξειν. Et Luc. 2. 15. — καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες.

2 Οὔποτε οἰόμενος] Fruſtrà Canterus aliique hunc ſollicitârunt locum, cujus nimirum eos latuerat ſententia; quam, cum Mureto, hanc eſſe opinor: Tum primùm Cyrum induiſſe arma, quod tempus ipſe nunquam venturum putaverat, ardenter adeò ea in-

αὐτῷ μένειν παρ' ἑαυτῷ. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς εἶδε πολλοὺς ἱππέας ἀντίους, [1] ἤρετο, Ἦ οὗτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμιοί εἰσιν, οἳ ἐφεστήκασι τοῖς ἵπποις ἠρέμα; Πολέμιοι μέν τοι, ἔφη. Ἦ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Καὶ ἐκεῖνοι μέντοι. Νὴ τὸν Δί', ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' οὖν πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων, ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χρήματα· οὐκοῦν χρὴ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτούς. Ἀλλ' οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στῖφος τῶν ἱππέων ἕστηκε συντεταγμένον; οἵ, ἢν ἐπ' ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμοῦνται πάλιν ἡμᾶς ἐκεῖνοι· ἡμῖν δὲ οὔπω ἰσχὺς πάρεστιν. Ἀλλ' ἢν σὺ μένῃς, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀναλαμβάνῃς τοὺς προσβοηθοῦντας, φοβήσονται οὗτοι, καὶ οὐ κινήσονται· οἱ δ' ἄγοντες ἀφήσουσιν εὐθὺς τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τινας ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνοντας.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξέ τι λέγειν τῷ Ἀστυάγει. Καὶ ἅμα θαυ-

ut apud ſe maneret. Cyrus autem, cùm conſpexiſſet multos equites adverſos, interrogabat, Num iſti, inquiens, ave, hoſtes ſunt, qui equis quietè inſident? Hoſtes profectò ait *is*. Num & illi, qui huc illuc curſant? Et illi ſanè. At enimverò, inquit, ave, ignavi eſſe videntur, & ignavis *inſidere* equulis, qui noſtras tamen res diripiunt: itaque noſtrûm aliquos oportet impetum in eos facere. At non vides, fili, inquit, quanta equitum turma conſtiterit inſtructa? qui, ſi nos in illos irruamus, ipſi nos iterum ſubeundo intercipient: nobis verò nondum ſatis copiarum adeſt. Verùm ſi tu maneas, inquit Cyrus, & eos qui ſubſidio veniunt adſumas, metuent hi, neque ſe movebunt: illi verò qui *res noſtras* auferunt prædam mox dimittent, ubi quoſdam impetum in ſe facere viderint.

Hæc cùm protuliſſet, viſus eſt Aſtyagi aliquid dicere. Et ſimul

induere cupiebat. Id enim naturâ fere omnibus inſitum eſſe conſtat, ut quodcunque ſummâ quis cupiditate expetiverit, ejus ei omnis expectatio longa eſſe videatur.

1 Ἤρετο, Ἦ οὗτοι, ἔφη] Παρέλκει hîc ἔφη, ut φάναι paulò ſuprà p. 27. Redundantiæ huic indulgere ſolent Attici, verba ubi ſunt ultrò citróque habita.

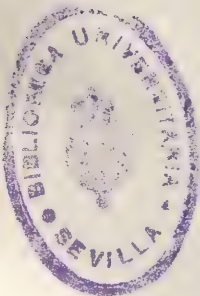
μάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει, κελεύει τὸν υἱὸν λαβόντα τάξιν ἱππέων ἐλάσαι ἐπὶ τοὺς ἄγοντας τὴν λείαν. Ἐγὼ δέ, ἔφη, ἐπὶ τούσδε, ἢν ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἐλῶ· ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νοῦν. Οὕτω δὴ ὁ Κυαξάρης, λαβὼν [1] τῶν ἐρρωμένων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, προσελαύνει. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἶδεν ὁρμωμένους, συνεξορμᾷ εὐθύς· καὶ αὐτὸς πρῶτος ἡγεῖτο ταχέως, καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς πελάζοντας οἱ λεηλατοῦντες, εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφυγον. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Κῦρον ὑπετέμνοντο, καὶ οὓς μὲν κατελάμβανον εὐθὺς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦρος· ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν ἔφθασαν, κατόπιν τούτους ἐδίωκον, καὶ οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἥρουν τινὰς αὐτῶν. Ὥσπερ δὲ κύων γενναῖος, ἀπει-

admiratus & prudentiam ejus & vigilantiam, filium jubet assumptâ equitum manu in eos ducere, qui prædam agerent. Ego verò, inquit, in hos, si contrà te se commoverint, impetum faciam: adeò ut animum nobis attendere cogantur. Itaque Cyaxares, robustissimis & equis & viris assumptis, *in hostem* fertur. Ac Cyrus, ut *hos* cum impetu exeuntes vidit, statim unà se proripit: atque ipse primus celeriter ducebat, & Cyaxares sanè subsequebatur, atque alii non procul erant relicti. Eos autem ut appropinquantes viderunt ii qui prædas agebant, continuò relictis rebus in fugam sese conjiciebant. At qui circa Cyrum erant *hos* subeundo intercipiebant, & quoscunque assequerentur statim feriebant, & in primis Cyrus: quotquot autem declinato cursu eos antevertendo effugerant, hos à tergo persequebantur, nec intermittebant, sed ex eis quosdam ceperunt. Sicut autem canis generosus, inexper-

1 *Τῶν ἐρρωμένων ἵππων* &c.] Hactenùs, in omnibus ferè libris, *ἱππέων*. Quid? inquit Stephanus, *ἱππεῖς* non sunt *ἄνδρες* ipsi quoque? Si & ipsi sunt *ἄνδρες*, Cur Xenoph. *ἱππέων τε καὶ ἀνδρῶν* dixisset. Itaque res ipsa & Philelphi versio, quæ præfert *equis virisque*, *ἵππων* reponendum esse docent; nè mirum sanè Stephani & Leunclavii de hâc revocandâ voce consensum memorem.

ρος, ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς κάπρον, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος ἐφέρετο, μόνον ὁρῶν τὸ παίειν τὸν ἁλισκόμενον, ἄλλο δ' οὐδὲν προνοῶν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἑώρων πονοῦντας τοὺς σφετέρους, προὐκίνησαν τὸ στῖφος, ὡς παυσομένους τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προσορμήσαντας. Ὁ δὲ Κῦρος οὐδὲν μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον, ἐδίωκε· καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἐποίει, κατέχων. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, ἴσως μὲν καὶ αἰσχυνόμενος τὸν πατέρα· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἵποντο, προθυμότεροι ὄντες, ἐν τῷ τοιούτῳ, εἰς τὸ διώκειν, καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἄλκιμοι ὄντες. Ὁ δὲ Ἀστυάγης, ὡς ἑώρα τοὺς μὲν ἀπερινοήτως διώκοντας, τοὺς δὲ πολεμίους ἀθρόους τε καὶ τεταγμένους ἀπαντῶντας, δείσας περί τε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κύρου, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάθοιέν τι, ἡγεῖτο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους. Οἱ δ' αὖ πολέμιοι, ὡς εἶδον τοὺς Μήδους προκινηθέντας, διατεινάμενοι οἱ μὲν τὰ παλτὰ, οἱ δὲ τὰ τόξα, ἔστησαν,

tus, temerè in aprum fertur, ità & Cyrus ferebatur, ſolum *hoc* videns ut captum feriret, ac nihil aliud proſpiciens. Hoſtes verò, cùm ſuos laborantes cernerent, agmen promoverunt, arbitrati fore ut ii perſequi deſiſterent, poſtquam ipſos contrà irruere vidiſſent. At Cyrus nihil propterea *de contentione* remittebat, ſed præ gaudio avunculum inclamans, inſequebatur; &, acriùs urgens, hoſtes in effuſam fugam vertebat. Cyaxares quidem ſubſequebatur, patrem fortaſſè reveritus: & cæteri quoque ſequebantur, cùm promptiores, tali in rerum ſtatu, ſint ad perſequendum, etiam illi qui non admodùm in adverſos hoſtes animoſi ſunt. At Aſtyages, cùm hos quidem inconſideratè perſequi videret, hoſtes verò confertos inſtructoſque occurrere, ſolicitus & de filio & de Cyro, nè in paratos incompoſitè delapſis adverſi quid accideret, in hoſtes confeſtim duxit. At hoſtes rurſùs, ut viderunt Medos ſe promoviſſe, intentis alii paltis, alii arcubus, conſtiterunt, *quòd*

ὡς ἂν ἐπειδὴ εἰς τόξευμά γε ἀφίκοιντο στησομένους, ὥσπερ τὰ πλεῖστα εἰώθασι ποιεῖν. Μέχρι γὰρ τοσούτου, ὁπότε ἐγγύτατα γίγνοιντο, προσήλαυνον ἀλλήλοις, καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἑσπέρας. Ἐπεὶ δὲ ἑώρων τοὺς μὲν σφετέρους φυγῇ εἰς αὐτοὺς φερομένους, τοὺς δ' ἀμφὶ Κῦρον ὁμοῦ ἐπ' αὐτοὺς ἑπομένους, τὸν δὲ Ἀστυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐκκλίνουσι καὶ φεύγουσιν. Οἱ δέ, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες, ᾕρουν πολλοὺς ἀνακράτος· καὶ τοὺς μὲν ἁλισκομένους ἔπαιον, καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας, τοὺς δὲ πίπτοντας κατέκαινον· καὶ οὐ πρόσθεν ἔστησαν πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ἀσσυρίων ἐγένοντο. Ἐνταῦθα μέν τοι δείσαντες μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέσχον. Ἐκ τούτου δὴ ἀνήγαγεν ὁ Ἀστυάγης, μάλα χαίρων τῇ ἱπποκρατίᾳ· καὶ τὸν Κῦρον οὐκ ἔχων ὅ, τι χρὴ λέγειν· αἴτιον μὲν εἰδὼς ὄντα τοῦ ἔργου, [1] μαινόμενον δὲ γιγνώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε

fore putarent ut & illi subsisterent, ubi ad teli jactum pervenissent, quemadmodùm plerumque facere consueverant. Nam ad hoc usque intervallum, cùm *vel* quàm proximè ad alteros alteri accederent, contra se mutuò provehebantur, ac sæpè ad vesperam usque missilibus procul sese invicem adpetebant. At postquam & suos fugâ ad se ferri cernerent, & Cyrum cum suis propè à tergo ipsos insequentem, & Astyagem cum equitatu esse jam intra teli jactum, inclinant & fugiunt. Illi verò, utpote qui è propinquo persequebantur, multos summis adnixi viribus ceperunt; & quoscunque prehenderent, tam equos quàm viros, feriebant, & quotquot caderent interimebant; neque priùs constitêre quàm ad Assyriorum peditatum pervenissent. Hîc verò, nè majores aliquæ subessent insidiæ veriti, substiterunt. Tum igitur Astyages *suos* reduxit, equestri victoriâ magnoperè lætatus; nec quid de Cyro diceret habebat: quòd *illius* quidem facinoris ipsum auctorem fuisse sciret, sed audaciâ furentem animadverteret. Etenim tum

1 Μαινόμενον δὲ γιγνώσκων &c.] Hoc quoque loquendi genus (uti rectè monet Stephanus) iis annumerandum esse videtur, quæ ab Homero mutuatus est Noster. Ità enim ille : Οὐχ

ἀπιόντων οἴκαδε τῶν ἄλλων, μόνος ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο ἢ τοὺς πεπτωκότας περιελαύνων ἐθεᾶτο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες, προσήγαγον τῷ Ἀστυάγει, μάλα ἐπίπροσθεν ποιούμενον τοὺς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τοῦ πάππου ἠγριωμένον ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ αὐτοῦ. Ἐν μὲν δὴ Μήδοις ταῦτα ἐγίνετο· καὶ οἵ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον καὶ ἐν λόγῳ, καὶ ἐν ᾠδαῖς· ὅ τε Ἀστυάγης, καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν, τότε ὑπερεξεπέπληκτο ἐπ᾽ αὐτῷ.

Καμβύσης δὲ, ὁ τοῦ Κύρου πατὴρ, ἥδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν ἀνδρὸς ἤδη ἔργα διαπραττόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἀποτελοίη. Καὶ τὸν Κῦρον δὴ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπιέναι βούλοιτο, μὴ ὁ πατὴρ τι ἄχθοιτο, καὶ ἡ πόλις μέμφοιτο. Τῷ οὖν Ἀστυάγει ἐδόκει ἀναγκαῖον εἶναι ἀποπέμπειν αὐτόν.

cæteris domum abeuntibus, ſolus ille nihil aliud quàm eos qui cecidiſſent circumequitando ſpectabat: adeóque ii, quibus id negotii datum erat, vix eum *indè* abſtractum ad Aſtyagem deduxerunt, qui *quidem* eos ipſos, qui ſe adducerent, ſibi prætendere ſtudebat, quòd avi vultum ad conſpectum ſui ſæviorem factum cerneret. Et hæc quidem apud Medos contigerunt: & Cyrum cùm alii omnes in ore, ſermone, & cantilenis habebant; tum Aſtyages, apud quem vel anteà erat in honore, jam ſtupefactus eum ſuſpiciebat.

Hæc verò Cambyſes, Cyri pater, cùm audîſſet, gaudebat ille quidem; at ubi accepiſſet eum viri jam obire munia, revocavit, ut patria Perſarum inſtituta abſolveret. Et quidem Cyrum dixiſſe fertur, abire ſe velle, nè quid pater ægrè ferret, & civitas *de ſe* quereretur. Quarè viſum eſt Aſtyagi neceſſe eſſe eum dimittere.

Οὐχ᾽ ὅγ᾽ ἄνευθε θεοῦ τάδε μαίνεται, ἀλλά τις ἄγχι Ἕστηκ᾽ ἀθανάτων — Il. ε' v. 185. Et Il. θ' v. 355. —— ὁ δὲ μαίνεται οὐκέτ᾽ ἀνεκτῶς Ἕκτωρ Πριαμίδης —— Ad quem locum hæc Euſtath. p. 716. Μαίνεσθαι δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐνθουσιᾷν ἔφη πρὸς μάχην, ὅπερ ἐπίτασίς ἐστι τοῦ μαιμᾷν καὶ τοῦ ὁρμᾷν, καὶ τῶν ὁμοίων.

[1] Ἔνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δοὺς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν, καὶ ἄλλα συσκευάσας παντοδαπὰ, ἀπέπεμπε, καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτὸν, καὶ ἅμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν αὐτῷ, ἄνδρα ἔσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν, καὶ ἐχθροὺς ἀνιᾶν. Ἀπιόντα δὲ τὸν Κῦρον προὔπεμπον ἅπαντες, καὶ παῖδες, καὶ ἥλικες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ἐφ' ἵππων, καὶ Ἀστυάγης αὐτός· καὶ οὐδένα ἔφασαν ὅντιν' οὐ δακρύοντ' ἀποστρέφεσθαι. Καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν σὺν πολλοῖς δακρύοις λέγεται ἀποχωρῆσαι. Πολλὰ δὲ δῶρα διαδοῦναι αὐτόν φασι τοῖς ἡλικιώταις, ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει· τέλος δὲ, καὶ ἣν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινι, δηλῶν ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο. Τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμέ-

Ibi igitur cùm & equos illi, quos ipſe voluit ſumere, donâſſet, atque alias res omnigenas comparâſſet, dimiſit, tum quòd eum amaret, tum quia magnam in eo ſpem haberet, virum fore idoneum & ad afferendum amicis adjumentum, & ad moleſtiam inimicis exhibendam. Abeuntem verò Cyrum univerſi, & pueri, & æquales, & viri, & ſenes, equis vecti, atque *adeò* Aſtyages ipſe, deducebant; ac neminem omnium fuiſſe dicunt quin lacrymans reverterit. Et Cyrum quoque ipſum multis cum lacrymis diſceſſiſſe traditum eſt. Et multa eum inter æquales munera diſtribuiſſe ferunt, de iis *nempè* quæ ipſi dederat Aſtyages; ac demùm, exutâ quam habebat ſtolâ Medicâ cuidam *hanc* dediſſe, indicio quod erat ſe hunc in primis diligere. At illos, cùm ſumpſiſſent liben-

1 Ἔνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δοὺς &c.] Pro benigno utique eo liberalique Orientalium more, quo donis quidem ampliſſimis, luculentis amici animi indiciis, alii alios cumulare ſolebant. Sic Jacobus, quò fratris Eſavi gratiam ſibi conciliaret, munera ei præmiſit magna, Gen. 32. 13. Idemque monet, Joſepho, Ægypti præfecto, munus eſſe deferendum, ex iis quæ in Chananæâ pretioſiſſima habebantur, & ab Ægyptis maximi fiebant, Gen. 43. 10. Joſephus viciſſim ipſe largè quidem & effuſè multa fratribus donavit, multa patri deferenda curavit, Gen. 45. 22. Aſtyages Cyro donat equos, Media quibus abundabat: hîc nempè pratum illud erat *Hippoboton*, equis alendis inclytum. Sic enim de Mediâ Strabo T. 2. p. 796. ἱππόβοτος δ' καὶ αὕτη ἐστὶ διαφερόντως, καὶ ἡ Ἀρμενία· καλεῖται δέ τις καὶ λειμὼν Ἱππόβοτος &c.

νοις τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγκεῖν· Ἀστυάγην δὲ δεξάμενον Κύρῳ ἀποπέμψαι· [1] τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ εἰπεῖν, Ὦ πάππε, εἰ βούλει με καὶ πάλιν ἰέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυνόμενον, ἔα ἔχειν εἴ τῳ τι ἐγὼ δέδωκα· Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα ποιῆσαι, ὥσπερ ὁ Κῦρος ἐπέστειλεν.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ [2] παιδικοῦ λόγου μνησθῆναι, λέγεται, ὅτε Κῦρος ἀπῄει, καὶ ἀπηλλάττοντο ἀπ' ἀλλήλων, [3] τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τῷ στόματι ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν, νόμῳ Περσικῷ· (καὶ γὰρ νῦν ἔτι τοῦτο ποιοῦσι Πέρσαι) ἄνδρα δή τινα τῶν Μήδων, μάλα καλὸν κἀγαθὸν ὄντα, ἐκπεπλῆχθαι πολὺν δὴ χρόνον ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ Κύρου· ἡνίκα δὲ ἑώρα τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας αὐτὸν, ὑπολειφθῆναι· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσελ-

tíque animo accepiſſent munera, ad Aſtyagem *ea* detuliſſe fertur; Aſtyagemque recepta itidem ad Cyrum referenda curâſſe; hunc autem in Mediam denuò *ea* cum his verbis remiſiſſe, Si me vis, ave, iterùm ad te pudore minimè confuſum venire, ſinito habere ſi quid ego cuipiam largitus ſum: atque his auditis Aſtyagem feciſſe, quemadmodùm Cyrus nuntiari juſſerat.

Quòd ſi mentio ſermonis blanditias pueriles ſpirantis ſit facienda, fertur, cùm Cyrus abiret, & à ſe invicem diſcederent, cognatos ore Cyrum, more Perſico, oſculatos dimiſiſſe; (etenim hoc etiam tempore id faciunt Perſæ) virum autem quendam Medum, admodùm *ſanè* probum & honeſtum, longo tempore Cyri pulcritudinis *amore* fuiſſe perculſum; & cùm cognatos eum oſculantes videret, ſubſtitiſſe: alii verò poſtquam abiiſſent, acceſ-

1 Τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ εἰπεῖν] Similis locutio eſt ea, quâ utitur Matt. 11. 2, 3. — πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ &c.

2 Παιδικοῦ λόγου] Eos ſequi interpretes, qui amatorium hìc finxerunt ſermonem, non mihi magìs quàm Stephano placet. Iis enim, quæ mox narrare pergit Xenophon, nil niſi jucunda quædam inerat ſimplicitas, cum blandis, ut puerorum eſt ingenium, honeſti amoris indiciis conjuncta.

3 Τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τὸν &c.] Erat nimirum hoc olim in more poſitum, ut inter familiares & ſanguine vel affinitate conjunctos oſcula dividerentur, ſalutandi & valedicendi cauſâ. Ità Jacobus Rachelem, Laban Jacobum, oſculatus eſt, Gen. 29. 11, 13. Plura adferre exempla non opus eſt.

θεῖν τῷ Κύρῳ, καὶ εἰπεῖν, Εμὲ μόνον οὐ γινώσκεις, ὦ Κῦρε, τῶν συγγενῶν; Τί δὲ, εἰπεῖν τὸν Κῦρον; [1] Η καὶ σὺ συγγενὴς εἶ; Μάλιστα, φάναι. [2] Ταῦτ' ἄρα, εἰπεῖν τὸν Κῦρον, καὶ ἐνεώρας μοι· πολλάκις γὰρ δοκῶ σε γιγνώσκειν τοῦτο ποιοῦντα. Προσελθεῖν γάρ σοι ἀεὶ βουλόμενος, ἔφη, νὴ τοὺς θεοὺς, ᾐσχυνόμην. Αλλ' οὐκ ἔδει, φάναι τὸν Κῦρον, συγγενῆ γε ὄντα· ἅμα δὲ προσελθόντα φιλῆσαι αὐτόν. Καὶ τὸν Μῆδον φιληθέντα, ἐρέσθαι, Η καὶ ἐν Πέρσαις νόμος ἐστὶν οὗτος συγγενεῖς φιλεῖν; Μάλιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους [3] διὰ χρόνου, ἢ ἀπίωσί ποι ἀπ' ἀλλήλων. Ωρα ἂν εἴη σοὶ ἔφη ὁ Μῆδος, πάλιν φιλεῖν ἐμέ· ἀπέρχομαι γὰρ, ὡς ὁρᾷς, ἤδη. Οὕτω καὶ τὸν Κῦρον

ſiſſe ad Cyrum, dixiſſéque, Me ſolum ex cognatis, Cyre, non cognoſcis? Quid, dixiſſe Cyrum? Num & tu cognatus es? Maximè, reſpondiſſe *illum.* Idcircò utique, dixiſſe Cyrum, me defixis oculis intuebaris: videor enim hoc te ſæpiùs facere animadvertiſſe. Enimverò cùm nunquam non te accedere vellem, profectò, ait, me pudebat. At non oportuit, dixiſſe Cyrum, *pudore te deterreri*, cùm cognatus eſſes: ſimulque cùm acceſſiſſet eum oſculatus eſt. Et Medum, accepto oſculo, interrogâſſe *fertur*, Eſtne & Perſis in more oſculari cognatos? Maximè, dixiſſe *Cyrum*, cùm ſaltem & intervallo temporis alii alios videant, vel à ſe invicem aliquò diſcedant. Tempus *igitur* tibi fuerit, inquit Medus, me iterum ut oſculeris; jam enim, uti vides, abeo. Atque ità cùm Cyrus

1 Η καὶ σὺ συγγενὴς εἶ;] Non eos ſolùm, qui regi aut affinitate aliquâ aut propinquitate conjuncti erant, *cognatos* ejus appellârunt Perſæ; ſed alios etiam, quibuſcum regi nulla neceſſitudo interceſſerat, eo, honoris cauſâ, titulo cumulârunt. Id quod abundè docet victoriæ illud præmium à Dario propoſitum, —— Καὶ συγγενὴς Δαρείου κληθήσεται. 1 Eſdr. 3. 7. Quocum re verbiſque ferè concinit Joſephus — καὶ συγγενής μου κληθήσεται, Antiq. Jud. lib. 11. vol. 1. p. 472. Ed. Ox. Illos autem, qui id quicquid erat honoris conſecuti ſunt, ad oris oſculum fuiſſe admiſſos auctor eſt Arrianus, lib. 7. Exped. p. 287. — καὶ ὅσους συγγενεῖς ἀπέφηνε, τούτοις δὲ νόμιμον ἐποίησε φιλεῖν αὐτὸν μόνοις.

2 Ταῦτ' ἄρα &c.] Pro διὰ ταῦτα. Eadem videtur ἔλλειψις τῆς διὰ, 2 Pet. 1. 5. Καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ &c. Niſi quis huc derivare malit vim præpoſitionis εἰς, quæ ineſt in verbo παρεισενέγκαντες mox ſequenti.

3 Διὰ χρόνου] Græci abſolutè ſolent dicere, διὰ χρόνου, quod non ſubindè fiat, ſed interjecto temporis intervallo recurrat. Ità ferè Chemni-

πάλιν φιλήσαντα, ἀποπέμπειν, καὶ ἀπιέναι. Καὶ ὁδόν τε οὔπω πολλὴν διεληλύθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν Μῆδον ἥκειν πάλιν ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ. Καὶ τὸν Κῦρον ἰδόντα, Ἀλλ' ἦ φάναι, ἐπελάθου τι ὧν ἐβούλου εἰπεῖν; Οὐ μὰ Δία, φάναι· ἀλλ' ἥκω διὰ χρόνου. Καὶ τὸν Κῦρον εἰπεῖν, Νὴ Δί', ὦ σύγγενες, δι' ὀλίγου γε. Ποίου ὀλίγου, εἰπεῖν τὸν Μῆδον; Οὐκ οἶσθα, φάναι, ὦ Κῦρε, ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύττω χρόνον, πάνυ πολύς μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐχ ὁρῶ σε τότε τοιοῦτον ὄντα; Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον γελάσαι τε ἐκ τῶν πρόσθεν δακρύων, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ ἀπιόντα θαῤῥεῖν, ὅτι παρέσται αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου· [1] ὥστε ὁρᾷν σοι ἐξέσται, κᾂν βούλῃ, ἀσκαρδαμυκτεί.

Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελθὼν εἰς Πέρσας, ἐνιαυτὸν μὲν λέγεται ἔτι ἐν τοῖς παισὶ γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ παῖδες

denuò eum osculatus esset, dimisit, atque ipse etiam abiit. Cumque illi nondum longam viam *alter ab altero* digressi essent, ecce Medus sudante equo revertitur. Quem cùm vidisset Cyrus, Num quid eorum, inquit, es oblitus, quæ *mihi* dicere velles? Non profectò, ait; sed temporis ex intervallo venio. Brevi quidem, herclè, mi cognate, dixit Cyrus. Quî brevi, dixit Medus? Nonne nôsti, inquit, Cyre, mihi perlongum esse videri tempus, quo vel conniveo, quòd te talem intereà non adspiciam? Ibi verò & risisse Cyrum *fertur* post priores lacrymas, & illum abire, bonóque esse animo jussisse, brevi enim se ipsis adfuturum: itaque si voles, *ait*, tibi licebit, oculis me non conniventibus, intueri.

Cyrus igitur hoc modo ad Persas reversus, annum adhuc inter pueros egisse perhibetur. Ac primùm quidem eum illudebant

Chemnitius ad Evangel. verba, δι' ἡμερῶν, Marc. 2. 1. quæ significant, Multos vel saltem aliquot dies interjectos fuisse, cùm à susceptâ Galilææ peragratione Capernaum rediret Jesus.

1 Ὥστε ὁρᾷν σοι ἐξέσται &c.] Transitio est ab obliquâ oratione ad rectam; cujus etiam exempla in Sacris Scriptoribus sunt notanda, ut Luc. 5. 14. Καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ. Et Act. 1. 4. — παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου.

ἔσκωπτον αὐτόν, ὡς ἡδυπαθεῖν μεμαθηκὼς ἐν Μήδοις ἥκοι. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐσθίοντα αὐτὸν ἑώρων, ὥσπερ αὐτοί, ἡδέως, καὶ πίνοντα, καὶ εἴ ποτ᾽ ἐν ἑορτῇ εὐωχία προσγένοιτο, ἐπιδιδόντα μᾶλλον αὐτὸν τοῦ ἑαυτοῦ μέρους ᾐσθάνοντο, ἢ προσδεόμενον· καὶ πρὸς τούτοις δέ, καὶ τἆλλα κρατιστεύοντα αὐτὸν ἑώρων περὶ ἅπαντα ἑαυτῶν· ἐνταῦθα δὴ πάλιν ὑπέπτησσον οἱ ἥλικες αὐτῷ. Ἐπεὶ δέ, διελθὼν τὴν παιδείαν ταύτην, ἤδη εἰσῆλθεν εἰς τοὺς ἐφήβους, ἐν τούτοις αὖ ἐδόκει κρατιστεύειν, καὶ μελετῶν ἃ χρῆν, καὶ καρτερῶν ἃ ἔδει, καὶ αἰδούμενος τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ πειθόμενος τοῖς ἄρχουσι.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὁ μὲν Ἀστυάγης ἐν τοῖς Μήδοις ἀποθνήσκει· ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τοῦ Ἀστυάγους παῖς, τῆς δὲ Κύρου μητρὸς ἀδελφός, τὴν ἀρχὴν ἔλαβε τῶν Μήδων. Ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεύς, καταστρεψάμενος μὲν πάντας Σύρους, φῦλον οὐ μικρόν, ὑπήκοον δὲ πεποιημένος τὸν Ἀραβίων βασιλέα, ὑπηκόους δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ὑρκανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους,

pueri, ut qui apud Medos delicatè vivere edoctus veniſſet. At poſtquam eum & comedere ſuaviter, quemadmodùm ipſi *ſolebant*, & bibere vidiſſent, & ſi quando feſto die lautius injiceretur epulum, eum *aliis* potiùs de portione ſuâ largiri, quàm quid amplius requirere ſenſiſſent; atque adeò ad hæc, in cæteris etiam rebus omnibus eum ipſis longè præſtare animadvertiſſent; tum enimverò contrà æquales eum reverebantur. At poſtquam, curſu hujus inſtitutionis abſoluto, jam ad ephebos tranſiit, inter hos item maximè excellere viſus eſt, & exercendo quæ oportebat, & tolerando quæ opus erat, & ſeniores reverendo, & magiſtratibus parendo.

Procedente verò tempore moritur apud Medos Aſtyages; & Cyaxares Aſtyagis filius, matriſque Cyri frater, Medorum imperio potitus eſt. Rex autem Aſſyriorum, cùm Syros omnes, gentem non parvam, ſubegiſſet, Arabum regem imperio ſuo ſubjeciſſet, ſubditos jam & Hyrcanios haberet, Bactrioſque obſideret,

ἐνόμιζεν, εἰ τοὺς Μήδους ἀσθενεῖς ποιήσειε, πάντων γε ἂν τῶν περιέξ ῥᾳδίως ἄρξειν· ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγὺς φύλων τοῦτο ἐδόκει εἶναι. Οὕτω δὴ διαπέμπεται πρός τε τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτὸν πάντας, καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασιλέα, καὶ πρὸς τὸν Καππαδοκῶν, καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ πρὸς Κᾶρας, καὶ Παφλαγόνας, καὶ Ἰνδοὺς δὲ, καὶ πρὸς Κίλικας, τὰ μὲν καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτοὺς Μήδους καὶ Πέρσας, λέγων ὡς μεγάλα τε εἴη ταῦτα ἔθνη καὶ ἰσχυρὰ, καὶ συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ ἐπιγαμίας ἀλλήλοις πεποιημένοι εἶεν, καὶ [1] συνεστήκοιεν εἰς ἓν, καὶ κιν-

existimavit, si Medorum vires debilitâsset, facilè *se* finitimis omnibus imperaturum: hæc enim natio inter vicinas alias potentissima esse videbatur. Itaque nuntios ad subditos suos universos, & ad Crœsum Lydorum regem, & ad *regem* Cappadocum, ad Phrygas utrosque, ad Caras, ad Paphlagonas, ad Indos etiam, & ad Cilicas mittit, & Medos Persasque apud illos in invidiam & crimen vocat, cùm diceret magnas esse has fortesque gentes, & *viribus consiliisque* conjunctas, & affinitatibus mutuis devinctas, easdemque omninò inter se *ità* conspirâsse, ut peri-

1 Καὶ συνεστήκοιεν εἰς ἓν] Vix dum legeramus συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτὸ, cùm mira sanè, nec suavis adeò, verborum idem fere sonantium occurrit iteratio. Stephanus locum mendo laborare putat; medicas verò manus inaniter adhibuisse videtur. Is enim cum adjunctione ità legi vult, καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλεμον συνεστήκοιεν εἰς ἕν. Editi omnes & MS. Bodl. (nec quisquam aliter uspiam inveniri ait) ad tuendam lectionem receptam conspirant: quam quidem, tantâ præsertim cùm nitatur auctoritate, temerè nemo, uti opinor, improbabit, modò ei hanc & illam mox legenti φράσιν distinctæ suboriantur ideæ. Quidni igitur, inter legendum hæc Assyriorum regis verba, hujusmodi quædam animo concipiamus? Eas nimirum gentes, quas in crimen is voluit & invidiam vocare, societate *primò* initâ, inter se communia dudùm agitâsse consilia, conjunctisque viribus esse ad ea exsequenda paratas: hanc *deindè* societatem stabiliori connubiorum vinculo firmâsse adeò, ut cùm jam *tandem* sese mutuò propiore affinitatis amicitiæque gradu contigerint, unum impensiùs studerent ambæ, vellent idem, idem nollent, & fidei hinc indè datæ forent servantissimæ. Hæc si minùs placeat interpretatio, dicendum forsan erit, Regem illum ideò hæc ingeminâsse verba, ut quantum tum sibi tum eis, quas per nuntios compellàvit, gentibus à Medis Persisque, in eas conspirantibus, timendum esset, exprimeret fortiùs & vehementiùs urgeret, easdemque adeò faciliùs in suas partes traheret, & ad arma citiùs pro communi salute capienda concitaret. Conjungi autem solent ἐν ταυτῷ, de iis cùm fiat oratio, qui inter se maximè consentiunt; ità Polybius (ut

δυνεύοιεν, εἰ μή τις αὐτοὺς φθάσας ἀσθενώσοι, ἐπὶ ἓν ἕκαστον τῶν ἐθνῶν [1] ἰόντες καταστρέψασθαι. Οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τούτοις πειθόμενοι, συμμαχίαν αὐτῷ ποιοῦνται· οἱ δὲ, καὶ δώροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ ταῦτα ἦν αὐτῷ. Κυαξάρης δὲ ὁ τοῦ Ἀστυάγους παῖς, ἐπεὶ ᾐσθάνετο τήν τ' ἐπιβουλὴν καὶ τὴν παρασκευὴν [2] αὐτῶν συνισταμένην ἐφ' ἑαυτὸν, αὐτός τε εὐθέως ὅσα ἐδύνατο παρεσκευάζετο, καὶ εἰς Πέρσας δὲ ἔπεμπε πρός τε τὸ κοινὸν, καὶ πρὸς Καμβύσην [3] τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα, καὶ βασιλεύοντα ἐν Πέρσαις. Ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κῦρον, δεόμενος αὐτοῦ πειρᾶσθαι ἄρχοντα ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἴ τινας πέμποι στρατιώτας

culum esset, nisi quis eas antevertendo debilitaret, nè nationes alias adortæ singulas, *omnes*, everterent. At illi, partim his verbis persuasi, partim muneribus ac pecuniis adducti, harum enim magna ei aderat copia, societatem belli cum eo ineunt. Cyaxares verò Astyagis filius, cùm & insidias eorum & apparatum adversus se conflatum animadverteret, statim & ipse quæcunque poterat parabat, & nuntios in Persiam tum ad rempublicam, tum ad Cambysem qui sororem ipsius in matrimonio habebat, & in Persiâ regnabat, legavit. Atque etiam ad Cyrum mittebat, rogans eum daret operam, ut si quos Persarum respublica missura esset milites,

(ut exempla omittam aliundè petenda) l. 5. p. 441. δεῖν μάλιστα μὲν μηδέποτε πολεμεῖν τοὺς Ἕλληνας ἀλλήλοις, ἀλλὰ μεγάλην χάριν ἔχειν τοῖς θεοῖς, εἰ λέγοντες ἓν καὶ ταυτὸ πάντες &c. Atque eodem ferè modo Evangel. de iis qui ὁμοθυμαδὸν ad occidendum Jesum erant coacti, — καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ &c. Act. 4. 26.

1 Ἰόντες] Editi omnes mendosè, uti videtur, ἰόντας exhibent. Stephanus & Muretus auctores mihi fuêre, ut ἰόντες reponerem; quod quidem & ipsa Syntaxeos ratio postulat, cùm hîc, ut rectè monet Stephanus nominandi casu opus sit, qui cum κινδυνεύοιεν jungatur.

2 Αὐτῶν συνισταμένην &c.] Tentavit hunc locum Stephanus, quippe cui visum esset συνίστασθαι meliùs de *personâ*, quàm de *re* dici; ideóque legi etiam monet, τῶν συνισταμένων ἐφ' ἑαυτόν. Sed verbum illud bis eâdem Polybii (alios, nè adducerem auctores) paginâ, 124. de bello usurpatur. Quamvis minimè aspernanda est lectio quam Stephanus laudat, quamque adeò MS. Bodl. clarè repræsentat.

3 Τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα] Nempè, *in matrimonio*. Quod loquendi genus reperitur etiam Mat. 14. 4. Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν.

τὸ Περσῶν κοινόν. Ηδη γὰρ καὶ ὁ Κῦρος, διατετελεκὼς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν. Οὕτω δὴ δεξαμένου τοῦ Κύρου, οἱ βουλεύοντες γεραίτεροι αἱροῦνται αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδους στρατείας. Εδοσαν δὲ αὐτῷ διακοσίους [1] τῶν ὁμοτίμων προσελέσθαι· τῶν δ' αὖ διακοσίων ἑκάστῳ, τέτταρας ἄνδρας ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν προσελέσθαι· γίγνονται μὲν δὴ οὗτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ χιλίων τούτων ἔδοσαν προσελέσθαι ἑκάστῳ ἐκ τοῦ δήμου τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελταστὰς, δέκα δὲ σφενδονήτας, δέκα δὲ τοξότας. Καὶ οὕτως ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασταὶ, μύριοι δὲ σφενδονῆται· χωρὶς δὲ τούτων οἱ χίλιοι ὑπῆρχον. Τοσαύτη μὲν δὴ στρατιὰ τῷ Κύρῳ ἐδόθη. Επειδὴ δὲ ᾑρέθη τάχιστα, ἤρξατο μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν θεῶν· καλλιερησάμενος δὲ, τότε προσῃρεῖτο τοὺς διακοσίους. Επεὶ δὲ προσείλοντο καὶ οὗτοι δὴ

eorum ipſe veniret imperator. Jam enim Cyrus, exactis decem inter ephebos annis, in virorum numerum erat adſcitus. Itaque Cyro *munus* ſuſcipiente, ſeniores conſiliarii imperatorem eum ad expeditionem Medicam deligunt. Et poteſtatem ei fecêre ducentos de eis qui ὁμότιμοι vocantur allegendi: horum verò ducentorum unicuique permiſerunt, ut quatuor viros ejuſdem ordinis adſciret: ità hi mille fiunt: horum autem mille unicuique conceſſerunt, ut ex Perſarum plebe decem peltaſtas, funditores decem, decem ſagittarios allegeret. Atque hoc modo ſagittariorum decem millia, peltaſtarum decem millia, funditorum decem millia confecta ſunt: præter hos autem erant mille illi. Tantus igitur Cyro datus eſt exercitus. At ille cùm primùm electus eſſet *imperator*, à diis primùm eſt auſpicatus; ſacriſque litatis, tum *demum* ducentos illos adſcivit. Poſtquam verò & horum ſinguli

1 Τῶν ὁμοτίμων] Hi fuêre principes quidam viri, ſic dicti, quòd honore erant & dignitate pares; qui, ut proceres ferè alii omnes, ad fores regiæ morari conſuevêre: uti Noſter lib. 7. ſub finem, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχείοις οἱ ὁμότιμοι διάγουσιν, &c

τοὺς τέσσαρας ἕκαστοι, συνέλεξεν αὐτοὺς, καὶ ἔλεξεν ὁ Κῦρος ἐν αὐτοῖς τότε πρῶτον τάδε·

"Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν πρῶτον "δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἡ πόλις νο-"μίζει, προθύμως αὐτὰ ἐκπονοῦντας· ἃ δὲ αἰσχρὰ ἡγεῖται εἶναι, "παντελῶς τούτων ἀπεχομένους. Ὧν δ' ἕνεκα αὐτός τε οὐκ ἄκων "εἰς τόδε τὸ τέλος κατέστην, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα, δηλῶσαι ὑμῖν "βούλομαι. Ἐγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι οὐδὲν χείρους ἡμῶν "ἐγένοντο· ἀσκοῦντες γοῦν κἀκεῖνοι διετέλεσαν, ἅπερ ἔργα ἀρετῆς "νομίζεται. Ὅ, τι μέντοι προσεκτήσαντο τοιοῦτοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περ-"σῶν κοινῷ ἀγαθὸν, ἢ αὑτοῖς, τοῦτο οὐκέτι δύναμαι κατιδεῖν. Καί-"τοι ἔγωγε οἶμαι οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων, ὡς μη-"δὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμενοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ' οἵ τε [1] τῶν

quatuor legiſſent, eos convocavit, & hæc primùm ad eos verba tunc fecit Cyrus:

"Allegi vos equidem, viri amici, non qui nunc primùm *vos* pro-"baverim, ſed qui viderim vos indè uſque à pueritiâ ea, quæ civi-"tas honeſta cenſet, ſtudioſè facere; protinuſque ab iis abſtinere, "quæ illa turpia eſſe ducit. Quibus verò de cauſis & ipſe munus "hoc non invitus ſuſceperim, & vos advocaverim, vobis expo-"nere libet. Majores ego noſtros nihilo nobis deteriores fuiſſe "animadverti; quippe qui ſe nunquam non in iis, quæ virtutis "ſtudia ducuntur, exercuerint. Quid tamen emolumenti tales "qui eſſent vel Perſarum civitati publicè, vel ſibi privatim acqui-"ſiverint, hoc nequaquam perſpicere poſſum. Atqui ego quidem "arbitror nullam ab hominibus virtutem coli, ut qui probi eva-"ſerint nihilo meliore ſint conditione quàm inertes: ſed qui à

1 Τῶν παραυτίκα ἡδονῶν &c.] Vult τὰς ἐν τῷ παρόντι ἡδονὰς, quibus mox opponitur τὸ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνεσθαι. Quâ cum locutione Apoſtolicam illam conferre libet, 2 Cor. 4. 17. Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν — Quæ idem valent quod ejuſdem Apoſtoli verba, Rom. 8. 18. τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ — Tempus autem hoc cum vix momenti rationem habeat, ſi vitam æternùm poſthàc producendam animo reputemus, rectè, patet, ab interpretibus τὴν παραυτίκα θλίψιν converſum eſſe, *temporariam* vel *momentaneam afflictionem*.

“ παραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι, οὐχ, ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ᾽ ὅπως διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνωνται, οὕτω παρασκευάζονται· οἵ τε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι, οὐχ, ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ᾽ ἐλπίζοντες τῷ λέγειν εὖ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώποις, πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξεσθαι· οἵ τε αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ, ὡς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται, τοῦτ᾽ ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες καὶ οὗτοι, τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει περιάψειν. Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρίν τινα καρπὸν ἀπ᾽ αὐτῶν κομίσασθαι, περιεῖδον αὐτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους γενομένους, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς

“ voluptatibus in præſentiâ oblatis abſtinent, non, ut nulla unquam gaudia percipiant, hoc faciunt, ſed ut in poſterum propter hanc continentiam multiplici gaudio fruantur, ità ſeſe comparant: quique dicendi vi ſtudent excellere, non, ut ornatè dicendi finem nunquam faciant, hoc meditantur, ſed quòd fore ſperant ut, cùm dicendi facultate in ſuam multos homines ſententiam adduxerint, multa magnáque aſſequantur commoda: iique itidem qui res bellicas tractant, non, ut pugnare nunquam deſinant, hunc laborem ſuſtinent, ſed quòd hi quoque arbitrantur, ſi peritiam rei militaris adepti ſint, multas ſe opes, multam felicitatem, magnos honores tum ſibi tum patriæ acquiſituros. Quod ſi qui ſtudioſè in his verſati, per negligentiam ſeſe ſenectute imbecilles reddi ſiverunt, priuſquàm fructum ex eis aliquem perceperint, illis ejuſmodi quidpiam uſu veniſſe mihi quidem videtur, ac ſi quis agricola poſtquam peritus eſſe

nem. Atque ità Latini etiam adverbium nonnunquam loco nominis adjectivi adhibent, — neque enim ignari ſumus antè malorum. Æneid. l. 1. v. 202. & paſſim alibi.

"γενέσθαι καὶ εὖ σπείρων, καὶ εὖ φυτεύων, ὁπότε αὐτὸν καρποῦσθαι
"ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν κα-
"ταῤῥεῖν. Καὶ εἴ τις ἀθλητὴς πολλὰ πονήσας, καὶ ἀξιόνικος γενό-
"μενος, ἀναγώνιστος διατελέσειεν, οὐδ᾽ ἂν οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δι-
"καίως ἀναίτιος εἶναι ἀφροσύνης. Ἀλλ᾽ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πά-
"θωμεν ταῦτα. ἀλλ᾽ ἐπείπερ σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων
"ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ
"τοὺς πολεμίους, οὓς ἐγὼ σαφῶς ἐπίσταμαι, αὐτὸς ἰδὼν, ἰδιώτας
"ὄντας ὡς πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ πω οὗτοι ἱκανοί εἰσιν
"ἀγωνισταὶ, οἳ ἂν τοξεύωσιν, ἢ ἀκοντίζωσιν, ἢ ἱππεύωσιν ἐπιστη-
"μόνως, ἢν δέ που πονῆσαι δέῃ, τούτῳ λείπωνται· ἀλλ᾽ οὗτοι ἰδιῶται
"εἰσι κατὰ τοὺς πόνους· οὐδέ γε οἵτινες, ἀγρυπνῆσαι δέον, ἡττῶνται
"τούτου· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τὸν ὕπνον· οὐδέ γε οἱ
"ταῦτα μὲν ἱκανοὶ, ἀπαίδευτοι δὲ ὡς χρὴ καὶ συμμάχοις καὶ

"ſtuduiſſet, benè ſerendo benè item plantando, cùm tandem
"fructus eum ex his colligere oporteat, eos minimè comporta-
"tos, in terram rurſùs decidere patiatur. Si quis itidem athleta
"multum poſtquam laboris hauſerit, & idoneus ad victoriam adi-
"piſcendam evaſerit, in certamen nunquam deſcenderit, neque
"is mihi quidem jure liberandus dementiæ culpâ videtur. At no-
"bis, viri, idem nequaquam uſu veniat; ſed cùm ipſimet nobis
"conſcii ſimus, indè uſque à pueritiâ nos & in honeſtarum & lau-
"dabilium actionum ſtudiis exercitatos eſſe, eamus in hoſtes,
"quos ego, quippe qui ſpectaverim, certò ſcio adverſùm vos
"pugnandi rudes eſſe. Nequaquam enim idonei ſunt præliatores,
"qui vel ſagittandi, vel jaculandi, vel equitandi ſunt periti, la-
"bores verò perferre ſi quando oporteat, hìc deficiant; verùm hi
"quod ad labores attinet, rudes ſunt: neque ii certè qui vigi-
"landum cùm ſit, vigiliis ſuccumbunt; ſed & hi rudes ſunt,
"ſomnum quod attinet: neque ii ſanè, qui ad hæc quidem præ-
"ſtanda ſint idonei, ignari verò quomodò ſe & erga ſocios &

“ πολεμίοις χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ οὗτοι δῆλον ὅτι τῶν μεγίστων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχουσιν. Υμεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δήπου, ὅσαπερ οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ, δύνασθε χρῆσθαι· [1] πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε· λιμῷ δὲ ὅσαπερ ὄψῳ διαχρῆσθε· ὑδροποσίαν δὲ ῥᾷον τῶν λεόντων φέρετε· κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολεμικώτατον κτῆμα εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε· ἐπαινούμενοι γὰρ μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασι χαίρετε. Τοὺς δ' ἐπαίνου ἐραστὰς ἀνάγκη ἐπὶ τούτῳ πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι. Εἰ δὲ ταῦτα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων, ἐμαυτὸν ἐξαπατῶ· ὅ, τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ' ὑμῶν εἰς ἐμὲ τὸ ἐλλεῖπον ἥξει. Αλλὰ πιστεύω τοι τῇ πείρᾳ, καὶ τῇ ὑμῶν εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. [2] Αλλὰ θαῤῥοῦντες

“ hoſtes gerere oporteat; ſed & hos maximarum diſciplinarum rudes eſſe conſtat. At vos opinor nocte, perindè atque alii die, uti poteſtis: labores autem ad jucundè vivendum duces eſſe exiſtimatis; fame tanquam obſonio omninò utimini; aquæ potum faciliùs quàm leones ipſi fertis; pulcherrimam denique omnium poſſeſſionem & bellatoribus aptiſſimam in animos veſtros condidiſtis; quippe qui laude magìs quàm omnibus aliis rebus gaudetis. Laudis autem amatores neceſſe eſt ejus *adipiſcendæ* gratiâ laborem omnem, omne periculum libentiſſimè ſubire. Quòd ſi hæc ego de vobis, aliter ac ſentiam, dico, memet ipſum fallo: nam ſi contigerit ut voſmet tales non præſtetis, in me quicquid defuerit recidet. Verùm & experientiâ, & benevolentiâ erga me veſtrâ, & hoſtium amentiâ *fretus* confido, bonas haſce ſpes me non fruſtraturas. Fidentibus igitur animis

1 Πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως &c.] Longinum audi, pag. 94. Edit. nuperæ Londin. *Ἀντὶ τοῦ ποιεῖν θέλετε, “πόνον ἡγεμόνα τοῦ ζῆν ἡδέως ποιεῖσθε,” εἰπὼν, καὶ τἄλλ' ὁμοίως ἐπεκτείνας, μεγάλην τινὰ ἔννοιαν τῷ ἐπαίνῳ προσαπειργάσατο.* Idem ferè de labore Livius in eâ, quâ Ap. Claudium uſum facit, oratione, l. 5. T. 1. p. 354. Edit. Amſtel. *Labor voluptaſque, diſſimillima naturâ, ſocietate quâdam inter ſe naturali ſunt juncta.*

2 Ἀλλὰ θαῤῥοῦντες &c.] Ἀλλὰ hoc loco, *itaque, quin*; quam notionem obtinet, Act. 10. 20. Ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, ——

" ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν γεγένηται τὸ δόξαι τῶν ἀλλο-
" τρίων ἀδίκως ἐφίεσθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμιοι, ἄρ-
" χοντες ἀδίκων χειρῶν· καλοῦσι δὲ ἡμᾶς οἱ φίλοι ἐπικούρους. Τί
" οὖν ἐστιν ἢ τοῦ ἀλέξασθαι δικαιότερον, ἢ τοῦ τοῖς φίλοις ἀρήγειν
" κάλλιον; Ἀλλὰ μὴν διὰ τοῦτο ὑμᾶς οὐχ ἥκιστα οἶμαι θαρ-
" ῥεῖν, τὸ μὴ παρημεληκότα με τῶν θεῶν τὴν ἔξοδον ποιεῖσθαι.
" Πολλὰ γάρ μοι συνόντες, ἐπίστασθε οὐ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ
" καὶ τὰ μικρὰ πειρώμενον, ἀπὸ θεῶν ὁρμᾶσθαι ἀεί. Τέλος, ἔφη,
" Τί δεῖ λέγειν ἔτι; Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τοὺς ἄνδρας ἑλόμενοι καὶ
" ἀναλαβόντες, καὶ τἆλλα παρασκευασάμενοι, ἴτε εἰς Μήδους·
" ἐγὼ δ' ἐπανελθὼν πρὸς τὸν πατέρα, πρόειμι δὴ, ὅπως τὰ τῶν
" πολεμίων ὡς τάχιστα μαθὼν οἷά ἐστι, παρασκευάσω ὑμῖν ὅ,
" τι ἂν δύνωμαι, ὅπως ὡς κάλλιστα, σὺν θεῷ, ἀγωνιζώμεθα."
Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε, καὶ προσευξάμενος Ἑστίᾳ πατρῴᾳ, καὶ

"proficiſcamur, præſertim cùm hoc procul à nobis abſit, ut aliena
"per injuriam appetere videamur. Hoſtes enim nunc adveniunt,
"qui primi bello laceſſunt: amici verò nos ad opem ferendam
"arceſſunt. Quid ergò vel juſtius eſt quàm vim propulſare, aut
"honeſtius quàm amicis opitulari? At verò eâ vos de cauſâ non
"paulò fidentiores eſſe arbitror, quòd *nimirum* diis minimè neg-
"lectis expeditionem hanc parem. Nam cùm multùm mecum ver-
"ſemini, non modò res magnas, ſed etiam parvas aggredientem,
"initium à diis ſemper *me* facere noviſtis. Tandem, ait, Quid plu-
"ribus verbis opus eſt? At vos lectis quidem aſſumptiſque viris, cæ-
"teriſque rebus paratis, ad Medos pergite: ego verò ad patrem
"reverſus, *eò* utique *jam* proficiſcor, quò de rebus hoſtium quàm
"celerrimè quales eæ ſint edoctus, quicquid potero vobis parem,
"ut quàm præclariſſimè, deo juvante, dimicemus." Et illi qui-
dem hæc agebant.

Cyrus autem domum reverſus, precatuſque Veſtam patriam, &

Διῒ πατρῴῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ὡρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρατείαν· συμπροὔπεμπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ δὲ ἔξω τῆς οἰκίας ἐγένοντο, λέγονται ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ αὐτῷ αἴσιοι γενέσθαι. Τούτων δὲ φανέντων, οὐδὲν ἔτι ἄλλο οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς οὐδένα ἂν λήσαντα τὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ σημεῖα.

Προϊόντι δὲ τῷ Κύρῳ ὁ πατὴρ ἤρχετο λόγου τοιοῦδε· Ὅτι μὲν, ὦ παῖ, θεοὶ ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις· γιγνώσκεις δὲ καὶ αὐτός. Ἐγὼ γάρ σε ταῦτα ἐπίτηδες ἐδιδαξάμην, ὅπως μὴ δι' ἄλλων ἑρμηνέων τὰς τῶν θεῶν συμβουλὰς συνείης, ἀλλὰ αὐτὸς, καὶ ὁρῶν τὰ ὁρατὰ, καὶ ἀκούων τὰ ἀκουστὰ, γιγνώσκοις, καὶ μὴ ἐπὶ μάντεσιν εἴης, οἳ, εἰ βούλοιντό, σε ἐξαπατῷεν, ἕτερα λέγοντες ἢ τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα· μηδ' αὖ, εἴ ποτε ἄρα ἄνευ μάντεως γένοιο, ἀποροῖς θείοις σημείοις ὅ, τι χρῷο· ἀλλὰ διὰ τῆς μαντικῆς γιγνώσκων τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλευόμενα, τούτοις πείθοιο. Καὶ μὲν δὴ, ὦ πάτερ, ἔφη ὁ

Jovem patrium, cæteroſque deos, in expeditionem profectus eſt: eumque pater etiam deducebat. Ac poſtquam domo egreſſi eſſent, fulgura tonitruaque fauſta ei oblata fuiſſe perhibentur. Quæ cùm apparuiſſent, alio præterea nullo captato augurio perrexêre, quaſi neminem maximi dei ſigna latere poſſent.

Cyrum verò progredientem pater hujuſmodi verbis alloqui cœpit: Quòd quidem, fili, dii te propitii atque benigni dimittunt, cùm ex ſacrificiis conſtat tum cœleſtibus ſignis: id quod & ipſe etiam nôſti. Hæc ego enim te de induſtriâ edocui, ut nè per alios interpretes deorum conſilia intelligeres, ſed ipſe *ea*, & quæ videnda ſint videns, & quæ audienda audiens, cognoſceres, & ab hariolis non penderes, qui te, ſi vellent, decipere poſſent, alia dicentes quàm quæ divinitùs portenderentur: néve rurſùs, ſi quando hariolus non adeſſet, quid de ſignis divinis ſtatuendum eſſet ambigeres; ſed vaticinandi arte percipiens quæ divinitùs conſulerentur, eiſdem obtemperares. Et Cyrus quidem, pater, in-

Κῦρος, ὅπως γ᾽ ἂν ἵλεῳ οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελούμενος. Μέμνημαι γὰρ [1] ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτικώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων, ὅστις μὴ, ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ᾽ ὅτε ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῷτο· καὶ τῶν φίλων δὲ ἔφησθα χρῆναι ὡσαύτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκοῦν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, διά γε ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἥδιον μὲν ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος· ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὧν ἂν δέῃ, ὅτι συνειδέναι σαυτῷ δοκεῖς οὐ πώποτ᾽ ἀμελήσας αὐτῶν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς πρὸς φίλους μοι τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτω διάκειμαι. Τί γὰρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι ἐκεῖνα, ἅ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; [2] ὡς, ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοὶ, μαθόντας

quit, ut dii propitii nobis consulere velint, quantum potero ex oratione tuâ nunquam non curabo. Memini enim ex te aliquando audîsse, meritò illum etiam à diis, quemadmodùm & ab hominibus, aliquid faciliùs impetrare, qui non tunc *demùm*, cùm adducitur in angustias, aduletur, sed cùm felicissimâ utitur fortunâ, tunc deorum maximè meminerit: & amicorum etiam aiebas eodem modo habendam esse curam. Ergo jam, fili, inquit, libentiùs deos accedis supplicaturus, propter illa *tua in eis colendis* studia: & speras te magìs ea quæ petieris consecuturum, quòd tibi sic conscius esse videris ut qui nunquam eos neglexeris. Sanè quidem, pater, inquit, sic erga deos sum affectus ut qui mihi amici sint. Quid enim, fili, inquit, meministin' illa, de quibus inter nos aliquando conveniebat? *nimirum*, ea quæ dii largiti sunt, homines

1 *Ἀκούσας ποτέ σου*] Knatchbullus, ad Act. 1. 4. in miram quandam interpunctionem, atque adeò interpretationem, istorum verborum, *τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου*, delapsus est: quippe qui *ἠκούσατέ μου*, pro *παρά μου*, violentam constructionem esse judicâsset. Ei scilicet in mentem non venerat, verba *audiendi*, præter accusativum *objecti* (ut loquuntur) *auditi*, genitivum etiam *subjecti à quo quid auditur*, usitatè regere. Constructio hæc est Nostro perquàm familiaris.

2 *Ὡς ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοὶ* &c.] Stephanus multum sibi negotii verba hæc, *ὡς ἅπερ*, facessisse ait; tandem *ὅσαπερ* rescribendum statuit:

ἀνθρώπους βέλτιον πράξειν, ἢ ἀνεπιστήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύτειν, ἢ ἀργοῦντας, καὶ ἐπιμελουμένους ἀσφαλέστερον ἂν διάγειν, ἢ ἀφυλακτοῦντας τούτων· παρέχοντας οὖν ἑαυτοὺς οἵους δεῖ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαι μέντοι ταῦτα [1] ἀκούσας σου· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τούτῳ. Καὶ γὰρ οἶδά σε λέγοντα ἀεί, ὡς οὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν οὔτε, ἱππεύειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχοῦντας νικᾶν· οὔτε, μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν· οὔτε, μὴ ἐπισταμένοις κυβερνᾶν, σώζειν εὔχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας· οὐδέ,

ſi didicerint meliùs facturos, quàm ſi eorum ſint imperiti; & ſi operentur, plus effecturos, quàm ſi ſint otioſi; & ſi curam adhibeant, ſecuriùs vitam acturos, quàm ſi horum ſint negligentes: adeóque præbentes ſeipſos quales oportet, ſic nobis videbatur oportere quoſlibet bona à diis petere. Profectò, inquit Cyrus, memini quidem ex te hæc audîſſe: & ſanè neceſſe erat huic tuo ſermoni adſentiri. Etenim novi te dicere ſolitum, nè fas quidem eſſe à diis petere vel eos, qui equitandi artem non didicerint, ut equeſtri prælio victoriam adipiſcantur: vel eos, qui ſagittare neſciant, ut ſagittandi peritos ſagittando ſuperent; vel gubernandi rudes precari, ut naves gubernando ſervent: vel

tuit: quâ de ſcripturâ exſtat etiam Mureti adſtipulatio. Ego verò nihil mutandum puto; cùm lectio recepta ſenſum ſatìs idoneum dare videatur. Non enim raro, apud probatiſſimos quoſque auctores, particulam ὡς præmiſſam reperimus, cùm ad orationem, priùs habitam, denuò referendam ſe accingunt. Cambyſes igitur hìc, meâ quidem ſententiâ, repetendo jam percurrit monita, quæ anteà Cyro, ea omnia comprobanti, tradiderat; quæque huc ferè recidere videntur, Earum, ſcilicet, artium, quibus acquirendis idoneas Numen vires nobis condonavit, illos ſeſe peritiſſimos longè præſtare, indéque maxima comparare commoda, qui iis tum diſcendis tum colendis aſſiduam operam dederunt; eoſque adeò credulam nimìs fovere ſpem, qui ignavis freti precibus, læta ſibi omnia polliceri audent. Hujuſmodì ſunt ſagittandi, equitandi, aliæque, paulò poſt memoratæ, artes, quæ ideò Xenophon inter ea recenſet ἃ οἱ θεοὶ δεδώκασι, quòd copiam hominibus eas, ſi velint, diſcendi fecêre. Reliqua, quæ ad hunc locum annotavit Stephanus, ad calcem operis inter variantes lectiones diſcutienda rejecimus.

1 Ἀκούσας σου] Vide quæ paulò antè de hâc conſtructione ſunt dicta.

μὴ σπείροντάς γε σῖτον, εὔχεσθαι καλὸν αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι· οὐδὲ, μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τοὺς τῶν θεῶν θεσμοὺς πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους. Ἐκείνων δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπελάθου, ἅ ποτε [1] ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα; ὡς ἱκανὸν εἴη καὶ καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναιτο ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν αὐτός τε καλὸς κἀγαθὸς δοκίμως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ὅπως αὐτός τε καὶ οἱ οἰκέται ἱκανῶς ἔχοιεν. Τὸ δὲ, τούτου μεγάλου ἔργου οὕτως [2] ὄντος, ἐπίστασθαι ἀνθρώπων ἄλλων προστατεύειν, ὅπως ἕξουσιν ἅπαντα τὰ ἐπιτήδεια ἔκπλεω, καὶ ὅπως ἔσονται πάντες οἵους δεῖ, τοῦτο θαυμαστὸν δήπου ἐφαίνετο ἡμῖν εἶναι. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη,

eos, qui frumentum non ſerant poſcere, bonum ut ſibi naſcatur frumentum: vel denique eos, qui in bello ſibi non caveant, ſalutem petere: hujuſmodi enim omnia eſſe contra leges divinas: eos verò, qui ea quæ non fas ſit precantur, par eſſe aiebas æquè à diis optata non conſequi, atque ab hominibus nihil impetrare eos, qui ea quæ legibus adverſantur rogant. Illorum verò, fili, ait, oblitúſne es, quæ aliquando inter nos argumentando concludebamus? ſat magnum ſcilicet ac præclarum eſſe hominis opus, ſi quis ſtudio ſuo perficere poſſit, ut & ipſe inſigniter honeſtus probuſque evadat, & ut *omnium* ad victum neceſſariorum affatim ſit tum ipſi tum familiæ. Jam verò, cùm hoc adeò magnum opus eſſet, ſcire etiam hominibus aliis præeſſe, ut omnia ad victum neceſſaria illis abundè ſuppetant, & tales ut ſint omnes quales oportet, id ſanè nobis admirandum eſſe videbatur. Profectò memini,

1 Ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα] Huic verbo tribuenda eſt hìc loci poteſtas τοῦ συλλογίζομαι, quæ ei itidem competit Roman. 3. 28. Λογιζόμεθα οὖν, πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον, &c. Ubi, non in opinionem tantùm incertam ſe adduci ait Apoſtolus, ſed perſuaſiſſimum habere, non aliter quàm fide juſtitiam alicui poſſe contingere.

2 Ὄντος, ἐπίστασθαι] Vulgò, ὄντος ὑφίστασθαι. Diſtinctio verò poſt ὄντος eſt ponenda, & pro ὑφίστασθαι ſubſtituendum ἐπίστασθαι; id quod alii conjecturâ perſpexêre, & tum res ipſa, tum MS. Bodl. ratum faciunt.

ὦ πάτερ, μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος· συνεδόκει οὖν καὶ ἐμοὶ, ὑπερμέγεθες εἶναι ἔργον, τὸ καλῶς ἄρχειν. Καὶ νῦν γ᾽ ἔφη, ταὐτά μοι δοκεῖ ταῦτα, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι. Ὅταν μέντοιγε πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, οἷοί τε ὄντες διαγίγνονται ἄρχοντες, καὶ οἷοι ὄντες ἀνταγωνισταὶ ἡμῶν ἔσονται, πάνυ μοι δοκεῖ αἰσχρὸν εἶναι, τὸ τοιούτους αὐτοὺς ὄντας ὑποπτῆξαι, καὶ μὴ ἐθέλειν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνιουμένους· οὓς, ἔφη, ἐγὼ αἰσθάνομαι, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγουμένους, δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ καὶ πολυτελέστερον δειπνεῖν, καὶ πλέον ἔνδον ἔχειν χρυσίον, καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν, καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διάγειν. Ἐγὼ δὲ οἶμαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ ῥᾳδιουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν τε καὶ φιλοπονεῖν προθυμούμενον. Ἀλλά τοι ἔφη, ὦ παῖ, ἔνιά ἐστιν, ἃ οὐ πρὸς ἀνθρώπους ἀγωνιστέον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα, ὧν οὐ ῥᾴδιον εὐπόρως περιγενέσθαι. Αὐτίκα

pater, inquit, hoc quoque te dicere: itaque mihi ſimul videbatur, ingens arduumque eſſe opus, rectè imperare. Et nunc quidem, ait, idem de his mihi videtur, cùm ad ipſum munus imperatorium inreſpiciens mecum ipſe conſidero. Cùm verò in alios homines intuens perſpexerim, quales ſint qui in imperio permanent, & quales qui nobis adverſarii futuri ſunt, omninò mihi turpe videtur, hujuſmodi quoſdam formidare, ac non libenter ad certamen cum iis ineundum procedere; quos ego, inquit, intelligo, ab amicis hiſce noſtris initio facto, exiſtimare, oportere principem à *ſibi* ſubjectis in eo differre, ut & ſumptuoſiùs cœnet, & domi plus auri habeat, & diutiùs dormiat, & omninò magìs otioſè quàm ſubditi degat. Ego autem, ait, arbitror, principem non deſidioſè vitam agendo à ſubditis diſtare debere, ſed & *rebus ſuis* alacri animo proſpiciendo & laboribus ſtudioſè tolerandis. At verò, fili, inquit *ille*, ſunt quædam, in quibus non cum hominibus certandum eſt, ſed cum ipſis rebus, quas *quidem* haud facile eſt commodè ſuperare. Ac pri-

δήπου οἶσθα, ἔφη, ὅτι εἰ μὴ ἕξει ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια, καταλύσεταί σου εὐθὺς ἡ ἀρχή. Οὐκοῦν ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ πάτερ, Κυαξάρης φησὶ παρέξειν τοῖς ἐντεῦθεν πᾶσιν ἰοῦσιν, ὁπόσοι ἂν ὦσι. Τούτοις δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, σὺ πιστεύων ἔρχῃ τοῖς παρὰ Κυαξάρῃ χρήμασιν; Εγωγε, ἔφη ὁ Κῦρος. Τί δέ; ἔφη, οἶσθα ὁπόσα αὐτῷ ἐστι; Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ μὲν δή. Ομως δὲ τούτοις, ἔφη, πιστεύεις τοῖς ἀδήλοις; Οτι δὲ πολλῶν μέν σοι δεήσει, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα νῦν ἀνάγκη δαπανᾶν, ἐκεῖνο οὐ γινώσκεις; Γινώσκω, ἔφη ὁ Κῦρος. Εὰν οὖν, ἔφη, ἐπιλίπῃ αὐτὸν ἡ δαπάνη, ἢ καὶ ἑκὼν ψεύσηται, πῶς σοι ἕξει τὰ τῆς στρατιᾶς; Δῆλον ὅτι οὐ καλῶς. Ατὰρ, ὦ πάτερ, ἔφη, σὺ εἰ ἐνορᾷς τινα πόρον καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἂν προσγενόμενον, ἕως ἔτι ἐν φιλίᾳ ἐσμὲν, λέγε. Ερωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἂν ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο; Απὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκός ἐστι πόρον προσγενέσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος;

mùm quidem nôſti, inquit, niſi exercitus commeatum habeat, imperium tuum ſtatim ruiturum. Atqui hæc, pater, inquit, Cyaxares præbiturum ſe dicit omnibus hinc proficiſcentibus, quotquot fuerint. Ergò tu, fili, ait, iter ingrederis his opibus quæ ſunt apud Cyaxarem confiſus? *Sic*, equidem, inquit Cyrus. Quid autem? ait, noſtin' quantæ ſint illi *opes*? Minimè profectò, inquit Cyrus. Et hiſce tamen incertis, ait, fretus es? Quòd autem multis tibi erit opus, atque magnos etiam alios *ſumptus* jam neceſſe eſt impendere, illud non vides? Video, inquit Cyrus. Quòd ſi ergò deficiat illum ſumptûs ſuppeditandi copia, vel etiam ſciens fallat, quomodò tibi ſeſe res exercitûs habuerint? Certè non benè. Cæterùm tu, pater, ait, ſi quam parandæ *copiæ* rationem quæ à me quoque poſſit adferri perſpicis, *eam mihi*, dum adhuc in regione pacatâ ſumus, exponito. Hoc, fili, quæris, ait, ecqua poſſit abs te etiam copiæ parandæ ratio proficiſci? A quonam verò magìs convenit copiæ parandæ rationem adinveniri, quàm ab eo qui exercitui præſit?

Σὺ δὲ πεζὴν μὲν δύναμιν ἔχων ἐνθένδε ἔρχῃ, ἀνθ' ἧς, εὖ οἶδ' ὅτι, πολλαπλασίαν ἄλλην οὐκ ἂν δέξαιο· ἱππικὸν δέ σοι, ὅπερ κράτιστον, τὸ Μήδων σύμμαχον ἔσται. Ποῖον οὖν ἔθνος τῶν πέριξ οὐ δοκεῖ σοι καὶ χαρίζεσθαι βουλόμενον [1] ὑμῖν ὑπηρετήσειν, καὶ φοβούμενον μή τι πάθῃ; Α χρή σε κοινῇ σὺν Κυαξάρῃ σκοπεῖσθαι, μήποτε ἐπιλίπῃ τι ὑμᾶς ὧν δεῖ ὑπάρχειν· [2] καὶ ἔθους δὲ ἕνεκα μηχανᾶσθαι προσόδου πόρον. Τόδε δὲ μάλιστα πάντων μέμνησό μοι, μηδέποτε ἀναμένειν τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἔς τ' ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ' ὅτε μὲν μάλιστα εὐπορεῖς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τεύξῃ μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ, μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ ἔτι ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώ-

Tu verò cum *iis* pedestribus copiis hinc discedis, quas, sat scio, cum aliis longè majoribus non commutares: equitatus autem Medorum, qui sanè est præstantissimus, tibi belli socius erit. Quam ergò nationem finitimam putas, & gratificandi studio, & damni metu, non *omnia* vobis subministraturam? Quæ *quidem* te communitèr cum Cyaxare considerare oportet, nè quid unquam eorum vos deficiat, quæ adesse debeant; atque etiam assuescendi causâ reditûs rationem excogitare. Hoc verò maximè omnium mihi memineris, nè unquam rationem res necessarias comparandi excogitare differas, donec ipsa te cogerit necessitas: sed cùm maximè *rebus omnibus* abundes, tunc potiùs *aliquam* ante inopiam excogita. Nam & magìs consequêris *ab illis*, à quibus petes, cùm non indigere videaris, & prætereà culpâ apud milites tuos vaca-

1 Ὑμῖν ὑπηρετήσειν] Ii hìc, qui commeatum aliasque res necessarias exercitui præbent, ὑπηρετεῖν dicuntur. Undè liquet, verbum hoc non ea tantùm complecti officia, quæ præsentis operam & laborem requirunt, (quod ferè est, in Nov. Testam. διακονεῖν) sed etiam quæ liberalitate constant suppeditandisque facultatibus, etsi nullum accedat ministrandi servitium. Atque adeò optimè sic exponitur, Act. 24. 23. —— καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.

2 Καὶ ἔθους] Editiones quædam dant ἔθνους, nullo planè sensu. MS. Bodl. habet ἔθους, quod lubens sum amplexus: ut, Stephano interprete, hic sit sensus, *Etiamsi putatis vos in præsentiâ nihil opus eo habituros, tamen, in omnem eventum, illud in consuetudinem est adducendum.*

ταῖς· [1] ἐκ τούτου δὲ μᾶλλον καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ· καὶ ἤν τινας βούλῃ τῇ δυνάμει εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς, μᾶλλον, ἕως ἂν ἔχωσι τὰ δέοντα οἱ στρατιῶται, ὑπηρετήσουσί σοι· καὶ [2] πεισικωτέροις, σάφ᾽ ἴσθι, λόγοις δυνήσῃ τότε λέγειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ καὶ εὖ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ κακῶς. Ἀλλ᾽, ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως τέ μοι καλῶς δοκεῖς ταῦτα λέγειν πάντα, καὶ ὅτι ἃ μὲν αὖ νῦν λήψονται οἱ στρατιῶται, οὐδεὶς αὐτῶν ἐμοὶ τούτων χάριν εἴσεται· (ἴσασι γὰρ ἐφ᾽ οἷς αὐτοὺς Κυαξάρης ἄγεται συμμάχους) ὅ, τι δ᾽ ἂν πρὸς τοῖς εἰρημένοις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν νομιοῦσι, καὶ χάριν τούτων πλείστην εἰκὸς εἰδέναι τῷ διδόντι. Τὸ δ᾽ ἔχοντα δύναμιν, ᾗ ἔστι μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα ἀντωφελεῖσθαι, ἔστι δὲ

bis: hâc autem ratione magìs etiam ab aliis reverentiam consequêris: & si quos copiis *tuis* vel juvare volueris vel lædere, impensiùs, dum res necessarias habebunt milites, tibi navabunt operam: & oratione, mihi crede, magìs ad persuadendum aptâ te tunc usurum, cùm maximè etiam demonstrare poteris te & ad juvandum & ad lædendum esse idoneum. At *Cyrus*, pater, inquit, cùm aliis de causis præclarè mihi hæc omnia dicere videris, tum etiam quòd quæ modò milites accepturi sunt, eorum nemo mihi istorum *nomine* gratiam sit habiturus: (sciunt enim quibus conditionibus Cyaxares eos ad belli societatem accersat) quicquid verò præter promissa illa quis accipiet, id & honori *sibi* ducent, & consentaneum est maximam pro eo largienti gratiam *eos* habituros. Qui autem copias habeat, quibus & beneficia in amicos conferens ab

1 Ἐκ τούτου δὲ &c.] Phrasis hæc *tempus* alibi sæpiùs, hìc *causam*, denotat. Nec incommodè forsan duplicem hanc ei tribuamus vim, Joh. 6. 66. Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον &c. ut utrumque eo loco intelligendum sit, & *quando* & *quare* multi discipuli à Christo desciverint.

2 Καὶ πεισικωτέρους] Editi quidem alii πιστοτέρους, alii πιστικωτέρους, exhibent. Sed lectionem, quam reposuimus, non immeritò laudâsse videtur Stephanus, cùm manifestum sit Auctorem verba ad persuadendum accommodatiora significare velle; ideóque optimè huic loco quadrat vocabulum à πείθειν derivatum. Leunclavius quidem in margine legit πειστέρους. Nostra tamen lectio propiùs MS. Bodl. accedit, qui dat πιστικωτέρους.

ἐχθροὺς ἔχοντα πειρᾶσθαι τι κτᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν, ἔπειτα ἀμελεῖν τοῦ πορίζειν, οἴει τι, ἔφη, ἧσσον τοῦτο εἶναι αἰσχρὸν, ἢ εἴ τις ἔχων μὲν ἀγροὺς, ἔχων δὲ ἐργάτας οἷς ἂν ἐργάζοιτο, ἔπειτα ἐῴη τὴν γῆν ἀργοῦσαν ἀνωφέλητον εἶναι; Ὡς οὖν ἐμοῦ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσοντος τοῦ τὰ ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις συμμηχανᾶσθαι, μήτ' ἐν φιλίᾳ, μήτ' ἐν πολεμίᾳ, οὕτως ἔχε τὴν γνώμην.

Τί γάρ, ἔφη, τῶν ἄλλων, ὦ παῖ, ὧν ἐδόκει ποθ' ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι μὴ παραμελεῖν, μέμνησαι; [1] Οὐ γάρ, ἔφη, μέμνημαι; ὅτε ἐγὼ μὲν πρός σε ἦλθον ἐπ' ἀργύριον, ὅπως ἀποδοίην τῷ φάσκοντί με στρατηγεῖν πεπαιδευκέναι· σὺ δὲ ἅμα διδούς μοι, ἐπηρώτας ὧδέ πως, Ἆρά γε, εἶπες, ὦ παῖ, ἐν τοῖς στρατηγικοῖς ἔργοις καὶ οἰκονομίας τι σοὶ ἐπεμνήσθη ὁ ἀνὴρ, ᾧ τὸν μισθὸν φέρεις; οὐδὲν μέντοι οἱ στρατιῶται ἧττον τῶν ἐπιτηδείων

iis viciſſim ipſe commodi aliquid percipere poſſit, poſſit & experiri ut ſi quos habeat hoſtes ab iis aliquid *ſibi* acquirat, negligens ut is deindè ſit in comparandis opibus, an minùs, inquit, hoc turpe putas, quàm ſi quis cùm agros habeat, habeat operarios iis colendis idoneos, nihilominùs terram incultam ſinat eſſe inutilem? Itaque ſic de me ſentias *velim*, ait, nunquam me in conquirendis rebus exercitui neceſſariis fore negligentem, nec in amicorum, nec in hoſtium regione.

Quid vero, fili, ait, an & aliorum, quæ nobis aliquandò videbantur neceſſariò non ſpernenda eſſe, meminiſti? Quidni meminerim, inquit? quandò ego ad te argenti petendi cauſâ veniebam, quod ei perſolverem qui *ſe* arte imperatoriâ me inſtituiſſe diceret; tu verò ſimul *id* mihi dans, hoc ferè modo me interrogabas, Num, aiebas, fili, vir iſte, cui mercedem adfers, in *explicandis* imperatoris officiis ullam etiam de ratione domeſticæ rei adminiſtrandæ mentionem fecit? nihilo ſanè minùs milites rebus ad victum

1 Οὐ γάρ, ἔφη, μέμνημαι;] Pro οὐ γάρ, Budæi judicio, καὶ γάρ reponendum fuerit. Vulgata tamen ſana omninò videtur lectio, quae interrogationibus cum emphaticâ quâdam aſſeveratione

δέονται, ἢ οἱ ἐν οἴκῳ οἰκέται. Ἐπεὶ δ᾽ ἐγώ σοι, λέγων τἀληθῆ, εἶπον ὅτι οὐδ᾽ ὁτιοῦν περὶ τούτου ἐπεμνήσθη, ἐπήρου με πάλιν, εἴ τι ὑγιείας μοι πέρι ἔλεξε καὶ ῥώμης· [1] ὡς δέησον καὶ τούτων, ὥσπερ καὶ ὑπὲρ τῆς στρατηγίας, τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἀπέφησα, ἐπήρου με αὖ πάλιν, εἴ τινα ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με, ὡς ἂν ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων κράτιστοι ἂν σύμμαχοι γένοιντο. Ἀποφήσαντος δέ μου καὶ τοῦτο, ἀνέκρινας αὖ σὺ καὶ τόδε, εἴ τι μ᾽ ἐπαίδευσεν ὡς ἂν δυναίμην στρατιᾷ προθυμίαν ἐμβαλεῖν· λέγων, ὅτι τὸ πᾶν διαφέρει ἐν παντὶ ἔργῳ προθυμία ἀθυμίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο ἀνένευον, ἤλεγχες αὖ σὺ, εἴ τινα λόγον ποιήσαιτο διδάσκων περὶ τοῦ πείθεσθαι τὴν στρατιὰν, ὡς ἄν τις μάλιστα μηχανῷτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο

necessariis indigent, quàm qui domi sunt famuli. Cùm verò ego tibi, vera dicens, respondissem, illum hâc de re nè quidquam sanè memorâsse, rursùm ex me quærebas, ecquid mihi de bonâ *corporis* valetudine ac robore disseruisset; utì de quibus imperatorem, non secùs ac de munere imperatorio, solicitum esse oporteat. Hoc etiam cùm negâssem, me rursùm interrogabas, ecquam me procurandi rationem docuisset, ut socii in quolibet munere militari præstantissimi evadant. Hoc quoque à me denegato, denuò percunctatus es, numquid me erudiisset quo pacto possem exercitui alacritatem injicere; quippe qui diceres in omni *suscipiendo* opere inter alacritatem & abjectionem animi discrimen esse maximum. Ubi hoc etiam abnuissem, sciscitatus es tu rursùm, num quæ sermone præcepta tradidisset de conciliandâ exercitûs obedientiâ, quâ quis potissimùm ratione *id* possit efficere. Cùm verò de hoc quoque

severatione prolatis alibi etiam inservire soleat. Testem do unicum, at plurium instar, Aristophanem:

Πεισθετ. Εἰσὶν γὰρ ἕτεροι βάρβαροι θεοί τινες
Ἄνωθεν ὑμῶν; Προμ. Οὐ γάρ εἰσι βάρβαροι,
Ὅθεν ὁ πατρῷός ἐστιν Ἐξηκεστίδης; Ορνιθ.

v. 1524. & seqq. Edit. Kuster. Amstelod.

1 Ὡς δέησον] Vulgò, δεήσοι. Sed rectè Stephanus δέησον scribendum censet; ut sit ὡς δέησον pro ὡς δεήσοντος, quo modo etiam δέον usurpatur, sicut ἐξὸν, ὂν &c. Hanc porrò scripturam offert MS. Bodl.

παντάπασιν ἄῤῥητον ἐφαίνετο, τέλος δή με ἐπήρου, ὅ, τι ποτε διδάσκων, στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διῆλθές μοι, παραλλαχθεὶς ἕκαστον, [1] ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη στρατιᾷ τακτικῶν, ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων. Τί δ' ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; Τί δ' ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εὑρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; Τί δ' ἄνευ τοῦ πείθεσθαι; Ὡς δέ μοι καταφανὲς ἐποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικὰ, ἐπερομένου μου, εἴ τι τούτων σύ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης, ἀπιόντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις εἶναι διαλέγεσθαι, καὶ πυνθάνεσθαι πῇ ἕκαστα τούτων γίγνεται. Ἐκ τούτου

nihil omninò esse dictum pateret, postremò interrogabas, quid tandem docendo, disciplinam imperatoriam *se* mihi tradere diceret. Tum autem respondi ego, rationes instruendi exercitûs. Risisti *hîc* tu *quidem*, & singulis *istis* propositis, mihi percurrendo *ostendisti*, exercitûs instruendi artem militibus nihil prodesse, absque rebus ad victum necessariis. Quid autem absque firmâ valetudine? Quid absque illarum artium scientiâ, quæ ad belli usum sunt inventæ? Quid absque obedientiâ? Cúmque adeò perspicuum mihi fecisti, rationem aciei instruendæ exiguam quandam esse muneris imperatorii partem, atque ego rogâssem, an tu idoneus esses qui me quidpiam horum doceres, ut abirem hortatus es & illis cum viris differerem qui rei imperatoriæ periti haberentur, *déque ipsis* percunctarer quo pacto horum singula fierent. Ex eo

1 Ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη στρατιᾷ &c.] Stephanus & Leuncl. στρατηγίᾳ meliùs huic loco quàm στρατιᾷ convenire putârunt. Et huic quidem lectio in hunc modum redintegranda videbatur, τί εἴη ὄφελος στρατηγίᾳ τακτικῶν, ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων; Ludit uterque, ut opinor, operam; dum loco minimè laboranti medicinam adferre parant. Antiqua mihi placet scriptura, apud omnes melioris notae libros recepta, reique adeò ipsi satis consentanea. Στρατιᾷ in primis τῷ στρατηγίᾳ praeferendam puto. Id enim egerat, referente Cyro, Cambyses, ut, inter cætera imperatoris officia, multiplicem exercitûs curam primum ferè locum tenere doceret; & nè minimùm quidem peritiam Tactices militibus profuturam, nisi rerum etiam necessariarum iis suppeteret copia. Imò verò, (ut percontando pergebat ille) Quid commodi ex memoratâ istâ peritiâ percepturi sunt ii, ni eorum saluti prospexerit imperator? Ni &c. Confer quæ tradit Noster lib. 3. ἀπομν. p. 444.—5. Ed. Steph.

δὴ συνὼν τούτοις ἐγώ, οὓς μάλιστα φρονίμους περὶ τούτων ἤκουον εἶναι. Καὶ περὶ μὲν τροφῆς, ἐπείσθην ἱκανὸν εἶναι ὑπάρχον, ὅ, τι Κυαξάρης ἔμελλε παρέξειν ἡμῖν· περὶ δὲ ὑγιείας, ἀκούων τε καὶ ὁρῶν ὅτι καὶ πόλεις αἱ χρῄζουσαι ὑγιαίνειν ἰατροὺς αἱροῦνται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν στρατιωτῶν ἕνεκεν ἰατροὺς ἐξάγουσιν, οὕτω καὶ ἐγώ, ἐπεὶ ἐν τῷ τέλει τούτῳ ἐγενόμην, εὐθὺς τούτου ἐπεμελήθην· καὶ οἶμαι, ἔφη, ὦ πάτερ, πάνυ ἱκανοὺς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔχειν ἄνδρας μετ᾽ ἐμαυτοῦ. Πρὸς τοῦτο δὴ ὁ πατὴρ εἶπεν, Ἀλλ᾽, ὦ παῖ, ἔφη, οὗτοι μέν, οὓς λέγεις, [1] ὥσπερ ἱματίων ῥαγέντων εἰσί τινες ἀκεσταί, οὕτω καὶ ἰατροί, ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τούτους· σοὶ δὲ τούτου μεγαλοπρεπεστέρα ἔσται ἡ τῆς ὑγιείας ἐπιμέλεια· τοῦ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ κάμνειν τὸ στράτευμα, τούτου σοὶ δεῖ μέ-

igitur tempore cum illis ego verſatus ſum, quos in primis eſſe harum rerum prudentes audiebam. Ac de victu quidem, mihi perſuaſum eſt ſatìs id futurum, quod Cyaxares nobis ſit præbiturus: de bonâ verò valetudine, quòd & audirem & viderem tum civitates eas, quæ quò benè valeant operam dant, medicos eligere, tum imperatores militum gratiâ medicos educere, ità & ego, poſtquam mihi munus hoc mandatum fuit, ſtatim in hujus rei curam incubui: & opinor, ait, pater viros *me* artis medicæ admodùm gnaros mecum habere. Ad hoc pater reſpondit, Verùm, fili, inquit, medici, quos dicis, iſti, quemadmodùm ſunt veſtium laceratarum ſarcinatores quidam, ità & ipſi tum demùm, cùm aliqui in morbum inciderint, medentur iis: at ea quæ tibi incumbet bonæ valetudinis cura *eo quod exercent medici officio* præclarior erit; hoc enim tibi curæ eſſe oportet, nè exercitus omninò in morbos in-

1 Οὓς λέγεις, ὥσπερ ἱματίων ῥαγέντων &c.] Ab hâc medicorum imagine, haud multùm abludit ea, quam tradit Galenus ipſe, περὶ συστάσεως ἰατρικῆς p. 172. T. 2. Ἔνιαι μὲν γὰρ τῶν τεχνῶν αὐτὰ τὰ πράγματα δημιουργοῦσιν, ὥσπερ αἱ κατὰ τὴν ὑφαντικὴν καὶ σκυτοτομίαν. Ἔνιαι δὲ ἐπανορθοῦνται τὰ πονήσαντα, καθάπερ αἵ τε τὰ διεῤῥωγότα τῶν ἱματίων, καὶ τὰ διεσπασμένα τῶν ὑποδημάτων συῤῥάπτουσαι.

λειν. [1] Καὶ τίνα δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁδὸν ἰὼν, τοῦτο περιτελεῖν ἱκανὸς ἔσομαι; Αν μὲν δήπου χρόνον τινὰ μέλλῃς ἐν τῷ αὐτῷ μένειν, ὑγιεινοῦ δεῖ πρῶτον στρατοπέδου μὴ ἀμελῆσαι· τούτου δὲ οὐκ ἂν ἁμάρτοις, ἐάν περ μέλῃ σοι. Καὶ γὰρ λέγοντες οὐδὲν παύονται οἱ ἄνθρωποι περί τε τῶν νοσηρῶν χωρίων καὶ τῶν ὑγιεινῶν· μάρτυρες δὲ σαφεῖς ἑκατέροις αὐτῶν παρίστανται τά τε σώματα καὶ τὰ χρώματα. Επειτα δὲ, οὐ τὰ χωρία μόνον ἀρκέσει σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθητι πῶς πειρᾷ σὺ ἐπιμελεῖσθαι σεαυτοῦ, ὅπως ὑγιαίνῃς. Καὶ Κῦρος εἶπε, Πρῶτον μὲν πειρῶμαι, νὴ Δία, μηδέποτε ὑπερεμπίπλασθαι· δύσφορον γάρ· ἔπειτα δὲ ἐκπονῶ [2] τὰ εἰσιόντα· οὕτω γάρ μοι δοκεῖ ἥ τε ὑγίεια μᾶλλον παραμένειν, καὶ ἰσχὺς προσγίνεσθαι. Οὕτω τοίνυν δεῖ, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι. Η καὶ σχολὴ, ἔφη, ἔσται, ὦ πάτερ, σωμασκεῖν τοῖς στρατιώταις; Οὐ μὰ

cidat. Et quânam viâ, pater, ait, incedens, hoc præstare potero? Nimirum si diutiùs in eodem loco sis mansurus, primùm negligendum tibi non erit ut castra in regione ponas salubri: quod quidem facilè adsequêris, si curæ tibi fuerit. Etenim nunquam loqui desinunt homines tam de morbidis locis quàm salubribus: testes autem evidentes his utrisque adsunt, tum corpora tum colores. Deindè, regiones considerare non satìs erit, sed ad memoriam revocare debes quo pacto studeas tui ipsius curam gerere, ut rectè valeas. Et Cyrus inquit, Primùm quidem, herclè, operam do nè unquam nimiùm me repleam; nam grave & molestum est: deindè qui intrârunt *cibos* laborando digero: ità enim mihi videtur & valetudo magìs permanere firma, & robur accedere. Ità igitur, fili, inquit, & aliorum curam agere oportet. Num & otium, pater, ait, militibus ad exercenda corpora suppetet? Imò

1 Καὶ τίνα δὴ] Evangelista immeritò sanè à Grotio, ad Marc. 10. 26. Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Hebraismis gaudere dicitur, quòd nimirum καὶ interrogativè positam exhibeat. Sic enim & Noster & οἱ ἔξω alii loqui sæpè solent.

2 Τὰ εἰσιόντα] *Cibus* & *Potus* exprimuntur verbo huic affini, Marc. 7. 18. — τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον —

Δι', ἔφη ὁ πατὴρ, οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Δεῖ γὰρ δήπου στρατιὰν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δέοντα, μηδέποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις καταπορσύνουσαν κακὰ, ἢ ἑαυτῇ ἀγαθά. Ὡς χαλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον· πάντων δὲ χαλεπώτατον στρατιὰν ἀργὸν τρέφειν. [1] Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθίοντα ἐν στρατιᾷ, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψιλέστατα χρώμενα· ὥστε οὐδέποτε προσήκει στρατιὰν ἀργεῖν. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ οὐδὲ

verò, respondit pater, non modò *otium erit*, sed etiam necessitas *id postulabit*. Nam certè oportet exercitum, si officio suo sit satisfacturus, nunquam desinere vel hostibus damna vel sibi ipsi commoda adferre. Etenim difficile est vel unum hominem otiosum ali; multò etiam difficilius, fili, est, totam familiam; omnium verò difficillimum, exercitum otiosum alere. Plurima enim sunt in exercitu quæ comedunt, quæque tenui admodùm *commeatu instructa in bellum* feruntur, & quæcunque ceperint, iis largissimè utuntur: idcircò nunquam convenit exercitum esse otiosum. Dicis tu, pater, inquit, ut mihi videtur, quemadmo-

1 Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθίοντα &c.] Longa est injuria, quam huic fecêre loco interpretes; longæ ambages, quibus ad eum explicandum, dicam? an obscurandum usi sunt. Nè te per eas fatigatum teneam, interpretationem tibi do, quam Mureto partim, partim Stephano acceptam refero. Πλεῖστα τὰ ἐσθίοντα &c. non enim militibus tantùm cibo opus est, sed & caculis, calonibus, lixis, tum etiam equis, non iis modò quibus vehuntur equites, sed & iis qui sarcinas & impedimenta gestant; quæ omnia nisi alantur, certam pestem exercitui adferunt. Ideóque bonum imperatorem de commeatu & pabulo vel in primis solicitum esse oportet. Hucusque Muretus, ut videtur, rectè. Pergit: Sed fateor me non videre, quid sit, quod statim sequitur, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα. Nec sanè quisquam alius facilè hariolari poterit, quid ista sibi velint verba, si versiones solas consuluerit. Sed Stephanum audi; qui ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμᾶσθαι dici hoc loco arbitratur eos, qui bellum aggrediuntur, rebus necessariis, & nominatim commeatu, minimùm instructi. Perindè ac si diceret Auctor, Quamvis magna pars bellum aggrediatur rebus ad vitam necessariis minimùm instructa, tamen cùm in eas incidit & in potestate habet, cum nullâ parsimoniâ utitur, sed potiùs eas prodigit. Sic autem dictum erit ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενος, ut ὁρμώμενος ἀπ' ἐλασσόνων, & οὐκ ἀπὸ τοσούτων ὁρμώμενοι. Ità ferè Plutarchus verbo ὁρμᾶσθαι cum hâc præpos. utitur; Ὧν Περπέννας ὁ κορυφαιότατος ἐπεχείρησεν ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ ποιεῖν, ἀπὸ τῶν αὐτῶν μὲν ὁρμώμενος δυνάμεων καὶ παρασκευῶν. T. 1. p. 628.

γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελός ἐστι. Τὸν δέ γε ἐργάτην στρατηγὸν ἐγὼ, ἔφη, ἀναδέχομαι (ἢν μή τις θεὸς βλάπτῃ) ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστα ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν, καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας παρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε μελετᾶσθαι, ἔφη, ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων, ἀγῶνας ἄν τινάς μοι δοκεῖ, ὦ πάτερ, προειπὼν ἑκάστοις, καὶ ἆθλα προτιθεὶς, μάλιστα ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε, ὁπότε δέοιτο, ἔχειν ἂν παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ἔφη, ὦ παῖ· τοῦτο γὰρ ποιήσας, σάφ' ἴσθι, ὥσπερ χοροὺς, τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσήκοντα μελετώσας θεάσῃ. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴς τε τὸ προθυμίαν ἐμβαλεῖν στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον ἐστὶ, ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλ', ἔφη, ὦ παῖ, τοῦτό γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷόνπερ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει, οἵαπερ ὅταν τὸ θηρίον ὁρᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως, εὖ οἶδ' ὅτι, ἔχει ὑπακουούσας·

dùm iners agricola nulli ſit uſui, ità & imperatorem deſidem nulli eſſe uſui. Atqui ego quidem imperatorem, ait, induſtrium polliceor (niſi quis deus obſtet) id præſtaturum ut & rebus neceſſariis milites abundent, & corporibus ſint quàm optimè affectis. Verùm enimverò quod ad exercitationem, ait, ſingularum rerum bellicarum attinet, arbitror, ſi quis certamina quædam ſingulis indicat, & præmia proponat, eum maximè effecturum ut in ſingulis benè exercitati evadant, ità ut, ubi opus fuerit, iis paratis uti poſſit. Optimè dicis, fili, inquit: nam hoc ſi feceris, certò ſcias, ordines te *militum*, tanquam choros, in iis quæ officii ratio poſtulat ſemper occupatos ſpectaturum. At verò, inquit Cyrus, ad alacritatem militibus injiciendam nihil mihi magìs idoneum eſſe videtur, quàm bonas poſſe ſpes in animis hominum excitare. Verùm, fili, ait, hoc ſanè tale eſt, ac ſi quis in venatione canes eâdem ſemper inclamet voce, quâ, cùm feram videt, *utitur*. Nam primùm quidem, ſat ſcio, alacriter obediunt:

ἣν δὲ πολλάκις ψεύδηται αὐτὰς, τελευτῶσαι, οὐδ' ὁπόταν ἀληθῶς ὁρῶν καλῇ, πείθονται αὐτῷ. Οὕτω δὲ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἢν πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδηταί τις, τελευτῶν, οὐδ' ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ ὁ τοιοῦτος, πείθειν δύναται. Ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ, ὦ παῖ· ἄλλοι δ' ἐνίοτε λέγοντες ταὐτὸ διαπράττοιεν ἄν· τὴν δὲ αὐτοῦ παρόρμησιν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν πίστει διασώζειν. Ἀλλὰ, ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ πάτερ, καὶ καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, καὶ ἐμοὶ οὕτως ἥδιον. Τοῦ γε μὴν πειθομένους παρέχεσθαι τοὺς στρατιώτας οὐκ ἀπείρως μοι δοκῶ ἔχειν, ὦ πάτερ. Σύ τε γάρ με εὐθὺς τοῦτο ἐκ παιδίου ἐπαίδευες, σαυτῷ πείθεσθαι ἀναγκάζων· ἔπειτα τοῖς διδασκάλοις παρέδωκας, καὶ ἐκεῖνοι αὖ ταὐτὸ τοῦτο ἔπραττον. [1] Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐν τοῖς ἐφήβοις ἦμεν, ὁ ἄρ-

ſin frequenter eas decipiat, tandem, nè tum quidem obſequuntur ei, cùm *feram* verè conſpiciens clamando hortetur. Sic etiam ſe habet ſpei *excitandæ* ratio: ſi ſæpiùs quis injectâ bonorum expectatione fallat, is ad extremum, etiam cùm veras ſpes afferat, perſuadere non poteſt. Iis utique *imperatorem* ipſum dicendis, quæ non certò ſciverit, abſtinere, fili oportet; at alii ſi nonnunquam *ea* dicant, idem *quod ipſe volet* efficiant: ſuam verò incitationem ad ſumma pericula fide quàm maximè dignam ſervare oportet. At enimverò, pater, inquit Cyrus, & mihi rectè dicere videris, & ſic *facere* me magìs juvat. Atqui quâ ratione fieri poſſit ut obedientes ſint milites mihi, pater, nequaquam ignorare videor. Tute enim hoc me ſtatim à puero docebas, cùm tibi ipſi parere cogeres; deinde magiſtris *me* tradidiſti, atque illi quoque idem hoc agebant. Deindè, cùm jam inter ephebos verſati ſumus, præ-

1 Ἐπεὶ δὲ, ὡς &c.] Vir Cl. Lambertus Bos, in Obſerv. Miſcel. legendum putat, ἔπι δὲ, i. e. *Deindè, Prætereà,* Conjectura haec mihi non adeò arridet, ut propterea lectionem, quam libri tuentur omnes, mutem: præſertim cùm alibi etiam ἐπεὶ δὲ pro ἔπειτα poni videatur;

χων ἡμῶν αὐτοῦ τούτου ἰσχυρῶς ἐπεμελεῖτο· [1] καὶ οἱ νόμοι δὲ οἱ πολλοὶ δοκοῦσί μοι δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τούτων, ἐν ἅπασιν ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ προτρέπον πείθεσθαι μάλιστα ὄν, τὸ τὸν μὲν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἀτιμάζειν τε καὶ κολάζειν. Καὶ ἐπὶ μέν γε τὸ ἀνάγκῃ πείθεσθαι, ἔφη, αὕτη, ὦ παῖ, ἡ ὁδός ἐστιν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖττον τούτου, τὸ ἑκόντας πείθεσθαι, ἄλλη συντομωτέρα ὁδός ἐστιν. Ὃν γὰρ ἂν ἡγήσωνται περὶ τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. Γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοὺς ἐπιτάξοντας ὅ, τι

fectus noſter hujus ipſius rei curam enixè admodùm agebat; quin leges etiam pleræque videntur mihi hæc duo maximè docere, imperare *ſcilicet* & eſſe ſub imperio. Quapropter equidem de his cogitans, in omnibus videre mihi videor hortamen ad obediendum efficaciſſimum id eſſe, ſi is qui dicto audiens eſt & laude & honore, contumax autem & ignominiâ & ſupplicio, afficiatur. Ad efficiendum ſanè, inquit, ut neceſſitate *coactus* quis pareat, hæc, fili, via eſt: verùm ad id quod hoc multò melius eſt, ut *nempè* ultrò pareant homines, alia via eſt magìs compendiaria. Nam quemcunque exiſtimant ſeipſis in iis *conficiendis* quæ ſibi ſint utilia prudentiorem, huic homines libentiſſimè parent. Hoc autem ità ſe habere, cùm in multis aliis, tum certè in ægrotantibus licet animadvertere, qui libentiſſimo animo id præcepturos arceſſunt

deatur; ut apud Plutarch. T. 1. p. 621. Ἐπεὶ δὲ, πρὸς Κίμωνα εἰς τὸ στρατόπεδον πορευθεὶς, ἐξ αἰτίας τινὸς καὶ διαβολῆς ἔδεισε — Ubi, ἐπεὶ vertendum eſt, *Deinde*; non, ut Interpres, *Poſtquam.* Et apud Herodotum, Ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι &c. lib. 2. p. 100.

1. Καὶ οἱ νόμοι δὲ &c.] Particulam δὲ orationi, à καὶ incipienti, ſic ferè inſerunt elegantiores Græci. Id quod tum præcipuè uſu venit, cùm aliquid iis, quæ modò præceſſerant, quod plus ſit majúſve, adjicere parant. Atque ità loqui ſolent Scriptores Sacri; Act. 5. 32. — καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον — & 2 Tim. 3. 12. Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες — Ubi, καὶ δὲ verti poteſt, *Quin etiam.*

χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάττῃ δὲ, ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται· καὶ οὕς γ' ἂν νομίζωσί τινες βέλτιον ἑαυτῶν ὁδοὺς εἰδέναι, [1] ὡς ἰσχυρῶς τούτων οὐδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσιν· ὁπότε δὲ οἴονται πειθόμενοι κακόν τι λήψεσθαι, οὔτε ζημίαις πάνυ τι θέλουσιν εἴκειν, οὔτε δώροις ἐπαίρεσθαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ δῶρα ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ κακῷ ἑκὼν οὐδεὶς λαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, εἰς τὸ πειθομένους ἔχειν οὐδὲν εἶναι ἀνυσιμώτερον τοῦ φρονιμώτερον δοκεῖν εἶναι τῶν ἀρχομένων. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Καὶ πῶς δή τις, ὦ πάτερ, τοιαύτην δόξαν περὶ αὐτοῦ τάχιστα παρασχέσθαι ἂν δύναιτο; Οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὦ παῖ, συντομωτέρα ὁδὸς περὶ ὧν ἂν βούλῃ δοκεῖν φρόνιμος εἶναι, ἢ τὸ γενέσθαι περὶ τούτων φρόνιμον. Καθ' ἓν δὲ ἕκαστον περὶ τούτων σκοπῶν, γνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. Ἢν γὰρ βούλῃ, μὴ ὢν ἀγαθὸς γεωργὸς, δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸς, ἢ ἱππεὺς, ἢ ἰατρὸς, ἢ

quod faciendum ſit; itidemque in mari, gubernatoribus perquàm libenter parent qui unà navigant; quos item arbitrentur aliqui meliùs quàm ſe vias nôſſe, ab iis nè ſint à tergo relicti totis viribus enituntur; cùm autem futurum putant uti ex obedientiâ detrimenti quid capiant, *tum verò* nec ſuppliciis admodùm cedere, nec donis excitari volunt. Neque enim dona quiſquam ſuo damno libens accipit. Dicis tu, pater, ait, nihil ad hoc, ut *ſuos* quis obſequentes habeat, efficacius eſſe, quàm ut ſibi ſubjectis prudentior videatur. Dico *id* equidem, inquit. At quo pacto, pater, poſſit aliquis opinionem ejuſmodi de ſe quàm primùm exhibere? Nulla eſt, inquit, fili, via magìs compendiaria, quàm ut, quibus in rebus prudens videri volueris, in iis *reverà* prudens ſis. Quòd ſi hæc ſingulatim conſideres, vera me dicere intelliges. Nam ſi, bonus agricola cùm non ſis, bonus videri velis, vel eques, vel medicus, vel

1 Ὡς ἰσχυρῶς τούτων &c.] Verbum aliquod hìc Stephano deeſſe viſum eſt; iſque adeò locum ſic ſupplendum putavit, ὡς ἰσχυρῶς τούτων ἔχονται, οὐδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσι. Conjectura vehementer placet; eamque libens in textum reciperem, niſi codices reclamarent omnes.

αὐλητὴς, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν, ἐννόει, πόσα γε ἂν δέοι σε μηχανᾶσθαι, τοῦ δοκεῖν ἕνεκα. Καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν τέ σε πολλοὺς, ὅπως δόξαν λάβῃς, καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἑκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκὼς εἴης ἂν, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου ἂν πεῖραν δοίης, ἐξεληλεγμένος τ' ἂν εἴης, καὶ προσέτι ἀλαζὼν φαίνοιο. Φρόνιμος δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἄν τις τῷ ὄντι γένοιτο; Δηλονότι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μὲν ἔστι μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἂν, ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ, οὔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενος, φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης· ὅ, τι δὲ γνοίης βέλτιον ὂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος ἂν τούτου ὡς ἂν πραχθείη. Καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τούτου, οὗ ἂν δέῃ, φρονιμωτέρου ἀνδρὸς, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων (ὅπερ ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι) δηλονότι ἡ αὐτὴ

tibicen, vel aliud quidpiam, quàm multa machinari tibi opus fuerit, ut *talis* videare, cogita. Et ſi quidem tum multis te ut laudent perſuaſeris, quò *hanc* de te opinionem excites, tum præclaros ad horum quælibet apparatus acquiſiveris, jam *ſic demùm* eris deceptor, & paulò poſt, ubi periculum *tui* feceris, in fraude deprehenſus etiam eris, & præterea vanus videberis. Prudens autem in eo quod profuturum eſt quo quiſpiam pacto reverà fiat? Nimirum ſi ea, inquit, fili, quæcunque diſcendo cognoſci poſſunt, didiceris, quemadmodùm aciei inſtruendæ artem *jam* didiciſti: quæcunque verò, nec ab hominibus diſci poſſunt, nec providentiâ humanâ proſpici, *de iis* ſi per vaticinationem à diis certior factus fueris, cæteris prudentior eris: ſi *denique*, quod ut fiat ſatius eſſe intellexeris, id ut fiat curam adhibueris. Id enim *faciendum* curare, quod *fieri* oporteat, prudentioris eſt viri, quàm negligere. At verò ad conciliandam eorum quibus præſumus benevolentiam (quod quidem ego in maximis duco) eadem *eſt* haud dubiè

ὁδὸς, ἥπερ εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέργεσθαι ἐπιθυμοίη. Εὖ γὰρ οἶμαι δεῖν ποιοῦντα φανερὸν εἶναι. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν, τὸ ἀεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν, οὓς ἄν τις ἐθέλῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἤν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς [1]συμβαίνῃ, καὶ συναχθόμενον, ἤν τι κακὸν, καὶ συνεπικουρεῖν προθυμούμενον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφοβούμενον μή τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον ὡς μὴ σφάλλωνται, ἐπὶ ταῦτά πως δεῖ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν. Καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων δὲ, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρχοντα δεῖ τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα φανερὸν εἶναι· ἢν δὲ ἐν χειμῶνι, τοῦ ψύχους· ἢν δὲ δέῃ μοχθεῖν, τῶν πόνων· πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερώτερον δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων εἶναι. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Θάρρει μέντοι, ἔφη, ὦ

via, quâ *utendum eſt illi* qui ab amicis diligi cupiat. Dandam enim operam puto ut palàm ſit beneficus. Sed hoc quidem, fili, difficile eſt, poſſe ſemper, quoſcunque velit quiſpiam, beneficiis afficere: ut verò unà gaudere videatur, ſi quid eis proſperè eveniat, & unà dolere ſi quid adverſi, & prompto eſſe animo dubiis eorum rebus unà ſuccurrendis, & ſolicitus nè quâ in re labantur, & ſtudioſè providere nè infelici ſucceſſu rem gerant, in his magìs quodammodò oportet ſocium *te* præbere. Jam verò in rebus gerendis, ſi per æſtatem ſint *gerendæ*, oportet imperatorem palàm ſe ſolis maximè patientem exhibere; ſin per hyemem, frigoris; & ſi laborandum ſit, laborum: nam hæc omnia ad conciliandum eorum quibus quis præſit amorem conducunt. Dicis tu, pater, inquit, oportere imperatorem omnia tolerantiùs pati quàm eos qui ſunt ſub *ejus* imperio. *Id* utique dico, inquit. Tu tamen, fili, ait, bono ſis animo: certò enim hoc ſcias, labores eoſdem ſimilibus corpo-

1 Συμβαίνῃ] Hanc ſcripturam exhibent, quam cum Stephano vulgatæ illi συμβαίνει Editiones Argentor. Ingolſt. & Stobæus; præferendam duxi.

ποιῇ· εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, [1] ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἅπτονται, ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου· ἀλλ' ἐπικουφίζει τι ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι οὐ λανθάνει, ὅ, τι ἂν ποιοίη. Ὁπότε δὲ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνοιέν τε, πονεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἠσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δ' ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τοῦ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν ἤδη τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἄν τις σοι δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλεῖον ἕξειν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ' ἂν ὅσῳ οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι, καὶ τοὺς ἑπομένους βελτίους ἔχειν, τόσῳ δ' ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην· ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ἃ ἂν οἰώμεθα πλείστου ἡμῖν ἄξια εἶναι, ταῦτα πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων

ribus, imperatoris *ſcilicet* & privati, æquè graves non eſſe; ſed ipſe honos labores nonnihil leviores facit imperatori, & quòd intelligat, minimè latere, quicquid *ipſe* agat. Ubi verò, pater, res neceſſarias jam habeant milites, rectè valeant, labores perferre poſſint, in bellicis artibus exercitati ſint, & obnixè ſtrenui videri cupiant, & *denique* facere imperata quàm detrectare ipſis ſit jucundius, nonnè jam tum ſapere tibi quis videretur, ſi cum hoſte quàm primùm confligere vellet? *Ità* profectò, inquit, ſi quidem ſuperiori conditione ſit futurus: ſin minùs, ego certè quanto & meliorem me eſſe exiſtimaverim, & meliores mecum habere, tanto magìs caverem: quemadmodùm & alia, quæ à nobis plurimi æſtimanda eſſe putemus, ut quàm maximè in tuto ſint, operam damus. At quâ potiſſimùm ratione poſſit quis, pater, meliori

1 Ὅτι τῶν ὁμοίων &c.] Sententiam hanc Cicero in lib. 2. Diſput. Tuſc. hæc verba præfatus tranſtulit, "Itaque ſemper Africanus Socraticum Xenophontem in manibus habebat; cujus in primis laudabat illud, quod diceret, *eoſdem labores non æquè graves eſſe imperatori & militi: quòd ipſe honos laborem leviorem faceret imperatori.* p. 160. Ed. Cantab.

πῶς ἄν τις δύναιτο μάλιστα; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι τοῦτο φαῦλον, ὦ παῖ, οὐδ' ἁπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσειν, καὶ ἐπίβουλον εἶναι, καὶ κρυψίνουν, καὶ δολερὸν, καὶ ἀπατεῶνα, καὶ κλέπτην, καὶ ἅρπαγα, [1] καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν, Ω Ἡράκλεις, οἷον σὺ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι. Οἷος ἂν, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴης. Πῶς μὴν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς καὶ ἐφήβους τἀναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε, πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ πρὸς τοὺς πολίτας· ὅπως δέ γε τοὺς πολεμίους δύναισθε κακῶς ποιεῖν, οὐκ οἶσθα μανθάνοντας ὑμᾶς πολλὰς κακουργίας; Οὐ δῆτ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ πάτερ. Τίνος μὴν, ἔφη, ἕνεκα ἐμανθάνετε τοξεύειν; Τίνος δ' ἕνεκα, ἀκοντίζειν; Τίνος δ' ἕνεκα, [2] δολοῦν ὗς ἀγρίους πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι; Τί δὲ, ἐλάφους ποδάγραις καὶ

esse quàm hostes conditione? Non herclè, inquit, non jam de levi, fili, neque simplici re percontaris: sed certò scias oportere eum qui præstaturus hoc sit, & insidiatorem esse, & mentis suæ occultatorem, & fraudulentum, & veteratorem, & furem, & raptorem, & in quâvis re plus quàm hostes habendi appetentem. Et Cyrus ad ea ridens ait, Dii boni, qualem esse me virum, tu, pater, oportere dicis! Qualis, inquit, si fueris, fili, & justissimus sis & legum observantissimus. At quî fit, ait, ut, pueri cùm essemus & ephebi, his contraria nos doceretis? Immò, inquit, etiam nunc profectò, erga amicos *utique* & cives: hostes verò ut lædere possitis nonnè nôsti multas vos didicisse nequitias? Minimè equidem, pater, inquit. Cur ergò, ait *ille*, sagittare discebatis? Cur, jaculari? Cur, sues agrestes retibus & foveis fallendo captare? Cur, cervos pedicis &

1 Καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην] Anteà, πλεονεκτεῖν. Sed aptiùs Stephani & Mureti judicio, scribitur πλεονέκτην, continuatâ & hîc orationis formâ. Horum judicium confirmat MS. Bodleian. necnon, Leunclavio teste, liber Budensis, quo Camerarium usum dicit.

2 Δολοῦν] Rectè hoc verbum pro δουλοῦν, quod hactenùs obtinuit, substituendum arbitratus est Stephanus. Nam pro hâc emendatione facit, primùm, res ipsa; cùm is, qui apros

retibus

ἀρπεδόναις; Τί δὲ λέουσι καὶ ἄρκτοις καὶ παρδάλεσιν οὐκ εἰς τὸ ἴσον καθιστάμενοι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μετὰ πλεονεξίας τινὸς ἀεὶ ἐπειρᾶσθε ἀγωνίζεσθαι πρὸς αὐτά; Η οὐ γινώσκεις ὅτι ταῦτα πάντα κακουργίαι τινὲς, καὶ ἀπάται, καὶ δολώσεις, καὶ πλεονεξίαι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, θηρίων γε· ἀνθρώπων δὲ εἰ καὶ δόξαιμι βούλεσθαι ἐξαπατῆσαί τινὰ, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμβάνων. Οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οἶμαι, ἔφη, οὐδ' ἀκοντίζειν ἄνθρωπον ἐπετρέπομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν ἐδιδάσκομεν· ἵνα γε νῦν μὲν μὴ κακουργοίητε τοὺς φίλοις, εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύναισθε καὶ ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. Καὶ ἐξαπατᾶν δὲ καὶ πλεονεκτεῖν οὐκ ἐν ἀνθρώποις ἐπαιδεύομεν ὑμᾶς, ἀλλ' ἐν θηρίοις, ἵνα μηδ' ἐν τούτοις τοὺς φίλους βλάπτοιτε· εἰ δέ ποτε πόλε-

laqueis? Cur cum leonibus & urſis & pardis non æquo marte pugnabatis, ſed aliquâ ſemper conditione ſuperiori adverſùs haſce *feras* certare nitebamini? Annon animadvertis hæc omnia nequitias eſſe, & fraudes, & dolos, & melioris conditionis captationes? *Sunt* herclè, inquit Cyrus, adverſùs feras quidem; at hominum quenquam ſi modò decipere velle viderer, multas *me* plagas accipere *ſolitum* novi. Neque enim ſagittis, opinor, *pater* inquit, neque jaculo hominem vobis ferire permiſimus, ſed ſcopum petere docebamus; non quidem ut in præſens noceretis amicis, verùm ſi quando bellum obortum ſit, etiam homines ictu certo ferire poſſetis. Atque adeò fallaciis utendi & meliorem aliquam conditionem præripiendi ratione non in hominibus vos inſtituimus, ſed in feris, nec his *quidem artibus* ut amicos læderetis; at ſi-

retibus & foveis capit, dolo adverſùs illos utatur, non vi apertâ, de quâ potiùs, quàm de dolo dicendum eſſet τὸ δουλοῦν: deindè, quòd & præcedit δολερὸν & ſequitur δολώσεις. Et lectionem ſanè quam Stephanus, his rationibus adductus, reponendam cenſuit, MS. Bodl. clarè repræſentat. Huic etiam ſuffragium ſuum dedit Cl. Lamb. Bos; qui ſimilem planè locum ex Plutarchi protulit *amatorio* p. 757. T. 2. Ευχονται δ' Αελσαίῳ δολοῦντες ὀρύγμασι καὶ βρόχοις λύκους καὶ ἄρκτους — Ubi habemus δολοῦν ὀρύγμασι καὶ βρόχοις, ut hîc δολοῦν πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι.

μος γένοιτο, μηδὲ τούτων ἀγύμναστοι εἴητε. Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ πάτερ, εἴπερ χρήσιμά ἐστιν ἀμφότερ' ἐπίστασθαι, εὖ τε ποιεῖν καὶ κακῶς ἀνθρώπους, καὶ διδάσκειν ἀμφότερα ταῦτα ἔδει ἐν ἀνθρώποις. Ἀλλὰ λέγεται, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων γενέσθαι ποτὲ ἀνὴρ διδάσκαλος τῶν παίδων, ὃς ἐδίδασκεν ἄρα τοὺς παῖδας [1] τήν τε δικαιοσύνην, ὥσπερ καὶ σὺ κελεύεις, καὶ ἀδικίαν· μὴ ψεύδεσθαι, καὶ ψεύδεσθαι· καὶ μὴ ἐξαπατᾷν, καὶ ἐξαπατᾷν· καὶ μὴ διαβάλλειν, καὶ διαβάλλειν· καὶ μὴ πλεονεκτεῖν, καὶ πλεονεκτεῖν. Διώριζε δὲ τούτων ἅ τε πρὸς τοὺς φίλους ποιητέον ἦν, καὶ ἃ πρὸς τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἔτι δὲ προβὰς ταῦτα ἐδίδασκεν, ὡς τοὺς φίλους δίκαιον εἴη ἐξαπατᾷν, ἐπί γε ἀγαθῷ· καὶ κλέπτειν τὰ τῶν φίλων, ἐπί γε ἀγαθῷ. Καὶ ταῦτα διδάσκοντα ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν ἦν πρὸς ἀλλήλους τοὺς παῖδας ταῦτα ποιεῖν· ὥσπερ καὶ ἐν πάλῃ φασὶ τοὺς Ἕλληνας διδάσκειν

quandò bellum ſit obortum, neque in his inexercitati eſſetis. Atqui, pater, inquit, ſi utraque ſcitu ſunt utilia, tam benè quàm malè facere hominibus, hæc etiam utraque erant in hominibus docenda. Fertur utique, fili, ait *ille*, tempore majorum noſtrorum virum quendam fuiſſe puerorum magiſtrum, qui nimirum juſtitiam pueros doceret, quemadmodùm tu quoque jubes, & injuſtitiam; non mentiri, & mentiri; non fallere, & fallere; non calumniari, & calumniari; non *aliis* præripere commodum, & præripere. Diſtinguebat etiam quænam horum erga amicos, quæ adverſùs inimicos facienda eſſent: atque adeò progreſſus ulteriùs hæc docebat, amicos decipere, *ipſorum* bono quidem, juſtum eſſe; & amicorum res, *ipſorum* quidem bono, furari. Hæc qui docebat pueros ad ea inter ſe facienda exercuerit etiam neceſſe erat; quemadmodùm & in luctâ circumveniendi rationem Græcos docere

1 Τήν τε δικαιοσύνην] In vulgatis, voces καὶ ἀδικίαν non leguntur. Sed particula copulativa τε ante δικαιοσύνην, ad aliquid ducere videtur, quod juſtitiæ mox opponendum ſit; ſicut & cætera inter ſe pugnant hujus periodi membra. Igitur Leunclavii conjecturam, quæ Stephano etiam valdè arriſit, ſecutus, voces καὶ ἀδικίαν ſuo loco inſerendas curavi; orationi enim complendæ vel hæ vel ſimiles omninò deeſſe videntur.

ἐξαπατᾶν, καὶ γυμνάζειν δὲ τοὺς παῖδας πρὸς ἀλλήλους τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν. Γενόμενοι οὖν τινες οὕτως εὐφυεῖς καὶ πρὸς τὸ εὖ ἐξαπατᾶν, καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖν οὐκ ἀφυεῖς ὄντες, οὐκ ἀπείχοντο οὐδ᾽ ἀπὸ τῶν φίλων, τὸ μὴ οὐχὶ πλεονεκτεῖν αὐτῶν πειρᾶσθαι. Εγένετο οὖν ἐκ τούτου [1] ῥήτρα, ᾗ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἁπλῶς διδάσκειν τοὺς παῖδας, ὥσπερ τοὺς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διδάσκομεν ἀληθεύειν, καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, μηδὲ κλέπτειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῖεν, κολάζειν· ὅπως σὺν τοιούτῳ ἔθει ἐθισθέντες, πρᾳότεροι πολῖται γένοιντο. Επεὶ δὲ ἔχοιεν τὴν ἡλικίαν, ἥνπερ σὺ νῦν ἔχεις ἤδη, καὶ τὰ πρὸς τοὺς πολεμίους νόμιμα ἐδόκει ἀσφαλὲς εἶναι διδάσκειν. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι ἐξενεχθῆναι δοκεῖτε πρὸς τὸ ἄγριοι πολῖται γενέσθαι, ἐν τῷ αἰδεῖσθαι ἀλλήλους

aiunt, atque etiam exercere pueros ut inter ſe hoc facere poſſint. Itaque cùm nonnulli naturâ eſſent ingenioſi & ad ſcitè decipiendum, & ad *aliis* aliquid ſcitè præripiendum, ac fortaſſè etiam ad lucrandi ſtudium non inepti eſſent, nec ab amicis quidem abſtinebant, quò minùs eis aliquid præripere conarentur. Factum eſt igitur indè decretum, quo nunc etiam utimur, ut ſimpliciter docerentur pueri, quemadmodùm ſervos docemus erga nos veraces eſſe, & non fallaciis uti, nec furari, nec quidquam *alicui* plus habendi deſiderio eripere: ſi *quid* autem contra hæc facerent, ut caſtigarentur; quò *nimirum* manſuetiores, his moribus adſuefacti, cives exiſterent. At poſtquam eâ eſſent ætate, quâ tu jam nunc es, *tunc ſanè iis* & jura adverſùs hoſtes *ſervanda* tutò tradi poſſe putabant. Non enim ampliùs *eò* efferri poſſe videmini, ut cives feri evadatis, cùm *ità* ſimul nutriti & educati eſtis, ut vos mutuò

1 Ῥήτρα] In omnibus ferè editis, φρήτρα hîc perperam legitur. Nos, re quidem ipſâ duce, Stephanum, Leunclavium, & Muretum ſequendos omninò putavimus, qui primi ῥήτραν haud dubiè recipiendam animadvertêre. Hanc porrò vocem in margine MS. Bodl. laudatam invenimus. Græci autem, teſte Plutarcho, T. 1. p. 43 & 47. & T. 2. p. 213. Leges à Lycurgo latas ῥήτρας dixêre.

συντεθραμμένοι· ὥσπερ γε καὶ περὶ ἀφροδισίων οὐ διαλεγόμεθα πρὸς τοὺς ἄγαν νέους, ἵνα μὴ πρὸς τῇ ἰσχυρᾷ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῖς ῥᾳδιουργίας προσγενομένης, ἀμέτρως αὐτῇ χρῷντο οἱ νέοι. Νὴ Δί', ἔφη· ὡς τοίνυν ὀψιμαθῆ με ὄντα τούτων τῶν πλεονεξιῶν, ὦ πάτερ, μὴ φείδου, εἴ τι ἔχεις, διδάσκειν [1]ὅπως πλεονεκτήσω ἐγὼ τῶν πολεμίων. Μηχανῶ τοίνυν, ἔφη, ὁπόση ἐστὶ δύναμις, τεταγμένοις τοῖς σαυτοῦ ἀτάκτους λαμβάνειν τοὺς πολεμίους· καὶ ὡπλισμένοις, ἀόπλους· καὶ ἐγρηγορόσι, καθεύδοντας· καὶ φανεροὺς σοὶ ὄντας, ἀφανὴς ὢν αὐτὸς ἐκείνοις· καὶ ἐν δυσχωρίαις αὐτοὺς γιγνομένους, ἐν ἐρυμνῷ αὐτὸς ὢν, ὑποδέξῃ. Καὶ πῶς ἄν, ἔφη, τις τοιαῦτα, ὦ πάτερ, ἁμαρτάνοντας δύναιτο ἂν τοὺς πολεμίους λαμβάνειν; Ὅτι, ἔφη, ὦ παῖ, πολλὰ μὲν τούτων ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς πολεμίους πάσχειν. [2]Σιτοποιεῖσθαί τε γὰρ ἀνάγκη ἀμφοτέρους, κοιμᾶσθαί τε

revereamini: ficuti de rebus venereis ad valdè juvenes verba non facimus, nè accedente ad vehementem eorum libidinem audaciâ, immodicè huic *libidini* indulgeant juvenes. Ità profectò, inquit *Cyrus*: quapropter me, ceu ferò accedentem ad difcendum rationes illas præripiendi commoditates, pater, docere, fi quid habes, nè recufato, quò ego meliori fim, quàm hoftes, conditione. Igitur enitere, inquit, quantum potes, ut cum tuis inftructis hoftes non inftructos deprehendas; & cum armatis, inermes; & cum vigilantibus, dormientes; & abs te confpectos, cùm ipfi te non videant; & ut difficultatibus locorum impeditos, ipfe in loco munito conftitutus, excipias. Et quonam modo pater, inquit, poffit aliquis hoftes in hujufmodi erroribus deprehendere? Quoniam, fili, ait, multa talia cùm vobis tum hoftibus accidere neceffe eft. Nam utrofque cibum fumere neceffe eft, utrofque etiam fomnum

1 Ὅπως πλεονεκτήσω &c.] Ut τοῦ πλεονεκτεῖν & πλεονεξίας (quibus crebrò ufus eft Xenophon) innotefcat vis, eam haud abs re forfan conftare notandum eft, in dolis intendendis, in infidiis locandis, in confiliis occultandis, omníque adeò præripiendâ occafione, quâ quis alium fallere, anteire, & fuperare queat.

2 Σιτοποιεῖσθαι] Interpretes alii alio modo verbum hoc exponunt: Philelphus *frumentatum ire*, Leunclavius, *victûs rationem expedire*, reddit. Suidam ego fequendum duxi, qui

ἀμφοτέρους, καὶ ἕωθεν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα σχεδὸν ἅμα πάντας ἀποχωρεῖν δεῖσθαι· καὶ ταῖς ὁδοῖς, ὁποῖαι ἂν ὦσι, τοιαύταις ἀνάγκη χρῆσθαι· ἃ χρή σε πάντα κατανοοῦντα, ἐν ᾧ μὲν ἂν ὑμᾶς γιγνώσκῃς ἀσθενεστάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾧ δ' ἂν τοὺς πολεμίους αἰσθάνῃ [1] εὐχειρωτοτάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα ἐπιτίθεσθαι. Πότερον δ', ἔφη ὁ Κῦρος, ἐν τούτοις μόνον ἔστι πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις τισί; Καὶ πολύ γε μᾶλλον, ἔφη, ὦ παῖ· ἐν τούτοις μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες ἰσχυρὰς φυλακὰς ποιοῦνται, εἰδότες ὅτι δέονται. Οἱ δ' ἐξαπατῶντες τοὺς πολεμίους δύνανται, καὶ θαρσῆσαι ποιήσαντες, ἀφυλάκτους λαμβάνειν· καὶ διῶξαι [2] παραδόντες ἑαυτούς,

capere, ac manè ad *factu* necessaria simul ferè omnibus secedendum est; & viis, qualescunque fuerint, talibus uti necesse est: quæ te omnia considerantem oportet, ubi quidem vos maximè imbecillos esse animadverteris, ibi summâ cautione uti: ubi verò posse senseris hostes facillimè opprimi, ibi potissimùm eos adoriri. Num verò in his duntaxat, ait Cyrus, meliori esse conditione licet, an etiam in quibusdam aliis? *In aliis*, & sanè multò magìs, inquit, fili: nam in his quidem plerumque omnes cautiones adhibent accuratas, quippe quas necessarias esse intelligant. Qui verò hostibus fallendis operam dant, possunt *eos*, & injectâ fiduciâ, incautos opprimere; & concessâ se insequendi facultate, eo-

id hîc accipi scribit pro τροφὴν λαμβάνειν, *cibum sumere*. Sensus hoc modo exoritur tum huic loco consentaneus, tum iis quæ Noster lib. hujus Historiæ 7. tradit, nempè, οὐδαμοῦ ἀνθρώπους εὐχειρωτοτέρους εἶναι, ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς &c.

1. Εὐχειρωτοτάτους] Omninò placet hæc lectio, quam Stephanus & Leunclavius ex conjecturâ restituendam pronuntiârunt. Vulgati habent εὐχειροτάτους. Sed εὐχείρωτος ferè, non item εὔχειρος, dici solet qui *facilè subjugari*, seu *capi potest*. Atque ità Xenophontem ipsum hâc usum esse voce ex iis constat, quæ modò ex eo ad σιτοποιεῖσθαι attulimus. Et, ut ex hâc voce, ità ex illâ καρτερώτερον p. 85. syllabam excidisse, iidem docti viri putârunt: cùm Xenophon alibi eum καρτερικὸν dicere soleat, quem loco citato καρτερὸν appellat. Ut, Ἀπομν. lib. 1. p. 414. — πρὸς χειμῶνα καὶ θέρος καὶ πάντας πόνους καρτερικώτατος.

2 Παραδόντες] Legitur etiam περιδόντες. Ut verò illud huic præponam auctores mihi sunt Muretus, Stephanus, & Leunclavius. Utrocunque autem modo legas, loci sensus satìs constabit, Sapienter scil. facturum imperatorem,

ἀτάκτους ποιῆσαι· καὶ ἐς δυσχωρίαν φυγῇ ὑπαγαγόντες, ἐνταῦθα ἐπιτίθεσθαι. Δεῖ δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, φιλομαθῆ σε τούτων πάντων ὄντα, οὐχ, οἷς ἂν μάθοις, τούτοις μόνοις χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιητὴν εἶναι τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους μηχανημάτων· ὥσπερ καὶ οἱ μουσικοὶ οὐχ, οἷς ἂν μάθωσι, τούτοις μόνον χρῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέλη πειρῶνται ποιεῖν. Καὶ σφόδρα μὲν
1 καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθηρὰ εὐδοκιμεῖ, πολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ καινὰ μηχανήματα εὐδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπατᾶν δύνανται τοὺς πολεμίους. Εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο μετενέγκοις ἐπ' ἀνθρώπους, ἢ τὰς μηχανὰς, ἃς καὶ πάνυ ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηρίοις ἐμηχανῶ, οὐκ οἴει ἂν, ἔφη, πρόσω πάνυ ἐλάσαι τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους πλεονεξίας; Σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰς ὄρνιθας ἐν

rum ordines perturbare; & cùm fugâ *simulatâ* paulatim in difficilia loca perduxerint, ibi aggredi. Oportet autem te, fili, inquit, qui hæc omnia discendo callere cupis, non, quæcunque didiceris, his solis uti, sed ipsum etiam machinationum esse adversùs hostes opificem: quemadmodùm & musici non iis tantùm, quos didicêre, modis utuntur, sed alios etiam facere conantur. Ac vehementer quidem cùm in musicis quæ nova sunt & florida probantur, tum verò multò magìs in rebus bellicis novæ machinationes laudantur: hæ enim faciliùs hostes decipere possunt. Quòd si tu quidem, fili, ait, nihil aliud in homines transferas, quàm eas molitiones quas vel adversùs bestias minutas admodùm excogitabas, nonne *te*, inquit, plurimùm in rationibus, quibus hoste superior evadas, inveniendis profecturum putas? Nam tu quidem

peratorem, qui hostibus se suosque insequendi occasionem nonnunquam præbet; illi enim, dum incautè sequuntur eos qui fugam simulant, ordines solent deserere.

1 Καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς &c.] Priorem hujus sententiæ partem ab Homero Xenophon accepisse videtur: sic enim ille;

Τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
Ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται. Οδυσ. α'. v. 351—2. Nec aliter Pindarus:
—— Αἴνει δὲ παλαιὸν
Μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων
Νεωτέρων. Ολυμπ. θ'. v. 73. & seq.

τῷ ἰσχυροτάτῳ χειμῶνι ἀνιστάμενος, ἐπορεύου νυκτός· καὶ πρὶν κινεῖσθαι τὰς ὄρνιθας ἐπεποίητό σοι ἐπὶ τούτῳ αἱ πάγαι αὐταῖς, καὶ τὸ κεκινημένον χωρίον ἐξείκαστο τῷ ἀκινήτῳ· ὄρνιθες δὲ ἐπεπαίδευντό σοι, ὥστε σοὶ μὲν τὰ συμφέροντα ὑπηρετεῖν, τὰς δὲ ὁμοφύλους ὄρνιθας ἐξαπατᾷν· αὐτὸς δ' ἐνήδρευες, ὥστε ὁρᾷν μὲν αὐτὰς, μὴ ὁρᾶσθαι δὲ ὑπ' αὐτῶν· εἶχες δ' ἐπιμέλειαν τοῦ φθάνειν ἕλκων τὰ πετεινὰ πρὸ τοῦ φυγεῖν. Πρὸς δ' αὖ τὸν λαγὼ, ὅτι μὲν ἐν σκότει νέμεται, τὴν δ' ἡμέραν ἀποδιδράσκει, κύνας ἔτρεφες, αἳ τῇ ὀσμῇ αὐτὸν ἀνεύρισκον. Ὅτι δὲ ταχὺ ἔφευγεν, ἐπεὶ εὑρεθείη, ἄλλας κύνας εἶχες ἐπιτετηδευμένας πρὸς τὸ κατὰ πόδας αἱρεῖν. Εἰ δὲ καὶ ταύτας ἀποφύγοιεν, τοὺς πόρους αὐτῶν ἐκμανθάνων, καὶ πρὸς οἷα χωρία φεύγειν αἱροῦνται οἱ λαγὼ, ἐν τούτοις τὰ δίκτυα δυσόρατα ἐνεπετάννυες, [1] ἵνα ἐν τῷ σφόδρα φεύγειν, αὐτὸς ἑαυ-

hyeme ſurgens ſæviſſimâ, ad *captandas* aves noctu ire ſolebas; & priuſquàm aves ſe commoverent, *jam* eis erant abs te poſita in hunc finem retia, & quem moveras locus erat immoto perſimilis: *quædam* autem tibi aves erant *ità* edoctæ, ut tuis quidem commodis ſervirent, ſui verò generis aves in fraudem pellicerent: ipſe in inſidiis *ità* te abdebas, ut illas tu quidem cerneres, ab illis verò cerni non poſſes: curam etiam adhibuiſti, ut volucres priùs trahendo anteverteres, quàm fugerent. Rurſùs autem adverſùs leporem, quòd is in tenebris paſtum quærat, interdiù verò fugit, canes alebas, quæ eum odoratu inveſtigarent. Quoniam verò, poſtquam fuerit inventus, celeriter in fugam ſe conjiceret, canes alias habebas ad *eum* veſtigiis perſequendo capiendum inſtitutas. Quòd ſi & has effugerent lepores edoctus eorum meatus, & ad quæ potiſſimùm loca fugere ſoleant, in illis retia viſu difficilia tendebas, ut dum concitatè fugeret, illapſus *in ea*

1 Ἵνα ἐν τῷ — ἐνέδυ] Sic etiam ἵνα cum indicativo conſtruitur 1 Cor. 4. 6. — ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε — pro φυσιῶσθε, uti videtur; ſicut & ἐνέδυ hìc ponitur pro ἐνδύσαιτο.

τὸν, ἐμπίπτων, ἐνέδυ. Τοῦ δὲ μηδ' ἐντεῦθεν διαφεύγειν, σκοποὺς τοῦ γιγνομένου καθίστης, οἳ ἐγγύθεν ταχὺ ἔμελλον ἐπιγενήσεσθαι· καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὄπισθεν κραυγῇ οὐδὲν ὑστεριζούσῃ τοῦ λαγὼ βοῶν, ἐξέπληττες αὐτὸν, ὥστε ἀφρόνως ἁλίσκεσθαι· τοὺς δὲ ἔμπροσθεν σιγᾶν διδάξας ἐνεδρεύοντας, λανθάνειν ἐποίεις. Ὥσπερ οὖν προεῖπον, εἰ τοιαῦτα ἐθελήσαις καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους μηχανᾶσθαι, οὐκ οἶδ' ἔγωγε εἴ τινα λίποις ἂν τῶν πολεμίων. Ἢν δέ ποτε ἄρα ἀνάγκη γένηται [1] καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ, καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, καὶ ὡπλισμένους ἀμφοτέρους μάχην συνάπτειν, ἐν τῷ τοιούτῳ δὴ, ὦ παῖ, αἱ ἐκ πολλοῦ παρεσκευασμέναι πλεονεξίαι μέγα δύνανται. Ταύτας δὲ ἐγὼ λέγω εἶναι, ὅταν τῶν στρατιωτῶν εὖ μὲν τὰ σώματα ἠσκημένα ᾖ, εὖ δὲ αἱ ψυχαὶ τεθηγμέναι, εὖ δὲ αἱ πολεμικαὶ τέχναι μεμελετημέναι ὦσιν. Εὖ δὲ χρὴ καὶ τοῦτο εἰ-

lepus, ipſe ſe *in ea* indueret. Atque utì nè hinc etiam aufugeret, ſpeculatores ejus quod accideret conſtituebas, qui è propinquo celeriter adcurrendo ſupervenirent *illi*: & tu quidem ipſe à tergo clamorem ad leporem uſque pervenientem tollens, *ità* territabas eum, ut improvidè *procurrens* caperetur: eos autem, quos ab anteriori parte in inſidiis collocatos ſilere juſſeras, latere faciebas. Quamobrem, ut aiebam anteà, ſi hujuſmodi quædam adverſùs homines etiam moliri volueris, haud equidem ſcio, an ullum ex hoſtibus *ſuperſtitem* relicturus ſis. Quòd ſi aliquando neceſſitas obveniat, ut & in æquo campi, & marte aperto, & armatis utriſque prælium conſerendum ſit, in hoc certè, fili, rerum ſtatu, adjumenta quibus ſuperiores evadamus, multò antè comparata, plurimùm valent. Hæc autem eſſe dico, cùm corpora militum probè fuerint exercitata, animíque probè exacuti ſint, & militares artes probè excultæ. Prætereà hoc etiam certò ſcias neceſſe

1 Καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ, καὶ &c.] In vulgatis, ἐν τῷ ἰσοπέδῳ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ὡπλισμένους καὶ ἀμφοτέρους &c. prætermiſſâ ſcil. priori καὶ, alterâ verò è ſuo loco in alienum tranſlatâ. Bodleiani MS. lectionem nos admiſimus, cui ferè nomen ſuum dedit olim Muretus.

δέναι, ὅτι ὁπόσοις ἂν ἀξιοῖς σοι πείθεσθαι, καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἀξιώσουσί σε πρὸ ἑαυτῶν βουλεύεσθαι. Μηδέποτε οὖν ἀφροντίστως ἔχε, ἀλλὰ τῆς μὲν νυκτὸς προσκόπει τί σοι ποιήσουσιν οἱ ἀρχόμενοι, ἐπειδὰν ἡμέρα γένηται· τῆς δὲ ἡμέρας, ὅπως τὰ εἰς νύκτα κάλλιστα ἕξει. Ὅπως δὲ χρὴ τάσσειν εἰς μάχην στρατιὰν, ἢ ὅπως ἄγειν ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ στενὰς ἢ πλατείας ὁδοὺς, ἢ ὀρεινὰς ἢ πεδινάς· ἢ ὅπως στρατοπεδεύεσθαι, ἢ ὅπως φυλακὰς νυκτερινὰς ἢ καὶ ἡμερινὰς καθιστάναι, ἢ ὅπως πρὸς πολεμίους προσάγειν, ἢ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἢ ὅπως παρὰ πόλιν πολεμίαν ἄγειν, ἢ ὅπως πρὸς τεῖχος ἄγειν ἢ ἀπάγειν, ἢ ὅπως νάπας ἢ ποταμοὺς διαβαίνειν, ἢ ὅπως ἱππικὸν φυλάττεσθαι, ἢ ὅπως ἀκοντιστὰς ἢ τοξότας· καὶ εἴ γε δή σοι κατὰ κέρας ἄγοντι οἱ πολέμιοι ἐπιφανεῖεν, πῶς χρὴ ἀντικαθιστάναι· καὶ εἴ σοι ἐπὶ φάλαγγος ἄγοντι ἄλλοθέν ποθεν οἱ πολέμιοι φανεῖεν, ἢ κατὰ πρόσωπον, ὅ-

eſt, quoſcunque cenſeas æquum eſſe tibi parere, eos item omnes exiſtimaturos æquum eſſe, ut tu rebus eorum conſulas. Nunquam igitur curam abjicias, ſed noctu provideas quid ſubjectos imperio tuo facere velis, ubi dies advenerit; interdiù verò, quo pacto ſe res nocturnæ quàm optimè ſint habituræ. Quâ verò ratione oporteat exercitum ad pugnam inſtruere, quo pacto vel interdiù vel noctu, vel per anguſtas vel latas, vel per montoſas vel campeſtres vias ducere: quo pacto metari caſtra, quo pacto nocturnas diurnáſve excubias conſtituere, quo pacto ad hoſtes accedere vel ab hoſtibus recedere, quo pacto propter urbem hoſtilem iter facere, quo pacto *exercitum* ad murum adducere vel abducere, quo pacto ſaltus vel fluvios tranſire, quo pacto à copiis equeſtribus vel à jaculatoribus vel à ſagittariis cavere: & ſi quidem tibi *exercitum* in cornua explicatum ducenti ſe oſtendant hoſtes, quâ ratione eis ſit obſiſtendum; & ſi tibi *eum* phalangis in morem inſtructum ducenti ex aliâ quâvis parte, quàm à fronte, appareant,

πῶς χρὴ ἀντιπαράγειν· ἢ ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ἄν τις μάλιστα αἰσθάνοιτο, ἢ ὅπως τὰ σὰ ἥκιστα οἱ πολέμιοι εἰδεῖεν· ταῦτα δὲ πάντα τί ἂν ἐγὼ λέγοιμί σοι; Ὅσα τε γὰρ ἐγὼ ᾔδειν, πολλάκις ἀκήκοας· ἄλλως τε εἴ τις ἐδόκει τὶ τούτων ἐπίστασθαι, οὐδενὸς αὐτῶν ἠμέληκας, οὐδ' ἀδαὴς γεγένησαι. Δεῖ οὖν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, οἶμαι, τούτοις χρῆσθαι, ὁποίοις ἄν σοι ἀεὶ συμφέρειν τούτων δοκῇ. Μάθε δέ μου, ὦ παῖ, καὶ τάδε, ἔφη, τὰ μέγιστα· παρὰ γὰρ ἱερὰ καὶ οἰωνοὺς μήτ' ἐν σαυτῷ μηδέποτε, μηδ' [1] ἐν τῇ στρατιᾷ, κινδυνεύσῃς· κατανοῶν, ὡς ἄνθρωποι μὲν αἱροῦνται πράξεις εἰκάζοντες, εἰδότες δὲ οὐδὲν ἀπὸ ποίας ἔσται αὐτοῖς τἀγαθόν. Γνοίης δ' ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν γιγνομένων. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη [2] πόλεις ἔπεισαν, καὶ ταῦτα οἱ δοκοῦντες σοφώτατοι εἶναι, πόλεμον ἄρασθαι πρὸς τούτους, ὑφ' ὧν οἱ πεισθέντες ἐπιθέσθαι

quo pacto ducendus sit in eos exercitus: quâ quis ratione possit quid hostes rerum agant cognoscere, vel tu quid instituas hostes minimè sciant: hæc, *inquam*, omnia quid ego tibi commemorem? Nam & quæcunque ego noveram, audîsti sæpiùs; & prætereà si qui horum aliquid callere videbantur, eorum neminem neglexisti, nec imperitus evasisti. Quapropter ad *quælibet*, opinor, eventa his uti oportet *monitis*, quæcunque ex iis tibi quovis tempore ex usu potissimùm fore videbuntur. Hæc etiam ex me, fili, maximi *sane* momenti discito: nunquam vel ipse *solus*, vel cum exercitu, contrà quàm sacra monent & auguria, periculum adieris; *illud* cogitans, homines conjecturis nixos res gerendas suscipere, & planè nescios esse undè boni aliquid sit ipsis eventurum. Id quod ex ipsis rerum eventibus intelligas licet. Multi enim iique sapientissimi habiti, civitatibus persuaserunt, ut bellum adversùs eos moverent, à quibus illi, qui *alios* invadere persuasi fuerant, sunt

1 Ἐν τῇ στρατιᾷ] Ἐν hîc potestatem habet τοῦ μετὰ, perindè atque Luc. 14. 31. — εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι —

1 Πόλεις ἔπεισαν] Suspectum nonnullis est illud πόλεις, pro quo in quibusdam editis πολλοὺς ad marginem notatum est. Leunclavius Xenophontem πλείστους scripsisse putat. Nulla tamen satìs idonea videtur antiquæ lectionis rejiciendæ ratio.

ἀπώλοντο. Πολλοὶ δὲ πολλοὺς ηὔξησαν ἤδη καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις, ὑφ' ὧν αὐξηθέντων τὰ μέγιστα κακὰ ἔπαθον. Πολλοὶ δὲ, οἷς ἐξῆν φίλοις χρῆσθαι, καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν, τούτοις δούλοις μᾶλλον βουληθέντες ἢ φίλοις χρῆσθαι, ὑπ' αὐτῶν τούτων δίκην ἔδοσαν. Πολλοῖς δ' οὐκ ἤρκεσεν αὐτοῖς τὸ μέρος ἔχουσι ζῆν ἡδέως, ἐπιθυμήσαντες δὲ πάντων κύριοι εἶναι, διὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον· πολλοὶ δὲ τὸν πολύευκτον χρυσὸν κτησάμενοι, διὰ τοῦτον ἀπώλοντο. [1] Οὕτως ἥ γε ἀνθρωπίνη σοφία οὐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἄριστον αἱρεῖσθαι, ἢ εἰ κληρούμενος, ὅ, τι λάχοι, τοῦτό τις πράττοι. Θεοὶ δὲ, ὦ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα ἴσασι, τά γεγενημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὅ, τι ἐξ ἑκάστου αὐτῶν ἀποβήσεται· καὶ τῶν συμβουλευομένων ἀνθρώπων οἷς

deleti. Multi multos & privatos homines & respublicas ad majora provexerunt, à quibus promotis gravissima mala passi sunt. Multi, cùm eos, quibus amicis uti poterant, collatis *in ipsos* & acceptis beneficiis, servorum quàm amicorum loco habere maluerint, iisdem pœnas dedêre. Multi vitâ jucundâ cum partis *alicujus* possessione *conjunctâ* non contenti, cùm omnia suam in potestatem redigere cuperent, idcircò iis etiam quæ possidebant exciderunt: multi *denique* aurum tantopere votis *omnium* expetitum adepti, ob hoc *ipsum* periêre. Itaque humana quidem sapientia nihilo magìs quod optimum est deligere novit, quàm si quis sortibus ductis, hoc agat, quod ei sorte obtigerit. Verùm dii, fili, immortales omnia nôrunt, præterita, & præsentia, & quis singulorum futurus sit exitus: & hominibus *eos* consulentibus, qui-

1 Οὕτως ἥ γε ἀνθρωπίνη &c.] Nihil gravius, nihil Scholâ illâ dignius, ex quâ quasi sancto quodam augustóque fonte non hæc tantùm divina planè conclusio, sed & præcedens omnis, quatenùs ad mores spectat pietatemque, manavit oratio. Jam verò nec inusitatum est, nec sanè, ut opinor, ægrè ferendum, Historicos rerum gestarum expositioni salubria quædam subindè admiscere monita, præceptísque amicis adeò legentium pectora formanda curare. Patris certè erat talia docere filium in aleam belli jam jam profecturum. Sed de pietate eâ, omníque adeò dicendi elegantiâ, quæ in Scriptis Xenophontéis ubique ferè elucet, alium jam statuimus disserendi locum.

ἂν ἵλεῳ ὦσι, προσημαίνουσιν ἅ τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ἃ οὐ χρή. Εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐθέλουσι συμβουλεύειν, οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἀνάγκη αὐτοῖς ἐστιν, ὧν ἂν μὴ θέλωσιν, ἐπιμελεῖσθαι.

bus *quidem* ſunt propitii, quæ ſuſcipienda vel non ſuſcipienda ſint, antè ſignificant. At non omnibus eos conſulere velle, minimè mirum *videri debet*; neque enim neceſſitate ſunt coacti illorum curam gerere, quos *benevolentiâ ſuâ complecti* nolint.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β΄.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο διαλεγόμενοι μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀετὸς δεξιὸς φανεὶς προηγεῖτο, προσευξάμενοι θεοῖς καὶ ἥρωσι, τοῖς Περσίδα γῆν κατέχουσιν, ἵλεως τε εὐμενεῖς πέμπειν σφᾶς, οὕτω διέβαινον τὰ ὅρια. Επειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὖθις θεοῖς, τοῖς Μηδίαν γῆν κατέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτούς. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἀσπασάμενοι ἀλλήλοις, ὥσπερ εἰκὸς, ὁ μὲν πατὴρ πάλιν εἰς Πέρσας ἀπῄει, Κῦρος δὲ εἰς Μήδους πρὸς Κυαξάρην ἐπορεύετο. Επεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κῦρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαξάρην, πρῶτον μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἠσπάσαντο ἀλλήλοις· ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν Κῦρον ὁ Κυαξάρης, πόσον τι ἄγοιτο στράτευμα. Ο δ᾽ ἔφη, τρισμυρίους μὲν, οἳ καὶ πρόσθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μισθοφόροι·

AC talia quidem differentes Perſidis uſque fines pervenêre: cùm autem aquila dextra iis viſa præcederet, deos & heroas precati terræ Perſidis præſides, ut ſe propitii benignique dimitterent, fines ità *demùm* tranſierunt. Poſtquam verò tranſiiſſent, rurſùs deos precati ſunt Medicæ terræ præſides, utì ſe propitii benignique exciperent. His peractis, mutuò ſe complexi, ut par erat, ad Perſas pater rurſùs revertebat, Cyrus in Mediam ad Cyaxarem proficiſcebatur. Cùm autem ad Cyaxarem Medorum in regione perveniſſet Cyrus, primùm ſe, ut par erat, mutuò complexi ſalutârunt: deindè Cyrum interrogabat Cyaxares, quantum exercitum duceret. *Cyrus* autem, triginta quidem millia, inquit, qui & antehàc mercede conducti ad vos venire conſueverunt:

ἄλλοι δὲ καὶ τῶν οὐδεπώποτε ἐξελθόντων προσέρχονται τῶν ὁμοτίμων. Πόσοι τινές; ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκ ἂν ὁ ἀριθμός σε, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκούσαντα εὐφρανεῖ· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐννόησον, ὅτι ὀλίγοι ὄντες οὗτοι οἱ ὁμότιμοι καλούμενοι πολλῶν ὄντων τῶν ἄλλων Περσῶν ῥᾳδίως ἄρχουσιν. Ἀτὰρ, ἔφη, δέῃ τι αὐτῶν; ἢ μάτην ἐφοβήθης, οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἔρχονται; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τοῦτο σαφές; Ὅτι, ἔφη, πολλοὶ ἥκοντες αὐτόθεν, ἄλλος ἄλλον τρόπον, πάντες ταὐτὰ λέγουσιν. Ἀγωνιστέον ἄρα ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας. Ἀνάγκη γὰρ, ἔφη. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ καὶ τὴν δύναμιν ἔλεξάς μοι, εἰ οἶσθα, πόση τις ἡ προσιοῦσα, καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν; ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρας, πρὸς ταῦτα βουλευώμεθα, ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα. Ἄκουε δὲ, ἔφη ὁ Κυαξάρης·

Κροῖσος μὲν ὁ Λυδὸς ἄγειν λέγεται μυρίους μὲν ἱππέας,

præter hos ex eorum etiam ordine qui ὁμότιμοι vocantur qui nullo unquam tempore *domo* ſunt egreſſi, alii *quidam* adveniunt. Quàm multi? ait Cyaxares. Numerus *ſanè* te, inquit Cyrus, cùm *eum* audieris, non admodùm delectabit; verùm illud tecum reputes *velim*, paucos hoſce, qui ὁμότιμοι appellantur, in cæteros Perſas, multi ſint licèt, facilè imperium obtinere. Verùm, inquit, numquid iis tibi opus eſt? an ſine cauſâ timuiſti, neque veniunt hoſtes? Immò *veniunt* illi profectò, ait, & multi quidem. Quî hoc conſtat? Quòd cùm multi, inquit, indè veniant, alius alio modo, omnes *tamen* eadem referunt. Eſt ergò nobis cum viris certandum. *Id* utique *poſcit* neceſſitas, ait *Cyaxares*. Cur igitur, inquit Cyrus, non mihi dixiſti, ſi nôſti, & hoſtium copiæ, quæ adveniunt, quantæ ſint, & item noſtræ? ut cognitis ambabus, quo pacto optimè bellum geramus, pro earum ratione deliberemus. Audi verò, inquit Cyaxares:

Crœſus quidem ille Lydus ducere fertur equites decies mille,

πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλείους ἢ τετρακισμυρίους. Ἀρτάμαν δὲ, τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἄρχοντα, λέγουσιν ἱππέας μὲν εἰς ὀκτακισχιλίους ἄγειν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελτασταῖς οὐ μείους τετρακισμυρίων· Ἀρίβαιον δὲ, τὸν τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα, ἱππέας μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, τοξότας δὲ καὶ πελταστὰς οὐ μείους τρισμυρίων· τὸν Ἀράβιον δὲ Μάραγδον ἱππέας τε εἰς μυρίους, καὶ ἅρματα εἰς ἑκατὸν, καὶ σφενδονητῶν πάμπολύ τι χρῆμα. [1] Τοὺς μέντοι Ελληνας, τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦντας, οὐδέν πω σαφὲς λέγεται εἰ ἕπονται· τοὺς δὲ ἀπὸ Φρυγίας, τῆς παρ' Ελλήσποντον, συμβαλεῖν φασι Γαβαῖον, ἔχοντα εἰς Καΰστρου πεδίον ἑξακισχιλίους μὲν ἱππεῖς, πελταστὰς δὲ εἰς μυρίους. Κάρας μέντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγόνας παρακληθέντας οὔ φασιν ἕπεσθαι. [2] Ο δὲ Ἀσσύ-

peltaſtas & ſagittarios plures quadraginta millibus. Artamam autem, magnæ Phrygiæ principem, equitum circiter octo millia, haſtatos cum peltaſtis non pauciores quadraginta millibus ducere perhibent: Aribæum, Cappadocum regem, equites ad ſex mille, ſagittarios & peltaſtas haud pauciores triginta millibus: Maragdum Arabem, & equites ad decies mille, & currus ferè centum, & funditorum ingentem quandam copiam. De Græcis verò, qui Aſiam incolunt, nihil dum certi eſt allatum, an ſequantur, *necne*: eos autem qui è Phrygiâ ſunt, propter Helleſpontum ſitâ, Gabæo *ſeſe* conjuncturos aiunt, qui ad Cayſtri planitiem ſex millia equitum habet, peltaſtas circiter decies mille. Caras verò, & Cilices, & Paphlagonas, licèt arceſſiti ſint, non ſequuturos aiunt. Quod au-

1 *Τοὺς μέντοι Ελληνας* &c.] Hoc periodi membrum, quod à quarto quoque caſu, præcedentium more, incipit, currente oratione, exit *ἀνακολούθως*. Cùm enim poſſet, *Οἱ Ελληνες οἰκοῦντες ἐν τῇ Ἀσίᾳ οὐ λέγεται* &c. maluit, *Τοὺς μέντοι Ελληνας* &c. Subaudias igitur hîc neceſſe eſt *ἀμφὶ* vel *διὰ*, ut ſit accuſativus abſolutus. Hujus ſtructuræ non deſunt exempla; unum adfero, quod ſuppeditat egregius ille atticiſmorum artifex Ariſtophanes;

Δεινόν γε τὸ κήρυγμα, τὸ παρὰ τοὺς βροτοὺς
Οἰχόμενον, εἰ μηδέποτε νοστήσει πάλιν.

Ορνιθ. v. 1269 & ſeq.

2 *Ο δὲ Ἀσσύριος* &c.] Recta orationis ſtructura, ut *ἄξει* legamus, poſtulat. Et hanc ſanè lectionem exhibet MS. Bodleianus: quam

ριος, ὁ Βαβυλῶνά τε ἔχων καὶ τὴν ἄλλην Ἀσσυρίαν, ἐγὼ μὲν οἶμαι ἱππέας μὲν ἄξειν οὐ μεῖον δισμυρίων· ἅρματα δ᾽, εὖ οἶδ᾽, οὐ πλείω διακοσίων· πεζοὺς δὲ, οἶμαι, παμπόλλους· εἰώθει γοῦν, ὁπότε δεῦρ᾽ ἐμβάλλει. Σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, πολεμίους λέγεις, ἱππέας μὲν εἰς ἑξακισμυρίους εἶναι, πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλέον ἢ εἴκοσι μυριάδας. Ἄγε δὴ, τῆς σῆς δυνάμεως τί πλῆθος φὴς εἶναι; Εἰσὶν, ἔφη, Μήδων ἱππεῖς μὲν πλείους τῶν μυρίων· πελτασταὶ δὲ καὶ τοξόται γένοιντ᾽ ἂν ὡς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας κἂν ἑξακισμύριοι. Ἀρμενίων δ᾽, ἔφη, τῶν ὁμόρων ἡμῖν, παρέσονται ἱππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δὲ δισ-

tem ad Aſſyrium attinet, qui & Babylona, & reliquam Aſſyriam poſſidet, ducturum *eum* equidem arbitror, equites non pauciores viginti millibus; currus, ſat ſcio, non plures ducentis; pedites verò, *ut* opinor, permultos: *ſic* certè conſuevit, cùm fines noſtros invadit. Dicis tu, inquit Cyrus, hoſtium equites eſſe ad ſexagies mille, peltaſtas verò & ſagittarios plures ducentis millibus. Age verò, quem tuarum copiarum ais eſſe numerum? Medorum, inquit, ſunt equites plures decem millibus; peltaſtæ & ſagittarii in noſtrâ utique *regione* fortaſſè fuerint ſexagies mille. Ab Armeniis, inquit, qui nobis ſunt finitimi, equitum millia quatuor aderunt, peditum

quam tamen adeò non recipiendam putò, ut non poſſim non ſuſpicari eam ab officioſâ nimìs librarii alicujus ſedulitate profectam, quò nimirum ab omni ἀνακολουθίας & ſolœciſmi periculo Xenophontem tutum præſtaret. Sed tali non eget is auxilio. Melior adeſt defenſor, Lucianus; quem vide rectum quarti loco caſûs adhibentem, in Dialogo Nept. & Nereid. p. 107. Νηρ. Ἀλλὰ κἀκείνην σῶσαι δέησε, χαριστήριον τῷ Διονύσῳ, pro δέησε σε σῶσαι χαριστήριον &c. Ecce autem alterum, Ælianum ſcil. in Hiſtor. Anim. lib. 4. cap. 36. pag. 82. Edit. Tigur. Η τῶν Ινδῶν γῆ φασιν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς πολυφάρμακον εἶναι, καὶ τῶν &c. Illud etiam Stephanus conſiderandum eſſe monet, ſæpè ἀνακολουθίαν hujuſmodi apud Xenophontem reperiri. Nulla tamen protulit exempla; bina igitur dabo luculenta: Οὗτος δὲ, ὃν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι, ταχὺ αὐτὸν εὗρε Κύρῳ φιλαίτερον ἢ ἑαυτῷ. Αναβ. lib. 1. p. 159. Alterum extat OEconom. p. 478. Οἱ δὲ φίλοι, ἤν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; Simili modo Nominativum abſolutum apud Evang. reperimus; Joh. 6. 39. — ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ &c. & c. 17. v. 2. — ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς &c. Malè ergò Grotius aliique hujuſmodi locutiones Hebraiſmis annumerandas eſſe ſtatuerunt. Huc referri debent ſimiles loquendi formulæ, apud Matt. 12. 36. Luc. 21. 6. Joh. 7. 38. Act. 7. 40. atque alia paſſim apud N. T. loca, in quibus nominativus extat abſolutus.

μύριοι. Λέγεις σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἱππέας μὲν ἡμῖν εἶναι μεῖον ἢ τρίτον μέρος τοῦ τῶν πολεμίων ἱππικοῦ, πεζοὺς δὲ σχεδὸν ἀμφὶ τοὺς ἡμίσεις. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κυαξάρης, [1] ὀλίγους νομίζεις Περσῶν εἶναι, οὓς σὺ φῂς ἄγειν; Ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἀνδρῶν προσδεῖ ἡμῖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴτε καὶ μὴ, αὖθις βουλευσόμεθα· τὴν δὲ μάχην μοι, ἔφη, λέξον ἑκάστων, ἥτις ἐστί. Σχεδὸν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, πάντων ἡ αὐτή. Τοξόται γάρ εἰσι καὶ ἀκοντισταὶ οἵ τ᾽ ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτεροι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ, τοιούτων γε τῶν ὅπλων ὄντων. Ἀνάγκη γὰρ οὖν, ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, τῶν πλειόνων ἡ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν θᾶττον οἱ ὀλίγοι ὑπὸ τῶν πολλῶν τιτρωσκόμενοι ἀναλωθείησαν, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλίγων οἱ πολλοί. Εἰ οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τί ἂν ἄλλο τις κρεῖττον εὕροι, ἢ πέμπειν εἰς Πέρσας, καὶ ἅμα μὲν διδάσκειν αὐ-

viginti millia. Dicis tu, inquit Cyrus, equites nostros tertiâ parte equitatûs hostium esse minores, pedites verò dimidiam circiter *eorum peditatûs* partem. Quid igitur? ait Cyaxares, paucosne *adeò* Persas esse arbitraris, quos ducere te dicis? Verùm nobis, inquit Cyrus, an prætereà milite sit opus, nec ne, posthac deliberabimus: mihi autem, inquit, quæ sit singulorum pugnæ ratio exponito. Propè omnium, ait Cyaxares, est eadem. Nam illorum & nostri *milites* sagittarii sunt & jaculatores. Cùm ergò, ait Cyrus, hujusmodi sint arma, eminùs pugnare necesse erit. Necesse sanè *erit*, ait Cyaxares. Hîc igitur, inquit Cyrus, illorum *erit* victoria, qui *numero* plures fuerint: multò enim citiùs à pluribus pauci, vulneribus confecti, perierint, quàm à paucis plures. Si ergò, Cyre, inquit, sic se res habeat, quid aliud melius quis reperire possit, quàm ad Persas utì mittamus, & simul eos doceamus, ca-

1 Ὀλίγους νομίζεις &c.] In editis quibusdam exemplaribus legitur οὐκ ante ὀλίγους, quam, Stephano & Leunclavio præeuntibus, omisi. Hic autem loci sententiam sic interpretatur: Miratur utique, *ait*, Cyaxares, Cyrum ad Medorum Armeniorumque copias, non etiam Persicas adjicere. Quapropter subjicit interrogando: Quid ergò Cyre? Tune tam exiguas arbitraris esse copias Persicas, quas ipse te aiebas adducere; ut illæ nostrarum numerum non adaugeant?

τοὺς ὅτι εἴ τι πείσονται Μῆδοι, εἰς Πέρσας τὸ δεινὸν ἥξει, ἅμα δὲ αἰτεῖν πλεῖον στράτευμα; Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε οὐκ ἂν ὑπερβαλοίμεθα τοὺς πολεμίους. Τί μὴν ἄλλο ἐνορᾷς ἄμεινον τούτου; Ἐγὼ μὲν ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, [1] εἰ σὺ εἴην, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν, οἷάπερ ἔρχονται ἔχοντες οἱ παρ' ἡμῶν, οἱ τῶν ὁμοτίμων καλούμενοι. Ταῦτα δ' ἐστί, θώραξ μὲν περὶ τὰ στέρνα, γέρρον δὲ εἰς τὴν ἀριστεράν, κοπὶς δὲ ἢ σάγαρις εἰς τὴν δεξιάν· κἂν ταῦτα παρασκευάσῃς, ἡμῖν μὲν ποιήσεις τὸ ὁμόσε τοῖς ἐναντίοις ἰέναι ἀσφαλέστατον, τοῖς πολεμίοις δὲ τὸ

lamitatem ad Persas penetraturam, si Medis adversi quid acciderit, simúlque majorem exercitum postulemus? At hoc quidem, inquit Cyrus, certò scias, nos multitudine hostes non superaturos esse, etiamsi Persæ universi veniant. Quid igitur aliud, *quod* melius hoc *sit*, vides? Equidem, inquit Cyrus, si essem qui tu, quàm primùm Persis omnibus huc venientibus *ejusmodi* fabricanda curarem arma, qualibus instructi veniunt è nostris ii, qui ὁμότιμοι appellantur. Ea verò sunt, lorica circum pectus, in manu lævâ scutum, in dextrâ copis vel securis: hæc si paraveris, efficies ut nobis cum hostibus congredi tutissimè liceat, & hostibus *ipsis* foret

1 Εἰ σὺ εἴην] In diversa hìc, ut solent errantes, editores interpretésque abeunt. In Flor. edit. legitur εἰ ἔχοιμι. In Ald. εἰ σὺ εἴην, ἔχοιμι. Leunclavius receptam sanè lectionem in suâ interpretatione sequutus est; at margini has etiam, εἰ ἔχοιμι, εἰ οἰσύην ἔχοιμι, ascripsit. Stephano vulgata scriptura ideò ferè displicet, quòd hujus loquendi generis vix aliud exemplum extare putaret; undè se malle ait, cum doctis quibusdam viris, legere, εἰ οἰσύνην ἔχοιμι, vel potius οἰσύαν. nam ὅπλα οἰσΰινα, ut pergit is, apud Xenophontem, Hell. lib. 2. legimus. De loci hujus depravatione & nugatoriis conjecturis hactenùs; nunc ad tuendam quam retinuimus lectionem veniamus. Accipe igitur locutionis hujus exempla, à Stephano desiderata: Παρμενίων δὲ πρῶτος εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὢν Ἀλέξανδρος, ἔλαβον ἂν τὰ διδόμενα — Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ὑπολαβὼν εἶπε, Κἀγὼ, εἰ Παρμενίων ἦν, ἔλαβον ἄν. Diodor. Sic. Bibl. Hist. l. 17. p. 531. Edit. Rhodom. Simili modo Arrianus: Ἀλέξανδρον δὲ Παρμενίωνι ἀποκρίνασθαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἄν, εἴπερ Παρμενίων ἦν, οὕτως &c. lib. 2. de exped. Alex. p. 101. Edit. Gronov. Nec aliter Plutarchus de Parmenionis consilio, & regiâ illâ Alexandri responsione; Ἔλαβον ἄν, εἰ Ἀλέξανδρος ἤμην. Κἀγὼ νὴ Δία, εἶπεν, εἰ Παρμενίων ἤμην. T. 2. p. 180.

φεύγειν, ἢ τὸ μένειν, αἱρετώτερον. Τάττομεν δὲ, ἔφη, ἡμᾶς μὲν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς μένοντας· οἵγε μέν τ' ἂν αὐτῶν φεύγωσι, τούτους ὑμῖν καὶ τοῖς ἵπποις νέμομεν, ὡς μὴ σχολάζωσι μήτε φεύγειν, μήτ' ἀναστρέφεσθαι. Κῦρος μὲν οὕτως ἔλεξε· τῷ δὲ Κυαξάρῃ ἔδοξέ τε εὖ λέγειν, καὶ τοῦ μὲν πλείους μεταπέμπεσθαι οὐκέτι ἐμέμνητο, παρεσκευάζετο δὲ ὅπλα τὰ προειρημένα. Καὶ σχεδόν τε ἕτοιμα ἦν, καὶ τῶν Περσῶν οἱ ὁμότιμοι παρῆσαν, ἔχοντες τὸ ἀπὸ Περσῶν στράτευμα. Ενθα δὴ εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος, συναγαγὼν αὐτοὺς, τάδε·

" Ανδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶν, αὐτοὺς μὲν καθωπλισμένους " οὕτω, καὶ ταῖς ψυχαῖς παρεσκευασμένους, ὡς εἰς χεῖρας συμ- " μίξοντας τοῖς πολεμίοις, τοὺς δὲ ἑπομένους ὑμῖν Πέρσας γι- " νώσκων ὅτι οὕτως ὡπλισμένοι εἰσὶν, ὡς ὅτι προσωτάτω ταχθέν- " τες μάχεσθαι, ἔδεισα μὴ, ὀλίγοι ὄντες, καὶ ἔρημοι συμμάχων " συμπίπτοντες πολεμίοις πολλοῖς, πάθοιτέ τι. Νῦν οὖν, ἔφη,

optabilius fugere, quàm ſubſiſtere. Ac nos quidem ipſos, ait, adverſùs eos collocamus qui ſubſiſtent: ex iis autem quicunque fugerint, hos vobis & equitibus adtribuimus, ut eis nec fugere vacet, nec converti. Cyrus quidem ad hunc modum diſſeruit: & Cyaxari viſus eſt rectè dicere, *iſque adeò* nullam de pluribus arceſſendis mentionem faciebat ampliùs, ſed arma, de quibus modò dictum, parabat. Ac *ea* cùm propè jam parata eſſent, Perſarum aderant ὁμότιμοι, ducentes eum qui à Perſis *mittebatur* exercitum. Ibi tum Cyrus hæc, iis convocatis, verba feciſſe perhibetur:

" Ego vos quidem, amici, cùm ſic & ipſos armatos, & animis pa- " ratos viderem, ut qui manus cum hoſtibus conſerturi eſſetis, Per- " ſas verò, qui vos ſequuntur, ejuſmodi armis inſtructos animad- " verterem, ut *in hoſtem* pugnare, niſi *ab eo* quàm longiſſimè col- " locati, non poſſent, veritus ſum nè, ſi pauci conſiſteretis, & " belli ſociis deſtituti in magnam hoſtium multitudinem incidere- " tis, adverſi quid vobis eveniret. Jam verò & corpora, inquit,

"σώματα μὲν ἔχοντες ἀνδρῶν ἥκετε οὐ μεμπτά· ὅπλα δὲ ἔσται "αὐτοῖς [1] ὅμοια τοῖς ἡμετέροις. Τὰς γε μὴν ψυχὰς αὐτῶν "θήγειν, ἡμέτερον τὸ ἔργον. Ἄρχοντος γάρ ἐστιν οὐκ αὐτὸν μό-"νον ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως "ὡς βέλτιστοι ἔσονται." Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δ' ἥσθησαν μὲν πάντες, νομίζοντες μετὰ πλειόνων ἀγωνιεῖσθαι· εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ἔλεξε τοιάδε·

"Ἀλλὰ θαυμαστὰ μὲν, ἔφη, ἴσως δόξω λέγειν, εἰ Κύ-"ρῳ συμβουλεύσω τι εἰπεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὅπλα λαμ-"βάνωσιν οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμαχεῖσθαι. [2] Ἀλλὰ γινώσκω "γὰρ, ἔφη, ὅτι οἱ τῶν ἱκανωτάτων καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν λόγοι,

"virorum haud culpanda *vobiscum unà* adducentes adestis; & illis "arma nostris similia futura sunt. Ut autem eorum exacuantur ani-"mi, eæ *scilicet* nostræ *erunt* partes. Est enim ejus qui cum imperio "est, non seipsum modò bonum præbere, sed eorum etiam qui-"bus præest curam gerere, ut illi quàm optimi evadant." In hunc modum *Cyrus* quidem loquutus est: ii verò gavisi sunt omnes, quòd se plures in pugnâ socios habituros arbitrarentur; unus autem ex iis hujusmodi etiam verba fecit:

"Equidem fortassè, ait, mira *quædam* proferre videbor, si con-"silium Cyro dare velim, ut aliquid pro nobis dicat, cùm arma "sumpserint ii quos belli socios habituri sumus. At enim sentio, "inquit, eorum orationes quibus & ad beneficium præstandum

1 Ὅμοια τοῖς ἡμετέροις] Stephanus legit ὑμετέροις, & mox etiam ὑμέτερον, pro ἡμέτερον τὸ ἔργον. Et cum eo facit MS. Eton. At ex praecedentibus illis verbis, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν, οἷάπερ ἔρχονται ἔχοντες οἱ παρ' ἡμῶν &c. rectè Æmilius Portus ἡμετέροις legendum colligit. Hoc ipsum & ex sequentibus apparet: sic enim ipse Cyrus infrà, ad Persas verba faciens, dicit, Ἔξεστι δ' ὑμῖν λαβοῦσιν ὅπλα, οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν &c. Ἡμέτερον autem ἔργον, non ὑμέτερον, legendum, tum omnium ferè librorum consensus, tum res ipsa abundè docet: nam statim sequitur; Ἄρχοντος γάρ ἐστιν &c.

2 Ἀλλὰ γινώσκω γὰρ, &c.] In eandem ferè sententiam apud Euripidem Hecuba, his versibus, quos ut insignes illustrésque laudat A. Gellius lib. 11. c. 4.

Τὸ δ' ἀξίωμα, κἂν κακῶς λέγῃς, τὸ σὸν
Πείσει. "Λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν,
Κἀκ τῶν δοκούντων, αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει.

Hec: v. 293. & seq.

“οὗτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων· καὶ
“δῶρα ἢν διδῶσιν οἱ τοιοῦτοι, κἂν μείω τυγχάνῃ ὄντα, ἢ τὰ
“παρὰ τῶν ὁμοίων, ὅμως μείζονος αὐτὰ τιμῶνται οἱ λαμβά-
“νοντες. Καὶ νῦν, ἔφη, οἱ Πέρσαι παρακληθέντες ὑπὸ Κύρου
“πολὺ μᾶλλον ἡσθήσονται, ἢ ὑφ' ἡμῶν παρακαλούμενοι· εἴς
“τε τοὺς ὁμοτίμους καθιστάμενοι, βεβαιοτέρως σφίσιν ἡγήσονται
“ἔχειν τοῦτο, ὑπὸ βασιλέως τε παιδὸς καὶ ὑπὸ στρατηγοῦ γιγνό-
“μενον, ἢ εἰ ὑφ' ἡμῶν εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο ἄγοιντο. Ἀπεῖναι
“μέντοι οὐδὲ τὰ ἡμέτερα χρή· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ δεῖ τῶν ἀν-
“δρῶν θήγειν πάντως τὸ φρόνημα. Ἡμῖν γὰρ ἔσται τοῦτο χρή-
“σιμον, ὅ, τι ἂν οὗτοι βελτίονες γένωνται.” Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος
καταθεὶς τὰ ὅπλα εἰς τὸ μέσον, καὶ συγκαλέσας πάντας τοὺς
Περσῶν στρατιώτας, ἔλεξε τοιάδε·

“[1] Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἔφυτε ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν χώρᾳ, καὶ

“& ad lædendum maxima est facultas, plurimùm in audientium
“animos penetrare: tales etiam si munera largiantur, licèt vi-
“liora sint iis quæ à paris conditionis hominibus *offeruntur*, tamen
“ea pluris æstimant accipientes. Jam verò Persæ, inquit, multò
“majori jucunditate afficientur, Cyrus eos si cohortatus fuerit,
“quàm nostra illis adlatura esset cohortatio: & in eorum qui ὁμό-
“τιμοι appellantur ordinem cooptati, *beneficium* hoc stabilius sibi
“fore existimabunt, si & à filio regis & ab imperatore proficisca-
“tur, quàm si à nobis ad hunc ipsum *gradum* promoverentur. Ne-
“que verò illa abesse debent quæ nostri sunt muneris: sed omni-
“nò quovis modo virorum animos exacuere oportet. Quicquid
“enim illorum virtuti accesserit, id è re nostrâ fuerit.” Itaque
Cyrus armis in medio depositis, atque omnibus Persarum militi-
bus convocatis, hujusmodi orationem habuit:

“In eâdem, Persæ, nobiscum regione vos & nati estis & edu-

1 Ἄνδρες Πέρσαι &c.] Hujusmodi pleonasticâ compellandi formulâ, Græcis, orationem habituris, perquàm familiari, usus est Scriptor Evangelicus, Act. I. 11. Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί &c.

"ἐτράφητε· καὶ τὰ σώματά γε ἡμῶν οὐδὲν χείρονα ἔχετε, ψυχάς
"τε οὐδὲν κακίονας ὑμῖν προσήκει ἡμῶν ἔχειν. Τοιοῦτοι δ' ὄν-
"τες, ἐν μὲν τῇ πατρίδι οὐ μετείχετε τῶν ἴσων ἡμῖν, οὐχ ὑφ'
"ἡμῶν ἀπελαθέντες, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκην ὑμῖν
"εἶναι πορίζεσθαι. Νῦν δὲ ὅπως μὲν ταῦτα ἕξετε, ἐμοὶ με-
"λήσει, σὺν τοῖς θεοῖς· ἔξεστι δ' ὑμῖν, εἰ βούλεσθε, λαβοῦσιν
"ὅπλα οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ εἴ τι χείρονες ἡμῶν ἐστὲ, εἰς
"τὸν αὐτὸν ἡμῖν κίνδυνον ἐμβαίνειν· κἂν τι ἐκ τούτων καλὸν
"κἀγαθὸν γίγνηται, τῶν ὁμοίων ἡμῖν ἀξιοῦσθαι. Τὸν μὲν
"οὖν πρόσθεν χρόνον, ὑμεῖς τε τοξόται καὶ ἀκοντισταὶ ἦτε, καὶ
"ἡμεῖς· καὶ εἴ τι χείρους ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε, οὐδὲν θαυμα-
"στόν· οὐ γὰρ ἦν ὑμῖν σχολὴ, ὥσπερ ἡμῖν, τούτων ἐπιμελεῖσθαι.
"Ἐν δὲ τῇδε τῇ ὁπλίσει, οὐδὲν ἡμεῖς ὑμῶν προέξομεν. Θώραξ
"μὲν γὰρ περὶ τὰ στέρνα ἁρμόζων ἑκάστῳ ἔσται, γέῤῥον δὲ ἐν τῇ

"cati; & corpora quidem noſtris nihilo deteriora habetis, ani-
"móſque *adeò* ut noſtris nihilo ignaviores habeatis conſentaneum
"eſt. Tales autem cùm ſitis, in patriâ quidem pari nobiſcum con-
"ditione non eratis, non quòd à nobis indè repulſi eſſetis, ſed
"quòd vobis victum quæritare neceſſe eſſet. At nunc ut hæc qui-
"dem *omnia quæ ad vitam ſunt neceſſaria* vobis ſuppetant, mihi
"curæ erit, diis juvantibus: vobis autem licet, ſiquidem *ità* li-
"buerit, ſumptis qualia nos geſtamus armis, etiamſi nobis aliquâ
"in re deteriores ſitis, idem nobiſcum *pugnæ* periculum adire: &
"ſi quid indè præclari & eximii obtigerit, paria nobiſcum *præmia*,
"tanquam qui iis digni fueritis, conſequi. Enimverò tempore an-
"teacto, vos quoque ſagittarii & jaculatores, quemadmodùm &
"nos, fuiſtis: quòd ſi in *ſagittis jaculíſque* mittendis minùs quàm
"nos periti eratis, minimè mirum *id videri debet*; neque enim vo-
"bis his *artibus* ſtudioſè operam dare, perindè ac nobis, otium
"erat. At in hoc armaturæ genere, nihilo nos potiores vobis
"erimus. Nam unicuique aptus erit thorax circa pectus, in lævâ

" ἀριστερᾷ, ὃ πάντες εἰθίσμεθα φορεῖν, μάχαιρα δ' ἢ σάγαρις
" ἐν τῇ δεξιᾷ, ᾗ δὴ παίειν τοὺς ἐναντίους δεήσει, οὐδὲν φυλαττομένους
" μή τι παίσαντες ἐξαμάρτωμεν. Τί οὖν ἂν ἐν τούτοις ἕτερος ἑτέ-
" ρου ἡμῶν διαφέροι, πλὴν ἐν τόλμῃ; ἣν οὐδὲν ὑμῖν προσήκει ἥτ-
" τονα ἡμῶν παρέχεσθαι. Νίκης τε γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἣ τὰ κα-
" λὰ πάντα καὶ τὰ ἀγαθὰ κτᾶται καὶ σώζει, τί μᾶλλον ἡμῖν
" ἢ ὑμῖν προσήκει; Κράτους τε, ὃ πάντα τὰ τῶν ἡττόνων τοῖς κρείτ-
" τοσι δωρεῖται, τί εἰκὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἢ καὶ ὑμᾶς τούτου δεῖσθαι;
" Τέλος εἶπεν, Ἀκηκόατε πάντα· ὁρᾶτε τὰ ὅπλα πάντα· ὁ μὲν
" χρῄζων, λαμβανέτω ταῦτα, καὶ ἀπογραφέσθω πρὸς τὸν τα-
" ξίαρχον εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτῳ δ' ἀρκεῖ ἐν μισθοφόρου
" χώρᾳ εἶναι, καταμενέτω ἐν τοῖς ὑπηρετικοῖς ὅπλοις." Ὁ μὲν οὕ-
τως εἶπεν· Ἀκούσαντες δὲ οἱ Πέρσαι ἐνόμισαν, εἰ παρακαλούμενοι
ὥστε τὰ ὅμοια πονοῦντες τῶν αὐτῶν τυγχάνειν, μὴ θελήσουσι ταῦ-
τα ποιεῖν, δικαίως ἂν διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἀμηχανοῦντες βιο-

" *manu* ſcutum, quod omnes geſtare conſuevimus, in dextrâ gla-
" dius vel ſecuris, quâ feriendi *nobis* erunt hoſtes, minimè verenti-
" bus nè ictus noſtri aberrent. Quid igitur eſt in his, quo alius
" noſtrûm alium præſtare poſſit, præter audaciam? quam vos non
" minorem quàm nos exhibere decet. Nam & victoriam expe-
" tere, quæ bona ac præclara omnia parat & conſervat, cur nos
" magìs quàm vos deceat? Et cur *victrici* potentiâ, quæ faculta-
" tes devictorum omnes victoribus donat, nobis opus eſſe magìs
" quàm vobis, rationi ſit conſentaneum? Tandem dixit, Audîſtis
" omnia: arma omnia cernitis; *iis* qui indiget, ea capiat, nomén-
" que apud cohortis præfectum profitendo in eundem nobiſcum
" ordinem adſcribatur: cui verò mercenarii *militis* locum tenere
" ſat eſt, is ſervilibus armis maneat *indutus*." Hæc Cyri verba fue-
runt: Quæ cùm audîſſent Perſæ, jure ſe arbitrabantur omnem *de-
inde* ætatem in rerum inopiâ & egeſtate acturos, ſi invitati ut pa-
res ſuſcipiendo labores eadem conſequerentur *præmia*, non pa-

τεύειν· καὶ οὕτω δὴ ἀπογράφονται πάντες, ἀνέλαβόν τε τὰ ὅπλα πάντες.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ πολέμιοι ἐλέγοντο μὲν προσιέναι, παρῆσαν δὲ οὐδέπω, ἐν τούτῳ ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς ἰσχύν, διδάσκειν δὲ τὰ τακτικά, θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς εἰς τὰ πολεμικά. Καὶ πρῶτον μὲν λαβὼν παρὰ Κυαξάρου ὑπηρέτας, προσέταξεν ἑκάστοις τῶν στρατιωτῶν ἱκανῶς, ὧν ἐδέοντο, πάντα πεποιημένα παρέχειν· τοῦτο δὲ παρασκευάσας, οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο ἐλελοίπει, ἢ ἀσκεῖν τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον· ἐκεῖνο δοκῶν καταμεμαθηκέναι, ὅτι οὗτοι κράτιστοι ἕκαστα γίγνονται, οἳ ἂν ἀφέμενοι τοῦ πολλοῖς προσέχειν τὸν νοῦν, ἐπὶ ἓν ἔργον τράπωνται. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμικῶν περιελὼν καὶ τὸ τόξῳ μελετᾶν καὶ ἀκοντίῳ, κατέλιπε τοῦτο μόνον αὐτοῖς, τὸ σὺν μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώρακι μάχεσθαι. Ὥστε εὐθὺς αὐτῶν παρεσκεύασε τὰς γνώμας, ὡς ὁμόσε ἰτέον εἴη τοῖς πολεμίοις,

ruiſſent: itaque omnes nomina *ſua* ſunt profeſſi, omnéſque *adeò* arma acceperunt.

Intereà verò dum hoſtes adventare dicerentur, nec dum tamen adeſſent, Cyrus ſuorum corpora ad robur exercere nitebatur, & *eos* quæ ad diſciplinam militarem pertinent docere, & ad res bellicas animos acuere. Ac primùm quidem acceptis à Cyaxare miniſtris, imperavit *eis* ut ſingulis militibus abundè omnia, quibus opus eſſet, parata ſuppeditarent: quod cùm *ità* curâſſet, nihil aliud ipſis *militibus agendum* reliquit, quàm ut in rebus bellicis *ſeſe* exercerent; quippe qui illud ſibi videretur animadvertiſſe ſingulis *nimirum* eos in rebus effici præſtantiſſimos, qui miſſo facto plurium ſtudio, ad unam rem animum converterent. Quin etiam ex ipſis rebus ad bellum pertinentibus ſublatâ ſagittandi jaculandíque exercitatione, hoc ſolum illis *agendum* reliquit, ut gladio & ſcuto & thorace *inſtructi* pugnarent. Itaque ſtatim ſic eorum præparavit animos, ut vel cominùs cum hoſtibus congrediendum *ſta-*

ἢ ὁμολογητέον μηδενὸς ἀξίους εἶναι συμμάχους· τοῦτο δὲ χαλεπὸν ὁμολογῆσαι, οἵτινες ἂν εἰδῶσιν ὅτι οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο τρέφονται, ἢ ὅπως μάχωνται ὑπὲρ τῶν τρεφόντων. Επὶ δὲ πρὸς τούτοις ἐννοήσας ὅτι περὶ ὁπόσων ἂν γένωνται ἀνθρώποις φιλονεικίαι, πολὺ μᾶλλον ἐθέλουσι ταῦτα ἀσκεῖν, ἀγῶνάς τε αὐτοῖς προεῖπεν ἁπάντων, ὁπόσα ἐγίνωσκεν ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν. Α δὲ προεῖπε, τάδε ἦν· [1] ἰδιώτῃ μὲν, ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ τοῖς ἄρχουσι, καὶ ἐθελόπονον, καὶ φιλοκίνδυνον μετ' εὐταξίας, καὶ ἐπιστήμονα τῶν στρατιωτικῶν, καὶ φιλόκαλον περὶ ὅπλα, καὶ φιλότιμον ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· πενταδάρχῳ δ', αὐτὸν ὄντα οἷόνπερ τὸν ἀγαθὸν ἰδιώτην, καὶ τὴν πεντάδα, εἰς τὸ δυνατὸν, τοιαύτην παρέχειν· δεκαδάρχῳ δὲ, τὴν δεκάδα· ὡσαύτως δὲ λοχαγῷ, τὸν λόχον· ὡς δ' αὐ-

tuerent, vel fatendum *se* nullius in bello momenti ſocios eſſe: hoc autem fateri grave *eſt illis*, qui aliam nullam ob cauſam ali ſe nôrunt, quàm utì pro iis pugnent qui victum præbent. Prætereà, cùm ei in mentem veniret homines in iis multò libentiùs *ſe* exercere, de quibus contentiones cum æmulatione conjunctæ inter ipſos naſcantur, certamina earum rerum omnium indixit illis, in quibus exerceri milites utile eſſe judicaret. Erant autem hæc, quæ indicebat: gregario *militi*, ut præfectis ſe obedientem exhiberet, ad labores impigrum, ad ſubeunda pericula, ordine *tamen* ſervato, promptum, peritum rerum militarium, in armis elegantiæ ſtudioſum & in hujuſmodi rebus omnibus laudis avidum: quinque virorum præfecto, ut & ipſe boni *militis* gregarii more ſe gereret, & quinionem, pro virili, talem exhiberet: decurioni, ut decuriam: manipuli itidem ductori, manipulum: cohortis iti-

1 Ἰδιώτῃ μὲν ἑαυτὸν &c.] Vulgò, ἰδιώτῃ μὲν ἀγαθὸν ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ &c. Peſſimè: nam ſi ἀγαθὸν ſit retinenda, diſtinctio ante eam, & poſt παρέχειν, erit ponenda: quin &, Stephano cenſente, copulativam particulam καὶ ante εὐπειθῆ, neceſſe fuerit addere. Sed cùm vox ἀγαθὸν Stephano & Leunclavio ſit ſuſpecta, à Philelpho non reddatur, in Argentor. Ingolſt. editionibus, & MS. Bodl. non legatur, haud temerè eſt, quòd ei locum in textu denegandum ſtatuimus.

τως ταξιάρχῳ· ὡς δ' αὕτως ἑκάστῳ τῶν ἄλλων ἀρχόντων, ἀνεπίκλητον αὐτὸν ὄντα ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ὑφ' αὑτῷ ἀρχόντων, ὅπως ἐκεῖνοι αὖ ὧν ἂν ἄρχωσι παρέξουσι τὰ δέοντα ποιοῦντας. Ἆθλα δὲ προὔφηνε, τοῖς μὲν ταξιάρχαις, οἳ κρατίστας δόξαιεν τὰς τάξεις παρασκευάσαι, χιλιάρχους ἔσεσθαι· τῶν δὲ λοχαγῶν, οἳ κρατίστους δόξαιεν τοὺς λόχους ἀποδεικνύναι, εἰς τὰς τῶν ταξιαρχῶν χώρας ἐπαναβήσεσθαι· τῶν δ' αὖ δεκαδαρχῶν τοὺς κρατίστους, εἰς τὰς τῶν λοχαγῶν χώρας καταστήσεσθαι· τῶν δ' αὖ πεμπαδαρχῶν, ὡσαύτως εἰς τὰς τῶν δεκάρχων· τῶν γε μὴν ἰδιωτῶν τοὺς κρατιστεύοντας, εἰς τὰς τῶν πεμπαδαρχῶν. Ὑπῆρχε δὲ πᾶσι τούτοις τοῖς ἄρχουσι, πρῶτον μὲν θεραπεύεσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλαι τιμαὶ, αἱ πρέπουσαι ἑκάστοις, συμπαρείποντο. Ἐπανέτεινε δὲ καὶ μείζονας ἐλπίδας τοῖς ἀξίοις ἐπαίνου, εἴ τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἀγαθὸν μεῖζον φαίνοιτο. Προεῖπε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις ταῖς τάξε-

dem præfecto; itidemque aliorum præfectorum unicuique, tum ut ipſe reprehenſione vacaret, tum daret operam ut ſuo ſub imperio *conſtituti* duces, ipſi viciſſim eos quibus præſint in officio continerent. Præmia verò proponebat, cohortium quidem præfectis, ut qui cohortes optimas reddidiſſe viderentur, tribuni fierent: ut autem ex manipulorum præfectis ii, qui manipulos effeciſſe optimos viderentur, eorum in loca ſuccederent, qui fuiſſent præfecti cohortium: ut decuriones itidem optimi, in eorum loca ſubſtituerentur, qui manipulorum præfecti fuiſſent: & quinque virorum præfecti, in decurionum itidem: gregariorum autem *militum* præſtantiſſimi, in eorum *ſubſtituerentur loca* qui quinque virorum fuiſſent præfecti. His verò præfectis omnibus hoc aderat, ut primùm ab iis quibus præerant colerentur; deindè honores etiam alii, ſingulis convenientes, unà accedebant. Quin & majores ſpes laude dignis oſtendebat, ſi qua ſecuturo tempore fortuna melior affulſerit. Totis etiam cohortibus, totiſque mani-

σι, καὶ ὅλοις τοῖς λόχοις· καὶ ταῖς δεκάσιν ὡσαύτως καὶ ταῖς πεμπάσιν, ἐὰν φαίνωνται [1] εὐπιστόταται τοῖς ἄρχουσιν οὖσαι, καὶ προθυμότατα ἀσκοῦσαι τὰ προειρημένα. Ἦν δὲ ταύταις τὰ νικητήρια, οἷα δὴ εἰς πλῆθος πρέπει. Ταῦτα μὲν δὴ προείρητό τε, καὶ ἤσκητο ὑπὸ τῆς στρατιᾶς. Σκηνὰς δὲ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πλῆθος μὲν, ὅσοι ταξίαρχοι ἦσαν· μέγεθος δὲ, ὥστε ἱκανὰς εἶναι τῇ

pulis victoriæ præmia promisit; decuriis itidem & quinionibus, si præfectis *suis* obedientissimi comperti essent, & in iis quæ sunt prædicta se libentissimè exercerent. Erant autem illis *ejusmodi* præmia victoriæ *constituta*, qualia multitudini sanè conveniunt. Et hæc quidem erant præscripta, atque in his se exercebant milites. Tabernacula, quod numerum attinet, *tot* eis instruxit, quot erant præfecti cohortium; magnitudine verò *tantâ*, ut singulis cohortibus

1 Εὐπιστόταται] Stephanus & Leunclavius de hâc scripturâ digladiantur. Inter eos quidem convenit, aptiorem esse huic loco *obedientiæ*, quàm *fidei*, mentionem. At hic voci εὐπιστότατος *obedientiæ* notionem minimè competere posse contendit. Stephanus, contra, ἄπιστος pro ἀπειθὴς, & ἀπιστεῖν pro ἀπειθεῖν inveniri ait. Instat ille acriùs, & vitii damnat scripturam per ἰῶτα simplex, ubi de *obedientiâ* sermo fiat: atque adeò, ut hìc εὐπιστόταται in εὐπειστόταται, ità p. 14. edit. nostræ, εὐπιστότατοι in εὐπειστότατοι, & ἀναβ. lib. 2. pag. 292. edit. suæ, ἀπιστεῖν in ἀπειστεῖν, simili denique modo in aliis ejusmodi locis lectionem mutari debere asserit. Nodus hinc incidit, ad quem solvendum Lexicographi parum juvabunt. Cùm autem vindice minimè indignus videatur, haud abs re fore visum est, nonnulla verborum cognatæ originis exempla proferre, quæ lectorem per loca memorata, aliaque apud Nostrum similia, hærentem forsan expediant. Primùm igitur, quod ad vocem εὐπιστότατος attinet, p. 14. de *fide* eam non incommodè intelligi posse putamus; cùm ii, qui aliis in disciplinam traduntur, eorúmque adeò imperio subjiciuntur, non *fidei* minùs, quàm *obedientiæ*, nomine laudari soleant. Fatendum tamen est, *obedientiæ* Nostrum sæpissimè mentionem facere; ideóque si quis de eâ vocem illam ibi interpretari malit, me adversarium non habebit. At verò quin hoc sensu illa hìc accipi debeat, non est cur quis dubitet. Hoc solum restat, ut scripturam, quam libri omnes, tam typis quàm manu descripti, tuentur, satis sanam esse (licèt longè secùs existimet Leunclavius) ostendamus. En igitur exempla scripturæ per simplex ἰῶτα, quæ unus suppeditavit Sophocles, ubi de *obedientiâ*, vel præstandâ vel rejiciendâ, loquutus est auctor:

Κρ. Τὸ μὴ 'πιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.

Quem versum Scholiastes sic exponit, τὸ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ συγχωρεῖν τοῖς ἀπειθοῦσιν, his statim additis, Ἔλεγον δὲ καὶ τὴν πειθὼ, πίστιν. Antig. v. 225. Et ejusdem Fabulæ v. 666, — τ

Ἐπεὶ γὰρ αὐτὴν εἷλον ἐμφανῶς ἐγὼ
Πόλεως ἀπιστήσασαν ἐκ πάσης μόνην.

Idem in Trachin. v. 1198.

Υλ. Ὡς πρὸς τί πίστιν τήνδε ἄγαν ἐπιστρέφεις;

Ubi πίστις, secundùm observationem Schol. ad v. 225. Antig. valet, πειθὼ, & verti debet *obedientia*, non (ut interpres) *fides*: id quod ea quæ præcedunt & mox sequuntur attentiùs legenti satis constabit. Respondet enim Hercules:

Οὐ θᾶσσον οἴσεις, μηδ' ἀπιστήσεις ἐμοί; v. 1199.

τῇ τάξει ἑκάστῃ· ἡ δὲ τάξις ἦν ἑκατὸν ἄνδρες. Ἐσκήνουν μὲν δὴ οὕτω κατὰ τάξεις. Ἐν δὲ τῷ ὁμοσκηνοῦν ἐδόκουν μὲν αὐτῷ ὠφελεῖσθαι πρὸς τὸν μέλλοντα ἀγῶνα τοῦτο, ὅτι ἑώρων ἀλλήλους ὁμοίως τρεφομένους· καὶ οὐκ ἐνῆν πρόφασις μειονεξίας, ὥστε ὑφίεσθαί τινα, κακίω τε ἕτερον ἑτέρου εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Ὠφελεῖσθαι δὲ ἐδόκουν αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ γιγνώσκεσθαι ἀλλήλοις ὁμοσκηνοῦντες. Ἐν γὰρ τῷ γιγνώσκεσθαι, καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι πᾶσιν ἐδόκει μᾶλλον ἐγγίνεσθαι· οἱ δὲ ἀγνοούμενοι ῥᾳδιουργεῖν πως μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκότει ὄντες. Ἐδόκουν δὲ αὐτῷ καὶ εἰς τὸ τὰς τάξεις ἀκριβοῦν μέγα ὠφελεῖσθαι διὰ τὴν ὁμοσκηνίαν. Εἶχον γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι ὑφ' ἑαυτοῖς τὰς τάξεις [1] κεκοσμημένας, ὥσπερ ὁπότε εἰς ἕνα

capiendis ſufficerent: cohors autem ex centum viris conſtabat. Atque hoc modo centuriatim in tabernaculis degebant. Ex *tali* autem contubernio hoc ei videbantur ad futurum certamen percepturi commodi, quod eodem ſe modo ali mutuò cernerent; neque deterioris conditionis prætextui locus erat, ut quis *eo nomine* remiſſiùs ageret, & alius alio adverſùs hoſtes ignaviùs ſe gereret. Hoc etiam commodi ipſi videbantur ex contubernio conſequuturi, quòd hinc *faciliùs* ſe mutuò cognoſcerent. Nam ex eo quod ſe nôſſent inter ſe, majorem in omnibus verecundiam excitari arbitrabatur: ignoti verò qui ſunt, quemadmodum ii qui in tenebris verſantur, ad ſegnitiam aliquantum procliviores eſſe videntur. Videbantur etiam ei ad accuratam ordinum cognitionem contubernio magnoperè juvari. Nam præfecti cohortium perindè ſub ſe diſpoſitas cohortes habebant, ut cum procedant in

Idem Hercules, v. 1240.

— μηδ' ἀπιστήσῃς πατρί.

& paucis interjectis,

Πείθου. Τὸ γάρ τοι μεγάλα πιστεύσαντ' ἐμοί,
Σμικροῖς ἀπιστεῖν, τὴν πάρος συγχεῖ χάριν.

Ex his abundè liquet, omnino fruſtrà fuiſſe Leunclavium, cùm lectionem vulgatam neceſſariò mutandam eſſe ſtatueret; eoſque adeò ſatìs commodè εὐπιστότατοι dici poſſe, quorum ſumma eſt obedientia.

1 Κεκοσμημένας] Vulgò, κοιμωμένας. nullo ſenſu commodo, ut mihi cum Stephano videtur. Lectionem, quam damus, Leunclavius & Camerarius in verſionibus ſuis ſecuti ſunt; eámque Philelphi librum exhibuiſſe conſtat; in cujus interpretatione, *ordines ornatos*,

πορδύοιτο ἡ τάξις· οἱ δὲ λοχαγοὶ, τοὺς λόχους· ὡσαύτως οἱ δεκάδαρχοι, τὰς δεκάδας· καὶ οἱ πεμπάδαρχοι, τὰς πεμπάδας. Τὸ δὲ ἀκριβοῦν τὰς τάξεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς τὸ μὴ ταράττεσθαι, καὶ εἰς τὸ, εἰ ταραχθεῖεν, θᾶττον καταστῆναι· ὥσπερ γε καὶ λίθων καὶ ξύλων ἃ ἂν δέῃ συναρμοσθῆναι, ἔστι, κἂν ὁπωσοῦν καταβεβλημένα τύχῃ, συναρμόσαι ταῦτα εὐπετῶς, ἢν ἔχῃ γνωρίσματα, ὥστε εὔδηλον εἶναι, ἐξ ὁποίας χώρας ἕκαστον αὐτῶν ἐστιν. [1] Ἐδόκουν δὲ ὠφελεῖσθαι αὐτῷ ὁμοῦ τρεφόμενοι καὶ πρὸς τὸ ἧττον ἀλλήλους ἂν ἐθέλειν ἀπολείπειν· ὅτι ἑώρα καὶ τὰ θηρία, τὰ ὁμοῦ τρεφόμενα, δεινὸν ἔχοντα πόθον, ἤν τις αὐτὰ διασπᾷ ἀπ' ἀλλήλων.

cohorte ſinguli: manipulorum item ductores, manipulos: decuriones itidem decurias: & quinque virorum præfecti, quiniones. Ordines autem accuratè cognitos habere, utile admodum ei videbatur eſſe, tum ut nè perturbarentur, tum ut, ſiquando perturbarentur, citiùs *in ordinem* reſtitui poſſent: quemadmodum ſanè & lapides & ligna, quæ coagmentanda ſunt, utcunque fuerint disjecta, facilè quis coagmentare poſſit, ſi qua habeant indicia, quæ manifeſtum faciant, cujus eorum unumquodque ſit loci. Hoc porrò ipſi videbantur ex convictu capturi commodi, ut minùs alii alios deſerere vellent; quòd videret etiam beſtias, quæ unà paſcuntur, miro ſui deſiderio teneri, ſi quis eas à ſe invicem divellat.

natos, mala ſit licèt, uſus eſt in firmandâ emendatione noſtrâ non levis. Porrò, verbum κοσμοῦμαι familiare eſt Auctoribus, cùm militum deſcribunt ordines. Hujus rei locuples teſtis eſt Homerus:

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι,

Il. γ'. v. 1. Et,

— διὰ δὲ τρίχα κοσμηθέντες

Βάλλομεν —— Odyſſ. ι'. 157 — 8.

Sic paſſim Poëta. Nec aliter locuti ſunt ſolutæ orationis Scriptores. Ità enim Dionyſ. Halic. — ἐκοσμεῖτο δὲ ἐν τοῖς ἀγῶσι μετὰ τοὺς προμάχους. T. 1. p. 212. Edit. Oxon. Et de Valerio conſule Æquos & Volſcos adgreſſuro — τοῦτον εἶναι νομίσαι τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον, ἐξῆγε κεκοσμημένην τὴν στρατιὰν καὶ, &c. Tomi ejuſdem p. 691.

1 Ἐδόκουν δὲ &c.] Similem locum apud Plutarchum obſervavit Cl. Lambertus Bos, quem dignum, ut hìc apponatur, exiſtimavit. Ἡ συντροφία ὥσπερ ἐπιτόνιόν ἐστι τῆς εὐνοίας, καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συντρεφομένων ἀποσπώμενα, ταῦτα ποθοῦντα φαίνεται. *De educ. puer.* p. 3. T. 2. Atque ità Noſter ipſe, Mem. l. 2. p. 433. ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.

Ἐπεμέλετο δὲ καὶ τοῦδε ὁ Κῦρος, ὅπως μήποτε ἀνίδρωτοι γενόμενοι ἐπὶ τὸ ἄριστον καὶ τὸ δεῖπνον εἰσίοιεν. Ἢ γὰρ ἐπὶ θήραν αὐτοὺς ἐξάγων, ἱδρῶτα αὐτοῖς παρεῖχεν, ἢ παιδιὰς τοιαύτας ἐξεύρισκεν, αἳ ἱδρῶτα ἔμελλον παρέχειν· ἢ καὶ [1] πρᾶξαι εἴ τι δεόμενος τύχοι, οὕτως ἐξηγεῖτο τῆς πράξεως, ὡς μὴ ἐπανίοιεν ἀνιδρωτί. Τοῦτο γὰρ ἡγεῖτο καὶ πρὸς τὸ ἡδέως ἐσθίειν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαί τι πονεῖν. Καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλοις δὲ πρᾳοτέρους εἶναι ἀγαθὸν ἡγεῖτο τοὺς πόνους εἶναι, ὅτι καὶ οἱ ἵπποι συμπονοῦντες ἀλλήλοις, πρᾳότεροι συνεστήκασι. Πρός γε μὴν τοὺς πολεμίους μεγαλοφρονέστεροι γίγνονται, οἳ ἂν ξυνειδῶσιν ἑαυτοῖς εὖ ἠσκηκότες.

Κῦρος δὲ αὑτῷ σκηνὴν μὲν κατεσκευάσατο, ὥστε ἱκανὴν ἔχειν οὓς καλοίη ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Ἐκάλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιαρχῶν οὓς καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι· ἔστι δ᾽ ὅτε

Hoc quoque Cyro curæ erat, ut nunquam, nisi priùs sudâssent, ad prandium cœnámve accederent. Nam vel eos in venationem eductos ad sudorem usque exercebat, vel ejusmodi ludos excogitabat, qui sudorem elicerent; vel si qua etiam res ipsi fortè agenda esset, ità se ducem in eâ agendâ præbuit, ut absque sudore non redirent. Hoc enim & ad excitandam edendi dulcedinem, & ad bonam valetudinem, & ad laborum tolerantiam utile putabat. Quin ad hoc etiam conducere labores arbitrabatur, ut inter se mansuetiores essent, propterea quòd & equi eosdem labores inter se sustinentes, placidiùs eodem stare loco consueverint. In hostes sanè redduntur animosiores, qui sibi ipsis conscii sunt, quàm egregiè se *simul* exercuerint.

Cyrus autem tabernaculum sibi instruendum curavit, quod eorum capax esset, quos ad cœnam invitaret. Et invitabat plerumque cohortium præfectos, quos ipsi visum esset opportunum: nonnun-

1 Πρᾶξαι] Sic legendum, non, ut in vulgatis, πράξας, rectè monet Leunclavius; quocum facere videtur Philelphus, qui vertit; *agere eum si quid oporteret.* Hanc emendationem Stephanum etiam, in secundâ suâ editione, secutum esse invenio.

καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δεκάρχων τινὰς καὶ τῶν πεμπαδάρχων ἐκάλει· ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν πεμπάδα ὅλην, [1] καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ λόχον ὅλον, καὶ τάξιν ὅλην. Ἐκάλει δὲ καὶ ἐτίμα, ὅτε τινὰς ἴδοι τοιοῦτό τι ποιήσαντας, ὃ πάντας ἐβούλετο ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ μὲν παρατιθέμενα ἀεὶ ἴσα αὐτῷ τε καὶ τοῖς καλουμένοις ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸ στράτευμα δὲ ὑπηρέτας ἰσομοίρους ἀεὶ πάντων ἐποίει· οὐδὲν γὰρ ἧττον τιμᾶν ἄξιον ἐδόκει αὐτῷ εἶναι τοὺς ἀμφὶ τὰ στρατιωτικὰ ὑπηρέτας οὔτε κηρύκων, οὔτε πρέσβεων. Καὶ γὰρ πιστοὺς ἡγεῖτο δεῖν εἶναι τούτους, καὶ ἐπιστήμονας τῶν στρατιωτικῶν, καὶ συνετούς, προσέτι δὲ σφοδρούς, καὶ ταχεῖς, καὶ ἀόκνους, καὶ ἀταράχους. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὅσα οἱ βέλτιστοι νομιζόμενοι ἔχου-

quam ex manipulorum præfectis & decurionibus & quinque virorum præfectis quosdam; quosdam etiam aliquando ex militibus; aliquando etiam quinionem totam, totam decuriam, totum manipulum, cohortem *denique* totam invitabat. Invitare autem atque *eos* honore excipere solebat, cùm cerneret aliquos ejusmodi quiddam fecisse, quod ab omnibus fieri volebat. Semper verò & ipsi & ad cœnam invitatis eædem apponebantur dapes. Et exercitûs etiam ministris æquas semper partes distribuendas curabat: nam castrenses illos ministros non minùs honore dignos existimabat, quàm præcones ac legatos. Etenim fideles hos esse debere putabat, rerúmque quæ ad milites pertinent peritos, & intelligentes, quin etiam gnavos, & celeres, & impigros, & intrepidos. Præterea autem censebat Cyrus, ea ministris *istis* in-

1 Καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ &c.] Leunclavius hæc verba, καὶ δεκάδα ὅλην, ab aliis omissa, in contextum meritò recepit: partim, ut ipse ait, quòd hactenus à Xenophonte hic ordo sit observatus; partim, quòd ea Philelphus etiam, suis in libris Græcis reperta, sit interpretatus. Camerarius, auctore Stephano, hanc quoque lectionem in veteri libro se reperisse testatur. His adjici potest MS. Bodl. auctoritas; in quo, ut in eo etiam quo Camerarius usus est, extat ἐκάλει post πεμπάδα ὅλην, quod minimè necessarium censet Stephanus, cùm ex præcedentibus nullo negotio subaudiri possit; & ejus, hâc in re, judicio lectorem facilè adsensurum puto.

σιν, ἐγίνωσκεν ὁ Κῦρος δεῖν τοὺς ὑπηρέτας ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀσκεῖν, ὡς μηδὲν ἀναίνοιντο ἔργον, ἀλλὰ πάντα νομίζοιεν πρέπειν αὐτοῖς πράττειν, ὅσα ἂν ὁ ἄρχων προστάττοι.

Ἀεὶ μὲν οὖν ἐπεμέλετο ὁ Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, [1] ὅπως εὐχαριστότατοί τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται, καὶ παρορμῶντες εἰς τἀγαθόν. Ἀφίκετο δ' οὖν καὶ εἰς τόνδε ποτὲ τὸν λόγον· Ἆρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν διὰ τοῦτο φαίνονται εἶναι [2] οἱ ἕτεροι, ὅτι οὐ πεπαίδευνται τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμῖν; ἢ οὐδὲν ἄρα διοίσουσιν ἡμῶν, οὔτε ἐν ταῖς συνουσίαις, οὔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους δέῃ; Καὶ ὁ Ὑστάσπης ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλ' ὁποῖοι μέν τινες ἔσονται εἰς τοὺς πο-

esse debere, quæcunque viris qui optimi habentur adsint, & huic sese adsuefacere, ut nullum opus detrectent, sed existiment decere se omnia agere quæcunque jusserit imperator.

Cyrus certè quidem semper operam dabat, ut, cùm in eodem tabernaculo unà essent, & jucundissimi simul sermones, & qui ad præclarum aliquid *eos* incitarent, injicerentur. Itaque hunc etiam aliquando in sermonem incidit: Num, viri, ait, cæteri *illi propterea* nobis aliquantò inferiores esse videntur, quòd eâ, quâ nos, non sunt disciplinâ instituti? an nihil à nobis different, neque in congressibus, neque cùm dimicandum erit cum hostibus? Et Hystaspes suscipiens dixit, At quales quidem in hostes futuri sunt,

1 Εὐχαριστότατοι.] Hæc scriptura, quam præstant libri omnes, immeritò, ut mihi videtur quidem, est in dubium ab iis revocata, qui εὐχαριτώτατοι legi debere putârunt; eamque adeò margini adscripserunt. Leguntur alibi sanè apud Nostrum εὐχάριτος & ἀχάριτος. At apud eundem legitur etiam ἀχάριστον de eo quod *ingratum* est, aut *injucundum*. Apud Homerum hoc certè modo scribitur:

Ξεῖν', ἐπεὶ οὐκ ἀχάριστα μεθ' ἡμῖν ταῦτ' ἀγορεύεις, Odyss. θ'. v. 236. Idem,

Δόρπου δ' οὐκ ἄν πως ἀχαρίστερον ἄλλο γένοιτο, Odyss. υ'. v. 392. Quidni igitur rectè legatur etiam εὐχαριστότατον, de eo quod est *jucundissimum*? Fatetur quidem Stephanus hujusmodi vocabulorum, quæ nempè voci χάρις originem suam acceptam referunt, se duplicem alibi scripturam animadvertisse. Sed, hâc de re qui plura velit, Grammaticos adeat inter se certantes. Nos eorum nil moramur lites, cùm Auctorum usum & fidem librorum incorruptam oppugnent.

2 Οἱ ἕτεροι] Mureto rescribendum videtur ἑταῖροι. Eos enim hìc dicit Cyrus, qui tum primùm adsciti erant in ordinem τῶν ὁμοτίμων, quósque adeò in sequentibus vocat ἑταίρους. Stephanus etiam hanc lectionem margini adscribendam curavit. Mihi sanè haud aspernanda videtur; judicet lector.

λεμίους, οὔπω ἔγωγε ἐπίσταμαι· ἐν μέντοι τῇ συνουσίᾳ δύσκολοι, ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔνιοι αὐτῶν ἤδη φαίνονται. Πρώην μέν γε, ἔφη, Κυαξάρης ἔπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἑκάστην [1] ἱερεῖα, καὶ ἐγένετο ἑκάστῳ ἡμῶν τρία κρέα, ἢ καὶ πλείω, τὰ περιφερόμενα. Καὶ ἤρξατο μὲν δὴ ἀπ' ἐμοῦ ὁ μάγειρος, τὴν πρώτην περίοδον περιφέρων· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσῄει περιοίσων, ἐκέλευσα ἐγὼ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἄρχεσθαι, καὶ ἀνάπαλιν περιφέρειν. Ἀνακραγὼν οὖν τις τῶν κατὰ μέσον τὸν κύκλον κατακειμένων στρατιωτῶν, Μὰ Δί', ἔφη, τοῦτο δὲ μὲν οὐδὲν ἴσον ἐστὶν, εἴγε ἀφ' ἡμῶν τῶν ἐν μέσῳ οὐθεὶς οὐδέποτε ἄρξεται. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἠχθέσθην τε εἴ τι μεῖον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐκάλεσα εὐθὺς αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Ὁ δὲ μάλα τοῦτό γε εὐτάκτως ὑπήκουσεν. Ὡς δὲ τὰ περιφερόμενα ἧκε πρὸς ἡμᾶς, ἅτε, οἶμαι, ὑστάτους λαμβανόντας, τὰ σμικρότατα λελειμμένα ἦν· ἐνταῦθα δὴ ἐκεῖνος πάνυ ἀνιαθεὶς δῆλος ἐγένετο, καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν, Τῆς τύ-

ego certè nondum ſcio; veruntamen in *familiari* conſuetudine ex iis quidam, profectò, moroſi jam videntur. Nuper quidem, inquit, Cyaxares ad ſingulas cohortes animantium corpora mittebat, & unicuique noſtrûm tres aut plures carnis, quæ circumferebatur, portiones obvenerunt. Et coquus quidem à me exorſus eſt, cùm primâ *eam* circuitione circumferebat: cùm autem ſecundò ingrederetur ut circumferret, juſſi ego *eum* ab ultimo ordiri, & vice verſâ circumferre. Ibi tandem militum quidam in mediâ coronâ diſcumbentium exclamans, Nulla profectò, ait, hìc eſt æqualitas, ſi à nobis, qui ſumus in medio, nemo unquam incipiet. Quod ego cùm audiſſem, moleſtè tuli, videri *medios* deteriori eſſe conditione, ac eum ad me ſtatim arceſſivi. Paruit in hoc ille mihi perquàm modeſtè. Cùm autem ea quæ circumferebantur ad nos perveniſſent, quippe quibus ultimo ſanè loco ſumendum eſſet, minimæ partes relictæ erant; tum ille palàm viſus eſt magno mœrore affici, & ſecum ipſe, O iniquam *meam* for-

1 Ἱερεῖα] Vide quæ ad hanc vocem jam annotavimus, p. 46.

χης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἀλλὰ μὴ φρόντιζε· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἄρξεται, καὶ σὺ πρῶτος λήψῃ τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν τοσούτῳ περιέφερε τὸ τρίτον, ὅπερ δὴ λοιπὸν ἦν τῆς περιφορᾶς· κἀκεῖνος ἔλαβε μετ' ἐμὲ δεύτερος. Ὡς δ' ὁ τρίτος ἔλαβε, καὶ ἔδοξεν αὐτὸν μεῖζον ἑαυτοῦ λαβεῖν, καταβάλλει ὃ ἔλαβεν, ὡς ἕτερον ληψόμενος. Καὶ ὁ μάγειρος οἰόμενος αὐτὸν οὐδέν τι δεῖσθαι ὄψου, ᾤχετο [1] παραφέρων πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον. Ἐνταῦθα δὴ οὕτω βαρέως ἤνεγκε τὸ πάθος, ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὃ εἰλήφει ὄψον, ὃ δὲ ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβάπτεσθαι, τοῦτό πως, ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαί τε καὶ ὀργίζεσθαι τῇ τύ-

tunam, qui jam huc ſim arceſſitus! Et ego aiebam, Nè ſis ſolicitus: ſtatim enim à nobis incipiet, ac tu primus capies quod maximum erit. Et *coquus* interim tertiùm circumferebat, quod *ſolum* ſanè circumferendum reſtabat: atque ille ſecundo poſt me ſumebat loco. Cùm autem tertius *etiam* ſumpſiſſet, & viſus eſt *huic* majorem ſuâ portionem accepiſſe, id quod ſumpſerat abjicit, velut aliud ſumpturus. At coquus, qui eum nihil quicquam obſonii egere putaret, abiit atque *aliis* fercula priùs adferebat, quàm ille aliud ſumpſiſſet. Hìc enimverò uſque adeò graviter hunc caſum tulit, ut, cùm abſumptum eſſet quod acceperat obſonium, etiam quod ei reliquum erat intinctûs, ſtupefactus *jam* iratúſque

1 Παραφέρων] Participium hoc, pro περιφέρων, Stephanus primùm huc per errorem irrepſiſſe putavit: deindè, veterem ſcripturam retinere, alio tamen ſenſu, nempè pro *ultrà, ſive ulterius ferens*, accipere, maluit. Ego Budæum laudo, quem fatetur quidem Stephanus utrumque, παραφέρων, nimirum, & περιφέρων, eodem ſignificato dici putâſſe; ſed falſò eum aſſerit ex hoc tantùm Xenophontis loco ſuam opinionem confirmâſſe. Audi Athenæum, quem citat Budæus: Ἔδοξεν οὖν πᾶσιν, διὰ τὸν τηλικόνδε ὅρκον, μὴ βιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον· ἐπ' ἄλλο δέ τι τῶν παραφερομένων τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, — οὐδεὶς τινὸς γεύσεται, πρὶν λεχθῆναι, ποῦ κεῖται τὸ παραφέρειν — Καὶ ὁ Μάγνος ἔφη, Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶνι,

Τί οὐκ ἐκέλευσας παραφέρειν τὰ ποτήρια —

— Ἄλεξις ἐν Παμφίλῃ·

Παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα παραφέρων

Ἀγαθῶν ἅμαξας — Athen. lib. 9. p. 380. Idem, l. 11. p. 464.

Καὶ τραγήματα παρεφέρετο &c.

Plura ſi velis, conſulas licet Budæum. Ego quidem his fretus, vulgatam lectionem, à quâ ſtant libri omnes, minimè deſerendam puto.

χῃ, δυσφορούμενος ἀνέτρεψεν. Ο μὲν δὴ λοχαγὸς, ὁ ἐγγύτατα ἡμῶν, ἰδὼν, συνεκρότησέ τε τὼ χεῖρε, καὶ τῷ γέλωτι ηὐφραίνετο. Εγὼ μέντοι, ἔφη, προσεποιούμην βήττειν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἠδυνάμην κατέχειν τὸν γέλωτα. Τοιοῦτον μὲν δή σοι, ὦ Κῦρε, ἕνα τῶν ἑταίρων ἐπιδεικνύω, ἔφη. Επὶ μὲν δὴ τούτῳ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλασαν. Αλλος δέ τις ἔλεξε τῶν ταξιάρχων,

Οὗτος μὲν δὴ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἔοικεν, οὕτω δυσκόλῳ [1] ἐνέτυχεν. Εγὼ δὲ, ὡς σὺ διδάξας ἡμᾶς τὰς τάξεις ἀπέπεμψας, καὶ ἐκέλευσας διδάσκειν τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον τάξιν, ἃ παρὰ σοῦ ἐμάθομεν, οὕτω δὴ καὶ ἐγὼ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδίδασκον ἕνα λόχον. Καὶ στήσας τὸν λοχαγὸν πρῶτον, καὶ τάξας δὴ τὰ ἐπ᾽ αὐτῷ ἄνδρα νεανίαν, καὶ τοὺς ἄλλους, ᾗ ᾤμην δεῖν, ἔπειτα στὰς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν, βλέπων εἰς τὸν λόχον, ἡνίκα μοι ἐδόκει καιρὸς εἶναι,

fortunæ, id præ impatientiâ everteret. Id quidem cùm proximus nobis manipuli præfectus videret, manibus complosis ridens gaudebat. Ego verò, inquit, tussire me simulabam; neque enim ipse risum continere possem. Ejusmodi sanè, inquit, Cyre, quendam è sociis tibi *nostris* ostendo. Hìc omnes quidem, ut par erat, riserunt. Et alius quidam ex cohortium præfectis,

Hic quidem, Cyre, inquit, in morosum ità, ut videtur, incidit. Ego verò, postquam tu nos rationes ordinum à te edoctos dimisisses, ac jussisses utì quisque suam cohortem ea doceret, quæ abs te didicissemus, atque ità ipse, *inquam*, quemadmodùm & alii fecêre, discedens *abs te* manipulum unum erudiebam. Et cùm manipuli præfectum loco primo statuissem, ac post hunc quidem strenuum *quendam* juvenem collocâssem, cæterósque, quo quemque loco *disponendum* putabam, stans deindè ab anteriori parte, versúsque manipulum respiciens, cùm opportunum mihi visum esset,

1 Δυσκόλῳ ἐνέτυχεν] Sic edidit Stephanus, veteris cujusdam exemplaris fide nixus; & sic in margine scripsit Leunclavius. Vulgò quidem, satis ineptè, δυσκόλως ἐπέτυχεν. vel, quod sanè ferri potest, δυσκόλῳ ἐπέτυχεν.

[1] προϊέναι ἐκέλευσα. Καὶ ὁ ἀνήρ σοι ὁ νεανίας ἐκεῖνος προελθὼν τοῦ λοχαγοῦ ἔμπροσθεν, πρότερος ἐπορεύετο. Κἀγὼ ἰδὼν εἶπον, Ω ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; Καὶ ὃς ἔφη, Προέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις. Κἀγὼ εἶπον, Αλλ' ἐγὼ οὐ σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάντας, προϊέναι. Καὶ ὃς ἀκούσας τοῦτο, μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς λοχίτας εἶπεν, Οὐκ ἀκούετ', ἔφη, προστάττοντος προϊέναι πάντας; Καὶ οἱ ἄνδρες πάντες παρελθόντες τὸν λοχαγὸν ᾖεσαν πρὸς ἐμέ. Επεὶ δὲ ὁ λοχαγὸς αὐτοὺς ἀνεχώριζεν, ἐδυσφόρουν τε, καὶ ἔλεγον, Ποτέρῳ χρὴ πείθεσθαι; νῦν γὰρ ὁ μὲν κελεύει προϊέναι, ὁ δ' οὐκ ἐᾷ. Εγὼ μέντοι ἐνεγκὼν ταῦτα πρᾴως, ἐξ ἀρχῆς αὖ καταχωρίσας, εἶπον, μηδένα τῶν ὄπισθεν κινεῖσθαι, πρὶν ἂν ὁ πρόσθεν ἡγῆται· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὁρᾷν πάντας, τῷ πρόσθεν ἕπεσθαι. Ως δ' εἰς

progredi jussi. Ac *protinùs* juvenis ille progressus ante manipuli præfectum, prior incedebat. Quod ego cùm viderem, Quid, inquam, agis, homo? Et ille, Progredior, ait, quemadmodum tu jubes. Atqui ego, inquam, non te solum, sed omnes, progredi jubebam. Id ille cùm audisset, ad *socios* manipulares conversus, Annon auditis, ait, jubentem omnes progredi. Tum viri omnes manipuli præfectum prætergressi, ad me venerunt. Cùm autem manipuli præfectus eos priorem in locum redire vellet, stomachabantur, & dicebant, Utri parendum erit? Jam enim hic progredi jubet, ille vetat. At ego hæc æquo ferebam animo, & cùm de integro in suum quemque locum restituissem, nè quis se posteriorum prius commoveret, edicebam, quàm anterior præcederet; sed unum hoc spectarent omnes, ut anteriorem sequerentur. Quidam verò in

1 Προϊέναι] Vulgò, προσιέναι. perperam. Lectionem quam damus, MS. Bodl. repræsentat, eámque nos meritò amplexos esse, quæ mox sequuntur verba, luculenter satis ostendunt: Ἀλλ' ἐγὼ οὐ σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάντας, προϊέναι. Et, Οὐκ ἀκούετε, ἔφη, προστάττοντος προϊέναι πάντας; Quin etiam, Leunclavium nobiscum facere invenio; à quo tamen, ut etiam ab omnibus aliis editoribus, paulò post, προσελθὼν, pro προελθὼν, mendosè scribitur. Hanc vocem reponendam vidit Stephanus, eámque exhibet MS. Bodl. & loci ratio postulat: nam, paucis interjectis, legimus, Καὶ ὃς ἔφη, Προέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις.

Πέρσας τις ἀπιὼν ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιστολὴν δοῦναι, ἣν ἔγραψα οἴκαδε, κἀγὼ (ὁ γὰρ λοχαγὸς ᾔδει ὅπου ἔκειτο ἡ ἐπιστολὴ) ἐκέλευσα αὐτὸν δραμόντα ἐνεγκεῖν τὴν ἐπιστολήν· ὁ μὲν δὴ ἔτρεχεν· ὁ δὲ νεανίας ἐκεῖνος εἵπετο τῷ λοχαγῷ, σὺν αὐτῷ τῷ θώρακι καὶ τῇ κοπίδι· καὶ ὁ ἄλλος δὲ πᾶς λόχος, ἰδὼν ἐκεῖνον, συνέτρεχε· καὶ ἧκον οἱ ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπιστολήν. Οὕτως, ἔφη, ὅγε ἐμὸς λόχος ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ παρὰ σοῦ. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ὡς εἰκός, ἐγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῆς ἐπιστολῆς. Ο δὲ Κῦρος εἶπεν, Ω Ζεῦ καὶ πάντες θεοὶ, οἵους ἄρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἑταίρους· οἵ γε εὐθεράπευτοι μὲν οὕτως εἰσὶν, ὥστε ἔστιν αὐτῶν καὶ μικρῷ ὄψῳ παμπόλλους φίλους ἀνακτήσασθαι· πιθανοὶ δ' οὕτως εἰσί τινες, ὥστε πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττόμενον, πρότερον πείθονται. Εγὼ μὲν οὐκ οἶδα ποίους τινὰς χρὴ μᾶλλον εὔξασθαι, ἢ τοιούτους στρατιώτας ἔχειν. Ο μὲν δὴ Κῦρος ἅμα γελῶν, οὕτως ἐπῄνεσε τοὺς στρατιώτας.

Perſiam profecturus cùm ad me veniret, & abs me poſtularet, ut epiſtolam *ei* darem, quam domum *mittendam* ſcripſeram; atque ego cùm juberem manipuli præfectum (is enim quo loco ſita eſſet epiſtola nôrat) ad epiſtolam *eam* adferendam currere; ille quidem curſui ſe dabat: juvenis autem ille manipuli præfectum, cum ipſo thorace copidéque, ſequebatur: reliquus item univerſus manipulus, illum intuens, unà currebat: atque *adeò* viri venêre epiſtolam ferentes. Sic *demùm*, inquit, meus quidem manipulus omnia accuratè tenent abs te *imperata*. Ac alii quidem, ut par erat, de hoc epiſtolæ ſatellitio ridebant. Cyrus autem inquit, O Jupiter diíque omnes, quales tandem, *quales* viros ſocios habemus! quos tam levi ſanè cultu demereri liceat, ut multorum ex iis amicitia exiguo etiam obſonio conciliari queat: nonnulli autem adeò ſunt ad obedientiam propenſi, ut, priuſquàm nôrint quid ſit imperatum, pareant. Ego quidem haud ſcio, quales tandem potiùs optandum ſit, quàm ut hujuſmodi quis habeat milites. Et Cyrus quidem ſimul ridens, hoc modo milites collaudabat.

Ἐν δὲ τῇ σκηνῇ ἐτύγχανέ τις ὢν τῶν ταξιάρχων, Ἀγλαϊτάδας ὄνομα· ἀνὴρ, τὸν τρόπον, τῶν [1] στρυφνοτέρων ἀνθρώπων· οὗτος ὧδέ πως εἶπεν· Ἦ γὰρ οἴει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τούτους ἀληθῆ λέγειν ταῦτα; Ἀλλὰ τί μὴν βουλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται; Τί δ' ἄλλο γε, ἔφη, εἰ μὴ γέλωτα ποιεῖν ἐθέλοντες; ὑπὲρ οὗ λέγουσί τε ταῦτα, καὶ ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμει, ἔφη· μὴ λέγε ἀλαζόνας εἶναι τούτους. Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι, ἢ εἰσι, καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιήσειν ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχνουμένοις· καὶ ταῦτα, φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν. Οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι, μήτε ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρδει, μήτ' ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων, μήτε ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ [2] εὐχάριτες δικαιότερον ὀνομάζοιντο

Erat autem fortè in tabernaculo quidam ex præfectis cohortium, Aglaïtadas nomine; vir, quod ad mores adtineret, ex asperiorum numero: is in hunc ferè modum loquutus est; Túne, inquit, Cyre, vera istos hæc narrare putas? Quid igitur, inquit Cyrus, mentiendo quærunt? Quid aliud, inquit, nisi quòd risum movere volunt? cujus rei causâ & narrant hæc, & sese ostentant. Tum Cyrus, Bona verba, *quæso*, ait: nè hos ostentatores appellaveris. Nam mihi quidem nomen ἀλαζὼν iis inditum fuisse videtur, qui se & ditiores esse simulant & magìs strenuos, quàm sint, quíque pollicentur ea se præstaturos, quibus ipsi præstandis non sufficiant; ídque, si pateat ipsos *hæc* accipiendi aliquid & quæstûs causâ facere. Qui verò risum *aliis* secum versantibus, neque lucri sui, neque detrimenti audientium, neque ullius adeò damni causâ movent, quid causæ est cur hi non urbani ac faceti justiùs quàm

1 Στρυφνοτέρων] Vulgò, συφνοτέρων. At melior videtur lectio, quam, MSto. Bodl. firmatam, ex margine in textum recepimus. Eadem vox, sensu consimili, ab Aristophane est usurpata, Σφηκ. v. 872.

Παῦσόν τ' αὐτοῦ τοῦτο τὸ λίαν στρυφνὸν καὶ πρίνινον ἦθος.

2 Εὐχάριτες] Vulgati quidam, & Stobæus εὐχάριτοι. At solet hic crebrò, in transcribendis Auctoribus, errare. Nos meliores duces, Stephanum, Leunclavium, & MS. Bodl. secuti sumus.

μᾶλλον ἢ ἀλαζόνες; Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελογήσατο περὶ τῶν τὸν γέλωτα παρασχόντων. Αὖθις δὲ ὁ λοχαγὸς, ὁ τὴν τοῦ λόχου χαριτίαν διηγησάμενος, ἔφη, Ἦ που ἂν, ὦ Ἀγλαϊτάδα, εἴ γε κλαίειν ἐπειρώμεθά σε ποιεῖν, σφόδρα ἂν ἡμῖν ἐμέμφου· (ὥσπερ ἔνιοι καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν λόγοις οἰκτρὰ ἄττα λογοποιοῦντες εἰς δάκρυα πειρῶνται ἄγειν) ὁπότε γε νῦν καὶ αὐτὸς εἰδὼς ὅτι εὐφραίνειν μέν τι σε βουλόμεθα, βλάπτειν δ' οὐδὲν, ὅμως οὕτως ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ἡμᾶς ἔχεις. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀγλαϊτάδας, καὶ δικαίως γε· ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ [1] τοῦ κλαίειν καθίζοντος τοὺς φίλους, πολλαχῇ ἔμοιγε δοκεῖ ἐλάττονος ἄξια διαπράττεσθαι ὁ γέλωτα αὐτοῖς μηχανώμενος. Εὑρήσεις δὲ καὶ σὺ, ἢν ὀρθῶς λογίζῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγοντα. Κλαύμασι μέν γε καὶ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην μηχανῶνται, καὶ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μαθή-

ostentatores appellentur? Atque in hunc sanè modum Cyrus eos, qui risum excitaverant, defendebat. Rursùs autem manipuli præfectus ille, qui rem eam narraverat quam lepidè fecit manipulus, inquit, Certè quidem, Aglaïtada, si te ad fletum commovere conati essemus, (quemadmodùm nonnulli tam carminibus quàm orationibus miserabilia quædam commenti lacrimas ciere nituntur) vehementer nos reprehendisses; cùm nunc quidem licèt & ipse noveris velle nos te exhilarare, minimè autem lædere, ità tamen contumeliosè nos habes. Et jure quidem *id* profectò, ait Aglaïtadas: nam qui risum amicis excitat, videtur is mihi sanè quiddam efficere longè minoris æstimandum, quàm qui eos inducit, ut sedentes plorent. Et tu quoque, si rectè rem perpenderis, me vera dicere invenies. Nam fletu & patres filios temperantes reddere conantur, & magistri puerorum animos bonis disciplinis im-

1 Τοῦ κλαίειν καθίζοντος] Duo paulò post sequentes loci, in quibus κλαίοντας καθίζειν legitur, Stephano locum hunc meritò suspectum reddere videbantur. Eâdem hâc phrasi utitur etiam Noster, Symp. pag. 513. — πολλοὺς κλαίοντας καθίζειν. Brodæus censet ἕνεκα hìc ante κλαίειν intelligi debere. Sed cum Stephano libet ἐπέχειν, propter raritatem hujus loquendi generis.

ματα· καὶ νόμοι γε πολίτας διὰ τοῦ κλαίοντας καθίζειν, εἰς δικαιοσύνην προτρέπονται· τοὺς δὲ γέλωτα μηχανωμένους ἔχοις ἂν εἰπεῖν ἢ σώματα ὠφελοῦντας, ἢ ψυχὰς οἰκονομικωτέρας ποιοῦντας ἢ πολιτικωτέρας; Ἐκ τούτου ὁ Ὑστάσπης ὧδέ πως εἶπε· Σὺ, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ, εἰς μὲν τοὺς πολεμίους θαῤῥῶν δαπανήσεις τοῦτο τὸ πολλοῦ ἄξιον, καὶ κλαίοντας ἐκείνους πειράσῃ καθίζειν· ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη, [1] καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου γέλωτος ἐπιδαψιλεύσῃ. Καὶ γὰρ οἶδ᾽ ὅτι πολύς σοι ἐστὶν ἀποκείμενος· οὔτε γὰρ αὐτὸς χρώμενος ἀνήλωκας αὐτὸν, οὐδὲ μὴν φίλοις γε, οὐδὲ ξένοις ἑκὼν εἶναι γέλωτα παρέχεις· ὥστε οὐδεμία σοι πρόφασίς ἐστιν, ὡς οὐ παρεκτέον σοι ἡμῖν γέλωτα. Καὶ ὁ Ἀγλαϊτάδας εἶπε, Καὶ σὺ δ᾽ αὖ, ὦ Ὑστάσπη, γέλωτα πειρᾷ ποιεῖν ἐξ ἐμοῦ; Καὶ ὁ λοχαγὸς εἶπε, Ναὶ μὰ Δί᾽, ἀνόητος ἄρα ἐστὶν·

buere: leges etiam dum eò cives adigunt ut ſedentes plorent, ad juſtitiam eos impellunt: illos verò qui riſum excitant, an dicere poſſis vel corporibus aliquid adferre commodi, vel animos ad rei privatæ publicæve adminiſtrationem magìs idoneos efficere? Hyſtaſpes deindè ſic fermè loquutus eſt; Tu, inquit, Aglaïtada, ſi me audias, in hoſtes illud magni æſtimandum audacter impendes, & efficere conaberis illi ut ſedentes plorent: nobis autem, ait, & amicis hiſce *tuis* riſûs aliquid, vilis illius rei, omninò largieris. Nam *hujus* apud te magnam repoſitam eſſe copiam ſcio: neque enim ipſe uſu eum abſumpſiſti, neque amicis ſanè, neque hoſpitibus libens ridendi materiam præbes: adeò ut nihil prætexere poſſis, quo minùs riſum nobis impertias. Et Aglaïtadas, Túne etiam Hyſtaſpa, inquit, ex me riſum elicere conaris? Ibi tum manipuli præfectus inquit, Demens fuerit profectò, *id utique*

1 Καὶ τοῖσδε τοῖς &c.] In editis quibuſdam legitur, ἐν τοῖς δὲ τοῖς &c. in aliis, ἐν τοῖς &c. Stephanus dicit paucos ex multis codices ſcriptam non habere præpoſitionem ἐν, eamque, ut ſupervacaneam, expungendam putat. Lectionem, quam damus, exhibet MS. Bodl. Edit. Eton. Elzev. aliæque.

ἐπεὶ ἔκ γε σοῦ πῦρ, οἶμαι, ῥᾷον ἄν τις ἐκτρίψειεν, ἢ γέλωτα ἐξαγάγοι. Ἐπὶ τούτῳ μὲν δὴ οἵ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸν τρόπον εἰδότες αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγλαϊτάδας ἐπεμειδίασε. Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν φαιδρωθέντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ λοχαγὲ, ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν σπουδαιότατον διαφθείρεις, γελᾷν ἀναπείθων, καὶ ταῦτ᾽, ἔφη, οὕτω πολέμιον ὄντα τῷ γέλωτι. Ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθ᾽ ἔληξεν. Ἐκ δὲ τούτου Χρυσάντας ὧδε ἔλεξεν·

Ἀλλ᾽ ἔγωγ᾽, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐννοῶ ὅτι ἐξεληλύθασι μὲν σὺν ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονος, οἱ δὲ καὶ μείονος ἄξιοι· ἢν δέ τι γένηται ἀγαθὸν, ἀξιώσουσι πάντες οὗτοι ἰσομοιρεῖν. [1] Καίτοι ἔγωγε οὐδὲν ἀνισώτερον νομίζω τοῦ ἐν ἀνθρώποις εἶναι, τοῦ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἀξιοῦσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς τοῦτο, Ἆρ᾽ οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, κρά-

si conaretur: nam ex te quidem, opinor, ignem faciliùs quis excusserit, quàm risum elicuerit. Hìc quidem & alii, qui ingenium illius nôssent, riserunt, & leniter subrisit etiam Aglaïtadas ipse. Ac Cyrus eum exhilaratum videns, Iniquè agis, inquit, manipuli præfecte, quòd dum *huic* ut rideat persuades, nobis maximâ gravitate virum corrumpis, præsertim, ait, qui adeò risui sit infestus. Et hæc quidem hìc finem habuerunt. Chrysantas verò deinceps hujusmodi verba fecit:

Ego quidem, Cyre, vósque omnes qui adestis, inquit, cogito, nobiscum nonnullos pluris, minoris alios, faciendos *domo* profectos esse: si quid autem prosperè evenerit, omnes hi æquales portiones consequi postulabunt. At ego quidem nihil in rebus humanis inæqualius esse duco, quàm ignavum & fortem æqualibus *præmiis* haberi dignos. Ad hoc subjecit Cyrus, An igitur, per deos, opti-

1 Καίτοι ἔγωγε &c.] Hoc olim questus est Achilles, nihilo uberiora esse virtutis, quàm ignaviæ, præmia.

—— ἐπεὶ οὐκ ἄρα τις χάρις ἦεν
Μάρνασθαι δηΐοισι μετ᾽ ἀνδράσι νωλεμὲς αἰεί·
Ἴση μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζοι·
Ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς, ἠδὲ καὶ ἐσθλός.

Il. ι. v. 316. & seq.

At-

ριστον ἡμῖν, ἄνδρες, ἐμβαλεῖν περὶ τούτου βουλὴν εἰς τὸ στράτευμα, πότερα δοκεῖ, ἤν τι ἐκ τῶν πόνων διδῷ ὁ θεὸς ἀγαθὸν, ἰσομοίρους πάντας ποιεῖν, ἢ σκοποῦντας τὰ ἔργα ἑκάστου, πρὸς ταῦτα καὶ τὰς τιμὰς ἑκάστῳ περιτιθέναι; Καὶ τί δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ἐμβαλεῖν λόγον περὶ τούτου, ἀλλ᾽ οὐχὶ προειπεῖν ὅτι οὕτω ποιήσεις; Η οὐ σὺ καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἔφη, προεῖπας καὶ τὰ ἆθλα; Αλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐχ ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις. Α μὲν γὰρ ἂν στρατευόμενοι κτήσωνται, κοινὰ, οἶμαι, ἑαυτοῖς ἡγήσονται εἶναι· τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς στρατείας ἐμὴν ἴσως ἔτι οἴκοθεν νομίζουσιν εἶναι· ὥστε διατάττοντα ἐμὲ τοὺς ἐπιστάτας οὐδὲν, οἶμαι, ἀδικεῖν νομίζουσιν. Η καὶ οἴει, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ψηφίσασθαι ἂν τὸ πλῆθος συνελθὸν, ὥστε μὴ ἴσων ἕκαστον τυγχάνειν, ἀλλὰ τοὺς κρατίστους καὶ τιμαῖς καὶ δώροις πλεονεκτεῖν; Εγωγ᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, οἴομαι, ἅμα μὲν

mum, viri, fuerit hâc de re ad exercitum referre, utrum placeat, ſi quid de laboribus boni deus dederit, æquales facere omnium partes, an conſideratis cujuſque factis, ad horum rationem honores cuique proponere? Et quid opus eſt, inquit Chryſantas, de hoc *ad exercitum* referre, ac non edicere potiùs ità te facturum eſſe? Annon tu & certamina indixiſti, ait, & *conſtituiſti* præmia. At profectò, ſubjecit Cyrus, hæc illis non ſunt ſimilia. Nam quæcunque *hâc* in expeditione acquirent, ea, ut arbitror, communia ſibi fore putabunt: imperium verò *hâc* in expeditione *ſummum* fortaſſis etiam domeſtico jure mihi deberi exiſtimant: itaque ſi præfectos ego conſtituo, nihil, opinor, me contra jus fáſque agere putant. Num putas, inquit Chryſantas, fore ut vulgus, poſtquam convenerit, ſciſcat, nè æquales ſinguli portiones conſequerentur, ſed præſtantiſſimos *quoſque* cùm honoribus tum præmiis maximè augendos eſſe? Equidem *ſic* arbitror, ait Cyrus, tum quia vos

Atque hæc præmia largiendi ratio, exempto omni accipientium diſcrimine, Euripidi eſt civitatum peſtis:

Ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
Ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ,
Μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.
Hec. v. 306. & ſeq.

ὑμῶν συναγορευόντων, ἅμα δὲ καὶ αἰσχρὸν ὂν [1] ἀντιλέγειν, μὴ οὐχὶ τὸν πλεῖστα καὶ πονοῦντα, καὶ ὠφελοῦντα τὸ κοινὸν, τοῦτον καὶ μεγίστων ἀξιοῦσθαι. Οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ τοῖς κακίστοις σύμφορον φανεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς πλεονεκτεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐβούλετο καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν ὁμοτίμων γενέσθαι τοῦτο τὸ ψήφισμα. Βελτίους γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἡγεῖτο εἶναι, εἰ εἰδεῖεν ὅτι ἐκ τῶν ἔργων καὶ αὐτοὶ κρινόμενοι, τῶν ἀξίων τεύξοιντο. Καιρὸς οὖν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι νῦν ἐμβαλεῖν περὶ τούτου ψῆφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ ὁμότιμοι ὤκνουν τὴν τοῦ ὄχλου ἰσομοιρίαν. Οὕτω δὴ συνεδόκει τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ ἐμβαλέσθαι περὶ τούτου λόγον, καὶ συναγορεύειν ταῦτα ἔφασαν χρῆναι, ὅσπερ ἀνὴρ οἴοιτο εἶναι.

Ἐπιγελάσας δὲ τῶν ταξιαρχῶν τις εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἄνδρα καὶ τοῦ δήμου οἶδα ὃς συνερεῖ, ὥστε μὴ εἰκῇ οὕτως ἰσομοιρίαν εἶναι. Ἀλ-

mihi adſenſuri eſtis, tum quòd turpe fuerit recuſare quo minùs is qui & plurimum laboris ſuſtinet & plurimum reipublicæ utilitatis adfert, etiam maximis *quibuſque* dignus habeatur potiaturque. Arbitror autem, inquit, vel ignaviſſimis commodum viſum iri, *viros* fortes potiori eſſe *quam cæteros* conditione. Et Cyrus *quidem* eorum etiam cauſâ qui ὁμότιμοι appellantur decretum hoc fieri volebat. Nam & hos magìs ſtrenuos futuros exiſtimabat, ſi intelligerent, judicio de ipſis ex operibus facto, ſe præmia digna conſequuturos. Quapropter ei opportunum videbatur, hoc tempore hâc de re ſuffragium inire, cùm & ii qui ὁμότιμοι vocantur hanc vulgi æqualitatem reformidabant. Itaque iis quoque placuit qui in tabernaculo *tunc* aderant, de hoc referendum eſſe, ac unumquemque his patrocinari debere aiebant, qui virum *ſe* perhiberi vellet.

Et quidam è præfectis cohortium ſubridens dixit, Enimverò ego, inquit, quendam *mediâ* etiam de plebe novi, qui nobis adſentietur, non ità temerè *ſervandam* eſſe æqualitatem. Hunc au-

1 *Ἀντιλέγειν μὴ* &c.] Simili modo loquutus eſt Evangeliſta; *οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι*, Luc. 20. 27.

λος δ' ἀντήρετο τοῦτον, τίνα λέγοι. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Ἔστι, νὴ Δί', ἀνὴρ σύσκηνος ἐμὸς, ὃς ἐν παντὶ μαστεύει πλέον ἔχειν. Ἄλλος δ' αὖ ἐπήρετο αὐτὸν, Ἦ καὶ τῶν πόνων; Μὰ Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή· ἀλλὰ τοῦτό γε ψευδόμενος ἑάλωκα. Καὶ γὰρ πόνων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πάνυ πράως ἀεὶ ἐᾷ τὸν βουλόμενον πλέον ἔχειν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ ἄνδρες, γιγνώσκω τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὅδε λέγει, εἴπερ δεῖ ἐνεργὸν καὶ πειθόμενον ἔχειν τὸ στράτευμα, [1] ἐξαιρετέους εἶναι ἐκ τῆς στρατιᾶς. Δοκεῖ γάρ μοι τὸ μὲν πολὺ τῶν στρατιωτῶν εἶναι, οἷον ἕπεσθαι, ᾗ ἄν τις ἡγῆται· ἄγειν δ', οἶμαι, ἐπιχειροῦσιν, οἱ μὲν καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπὶ τὰ καλὰ κἀγαθὰ, οἱ δὲ πονηροὶ, ἐπὶ τὰ πονηρά. Καὶ πολλάκις τοίνυν πλείονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φαῦλοι,

tem interrogabat alius, quemnam diceret. Et reſpondit is, Eſt, profectò, quidam mihi contubernalis, qui in omnibus plus aliis habere quærit. Tum alius rurſùm interrogabat eum, Num & laborum? Minimè verò, inquit: at hìc ſanè in mendacio ſum deprehenſus. Semper enim æquo admodùm fert animo, in laboribus, & cæteris hujuſmodi, plus alium habere, qui velit. At ego quidem ſtatuo, viri, inquit Cyrus, tales homines, qualem jam iſte narrat, ſi quidem ſtrenuum atque obedientem exercitum habere velimus, numero copiarum *noſtrarum* eximendos eſſe. Nam militum plerique mihi *ſic comparati* eſſe videntur, ut ſequantur, quacunque quis duxerit: ducere verò, ut opinor, viri ſtrenui ac præclari conantur, ad res præclaras & honeſtas, improbi, ad improbas. Atque adeò plurium ſæpè mali homines conſequuntur aſſen-

1 Ἐξαιρετέους] Ità ſcripſi de conjecturâ conſilióque Stephani, Mureti & Leunclavii. Et ſanè ſcripturam hanc res ipſa flagitare videtur: nam, ἐξαιρέτους, quod hactenùs dedêre libri, ſonat, *ſelectos, eximios, exemptos*; non, ut hujus loci ratio poſtulat, *eximendos, ejiciendos*. Si qui enim Lexicographi hanc etiam τῷ ἐξαίρετος tribuêre vim, hunc ipſum ii locum reſpexêre; cujus tamen vitioſam ſcripturam agnoverunt. Conſtantinus quidem cautiùs; qui ad ἐξαιρέτους habet, *id eſt*, ἐξαιρετέους. Stephanus autem, cùm ἐξαιρετέοι mox dicat Xenophon, ſe non dubitare ait, quin & hìc ἐξαιρετέους itidem legendum ſit. Florentina ſanè editio exhibet, ut hìc ἐξαιρέτους, ità in poſteriore loco, ἐξαίρετοι. Laudo ſibi conſtantem, errantem non ſequor.

ἢ οἱ σπουδαῖοι. [1] Ἡ γὰρ πονηρία διὰ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν πορευομένη, ταύταις ἔχει συμπειθούσας πολλοὺς αὐτῇ ὁμογνωμονεῖν· ἡ δ᾽ ἀρετὴ πρὸς ὄρθιον ἄγουσα, οὐ πάνυ δεινή ἐστιν ἐν τῷ παραυτίκα εἰκῇ συνεπισπᾶσθαι· ἄλλως τε καὶ ἢν ἄλλοι ὦσιν, ἐπὶ τὸ πρανὲς καὶ τὸ μαλακὸν ἀντιπαρακαλοῦντες. Καὶ τοίνυν ἢν μέν τινες βλακείᾳ [2] καὶ ἀπονίᾳ μόνον κακοὶ ὦσι, τούτους ἐγὼ νομίζω, ὥσπερ κηφῆνας, δαπάνῃ μόνον ζημιοῦν τοὺς κοινωνούς· οἱ δ᾽ αὖ τῶν μὲν πόνων κακοὶ ὦσι κοινωνοί, πρὸς δὲ τὸ πλεονεκτεῖν σφοδροὶ καὶ ἀναίσχυντοι, οὗτοι καὶ ἡγεμονικοί εἰσι πρὸς τὰ πονηρά· πολλάκις γὰρ δύνανται τὴν πονηρίαν πλεονεκτοῦσαν ἀποδεικνύναι· ὥστε παντάπασιν ἐξαιρετέοι οἱ τοιοῦτοι ἡμῖν εἰσι. Καὶ μηδὲ μέντοι σκοπῆτε, ὅπως ἐκ τῶν πολιτῶν ἀντιπληρώσετε τὰς

ſum, quàm probi. Nam improbitas per voluptates in præſentiâ ſe offerentes procedens, harum utitur ope ad multos perſuadendos ipſi utì adſentiantur: virtus autem in ardua ducens, non admodùm pollet in hominibus ad ſe illicò temeréque adtrahendis; præſertim ſi ſint alii, qui è diverſo ad declivem mollémque viam cohortentur. Idcircò ſi qui ex ignaviâ laborúmque detrectatione ſolùm ſint mali, eos equidem arbitror, veluti fucos, ſumptûs tantùm damnum ſociis inferre: qui rurſùs mali ſunt in laboribus ſocii, in commodis autem *ſuis* captandis vehementes atque impudentes, hi etiam duces ſe ad *facta* præbent improba; ſæpè enim efficere poſſint, ut præcipua commoda improbitati cedant: quare omninò ſunt homines ejuſmodi nobis eximendi. Neque verò vobis circumſpiciendum eſt, quâ ratione de civibus ordines replea-

1 Ἡ γὰρ πονηρία &c.] Eandem ſententiam his verſibus expreſſit Heſiodus, quos ex eo Plato protulit, *de Repub.* lib. 2. T. 2. p. 364.

Τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ᾽ ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτήν.

2 Καὶ ἀπονίᾳ] Vulgò. ἀπονοίᾳ. vitioſè. Interpretes ferè omnes eam, quam damus, lectionem meritò ſecuti ſunt. De vitio enim hìc loquitur Xenophon, quo laborant ii, quibus jucundiſſimum eſt ἀπόνως βιοτεύειν, quique adeò ſua vel omninò detrectant officia, vel κακοί εἰσι τῶν πόνων κοινωνοί. Hujuſmodi Noſter homines fucis mox, ignavo pecori, adſimilat: ad *ignaviam* autem deſignandam accommodatior haud dubiè ἀπονία eſt, quàm ἀπόνοια.

τάξεις· ἀλλ' ὥσπερ ἵππους, οἳ ἂν ἄριστοι ὦσιν, οὐχ οἳ ἂν πατριῶται, τούτους ζητεῖτε, οὕτω καὶ ἀνθρώπους ἐκ πάντων, οἳ ἂν
1 ὑμῖν μάλιστα δοκῶσι συνισχυρεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν, τούτους λαμβάνετε. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τόδε πρὸς τὸ ἀγαθόν· οὔτε γὰρ ἅρμα δήπου ταχὺ γένοιτ' ἄν, βραδέων ἵππων ἐνόντων,
2 οὔτε δίκαιον, ἀδίκων συνεζυγμένων· οὐδέ γε οἶκος δύναται εὖ οἰκεῖσθαι, πονηροῖς οἰκέταις χρώμενος· ἀλλὰ καὶ ἐνδεόμενος οἰκετῶν, ἧττον σφάλλεται, ἢ ὑπὸ ἀδίκων ταραττόμενος. Εὖ δὲ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ἔφη, φίλοι, ὅτι οὐδὲ τοῦτο μόνον ὠφελή-

tis: ſed quemadmodùm equos, qui optimi, non qui veſtrâ in patriâ ſint nati, quæritis, ſic & homines ex omnibus ſumite, quoſcunque vobis & roboris & ornamenti plurimum adlaturos exiſtimabitis. Mihi autem hoc quoque teſtimonio eſt, id nobis utile futurum; quòd neque celer poſſit eſſe currus, cujus equi ſunt tardi, nec benè inſtructus, ſi conjuncti ſint *equi* malè inſtructi: neque domus quidem rectè adminiſtrari poteſt, quæ improbis utatur famulis: immò etiam minus detrimenti accipit, ſi careat famulis, quàm ſi ab injuſtis perturbetur. Pro certo autem, amici, habeatis, inquit, ſubmotis malis *militibus*, non id modò *nos* com-

1 Οἳ ἂν ὑμῖν] Editi fere omnes exhibent ἡμῖν. Stephanus rectè ὑμῖν reſcribendum curavit. Hæc enim lectio omninò neceſſaria eſt ad commodum loci ſenſum, eámque MS. Bodl. repræſentat.

2 Οὔτε δίκαιον] Non dubitat Leunclavius quin deſit vocabulum aliquod ante δίκαιον: Quid eſt enim, inquit, ἅρμα δίκαιον, *currus juſtus*? Quis hoc modo loquutus eſt unquam? Dormitat nempè vir bonus, & parum diligenter ea penſitat verba, quibus conſilium ſuum, de voce ϛράτευμα ante δίκαιον inferendâ, confirmare nititur. Verba autem ſunt Xenophontis, in lib. 4. Memor. Edit. Leunc. p. 804. φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τοῖς βουλομένοις δικαίους ποιήσασθαι — De quibus ſic Leunclavius: "Et quid ϛράτευμα δίκαιον, *exercitum* "*juſtum*, dici miremur? cùm Xenophon e-"tiam Bovem & Equum dicat aliquos pol-"liceri ſe δικαίους ποιήσασθαι, juſtos effecturos, "nimirum, ad operas ſuas idoneos." Hæc ille. At nonne pari ratione & ἅρμα δίκαιον dici poſſit? Imò verò δίκαιον id omne dici poteſt, cui nihil ad nomen ſuum tuendum deeſt, quod ad uſum debitum aptum eſt, & ſpem de eo conceptam minimè fallit. Sic, apud librum hujus Hiſtoriæ octavum, γήδιον δικαιότατον dicitur; apud Virgilium, *juſtiſſima tellus*. Sic & Mem. lib. 4. equi dicuntur δίκαιοι. & cur non ἅρμα, equorum ratione, δίκαιον, æquè ac ταχὺ, eorundem ratione, appelletur? Quin & participium illud συνεζευγμένων, ad currum δίκαιον, ad equos ἀδίκων, referri debere luculentiſſimè, opinor, indicat.

σουσιν οἱ κακοὶ ἀφαιρεθέντες, ὅτι κακοὶ ἀπέσονται, ἀλλὰ καὶ τῶν καταμενόντων ὅσοι μὲν ἀνεπίμπλαντο ἤδη κακίας, [1] ἀποκαθαρεῦνται πάλιν αὐτήν· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τοὺς κακοὺς ἰδόντες ἀτιμασθέντας, πολὺ εὐθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνθέξονται. Ο μὲν οὕτως εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις ἅπασι συνέδοξε ταῦτα, καὶ οὕτως ἐποίουν.

Εκ δὲ τούτου πάλιν αὖ καὶ σκώμματος ἦρχεν ὁ Κῦρος. Κατανοήσας γάρ τινα τῶν λοχαγῶν σύνδειπνον ἀγόμενον, καὶ παρακλίτην πεποιημένον, ἄνδρα ὑπέρδασύν τε καὶ ὑπέραισχρον, ἀνακαλέσας τὸν λοχαγὸν ὀνομαστὶ, εἶπεν ὧδε· Ο Σαμβαύλα, ἔφη, ἀλλ' ἢ καὶ σὺ, κατὰ τὸν Ελληνικὸν τρόπον, ὅτι καλόν ἐστι, περιάγεις τοῦτο τὸ μειράκιον, τὸ παρακατακείμενόν σοι; Νὴ τὸν Δί', ἔφη ὁ Σαμβαύλας, ἥδομαι γε συνὼν τούτῳ, καὶ θεώμενος αὐτόν. Ακούσαντες δὲ ταῦτα οἱ σύσκηνοι, προσέβλεψαν· ὡς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον

modum indè percepturos, mali quod aberunt, ſed illi etiam qui nobiſcum manebunt, quotquot ſanè pleni jam improbitatis eſſe cœperunt, rurſùs ab eâ ſe repurgabunt; boni autem cùm malos ignominiâ notatos viderint, multò alacriùs virtuti adhæreſcent. Et ille quidem ſermonem hunc habuit: ab amicis autem omnibus comprobata hæc erant, atque *adeò* ab iis res ſic inſtituta eſt.

Atque hìc rurſùm Cyrus jocari cœpit. Nam cùm animadvertiſſet è præfectis manipulorum quendam ad cœnam ſecum unà ducere, juxtáque ſe inter diſcumbendum retinere, hominem & hirſutum & deformem admodùm, manipuli præfecto nominatim compellato, ſic *eum* affatus eſt; Num & tu, Sambaula, inquit, in morem Græcorum, hunc accumbentem tibi adoleſcentulum, quia formoſus ſit, circumducis? Profectò, inquit Sambaulas, & hujus conſuetudine & aſpectu delector. Hæc autem ubi contubernales audiſſent, *in eum* oculos convertêre: & cùm faciem hominis ſu-

1 Αποκαθαρεῦνται] In vulgatis legitur ἀνακαθαρεῦνται. Quod quidem ferri poteſt, nec à me repudiatur, niſi quòd non modò Stephanus aliique illam alteram lectionem præferendam putent, ſed & eam exhibeat MS. Bodl.

τοῦ ἀνδρὸς ὑπερβάλλον αἴσχει, ἐγέλασαν πάντες. Καί τις εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποίῳ ποτέ σε ἔργῳ ἀνὴρ οὗτος [1] ἀνήρτηται; Καὶ ὃς εἶπεν, Ἐγὼ ὑμῖν, νὴ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ. Ὁποσάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα, εἴτε νυκτὸς, εἴτε ἡμέρας, οὐ πώποτέ μοι οὔτ' ἀσχολίαν προὐφασίσατο, οὔτε βάδην ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἀεὶ τρέχων· ὁποσάκις τε πρᾶξαί τι αὐτῷ προσέταξα, οὐδὲν ἀνιδρωτὶ πώποτε εἶδον αὐτὸν ποιοῦντα. Πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δώδεκα ἅπαντας τοιούτους, οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνὺς, οἵους δεῖ εἶναι. Καί τις εἶπε, Κᾆπειτα τοιοῦτον ὄντα οὐ φιλεῖς αὐτὸν, ὥσπερ τοὺς συγγενεῖς; Καὶ ὁ αἰσχρὸς ἐκεῖνος πρὸς τοῦτο εἶπε, Μὰ Δία, ἔφη· οὐ γὰρ φιλόπονός ἐστιν· ἐπεὶ ἤρκει ἂν αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἔθελε φιλεῖν, τοῦτο ἀντὶ πάντων τῶν γυμνασίων. Τοιαῦτα μὲν δὴ, καὶ γελοῖα καὶ σπουδαῖα, καὶ ἐλέγετο καὶ ἐπράττετο ἐν τῇ σκηνῇ.

pra modum deformem vidiſſent, riſerunt omnes. Et quidam, Quo tandem facto, quæſo, inquit, Sambaula, vir hic te *ſibi* devinxit? Reſpondit ille, Ego vobis, profectò, viri, dicam. Quoties eum ſive noctu, ſive interdiu vocavi, nunquam mihi neque occupationem prætexuit, neque pedetentim, ſed curſim perpetuò paruit: quoties item ut aliquid faceret imperavi, nihil eum vidi unquam ſine ſudore facere. Quin & reliquos *mihi* duodecim tales effecit, non verbis, ſed re demonſtrando, quales eſſe oporteat. Tum quidam ait, Tu vero, talis cùm ſit, non eum oſcularis, ut cognatos *ſoles*? Et ad hoc reſpondit deformis ille, Non profectò, ait: nam minimè eſt laborum amans: quippe ſi me oſculari vellet, omnium hoc ei exercitationum loco eſſet. Et talia quidem partim ridicula partim ſeria, tum dicebantur in tabernaculo tum gerebantur.

1 Ἀνήρτηται] Vulgò, ἀνήρηται. Hunc locum inauſpicatò tentavit Stephanus, nec reponendum vidit ἀνήρτηται, ut commodus conſtaret ſenſus. Hoc autem verbo, eodem planè modo, ſuprà uſus eſt Xenophon; ἀνηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φῦλα, &c. p. 5. &, ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο &c. p. 33. Et ſic legendum olim rectè conjecerunt Leunclavius & Muretus.

Τέλος δὲ, τὰς τρίτας σπονδὰς ποιήσαντες, καὶ εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς τὰ ἀγαθὰ, τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέλυον. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος συνέλεξε τοὺς στρατιώτας πάντας, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

"Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ "πολέμιοι. [1] Τὰ δ' ἆθλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, δῆλον "ὅτι οἵ τε πολέμιοι ἂν ἡμέτεροι, καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάν-"τα· ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ νικώμεθα, (τοῦτο γὰρ ἀεὶ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν "δεῖ) καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθ-"λα πρόκειται. Οὕτω δὴ, ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὡς, ὅταν μὲν "ἄνθρωποι κοινωνοὶ πολέμου γενόμενοι, ἐν ἑαυτοῖς ἔχωσιν ἕκαστοι,

Tandem, ubi tertiam peregiſſent libationem, & à diis bona precati eſſent, convivio ſoluto cubitum iverunt. Poſtridiè autem Cyrus omnes coëgit milites, & hujuſmodi orationem habuit:

"Propè, amici, à nobis abeſt certamen: adventant enim hoſtes. "Victoriæ autem præmia, ſi quidem nos vicerimus, hæc *nobis fu-"tura* conſtat, ut & hoſtes & bona eorum omnia noſtra ſint: ſin "ipſi contrà vincamur, (nam & ità loqui & ità *fieri poſſe* fingere "oportet) itidem *noſtra* ſuperatorum bona omnia victoribus præ-"mia ſemper ſunt propoſita. Sic ergo vobis exiſtimandum eſt, "homines belli ſocietate junctos, cùm apud ſe ſinguli ſtatuant,

1 Τὰ δ' ἆθλα τῆς &c.] Stephanus aliique hæc ità diſtinguunt verba, τὰ δ' ἆθλα, τῆς νίκης. Haud, opinor, commodè. Is autem in ſuis annotationibus verba illa proferens, notis parentheſeos incluſa, τοῦτο γὰρ ἀεὶ &c. ſuſpectum ſe hunc habere locum ait; atque adeò lectorem ad Latinum ſuæ editionis Xenophontem remittit. Monenti tamen ſi quis paruerit, eum promiſſo minimè ſatiſfeciſſe, ſed locum ſilentio tranſiiſſe, inveniet. Muretus etiam totum hujus orationis principium à librariis peſſimè acceptum eſſe putat, ideóque partim, ut ipſe ait, veteribus libris, partim conjecturâ fretus, id hoc modo proponit & legendum cenſet: Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. Τὰ δὲ ἆθλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ νικώμεθα, (καὶ τοῦτο γὰρ λέγειν δεῖ) δηλονότι τῶν πολεμίων τὰ ἡμέτερα. Καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθλα πρόκειται. Ego conjecturam non improbo. Sed lectionem, quam damus, præſtant libri omnes; niſi quòd Leunclavius καὶ ποιεῖν in marginem rejecerit. Quod factum nollem; cùm ſatìs forſan commodè ſumi poſſit pro τιθέναι, & exponi, *fingere animo, ob oculos ponere.* Ut verborum ſenſus ſit, "Nè "verò caſûs cujuſque gravioris ſecuri ſitis, "& ſpolia referendi ampla ſpe nimìs inflati, "hoc etiam vobis fatendum animóque co-"gitandum erit, μάχης εἶναι ἑτεραλκέα νίκην, "belliqúe adeò eventus, ſi qui alii, ancipi-"tes eſſe &c.

"ὡς, εἰ μὴ αὐτός τις προθυμηθήσεται, οὐδὲν ἐσόμενον τῶν "δεόντων, ταχὺ πολλά τε καὶ καλὰ διαπράττονται· οὐδὲν "γὰρ αὐτοῖς ἀργεῖται τῶν πράττεσθαι δεομένων· ὁπόταν δὲ "ἕκαστος διανοηθῇ, ὡς ἄλλος ἔσται ὁ πράττων καὶ ὁ μαχό- "μενος, κἂν αὐτὸς μαλακίζηται, τοῖς τοιούτοις, ἔφη, εὖ ἴστε, "ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. Καὶ ὁ θεὸς "οὕτω πως ἐποίησε· τοῖς μὴ θέλουσιν ἑαυτοῖς προστάττειν ἐκπο- "νεῖν τἀγαθὰ, ἄλλους αὐτοῖς ἐπιτακτῆρας δίδωσι. Νῦν οὖν, "ἔφη, λεγέτω τις, ἐνθάδε ἀναστὰς, περὶ αὐτοῦ τούτου, ποτέρως "ἂν τὴν ἀρετὴν οἴεται ἀσκεῖσθαι μᾶλλον παρ' ἡμῖν, εἰ μέλ- "λοι ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείστης καὶ "τιμῆς τεύξεσθαι, ἢ ἂν εἰδῶμεν ὅτι [1] οὐδὲν διαφέρει κα- "κὸν εἶναι· ὁμοίως γὰρ πάντες τῶν ἴσων τευξόμεθα." Ἐνταῦ- θα δὴ ἀναστὰς ὁ Χρυσάντας, εἷς τῶν ὁμοτίμων, ἀνὴρ οὔτε μέ-

"nihil ex ſententiâ ſucceſſurum, niſi quiſque ſuo ſe loco præbue- "rit alacrem, multa brevi & præclara geſturos; nihil enim eo- "rum quæ peragenda ſunt per ſocordiam ab iis negligetur: cùm "verò quiſque cogitaverit, alium fore rem qui gerat pugnétque, "licèt ipſe ſegniter agat, hujuſmodi, inquit, homines univerſos, "pro certo habeatis, adverſa ſimul omnia ſtatim invaſura. Atque "ipſe deus ſic quodammodò conſtituit: is *enim* illis, qui ſibi im- "perare nolint, ut bona laboribus acquirant, alios dat, qui impe- "rent. Nunc ergò, ait, ſurgat hìc aliquis, déque hoc ipſo verba "faciat, utro modo virtutem apud nos magìs excultam iri exiſti- "met, ſi is, qui plurimum & laboris & periculorum adire velit, "plurimum etiam honoris conſequuturus ſit, an *verò* ſi nihil re- "ferre ſciamus ignavum eſſe *quenquam*; quippe omnes pariter æ- "qualia ſumus conſequuturi præmia." Tum verò ſurgens Chry- ſantas, unus ex eorum numero qui ὁμότιμοι appellantur, vir neque

1 Οὐδὲν διαφέρει &c.] Muretus legendum cenſet, οὐδὲν διαφέρει κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι. At libri omnes conjecturam reſpuunt: neque ejus ope locus hic videtur indigere. Quem enim alium, niſi ἀγαθὸν, voluit his verbis Auctor, ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων?

γας, οὔτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φρονήσει δὲ διαφέρων, ἔλεξεν ὧδε·
“Αλλ' οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδὲ διανοούμενόν σε ὡς δεῖ
“ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τοῦτον τὸν λόγον,
“ἀλλ' ἀποπειρώμενον εἴ τις ἄρα ἔσται ἀνὴρ, ὅστις ἐθελήσει ἐπι-
“δεῖξαι ἑαυτὸν, ὡς διανοεῖται, μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ποιῶν, ἃ
“ἂν ἄλλοι τῇ ἀρετῇ καταπράξωσι, τούτων ἰσομοιρεῖν. Εγὼ δὲ,
“ἔφη, εἰμὶ μὲν οὔτε ποσὶ ταχὺς, οὔτε χερσὶν ἰσχυρός· γιγνώσκω δὲ
“ὅτι ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιήσω, οὐκ ἂν κριθείην οὔτε
“πρῶτος, οὔτε δεύτερος, οἴομαι δὲ οὐδὲ χιλιοστὸς, ἴσως δὲ οὐδὲ μυ-
“ριοστός. Αλλὰ καὶ ἐκεῖνο σαφῶς ἐπίσταμαι, ὅτι εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐρ-
“ρωμένως ἀντιλήψονται τῶν πραγμάτων, ἀγαθοῦ τινός μοι [1] μετέσται
“τοσοῦτον μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον ᾖ· εἰ δ' οἱ μὲν κακοὶ μηδὲν ποιήσουσιν,
“οἱ δ' ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀθύμως ἕξουσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλου

staturâ magnus, neque specie robustus, sed excellens prudentiâ, in hunc modum loquutus est:

“Equidem arbitror, Cyre, ait, te de hoc *ad nos* retulisse, non
“quòd in animo cogitares æquali portione fortes & ignavos de-
“bere potiri, sed utì experiaris an quisquam sit, qui ipsum indi-
“care velit, cogitare se, *fore* ut, tametsi nihil ipse pulchrè præ-
“claréve faciat, parem eorum portionem capiat, quæ alii virtute
“*suâ* comparaverint. Ego verò, inquit, neque sum pedibus celer,
“neque manibus robustus: & futurum intelligo, ut judicio ex iis
“de me facto, quæ meo corpore geram, neque primum, ne-
“que secundum, neque, opinor, millesimum, immò fortè neque
“decies millesimum locum habiturus sim. At hoc quoque certò
“futurum scio, ut si viribus præstantes fortiter res gerendas ca-
“pessiverint, mihi etiam tantum boni alicujus obveniet, quantum
“æquum fuerit: sin autem & ignavi nihil fecerint, & fortes ro-
“bustíque animis minùs fuerint alacres, vereor, inquit, nè potiùs

1 *Μετέσται τοσοῦτον*] A plerisque editis abest vox *τοσοῦτον*, quam tamen minimè rejiciendam puto, cùm ferè soleat illam alteram, *ὅσον*, in oratione præcedere. Stephanum eam retinuisse video; & MS. Bodl. eandem exhibet.

"τινὸς μᾶλλον, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ, μεθέξω πλέον μέρος, ἢ ἐγὼ βούλομαι." Χρυσάντας μὲν δὴ οὕτως εἶπεν. Ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Φεραύλας, Πέρσης, τῶν δημοτῶν, Κύρῳ πως ἔτι οἴκοθεν συνήθης καὶ ἀρεστὸς ἀνὴρ, καὶ τὸ σῶμα οὐκ ἀφυὴς, καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ἀγεννοῦς ἀνδρὶ ἐοικὼς, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

"Ἐγὼ, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες Πέρσαι, ἡγοῦμαι μὲν ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἴσου νῦν ὁρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ὁρῶ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶμα ἀσκοῦντας, ὁμοίας δὲ συνουσίας πάντας ἀξιουμένους, τὰ δὲ αὐτὰ καλὰ πᾶσιν ἡμῖν προκείμενα. Τό, τε γὰρ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ἐν κοινῷ κεῖται· καὶ ὃς ἂν φανῇ τοῦτο ἀπροφασίστως ποιῶν, τοῦτον ὁρῶ παρὰ Κύρου τιμῆς τυγχάνοντα· τό, τ' αὖ πρὸς τοὺς πολεμίους ἄλκιμον εἶναι, οὐ τῷ μὲν προσῆκον, τῷ δ' οὔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τοῦτο προκέκειται κάλλιστον εἶναι. [1] Νῦν

"alterius cujuſdam rei, quàm boni *alicujus*, partem, eámque majorem, quàm ipſe velim, habiturus ſim." Et hunc quidem in modum loquutus eſt Chryſantas. Poſt eum autem ſurrexit Pheraulas, Perſa, qui è plebe erat, Cyro quodammodò jam conſuetudine domeſticâ familiaris acceptúſque vir, habitu corporis haud indecoro, animo viro degeneri nequaquam ſimilis, atque orationem hanc habuit:

"Ego quidem, Cyre, ac vos Perſæ, inquit, quotquot adeſtis, exiſtimo nos omnes jam æquis conditionibus ad virtutis certamen contendere. Quippe conſimili nos omnes victu curare corpora, & omnes eâdem conſuetudine dignos haberi fruíque, & eadem nobis omnibus *virtutis* decora propoſita eſſe, video. Nam iis ut pareamus, qui cum imperio ſunt, communiter *omnibus* eſt propoſitum: & quiſquis hoc ſine recuſatione in conſpectu omnium præſtat, hunc à Cyro honore affici video: itidem fortiter adverſùs hoſtes ſe gerere, non huic convenit, illi non *convenit*, ſed & hoc jam antè judicatum eſt omnibus honeſtiſſimum eſſe. Nunc

1 Νῦν δὲ, ἔφη, &c.] Libri nonnulli repræſentant, νῦν δὲ, φημὶ, &c. Muretus illud φημὶ delendum putat: Stephanus etiam ſe malle ait codices eos ſequi, in quibus ea, quam damus,

"δὲ, ἔφη, ἡμῖν καὶ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀνθρώ-
"πους φύσει ἐπισταμένους, ὥσπερ γε καὶ τἄλλα ζῶα ἐπίσταταί τινὰ
"μάχην ἕκαστα, οὐδὲ παρ' ἑνὸς ἄλλου μαθόντα, ἢ παρὰ τῆς φύ-
"σεως· οἷον, [1] ὁ βοῦς, κέρατι παίειν· ὁ ἵππος, ὁπλῇ· ὁ κύων,
"στόματι· ὁ κάπρος, ὀδόντι. Καὶ φυλάττεσθαι δὲ, ἔφη, ἐπίσταται
"ταῦτα πάντα ἀφ' ὧν μάλιστα δεῖ· καὶ ταῦτα, [2] εἰς οὐδενὸς διδασ-
"κάλου πώποτε φοιτήσαντα. Καὶ ἐγὼ ἐκ παιδίου εὐθὺς μὲν προ-
"βάλλεσθαι ἠπιστάμην περὶ τούτου, ὅτῳ ᾤμην πληγήσεσθαι· καὶ εἰ μὴ
"ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι, τὼ χεῖρε προέχων, ἐνεπόδιζον, ὅ, τι ἠδυνά-
"μην, τὸν παίοντα· καὶ τοῦτο ἐποίουν οὐ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπ'
"αὐτῷ τούτῳ παιόμενος, εἰ προβαλλοίμην. Μάχαιραν γε μὴν
"εὐθὺς παιδίον ὢν ἥρπαζον, ὅπου ἴδοιμι, οὐδὲ παρ' ἑνὸς οὐδὲ τοῦτο
"μαθὼν, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἀλλ', ἢ παρὰ τῆς φύσεως, ὡς ἐγώ

"verò, inquit, etiam pugna nobis monstrata est, quam homines
"ego universos à naturâ nôsse video, quemadmodùm & aliorum
"quælibet animalium aliquam pugnam nôrunt, non per alium
"quenquam, atque ipsam naturam, edocta: verbi gratiâ, bos cor-
"nu ferire *novit*; equus, ungulâ; canis, ore; aper, dente. At-
"que omnia hæc *animalia* ab iis *sibi* cavere nôrunt, à quibus ma-
"ximè cavendum est; idque, ad nullius unquam magistri *ludum*
"profecta. Ego etiam statim à puero nôram ei *aliquid* objicere, à
"quo me percussum iri putâram; ac si nihil aliud haberem, ma-
"nus prætendens, quantum poteram, percutientem impediebam:
"atque hoc faciebam cùm *non modò* non docerer, sed etiam ob id
"ipsum vapularem, si *quid* objicerem. Gladium porrò statim puer
"adhuc, ubi vidissem, adripiebam, nè hoc quidem, quo pacto pre-
"hendendus esset, sub alio quoquam, quàm *ipsâ* naturâ, ut ego cen-

mus, reperitur scriptura. Et sanè passim illud ἔφη sic adhibitum videmus.

1 Οἷον ὁ βοῦς, &c.] Libet hìc apponere, quod de variis itidem naturæ donis suavissimè lusit Anacreon, Od. 2.

Φύσις κέρατα Ταύροις,
Ὁπλὰς δ' ἔδωκεν Ἵπποις,
Ποδωκίην Λαγωοῖς,
Λέουσι χάσμ' ὀδόντων,
Τοῖς &c.

2 Εἰς οὐδενὸς &c.] Ἔλλειψις huic planè similis ea est, quâ utitur Evangelista, Act. 2. 27.

Ὅτι

"φημι. Ἐποίουν γοῦν καὶ τοῦτο κωλυόμενος, οὐ διδασκόμενος·
"ὥσπερ καὶ ἄλλα ἐστὶν ἅ, εἰργόμενος καὶ ὑπὸ πατρὸς καὶ ὑπὸ
"μητρὸς, ὑπὸ τῆς φύσεως πράττειν ἠναγκαζόμην. Καὶ, ναὶ
"μὰ Δία, ἔπαιόν γε τῇ μαχαίρᾳ πᾶν ὅ, τι δυναίμην λαν-
"θάνειν. Οὐ γὰρ μόνον φύσει ἦν, ὥσπερ τὸ βαδίζειν καὶ τρέχειν,
"ἀλλὰ καὶ ἡδὺ, πρὸς τῷ πεφυκέναι, τοῦτο ποιεῖν ἐδόκει μοι εἶναι.
"Ἐπεὶ οὖν, ἔφη, αὕτη ἡ μάχη καταλείπεται, ἐν ᾗ προθυμίας
"μᾶλλον ἢ τέχνης ἔργον ἐστὶ, πῶς ἡμῖν οὐχ ἡδέως [1] πρὸς τούσδε
"τοὺς ὁμοτίμους ἀγωνιστέον; ὅπου γε τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἀρετῆς
"ἴσα πρόκειται, [2] παραβαλλόμενοι δὲ οὐκ ἴσα εἰς τὸν κίνδυνον

"ſeo, edoctus. Et hoc quidem certè faciebam cùm prohiberer, "non docerer: quemadmodùm & alia *quædam* ſunt quæ, patre li-"cèt matréque vetarer, facere *tamen* à naturâ cogebar. Ac gla-"dio, profectò, cædebam quicquid clanculum poteram. Neque "enim naturâ ſolùm inſitum erat, ſicut incedere & currere, ſed "ſuperquam quod ingenitum erat, etiam ſuave mihi hoc facere "videbatur. Quandoquidem igitur hæc, inquit, *nobis* dimicatio "reſtat, in quâ plus animorum alacritas quàm ars effectura eſt, "cur non libenter adverſùs hoſce, qui dicuntur ὁμότιμοι, certamen "ſuſcipiamus? cùm ſanè paria virtutis præmia ſint *utriſque* pro-"poſita, at nos non item res paris pretii objicere periculo ſcia-

Ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου. Et hoc, ſcilicet, & illo loco, ſubaudiamus neceſſe eſt οἶκον vel οἰκίαν.

1 Πρὸς τούσδε τοὺς &c.] Plerique libri non habent τούσδε, ſed eo ſublato, ſimpliciter, πρὸς τοὺς ὁμοτίμους. Illud tamen in exemplaribus, quibus uſi ſunt Camerarius & Philelphus, extitiſſe, utriuſque hujus loci interpretatio indicare videtur. Ille enim vertit, *cum iſtis comparibus*; hic, *adverſùs hoſce homotimos.* Quin & MS. Bodl. idem repræſentat, & optimè huc quadrare videtur. Nam Pheraulas ille plebeius digito quaſi demonſtrat ὁμοτίμους, tanquam homines diſtincti à ſe ſuiſque ordinis. Atque eandem loquendi rationem bis ante finitam orationem uſurpat: εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τούσδε — & πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους τούσδε.

2 Παραβαλλόμενοι δὲ &c.] Legitur etiam προβαλλόμενοι, pro παραβαλλόμενοι, & ἴμεν, pro ἴσμεν. Sed, qui lectionem receptam movendam putârunt, loci ſententiam haud, opinor, adſecuti ſunt. Qualis autem ea ſit, verſio noſtra oſtendet. Et minimè inſolens eſſe hoc loquendi genus, παραβάλλεσθαί τι εἰς τὸν κίνδυνον, ſatìs ea probant exempla Thucydidea, à Stephano ad hunc locum adlata: unum, πολῖται ὄντες καὶ πλείω παραβαλλόμενοι. Ubi, ſimpliciter & ſine adjectione dicit πλείω παραβαλλόμενοι, pro eo quod, imitando hunc

Xe-

"ἴσμεν, ἀλλ' οὗτοι μὲν ἔντιμον βίον, [1] ὃς βίων ἥδιστος, ὃς μόνος·
"ἡμεῖς δὴ ἐπίπονον μὲν, ἄτιμον δὲ, ὅσπερ, οἶμαι, χαλεπώτατος.
"Μάλιστα δὲ, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με εὐθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς
"τούσδε παρορμᾷ, ὅτι Κῦρος ἔσται ὁ κρίνων, ὃς οὐ φθόνῳ κρίνει·
"ἀλλὰ σὺν θεῶν ὅρκῳ λέγω, ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος, οὕστι-
"νας ἂν ὁρᾷ ἀγαθοὺς φιλεῖν οὐδὲν ἧττον ἑαυτοῦ· τούτοις γοῦν
"ὁρῶ αὐτὸν ὅ, τι ἂν ἔχοι ἥδιον διδόντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸν ἔχον-
"τα. Καίτοι, ἔφη, οἶδα ὅτι οὗτοι μέγα φρονοῦσιν ὅτι πεπαί-
"δευνται δὴ καὶ πρὸς λιμὸν, καὶ πρὸς δίψος, καὶ πρὸς ῥῖγος καρ-
"τερεῖν· κακῶς εἰδότες ὅτι καὶ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείττονος δι-

"mus; sed illos vitam honoratam, quæ jucundissima, quæ unica:
"nos autem laboriosam quidem *illam*, sed inhonoratam, quam e-
"quidem molestissimam duco. Maximè autem, viri, hoc me ad
"*suscipiendum* læto animo adversùs hosce certamen excitat, quod
"Cyrus judex erit, qui non ex invidiâ judicat; at quod per deos
"jurans affirmo, Cyrus mihi videtur, quoscunque fortiter se ge-
"rere animadvertat, nihilo minùs quàm se ipsum diligere: his
"certè quidem eum video, quicquid habeat jucundiùs dare, quàm
"apud se retinere. Et sanè novi, inquit, istos ὁμοτίμους elatis esse
"animis, quòd instituti sint & ad famem, & ad sitim, & ad fri-
"gus tolerandum; cùm ipsi parum noverint, nos etiam his à ma-

Xenophontis locum, diceretur, πλείω παραβαλλόμενοι εἰς κίνδυνον: alterum, οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύσωσιν. Ubi, variatâ tantùm orationis formâ, παραβαλλόμενοι κινδυνεύσωσιν, idem sonat, quod παραβαλλόμενοι εἰς τὸν κίνδυνον. Nec aliter Homerus: Il. ί. v. 322.

Αἰεὶ ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολεμίζειν.

Ubi notat Stephanus, Homerum accusativo post παραβαλλόμενος non contentum, infinitivum addidisse, πολεμίζειν ponentem pro ὥστε πολεμίζειν· quod commodè resolvi posse videtur in παραβαλλόμενος εἰς πόλεμον, eodem modo quo Xenophon dicit παραβαλλόμενοι εἰς κίνδυνον.

1 Βίων ἥδιστος, ὃς &c.] Duas has voces, ὃς μόνος, nullam idoneam sententiam efficere censet Muretus: quique adeò libenter, ut ipse ait, pro eis reposuerit, καὶ ἄπονον, ut opponat Pheraulas ἔντιμον καὶ ἄπονον βίον τῷ ἐπιπόνῳ καὶ ἀτίμῳ. Sed renituntur libri omnes; qui cùm vulgatam lectionem servent, intacta per me licet maneat. Adnotandum tamen est, MS. Bodl. aliam lectionem exhibere, nempè ὃς μόνος περ ἥδιστος βίων. quam margini adscribendam curârunt Stephanus & Leunclavius.

"δασκάλου πεπαιδεύμεθα, ἢ οὗτοι. Οὐ γάρ ἐστιν διδάσκαλος τού-
"των οὐδεὶς κρείττων τῆς ἀνάγκης, ἣ ἡμᾶς καὶ λίαν ἀκριβοῦν ταῦτα
"ἐδίδαξε. Καὶ πονεῖν μὲν οὗτοι δὴ τὰ ὅπλα φέροντες ἐμελέτων,
"ἅ ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις εὑρημένα, ὡς ἂν εὐφορώτατα εἴη· ἡμεῖς
"δέ γε, ἔφη, ἐν μεγάλοις φορτίοις καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν ἠναγ-
"καζόμεθα· ὥστε νῦν ἐμοὶ δοκεῖν τὰ τῶν ὅπλων φορήματα πτε-
"ροῖς μᾶλλον ἐοικέναι ἢ φορτίοις. Ὡς οὖν ἐμοῦ γε καὶ ἀγωνιου-
"μένου, καὶ, ὁποῖός τις ἂν ὦ, κατὰ τὴν ἀξίαν τιμᾶσθαι ἀξιώσοντος, οὕ-
"τως, ἔφη, ὦ Κῦρε, γίγνωσκε. Καὶ ὑμῖν δὲ, ὦ ἄνδρες δημόται,
"παραινῶ ὁρμᾶσθαι εἰς ἔριν ταύτης τῆς μάχης πρὸς τοὺς πεπαι-
"δευμένους τούσδε· νῦν γὰρ, ἔφη, ἄνδρες εἰλημμένοι εἰσὶν ἐν δη-
"μοτικῇ ἀγωνίᾳ." Φεραύλας μὲν δὴ οὕτως εἶπεν· ἀνίσταντο δὲ καὶ
ἄλλοι πολλοὶ ἑκατέροις συναγορεύοντες. Ἔδοξε δ᾽ οὖν κατὰ τὴν
ἀξίαν ἕκαστον τιμᾶσθαι, Κῦρον δὲ τὸν κρίνοντα εἶναι. Ταῦτα μὲν δὴ
οὕτω προυκεχωρήκεσαν.

"giſtro potiori, quàm ipſos, inſtitutos eſſe. Nullus enim eſt ne-
"ceſſitate potior horum magiſter, quæ nos hæc vel accuratè ad-
"modùm tenere docuit. Et hi quidem ad labores ſeſe armis fe-
"rendis exercuêre, quæ *ità* ſunt ab omnibus hominibus excogi-
"tata, ut geſtatu ſint commodiſſima: nos verò, inquit, ſub magnis
"oneribus & incedere cogebamur & currere: ut mihi jam armo-
"rum geſtamina ſimiliora videantur alis quàm oneribus. Quam-
"obrem, Cyre, inquit, hæc ſcito, me & in certamen deſcenſurum,
"&, qualis qualis tandem fuero, pro merito præmiis ornari poſtu-
"laturum. Et vos, viri plebeii, hortor ad pugnam hanc adverſùs
"benè inſtitutos hoſce *magnâ* contentione ſuſcipiendam: quippe
"nunc *hi* viri in populari certamine ſunt capti." In hunc modum
dixit Pheraulas: ſurrexerunt autem & alii complures, qui utriuſ-
que ſententiam defendebant. Itaque decretum erat quemque pro
merito ornandum, & Cyrum *conſtituendum* eſſe judicem. Et hæc
quidem ità ceſſerunt.

Ἐκάλεσε δ' ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κῦρος καὶ ὅλην ποτὲ τάξιν σὺν τῷ ταξιάρχῳ, ἰδὼν αὐτὸν τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν τῆς τάξεως ἀντιτάξαντα ἑκατέρωθεν εἰς ἐμβολὴν, θώρακας μὲν δὴ ἀμφοτέρους ἔχοντας καὶ γέῤῥα ἐν ταῖς ἀριστεραῖς· εἰς δὲ τὰς δεξιὰς νάρθηκας παχεῖς τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκε, τοῖς δ' ἑτέροις εἶπεν, ὅτι βάλλειν δεήσοι ἀναιρουμένους ταῖς βώλοις. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευασμένοι οὕτως ἔστησαν, ἐσήμαινεν αὐτοῖς μάχεσθαι. Ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἔβαλλον ταῖς βώλοις, [1] καὶ ἔστιν οἳ ἐτύγχανον καὶ θωράκων καὶ γέῤῥων, οἱ δὲ καὶ μηροῦ καὶ κνημῖδος. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ τοὺς νάρθηκας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηροὺς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας· τῶν δὲ ἐπικυπτόντων ἐπὶ βώλους ἔπαιον τοὺς τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. Τέλος δὲ τρεψάμενοι ἐδίωκον οἱ ναρθηκοφόροι, παίοντες σὺν πολλῷ γέλωτι καὶ παιδιᾷ. Ἐν μέρει γε μὴν οἱ ἕτεροι πάλιν λαβόντες τοὺς νάρθηκας, ταυτὰ ἐποίησαν τοὺς ταῖς βώλοις βάλλοντας.

Cyrus autem aliquando totam cohortem unà cum ejus præfecto ad cœnam vocavit, quòd vidisset eum divisam in duas partes cohortem utrinque ex adverso ad conflictum instruxisse, gestantibus quidem utrisque loricas & scuta in manibus sinistris; in dextras verò parti dimidiæ ferulas crassas dederat, alteram glebas sublatas ejaculari jusserat. Hoc modo cùm instructi starent, iis pugnæ signum dabat. Ibi quidem hi glebas ejaculabantur, & de iis aliqui tum loricas tum scuta feriebant, alii femur etiam tibiásque. Ubi verò cominùs pugnam conserebant, *tum* illi qui ferulas gestabant aliorum quidem femora, manus aliorum, nonnullorum etiam feriebant suras; & eorum qui ad glebas *tollendas* se deorsum inclinâssent cervices & dorsa feriebant. Tandem *adversarios* in fugam conversos persequebantur ii qui ferulas gestabant, *illos* multo cum risu lusúque cædentes. Verùm & alteri vicissim sumptis ipsi quoque ferulis, eodem illos modo tractârunt, qui glebas jaculabantur.

1 Καὶ ἔστιν οἳ] Sic rectè dedit Leunclavius. Vulgò legitur, ἔστιν οἱ. nullo, ut videtur, sensu commodo. At formæ loquendi istæ, ἔστιν ὃς, pro *aliquis*, ἔστιν οἳ, *aliqui*, & sic per cæteros casus, Græcis sunt elegantioribus familiares.

Ταῦτα δ' ἀγασθεὶς ὁ Κῦρος, τοῦ μὲν ταξιάρχου τὴν ἐπίνοιαν, τῶν δὲ τὴν πειθὼ, ὅτι ἅμα μὲν ἐγυμνάζοντο, ἅμα δὲ εὐθυμοῦντο, ἅμα δὲ ἐνίκων οἱ εἰκασθέντες τῇ τῶν Περσῶν ὁπλίσει· τούτοις δ' ἡσθεὶς ἐκάλεσέ τε ἐπὶ δεῖπνον αὐτοὺς, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδών τινας αὐτῶν ἐπιδεδεμένους, τὸν μέν τινα ἀντικνήμιον, τὸν δὲ χεῖρα, ἠρώτα τί πάθοιεν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι πληγεῖεν ταῖς βώλοις. Ὁ δὲ πάλιν ἐπηρώτα, πότερον ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρόσω ἦσαν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτε πρόσω ἦσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, παιδιὰν ἔφασαν εἶναι καλλίστην οἱ ναρθηκοφόροι· οἱ δ' αὖ συγκεκομμένοι τοῖς νάρθηξιν ἀνέκραγον, ὅτι οὐ σφίσι γε δοκοίη παιδιὰν εἶναι τὸ ὁμόθεν παίεσθαι· ἅμα δὲ ἐπεδείκνυσαν τῶν ναρθηκοφόρων τὰς πληγὰς ἐν χερσὶ καὶ ἐν τραχήλοις, ἔνιοι δὲ καὶ ἐν προσώποις. Καὶ τότε μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεστὸν ἦν τὸ [1] πεδίον πᾶν τῶν

Cyrus autem hæc admiratus, tum *nempe* præfecti cohortis solers inventum, tum militum obedientiam, quòd simul exercerentur, simul se ipsos exhilararent, atque etiam quòd illi, qui Persarum armaturam imitati essent, vincerent: his ergò delectatus, ad cœnam eos invitavit: cúmque in tabernaculo quosdam ipsorum videret, quorum aliî tibia, manus aliî obligata esset, quid ipsis accidisset rogabat. Illi se glebis ictos aiebant. Ille quærebat iterum, utrùm postquam congressi fuissent, an cùm procul essent. Respondebant illi, *tum id se perpessos* cùm procul essent: at postquam cominùs congressi fuissent, ludum fuisse pulcherrimum aiebant ii qui ferulas gestabant. Illi verò contrà qui ferulis erant concisi, non ludum sibi sanè videri clamabant cominùs feriri: simúlque plagas in manibus & cervicibus, atque etiam in facie nonnulli ostendebant, quas ab iis accepissent qui gestarent ferulas. Ac tum quidem, sicuti par erat, sese mutuò ridebant. Postridiè verò totus campus homini-

1 Πεδίον πᾶν τῶν] Vulgò legunt, *πεδίον πάντων* &c. Ultrò tamen Stephano accedo, qui *πᾶν τῶν* reponendum censuit. Leunclavium etiam aliósque Interpretes à nobis stare invenio. Verba his Xenophontéis omninò similia conjunxit Homerus:

Τῶν δ' ἅπαν ἐπλήσθη πεδίον Il. υ'. v. 156.

τούτους μιμουμένων· καὶ ἀεὶ, ὁπότε μὴ ἄλλο τι σπουδαιότερον πράττοιεν, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

Ἄλλον δέ ποτε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγοντα τὴν τάξιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ [1] ἐπὶ τὸ ἄριστον ἐφ᾽ ἑνὸς, καὶ ὁπότε δοκοίη αὐτῷ καιρὸς εἶναι, [2] παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον λόχον παράγειν, καὶ τὸν τρίτον, καὶ τὸν τέταρτον, εἰς μέτωπον· ἐπεὶ δὲ ἐν μέ-

bus hos imitanribus plenus erat: sempérque *adeò*, cùm non aliud quidquam magìs serium tractarent, hoc ludo utebantur.

Alium verò aliquando videns cohortis præfectum ducentem cohortem à fluvio ad prandium singulis singulos sequentibus, & cùm tempus ipsi esse videbatur, jubentem secundum manipulum promovere in frontem, & *dein* tertium, & quartum: cùm autem in fron-

1 Επὶ τὸ ἄριστον] In vulgatis ferè omnibus legitur ἐπὶ τὸ ἀριστερόν. Quam qui primi lectionem admiserunt, intelligi forsan hoc voluêre loco παραγωγὴν illam, quæ ἐν εὐωνύμῳ seu εὐώνυμος apud Tacticos appellatur. At rectè observavit Leunclavius non solere dici ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν, sed ἐπ᾽ ἀριστερὰ, sicut ἐπὶ δεξιὰ, ἐπὶ θάτερα. MS. Bodl. exhibet τὸ ἄριστον, quod in ἀριστερὸν tandem malè mutatum fuisse arbitror, propter verba illa mox sequentia, κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Quid enim? dici potuit: num eos jam ἐπὶ τὸ ἄριστον ducit cohortis præfectus, quos jubet paulò post ἐπὶ τὸ δεῖπνον discumbere? At nulla est ab his verbis posterioribus lectioni nostræ difficultas: nam apud Auctores ἄριστον & δεῖπνον æquam sæpè potestatem obtinent; id quod testatum reliquerunt Eustathius & Athenæus; quorum hic, paucis de temporibus cibi sumendi prolatis, ità demum loquitur: Μήποτε δὲ συνωνυμεῖ τὸ ἄριστον τῷ δείπνῳ. ἐπὶ γὰρ τῆς μεσημβρινῆς που τροφῆς ἔφη,

Οἱ δ᾽ ἄρα δεῖπνον ἕλοντ᾽, ἀπὸ δ᾽ αὐτοῦ θωρήσσοντο.

lib. 1. p. 11. Ubi Interpres Athenæi (quod obiter notandum est) haud accuratè reddit μήποτε *aliquando*: addubitantis enim & rem quasi discutiendam proponentis vox est, quâ uti solent Scholiastæ veteres, & ii qui locum Auctoris alicujus exponunt, vertique debet, *videndum verò nè fortè*, subaudito sc. ὅρα. Eustathius autem ad Il. ρ΄. p. 1833. de vocibus ἄριστον, δεῖπνον & δόρπον, quæ apud Æschylum simul occurrunt, hæc habet; εἰ δὲ μέμνηται ἀρίστου καὶ δείπνου καὶ δόρπου, ἀλλ᾽ αὐτὰ δύο εἰσὶν, οἷα συνωνυμέντων τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ἀρίστου. καὶ τοῦ αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἀρίστου, ποτὲ δὲ δείπνου ὀνομαζομένου.

2 Παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον &c.] Rectè notat Cl. Bos in *Observat. miscel.* Interpretem locum hunc parum intellexisse, qui παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον &c. sic reddidit, *posteriorem manipulum, præterito tertio & quarto, in frontem procedere jubet.* Hæc enim non est mens Auctoris, quòd Centurio ille juberet posteriorem tantùm manipulum in frontem procedere, sed omnes quatuor; nam alioqui fieri non posset, ut οἱ λοχαγοὶ ἐν μετώπῳ essent, quatuor scilicet, ut mox sequitur. Quarè τὸ παράγειν hic non est *præterire*, vel *præteritis aliis procedere*, sed *promovere ab altitudine in longitudinem*, quod fit ad porrigendam frontem, ut docent Tactici: & ὕστερος hìc est *qui priorem sequitur*, idem quod δεύτερος: nam ut hìc λόχον ὕστερον, τρίτον, τέταρτον, ità mox δεύτερον τοῦτο, τρίτον, τέταρτον habet. Stephanus etiam δεύτερον, pro ὕστερον, laudat in margine: sed mutatione istâ non opus est.

τόπῳ οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, παρηγγύησεν εἰς δύο ἄγειν τὸν λόχον· ἐκ τούτου δὴ παρῆγον οἱ δεκάδαρχοι εἰς μέτωπον· ὁπότε δὲ αὖ ἐδόκει αὐτῷ καλῶς εἶναι, παρήγγειλεν [1] εἰς τέτταρας ἄγειν τὸν λόχον· οὕτω δὴ οἱ πεμπάδαρχοι αὖ παρῆγον, ὡς εἰς τέσσαρας ἴοι ὁ λόχος· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐγένοντο, [2] παραγγείλας αὖ εἰς ἕνα ἰέναι, οὕτως εἰσῆγε τὸν πρῶτον λόχον, καὶ τὸν δεύτερον τούτου κατ' οὐρὰν ἕπεσθαι ἐκέλευε· καὶ τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον ὡσαύτως παραγγείλας, ἡγεῖτο εἴσω· οὕτω δὴ εἰσαγαγὼν κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ὥσπερ εἰσεπορεύοντο· τοῦτον ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς τῆς τε πρᾳότητος, καὶ τῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς ἐπιμελείας, ἐκάλεσεν αὖ καὶ ταύτην τὴν τάξιν

te jam manipulorum duces essent, mandabat in binos *explicatum* manipulum ducerent: deinde igitur decuriones in frontem promovebant: rursùs cum opportunum ipsi visum esset, imperabat in quaternos *explicatum* manipulum ducerent: atque ità quinque virorum duces etiam procedebant, ut in quaternos manipulus *explicatus* iret: postquam verò ad tabernaculi fores perventum esset, tum signo dato jubens ut rursùs singulatim incederent, manipulum primum introducebat, & alterum jubebat hunc à tergo sequi; & cùm tertio itidem quartóque præcepisset, ducebat intrò: atque ità cùm eos introduxisset, eodem jussit ordine discumbere, quo ingressi essent: hunc *ergò* Cyrus admiratus, & ob mansuetudinem, & disciplinam, & diligentiam, hanc quoque unà cum præfecto

1 *Εἰς τέτταρας ἄγειν*] Deest in plerisque libris illud *ἄγειν*: quod tamen, à Stephano & Leunclavio admissum, omninò recipiendum putamus.

2 *Παραγγείλας αὖ* &c.] Libri alii dant *παραγγείλας δύο εἰς ἕνα ἰόντων, εἰσῆγε* &c. alii, — *δύο εἰς ἕνα ἰέναι τούτων, εἰσῆγε* &c. Placet Stephano, Leunclavio & Brodæo, pro *ἰόντων* reponere *ἰέναι*. Stephanus etiam *οὕτως*, potiùs quàm *τούτων*, ante *εἰσῆγε* locum posse habere existimat: &, tum eo, tum Leunclavio teste, Camerarius *αὖ*, non *δύο*, post *παραγγείλας*, in manu exaratis repperit. Locus omninò turbatus est; nec ulla ex his omnibus, quæ circumferuntur, lectionibus sensum exhibet idoneum. Iis itaque inter se collatis, & conjecturis Stephani & Leunclavii in auxilium vocatis, aliam scripturam, ex prioribus illis concinnatam, damus; quæ ut sensum haud incommodum præstat, ità huic loco satis convenire videatur, in quo plus vice simplici has ipsas particulas, *αὖ* & *οὕτω*, consimili modo adhibuit Auctor.

ἐπὶ τὸ δεῖπνον σὺν τῷ ταξιάρχῳ. Παρὼν δέ τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον κεκλημένος ἄλλος ταξίαρχος, Τὴν δ᾽ ἐμὴν, ἔφη, ὦ Κῦρε, τάξιν οὐ καλεῖς εἰς τὴν σκηνήν; καὶ μὴν ὅταν γε παρῇ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ταῦτα πάντα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέλος ἡ σκηνὴ ἔχῃ, ἐξάγει μὲν ὁ οὐραγὸς τοῦ τελευταίου λόχου τὸν λόχον, ὑστάτους ἔχων τοὺς πρώτους εἰς μάχην τεταγμένους· ἔπειτα δὲ ὁ οὐραγὸς τοῦ ἑτέρου λόχου ἐπὶ τούτοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὡσαύτως· ὅπως καὶ ὅταν δέῃ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἐπίστωνται ὡς δεῖ ἀπιέναι. Ἐπειδὰν δὲ καταστῶμεν εἰς τὸν δρόμον, ἔνθα περιπατοῦμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἕω ἴωμεν, ἐγὼ ἡγοῦμαι, καὶ ὁ πρῶτος λόχος, πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ αἱ [1] τῶν λόχων δεκάδες καὶ πεμπάδες, ἕως ἂν παραγγέλλω ἐγώ· ὅταν δ᾽, ἔφη, πρὸς ἑσπέραν ἴωμεν, ὁ οὐραγός τε καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι ἀφηγοῦνται. Ἐμοὶ

cohortem ad cœnam invitavit. Cùm autem alius quidam cohortis præfectus ad cœnam vocatus adesset, Meam verò, inquit, cohortem ad *tuum hoc* tabernaculum, Cyre, non invitas? atqui *illa* quoties ad cœnam venit, hæc omnia facit; & ubi finis convivio fiat, extremus ultimi manipuli ductor *suum* manipulum educit, qui *quidem* postremos habet primo ad pugnam loco dispositos: deindè post hos extremus alterius manipuli ductor, similíque ratione & tertius & quartus; ut etiam quando necesse sit ab hostibus pedem referre, sciant, quo pacto recedere oporteat. Postquam verò in curriculo constitimus, ubi deambulamus, cùm quidem versùs ortum progredimur, ego præire soleo, & primus manipulus primum habet locum, & alter suum, & tertius & quartus, ac manipulorum decuriæ, & quiniones, donec ego jubeam: cùm verò versus occidentem progredimur, *tum* & extremi ductor agminis & *cum eo* postremi primo loco sunt in abitu duces. Ac ni-

1 *Τῶν λόχων*] Pro λοχαγῶν, quod libri quidam pessimè repræsentant, Stephanus & Leunclavius λόχων rectè posuêre, re ipsâ duce, assentientéque etiam MSto Bodleiano.

μέντοι ὅμως πείθονται ὕστερῳ ἰόντι, ἵνα ἐθίζωνται καὶ ἕπεσθαι, καὶ ἀφηγεῖσθαι, ὁμοίως πειθόμενοι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Η καὶ ἀεὶ τοῦτο ποιεῖτε; Οποσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιούμεθα, νὴ Δία. Καλῶ τοίνυν, ἔφη, ὑμᾶς, ἅμα μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελετᾶτε καὶ προσιόντες καὶ ἀπιόντες, ἅμα δὲ ὅτι καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἅμα δὲ ὅτι τά τε σώματα περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, καὶ τὰς ψυχὰς [1] ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Επεὶ οὖν πάντα διπλᾶ ποιεῖτε, διπλῆν ὑμῖν δίκαιον καὶ τὴν εὐωχίαν παρέχειν. Μὰ Δί', ἔφη ὁ ταξίαρχος, μήτοιγε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· εἰ μὴ καὶ διπλᾶς τὰς γαστέρας ἡμῖν παρέξεις. Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτω τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ἐποιήσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος ἐκάλεσε ταύτην τὴν τάξιν, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ. Αἰσθανόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι, τολοιπὸν πάντες αὐτοὺς ἐμιμοῦντο.

Εξέτασιν δὲ ποτὲ τοῦ Κύρου πάντων ποιουμένου ἐν τοῖς ὅπλοις

hilominùs parent mihi qui proficiſcor ultimus, ut & ſequi & præire pari cum obedientiâ conſueſcant. Et Cyrus, inquit, Hoccine ſemper facitis? Profectò, reſpondit ille, quoties cœnam inſtruimus. Vos igitur, inquit, *ad cœnam* voco, partim quòd & in accedendo & in abeundo ſtudioſè ſervatis ordines, partim quòd *illud* & interdiu & noctu *facitis*, partim quòd & corpora deambulando exercetis, & animos docendo meliores redditis. Quandoquidem igitur omnia duplicia facitis, æquum eſt vobis etiam duplex epulum præberi. Minimè profectò, ait cohortis *illius* præfectus, uno quidem die; niſi nobis duplices etiam ventres dabis. Ac tum quidem hoc pacto finem hujus convivii fecêre. Poſtridiè autem Cyrus illum ordinem, quemadmodùm dixerat, & ſequenti die vocavit. Quæ cùm cæteri animadverterent, omnes deinceps eos imitabantur.

Cùm autem Cyrus aliquando *militem* univerſum in armis luſtra-

1 Ωφελεῖτε] Stephanus primus verbum hoc à margine ad proprium ſuum locum revocavit: quam emendationem præcedentium verborum, περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, ſtructura poſtulat, firmátque MSti Bodl. auctoritas. Alii autem libri dant ὠφελεῖν.

καὶ σύνταξιν, ἦλθε παρὰ Κυαξάρους ἄγγελος, λέγων ὅτι Ἰνδῶν παρείη πρεσβεία· Κελεύει οὖν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. Φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, καὶ στολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυαξάρους· βούλεται γάρ σε ὡς εὐκοσμότατα καὶ λαμπρότατα προσελθεῖν, ὡς ὀψομένων τῶν Ἰνδῶν ὅπως ἂν προσίῃς. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ ταξιάρχῳ εἰς μέτωπον στῆναι, ἐφ᾽ ἑνὸς ἄγοντα τὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν· καὶ τῷ δευτέρῳ ἐκέλευσε ταυτὰ τοῦτον παραγγεῖλαι, καὶ διὰ πάντων οὕτω παραδιδόναι ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ πειθόμενοι ταχὺ μέντοι παρήγγελλον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἐποίουν· ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ ἐγένετο τὸ μὲν μέτωπον [1] ἐπὶ διακοσίων, (τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι) τὸ δὲ βάθος ἐφ᾽ ἑκατόν. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν, ἕπεσθαι ἐκέλευσεν ὡς ἂν αὐτὸς ἡγῆται· καὶ

ret & inſtrueret, à Cyaxare venit nuntius, qui diceret ab Indis legatos adeſſe: Quapropter te quamprimùm *ad ſe* venire jubet *Cyaxares*. Quin & veſtem, inquit nuntius, pulcherrimam à Cyaxare tibi fero: te enim quàm ornatiſſimè ſplendidiſſiméque advenire cupit: quippe quia Indi ſpectaturi ſunt, quo cultu accedas. Hæc cùm audiſſet Cyrus, imperavit præfecto cohortis loco primo in acie conſtituto, ut in fronte conſiſteret, cohorte ſingulatim ductâ, latus ipſe dextrum tenens: & juſſit hunc eadem ſecundo imperare, & per omnes ſic *imperata* tradi juſſit. Illi dicto audientes & celeriter quidem *hæc* imperant, & celeriter imperata faciunt: brevíque tempore frons ad ducentos, (tot enim erant cohortium præfecti) altitudo *agminis* ad centum habuit. Cùm jam *hoc ordine* conſtitiſſent, eos ità ſequi juſſit, ut ipſe præcederet: &

1 Ἐπὶ διακοσίων] Hanc ſcripturam omnes libri tuentur; pro eâ tamen τριακοσίων reponi debere contendit Leunclavius. Cùm enim, inquit, XXXCIↃ Perſarum in exercitu Cyri fuerint, & hos omnes tunc luſtratos inſtructóſque fuiſſe paulò ante memoretur; neceſſe erit hìc, pro ἐπὶ διακοσίων, ſcribi, ἐπὶ τριακοσίων: cùm centies ducenti ſint XXCIↃ duntaxat, centies verò trecenti, XXXCIↃ, qui numerus integer hujus exercitûs erat. Sic ille. At nihil forſan impedit, quo minùs ſtatuamus, Cyri hanc phalangem ex XXCIↃ conſtitiſſe, reliqua autem XCIↃ alarum locum obtinuiſſe.

εὐθὺς προχάζων ἡγεῖτο. Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν ἀγυιὰν, τὴν πρὸς τὸ βασίλειον φέρουσαν, στενοτέραν οὖσαν, ἢ ὡς ἐπὶ μετώπου πάντας ἰέναι, [1] παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δὲ δευτέραν κατ᾽ οὐρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ διαπαντὸς οὕτως, αὐτὸς μὲν ἡγεῖτο οὐκ ἀναπαυόμενος, αἱ δὲ ἄλλαι χιλιοστύες κατ᾽ οὐρὰν ἑκάστη τοῖς ἔμπροσθεν εἵποντο. Ἔπεμψε δὲ καὶ ὑπηρέτας δύο ἐπὶ στόμα τῆς ἀγυιᾶς, ὅπως εἴ τις ἀγνοοίη, σημαίνοιεν τὸ δέον ποιεῖν. Ὡς δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας, παρήγγειλε τῷ πρώτῳ ταξιάρχῳ τὴν τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν βάθος, τοὺς δὲ δωδεκάρχας ἐν μετώπῳ καθιστάναι περὶ τὸ βασίλειον· καὶ τῷ δευτέρῳ ταῦτα ἐκέλευσε παραγγεῖλαι, καὶ διαπαντὸς οὕτως. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἐποίουν· ὁ δὲ εἰσῄει πρὸς τὸν

mox citato gradu præcedebat. At ubi viam, quæ ad regiam tendebat, arctiorem esse animadvertisset, quàm ut omnes in fronte progredi possent, jussis primis *in ordine* millenis militibus *ità se* sequi, ut collocati fuerant, alterísque hos à tergo sequi, & cæteris *deinceps* omnibus eodem servato ordine *procedere*, ipse sine intermissione præibat, aliique milleni milites *totidem* præcedentes à tergo subsequebantur. Ministros etiam duos ad viæ aditum misit, qui, quid facto opus esset, si quem fugeret, significarent. Cùm autem Cyaxaris ad portam pervenissent, præfecto primæ cohortis imperat, sic cohortem instrueret, ut ejus altitudo duodenos contineret, præfectos autem duodenûm militum propter regiam in fronte constitueret; atque eadem secundo jubet imperari, & sic deinceps omnibus. Atque hæc illi quidem faciebant: *Cyrus* autem ipse ad

1 Παραγγείλας τὴν &c.] Sic rescripsi, Gabrielium & Camerarium secutus: Vulgò erat, παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δευτέραν κατ᾽ οὐρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν ἔταξε, καὶ διαπαντὸς οὕτως αὐτὸς μὲν &c. Ego verò illud ἔταξε, à librariis additum, delendum, & notam distinctionis post οὕτως ponendam puto: sic demum facilis loci sensus exoritur, qui anteà omninò erat impeditus. Stephanus quidem vulgatam lectionem depravatam esse vidit; ideóque particulam δὲ inter τὴν & δευτέραν inserendam curavit, & ad illud ἔταξε positâ suspectæ lectionis notâ, in margine scribit aliam dari hujus loci lectionem, quæ non agnoscit ἔταξε nec καὶ ante διαπαντός.

Κυαξάρην ἐν τῇ Περσικῇ στολῇ [1] οὐδέν τι ὑβρισμένῃ. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Κυαξάρης, τῷ μὲν τάχει ἥσθη, τῇ δὲ φαυλότητι τῆς στολῆς ἠχθέσθη, καὶ εἶπε, Τί τοῦτο, ὦ Κῦρε; οἷον πεποίηκας, οὕτω φανεὶς τοῖς Ἰνδοῖς; Ἐγὼ δ', ἔφη, ἐβουλόμην σε ὡς λαμπρότατον φανῆναι· καὶ γὰρ ἐμοὶ κόσμος ἂν ἦν τοῦτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱὸν, ὅτι μεγαλοπρεπέστατον φαίνεσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Καὶ ποτέρως ἂν, ὦ Κυαξάρη, μᾶλλόν σε ἐκόσμουν, εἴπερ πορφυρίδα ἐνδὺς, καὶ ψέλλια λαβὼν, καὶ στρεπτὸν περιθέμενος, σχολῇ κελεύοντι ὑπήκουόν σοι, ἢ νῦν ὅτε σὺν τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ δυνάμει οὕτως ὀξέως σοι ὑπακούω, διὰ τὸ σὲ τιμᾷν, ἱδρῶτι καὶ σπουδῇ καὶ αὐτὸς κεκοσμημένος, καὶ σὲ κοσμῶν, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιδεικνύς σοι οὕτω πειθομένους; Κῦρος μὲν οὖν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κυαξάρης

Cyaxarem veste *indutus* Persicâ ambitionem minimè indicanti ingressus est. Et Cyaxares eum cùm vidisset, celeritate quidem delectabatur, at vilitate vestis offensus erat, dixitque, Quid hoc, Cyre, est? cujusmodi rem facis, qui habitu tali in conspectum Indorum venis? Ego verò te quàm splendidissimum conspici volebam: nam hoc mihi ornamento fuisset, *te*, meæ sororis filium, quàm magnificentissimè ornatum conspici. Et Cyrus ad hæc respondit, Utro te modo, Cyaxares, magìs ornâssem, si purpurâ indutus, adhibitis armillis, & torquatus, tibi mandanti lentè paruissem, an nunc *potiùs*, cùm tali tantóque *stipatus* exercitu, tam velociter, honoris tui causâ, tibi pareo, sudore & celeritate cùm ipse ornatus *adsum*, tum te orno, & cæteros *etiam* tibi tantoperè obsequentes exhibeo? Cyrus sanè hæc dixit; Cyaxares autem eum

1 Οὐδέν τι ὑβρισμένῃ] Rectè notavit Cl. Lambertus Bos in *Observ. miscel.* ὑβρισμένον eleganter dici id quod *ambitiosum est*, & *insolenter ornatum*. Sic apud Eurip. *Phœniss.* v. 1118 & seq.

— οὐ σημεῖ' ἔχων
Ὑβρισμέν', ἀλλὰ σωφρόνως ἄσημ' ὅπλα.

Ubi Scholiastes hæc: Οὐκ ἔχων — σημεῖα ὑπερήφανα καὶ μετ' ἀλαζονείας. Ælian. item *Var. Hist.* lib. 1. c. 31. ubi agit de lege Persarum, quando Rex in Perside equitat, omnes, inquit, ei munera offerunt, agricolæ & opifices, sed οὐδὲν τῶν ὑβρισμένων, οὐδὲ τῶν ἄγαν πολυτελῶν, i. e. *nihil eorum quæ ambitiosa, aut valdè pretiosa sunt.* Et à Xenophonte quidem ipso mox exponitur στολὴ οὐδέν τι ὑβρισμένη, per στολὴν φαύλην, *vilem stolam*, sive, per φαυλότητα τῆς στολῆς.

νομίσας αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν, ἐκέλευσεν ἄγειν τοὺς Ινδούς. Οἱ δ' Ινδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ινδῶν βασιλεύς, καὶ κελεύσειεν ἐρωτᾶν, ἐξ ὅτου ὁ πόλεμος εἴη Μήδοις τε καὶ τῷ Ασσυρίῳ· ἐπεὶ δέ σου ἀκούσαιμεν, ἐκέλευσεν αὖ ἐλθόντας πρὸς τὸν Ασσύριον κἀκείνου τὰ αὐτὰ ταῦτα πυθέσθαι· τέλος δ' αὖ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰπεῖν ὅτι ὁ Ινδῶν βασιλεύς, τὸ δίκαιον σκεψάμενος, φαίη μετὰ τοῦ ἀδικουμένου ἔσεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Κυαξάρης εἶπεν, Εμοῦ τοίνυν ἀκούετε, ὅτι οὐκ ἀδικοῦμεν τὸν Ασσύριον οὐδέν· ἐκείνου δ' ἐλθόντες πυνθάνεσθε ὅ, τι λέγει. Παρὼν δὲ ὁ Κῦρος ἤρετο τὸν Κυαξάρην, Η καὶ ἐγώ, ἔφη, εἴπω ὅ, τι γιγνώσκω; Καὶ ὁ Κυαξάρης ἐκέλευσεν. Υμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπαγγείλατε τῷ Ινδῶν βασιλεῖ τάδε, (εἰ μή τι ἄλλο δοκεῖ Κυαξάρῃ) ὅτι φαμὲν ἡμεῖς, εἴ τι φησὶν ὑφ' ἡμῶν ἀδικεῖσθαι ὁ Ασσύριος, αἱρούμεθα αὐτὸν τὸν τῶν Ινδῶν βασιλέα δικαστήν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες ᾤχοντο. Επειδὴ δὲ οἱ Ινδοὶ ἐξῆλθον, ὁ Κῦρος πρὸς τὸν Κυαξάρην ἤρχετο λόγου τοιοῦδε·

rectè dicere arbitratus, Indos introduci jussit. Indi verò ingressi se missos à rege Indorum aiebant, & jussos interrogare, quâ de re bellum inter Medos & Assyrium *susceptum* esset: ac te *quidem* postquam audissemus, *nos* ad Assyrium quoque proficisci, & de his ipsis ab illo etiam percunctari jussit: tandem verò utrique vestrûm nuntiare, regem Indorum dicere, se juris *&* *æqui* ratione habitâ, staturum ab illo cui fieret injuria. Ad hæc respondit Cyaxares, Me igitur audite, nullâ nos omninò injuriâ Assyrium afficere: quid ipse dicat, profecti *ad eum* exquirite. Cyrus autem, qui aderat, Cyaxarem interrogavit, *&*, Num ipse etiam, inquit, dicam quod sentio? Et Cyaxares *eum loqui* jussit. Vos igitur, ait, Indorum regi hæc nuntiate, (nisi quid aliud Cyaxari videatur) dicere nos, si quam à nobis *sibi* factam injuriam dicat Assyrius, ipsum nos Indorum regem judicem eligimus. His illi auditis abierunt. Cùm autem egressi essent Indi, Cyrus ad Cyaxarem hujusmodi sermone cœpit uti:

Ω Κυαξάρη, ἐγὼ μέντοι ἦλθον οὐδέν τοι πολλὰ ἔχων ἴδια χρήματα οἴκοθεν· ὁπόσα δ' ἦν, τούτων πάνυ ὀλίγα λοιπὰ ἔχω· ἀνήλωκα δὲ, ἔφη, εἰς τοὺς στρατιώτας· καὶ τοῦτο ἴσως θαυμάζεις σὺ, πῶς ἀνήλωκα ἐγὼ, σοῦ αὐτοὺς τρέφοντος. Εὖ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιῶν, ἢ τιμῶν καὶ χαριζόμενος, ὅταν τινὰ ἀγασθῶ τῶν στρατιωτῶν. Δοκεῖ γάρ μοι, ἔφη, πάντας μὲν, οὓς ἄν τις βούληται ἀγαθοὺς συνεργοὺς ποιεῖσθαι ὁποιουτινοσοῦν πράγματος, ἥδιον εἶναι εὖ τε λέγοντα καὶ εὖ ποιοῦντα παρορμᾷν, μᾶλλον ἢ λυποῦντα καὶ ἀναγκάζοντα· οὓς δὲ δὴ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων ποιήσασθαί τις βούλοιτο συνεργοὺς προθύμοις, τούτους παντάπασιν ἔμοι γε δοκεῖ ἀγαθοῖς θηρατέον εἶναι καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Φίλους γὰρ, οὐκ ἐχθροὺς, δεῖ εἶναι τοὺς μέλλοντας ἀπροφασίστους συμμάχους ἔσεσθαι, καὶ μήτε ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ ἄρχοντος φθονήσοντας, μήτε ἐν τοῖς κακοῖς προδώσοντας. Ταῦτ' οὖν ἐγὼ οὕτω προγινώσκων, χρημάτων δο-

Equidem *ad te*, Cyaxares, veni, non multas *mecum* pecunias meas domo ferens; quæ autem *mihi* erant, earum exiguam admodùm ſummam reliquam habeo; quippe qui in milites, ait, *eas* expenderim: ac tu forſan miraris, quo pacto expenderim, eos cùm tu alas. *Verum* certò ſcias, inquit, me non aliter eas expendiſſe, quàm præmiis tribuendis & largiendo, quoties aliquem militum ſuſpicerem. Nam mea hæc ſententia eſt, inquit, omnes, quoſcunque *ſibi* quis fideles adjutores quacunque in re gerendâ efficere velit, ſuavius eſſe benè tum dicendo tum faciendo potiùs *ad ejuſmodi munus* excitare, quàm offendendo & cogendo: & quos quidem in rebus bellicis adjutores *ſibi* alacres quiſpiam conciliare velit, eos omninò & dictis bonis & factis captandos arbitror. Amicos enim, non inimicos, oportet eſſe, qui ſine excuſatione *tergiverſationéque* in bello ſocii futuri ſint, nec in ſecundis imperatoris rebus invidi, nec in adverſis futuri ſint proditores. Hæc igitur ego cùm ità *apud animum* ſtatuta habeam, pecuniis mihi plu-

κῶ προσδεῖσθαι. Πρὸς μὲν οὖν σὲ πάντα ὁρᾷν, ὃν αἰσθάνομαι δαπανῶντα πολλὰ, ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι· σκοπεῖν δ' ἀξιῶ κοινῇ καὶ σὲ καὶ ἐμὲ, ὅπως σὲ μὴ ἐπιλείψῃ χρήματα. Ἢν γὰρ σὺ ἄφθονα ἔχῃς, οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ εἴη λαμβάνειν ὁπότε δεοίμην, ἄλλως τε καὶ εἰ εἰς τοιοῦτόν τι λαμβάνοιμι, [1] ὃ μέλλει καὶ σοὶ δαπανηθὲν βέλτιον εἶναι. Ἔναγχος οὖν ποτέ σου μέμνημαι ἀκούσας, [2] ὡς ὁ Ἀρμένιος καταφρονοίη σου νῦν, ὅτι ἀκούει τοὺς πολεμίους προσιόντας ἐφ' ἡμᾶς· καὶ οὔτε στράτευμα πέμποι, οὔτε τὸν δασμὸν, ὃν ἔδει, ἀπάγοι. Ποιεῖ γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐκεῖνος· ὥστε ἐγώ τε ἀπορῶ, πότερόν μοι κρεῖττον στρατεύεσθαι

ribus opus esse puto. Cæterùm ad te in omnibus respicere, quem sumptus graves facere intelligo, mihi absurdum videtur: communiter autem tibi & mihi providendum arbitror, nè te pecuniæ deficiant. Nam tibi si abundè suppetant, scio mihi quoque facultatem fore accipiendi, cùm opus erit; præsertim si *eas* in ejusmodi quendam usum accipiam, in quem quod expensum fuerit tibi etiam majus commodum adlaturum est. Nuper igitur audire de te memini, Armenium te nunc contemnere, qui hostes adversùm nos adventare audiat; ac neque copias mittere, neque tributum debitum adferre. Nimirum, inquit, facit hæc ille, Cyre: ut equidem dubius sim animi, utrum mihi melius sit bello *eum*

1 Ὃ μέλλει καὶ &c.] Sub his verbis mendum delitescere suspicatur Stephanus, & vel legendum εἰς ὃ, vel ὃ in οὗ, *ubi*, mutandum, putat. At leniori forsan ellipseos ope locum sartum tectum præstare licet. Apud Auctores certè non desunt exempla præpositionis εἰς simili ferè modo ante suum casum subaudiendæ. Sic apud Thucyd. καὶ τῇ κρήνῃ, τῇ νῦν μὲν, τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων, Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι, φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν, Καλλιρρόῃ ὠνομασμένῃ, ἐκείνῃ τε ἐγγὺς οὔσῃ, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, lib. 2. p. 94. edit. Oxon. Schol. ad hæc verba, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, inquit, λείπει εἰς· ἵν' ᾖ, εἰς τὰ πλείστου &c.

2 Ὡς ὁ Ἀρμένιος &c.] Armenius nempe, cùm audîsset Assyriorum regem tot gentes (pag. 58. suprà memoratas) ad arma contra Cyaxarem capienda concitâsse, ratus se jam felicem recuperandæ libertatis occasionem nactum esse, neque auxilium illi misit, neque tributum solvit; contra pacta conventa quæ, ab Astyage bello superatus, cum Medis hâc de re inierat. Accidit hæc Armenii defectio, ex Usserii sententiâ, anno M. 3447. Julianæ periodi, 4157. ante æram Christianam, 557. tertio autem regnantis Neriglissaris anno, qui Evilmerodacho in Assyriorum imperio successerat.

καὶ πειρᾶσθαι ἀνάγκην αὐτῷ προσθεῖναι, ἢ λυσιτελὲς ἐάσαι ἐν τῷ παρόντι, μὴ καὶ τοῦτον πολέμιον πρὸς τοῖς ἄλλοις προσθώμεθα. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο, [1] Αἱ δ᾽ οἰκήσεις αὐτῷ πότερον ἐν ἐχυροῖς χωρίοις εἰσὶν, ἢ ἐν εὐεφόδοις; Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπεν, Αἱ μὲν οἰκήσεις οὐ πάνυ ἐν ἐχυροῖς· ἐγὼ γὰρ τούτου οὐκ ἠμέλουν· ὄρη μέντοι ἐστὶν, ἔνθα δύναιτ᾽ ἂν ἀπελθὼν, ἐν τῷ παραχρῆμα ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι, τοῦ μήτ᾽ αὐτός γε ὑποχείριος γενέσθαι, μηδὲ ὅσα ἐνταῦθα δύναιτο ὑπεκκομίσασθαι, εἰ μή τις πολιορκοίη προσκαθήμενος, ὥσπερ ὁ ἐμὸς πατὴρ ποτὲ ἐποίησεν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρος λέγει τά-

adgredi & ad cogendum vires *nostras* conferre, an expediat in præsens missum eum facere, nè hunc etiam hostem cæteris illis adjungamus. Et Cyrus interrogabat, Num verò domicilia ejus munitis in locis *sita* sunt, an iis, quæ facilè adiri possint? Domicilia quidem *ejus*, respondit Cyaxares, non admodùm munitis in locis *sita sunt*; nam illam ego rem non neglexi: sunt tamen montes, in quos si se recipiat, statim *sic* tutus esse possit, ut nec ipse in potestatem alicujus redigi possit, nec quæcunque in illos clam subvehenda curaverit, nisi quis *eum* diutiùs ibidem hærendo obsideat, quemadmodùm pater meus olim fecit. Tum Cyrus hæc verba fa-

1 *Αἱ δ᾽ οἰκήσεις αὐτῷ* &c.] Vulgò, *αὐτῶν.* Quæ utcunque ferri possit lectio, ei tamen hanc, quam damus, à Stephano meritò prælatam arbitror. Nam quæ præcedunt & mox sequuntur verba, ad ipsum Armeniae Regem, non Populum ejus imperio subjectum, potissimùm spectant. Interpretes quoque veteres, Gabrielium volo & Philelphum, hanc nostram lectionem secutos video. Armeniæ autem, apud Auctores, plures nominantur montes; & de his *Paryadres*, qui dicitur, propter aquas, silvas, & præruptos vertices, tutissimum erat receptaculum. Et toti quidem regioni huic montes nomen dedisse videantur: Græcisque adeò fides haud habenda est, qui id eam ab *Armeno* quodam, Jasonis comite, traxisse finxerunt. Bochartum audio libentiùs, qui, in *Phaleg.* lib. 1. c. 3. putat הר־מני, quasi montem *Minni*, primogenium nomen esse; in quâ opinione firmatum se dicit, Jonathanis Chaldæi & Symmachi interpretationibus ejusdem loci, Amos 4. 3. והשלכתנה ההרמונה quem Jonathan ità exponit מן טורי הרמיני *ultra montes Harmini*, id est, *Armeniæ*: de Symmacho autem Theodoretus: *ὁ δὲ Σύμμαχος τὸ Ἀρμανὰ Ἀρμενίαν ἡρμήνευσεν, Symmachus vocem* ARMANA *Armeniam* interpretatus est. Hieronymus in locum: — *& transferri in Armon, montes Armeniæ, qui Medis* Persisque *confines sunt.*

δε, Αλλ' εἰ θέλεις ἐμὲ πέμψαι, ἱππέας μοι προσθεὶς, ὁπόσοι δοκοῦσιν ἱκανοὶ εἶναι, οἶμαι ἂν, σὺν τοῖς θεοῖς, ποιῆσαι αὐτὸν καὶ τὸ στράτευμα πέμπειν, καὶ ἀποδοῦναι τὸν δασμόν σοι· ἔτι δὲ ἐλπίζω καὶ φίλον αὐτὸν μᾶλλον ἡμῖν ἔσεσθαι ἢ νῦν ἐστι. Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπε, Καὶ ἐγὼ ἐλπίζω ἐκείνους ἐλθεῖν πρός σε μᾶλλον ἢ πρὸς ἡμᾶς. Ακούω γὰρ καὶ συνθηρευτάς τινας τῶν παίδων αὐτοῦ σοι γενέσθαι, ὥστε ἴσως ἂν καὶ πάλιν ἔλθοιεν πρός σε· ὑποχειρίων δὲ γενομένων τινῶν αὐτῶν, πάντ' ἂν πραχθείη, ἧ ἡμεῖς βουλόμεθα. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, σύμφορον εἶναι, τὸ λεληθέναι ἡμᾶς ταῦτα βουλεύοντας; Μᾶλλόν γ' ἂν οὖν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, καὶ ἔλθοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας, καὶ εἴ τις ὁρμῷτο ἐπ' αὐτοὺς, ἀπαρασκευαστότεροι ἂν λαμβάνοιντο. Ακουε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἤν τι σοὶ δόξω λέγειν. Εγὼ πολλάκις δὴ σὺν πᾶσι τοῖς μετ' ἐμοῦ Πέρσαις τεθήρακα ἀμφὶ τὰ ὅρια τῆς σῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Αρμενίων, καὶ ἱππέας δὲ ἤδη τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἑταίρων

cit, Si autem mittere me voles, *tantâ* equitum manu mihi adjunctâ, quanta ſufficere videatur, arbitror *me*, diis juvantibus, effecturum ut & copias mittat, & tributum tibi pendat: immò præter hæc ſpero conſore ut nobis ſit, quàm nunc eſt, amicior. Et Cyaxares inquit, Ego quoque ſpero illos ad te libentiùs acceſſuros, quàm ad nos. Nam quoſdam ex ipſius liberis tecum *olim* venari ſolitos audio, iique adeò fortaſſis ad te rurſùs acceſſerint: eorum verò quibuſdam in poteſtatem *tuam* redactis, omnia confici ex animi noſtri ſententiâ poſſint. Nempè, inquit Cyrus, tibi conducere videtur, noſtra hæc ut celentur conſilia? Imò certè *hoc pacto*, ait Cyaxares, & faciliùs ipſorum aliquis in poteſtatem *noſtram* venerit, & ſi quis in eos impetum faciat, minùs paratos deprehenderit. Audi igitur, inquit Cyrus, ſi aliquid dicere tibi videbor. Ego quidem ſæpè cum omnibus, qui mecum ſunt, Perſis, ad tuæ Armeniorumque regionis fines venatus ſum, atque etiam aliquando quibuſdam equitibus hinc è numero ſociorum *noſtrorum* ad-

ἀφικόμην. Τὰ μὲν τοίνυν ὅμοια ποιῶν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, οὐκ ἂν ὑποπτεύοιο· εἰ δὲ πολὺ πλείων ἡ δύναμις φαίνοιτο ἧς εἰώθεις ἔχων θηρᾷν, τοῦτο ἤδη ὕποπτον ἂν γίγνοιτο. Ἀλλ᾽ ἔστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ πρόφασιν κατασκευάσαι καὶ ἐνθάδε οὐκ ἀπίθανον· καὶ ἤν τις ἐκεῖσε ἐξαγγείλῃ ὡς ἐγὼ βουλοίμην μεγάλην θήραν ποιῆσαι, καὶ ἱππέας, ἔφη, αἰτοίην ἄν σε ἐκ τοῦ φανεροῦ. Κάλλιστ᾽, ἔφη, λέγεις, ὁ Κυαξάρης· ἐγὼ δέ σοι οὐκ ἐθελήσω διδόναι πλὴν μετρίους τινὰς, ὡς βουλόμενος πρὸς τὰ φρούρια ἐλθεῖν τὰ πρὸς τῇ Ἀσσυρίᾳ. Καὶ γὰρ τῷ ὄντι, ἔφη, βούλομαι ἐλθὼν κατασκευάσαι αὐτὰ ὡς ἐχυρώτατα. Ὁπότε δὲ σὺ προεληλυθοίης σὺν ᾗ ἔχεις δυνάμει, καὶ θηρῴης καὶ δὴ δύο ἡμέρας, πέμψαιμι ἄν σοι ἱκανοὺς ἱππέας καὶ πεζοὺς τῶν παρ᾽ ἐμοὶ ἠθροισμένων, οὓς σὺ λαβὼν, εὐθὺς ἀνίοις· καὶ αὐτὸς δὲ ἔχων τὴν ἄλλην δύναμιν πειρῴμην μὴ πρόσω ὑμῶν εἶναι, ἵνα, εἴπου καιρὸς εἴη, ἐπιφαινοίμην.

sumptis, *illuc* accessi. Ergò minimè suspectus fueris, ait Cyaxares, si his consimilia facias: sin autem majores copiæ conspiciantur, quàm quibus uti ad venandum consuevisti, id demùm suspicioni locum dederit. At licet, inquit Cyaxares, causam quandam ad persuadendum haud parum aptam & hìc prætexere; & si quis famam istò deportet, velle me magnam venationem instituere, & *si* palam, ait, equites *ego* abs te petam. Optimè dicis, inquit Cyaxares: ego verò tibi non volam præter modicos quosdam dare, quasi qui ad castella Assyriæ finitima profecturus sim. Nam revera quidem, inquit, mihi in animo est *illò* proficisci, ut ea quàm munitissima reddam. Tu verò tuis cum copiis ubi progressus fueris, ac jam biduum venando consumpseris, mittam tibi quot suffecerint equites peditésque de iis qui apud me collecti sunt, quos ubi acceperis, statim pergas: ipse verò cum reliquis copiis, nè procul à vobis absim, enitar; ut, sicubi opportunum fuerit, conspiciendum me præbeam.

Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαξάρης εὐθέως πρὸς τὰ φρούρια ἤθροιζεν ἱππέας τε καὶ πεζοὺς, καὶ ἁμάξας δὲ σίτου προέπεμπε τὴν ἐπὶ τὰ φρούρια ὁδόν. Ὁ δὲ Κῦρος εὐθέως ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ ἅμα [1] πέμπων ᾔτει τὸν Κυαξάρην τῶν νεωτέρων ἱππέων. Ὁ δὲ, πάνυ πολλῶν βουλομένων ἕπεσθαι, οὐ πολλοὺς ἔδωκεν αὐτῷ. Προεληλυθότος δ' ἤδη τοῦ Κυαξάρεως σὺν δυνάμει καὶ πεζικῇ καὶ ἱππικῇ τὴν πρὸς τὰ φρούρια ὁδὸν, γίγνεται τῷ Κύρῳ τὰ ἱερὰ ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον ἰέναι κα-

Hoc igitur modo Cyaxares quidem ſtatim & equites & pedites ad caſtella cogebat, atque etiam currus cum commeatu eâ, quæ ad caſtella *duceret*, viâ præmittebat. Cyrus autem, profectionis cauſâ, confeſtim rem divinam faciebat, ac ſimul mittit qui à Cyaxare de equitibus *aliquos* peterent. Ille verò, licèt admodùm multi ſequi vellent, non multos *tamen* ei conceſſit. Et Cyaxare jam cum copiis equitum peditumque viâ, quæ ad caſtella ducebat, progreſſo, Cyro ſacra de ſuſcipiendâ in Armenium expeditione auſpicata fue-

1 *Πέμπων ᾔτει* &c.] Libri nonnulli exhibent — *ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἱππέων.* In Aldinâ verò, Florent. & Stephani editionibus non occurrit iſta præpoſitio. Muretus eam ante *τὸν Κυαξάρην* ponendam putat: atque hunc ſanè locum obtinet in MSto Bodleiano. Mihi autem præpoſitio ad tuendam loci integritatem minimè neceſſaria videtur: quippe qui ellipticam exhibeat loquendi rationem, ab Auctoribus ſubindè uſurpatam. De uſu verbi *πέμπω*, pro *πέμπω πρέσβεων, πρέσβεις* vel aliquo ſimili ſimpliciter poſiti, lis nulla moveri poteſt. Unum tantùm hujuſmodi exemplum proferam, in quo *ᾔτει*, perindè atque in hoc loco, participium, à *πέμπω* formatum, ſtatim ſubſequitur: — *πέμψας γὰρ ᾔτει παρ' αὐτῶν νεανίας χιλίους.* Plutar. *Amator. narrat.* p. 772. T. 2. Porrò, *τινὰς*, ante *τῶν νεωτέρων ἱππέων*, per ellipſin deeſſe puto; adeò ut plenè in hunc modum diceretur, — *ᾔτει τὸν Κυαξάρην τινὰς τῶν νεωτέρων ἱππέων.* Hanc loquendi formam jam paulò ante, & alibi ſæpè, uſurpavit Xenophon: *τοὺς ἱππέας δὲ ἤδη τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἑταίρων* — & lib. 5. Cyro & Gobryâ inter ſe conloquentibus, — *ἵνα σὲ τούτων τινὰ αἰτήσωμαι* — Apud Auctores autem *τὶς* pati ſolet ellipſin:

Οὕτω μὲν κάλλιστος Ὕλας μακάρων ἀριθμεῖται.

Theocrit. Idyl. *ιγ΄.* v. 72. id eſt, *τὶς* vel *εἷς μακάρων.* Et hunc Helleniſmum imitatum eſſe Horatium obſervant Interpretes:

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente &c. Od. 13. lib. 3.

Hæc duo loca ab Hor. Vitringa in *Animadv. ad Commentar. Joannis Vorſtii de Hebraiſmis N.T.* adlata video. Hic enim, *Philolog. Sacrâ* p. 137. *in decimâ nonâ* Hebraiſmorum claſſe temerè repoſuit locutionem iſtam: — *καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε* &c. Matt. 23. 34. ſimileſque alias, Luc. 11. 49. &, 21. 16. Johan. 6. 39. Rev. 2. 10. quas tamen omnes *τινὰς* ſolummodò ſubauditum poſtulare, atque adeò benè Græcas eſſe, conſtat.

λά· καὶ οὕτως ἐξάγει δὴ ὡς εἰς θήραν παρεσκευασμένος. Πορευομένῳ δὲ αὐτῷ εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὑπανίσταται λαγώς· [1] ἀετὸς δ' ἐπιπτάμενος αἴσιος ὡς κατεῖδε τὸν λαγὼ φεύγοντα, ἐπιφερόμενος ἔπαισέ τε αὐτὸν, καὶ συναρπάσας ἐξῆρε, καὶ ἀπενεγκὼν ἐπὶ λόφον τινὰ οὐ πρόσω, ἐχρῆτο τῇ ἄγρᾳ ὅ, τι ἤθελεν. Ἰδὼν οὖν ὁ Κῦρος τὸ σημεῖον, ἥσθη τε καὶ προσεκύνησε Δία βασιλέα, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς παρόντας, Ἡ μὲν θήρα καλὴ ἔσται, ὦ ἄνδρες, ἢν θεὸς θέλῃ. Ὡς δὲ πρὸς τοῖς ὁρίοις ἐγένοντο, εὐθὺς, ὥσπερ εἰώθει, ἐθήρα· καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων [2] ὤγμευον αὐτῷ, ὡς ἐπιόντες τὰ θηρία ἐξανισταῖεν· οἱ δὲ ἀρι-

runt; itaque ergò *suos* educit, quasi se ad venandum parâsset. Et cùm jam iter faceret, mox primo in agro exsurgit lepus: & aquila dextra advolans, cùm leporem fugientem despexisset, inruens percussítque eum, correptumque sustulit, & cùm proximum in collem deportâsset, pro libidine prædâ usa est. Cyrus hoc quidem signo viso, delectatúsque est, & Jovem regem adoravit, & ad eos qui aderant dixit, Hæc sanè nobis, viri, venatio prospera, volente deo, futura est. Cùm autem ad fines perventum esset, statim, more suo, venabatur: ac peditum quidem equitúmque vulgus ordine ante ipsum procedebant, ut adventu suo feras excitarent: præ-

1 Ἀετὸς δ' &c.] Aquilam sanè veteres præsagam prosperi successûs alitem existimabant. Exempla plura collegit Alex. ab Alex. *Dier. Genial.* lib. 5. Tom. 2 p. 131. Undè Seneca, *Natur. Quæst.* lib. 2. 32. "Cur ergo, *inquit*, "Aquilæ hic honos datus est, ut magnarum "rerum faceret auspicia"? Et ab Homero τελειότατος πετεηνῶν appellatur:

Αὐτίκα δ' αἰετὸν ἧκε, τελειότατον πετεηνῶν,
Νεβρὸν ἔχοντ' ὀνύχεσσι, &c. Il. θ'. v. 247.

2 Ὤγμευον αὐτῷ,] Hujus verbi locum spurium aliud, ὥρμησεν, in editis ferè omnibus insedit. Leunclavius tandem dedit ὤγμευον αὐτῷ, quam lectionem ex Libro Budensi Camerarium adferre ait. At Æmilius Portus pro ὤγμευον illo, nihili planè verbo, scribendum ὤγμευον vidit: quo facto in pristinam tandem integritatem restitutus videtur hic locus. Dicitur autem ὀγμεύω propriè de messoribus, qui longâ serie, ordine procedentes, in arvis segetibúsque metunt. Hoc disertissimis verbis, hunc ipsum locum respiciens, testatur Suidas: Ὤγμευον, inquit, Ξενοφῶν ἐν Β'. ἀντὶ τοῦ, ἐπορεύοντο, παρὰ τὸν ὄγμον, τὸ σημαίνοντα τὴν κατὰ τάξιν ὁδὸν τῶν θεριζόντων. Et Hesychius, Ὄγμος, ἡ ἐφεξῆς φυτεία· μεταφορικῶς δὲ, καὶ ὅταν πορεύονται ἐφ' ἕνα τεταγμένοι κατὰ στίχον, ὄγμον λέγουσι. ὁ δὲ τῶν θεριζόντων στίχος, ὀγμεύειν λέγονται. Ità Phavorinus & Etymol. M. Eustathius verò, Ὄγμος, ὁ ἀροτριαθεὶς τόπος, καὶ ἀνοιγεὶς ἑλκυσμῷ ἀρότρου &c. ad Il. λ'. p. 831. &, σ'. p. 1161. Et Schol. in Theocr. Idyl. ι'. v. 2.

στοι καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς διέστησαν, καὶ τὰ ἀνιστάμενα ὑπεδέχοντο καὶ ἐδίωκον, καὶ ᾕρουν πολλοὺς καὶ σῦς, καὶ ἐλάφους, καὶ δορκάδας, καὶ ὄνους ἀγρίους· πολλοὶ γὰρ ἐν τούτοις τοῖς τόποις ὄνοι καὶ νῦν ἔτι γίγνονται. Ἐπεὶ δ' ἔληξαν τῆς θήρας, προσμίξας πρὸς τὰ ὅρια τῶν Ἀρμενίων ἐδειπνοποιήσατο· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ αὖθις ἐθήρα, προσελθὼν πρὸς τὰ ὄρη, ὧν ὠρέγετο. Ἐπεὶ δ' αὖ ἔληξεν, ἐδειπνοποιεῖτο. Τὸ δὲ παρὰ Κυαξάρους στράτευμα ὡς ᾔσθετο προσιόν, ὑποπέμψας πρὸς αὐτούς, εἶπεν ἀπέχοντας αὐτοῦ δειπνοποιεῖσθαι [1] ὡς δύο παρασάγγας·

ſtantiſſimi verò quique tam peditum quàm equitum hinç indè conſtiterunt, excitatáſque *feras* & exceperunt, & inſecuti ſunt, atque multos & apros, & cervos, & capreas, & aſinos ſilveſtres ceperunt; ſunt enim hâc etiam tempeſtate illis in locis multi aſini. At venatione tandem intermiſſâ, propiùs ad Armeniorum fines delatus, cœnam inſtrui juſſit: ac poſtridiè rurſùm venari cœpit, eos ad montes progreſſus, quos adpetebat. Poſtquam autem rurſùs *venandi* finem feciſſet, cœnavit. Cùm verò exercitum à Cyaxare *miſſum* adventare ſentiret, ad eos clam miſit qui edicerent, ut abs ſe ad duarum ferè paraſangarum intervallum cœna-

v. 2. Ὄγμος, ἡ ἐπ' εὐθὺ τοῦ ἀρότρου τομή. Sed & ipſum verbum ὀγμεύω eodem, quo Noſter, ſenſu adhibuit Sophocles, Philoct. v. 164,-5.

Νεο. Δῆλον ἔμοιγ', ὡς φορβῆς χρείᾳ
Στίβον ὀγμεύει τόνδε, πέλας που.

Ubi Schol. Ὄγμος, ἡ ἐπὶ στίχον φυτεία, καὶ ἡ τάξις. νῦν δὲ, ἀντὶ τοῦ, ἐφεξῆς πορεύεται. Agit hìc Sophocles quoque de venatione *Philoctetis*; quod ex iis liquet verſibus, quos prioribus illis ſubjicit Tragicus:

Ταύτην γὰρ ἔχειν βιοτῆς αὐτὸν
Λόγος ἐστὶ φύσιν, θηροβολοῦντα
Πτηνοῖς ἰοῖς &c.

Prolixæ huic commentationi, quam Porto in primis acceptam referimus, adjiciendus tandem eſt J. Pollucis locus, T. 1. p. 518. in quo de cervis capiendis agit: Ἁλίσκονται δὲ δικτύοις μὲν, εἴ τις ὀγμεύσας αὐτὰς συνελάσειε. Ubi Jungermannus, ad ὁρμεύσας, ſtatuit illud eſſe verbum Xenophonteum, atque eâ adeò gratiâ hunc ipſum Noſtri locum adducit, — καὶ τῶν ἱππέων ὤγμευον αὐτῷ, ὡς &c. Denique, ὥρμησεν illud, quod hactenùs obtinuit, in oris primò codicum vetuſtorum librarios quoſdam adnotâſſe puto, ut alterum illud, ὤγμευον, utpote difficilius, explicarent: quo factum, ut eliminatâ priſcâ lectione, cujus ſignificatio fugerat imperitos, in ejus locum gloſſema tandem ſubivit.

1 Παρασάγγας] Notiſſimum ferè eſt vocabulum hoc, apud Perſas, menſuram viæ ſignificare. Herodot. lib. 2. c. 6. Δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια. Nec aliter, lib. 5. c. 53. Strabo lib. 11. T. 2. p. 788. Τὸν δὲ παρασάγγην τὸν Περσικὸν, οἱ μὲν ἑξήκοντα σταδίων φασὶν, οἱ δὲ, τριάκοντα ἢ τετταράκοντα. Auctor Etymologici.

τοῦτο προϊδὼν ὡς συμβαλεῖται πρὸς τὸ λανθάνειν· ἐπεὶ δὲ δειπνήσειεν, [1] εἶπε τῷ ἄρχοντι αὐτῶν παρεῖναι πρὸς αὐτόν. Μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ τοὺς ταξιάρχους ἐκάλει· ἐπεὶ δὲ παρῆσαν, ἔλεξεν ὧδε·

"Ἄνδρες φίλοι, ὁ Ἀρμένιος πρόσθεν μὲν καὶ σύμμαχος ἦν καὶ
"ὑπήκοος Κυαξάρει· νῦν δὲ, ὡς ᾔσθετο τοὺς πολεμίους ἐπιόντας,
"καταφρονεῖ, καὶ οὔτε στράτευμα πέμπει ἡμῖν, οὔτε τὸν δασμὸν
"ἀποδίδωσι· νῦν οὖν τοῦτον δεῖ θηρᾶσαι, ἢν δυνώμεθα. Ὧδέ
"μοι οὖν δοκεῖ, ἔφη, ποιεῖν· Σὺ μὲν, ὦ Χρυσάντα, ἐπειδὰν ἀπο-
"κοιμηθῇς ὅσον μέτριον, [2] λαβὼν τοὺς ἡμίσεις Περσῶν τῶν σὺν ἡμῖν,

rent; providebat enim futurum ut hoc *ipsum* ad fallendum *hostem* conduceret: postquam verò cœnâssent, ut ipsorum præfectus ad se veniret, præcepit. Cœnâ autem peractâ, præfectos *ad se* vocabat; qui cùm advenissent, in hunc modum loquutus est:

"Armenius antehàc quidem, amici, Cyaxari & societate junctus
"fuit & *ejus* imperio subjectus: nunc verò spreto, postquam ho-
"stes *eum* invadere senserit, *Cyaxare*, neque copias nobis mittit,
"neque tributum illud *debitum* persolvit: itaque jam *nobis* venan-
"dus est, si *quidem* poterimus. Ac mihi sanè res in hunc modum
"gerenda videtur: Tu, Chrysanta, postquam modicum somnum
"ceperis, dimidiâ Persarum qui sunt nobiscum sumptâ parte,

mologici: Παρασάγγαι, τριάκοντα στάδια παρὰ Πέρσαις, παρ' Αἰγυπτίοις δ' ἑξήκοντα. His adjiciendus est insignis quidam Agathiæ locus, Histor. lib. 2. p. 59. edit. Bon. Vulcanii. Ἔστι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν Ἡροδότῳ δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα στάδια, ὡς δὲ νῦν Ἴβηρες καὶ Πέρσαι φασὶν, ἓν ἐπὶ μόνῳ τῶν εἴκοσι πλείονα. Hodie, auctore Relando, Parasanga apud Persas continet tria milliaria, unumquodque milliare ter mille cubitos, quilibet cubitus triginta digitos, quilibet digitus latitudinem sex granorum hordei. De vocis hujus origine vide Indicem Etymologicum.

1 Εἶπε] Camero in *Myroth. Evang.* ad Matt. 4. 3. — εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι &c. putat, Hebraïcâ phrasi, εἰπεῖν poni pro *jubere, præcipere.* Gatakerus etiam, *de Stylo N. Inst.* cap. 28. censet ab Hebræis potiùs, quàm à Græcis, verbum hoc in *jubendi* sive *imperandi* significatu adhibitum, sumpsisse Evangelistas; à quibus sæpissimè ità usurpatum est. Marc. 5. 43. Luc. 19. 15, &c. At satis constat caussam non fuisse, cur ità statuerent. Nam sæpè alibi, non hoc tantùm loco, apud Nostrum, aliósque purissimos scriptores Græcos, verbum illud *jubendi* seu *præcipiendi* vim obtinet.

2 Λαβὼν] Vulgò, λάβε. Stephanus scribit λαβὼν, alioqui, inquit, ante ἴθι opus esset particulâ καί. Atque hanc emendationem comprobat MS. Bodl. nec non Muretus ad locum.

“ἴθι τὴν ὀρεινὴν καὶ κατάλαβε τὰ ὄρη, εἰς ἅ φασιν αὐτὸν, ὅταν τινὰ
“φοβηθῇ, καταφεύγειν. Ἡγεμόνας δέ σοι ἐγὼ δώσω. Φασὶ μὲν οὖν
“καὶ δασέα ταῦτα τὰ ὄρη εἶναι, ὥστ᾽ ἐλπὶς ὑμᾶς μὴ ὀφθῆναι· ὅμως
“δὲ εἰ προπέμποις πρὸ τοῦ στρατεύματος εὐζώνους ἄνδρας, λῃσταῖς
“ἐοικότας καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς στολὰς, οὗτοι ἂν σοι, εἴ τισιν ἐντυγ-
“χάνοιεν τῶν Ἀρμενίων, οὓς μὲν ἂν συλλαμβάνοντες αὐτῶν κω-
“λύοιεν τῶν ἐξαγγελιῶν, οὓς δὲ μὴ δύναιντο λαμβάνειν, ἀποσοβοῦν-
“τες ἂν ἐμποδὼν γίγνοιντο τοῦ μὴ ὁρᾶν αὐτοὺς τὸ ὅλον στράτευμα,
“ἀλλ᾽ ὡς περὶ κλοπῶν βουλεύεσθαι. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, οὕτω ποίει·
“ἐγὼ δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τοὺς ἡμίσεις μὲν τῶν πεζῶν ἔχων, ἅπαντας δὲ
“τοὺς ἱππέας, πορεύσομαι διὰ τοῦ πεδίου εὐθὺς πρὸς τὰ βασί-
“λεια. Καὶ ἢν μὲν ἀνθίστηται, δῆλον ὅτι μάχεσθαι δεήσει· ἢν δ᾽ ἂν
“ὑποχωρῇ τοῦ πεδίου, δῆλον ὅτι [1] μεταθεῖν δεήσει· ἢν δ᾽ εἰς τὰ ὄρη

“*viam* montanam ingreditor, & montes occupato, ad quos eum, “cùm aliquem metuit, confugere aiunt. Duces ipſe tibi dabo. At- “que hos ſanè montes etiam nemoroſos eſſe perhibent, ut ſpes ſit “vos minimè conſpectum iri: ſi tamen ante exercitum expeditos “homines, qui & numero & veſtimentis ſint latronibus ſimiles, “præmiſeris, *nimirum* hi, ſi quibus ex Armeniis occurrerint, eos “partim comprehendendo impedire poterunt, nè quod indicium “faciant; partim quos comprehendere nequiverint, abſterritos “procul arcendo, nè totum exercitum videant, obſtabunt; ideó- “que *de vobis* tanquam latrunculis conſilium capient. Ac tu qui- “dem ità facito: ego verò cum primâ luce peditum *alterâ* cum “parte dimidiâ, & univerſis cum equitibus campeſtri itinere ad “regiam rectâ proficiſcar. Et ſi quidem *ſe nobis* oppoſuerit, pa- “tet, pugnam neceſſariò conſerendam eſſe: ſin campo ſe ſub- “duxerit, curſu *nobis* perſequendum eſſe conſtat: ad montes ſi

1 *Μεταθεῖν δεήσει*] Locutio metaphorica, à re venaticâ deſumpta. Paulò ſuprà de *venando* Armenio, hìc de eodem *inſequendo* loquitur. Frequentiſſimi uſûs eſt hoc verbum apud Scriptores *Cyneget.* Noſtrum in primis, & Arrianum: idque adeò inter ea, quæ rei venaticæ ſunt propria, recenſet J. Pollux lib. 5. cap. 1.

"φύγῃ, ἐνταῦθα δή, ἔφη, σὸν ἔργον μηδένα ἀφιέναι τῶν πρός σε "ἀφικνουμένων. Νόμιζε δ' ὥσπερ ἐν θήρᾳ ἡμᾶς μὲν τοὺς ἐπιζη- "τοῦντας ἔσεσθαι, σὲ δὲ [1] τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι. Μέμνησο οὖν ἐκεῖνο, ὅτι "φθάνειν δεῖ πεφραγμένους τοὺς πόρους πρὶν κινεῖσθαι [2] τὰ θηρία. "Καὶ λεληθέναι δὲ δεῖ τοὺς ἐπὶ τούτοις τεταγμένους, εἰ μέλλουσι "μὴ ἀποστρέφειν τὰ προσφερόμενα. Μὴ μέντοι, ἔφη, ὦ Χρυ- "σάντα, οὕτως αὖ ποίει, ὥσπερ ἐνίοτε διὰ τὴν φιλοθηρίαν· πολλάκις "γὰρ ὅλην τὴν νύκτα ἄϋπνος πραγματεύῃ· ἀλλὰ νῦν ἐᾶσαι χρὴ "τοὺς ἄνδρας τὸ μέτριον ἀποκοιμηθῆναι, ὡς ἂν δύνωνται [3] ὑπνο-

"*denique* fugerit, hìc ſcilicet, tui fuerit muneris eorum, qui ad "te pervenient, neminem dimittere. Perindè ſcilicet atque in "venatione *velim* exiſtimes, nos quidem eos fore qui indaga- "bunt, te autem illum qui ſit ad plagas. Quamobrem memi- "neris, obſtruenda prius eſſe itinera, quàm feræ ſe loco mo- "veant. Quin & occulti ſint neceſſe eſt, quicunque ad ea collo- "cati fuerint, ſi *quidem ad ſe* adcurrentes *feras* nolint avertere. "Verùm, Chryſanta, inquit, ità jam nè feceris, quemadmodùm "nonnunquam venandi ſtudio *conſueviſti*: nam inſomnis totam "ſæpè noctem in hoc negotio exigis: at nunc militi modicè cu- "bandi facultas eſt concedenda, ut ſomno *obrepenti* reluctari poſ-

1 Σὲ δὲ τὸν] Sic legendum videtur, non, ut vulgò, σὲ δὲ τῶν ἐπὶ &c. niſi quis ellipticam locutionem eſſe ſtatuerit, per τινὰ ſupplendam. Eam quam recipimus lectionem, in loci interpretatione, ſecutus eſt Leunclavius, & repreſentat etiam MS. Bodl. Noſter autem per τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι vult eum, quem in Κυνηγετ. ἀρκυωρὸν appellat.

2 Τὰ θηρία] In vulgatis legitur, τὴν θήραν. Quod Editorum Interpretumque neminem probâſſe video. Hi verò cùm lectionem aliam, τὸν θῆρα, in margine invenerint, ad eam verſiones quique ſuas conformârunt. Mihi quidem neque hæc neque illa placet lectio; ideóque aliam ex conjecturâ repoſui, cui & res ipſa, & ſequentia ſtatim iſta, — μὴ ἀποστρέφειν τὰ προσφερόμενα, &, — ὅπη ἂν τὰ θηρία ὑφηγῆται, omninò favere videantur.

3 Ὑπνομαχεῖν] Rejiciendum hoc verbum, & in ejus locum ὕπνου τυχεῖν vel ὑπνολαχεῖν ſubſtituendum quidam autumârunt. MS. item Bodl. (nè quid diſſimulem) repræſentat ὕπνου τυχεῖν, receptâ lectione, ὑπνομαχεῖν, in margine laudatâ. Editi ferè omnes dant ὑπνομαχεῖν. Sed, Leunclavius, parum ſibi conſtans, verſionem ſuam lectioni marginis, ὕπνου τυχεῖν, adcommodavit: vertit enim, *nè ſomni ſint expertes.* Vulgatæ verò lectioni ſua non deeſt auctoritas. Phavorinus, ad ὑπνομαχεῖν, Auctores adducit Xenophontem & Syneſium: his additis, σὺ δὲ ἀνθίστασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγει· ἢ ὕπνου κρατεῖν. Suidas eoſ-

"μαχεῖν. Μηδέ γε σὺ, ὅτι οὐχ ἡγεμόνας ἔχων ἀνθρώπους πλανᾷ "ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀλλ' ὅπη ἂν τὰ θηρία ὑφηγῆται, ταύτῃ μεταθεῖς, "μήτοι καὶ νῦν οὕτω τὰ δύσβατα πορεύου, ἀλλὰ κέλευε σὺ τοὺς ἡγε- "μόνας, ἐὰν μὴ πάνυ πολὺ ἐλάσσων ἡ ὁδὸς ᾖ, τὴν ῥᾴστην ἡγεῖσθαι. "Στρατιᾷ γὰρ ἡ ῥᾴστη ταχίστη. Μηδέ γε, ὅτι σὺ εἴθισαι τρέχειν "ἀνὰ τὰ ὄρη, μήτοι δρόμῳ ἡγήσῃ, ἀλλ' ὡς ἂν δύναιτό σοι ὁ στρα- "τὸς ἕπεσθαι, τῷ μέσῳ τῆς σπουδῆς ἡγοῦ. Ἀγαθὸν δὲ καὶ τῶν δυνατω- "τάτων καὶ προθύμων ὑπομένοντας τινὰς ἐνίοτε παρακελεύεσθαι· "ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ τὸ κέρας, παροξυντικὸν εἰς τὸ σπεύδειν, πάν- "τας παρὰ τοὺς βαδίζοντας τρέχοντας ὁρᾶσθαι."

Χρυσάντας μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας, καὶ ἐπιγαυρωθεὶς τῇ ἐν- τολῇ Κύρου, λαβὼν τοὺς ἡγεμόνας, ἀπελθὼν, καὶ παραγγείλας ἃ ἔδει τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσι πορεύεσθαι, ἀνεπαύετο. Ἐπεὶ

"sint. Neque verò tu, quia montes pererras ducem *viæ* nullum ha- "bens, sed quâcunque feræ præcesserint, hâc insequi soles, neque "*tu, inquam,* nunc etiam per loca penetratu difficilia sic iter fece- "ris; sed impera ducibus, ut, nisi aliqua longè brevissima via "fuerit, per facillimam ducant. Nam exercitui via facillima ce- "lerrima est. Néve *item*, quia tu montes cursu pervagari es adsue- "factus, *jam quoque* curriculò præiveris, sed festinatione medio- "cri præito, ut sequi te possit exercitus. Commodum etiam fue- "rit, quosdam ex robustissimis & *in primis* alacribus interdum co- "hortandi causâ subsistere: ubi autem cornu processerit, incita- "mentum erit ad festinandum, si præ *his* gradatim incedentibus, "omnes *illi* currere videantur.

Ac Chrysantas quidem hæc cùm audîsset, ad elationem incenso Cyri mandatis animo, acceptis ducibus, abiit; & cùm iis, qui pro- fecturi cum ipso erant, facienda imperâsset, quieti se dedit. Cúm-

eosdem citat Auctores, & Synesii etiam verba profert: ἐγὼ δὲ ὑπὸ μεσοπυργίῳ τεταγμένος, ὑπνομαχῶ. Extant autem epist. 130. p. 464. edit. Morel. Nec aliter Thomas Magister, Ὑπνομαχεῖν, Ξενοφῶν καὶ Συνέσιος ἐν ἐπιστολῇ. ὑπὸ μεσοπύργιον τεταγμένως ὑπνομαχῶ· (lege, ὑπὸ μεσοπυργίῳ τεταγμένος &c.) σὺ δὲ ἀνθίστασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγε· ἢ ὕπνου κρατεῖν.

δὲ ἀπεκοιμήθησαν ὅσον ἐδόκει μέτριον εἶναι, ἐπορεύετο ἐπὶ τὰ ὄρη. Κῦρος δέ, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἄγγελον προὔπεμπε πρὸς τὸν Ἀρμένιον, προειπὼν αὐτῷ λέγειν ὧδε· Κῦρος, ὦ Ἀρμένιε, κελεύει οὕτω ποιεῖν σε, ὅπως ὡς τάχιστα [1] ἔχων ἀπίῃς καὶ τὸν δασμὸν καὶ τὸ στράτευμα. Ἢν δ' ἐρωτᾷ ὅπου εἰμί, λέγε τἀληθῆ, ὅτι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις. Ἢν δ' ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε κἀνταῦθα τἀληθῆ, ὅτι οὐκ οἶδα. Ἢν δὲ ὁπόσοι ἐσμὲν πυνθάνηται, συμπέμπειν τινὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. Τὸν μὲν δὴ ἄγγελον, ἐπιστείλας ταῦτα, ἔπεμψε· νομίζων φιλικώτερον εἶναι οὕτως, ἢ μὴ προειπόντα πορεύεσθαι. Αὐτὸς δὲ συνταξάμενος ᾗ ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύειν τὴν ὁδὸν, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορεύετο. Προεῖπε δὲ τοῖς στρατιώταις μηδένα ἀδικεῖν· καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῳ ἐντυγχάνοι, θαῤῥεῖν τε παραγγέλλειν, [2] καὶ ἀγορὰν τὸν βουλόμενον

que tantum ſomni cepiſſent, quantum ad mediocritatem ſatìs eſſe videbatur, ad montes perrexit. Cyrus autem, cùm dies illuxiſſet, nuntium ad Armenium præmiſit, cui priùs indicârat, ut in hunc modum *hominem* adloqueretur: Cyrus, Armenie, ſic agas imperat, ut quamprimùm *ad ipſum* cum tributo exercitúque venias. Quòd *ſi te* interroget, ubi ſim, vera dicito, *eſſe me nimirum* in finibus. Sin roget, an & ipſe veniam, hìc quoque vera dicito, te *nempe* neſcire. Sin quot numero ſimus quærat, jube tecum aliquem mittat, ac *rem* cognoſcat. Itaque nuntium Cyrus cum his mandatis miſit; quòd exiſtimaret hoc modo *ſe* humaniùs *facturum*, quàm ſi nihil prædicens pergeret. Ipſe verò quàm optimè cùm ad perficiendum iter, tum etiam ad pugnandum, ſi foret opus, inſtructis ſuis progrediebatur. Militibus autem edixit nè quenquam injuriâ adficerent: ac ſi quis Armenium aliquem obvium haberet, & bono eſſe animo juberet, & ut is qui vellet, ad ea

1 Ἔχων ἀπίῃς] Legitur etiam, notante Leunclavio, in libro Budenſi, ἔχων οἴσῃς τὸν δασμόν. Nempe paulò infra hæc locutio occurrit, — συνωμολόγησας δασμὸν οἴσειν. Hinc, opinor, illa Budenſis Libri lectio. Vulgata autem ſatìs ſana, & minimè loco movenda videtur.

2 Καὶ ἀγορὰν &c.] Eſt nimirum boni Imperatoris

ἄγειν, ὅπου ἂν ὦσιν, εἴ τις σιτία ἢ ποτὰ τυγχάνοι πωλεῖν βουλόμενος.

loca, quibus *ipsi* essent, res venales adveheret, si quis esculenta aut potulenta vendere cuperet.

peratoris omni cogitatione curáque in commeatum undique advehendum incumbere. Inter cætera adeò imperatoria officia hoc meritò recenset Onosander, extremo cap. 6. p. 15. Φροντιζέτω δὲ περί τε ἀγορᾶς, καὶ τῆς τῶν ἐμπόρων, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, παραπομπῆς. ἵνα ἀκινδύνου τῆς παρουσίας σφίσιν οὕτως ἀόκνως παρακομίζουσι τὸν εἰς τὰ ἐπιτήδεια φόρτον. Lege, σφίσιν οὔσης, ἀόκνως παρακομίζωσι τὸν &c. Et rei tam necessariæ incuriam J. Cæsari vitio vertit Alexander M. referente Juliano, p. 323. ed. Ezech. Spanh. Καὶ γὰρ ἐν ἐνδείᾳ γενόμενος τῶν ἐπιτηδείων, (ἔστι δὲ οὐ μικρὸν, ὡς οἶδα, τοῦτο ἁμάρτημα στρατηγοῦ) καὶ μάχῃ συμβαλὼν ἡττήθης.

τράποιτο, ἐπὶ λόφον τινὰ καταφεύγει. Ὁ δ' αὖ Κῦρος ταῦτα ἰδὼν, περιΐσταται τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατεύματι, καὶ πρὸς Χρυσάνταν πέμψας ἐκέλευε φυλακὴν τοῦ ὄρους καταλιπόντα ἥκειν. Τὸ μὲν δὴ στράτευμα ἠθροίζετο τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Αρμένιον κήρυκα, ἤρετο ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Αρμένιε, πότερα βούλει αὐτοῦ μένων τῷ λιμῷ καὶ τῇ δίψῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσόπεδον καταβὰς ἡμῖν διαμάχεσθαι; Απεκρίνατο ὁ Αρμένιος ὅτι οὐδετέροις βούλοιτο μάχεσθαι. Πάλιν ὁ Κῦρος πέμψας ἠρώτα, Τί οὖν κάθησαι αὐτόθι, καὶ οὐ καταβαίνεις; Απορῶν, ἔφη, ὅ, τι χρὴ ποιεῖν. Αλλ' οὐδὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπορεῖν σε δεῖ· ἔξεστι γάρ σοι ἐπὶ δίκην καταβαίνειν. Τίς δ', ἔφη, ὁ δικάζων; Δηλονότι ᾧ ὁ θεὸς ἔδωκε καὶ ἄνευ δίκης σοι χρήσασθαι ὅ, τι καὶ βούλοιτο. Ενταῦθα δὴ ὁ Αρμένιος, γιγνώσκων τὴν ἀνάγκην, καταβαίνει· καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον κἀκεῖνον καὶ τὰ ἄλλα πάντα,

ambigens, in collem quendam fugâ ſe recipit. Cyrus item hæc cùm vidiſſet, collem cum iis, quæ aderant, copiis circundat, mittitque ad Chryſantam, jubétque eum montis cuſtodiâ relictâ venire. Et Cyro quidem collectus jam aderat exercitus: miſſo autem ad Armenium caduceatore, ſic *eum* interrogabat, Dic mihi, ait, Armenie, utrum iſtic manens cum fame ac ſiti pugnare mavis, an in æquum campum deſcendere, ac nobiſcum depugnare. Cum neutris pugnare ſe velle reſpondit Armenius. Cyrus iterum miſit qui quærerent, Cur igitur iſtic deſides, ac non deſcendis? Quia quid agendum ſit, inquit, ambigo. Sed enim, ait Cyrus, te neutiquam ambigere oportet: nam licet tibi ad agendam cauſam deſcendere. Quis autem, inquit, judex erit? Nimirum is cui deus poteſtatem fecit de te pro arbitrio ſuo, indictâ etiam cauſâ, ſtatuendi. Hìc Armenius, conſideratâ neceſſitate, deſcendit: ac Cyrus & illo & cæteris omnibus in medium re-

περιεστρατοπεδεύσατο, [1] ὁμοῦ ἤδη πᾶσαν ἔχων τὴν δύναμιν.

Εν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ πρεσβύτατος παῖς τοῦ Αρμενίου, Τιγράνης, ἐξ ἀποδημίας τινὸς προσήει, ὃς καὶ σύνθηρος ποτὲ ἐγεγένητο τῷ Κύρῳ· καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγενημένα, εὐθὺς πορεύεται πρὸς τὸν Κῦρον, ὥσπερ εἶχεν. Ως δὲ εἶδε πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ [2] ἀδελφὰς, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους, ἐδάκρυσεν, ὥσπερ εἰκός. Ο δὲ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ, εἶπε δ' ὅτι, Εἰς καιρὸν ἥκεις, ὅπως σὺ τῆς δίκης ἀκούσῃς παρὼν τῆς ἀμφὶ τοῦ πατρός. Καὶ εὐθὺς συνεκάλει τοὺς ἡγεμόνας τούς τε τῶν Περσῶν καὶ τοὺς τῶν Μήδων· προσεκάλει δὲ καὶ εἴ τις Αρμενίων τῶν ἐντίμων παρῆν·

ceptis, caſtra *iis* circundedit; cùm copias jam *ſecum* unà omnes haberet.

Hoc ipſo tempore Tigranes, natu maximus Armenii filius, peregrè *rediens* adveniebat, quem Cyrus aliquando ſocium venationis habuerat: is cùm ea quæ acciderant audîſſet, ſtatim ad Cyrum *ità* contendit, utì *tum* comparatus erat. Ubi verò patrem, & matrem, & ſorores, & uxorem ſuam in hoſtium manus deveniſſe vidit, ut par erat, illacrymavit. Cyrus autem eum intuitus, comitate in ipſum aliâ nullâ eſt uſus, quàm quòd diceret, Opportunè ades, ut judicium in patrem *tuum exercendum* præſens audias. Statímque duces tum Perſarum tum Medorum convocavit; quin & Armenios arceſſivit, ſi qui eorum dignitate præſtantes aderant;

1 Ομοῦ ἤδη] Sic emendandum curavimus, MStum Bodl. ſecuti. Vulgò erat, ὁμοῦ δή. Sed, hoc in genere ſæpè à librariis peccatum eſt: ideóque probabilior Mureti conjectura, modò memorata, videtur. Hanc noſtram emendationem à Stephano quoque comprobatam invenio.

2 Καὶ ἀδελφὰς] Editi, quos vidi, omnes exhibent ἀδελφούς. Contrà quàm loci ratio poſtulat. Nam de uno tantùm filio, quem, abſente Tigrane, apud ſe retinuerat Armenius, anteà locutus eſt Noſter. Philelphus autem & Gabrielius noſtram hanc lectionem in iis, quibus uſi ſunt, libris invenerunt. Vertit enim uterque, *ſorores*. Eandem MS. Bodl. & Zonaras, loco ſuprà dicto, confirmat: de Tigrane peregrè redeunte loquitur, — καὶ ἰδὼν τόν τε πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὰς ἀδελφὰς, καὶ τὴν &c.

καὶ τὰς γυναῖκας, [1] ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις παρούσας, οὐκ ἀπήλασεν, ἀλλ' εἴα ἀκούειν. Οπότε δὲ καλῶς εἶχεν, ἤρχετο τοῦ λόγου· καὶ, Ω Αρμένιε, ἔφη, πρῶτον μέν σοι συμβουλεύω, ἐν τῇ δίκῃ τἀληθῆ λέγειν, ἵνα σοι ἕν γε ἀπῇ τὸ εὐμισητότατον· τὸ γὰρ ψευδόμενον φαίνεσθαι, εὖ ἴσθι ὅτι καὶ τοῦ συγγνώμης τινὸς τυγχάνειν ἐμποδὼν μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται. Επειτα δὲ, ἔφη, συνίσασι μέν σοι καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὗται πάντα ὅσα ἔπραξας, καὶ Αρμενίων οἱ παρόντες· ἢν δὲ αἰσθάνωνταί σε ἄλλα ἢ τὰ γιγνόμενα λέγοντα, νομιοῦσί σε καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σαυτοῦ πάντα τὰ ἔσχατα παθεῖν, ἢν ἐγὼ τἀληθῆ πύθωμαι. Αλλ' ἐρώτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅ, τι βούλει, ὡς τἀληθῆ ἐροῦντος· τούτου ἕνεκα καὶ γενέσθω ὅ, τι βούλεται. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἐπολέμησας

& fœminas, quæ in *harmamaxis* aderant, non repulit, sed *eis* audire permittebat. Cúmque opportunum illi visum esset, dicere orsus est; &, Primùm, ait, Armenie, auctor tibi sum, ut in hâc causæ cognitione vera dicas, quò unum illud saltem à te absit, quod odium maximum meretur: nam in mendacio deprehendi, certò scias maximo esse hominibus ad veniam aliquam consequendam impedimento. Præthereà, liberi *tui*, inquit, & hæ mulieres, & Armenii qui adsunt, omnium abs te actorum tibi sunt conscii: qui si te senserint alia dicere, quàm quæ facta sint, arbitrabuntur te etiam ipsum extrema tibimet supplicia patienda decernere, si veritatem ego rescivero. Tu verò Cyre, inquit, quodcunque voles interrogato *me nempe haud dubiè* vera dicturum; quidvis *tandem* eâ de causâ mihi evenerit. Dic mihi igitur, inquit, bellúmne

1 Ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις] Lexicon Græco-lat. vetus, *Ἁρμάμαξα, Carpentum.* Q. Curtius ipsum nomen retinet, l. 3. c. 3. "Quindecim indè, quas *armamaxas* appellant, sequebantur." Mollis autem & ferè muliebris vehiculi genus fuisse constat; nam ubi, apud Nostrum, *harmamaxarum*, ibi & mulierum mentio fieri solet. Persis eas præcipuè in usu fuisse testatur Max. Tyr. dissert. 34. non longè ab initio: Ἐὰν δὲ Σπαρτιάτης εἶναι λέγων καὶ Ἕλλην καὶ Δωριεὺς καὶ Ἡρακλείδης, θαυμάζῃς πάρεργον Μηδικὴν — καὶ ἁρμάμαξαν Περσικὴν, Περσίζεις &c. De *harmamaxâ* plura si velis, vide sis Schefferum *de re vehiculari*, lib. 2. c. 17. p. 217.

ποτὲ Ἀστυάγει τῷ τῆς ἐμῆς μητρὸς πατρὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις Μήδοις; Ἔγωγ', ἔφη. Κρατηθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ, συνωμολόγησας δασμὸν οἴσειν, καὶ συστρατεύεσθαι ὅποι ἐπαγγέλλοι, καὶ ἐρύματα μὴ ἕξειν; Ἦν ταῦτα. Νῦν οὖν διὰ τί οὔτε [1] τὸν δασμὸν ἀπήγαγες, οὔτε στράτευμα ἔπεμψας, ἐτείχιζές τε τὰ ἐρύματα; Καὶ ὃς ἔφη, Ἐλευθερίας ἐπεθύμουν· καλὸν γάρ μοι ἐδόκει εἶναι καὶ αὐτὸν ἐλεύθερον εἶναι, καὶ παισὶν ἐλευθερίαν καταλιπεῖν. Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καλὸν μάχεσθαι, ὅπως μή ποτέ τις δοῦλος μέλλοι γενήσεσθαι· ἢν δὲ δὴ ἢ πολέμῳ κρατηθεὶς, ἢ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον δουλωθεὶς, ἐπιχειρῶν τις φαίνηται τοὺς δεσπότας ἀποστερεῖν ἑαυτοῦ, τοῦτον σὺ, πρῶτος εἰπὲ, πότερον ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ καλὰ πράττοντα τιμᾷς, ἢ ὡς ἀδικοῦντα, ἢν λάβῃς, κολάζεις; Κολάζω, ἔφη· οὐ γὰρ ἐᾷς σὺ

aliquando cum matris meæ patre Aſtyage cæteriſque Medis geſſiſti? Geſſi equidem, ait. Victus autem ab ipſo, nonne conditiones has accepiſti, tributum te adlaturum, & unà cum ipſo militaturum ubicunque denuntiâſſet, munitionéſque non habiturum? Ità prorſùs. Jam ergò quamobrem neque tributum adtuliſti, neque miſiſti exercitum, & munitiones extruere cœpiſti? Libertatis eram cupidus: nam præclarum mihi viſum eſt & *me* ipſum liberum eſſe, & libertatem liberis *meis* relinquere. Certè præclarum eſt, inquit Cyrus, pugnare, nè quis unquam ſervus fiat: at ſi quis vel bello victus, vel alio quodam modo in ſervitutem redactus, id moliri deprehendatur, ut dominorum ſe poteſtate eximat, hunc tu, primus mihi dicito, utrum ceu virum bonum & præclarè ſe gerentem honore afficias, an ut injuſtè agentem, *eum* ſi deprehenderis, plectas? Plecto, inquit: non enim concedis *mihi*

1 Τὸν δασμὸν] Quæ non ubique anxiè quærenda eſt articuli præpoſitivi emphaſis, ea hoc loco minimè forſan importunè notanda eſt. De eo enim ſpeciatim tributo ſermo hic eſt, quod ab Armenio ad Cyaxarem ex pacto adlatum oportuit. Haud alia eſt hujus articuli emphaſis apud Matt. 8. 4. σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ &c. Ubi rectè Beza, *illud donum*: quippe Chriſtus ſanatum modò hominem jubet *illud ſpeciatim* (*non aliquod*) donum Sacerdoti offerre, quod ei lepræ purgati ex Legis præſcripto, Levit. 14. 4. offerebant.

ψεύδεσθαι. Λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε καθ' ἓν ἕκαστον· Ἢν ἄρχων τις τύχῃ, καὶ ἁμάρτῃ, πότερον ἐᾷς ἄρχειν, ἢ ἄλλον καθίστης ἀντ' αὐτοῦ; Ἄλλον καθίστημι, ἔφη. Τί δὲ, ἢν χρήματα πολλὰ ἔχῃ, ἐᾷς πλουτεῖν, ἢ πένητα ποιεῖς; Ἀφαιροῦμαι, ἔφη, ἃ ἂν ἔχων τυγχάνῃ. Ἢν δὲ καὶ πρὸς πολεμίους αὐτὸν γιγνώσκῃς ἀφιστάμενον, τί ποιεῖς; Κατακαίνω, ἔφη· τί γὰρ δεῖ, ἐλεγχθέντα ὅτι ψεύδομαι, ἀποθανεῖν, μᾶλλον ἢ τἀληθῆ λέγοντα; Ἐνταῦθα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτοῦ ὡς ἤκουσε ταῦτα, [1] περιεσπάσατο τὴν τιάραν, καὶ τοὺς πέπλους κατερρήξατο· αἱ δὲ γυναῖκες ἀναβοήσασαι ἐδρύπτοντο, ὡς οἰχομένου τοῦ πατρὸς, καὶ ἀπολωλότων πάντων σφῶν ἤδη. Καὶ ὁ Κῦρος σιωπῆσαι κελεύσας, πάλιν εἶπεν, Εἶεν· τὰ μὲν δὴ σὰ δίκαια, ταῦτα, ὦ Ἀρμένιε· ἡμῖν

ut mentiar. Reſponde mihi liquidò, ait Cyrus, ſingulatim in hunc modum; Si quis cum imperio ſit, ac delinquat, utrum eſſe illum cum imperio pateris, an ejus in locum alium ſubſtituis? Alium, inquit, ſubſtituo. Quid verò, ſi magnas habeat opes, divitémne permittis eſſe, an ad paupertatem redigis? Eripio, inquit, *homini*, quæ poſſidet. Si ad hoſtes etiam eum deficere intelligas, quid facis? Occido, inquit: cur enim potiùs, mendacii convictus, moriar, quàm vera profatus? Ibi quidem Armenii filius, hæc ut audivit, detraxit tiaram *capiti*, veſtéſque diſcidit: fœminæ autem, ingenti ſublato ejulatu *ora ſua* dilaniabant, quaſi jam periiſſet pater, & actum de omnibus ipſis eſſet. Et Cyrus, indicto ſilentio, rurſùs inquit, Eſto; tua quidem hæc ſunt, Armenie, jura: nobis

1 Περιεσπάσατο τὴν &c.] Orientis nimirum gentes, triſtius cùm quid accideret, acriores, in hunc ferè modum, doloris animo concepti morſus indicare ſolebant. Moſes, Nadabo & Abihuo morte repentinâ peremptis, tum ipſum Aharonem, tum filios ejus ſuperſtites monet, nè tiaras abjicerent, luctûs causâ, néve veſtes lacerarent: Levit. 10. 6. Adjici poſſint, Gen. 37. 29, 34. Num. 14. 6. Job. 2. 12. atque alia paſſim V. T. loca. Idem de Perſis ſæpè alibi tradit Xenophon. Nec aliter Herodotus: Πέρσαι δὲ ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρείκοντό τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. lib. 3. c. 66. Et Q. Curtius de captivis Perſicis: "Ingens circa eam nobilium fœminarum turba conſtiterat, laceratis crinibus abſciſſáque veſte, priſtini &c." lib. 3. c. 11.

δὲ τί συμβουλεύεις ἐκ τούτων ποιεῖν; Ὁ μὲν δὴ Ἀρμένιος ἐσιώπα, ἀπορῶν πότερα συμβουλεύοι τῷ Κύρῳ κατακαίνειν ἑαυτὸν, ἢ τἀναντία διδάσκοι ὧν αὐτὸς ἔφη ποιεῖν. Ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Τιγράνης ἐπήρετο τὸν Κῦρον, Εἰπέ μοι, ὦ Κῦρε, ἔφη, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἀποροῦντι ἔοικεν, ἢ συμβουλεύσω περὶ αὐτοῦ ἃ οἶμαί σοι βέλτιστα εἶναι; Καὶ ὁ Κῦρος, ᾐσθημένος, ὅτε συνεθήρα αὐτῷ ὁ Τιγράνης, [1] σοφιστήν τινα αὐτῷ συνόντα καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ τοῦ Τιγράνους, πάνυ ἐπεθύμει αὐτοῦ ἀκοῦσαι, ὅ, τι ποτὲ ἐροίη· καὶ προθύμως ἐκέλευε λέγειν, ὅ, τι γινώσκοι.

Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἄγασαι τοῦ πατρὸς ἢ ὅσα

verò quid ſecundùm hæc faciendum conſulis? Tacebat quidem Armenius, dubius animi, utrum ſui necandi conſilium Cyro daret, an contraria doceret iis, quæ ſe facturum fuiſſe dixerat. At filius ejus Tigranes Cyrum percunctatus, Dic mihi, Cyre, inquit, quando pater hærere videtur, an conſilium mihi de eo dare liceat, tibi quod ex uſu maximè futurum arbitrer? Et Cyrus, qui animadverterat, quo tempore Tigranes cum ipſo venari ſolebat, ſophiſtam quendam Tigrani familiarem eique magnæ admirationi fuiſſe, quid tandem dicturus eſſet audire percupiebat; atque adeò jubebat alacriter, quod ſentiret, proferret.

Ego igitur, inquit Tigranes, ſi tu quæcunque pater vel delibe-

1 *Σοφιστήν τινα*] Plurium ſanè Auctorum teſtimonio conſtat, honorificum antiquis temporibus dignationiſque plenum fuiſſe *Sophiſtæ* nomen: quo non ii tantùm potiti ſunt, qui eximii in dicendo erant, ſed etiam ex Philoſophis, qui facundè animi ſenſa exprimerent. Laërtius, pag. 9. *οἱ δὲ σοφοὶ*, inquit, *καὶ σοφισταὶ ἐκαλοῦντο.* Et Plutarchus, Tom. 2. pag. 385 *Λέγουσι γὰρ ἐκείνους τοὺς σοφοὺς, ὑπ' ἐνίων δὲ σοφιστὰς προσαγορευθέντας, αὐτοὺς μὲν εἶναι πέντε, Χίλωνα καὶ Θαλῆν, καὶ Σόλωνα* &c. Quarum prior appellatio, ex Caſauboni ſententiâ, ſapientiæ habitum inhærentem notat; poſterior, munus docendi, quod olim functi ſunt plerique Sapientium. Imò, vox *σοφιστὴς* primò ità latè patebat, ut omnibus alicujus artis peritis tribueretur, teſte Suidâ, qui eam exponit, *πᾶς τεχνίτης.* Sed aliò tandem tranſlata eſt ad eos homines ſignificandos, qui, auctore Cicerone, *Academ.* lib. 2. p. 134. edit. *Cantab.* aut oſtentationis aut quæſtûs causâ philoſophati ſunt. Cæterùm de variâ *Σοφιστοῦ* notatione conſulas Ger. Voſſium *de Rhetor. naturâ & conſtit.* Oper. Tom. 3. pag. 316. & ſeq. Philoſtratum de *Vitis Sophiſtarum*; & *Præfationem*, quam Æliani Var. Hiſt. à ſe editis, dedit Perizonius.

βεβούλευται, ἢ ὅσα [1] πέπραχε, πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτον μιμεῖσθαι· εἰ δέ τοι σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω σοι αὐτὸν μὴ μιμεῖσθαι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, τὰ δίκαια ποιῶν, ἥκιστ' ἂν τὸν ἁμαρτάνοντα μιμοίμην. Εστιν, ἔφη, ταῦτα. Κολαστέον ἄρ' ἂν εἴη, κατά γε τὸν σὸν λόγον, τὸν πατέρα· εἴπερ τὸν ἀδικοῦντα δίκαιον κολάζειν. Πότερα δ' ἡγῇ, ὦ Κῦρε, ἄμεινον εἶναι σὺν τῷ σῷ ἀγαθῷ τὰς τιμωρίας ποιεῖσθαι, ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; Εμαυτὸν ἄρα, ἔφη, οὕτω γ' ἂν τιμωροίμην. Αλλὰ σὺ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μεγάλα γ' ἂν ζημιοῖο, εἰ τοὺς σεαυτοῦ κατακαίνοις τότε, ὁπότε σοι πλείστου ἄξιοι εἶεν κεκτῆσθαι. Πῶς δ' ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, τότε πλείστου ἄξιοι γίγνοιντο ἄνθρωποι, ὁπότε ἀδικοῦντες ἁλίσκοιντο; Εἰ τότε, οἶμαι, σώφρονες γίγνοιντο. Δοκεῖ γάρ μοι, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν, ἄνευ μὲν σωφροσύνης οὐδ' ἄλλης ἀρετῆς οὐδὲν ὄφελος εἶναι· (τί γὰρ ἄν,

rando inſtituit, vel patravit probas, omninò tibi ſum auctor, ipſum ut imiteris: ſin tibi videtur omnia peccâſſe, hoc tibi do conſilii, eum ne imiteris. Ergò minimè delinquentem imitabor, ait Cyrus, ſi quod juſtum eſt egero. Ità eſt, inquit *ille*. Erit igitur animadvertendum, ex tuâ quidem ratione, in patrem *tuum*; ſiquidem juſtum eſt in hominem injuſtè agentem animadvertere. Utrùm verò, Cyre, melius eſſe dicis tuo cum commodo pœnas *te* ſumere, an tuo cum detrimento? Nimirum hoc pacto, ſubjecit *Cyrus*, ſupplicio me ipſum adfecero. Atqui tu magnam ſanè jacturam facies, ait Tigranes, ſi tuos tum occidas, cùm tibi quantivis pretii fuerint, tua ſi ſint in poteſtate. Verùm quî poſſint homines, inquit Cyrus, maximi tum eſſe pretii, cùm in improbis facinoribus fuerint deprehenſi? Si tum, nimirum, ſanæ fiant mentis. Nam mihi, Cyre, ſic ſe res habere videtur, ſine ſanitate mentis nè *quidem cujuſvis* alterius virtutis uſum ullum eſſe: (quam enim ad rem,

1 Πέπραχε, πάνυ] Sic optimè MS. Bodl. & Muretus. Vulgò, — πέπραχε, τῶν πάνυ &c. ubi τῶν illud omninò importunum videtur. In quibuſdam libris legitur etiam — πέπραχε τῶν δοκεῖν πάντα ἡμαρτηκέναι, πάνυ σοι — ex peſſimâ eorum, ut opinor, depravatione, quæ mox ſequuntur: εἰ δέ τοί σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω &c.

ἔφη, χρήσαιτ' ἄν τις ἰσχυρῷ ἢ ἀνδρείῳ, μὴ σώφρονι, ἢ ἱππικῷ; τί δὲ, πλουσίῳ; τί δὲ, δυνάστῃ ἐν πόλει;) σὺν δὲ σωφροσύνῃ καὶ φίλος πᾶς, χρήσιμος, καὶ θεράπων πᾶς, ἀγαθός. Τοῦτο οὖν, ἔφη, λέγεις, ὡς καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἄφρονος σώφρων γεγένηται. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πάθημα ἄρα σὺ λέγεις τῆς ψυχῆς εἶναι τὴν σωφροσύνην, ὥσπερ λύπην, οὐ μάθημα· οὐ γὰρ ἂν δήπου, εἴγε φρόνιμον δεῖ γενέσθαι τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι, παραχρῆμα ἐξ ἄφρονος σώφρων ἄν τις γένοιτο. Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, οὔπω ᾔσθου καὶ ἕνα ἄνδρα δι' ἀφροσύνης μὲν ἐπιχειροῦντα κρείττονι ἑαυτοῦ μάχεσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἡττηθῇ, εὐθὺς πεπαυμένον τῆς πρὸς τοῦτον ἀφροσύνης; Πάλιν δ', ἔφη, οὔπω ἑώρακας πόλιν ἀντιταττομένην πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἥτις ἐπειδὰν ἡττηθῇ, παραχρῆμα ταύτῃ, ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι, πείθεσθαι θέλει; Ποίαν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ σὺ τοῦ πατρὸς ἧτταν λέγων, οὕτως

inquit, utatur aliquis *hominis* robusti vel fortis, vel equestris rei periti operâ, si non sit sanâ mente? quam ad rem, divitis? quam ad rem, hominis qui in civitate potentatum obtinet?) at si mentis adsit sanitas, & amicus omnis, utilis est, & omnis servus, bonus. Hoc igitur, inquit, dicis, etiam patrem tuum hoc uno die de insano sanum factum esse hominem. Sanè quidem, ait. Ergò tu sanitatem affectionem esse animi dicis, sicut est ægritudo, non quiddam ex disciplinâ comparandum: nec enim sanè, si prudentem eum fieri oporteat, qui mente sanus sit homo futurus, subitò quis ex insano sanus evaserit. Quid autem, Cyre, inquit, nunquam adhuc animadvertisti hominem etiam unum ex insaniâ conantem pugnare cum alio se *viribus* præstantiori, cùm victus esset, mox insaniæ adversùs hunc suæ finem fecisse? Nondum item, ait, civitatem *unam* adversùs aliam se opponentem vidisti, quæ ubi victa fuerit, confestim huic *alteri* parere, quàm repugnare, mallet? Quam verò, Cyrus inquit, etiam patris *victi* cladem narrans, men-

ἰσχυρίζῃ σεσωφρονίσθαι αὐτόν; Ἓν ἦ, νὴ Δί', ἑαυτῷ σύνοιδεν ἐλευθερίας μὲν ἐπιθυμήσας, δοῦλος δ' ὡς οὐδεπώποτε γενόμενος· ἃ δ' ᾠήθη χρῆναι λαθεῖν, ἢ [1] φθάσαι, ἢ ἀποβιάσασθαι, οὐδὲν τούτων ἱκανὸς γενόμενος διαπράξασθαι. Σὲ δὲ οἶδεν, ἃ μὲν ἐβουλήθης ἐξαπατῆσαι αὐτὸν, οὕτως ἐξαπατήσαντα, ὥσπερ ἄν τις τυφλοὺς ἢ κωφοὺς καὶ μηδ' ὁτιοῦν φρονοῦντας ἐξαπατήσειεν· ἃ δὲ ᾠήθης λαθεῖν χρῆναι, οὕτω σὲ οἶδε λαθόντα, ὥστε ἃ ἐνόμιζεν ἑαυτῷ ἐχυρὰ χωρία ἀποκεῖσθαι, ταῦτα εἱρκτὰς αὐτῷ ἔλαθες προκατασκευάσας· τάχει δὲ τοσοῦτον περιεγένου αὐτοῦ, ὥστε [2] πρόσωθεν ἔφθασας ἐλθὼν σὺν πολλῷ στόλῳ, πρὶν τοῦτον τὴν παρ' ἑαυτῷ δύναμιν ἀθροίσασθαι. Ἔπειτα δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἡ τοιαύτη ἧττα σωφρονίζειν ἱκανὴ εἶναι ἀνθρώ-

tis eum ad sanitatem revocatum esse tantoperè adfirmes? Quòd sibi, profectò, conscius est, se libertatem adpetendo, ad eam servitutem redactum, in quâ nunquam antehac fuerit: atque etiam nihil eorum perficere potuisse, quæ habenda clam, vel occupanda, vel conficienda per vim existimârat. Te verò scit in iis, in quibus ipsum fallere volueris, ità fefellisse, utì quis cæcos, aut surdos, & nullius planè mentis homines fallat: quæ autem occultanda putâris, *ea* sic te scit occultâsse, ut quæ loca sibi reservata esse tutissima existimabat, hæc ei tu septa priùs effeceris, quàm ipse persentisceret: celeritate verò tantùm eum superâsti, ut è longinquo magno cum exercitu priùs venires, quàm is copias sibi proximas cogeret. Videtúrne igitur tibi, inquit Cyrus, talis etiam clades, quòd nempe homines ipsis alios meliores *tandem* cogno-

1 Φθάσαι ἢ &c.] Sic rescripsi, Philelphum, Gabrielium & MStum Bodl. secutus. Alii libri dant φωρᾶσαι, ἢ ἐπιβιάσασθαι. quam lectionem veram ratus Leunclavius, ità locum reddit, *vel furtim agenda, vel* &c. At φωρᾶν, non *furtim agere*, sed *furtum indagare, deprehendere, scrutari* &c. significat.

2 Πρόσωθεν] Cùm πρόσωθεν illud, quod vulgò legitur, ferri nequaquam poterat, Stephanus & Leunclavius πόῤῥωθεν reponendum monuerunt Sed facilior est proniórque ea, quam MSto Bodl. repræsentatam exhibemus, emendatio: nec enim mirum est, si festinanti librario una litera nonnunquam excidat.

πους, [1] τὸ γνῶναι ἄλλους ἑαυτῶν βελτίονας ὄντας; Πολύ γε μᾶλλον, ἔφη ὁ Τιγράνης, ἢ ὅταν μάχῃ τις ἡττηθῇ. Ο μὲν γὰρ ἰσχύϊ κρατηθεὶς ἔστιν ὅτε ᾠήθη τὸ σῶμα ἀσκήσας ἀναμαχεῖσθαι· καὶ πόλεις γε ἁλοῦσαι, συμμάχους προσλαβοῦσαι, οἴονται ἀναμαχέσασθαι ἄν· οὓς δ' ἂν βελτίους τινὲς ἑαυτῶν ἡγήσωνται, τούτοις πολλάκις καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐθέλουσι πείθεσθαι. Σὺ, ἔφη, ἔοικας οὐκ οἴεσθαι τοὺς ὑβριστὰς γιγνώσκειν τοὺς ἑαυτῶν σωφρονεστέρους· οὐδὲ τοὺς κλέπτας, τοὺς μὴ κλέπτοντας· οὐδὲ τοὺς ψευδομένους, τοὺς ἀληθῆ λέγοντας· οὐδὲ τοὺς ἀδικοῦντας, τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας· οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι καὶ νῦν ὁ σὸς πατὴρ ἐψεύσατο, καὶ οὐκ ἐξημπέδου τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς οὐδ' ὁτιοῦν ὧν Ἀστυάγης συνέθετο παραβαίνομεν; Ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ τοῦτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι

ſcant, ſufficere ad eos ad ſanam mentem reducendos? Multò ſanè magìs, ait Tigranes, quàm cùm pugnâ quis ſuperatus ſit. Robore enim inferior interdum, rurſùs exercito corpore, ſe pugnam inſtauraturum putat; & captæ quidem civitates, adſcitis belli ſociis, cladem acceptam reſarciri poſſe exiſtimant: quos verò aliqui ſeipſis præſtantiores ducunt, iis ſæpè nullâ etiam neceſſitate coacti parere volunt. Videris tu, ſubjecit *Cyrus*, non exiſtimare homines petulantes *alios* ſe ipſis modeſtiores noſcere; vel fures, illos qui non furantur; vel mendaces, eos qui vera dicunt; vel injuſtos, eos qui juſtè agunt: an ignoras, inquit, nunc etiam patrem tuum *nos* fefelliſſe, neque pactis inter nos conventis ſtetiſſe, quamvìs ſciret nos nihil quicquam eorum, quæ Aſtyages pepigit, violâſſe? At enim nec ipſe id dico, ſolum hoc homines ad

1 Τὸ γνῶναι] Locus hic à librariis interpretibúſque peſſimè, ut opinor, acceptus eſt. In editis omnibus legitur τοῦ γνῶναι &c. quæ Cyri verba ſic reddit Leunclavius, *At verò tibíne videtur, inquit Cyrus, hominis ità victi clades ſufficere ad efficiendum ut frugi ſit, atque alios ſe potiores agnoſcat?* Eodem ferè recidunt aliorum verſiones, à loci utique ſententiâ pariter alienæ. Nos igitur, conjecturâ freti, repoſuimus τὸ γνῶναι, quâ tandem ratione tum ſtructura conſtat, tum idoneus ille, quem in verſione damus, ſenſus exoritur. Hanc noſtram emendationem atque interpretationem firmant ſatìs tuentúrque verba iſta Tigranis ſuam, paulò poſt, ſententiam explicantis: Ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ τοῦτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τοὺς βελτίονας, σωφρονίζει, ἄνευ &c.

μόνον τοὺς βελτίονας, σωφρονίζει, ἄνευ τοῦ δίκην διδόναι ὑπὸ τῶν βελτιόνων, ὥσπερ ὁ ἐμὸς νῦν πατὴρ δίδωσιν. Ἀλλ᾽ ἔφη ὁ Κῦρος, ὅ γε σὸς πατὴρ πέπονθε μὲν οὐδ᾽ ὁτιοῦν οὔπω κακόν· φοβεῖται μέντοι εὖ οἶδ᾽ ὅτι μὴ πάντα τὰ ἔσχατα πάθῃ. [1] Οἴει οὖν τι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους τοῦ ἰσχυροῦ φόβου; Οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι οἱ μὲν, τῷ ἰσχυροτάτῳ κολάσματι νομιζομένῳ, σιδήρῳ παιόμενοι, ὅμως ἐθέλουσι, καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς; οὓς δ᾽ ἂν σφόδρα φοβηθῶσιν ἄνθρωποι, τούτοις οὐδὲ παραμυθουμένοις ἀντιβλέπειν δύνανται; Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς ὁ φόβος τοῦ ἔργῳ κακοῦσθαι μᾶλλον κολάζει τοὺς ἀνθρώπους; Καὶ σύ γε, ἔφη, οἶσθα ὅτι ἀληθῆ λέγω· ἐπίστασαι γὰρ ὅτι οἱ μὲν φοβούμενοι μὴ φύγωσι πατρίδα, καὶ οἱ μέλλοντες μάχεσθαι, δεδιότες μὴ ἡττηθῶσιν, ἀθύμως διάγουσι· καὶ οἱ πλέοντες, μὴ ναυαγή-

ſanam mentem reducere, quòd *ſe* meliores nôrint, niſi melioribus etiam pœnas dent, quemadmodùm dat nunc pater meus. At tuus certè pater, inquit Cyrus, nihil proſùs mali adhuc eſt perpeſſus: metuit verò, ſat ſcio, nè ultima quæque patiatur. Ergò tu quidquam eſſe exiſtimas, inquit Tigranes, quod homines magis ad ſervilem animi demiſſionem dejiciat, quàm vehemens metus? Num ignoras, eos qui ferro cæduntur, quod caſtigationis genus graviſſimum exiſtimatur, tamen adverſùs eoſdem pugnare velle? at quos admodùm metuunt homines, eos nè quidem conſolantia dicentes verba intueri ſuſtinent? Dicis *ergò*, inquit, metum graviùs cruciare homines, quàm ſi re ipſâ malo mactentur? Ac tu quidem nôſti, inquit, vera me dicere: ſcis enim eos qui metuunt nè patriâ exulent, & qui pugnaturi timent nè vincantur, in anxietate verſari; itidem qui inter navigandum *metuunt*, nè naufragium fa-

1 Οἴει οὖν τι &c.] Leunclavius, pro οἴει οὖν — μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους, rectiùs ſcribi arbitratur, οἴει οὖν τινι μᾶλλον καταδουλοῦσθαι &c. *Nam verbum*, inquit, καταδουλοῦσθαι *hìc* παθητικὸν *eſt procul dubio.* Sed, omni planè vitio locum vacare puto: nam alibi ſæpè καταδουλοῦμαι vim habet activam; Plutarch. in *Demetr.* p. 902. Τότε μέντοι καὶ σημεῖα μοχθηρὰ κατεδουλοῦτο τὴν γνώμην αὐτῶν. Plura exempla ſuppeditabit Budæus.

σωσι, καὶ οἱ δουλείαν καὶ δεσμὸν φοβούμενοι, οὗτοι μὲν οὔτε σίτου, οὔθ' ὕπνου δύνανται τυγχάνειν διὰ τὸν φόβον· οἱ δὲ ἤδη μὲν φυγάδες, ἤδη δ' ἡττημένοι, ἤδη δὲ δουλεύοντες ἔστιν ὅτε δύνανται μᾶλλον τῶν εὐδαιμόνων ἐσθίειν τε καὶ καθεύδειν. Ἔτι δὲ φανερώτερον καὶ ἐν τοῖσδε, οἷον φόρημα ὁ φόβος· ἔνιοι γὰρ φοβούμενοι μὴ ληφθέντες ἀποθάνωσι, προαποθνήσκουσιν ὑπὸ τοῦ φόβου· οἱ μὲν, ῥιπτοῦντες ἑαυτούς· οἱ δὲ, ἀπαγχόμενοι· οἱ δὲ, ἀποσφαττόμενοι· [1] οὕτω πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχάς. Τὸν δ' ἐμὸν πατέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖς διακεῖσθαι τὴν ψυχὴν, ὃς οὐ μόνον περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐμοῦ, καὶ περὶ γυναικὸς, καὶ περὶ πάντων τῶν τέκνων δουλείας φοβεῖται; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ νῦν μὲν ἔμοιγε οὐδὲν ἄπιστον οὕτω τοῦτον διακεῖσθαι· δοκεῖ μέντοι μοι τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι, καὶ εὐτυχοῦντα ἐξυβρίσαι, καὶ πταίσαντα ταχὺ πτῆξαι· καὶ ἀνεθέντα, πάλιν αὖ μέγα φρονῆσαι, καὶ πάλιν αὖ πράγματα πα-

ciant, & qui ſervitutem ac vincula timent, iſti quidem nec cibum nec ſomnum præ metu capere poſſunt: at qui jam ſunt exules, jam victi, jam ſervi, nonnunquam *etiam* magìs quàm fortunati homines edere & dormire poſſunt. Manifeſtius eſt etiam in his, quale onus ſit metus: quippe nonnulli metuentes nè capti interficiantur, præ metu priùs moriuntur; alii quidem, ſeſe *alicundè* præcipitando; alii, ſtrangulando; alii, jugulando: *uſque* adeò metus inter omnes res terribiles maximè animos percellit. Ac quo nunc, ait, animo patrem meum eſſe affectum putas, qui non ſolùm ſuâ, ſed meâ etiam, & uxoris, & omnium liberorum cauſâ ſervitutem metuit? Et Cyrus, Mihi quidem, inquit, nequaquam incredibile *videtur*, eum nunc ſic *animo* affectum eſſe: verùm ejuſdem eſſe hominis arbitror, & ſecundis rebus inſoleſcere, & adverſis ſubitò conſternari; &, ſi veniâ donatus *in antiquum ſtatum reſtituatur*, rurſùs inſolenter ſe efferre, denuóque negotium fa-

1 Οὕτω πάντων &c.] Vim timoris ingentem ἐμφατικωτάτῳ Pindarus expreſſit epitheto:

—— οὐδέ μιν
Ποτὲ φόβος ἀνδροδάμας
Ἔπαυσεν ἀκμὰν φρενῶν.

Nem. γ'. v. 66. & ſeq.

ἐπιχεῖν. Ἀλλὰ καὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχει μὲν προφάσεις τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα, ὥστε ἀπιστεῖν ἡμῖν· ἔξεστι δέ σοι καὶ φρούρια ἐντειχίζειν, καὶ τὰ ἐχυρὰ κατέχειν, καὶ ἄλλο ὅ, τι ἂν βούλῃ πιστὸν λαμβάνειν. Καὶ μέντοι, ἔφη, ἡμᾶς μὲν ἕξεις οὐδέν τι τούτοις μέγα λυπουμένους· μεμνησόμεθα γὰρ ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν αἴτιοί ἐσμεν. Εἰ δέ τινι τῶν ἀναμαρτήτων παραδιδοὺς τὴν ἀρχὴν, ἀπιστῶν αὐτὸς φανείης, ὅρα μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσῃς, καὶ ἅμα οὐ φίλον νομίσωσί σε. Εἰ δ' αὖ φυλαττόμενος τὸ ἀπεχθάνεσθαι, μὴ ἐπιθῇς αὐτοῖς ζυγὰ τοῦ μὴ ὑβρίσαι, ὅρα μὴ ἐκείνους αὖ δεήσῃ σε σωφρονίζειν ἔτι μᾶλλον ἢ ἡμᾶς νῦν ἐδέησεν. Ἀλλὰ καὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, τοιούτοις μὲν ἔγωγε ὑπηρέταις, οὓς εἰδείην ἀνάγκῃ ὑπηρετοῦντας, ἀηδῶς ἄν μοι δοκῶ χρῆσθαι· οὓς δὲ γιγνώσκειν δοκοίην ὅτι εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοιεν, τούτους ἄν μοι δοκῶ καὶ ἁμαρτάνοντας ῥᾷον φέρειν, ἢ τοὺς μισοῦν-

cessere. Enimverò, Cyre, inquit, delicta nostra adferunt illa quidem causas, quamobrem fides nobis non haberetur: at verò tibi licet castella circumvallare, & loca munita *occupata* tenere, atque aliud quodcunque voles fidei pignus capere. Et nos sanè, inquit, ii erga te erimus, qui hæc non graviter admodùm ferant: nam recordaturi sumus, horum nos auctores existere. Quòd si ex iis alicui tradito imperio, qui nihil in te deliquerint, fidem ipse non habere videberis, cave nè simul & beneficium præstes, simúlque te minimè amicum ducant. Rursùs si, dum cavebis nè odio premaris, juga ipsis non imposueris, quò minùs se insolenter gerant, vide nè illi magìs etiam quàm nos modò, tibi sint ad mentem sanam revocandi. At ego me profectò, inquit *Cyrus*, ejusmodi ministris, quos sciam necessitate *coactos suas mihi* præstare operas, minùs libenter usurum arbitror: quos autem animadvertere viderer, ex benevolentiâ & mei amore, in id quod facto sit opus *mecum* simul incumbere, hos ego delinquentes etiam laturum me faciliùs existimo, quàm eos qui

τὰς μὲν, ἔκπλεω δὲ πάντα ἀνάγκῃ διαπονουμένους. Καὶ ὁ Τιγράνης πρὸς ταῦτα, Φιλίαν δ', ἔφη, παρὰ τίνων ἄν ποτε λάβοις τοσαύτην, ὅσην σοι παρ' ἡμῶν ἔξεστι κτήσασθαι νῦν; Παρ' ἐκείνων οἶμαι, ἔφη, παρὰ τῶν μηδεπώποτε οὕτω πολεμίων γεγενημένων· εἰ ἐθέλοιμι εὐεργετεῖν αὐτοὺς, ὥσπερ σὺ κελεύεις με νῦν εὐεργετεῖν ὑμᾶς. Ἦ καὶ δύναιο ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν τῷ παρόντι εὑρεῖν νῦν ὅτῳ ἂν χαρίσαιο ὅσαπερ τῷ ἐμῷ πατρί; Αὐτίκα, ἔφη, ἤν τινα ἐᾷς ζῆν τῶν σε μηδὲν ἠδικηκότων, τίνα σοι τούτου χάριν οἴει αὐτὸν εἴσεσθαι; τί δέ; ἂν αὐτοῦ τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῇ, τίς σε τούτου ἕνεκα φιλήσει μᾶλλον ἢ ὁ νομίζων προσήκειν ἑαυτῷ ἀφαιρεθῆναι; τὴν δ' Ἀρμενίων βασιλείαν εἰ μὴ ἕξει, οἶσθά τινα λυπούμενον μᾶλλον ἢ ἡμᾶς; Οὐκοῦν καὶ [1] τοῦτο, ἔφη, δῆλον, ὅτι ὁ μάλιστα λυπούμενος εἰ μὴ βασιλεὺς εἴη, οὗτος καὶ λαβὼν τὴν ἀρ-

me quidem oderint, cumulatè tamen omnia *sua munera* coacti explere studeant. Ad hæc Tigranes, A quibus autem, inquit, amorem tantum unquam consequêris, quantum modò tibi licet à nobis adipisci? Ab illis arbitror, ait *Cyrus*, qui *nimirum* nunquam ità hostili fuerint *in me* animo; si velim eos beneficio adficere, quemadmodùm tu jam, ut in vos beneficium conferam, hortaris. Num, Cyre, possis, inquit, quenquam hoc tempore reperire, cui tanta gratificari queas, quanta meo patri? Primùm, inquit, si de iis aliquem vivere sinas, qui nullâ te affecerint injuriâ, quam eum existimas tibi hâc de re gratiam habiturum? quid item? si liberos ipsi & uxorem non adimas, quis eo te nomine magìs diliget, quàm qui jure sibi *suos* eripi potuisse putat? an verò ullum nôsti cui gravius, quàm nobis, futurum sit, *se* Armeniorum regnum non obtinere? quapropter etiam hoc, ait, perspicuum est, eum qui molestissimè laturus sit se regem non esse, maximam tibi gratiam ha-

1 Καὶ τοῦτο &c.] Ex emendatione Stephani, veteris libri auctoritate munitâ, omninò sic legendum arbitror. Vulgò erat, — καὶ τούτου, ἔφη, δηλονότι &c. quam lectionem apertè mendosam Leunclavius ut emendaret, in margine præpositionem ἐκ huic genitivo præfixit; simul etiam δῆλον ὅτι scribens.

χὼ, μεγίστην ἄν σοι χάριν εἰδείη. Εἰ δέ τι σοι, ἔφη, μέλει καὶ τοῦ ὡς ἥκιστα τεταραγμένα τάδε καταλιπεῖν ὅταν ἀπίῃς, σκόπει, ἔφη, πότερον ἂν οἴει ἠρεμεστέρως ἔχειν τὰ ἐνθάδε, καινῆς γενομένης ἀρχῆς, ἢ τῆς εἰωθυίας καταμενούσης· εἰ δέ τι σοι μέλει καὶ τοῦ ὡς πλείστην στρατιὰν ἐξάγειν, τίνα ἂν οἴει μᾶλλον ἐξετάσαι ταύτην ὀρθῶς τοῦ πολλάκις αὐτῇ κεχρημένου; εἰ δὲ καὶ χρημάτων δεήσῃ, τίνας ἂν ταῦτα νομίζεις ἐκποιῆσαι κρεῖττον τοῦ καὶ εἰδότος καὶ ἔχοντος πάντα τὰ ὄντα; Ὦ 'γαθὲ, ἔφη, Κῦρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποβαλὼν, σαυτὸν ζημιώσῃς πλείω ἢ ὁ πατὴρ ἠδυνήθη σε βλάψαι. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν·

Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούων ὑπερήδετο, ὅτι ἐνόμιζε περαίνεσθαι πάντα αὐτῷ, ὅσαπερ ὑπέσχετο Κυαξάρει πράξειν· ἐμέμνητο γὰρ εἰπὼν ὅτι καὶ φίλον οἴοιτο μᾶλλον αὐτὸν ἢ πρόσθεν ποιήσειν. Ἐκ τούτου δὴ τὸν Ἀρμένιον ἐρωτᾷ, Ἢν δὲ δὴ ταῦτα πείθωμαι

biturum, ſi imperium *à te* impetraverit. Quòd ſi etiam tibi curæ eſt, inquit, ut has res quàm minimè turbatas, ubi diſceſſeris, relinquas, re deliberatâ, inquit, utrum *tandem* exiſtimas tranquilliora hìc loci futura omnia, novato imperio, an uſitato remanente: quòd ſi etiam tibi curæ eſt, ut exercitum ampliſſimum educas, quem exiſtimas hujus delectum rectiùs habiturum, quàm qui eo ſæpiùs eſt uſus? ſi pecuniâ quoque tibi ſit opus, quos meliùs confecturos hanc putas, quàm qui & novit & habet quicquid facultatum *his in locis* eſt? Cyre, inquit, optime, cave nè nobis amiſſis, majori teipſum detrimento adficias, quàm quo adficere te pater hic *meus* potuiſſet. Hujuſmodi *quædam* proferebat *Tigranes*:

Cyrus autem hæc audiens mirificè delectabatur, quòd arbitraretur omnia ſibi confecta *jam* eſſe, quæ Cyaxari facturum ſe receperat: nam dixiſſe meminerat, exiſtimare ſe futurum ut *Armenius* amicior ipſis, quàm anteà *fuiſſet*, operâ ſuâ redderetur. Itaque deinceps Armenium ipſum percontatus eſt, Si vobis, inquit,

ὑμῖν, λέγε μοι σύ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πόσην μοι στρατιὰν συμπέμψεις, πόσα δὲ χρήματα συμβαλῇ εἰς τὸν πόλεμον; Πρὸς ταῦτα δὴ λέγει ὁ Ἀρμένιος, Οὐδὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχω ἁπλούστερον εἰπεῖν, οὐδὲ δικαιότερον, ἢ δεῖξαι μὲν ἐμὲ πᾶσαν τὴν δύναμιν τὴν οὖσαν, σὲ δὲ ἰδόντα, ὅσην μὲν ἄν σοι δοκῇ στρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ καταλιπεῖν, τῆς χώρας φυλακήν. Ὡσαύτως δὲ περὶ χρημάτων, δηλῶσαι μὲν ἐμὲ δίκαιόν σοι πάντα τὰ ὄντα· σὲ δὲ τούτων αὐτὸν γνόντα ὁπόσα τε ἂν βούλῃ φέρεσθαι, καὶ ὁπόσα ἂν βούλῃ καταλιπεῖν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἴθι, δεῖξόν μοι ὁπόση σοι δύναμίς ἐστι, λέξον δὲ καὶ πόσα χρήματα. Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Ἀρμένιος, Ἱππεῖς μὲν τοίνυν τῶν Ἀρμενίων εἰσὶν εἰς ὀκτακισχιλίους, πεζοὶ δὲ εἰς τέτταρας μυριάδας· χρήματα δ᾽, ἔφη, σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἔστιν, εἰς ἀργύριον λογισθέντα, τάλαντα πλείω τῶν τρισχιλίων. Καὶ ὁ Κῦρος [1] οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ᾽ εἶπε, Τῆς μὲν τοίνυν στρατιᾶς, ἐπεί σοι, ἔφη, οἱ ὅμοροι Χαλδαῖοι πο-

in his morem gessero, dic mihi, Armenie, quantum missurus es exercitum mecum, quantúmque pecuniæ ad hoc bellum conferes? Ad hæc respondens Armenius, Nihil, Cyre, ait, simplicius nec æquius quod dicam habeo, quàm ut copias *mihi* quæ adsunt omnes ostendam, eásque *adeò* ubi tu videris, exercitum quantum tibi visum fuerit abducas, illum autem relinquas, qui regioni nostræ præsidio sit. Itidem de pecuniis æquum est ut quas habeam tibi declarem; tu autem, summâ earum cognitâ, ex iis quantum velis auferas, quantum velis relinquas. Et Cyrus, Age verò, inquit, ostendito quantæ tibi sint copiæ, quantúmque pecuniæ habeas dicito. Hìc Armenius, Equites ergò, inquit, Armeniorum ferè sunt octies mille, pedites quadragies mille: pecuniæ verò summa, inquit, cum thesauris, quos reliquit pater, est, ad argentum redacta, tribus talentorum millibus major. Et Cyrus nihil cunctatus, dixit, De exercitu igitur, quandoquidem, inquit, Chaldæi finitimi bellum tibi fa-

1 Οὐκ ἐμέλλησεν] Vulgò, ἠμέλησεν. ineptè. Stephanus & Leunclavius de reponendo ἐμέλλησεν consentiunt; quibus tum res ipsa, tum MS. Bodl. adstipulatur.

λεμοῦσι, τοὺς ἡμίσεις μοι σύμπεμπε· τῶν δὲ χρημάτων, ἀντὶ μὲν τῶν πεντήκοντα ταλάντων, ὧν ἔφερες δασμὸν, διπλάσιονα Κυαξάρει ἀπόδος, ὅτι ἔλιπες τὴν φορὰν· ἐμοὶ δ᾽, ἔφη, ἄλλα ἑκατὸν δάνεισον· ἐγὼ δέ σοι ὑπισχνοῦμαι, ἂν θεὸς εὖ διδῷ, ἀνθ᾽ ὧν ἂν ἐμοὶ δανείσῃς, ἢ ἄλλα πλείονος ἄξια εὐεργετήσειν, ἢ τὰ χρήματα ἀπαριθμήσειν, ἢν δύνωμαι· ἢν δὲ μὴ δύνωμαι, ἀδύνατος ἂν φαινοίμην, οἶμαι, ἄδικος δ᾽ οὐκ ἂν δικαίως κρινοίμην. Καὶ ὁ Ἀρμένιος, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ οὕτω λέγε· εἰ δὲ μὴ, οὐ θαῤῥοῦντά με ἕξεις· ἀλλὰ νόμιζε, ἔφη, ἃ ἂν καταλίπῃς, μηδὲν ἧττον σὰ εἶναι ὧν ἂν ἔχων ἀπίῃς. Εἶεν, ἔφη ὁ Κῦρος· ὥστε δὲ τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν, πόσα ἄν μοι χρήματα δοίης; Ὁπόσα ἂν δυναίμην, ἔφη. Τί δὲ ὥστε τοὺς παῖδας; Καὶ [1] ἀντὶ τούτων, ἔφη, ὁπόσα ἂν δυναίμην. Οὐκοῦν,

ciunt, partem dimidiam mihi adjungendam mittito: de pecuniâ verò, pro talentis quinquaginta, quæ tributi nomine pendebas, duplum Cyaxari solvito, *propterea* quòd solutionem neglexeris: mihi autem, ait, mutuò centum altera dato: & pro iis quæ mihi mutuò dederis, ego tibi polliceor, vel alia me, deo benè juvante, beneficia pluris æstimanda *in te* collaturum, vel ipsam pecuniam dinumeraturum, si quidem potero: sin autem non potero, præstandæ nimirum *pecuniæ* impar esse videar, injustus haud *certè* jure existimari possim. Et Armenius, Obsecro te profectò, Cyre, inquit, ut nè sic loquaris; alioquin, ero tibi fidenti minùs animo: sed *velim* existimes, ait, quascunque reliqueris *pecunias*, nihilo minùs tuas esse atque illæ sint quas hinc tecum auferas. Esto, inquit Cyrus: verùm ut uxorem recipias, quantum mihi pecuniæ dederis? Quantum mihi fuerit *dandi* facultas, inquit. Quid, ut liberos? Pro his etiam, ait, quantum mihi fuerit *dandi* facultas. Ergò

1 Καὶ ἀντὶ τούτων] Ante vocem τούτων in vulgatis ferè omnibus deest præpositio. Stephanus & Leunclavius vel ὑπὲρ vel ἀντὶ addendum putant. Eorum conjecturas secutus, ἀντὶ in textum recepi: quæ emendatio sententiæ necessaria videtur; nisi quis ellipsin præpositionis hoc loco statuere malit, ut concisior sit promptiórque loquendi ratio.

ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν ἤδη διπλάσια τῶν ὄντων. Σὺ δέ, ἔφη, ὦ Τιγράνη, λέξον μοι ὁπόσου ἂν πρίαιο, ὥστε τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν. (Ὁ δὲ ἐτύγχανε νεόγαμός τε ὤν, καὶ ὑπερφιλῶν τὴν γυναῖκα.) Ἐγὼ μέν, ἔφη, ὦ Κῦρε, κἂν τῆς ψυχῆς πριαίμην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύτην. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπάγου τὴν σήν· οὐδὲ γὰρ εἰλῆφθαι ἔγωγε αἰχμάλωτον ταύτην νομίζω, σοῦ γε μὴ πώποτε φυγόντος ἡμᾶς. Καὶ σὺ δέ, ὦ Ἀρμένιε, ἄπαγε τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας, [1] μηδὲν αὐτῶν καταθείς· ἵνα εἰδῶσιν ὅτι ἐλεύθεροι πρὸς σὲ ἀπέρχονται. Καὶ νῦν μέν, ἔφη, δειπνεῖτε παρ' ἡμῖν· δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε ὅποι ὑμῖν θυμός. Οὕτω δὴ κατέμειναν.

Διασκηνουμένων δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπήρετο ὁ Κῦρος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιγράνη, ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνήρ, ὃς συνε-

jam hæ duplo ampliores fuerint iis quas tu poſſides. Tu verò Tigranes, inquit, dic mihi quanti redimeres, ut uxorem tibi recipere liceret. (Is autem novus tunc fortè maritus erat, uxorémque ſummo amore complectebatur.) Equidem, Cyre, inquit, vel animæ pretio meæ redemerim, nè unquam hæc ſervitutem ſerviat. Tu igitur, inquit *Cyrus*, tuam abducito: neque enim eam ego ſanè in captivitatem veniſſe arbitror, quando tu quidem nunquam nos deſeruiſti. Tu quoque Armenie, tam uxorem quàm liberos abducito, nullo pro iis pretio ſoluto; ut ſe liberos ad te venire ſciant. Ac nunc quidem, inquit, apud nos cœnate; ſumptâ verò cœnâ, quò animo veſtro libitum erit, diſcedite. Atque ità manſerunt.

Cùm autem à cœnâ in tabernaculo verſarentur, interrogans Cyrus, Dic mihi, Tigranes, inquit, ubi tandem eſt vir ille, qui nobiſ-

1 *Μηδὲν αὐτῶν &c.*] Stephanus & Leunclavius de præfigendâ huic genitivo præpoſitione aliquâ, ἀντὶ ſc. vel ὑπὲρ, conſentiunt: ſicút & paulò ſuprà, ἀντὶ genitivo τούτων iidem præponendam monuerunt. Sed vulgatam lectionem tueri poteſt ellipſis præpoſitionis, Atticis familiaris. Demoſthenes eodem genitivo cum eodem verbo uſus eſt, ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας· — κατατίθησιν αὐτῆς τὰς εἴκοσι μνᾶς τῷ τε Εὐκράτῃ καὶ τῷ Τιμανοείδῃ, ἐπ' ἐλευθερίᾳ. p. 865. *edit. Wolf. Francf.* Alia exempla huic ſimilia è Budæo prolata videas.

θήρᾳ ἡμῖν· καὶ σύ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν. Οὐ γὰρ, ἔφη, ἀπέκτεινεν αὐτὸν οὑτοσὶ ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν ἀδικοῦντα; Διαφθείρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ. Καίτοι, ὦ Κῦρε, οὕτω καλὸς κἀγαθὸς ἦν ἐκεῖνος, ὡς καὶ ὅτε ἀποθνήσκειν ἔμελλε, προσκαλέσας με εἶπε, Μή τι σὺ, ὦ Τιγράνη, ἔφη, ὅτι ἀποκτενεῖ με, χαλεπήνῃς τῷ πατρί· οὐ γὰρ κακονοίᾳ τινὶ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἀγνοίᾳ· ὁπόσα δὲ ἀγνοίᾳ ἄνθρωποι ἐξαμαρτάνουσι, πάντα ἀκούσια ταῦτ' ἔγωγε νομίζω. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐπὶ τούτοις εἶπε, Φεῦ τοῦ ἀνδρός. Ὁ δὲ Ἀρμένιος ἔλεξεν οὕτως, Ὦ Κῦρε, οὐδ' οἱ ταῖς ἑαυτῶν γυναιξὶ λαμβάνοντες συνόντας ἀλλοτρίους ἄνδρας, οὐ τοῦτο αἰτιώμενοι αὐτοὺς κατακτείνουσιν ὡς [1] ἀφρονε-

cum venari ſolebat: tu quidem mihi videbaris eum plurimùm admirari. Annon, ait, pater hic meus eum occidit? In quo deprehenſum facinore malo? Dicebat me ab ipſo corrumpi. At verò, Cyre, adeò præclarus honeſtúſque erat, ut *tum* etiam cùm moriturus erat, arceſſito mihi diceret, Nè tu patri, Tigranes, inquit, quidquam ſuccenſueris, quòd me morte multaverit: non enim hoc ex malevolentiâ, ſed ignorantiâ, facit: quæcunque verò per ignorantiam peccant homines, ea omnia præter voluntatem *committi* equidem arbitror. Ac Cyrus hìc ait, Hem qualem virum, *indignâ morte peremptum*! Armenius autem in hunc modum loquutus eſt, Nec illi, Cyre, qui viros alios cum uxoribus ſuis familiariùs verſantes deprehendunt, ob hanc culpam eos interficiunt, quòd minùs mo-

1 *Ἀφρονεστέρας* &c.] Non uno modo legi exponique ſolent hæc verba. Leunclavius veram hanc eſſe ſcripturam, *ὡς σωφρονεστέρας ποιοῦντας τὰς γυναῖκας*, & germanam hanc ſententiam, *quòd magìs intelligentes reddant uxores ſuas*, exiſtimat. Ego verò Stephano & Porto libentiùs adſentior, qui Xenophontem ſcripſiſſe putant *ἀφρονεστέρας*, id eſt, interprete Porto, *dementiores*, ac proindè *immodeſtiores*, & *in Venerem*, legitimis maritis contemptis, *procliviores*. Hanc ſuam conjecturam Portus Euripidis auctoritate confirmat, qui *τὴν Ἀφροδίτην, ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης*, i. e. *à dementiâ*, nomen deductum habuiſſe canit. Sic enim ille, *ἐν Τρῳάσι*, v. 989 & ſeq.

Τὰ μῶρα γὰρ πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς·
Καὶ τοὔνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς.

Quam vocis *Ἀφροδίτη* notationem reſpiciens Phurnutus, — *ἢ ὡς Εὐελπίδης*, inquit, *ὑπονοεῖ, διὰ τὸ τοὺς ἠτ[τ]ημένους αὐτῆς ἄφρονας εἶναι*. p. 197. *edit. Amſtel.* Propter imprudentiam autem, & propter magnam vocum affinitatem, quæ inter *ὡς σωφρονεστέρας*, & *ὡς ἀφρονεστέρας* intercedit, typographus hic videtur erraſſe. Quòd autem

στέρας ποιοῦντας τὰς γυναῖκας· ἀλλὰ νομίζοντες ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς τὴν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, διὰ τοῦτο ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χρῶνται. Καὶ ἐγὼ [1] ἐκείνῳ, ἔφη, ἐφθόνησα, ὅτι μοι ἐδόκει τὸν ἐμὸν υἱὸν ποιεῖν αὐτὸν μᾶλλον θαυμάζειν ἢ ἐμέ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἀνθρώπινά μοι δοκεῖς ἁμαρτεῖν· καὶ σὺ, ὦ Τιγράνη, συγγίνωσκε τῷ πατρί. Τότε μὲν δὴ τοιαῦτα διαλεχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες, ὥσπερ εἰκὸς, ἐκ συναλλαγῆς, ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἁρμαμάξας σὺν ταῖς γυναιξὶν, ἀπήλαυνον εὐφραινόμενοι.

destas reddant uxores suas; sed quòd existiment amorem eos sibi debitum præripere, idcircò pro hostibus illos habent. *Itidem* & ipse illi *homini* invidi, quòd facere mihi videretur, ut filius meus ipsum magìs quàm me admiraretur. Et Cyrus subjicit, Profectò, Armenie, inquit, humanitùs quid deliquisse videris: túque *adeò*, Tigranes, ignoscito patri. Et hujusmodi quidem cùm hoc in tempore inter se disseruissent & amanter, ut par erat, à reconciliatione, *se mutuò* complexi essent, harmamaxis unà cum uxoribus conscensis, læti *undè venerant* redibant.

autem Venus ad immodestum vitæ genus, ad dementiam, ac insaniam homines adigat, cùm alii multi pluribus hoc testantur, tum & Sophocles in *Antigone*, p. 96. *edit. Oxon* ubi de invictâ Amoris vi Chorum verba facientem introducit, & inter cætera, hæc quoque dicit:

— ὁ δ᾽ ἔχων, (τὸν ἔρωτα) μέμηνεν.
Σὺ καὶ δικαίων ἀδίκους
Φρένας παρασπᾷς ἐπὶ λώβᾳ.

Scholia, ad locum: Οἱ γὰρ σώφρονες καὶ δίκαιοι, οἱ μὲν ὑπὸ κάλλους γυναικῶν, οἱ δὲ ὑπὸ κτημάτων ἐπιθυμίας, τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἠρνήσαντο.

— ἄμαχος γὰρ ἐμ-
παίζει θεὸς Ἀφροδίτα. v. 801. & seq.

Sensus autem horum Xenophontis verborum, ex mente Porti, hic erit: "Quemadmodùm qui viros alios cum suis uxoribus intra domesticos parietes nimiùm familiariter agentes, & colloquentes deprehendunt, eos interficiunt, non quòd eos adulteros esse putent, neque quòd suas uxores ab illis jam corruptas, & constupratas arbitrentur, aut ad amorem venereum incitatas; quòd in mulieres pudicas, & sanâ mente præditas minimè cadit; sed quòd hâc nimiâ consuetudinis & colloquiorum familiaritate debitum legitimis maritis amorem minui, & ab illis ad alios transferri suspicentur, illos pro hostibus habent: sic etiam ego, qui animadvertebam filium meum, istius hominis disciplinâ, præceptísque sic affectum, ut suum præceptorem, magìs quàm me parentem, suspiceret, ac admiraretur, invidiæ stimulis actus, justóque dolore percitus, hunc interfeci."

2 Ἐκείνῳ] In libris vulgatis, ἐκείνοι. Sed, omninò anteferenda videtur hæc nostra lectio; quam MS. Bodl. repræsentat, & interpretes omnes sequuntur.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἴκαδε, ἔλεγον τοῦ Κύρου ὁ μέν τις τὴν σοφίαν, ὁ δὲ τὴν καρτερίαν, ὁ δὲ τὴν πρᾳότητα, ὁ δέ τις καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. Ἔνθα δὴ ὁ Τιγράνης ἐπήρετο τὴν γυναῖκα, Καί σοι, ἔφη, ὦ Ἀρμενία, καλὸς ἐδόκει ὁ Κῦρος εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐκεῖνον ἐθεώμην. Ἀλλὰ τίνα μήν; ἔφη ὁ Τιγράνης. Τὸν εἰπόντα, νὴ Δία, ὡς τῆς αὑτοῦ ψυχῆς ἂν πρίαιτο, ὥστε μή με δουλεύειν. Τότε μὲν δή, ὥσπερ εἰκός, ἐκ τοιούτων ἀνεπαύοντο σὺν ἀλλήλοις.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Ἀρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ τῇ στρατιᾷ πάσῃ ξένια ἔπεμπε· προεῖπε δὲ τοῖς ἑαυτοῦ, οὓς δεήσοι στρατεύεσθαι, εἰς τρίτην ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χρήματα ὧν εἶπεν ὁ Κῦρος διπλάσια ἀπηρίθμησεν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅσα εἶπε λαβών, τὰ ἄλλα ἔπεμψεν· ἤρετο δὲ πότερος ἔσται ὁ τὸ στράτευμα ἄγων, ὁ παῖς, ἢ αὐτός. Εἰπέτην δὲ ἅμα, ὁ μὲν πατὴρ οὕτως, Ὁπότερον ἂν σὺ κελεύῃς· ὁ δὲ παῖς οὕτως, Ἐγὼ μὲν οὐκ ἀπολείψομαί σου, ὦ Κῦρε, οὐδ' ἂν

Cùm autem domum veniſſent, Cyri alius ſapientiam, fortitudinem alius, alius manſuetudinem, atque etiam non nemo pulchritudinem ac majeſtatem commemorabat. Ibi ſanè Tigranes uxorem interrogabat, Num & tibi, Armenia, pulcher eſſe viſus eſt Cyrus? Profectò, ait, illum non adſpectabam. At quem verò? inquit Tigranes. Eum, profectò, qui dicebat animæ ſuæ pretio ſe redempturum, nè ſervitutem ego ſervirem. Ac tum quidem, ut par erat, rebus hujuſmodi tranſactis quieti unà ſe dederunt.

Poſtridiè verò Armenius Cyro univerſóque exercitui munera tanquam hoſpitibus miſit; ac ſuis edixit, quibus in militiam eundum erat, ut tertium ad diem adeſſent: & pecuniam quam popoſcerat Cyrus duplicatam dinumeravit. Cyrus autem, acceptâ quam popoſcerat ſummâ, reliquam remiſit, ſimulque interrogavit, uter exercitum ducturus eſſet, filius, an ipſe. Simul autem reſpondit uterque, pater quidem in hunc modum, Utrumcunque tu juſſeris: filius verò ſic, Equidem abs te, Cyre, non abero,

σκευοφόρον με δέῃ σοι συνακολουθεῖν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπε, Καὶ ἐπὶ πόσῳ ἂν ἐθέλοις, ἔφη, τὴν γυναῖκά σου ἀκοῦσαι, ὅτι σκευοφορεῖς; Ἀλλ' οὐδὲν, ἔφη, ἀκούειν δεήσει αὐτήν· ἄξω γάρ· ὥστε ὁρᾷν ἐξέσται αὐτῇ ὅ, τι ἂν ἐγὼ πράττω. Ὥρα ἂν, ἔφη, συσκευάζεσθαι ὑμῖν εἴη. [1] Νόμιζε, ἔφη, συνεσκευασμένους παρέσεσθαι ὅ, τι ἂν ὁ πατὴρ δῷ. Τότε μὲν δὴ ξενισθέντες οἱ στρατιῶται ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λαβὼν ὁ Κῦρος τὸν Τιγράνην, καὶ τῶν Μήδων ἱππέων τοὺς κρατίστους, καὶ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ὁπόσους καιρὸς ἐδόκει εἶναι, περιελαύνων τὴν χώραν κατεθεᾶτο, σκοπῶν ποῦ τειχισθείη φρούριον. Καὶ ἐπ' ἄκρον τι ἐλθὼν, ἐπηρώτα τὸν Τιγράνην, ποῖα ἂν εἴη τῶν ὀρέων ὁπόθεν [2] οἱ Χαλδαῖοι κατα-

non si etiam comitari te calonis instar sarcinarii me oporteat. Et Cyrus risu hìc sublato, Et quanti velles, inquit, ut uxor *tua* sarcinas te gestare audiret? At non opus erit ut audiat, inquit: ducam enim *illam mecum*; adeò ut ipsa videre poterit quidquid egero. *Verùm* jam, ait, tempus fuerit, ut collectis vasis ad iter vos accingatis. Existimes *velim*, inquit, nos collectis paratísque iis, quæcunque pater dederit, adfuturos. Ac tum quidem milites more hospitum excepti quieti se dederunt.

Postridiè Cyrus sumpto *secum* Tigrane, ac Medorum equitum præstantissimis, déque suis amicis quot commodum *ei* visum esset, regionem obequitans circumspectabat, quo loco castellum muniendum esset considerans. Cúmque ad jugum quoddam venisset, Tigranem interrogabat, quinam illi montes essent, undè Chaldæi de-

1 Νόμιζε] Vulgò, κομίζω. Sed, eam, quam damus, lectionem præstat MS. Bodl. & in textum meritò recepit Stephanus.

2 Οἱ Χαλδαῖοι] Qui vulgares de situ Populorum Orientalium opiniones sequuntur, Chaldæorum sedes non nisi in Babyloniâ quærunt. Atque adeò mirum non est, si gravissimi erroris insimulandum putent Xenophontem, qui eos Armeniis finitimos statuerit. Is verò minimè lapsus est; sed istius hìc Populi situm accuratè describit, qui & *Chalybum* nomine antiquitùs venire solebat. Hujus rei testis fide dignissimus est Strabo: qui patriâ Amasenus erat, & proindè horum locorum sitûs nominúmque apprimè gnarus: Τῆς δὲ Τραπεζοῦντος ὑπέρκεινται, καὶ τῆς Φαρνακίας, Τιβαρηνοί τε καὶ Χαλδαῖοι καὶ Σάννοι — καὶ ἡ μικρὰ Ἀρμενία. p. 824. T. 2. & paginâ sequente, Οἱ

θέοντες λῄζονται. Καὶ ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν. Ὁ δὲ πάλιν ἤρετο, Νῦν δὲ ταῦτα τὰ ὄρη ἔρημά ἐστιν; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἀλλ' ἀεὶ σκοποί εἰσιν ἐκείνων, οἳ σημαίνουσι τοῖς ἄλλοις ὅ, τι ἂν ὁρῶσι. Τί οὖν, ἔφη, ποιοῦσιν, ἐπὰν αἴσθωνται; Βοηθοῦσιν, ἔφη, ἐπὶ τὰ ἄκρα, ὡς ἂν ἕκαστος δύνηται. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κῦρος ἠκηκόει· σκοπῶν δὲ κατενόει πολλὴν τῆς χώρας τοῖς Ἀρμενίοις ἔρημον καὶ ἀργὸν οὖσαν διὰ τὸν πόλεμον. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὐτός τε ὁ Τιγράνης παρῆν συνεσκευασμένος· καὶ εἰς τετρακισχιλίους ἱππεῖς συνελέγοντο αὐτῷ, καὶ τοξόται εἰς τοὺς μυρίους, καὶ πελτασταὶ ἄλλοι τοσοῦτοι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐθύετο·

currentes prædas agerent. Monſtrat eos Tigranes. Rurſum interrogabat, Hi montes ſúntne nunc deſerti? Minimè verò, inquit, ſed eorum ſpeculatores *ibi* ſemper adſunt, qui cæteris ſignificant quidquid viderint. Quid ergò faciunt, inquit, cùm *aliquid* ſenſerint? Ad juga, inquit, defenſionis cauſâ, pro ſuis quiſque viribus, adcurrunt. Et hæc quidem Cyrus ubi audîſſet, luſtrando *omnia* animadvertebat magnam regionis partem Armeniis proter bellum deſertam & incultam eſſe. Et tum quidem ad exercitum reverterunt, & cùm cœnâſſent quieti ſe dederunt. Poſtridiè Tigranes ipſe paratis rebus ſuis aderat; atque equitum ei quatuor millia cogebantur, cum decies mille ſagittariis, totidémque peltaſtis. Cyrus autem, dum *eæ copiæ* cogerentur, hoſtias mactabat:

Οἱ δὲ νῦν Χαλδαῖοι Χάλυβες τὸ παλαιὸν ὠνομάζοντο —— Καὶ γὰρ, eodem Auctore, ὁ χρόνος ῥέων εἴωθεν τὰς τῶν ἐθνῶν κλήσεις μετασχηματίζειν. Huic omnino ſuffragatur Euſtathius ad Dionyſ. v. 768. —— ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ τοιοῦτοι Χάλυβες ἐκ τῆς κλήσεως, φασὶ, ταύτης εἰς Χαλδαίους μετέπεσον, κατά τινα λέξεως παραφθοράν, ἢ παραποίησιν. ἀφ' ὧν καὶ τόπος Χαλδία ἐλέγετο. χώρα δὲ Ἀρμενίας ἡ Χαλδία, ἧς μέχρις ἡ Ποντικὴ βασιλεία. τοὺς δὲ ἐκεῖσε Χάλδους λέγεσθαι ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια δισυλλάβως, οὐ Χαλδαίους. Χαλδαῖοι γὰρ τρισυλλάβως, οἵ ποτε μὲν Κηφῆνες —— Χαλδαῖοι κληθέντες ἀπό τινος Χαλδαίου —— καὶ τοὺς συναχθέντας καλέσαι ἀφ' ἑαυτοῦ Χαλδαίους. λέγονται μέντοι παρά τινων καὶ οἱ περὶ Χαλκίδα (legendum, fortè, Κολχίδα) Χάλδοι, Χαλδαῖοι, τετρασυλλάβως, κατὰ Δικαίαρχον. Et Conſtantinus Porphyrogen. τὸ δὲ καλούμενον θέμα Χαλδία, καὶ ἡ μετρόπολις λεγομένη Τραπεζοῦς, Ἑλλήνων εἰσὶν ἀποικίαι —— ἔλαβε δὲ τὴν προσωνυμίαν τοῦ καλεῖσθαι Χαλδία, ἐκ τῆς τῶν Περσῶν προσηγορίας, καὶ τῆς αὐτῶν ἀρχαιογόνου πατρίδος Χαλδίας. ὅθεν καὶ Χαλδαῖοι προσονομάζονται.

ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ ἱερὰ αὐτῷ, συνεκάλεσε τούς τε τῶν Περσῶν ἡγεμόνας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἦσαν, ἔλεξε τοιάδε·

"Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦτα, ἃ ὁρῶμεν, Χαλδαίων·
"εἰ δὲ ταῦτα καταλάβοιμεν, καὶ ἐπ' ἄκρου γένοιτο τὸ ἡμέτερον
"φρούριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη ἂν εἴη πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀμφοτέροις,
"τοῖς τε Ἀρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. Τὰ μὲν οὖν ἱερὰ καλὰ
"ἡμῖν· ἀνθρωπίνη δὲ προθυμία εἰς τὸ πραχθῆναι ταῦτα οὐδὲν
"οὕτω μέγα σύμμαχον ἂν γένοιτο ὡς τάχος. Ἢν γὰρ φθάσω-
"μεν πρὶν τοὺς πολεμίους συλλεγῆναι ἀναβάντες, ἢ παντά-
"πασιν ἀμαχεὶ λάβοιμεν ἂν τὸ ἄκρον, ἢ ὀλίγοις τε καὶ ἀσθε-
"νέσι χρησαίμεθα ἂν πολεμίοις. Τῶν οὖν πόνων οὐδεὶς ῥᾴων,
"οὐδὲ ἀκινδυνώτερος, ἔφη, ἢ τοῦ νῦν καρτερῆσαι σπεύδοντας.
"Ἴτε οὖν ἐπὶ τὰ ὅπλα. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ Μῆδοι, ἐν ἀριστερᾷ ἡμῶν
"πορεύεσθε· ὑμεῖς δὲ, ὦ Ἀρμένιοι, οἱ μὲν ἡμίσεις ἐν δεξιᾷ, οἱ

cúmque ſacra ei ſecunda eveniſſent, tum Perſarum, tum Medorum convocavit duces. Et cùm unà *omnes* adeſſent, hujuſmodi verba fecit:

"Hi montes, amici, quos adſpicimus, Chaldæorum ſunt: eos
"autem ſi occupaverimus, & caſtellum in vertice noſtrum fuerit,
"neceſſe erit utrique, tam Armenii quàm Chaldæi, erga nos mo-
"deſtè, *ut officii ratio poſtulat*, ſe gerant. Et ſacra quidem nobis *eve-*
"*nêre* læta; humanæ verò ad hæc perficienda alacritati nihil æquè
"magno adjumento fuerit, atque celeritas. Nam ſi montes prius,
"quàm hoſtes ſe colligant, adſcenderimus, vel omninò verticem
"ſine *ullo* prælio capiemus, vel cum paucis invalidíſque hoſtibus
"res nobis erit. Nullus ergò labor facilior, inquit, magíſve fuerit
"periculi expers, quàm ſi nunc in accelerando tolerantes erimus.
"Ite igitur ad arma. Et vos quidem, Medi, à ſiniſtrâ incedite; vos
"autem, Armenii, cum parte dimidiâ dextram *tenete*, cum *alterâ*

τοι. de *Themat.* lib. 1. p. 12. *edit. Par.* Conſulas etiam Stephanum Byzant. ad vocem Χαλδαῖοι, & Holſtenii notas in locum.

“δὲ ἡμίσεις ἔμπροσθεν ἡμῶν ἡγεῖσθε· ὑμεῖς δὲ, ὦ ἱππεῖς, ὄπισθεν ἕπεσθε, διακελευόμενοι καὶ ὠθοῦντες ἄνω ἡμᾶς· ἢν δέ τις μαλακύνηται, μὴ ἐπιτρέπετε.” Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Κῦρος, ἡγεῖτο, [1] ὀρθίους ποιησάμενος τοὺς λόχους. Οἱ δὲ Χαλδαῖοι, ὡς ἔγνωσαν τὴν ὁρμὴν ἄνω οὖσαν, εὐθὺς ἐσήμαινόν τε τοῖς ἑαυτῶν, καὶ συνεβόων ἀλλήλοις, καὶ συνηθροίζοντο. Ὁ δὲ Κῦρος παρηγγύα, Ἄνδρες Πέρσαι, ἡμῖν σημαίνουσι σπεύδειν. Ἢν γὰρ φθάσωμεν ἄνω γενόμενοι, οὐδὲν τὰ τῶν πολεμίων δυνήσεται.

Εἶχον δὲ οἱ Χαλδαῖοι γέῤῥα τε καὶ παλτὰ δύο· καὶ πολεμικώτατοι δὲ λέγονται οὗτοι τῶν περὶ ἐκείνην τὴν χώραν εἶναι· καὶ μισθοῦ στρατεύονται, ὁπόταν τις αὐτῶν δέηται, διὰ τὸ πολεμικώτατοι καὶ πένητες εἶναι· καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς ὀρεινή τέ ἐστι καὶ ὀλίγη ἡ τὰ χρήματα ἔχουσα. Ὡς δὲ μᾶλλον ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν

“parte dimidiâ duces nobis itineris estote: vos equites, à tergo sequimini, ut nos cohortemini sursúmque protrudatis; quòd si quis remissiorem se præbeat, *hoc ut se modo gerat* nè permittite.” Hæc cùm Cyrus dixisset, præibat, exercitu ità instructo ut manipuli recti fierent. Chaldæi verò, postquam sursum tendi cum impetu animadverterunt, & suis statim signa dant, & mutuis clamoribus se convocando colliguntur. Cyrus autem *suos ità* cohortabatur; *Hi*, Persæ, nobis signum dant ut properemus. Nam si priores illuc adscenderimus, nihil hostium conatus efficere poterunt.

Gestabant autem Chaldæi scuta & palta duo; iidemque bellicosissimi feruntur esse inter ejus regionis incolas: mercede etiam militant, cùm ipsorum operâ quis eget, propterea quòd & bellicosissimi sint & pauperes: quippe regio eis montuosa, & cujus exigua pars opulenta est. Cùm autem Cyri milites propiùs ad ju-

1 Ὀρθίους &c.] De agmine recto audiendus est Ælianus: Καθόλου δὲ παράμηκες λέγεται πρᾶγμα (lege, τάγμα, Arcerio licèt illa magìs arrideat lectio) ὃ ἂν τὸ μῆκος ἔχει πλεῖον τοῦ βάθους· ὄρθιον δὲ, ὃ ἂν τοῦ μήκους τὸ βάθος. *Tactic.* c. 29. p. 51. *edit. Arcer.* necnon Arrianus: ὅλως τε παράμηκες μὲν τάγμα ὀνομάζεται, ὅ, τι περ ἂν τὸ μῆκος ἔχῃ ἐπιπλεῖον τοῦ βάθους· ὄρθιον δὲ, ὅ, τι περ ἂν τὸ βάθος τοῦ μήκους. *Tactic.* p. 63 *edit. Scheff.*

Κύρου τῶν ἄκρων, ὁ Τιγράνης σὺν τῷ Κύρῳ πορευόμενος εἶπεν, Ὦ Κῦρε, ἆρ᾽ οἶσθ᾽, ἔφη, ὅτι αὐτοὺς ἡμᾶς αὐτίκα μάλα δεήσει μάχεσθαι; ὡς οἵ γε Ἀρμένιοι οὐ μὴ δέξωνται τοὺς πολεμίους. Καὶ ὁ Κῦρος [1] εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις παρασκευάζεσθαι, ὡς αὐτίκα δεῆσον ἐπιδιώκειν, ἐπειδὰν ὑπάγωσι τοὺς πολεμίοις ὑποφεύγοντες οἱ Ἀρμένιοι, ὥστ᾽ ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι. Οὕτω δὴ ἡγοῦντο μὲν οἱ Ἀρμένιοι· τῶν δὲ Χαλδαίων οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι, ταχὺ [2] ἀλαλάξαντες ἔθεον, ὥσπερ εἰώθασιν, ἐπ᾽ αὐτούς· οἱ δὲ Ἀρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεσαν, οὐκ ἐδέχοντο. Ὡς δὲ διώκοντες οἱ Χαλδαῖοι

ga montium accederent, Tigranes, qui unà cum Cyro ibat, An nôsti, Cyre, ait, mox pugnandum nobis ipsis esse? nam Armenii quidem certè hostes *irruentes* sustinere non poterunt. Et Cyrus id se non ignorare respondens, edixit Persis ut se pararent, utpote quibus mox insequendum esset, posteaquam Armenii suffugientes paulatim hostes, ut prope nos essent, deducerent. Atque itá præcedebant quidem Armenii; de Chaldæis autem qui aderant, ubi propiùs Armenii accessissent, celeriter clamore sublato, more suo, cursu in eos feruntur: Armenii verò, more *itidem* suo, *impetum illorum* non excipiebant. Ubi vero Chaldæi, qui

1 Εἰπὼν ὅτι &c.] Vulgò, εἶπεν ὅτι ἤδη τοῦτο παρηγγύησε &c. Muretus legit, ὅτι ἢ διὰ τοῦτο. Mihi autem lectio, quæ in margine latuerat hactenus, cæteris anteferenda visa est, εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, εὐθὺς παρηγγύησε &c. nisi quòd εὐθὺς illud prætermittendum duxerim. Hanc sanè lectionem Interpretes secuti sunt; eámque præstat MS. Bodl.

2 Ἀλαλάξαντες] Omnium ferè nationum moris erat, ut à clamore pugnam auspicarentur. "Neque frustrà, *auctore Cæsare*, antiquitùs institutum est, ut signa undique concinerent, clamorémque universi tollerent: quibus rebus & hostes terreri, & suos incitari existimaverunt." de *Bello Civil.* lib. 3. De Populo Romano sic Polybius: τότε δὴ καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον κατὰ τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη συνεψόφησαν τοῖς ὅπλοις· καὶ συναλαλάξαντες, ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. lib. 1. p. 35. *edit. Casaub.* De Macedonibus Arriani testimonium exstat; Ο δὲ καὶ ἐπαλαλάξαι ἐκέλευσε τοὺς Μακεδόνας, καὶ &c. de *Exped. Alex.* lib. 1. p. 14. *edit. Gronov.* De Parthis Plutarchus in Crasso: Ὡς δ᾽ ἐγγὺς ἐγένοντο, καὶ σημεῖον ἤρθη παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, πρῶτον μὲν ἐπίμπλατο φθογγῆς βαρείας καὶ βρόμου φρικώδους τὸ πεδίον. Πάρθοι γὰρ οὐ κέρασιν, &c. T. 1. p. 557. Et omnibus ferè Populis, qui à Graecis *Barbarorum* nomine dicti sunt, immanem illum inconditúmque ante pugnam clamorem alii tribuunt Historici.

εἶδον ἐναντίους μαχαιροφόρους ἱεμένους ἄνω, οἱ μέν τινες αὐτοῖς πελάσαντες ταχὺ ἀπέθνησκον, οἱ δ' ἔφευγον, οἱ δέ τινες καὶ ἑάλωσαν αὐτῶν. Ταχὺ δὲ [1] εἴχετο τὰ ἄκρα. Επεὶ δὲ τὰ ἄκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον, καθεώρων τε τῶν Χαλδαίων τὰς οἰκήσεις, καὶ ᾐσθάνοντο φεύγοντας αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκήσεων. Ο δὲ Κῦρος, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται ὁμοῦ ἐγένοντο, ἀριστοποιῆσαι παρήγγειλεν. Επεὶ δὲ ἠριστήκεσαν, καταμαθὼν ἔνθα σκοπαὶ ἦσαν αἱ τῶν Χαλδαίων ἐρυμνόν τε ὂν καὶ ἔνυδρον, εὐθὺς ἐτείχιζε φρούριον· καὶ τὸν Τιγράνην ἐκέλευσε πέμπειν ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ κελεύειν παραγενέσθαι ἔχοντα ὁπόσοι εἶεν τέκτονές τε καὶ λιθοδόμοι. Επὶ μὲν δὴ τὸν Αρμένιον ᾤχετο ἄγγελος· ὁ δὲ Κῦρος τοῖς παροῦσιν ἐτείχιζεν.

Εν δὲ τούτῳ προσάγουσι τῷ Κύρῳ τοὺς αἰχμαλώτους δεδεμένους,

hos perſequebantur, viderunt homines gladiis inſtructos adverſùs ſe ſurſum tendere, nonnulli cùm ad eos propiùs acceſſerint ſtatim interfecti ſunt, alii in fugam ſe conjecêre, nonnulli etiam eorum capti ſunt. Statim autem juga montium occupata ſunt. Cúmque juga ea Cyri milites occupata tenerent, & Chaldæorum domicilia deſpiciebant, & eos ex proximis domiciliis aufugere animadvertebant. Cyrus autem, cùm milites omnes conveniſſent, ut pranderent edixit. Pranſi verò cùm eſſent, ipſéque animadvertiſſet locum eſſe munitum & aquis irriguum, ubi ſpeculæ Chaldæorum erant, ſtatim *ibi* caſtellum exſtruere cœpit: Tigranemque jubet ad patrem mittere, eíque ut ſtatim adeſſet præcipere, & fabros lignarios ac ſtructuræ lapideæ peritos, quotquot haberet, ſecum adduceret. Et nuntius quidem ad Armenium profectus eſt: Cyrus autem cum iis qui aderant ſtructuræ intentus erat.

Intereà verò captivi ad Cyrum vincti adducuntur, & nonnulli

1 Εἴχετο] Hanc lectionem, tum MSti Bodl. tum editorum quorundam marginibus antea adſcriptam, vulgatæ illi, εἶχον, præferendam cenſeo. Interpretes quidem eam ferè expreſſerunt omnes; idémque verbum, in formâ etiam paſſivâ, eidem nomini conjunctum mox adhibet Xenophon. πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, &c.

τοὺς δέ τινας καὶ τετρωμένους. Ὡς δὲ εἶδεν, εὐθὺς λύειν μὲν ἐκέλευσε τοὺς δεδεμένους, τοὺς δὲ τετρωμένους, ἰατροὺς καλέσας, θεραπεύειν ἐκέλευσεν. Ἔπειτα ἔλεξε τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι ἂν ἥκοι οὔτε ἀπολέσαι ἐπιθυμῶν ἐκείνους, οὔτε πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνην ποιῆσαι βουλόμενος Ἀρμενίοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἶδ' ὅτι οὐδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἴχετε, τὰ δὲ τῶν Ἀρμενίων ἤγετε καὶ ἐφέρετε· νῦν δ' ὁρᾶτε δὴ ἐν οἵῳ ἐστέ. Ἐγὼ οὖν ἀφίημι ὑμᾶς οἴκαδε τοὺς εἰλημμένους, καὶ δίδωμι ὑμῖν σὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βουλεύσασθαι, εἴτε βούλεσθε πολεμεῖν ἡμῖν, εἴτε φίλοι εἶναι. Κἂν μὲν πόλεμον αἱρῆσθε, μηκέτι ἥκετε δεῦρο ἄνευ ὅπλων, εἰ σωφρονεῖτε· ἢν δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὅπλων ἥκετε· ὡς δὲ καλῶς ἕξει τὰ ὑμέτερα, ἢν φίλοι γένησθε, ἐμοὶ μελήσει. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαινέσαντες, πολλὰ δὲ δεξιωσάμενοι τὸν Κῦρον, ᾤχοντο οἴκαδε.

etiam vulnerati. *Hos* ut vidit, statim vinctos solvi jussit, & vulneratos, arcessitis medicis, curari præcepit. Deindè Chaldæos *in hunc modum* adlocutus est, non se venisse, quòd illos perditos cuperet, vel bello sibi esset opus, sed quòd inter Armenios Chaldæósque pacem facere vellet. Prius certè quidem quàm *à nobis hæc* juga tenerentur, scio vos pacem minimè expetivisse: nam vestræ res in tuto positæ erant, & Armeniorum facultates agere & ferre solebatis: nunc verò quo sitis loco perspicitis. Itaque vos ego, qui capti estis, domum dimitto, vobísque potestatem cæteris cum Chaldæis deliberandi facio, bellúmne nobiscum gerere velitis, an amicitiam jungere. Bellum quidem si elegeritis, nè sine armis huc ampliùs venite, si sapitis: sin pacis egere vos statueritis, inermes accedite: ut verò benè res vestræ se habeant, si amici fueritis, mihi curæ erit. Hæc Chaldæi cùm audîssent, multis laudibus Cyrum prosecuti, multúmque dextram ejus amplexi, domum discesserunt.

Ὁ δὲ Ἀρμένιος ὡς ἤκουσε τήν τε κλῆσιν τοῦ Κύρου, καὶ τὴν πρᾶξιν, λαβὼν τοὺς τέκτονας καὶ τἄλλα, ὅσων ᾤετο δεῖν, ἧκε πρὸς τὸν Κῦρον ὡς ἐδύνατο τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν, Ὦ Κῦρε, ὡς ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄνθρωποι περὶ τοῦ μέλλοντος, πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν. Νῦν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ ἐλευθερίαν μὲν μηχανᾶσθαι ἐπιχειρήσας, δοῦλος, ὡς οὐδεπώποτε, ἐγενόμην· ἐπεὶ δ᾽ ἑάλωμεν, σαφῶς ἀπολωλέναι νομίσαντες, νῦν ἀναφαινόμεθα σεσωσμένοι, ὡς οὐδεπώποτε. Οἳ γὰρ οὐδεπώποτε ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμᾶς ποιοῦντες, νῦν ὁρῶ τούτους ἔχοντας ὥσπερ ἐγὼ ηὐχόμην. Καὶ τοῦτο ἐπίστω, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅτι ἐγὼ, ὥστε ἀπελάσαι Χαλδαίους ἀπὸ τούτων τῶν ἄκρων, πολλαπλάσια ἂν ἔδωκα χρήματα ὧν σὺ νῦν ἔχεις παρ᾽ ἐμοῦ· καὶ ἃ ὑπισχνοῦ ποιήσειν ἀγαθὰ ἡμᾶς, ὅτ᾽ ἐλάμβανες τὰ χρήματα, ἀποτετέλεσταί σοι ἤδη· ὥστε καὶ προσοφείλοντές σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφήναμεν, ἃς ἡμεῖς

Armenius autem, ut à Cyro ſe arceſſi, quáſque res ille gereret, audîſſet, adſumptis fabris rebúſque aliis, quibuſcunque *illi* opus futurum putabat, quàm poterat celerrimè ad Cyrum contendit. Et Cyrum ubi vidit, O Cyre, inquit, quàm paucos futurorum eventus *nos* homines proſpicere valentes multa peragenda ſuſcipimus! Nam & ego nunc libertatem comparare adgreſſus, in majorem, quàm antehàc unquam, ſervitutem incidi: poſtquam verò capti ſumus, certò nos periiſſe rati, majorem nunc, quàm hactenùs unquam, incolumitatem nos adeptos eſſe manifeſtum eſt. Qui enim nunquam multis nos damnis adficere deſinebant, hos eo jam in ſtatu eſſe video, quo ego *hactenus* optabam. Atque hoc ſcias *velim*, Cyre, inquit, multò me majorem daturum fuiſſe pecuniam, quàm tu nunc à me acceperis, ut jugis hiſce Chaldæi depellerentur: jamque *adeo* cumulatè præſtitiſti, quæ nobis te beneficia præſtaturum pollicebare, cùm pecuniam illam acciperes: itaque prætereà debere nos alias etiam tibi gratias manifeſtum eſt, quas ſanè

γε, εἰ μὴ κακοί ἐσμεν, αἰσχυνοίμεθ᾽ ἂν σοι μὴ ἀποδιδόναι· ᾧ καὶ ἀποδιδόντες, οὐδὲν ἄξιον οὐδ᾽ οὕτω πρὸς εὐεργέτην καταλαμβανόμεθα τοσοῦτον ποιοῦντες. Ο μὲν Αρμένιος ταῦτ᾽ ἔλεξεν·

Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἧκον δεόμενοι τοῦ Κύρου εἰρήνην σφίσι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτοὺς, Αλλου τι, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι, ἢ τούτου γε ἕνεκα, εἰρήνης νῦν ἐπιθυμεῖτε, ὅτι νομίζετε ἀσφαλέστερον δύνασθαι ζῆν, εἰρήνης γενομένης, ἢ πολεμοῦντες; [1] ἐπεὶ ἡμεῖς τ᾽ ἄκρα ἔχομεν. Εφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Καὶ ὃς, Τί

nos, nisi improbi simus, pudeat tibi non referre: cui licèt referamus, *tamen* nè sic quidem pro merito quidquam nos facere erga virum *plura* qui in nos contulit beneficia comperiemur. Hæc quidem dixit Armenius:

Chaldæi verò venientes orabant Cyrum ut pacem cum ipsis faceret. Et eos interrogabat Cyrus, Ecquâ de causâ, Chaldæi, aliâ, nunc pacem cupitis, nisi quòd existimetis tutiùs *vos*, pace factâ, quàm si bellum geratis, degere posse? quandoquidem nos juga tenemus. Adsensi sunt Chaldæi. Et ille, Quid igi-

1 Επεὶ ἡμεῖς τ᾽ ἄκρα &c.] Vulgò, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτ᾽ ἐλέγομεν. Τἄλλα ἔχομεν, ἔφασαν &c. Absurdè quidem, ut mihi videtur, tum scripturæ ratione tum distinctionis. Ista certè, τἄλλα ἔχομεν, ad Chaldæos nequaquam referri possunt; cùm ex iis, quæ mox subjungit Cyrus, satis liquet, Chaldæos nullam aliam ob causam, nisi ut securiùs degerent, petiisse pacem. Subjicit enim ille, "At quid si *aliæ* "sint causæ, quamobrem pacem peteretis? "Quid si, pace factâ, non securiores tan-"tùm ab hostibus, sed & ditiores futuri si-"tis"? Quare, illud τἄλλα rejiciendum est, & integrum Chaldæorum responsum verbo isto, ἔφασαν, adsensum denotante, absolvi putandum. Simili modo ejus compositum mox adhibetur, Συνέφασαν καὶ τοῦτο, & paulò post, ipsa iterata sunt verba: Εφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Leunclavius quidem vulgatam lectionem corruptam esse vidit, locumque adeò hoc modo restituendum censuit: ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτα λέγομεν οἱ τ᾽ ἄκρα ἔχομεν, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Et hæc in versione verba expressit. At quo sensu idoneo, ipse quidem hariolari nequeo. Huic certè conjecturæ, vulgatæque etiam lectioni ea omninò anteferenda videtur, quam Camerarium ex libro Budensi sumpsisse testatur Leunclavius, quámque adeò reponendam curavimus. Sensum enim fundit, huc qui optimè quadrat. Cyrus utique suprà paulò de Chaldæis dixerat: Πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἶδ᾽ ὅτι οὐδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε — Aptè igitur eos pacem tandem petentes interrogat, annon hostium metu id facerent; cùm jam ipsis prærepta erant juga illa, quibus se tueri solebant. MS. etiam Bodl. lectionis nostræ servat vestigia, qui dat, ἐπεὶ ἡμεῖς τἄλλα ἔχομεν &c. neque enim ista habet, ταῦτ᾽ ἐλέγομεν, sed hæc, τάδε λέγομεν, inter lineas tantùm, manu non nimìs sagaci scripta, repræsentat.

οὖν, ἔφη, εἰ καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ προσγένοιτο διὰ τὴν εἰρήνην; Ἔτι ἄν, ἔφασαν, μᾶλλον εὐφραινοίμεθα. Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, ἢ [1] διὰ τὸ γῆς σπανίζειν ἀγαθῆς, νῦν πένητες νομίζετ' εἶναι; Συνέφασαν καὶ τοῦτο. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, βούλοισθ' ἂν ἀποτελοῦντες ὅσα περ [2] οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ἐξεῖναι ὑμῖν τῆς Ἀρμενίας γῆς ἐργάζεσθαι ὁπόσην ἂν βούλησθε; Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, Εἰ πιστεύοιμεν μὴ ἀδικήσεσθαι. Τί δὲ σύ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε; βούλοιο ἂν τὴν νῦν ἀργὸν οὖσαν γῆν ἐνεργὸν γενέσθαι, εἰ μέλλοιεν τὰ νομιζόμενα παρά σοι ἀποτελεῖν οἱ ἐργαζόμενοι; Ἔφη ὁ Ἀρμένιος πολλοῦ ἂν τοῦτο πρίασθαι· πολὺ γὰρ ἂν αὐξάνεσθαι τὴν πρόσοδον. Τί δ' ὑμεῖς, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι; ἐπεὶ ὄρη ἀγαθὰ ἔχετε, ἐθέλοιτ' ἂν ἐᾶν νέμειν ταῦτα τοὺς Ἀρμενίους,

tur, inquit, si & alia vobis ex pace accedant commoda? Majori adhuc, aiunt illi, gaudio adficiemur. Quid ergò aliud, inquit, causæ esse arbitremini cur pauperes sitis, nisi quòd fertilis soli penuriâ laboretis? Hoc quoque *illi* adsensi sunt. Quid ergò? inquit Cyrus, velletísne vobis, pendentibus ea quæ cæteri Armenii pendunt, liceret tantum agri Armenii colere, quantum vobis *ipsis* liberet? Si crederemus, aiebant Chaldæi, nullam nobis injuriam illatum iri. Quid tu verò, Armenie? velléstne solum id quod nunc incultum est, cultum reddi, si cultores id, quod apud te in more positum est, penderent? Magno *se* hoc redempturum, ait Armenius: quòd *eâ ratione* reditus longè *sibi* futurus esset auctior. Quid autem vos, inquit, Chaldæi? cùm montes fertiles habeatis, an velletis Armeniis permittere ut iis pro pascuis ute-

1 *Διὰ τὸ γῆς* &c.] Similis etiam agrorum, quos Chaldæi Chalybesque olim coluêre, sterilitas, eandem utriusque Populi, nunc hoc nunc illud sortiti nomen, regionem fuisse nonnihil probationis exhibet. Quæ enim de Chaldæis hìc atque alibi dicit Xenophon, ea ferè de Chalybum regione alii tradunt Auctores:

— μετὰ δὲ σμυγερώτατοι ἀνδρῶν
Τρηχείην Χάλυβες καὶ ἀτειρέα γαῖαν ἔχουσιν
Ἐργατίναι· ——

Andron. Rhod. *Argonaut.* lib. 2. v. 374. & seq.

Τοῖς δ' ἔπι, καὶ Χάλυβες στυφελὴν καὶ ἀπηνέα γαῖαν
Ναίουσιν, ——

Dionys. v. 768.

2 *Οἱ ἄλλοι* &c.] Vocem *ἄλλοι* suspectam habuêre Stephanus & Leunclavius. Locus certè

εἰ ὑμῖν μέλλοιεν οἱ νέμοντες τὰ δίκαια ἀποτελεῖν; Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι· πολλὰ γὰρ ἂν ὠφελεῖσθαι, οὐδὲν πονοῦντας. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἐθέλοις ἂν ταῖς τούτων νομαῖς χρῆσθαι, εἰ μέλλοις, μικρὰ ὠφελῶν Χαλδαίους, πολὺ πλείω ὠφεληθήσεσθαι; Καὶ σφόδρα ἂν, ἔφη, [1] εἴπερ οἰοίμην ἀσφαλῶς νέμειν. Οὐκοῦν, ἔφη, ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; Ἔφη ὁ Ἀρμένιος. Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, οὐκ ἂν ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐργαζοίμεθα μὴ ὅτι τὴν τούτων, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἂν τὴν ἡμετέραν, εἰ οὗτοι τὰ ἄκρα ἔχοιεν. Εἰ δ᾽ ὑμῖν ἂν, ἔφη, τὰ ἄκρα σύμμαχα εἴη; Οὕτως ἂν, ἔφασαν, ἡμῖν καλῶς ἔχοι. Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Ἀρμένιος, οὐκ ἂν ἡμῖν νῦν καλῶς ἔχοι, εἰ οὗτοι παραλήψονται πάλιν τὰ ἄκρα, ἄλλως τε καὶ τετειχισμένα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὑτωσὶ τοίνυν ἐγὼ ποιήσω, ἔφη· οὐδετέροις ὑμῶν τὰ ἄκρα

rentur, si vobis ii, pascuis qui utentur istis, quod æquum esset, penderent? Adsentiebantur Chaldæi: magnas quippe *se hâc ratione* capturos utilitates, sine ullo *suo* labore *dicebant*. At tu, inquit, Armenie, vellésne pascuis horum uti, si pro parvo Chaldæis adlato commodo, multò majores ipse utilitates ceperis? Et admodùm *quidem*, ait, si putarem fore, ut pascuis tutò frui liceret. Nempe, ait, tutò *his* fruemini pascuis, si vestrum sit quicquid adjumenti ab his jugis peti possit? Adsentiebatur Armenius. At nos profectò, inquiunt Chaldæi, nequaquam tutò non modò istorum, sed nè nostrum quidem *agrum* culturi sumus, si juga *montium* isti teneant. *Quid* verò si vobis, inquit, auxilio sint ista juga? *Nimirum* ità, respondent illi, benè nobiscum ageretur. Sed profectò, ait Armenius, non benè nobiscum ageretur, si juga *montium* hi reciperent, præsertim *castello jam* muróque munita. Et Cyrus, Ego igitur sic faciam, inquit; neutris vestrûm hæc juga

tè eam minimè postulat, nesciuntque MS. Bodl. & edit. Aldina.

1 Εἴπερ &c] Sic restitui, Stephanum secutus. Vulgò legitur, εἰ οἰοίμην ἀσφαλὲς νέμειν. MS. Bodl. etiam dat ἀσφαλῶς, quod & Muretus recipiendum monuit.

παραδώσω, ἀλλὰ ἡμεῖς φυλάξομεν αὐτά· κἂν ἀδικῶσιν ὑμῶν ὁπότεροι, σὺν τοῖς ἀδικουμένοις ἐσόμεθα ἡμεῖς.

Ὡς δ' ἤκουσαν ταῦτα ἀμφότεροι, ἐπῄνεσαν, καὶ [1] ἔλεγον ὅτι οὕτως ἂν εἴη μόνως εἰρήνη βεβαία. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἔδοσαν καὶ ἔλαβον πάντες τὰ πιστά· καὶ ἐλευθέρους μὲν ἀμφοτέρους ἀπ' ἀλλήλων εἶναι συνετίθεντο, [2] ἐπιγαμίας δ' εἶναι, καὶ ἐπεργασίας, καὶ ἐπινομίας· καὶ συμμαχίαν δὲ κοινὴν, εἴ τις ἀδικοίη ὁποτερουσοῦν. Οὕτω μὲν τότε διεπράχθη· καὶ νῦν δὲ ἔτι οὕτω διαμένουσιν αἱ τότε γενόμεναι συνθῆκαι Χαλδαίοις καὶ τῷ τὴν Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ συνθῆκαι ἐγένοντο, εὐθὺς συνετείχιζόν τε ἀμφότεροι προθύμως ὡς κοινὸν

tradam, ſed nos ea cuſtodiemus: ac ſi veſtrûm alterutri auctores injuriæ fuerint, à læſis nos ſtabimus.

Hæc cùm utrique audîſſent, collaudârunt, ſoláque hâc ratione pacem firmam fore dixerunt. Atque his conditionibus fidem dabant accipiebántque omnes; atque *inter ſe* conſtituebant, ut per utroſque utriſque ſua conſtaret libertas, ut connubia, cultus agrorum, & paſtiones utriſque communes eſſent; ut communibus etiam copiis ſeſe juvarent, ſi quis alterutros læderet. Ad hunc modum res tunc confectæ ſunt: atque hâc etiam tempeſtate, pacta hæc inter Chaldæos & eum qui Armeniam tenet id temporis inita, ſic manent. Poſtquam pactiones hæ factæ ſunt, ſtatim utrique caſtellum, quaſi quod eſſet commune, conjunctis alacriter operis

1 Καὶ ἔλεγον ὅτι] In plerisque editis ὅτι non comparet. Illud autem non temerè eſt à nobis admiſſum, cùm & à Stephano ſit expreſſum, & a MSto Bodl. repræſentatum.

2 Ἐπιγαμίας δ' εἶναι &c.] Vox ἐπιγαμία *jus illud matrimonii contrahendi* ſignificat, quo gentes, inter quas odia jam ſublata ſunt, fœdera tandem firmare, & vitæ officiorumque omnium ſocietatem ſtabilire ſolebant. Nec aliud ferè apud Herodotum ſonat iſta γάμων ἐπαλλαγὴ inter Lydos Medóſque pacta: Οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι — τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωϋτοῖσι γενέσθαι· οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ σπεύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν. — Ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. lib. 1. c. 74. Huc faciunt etiam Oratoris Græci verba, ἐν τῷ Βυζαντίων ψηφίσματι· Δεδόχθω τῷ δάμῳ τῷ Βυζαντίων καὶ Περινθίων Ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, κτᾶσιν γᾶς, &c. de *Coronâ* p. 487. *edit. Wolf. Francſ.*

φρούριον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια συνεισῆγον. Ἐπεὶ δὲ ἑσπέρα προσῄει, συνδείπνους ἔλαβεν ἀμφοτέρους πρὸς ἑαυτόν, ὡς φίλους ἤδη. Συνδειπνούντων δὲ εἶπέ τις τῶν Χαλδαίων ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις σφῶν πᾶσιν εὐκτὰ ταῦτα εἴη· εἰσὶ δὲ τινὲς τῶν Χαλδαίων οἳ ληϊζόμενοι ζῶσι, καὶ οὐδ᾽ ἂν ἐπίσταιντο ἐργάζεσθαι, οὐδ᾽ ἂν δύναιντο, εἰθισμένοι ἀπὸ πολέμου βιοτεύειν· ἀεὶ γὰρ ἐλῄζοντο καὶ ἐμισθοφόρουν, καὶ πολλάκις μὲν [1] παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ, (καὶ γάρ, ἔφασαν, πολύχρυσος ὁ ἀνὴρ) πολλάκις δὲ καὶ παρ᾽ Ἀστυάγει. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Τί οὖν οὐ καὶ νῦν παρ᾽ ἐμοὶ μισθοφοροῦσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω ὅσον τις καὶ ἄλλος πλεῖστον δήποτε ἔδωκε. Συνέφασάν οἱ, καὶ πολλούς γε ἔσεσθαι ἔλεγον τοὺς ἐθελήσοντας. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω συνωμολογεῖτο.

exſtruunt, & unà res *in id* neceſſarias important. Adpetente autem veſperâ, *Cyrus* utroſque, velut jam amicos, in cœnæ apud ſe ſocietatem adſumpſit. Iis autem unà cœnantibus, quidam ex Chaldæis inquit, cæteris quidem ſuæ gentis omnibus optabilia hæc accidere *pacta*; verùm quidam, *ait*, ſunt Chaldæi, qui rapto vivunt, ac terræ neque norint colendæ rationem, neque *adhibere* poſſint, quippe qui victum bello quærere conſueti ſunt: ſemper enim latrocinari ſolent & ſtipendia mereri, ſæpè quidem apud Indorum regem, (is etenim, aiebant, auro abundat) ſæpéque etiam apud Aſtyagem. Et Cyrus inquit, Cur igitur non etiam hoc tempore apud me ſtipendia faciunt? nam ego *tantum iis* dabo, quantum aliquis alius unquam dedit. Adſenſi ſunt ei, multóſque fore dixerunt, qui *hoc facere* vellent. Et de his quidem *inter eos* ità conveniebat.

1 *Παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ (καὶ γὰρ, ἔφασαν,* &c.] Duæ fuêre nationes, quibus Indorum pariter nomen tribuêre Veteres. Harum una, in Indiâ Orientali propriè dictâ, inter Gangem quæ ferè jacet Indúmque amnes; altera, in Æthiopiâ, ſedem nacta eſt. Neque hæc neque illa Indorum natio eſt, de quâ hìc agit Xenophon; cujus Hiſtoriæ ratio poſtulat, ut Indos etiam non longè ab Armeniâ Chaldæorúmque ſeu Chalybum regione diſtantes inveſtigemus. De his autem Indis (cùm haud paucis abſolvi, atque adeò parum commodè hoc loco inſtitui, queat examen) in *Diſſertatione primâ* fuſiùs diſputandum cenſuimus.

Ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἤκουσεν ὅτι πρὸς τὸν Ἰνδὸν πολλάκις οἱ Χαλδαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνησθεὶς ὅτι ἦλθον παρ' αὐτοῦ [1] κατασκεψόμενοι εἰς Μήδους τὰ αὐτῶν πράγματα, καὶ ᾤχοντο πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως αὖ καὶ τὰ ἐκείνων κατίδωσιν, ἐβούλετο μαθεῖν τὸν Ἰνδὸν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα. Ἤρξατο οὖν λόγου τοιοῦδε· Ὦ Ἀρμένιε, ἔφη, καὶ ὑμεῖς οἱ Χαλδαῖοι, εἴπατέ μοι, εἴ τινα ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποστέλλοιμι πρὸς τὸν Ἰνδὸν, συμπέμψαιτ' ἄν μοι τῶν ὑμετέρων, οἵτινες αὐτῷ τήν τε ὁδὸν ἡγοῖντο ἂν, καὶ συμπράττοιεν ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ ἃ ἐγὼ βούλομαι; ἐγὼ γὰρ χρήματα μὲν προσγενέσθαι ἔτι ἂν βουλοίμην ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν ἀφθόνως διδόναι οἷς ἂν δέῃ, [2] καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι τῶν στρατευομένων τοὺς ἀξίους· τούτων μὲν δὴ ἕνεκα βούλομαι

Cyrus autem cùm audîsset Chaldæos ad Indum sæpè proficisci, recordatus ab hoc venisse *quosdam* ad Medos, qui, quid rerum apud ipsos gereretur, explorarent, eosdémque *deindè* ad hostes etiam abiisse, ut illorum quoque res perspicerent, Indum edoctum volebat ea quæ à se gesta fuissent. Itaque hujusmodi sermonem suscepit: Dicite mihi, Armenie, vósque Chaldæi, inquit, si quem ego meorum ad Indum mitterem, vestrûmne aliquos unà mitteretis, qui & itineris duces ipsi, & adjumento essent in iis ab Indo impetrandis, quæ ipse cupio? nam ego quidem accedere nobis adhuc aliquid pecuniæ velim, ut iis, quibus opus est, stipendia abundè numerare possim, & milites, qui meriti fuerint, honore muneribúsque cohonestare: his quidem de causis quàm maximam

1 Κατασκεψόμενοι] Rectè hanc scripturam in locum vulgatæ istius, κατασκεψάμενοι, substituit Stephanus. Huic Leunclavius etiam accedit, qui κατασκεψόμενοι margini adscripsit. Frequens autem est hujusmodi error.

2 Καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι &c.] Apud Persas moris erat antiqui, eorum omnium beneficia, qui fortiter quid ac præclarè gesserant, aut de Republicâ benè meriti erant, prolixè cumulatéque remunerari. Κάρτα γὰρ, teste Herodoto, ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. lib. 3. c. 154. Militaribus etiam præmiis eos, qui se strenuos præbuerant, donabant Persarum reges: μετὰ δὲ τὴν μάχην, δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταγέρσου παιδί, τοῦ &c. Plutarch. in Artaxerxe, T. 1. p. 1017.

ὡς ἀφθονώτατα χρήματα ἔχειν. Δεῖσθαι δὲ [1] τούτων νομίζων, τῶν μὲν ὑμετέρων ἡδύ μοι φείδεσθαι (φίλους γὰρ ὑμᾶς ἤδη νομίζω) παρὰ δὲ τοῦ Ινδοῦ ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. Ο οὖν ἄγγελος, ᾧ κελεύω ὑμᾶς ἡγεμόνας δοῦναι καὶ συμπρακτῆρας γενέσθαι, ἐλθὼν ἐκεῖσε, λέξει ὧδε, Επεμψέ με Κῦρος, ὦ Ινδὲ, πρός σε· φησὶ δὲ προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδεχόμενος καὶ ἄλλην στρατιὰν οἴκοθεν ἐκ Περσῶν· (καὶ γὰρ προσδέχομαι, ἔφη) ἢν οὖν αὐτῷ πέμψῃς ὁπόσα σοι προχωρεῖ, φησὶν, ἢν θεὸς ἀγαθὸν τέλος διδῷ αὐτῷ, πειράσεσθαι ποιῆσαι, ὥστε σε νομίζειν καλῶς βεβουλεῦσθαι χαρισάμενον αὐτῷ. Ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμοῦ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὖ ἐπιστέλλετε ὅ, τι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρειν εἶναι. Καὶ ἢν μὲν λάβωμεν, ἔφη, παρ' αὐτοῦ, ἀφθονωτέροις χρησόμεθα· ἢν δὲ μὴ

pecuniæ mihi copiam eſſe volo. Quamvis autem eis *mihi* opus eſſe ſtatuam, mihi tamen omninò libet veſtris parcere; (nam vos jam in numero amicorum pono) at ab Indo, ſi daret, libenter acciperem. Itaque nuntius, cui duces vos ut detis atque adjumento ſitis hortor, cùm eò venerit, in hunc modum loquetur, Cyrus ad te me miſit, Inde; qui pecuniâ ſibi opus eſſe dicit, quòd à Perſis alium etiam domo exercitum expectet: (omninò enim expecto, inquit) quapropter ſi tantum ei miſeris pecuniæ, quantum commodè pro felici rerum tuarum ſucceſſu poteris, ait ſe, ſi bonum *rerum* exitum deus ipſi dederit, ſtudioſè id operam daturum, ut exiſtimes, benè *te rebus tuis* conſuluiſſe, qui ſis ipſi gratificatus. Hæc qui à me mittetur nuntius dicet: quos autem vos unà mittetis, iis ipſi, quicquid vobis ex uſu fore videtur, imperate. Et *pecuniam* quidem, inquit, ab eo ſi acceperimus, major nobis *illius* copia fuerit: ſin mi-

1 Τούτων νομίζων, &c.] In editis quibuſdam legitur, δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζω· τῶν μὲν &c. Sed meritò Stephanus lectionem, quam in margine repererat, — νομίζων, τῶν &c. illâ alterâ meliorem cenſuit, atque adeò in textum recepit. Hanc Leunclavius etiam in Verſione ſuâ ſecutus eſt, & repræſentat MS. Bodl. Familiaris ſanè Xenophonti eſt hujuſmodi ſermonis ἀνακολουθία, quam temerè quidam in Sacris libris damnârunt: Apoc. 2. 26. & alibi ſæpè.

λάβωμεν, εἰσόμεθα ὅτι οὐδεμίαν αὐτῷ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ' ἐξέσται ἡμῖν, ἐκείνου ἕνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πάντα τίθεσθαι. Ταῦτ' εἶπεν ὁ Κῦρος, νομίζων τοὺς ἰόντας Ἀρμενίων καὶ Χαλδαίων τοιαῦτα λέξειν περὶ αὐτοῦ, οἷα αὐτὸς ἐπεθύμει πάντας ἀνθρώποις καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ. Καὶ τότε μὲν δὴ, ὁπότε καλῶς εἶχε, διαλύσαντες τὴν σκηνὴν, ἀνεπαύοντο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὅ, τε Κῦρος ἔπεμπε τὸν ἄγγελον, ἐπιστείλας ὅσαπερ ἔφη, καὶ ὁ Ἀρμένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον οὓς ἱκανωτάτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ συμπρᾶξαι καὶ εἰπεῖν περὶ Κύρου τὰ προσήκοντα. Ἐκ δὲ τούτου ὁ Κῦρος ἐπιτελέσας τὸ φρούριον καὶ φύλαξιν ἱκανοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι, καὶ ἄρχοντα αὐτοῖς καταλιπὼν Μῆδον, ὃν ᾤετο Κυαξάρει ἂν μάλιστα χαρίσασθαι, ἀπῄει συλλαβὼν [1] τὸ ἕτερον στράτευμα ὅσον τε ἦλθεν ἔχων καὶ ὃ

nùs, ſciemus nullam nos ei gratiam debere, ſed, quod ad eum adtinet, licebit nobis omnia è re noſtrâ conſtituere. Hæc Cyrus aiebat, cùm *quidem* exiſtimaret, Armenios Chaldæóſque, qui illuc proficiſcerentur, talia de ſe dicturos, qualia omnes ipſe homines & de ſe dicere cupiebat & audire. Ac tum quidem, ubi viſum fuiſſet opportunum, ſoluto convivio, quieti ſe dederunt.

Poſtridiè Cyrus hunc nuntium mittebat, cùm ea omnia, quorum meminerat, mandata ipſi dediſſet; & Armenius ac Chaldæi *de ſuis* mittebant *eos*, quos & ad conficiendum hoc negotium maximè idoneos arbitrabantur, & ad prædicandum ea de Cyro quæ conveniret. Secundùm hæc, Cyrus, cùm & militibus præſidiariis, quot ſatìs eſſent, *in eo conſtitutis*, & rebus omnibus neceſſariis, caſtellum abſolviſſet, Medúmque eorum præfectum reliquiſſet, quem quòd præficeret, rem Cyaxari maximè gratam facturum ſe exiſtimabat, diſceſſit, ſumptis ſecum & copiis, quas adduxerat, & iis,

1 Τὸ ἕτερον] Editio Aldina & MS. Bodl. illud ἕτερον non agnoſcunt. Stephano quoque & Leunclavio minùs placet iſtud vocabulum; mihi quidem tollendum videtur, utpote quod commodè hìc ſtare nequeat.

παρ' Ἀρμενίων προσέλαβε, καὶ τοὺς παρὰ Χαλδαίων, εἰς τετρακισχιλίους, οἳ ᾤοντο καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων κρείττονες εἶναι.

Ὡς δὲ κατέβη εἰς τὴν οἰκουμένην, οὐδεὶς ἔμεινεν ἔνδον Ἀρμενίων, οὔτε ἀνὴρ, οὔτε γυνὴ, ἀλλὰ πάντες ὑπήντων, ἡδόμενοι τῇ εἰρήνῃ, [1] καὶ φέροντες καὶ ἄγοντες εἴ τι ἕκαστος ἄξιον εἶχε. Καὶ ὁ Ἀρμένιος τούτοις οὐκ ἤχθετο, οὕτως ἂν νομίζων καὶ τὸν Κῦρον μᾶλλον ἥδεσθαι τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Τέλος δ' οὖν ὑπήντησε καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Ἀρμενίου, τὰς θυγατέρας ἔχουσα, καὶ τὸν νεώτερον υἱόν· καὶ σὺν ἄλλοις δώροις καὶ τὸ χρυσίον ἐκόμιζεν, ὃ πρότερον οὐκ ἤθελε λαβεῖν ὁ Κῦρος. Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν, εἶπεν, Ὑμεῖς ἐμὲ οὐ ποιήσετε μισθοῦ περιιόντα εὐεργετεῖν· ἀλλὰ σὺ, ὦ γύναι, ἔχουσα ταῦτα τὰ χρήματα ἃ φέρεις, ἄπιθι, καὶ τῷ Ἀρμενίῳ μηκέτι δὸς αὐτὰ κατορύξαι· ἔκπεμψον δὲ τὸν σὸν υἱὸν ὡς

quas ab Armeniis acceperat; & iis, quas Chaldæi miserant, hominum ad quatuor millia, qui vel reliquis omnibus præstantiores se arbitrabantur.

Ubi autem in regionis loca culta descendisset, Armeniorum nemo se domi continuit, nec vir, nec fœmina, sed obviam processerunt omnes, de pace læti, *secum* ferentes adducentésque quidquid alicujus pretii quilibet haberet. Atque his Armenius minimè offendebatur, quòd Cyrum magìs hoc modo delectatum iri *delato* ab omnibus honore putaret. Tandem & uxor Armenii occurrit, filias ac minorem natu filium secum ducens: ac præter alia munera illud aurum quoque adferebat, quod Cyrus antea accipere noluerat. Hoc Cyrus ubi vidisset, Vos non effecturi estis, inquit, ut mercedis causâ hinc inde proficiscendo benè merear; verùm tu, mulier, abi, istas quas adfers pecunias retine, nec eas posthac Armenio defodiendas dederis: sed filium tuum *potiùs* his à te quàm

1 Καὶ φέροντες καὶ &c.] De muneribus quæ regi Persarum ii, quorum fines transiret, offerre solebant, vide sis Æliani *Var. Histor.* lib. 1. cap. 31. Notandum est MStum Bodl. exhibere, —— καὶ ἄγοντες ὅ, τι ἕκαστος &c. Vel hæc, vel illa, quam damus, lectio stare potest.

κάλλιστα ἀπ᾽ αὐτῆς κατασκευάσασα ἐπὶ τὴν στρατείαν· ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν κτῶ καὶ σαυτῇ, καὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ ταῖς θυγατράσι, καὶ τοῖς υἱοῖς ὅ, τι κεκτημένοι καὶ κεκοσμημένοι κάλλιον καὶ ἥδιον τὸν αἰῶνα διάξετε· εἰς δὲ τὴν γῆν, ἔφη, ἀρκείτω τὰ σώματα, ὅταν ἕκαστος τελευτήσῃ, κατακρύπτειν. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν παρήλαυνεν· ὁ δὲ Ἀρμένιος συμπαρέπεμπε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, ἀνακαλοῦντες [1] τὸν εὐεργέτην, τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν. Καὶ τοῦτ᾽ ἐποίουν, ἕως ἐκ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν. Συναπέστειλε δὲ αὐτῷ ὁ Ἀρμένιος καὶ στρατιὰν πλείονα, ὡς εἰρήνης οἴκοι οὔσης. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος ἀπῄει κεχρηματισμένος, οὐχ ἃ ἔλαβε μόνον χρήματα, ἀλλὰ πολὺ πλείονα τούτων ἑτοιμασάμενος διὰ τὸν τρόπον, ὥστε λαμβάνειν ὁπότε δέοιτο. Καὶ τότε μὲν ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν τοῖς μεθορίοις. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τὸ μὲν στράτευμα καὶ τὰ χρήματα ἔπεμψε πρὸς Κυαξάρην, (ὁ δὲ πλησίον ἦν,

pulcherrimè exornatum in militiam mittito: de reliquis autem & marito, & filiabus, & filiis id comparato, quod consecuti quóque ornati elegantiùs atque jucundiùs vitam traducatis: ubi verò quisque defunctus erit, satìs esto, corpora sub terrâ condere. Hæc cùm dixisset progressus est: Armenius autem, cæteríque homines universi *eum* unà deducebant, altâ voce appellantes *plurimorum* beneficiorum auctorem, virum illum bonum. Idque *adsiduè* faciebant, donec extra regionem *suam* deduxissent. Armenius verò majorem etiam exercitum ei adjunxit, quippe qui domi pacem haberet. Atque ità Cyrus abiit, non iis solùm, quas acceperat, pecuniis locupletatus, sed patefactâ *amabili* morum facilitate ad multò his majores viâ, adeò ut *eas*, quoties esset opus, sumere posset. Ac tum quidem in finibus castra metati sunt. Postridiè copias pecuniásque ad Cyaxarem misit, (is autem propè aberat,

1 Τὸν εὐεργέτην, τὸν &c.] Elegantiam simul & emphasin orationi conciliat articuli hæc iteratio; cujus etiam apud Sacros Scriptores exempla reperiuntur: Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Joh. 6. 69. — ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης, ἐν τοῖς οὐρανοῖς — Heb. 8. 1.

ὥσπερ ἔφησεν·) αὐτὸς δὲ σὺν Τιγράνῃ καὶ Περσῶν τοῖς ἀρίστοις ἐθήρα ὅπου ἐπιτυγχάνοιεν θηρίοις, καὶ εὐφραίνετο. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς Μήδους, [1] τὰ χρήματα ἔδωκε τοῖς ἑαυτοῦ ταξιάρχοις, ὅσα ἐδόκει ἑκάστῳ ἱκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾷν εἴ τινας [2] ἄγαιντο τῶν ὑφ᾽ ἑαυτούς· ἐνόμιζε γάρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξιέπαινον ποιήσειε, τὸ ὅλον αὐτῷ καλῶς ἔχειν. Καὶ αὐτὸς δέ, εἴ τί που καλὸν ἴδοι εἰς τὴν στρατιάν, τοῦτο κτώμενος [3] ἐδωρεῖτο τοῖς ἀξιωτάτοις· νομίζων, ὅ, τι καλὸν κἀγαθὸν ἔχοι τὸ στράτευμα, τούτοις ἅπασιν αὐτὸς κεκοσμῆσθαι. Ἡνίκα δὲ αὐτοῖς διεδίδου ὧν ἔλαβεν, ἔλεξεν ὧδέ πως εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιάρχων, καὶ λοχαγῶν, καὶ πάντων οὓς ἐτίμα·

quemadmodùm dixerat;) ipse cum Tigrane ac Persarum optimatibus venabatur ubicunque in feras incidissent, atque *ità* se oblectabat. In Medorum verò regionem cùm pervenisset, suis cohortium præfectis pecunias dedit, quantum *scilicet earum* cuique satìs esse arbitrabatur, ut illi etiam haberent unde suos honoris ergo ornarent, si quos admirarentur: existimabat enim, si quisque partem *exercitûs sibi mandatam* laude dignam redderet, fore ut totus *exercitus* egregiè comparatus esset. Ipse quoque, si quid uspiam videret quod exercitui posset esse ornamento, id ubi comparâsset, dignissimis *quibusque* donabat: quippe qui putaret, quidquid pulchri præclaríque haberet exercitus, id omne sibi ornamento esse. Quando autem ea quæ acceperat iis distribuebat, in hunc ferè modum inter cohortium præfectos, & manipulorum duces, & omnes illos, qui apud ipsum erant in honore, locutus est:

1 Τὰ χρήματα] Stephano placet τῶν χρημάτων, eandémque scripturam dat MS. Bodl. Sed cùm vulgata lectio se non malè habeat, locum suum, me volente, teneat.

2 Αγαιντο] Vulgò, ἄγοιντο. quod cùm convenientem huic loco significationem habere nequeat, meritò Stephanus, exemplaris vetusti auctoritate nixus, in ejus locum ἄγαιντο substituit: quam scripturam sequuntur Interpretes & res ipsa flagitat.

3 Εδωρεῖτο] Stephanus legit, διεδωρεῖτο. At receptae lectioni MS Bodl. & plerique editi sua dant nomina: eáque sana quidem & sincera prorsùs videtur. Alteri autem illi, à Stephano admissæ, viam, ut opinor, stravit hoc, quod mox sequitur, compositum, διεδίδου.

"Ἄνδρες φίλοι, δοκεῖ ἡμῖν εὐφροσύνη τις νῦν παρεῖναι, "καὶ ὅτι εὐπορία τις προσγεγένηται, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ' ὧν "τιμᾶν ἕξομεν οὓς ἂν βουλώμεθα, καὶ τιμᾶσθαι ὡς ἂν ἕκαστος "ἄξιος ᾖ. Πάντως δὴ ἀναμιμνησκώμεθα τὰ ποῖα ἄττα ἔρ-"γα τούτων τῶν ἀγαθῶν ἐστὶν αἴτια· σκοπούμενοι γὰρ εὑρήσετε, "τό, τε ἀγρυπνῆσαι, ὅπου ἔδει, καὶ τὸ πονῆσαι, καὶ τὸ σπεῦσαι, "καὶ τὸ μὴ εἶξαι τοῖς πολεμίοις. Οὕτως οὖν χρὴ καὶ τολοιπὸν "ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι, γιγνώσκοντας ὅτι τὰς μεγάλας ἡδονὰς "καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ μεγάλα ἡ πειθώ, καὶ ἡ καρτερία, καὶ οἱ ἐν "τῷ καιρῷ πόνοι καὶ κίνδυνοι παρέχονται."

Κατανοῶν δὲ ὁ Κῦρος ὡς εὖ μὲν αὐτοὶ εἶχον τὰ σώματα οἱ στρατιῶται πρὸς τὸ δύνασθαι στρατιωτικοὺς πόνους φέρειν, εὖ δὲ τὰς ψυχάς, πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ἐπιστήμονες δὲ ἦσαν τὰ προσήκοντα τῇ ἑαυτῶν ἕκαστος ὁπλίσει, καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἄρχουσιν ἑώρα πάντας εὖ παρε-

"Lætitia quædam, amici, hoc tempore nobis adesse videtur, "tum quòd rerum *omnium* copia quædam *nobis* accesserit, tum "quòd habeamus, unde eos quos velimus honore afficere po-"terimus, & eum quisque quo dignus fuerit honorem conse-"quatur. Omninò autem memoriâ nobis retinendum est, cu-"jusmodi studia sunt horum *nobis* commodorum causæ: nam si "cum animis vestris consideretis, hæc *vos*, & vigilando, cùm opus "erat, & laborando, & accelerando, & nihil hosti cedendo, *con-"sequutos* reperietis. Quapropter deinceps quoque viri fortes si-"tis oportet, statuatísque obedientiam, & tolerantiam, & labo-"rum, ubi poscit occasio, periculorúmque patientiam, magnas "voluptates, & commoda ingentia adferre."

Cùm autem Cyrus animadverteret, milites & corporibus ad labores militares perferendos valere, & animis esse ad contemnendum hostem præparatos, peritos etiam eorum esse, quæ abs quoque armaturæ suæ ratio postularet, ac prætereà omnes ad parendum præ-

σκευασμένους· ἐκ τούτων οὖν ἐπεθύμει τι ἤδη τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους πράττειν· γιγνώσκων ὅτι ἐν τῷ μέλλειν, πολλάκις τοῖς ἄρχουσι καὶ τῆς καλῆς παρασκευῆς ἀλλοιοῦταί τι· ἔτι δ' ὁρῶν ὅτι φιλοτίμως ἔχοντες ἐν οἷς ἀντηγωνίζοντο πολλοὶ καὶ ἐπιφθόνως εἶχον πρὸς ἀλλήλους τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶνδε ἕνεκα ἐξάγειν αὐτοὺς ἐβούλετο εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τάχιστα· εἰδὼς ὅτι οἱ κοινοὶ κίνδυνοι φιλοφρόνως ποιοῦσιν ἔχειν τοὺς συμμάχους πρὸς ἀλλήλους, καὶ οὐκέτι ἐν τούτῳ οὔτε τοῖς ἐν ὅπλοις κοσμουμένοις φθονοῦσιν, οὔτε τοῖς δόξης ἐφιεμένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπαινοῦσι καὶ ἀσπάζονται οἱ τοιοῦτοι τοὺς ὁμοίους· νομίζοντες συνεργοὺς αὐτοὺς τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ εἶναι. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν ἐξώπλισε τὴν στρατιάν, καὶ κατέταξεν ὡς ἐδύνατο κάλλιστά τε καὶ ἄριστα· ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε μυριάρχους, καὶ χιλιάρχους, καὶ ταξιάρχους, καὶ λοχαγούς· οὗτοι γὰρ ἀπολελυμένοι ἦσαν

fectis *suis* paratos esse videret; his utique de causis jam aliquid eorum gerere cupiebat, quæ adversùs hostes suscipi solent: quippe qui intelligeret, in cunctationibus sæpè ducibus usu venire ut apparatus etiam præclari aliquâ ex parte immutati *labefactique* essent: & cùm престереà videret, complures milites, quorum summa comparebat ambitio in iis de quibus erant inter ipsos certamina, sibi etiam mutuò invidere, & hisce de causis quàm primùm eos in hosticum educere volebat; quippe qui sciret pericula communia efficere ut commilitones mutuâ se benevolentiâ complectantur, quique *adeò* non ampliùs, in eo rerum statu, vel iis quibus ornatissima sunt arma, vel iis qui gloriæ cupidi sunt invident, sed potiùs qui tales sint & collaudant & amanter complectuntur sibi similes, quòd *nimirum* eos secum unà communi utilitati inservire existiment. Primùm igitur exercitum penitùs armavit, quámque poterat pulcherrimè & optimè instruxit: deindè duces decem millium, & tribunos, & cohortium præfectos, & manipulorum ductores convocavit; nam hi nullâ erant necessitate adstricti ut

τοῦ καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικοῖς ἀριθμοῖς· καὶ ὁπότε δέοι ἢ ὑπακούειν τῷ στρατηγῷ ἢ παραγγέλλειν τι, οὐδ' ὡς οὐδὲν ἄναρχον κατελείπετο, ἀλλὰ δωδεκαδάρχοις καὶ ἑξαδάρχοις πάντα τὰ καταλειπόμενα διεκοσμεῖτο. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἱ [1] ἐπικαίριοι, παράγων αὐτοὺς, ἐπεδείκνυέ τε αὐτοῖς τὰ καλῶς ἔχοντα, καὶ ἐδίδασκεν ᾗ ἕκαστον ἰσχυρὸν ἦν τῶν συμμαχικῶν. Ἐπεὶ δὲ κἀκείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ ἤδη ποιεῖν τι, εἶπεν αὐτοῖς νῦν μὲν ἀπιέναι ἐπὶ τὰς τάξεις, καὶ διδάσκειν ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ ἅπερ αὐτὸς ἐκείνους, καὶ πειρᾶσθαι αὐτοὺς ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν πᾶσι τοῦ στρατεύεσθαι, ὅπως εὐθυμότατα πάντες ἐξορμῶνται, πρῲ δὲ παρεῖναι ἐπὶ τὰς Κυαξάρους θύρας. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες οὕτως ἐποίουν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν οἱ ἐπικαίριοι ἐπὶ τὰς θύρας.

in ordinum militarium numeris recensiti essent: cúmque vel imperatori parendum sit, vel denuntiandum aliquid, nè sic quidem pars ulla rectoris expers relinquebatur, sed reliquæ omnes copiæ per duodenûm & senûm militum præfectos aptè instruebantur. Postquam verò convenissent ii, quorum præsentiam res ipsa postulabat, eis *præter aciem* deductis & quæ præclarè se haberent ostendebat, & quâ parte valida essent auxilia singula docebat. Cúmque illos etiam gerendi jam aliquid cupidos reddidisset, eos ad præsens quidem ad ordines redire jussit, & suos quemque *milites* edocere, quæ illos ipse *modò docuerat*, omnibusque militiæ cupiditatem injicere conari, ut alacri maximè animo egrederentur omnes, ac manè Cyaxaris ad portas adesse. Et tunc quidem abeuntes ità fecerunt: postridiè autem primâ luce ii, quibus opportunè rerum agendarum cura committi possit, ad portam aderant.

1 Οἱ ἐπικαίριοι] Vox hæc sic in margine MSti Bodl. est exposita; Οἱ ἐπὶ τῶν κεράτων τὰς παρατάξεις καταρτιζόμενοι. At mihi quidem videtur non munus aliquod militare respicere; sed illos omnes denotare, secundùm Æmil. Porti interpretationem, *quorum præsentiam res postularet: quique adeò parati essent ad aliquid opportunè peragendum.* In sequentibus quidem sæpiùs occurrit, atque hoc ferè modo ubique debet intelligi.

Σὺν τούτοις οὖν ὁ Κῦρος εἰσελθὼν πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἤρξατο λόγου τοιοῦδε·

"Οἶδα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ὅτι ἃ μέλλω λέγειν, σοὶ πά-
"λαι δοκεῖ οὐδὲν ἧττον ἢ ἡμῖν· ἀλλ' ἴσως αἰσχύνῃ λέγειν ταῦτα, μὴ
"δοκῇς, ἀχθόμενος ὅτι τρέφεις ἡμᾶς, ἐξόδου μεμνῆσθαι. Επεὶ οὖν σὺ
"σιωπᾷς, ἐγὼ λέξω ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Ημῖν γὰρ δοκεῖ πᾶσιν,
"ἐπείπερ παρεσκευάσμεθα, μὴ ἐπειδὰν ἐμβάλλωσιν οἱ πολέμιοι
"εἰς τὴν σὴν χώραν, τότε μάχεσθαι, μηδ' ἐν τῇ φιλίᾳ καθημένους
"ἡμᾶς ὑπομένειν, ἀλλ' ἰέναι ὡς τάχιστα εἰς τὴν πολεμίαν. Νῦν
"μὲν γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ ὄντες, πολλὰ τῶν σῶν σινόμεθα ἄκοντες·
"ἢν δ' εἰς τὴν πολεμίαν ἴωμεν, τὰ ἐκείνων κακῶς ποιήσομεν ἡδό-
"μενοι. Επειτα νῦν μὲν σὺ ἡμᾶς τρέφεις, πολλὰ δαπανῶν· ἢν δ'
"ἐκστρατευώμεθα, θρεψόμεθα ἐκ τῆς πολεμίας. Ετι δὲ εἰ μὲν μείζων
"τις ἡμῖν κίνδυνος ἔμελλεν ἔσεσθαι ἐκεῖ ἢ ἐνθάδε, ἴσως τὸ ἀσφαλέ-

Itaque cum iis ingreſſus ad Cyaxarem Cyrus, hujuſmodi orationem exorſus eſt:

"Scio quidem ea, Cyaxares, quæ dicturus ſum, jampridem tibi
"non minùs quàm nobis videri: ſed fortaſſis hæc te proferre pu-
"det, nè videaris *ideò* mentionem profectionis facere, quòd gra-
"viter feras te nos alere. Quando tu igitur taces, ego tam tuo
"quàm noſtro nomine rem exponam. Nobis nimirum omnibus
"videtur, cùm parati ſimus, non tunc *demum* pugnandum eſſe,
"cùm hoſtes in regionem tuam irrumpant, neque *illos* nobis in
"amicorum agro ſedentibus expectandos eſſe, ſed in hoſticum
"quàm primùm eundum eſſe. Cùm enim in tuâ nunc ſimus re-
"gione, multis rebus tuis detrimentum inferimus inviti: at ſi ho-
"ſtilem in agrum proficiſcamur, rebus illorum cum voluptate in-
"commodabimus. Præthereà tu nunc quidem, magno tuo ſumptu,
"nos alis: ſin autem *tuos extra fines* exercitum educamus, ex ho-
"ſtili agro victus nobis erit. Jam verò ſi majus aliquod nobis
"iſtic periculum, quàm hìc, immineret, fortaſſis id, quod tutiſſi-

"στατον ἦν ἂν αἱρετέον. Νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, [1] ἐάν τε ἐνθάδε ὑπομένωμεν, ἐάν τε εἰς τὴν ἐκείνων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοὺς δεχώμεθα, ἤν τε ἐπ' ἐκείνους ἰόντες τὴν μάχην συνάπτωμεν. Πολὺ μέντοι ἡμεῖς βελτίοσι καὶ ἐρρωμενεστέραις ταῖς ψυχαῖς τῶν στρατιωτῶν χρησόμεθα, ἢν ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ μὴ ἄκοντες δοκῶμεν ὁρᾷν τοὺς πολεμίους· πολὺ δὲ κἀκεῖνοι μᾶλλον ἡμᾶς φοβηθήσονται, ὅταν ἀκούσωσιν ὅτι οὐχ ὡς φοβούμενοι πτήσσομεν αὐτοὺς οἴκοι καθήμενοι, ἀλλ' ἐπεὶ αἰσθανόμεθα προσιόντας, ἀπαντῶμέν τε αὐτοῖς, ἵν' ὡς τάχιστα συμμίξωμεν, καὶ οὐκ ἀναμένομεν ἕως ἂν ἡ ἡμετέρα χώρα κακῶται, ἀλλὰ φθάνοντες ἤδη δῃοῦμεν τὴν ἐκείνων γῆν. Καίτοι, ἔφη, εἴ τι ἐκείνους μὲν φοβερωτέρους ποιήσομεν, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς θαῤῥαλεωτέρους, πολὺ τοῦτο ἡμῖν ἐγὼ πλεονέκ-

"mum, eligendum esset. Nunc autem & illi futuri sunt iidem, "sive *adeò* hìc *eos* expectemus, seu in illorum regionem progressi "obviam eis eamus; & nos iidem pugnam inituri sumus, sive hìc "eos cùm nosmet invaserint excipiamus, seu adversùs eos pro-"fecti pugnam conseramus. Verùm nos militum animos alacrio-"res multò & firmiores experiemur, si adversùs eos qui infenso "veniunt animo contendamus, & in conspectum hostium non "inviti venire videamur: illi itidem multò nos magìs metuent, "cùm nos audient non ut formidolosos eorum metu percelli ac "domi desidere, sed adventu *hostium* comperto, iis occurrere, ut "quàm celerrimè pugnam conseramus, & non opperiri dum re-"gio nostra infestetur, sed terram eorum antevertendo jam po-"pulari. Atqui si illos, inquit, aliquantùm formidolosiores, & nos "ipsos audentiores reddiderimus, magnam id ego nobis *singula-*

1 Ἐάν τε ἐνθάδε &c.] Ità ex MSto Bodl. locum hanc restituimus. In vulgatis legitur, ἐάν τε ἐνθάδε ἐπιόντες αὐτοῖς μαχώμεθα, ἐάν τε εἰς ἐκείνην ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐρχομένους αὐτοὺς &c. Eam autem, quam damus, lectionem, laudat Stephanus, exprimitque in vertendo loco Leunclavius.

“τημα νομίζω· καὶ τὸν κίνδυνον οὕτως ἡμῖν μὲν ἐλάττω λογίζομαι, “τοῖς δὲ πολεμίοις μείζω, πολὺ ἂν μᾶλλον. Καὶ ὁ πατὴρ αἰεὶ “λέγει, καὶ σὺ φῄς, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὡς αἱ μά-“χαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις.” Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· Κυαξάρης δὲ ἀπεκρίνατο,

Ἀλλ᾽ ὅπως μὲν, ὦ Κῦρε, καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, ἐγὼ ἄχθομαι τρέφων ὑμᾶς, μηδ᾽ ὑπονοεῖτε· τό γε μέντοι ἰέναι εἰς τὴν πολεμίαν, ἤδη καὶ ἐμοὶ βέλτιον εἶναι δοκεῖ πρὸς πάντα. Ἐπεὶ τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁμογνωμονοῦμεν, συσκευαζώμεθα, καὶ ἢν τὰ τῶν θεῶν ἡμῖν θᾶττον συγκαταινῇ, ἐξίωμεν ὡς τάχιστα. Ἐκ τούτου τοῖς μὲν στρατιώταις εἰπὼν συσκευάζεσθαι ὁ Κῦρος, ἔθυε, πρῶτον μὲν Διῒ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς· καὶ ᾐτεῖτο ἵλεως καὶ εὐμενεῖς ὄντας, ἡγεμόνας γίνεσθαι τῇ στρατιᾷ, καὶ παραστάτας ἀγαθοὺς, καὶ συμμάχους, καὶ συμβούλους τῶν ἀγαθῶν. Συμπαρεκάλει δὲ καὶ ἥρωας γῆς Μηδίας

“*remque* commoditatem *adlaturum* existimo; atque hoc equidem “modo nobis minus, hostibus plus periculi, multò magìs *futurum* “statuo. Pater quoque *meus* semper dicit, & tu ais, cæterique “*adeò* omnes consentiunt, de præliis judicium fieri potiùs ex ani-“mis quàm corporum viribus.” Ille quidem hanc orationem habuit: Cyaxares autem respondit,

Tu verò, Cyre, cæterique *vos* Persæ, vos alere mihi grave esse nè suspicemini quidem: sed in hostilem tamen agrum ut progrediamur jam mihi quoque ad omnia melius esse videtur. Quando igitur, ait Cyrus, in eâdem sumus sententiâ, vasa colligamus, & si res divinæ nobis confestim adnuerint, quàm primùm egrediamur. Secundùm hæc cùm militibus edixisset Cyrus ut vasa colligerent, rem sacram Jovi primùm regi, deinde diis cæteris etiam fecit: petebat etiam ut propitii benignique *essent*, & exercitui duces bonique adjutores & socii in re gerendâ, atque utilium consultores *sibi* adessent. Quin etiam heroas Medorum terræ inco-

οἰκήτορας καὶ κηδεμόνας. Ἐπεὶ δ' ἐκαλλιέρησέ τε καὶ ἀθρόον ἦν αὐτῷ τὸ στράτευμα πρὸς τοῖς ὁρίοις, τότε δὴ οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις, [1] ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολεμίαν. Ἐπεὶ δὲ τάχιστα διέβη τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἱλάσκετο χοαῖς, καὶ θεοὺς θυσίαις, καὶ ἥρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας εὐμενίζετο. Ταῦτα δὴ ποιήσας, αὖθις Διὶ πατρῴῳ ἔθυε, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν ἐφαίνετο, οὐδενὸς ἠμέλει.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, εὐθὺς τοὺς μὲν πεζοὺς προαγαγόντες οὐ πολλὴν ὁδὸν, ἐστρατοπεδεύσαντο· τοῖς δ' ἵπποις καταδρομὴν ποιήσαντες, περιεβάλοντο πολλὴν καὶ παντοίαν λείαν. Καὶ τολοιπὸν δὲ μεταστρατοπεδευόμενοι, καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, καὶ δῃοῦντες τὴν χώραν, ἀνέμενον τοὺς πολεμίους. Ἡνίκα δὲ προσιόντες ἐλέγοντο οὐκέτι δέχ' ἡμερῶν ἀπέχειν ὁδὸν, τότε δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ὦ Κυαξάρη, ὥρα δὴ ἀπαντᾶν, καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μήτε τοῖς

las & curatores ſimul invocabat. Cùm autem ſacra ſecunda feciſſet, & ſimul omnis ad fines adeſſet exercitus, tum ſanè bonis uſus avibus hoſtile ſolum invaſit. Et cùm primùm fines tranſiiſſet, illic rurſùs Tellurem etiam libationibus *ſibi* propitiam reddidit, & deos atque heroas Aſſyriæ incolas ſacrificiis placavit. His peractis, rurſùm Jovi patrio rem divinam fecit, nec, ſi quis alius ſe deorum offerret, ullum neglexit.

Poſtquam verò hæc rectè erant conſtituta, ſtatim peditibus itinere non longo promotis, caſtra metati ſunt: equitatu verò incurſione factâ, prædam ingentem ac variam comparârunt. Et deinceps etiam caſtra moventes, & rebus neceſſariis abundantes, & regionem vaſtantes, hoſtes expectabant. Cùm verò adventare, nec jam amplius decem dierum itinere abeſſe dicerentur, tum Cyrus utique ait, Jam tempus eſt, Cyaxares, ut occurramus, nec *committamus ut* vel hoſtibus, vel noſtris metu præpediti videamur, quò

1 Ἐνέβαλεν εἰς &c.] In expeditionem hanc exercitum eduxerunt Cyrus & Cyaxares, Anno M. ſecundùm Uſſerium, 3448. Periodi Julianæ, 4158. ante æram Chriſtianam, 556.

ἡμετέροις, φοβουμένους μὴ ἀντιπροσιέναι· ἀλλὰ δῆλοι ὦμεν ὅτι οὐκ ἄκοντες μαχούμεθα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κυαξάρῃ, οὕτω δὴ ἀεὶ συντεταγμένοι προῄεσαν τοσοῦτον καθ' ἡμέραν, ὅσον ἐδόκει αὐτοῖς καλῶς ἔχειν. Καὶ δεῖπνον μὲν ἀεὶ κατὰ φῶς ἐποιοῦντο, πυρὰ δὲ νύκτωρ οὐκ ἔκαον ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἔμπροσθεν μέντοι τοῦ στρατοπέδου ἔκαον, ὅπως ὁρῷεν μὲν εἴ τινες νυκτὸς προσίοιεν, διὰ τὸ πῦρ, μὴ ὁρῷντο δὲ ὑπὸ τῶν προσιόντων. Πολλάκις δὲ καὶ ὄπισθεν τοῦ στρατοπέδου ἐπυρπόλουν, ἀπάτης ἕνεκα τῶν πολεμίων· ὥστ' ἔστιν ὅτε καὶ κατάσκοποι ἐνέπιπτον εἰς τὰς προφυλακὰς αὐτῶν, διὰ τὸ ὄπισθεν τὰ πυρὰ εἶναι, ἔτι πόρρω τοῦ στρατοπέδου οἰόμενοι εἶναι.

Οἱ μὲν οὖν Ἀσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπειδὴ ἐγγὺς ἀλλήλων τὰ στρατεύματα ἐγίγνετο, τάφρον περιεβάλλοντο· ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ βάρβαροι [1] βασιλεῖς, ὁπόταν στρατοπεδεύωνται· (τά-

minùs adversùs ipsos progrediamur; sed palam declaremus, nos non invitè prælium inituros. Hæc cùm Cyaxari quoque placerent, ità demum semper instructi tantum quotidie procedebant, quantum ipsis commodum videbatur. Et cœnam quidem semper luce sumebant, noctu verò ignes in castris non accendebant: veruntamen ante castra accendebant, ut ignis adjumento cernerent quidem, si qui noctu accederent, ipsi autem ab accedentibus non cernerentur. Sæpenumerò etiam post castra, hostium fallendorum causâ, ignes accendebant; adeò ut nonnunquam speculatores in primas ipsorum excubias inciderent, rati se procul adhuc à castris abesse, propterea quòd ignes post castra *excitati* essent.

Et Assyrii quidem cum iis quos secum habebant, cùm *jam* exercitus propè ad se invicem accessissent, fossâ se cingebant; quod barbari reges hodiéque faciunt, castra quoties metantur: (fossâ

1 Βασιλεῖς, ὁπόταν &c.] In loci hujus distinctione Stephanum sequendum duxi; nisi quòd verba ista, τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν, notis parentheseωs cingere mallem. His additis, facilis exsurgit loci sententia, quæ impedita ferè & dubia est, secundùm vulgares has interpungendi rationes, οἱ βάρβαροι βασιλεῖς. ὁπόταν στρατοπεδεύων), &c. &, — βάρβαροι βασιλεῖς ὁπόταν &c.

φρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν) ἴσασι γὰρ ὅτι ἱππικὸν στράτευμα ἐν νυκτὶ ταραχῶδές ἐστι καὶ δύσχρηστον, ἄλλως τε καὶ βάρβαρον. [1] Πεποδισμένους γὰρ ἔχουσι τοὺς ἵππους ἐπὶ ταῖς φάτναις· καὶ εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔργον δὲ χαλινῶσαι, ἔργον δ' ἐπισάξαι, ἔργον δ' ἐπιθωρακίσασθαι· ἀναβάντας δ' ἐφ' ἵππων ἐλάσαι διὰ τοῦ στρατοπέδου παντάπασιν ἀδύνατον. Τούτων δὴ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα περιβάλλονται· καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκεῖ, τὸ ἐν ἐχυρῷ εἶναι, καὶ ἐξουσίαν παρέχειν ὅταν βούλωνται μὴ μάχεσθαι. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγίγνοντο. Ἐπεὶ δὲ προσιόντες ἀπεῖχον [2] ὅσον παρασάγγην, οἱ μὲν Ἀσσύριοι οὕτως ἐστρατοπεδεύοντο ὥσπερ εἴρηται, ἐν περιτετα-

autem ſe facillimè ob manuum multitudinem circundant) nôrunt enim copias equeſtres noctu eſſe turbulentas difficilémque earum eſſe uſum, præſertim ſi barbaræ ſint. Nam equos habent ad præſepia pedibus alligatos; & ſi quis *adeò* eos invadat, operoſum eſt noctu equos ſolvere, frænare operoſum, operoſum inſternere, operoſum induere loricas: & ubi *tandem* equos conſcenderint fieri prorſùs nequit ut *equites iis* per caſtra vehantur. His omnibus de cauſis cùm alii *barbari* tum illi munimentis ſe circundant: ſimul etiam exiſtimant, ſi in locis ſint munitis, ſe quoque poteſtatem habere prælii, cùm velint, non committendi. Et hæc quidem dum agerent, alter alteri adpropinquare cœpit. Cúmque *jam* utroque *ad alterum* accedente paraſangæ ferè intervallo inter ſe diſtarent, Aſſyrii ità, utì dictum eſt, caſtra ponebant, loco quidem

1 Πεποδισμένους γὰρ &c.] De Barbarorum equis eadem ferè Noſter, ἀναβ. lib. 3. p. 184. *edit. Steph.* tradit. οἵ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται, καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ, τοῦ μὴ φεύγειν ἕνεκα, εἰ λυθείησαν. ἐάν τε τὶς θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ, καὶ χαλινῶσαι δεῖ, καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. Notandum autem eſt, Xenophontem, loco citato, *equitem* loricâ munitum deſcripſiſſe, qui tamen eandem armaturam ipſi *equo* hic tribuit. "Equos enim pariter equiteſque Perſarum ſerie laminarum graves fuiſſe," Curtius lib. 3. c. 11. ait. Idem, lib. 4. c. 9. "Equitibus equiſque tegumenta erant ex ferreis laminis ſerie inter ſe connexis." Vide ſis Suidam ad vocem Θώραξ.

2 Ὅσον παρασάγ[γην]] De hâc viæ menſurâ vide quæ jam notavimus, lib. 2. p. 161.

φρουρουμένῳ μὲν, καταφανεῖ δέ· ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἐδύνατο ἐν ἀφανεστάτῳ, κώμας τε καὶ γεωλόφους ἐπίπροσθεν ποιησάμενος· νομίζων πάντα [1] τὰ πολεμικὰ, ἐξαίφνης ὁρώμενα, φοβερώτερα τοῖς ἐναντίοις εἶναι. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα, ὥσπερ ἔπρεπε, προφυλακὰς ποιησάμενοι ἑκάτεροι ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Ἀσσύριος καὶ ὁ Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατεύματα ἐν τῷ ἐχυρῷ· Κῦρος δὲ καὶ Κυαξάρης συνταξάμενοι περιέμενον, ὡς, εἰ προσίοιεν οἱ πολέμιοι, μαχούμενοι. Ὡς δὲ δῆλον ἐγένετο ὅτι οὐκ ἐξίοιεν οἱ πολέμιοι ἐκ τοῦ ἐρύματος, οὐδὲ μάχην ποιήσοιντο ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κυαξάρης καλέσας τὸν Κῦρον καὶ πάντας τοὺς ἐπικαιρίους, ἔλεξε τοιάδε· Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ τυγχάνομεν συντεταγμένοι, οὕτως ἰέναι πρὸς τὸ τῶν ἀνδρῶν ἔρυμα, καὶ δηλοῦν ὅτι θέλομεν μάχεσθαι. Οὕτω γὰρ, ἔφη, ἐπειδὰν μὴ

fosſâ *ductâ* munito, ſed aperto: Cyrus autem, *loco*, quantum *ſanè* poterat, ab adſpectu remotiſſimo, *ſua faciebat caſtra*, & vicis & tumulis à fronte objectis; in bellis omnia, exiſtimans, ſubitò conſpecta, adverſariis eſſe formidabiliora. Et illâ quidem nocte, quemadmodùm par erat, utrique conſtitutis *ante caſtra* excubiis quieti ſe dederunt.

Poſtridiè Aſſyrius & Crœſus, ducéſque cæteri copias intra munitiones quieſcere juſſerunt: Cyrus autem & Cyaxares inſtructis ſuis, tanquam pugnaturi, ſi hoſtes accederent, expectabant. Cùm autem *jam* pateret, hoſtes extra munitionem non prodituros, neque manum illo *quidem* die conſerturos, Cyaxares arceſſito Cyro & omnibus quos adeſſe oporteret, in hanc ferè ſententiam loquutus eſt: Nobis, viri, inquit, exiſtimo ſic, utì nunc inſtructi ſumus, ad horum munitiones procedendum eſſe, ac declarandum nos pugnandi cupidos eſſe. Hoc enim modo, ait, ubi contra nos illi

1 Τὰ πολεμικά] Hanc lectionem exhibent edit. Ald. & Argentor; quæ à MSto etiam Bodl. firmata eſt. Leunclavius autem, Stephanus, aliíque malè dant πολέμιοι & illam alteram, quam recepimus, vocem margini adſcripſerunt.

ἀντεπεξίωσιν ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον [1] θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν· οἱ πολέμιοι δὲ τὴν τόλμαν ἰδόντες ἡμῶν, μᾶλλον φοβηθήσονται. Τούτῳ μὲν δὴ οὕτως ἐδόκει. Ὁ δὲ Κῦρος ἔφη, Μηδαμῶς πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κυαξάρη, οὕτω ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ ἤδη ἐκφανέντες πορευσόμεθα ᾗ σὺ κελεύεις, νῦν τε προσιόντας ἡμᾶς οἱ πολέμιοι θεάσονται οὐδὲν φοβούμενοι, εἰδότες ὅτι ἐν ἀσφαλεῖ εἰσι τοῦ μηδὲν παθεῖν· ἐπειδάν τε μηδὲν ποιήσαντες ἀπίωμεν, πάλιν καθορῶντες ἡμῶν τὸ πλῆθος πολὺ ἐνδεέστερον τοῦ ἑαυτῶν, [2] καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι πολὺ ἐῤῥωμενεστέραις ταῖς γνώμαις. Νῦν δ', ἔφη, εἰδότες μὲν ὅτι πάρεσμεν, οὐχ ὁρῶντες δὲ ἡμᾶς, εὖ τοῦτο ἴστω, οὐ καταφρονοῦσιν, ἀλλὰ φροντίζουσι τί ποτε τοῦτ' ἐστὶ, καὶ διαλεγόμενοι περὶ

non prodierint, nostri audentiores se in omnibus præbebunt; & hostes, audaciâ nostrâ perspectâ, magis *sibi* metuent. Et huic quidem ità visum erat. At verò Cyrus, Nè per deos, Cyaxares, ità faciamus, inquit. Nam si in conspectum jam *illorum*, quod tu *nos* hortaris, prodierimus, & in hoc tempore nos accedentes sine ullo metu spectabunt hostes, qui in tuto se esse sciant, ut accidere quid ipsis adversi nequeat; & *deindè*, cùm nullâ re gestâ recedemus, rursùs *ii* copias nostras suis multò inferiores numero conspicientes, *eas* contemnent, crastinóque die animis multò firmioribus prodibunt. Nunc autem cùm nos adesse sciant, neque tamen videant, hoc certò scias, non contemptui habent, sed quid tandem hoc sibi velit solicitè cogitant, atque *etiam*, sat scio inter se collo-

1 Θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν] Editi ferè omnes dant, θαῤῥήσουσιν ἂν ἐπιᾶσιν. quæ nullum sanè sensum pariunt: in marginibus iidem exhibent, θαῤῥήσαντες ἐπίασιν, (quam lectionem Leunclavius, Gabrielius, aliique Interpretes expressisse videntur) &, θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν, quam exemplar, quo usus est Philelphus, præstitit, (reddit enim, *tum nostri omnibus in rebus audentiores futuri sunt*) & tantùm non repræsentat MS. Bodl. in quo scribitur θαῤῥήσουσιν ἂν ἅπασιν. Et hanc quidem scripturam, mutatâ solùm particulâ ἂν in præpositionem ἐν, cæteris præferendam duximus. Huic etiam favet liber *Argentor.* impressus, qui dat, θαῤῥήσουσιν ἂν ἐπὶ πᾶσιν.

2 Καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι] A futuro ad præsens tempus transire solent Auctores, ad *certitudinem celeritatémque* eventûs indicandam, & rem futuram ob oculos quasi jam ponendam. Hujusmodi temporis enallage apud Sacros Scriptores crebrò reperitur: Mat. 17. 11. Ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, &c. Joh. 1. 15. Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος &c. &, 20. 17. Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου &c.

ἡμῶν, ἐγὼ οἶδ' ὅτι οὐδὲν παύονται. Οταν δ' ἐξίωσι, τότε δεῖ αὐτοῖς ἅμα φανερούς τε ἡμᾶς γενέσθαι καὶ ἰέναι εὐθὺς ὁμόσε, εἰληφότας αὐτοὺς ἔνθα πάλαι ἐβουλόμεθα. Λέξαντος δὲ οὕτω Κύρου, συνέδοξε καὶ ταῦτα Κυαξάρει καὶ τοῖς ἄλλοις. Καὶ τότε μὲν δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, καὶ πυρὰ πολλὰ πρὸ τῶν φυλακῶν καύσαντες, ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῴ Κῦρος μὲν [1] ἐστεφανωμένος ἔθυε, παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοτίμοις ἐστεφανωμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ παρεῖναι. Επεὶ δὲ τέλος εἶχεν ἡ θυσία, συγκαλέσας αὐτοὺς, ἔλεξεν·

"Ανδρες, οἱ μὲν θεοὶ, ὡς [2] οἵ τε μάντεις φασὶ, καὶ ἐμοὶ συνδοκεῖ, "μάχην τ' ἔσεσθαι προαγγέλλουσι, καὶ νίκην διδόασι, καὶ σωτηρίαν "προϋπισχνοῦνται ἐν τοῖς ἱεροῖς. Εγὼ δὲ ὑμῖν μὲν παραινῶν ὁποίους τι-

qui de nobis non desinunt. Ubi verò prodierint, tum *demum* & exhibeamus nos conspiciendos eis, & continuò concurramus oportet, deprehensis iis illic ubi jamdudum cupiebamus. In hunc modum Cyrus cùm loquutus esset, Cyaxaris hæc aliorúmque adsensu erant approbata. Et tunc quidem cœnati, constitutis excubiis, & multis ante has excitatis ignibus, quieti se dederunt. Postridiè autem manè Cyrus coronatus rem sacram faciebat, & cæteris etiam *Persis*, qui dicti sunt ὁμότιμοι, coronati sacris adessent edixit. Peracto autem sacrificio, convocatis illis, *hanc* orationem habuit:

"Dii quidem, viri, quemadmodùm & aruspices aiunt, & mihi "quoque videtur, prælium fore prænuntiant, & victoriam lar-"giuntur, & incolumitatem à sacris *captis præsagiis* pollicentur. "Me verò pudeat vos commonefacere *velle*, quales vos in hujus-

1 Εστεφανωμένος ἔθυε] Coronam, eámque præcipuè myrteam, sumpsisse Persas sacrificia facturos testatur etiam Herodotus, lib. 1. c. 132. Τῶνδε ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα.

2 Οἵ τε μάντεις] *Magos vult*, qui apud Persas, teste Strabone, p. 1106. T. 2. ut μάντεις apud Græcos aliásque gentes, ob vaticinandi artem in honore erant. Huic suffragatur Herodotus, qui, loco modò citato, dicit, ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. Ælianus etiam, inter cæteras quas Magi calluerunt artes, vaticinationem recenset, *Var. Hist.* lib. 2. c. 17 Η τῶν ἐν Πέρσαις μάγων σοφία, τά τε ἄλλα οἶδεν, καὶ δὴ καὶ μαντεύεσθαι.

"ναὶ χρὴ εἶναι ἐν τῷ τοιῷδε, αἰσχυνοίμην ἄν· οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα
"ἐπίσης ἐμοὶ ἐπισταμένους, καὶ ταῦτα μεμελετηκότας τε καὶ ἀκηκοότας
"καὶ ἀκούοντας διὰ τέλους, ἅπερ ἐγὼ, ὥστε καὶ ἄλλους εἰκότως ἂν δι-
"δάσκοιτε τάδε. Εἰ δὲ μὴ τυγχάνετε κατανενοηκότες, ἀκούσατε.
"[1] Οὓς γὰρ νεωστὶ συμμάχους τε ἔχομεν καὶ πειρώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς
"ὁμοίους ποιεῖν, τούτους δεῖ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν ἐφ᾽ οἷς τε ἐτρεφό-
"μεθα ὑπὸ Κυαξάρους, ἅ τε ἠσκοῦμεν, ἐφ᾽ ἅ τε αὐτοὺς παρακε-
"κλήκαμεν, ὥστε ἄσμενοι ἀνταγωνισταὶ ἡμῖν ἔφασαν ἔσεσθαι. Καὶ
"τοῦτο δὲ αὐτοὺς ὑπομιμνήσκετε, ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα δείξει ὧν ἄξιος
"ἕκαστός ἐστιν. Ὧν γὰρ ἂν ἄνθρωποι ὀψιμαθεῖς γένωνται, οὐδὲν θαυ-
"μαστὸν εἴ τινες αὐτῶν καὶ τοῦ ὑπομνήσοντος δέονται· ἀλλ᾽ ἀγαπητὸν εἰ
"καὶ ἐξ ὑποβολῆς δύναιντο ἄνδρες ἀγαθοὶ εἶναι. Καὶ ταῦτα μέντοι

"modi rerum ſtatu eſſe oporteat: nam vos hæc æquè tenere novi
"ac meipſum, eadémque, quæ ipſe, ſtudioſè *vos* curâſſe, audîſſe,
"atque *adhuc* etiam adſiduè audire, ut vel alios jure hæc docere
"poſſitis. Si tamen *hæc* nondum perſpexiſtis, *me* audite. Ii nem-
"pe, quos paulò ante & ſocios *nobis* adſcivimus, & nobis ipſis ſi-
"miles efficere conamur, vobis admonendi ſunt, quem ad finem
"nos aluerit Cyaxares, quæ noſtræ fuerint exercitationes, ad
"quæ *demum* eos ità cohortati ſimus, ut libenti ſe animo nobis
"æmulos fore dixerint. Hoc quoque eos admonete, hunc ipſum
"diem declaraturum eſſe, quibus quiſque præmiis dignus ſit.
"Nam quas res ſerò diſcunt homines, in iis minimè mirum eſt
"quoſdam admonitore egere: ſed boni conſulendum eſt, ſi vel
"*aliorum* monitu viri fortes eſſe poſſint. Atque hæc quidem

1 Οὓς γάρ] Particula γὰρ non *reddendæ cauſæ*, uti plerumque, hoc in loco inſervit; ſed *declarandi* aut *explanandi* vim habet. Ab eâ ſimili planè modo narrationem orditur Evangeliſta Matt. 1. 18. *Μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ* &c. In cujus loci interpretationem ſic ingreditur Maldonatus: *noſter interpres non legit* γὰρ *cauſalem particulam, nec ego legendam arbitror, quòd ſenſum non juvet, & impedit*. Nollem hæc dixiſſe Interpretem, cæteroqui doctum & laude dignum. Si totum comma cum hoc loco Xenophonteo conferas, eandem, ni fallor, harum vocularum δὲ & γὰρ ſignificationem, eandémque adeò orationis ſtructuram, utrobique invenies. Confer. etiam Act. 19. 35.

"προτρέποντες, ἅμα καὶ ὑμῶν αὐτῶν πεῖραν λήψεσθε. Ὁ μὲν γὰρ δυνάμενος ἐν τῷ τοιῷδε καὶ ἄλλους βελτίους ποιεῖν, εἰκότως ἂν ἤδη καὶ ἑαυτῷ συνειδείη τελέως ἀγαθὸς ἀνὴρ ὤν· ὁ δὲ τὴν τούτων ὑπόμνησιν [1] αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τοῦτο ἀγαπῶν, εἰκότως ἂν ἡμιτελῆ αὐτὸν νομίζοι. Τούτου δ' ἕνεκεν οὐκ ἐγώ, ἔφη, αὐτοῖς λέγω, ἀλλὰ ὑμᾶς κελεύω λέγειν, ἵνα καὶ [2] ἀρέσκειν ὑμῖν πειρῶνται· ὑμεῖς γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς, ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ μέρει. Εὖ δ' ἐπίστασθε, ἔφη, ὡς ἂν θαρροῦντας τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπιδεικνύητε, καὶ τούτους καὶ ἄλλους πολλοὺς οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ θαρρεῖν διδάξετε." Τέλος εἶπεν ἀπιόντας ἀριστᾶν ἐστεφανωμένους, καὶ σπονδὰς ποιησαμένους ἥκειν εἰς τὰς τάξεις αὐτοῖς στεφάνοις. Ἐπεὶ δ' οὗτοι ἀπῆλθον, αὖθις τοὺς οὐραγοὺς προσεκάλεσε, καὶ τούτοις αὖ τοιάδε ἔλεξεν·

"dum agetis, ſimul de vobis etiam periculum facietis. Nam qui alios in hujuſmodi rerum articulo fortiores reddere poſſit, is ſibi quoque procul dubio jam conſcius fuerit, virum ſe perfectè bonum eſſe: qui verò hæc ſibi ſoli ſuggerere poteſt, atque hoc ſibi ſatìs eſſe ducit, *is* meritò ſe ex dimidiâ *tantùm* parte perfectum exiſtimet. Eam autem ob rem ego *quidem hæc* ipſis non expono, ſed vobis exponenda mando, ut *nimirum* ſe vobis quoque probare ſtudeant: vos enim eſtis eis proximi, ſuæ *nempe* quiſque parti. Fore etiam ſciatis *velim*, ait, ut, quamdiu voſmet fiduciæ plenos eis oſtenderitis, cùm hos tum multos alios non verbo, ſed re ipſâ fidenti eſſe animo doceatis." Tandem edixit, coronati pranſum irent, peractíſque libationibus cum ipſis coronis ad ordines venirent. Hi autem cùm abiiſſent, agminis extremi duces advocavit, & his viciſſim hujuſmodi verba fecit:

1 *Αὐτὸς μόνος* &c.] Muretus legendum putat, *αὐτὸς μόνως ἔχων, καὶ τούτῳ ἀγαπῶν.* Sed non eſt, cur receptam lectionem deſeramus, à quâ ſtant libri editi & MS. Bodl.

2 *Ἀρέσκειν*] Miles is dicitur *ἀρέσκειν*, qui in munere militari fungendo diligentiam ſuam peritiámque ità probat, ut ducis ſibi benevolentiam conciliet. Sic Apoſtolus etiam, 2 Tim. 2. 4. de milite hoc verbo utitur: — *ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ.*

"Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ τῶν ὁμοτίμων γεγόνατε, καὶ ἐπι-
"λελεγμένοι ἐστὲ, οἳ δοκεῖτε τὰ μὲν ἄλλα τοῖς κρατίστοις ὅμοιοι
"εἶναι, τῇ δ' ἡλικίᾳ καὶ φρονιμώτεροι. Καὶ τοίνυν χώραν ἔχετε
"οὐδὲν ἧττον ἔντιμον τῶν πρωτοστατῶν· ὑμεῖς γὰρ ὄπισθεν ὄντες τούς τ'
"ἀγαθοὺς ἂν, ἐφορῶντες καὶ ἐπικελεύοντες αὐτοῖς, ἔτι κρείττους
"[1] ποιοῖτε· εἴτε τις μαλακίζοιτο, καὶ τοῦτον ὁρῶντες οὐκ ἂν ἐπι-
"τρέποιτε αὐτῷ. Συμφέρει δ' ὑμῖν, εἴπερ τῳ καὶ ἄλλῳ, τὸ νι-
"κᾶν, καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ βάρος [2] τῆς στολῆς. Ἂν δ'
"ἄρα ὑμᾶς καὶ οἱ ἔμπροσθεν ἀνακαλοῦντες ἕπεσθαι παρεγ-
"γυῶσιν, ὑπακούετε αὐτοῖς· καὶ ὅπως μηδ' ἐν τούτῳ αὐτῶν

"Vos, Persæ, & in eorum, qui ὁμότιμοι appellantur, ordinem co-
"optati, & delecti *quidam* estis, qui in rebus quidem cæteris præ-
"stantissimis pares videmini, & per ætatem etiam prudentiores.
"Itaque locum non minùs honestum, quàm ipsi præfecti, tenetis:
"nam cùm in extremo sitis agmine, viros fortes intuendo eósque
"cohortando, fortiores etiam efficiatis; & si quis remissior fue-
"rit, hunc itidem observando, *ignaviæ indulgere* eum non sinetis.
"Vobis autem, si cuiquam alii, expedit, victoriâ potiri, tum ob
"ætatem, tum ob armaturæ pondus. Itaque si ii qui primum in
"acie locum tenent vos inclamando ad sequendum hortati fue-
"rint, ipsis *velim* obtemperetis: & *videte* nè hâc in parte eis sitis

1 Ποιοῖτε] Sic rescripsi Stephanum secutus & MStum Bodl. Distinctionem quoque minorem posui ante ἐφορῶντες, ut particula ἂν ad verbum suum ποιοῖτε faciliùs referatur, eademque clariùs hìc adpareat structura, ac in sequentibus his, —— οὐκ ἂν ἐπιτρέποιτε αὐτῷ. Vulgò autem est, ἔτι κρείττους ποιεῖτε.

2 Τῆς στολῆς] Στολὴ, hoc in loco, non de *vestibus*, aut *vestium genere*, (ut ferè alibi) sed de toto *ornatu & cultu corporis*, etiam eo, qui unicè in *armis* consistit, adhibetur. Et hæc quidem significatio, fontem si respexeris à quo στολὴ cadit, jure ei tribuenda est. Sic enim Phavorinus, Στολὴ, ἀπὸ τοῦ στέλλω. Moschopulus autem στέλλω exponit, κοσμῶ. Et στέλλεσθαι peculiariter de *armorum ornatu* usurpat *Dionys. Halic.* T. 1. p. 296. — κοῦφη ἐσταλμένους ὁπλίσει. &, p. 337. dicit, Castorem & Pollucem Romæ in foro conspectos fuisse πολεμικὰς ἐνδεδυκότας στολάς. His adjicienda est Æliani auctoritas, *Hist. Var.* lib. 3. c. 14. Ξενοφῶντι ἔμελε τῶν ἄλλων σπουδαίων, καὶ οὖν καὶ ὅπλα καλὰ ἔχειν. Νικῶντα γὰρ, ἔλεγε, τοὺς πολεμίους τὴν καλλίστην στολὴν ἁρμόττειν· καὶ ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι καλῶς ἐν καλῇ τῇ πανοπλίᾳ. ubi στολὴ, haud dubiè, *armaturam*, seu *ornatum militarem* notat, cùm in sequentibus de armis tantùm agitur. Consule ipsum Auctorem & quæ Cl. Perizonius ad verba adlata notavit.

"ἡττηθήσεσθε ἀντιπαρακελευόμενοι αὐτοῖς, θᾶττον [1] ἡγεῖσθαι ἐπὶ
"τοὺς πολεμίους. Καὶ ἀπιόντες, ἔφη, ἀριστήσαντες καὶ ὑμεῖς, ἥκε-
"τε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐστεφανωμένοι εἰς τὰς τάξεις." Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον ἐν τούτοις ἦσαν· οἱ δ' Ἀσσύριοι [2] καὶ δὴ ἠριστηκότες ἐξῄεσάν τε θρασέως, καὶ παρετάττοντο ἐρρωμένως. Παρέταττε δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ἅρματος παρελαύνων, καὶ τοιάδε παρεκελεύετο·

"Ἄνδρες Ἀσσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι. Νῦν
"γὰρ περὶ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν καὶ περὶ γῆς ἐν ᾗ ἔφυ-
"τε, καὶ περὶ οἴκων ἐν οἷς ἐτράφητε, καὶ περὶ γυναικῶν δὲ καὶ
"τέκνων, καὶ περὶ πάντων ὧν [3] κέκτησθε ἀγαθῶν. Νικήσαντες

"inferiores, *nimirum* in eis vicissim adhortandis, ut majori cum
"celeritate adversùs hostes præeundo ducant. *Nunc* abite, inquit,
"& pransi cùm eritis, ad ordines unà cum aliis coronati acce-
"dite." Et in his quidem rebus Cyri milites occupati erant: Assyrii autem, jam pransi quoque, audacter *è castris* prodibant, & acie instructâ præsentibus animis stabant. Instruebat autem eos rex ipse, curru vectus, & verbis hujusmodi cohortabatur:

"Nunc *vos*, Assyrii, viros esse fortes oportet. Jam enim de vi-
"tâ vestrâ certamen *vobis propositum* est, & de solo in quo estis or-
"ti, & de domiciliis in quibus educati, & de uxoribus etiam li-
"beríque, & de bonis quæ possidetis universis. Nam si victoriâ

1 Ἡγεῖσθαι] Scripturam hanc vulgatâ illâ, ἡγεῖσθε, potiorem rectè judicant Stephanus, Leunclavius & Camerarius. Interpretes tamen ἡττηθήσεσθε ab illo participio, ἀντιπαρακελευόμενοι, separant, perinde hunc locum reddentes ac si ἀντιπαρακελεύεσθε legeretur. Ego verò Stephano libentiùs adsentior qui illud cum verbo ἡττηθήσεσθε cohærere putat, perinde ac si diceretur, ὅπως μὴ ἐν τούτῳ ἡττηθήσεσθε, τῷ ἀντιπαρακελεύεσθαι αὐτοῖς θᾶττον ἡγεῖσθαι: & eam hìc cum ὅπως dicit esse ellipsin, cujus antea mentio facta est lib. I. p. 32. Cæterùm præceptum hoc paulò post servatum videmus; cùm enim dixerat, παρεκάλουν ἀλλήλους ἕπεσθαι, subjungit, οἱ δ' ὄπισθεν, αὐτῶν ἀκούοντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἡγεῖσθαι ἐρρωμένως.

2 Καὶ δὴ &c.] Muretus hìc quoque, ut alibi sæpè, δὴ pro ἤδη vitiosè legi existimat. Non malè.

3 Κέκτησθε] Leunclavius contextui inseruit πέπασθε, rejecto ad marginem κέκτησθε, quod illius glossam putat, imperitiâ librarii loco non debito positam. Stephanus quoque πέπασθε non improbat; cùm id à Xenophonte, cui familiaria satìs sunt verba poëtica, non uno loco, apud *Exped.* usurpatum esse constet. Sed, cùm editi omnes & MS. Bodl. Leunclavii conjecturæ adversentur, à vulgatâ lectione haud satìs causæ est cur recedamus.

"μὲν γὰρ, ἁπάντων τούτων ὑμεῖς, ὥσπερ πρόσθεν, κύριοι ἔσεσθε· εἰ "δ' ἡττηθήσεσθε, εὖ ἴστε ὅτι παραδώσετε ταῦτα πάντα τοῖς πολε-"μίοις· [1] ἅ τε οὖν νίκης ἐρῶντες, μένοντες μάχεσθε. [2] Μωρὸν γὰρ, "τὸ κρατεῖν βουλομένους, τὰ τυφλὰ τοῦ σώματος καὶ ἄοπλα καὶ ἄχει-"ρα ταῦτα ἐναντία τάττειν τοῖς πολεμίοις φεύγοντας. Μωρὸς δὲ "καὶ εἴ τις ζῆν βουλόμενος φεύγειν ἐπιχειροίη· εἰδὼς ὅτι [3] οἱ μὲν "νικῶντες σώζονται, οἱ δὲ φεύγοντες ἀποθνήσκουσι μᾶλλον τῶν με-"νόντων. Μωρὸς δὲ καὶ εἴ τις χρημάτων ἐπιθυμῶν, ἧτταν προσίεται. "Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τά τε ἑαυτῶν σώζουσι, καὶ [4] τὰ

"potiti fueritis, horum omnium domini vos, ut anteà, futuri "eſtis: ſin victi fueritis, certò vos ſcire volo hoſtibus iſthæc "omnia vos tradituros eſſe: itaque tanquam victoriæ cupidi, "conſtanter pugnam ſuſtinete. Quippe ſtultum eſt, eos qui ſu-"periores eſſe velint, cæcas corporis partes & armis ac manibus "deſtitutas per fugam hoſtibus obvertere. Stultus item, quicun-"que vitæ cupidus in fugam ſe convertat; cùm ſciat victores qui-"dem ſervari incolumes, fugientes autem citiùs interire quàm re-"ſiſtentes. Eſt & is ſtultus qui opum cupidus, vinci ſe patitur. "Nam quis ignorat, victores & ſuas res conſervare, & illorum

1 Ἅ τε] Sic edidit Leunclavius; nec aliter Stephanus legendum conjicit. Editio autem Eton. dat οἵ τε οὖν, Ald. οἷοι τε οὖν. Flor. εἶτε οὖν. Non ità commodé.

2 *Μωρὸν γὰρ* &c.] Locum hunc plus vice ſimplici imitatum eſſe Salluſtium jam olim annotârunt eruditi? *Bel. Cat.* c. 61. "Nam, "in fugâ ſalutem ſperare, cùm arma, quîs "corpus tegitur, ab hoſtibus averteris, ea "verò dementia eſt." Et *Jugur.* c. 115. edit. Cant. "— nec quenquam decere, qui ma-"nus armaverit, ab inermis pedibus auxi-"lium petere, in maximo metu nudum & "cæcum corpus ad hoſtes vertere." Sic ferè Ulyſſem compellat Diomedes, Il. θ'. v. 94. & ſeq.

Πῆ φεύγεις, μετὰ νῶτα βαλὼν, κακὸς ὣς, ἐν ὁμίλῳ;
Μή τίς τοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ·

3 *Οἱ μὲν νικῶντες* &c.] Xenophontem ad illud Homericum alluſiſſe putat Æmil. Portus, Il. ε'. v. 531.

Αἰδομένων τ' ἀνδρῶν πλέονες σόοι, ἠὲ πέφανται.

Eodem ſenſu, nec aliis penè verbis, Noſter, ἀναβ. γ'. p. 180. *edit. Steph.* ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾷν. τῶν μὲν γὰρ νικώντων, τὸ κατακαίνειν. τῶν δὲ ἡττωμένων, τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί. Καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω. τῶν γὰρ νικώντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν, καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

4 Τὰ τῶν ἡττωμένων] Leunclavius & Stephanus dant τὰ τῶν πολεμίων ἡττωμένων. Notam tamen ſuſpectæ vocis πολεμίων illi infixerunt. Eam autem planè neſciunt libri Ald. & Eton. & MS. Bodl. & rectè quidem abeſſe vel ipſa modò ex ἀναβ. lib. 3. adlata verba docent, — καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

“τῶν ἡττωμένων προσλαμβάνουσιν· οἱ δ' ἡττώμενοι ἅμα ἑαυ-
“τούς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποβάλλουσιν;” Ὁ μὲν δὴ Ἀσσύριος ἐν τούτοις ἦν·

Ὁ δὲ Κυαξάρης πέμπων πρὸς τὸν Κῦρον ἔλεγεν ὅτι ἤδη καιρὸς εἴη ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἔτι ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἔξω τοῦ ἐρύματος, ἐν ᾧ ἂν προσίωμεν, πολλοὶ ἔσονται· μὴ οὖν ἀναμένωμεν ἕως ἂν πλείους ἡμῶν γένωνται, ἀλλ' ἴωμεν ἕως ἔτι οἰόμεθα εὐπετῶς αὐτῶν κρατῆσαι ἄν. Ὁ δ' αὖ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ὦ Κυαξάρη, εἰ μὴ ὑπὲρ ἥμισυ αὐτῶν ἔσονται οἱ ἡττηθέντες, εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς μὲν ἐροῦσι, φοβουμένους τὸ πλῆθος, τοῖς ὀλίγοις ἐπιχειρῆσαι· αὐτοὶ δὲ οὐ νομίσουσιν ἡττῆσθαι· [1] ἀλλ' ἄλλης σοι μάχης δεήσειεν, ᾗ ἂν ἄμεινον ἴσως βουλεύσαιντο ἢ νῦν βεβούλευνται, παραδόντες ἑαυτοὺς ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥσθ' ὁπόσοις ἂν βουλώμεθα αὐτῶν μάχεσθαι. Οἱ μὲν δὴ ἄγγελοι ταῦτα ἀκούσαντες ᾤχοντο.

“præterea quos vicerint fortunis potiri; cùm victi & seipsos &
“omnia sua simul amittant?” Et hæc quidem agebat Assyrius:

Cyaxares autem ad Cyrum mittebat, qui diceret, in hostes ducendi jam tempus esse: nam si pauci, ait, adhuc illi sunt qui extra munitiones *progressi* sunt, *tamen* intereà dum *ad eos* accedemus, multi erunt; nè expectemus igitur donec *ipsi* plures nobis sint, sed eamus dum adhuc facilè superiores eis nos futuros arbitramur. Cyrus contrà respondebat, Certò te scire velim, Cyaxares, nisi ex iis plus dimidia pars victa fuerit, dicturos esse, nos multitudinem metuentes paucos *è suis* adgressos esse: ipsíque adeò se minimè victos existimabunt; sed aliud tibi prælium subeundum erit, in quo meliùs fortasse *sibi* consuluerint, quàm hoc tempore consuluêre, quo seipsos nobis offerunt velut è penu promendos, ut cum quanto velimus eorum numero pugnemus. Et nuntii quidem his auditis discesserunt.

1 Ἀλλ' ἄλλης &c.] Plerique editi in margine exhibent, ἄλλης οὖν συμμαχίας δεήσειεν, perperam, uti opinor. Si vulgata lectio loco sit movenda, omninò paruerim MSto Bodl. qui dat, ἄλλης οὖν μάχης δεήσειεν.

Ἐν τούτῳ δ' ἦλθε Χρυσάντας τε ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁμοτίμων αὐτομόλους ἄγοντες. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἰκός, ἠρώτα τοὺς αὐτομόλους τὰ ἐκ τῶν πολεμίων. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἐξίοιέν τε ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ παρατάττοι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἔξω ὤν, καὶ παρακελεύοιτο μὲν δὴ τοῖς ἀεὶ [1] ἔξω οὖσι πολλά τε καὶ ἰσχυρά, ὡς ἔφασαν λέγειν τοὺς ἀκούοντας. Ἐνταῦθα εἶπεν ὁ Χρυσάντας, Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, εἰ [2] καὶ σὺ συγκαλέσας, ἕως ἔτι ἔξεστι παρακελεύσαιο, εἰ ἄρα καὶ σὺ ἀμείνους ποιήσαις τοὺς στρατιώτας; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ὦ Χρυσάντα, μηδέν σε λυπούντων αἱ τοῦ Ἀσσυρίου παρακελεύσεις· οὐδεμία γὰρ οὕτως ἔσται καλὴ παραίνεσις, ἥ τις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθημερὸν ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσει· οὐκ ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τοῦτο μεμελετηκότες εἶεν· οὐδ' ἀκοντιστάς, οὐδὲ μὴν ἱππέας γε· οὐδὲ μὴν τά

Intereà Chryſantas Perſa venit, & alii nonnulli ex eorum qui *ὁμότιμοι* appellantur ordine, qui *ſecum* transfugas ducebant. Et Cyrus, ut par erat, transfugas *quid* de rebus hoſtium *adferrent* interrogabat. Illi verò dicebant, armatos jam *è caſtris* prodire, regémque *ipſum* extra caſtra *quoque* progreſſum eos inſtruere, & cohortatione copioſâ vehementíque ad eos uti, quotquot ſine intermiſſione prodirent, utì *quidem* eos qui audîſſent *illum* adfirmare aiebant. Ibi tum Chryſantas, Quid verò, Cyre, inquit, ſi & tu, convocatis militibus, eos dum licet cohorteris? ſi fortè & tu reddas *eos* animoſiores. Reſpondit Cyrus, Nè tibi omninò moleſtæ ſint Aſſyrii adhortationes iſtæ, Chryſanta: nam admonitio nulla tam præclara futura eſt, quæ *homines* minimè fortes eodem, quo *eam* audiverint, die fortes ſit effectura; non ſagittarios certè, niſi eam artem priùs exercuerint; non jaculatores, nec equites; imò nè id

1 Ἔξω οὖσι] Leunclavius probâſſe videtur *ἰῶσι*, quod margini adſcripſit. Stephanus vulgatam lectionem minimè ſolicitandam putat: eaque mihi ſatis ſana videtur.

2 *Καὶ συγκαλέσας*, &c.] Sic edidit Stephanus: libri autem alii habent *συγκαλέσας, ἕως ἔτι ἔξεστι παρακελεῦσαι, εἰ* &c. At concinnior videtur recepta lectio.

γε σώματα ἱκανοὺς πονεῖν, ἢν μὴ πρόσθεν ἠσκηκότες ὦσι. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, Ἀλλ' ἀρκεῖ τοι, ὦ Κῦρε, ἐὰν τὰς ψυχὰς αὐτῶν παρακελευσάμενος ἀμείνους ποιήσῃς. Ἦ καὶ δύναιτ' ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, [1] εἷς λόγος ῥηθεὶς αὐθημερὸν αἰδοῦς μὲν ἐμπλῆσαι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουσάντων, ἢ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν κωλῦσαι, προτρέψαι δὲ ὡς χρὴ, ἐπαίνου μὲν ἕνεκα, πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δ' ἐν ταῖς γνώμαις βεβαίως τοῦτο, ὡς αἱρετώτερόν ἐστι μαχομένους ἀποθνήσκειν μᾶλλον ἢ φεύγοντας σωθῆναι; Ἆρ' οὐκ, ἔφη, εἰ μέλλουσι τοιαῦται διάνοιαι [2] ἐγγενήσεσθαι ἀνθρώποις καὶ ἔμμονοι ἔσεσθαι, πρῶτον μὲν νόμους ὑπάρξαι δεῖ τοιούτους, δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἔντιμος καὶ ἐλευθέριος ὁ βίος παρασκευασθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπανακείσεται; Ἔπειτα διδασκάλους, οἶμαι, δεῖ καὶ ἀρ-

quidem efficiet, ut corporibus ad labores perferendos valeant, niſi *ſe* priùs exercuerint. Et Chryſantas, Atqui ſatìs eſt, Cyre, inquit, ſi eorum animos cohortando meliores reddideris. Num queat, ait Cyrus, una oratio pronuntiata, eodem die, pudore audientium animos implere, vel à rebus turpibus arcere, & eos monendo adducere, ut laudis gratiâ, laborem omnem, omne periculum ſubeundum ſtatuant, ac mentibus *ſuis* infixum hoc habeant, optabilius *nimirum* eſſe pugnando mori, quàm fugiendo ſalutem adipiſci. Nonne, ſi hujuſmodi cogitationes, inquit, hominum animis inſeri & in iis inſidere debeant, leges primùm ſint tales oportet, ut earum beneficio viris quidem fortibus honeſta & liberalis vita paretur, ignavis verò & plena doloris & minimè vitalis vita præparata immineat? Deinde præceptores, ut arbitror, & ma-

1 Εἷς λόγος &c.] Adi ſis Catilinæ orationem, *Compertum ego habeo*, &c. apud *Salluſt.* loco ſuprà paulò memorato.

2 Ἐγγενήσεσθαι] Vulgò, ἐγγραφήσεσθαι. pro quo Leunclavius repoſuit in ipſo textu ἐγγενήσεσθαι Rectè quidem: nam paulò poſt ait Xenophon, ἕως ἂν ἐγγένηται αὐτοῖς. Hujus autem ἐγγενήσεσθαι ſcholion eſt illud ἐντραφήσεσθαι *per educationem indi*, quod itidem in margine reperiri ſolet; & pro quo tandem librarii ἐγγραφήσεσθαι ſcripſerunt, & in ipſum contextum retulerunt. Stephanus etiam receptam à nobis lectionem laudat in margine.

χοντας ἐπὶ τούτοις γενέσθαι, οἵτινες δείξουσί τε ὀρθῶς καὶ διδάξουσι καὶ ἐθίσουσι ταῦτα δρᾶν, ἕως ἂν ἐγγένηται αὐτοῖς τοὺς μὲν ἀγαθοὺς καὶ εὐκλεεῖς εὐδαιμονεστάτους τῷ ὄντι νομίζειν, τοὺς δὲ κακοὺς καὶ δυσκλεεῖς, ἀθλιωτάτους πάντων ἡγεῖσθαι. Οὕτω γὰρ [1] δεῖ διατεθῆναι τοὺς μέλλοντας τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβου τὴν μάθησιν κρείττονα παρέξεσθαι. Εἰ δέ τοι ἰόντων εἰς μάχην σὺν ὅπλοις, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν μαθημάτων ἐξίστανται, ἐν τούτῳ δυνήσεταί τις ἀπορραψῳδήσας παραχρῆμα ἄνδρας πολεμικοὺς ποιῆσαι, πάντων ἂν ῥᾷστον εἴη καὶ μαθεῖν καὶ διδάξαι τὴν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀρετήν. Επειδὴ ἔγωγ', ἔφη, οὐδ' ἂν τούτοις ἐπίστευον ἐμμόνοις ἔσεσθαι, οὓς νῦν ἔχοντες [2] παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἠσκοῦμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμᾶς ἑώρων

giſtros eis qui præſint, accedere oportet, qui *exemplo* rectè monſtrent doceántque *quæ ſint agenda*, híſque *eos* agendis adſuefaciant, donec inſitum hoc ipſis fuerit, ut viros *nempe* fortes & laudatos reapſe feliciſſimos exiſtiment, ignavos & infames omnium miſerrimos ducant. Sic enim animati eſſe debent, quotquot diſciplinam metu hoſtili potiorem præſtaturi ſunt. Quòd ſi quis *militibus* armatis ad pugnam prodeuntibus, quo tempore multi etiam eorum quæ olim didicerant obliviſcuntur, tum *demum* verba fundendo poſſit homines extemplò bellicoſos efficere, res *ſanè* omnium facillima fuerit, eam virtutem & diſcere & docere, quæ inter homines maxima eſt. Nam ego certè, inquit, nè hos quidem, quos jam ducimus & apud noſmetipſos *olim in belli ſtudio* exercuimus, firmos futuros eſſe polliceri mihi auſim, niſi vos etiam præ-

1 Δεῖ διατεθῆναι] In plerisque editis deeſt illud δεῖ. *Eton.* & *Argentor.* dant διατεθῆναι χρὴ, atque ità ſcribendum cenſuit Budæus. Stephanus autem voculam δεῖ ante διατεθῆναι in vetere quodam libro inventam fuiſſe ait; eámque adeò in textum admiſit. Hunc ſequendum duximus, cujus emendationem & probat Leunclavius & ſcripturæ ratio firmare videtur: nam, propter literarum ſimilitudinem, facilè fieri potuit, ut illud δεῖ à librariis ante διατεθῆναι omitteretur.

2 Παρ' ἡμῖν αὐτοῖς] Vulgò, ἡμῖν αὐτούς. Nos autem MStum Bodl. ſequendum duximus. Atque ità ſanè legit Stephanus, & in margine ſcribit Leunclavius.

παρόντας, οἳ καὶ παράδειγμα αὐτοῖς ἔσεσθε οἵους χρὴ εἶναι, καὶ ὑποβάλλειν δυνήσεσθε ἤν τι ἐπιλανθάνωνται. Τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἂν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσειε λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ἢ τοὺς ἀπαιδεύτους μουσικῆς ᾆσμα καλῶς ᾀσθὲν εἰς μουσικήν. Οἱ μὲν τοιαῦτα διελέγοντο·

Ὁ δὲ Κυαξάρης πάλιν πέμπων ἔλεγεν ὅτι ἐξαμαρτάνοι διατρίβων, καὶ οὐκ ἄγων ὡς τάχιστα ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγέλοις, Ἀλλ' εὖ μὲν ἴστω, ἔφη, ὅτι οὔπω εἰσὶν ἔξω ὅσους δεῖ· καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτῷ ἐν ἅπασιν· ὅμως δὲ ἐπεὶ ἐκείνῳ δοκεῖ, ἄξω ἤδη. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ προσευξάμενος τοῖς θεοῖς, ἐξῆγε τὸ στράτευμα. Ὡς δ' ἤρξατο ἄγειν ἐπὶ θᾶττον, ὁ μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἵποντο, εὐτάκτως μὲν, διὰ τὸ ἐπίστασθαί τε καὶ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πορεύεσθαι· ἐρρωμένως δὲ, διὰ τὸ

ſentes intuerer, qui exemplo eis eritis, quales eſſe oporteat, & ſuggerere poteritis, ſi quid obliti fuerint. Eis verò, qui ad virtutem omninò inſtituti non ſunt, mirum mihi *ſanè* videatur, Chryſanta, ſi quid plus oratio præclarè habita ad fortitudinem profuerit, quàm muſicæ imperitis benè cantatum carmen ad muſicam *percipiendam*. Hujuſmodi quidem illi inter ſe ſermones habebant;

Cyaxares autem denuò per nuntios ſignificat, *Cyrum* perperam facere qui tempus tereret, & non quàm primùm in hoſtes duceret. Tum verò Cyrus nuntiis reſpondit, Sciat planè Cyaxares, inquit, nondum tot hoſtes, quot oporteat, caſtris egreſſos eſſe; atque hoc coram omnibus ei renuntiate: quando tamen illi *ſic* videtur, *copias* jam ducturus ſum. Hæc loquutus, ad deos precatus, exercitum produxit. Cúmque celeriùs etiam ducere cœpiſſet, præibat ipſe, milites ſequebantur, ſervatis *illi* quidem ordinibus, quòd & tenerent & ſtudioſè rationem ordines in progrediendo ſervandi exercuerint; & præſentibus animis, quòd alii

φιλονείκως ἔχειν πρὸς ἀλλήλοις, καὶ διὰ τὸ τὰ σώματα ἐκπεπονῆσθαι, καὶ διὰ τὸ πάντας ἄρχοντας τοὺς προστάτας εἶναι· ἡδέως δὲ, διὰ τὸ φρονίμως ἔχειν· ἠπίσταντο γὰρ, καὶ ἐκ πολλοῦ οὕτως ἐμεμαθήκεσαν, ἀσφαλέστατον εἶναι καὶ ῥᾷστον τὸ ὁμόσε ἰέναι τοῖς πολεμίοις, ἄλλως τε καὶ τοξόταις, καὶ ἀκοντισταῖς, καὶ ἱππεῦσιν.

Ἕως δ' ἔτι βελῶν ἔξω ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κῦρος [1] σύνθημα, ΖΕΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἧκε τὸ σύνθημα ἀνταποδιδόμενον, ἐξῆρχεν αὖ [2] Διοσκούροις παιᾶνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεοσεβῶς πάντες συνεπήχησαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἐν τῷ τοιούτῳ

alios æmularentur, quòd corpora *eorum* laboribus adſuefacta & *firmata* eſſent, quódque præfecti eſſent omnes qui primi in acie ſtabant; & libenter *denique*, quòd prudentiâ valerent: ſciebant enim, & jampridem didicerant, tutiſſimum eſſe facillimúmque cominùs hoſtes invadere, præſertim qui ſagittarii ſint, & jaculatores, & equites.

Cúmque adhuc extra *ictum* telorum eſſent, Cyrus *hanc* teſſeram *militibus dari* juſſit, JUPITER AUXILIARIS ET DUX. Cùm autem teſſera viciſſim reddita ad Cyrum rediiſſet, ibi verò pæana Διοσκούρων *in laudem decantari ſolitum* exorſus eſt, & *milites* univerſi religioſè magnâ voce unà canebant: nam in hujuſmodi

1 Σύνθημα, ΖΕΥΣ] Συνθήματα, Græcis ſunt Hiſtoricis propriè σύμβολα φωνικὰ, ſeu *Signa Vocalia*, quæ ſc. humanâ voce pronunciantur; & præfectis primùm inferioribus ab ipſo Imperatore propter confuſionem evitandam data, ad totum deinde exercitum per ſucceſſionem perveniebant. Erant plerumque fauſti voces ominis, aut numinum quorundam nomina, à quibus felicem inceptorum exitum expectabat Imperator. Teſſera à Cæſare data erat *Felicitas*, teſte Hirtio, de *Bel. Afric.* c. 58. Cyrus hoc in loco adhibet Δία σύμμαχον καὶ ἡγεμόνα. &, lib. 7. Δία σωτῆρα καὶ ἡγεμόνα. Cæſar, ad Pharſalum, Ἀφροδίτη νικηφόρος. Pompeius, Ἡρακλῆς ἀνίκητος, Auctore *Appiano* de Bell. Civil. lib. 2. p. 475. *edit. Steph.* Vide ſis *Veget.* lib. 3. c. 5. & *Servium* ad Æneid. lib. 7. v. 637.

2 Διοσκούροις] *Dioſcouros* inter Numina Perſica haud temerè recenſuit Xenophon. Eos autem Magi, teſte Heſychio, Δῶας appellabant. Hujus verba primùm, ut in omnibus, quas vidi, editionibus leguntur, proponam; deinde, mendum ſcripturæ tollere conabor. Sic, igitur, Vir linguæ Græcæ peritiſſimus,

Δῶας,

γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἧττον τοὺς ἀνθρώπους φοβοῦνται. Ἐπεὶ δ᾽ ὁ παιὰν ἐγένετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι φαιδροί, καὶ πεπαιδευμένοι, περιορῶντες ἀλλήλοις, ὀνομάζοντες [1] παραστάτας, ἐπιστάτας, λέγοντες πολὺ τό, Ἄγετε ἄνδρες φίλοι, Ἄγετ᾽ ἄνδρες ἀγαθοί, παρεκάλουν ἀλλήλους ἕπεσθαι. Οἱ δ᾽ ὄπισθεν, αὐτῶν ἀκούσαντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἡγεῖσθαι ἐρρωμένως. Ἦν δὲ μεστὸν τὸ στράτευμα τῷ Κύρῳ προθυμίας, φιλοτιμίας, ῥώμης, θάρσους, παρακελευσμοῦ, σωφροσύνης, πειθοῦς· ὅπερ οἶμαι δεινότατον τοῖς ὑπεναντίοις. Τῶν δ᾽ Ἀσσυρίων οἱ μὲν ἀπὸ τῶν [2] ἁρμάτων προμαχοῦντες, ὡς

rerum ſtatu, qui religioſi ſunt, minùs homines metuunt. Pæane abſoluto, ὁμότιμοι qui vocantur unà pergentes, vultu hilari, & *rite tanquam* inſtituti, oculis in ſe mutuò converſis, eos qui juxta ſe, quíque poſt ſe erant nominatim compellantes, *atque* hæc iterantes verba, Heus viri cari, Heus viri fortes, ad ſequendum mutuò ſe adhortabantur. Eos autem cùm audîſſent, qui ponè ſequebantur, viciſſim primos ut præſentibus animis præirent hortabantur. Atque *adeò totus* Cyri exercitus alacritatis, gloriæ cupiditatis, roboris, fiduciæ, cohortationis, prudentiæ, obedientiæ plenus erat: quod maximè equidem adverſariis terribile puto. Apud Aſſyrios autem ii, qui de curribus ante aciem primi pugnare ſolebant, cùm

Δεύας, τοὺς ἀγαίους θεοὺς μάγοι. nec aliter Phavorinus. Legendum puto, τοὺς ἀνακοὺς (vel ἄνακας) θεούς, μάγοι. nam utroque modo nominari ſolent *Dioſcuri*. Teſtes ſint Viri ſummi, Bochartus, *Geogr. Sacr.* p. 365. Montfauconus, *Supplem. Antiqu.* T. 1. lib. 5. c. 4. Daviſius, ad *Cicer.* de *Nat. D.* lib. 3. c. 21. & nè plures memorem, Heſychius ipſe, Ἀνακοὶ οἱ Διόσκουροι. &, Ἄνακας, τοὺς Διοσκόρους. Reſtitutâ in hunc modum Heſychii ſcripturâ, ſatìs conſtabit, quid ſibi velint verba ex eo prolata: Δεύας enim, ſi terminationem excipias Græcam ας, eſt vox planè Perſica, ſignificans *Duo*, *Gemini*. Vide eruditiſ. Caſtel. Lex. Perſic. ad دو & دودو. Et ſimili prorſùs modo *Dioſcuri* apud Græcos Δίδυμοι appellantur; ſic enim Aratus:

Κρατὶ δὲ οἱ δίδυμοι· μέσσῃ δ᾽ ὑπὸ καρκίνος ἐστί·

ut apud Latinos, *Gemini*:

Et natos geminos inviſes ſub caput Arcti.

Cicero. Idem in *Fragmentis Poëm.*

Et Gemini clarum jactantes lucibus ignem.

Meritò autem ii Δίδυμοι appellantur, cùm is, ſecundùm Etymol. M. propriè δίδυμος ſit, ὁ μεθ᾽ ἑτέρου τεχθεὶς ἐκ μιᾶς συλλήψεως. vel, ὁ σὺν ἑτέρῳ ἐξελθὼν τῆς γαστρός.

1 *Παραστάτας*, &c.] De his conſule Indicem *Vocabul. Militar.*

2 *Ἀπὸ τῶν ἁρμάτων*] Sic reſtituendum hunc locum cenſuerunt Stephanus & Leunclavius,

ἐγγὺς ἤδη προσέμιγνυε τὸ Περσικὸν πλῆθος, ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ ἅρματα, καὶ ἀνεχώρουν πρὸς τὸ ἑαυτῶν πλῆθος· οἱ δὲ τοξόται, καὶ ἀκοντισταὶ, καὶ σφενδονῆται αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ βέλη πολλῷ πρὶν ἐξικνεῖσθαι. Ὡς δ᾽ ἐπιόντες οἱ Πέρσαι ἐπέβησαν τῶν ἀφιεμένων βελῶν, ἐφθέγξατο δὴ ὁ Κῦρος· Ἄνδρες ἄριστοι, ἤδη θᾶττόν τις ἰὼν ἐπιδεικνύτω ἑαυτὸν καὶ παρεγγυάτω. Οἱ μὲν δὴ παρεδίδοσαν τοῦτο· ὑπὸ δὲ προθυμίας καὶ μένους καὶ τοῦ σπεύδειν συμμίξαι, δρόμου τινὲς ἦρξαντο· συνεφείπετο δὲ καὶ πᾶσα ἡ φάλαγξ δρόμῳ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἐπιλαθόμενος τοῦ βάδην, δρόμῳ ἡγεῖτο· καὶ ἅμα ἐφθέγγετο, Τίς [1] ἐφέπεται; Τίς ἀγαθός; Τίς πρῶτος ἄνδρα κα-

jam propiùs acceſſit agmen Perſicum, currus conſcenderunt, & ad copias ſuas receſſerunt: ſagittarii verò, & jaculatores, & funditores tela ſua multò prius emiſêre quàm *ad hoſtem* pervenire poſſent. Ubi autem Perſæ inruentes *jam* tela conculcarent, tum Cyrus *ità* loquutus eſt: Jam, viri fortiſſimi, celeriùs *veſtrûm* aliquis procedens ſui det ſpecimen, & *aliis idem* ſignificet. Et illi quidem hoc *aliis* tradiderunt; præ alacritate autem & ardore animi & manum conſerendi ſtudio, currere quidam cœperunt: atque adeò tota ſimul phalanx *eos* curriculò ſecuta eſt. Ipſe Cyrus etiam gradatim incedere oblitus, curſu præibat; & ſimul clamabat, Quis ſequitur? Quis vir fortis? Quis primus virum proſter-

cùm anteà legeretur οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων προμαχοῦντες. Planè mendoſè. Nam qui de caſtrorum munitionibus propugnarent, in hoc quidem conflictu, nulli erant. Itaque ſana omninò videtur, quam damus, ſcriptura, ut intelligantur ii, qui, pro more Gentium Orientalium, de curribus in primâ acie pugnabant, quò copias hoſtiles curruum ſuorum impetu disjicerent. Camerarius quidem, teſte Leunclavio, ſic reddidit, ut eum ἁρμάτων reperiſſe ſuis in libris, non ἐρυμάτων, pateat. Stephanus eandem vocem in vetere quodam inveniri ait: MS. certè Bodl. eam clarè repræſentat in margine, licèt in textu det ῥυμάτων, quod ratione ſpiritûs propiùs ad receptam lectionem, quàm vulgatum illud ἐρυμάτων, accedit.

1 Τίς ἐφέπεται;] Hanc lectionem retinent omnes editi; quorum tamen ad margines ἕψεται apponi ſolet; atque ità quidem dat MS. Bodl. Sequentia mox iſta, Τίς ἕψεται; Τίς &c. marginis huic & MSti lectioni ortum dediſſe videntur: ſed, idoneam cauſam non video, cur idem *tempus* in utroque loco neceſſariò ſit ſervandum. Budæus quidem bis poſuit ἐφέπεται, ut poſteriora hæc — οὕτως ἐχώρει· Τίς ἐφέπεται; Τίς &c. prioribus illis Cyri verbis reſponderent. At ſatìs placet recepta lectio.

ταβαλεῖ; Οἱ δὲ ἀκούσαντες, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐφθέγγοντο· καὶ διὰ πάντων δὴ, ὥσπερ παρηγγύα, οὕτως ἐχώρει· Τίς ἕψεται; Τίς ἀγαθός; Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι οὕτως ἔχοντες ὁμόσε ἐφέροντο· οἱ γεμὴν πολέμιοι οὐκέτι ἐδύναντο μένειν, ἀλλὰ στραφέντες ἔφυγον εἰς τὸ ἔρυμα. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι κατὰ τὰς εἰσόδους ἑπόμενοι, ὠθουμένων αὐτῶν, πολλοὺς [1] ἀπέκτειναν· τοὺς δ' εἰς τὰς τάφρους ἐμπίπτοντας ἐπεισπηδῶντες ἐφόνευον, ἄνδρας ὁμοῦ καὶ ἵππους· ἔνια γὰρ τῶν ἁρμάτων εἰς τὰς τάφρους ἠναγκάσθη φεύγοντα συνεισπεσεῖν. Καὶ οἱ τῶν Μήδων δὲ ἱππεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, ἤλαυνον εἰς τοὺς ἱππέας τῶν πολεμίων· οἱ δ' ἐνέκλιναν καὶ τούτους. Ἔνθα δὴ καὶ ἵππων διωγμὸς ἦν καὶ ἀνδρῶν, καὶ φόνος δὲ ἀμφοτέρων. Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ ἐρύματος τῶν Ἀσυρίων ἑστηκότες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τάφρου, τοξεύειν μὲν καὶ ἀκοντίζειν εἰς τοὺς ἀποκτείνοντας

net? Quod illi cùm audîssent, hoc ipsum proferebant; adeóque per universos, ut *ipse* cohortari inceperat, ità *vox hæc* didita erat; Quis sequetur? Quis fortis? Hoc igitur Persæ cum impetu in congressum ferebantur: hostes verò non ampliùs subsistere poterant, sed terga vertentes ad munitionem fugâ se recipiebant. Persæ contrà ad *ipsos castrorum* aditus insequuti, dum illi se protrudendo premerent, multos occiderunt: & in eos, qui in fossam delaberentur, insilientes, viros simul & equos interfecerunt: nam currus quidam in fugâ coacti sunt in fossas decidere. Hæc cùm Medorum etiam cernerent equites, in hostium equitatum inruebant: at hi eorum quoque impetum declinabant. Ibi verò & equorum & hominum persecutio, & cædes utrorumque evenit. Assyrii autem qui intra munitionem supra caput fossæ constiterant, de sagittis & jaculis in eos emittendis, qui *suos* occidebant,

1 *Ἀπέκτειναν*] Leunclavius verbo *κατεστρώννυσαν*, in margine reperto, potiùs quàm *ἀπέκτειναν*, Xenophontem usum arbitratur. Sed, cùm à vulgatâ lectione stent editi simul & MS. Bodl. eam minimè rejiciendam censuimus. Opinor equidem librarios *κατεστρώννυσαν* illud, à Leunclavio tanto opere laudatum, ex Zonaræ *Annal.* hausisse, qui cladem hanc Assyriorum his verbis describit: *Καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοῖς ἐφεπόμενοι, ὠθουμένων αὐτῶν, πολλοὺς κατεστρώννυσαν, τοὺς* &c. T. 1. lib. 3. p. 150. *edit. Par.*

οὔτε ἐφρόνουν, οὔτ' ἐδύναντο, διά τε τὰ δεινὰ ὁράματα καὶ διὰ τὸν φόβον. Τάχα δὲ καὶ καταμαθόντες τῶν Περσῶν τινὰς διακεκοφότας πρὸς τὰς εἰσόδους τοῦ ἐρύματος, ἐτράποντο καὶ ἀπὸ τῶν κεφαλῶν ἔφευγον. Ἰδοῦσαι δὲ αἱ γυναῖκες τῶν Ἀσυρίων καὶ τῶν συμμάχων φυγὴν ἤδη καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἀνέκραγον, καὶ ἔθεον ἐκπεπληγμέναι, αἱ μὲν καὶ τὰ τέκνα ἔχουσαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι [1] καταῤῥηγνύμεναι τοὺς πέπλους, καὶ δρυπτόμεναι, καὶ ἱκετεύουσαι [2] πάντας ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν, μὴ φεύγειν καταλιπόντας αὐτὰς, ἀλλ' ἀμῦναι καὶ τέκνοις καὶ ἑαυταῖς καὶ σφίσιν αὐτοῖς. Ἔνθα δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πιστοτάτοις στάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους, καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς κεφαλὰς, καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Κῦρος τὸ γιγνόμενον, δείσας μὴ εἰ καὶ βιάσαιντο

nec cogitabant, nec *ità quidem facere* poterant, cùm ob terribilia *ista* spectacula, tum propter metum. Cúmque mox etiam animadvertissent quosdam Persas ad munitionis aditus perrupisse, terga vertebant & à partibus *fossarum* editioribus diffugiebant. Ubi verò & Assyriorum & sociorum uxores viderunt etiam in castris jam fugam fieri, clamorem tollebant, discurrebántque *hinc inde* consternatæ, aliæ liberos habentes, juvenili ætate aliæ, vestes discindentes, ora dilaniantes, obsecrantésque eos quibuscunque occurrerent, nè se fugiendo desererent, sed & liberos, & ipsas *uxores*, & seipsos tuerentur. Atque hìc *demum* reges ipsi qui cum fidissimis ad *castrorum* aditus constiterunt, conscensis eminentioribus locis, & pugnabant ipsi, & alios cohortando excitabant. Cyrus autem ubi quid ageretur animadvertit, veritus nè si etiam intrò vi per-

1 Καταῤῥηγνύμεναι &c.] De Orientalibus vestes in summo mœrore scindentibus vide quæ suprà adtulimus, p. 174.

2 Πάντας ὅτῳ] Sic libri constanter omnes. Stephanus tamen πάντα laudat, utpote quod se judice meliùs cum ὅτῳ conveniret. Mirum est sic putâsse eum, quem certè non fugerat, structuræ hujus non pauca apud Nostrum reperiri exempla. Lib. 7. — καὶ πάντα πειρωμένοις ποιεῖν, ὅ, τι ᾤοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι, ubi plurali πάντα singularis, ὅ, τι subjungitur. Similiter apud Homerum:

— αἵ ῥά τε πάντας
Ἀνθρώπους θέλγουσιν, ὅ, τις σφέας εἰσαφίκηται.

Odys. μ'. v. 39. & seq

εἴσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖέν τι, παρεγγύησεν ἐπὶ πόδα ἀνάγειν ἔξω βελῶν, καὶ πείθεσθαι. Ενθα δὴ ἔγνω τις ἂν τοὺς ὁμοτίμους καὶ πεπαιδευμένους ὡς δεῖ· ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπείθοντο, ταχὺ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. Ως δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔστησαν κατὰ χώραν πολλῷ μᾶλλον χοροῦ, ἀκριβῶς εἰδότες ὅπου ἔδει [1] ἕκαστον γενέσθαι.

rumperent, pauci cùm essent à multis detrimenti aliquid caperent, extra telorum ictus pedem referrent, dictóque audientes essent, edixit. Ibi tum agnovisset aliquis *Persas*, qui ὁμότιμοι appellantur, etiam *ità* institutos, ut oporteret: nam & ipsi celeriter parebant, & aliis *idem* celeriter denuntiabant. Cúmque *jam* extra telorum ictus essent, suo *eorum quisque* loco constiterunt aptiùs multò, quàm *soleat canentium saltantiúmque* cœtus, quòd accuratè nôrint quo quemque loco stare oporteret.

1 Εκαστον &c.] Stephanus edidit — ἔδει ἕκαστον αὐτοῦ γενέσθαι. Vitiosè autem αὐτοῦ pro αὐτῶν, opinor, dederunt operæ. In MSto Bodl. non comparet hoc pronomen: & Leunclavius id in margine tantùm repræsentat: nec aliter ferè cæteri editi. Ipse Stephanus ad id notam, quæ mendum indicet, adposuit: atque adeò minimè recipiendum putavimus.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ'.

ΜΕΙΝΑΣ δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον αὐτοῦ
σὺν τῷ στρατεύματι, καὶ δηλώσας ὅτι ἕτοιμοί
εἰσι μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρχοιτο, ὡς οὐδεὶς ἐξῄει,
ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει καλῶς ἔχειν, καὶ κατε-
στρατοπεδεύσατο· φυλακάς τε καταστησάμενος, καὶ σκοποὺς προ-
πέμψας, στὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλεσε τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, καὶ
ἔλεξε τοιάδε· "Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον μὲν τοὺς θεοὺς ἐγώ τε ἐπαινῶ
"ὅσον δύναμαι, καὶ ὑμεῖς πάντες, οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχήκαμεν
"καὶ σωτηρίας. Τούτων μὲν οὖν χρὴ χαριστήρια, ὧν ἂν ἔχωμεν, τοῖς
"θεοῖς ἀποτελεῖν. Ἐγὼ δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ· (τὸ
"γὰρ γεγενημένον ἔργον σύμπασιν ὑμῖν καλὸν ἀποτετέλεσται)
"ὧν δ' ἕκαστος ἄξιος, ἐπειδὰν παρ' ὧν προσήκει πύθωμαι, τότε

CYRUS, ubi paulisper istic cum exercitu constitisset, ac *suos* paratos esse declarâsset ad pugnandum, si quis *castris* egredi vellet, exeunte nemine, *suos* eò, quò commodum *ipsi* visum est, abduxit, & castra metatus est: cúmque locâsset excubias, & speculatores præmisisset, in medio stans suos convocavit milites, & hujusmodi orationem habuit: "Primùm equidem, Persæ,
"deos laudibus quàm possum maximis veneror, atque vos omnes
"*pariter eos*, ut arbitror, *veneramini*: quippe qui & victoriâ potiti
"sumus & salute. Et ob hæc quidem diis gratias, quibuscunque
"rebus possumus, persolvere *nos* oportet. Vos autem equidem
"omnes jam collaudo: (nam quæ *jam* gesta res est, cum vestrûm
"*ea* omnium decore confecta est) verùm ubi ex iis à quibus par
"est sciscitatus fuero, quibus quisque se dignum præbuit, tunc

“τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειράσομαι ἀποδιδόναι. Τὸν
“δ' ἐμοῦ ἐγγύτατα ταξίαρχον Χρυσάνταν οὐδὲν παρ' ἄλλων δέομαι
“πυνθάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδα οἷος ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὅσαπερ
“οἶμαι καὶ ὑμεῖς πάντες, ἐποίει· ἐπεὶ δ' ἐγὼ παρηγγύησα ἐπα-
“νάγειν, καλέσας ὀνομαστὶ αὐτὸν, ἀνατεταμένος οὗτος τὴν μά-
“χαιραν, ὡς παίσων πολέμιον, ὑπήκουσέ τε μοι εὐθὺς, καὶ ἀφεὶς
“ὃ ἔμελλε ποιεῖν, τὸ κελευόμενον ἔπραττεν· αὐτός τε γὰρ ἐπα-
“νῆγε, καὶ τοῖς ἄλλοις μάλα ἐπισπερχῶς παρηγγύα· ὥστ'
“ἔφθασεν ἔξω βελῶν τὴν τάξιν ποιήσας πρὶν τοὺς πολεμίους
“κατανοῆσαί τε ὅτι ἀναχωροῦμεν, καὶ τόξα ἐντείνασθαι, καὶ τὰ
“παλτὰ ἐπαφεῖναι· ὥστ' αὐτός τε ἀβλαβὴς, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἄν-
“δρας ἀβλαβεῖς διὰ τὸ πείθεσθαι παρέχεται. Ἄλλους δ', ἔφη,
“ὁρῶ τετρωμένους, περὶ ὧν ἐγὼ σκεψάμενος ἐν ὁποίῳ χρόνῳ
“ἐτρώθησαν, τότε τὴν γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφανοῦμαι. Χρυ-
“σάνταν δὲ, καὶ ἐργάτην τῶν πολεμικῶν, καὶ φρόνιμον, καὶ ἀρ-

“debitum cuique honorem conabor & verbis & ipſâ re tribuere.
“De Chryſantâ verò cohortis præfecto mihi proximo percontari
“alios non neceſſe habeo, cùm ipſe nôrim qualem ſe præbuit.
“Nam alia quidem, quæcunque vos etiam omnes *feciſſe* arbitror,
“præſtitit: & cùm ego pedem referre juſſi, compellato nomina-
“tim ipſo, etſi gladium ſuſtulerat ille, ut percuſſurus hoſtem, ſta-
“tim *tamen* mihi paruit, eóque omiſſo quod facturus erat, ut juſ-
“ſeram fecit: nam & ipſe *ſuos* abduxit, & aliis *idem faciendum*
“ſtudioſè admodùm ſignificavit: adeò ut priùs extra teli jactum
“cohortem collocaret, quàm hoſtes animadverterent, nos pedem
“referre, quámque arcus tenderent, & palta in nos ejacularen-
“tur: *unde fit* ut & ipſe illæſus ſit, & milites ſuos per obedien-
“tiam incolumes præſtet. Alios autem *quoſdam*, inquit, vulnera-
“tos video, de quibus, ubi conſideravero quo tempore vulnera
“acceperint, tum *demum* ſententiam *meam* aperiam. Chryſantam
“verò, & in rebus bellicis ſtrenuum, & prudentem, & ad acci-

“χεσθαι ἱκανὸν καὶ ἄρχειν, χιλιαρχίᾳ μὲν ἤδη τιμῶ· ὅταν δὲ καὶ ἄλλο
“τι ἀγαθὸν ὁ θεὸς δῷ, οὔτε τότε ἐπιλήσομαι αὐτοῦ. Καὶ πάν-
“τας δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἔφη, ὑπομνῆσαι· ἃ γὰρ νῦν εἴδετε ἐν
“τῇ μάχῃ τῇδε, ταῦτα ἐνθυμούμενοι μήποτε παύσησθε, ἵνα
“παρ' ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρίνητε, πότερον ἡ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ
“φυγὴ σώζει τὰς ψυχάς, καὶ πότερον οἱ μάχεσθαι θέλοντες, ῥᾷον
“ἀπαλλάττουσιν ἢ οἱ οὐκ ἐθέλοντες, καὶ ποίαν τινὰ ἡδονὴν τὸ νικᾶν
“παρέχει· ταῦτα γὰρ νῦν ἄριστα κρίναιτ' ἄν, πεῖράν τε αὐτῶν
“ἔχοντες, καὶ ἄρτι γεγενημένου τοῦ πράγματος. Καὶ ταῦτα μέν,
“ἔφη, αἰεὶ διανοούμενοι, βελτίους ἂν εἴητε· νῦν δέ, ὡς καὶ θεο-
“φιλεῖς, καὶ ἀγαθοί, καὶ σώφρονες ἄνδρες, δειπνοποιεῖσθε, καὶ
“σπονδὰς τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε, καὶ παιᾶνα ἐξάρχετε, καὶ ἅμα τὸ
“παραγγελλόμενον προνοεῖτε.”

Εἰπὼν ταῦτα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἤλασε· καὶ πρὸς Κυαξάρην ἐλθών, καὶ συνησθεὶς ἐκείνῳ κοινῇ, ὡς εἰκός, καὶ

“piendum imperium & imperandum idoneum, in præſentiâ qui-
“dem honore tribunatûs adficio; & cùm deus aliquid etiam aliud
“boni largietur, nè tunc quidem ejus obliviſcar. Quin vos etiam
“univerſos, ait, admonitos volo: nam quæ modò in hâc pugnâ
“vidiſtis, ea vobis in animis veſtris nunquam non cogitanda ſunt,
“ut ipſi ſemper ſtatuatis, utrùm virtus an fuga vitam magìs con-
“ſervet, & utrùm ii qui pugnare volunt, faciliùs ſe *pugnæ* diſcri-
“mine defunctos præſtent, an illi qui *pugnare* nolunt, & cujuſmo-
“di voluptatem adferat victoria: de his enim optimè jam ſtatue-
“re poſſitis, cùm & periculum voſmet ipſi feceritis, & res *ipſa* re-
“cens geſta ſit. Atque hæc ſi uſque animo verſetis, ait, meliores
“evaſuri eſtis: nunc, ut deo cari, & fortes, & prudentes viri, cœ-
“nam inſtruite, diis libate, pæana præcinite, ſimul *ut fiat* id quod
“denuntiatum eſt providete.”

Hæc cùm dixiſſet, equo conſcenſo provectus eſt; atque ubi ad Cyaxarem veniſſet, & cum eo communem *ex gratulatione mutuâ*, ceu

ἰδὼν τάξει καὶ ἐρόμενος εἴ τι δέοιτο, ἀπήλαυνεν εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι ὡς ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ἅτε [1] τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος, καὶ σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἠθύμουν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Ὁρῶντες δὲ ταῦτα ὅ, τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι [2] αὐτῶν, ἠθύμουν· πάντα μὲν γὰρ ἦν χαλεπά· ἀθυμίαν δὲ πᾶσι πλείστην παρεῖχεν ὅτι τὸ ἡγούμενον φῦλον τῆς στρατιᾶς διεφθάρθαι ἐδόκει ταῖς γνώμαις· οὕτω δὴ ἐκλείπουσι τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀπέρχονται νυκτός. Ὡς δ' ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, εὐθὺς διαβιβάζει ὁ Κῦρος τοὺς Πέρσας πρώτους· καταλέλειπτο δὲ ὑπὸ τῶν

par erat, voluptatem cepiſſet, quæque gererentur ibi vidiſſet, ac num aliquâ ipſi re opus eſſet rogâſſet, ſuum ad exercitum revectus eſt. Et Cyri quidem milites poſteaquam cœnati eſſent, & excubias locâſſent, utì conveniebat, quieti ſe dederunt. Aſſyrii verò, quorum nimirum & princeps, & cum eo ferè fortiſſimus quiſque occubuerat, univerſi animis concidebant, multi etiam eorum ex caſtris noctu diffugiebant. Hæc autem cùm Crœſus cæteríque eorum ſocii viderent, animis deficiebant: nam erant omnia quidem dira: maximum verò mærorem omnibus præbebat, quod ea natio, quæ in exercitu principatum teneret, penè alienatâ eſſe mente videbatur: itaque caſtra deſerunt, & noctu diſcedunt. Ubi verò illuxiſſet, & caſtra hoſtium à militibus vacua cernerentur, mox Cyrus Perſas primos *eò* traducit: ab hoſtibus autem multæ

1 Καὶ τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος, καὶ &c.] Scil. *Neriglissorus*, qui jam quatuor annos regnaverat. Similem autem Perſarum ſtragem Curtius eâ, quâ ſolet, elegantiâ deſcribit, *lib.* 3. *c.* 11. "Circa currum Darii jacebant "nobiliſſimi duces, ante oculos regis egregiâ morte defuncti, omnes &c." Cladem verò Aſſyriorum, & Crœſi fœderatorúmque fugam verbis penè Xenophontéis expoſuit Zonaras T. 1. *lib.* 3. pag. 150 & ſeq.

2 Αὐτῶν, ἠθύμουν] Editi plerique dant αὐτῶν πάντες ἠθύμουν. Sed, MS. Bodl. editt. *Ald.* & *Argentor.* & Philelphus illud πάντες non agnoſcunt: ideóque nec ipſi admiſimus; Stephanus quidem & Leunclavius ad id olim, tanquam importunè immiſſum, notam apposuerunt.

πολεμίων πολλὰ μὲν πρόβατα, πολλοὶ δὲ βόες, πολλαὶ δὲ ἅμαξαι πολλῶν ἀγαθῶν μεσταί· ἐκ δὲ τούτου διέβαινον ἤδη καὶ οἱ ἀμφὶ Κυαξάρην Μῆδοι πάντες, καὶ ἠριστοποιοῦντο ἐνταῦθα. Ἐπεὶ δὲ ἠρίστησαν, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τοὺς ἑαυτοῦ ταξιάρχους, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα· Οἷά μοι δοκοῦμεν καὶ ὅσα ἀγαθά, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι, θεῶν ἡμῖν ταῦτα διδόντων. Νῦν γὰρ ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι φοβούμενοι ἡμᾶς ἀποδεδράκασιν, αὐτοὶ ὁρᾶτε· οἵτινες δὲ ἐν ἐρύματι ὄντες ἐκλιπόντες τοῦτο φεύγουσι, πῶς τούτους οἴεται ἄν τις μεῖναι ἰδόντας ἡμᾶς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ; Οἵτινες δὲ ἄπειροι ἡμῶν ὄντες οὐχ ὑπέμειναν, [1] πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομείνοιεν, ἐπεὶ ἥττηνται, καὶ πολλὰ κακὰ ὑφ' ἡμῶν πεπόνθασιν; Ὧν δὲ οἱ [2] βέλτιστοι ἀπολώλασι,

oves, bovésque multi, multa etiam bonis multis referta plaustra relicta erant: deinde Medi quoque qui erant cum Cyaxare jam *in ea* transierunt omnes, ibíque prandium parârunt. Cùm autem pransi essent, Cyrus suos cohortium præfectos convocavit, & in hunc modum loquutus est: Qualia, viri, quantáque bona, divinitùs nobis oblata, dimittere videmur? Jam enim videtis ipsi, metu nostrî permotos hostes in fugam se conjecisse: qui autem munitionibus, in quibus erant, desertis fugam capiunt, hos quonam modo possit existimare quisquam substituros, ubi nos in planitie viderint? Qui *nos item* minimè sustinuerunt, cùm nec dum experti nos essent, quo pacto nunc sustinebunt, cùm & victi, & multis à nobis incommodis adfecti sunt? Et quorum fortissimi

1 *Πῶς νῦν* &c.] Infelici quippe prælio militum terreri animos, cùm multiplex Historicorum testimonium, tum præcipuè finis orationis Phormionéæ docet: *Ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς, ὅτι νενικήκατε αὐτῶν τοὺς πολλούς· ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοῖαι εἶναι.* Thucyd. lib. 2. p. 138. edit. Oxon.

2 *Οἱ βέλτιστοι ἀπολώλασι*] Pro lugubri scilicet eo belli eventu, quem bini his versibus expressêre Tragici:

— πόλεμος οὐδέν' ἄνδρ' ἑκὼν
Αἱρεῖ πονηρόν, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἀεί.

Sophoc. in Philoct. p. 401. *edit. H. Steph.* 4°.

Φιλεῖ τοι πόλεμος, οὐ πάντ' εὐτυχεῖν.
Ἐσθλῶν δὲ χαίρει πτώμασιν νεανίσκων.

Euripides, citante Stobæo.

πῶς οἱ [1] φαυλότεροι ἐκείνων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν ἐθέλοιεν; Καί τις εἶπε, Τί οὖν οὐ διώκομεν ὡς τάχιστα, καταδήλων γε οὕτω τῶν ἀγαθῶν ὄντων; Καὶ ὃς εἶπεν, Οτι ἵππων προσδεόμεθα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι τῶν πολεμίων, οὓς μάλιστα καιρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ ἀποκτεῖναι, οὗτοι ἐφ' ἵππων [2] νέονται· οὓς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σὺν θεοῖς ἱκανοί, διώκοντες δὲ αἱρεῖν οὐχ ἱκανοί. Τί οὖν, ἔφασαν, οὐκ ἐλθὼν Κυαξάρῃ ταῦτα λέγεις; Καὶ ὃς εἶπε, Συνέπεσθε τοίνυν μοι πάντες, ὡς εἰδῇ ὅτι πᾶσιν ὑμῖν ταῦτα δοκεῖ. Εκ τούτου εἵποντό τε πάντες καὶ ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκουν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

quique occiderunt, quomodo illorum viliſſimi nobiſcum pugnare velint? Et *hìc* quidam, Cur igitur non quàm celerrimè, inquit, *eos* perſequimur, cùm *tanta* nobis bona manifeſtè adeò offerantur? Reſpondit ille, Quoniam equis adhuc nobis opus eſt: hoſtium enim qui præſtantiſſimi ſunt, quos nobis commodum maximè eſſet vel capere vel occidere, *domum* equis vecti redeunt: quos deorum ope nos in fugam quidem vertere potuimus, at non *ſumus* ad eos perſequendo capiendos idonei. Cur igitur, inquiunt, non Cyaxarem accedis, atque hæc ipſi exponis? Et ille, Vos ergò, ait, omnes unà me ſequimini, ut omnibus nobis hæc placere videat. Tum verò univerſi *Cyrum* ſequebantur, & quæ viderentur ad rem, quam poſtulabant, adcommodata dicebant.

1 Φαυλότεροι] Superlativi gradûs vicem hìc ſupplet comparativus, ut apud Matt. 11. 11. ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, &c. &, 18. 1. Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; & 1 Cor. 13. 13. Me quidem minimè fugit, πονηρότατοι, in hoc loco Xenophontéo, & φαυλότατοι à Leunclavio aliiſque laudari. Sed, lectionem à nobis receptam non temerè ſolicitandam putamus, cùm eam MS. Bodl. & editi melioris notæ omnes præſtent, & eandem *graduum* permutationem alibi reperiamus. Dictis fidem faciat Poëta Teius:

Χαλεπὸν τὸ μὴ φιλῆσαι,
Χαλεπὸν δὲ καὶ φιλῆσαι·
Χαλεπώτερον δὲ πάντων
Αποτυγχάνειν φιλοῦντα. Ode 46.

Et de hâc quidem *graduum* mutatione lectores etiam monent Grammatici.

2 Νέονται] Vulgò, ἐφ' ἵππων ἔσονται. Nos Leunclavii Stephanique fidem ſecuti ſumus, qui, ἔσονται illo ad marginem rejecto, repoſuerunt ἐφ' ἵππων νέονται, ſicut, Leunclavio auctore, in vetuſtis libris legitur. Atque hoc verbo ποιητικωτέρῳ uſum eſſe Xenophontem, mirabitur nemo, ut rectè obſervat Leunclavius, qui ejus lectioni familiariter adſueverit. In primis enim Homerica, de quorum numero etiam hoc eſt, ab eo uſurpari ſolent.

Καὶ ὁ Κυαξάρης ἅμα μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι ἤρχοντο τοῦ λόγου, ὥσπερ ὑπεφθόνει· ἅμα δὲ ἴσως καλῶς ἐδόκει ἔχειν αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυνεύειν· (καὶ γὰρ αὐτός τε περὶ εὐθυμίαν ἐτύγχανεν ὢν, καὶ τῶν ἄλλων Μήδων ἑώρα πολλοὺς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦντας) εἶπε δ᾽ οὖν ὧδε, "Ἀλλ᾽, ὦ Κῦρε, ὅτι μὲν μάλιστα ἀνθρώπων μελετᾶτε ὑμεῖς οἱ Πέρσαι πρὸς μηδεμίαν ἡδονὴν ἀπλήστως διακεῖσθαι, καὶ ὁρῶν καὶ ἀκούων οἶδα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τῆς μεγίστης ἡδονῆς πολὺ μᾶλλον συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶναι. Μείζω δὲ ἡδονὴν τί παρέχει ἀνθρώποις εὐτυχίας, ἢ νῦν ἡμῖν παραγεγένηται; Ην μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχοῦμεν, σωφρόνως διαφυλάττωμεν αὐτὴν, ἴσως δυναίμεθ᾽ ἂν ἀκινδύνως εὐδαιμονοῦντες γηρᾷν· εἰ δ᾽ ἀπλήστως χρώμενοι ταύτῃ, ἄλλην καὶ ἄλλην πειρασόμεθα διώκειν, ὁρᾶτε μὴ πάθωμεν ἅπερ πολλοὺς μὲν λέγουσιν ἐν θαλάττῃ πεπονθέναι, διὰ τὸ εὐτυχεῖν οὐκ ἐθέλοντας παύεσθαι πλέοντας ἕως ἂν

Et Cyaxares, partim quòd illi *hâc de re* ſermonem primi injeciſſent *iis* quaſi ſubinvidebat; partim, rectè ſe fortaſſe facturum exiſtimabat, ſi rurſùm periculum non adiret: (nam & ipſe hilaritati ſe tunc dedebat, & de cæteris Medis complures hoc ipſum facere videbat) itaque in hunc modum reſpondit, "Enimverò, Cyre, vos Perſas *omnium* hominum maximè id operam dare, ut inſatiabili nullius voluptatis cupiditate teneamini & oculis & auditu compertum habui: mihi verò multò magìs expedire videtur, maximâ continenter frui voluptate. Quid autem voluptatem hominibus majorem adfert, quàm proſpera fortuna, quæ *quidem* hoc tempore nobis obtigit? Si ergò, cùm proſperâ utamur fortunâ, prudenter eam conſervemus, in vitâ fortaſſè beatâ ſine periculis ſeneſcere poſſimus: ſin hâc minimè ſatiati, aliam ex aliâ perſequi conabimur, videte, nè idem nobis accidat, quod accidiſſe multis in mari dicitur, ut, propterea quòd bonâ uſi ſint fortunâ, finem navigandi facere nollent, donec

"ἀπόλωνται· πολλοὺς δὲ νίκης τυχόντας, ἑτέρας ἐφιεμένους, "καὶ τὴν πρόσθεν ἀποβαλεῖν. Καὶ γὰρ εἰ μὲν οἱ πολέμιοι "ἥττους ὄντες ἡμῶν ἔφυγον, ἴσως ἂν καὶ διώκειν τοὺς ἥττους "ἀσφαλῶς εἶχε· νῦν δὲ κατανόησον πόσῳ αὐτῶν μέρει πάν-"τες μαχεσάμενοι νενικήκαμεν· οἱ δ' ἄλλοι ἄμαχοι εἰ-"σίν· οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγκάσοιμεν μάχεσθαι, ἀγνοοῦντες "καὶ ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς, δι' ἀμαθίαν καὶ μαλακίαν ἀπία-"σιν· εἰ δὲ γνώσονται ὅτι καὶ ἀπιόντες οὐδὲν ἧττον κινδυνεύ-"σιν ἢ μένοντες, [1] ὅπως μὴ ἀναγκάσωμεν αὐτοὺς, καὶ εἰ μὴ "βούλωνται, ἀγαθοὺς γενέσθαι. Ἴσθι γὰρ ὅτι οὐ σὺ μᾶλλον τὰς "ἐκείνων γυναῖκας καὶ παῖδας ἐπιθυμεῖς λαβεῖν, ἢ ἐκεῖνοι σῶ-"σαι. Ἐννόει δ' ὅτι καὶ [2] αἱ σύες ἐπειδὰν ὀφθῶσι, φεύγουσι καὶ πολ-"λαὶ οὖσαι σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὰν δέ τις αὐτῶν θηρᾷ τι τῶν

"*naufragio* interirent; itidemque multis, qui victoriam adepti, "dum alteram expeterent, priorem etiam amiſerunt. Nam ſi "hoſtes, pauciores cùm nobis eſſent, in fugam ſe dederunt, for-"taſſè & perſequi pauciores tutum eſſet: nunc verò conſideres "*velim*, cum quantulâ ipſorum parte *nos* omnes congreſſi viceri-"mus; cæteri autem pugnâ abſtinebant; quos ſi ut pugnent non "cogemus, & noſtrûm & ſui ipſorum ignari, propter imperitiam "& animi mollitiam diſcedent: ſin animadvertent, nihilo ſe mi-"nùs in periculo fore, ſi abeant, quàm ſi reſiſtant, *vide*, nè coga-"mus eos ut etiam præter animi ſententiam fortiter ſe gerant. "Nam ſcire debes, non magìs illorum uxores ac liberos capiendi "te cupidum eſſe, quàm illi ſervandi ſint *cupidi*. Etiam ſues co-"gita, poſteaquam conſpectæ ſunt, cum prole *ſuâ* fugere, tamet-"ſi multæ numero ſint: cùm verò quis de pullis earum venetur

1 Ὅπως μὴ &c.] Ellipticam hanc locutionem jam ſupra p. 32. attigimus.

2 Αἱ σύες &c.] De his ità Noſter in Κυνηγετ. Τὰ δὲ νεογνῆ (forſan, νεογενῆ, aut νεογνὰ) αὐτῶν ὅταν ἁλίσκηται, χαλεπῶς τοῦτο πάσχει. Οὔτε γὰρ μονοῦνται ἕως ἂν μακρὰ (forſan, νεαρὰ) ᾖ· ὅταν τε αἱ κύνες εὕρωσιν, ἢ προΐδῃ τι, ταχὺ εἰς τὴν ὕλην ἀφανίζεται. Ἕπονταί τε ἐπιτοπολὺ ὧν ἂν ὦσιν ἄμφω χαλεποὶ ὄντες τότε, καὶ μᾶλλον μαχόμενοι ὑπὲρ ἐκείνων ἢ ὑπὲρ αὐτῶν. Edit. Steph. p. 581.

"τέκνων, οὐκέτι φεύγει, οὐδ' ἢν μία τύχῃ οὖσα, ἀλλ' ἵεται ἐπὶ
"τὸ λαμβάνειν πειρώμενον. Καὶ νῦν μὲν ἐπικατακλείσαντες
"ἑαυτοὺς εἰς ἔρυμα, παρέσχον ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥστε ὁπόσοις ἐβου-
"λόμεθα αὐτῶν μάχεσθαι· εἰ δ' ἐν εὐρυχωρίᾳ προσίμεν αὐ-
"τοῖς, καὶ μαθήσονται, χωρὶς γενόμενοι, οἱ μὲν κατὰ πρόσω-
"πον ἡμῖν, ὥσπερ νῦν, ἐναντιοῦσθαι, οἱ δ' ἐκ πλαγίου, καὶ ἄλ-
"λοι ἐκ τοῦ ἑτέρου πλαγίου, οἱ δὲ καὶ ὄπισθεν· ὅρα μὴ πολλῶν
"ἑκάστῳ ἡμῶν καὶ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν δέησοι. Πρὸς δ' ἔτι,
"ἔφη, οὐ βουλοίμην ἂν ἔγωγε νῦν ὁρῶν Μήδους εὐθυμουμένους,
"ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι."

Καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ μηδένα σύ γε ἀναγκάσῃς, ἀλλὰ τοὺς ἐθέλοντάς μοι ἕπεσθαι δός· καὶ ἴσως ἄν σοι καὶ τῶν σῶν φίλων τούτων ἑκάστῳ ἥκοιμεν ἄγοντες ἐφ' οἷς πάντες εὐθυμήσεσθε. Τὸ μὲν γὰρ πλῆθος ἡμεῖς γε τῶν πολεμίων οὐ διωξόμεθα· (πῶς γὰρ ἂν καὶ καταλάβοιμεν;)

"aliquem, non *jam* ampliùs, nè ſi una quidem ſit, fugit, ſed eum
"qui capere conatur invadit. Nunc quidem cùm ſeſe in muni-
"tionem incluſerint, poteſtatem nobis fecêre velut è penu quo-
"dam promendi & pugnandi cum tanto eorum numero, quanto
"nobis viſum eſſet: at ſi latâ in planitie ad ipſos accedemus, divi-
"ſiſque copiis diſcent, partim nobis à fronte, quemadmodùm
"modò *accidit*, obſiſtere, partim ab latere uno, partim ab altero,
"partim etiam à tergo; vide, nè cuique noſtrûm multis & ocu-
"lis & manibus futurum ſit opus. Præthereà nolim equidem, in-
"quit, cùm Medos nunc hilaritati indulgere videam, *eos* ſurgere
"juſſos ad periculoſum iter cogere.".

Et Cyrus reſpondens, Neminem verò coëgeris, inquit; ſed illos da *tantùm*, qui me libentes ſequentur: & fortaſſis ità redibimus, ut tibi & amicis hiſce tuis ſingulis adferamus ea, quæ grata omnibus futura ſunt. Copias enim hoſtium *confertim* omnes nos certè non perſequemur; (nam quo pacto eas adſequi poſſimus?)

ἢν δέ τι ἢ ἀπεσχισμένον τοῦ στρατεύματος λάβωμεν, ἤ τι ὑπολειπόμενον, ἥξομεν πρός σε ἄγοντες. Εννόει δ', ἔφη, ὅτι καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ σὺ ἐδέου, ἤλθομεν, σοὶ χαριζόμενοι, μακρὰν ὁδόν· καὶ σὺ οὖν ἡμῖν δίκαιος εἶ ἀντιχαρίζεσθαι, ἵνα καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφικώμεθα, καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν θησαυρὸν πάντες ὁρῶμεν. Ενταῦθα δὴ ἔλεξεν ὁ Κυαξάρης, Αλλ' εἴγε μέντοι ἐθέλων τις ἕποιτο, καὶ χάριν ἔγωγέ σοι εἰδείην ἄν. Σύμπεμψον τοίνυν μοι τῶν ἀξιοπίστων τούτων τινά, ὃς ἐρεῖ ἃ ἂν σὺ ἐπιστείλης. Λαβὼν δὴ ἴθι, ἔφη, ὅντινα ἐθέλῃς τούτων. Ενθα δὴ ἐτύγχανεν [1] ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς αὐτοῦ εἶναι, καὶ φιληθείς, παρών. Εὐθὺς οὖν ὁ Κῦρος εἶπεν, Αρκεῖ, ἔφη, ἔμοιγε οὑτοσί. Καὶ οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ ἑπέσθω· Καὶ λέγε σύ, ἔφη, τὸν θέλοντα ἰέναι μετὰ Κύρου. Οὕτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα ἐξῄει. Επεὶ δ' ἐξῆλθεν, εὐθὺς ὁ Κῦρος εἶπε, Νῦν δὲ σὺ δηλώσεις εἰ ἀληθῆ ἔλε-

verùm ſi quid vel avulſum ab exercitu nacti erimus, vel à tergo relictum, *id* ad te redeuntes adducemus. Cogita verò, inquit, nos etiam, quoniam tu rogabas, longo veniſſe itinere, tibi utì rem gratam faceremus: itaque te viciſſim nobis gratificari æquum eſt, ut & *ipſi* aliquo cum emolumento domum redeamus, & omnes ad theſaurum tuum non reſpiciamus. Hìc Cyaxares, At verò ſi quis, inquit, libens te ſequatur, equidem tibi gratiam quoque habiturus ſim. Mitte igitur mecum quendam de *tuis* hiſce fide dignis, qui tu quæ juſſeris exponat. Agè verò, inquit, quemcunque horum volueris accipe. Ibi fortè *Medus* ille aderat, qui aliquando cognatum ſe Cyri dixerat, & oſculum *ab eo* tulerat. Subjiciens itaque mox Cyrus, Sufficit, inquit, hic mihi quidem. Et is ergò te ſequatur, ait: Túque adeò dicito, ait, ut eat cum Cyro qui volet. Atque ità recepto *Cyrus* ad ſe homine exivit. Cúmque egreſſus eſſet, ſtatim dixit Cyrus, Jam ſanè tu declarabis verúmne ſis lo-

1 Ο φήσας ποτὲ συγγενὴς &c.] Vide lib. 1. p. 55.

γες, [1] ὅτε ἔφης ἥδεσθαί με θεώμενος. [2] Οὔκουν ἀπολείψομαί σε, ἔφη ὁ Μῆδος, εἰ τοῦτο λέγεις. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὐκοῦν καὶ ἄλλοις προθύμως λέξεις; Κἀκεῖνος ἐπομόσας, Νὴ τὸν Δί', ἔφη, [3] ἕως ἄν γε ποιήσω καὶ σὲ ἡδέως ἐμὲ θεᾶσθαι. Τότε δὴ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυαξάρου, τά τε ἄλλα προθύμως ἀπήγγελε τοῖς Μήδοις, καὶ προσετίθει ὅτι αὐτός γε οὐκ ἀπολείποιτο ἀνδρὸς ἀρίστου καὶ καλλίστου, καὶ, τὸ μέγιστον, ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

Πράττοντος δὲ ταῦτα τοῦ Κύρου, θείως πως ἀφικνοῦνται ἀπὸ Ὑρκανίων ἄγγελοι. [4] Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ὅμοροι μὲν τῶν Ἀσσυρίων εἰσὶν, ἔθνος δ' οὐ πολύ· διὸ καὶ ὑπήκοοι τῶν Ἀσσυρίων ἦσαν· ἔφιπποι δὲ καὶ τότε ἐδόκουν εἶναι, καὶ νῦν ἔτι δοκοῦσι· διὸ καὶ ἐχρῶντο αὐτοῖς οἱ Ἀσσύριοι,

quutus, cùm te diceres voluptatem ex adſpectu mei capere. Nequaquam verò à te diſcedam, inquit Medus, ſi hoc *quidem* dicis. Et Cyrus, Ergóne cæteris, ait, *hæc* prompto animo expones? Ille interpoſito jurejurando, Profectò, inquit, donec efficiam, ut etiam tu me libenter adſpicias. Tum demùm miſſus à Cyaxare, cùm alia Medis prompto animo denuntiavit, tum etiam addidit, ſe ſanè à viro præſtantiſſimo & pulcherrimo, atque *etiam*, quod maximum eſſet, à diis oriundo, abeſſe nolle.

Dum hæc à Cyro geruntur, divinitùs quodammodò *accidit ut* ab Hyrcaniis nuntii venirent. Sunt autem Aſſyriis finitimi Hyrcanii, natio non *illa quidem* magna: quocirca etiam imperio Aſſyriorum ſubjecti erant: equites verò *idonei* & tunc habebantur, & adhuc habentur: idcircò utebantur operâ ipſorum Aſſyrii,

1 Ὅτε] Vulgò ὅτι. Nos autem lectionem dedimus, quam Stephanus & Leunclavius reſtituerunt, & MS. Bodl. repræſentat.

2 Οὔκουν] Scripturam hanc exhibet MS. Bodl. quam Stephanus etiam & Leunclavius receperunt. Vulgata illa, οὐκ οὖν, mendoſa eſt.

3 Ἕως ἄν γε] Sic editi ferè omnes & MS. Bodl. à quibus immeritò diſceſſiſſe videtur Leunclavius, qui reſcripſit ἔς τε γ' ἂν &c.

4 Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι &c.] At, ſecundùm Ptolemæum, Strabonem, alióſque tam veteres quàm recentiores Geographos, tota ferè Media inter Hyrcaniam jacet & Aſſyriam. Et aliis quidem de cauſis, hæc Xenophontéa gentis iſtius deſcriptio, incolis Hyrcaniæ, juxta mare Caſpium ſitæ, parum accommodata videtur: de Hyrcanis, itaque, hìc alibique ſæpe à Noſtro memoratis, vide quæ in *Diſſertatione primâ* prolata ſunt.

ὥσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι [1] τοῖς Σκιρίταις· οὐδὲν φειδόμενοι αὐτῶν οὔτ' ἐν πόνοις, οὔτ' ἐν κινδύνοις. Καὶ δὴ καὶ τότε ὀπισθοφυλακεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον ὡς χιλίους ὄντας ἱππέας, ἵνα εἴ τι ὄπισθεν δεινὸν [2] εἴη, ἐκεῖνοι πρὸ ἑαυτῶν τοῦτ' ἔχοιεν. Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι, ἅτε μέλλοντες

quemadmodùm Lacedæmonii Sciritarum; nec in laboribus, nec in periculis eis parcentes. Et quidem eo ipso tempore jusserant eos, qui erant equites circiter mille numero, extremum tueri agmen, ut si quid à tergo periculum instaret, id illi ante se subirent. Hyrcanii autem, utpote qui ultimo loco iter

1 *Τοῖς Σκιρίταις*] Hesychius, *Σκειρίτης*, (scribe, *Σκιρίτης*) *λόχος οὕτω καλούμενος, ὁ προκινδυνεύων. Σκιρίτας* autem Scirum incoluisse, Arcadum coloniam, epitome Stephani Byzant. prodidit. Et *λόχον Σκιριτῶν* Lacedæmonii *προκινδυνεύοντα* habuerunt, primo in periculis constitutum loco, quemadmodùm Hesychius ait, addens disertè, *λόχον* illum fuisse *Ἀρκαδικόν*. De hâc autem cohorte sic *Diodor. Sic.* lib. 15. p. 350. *Ὁ δὲ Σκιρίτης καλούμενος λόχος παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις οὐ συντάττεται μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἰδίαν ἔχων σύστασιν, μετὰ τοῦ βασιλέως ἵσταται, καὶ παραβοηθεῖ τοῖς αἰεὶ θλιβομένοις μέρεσι.* Hujus etiam meminit Noster, *Λακεδαιμ. πολιτ.* p. 401. Adi sis J. Meursii *Lect. Attic.* lib. 1. c. 16. Minimè verò prætermittenda est lectio, quam Philelphus exhibet; qui pro *Sciritis* habet *Hilotis*. Hunc meritò quidem reprehendit Leunclavius, non tantùm quòd novam lectionem confinxisse videatur, sed quòd res ipsa *Hilotas* respuat. Nam *Εἵλωτας* planè servos fuisse plures testantur auctores. Harpocration, *Εἵλωτες, οἱ μὴ γένει δοῦλοι Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οἱ πρῶτοι χειρωθέντες τῶν Ἕλος τὴν πόλιν οἰκούντων.* Pausanias in *Lacon.* p. 201. *ed. Sylburg.* *Ἐπὶ θαλάσσῃ πόλισμα Ἕλος ἦν, οὗ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐμνημόνευσεν ἐν καταλόγῳ Λακεδαιμονίων· Οἵ τ' ἄρ' Ἀμύκλας εἶχον, Ἕλος τ' ἔφαλον πτολίεθρον,* Il. β'. v. 584. *Καὶ πρῶτοί γε ἐγένοντο* (istius nempe urbis incolæ) *Λακεδαιμονίων δοῦλοι τοῦ κοινοῦ, καὶ Εἵλωτες ἐκλήθησαν πρῶτοι, καθότι περ γε καὶ ἦσαν. Τὸ δὲ οἰκετικὸν τὸ ἐπικτηθὲν ὕστερον Δωριεῦσι, Μεσσηνίους ὄντας, ὀνομασθῆναι καὶ τούτους ἐξενίκησεν Εἵλωτας.* Ad versum autem Homericum, quem adducit Pausanias, Eustathius hæc: *Εἵλωτες συνελθόντες τοῖς Μεσσηνίοις, ἦν ὅτε καὶ πράγματα παρασχόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, εἶτα ὑπετάγησαν ὡσεὶ καὶ δοῦλοι. καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ ὄνομα τῶν Εἱλώτων εἰς δουλικὴν ἁπλῶς μετελήφθη κλῆσιν.* J. Pollux sanè adfirmat *Εἵλωτας servos* non fuisse, sed *μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων*. lib. 3. c. 8. ideóque inauspicatò hunc testem advocavit Leunclavius, cùm statuerat *Εἵλωτας prorsus servos* esse. Sed Pollux certè falsus est: nam, testimoniis jam adlatis plura nè adjungerem, tam dura crudelísque erat eorum servitus, ut in proverbium quasi abiret. Unde est, quòd Isocrates in *Panathenaïco*, p. 374. *edit. Wolf.* de Lacedæmoniis ità loquitur: *Οὓς μὲν ἐλευθερώσειν ὡμολόγησαν, κατεδουλώσαντο μᾶλλον ἢ τοὺς Εἵλωτας.* Consulas quoque *Athen.* lib. 14. c. 21. & Scholiast. ad Thucyd. lib. 1. p. 56. Satìs igitur liquet, *servos* omninò fuisse *Hilotas*; quorum à conditione cùm longè aberant Hyrcanii, meliùs hos cum *Sciritis* confert Xenophon, equites præsertim cum equitibus. Miror itaque, doctum quendam Gallum, spretâ librorum optimorum & sanè, quos vidi, omnium auctoritate, Philelphum sibi sumpsisse ducem, atque adeò in Dissertatione, non ità pridem publici juris factâ, *Εἱλώτων*, tanquam Populi à Xenophonte hoc in loco memorati, mentionem fecisse.

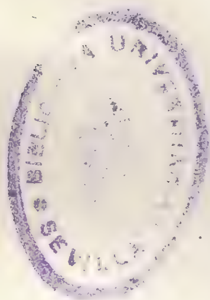
2 *Εἴη,*] Sic Stephanus rectè edidit; prout etiam dat MS. Bodl. Vulgò, *ἴοι*.

ὕστατοι πορεύεσθαι, καὶ τὰς ἁμάξας τὰς ἑαυτῶν [1] καὶ τοὺς οἰκέτας ὑστάτους εἶχον. [2] Στρατεύονται γὰρ δὴ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔχοντες οἱ πολλοὶ μεθ' ὧνπερ καὶ οἰκοῦσι· καὶ τότε δὴ ἐστρατεύοντο οἱ Ὑρκάνιοι οὕτως. Ἐννοηθέντες δὲ οἷά τε πάσχουσιν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ὅτι νῦν τεθναίη μὲν ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἡττημένοι δ' εἶεν, φόβος δὲ πολὺς εἴη ἐν τῷ στρατεύματι, οἵ τε σύμμαχοι αὐτῶν ὡς ἀθύμως ἔχοιεν καὶ ἀπολείποιεν· ταῦτα ἐνθυμουμένοις ἔδοξεν αὐτοῖς νῦν καλὸν εἶναι ἀποστῆναι, εἰ θέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι. Καὶ πέμπουσιν ἀγγέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς μάχης

facturi erant, etiam currus ſuos & domeſticos ultimos habebant. Nam pleræque nationes Aſiaticæ expeditionem ſuſcipientes familiam ſecum unà ducunt; & in hâc quidem expeditione Hyrcanii morem hunc ſervabant. Cúmque ad animos eis accidiſſet, cujuſmodi incommodis ab Aſſyriis afficerentur, & horum principem mortem occubuiſſe, victos ipſos eſſe, magnum metum invaſiſſe exercitum, ſocios animum abjeciſſe defeciſſéque; hæc cùm ſecum ipſi cogitarent, viſum eſt opportunè defectionem hoc tempore fieri poſſe, ſi *cum ipſis* Cyri exercitus *hoſtes* unà adoriri vellet. Atque *adeò* nuntios ad Cyrum mittunt: hujus enim nomini

1 Τοὺς οἰκέτας] Vocabulum hoc plerumque pro *famulo* ſeu *ſervo domeſtico* capitur: idque adeò poëticè pro *domeſticis* in genere, ſeu *totâ familiâ* poni teſtatur J. Pollux lib. 3. c. 8. Οἱ μέντοι ποιηταὶ, καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, οἰκέτας ὠνόμαζον. Hanc quidem ſignificationem hìc, & alibi apud Noſtrum, obtinet: nam ſtatim ſubjicit, nationes Aſiaticas ſecum domeſticos in expeditionem ſumere, μεθ' ὧν οἰκοῦσι, i. e. *familiam*: non enim ſervi ſoli μεθ' ἡμῶν οἰκοῦσι. Sed, hæc vocis οἰκέτης poteſtas ad ſtilum poëticum ab aliis referri non ſolet. Heſychius, Οἰκέται, οἱ κατὰ τὸν οἶκον πάντες. nec aliter Phavorinus. Thomas Magiſter, Οἰκέται, οὐ μόνον οἱ δοῦλοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ, γυνὴ καὶ τέκνα. Suidas, — οὐ μόνον οἱ θεράποντες, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν οἰκίαν. Qui verba etiam Ariſtophanis in exemplum ſubjecit: Οἱ δ' οἰκέται ῥέγκουσιν, ἀλλ' &c. νεφ. v. 5.

2 Στρατεύονται γὰρ &c.] Hoc autem ideò facere conſueverant, quòd ſe, dum res ſibi cariſſimæ adeſſent, animoſiores fore, atque adeò pro earum tutelâ fortiùs acriúſque dimicaturos, putarent. Darius milites ſuos adloquens, "Conjuges quoque, *inquit*, & "liberi ſequuntur hanc aciem: parata hoſti-"bus præda, niſi pro cariſſimis pignoribus "corpora opponimus." *Curt.* lib. 4. c. 14. Similiter *Max. Tyr.* Ἀλλὰ Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἕπονται, ἵνα μάχωνται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλτάτων. Diſſert. 14. p. 152. *edit. Cant.* Et de iiſdem *Herodot.* χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον· ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπηΐην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. lib. 7. c. 83.

τὸ τούτου ὄνομα μέγιστον ηὔξετο. Οἱ δὲ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ ὅτι μισοῖεν τοὺς Ἀσσυρίους δικαίως, νῦν τε [1] εἰ βούλοιντο ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρξειαν καὶ ἡγήσοιντο· ἅμα δὲ πρὸς τούτοις διηγοῦντο τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχοι, οἷα δὴ ἐπαίρειν βουλόμενοι ὡς μάλιστα στρατεύεσθαι αὐτόν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτοὺς, Καὶ δοκεῖτε ἂν, ἔφη, ἡμᾶς ἔτι καταλαβεῖν αὐτοὺς, πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι; ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφη, μάλα συμφορὰν τοῦτο ἡγούμεθα εἶναι, ὅτι ἔλαθον ἡμᾶς ἀποδράντες. Ταῦτα δὲ ἔλεγε βουλόμενος αὐτοὺς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσιν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι [2] καὶ αὔριον ἕωθεν, εἰ εὔζωνοι πορεύοιντο, κατα-

à prælio maxima celebritas acceſſerat. Qui autem miſſi erant, exponunt Cyro, jure ſe Aſſyrios odiſſe, ac ſi hoc tempore eos adgredi vellent, ſe quoque ſocios & duces ipſis itineris futuros: ſimul commemorabant etiam quo loco res hoſtium eſſent, utpote qui eum quàm maximè ad expeditionem *hanc* ſuſcipiendam excitare cupiebant. Et Cyrus eos interrogans, An exiſtimatis, inquit, nos adhuc eos adſequuturos, priuſquam intra munitiones ſe recipiant? nam hoc *ipſum* nos magni infortunii loco ducimus, quod clam nobis aufugerint. Hæc verò dicebat, quòd eos magnificentiſſimè de ſe ſentire vellet. Illi autem reſponderunt, poſtridiè etiam manè fieri poſſe, ſi expediti pergerent, ut *eos* adſeque-

1 *Εἰ βούλοιντο ἰέναι* &c.] Sic editi ferè omnes: cùm tamen margines exhibere ſoleant *βούλοιντο ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς, καὶ σφεῖς σύμμαχοι ὑπάρχοιεν καὶ ἡγήσοιντο*, hanc lectionem ſibi ſequendam duxit Leunclavius. At ea, quam recepimus, nec minùs commoda eſt, & meliùs iis reſpondere videtur, quæ modò præceſſerant, *εἰ θέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι*: nec non iis, quæ mox ſequuntur, — *αὔριον ἕωθεν, εἰ εὔζωνοι πορεύοιντο*. MS. autem Bodl. dat *εἰ βούλοιντο ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς, καὶ σφεῖς σύμμαχοι ὑπάρξοιεν καὶ ἡγήσοιντο*.

2 *Καὶ αὔριον ἕωθεν, εἰ* &c.] Malè hæc verba à Leunclavio accepta ſunt, qui ea ſic diſtinxit, *ὅτι καὶ αὔριον, ἕωθεν εἰ εὔζωνοι πορεύοιντο*, &c. & reddidit, *etiam poſtridiè poſſe, ſi ſtatim à diluculo expediti pergerent*, &c. At *ἕωθεν* illud ab *αὔριον* minimè ſejungendum eſt; nec ad *πορεύοιντο*, ſed ad *καταλήψοιντο*, unà cum *αὔριον* referendum eſt. Ex ſequentibus enim liquet, Cyrum non expectâſſe, dum poſtera dies illuceſceret, ſed, milites ut primùm corpora cibo curaverant, iter ingreſſum eſſe: *Ἐπειδὴ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα, ἔτι φωτὸς ὄντος*, &c. Et paulò infra reperimus eum (prout hic futurum dicunt Hyrcanii) hoſtes poſtridie manè opprimentem & in fugam vertentem: *τῶν δὲ πολεμίων, ἐπεὶ σαφὲς ἐγένετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον*, &c. Verùm alia etiam ſubeſt cauſa, cur interpunctionem & verſionem Leunclavii rejiciamus.

λήψοιντο· ὑπὸ γὰρ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν ἁμαξῶν σχολῇ πορεύεσθαι αὐτούς· καὶ ἅμα, ἔφασαν, ἅτε τὴν προτεραίαν νύκτα ἀγρυπνήσαντες, νῦν μικρὸν προελθόντες ἐστρατοπεδεύκασι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Εχετε οὖν ὧν λέγετε πιστόν τι, [1] ἡμᾶς διδάσκον, ὡς ἀληθεύετε; Ομήρους γ', ἔφασαν, ἐθέλομεν ἐλάσαντες αὐτίκα τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν· μόνον καὶ σὺ ἡμῖν θεῶν τε πιστὰ ποίησον, [2] καὶ δεξιὰν δὸς, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σοῦ. Εκ τούτου τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, [3] ἦ

rentur: præ turbâ enim & plauſtris eos lentè iter facere: ac prætereà, inquiunt, quippe quòd nocte ſuperiore vigilâſſent, jam paululùm progreſſi caſtra metati ſunt. Et Cyrus inquit, Ergóne pignus quo fidem dictis faciatis aliquod habetis, quod nos doceat, vera vos dicere? Obſides, inquiunt, actutùm *hinc* profecti nocte adducere volumus: tu modò quoque diis teſtibus *tuam* nobis adſtringe fidem, & dextram da, ut ea ad alios etiam adferamus, quæ abs te acceperimus. Secundùm hæc fidem iis dat, omni-

mus. Nam Hyrcanios certè non fugerat, in Perſicis eſſe moribus, ante ortum ſolem exercitum non movere: iique adeò nequaquam Cyrum, ut cum ſuis *ſtatim à diluculo* (prout ἕωθεν vertit Leunclavius) procederet, monere vellent. Hanc autem conſuetudinem Perſicam reſpexit Q. Curtius lib. 3. c. 2. *Orto ſole ad noctem agmina, ſicut deſcripta erant, intravêre vallum.* &, *cap.* 3. diſertis verbis exprimit: *Patrio more Perſarum traditum eſt, orto ſole demum procedere.* Idem docuit ante Curtium Herodotus lib. 7. c. 54. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνῦντες τὴν ὁδόν· ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, &c.

1 Ημᾶς διδάσκον] Vulgò, ἡμᾶς διδάσκειν, ὡς &c. Nos fidem editionis Etonenſis ſecuti ſumus: & eam, quam damus, lectionem Stephanus etiam vulgatæ illi præferendam putat.

2 Καὶ δεξιὰν δὸς] Dextrâ nempe alteri aut præſenti aut per internuntium datâ, fidem obſtringere ſolebant Perſarum reges; eratque hoc apud eos ſanctiſſimum fidei pignus. Diodorus Sic. lib. 16. p. 441. de Artaxerxe Theſſalioni id jam fidei pignus daturo, quod paulò ante fruſtrà & non ſine ſummo vitæ periculo popoſcerat, — μετακαλεσάμενος τοὺς ὑπηρέτας, ἀφεῖναι προσέταξε, καὶ τὴν δεξιὰν ἔδωκε τῷ Θετταλίωνι. Εστι δ' ἡ πίστις αὕτη βεβαιοτάτη παρὰ τοῖς Πέρσαις. Dion Chryſoſt. περὶ ἀπιστ. Τισσαφέρνης δὲ οὐκ ὤμοσε μὲν τοῖς περὶ Κλέαρχον; Τί δαὶ ὁ βασιλεύς; οὐχὶ καὶ τοὺς βασιλείους θεοὺς, καὶ τὴν δεξιὰν ἀπέστειλε; p. 640. *edit. Morel.* Huc pertinent etiam Cteſiæ verba in *Perſic.* c. 8. Καὶ Αμόργην φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις. Sed, aliis quoque gentibus hunc fidem dandi accipiendique morem obſervatum fuiſſe, neminem ferè latet.

3 Η μὴν] Hæ particulæ in jurejurando ſæpè & potiſſimùm reperiuntur. Ità apud Noſtrum, lib. 2. p. 142. ἀλλὰ σὺν θεῶν ὅρκῳ λέγω, ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος, &c. Et paſſim alibi. Suidas, Η μήν. ὄντως δή. qui hoc adfert exemplum: Ομνυμι τοὺς βασιλείους θεοὺς, ἦ μὴν ἐγὼ ὑμᾶς σώσω. alia dabit Budæus. Eâdem for-

μὴν, ἐὰν ἐμπεδῶσιν ἃ λέγουσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς [1] χρήσεσθαι αὐτοῖς, ὡς μήτε Περσῶν μήτε Μήδων μεῖον ἔχειν παρ' αὐτῷ. Καὶ νῦν δ' ἔτι ἰδεῖν ἔστιν Ὑρκανίοις καὶ πιστευομένοις καὶ ἀρχὰς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἳ ἂν δοκῶσιν ἄξιοι εἶναι.

Ἐπειδὴ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα ἔτι φωτὸς ὄντος, καὶ τοὺς Ὑρκανίους περιμένειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴοιεν. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι πάντες, ὥσπερ εἰκὸς, εὐθὺς ἔξω ἦσαν, καὶ Τιγράνης ἔχων τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα· τῶν δὲ Μήδων ἐξῄεσαν οἱ μὲν, διὰ τὸ παιδὶ Κύρῳ ὄντι παῖδες ὄντες φίλοι γενέσθαι· οἱ δὲ, διὰ τὸ, ἐν θήραις συγγιγνόμενοι, ἀγασθῆναι αὐτοῦ τὸν τρόπον· οἱ δὲ, διὰ τὸ χάριν εἰδέναι ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον ἀπεληλακέναι ἐδόκει· οἱ δὲ, καὶ ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἄνδρα φαίνεσθαι ἀγαθὸν, καὶ εὐτυχῆ καὶ

nò ſe, ea ſi præſtent quæ pollicentur, illos & amicorum & fidorum *hominum* loco habiturum, ut deteriori apud ſe conditione non eſſent, quàm vel Perſæ vel Medi. Atque hâc etiam tempeſtate videre eſt, & fidem Hyrcaniis haberi & eoſdem magiſtratus gerere, quemadmodùm qui de natione Perſarum & Medorum *iiſdem* digni videntur eſſe.

Cyrus, poſteaquam cœnatum eſſet, copias eduxit, cùm adhuc luceret, juſſitque Hyrcanios opperiri, ut unà proficiſcerentur. Ac Perſæ quidem univerſi, ceu par erat, ſtatim *caſtris* egrediebantur, & Tigranes *itidem* ſuis cum copiis; Medorum autem alii, quòd pueri cum Cyro puero amicitiam contraxerant, prodière; alii, quòd cum eo in venationibus conſuetudine congreſſi, mores ipſius admirati fuiſſent; alii, quòd gratiam ipſi haberent, qui metum eis ingentem depuliſſe videretur; alii, ſpe conceptâ, quòd *Cyrus* virum ſe virtute præditum præberet, eum etiam felicem valdéque

formulâ Deum jurâſſe indicatur Heb. 6. 14. Η μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ &c. ubi malè Verſ. Vulg. & Eraſm. *Niſi benedicens* &c. Rectiùs Beza: *Certè* &c.

1 Χρήσεσθαι] Stephanus, Leunclavius aliíque edidêre χρήσασθαι. Sed illorum uterque receptam lectionem laudat, eámque ſatis tuentur MS. Bodl. & editio Eton. & res ipſa quidem flagitat.

μέγαν ἔτι ἰσχυρῶς ἔσεσθαι αὐτόν· οἱ δέ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν Μήδοις, [1] εἴ τινι ἀγαθὸν συνέπραξεν, ἀντιχαρίζεσθαι ἐβούλοντο· (πολλοῖς δὲ πολλὰ διὰ φιλανθρωπίαν παρὰ τοῦ πάππου ἀγαθὰ διεπέπρακτο) πολλοὶ δ' ἐπεὶ τοὺς Ὑρκανίους εἶδον, καὶ λόγος διεδόθη ὡς ἡγήσοιντο ἐπὶ πολλὰ ἀγαθά, ἐξῄεσαν καὶ τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα. Οὕτω δὴ καὶ Μῆδοι σχεδὸν ἅπαντες ἐξῆλθον, πλὴν ὅσοι σὺν Κυαξάρει ἔτυχον σκηνοῦντες· οὗτοι δὲ κατέμειναν, καὶ οἱ τούτων ὑπήκοοι. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες φαιδρῶς καὶ προθύμως ἐξωρμῶντο, ἅτε οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλ' ἐθελούσιοι καὶ χάριτος ἕνεκα ἐξιόντες. Ἐπειδὴ δὲ ἔξω ἦσαν, πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Μήδους ἐξελθὼν ἐπῄνεσέ τε αὐτούς, καὶ ἐπηύξατο, μάλιστα μὲν θεοὺς αὐτοῖς ἵλεως ὄντας ἡγεῖσθαι καὶ σφίσιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς δυνηθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς προθυμίας ἀποδοῦναι. Τέλος δ' οὖν εἶπεν ὅτι ἡγήσοιντο μὲν

magnum aliquando futurum: alii verò, si qua in se, dum apud Medos educaretur, contulerat beneficia, pro his vicissim ei rem gratam facere volebant; (& multis *sanè* multa commoda, quæ ejus erat humanitas, apud avum confecerat) multi etiam, cùm Hyrcanios cernerent, & rumor esset diditus, *hos* ad multa bona *eis* duces futuros, illâ ipsâ de causâ proficiscebantur, ut aliquid consequerentur. Atque ità *factum, ut* & Medi prope universi prodirent, extra eos, quicunque Cyaxari fortè erant contubernales; hi enim, cum subjectis imperio suo, manebant. Cæteri omnes lætis alacribúsque animis illinc profecti sunt, utpote qui non coacti, sed sponte suâ gratificandíque studio prodirent. Cùm verò jam egressi essent, primùm Medos adiit, iísque collaudatis precatus est, maximè quidem ut dii propitii & ipsis & sibi duces essent, deinde ut & ipse gratiam iis pro hoc studio referre posset. Tandem pedi-

1 Εἴ τινι &c.] Sic editi, quos vidi, omnes: quorum tamen margines dant εἴ τι ἀγαθὸν τῷ συνέπραξεν. MS. autem Bodl. εἴ τινι ἀγαθόν τι συνέπραξεν. At nihil est, quòd lectionem vulgatam loco moveamus.

αὐτοῖς οἱ πεζοί, ἐκείνους δὲ ἕπεσθαι σὺν τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε· καὶ ὅπου ἂν ἢ ἀναπαύωνται ἢ ἐπίσχωσι τῆς πορείας, ἐκέλευσεν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν παρελαύνειν τινάς, ἵνα εἰδῶσι τὸ ἀεὶ καίριον.

Ἐκ τούτου ἡγεῖσθαι ἐκέλευσε τοὺς Ὑρκανίους. Καὶ οἱ ἠρώτων, Τί δὲ οὐκ ἀναμένεις, ἔφασαν, τοὺς ὁμήρους ἕως ἂν ἀγάγωμεν, ἵνα καὶ σὺ ἔχων τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ; Καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται, Ἐννοῶ γάρ, φάναι, ὅτι ἔχομεν πάντες τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς καὶ ταῖς ἡμετέραις χερσίν. Οὕτω γὰρ δοκοῦμεν παρεσκευάσθαι, ὡς, ἐὰν μὲν ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ὑμᾶς εὖ ποιεῖν· ἐὰν δὲ ἐξαπατᾶτε, οὕτω νομίζομεν ἔχειν, ὡς μὴ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν γενέσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον, ἐὰν οἱ θεοὶ βούλωνται, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενήσεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, ἐπειδήπερ φατὲ ὑστάτους πορεύεσθαι τοὺς ὑμετέρους, ἐπειδὰν ἴδητε αὐτούς, σημαίνετε ἡμῖν [1] ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν, ἵνα φειδώμεθα αὐτῶν. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Ὑρ-

tes præituros dixit, útque cum equis ipsi sequerentur imperavit: ac ubi vel requiescerent vel in itinere subsisterennt, præcepit iis ut ad se quidam equis adveherentur, ut quid pro tempore quolibet fieri oporteret cognoscerent.

Secundùm hæc jussit Hyrcanios præire. Et illi interrogantes, Cur non expectas, inquiunt, donec obsides adducamus, ut & tu fidei pignoribus à nobis *prius* acceptis progrediaris? *Cyrus ibi* respondisse fertur, Equidem cogito, inquit, nostris in animis manibúsque nostris fidei nos omnes habere pignora. Sic enim instructi *nobis* videmur, ut, vera si dicatis, nobis adsit beneficiis vos adficiendi facultas: sin fraude uti velitis, ità nos comparatos existimamus, ut minimè nos in potestate vestrâ, sed vos potiùs in nostrâ, diis volentibus, futuri sitis. Et verò Hyrcanii, ait, quia postremo loco vestros proficisci dicitis, ubi eos videritis, significate nobis illos esse vestros, iis utì parcamus. Hæc cùm audissent Hyr-

1 Ὅτι οἱ ὑμέτεροι] A quibusdam libris abest articulus iste: illum autem præstant MS. Bodl. Stephanus & Leunclavius, qui tamen illi notam apposuerunt. Sed, non minùs placet

κάνιοι, τὴν μὲν ὁδὸν ἡγοῦντο, ὥσπερ ἐκέλευε, τὴν δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ οὐχὶ τοὺς Ἀσσυρίους, οὐδὲ τοὺς Λυδοὺς, οὐδὲ τοὺς συμμάχους ἑαυτῶν ἔτι ἐφοβοῦντο, ἀλλὰ μὴ παντάπασιν ὁ Κῦρος μικράν τινα ἑαυτῶν οἴοιτο ῥοπὴν εἶναι καὶ παρόντων καὶ ἀπόντων.

Πορευομένων δὲ, ἐπεὶ νὺξ ἐγένετο, λέγεται φῶς τῷ Κύρῳ καὶ τῷ στρατεύματι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προφανὲς γενέσθαι, ὥστε πᾶσι φρίκην μὲν πρὸς τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι, θάρσος δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους. Ὡς δὲ εὔζωνοί τε καὶ ταχὺ ἐπορεύοντο, εἰκότως πολλήν τε ὁδὸν διήνυσαν, καὶ ἅμα κνέφαι πλησίον γίγνονται τοῦ τῶν Ὑρκανίων στρατεύματος. Ὡς δ᾽ ἔγνωσαν οἱ ἄγγελοι, λέγουσι τῷ Κύρῳ ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι· τῷ τε γὰρ ὑστάτους εἶναι, γιγνώσκειν ἔφασαν, καὶ τῷ πλήθει τῶν πυρῶν. Ἐκ τούτου πέμπει τὸν ἕτερον αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς, προστάξας λέγειν, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὡς τάχιστα ὑπαντᾷν τὰς δεξιὰς

canii, & præeundo itineris ſe duces præſtabant, quemadmodùm mandârat, & animi robur admirabantur; neque jam Aſſyrios, neque Lydos, neque ſocios ipſorum ampliùs metuebant, ſed *hoc unum* nè Cyrus omninò parum in ipſis momenti ſitum exiſtimaret, ſive *ei* adeſſent ſive abeſſent.

Cùm autem, iis progredientibus, nox adpetiiſſet, traditum eſt, Cyro & exercitui lucem clariſſimam cœlo datam fuiſſe, *quo factum* ut in animis omnium *quidam* horror erga numen divinum, & in hoſtes confidentia naſceretur. Et quia expediti celeritérque pergerent, mirum non eſt ſi magnum confeciſſent iter, atque *adeò* cum *ipſo* crepuſculo prope ab Hyrcaniorum copiis aberant. Id cùm nuntii animadvertiſſent, Cyrum docent, hos eſſe ſuos: nam *hoc* & indè ſe intelligere aiebant, quòd eſſent ultimi, & de ignium multitudine. Tum eorum alterum ad ipſos mittit, jubétque dicere, ut ſi *quidem* eſſent amici, quàm celerrimè ſublatis dextris oc-

placet articulus hoc in loco poſitus, quàm in iſto paulò poſt ſequenti, λέγουσι τῷ Κύρῳ ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι, cùm de hâc locutione, οἱ σφέτεροι, nullæ moveantur lites, illam, οἱ ὑμέτεροι, critici fruſtrà ſolicitâſſe videntur.

ἀνατείναντας. Συμπέμπει δέ τινας καὶ τῶν σὺν ἑαυτῷ, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοῖς Ὑρκανίοις ὅτι ὡς ἂν ὁρῶσιν αὐτοὺς προσφερομένους, οὕτω καὶ αὐτοὶ [1] ποιήσουσιν. Οὕτω δὴ ὁ μὲν μένει τῶν ἀγγέλων παρὰ Κύρῳ, ὁ δὲ προσελαύνει πρὸς τοὺς Ὑρκανίους.

Ἐν ᾧ δ' ἐσκόπει τοὺς Ὑρκανίους ὁ Κῦρος ὅ, τι ποιήσουσιν, ἐπέστησε τὸ στράτευμα· καὶ παρελαύνουσι πρὸς αὐτὸν οἱ τῶν Μήδων προεστηκότες καὶ ὁ Τιγράνης, καὶ ἐρωτῶσι τί δεῖ ποιεῖν. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Τοῦτ' ἐστὶ τὸ πλησίον Ὑρκανίων στράτευμα, καὶ οἴχεται ὁ ἕτερος τῶν ἀγγέλων πρὸς αὐτοὺς, καὶ τῶν ἡμετέρων τινὲς σὺν αὐτῷ, ἐροῦντες, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὑπαντᾷν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας πάντας. Ἐὰν μὲν οὖν οὕτως ἴωσι, δεξιοῦσθε αὐτοὺς καθ' ὃν ἂν ᾖ ἕκαστος, καὶ ἅμα θαῤῥύνετε· ἐὰν δὲ ὅπλα αἴρωνται, ἢ φεύγειν ἐπιχειρῶσι, τούτων, ἔφη, πρώτων εὐθὺς πειρᾶσθε μηδένα λείπειν. Ὁ μὲν τοιαῦτα παρήγγειλεν· Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ἀκούσαντες τῶν ἀγγέλων, ἥσθησάν τε, καὶ ἀνα-

currerent. Quoſdam etiam ſuorum unà mittit, *quibus* præcipit Hyrcaniis dicerent, futurum ut ipſi eodem ſe gererent modo, quo eos ad ſe ferri viderent. Atque ità nuntius alter apud Cyrum manet, alter ad Hyrcanios equo provehitur.

Intereà verò, dum quid Hyrcanii facturi eſſent conſiderabat Cyrus, exercitum ſubſiſtere juſſit; & eum adequitant principes Medorum & Tigranes, & quid faciendum ſit interrogant. Ille autem dicit iis, Agmen hoc proximum Hyrcaniorum eſt, & ad eos nuntiorum alter abiit, cúmque hoc de noſtris aliqui, nonituri *eos*, ut ſi *quidem* amici ſint, ſublatis dextris occurrant omnes. Quapropter ſi hoc modo acceſſerint, dextras eis ſuo quiſque loco porrigite, ſimúlque animum ipſis addite: ſin arma expedierint, aut fugam moliantur, date operam, ait, nè quis ex *hoſtium* primis hiſce ſuperſit. Hujuſmodi quædam præcipiebat *Cyrus*; Hyrcanii verò nuntios cùm audiſſent & gaviſi ſunt, & equis *celeriter* con-

1 Ποιήσουσιν] In nonnullis libris legitur ποιήσωσιν. At Stephanus & Leunclavius omninò rectè ſcripſerunt ποιήσουσι, quod MS. etiam Bodl. exhibet.

πηδήσαντες ἐπὶ τοὺς ἵππους παρῆσαν, τὰς δεξιὰς, ὥσπερ εἴρητο, προτείνοντες· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι ἀντεδεξιοῦντό τε αὐτοὺς καὶ ἐθάῤῥυνον. Ἐκ τούτου δὴ λέγει ὁ Κῦρος, Ἡμεῖς μὲν δὴ, ὦ Ὑρκάνιοι, ἤδη ὑμῖν πιστεύομεν· καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχειν. Τοῦτο δ', ἔφη, ἡμῖν πρῶτον εἴπατε, ὁπόσον ἀπέχει ἐνθένδε ἔνθα αἱ ἀρχαί εἰσι τῶν πολεμίων, καὶ τὸ ἄθροον αὐτῶν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι ὀλίγῳ πλέον ἢ παρασάγγην. Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Κῦρος, "Ἄγετε δὴ, ἔφη, ὦ
"ἄνδρες Πέρσαι καὶ Μῆδοι, καὶ ὑμεῖς ὦ Ὑρκάνιοι, (ἤδη γὰρ
"καὶ πρὸς ὑμᾶς ὡς συμμάχους καὶ κοινωνοὺς διαλέγομαι) εὖ
"χρὴ εἰδέναι νῦν ὅτι ἐν τούτῳ ἐσμὲν, ἔνθα μαλακισάμενοι
"μὲν, πάντων ἂν τῶν χαλεπωτάτων τύχοιμεν· (ἴσασι γὰρ
"οἱ πολέμιοι ἐφ' ἃ ἥκομεν) ἢν δὲ κατὰ τὸ καρτερὸν ἐμβα-
"λόμενοι ἴωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, αὐτί-
"κα μάλα ὄψεσθε ὥσπερ δούλων ἀποδιδρασκόντων καὶ εὑρη-
"μένων, τοὺς μὲν ἱκετεύοντας αὐτῶν, τοὺς δὲ φεύγοντας, τοὺς δ'

ſcenſis adfuerunt, dextras, utì denuntiatum fuerat, protendentes: & Medi ac Perſæ dextras viciſſim iis porrigebant, atque bono eos animo eſſe jubebant. Deinde Cyrus, Nos quidem, inquit, Hyrcanii, vobis jam fidem habemus; ac vos etiam eodem modo erga nos adfectos eſſe oportet. Verùm hoc primùm nobis dicite, quantum hinc diſtet *is locus* ubi hoſtium principes, & totæ eorum ſunt copiæ. Reſponderunt illi, paulò majus intervallum eſſe paraſangâ. Hìc Cyrus, "Agite, ergò, inquit, Perſæ, Medi, & vos
"Hyrcanii, (nam vos etiam tanquam auxiliares & ſocios adlo-
"quor) certò *nos* ſcire oportet, eo res noſtras eſſe in loco, ut ſi
"molliter remiſſéque agamus, graviſſima quæque *mala* nobis even-
"tura ſint: (nôrunt enim hoſtes quarum rerum cauſâ huc adve-
"nerimus:) ſin totis viribus inruentes, fortiter animoſéque hoſtes
"adgrediemur, illicò videbitis, eorum, ſervorum fugitivorum
"more qui reperiuntur, alios ſupplicare, alios fugere, alios nè ad

"οὐδὲ ταῦτα φρονεῖν δυναμένους. Ἡττημένοι τε γὰρ ὄψονται ἡμᾶς, καὶ "οὔτε οἰόμενοι ἥξειν, οὔτε συντεταγμένοι, οὔτε μάχεσθαι παρεσκευ-"ασμένοι, καταλελημμένοι ἔσονται. Εἰ οὖν ἡδέως βουλοίμεθα καὶ δει-"πνῆσαι καὶ νυκτερεῦσαι καὶ βιοτεύειν τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δῶμεν αὐ-"τοῖς σχολὴν μήτε βουλεύσασθαι, μήτε παρασκευάσασθαι μηδὲν "ἀγαθὸν ἑαυτοῖς, μηδὲ γνῶναι πάμπαν ὅτι ἄνθρωποί ἐσμεν· "ἀλλὰ γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις ἅπαντα καὶ πληγὰς ἥκειν "νομιζόντων. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, ὑμᾶς αὐτοὺς προ-"πετάσαντες ἡμῶν, [1] προπορεύεσθε ἔμπροσθεν, ὅπως τῶν ὑμετέρων "ὅπλων ὁρωμένων λανθάνωμεν ὅτι πλεῖστον χρόνον. Ἐπειδὰν δ' "ἐγὼ πρὸς τῷ στρατεύματι γένωμαι τῶν πολεμίων, παρ' ἐμοὶ μὲν "καταλείπετε ἕκαστοι τάξιν ἱππέων, ὡς, ἐάν τι δέῃ, χρῶμαι μέ-"νων παρὰ τὸ στρατόπεδον. Ὑμῶν δὲ οἱ μὲν ἄρχοντες καὶ οἱ πρεσβύ-

"hæc quidem poſſe animos intendere. Nam victi nos adſpicient, "& neque fore ut adventemus exiſtimantes, neque in ordines "diſpoſiti, neque ad pugnam parati deprehendentur. Quam-"obrem ſi ſuaviter & cœnare & noctem *hanc* exigere & vivere "deinceps volumus, nè demus eis deliberandi otium, neque pa-"randi quidquam, quod ipſis ex uſu ſit, & nè omninò animad-"vertendi quidem quòd homines ſimus: ſed non niſi ſcuta, & "copidas, & ſecures, & plagas veniſſe putent. Et vos qui-"dem, Hyrcanii, ait, voſmet nobis prætendendo, antecedite, "quò veſtris armis conſpectis quàm longiſſimo tempore hoſtes "fallere poſſimus. Verùm ubi ad hoſtium ego copias pervene-"ro, cohortem equitum apud me ſinguli relinquite, ut eorum "operâ, ſi quid opus fuerit, *ipſe* apud exercitum manens utar. "Vos autem qui principes eſtis & ætate provectiores, ordinibus

1 Προπορεύεσθε ἔμπροσθεν] Simili planè modo πλεονάζει adverbium ἔμπροσθεν, Luc. 19. 4. Καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη &c. Itaque Beza non audiendus eſt, qui Complutenſis N. T. editionis & MSti cujuſdam codicis auctoritate nixus, fruſtráque de pleonaſmo adverbii ἔμπροσθεν minimè inſolenti ſollicitus, προσδραμὼν ἔμπροσθεν, potiùs quàm προδραμὼν ἔμπροσθεν, amplectendum putavit.

"τεροθι ἐν τάξει ἐλαύνετε ἀθρόοι, εἰ σωφρονεῖτε, ἵνα μήποτε "ἀθρόῳ τινὶ ἐντυχόντες ἀποβιασθῆτε· τοὺς δὲ νεωτέροις ἐφίετε "διώκειν· οὗτοι δὲ καινόντων· τοῦτο γὰρ ἀσφαλέστατον νῦν ὡς ἐλα-"χίστους τῶν πολεμίων λείπειν. [1] Ἢν δὲ (τὸ πολλοῖς δὴ συμβεβη-"κὸς κρατοῦσι) τὴν τύχην ἀνατρέψαι γίγνηται), φυλάξασθαι "δεῖ τὸ ἐφ' ἁρπαγὴν τραπέσθαι· ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτι ἀνήρ "ἐστιν ἀλλὰ σκευοφόρος, καὶ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ ἤδη χρῆσθαι "τούτῳ ὡς ἀνδραπόδῳ. Ἐκεῖνο δὲ χρὴ γνῶναι, ὅτι οὐδέν ἐστι κερ-"δαλεώτερον τοῦ νικᾶν. [2] Ὁ γὰρ κρατῶν ἅμα πάντα συνήρπακε, "καὶ τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ χρήματα, καὶ πᾶσαν ἅμα

"servatis conferti procedite, si sapitis, ut nè in confertas *hostium* "copias delapsi per vim repellamini; junioribus persequendi po-"testatem facite; iique *adeò hostes* occidant: nam id tutissimum "hoc fuerit tempore, ut ex hostibus quàm paucissimos supersti-"tes relinquamus. Quòd si accidat (id quod multis usu venit, qui "rerum potiuntur) ut evertamus *ipsorum* fortunam, cavendum e-"rit, nè ad prædam nos conferamus: nam qui hoc facit, non am-"pliùs vir est & *miles*, sed sarcinarius calo, atque hunc *adeò* utì "mancipium tractare cuivis licet. Illud autem sciamus oportet, "victoriâ nihil esse quæstuosius. Nam qui victor est, is simul "omnia corripit, & viros, & mulieres, & opes, & regionem si-

1 Ἢν δὲ (τὸ &c.] Sic in plerisque editis & MSto Bodl. legitur & distinguitur hic locus. Leunclavius autem dat, Ἢν δὲ πολλοῖς δὴ συμβεβηκὸς κρατοῦσι, τὴν &c. At neque hæc, neque recepta quidem mihi arridet lectio. Stephanus verba ista depravata, ut opinor, existimans, in margine editionis suæ latinæ rejicit nos ad annotationes, in quibus tamen de hoc toto loco silentium est. Ego sanè Mureto libenter accederem, qui ità legendum censuit, Ἐν δὲ, ὃ πολλοῖς ἤδη συμβεβηκὸς κρατοῦσι, τὴν νίκην ἀνέτρεψε, φυλάξασθαι δεῖ, τὸ ἐφ' ἁρπαγὴν τραπέσθαι. Illud autem τὴν τύχην ferri potest, sed νίκην mavult Muretus: cujus ex sententiâ hoc dicit Cyrus, "Unum eis cavendum esse, nè cùm superiores esse cœperint, convertantur ad prædam, & ad spolianda occisorum corpora: eo enim modo multis contigisse, ut cùm jam vincerent, victoria ipsis è manibus elaberetur." Ejus autem rei crebra sunt in Historiis exempla. Adi sis Diodor. Sic. lib. 16. p. 423. & Platonem de *Repub.* lib. 5. p. 376. *edit. Cant.* Qui verò legerant ἢν pro ἐν, & ἀνατρέψαι pro ἀνέτρεψε, addidisse posteà de suo illud γίγνηται videntur.

2 Ὁ γὰρ κρατῶν &c.] Sic Alexander suos etiam, ut eorum incitaret animos, adlocutus est milites: *omnia victoriâ parari.* Curt. lib. 3. c. 10. Et Cyrus jam antea lib. 2. p. 110.

"τὴν χώραν. Πρὸς ταῦτα τοῦτο μόνον ὁρᾶτε, ὅπως τὴν νί-
"κην διασώσωμεν· ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἁρπάζων ἔχε-
"ται. Καὶ τοῦτο ἅμα διώκοντες μέμνησθε, ἥκειν πάλιν ὡς ἐμὲ
"ἔτι φωτὸς ὄντος· ὡς σκότους γενομένου οὐδένα ἔτι προσ-
"δεξόμεθα.

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἑκάστους, καὶ ἐκέλευσεν ἅμα πορευομένους τοῖς αὐτοῦ ἕκαστον δεκαδάρχοις ταῦτα σημαίνειν· (ἐν μετώπῳ γὰρ οἱ δεκάδαρχοι ἦσαν, ὥστε ἀκούειν) τοὺς δὲ δεκαδάρχους τῇ δεκάδι ἕκαστον κελεύειν παραγγέλλειν. Ἐκ τούτου προηγοῦντο μὲν οἱ Ὑρκάνιοι, [1] αὐτὸς δὲ τὸ μέσον ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τοὺς δὲ ἱππέας ἑκατέρωθεν,

"mul univerſam. Ad hæc unicum illud videte, ut victoriam
"conſervemus: quippe quâ etiam raptor ipſe continetur. Hoc
"quoque inter perſequendum memineritis, ut ad me, dum adhuc
"lucebit, redeatis: nam poſtquam tenebræ acceſſerint, neminem
"ampliùs admiſſuri ſumus."

Hæc loquutus unumquemque ſuos ad ordines dimiſit, ſimúlque edixit, *ad ſuos* cùm veniſſent, decurionibus ſuis hæc quiſque ſignificarent: (nam quia in fronte decuriones erant, audire poterant) decurionum verò quemque juberent *eadem* decuriæ ſuæ denuntiare. Secundùm hæc antecedebant Hyrcanii, ipſe cum Perſis medium *agmen* tenens iter faciebat; equitéſque in utrumque latus,

1 Αὐτὸς δὲ τὸ μέσον &c.] Medium ſanè potiſſimùm in acie locum Perſarum regem tenuiſſe docet Xenophon, ἀναβ. lib. 1. p. 157. ibidemque rationem etiam hujus tradit conſuetudinis: Cyrum enim ſategiſſe narrans, quid rex in prælio ageret, addit; καὶ γὰρ ἤδει αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦντο, νομίζοντες οὕτως ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν ᾖ, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρῄζοιεν, ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς, ὅμως &c. Quem locum Xenophontéum reſpexiſſe videtur *Arrianus* de exped. lib. 2. pag. 74. Αὐτὸς δὲ Δαρεῖος τὸ μέσον τῆς πάσης τάξεως ἐπεῖχε, καθάπερ νόμος τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι τετάχθαι· καὶ τὸν νοῦν τῆς τάξεως ταύτης Ξενοφῶν ὁ τοῦ Γρύλλου ἀναγέγραφεν. Eum morem agnoſcit & Lucianus, in dialogo qui Πλοῖον ἢ Εὐχαὶ inſcribitur. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἄρχε τοῦ ἵππου, Λυκῖνος δὲ ἐχέτω τὸ δεξιόν· οὑτοσὶ δὲ Τιμόλαος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τετάξεται. Ἐγὼ δὲ, κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπειδὰν &c. p. 941. & ſeq. edit. *Par.*

ὥσπερ εἰκὸς, παρέταξε. Τῶν δὲ πολεμίων, [1] ἐπεὶ σαφὲς ἐγίνετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον [2] τὰ ὁρώμενα, οἱ δ' ἐγίνωσκον ἤδη· οἱ δ' ἤγγελλον, οἱ δ' ἐβόων, οἱ δ' ἔλυον ἵππους· οἱ δὲ συνεσκευάζοντο, οἱ δ' ἐρρίπτουν τὰ ὅπλα ἀπὸ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δ' ὡπλίζοντο· οἱ δὲ ἀνεπήδων ἐπὶ τοὺς ἵππους, οἱ δὲ ἐχαλίνουν· οἱ δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὀχήματα· οἱ δὲ τὰ πλείστου ἄξια ἐλάμβανον, ὡς διασωσόμενοι, οἱ δὲ κατορύττοντες τὰ τοιαῦτα ἡλίσκοντο· οἱ δὲ πλεῖστοι εἰς φυγὴν ὥρμων. Οἴεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἄλλα πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτούς· πλὴν ἐμάχετο οὐδεὶς, ἀλλ' ἀμαχητὶ ἀπώλλυντο. Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς, ὡς θέρος ἦν, τάς τε [3] γυναῖκας ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις προαπεπέμψατο τῆς νυκτὸς, ὡς ἂν ῥᾷον πορεύοιντο κατὰ τὸ ψῦχος, καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς ἱππέας ἐπηκολούθει. Καὶ

ceu par erat, instructos collocavit. Cùm autem illuxisset, hostium alii obstupuerunt eis quæ cernebantur, alii jam *quid ageretur*, animadvertebant; alii *comperta* nuntiabant, vociferabantur alii, alii solvebant equos; alii vasa colligebant, alii de jumentis arma dejiciebant, alii armis se instruebant; alii in equos insiliebant, alii frenos eis injiciebant; alii in vehicula uxores imponebant; alii res maximi pretii sumebant, tanquam *eas* conservaturi, deprehendebantur alii, qui hujusmodi res defodiebant; maxima verò pars in fugam ruebat. Alia etiam multa variáque *tunc* fecisse eos existimandum est; extra *illud unum*, quod nemo pugnabat, sed sine prælio peribant. Crœsus autem Lydorum rex, & mulieres, quòd æstas esset, noctu harmamaxis præmiserat, ut in frigore faciliùs iter facerent, & ipse cum equitatu subsequebatur. Eadem

1 Ἐπεὶ σαφὲς] Sic in editis omnibus legitur. MS. autem Bodl. dat ἐπεὶ φῶς ἐγένετο, quod & editorum margines exhibere solent, & præ receptâ quidem lectione placet.

2 Τὰ ὁρώμενα] Stephanus habet τὰ δρώμενα, eâ, quam retinuimus, voce in marginem rejectâ. Quin & MS. Bodl. in margine agnoscit δρώμενα. cui tamen vulgatam lectionem non posthabendam censuimus.

3 Γυναῖκας ἐν &c.] De *harmamaxis* vide sis quæ notavimus lib. 3. p. 172.

τὸν Φρύγα ταυτά φασι ποιῆσαι, τὸν τῆς παρ' Ἑλλήσποντον ἄρχοντα Φρυγίας. Ὡς δὲ παρῄσθοντο τῶν φευγόντων καὶ καταλαμβανόντων ἑαυτοὺς, πυθόμενοι τὸ γιγνόμενον, ἔφευγον δὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ κράτος. Τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα [1] καὶ τὸν τῶν Ἀραβίων ἔτι ἐγγὺς ὄντας καὶ ὑποστάντας ἀθωρακίστους [2] κατακαίνουσιν οἱ Ὑρκάνιοι. Τὸ δὲ πλεῖστον ἦν τῶν ἀποθανόντων Ἀσυρίων καὶ Ἀραβίων· ἐν γὰρ τῇ ἑαυτῶν ὄντες χώρᾳ, [3] ἀσυντονώτατα πρὸς τὴν πορείαν εἶχον. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι, οἷα

etiam Phrygem illum feciſſe perhibent, qui *ſitæ* ad Helleſpontum Phrygiæ imperabat. Verùm ubi fugere quoſdam & ad ſe jam pervenire ſenſerunt, comperto quid fieret, etiam ipſi ſummâ virium contentione fugerunt. Cappadocum autem regem & Arabum, qui prope adhuc erant, & inermes ſubſiſtebant, Hyrcanii trucidant. Qui verò interficiebantur, maximâ ex parte Aſſyrii erant & Arabes: nam quòd in ſuâ *jam* eſſent regione, lentiſſimè progrediebantur. Ac Medi quidem & Hyrcanii hujuſmodi quædam, inter

1 *Καὶ τὸν τῶν*] Leunclavius dat Καππαδοκῶν βασιλέα καὶ Ἀραβίων, utroque articulo in margine tantùm expreſſo. In aliis libris poſterior comparet articulus; Stephanus autem priorem quoque reponendum conjecit. Et hujus quidem lectionis MStum Bodl. fidejuſſorem damus.

2 *Κατακαίνουσιν*] Leunclavium ſecuti & lectionem marginis tum MSti Bodl. tum editorum melioris notæ omnium, ſic reſcripſimus. Illud autem ἀποκτείνουσι, quod eſt in omnibus ferè vulgatis, margini primò illitum fuiſſe videtur, ad explicandum κατακαίνουσι, minùs vulgo notum: quod librarii non gloſſema, ſed veram eſſe lectionem rati, in contextum tandem recipiendum putârunt. Quo factum, ut antiquo verbo in marginem rejecto, novum intruſerint, quod prioris duntaxat explicatio erat. Eadem autem verba mox iterum inter ſe permutata occurrunt, rectéque adeò Leunclavius pro ἀποκτείνειν, quod vulgò legitur, κατακαίνειν repoſuit.

3 *Ἀσυντονώτατα*] Quidam libri habent συντονώτατα, quod cùm loco non conveniat, rectè Leunclavius & Stephanus repoſuerunt ἀσυντονώτατα. Hanc autem veram eſſe ſcripturam tum res ipſa, tum verſiones Philelphi & Camerarii ſuadent: ille enim, *lentè admodùm incedebant*; hic, *minimè feſtinanter*, vertit. Stephanus ſanè Philelphum σχολαιότατα legiſſe primùm ratus eſt; id verò cùm à vulgatâ lectione longiùs recedat, Leunclavianam conjecturam, quam & ipſe Stephanus tandem probavit, omninò ſequendam duximus. Nam, minimâ mutatione factâ ἀσυντονώτατα, pro συντονώτατα, reponi poteſt. *Chriſtophorus* quidem *Rufus* multa, in *Antexeg.* ad vulgatam lectionem tuendam adfert: ſed nos Stephanum & Leunclavium veram vocem reſtituiſſe, eóſque adeò ſequendos eſſe, putamus.

δὴ εἰκὸς [1] κρατοῦντες, τοιαῦτα ἐποίουν διώκοντες. Ὁ δὲ Κῦρος τοὺς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας καταλειφθέντας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, καὶ εἴ τινας σὺν ὅπλοις ἐξιόντας ἴδοιεν, κατακαίνειν· τοῖς δ' ὑπομένουσιν ἐκήρυξεν, ὁπόσοι τῶν πολεμίων στρατιωτῶν ἦσαν ἱππεῖς, ἢ πελτασταὶ, ἢ τοξόται, ἀποφέρειν τὰ ὅπλα συνδεδεμένα, τοὺς δὲ ἵππους ἐπὶ ταῖς σκηναῖς καταλιπεῖν· ὅστις δὲ μὴ ταῦτα ποιήσῃ αὐτίκα τῆς κεφαλῆς στερηθήσεσθαι· [2] τὰς δὲ κοπίδας προχείρους ἔχοντες, ἐν τάξει περιΐστασαν. Οἱ μὲν δὴ τὰ ὅπλα ἔχοντες, ἐῤῥίπτουν ἀποφέροντες εἰς ἓν χωρίον ὅποι ἐκέλευσε· καὶ ταῦτα μὲν οἷς ἐπέταξεν ἔκαιον.

persequendum, qualia victores *facere* consentaneum est, patrabant. Cyrus autem equites apud se relictos castra circumequitare jussit, & si quos armatos exire viderent, *eos* occidere: remanentibus verò per præconem edicebat, ut quicunque milites hostium vel equites essent, vel peltastæ, vel sagittarii, arma colligata adferrent, equis ad tabernacula relictis: hæc autem quicunque non faceret, mox capite plecteretur: & cum strictis copidibus in ordine circumsteterunt. Itaque ii, quibus erant arma, unum in locum *illa* asportata abjiciebant, ubi *Cyrus* jusserat; & ea quidem concremabant illi, quibus hoc negotii dederat.

1 Εἰκὸς κρατοῦντες] Sic edidêre Stephanus & Leunclavius; nec aliter dat MS. Bodl. In aliis verò libris legitur, οἷα δὴ εἰκὸς κρατοῦντας, non minùs, ni fallor, commode; si modò eam tollamus distinctionem, quam inter εἰκὸς & κρατοῦντες Leunclavius Stephanúsque posuêre.

2 Στερηθήσεσθαι· τὰς &c.] Inter hæc verba Leunclavius aliquid desiderari putat, atque hoc fortasse modo scriptum fuisse conjicit: Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς περιήλαυνον τὸ στρατόπεδον, τὰς δὲ κοπίδας &c. Spectant enim hæc, inquit, ad illud Cyri mandatum, paulò ante verbis his à Xenophonte commemoratum; τοὺς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον. Stephanus autem Leuncaviana additamenta nolens amplecti, aliud remedium invenit, quo huic loco consulat, τὰς δὴ κοπίδας, scribendo: vel potiùs, οἱ μὲν οὖν τὰς κοπίδας. Addit etiam, incommodum hoc de Leunclavianâ lectione emergere, quod dicitur, περιήλαυνον τὸ στρατόπεδον, *circum castra vehebantur equites*, cùm sequatur περιΐστασαν, *circumsteterunt*. At verò, respondet Leunclavius, parebant Cyri mandato equites, ὃς περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, ac deinde ἐν τάξει περιΐστασαν. Mihi quidem locus videtur mutilus; nam particulæ δὲ ea est vis, ut aliquid præcessisse ostendat. Et voces istæ, quas adjectas vult Leunclavius, ad supplendum hiatum aptæ satis videntur.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐνενόησεν ὅτι ἦλθον μὲν οὔτε σῖτα οὔτε ποτὰ ἔχοντες, ἄνευ δὲ τούτων οὔτε στρατεύεσθαι δυνατὸν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ποιεῖν. Σκοπῶν δὲ ὡς ἂν ταῦτα τάχιστα καὶ κάλλιστα γένοιτο, ἐνθυμεῖται ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευομένοις ἐστὶν εἶναί τινα ὅτῳ καὶ σκηνῆς μελήσει, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώταις εἰσιοῦσιν ἔσται. [1] Καὶ τοίνυν ἔγνω ὅτι τούτους εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν κατειλῆφθαι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν· ἐκήρυττε δὴ παρεῖναι πάντας τοὺς ἐπιτρόπους· εἰ δέ του μὴ εἴη ἐπίτροπος, τὸν πρεσβύτατον ἀπὸ σκηνῆς· τῷ δὲ ἀπειθοῦντι πάντα τὰ χαλεπὰ ἀνεῖπεν. Οἱ δὲ, ὁρῶντες καὶ τοὺς δεσπότας πειθομένους, ταχὺ ἐπείθοντο. Ἐπεὶ δὲ παρεγένοντο, πρῶτον μὲν ἐκέλευσε καθίζεσθαι αὐτῶν οἷς ἐστι πλέον ἢ δυοῖν μη-

Cyrum autem cogitatio ſubît, ſe neque eſculentis neque potulentis inſtructos veniſſe, ſine quibus nec ulla ſuſcipi expeditio, nec fieri quicquam aliud queat. Et cùm conſideraret quo pacto hæc & celerrimè & rectiſſimè parari poſſent; animadvertit, omnibus militantibus opus eſſe quodam, cui & tabernaculum curæ foret, atque ut res neceſſariæ militibus *in id* intrantibus paratæ eſſent. Itaque ſentiebat veriſimile eſſe id maximè temporis illos in caſtris deprenſos eſſe, quòd in apparandis rebus *corporibus curandis* neceſſariis occuparentur: per præcones igitur edixit, ut procuratores *caſtrenſes* omnes adeſſent, & ſicubi procurator nullus eſſet, maximus natu è tabernaculo *veniret*: ei verò qui non pareret graviſſima quæque indixit. Illi autem, cùm etiam dominos *juſſis* obtemperare cernerent, ſtatim paruerunt. Et cùm adeſſent, primùm ſedere juſſit illos, quibus eſſet plus quàm in duos men-

1 Καὶ τοίνυν ἔγνω &c.] Sic editi ſimul ac MS. Bodl. niſi quòd in hoc non reperiatur illud ἦν poſt κατειλῆφθαι ἄν. Leunclavius autem exiſtimat, poſſe multò rectiùs hæc, καὶ τοίνυν ἔγνω, ὅτι εἰκὸς &c. legi; ſi duntaxat in uno verbo, & in diſtinguendo, levis immutatio fiat, tali quodam modo: καὶ τοίνυν γνοὺς, ὅτι τούτους εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν κατειλῆφθαι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν, ἐκήρυττε δὴ παρεῖναι &c. Sed, in vulgatâ lectione nihil vitii eſſe videtur.

τῶν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπεὶ δὲ τούτους εἶδεν, αὖθις ἐκέλευσεν οἷς μηνὸς ἦν· ἐν δὲ τούτῳ σχεδὸν σύμπαντες ἐκαθίζοντο. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔμαθεν, εἶπεν ὧδε αὐτοῖς, "Ἄγετε τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οἵτινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, ἀγαθοῦ δέ τινος παρ' ἡμῶν βούλεσθ' ἂν τυγχάνειν, ἐπιμελήθητε προθύμως ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ ἑκάστῃ σιτία καὶ ποτὰ παρεσκευασμένα ᾖ τοῖς δεσπόταις καὶ τοῖς οἰκέταις, ἢ ἃ καθ' ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τἄλλα δὲ πάντα ὁπόσα καλὴν δαῖτα παρέξει, ἕτοιμα ποιεῖτε· ὡς αὐτίκα μάλα παρέσονται ὁπότεροι ἂν κρατῶσι, [1] καὶ ἀξιώσουσιν ἔκπλεω ἔχειν πάντα τὰ ἐπιτήδεια. Ἴστε οὖν [2] ὅτι συμφέροι ἂν ὑμῖν ἀμέμπτως δέχεσθαι τοὺς ἄνδρας." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες, πολλῇ σπουδῇ τὰ παρηγγελμένα ἔπραττον. Ὁ δ' αὖ συγκαλέσας τοὺς ταξιάρχους ἔλεξε τοιάδε·

ses in tabernaculo commeatus. Hos cùm adſpexiſſet, rurſùs *ſedere* juſſit quibus eſſet in *unum* menſem *commeatus*: ibi tum ferè omnes ſimul ſederunt. Cúmque hæc comperiſſet, his eos verbis adlocutus eſt, "Agite verò, inquit, ô viri, quicunque veſtrûm mala exoſi eſtis, & boni quidpiam à nobis conſequi cupitis, promptis animis operam date, ut quolibet in tabernaculo cibi ac potûs plus duplo paratum ſit & dominis & famulis, quàm quotidiè parare conſueviſtis: quin & alia parata ſint omnia facite, quæcunque dapes effectura ſint lautas; quippe mox aderunt, utricunque vicerint, æquúmque putabunt eſſe, ut res omnes neceſſarias adfatim habeant. Itaque ſcire vos volo è re veſtrâ futurum, ſi viros ſine querelis exceperitis." Hæc illi cùm audiſſent, magno ſtudio imperata faciebant. *Cyrus* autem convocatis cohortium præfectis hujuſmodi quædam verba fecit:

1 Καὶ ἀξιώσουσιν] Vulgò, ἀξιώσωσιν. Stephanus rectè ἀξιώσουσιν repoſuit; quam ſcripturam præſtat etiam MS. Bodl.

2 Ὅτι συμφέροι] Hanc lectionem dant Stephanus, *edit. Eton.* & MS. Bodl. In aliis ferè omnibus libris eſt, συμφέρει.

"Ἄνδρες φίλοι, [1] γιγνώσκομεν ὅτι νῦν ἔξεστιν [2] ἡμῖν προ-
"τέροις τῶν ἀπόντων συμμάχων ἀρίστου τυχεῖν, καὶ τοῖς μά-
"λα ἐσπουδασμένοις σιτίοις καὶ ποτοῖς χρῆσθαι· ἀλλ' οὔ μοι δο-
"κεῖ τοῦτ' ἂν τὸ ἄριστον πλέον ὠφελῆσαι ἡμᾶς ἢ τὸ τῶν συμμά-
"χων ἐπιμελεῖς φανῆναι, οὐδ' ἂν αὕτη ἡ εὐωχία ἰσχυροτέ-
"ρους τοσοῦτον ποιῆσαι ὅσον εἰ δυναίμεθα τοὺς συμμάχους προ-
"θύμους ποιεῖσθαι. Εἰ δὲ τῶν νῦν διωκόντων [3] καὶ κατακαινόν-
"των τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, καὶ μαχομένων εἴ τις ἐναντιοῦται,
"τούτων δόξομεν οὕτως ἀμελεῖν ὥστε καὶ πρὶν εἰδέναι ὅ, τι πράτ-
"τουσιν, ἠριστηκότες φαίνεσθαι, ὅπως μὴ αἰσχροὶ μὲν φανούμεθα,
"ἀσθενεῖς δ' ἐσόμεθα, συμμάχων ἀποροῦντες. Τὸ δὲ τῶν πο-
"νούντων καὶ κινδυνευόντων [4] ἐπιμεληθῆναί τινα, ὅπως εἰσιόν-
"τες τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν, αὕτη ἂν ἡμᾶς ἡ θοίνη πλείω εὐφρά-

"Scimus jam licere nobis, amici, ante abſentes ſocios pran-
"dium ſumere, cibíſque adeò ſtudioſè admodùm paratis ac potu
"uti: verùm mihi non videtur hoc prandium magìs nobis profu-
"turum, quàm ſi pateat ſocios nobis curæ fuiſſe, neque tantas
"nobis vires additurum eſſe hoc convivium, quantæ *nobis acceſſu-
"ræ ſunt*, ſi ſocios *ad nos juvandos* alacres reddere poſſimus. Quòd
"ſi eos, qui jam perſequuntur & interficiunt hoſtes noſtros, &,
"ſi quis *adhuc* reſiſtit, dimicant, uſque adeò negligere videbimur,
"ut etiam, prius quàm cognoverimus quid rerum agant, nos pran-
"ſos eſſe conſtet, *vereor* ne manifeſti ſimus turpitudinis, &, ſociis
"deſtituti, vires noſtræ debilitentur. At eorum curam gerere qui
"& labores perferunt & pericula adeunt, ut adventantes *ſcilicet*
"res habeant neceſſarias, hoc *verò* epulum multò nos magìs exhi-

1 Γιγνώσκομεν ὅτι] Sic editi omnes, nec aliter MS. Bodl. Stephanus mavult, γινώσκωμεν. At nihil mutandum cenſeo.

2 Ἡμῖν] Vulgò, ὑμῖν. at lectionem, quam amplexi ſumus, exhibent MS. Bodl. & *edit. Argentor.* eáque meliùs huc, niſi fallor, quàm vulgata illa, quadrat.

3 Καὶ κατακαινόντων] MS. Bodl. habet ἀποκτεινόντων. quod recepti verbi gloſſema primùm extitiſſe videtur. Vide quæ hâc de re notavimus p. 263.

4 Ἐπιμεληθῆναί τινα,] Vox ultima in MSto Bodl. non comparet: & poteſt, ut mihi quidem videtur, ſine loci detrimento abeſſe.

“ νειεν, ὡς ἐγώ φημι, ἢ τὸ παραχρῆμα τῇ γαστρὶ χαρίσασθαι. Ἐν-
“ νοήσατε δ᾽, ἔφη, ὡς εἰ μηδ᾽ ἐκείνους αἰσχυντέον ἦν, οὐδ᾽ ὣς ἡμῖν
“ προσήκει οὔτε πλησμονῆς ποτε, οὔτε μέθης· οὐ γάρ πω διαπέ-
“ πρακται ἡμῖν ἃ βουλόμεθα, ἀλλ᾽ αὐτὰ πάντα νῦν ἀκμάζει
“ ἐπιμελείας δεόμενα. Ἔχομεν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολεμίους
“ πολλαπλασίους ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τούτους λελυμένους· οὓς καὶ φυ-
“ λάττεσθαι ἴσως ἔτι προσήκει, καὶ φυλάττειν, ὅπως ὦσι καὶ οἱ ποιήσον-
“ τες ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια. Ἔτι δ᾽ οἱ ἱππεῖς ἡμῖν ἄπεισι, φροντίδα
“ παρέχοντες ὅπου εἰσί· κἂν ἔλθωσιν, εἰ παραμενοῦσιν. Ὥστε, ὦ ἄν-
“ δρες, νῦν μοι δοκεῖ τοιοῦτον σῖτον προσφέρεσθαι δεῖν ἡμᾶς καὶ τοιοῦτον
“ ποτὸν, ὁποῖόν τις οἴεται μάλιστα σύμφορον εἶναι πρὸς τὸ μήτε ὕ-
“ πνου, μήτε ἀφροσύνης ἐμπίπλασθαι. Ἔτι δὲ καὶ χρήματα ἐγὼ οἶδα
“ ὅτι πολλὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐστὶν, ὧν οὐκ ἀγνοῶ ὅτι δυνατὸν ἡμῖν
“ (κοινῶν αὐτῶν ὄντων τοῖς συγκατειληφόσι) νοσφίσασθαι ὁπόσα ἂν

“ laraverit, meâ quidem ſententiâ, quàm ſi ſtatim ea quæ gulæ
“ grata ſunt faciamus. Etiam *hoc* cogitetis *velim*, ut illos maximè
“ revereri non debeamus, *tamen* nè ſic quidem vel ſatietati un-
“ quam vel temulentiæ nos indulgere conſentaneum eſſe: nec-
“ dum enim confecimus ea quæ volumus, ſed ea jam omnia curam
“ quæ requirunt & *diligentiam*, in ipſo ſunt articulo. Nam in
“ caſtris hoſtes habemus numero plures nobis ipſis, eóſque ſolu-
“ tos; à quibus forſan adhuc cavere nos convenit, & *eoſdem* custo-
“ dire, ut ſint qui nobis res neceſſarias parent. Abſunt prætereà
“ à nobis equites, qui ſolicitudinem, quonam ſint in loco, adfe-
“ runt; ac ſi redeant, manſuríne ſint nobiſcum. Quapropter,
“ viri, meâ quidem ſententiâ, cibus ejuſmodi hoc tempore po-
“ túſque nobis eſt ſumendus, cujuſmodi quis exiſtimet ad hoc
“ maximè idoneum, ut nec ſomno, nec dementiâ repleamur.
“ Scio itidem magnam in *hiſce* caſtris pecuniæ copiam eſſe, de
“ quâ non ignoro fieri poſſe ut nos, (utut illa nobis ſit cum iis
“ qui nobiſcum eam cepêre, communis) quantam voluerimus,

"βουλώμεθα· ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ τὸ λαβεῖν κερδαλεώτερον εἶναι
"τοῦ δικαίους φαινομένους ἐκείνοις, τούτῳ πειρᾶσθαι ἔτι μᾶλλον αὐ-
"τοὺς ἢ νῦν ἀσπάζεσθαι ἡμᾶς. Δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, καὶ τὸ νεῖμαι τὰ
"χρήματα, ἐπειδὰν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Ὑρκανίοις καὶ Τιγράνῃ
"ἐπιτρέψαι· κἄν τι μεῖον ἡμῖν δάσωνται, κέρδος ἡγήσασθαι· διὰ
"γὰρ τὰ κέρδη ἥδιον ἡμῖν παραμενοῦσι. Τὸ μὲν γὰρ νῦν πλεο-
"νεκτῆσαι, ὀλιγοχρόνιον ἂν ἡμῖν τὸν πλοῦτον παράσχοι· τὸ δὲ,
"ταῦτα προεμένους, ἐκεῖνα κτήσασθαι ὅθεν ὁ πλοῦτος φύεται,
"τοῦτ', ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀεναότερον ἡμῖν δύναιτ' ἂν τὸν πλοῦτον
"καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις παρέχειν. Οἶμαι δ', ἔφη, καὶ οἴκοι
"ἡμᾶς τούτου ἕνεκεν ἀσκεῖν καὶ γαστρὸς κρείττους εἶναι καὶ ἀκαίρων
"κερδῶν, ἵν', ὁπότε δέοι, δυναίμεθα αὐτοῖς συμφόρως χρῆσθαι·
"ποῦ δ' ἂν ἐν μείζοσι τῶν νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμεθα τὴν παιδείαν,
"ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ."

"avertamus: verùm non quæstuosius hoc ego futurum arbitror,
"si *hanc ipsi* sumamus, quàm si justos illis nos declarantes, ratione
"hâc id comparemus, ut nos majori quàm modò benevolentiâ
"complectantur. Etiam pecuniarum, inquit, divisionem Medis
"& Hyrcaniis & Tigrani, postquam advenerint, permittendam
"arbitror: ac si minus quoque nobis tribuerint, *id ipsum* in lucro
"ponendum esse: nam ob hæc lucra libentiùs nobiscum mane-
"bunt. Nos hoc quidem tempore proprii commodi rationem ha-
"bere, opes nobis brevi temporis spatio duraturas conciliaverit:
"verùm his neglectis illa parare, undè divitiæ nascuntur, hoc *ni-*
"*mirum*, meo judicio, nobis nostrísque omnibus opes magìs pe-
"rennes suppeditare possit. Arbitror autem, ait, propterea do-
"mi quoque nos & ad gulam & ad quæstûs intempestivi cupidi-
"tatem frænandam adsuefactos, ut iis, cùm usus veniat, commo-
"dè possimus uti: quibus autem in rebus meliùs quàm in præ-
"sentibus, edere queamus disciplinæ specimen, equidem non
"video."

Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· συνεῖπε δ' αὐτῷ Ὑστάσπας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ὁμοτίμων, ὧδε· Δεινὸν γάρ τ' ἂν εἴη, ὦ Κῦρε, εἰ ἐν θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτεροῦμεν, ὅπως θηρεῖόν τι ὑποχείριον ποιησώμεθα, καὶ μάλα μικροῦ ἴσως ἄξιον· ὄλβον δὲ ὅλον πειρώμενοι θηρᾶν, εἰ ἐμποδών τι ποιησαίμεθα γενέσθαι ἡμῖν, ἃ τῶν μὲν κακῶν ἀνθρώπων ἄρχει, τοῖς δ' ἀγαθοῖς πείθεται, [1] οὐκ ἂν μὴ πρέποντα ἡμῖν δοκοίημεν ποιεῖν. Ὁ μὲν Ὑστάσπας δὴ οὕτω συνεῖπεν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ταῦτα συνῄνουν. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἄγετε δή, ἔφη, ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχου πέντε ἄνδρας ἕκαστος τῶν σπουδαιοτάτων· οὗτοι δὲ περιιόντες οὓς μὲν ἂν ὁρῶσι πορσύνοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἐπαινούντων· οὓς δ' ἀμελοῦντας, κολαζόντων ἀφειδέστερον ἢ ὡς δεσπόται. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Hoc quidem modo dixit *Cyrus*: ejúsque orationem Hystaspas Persa, unus ex ὁμοτίμων numero, hujusmodi verbis comprobavit: Absurdum nempè fuerit, Cyre, nos in venatione quidem sæpenumerò ciborum ab usu toleranter abstinere, quâdam utì ferâ potiamur, eáque forsan parvi admodùm pretii; at in conatu solidas venandi opes, si nobis ea patiamur esse impedimento, quæ pravis quidem hominibus dominantur, sed bonis cedunt, nos haud videri, quod minimè nos deceat, facere. Et ità quidem Hystaspas *Cyri* verba adprobavit; cæterique omnes his adsensi sunt. Et Cyrus, Agite ergò, inquit, quando de his eadem est *omnium* nostrûm sententia, mittite de *suo* quisque manipulo viros quinque in primis graves, qui *per castra* circumeuntes collaudent eos, quoscunque res necessarias parare viderint; in negligentes autem nihilo parciùs quàm si ipsorum essent domini, animadvertant. Et hæc quidem illi faciebant.

1 Οὐκ ἂν μὴ &c.] Particulam negantem ultimam ex conjecturâ reposuit Leunclavius; sine quâ sensus idoneus ex his Hystaspæ verbis haud elici possit. Ea autem hoc modo videntur conjungenda, Δεινὸν ἂν εἴη, εἰ οὐκ ἂν δοκοίημεν μὴ πρέποντα ἡμῖν ποιεῖν &c.

Τῶν δὲ Μήδων τινὲς ἤδη οἱ μὲν ἁμάξας προωρμημένας καταλαμβάνοντες καὶ ἀποστρέψαντες προσήλαυνον μεστὰς ὧν ἐδεῖτο ἡ στρατιά, οἱ δὲ καὶ ἁρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτίστων, τῶν μὲν, γνησίων, τῶν δὲ, καὶ παλλακίδων, διὰ τὸ κάλλος συμπεριαγομένων· καὶ ταύτας εἰληφότες προσῆγον. [1] Πάντες γὰρ ἔτι καὶ νῦν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατευόμενοι ἔχοντες τὰ πλείστου ἄξια στρατεύονται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον μάχοιντ᾽ ἄν, εἰ τὰ φίλτατα παρείη· τούτοις γάρ φασιν ἀνάγκην εἶναι προθύμως ἀλέξειν. Ισως μὲν οὖν οὕτως ἔχει· ἴσως δὲ καὶ ποιοῦσιν αὐτὰ τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι.

Ο δὲ Κῦρος, ὁρῶν τὰ τῶν Μήδων ἔργα καὶ Υρκανίων, ὥσπερεὶ κατεμέμφετο αὐτὸν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὅτι οἱ ἄλλοι [2] τοῦτον τὸν χρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῶν ἐδόκουν καὶ προσ-

Medorum verò quidam, cùm partim plaustra, quæ *è castris hostium* dudum excesserant, rebus quibus indigebat exercitus referta, adsequerentur & reverti coëgissent, advecti sunt; partim *harmamaxas* interceptas cum præstantissimis mulieribus, quas vel *conjuges* legitimas, vel concubinas formæ causæ viri secum duxerant, *ad castra* adducebant. Nam hoc etiam tempore Asiatici omnes cùm exercitum in expeditionem educunt, ità solent educere, ut res maximi pretii secum sumant, quippe aiunt se pugnandi fore avidiores, eæ si res adsint, quas carissimas habent: has enim animosè defendendi necessitatem sibi imponi dicunt. Et fortasse quidem ità se res habet; fortassis etiam hæc, voluptati utì indulgeant, faciunt.

Cyrus autem, cùm Medorum & Hyrcaniorum facinora cerneret, *ipse* sibi suisque quasi succensebat, quòd alii hoc ipsos tempore vigore quodam superare viderentur, atque aliquid etiam ad-

1 Πάντες γὰρ ἔτι &c.] Vide quæ adduximus p. 250.

2 Οἱ ἄλλοι τοῦτον] Editi omnes exhibent, *οἱ ἄλλοι ἂν τοῦτον*. Muretus legendum putat, *ἀνὰ τοῦτον* &c. At Stephanus vocem istam penultimam rectiùs delendam judicavit; cujus conjecturam, MSti Bodl. auctoritate confirmatam, omninò sequendam duximus.

κτᾶσθαί τι, αὐτοὶ δ' ἐν ἀργοτέρᾳ χώρᾳ ὑποκαταμένειν. Καὶ γὰρ δὴ οἱ ἀπάγοντες, ἀποδεικνύντες Κύρῳ ἃ ἦγον, πάλιν ἀπήλαυνον, μεταδιώκοντες τοὺς ἄλλους· ταῦτα γὰρ ἔφασαν σφίσι προστετάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Δακνόμενος δὴ ὁ Κῦρος ἐπὶ τούτοις, ταῦτα μὲν ὅμως κατεχώριζε· συνεκάλει δὲ πάλιν τοὺς ταξιάρχους, καὶ στὰς ὅπου ἔμελλεν ἂν ἐξακούεσθαι τὰ λεγόμενα, εἶπε τάδε·

"Ὅτι μέν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ κατάσχοιμεν τὰ νῦν προ-
"φαινόμενα, μεγάλα μὲν ἂν ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο,
"μέγιστα δ' ἂν εἰκότως ἡμῖν, δι' ὧν πράττεται, πάντες, οἶμαι,
"γινώσκομεν· ὅπως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γενοίμεθα, μὴ
"αὐτάρκεις ὄντες κτήσασθαι αὐτά, εἰ μὴ ἔσται οἰκεῖον ἱππι-
"κὸν Πέρσαις, τοῦτο οὐκέτι ἐγὼ ὁρῶ. Ἐννοεῖτε γὰρ δή, ἔφη,
"ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαι ὅπλα, οἷς δοκοῦμεν τοὺς πολεμίους
"τρέπεσθαι ὁμόσε ἰόντας· καὶ δὴ τρεπόμενοι, ποίους ἢ ἱππέας, ἢ

quirere, ipsi verò loco ab exercendâ industriâ remotiori hærere. Etenim qui prædam abducebant, monstratis Cyro rebus iis quas adferebant, rursùm cæteros persequuturi *hostes* avecti sunt: hæc enim utì facerent, imperatum sibi suis à præfectis aiebant. Quæ tametsi Cyrum morderent, suis tamen ille locis singula reponebat; convocabat autem denuò cohortium præfectos, & cùm ibi constitisset, unde exaudiri quæ dicerentur possent, hæc protulit:

"Arbitror ego, amici, vos omnes animadvertere, bona ingen-
"tia Persis universis cessura, maximáque adeò nobis, ceu par est,
"quorum adquiruntur operâ, si *quidem* illa quæ nobis sunt jam
"ostentata obtinuerimus: verùm quo his pacto potiri queamus,
"cùm virium satìs ad ea comparanda nobis non suppetat, nisi
"proprius Persis equitatus fuerit, equidem non video. Nam ve-
"lim vobis in mentem veniat, ait, nos Persas instructos armis
"esse, quibus hostes cominùs *nobiscum* congressos in fugam ver-
"tere posse videmur: at ubi jam eos in fugam verterimus, quos-

"τοξότας, ἢ πελταστὰς, ἢ ἀκοντιστὰς, ἄνευ ἵππων ὄντες δυναί-
"μεθα ἂν φεύγοντας ἢ λαβεῖν, ἢ [1] κατακαίνειν; Τίνες δ' ἂν
"φοβοῖντο ἡμᾶς προσιόντες κακουργεῖν ἢ τοξόται, ἢ ἀκον-
"τισταὶ, ἢ ἱππεῖς, εὖ εἰδότες ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς κίνδυνος ὑφ'
"ἡμῶν κακόν τι παθεῖν μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πεφυκότων δέν-
"δρων; Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐκ εὔδηλον, ἔφη, ὅτι οἱ νῦν
"παρόντες ἡμῖν ἱππεῖς νομίζουσι ταῦτα πάντα ὑποχείρια γι-
"γνόμενα οὐχ ἧττον ἑαυτῶν εἶναι ἢ ἡμέτερα; Ἴσως δὲ νὴ Δία καὶ
"μᾶλλον. Νῦν μὲν οὖν οὕτω ταῦτα ἔχει κατ' ἀνάγκην. Εἰ
"δὲ ἡμεῖς ἱππικὸν κτησαίμεθα μὴ χεῖρον τούτων, οὐ παντάπα-
"σιν ἡμῖν καταφανὲς ὅτι τούς τ' ἂν πολεμίους δυναίμεθα
"ἄνευ τούτων ποιεῖν ἅπερ καὶ νῦν σὺν τούτοις, τούτους τε ἔχοι-
"μεν ἂν τότε μετριωτέρους πρὸς ἡμᾶς φρονοῦντας; ὁπότε γὰρ
"ἢ παρεῖναι ἢ ἀπεῖναι βούλοιντο, ἧττον ἂν ἡμῖν μέλοι, εἰ αὐ-

"nam vel equites, vel ſagittarios, vel peltaſtas, vel jaculatores
"fugientes aut capere poſſimus, aut interficere, cùm nulli nobis
"ſint equi? Quinam itidem contra nos tendere formident, ac
"maleficiis nos vexare, ſive ſagittarii, ſive jaculatores, ſive equi-
"tes, cùm certò ſciant nihil iis *imminere* periculi, nè à nobis ma-
"gìs quàm à conſitis arboribus detrimenti quid accipiant? Quòd
"ſi hæc ità ſe habeant, annon manifeſtum eſt, ait, illos equites
"qui modò nobiſcum ſunt, exiſtimare univerſa hæc quæ capta
"ſunt, non minùs ſua eſſe quàm noſtra? Imò profectò magìs
"etiam fortaſſe. Et jam ſanè hæc utì ſic ſe habeant neceſſarium
"eſt. At verò ſi nos equitatum paremus nihilo horum *equitatu*
"deteriorem, annon nobis omninò perſpicuum eſt, futurum, ut
"& adverſùs hoſtes ea ſine his geramus, quæ cum his modò ge-
"rimus, & ut hos *ipſos* erga nos modeſtiores experiamur? nam
"cùm vel adeſſe vel abeſſe velint, minùs curæ nobis erit, ſi no-

1 Κατακαίνειν;] Vulgò, ἀποκτεῖναι; Sed Leunclavium ſequendum duximus, ob rationem ſupra adlatam p. 263.

“ τοὶ ἄνευ τούτων ἀρκοῖμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἶεν. Ταῦτα μὲν
“ δὴ, οἶμαι, οὐδεὶς ἂν ἀντιγνωμονήσειε μὴ οὐχὶ τὸ πᾶν δια-
“ φέρειν τὸ Περσῶν γενέσθαι οἰκεῖον ἱππικόν. Ἀλλ' ἐκεῖνο ἴσως
“ ἐννοεῖτε, πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο. Ἆρ' οὖν σκεψώμεθα, εἰ βουλοί-
“ μεθα καθεστάναι ἱππικὸν, τί ἡμῖν ὑπάρξει, καὶ τίνος ἐνδεῖ.
“ Οὐκοῦν ἵπποι μὲν οὗτοι πολλοὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατειλημμένοι,
“ καὶ χαλινοὶ οἷς πείθονται, καὶ τἆλλα ὅσα δεῖ ἵππους ἔχουσι
“ χρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ οἷς γε δεῖ ἄνδρα ἱππέα χρῆσθαι ἔχο-
“ μεν, θώρακας μὲν, ἐρύματα τῶν σωμάτων, παλτὰ δὲ, οἷς καὶ
“ μεθιέντες καὶ ἔχοντες χρῴμεθα ἄν. Τί δὴ τὸ λοιπόν; Δηλο-
“ νότι ἀνδρῶν δεῖ. Οὐκοῦν τοῦτο μάλιστα ἔχομεν· οὐδὲν γὰρ οὕ-
“ τως ἡμέτερόν ἐστιν ὡς ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ' ἐρεῖ τις ἴσως
“ ὅτι οὐκ ἐπιστάμεθα. [1] Μὰ Δί'· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐπισταμένων

“ bis ipſis *etiam* abſque his facultas res conficiendi noſtras abundè
“ ſuppetat. Eſto. Nemo certè, ut opinor, contra hanc ſenten-
“ tiam repugnando dubitare poſſit, quin omninò præſtet, Perſas
“ proprium ſibi equitatum parare. Sed illud forſan vobiſcum ani-
“ mo cogitatis, quo pacto confieri hoc poſſit. Conſideremus ita-
“ que, ſi *quidem* equitatum inſtituere velimus, quid nobis adſit,
“ quídque deſit. Sunt igitur hi *nobis* equi multi numero, capti in
“ caſtris; *ſunt* item frena quibus regi ſolent, cæteráque omnia qui-
“ bus ad uſum equorum opus eſt. Quin & illa nobis ſuppetunt,
“ quibus eques uti debet, *nimirum* loricæ, munimenta corporum,
“ & palta, quibus & ejaculandis & retentis uti poſſumus. Quid
“ ergò reliquum? Viris nempè *nobis* opus eſt. Atqui hoc potiſſi-
“ mùm habemus: nihil enim æquè noſtrum eſt, atque noſmet
“ nobis ipſis ſumus. At dixerit fortaſſe quiſpiam nos imperi-
“ tos eſſe. Ità profectò res eſt: neque enim illorum quiſquam,

1 Μὰ Δί'· οὐδὲ] MS. Bodl. & ex editis nonnulli, duabus prioribus vocibus omninò prætermiſſis, dant, — οὐκ ἐπιστάμεθα. οὐδὲ γὰρ &c. Eaſdem etiam Stephanum & Leunclavium ſuſpectas habuiſſe, ex notis, quas iis appinxêre, conſtat. Ego verò eas ad integritatem orationis tuendam neceſſarias, atque adeò retinendas, cenſeo. Præcedentem au-

tem

"νῦν, πρὶν μαθεῖν, οὐδεὶς ἠπίστατο. Ἀλλ' εἴποι ἄν τις ὅτι παῖ-
"δες ὄντες ἐμάνθανον. Καὶ πότερον οἱ παῖδές εἰσι φρονιμώτε-
"ροι, ὥστε μαθεῖν τὰ φραζόμενα καὶ δεικνύμενα, ἢ οἱ ἄνδρες;
"πότεροι δὲ, ἐὰν μάθωσιν, ἱκανώτεροι τοῖς σώμασιν ἐκπονεῖν,
"οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; Ἀλλὰ μὴν σχολή γε ἡμῖν μανθάνειν
"ὅση οὔτε παισὶν, οὔτε ἄλλοις ἀνδράσιν· οὔτε γὰρ τοξεύειν ἡμῖν
"μαθητέον ὥσπερ τοῖς παισί· προεπιστάμεθα γὰρ τοῦτο· οὔτε μὴν
"ἀκοντίζειν· ἐπιστάμεθα γὰρ τοῦτο· ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ
"καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι, τοῖς μὲν γεωργίαι ἀσχολίαν παρ-
"έχουσι, τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκεῖα· ἡμῖν δὲ στρα-
"τεύεσθαι οὐ μόνον σχολὴ, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν
"οὐχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ τῶν πολεμικῶν, χαλεπὰ μὲν, χρή-
"σιμα δέ· ἱππικὴ δὲ οὐκ ἐν ὁδῷ μὲν ἡδίων ἢ αὐτοῖν τοῖν πο-

"qui jam periti ſunt, priuſquam diſceret, peritus erat. Verùm
"quis objecerit, eos, pueri dum eſſent, didiciſſe. Utrùm verò in
"pueris an in viris prudentiæ plus eſt ad diſcendum ea quæ di-
"ctantur & monſtrantur? quibus, poſtquam didicerint, ad exer-
"cendum *ea*, magìs idonea corpora ſunt, pueris an viris? At
"verò tantum nobis eſt ad diſcendum otii, quantum nec pueris,
"nec aliis viris: neque enim ſagittandi nobis diſcenda eſt ars, ſi-
"cut pueris; nam hanc jam ante tenemus: neque jaculandi; cùm
"illam *quoque* calleamus: nec item *nobis accidit*, quod hominibus
"cæteris, quibus negotia partim agrorum cultura, partim arti-
"ficia, partim aliæ domeſticæ res exhibent; nobis ad tractandam
"rem militarem non otium duntaxat eſt, ſed etiam neceſſitas *im-
"ponitur*. At verò non hìc eſt, quod in aliis multis rebus ad bel-
"lum neceſſariis, quæ ſunt illæ quidem difficiles, ſed utilitatem
"adferunt: annon equitatio jucundior eſt in itinere quàm pe-

tem negationem reſpiciunt; ubi cùm fingatur quis objiciens, *Perſas equeſtris diſciplinæ prorſus ignaros eſſe*; idem & ipſe fatetur Cyrus, *Eos ſanè artem equitandi minimè callere*: quid verò iſthuc tam mirum eſt? *cùm nè illorum quidem* &c. Hìc itaque prior locutio repetenda videtur, quaſi diceretur, Μὰ Δί' οὐκ ἐπιστάμεθα· οὐδὲ γὰρ &c.

"δοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ σπουδῇ, οὐχ ἡδὺ ταχὺ μὲν φίλῳ πα-
"ραγενέσθαι, εἰ δέοι, ταχὺ δὲ, εἴτε ἄνδρα εἴτε θῆρα δέοι διώκον-
"τα καταλαβεῖν; Ἐκεῖνο δὲ οὐκ εὐπετὲς, τὸ, ὅ, τι ἂν δέῃ ὅπλον
"φέρειν, τὸν ἵππον τοῦτο συμφέρειν; οὔκουν ταυτό γ' ἐστὶν ἔχειν
"τε καὶ συμφέρειν. [1] Ὃ γε μὴν μάλιστ' ἄν τις φοβηθείη, μὴ,
"εἰ δεήσει ἐφ' ἵππου κινδυνεύειν πρότερον ἡμᾶς πρὶν ἀκρι-
"βοῦν τὸ ἔργον τοῦτο, κἄπειτα μήτε πεζοὶ ἔτι ὦμεν, μήθ' ἱπ-
"πεῖς ἱκανοί· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀμήχανον· ὅπου γὰρ ἂν βουλώ-
"μεθα, ἐξέσται ἡμῖν πεζοῖς εὐθὺς μάχεσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν
"πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα, ἱππεύειν μαθόντες." Κῦρος μὲν
οὕτως εἶπε· Χρυσάντας δὲ συναγορεύων αὐτῷ, ὧδε ἔλεξεν·

"dibus incedere? in festinatione autem, nonne jucundum est ce-
"leriter, si sit opus, amico adesse; celeritérque, vel hominem
"vel feram, si poscat usus, insequendo intercipere? Illud autem
"nonne commodum est, quodcunque armorum genus ferendum
"sit, id equum unà portare? nimirum idem est, & habere *ista* &
"unà gestare. Quod verò maximè quis vereri possit, nè, si ne-
"cesse fuerit in equo prius nos prælii periculum subire, quàm hoc
"*equitandi* munus accuratè teneamus, tum demum neque pedites
"ampliùs simus, neque satìs idonei equites; nec hoc *ipsum* adeò
"omninò est explicatu difficile: nam ubicunque voluerimus, no-
"bis statim licebit peditibus dimicare: quippe equitandi artem
"edocti, nihil eorum, quæ ad artem pedestris pugnæ pertinent,
"dediscemus." Cyrus quidem hanc orationem habuit: & Chry-
"santas ejus sententiam adprobans, in hunc modum loquutus est:

1 Ὃ γε μὴν &c.] Non temerè est, quod Cyrus quempiam vereri posse dicit, nè dum equitandi arti discendæ operam dent, ad peditum fungendum munus minùs apti redderentur; nam passim docent Historici, ità ferè cum militibus comparatum esse, ut qui ex iis pedites sint optimi, iidem equestris artis sint fermè imperiti; ac vicissim, qui equitandi arte valeant, ad pedestre certamen descendere vereantur. Hinc *Constantio* præcipuè laudi datum est, quod inter equites pariter ac pedites emineret. Οὐκοῦν ὁ μέν τις ἐκείνων πεζὸς ὢν ἀγαθὸς, τὴν ἱππικὴν τέχνην ἠγνόησεν· ὁ δὲ ἐπιστάμενος χρῆσθαι τοῖς ἱππικοῖς, ὤκνει πεζὸς εἰς μάχην ἰέναι. Μόνῳ δὲ ὑπάρχει σοι τῶν μὲν ἱππέων ἀρίστῳ φαίνεσθαι παραπλησίως ἐκείνοις σταλέντι· μετασκευασαμένῳ δὲ ἐς τοὺς ὁπλίτας, κρατεῖν ἁπάντων ῥώμῃ καὶ τάχει, καὶ τῇ τῶν ποδῶν κουφότητι. Julian.

" Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὕτως ἐπιθυμῶ ἱππεύειν μαθεῖν, ὡς νο-
" μίζω, ἐὰν ἱππεὺς γένωμαι, [1] ἄνθρωπος πτηνὸς ἔσεσθαι. Νῦν μὲν
" γὰρ ἔγωγε [2] ἀγαπῴην, ἐξ ἴσου τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπῳ, μόνον
" τῇ κεφαλῇ προέχων, ἄν τε θηρίον παραθέον ἰδὼν δυνηθῶ δια-
" τεινόμενος φθάσαι, ὥστε ἀκοντίσαι ἢ τοξεῦσαι πρὶν πάνυ πρόσω
" αὐτὸ γενέσθαι· ἢν δὲ ἱππεὺς γένωμαι, δυνήσομαι μὲν ἄνδρα ἐξ
" ὄψεως μήκους καθαιρεῖν· δυνήσομαι δὲ, θηρία διώκων, τὰ μὲν
" ἐκ χειρὸς παίειν καταλαμβάνων, τὰ δὲ ἀκοντίζων ὥσπερ ἑστη-
" κότα· καὶ γὰρ ἐὰν ἀμφότερα ταχέα ᾖ, ὅμως δὲ πλησίον γίγνηται
" ἀλλήλων, ὥσπερ τὰ ἑστηκότα ἔσαι. [3] Ἐγὼ δὲ δὴ μάλιστα δοκῶ,

" Equidem, inquit, uſque adeò equitandi artem diſcere cupio,
" ut exiſtimem me hominem volatilem fore, ſi eques factus fuero.
" Nam modò ſatis mihi certè fuerit, ſi cum aliquo currere pariter
" adgreſſus, ſolo *eum* capite antevertam; & ſi feram prætercur-
" rentem videam, ità contento curſu prævertere poſſim, ut prius
" eam vel jaculo vel ſagittâ feriam, quàm procul admodùm eva-
" ſerit: at eques ſi factus fuero, virum interimere tanto ex in-
" tervallo potero, quanto à me fuerit conſpectus: & feras perſe-
" quens, partim eas potero cominùs interceptas, partim quaſi ſtan-
" tes jaculando ferire: nam ſi duo velocia ſint, & propiùs tamen
" ad ſe invicem accedant, ſtantium inſtar erunt. Ego verò, inquit,

lian. *Orat.* I. p. II. Ad hæc autem verba vide ſis quæ notavit vir eruditiſ. *Ez. Spanhemius.*

1 Ἄνθρωπος πτηνὸς &c.] Chryſantæ quidem, jam ſpe ſtudióque equitandi geſtientis, ipſa exultat oratio. Eandem verò loquendi rationem, in re ſimili, adhibuit *Plato*: Πρὸς τοίνυν τὰ τοιαῦτα, ὦ φίλε, πτεροῦν χρὴ παιδία ὄντα εὐθὺς, ἵν' ἄν τι δέῃ πετόμενοι ἀποφεύγωσι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἦν δ' ἐγὼ, ἀναβιβαστέον ὡς νεωτάτους, καὶ διδαξαμένους ἱππεύειν, ἐφ' ἵππων ἀκτέον (ità enim diſtinguendus eſt hic locus, non, ut vulgò, διδαξαμένους ἱππεύειν ἐφ' ἵππων, ἀκτέον &c.) ἐπὶ τὴν θέαν μὴ θυμοειδῶν μηδὲ μαχητικῶν, ἀλλ' ὅτι ποδωκεστάτων καὶ εὐηνιωτάτων· οὕτω γὰρ &c. de *Repub.* lib. 5. p. 467: ubi ſermo habetur de ratione excogitandâ, quâ pueri res bellicas tuti ſpectent. Ad hunc autem Platonis locum reſpicit *Julianus* in *Orat.* I. p. II. quem adducit etiam Illuſtriſ. Spanhemius in *Obſervat.* ad iſtam Orationem.

2 Ἀγαπῴην, ἐξ ἴσου &c.] Totum hunc locum ità legit *Muretus*; Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῴην, ἢν ἐξ ἴσου τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπῳ, μόνον τῇ κεφαλῇ προέχω. Libri nonnulli dant, Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῶ, ἤν γ' ἐξ ἴσου τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς, ἀνθρώπῳ, μόνον τῇ κεφαλῇ προέχω· vel προέχῶ. Ego nihil muto, cùm optimi quique receptam lectionem ſervent, eáque nihil vitii habeat.

3 Ἐγὼ δὲ δὴ &c.] Stephanus, Leunclavius, alii

“ἔφη, ζώων ἐζηλωκέναι ἱπποκενταύρους, εἰ ἐγένοντο· ὥστε προ-
“βουλεύεσθαι μὲν ἀνθρώπου φρονήσει, ταῖς δὲ χερσὶ τὸ δέον πα-
“λαμᾶσθαι, ἵππου δὲ τάχος ἔχειν καὶ ἰσχὺν, ὥστε τὸ μὲν φεῦ-
“γον αἱρεῖν, τὸ δὲ ὑπομένον ἀνατρέπειν· οὐκοῦν πάντα κἀ-
“γὼ ταῦτα ἱππεὺς γενόμενος, [1] συγκομίζομαι πρὸς ἐμαυ-
“τόν. Προνοεῖν μέν γε ἕξω [2] πάντα τῇ ἐμῇ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ,
“ταῖς δὲ χερσὶν ὁπλοφορήσω, διώξομαι δὲ τῷ ἵππῳ, τὸν δ'
“ἐναντίον ἀνατρέψομαι τῇ τοῦ ἵππου ῥώμῃ· ἀλλ' οὐ συμπε-
“φυκὼς δεδήσομαι, ὥσπερ οἱ ἱπποκένταυροι· οὐκοῦν τοῦτό γε
“κρεῖττον ἢ συμπεφυκέναι. Τοὺς μὲν γὰρ ἱπποκενταύρους οἶ-

“maximè *omnibus* ex animalibus hippocentauros, ſi qui fuerunt, “admirari ſoleo; quòd & humanâ prudentiâ conſilium caperent “priùs, & quod opus eſſet manibus efficerent, & equi celerita-“tem & robur haberent ad id capiendum quod fugeret, & pro-“ſternendum quod ſubſiſteret: hæc igitur omnia & ipſe factus “eques, in me conferam. Mente quidem humanâ providere “cuncta potero, manibus arma geram, perſequar equo, equíque “*tandem* robore adverſarium proſternam: neque tamen, ut hip-“pocentauri, concretus equo adligabor; atqui hoc certè melius “eſt, quàm à naturâ *equo* adhæreſcere. Nam hippocentauros equi-

alii exhibent, Ὁ δὲ δὴ μάλιστα &c. Editio autem *Eton.* Ἐγὼ δὴ μάλιστα &c. *Argentor.* Ἐγὼ δὲ δὴ μάλιστα &c. quam ſequendam cenſui. Et hujus quidem lectionis veſtigia ſervat MS. Bodl. qui dat, ὦ δὲ δὴ &c. nec aliter ferè in ſuo exemplari ſcriptum eſſe ait Camerarius. Fatetur & ipſe Stephanus, fruſtrà quenquam redditionem ad iſta verba, Ὁ δὲ δὴ &c. quæſiturum. Et Budæus cùm nihil illis reddi videret, ex illo ὁ faciendum putavit ἐγὼ, quod impenſiùs illi haud dubiè placuiſſet, ſi pro ὁ in libris ſuis legiſſet ὦ, quod repræſentat MS. Bodl. De *hippocentauris* autem vide quæ monet Palæphatus 1. de *Incredib.* & Hieron. Magius *Miſcel.* lib. 1. c. 20. prolixè diſputat.

1 Συγκομίζομαι] Sic editi, quos vidi, omnes: Stephanus ſcribendum putat συγκομίσομαι: de quâ emendatione illi adſentiri videtur Gabrielius in ſuâ interpretatione, quæ ità ſe habet, *hæc omnia in me unum congeram*: necnon Leunclavius, in editione tertiâ, cujus verſionem damus. Placet itaque Stephani conjectura; præſertim cùm ea, quæ mox ſequuntur, verba futuro etiam tempore prolata ſint.

2 Πάντα τῇ ἐμῇ &c.] In nonnullis editis deeſt illud ἐμῇ. quod quidem ſervant Stephani & Leunclavii editiones; in quibus tamen notæ ei, ſuſpectæ lectionis indices, apponuntur. Idem etiam exhibet MS. Bodl. mutato paululùm vocum iſtarum ordine, — ἕξω τῇ ἐμῇ πάντα ἀνθρωπίνῃ &c. Ego ſanè illud abeſſe malim.

“μαι ἔγωγε πολλοῖς μὲν ἀπορεῖν τῶν ἀνθρώποις εὑρημένων ἀγα-
“θῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι, [1] πολλοῖς δὲ τῶν ἵπποις ἡδέων πεφυκότων,
“πῶς αὐτῶν χρὴ ἀπολαύειν· ἐγὼ δὲ, ἢν ἱππεύειν μάθω, ὅταν μὲν
“ἐπὶ τοῦ ἵππου γένωμαι, τὰ τοῦ ἱπποκενταύρου δήπου δια-
“πράξομαι· ὅταν δὲ καταβῶ, δειπνήσω, καὶ ἀμφιέσομαι,
“καὶ καθευδήσω, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· ὥστε τί ἄλλο ἢ
“διαιρετὸς ἱπποκένταυρος καὶ πάλιν σύνθετος [2] γίγνομαι;
“Ἔτι δ', ἔφη, καὶ τόδε πλεονεκτήσω τοῦ ἱπποκενταύρου· ὁ μὲν γὰρ
“δυοῖν ὀφθαλμοῖν προεωρᾶτο, καὶ δυοῖν ὤτοιν ἤκουεν· ἐγὼ
“δὲ τέτταρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμαροῦμαι, τέτταρσι δὲ ὠσὶ
“προαισθήσομαι· πολλὰ γάρ φασιν ἀνθρώποις καὶ ἵππον τοῖς
“ὀφθαλμοῖς προορῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ τοῖς ὠσὶ προα-
“κούοντα σημαίνειν. Ἐμὲ μὲν οὖν, ἔφη, γράφε τῶν ἱππεύειν

“dem ignorâsse arbitror, quo pacto multis commoditatibus ab
“hominibus inventis uti oporteret, quóque pacto multis rebus
“jucundis, quas equis natura concessit, frui conveniret: ego ve-
“rò, si equitare didicero, cùm equo insedero, quæ hippocentauri
“sunt nimirum perficiam; cùm descendero, quemadmodum re-
“liqui homines, cœnabo, & vestiar, & dormiam: quare quid
“aliud futurus sim, quam hippocentaurus qui dividi & rursùm
“componi poterit? Ero præterea, inquit, hâc etiam in parte me-
“liori conditione quàm hippocentaurus; nam oculis ille duobus
“prospiciebat, & auribus duabus audiebat; ego verò quatuor
“oculis in explorando utar, & auribus quatuor præsentiam: aiunt
“enim equum etiam oculis multa prospicientem hominibus indi-
“care, & significare *itidem* multa quæ auribus ipse priùs perci-
“piat. Itaque me, ait, illorum in numerum adscribe, qui equitare

1 Πολλοῖς δὲ τῶν] Editiones quædam dant πολλῶν δὲ τῶν &c. At lectionem, quam præstant Stephanus, Leunclavius & MS. Bodl. libens sum amplexus.

2 Γίγνομαι] *Æmil. Portus* mavult γίγνωμαι, ut sit subjunctivus. At modus indicativus non minùs huic loco aptus videtur, quàm illi supra paulò memorato — ἱππεὺς γενόμενος συγκωμίζομαι πρὸς ἐμαυτόν. Atque ità libri omnes repræsentant.

“ἐπιθυμούντων.” Νὴ Δί᾽, ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ ἡμᾶς γε. Ἐκ τούτου δὴ ἔφη ὁ Κῦρος, Τί οὖν; ἔφη, ἐπεὶ σφόδρα ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, [1] εἰ καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα, αἰσχρὸν εἶναι οἷς ἂν ἵππους ἐγὼ πορίσω, ἄν τις φανῇ πεζῇ ἡμῶν πορευόμενος, ἐάν τε πολλὴν, ἐάν τε ὀλίγην ὁδὸν δέῃ διελθεῖν; ἵνα καὶ παντάπασιν ἱπποκενταύρους οἴωνται ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι εἶναι. Ὁ μὲν οὕτως ἐπήρετο· οἱ δὲ πάντες συνεπῄνεσαν· ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνου οὕτω χρῶνται Πέρσαι, καὶ οὐδεὶς ἂν τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἑκὼν ὀφθείη Περσῶν οὐδαμοῦ πεζὸς ἰών. Οἱ μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν·

Ἡνίκα δ᾽ ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας, προσήλαυνον οἱ Μῆδοι ἱππεῖς καὶ οἱ Ὑρκάνιοι, ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο ὁ Κῦρος εἰ

“cupiunt.” Et nos quoque, profectò, inquiunt reliqui omnes. Tum verò Cyrus, Quid igitur? ait, quandoquidem nobis hæc mirificè probantur, legémne nobis ipsis feremus, ut turpe sit quenquam eorum, quibus equos ego suppeditavero, peditem in profectione conspici, sive *adeò* magnum, sive parvum iter faciendum sit? ut omninò nos hippocentauros esse arbitrentur homines. Ad hunc ille modum *eos* interrogabat; idque simul omnes *illi* adsensi sunt: quo fit, ut hunc ipsum Persæ morem inde usque ab eo tempore teneant, & è Persis nemo elegantioribus usquam pedes incedere, suâ *quidem* sponte, conspiciatur. Et his quidem illi sermonibus intenti erant:

Cùm verò jam meridies præteriisset, advecti sunt equites Medi & Hyrcanii, secum tum equos tum viros captivos ducentes: quotquot enim arma tradiderant, eorum neminem occiderant. Cùm autem advenissent, primùm eos interrogabat Cyrus, an

1 Εἰ καὶ νόμον &c.] De lege hâc agitur in *Dissertatione secundâ*.

σῶοι πάντες εἶεν αὐτῷ· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔφασαν, ἐκ τούτου ἠρώτα ὅ, τι ἔπραξαν. Οἱ δὲ διηγοῦντο ἅπαντα ἐποίησαν, καὶ ὡς ἀνδρείως ἕκαστα ἐμεγαληγόρουν. Ὁ δὲ διήκουε πάντα ἡδέως ὅσα ἐβούλοντο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπῄνεσεν αὐτοὺς οὕτως, Ἀλλὰ καὶ δῆλοι, ἔφη, ἐστὲ ὡς ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε, καὶ καλλίους, καὶ γοργότεροι, ἢ πρόσθεν, ἰδεῖν. Ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν καὶ πόσην ὁδὸν διήλασαν, καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ [1] πολλὴν διελάσειαν, καὶ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα, καὶ μεστὴ εἴη καὶ οἰῶν, καὶ αἰγῶν, καὶ βοῶν, καὶ ἵππων, καὶ σίτου, καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυοῖν ἄν, ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἴη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν ἐχόντων αὐτά, καὶ ὅπως αὐτοὶ μενοῦσιν· οἰκουμένη μὲν γὰρ χώρα πολλοῦ ἄξιον κτῆμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων οὖσα, ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. Τοὺς μὲν οὖν ἀμυνομένους οἶδα, ἔφη, ὅτι ἀπεκτείνατε, ὀρ-

omnes ſibi ſalvi eſſent: cùm hoc illi ſignificâſſent, deindè quid rerum geſſiſſent, quærebat. Illì res à ſe geſtas exponebant, & quàm fortiter ſingula magnificè prædicabant. Omnia autem ille, quæ dicere volebant, libenter audivit; deindè etiam eos hunc in modum collaudavit; Satìs certè adparet, inquit, vos fortiter voſmet geſſiſſe: nam ea *jam* veſtra ſpecies eſt, ut & grandiores, & pulchriores, & acriores viſu ſitis, quàm priùs. Deindè autem, quantum itineris confeciſſent, interrogabat, & an incolas regio haberet. Dicebant illi, longum ſe iter *per magnam ejus partem* perequitando confeciſſe, totámque regionem habere incolas, & eſſe refertam & ovibus, & capris, & bobus, & equis, & frumento, & bonis omnibus. Duo nobis, inquit, curanda ſunt, tum ut ſuperiores ſimus iis, qui hæc poſſident, tum ut illi maneant: nam, quæ incolas habet regio magni pretii poſſeſſio eſt; eadémque ſi ab hominibus deſerta ſit, bonis etiam ipſis deſtituta eſt. Scio quidem trucidatos à vobis eos, qui ſe defendebant, rectéque adeò

1 *Πολλὴν διελάσειαν*] Stephanus, Leunclavius, alii perperam dant *πολλὴν δὴ ἐλάσειαν*. Ipſe ſum ſecutus MStum Bodl. & *edit. Eton.* Quin & Stephanus ſcripturam à nobis receptam admittendam eſſe monuit.

θῶς ποιοῦντες· (τοῦτο γὰρ μάλιστα σώζει τὴν νίκην) [1] τοὺς δὲ παραδιδόντας, αἰχμαλώτους ἐλάβετε· οὓς εἰ ἀφίεμεν, τοῦτ' αὖ σύμφορον ἄν, ὡς ἐγώ φημι, ποιήσαιμεν. Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν οὐκ ἂν φυλάττεσθαι οὐδὲ φυλάττειν τούτους ἡμᾶς δέοι, οὐδ' ἂν σιτοποιεῖν [2] τούτοις· (οὐ γὰρ λιμῷ γε δήπου ἀποκτενοῦμεν αὐτοὺς) ἔπειτα δὲ καὶ τούτους ἀφέντες, πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησόμεθα. Ἐὰν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, ἅπαντες ἡμῖν οἱ ἐν ταύτῃ οἰκοῦντες, αἰχμάλωτοι ἔσονται· μᾶλλον δὲ τούτους ζῶντας ἰδόντες καὶ ἀφεθέντας μενοῦσι καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ πείθεσθαι αἱρήσονται μᾶλλον ἢ μάχεσθαι. Ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω γιγνώσκω· εἰ [3] δ' ἄλλο τις ὁρᾷ ἄμεινον, λεγέτω. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες, συνῄνουν ταῦτα

à vobis id factum: (nam hoc victoriam in primis conſervat) qui autem *arma* tradiderunt, eos captivos feciſtis: quos ſi *quidem* dimittimus, facturi hoc, ut equidem aio, noſtro cum commodo ſumus. Primùm enim neque caveri ab his neque cuſtodire nos eos neceſſe fuerit, neque cibos eis parare: (non enim certè fame eos necabimus) deindè etiam, his dimiſſis, pluribus captivis utemur. Nam ſi regione potiti fuerimus, omnes ejus incolas captivos habebimus: magiſque *adeo* cæteri, cùm hos vivos dimiſſóſque videbunt, manſuri ſunt, & parere potiùs volent, quàm prælio decernere. Hæc mea quidem ſententia eſt: ſi quid aliud quiſquam melius viderit, proferat. Quæ cùm audiſſent illi, facienda hæc

1 Τοὺς δὲ παραδιδόντας &c.] Huic loco deeſſe videtur aliquid. Leunclavius vocem ὅπλα reponendam putat: ſic ut integrari locus poſſit, τοὺς δὲ παραδιδόντας τὰ ὅπλα, αἰχμαλώτους ἐλάβετε. Hanc autem conjecturam firmat hæc Philelphi verſio, *eos autem qui arma tradiderunt.* Et accuſativi hujus ὅπλα defectum ex aliis Noſtri locis confirmari poſſe rectè obſervat Stephanus: ſatìs fuerit unum notâſſe, qui huc facit, locum: quem pagina 280. exhibet —— ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Camerarius quidem vertit, *qui ſe tradiderunt:* ac ſi legiſſet, τοὺς δὲ παραδιδόντας ἑαυτούς. At mihi Leunclaviana conjectura magìs placet.

2 Σιτοποιεῖν τούτοις·] Editi, quos vidi, omnes dant σιτοποιεῖν τούτους: Ego verò ex MSto Bodl. τούτοις reſtitui: quam lectionem omninò ſequendam jam anteà ſtatuerat Stephanus.

3 Εἰ δ' ἄλλο τις] Editi omnes, εἰ δ' ἄλλος τις & in margine pro variâ lectione dant, εἰ δ' ἄλλα τις ὁρᾷ ἀμείνονα. Nos MSti Bodl. lectionem ſecuti ſumus; quam & Stephanus olim vulgatæ illi præferendam cenſuit.

ποιεῖν. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καλέσας τοὺς αἰχμαλώτους λέγει
τάδε· "Ανδρες, ἔφη, νῦν τε, ὅτι ἐπείθεσθε, τὰς ψυχὰς περιε-
"ποιήσασθε· τοῦ τε λοιποῦ, ἢν οὕτω ποιῆτε, οὐδ' ὁτιοῦν κακὸν ἔσται
"ὑμῖν, ἀλλ' ἢ οὐχ ὁ αὐτὸς ἄρξει ὑμῶν, ὥσπερ καὶ πρότερον· οἰ-
"κήσετε δὲ τὰς αὐτὰς οἰκίας, καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε,
"καὶ γυναιξὶ ταῖς αὐταῖς συνοικήσετε, καὶ παίδων τῶν ὑμετέ-
"ρων ἄρξετε, ὥσπερ νῦν. Ημῖν μέντοι οὐ μαχεῖσθε, οὐδὲ ἄλ-
"λῳ οὐδενί· ἂν δὲ καὶ ἄλλος ὑμᾶς ἀδικῇ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν
"μαχούμεθα· [1] Οπως δὲ μηδ' ἐπαγγέλλῃ μηδεὶς ὑμῖν στρα-
"τεύειν, τὰ ὅπλα πρὸς ἡμᾶς κομίσατε· καὶ τοῖς μὲν κομίζου-
"σιν ἔσται εἰρήνη, καὶ ἃ λέγομεν, ἀδόλως· ὁπόσοι δ' ἂν τὰ
"πολεμικὰ μὴ ἀποτίθωνται ὅπλα, ἐπὶ τούτους ἡμεῖς καὶ δὴ
"στρατευσόμεθα. Εὰν δέ τις ὑμῶν, καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς εὐνοϊκῶς,
"καὶ πράττων τι καὶ διδάσκων φαίνηται, τοῦτον ἡμεῖς ὡς εὐεργέ-

consentiebant. Itaque Cyrus advocatos captivos his verbis adloquitur: "Animas *vestras*, inquit, viri, conservâstis, *eo ipso* quod
"paruistis; ac si deinceps vos ità gesseritis, nihil prorsùs mali
"vobis accidet, præterquam quòd idem, qui antehac, vobis non
"imperabit: incoletis autem domos easdem, & idem solum ex-
"ercebitis, & cum iisdem mulieribus habitabitis, & liberis vestris,
"utì modò, imperabitis. Neque tamen adversùs nos, neque
"quenquam alium, pugnabitis; ac si *quis* alius injuriam vobis in-
"tulerit, nos *ipsi* pro vobis pugnabimus. Nè quis verò militiam
"vobis imperet, ad nos arma deferte: eáque qui detulerint, pa-
"cem, & cætera, quæ dicimus, sine fraude habebunt; quotquot
"autem *arma* bellica non deposuerint, adversùs eos expeditio-
"nem continuò suscepturi sumus. Quòd si quis vestrûm bene-
"volo se ad nos animo accedere, & agere quid *nostrâ causâ*, nós-
"que docere ostenderit, hunc nos ut benè de nobis promeren-

1 Οπως δὲ μηδ'] Stephani, Leunclavii, aliorúmque editiones exhibent ὅπως μηδ' ἐπαγγέλλῃ, penultimâ voce omissâ; nos autem, ex fide MSti Bodl. & editionis Etonensis, eam restituimus. Quin & Stephanus sic scribendum putavit.

"τὴν καὶ φίλον, οὐχ ὡς δοῦλον, [1] περιέψομεν. Ταῦτ᾽ οὖν, ἔφη, "αὐτοί τε ἴστε, καὶ τοῖς ἄλλοις διαγγέλλετε. Ἂν δ᾽ ἄρα, ἔφη, "ἡμῶν βουλομένων ταῦτα, μὴ πείθωνταί τινες, ἐπὶ τούτους "ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ἡμεῖς ἐκείνων, μὴ ἐκεῖνοι ἡμῶν ἄρχωσιν." Ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ [2] προσεκύνησάν τε καὶ ταῦτα ἔφασαν ποιήσειν.

Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ᾤχοντο, ὁ Κῦρος εἶπεν, Ὥρα δὴ, ὦ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι, δειπνεῖν πᾶσιν ἡμῖν· παρεσκεύασται δὲ ὑμῖν τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡμεῖς βέλτιστα ἐδυνάμεθα. Ἀλλ᾽ ἴτε, καὶ ἡμῖν πέμπετε τοῦ πεποιημένου σίτου τὸ ἥμισυ· ἱκανὸς δὲ ἀμφοτέ-

"tem atque amicum, non ut ſervum, tractabimus. Hæc igitur, ait, "& vos ipſos ſcire volo, & cæteris denuntiare. Quòd ſi quidam, "ait, nobis hæc ſtatuentibus, parere noluerint, adverſùs eos nos "ducite, ut nobis in illos, non illis in nos ſit imperium." Hæc cùm dixiſſet, *eum* illi adorârunt, ſéque *adeò* præſtaturos hæc dixerunt.

Cúmque illi diſceſſiſſent, Tempus jam fuerit, inquit Cyrus, ô Medi & Hyrcanii, ut nos cœnemus omnes: res autem neceſſarias vobis ſtudio quo potuimus maximo paravimus. Ite ergo, nobíſque partem parati panis dimidiam mittite: nam ſatìs pro u-

1 Περιέψομεν] Editiones *Ald.* & *Argentor.* peſſimè dant περιόψοιμεν: reliquæ ferè omnes minùs rectè περιέψοιμεν. Nos haud cunctanter ſcripturam amplexi ſumus, quam MS. Bodl. & editio *Eton.* repræſentant; & Stephanus etiam vulgatâ illâ potiorem habuit.

2 Προσεκυνήσαν] De ratione, quâ inter Perſas ſalutationes fieri ſolebant, ita Herodotus lib. I. c. 134. Ἐντυγχάνοντες, inquit, ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἄν τις διαγνοίη εἰ ὅμοιοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι· ἢν δὲ ᾖ ἕτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ᾖ ἕτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. Hâc poſtremâ autem ratione regem venerari iis moris erat; ſic enim Tithrauſtes, qui res nuntiatas ad regem perferre, & rogantes introducere ſolebat, Iſmeniam Thebanum adloquutus eſt: Νόμος ἐστὶν ἐπιχώριος Πέρσαις, τὸν εἰς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντα τοῦ βασιλέως, μὴ πρότερον λόγου μεταλαγχάνειν, πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτόν. *Ælian.* Hiſt. var. lib. I. cap. 21. Idem quoque ex hiſce Æſchyli verſibus intelligere licet:

Τοὶ δ᾽ ἀνὰ γᾶν Ἀσίαν δὴν
Οὐκ ἔτι περσονομοῦνται,
Οὐκ ἔτι δασμοφοροῦσι
Δεσποσύνοισιν ἀνάγκαις,
Οὔτ᾽ ἐς γᾶν προπίτνοντες
Ἄρξονται· βασίλεια
Γὰρ διόλωλεν ἰσχύς. Περσ. v. 587. & ſeq.

Plura Veterum loca, quæ huc faciant, congerere non opus eſt; cùm paſſim obvia ſint.

ροις πεποίηται· ὄψον δὲ μὴ πέμπετε, [1] μηδὲ πιεῖν· ἱκανὰ γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς παρεσκευασμένα. Καὶ ὑμεῖς δὲ, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, [2] διαγάγετε αὐτοὺς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας, (γιγνώσκετε δὲ) τοὺς δ' ἄλλους ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε, ὅπου ἥδιστον ὑμῖν· καὶ γὰρ ἀκέραιοι αἱ σκηναί· παρεσκεύασται δὲ καὶ ἐνθάδε ὥσπερ καὶ τούτοις. Τοῦτο δὲ ἴστε ἀμφότεροι, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὁρᾶτε, καὶ τὰ ὅπλα [3] ἐντίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν ταῖς σκηναῖς οὔπω φίλοι ἡμῖν. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τιγράνην [4] ἐλοῦντο, (ἦν γὰρ παρεσκευασμένα) καὶ ἱμάτια μεταλαβόντες ἐδείπνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶχον τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῖς Πέρσαις διέπεμπον τῶν ἄρτων ἑκάστοις τοὺς ἡμίσεις· ὄψον δὲ

trisque paratum est; obsonii verò ac potûs nihil mittite: hæc enim ipsi, quantum satìs est, parata habemus. Vos autem, Hyrcanii, inquit, deducite ipsos ad tabernacula, principes quidem ad maxima, (*ea* verò nôstis) cæteros, ut visum fuerit commodissimum: quin & ipsi cœnate ubi jucundissimum vobis fuerit; nam tabernacula *vobis* integra sunt; & in his etiam parata sunt omnia, sicut & istis. Illud utrique scitote, nocturnas excubias nos obituros esse, quòd ea, quæ foris sunt, adtinet; vos ea, quæ in tabernaculis fiunt, ipsi curate, atque in iis arma ponite: necdum enim illi qui sunt in tabernaculis, nobis amici sunt. Et Medi quidem Tigranísque milites lavabant, (*omnia* enim parata erant) mutatísque vestibus cœnabant: ipsorum etiam equi necessaria habebant: mittebántque Persis dimidiam panis partem singulis: at neque

1 *Μηδὲ πιεῖν*] Eodem planè modo verbum hoc adhibet Evangelista Joh. 4. 7. *Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Δός μοι πιεῖν.*

2 *Διαγάγετε*] Stephanus mavult *διάγετε*, ut in MSto etiam Bodl. legitur. Sed, non est in re ipsâ quicquam, quod vulgatam lectionem rejiciendam suadeat.

3 *Ἐντίθεσθε*] MS. Bodl. dat *εὖ τίθεσθε*, eandémque lectionem repræsentat edit. *Argentor.* quam *Philelphus* etiam secutus est. Huic tamen vulgatam præferendam censeo.

4 *Ἐλοῦντο*] Inscitiâ librarii in MStum Bodl. irrepsit *ἐλούοντο.* quod à Xenophonte omninò amovendum docet *Phrynichus*: *Λούομαι, ἐλουόμην, ἐλούοντο*, &c. inquit *ἀδόκιμά ἐστι. εἰ δὲ δόκιμα βούλει αὐτὰ ποιῆσαι, τὸ ε καὶ τὸ ο ἀφαίρει.*

οὐκ ἔπεμπον οὐδὲ οἶνον, οἰόμενοι ἔχειν τοὺς ἀμφὶ Κῦρον, ὅτι ἔφη ἄφθονα ταῦτα ἔχειν. Ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὄψον μὲν τὸν λιμὸν, πιεῖν δ' ἀπὸ τοῦ παραῤῥέοντος ποταμοῦ. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος δειπνίσας τοὺς Πέρσας, ἐπειδὴ συνεσκότασε, κατὰ πεμπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλοὺς αὐτῶν διέπεμπε· καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τοῦ στρατοπέδου κρύπτειν, νομίζων ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσεσθαι ἐάν τις ἔξωθεν προσίῃ, ἅμα δὲ, ἐάν τις ἔξω χρήματα φέρων ἀποδιδράσκῃ, ἁλώσεσθαι αὐτόν· καὶ ἐγένετο οὕτως· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολλοὶ δὲ ἑάλωσαν. Ὁ δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τοὺς λαβόντας εἴα ἔχειν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐκέλευσεν ἀποσφάξαι· ὥστε τοῦ λοιποῦ οὐδὲ βουλόμενος ἂν εὗρες ῥαδίως [1] τὸν νύκτωρ πορευόμενον. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι οὕτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ ἔπινον, καὶ εὐωχοῦντο, καὶ ηὐλοῦντο, καὶ πάσης εὐθυμίας

obſonium neque vinum miſerunt, quòd Cyri milites hæc habere putarent, quia *is* horum ipſis affatim eſſe dixerat. Cyrus verò hæc dixerat, *Perſis* famem eſſe pro obſonio, potum autem, *qui* de præterfluente amne *hauriretur*. Et Cyrus quidem præbitâ Perſis cœnâ, cùm tenebræ jam eſſent, complures eorum, quinos ac denos, dimittebat; eóſque circum caſtra ſe occultare juſſit, quippe qui exiſtimaret ſimul cuſtodiam *hoc modo* fore, ſi quis extrinſecùs accederet; ſimul futurum, ut ſi quis extra *caſtra* pecunias ferens aufugeret, caperetur; atque ità *quidem* accidit: nam & aufugiebant multi, & multi fuêre capti. Cyrus autem pecunias quidem eos tenere, qui *hos* cepiſſent, ſinebat; homines verò interfici juſſit: quo factum eſt, ut deinceps nè ſi cuperes quidem, quenquam noctu abeuntem reperiſſes. Et Perſæ quidem hoc modo degebant: Medi verò & potabant, & epulabantur, & tibiarum cantu ſemet oblectabant, & omni hilaritate ad ſatietatem uſ-

ρει, ἢ λέγε, λοῦμαι, λούμην, &c. οὕτω γὰρ οἱ ἀρχαῖοι λέγουσιν. Cui adſtipulatur *Thomas Magiſter*: Λοῦμαι, πάντες οἱ Ἀττικοί.

1 Τὸν νύκτωρ &c.] Articulum hìc indefinitè uſurpari conſtat, utì & ὁ apud Luc. 10. 6. Καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ ὁ υἱὸς εἰρήνης, &c.

ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ γὰρ καὶ τοιαῦτα ἑάλω, ὥστε μὴ ἀπορεῖν ἔργου τοὺς ἐγρηγορότας.

Ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα ἐν ᾗ ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτός τε ἐμεθύσκετο μεθ᾽ ὧνπερ ἐσκήνου, ὡς ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ, καὶ τοὺς ἄλλους δὲ Μήδους ᾤετο παρεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πλὴν ὀλίγων, ἀκούων θόρυβον πολύν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθότων, ἀνειμένως καὶ ἔπινον καὶ ἐθορύβουν, ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ Ἀσσυρίου στρατεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα εἰληφότες. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ [1] ἐπὶ θύρας οὐδεὶς ἧκε, πλὴν οἵπερ καὶ συνεδείπνουν, καὶ τὸ στρατόπεδον κενὸν ἤκουεν εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἱππέων, ἑώρα δὲ, ἐπεὶ ἐξῆλθεν, οὕτως ἔχοντα· ἐνταῦθα δὴ ἐβριμοῦτό τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις, τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι· καὶ εὐθὺς, ὥσπερ λέγεται ὠμὸς εἶναι καὶ ἀγνώμων, κελεύει τῶν παρόντων

que fruebantur: nam ejusmodi multa capta fuerant, ut vigilantibus, quod agerent, minimè deesset.

Medorum verò rex Cyaxares, eâ nocte quâ Cyrus abierat, & ipse cum contubernalibus ebrius erat, veluti re benè gestâ, & Medos cæteros in castris, exceptis paucis, adesse putabat, quòd ingentem strepitum audiret: nam Medorum domestici, quippe quia domini discessissent, cum omni licentiâ potabant & tumultuabantur, præsertim quòd ab Assyriorum exercitu vinum & alia hujusmodi multa accepissent. Cùm autem illuxisset, atque ad portam nemo veniret præter eos qui cum ipso cœnati fuerant, audirétque castra Medis & equitibus esse vacua, & egressus ipse rem ità se habere cerneret: tum verò & in Cyrum & in Medos irâ fremebat, quòd se relicto solo discessissent: statímque jubet, utì sanè crudelis & amens fuisse perhibetur, quendam ex iis qui

1 Ἐπὶ θύρας] *Porta* hìc & alibi sæpè apud Nostrum, more Orientalium, (apud quos hodiè etiam sedes Imperatoris Turcici *Porta Ottomanica* appellatur) pro *Aulâ* sive *ipsâ Regiâ* videtur accipienda, quæ cum personâ principis in loca quævis, etiam in castra, migrat. Vide quæ hâc de re jam suprà notavimus lib. 1. p. 20.

τινὰ, λαβόντα τοὺς περὶ ἑαυτῷ ἱππέας, πορεύεσθαι ὡς τάχιστα πρὸς τὸ ἀμφὶ Κῦρον στράτευμα, καὶ λέγειν τάδε, Ὤιμην μὲν ἔγωγε οὐδ' ἂν σὲ, ὦ Κῦρε, οὕτως ἀπρονοήτως περὶ ἐμοῦ βουλεύεσθαι· εἰ δὲ Κῦρος οὕτω γιγνώσκοι, οὐκ ἂν ὑμᾶς γε, ὦ Μῆδοι, ἐθελῆσαι οὕτως ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν. Καὶ νῦν, [1] ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μὴ, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεστε. Ταῦτα ἐπέστελλεν. Ο δὲ ταττόμενος πορεύεσθαι, ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσποτα, ἐγὼ εὑρήσω ἐκείνους; Πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο; Οτι νὴ Δί', ἔφη, ἀκούω ἀφεστηκότας τῶν πολεμίων Υρκανίους τινὰς, καὶ ἐλθόντας δεῦρο, οἴχεσθαι ἡγουμένους αὐτῶν. Ακούσας ταῦτα ὁ Κυαξάρης, πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ

aderant, equitibus ſuis *ſecum* ſumptis, quàm celerrimè ad copias Cyrum ſecutas proficiſci, atque hæc dicere, Ego ſanè nè te quidem, Cyre, arbitrabar adeò imprudens conſilium de me capturum fuiſſe: ſi tamen ea Cyri eſſet ſententia, minimè vos ſaltem, Medi, voluiſſe ſic me ſolum relinquere *putâram*. Jam verò, Cyrus ſi quidem volet, *veniat*: ſin minùs, vos ſaltem quàm celerrimè adeſte. Hæc mandata *ad Medos perferenda* dedit *nuntio*. Is autem qui proficiſci juſſus erat, Ego verò, domine, ait, quonam modo illos inveniam? Quonam, inquit *Cyaxares*, modo Cyrus iſtíque adeò qui eum ſecuti ſunt, *illos invenerunt* adverſùs quos profecti ſunt? Quoniam profectò, ait, quoſdam Hyrcanios ab hoſtibus defeciſſe audio, cúmque huc veniſſent, duces ſe Cyri copiis præbentes abiiſſe. Hæc cùm audîſſet Cyaxares, multò etiam magis

1 Εὰν μὲν Κῦρος &c.] Notandum hìc eſt σχῆμα ἀνανταπόδοτον, ut Grammatici vocant: cujus plura exempla ſuppeditabunt *Scholia*, & Cl. *Kuſterus* in notis, ad *Ariſtoph. Plut.* v. 468. Eò autem magìs ellipſin hanc Atticam notatam volumus, quòd ejus ope verba Evangeliſtæ Luc. 13. 9. à pravâ *Knatchbulli* explicatione vindicare liceat. Verba ſunt, Κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν· εἰ δὲ μή γε, &c. Ad quæ ſic ille: "Κἂν poteſt intelligi pro καὶ ἂν, & quidni τὸ ἂν "ſit hoc loco δυνητικὸν, & perfecta ſit oratio "abſque *anantapodoto* &c." Hanc deinde verſionem ſubjungit: *Dimitte eam & hoc anno, uſque dum fodero circa illam, & ſtercus miſero, & poterit quidem fructum ferre, ſin minùs* &c. Sed, proculdubiò deeſt poſt καρπὸν apodoſis, quam rectè *Beza* Aliique per ἀφήσεις aut ἔασον ſupplendam ſtatuerunt.

Κύρῳ ὠργίζετο, [1] μηδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα· καὶ πολλῇ σπουδῇ μᾶλλον ἔπεμπεν ἐπὶ τοὺς Μήδους, ὡς ψιλώσων αὐτόν· καὶ ἰσχυρότερον ἔτι, ἢ πρόσθεν, τοῖς Μήδοις ἀπειλῶν [2] ἀπεκάλει· καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ ἠπείλησεν, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ταῦτα ἀπαγγείλοι.

Ὁ μὲν δὴ πεμπόμενος ἐπορεύετο, ἔχων τοὺς ἑαυτοῦ ἱππέας ὡς ἑκατόν· ἀνιώμενος ὅτι καὶ αὐτὸς οὐκ ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Κύρου. Ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι, διασχιζομένων ὁδῶν τρίβῳ τινὶ, ἐπλανῶντο· καὶ οὐ πρόσθεν ἀφίκοντο εἰς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα, πρὶν ἐντυχόντες [3] ἀποχωροῦσι τισὶ τῶν Ἀσσυρίων, ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι· [4] καὶ οὕτως

Cyro ſuccenſebat, qui hæc ei non indicâſſet; majoríque ſtudio ad Medos mittebat, quò eum *copiis* nudaret: quin etiam gravioribus cum minis, quàm antea, Medos *ab eo* avocabat: eíque etiam qui miſſus erat minas intendit, ſi non hæc vehementer acritérque exponeret.

Et ille quidem qui miſſus erat, cum ſuis centum ferè equitibus, proficiſcebatur: *id ipſum*, quod non & ipſe cum Cyro diſceſſiſſet, ægrè ferens. Cúmque iter pergerent, ac viæ ſemitâ quâdam tritâ dividerentur, oberrârunt; neque prius ad Cyri exercitum pervenêre, quàm in Aſſyrios quoſdam *à caſtris* digreſſos incidiſſent, atque eos ut ſibi duces eſſent vi coëgiſſent: atque ità *demum*, con-

1 Ὠργίζετο, μηδ' &c.] Sic editi omnes: Stephanus mavult, τῷ μηδ' εἰπεῖν. quam in rem vetus quoddam citat exemplar. MS. certè Bodl. exhibet τὸ μηδ' &c. quod ſcripturam, quam Stephanus laudat, amplectendam ſuadet: ut τῷ adverbialiter hìc, pro διὰ τὸ, poſitum ſit: atque id quidem facilè potuit excidere, cùm præcedens verbum in ſyllabam ejuſdem ſoni deſinat.

2 Απεκάλει] Vulgò, ἐπεκάλει. Sed, quod vidit Leunclavius, omninò reponendum eſt ἀπεκάλει. quam lectionem diſertè repræſentat MS. Bodl. & res ipſa poſtulat: nam infra paulò Cyrus, Hyrcanium adlocutus, ait, τοῦ δὲ Μήδου ἥκουσας ἀποκαλοῦντος τοὺς ἱππέας· rurſus ibidem ſtatim — ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ &c. Similiter in eâ, quam ad Cyaxarem mox miſſurus eſt, epiſtolâ; οὐ τὸν θέλοντα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Eodem verbo, in re non adeò diſſimili, jam ſupra lib. 1. p. 52. uſus eſt Noſter: ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν (Cambyſes) ἀνδρὸς ἤδη ἔργα διαπραττόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, &c.

3 Αποχωροῦσι] Vocem hanc libri quidam non habent: quam Stephano etiam & Leunclavio immeritò ſuſpectam video. Eam dant MS. Bodl. & editio *Eton.* quin & *Philelphus* agnoſcit.

4 Καὶ οὕτως ἀφικνοῦνται] Leunclavius legit: καὶ οὕτοι δὴ ἐφικνοῦνται. Stephanus; καὶ οὕτοι δὴ ἀφικνοῦνται. nec aliter ferè editi alii. Nos autem lectionem MSti Bodl. recipiendam cenſuimus: quam *Leunclavius* etiam & *Philelphus*, in loco vertendo, ſecuti ſunt.

ἀφικνοῦνται, τὰ πυρὰ καταλιπόντες, περὶ μέσας νύκτας. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ φύλακες, ὥσπερ εἰρημένον ἦν ὑπὸ Κύρου, οὐκ εἰσαφῆκαν αὐτοὺς πρὸ ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπεφαίνετο, πρῶτον μὲν τοὺς [1] μάγους καλέσας ὁ Κῦρος, τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς ἐξαιρεῖσθαι ἐκέλευσε. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· ὁ δὲ, συγκαλέσας τοὺς ὁμοτίμους, εἶπεν, Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς προφαίνει πολλὰ ἀγαθὰ, ἡμεῖς δὲ, ὦ Πέρσαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμὲν ὥστε ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Εἴτε γὰρ ὅσα ἂν κατεργαζώμεθα μὴ φυλάξομεν ταῦτα, πάλιν ἀλλότρια ἔσται· εἴτε καταλείψομέν τινας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα οὐδεμίαν ἔχοντες ἰσχὺν ἀναφανούμεθα. Δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας, καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς τάχιστα πέμπειν στράτευμα, εἴπερ ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς

spectis ignibus, eò, circa mediam noctem, pervenerunt. Cùm verò ad castra accessissent, excubitores eos, quemadmodùm mandatum à Cyro fuerat, ante lucem non intromiserunt. Die verò jam illucescente, Cyrus primùm arcessitis magis, diis ea, quæ in more essent, ob res adeò prosperas, seligi jussit. Et ii quidem in his erant occupati: illle autem, convocatis iis qui ὁμότιμοι appellantur, dixit, Multa bona, viri, deus nobis ostendit; at nos, Persæ, pauciores hoc tempore sumus, quàm ut illa nostrâ in potestate tenere possimus. Nam sive ea, quæcunque laboribus nostris adepti fuerimus, non conservabimus, rursùs erunt aliena; sive ex nostris quosdam ipsis custodes eorum quibus potiti sumus relinquamus, statim nullas nobis esse vires manifestum erit. Quamobrem mihi videtur, cuidam è vobis quamprimùm in Persiam eundum esse, qui doceat ea quæ à me dicuntur, & exercitum quàm celerrimè mitti jubeat, si quidem Persæ & imperium & fructum

1 Μάγους καλέσας ὁ Κῦρος,] Sic legit Stephanus; nec aliter dat MS. Bodl. ideóque ista, ὁ Κῦρος, minùs rectè Stephano suspecta, & ab aliis omissa, videntur. De *magis* infra paulò dicendi locus erit.

Ἀσίας καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι ἐφ᾽ ἑαυτοῖς. Ἴθι μὲν οὖν, ἔφη, σὺ ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐλθὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι οὓς ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὰν ἔλθωσι παρ᾽ ἐμὲ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν. Ἃ δ᾽ ἔχομεν ἡμεῖς, ὁρᾷς μὲν αὐτὰ, κρύπτε δὲ τούτων μηδέν· ὅ, τι δὲ τούτων ἐγὼ καλῶς καὶ νομίμως πέμπων εἰς Πέρσας ποιοίμην ἂν, τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς, τὸν πατέρα ἐρώτα· τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινὸν, τὰς ἀρχάς. Πεμψάντων δὲ καὶ ὀπτῆρας ὧν πράττομεν, καὶ φραστῆρας ὧν ἐρωτῶμεν. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, συσκευάζου, καὶ τὸν λόχον προπομπὸν ἄγε.

Ἐκ τούτου δὲ καὶ τοὺς Μήδους ἐκάλει, καὶ ἅμα ὁ παρὰ Κυαξάρους ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσι τήν τε πρὸς τὸν Κῦρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς τοὺς Μήδους ἀπειλὰς αὐτοῦ ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἀπιέναι Μήδους κελεύει, εἰ καὶ ὁ Κῦρος μένειν βούλεται. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι ἀκούσαντες τοῦ ἀγγέλου ἐσίγησαν, ἀποροῦντες μὲν

Asiæ ſuam in poteſtatem venire cupiant. Ito ergò tu, qui natu maximus es, inquit, ac poſtquam eò veneris, hæc exponito; tum autem, mihi curæ futurum, ut militibus quos miſerint, ubi ad me pervenerint, alimenta ſuppetant. Vides ipſe quidem ea, quæ habemus, eorúmque nihil celato: ex quibus quidnam *potiſſimùm* in Perſiam mittendo, ut par & legibus conſentaneum eſt fecero, deos quod adtinet, patrem *meum*; quod rempublicam, magiſtratus, interroga. Etiam ſpectatores eorum quæ gerimus, & explicatores eorum de quibus interrogaturi ſumus, *huc* mittant. Ac tu quidem, ait, ad iter te collectis rebus neceſſariis parato, manipulúmque, qui te deducat, tecum ſumito.

Secundùm hæc Medos arceſſit, cùm ſimul Cyaxaris nuntius adeſſet, & coram omnibus iram ejus adverſùs Cyrum & minas adverſùs Medos indicaret, tandemque diceret, mandare *Cyaxarem* ut Medi diſcederent, etiamſi Cyrus manere vellet. Et Medi quidem cùm hæc nuntii verba audîſſent, ſilebant; tum conſilii

πῶς χρὴ καλοῦντος ἀπειθεῖν, φοβούμενοι δὲ πῶς ἀπειλοῦντι ὑπακούσειαν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ᾽ ἐγὼ, ὦ ἄγγελε καὶ Μῆδοι, οὐδὲν, ἔφη, [1] θαυμάζω εἰ Κυαξάρης πολλοὺς μὲν πολεμίους τότ᾽ ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ οὐκ εἰδὼς ὅ,τι πράττομεν, ὀκνεῖ περί τε ἡμῶν καὶ περὶ ἑαυτοῦ· ἐπειδὰν δὲ αἴσθηται πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπελη-

inopes quo pacto arceſſenti non parerent, tum metuentes quemadmodùm minanti obtemperarent, præſertim quòd illius crudelitatem nôſſent. Cyrus autem, Minimè miror equidem, ait, nuntie Medíque, Cyaxarem & de nobis & de ſeipſo valdè timere, cùm multos id temporis hoſtes viderit, & quid nos agamus ignoret: verùm ubi ſenſerit, complures hoſtium periiſſe, fugatos uni-

1 Θαυμάζω εἰ Κυαξάρης — ὀκνεῖ] In minimas etiam particulas operam conferre non piget, cùm notatâ vi quâdam earum minùs uſitatâ, vel lucis aliquantum ſacro N. T. textui fœnerare, vel ab injuriâ eum vindicare liceat. His utriſque nominibus, notanda eſt poteſtas particulæ εἰ, poſt θαυμάζειν poſitæ: quæ quidem non *dubiam* hìc, ut aliàs ferè, ſed *certam* admirationis cauſam indicat. Cyrus enim per nuntium certior jam factus erat, trepidare Cyaxarem; atque adeò paulò poſt dicit — παύσεται φοβούμενος — anteà igitur agnoverat Cyaxaris metum, quem mox ceſſaturum autumat. Nec alia hujuſce voculæ, ſimili planè modo adhibitæ, vis eſt, Marc. 15. 44. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε· quæ verba Interpretes plerique vertunt — *ſi* jam mortuus eſſet: quaſi Joſepho, Chriſtum jam mortuum eſſe indicanti, minùs credidiſſet Pilatus. At neque ullam hunc Joſephi fraudem timuiſſe, & Chriſtum omninò mortuum eſſe crediḋiſſe, ex iis, quæ ſtatim ſequuntur, abundè conſtat. Nam Pilatus arceſſito centurione, de eo quærit, εἰ πάλαι ἀπέθανε. Non ergò tanquam de *re ipſâ* dubitans quærit, *veráne* ſit an *falſa*, Chriſtúſne mortuus jam eſſet, annon; ſed *rem* quaſi *compertam certám*que habens, ejus ſolummodò *tempus* cognoſcere cupit: εἰ πάλαι ἀπέθανε. Quod cùm quidam animadverterent, qui illud εἰ, ante ἤδη τέθνηκε, non niſi per *ſi* convertendum putârant, nè parum utique congruentia tradidiſſe videretur Evangeliſta, pro πάλαι ſubſtituere ἤδη, licentiâ non ferendâ, auſi ſunt. Et hanc novam quidem lectionem malè expreſſerunt Verſiones *Vulg. Frat. Rhem. Arab. Æthiop.* eandem etiam *Eraſmus*, & poſt eum *Beza*, probare videtur: teſtatúrque ille ſic in *Aldinâ* editione, conſentiente *Hiſpanienſi*, atque item *Theophylacto*, legi. Quæ tamen lectio non aliundè nata eſſe videtur, quàm ex malè intellectâ locutione hâc, ἐθαύμασεν εἰ &c. quam cùm quidam pro *miratus eſt ſi jam* &c. accepiſſent, & deindè perſpexiſſent huic ſententiæ τὸ πάλαι non congruere, in ἤδη illud temerè mutârunt. Quòd ſi phraſin illam, θαυμάζειν εἰ, interpretandi rationem tenuerit aliquis, quam in vertendo loco hoc Xenophontéo ſecuti ſumus, cuíque tum *Arabica* tum *Perſica* favet Verſio, (licèt in poſteriori commatis parte utraque malè ſe dederit) & Interpretum errores evitare, & effrenam Librariorum audaciam nullo negotio retundere poterit.

λαμβανομένους, πρῶτον μὲν παύσεται φοβούμενος, [1] ἔπειτα γνώσεται ὅτι νῦν ἔρημος οὐ γίγνεται, ἡνίκα οἱ φίλοι αὐτοῦ τοὺς ἐκείνου ἐχθροὺς ἀπολλύουσιν. Αλλὰ μὴν μέμψεώς γε πῶς ἐσμὲν ἄξιοι, εὖ τε ποιοῦντες ἐκεῖνον, καὶ οὐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκεῖνον ἔπεισα ἐᾶσαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν· ὑμεῖς δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἥκετε· ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου κελευσθέντες ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. Καὶ ἡ ὀργὴ οὖν αὕτη σαφῶς οἶδ' ὅτι ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται, καὶ σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισι. Νῦν μὲν οὖν, ἔφη, σὺ ὦ ἄγγελε ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ πεπόνηκας· [2] ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ καὶ προσδεχόμεθα πολεμίους ἤτοι μαχουμένους γε ἢ πεισομένους παρ-

versos, primùm metuere desinet, deindè agnoscet minimè se jam desertum esse, cùm amici hostes ipsius interimunt. At verò quonam modo reprehensione digni sumus, cùm de ipso benè promereamur, neque hæc quidem de nostrâ sententiâ temerè faciamus? sed ego illum suasi ut mihi permitteret, vobis adsumptis egredi: vos autem non ut cupidi profectionis, an exeundum esset, interrogâstis, atque ità jam huc pervenistis: at ab illo prodire jussi, si cui vestrûm grave non esset. Quapropter hæc ira, sat scio, secundis *hisce* rebus mitigabitur, & unà cum desinente metu abibit. Ac tu quidem modò, nuntie, quia labore defatigatus es, quietem capito: nos autem Persæ, quia sic hostes adfuturos expectamus, ut vel pugnent vel imperium accipiant, ordines quàm elegantis-

1 Επειτα γνώσεται] De hoc loco Stephanus nonnihil solicitus videtur; quòd nempè hìc non occurrat particula δὲ, quæ præcedenti μὲν respondeat. Sed exemplum hujus usûs particulæ μὲν extare cùm alibi, tum in principio celebris illius orationis περὶ στεφάνου, ipse Stephanus in *Thesauro* G. L. notavit. Et sunt hujusmodi quidem exempla adeò obvia, ut rem silentio præteriissem, nisi usum particulæ μὲν, cùm eam δὲ non excipiat, à Camerario in notis ad N. T. temerè damnatum vidissem. Is enim ad Act. 3. 21. locutionem οὐχ ἑλληνίζειν dicit, quòd non inferatur ad particulam μὲν, respondens huic particula, δὲ, vel similis alia. E mediâ tamen Græci sermonis consuetudine petitam esse, tum ex hoc loco Xenophontéo, tum aliis alibi innumeris constat.

2 Ημεῖς] Vulgò, ὑμεῖς. Sed pronomen illud, quod reposuimus, loci ratio postulat; idque exhibet editio *Argentor.* & expresserunt interpretes.

ἔσεσθαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· οὕτω γὰρ ὁρωμένους εἰκὸς πλέον περανύτειν ὧν χρῄζομεν. Σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Ὑρκανίων ἄρχων, ὑπόμεινον προστάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν σῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Ὑρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος, Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ Ὑρκάνιε, ἥδομαι αἰσθανόμενος ὅτι οὐ μόνον φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρει, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν [1] φαίνῃ μοι ἔχειν. Καὶ νῦν ὅτι συμφέρει ἡμῖν τὰ αὐτὰ δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι Ἀσσύριοι, σοί τε νῦν ἐχθίονές εἰσιν ἢ ἐμοί· οὕτως οὖν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσει ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δὲ, ἐὰν δυνώμεθα, προσληψόμεθα. Τοῦ δὲ Μήδου ἤκουσας ἀποκαλοῦντος τοὺς ἱππέας· εἰ δὲ οὗτοι ἄπιασι, πῶς ἡμεῖς μόνοι πεζοὶ μενοῦμεν; Οὕτως οὖν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σὲ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν βουλήσεται παρ' ἡμῖν. Σὺ μὲν

simè instructos habeamus: nam ità si conspiciamur, fortasse citiùs ea sumus effecturi quæ desideramus. Tu verò princeps Hyrcaniorum, ait, *hìc* opperire militúmque tuorum ducibus impera, ut suos armis penitùs instruendos curent. Cùm autem his peractis Hyrcanius accessisset, inquit Cyrus, *In hoc* ego, Hyrcanie, delector, quod animadverto, te non solùm ità nobis adesse ut amicitiam re declares, sed etiam indicia mihi præbere perspicacis, quâ præditus es, prudentiæ. At nunc quidem nobis eadem conducere perspicuum est: nam & mihi sunt hostes Assyrii, & tibi jam infestiores sunt quàm mihi: quare sic nostrûm utrique consultandum est, ut eorum sociorum, qui jam nobis adsunt, nemo deficiat; & alios *quoque*, si possimus, *nobis* adjungamus. Audîsti verò Medum equites avocare; hi autem si discedant, quo pacto nos pedites soli manebimus? Sic igitur & mihi & tibi agendum est, ut hic ipse qui *Medos* avocat, nobiscum manere velit. Tu igi-

1 Φαίνῃ μοι ἔχειν] Rectè se habet hæc loquendi ratio, quam libri omnes præstant; nec est cur moremur Grammaticorum auctoritatem, qui, Stephano teste, ἔχων, non ἔχειν, legendum hìc esse dicerent; quòd φαίνεσθαι participio semper jungi tradant. Nam exempla regulæ huic repugnantia passim occurrunt.

οὖν σκηνὴν εὑρὼν, δὸς αὐτῷ, ὅπου κάλλιστα διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ᾽ αὖ πειράσομαι ἔργον τι αὐτῷ προστάξαι, ὅπερ ἥδιον πράξει ἢ ἄπεισι· καὶ διαλέγου δὲ αὐτῷ ὁπόσα ἐλπὶς [1] γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἢν τὰ δέοντα εὖ γένηται· ποιήσας μέντοι ταῦτα ἧκε πάλιν παρ᾽ ἐμέ. Ο μὲν δὴ Υρκάνιος ᾤχετο τὸν Μῆδον ἐπὶ σκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ εἰς Πέρσας ἰὼν, παρῆν συνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστειλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἃ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρει δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. Αναγνῶναι δέ σοι, ἔφη, καὶ ἃ ἐπιστέλλω, βούλομαι· ἵνα εἰδὼς αὐτὰ ὁμολογῇς, ἐάν τίς σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Ενῆν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

"ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ημεῖς σε οὔτε "ἔρημον κατελίπομεν, (οὐδεὶς γὰρ ὅταν τῶν ἐχθρῶν κρατῇ, τότε "τῶν φίλων ἔρημος γίνεται) οὐδὲ μὴν ἀποχωροῦντές γε ἀπὸ σοῦ

tur repertum aliquod ei tabernaculum tradito, ubi commodissimè degat, & omnia, quibus opus fuerit, habeat; ego verò sum operam daturus, ut opus aliquod ei imperem, quod libentiùs suscepturus sit, quàm *hinc* abiturus: quin etiam cum ipso de bonis iis disserito, quæ spes sit amicis omnibus eventura, si benè gerantur ea quæ fieri oporteat: hæc verò ubi feceris, ad me redito. Itaque abiit Hyrcanius quidem ut Medum ad tabernaculum deduceret; & qui in Persiam profecturus erat, paratus aderat: ei Cyrus mandavit, ut Persis diceret quæ oratione superiori sunt indicata, Cyaxari verò literas redderet. Volo autem, ait, tibi recitare, quæ mea continet epistola; quò & scias ea & profitearis, si quis te de his interroget. Hæc autem epistolæ inerant:

"CYRUS CYAXARI SALUTEM. Nos neque te solum re-"liquimus, (nemo enim tunc ab amicis destitutus est, cùm hostes "*per eos* vincit) nec verò propterea quod abs te discessimus in pe-

1 Γενέσθαι ἀγαθὰ &c.] Phrasis hæc, γίνεσθαί τι, sequente dativo personæ, pro *impetro, consequor*, &c. à *Grotio*, ad Joh. 15. 7. & *Camerone*, ad Matt. 18. 19. Hebraismis N.T. perperam adnumeratur.

“οἰόμεθα ἐν κινδύνῳ σε καθεστάναι· ἀλλ᾽ ὅσῳ πλέον σοῦ ἀπέ-
“χομεν, τοσούτῳ πλείονά σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζο-
“μεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων καθήμενοι, μάλιστα
“τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ᾽ οἱ τοὺς ἐχ-
“θροὺς μήκιστον ἀπελαύνοντες, μᾶλλον τοὺς φίλους ἐν ἀκιν-
“δύνῳ καθιστᾶσι. Σκέψαι δὲ καὶ οἵῳ ὄντι μοι περὶ σὲ, οἷος ὢν
“περὶ ἐμὲ, ἔπειτά μοι μέμφῃ. Ἐγὼ μὲν γέ σοι ἤγαγον συμ-
“μάχους, οὐχ ὅσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ᾽ ὁπόσους ἐγὼ πλείστους ἐδυ-
“νάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὁπόσους πεῖ-
“σαι δυνηθείην· νῦν δ᾽ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος, οὐ τὸν θέλοντα,
“ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Τοιγαροῦν τότε μὲν ᾤμην ἀμφοτέ-
“ροις ὑμῖν χάριν ὀφείλειν, νῦν δὲ ἀναγκάζεις σοῦ μὲν ἐπιλα-
“θέσθαι, τοῖς δ᾽ ἀκολουθήσασι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν χάριν ἀπο-
“διδόναι. Οὐ μέντοι ἔγωγε σοὶ δύναμαι ὅμοιος γενέσθαι· ἀλλὰ
“καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στράτευμα εἰς Πέρσας, ἐπιστέλλω, ὁπόσοι

“riculo te nos conſtituiſſe arbitramur: ſed quantò longiùs abs te
“abſumus, tantò tibi nos plus ſecuritatis præſtare exiſtimamus.
“Nam qui proxime amicos deſident, non iis maximè ſecuritatem
“adferunt, ſed qui hoſtes longiſſimè repellunt, ii potiùs amicos
“extra periculum collocant. Conſidera verò qualem me cùm ſis
“erga te expertus, ipſéque *viciſſim* qualem erga me te præbeas,
“de me tandem quereris. Equidem auxilio qui tibi ſint ſocios ad-
“duxi, non quot tu *ut venirent* perſuaſiſti, ſed quàm ego plurimos
“potui: tu mihi, dum *adhuc* amicâ in regione eſſem, tot conceſ-
“ſiſti, quot perſuadendo, *me ut ſequerentur*, adducere poſſem; &
“nunc cùm in hoſtili ſim agro, non eos, qui *redire* velint, ſed uni-
“verſos avocas. Itaque tunc quidem arbitrabar me vobis utriſ-
“que gratiam debere, at nunc me tui quidem obliviſci cogis, &
“illis qui me ſecuti ſunt omnem referre gratiam ſtudere. Verùm
“*facere* non poſſum, ut tibi ſimilis fiam: ſed hoc ipſo tempore
“copiarum cauſâ miſſo in Perſiam nuntio, mandatum dedi, ut

"ἂν ἴωσιν ὡς ἐμέ, ἤν τι σὺ αὐτῶν δέῃ, [1] πρὶν ὡς ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ ὑπάρχειν, οὐχ ὅπως ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλ᾽ ὅπως ἂν σὺ βούλῃ, χρῆσθαι αὐτοῖς. Συμβουλεύω δέ σοι, καίπερ νεώτερος ὤν, μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἃ ἂν δῷς· ἵνα μή σοι ἔχθραι ἀντὶ χαρίτων ὀφείλωνται· μηδ᾽ ὅταν τινὰ βούλῃ πρός σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλοῦντα μεταπέμπεσθαι· μηδὲ φάσκοντα ἔρημον εἶναι, ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα μὴ διδάσκῃς αὐτοὺς σοῦ μὴ φροντίζειν. Ἡμεῖς δὲ πειρασόμεθα παρεῖναι, ὅταν τάχιστα διαπραξώμεθα ἅ σοί τ᾽ ἂν νομίζωμεν καὶ ἡμῖν πραχθέντα κοινὰ γενέσθαι ἀγαθά. Ἔρρωσο."

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος, καὶ ὅ, τι ἄν σε τούτων ἐρωτᾷ, ᾗπερ γέγραπται, σύμφαθι. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ τῶν Περσῶν ᾗπερ γέγραπται. Τούτῳ μὲν οὖν οὕτως εἰπών, καὶ δοὺς τὴν ἐπιστολήν, ἀπέπεμψε· προσεντειλάμενος οὕτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν ὅτι συμφέρει ταχὺ παρεῖναι.

"quotquot ad me venturi ſunt, ſi eorum operâ tibi ſit opus, antequam ad nos veniant, iis tibi ſit poteſtas, non ut ipſi voluerint, ſed utì tu voles, utendi. Conſilium autem tibi do, quanquam ipſe junior, nè quæ conceſſeris auferas; ut nè inimicitiæ tibi gratiarum loco debeantur: nec minitabundus arceſſas, cùm aliquem ad te celeriter venire velis: nec ſimul te ſolum eſſe dixeris, & multis miniteris, nè doceas eos nihili te facere. Nos autem ut adſimus operam dabimus, ubi primùm ea confecerimus, quæ facta cùm fuerint & tibi & nobis ex æquo fructuoſa fore cenſemus. Vale."

Hanc ei *epiſtolam* reddito, & de quocunque horum te interrogârit, id ità ſe habere dicito, prout *in epiſtolâ* ſcriptum eſt. Nam & de Perſis *itidem* tibi mando, prout ſcriptum eſt. Atque hunc quidem his verbis adlocutus, traditâ epiſtolâ, dimiſit; adjecto mandato, ut ità feſtinaret, quemadmodùm expedire noverat celeriter utì adeſſet.

1 Πρὶν ὡς ἡμᾶς] In libris pleriſque deeſt illud ὡς. quod tamen, Leunclavii conjecturam ſecuti, recepimus. Atque ità Stephanus etiam rectè ſcribi dicit.

Ἐκ τούτου δὴ ἑώρα μὲν ἐξωπλισμένους ἤδη πάντας καὶ τοὺς Ὑρκανίους καὶ τοὺς ἀμφὶ Τιγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δέ τινες τῶν προσχώρων καὶ ἵππους ἀπήγαγον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὁ δὲ τὰ μὲν παλτὰ, ὅπου περ καὶ τοὺς πρόσθεν, καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς τοῦτο ἔργον ἦν, ὁπόσων μὴ αὐτοὶ δέοιντο· τοὺς δὲ ἵππους ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τοὺς ἀγαγόντας, ἕως ἄν τι σημανθείη αὐτοῖς· τοὺς δ' ἄρχοντας τῶν ἱππέων καὶ Ὑρκανίων καλέσας, τοιάδε ἔλεξεν·

"Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζητε, ἔφη, ὅτι "πολλάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· [1] καινὰ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ παρ-"όντα πολλὰ αὐτῶν ἀσύντακτά ἐστιν· ἃ δ' ἂν ἀσύντακτα "ᾖ, ἀνάγκη ταῦτα ἀεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώ-"ραν λάβῃ. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα "χρήματα, καὶ ἄνδρες ἐπ' αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήθ' ἡμᾶς εἰ-

Secundùm hæc armatos jam omnes tam Hyrcanios quàm Tigranis milites spectabat: Persæ quoque armis erant instructi: jam etiam finitimi quidam *ei se dedentes* equos adducebant, & adferebant arma: *hos* ille palta eum in locum, ubi & cæteros anteà, jussit abjicere, eáque *illos* concremare, quibus id negotii datum erat, ipsi quibus non egerent; equos autem ut illi *in castris* remanentes custodirent, qui *eos* adduxerant, præcepit, donec aliquid eis significatum esset: & convocatis præfectis equitum & Hyrcaniorum, hujusmodi orationem habuit:

"Nè mirum vobis sit, amici & socii, inquit, quod vos sæpè "convoco: nam cùm res præsentes novæ sint, earum multæ or-"dine *adhuc* carent; quæ verò ordinata non sunt, ea semper ne-"gotia facessere necesse est, donec in *suum quæque* locum delata "fuerint. Et multa jam sunt bona nobis bello capta, & viri præ-"tereà *qui in nostram potestatem venerunt*: quoniam verò neque

1 Καινὰ] Editio Stephani, contra librorum omnium fidem, dat κοινά. quod vitio forsan operarum contigit. Quanquam sanè loci ratio huic lectioni adeò non repugnat, ut ei omninò faveat: eámque adeò vulgatæ illi præferendam puto. Vide p. 302. l. ult. &c.

" δέναι ποῖα τούτων ἑκάστου ἐστὶν ἡμῶν, μήτε τούτους εἰδέναι
" ὅστις ἑκάστῳ αὐτῶν δεσπότης, περαίνοντας μὲν δὴ τὰ δέοντα
" οὐ πάνυ ἐστὶν ὁρᾷν αὐτῶν πολλοὺς, ἀποροῦντας δὲ ὅ, τι χρὴ
" ποιεῖν, σχεδὸν πάντας· ἵνα οὖν μὴ οὕτως ἔχῃ, διορίσατε αὐ-
" τά· καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ
" ποτὰ, καὶ τοὺς ὑπηρετήσοντας, καὶ στρωμνὴν καὶ ἐσθῆτα,
" καὶ τἆλλ' οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς στρατιωτικὴ, ἐνταῦ-
" θα μὲν οὐδὲν ἄλλο δεῖ προσγενέσθαι ἢ τὸν λαβόντα εἰ-
" δέναι ὅτι τούτων, ὡς οἰκείων, ἐπιμελεῖσθαι δέοι· ὅστις δὲ εἰς
" [1] ἐνδεόμενά που κατεσκήνωσε, τούτοις ὑμεῖς σκεψάμενοι,
" τὸ ἐλλεῖπον ἐκπληρώσατε. Πολλὰ δὲ καὶ περιττὰ οἶ-
" δα ὅτι ἔσται· πλείω γὰρ ἅπαντα ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον
" πλῆθος εἶχον οἱ πολέμιοι. Ἦλθον δὲ πρός με καὶ χρη-
" μάτων ταμίαι οἵ τε τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως καὶ ἄλλων δυ-

" ſcimus ipſi, quænam horum cujuſque noſtrûm ſint, neque hi
" novêre qnis eorum cujuſque ſit dominus, *idcircò* non admodùm
" multos quidem ex eis videre eſt officium facere, ſed omnes ferè
" ambigere, quid abs ſe fieri oporteat: quapropter ut nè hæc ſit
" rerum noſtrarum ratio, *vos* iſta *ſingulis quæ eis propria ſint dividendo*
" diſcernite: & cùm quidem tabernaculum aliquis adeptus eſt, ſa-
" tìs & eſculentis inſtructum, & potulentis, & miniſtris, & ſtra-
" gulâ, & *aliâ* veſte, rebúſqe cæteris quæ requiruntur ut in ta-
" bernaculo militari commodè degi poſſit, huc ut quid aliud ac-
" cedat non opus eſt, niſi ut is qui *illud* nactus eſt, ſciat horum
" ſibi curam, tanquam ſuorum, gerendam eſſe: qui verò in ea di-
" vertit tabernacula quibus pleraque deſunt, vos his inſpectis,
" quod deeſt ſupplete. Multa etiam fore ſcio quæ ſuperſint: nam
" hoſtibus omnia fuêre copioſiora quàm pro multitudine noſtrâ.
" Venerunt etiam ad me Aſſyriorum regis aliorúmque dynaſtarum

1 Ἐνδεόμενά που] Stephanus ſcribendum conjicit ἐνδεόμενά τȣ, ut τȣ ſit pro τινός. Sed vulgata lectio, quam libri omnes præſtant, loco non movenda eſt, cùm nihil ſit in eâ vitii.

"νασῶν, οἳ ἔλεγον ὅτι χρυσίον εἴη παρὰ σφίσιν ἐπίσημον, δασμοὺς "τινὰς λέγοντες· καὶ ταῦτα οὖν κηρύττετε πάντα ἀποφέρειν πρὸς "ὑμᾶς, ὅπου ἂν καθέζησθε· καὶ φόβον ἐπιτίθεσθε τῷ μὴ ποιοῦντι "τὸ παραγγελλόμενον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες διαδίδοτε, ἱππεῖ μὲν τὸ "διπλοῦν, πεζῷ δὲ τὸ ἁπλοῦν· ἵνα ἔχητε, ἤν τινων προσδεηθῆτε, καὶ "ὅτου ὠνήσεσθε. [1] Τὴν δ᾽ ἀγορὰν τὴν οὖσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ [2] κηρύξατε "μὲν ἤδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν μηδένα, πωλεῖν δὲ τοὺς καπήλους καὶ ἐμ- "πόρους ὅ, τι ἔχει ἕκαστος πράσιμον· καὶ ταῦτα διαθεμένους, ἄλλα "ἄγειν, ὅπως οἰκῆται ἡμῖν τὸ στρατόπεδον." Καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυττον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι εἶπον ὧδε, Καὶ πῶς ἄν, ἔφασαν, ἡμεῖς ἄνευ σοῦ καὶ τῶν σῶν διανέμοιμεν ταῦτα; Ὁ δ᾽ οὖν Κῦρος πρὸς τοῦτον τὸν λόγον ὧδε προσηνέχθη· "Ἦ γὰρ οὕτως, ἔφη, ὦ ἄνδρες, "γιγνώσκετε, ὡς ὅ, τι ἂν δεήσῃ πραχθῆναι, ἐπὶ πᾶσι πάντας ἡμᾶς

"quæstores, qui apud se aurum signatum esse dixerunt, de tributis "quibusdam mentionem facientes: itaque per præconem impe- "rate, ut isthæc ad vos omnia deferant, ubicunque consederitis; "& terrorem ei incutite qui, quod imperatum est, non fecerit: "vos autem ea cùm acceperitis, duplum quidem equiti, pediti "simplum distribuite; ut habeatis, si quibus vobis prætereà opus "fuerit, undè etiam *ea* emere possitis. Forum verò castrense, "inquit, præconis jam voce edicite, ut nemo violet, útque cau- "pones ac mercatores vendant merces quisque suas venales; & "has ubi vendiderint, alias advehant, quò castra nostra sint fre- "quentia." Et hæc illi quidem statim per præconem edicebant: Medi verò & Hyrcanii, Quo pacto nos, inquiunt, absque te ac tuis hæc distribuerimus? Cyrus autem hæc *ipsorum* verba ità excepit: "Eáne vestra, viri, sententia est, inquit, ut quicquid *tan- "dem nobis* agendum fuerit, rebus omnibus nos omnes interesse

1 Τὴν δ᾽ ἀγορὰν &c.] Vide sis quæ notavimus, lib. 2. p. 167.

2 Κηρύξατε] Sic optime MS. Bodl. & edit. *Eton.* Stephanus, Leunclavius, alii, dant κηρυξάτω. Sed loci ratio nostram scripturam omninò flagitat: nam paulò ante dixerat, καὶ ταῦτα οὖν κηρύττετε — deinde, καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυττον.

"δεήσει παρεῖναι, καὶ οὔτε ἐγὼ ἀρκέσω ὑμῖν πράττων περὶ ὑμῶν
"ὅ, τι ἂν δέῃ, οὔτε ὑμεῖς περὶ ἡμῶν; Καὶ πῶς ἂν ἄλλως πλείω
"μὲν πράγματα ἔχοιμεν, μείω δὲ διαπραττοίμεθα, ἢ οὕτως;
"Ἀλλ' ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ διεφυλάξαμεν ὑμῖν τάδε, καὶ
"ὑμεῖς ἡμῖν ἐπιστεύσατε καλῶς διαπεφυλάχθαι· ὑμεῖς δ'
"αὖ διανείματε, καὶ ἡμεῖς πιστεύσομεν ὑμῖν καλῶς διανενεμη-
"κέναι· καὶ ἐν ἄλλοις δέ γε αὖ ἄλλο τι ἡμεῖς πειρασόμεθα κοινὸν
"ἀγαθὸν πράττειν. Ὁρᾶτε γὰρ δή, ἔφη, νυνὶ πρῶτον, ἵπποι
"ὅσοι ἡμῖν πάρεισιν, οἱ δὲ προσάγονται· τούτους οὖν εἰ μὴ ἐάσομεν
"ἀναμβάτους, ὠφελήσουσι μὲν οὐδὲν ἡμᾶς, πράγματα δὲ παρ-
"έξουσιν ἐπιμελεῖσθαι· ἢν δ' ἱππέας ἐπ' αὐτοὺς καταστήσωμεν, ἅμα
"πραγμάτων τε ἀπαλλαγησόμεθα καὶ ἰσχὺν ἡμῖν αὐτοῖς προσ-
"θησόμεθα. Εἰ μὲν οὖν ἄλλους ἔχετε, οἷς τισιν ἂν δοίητε αὐτούς,
"μεθ' ὧν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον (εἴ τι δέοι) ἢ μεθ' ἡμῶν, ἐκείνοις
"δίδοτε· εἰ μέντοι ἡμᾶς βούλεσθε παραστάτας μάλιστα ἔχειν, ἡμῖν

"oporteat; neque ſatìs ego facturus ſim vobis, agens pro vobis
"quod uſus poſtulet, neque vos, pro nobis? Et quanam aliâ ra-
"tione plus habituri ſimus negotii, & minus effecturi, quàm iſtâ?
"At videte, ait: nos enim hæc vobis cuſtodivimus, & vos credi-
"diſtis à nobis eſſe rectè cuſtodita; vos verò viciſſim diſtribuite,
"& nos credemus vobis, rectè vos diſtribuiſſe: ac nos rurſùs aliis
"in rebus operam dabimus ut quiddam, in commune profutu-
"rum, peragamus. Videte enim, ait, nunc primùm quot nobis
"partim adſint equi, partim adducantur: hos utique ità ſi relin-
"quemus ut nemo inſideat, neque quidquam nobis proderunt, &
"ob curam iis impendendam negotium nobis exhibebunt: ſin
"equites eis imponemus, eâdem operâ tum negotiis moleſtis li-
"berabimur, tum virium nobis ipſis acceſſionem faciemus. Atqui
"ſi alii ſunt, quibus eos detis, & quibuſcum (ſi ſit opus) pericula
"libentiùs adeatis, quàm nobiſcum, *nimirum* illis *eos* date: ſin nos
"in primis auxiliarios qui vobis præſtò ſint habere vultis, nobis

"αὐτοῖς δότε. Καὶ γὰρ νῦν ὅτε ἄνευ ἡμῶν προσελάσαντες ἐκιν-
"δυνεύσατε, πολὺν μὲν φόβον ἡμῖν παρείχετε μή τι πάθη-
"τε, μάλα δὲ αἰσχύνεσθαι ἡμᾶς ἐποιήσατε ὅτι οὐ παρῆμεν ὅ-
"που περ ὑμεῖς· ἢν δὲ λάβωμεν τοὺς ἵππους, ἑψόμεθα ὑμῖν·
"κἂν μὲν δοκῶμεν ὠφελεῖν πλείονα ἐπὶ τῶν ἵππων συνα-
"γωνιζόμενοι, οὕτω προθυμίας οὐδὲν ἐλλείψομεν· ἢν δὲ πε-
"ζοὶ γενόμενοι δοκῶμεν καιριωτέρως ἂν παρεῖναι, τὸ κατα-
"βῆναι ἐν μέσῳ, καὶ εὐθὺς πεζοὶ ὑμῖν παρεσόμεθα· τοὺς δ᾽
"ἵππους μηχανησόμεθα οἷς ἂν παραδιδοίημεν." Ὁ μὲν οὔ-
τως ἔλεξεν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Ἀλλ᾽ ἡμεῖς μὲν, ὦ Κῦρε, οὔ-
τε ἄνδρας ἔχομεν οὓς ἀναβιβάσαιμεν ἂν ἐπὶ τοὺς ἵππους τού-
τους, οὔτε, εἰ ἔχοιμεν, σοῦ ταῦτα βουλομένου οὐκ ἂν ἄλλο ἀν-
τὶ τούτων αἱροίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφασαν, λαβὼν τοὺς ἵππους,
ποίει ὅπως ἄριστον δοκεῖ σοι εἶναι. Ἀλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ
ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἱππεῖς γενοίμεθα, καὶ ὑμεῖς διέλοιτε

"*eos* date. Etenim modò cùm *ad hoſtes* abſque nobis provecti,
"prælii diſcrimen adiretis, magnum nobis metum injeciſtis, nè
"quid adverſi vobis accideret; atque etiam magnum nobis pu-
"dorem incuſſiſtis, quòd ibi non adeſſemus, ubi vos *aderatis*: ve-
"rùm ſi equos accipiemus, ſecuturi vos ſumus; ac ſi quidem unà
"*vobiſcum* ex equis pugnantes majori uſui eſſe videbimur, cùm ità
"ſe res habet, faciemus ut alacritatem noſtram minimè deſidere-
"tis: ſin pedites cùm fuerimus opportuniùs vobis adfuturi videa-
"mur, proclive fuerit deſcendere, ſtatímque *adeò* vobis pedites
"aderimus; equos autem quibus tradamus, excogitabimus." *Cy-
rus* in hunc modum locutus eſt: illi autem reſponderunt, At
nos, Cyre, neque viros habemus, quos equis hiſce imponamus,
neque, ſi haberemus, cùm tu hæc velis, aliud iis *quæ velles* præfer-
remus. Atque adeò nunc, inquiunt, equos accipe, & quod tibi
optimum factu videtur facito. Ego verò accipio, inquit, adeóque
nos, quod felix fauſtúmque ſit, efficiamur equites; & vos, quæ

τὰ κοινά. Πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖτε ὅ, τι ἂν [1] οἱ μάγοι ἐξηγῶνται· ἔπειτα δὲ Κυαξάρει ἐξέλετε ὁποῖ᾽ ἂν οἴησθε αὐτῷ μάλιστα χαριεῖσθαι. Καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον ὅτι γυναῖκας ἂν καλὰς [2] ἐξαιρετέον εἴη. Γυναῖκάς τε τοίνυν ἐξαιρεῖτε, ἔφη, καὶ ὅ, τι ἄλλο ἂν δοκῇ ὑμῖν. Ἐπειδὰν δὲ ἐκείνῳ ἐξέλητε, ὦ Ὑρκάνιοι, τοὺς ἐμοὶ ἐθελουσίους τούτους ἑπομένους πάντας ἀμέμπτους ποιεῖτε εἰς δύναμιν. Ὑμεῖς δ᾽ αὖ, ὦ Μῆδοι, τοὺς πρώτους συμμάχους γενομένους τούτους τιμᾶτε, ὅπως εὖ βεβουλεῦσθαι ἡγήσωνται ἡμῖν φίλοι γενόμενοι. Νείματε δὲ πάντων τὸ μέρος καὶ τῷ παρὰ Κυαξάρους ἥκοντι ἀγγέλῳ, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ· καὶ

communia ſunt, dividatis. Ac primùm quidem, ait, diis ſecernite quodcunque magi *ſecernendum* præſcripſerint; deindè Cyaxari ſeligite, quæ quòd ſelegeritis maximè rem gratam vos ipſi facturos arbitramini. Et illi riſu facto, mulieres formoſas *huic* deligendas aiebant. Ergò & mulieres, inquit, deligite, & quidquid aliud vobis viſum fuerit. Poſtea verò quàm illi ſelegeritis, Hyrcanii, facite, quantum poteſtis, ut omnes hi Medi, qui me ultrò ſequuti ſunt, nihil habeant quod querantur. Et vos item, Medi, primos hoſce ſocios noſtros honoribus præmiiſque ornate, quò rectè ſe conſuluiſſe rebus ſuis exiſtiment, cùm noſtræ ſe amicitiæ adjungerent. Etiam de omnibus partem nuntio tribuite qui à Cyaxare venit, tum ipſi, tum iis quos ſecum habet: atqne etiam

1 Οἱ μάγοι ἐξηγῶνται] Heſychius ad vocem Μάγον. Τὸν θεοσεβῆ, καὶ θεολόγον, καὶ ἱερέα οἱ Πέρσαι οὕτως λέγουσι. Suidas itidem, φιλοσόφους καὶ φιλοθέους eo nomine apud Perſas appellari tradit. Magi nempe circa Deorum cultum potiſſimùm erant occupati; regem populúmque, quo deus quiſque ritu colendus erat, quæque dona ſingulis erant tribuenda, docebant. Et cùm munus hoc obirent, ἐξηγεῖσθαι dicebantur, pro ἐμφατικωτέρᾳ verbi hujus ſignificatione, quâ (ut in *Scholiis* ad *Elect.* Sophoc. v. 427. exponitur) διασάφησιν θείων indicat. Emphaſis autem ea, quâ verbum hoc potiſſimùm notat, *Sacra docere, myſteria enarrare*, ei ſatìs commodè tribui poſſit, Joh. 1. 18. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο. De origine vocis μάγος conſule *Indicem Etymol.*

2 Ἐξαιρετέον εἴη] Stephanus & Leunclavius exhibent, ἐξαιρετέον ἂν εἴη. Utrumque tamen mediam voculam improbâſſe, ex notâ ei affixâ liquet. Particulâ ſanè iſtâ, bis hoc in loco poſitâ, minimè opus eſt: libens itaque MStum Bodl. & editionem *Eton* ſecutus ſum, in quibus ἂν ante εἴη non comparet.

συνδιαμένειν δὲ παρακαλεῖτε, ὡς καὶ ἐμοὶ τοῦτο συνδοκοῦν· ἵνα καὶ Κυαξάρῃ μᾶλλον εἰδὼς περὶ ἑκάστου ἀπαγγείλῃ τὰ ὄντα. Πέρσαις δ', ἔφη, τοῖς μετ' ἐμοῦ, ὅσα ἂν περιττὰ γένηται, ὑμῶν καλῶς κατεσκευασμένων, ταῦτα ἀρκέσει· καὶ γάρ, ἔφη, μάλα πως ἡμεῖς οὐκ ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ἀλλὰ χωριτικῶς· ὥστε ἴσως ἂν ἡμῶν καταγελῴητε, εἴ τι σεμνὸν ἡμῖν περιτεθείη· ὥσπερ, ἔφη, οἶδα ὅτι πολὺν γέλωτα ὑμῖν παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι· οἶμαι δέ, ἔφη, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἤεσαν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, μάλα ἐπὶ τῷ ἱππικῷ γελῶντες· ὁ δὲ τοὺς ταξιάρχους καλέσας, ἐκέλευε τοὺς ἵππους λαμβάνειν, καὶ τὰ τῶν ἵππων σκεύη, καὶ τοὺς ἱπποκόμους, καὶ ἀριθμήσαντας λαβεῖν κληρωσαμένους εἰς τάξιν ἴσους ἑκάστοις. Αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἴ τις εἴη ἐν τῷ Ἀσσυρίων ἢ Σύρων ἢ Ἀραβίων στρατεύματι ἀνὴρ δοῦ-

hunc obſecrate ut nobiſcum maneat, id quod & mihi ſimul probari *dicite*: ut cùm rectiùs ſingula intellexerit, vera Cyaxari renuntiare poſſit. Perſis autem, ait, qui mecum ſunt, quæcunque vobis præclarè inſtructis ſuperſint, ea ſufficient: quippe nos, inquit, in deliciis non admodùm educati ſumus, ſed *duriter ac* ruſticorum *fermè* more: itaque nos fortaſſis etiam irriſiſſetis, ſi quid ſplendidius nobis adtribueretur; ſicuti futurum ſcio, inquit, ut equis inſidentes multum vobis riſum moveamus; & *fortaſſis*, ut arbitror, ait, etiam in terram decidentes.

Secundùm hæc illi ad *prædæ* diviſionem acceſſêre, de equitatu hoc admodùm ridentes: & *Cyrus* arceſſitis cohortium præfectis præcepit equos utì reciperent, & inſtrumenta equeſtria, cum equiſonibus; & numero *quidem* inito eos acciperent, pares *videlicet militum* ſingulorum numero, qui ſortitò cohorti cuique obvenirent. Ipſe etiam Cyrus per præconem pronuntiari juſſit, ut ſi quod in Aſſyriorum, aut Syrorum, aut Arabum exercitu man-

λος, ἢ Μήδων, ἢ Περσῶν, ἢ Βακτριανῶν, ἢ Καρῶν, ἢ Κιλίκων, ἢ Ἑλλήνων, ἢ ἄλλοθέν ποθεν βεβιασμένος, ἐκφαίνεσθαι. Οἱ δ' ἀκούσαντες τοῦ κηρύγματος, ἄσμενοι πολλοὶ προσεφάνησαν· ὁ δὲ, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τοὺς τὰ εἴδη [1] βελτίστους, ἔλεγεν ὅτι ἐλευθέρους αὐτοὺς ὄντας δεήσει ὅπλα ὑποφέρειν ἃ ἂν αὐτοῖς διδῶσι· τὰ δὲ ἐπιτήδεια ὅπως ἂν ἔχωσιν, ἔφη αὐτῷ μελήσειν. Καὶ εὐθὺς ἄγων πρὸς τοὺς ταξιάρχους, συνέστησεν αὐτούς· καὶ ἐκέλευσε τὰ γέρρα καὶ τὰς [2] ψιλὰς μαχαίρας τούτοις διδόναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἕπωνται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τούτοις ὥσπερ καὶ τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ Πέρσαις λαμβάνειν· αὐτοὺς δὲ, τοὺς θώρακας καὶ τὰ ξυστὰ ἔχοντας, ἀεὶ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι· καὶ αὐτὸς οὕτω ποιῶν κατῆρχεν· ἐπὶ δὲ τοὺς πεζοὺς τῶν ὁμοτίμων ἀνθ' [3] ἑαυτοῦ ἕκαστον καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

cipium esset, vel è Mediâ, vel Persiâ, vel *terrâ* Bactrianâ, vel Cariâ, vel Ciliciâ, vel Græciâ, vel aliundè vi abductum, se conspiciendum exhiberet. Hoc autem audito præconio, multi se libenter in conspectum dedêre: & ille, cùm ex eorum numero selegisset, qui formâ præstabant, iis, liberi cùm jam essent, arma esse gestanda dixit, quæ ipsis daturus erat: sibi autem curæ futurum aiebat, res utì necessarias haberent. Simul eos ad præfectos cohortium deducens, *iisdem* commendavit; & præcepit, ut scuta ac gladios exiles, eis darent, his ut instructi equitatum sequerentur; atque ut pro iisdem commeatum, perinde ac pro Persis suis, acciperent: ipsi verò *cohortium præfecti* loricis hastilibúsque instructi semper equis veherentur; atque ipse primùm hoc facere orsus est: ac singuli suo loco præfectum alium ex ordine ὁμοτίμων, peditibus qui de numero *itidem* ὁμοτίμων erant constituerent.

1 Βελτίστους] Ità Leunclavius & MS. Bodl. Stephanus autem & alii dant καλλίστους. Parum refert, utro modo legas. Hoc tamen mihi quidem videtur à Librario quodam profectum, qui τὰ εἴδη βελτίστους, per καλλίστους, interpretari voluit.

2 Ψιλὰς μαχαίρας] Scilicet, *copidas*: nam de his ipsis equitibus, utì notavit Leunclavius, in libro 5. mentionem faciens, scuta iis & copidas tribuit. De hoc autem gladii Persici genere, vocísque adeò ipsius origine, consule *Indicem Etymol.*

3 Ἀνθ' ἑαυτοῦ ἕκαστον] Vox ultima in plerisque libris deest; quam tamen Stephanus & Leunclavius, sive conjecturâ sive veteris alicujus exemplaris auctoritate freti, rectè re-

Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον. Γωβρύας δ' ἐν τούτῳ παρῆν ὁ Ασσύριος, πρεσβύτης ἀνὴρ, ἐφ' ἵππου, σὺν ἱππικῇ θεραπείᾳ· εἶχον δὲ πάντες τὰ ἐφ' ἵππων ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ ὅπλα παραλαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον παραδιδόναι τὰ ξυστὰ, ὅπως κατακαίοιεν ὥσπερ καὶ τἄλλα. Ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν ὅτι Κῦρον πρῶτον βούλοιτο ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπηρέται τοὺς μὲν ἄλλους ἱππέας αὐτοῦ κατέλιπον, τὸν δὲ Γωβρύαν ἄγουσι πρὸς τὸν Κῦρον. Ὁ δὲ, ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν ὧδε. "Ω δέσποτα, ἐγώ εἰμι τὸ μὲν γένος Ασσύριος· "ἔχω δὲ καὶ τεῖχος ἰσχυρὸν, καὶ χώρας ἐπάρχω πολλῆς· καὶ ἵππον εἰς "χιλίαν τῷ [1] τῶν Ασσυρίων βασιλεῖ παρειχόμην, καὶ φίλος ἦν ἐκεί-"νῳ ὡς μάλιστα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν, ἀνὴρ "ἀγαθὸς ὢν, ὁ δὲ [2] παῖς ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχει, ἔχθιστος ὢν ἐμοί,

Et in his quidem rebus cùm illi occupati eſſent, intereà Gobryas Aſſyrius, ſenex, equo vectus, cum equeſtri famulatu aderat: geſtabant autem omnes arma equeſtria. Et illi quidem quibus datum hoc erat negotii ut arma reciperent, *eos* haſtilia tradere jubebant, ut ea perinde atque *arma* cætera comburerent. Gobryas autem, velle ſe primùm videre Cyrum, ait: itaque miniſtri cæteros quidem ipſius equites reliquerunt, & ad Cyrum Gobryam deducunt. Is ubi Cyrum conſpexit, his verbis uſus eſt: "Equidem, "domine, natione ſum Aſſyrius; & caſtellum munitum habeo, & "regioni amplæ dominor; & equos circiter mille regi Aſſyrio-"rum exhibere ſolebam, & illi *quidem* carus eram, ut qui maxi-"mè: ſed quando interfectus ille à vobis erat, vir *ſanè fortis &* "bonus, illiúſque filius rerum modò potitur, inimiciſſimus mihi,

repoſuiſſe videntur. Eam enim loci ratio poſtulat, & *Philelphus* etiam in verſione ſuâ agnoſcit: *ut pro ſe quiſque alium* &c.

1 Τῶν Ασσυρίων βασιλεῖ] Scil. *Neriglissoro*: de quo vide ſis p. 241.

2 Παῖς ἐκείνου] Scilicet *Laboroſoarchodus*; qui *Neriglißoro* patri ſuccedens novem menſes regnavit. Hunc, anno M. 3449. Jul. Per. 4159. ante æram Chriſtianam 555. ob morum improbitatem interemtum excepit *Nebuchadneſaris* ex filio *Evilmerodacho* nepos, Beroſo (teſte *Joſepho* contra *Apio*. l. 1. p. 1344.) *Nabonnidus*; Herodoto, lib. 1. c. 77. *Labynetus*; Abydeno (auctore *Euſeb.* in Præp. Evang. lib. 9. c. 41.) *Nabannidochus*; Danieli prophetæ, c. 5. *Belſhazar* ſive *Baltaſar* dictus.

"ἥκω πρός σε, καὶ ἱκέτης προσπίπτω· καὶ δίδωμί σοι ἐμαυ-
"τὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰτοῦμαί μοι γενέσθαι·
"καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνατόν σε ποιοῦμαι. Ἄπαις δέ εἰμι
"ἀῤῥένων παίδων. Ὃς γὰρ ἦν μοι μόνος καλὸς, ὦ δέσποτα,
"καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαίμονα
"πατέρα παῖς τιμῶν τιθείη, [1] τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς οὗτος,
"καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως, πατρὸς δὲ τοῦ νῦν, ὡς δώ-
"σοντος τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί· (ἐγὼ μὲν ἀπεπεμψά-
"μην, μέγα φρονῶν ὅτι δῆθεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀψοί-
"μην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην) ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς ἐπὶ θήραν
"αὐτὸν παρακαλέσας, καὶ ἀνεὶς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς

"ad te venio, & ad genua tibi ſupplex accido: tradóque me tibi "ſervum & belli ſocium, ac te rogo ut me ulciſcaris; téque pro "eo ac poſſum filium *mihi* adopto. Nam nulla mihi eſt *jam* pro-"les maſcula. Quem enim ſolum habebam *filium*, formâ, domine, "& virtute præſtantem, & amantem mei & eum honorem mihi "deferentem, quo filius patrem perſequendo beare poſſit, hunc "rex ille *qui* nunc *Aſſyriæ dominatur*, arceſſitum ab illius tempo-"ris rege, hujus patre, ut qui vellet filio meo filiam ſuam *uxorem* "dare; (atque ego quidem *eum* ità dimittebam, ut elato eſſem "animo, qui nimirum filium meum regis filiæ maritum viſurus "eſſem) hunc, *inquam*, rex iſte *rerum* qui nunc *potitur*, ad venatio-"nem invitavit, & poteſtatem ei fecit venandi totis viribus, quod

1 Τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς &c.] Cruentam filii unici, dulciſſimo ingenio præditi, cædem, Gobryæ, patris amantiſſimi, animus meminiſſe horret. Interrupta ejus aliquamdiu pendet oratio; triſtéque quoddam, & miſerum, & calamitati modò acceptæ conſentaneum dicendi genus exhibet. Verbum, à quo periodi membrum hoc regatur, non niſi poſt *hyperbaton* paulò longius, ei redditum videmus. Ideóque neutiquam ægrè ferendum eſt, quod συνεζωοποίησε in ipſo ſtatim exordio capitis 2. epiſt. ad *Epheſ.* non occurrat, ſed quinto demum addatur commate: cujus *hyperbati* cauſa non tam in ſcribendi imperitiam, quàm in vehementiam Spiritûs Apoſtolici referenda eſt; quo compulſus eſt Paulus multa interponere, priuſquàm ad exponendum verbum, à quo periodi pendebat initium, perveniret. Confer etiam Act. 1. ubi — ἕνα τούτων, quibus clauditur comma 22. reſpiciunt τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν — in principio commatis 21. necnon Act. 2. 22. & 2 Cor. 9. ab 8. ad 11. comma.

"πολὺ κρείσσων αὐτοῦ ἱππότης ἡγούμενος εἶναι· ὁ μὲν ὡς φίλῳ "συνεθήρα· φανείσης δ' ἄρκτου, διώκοντες ἀμφότεροι, ὁ μὲν "νῦν ἄρχων οὗτος ἀκοντίσας ἥμαρτεν· (ὡς μήποτ' ὤφελεν) [1] ὁ "δ' ἐμὸς παῖς βαλὼν, (οὐδὲν δέον) καταβάλλει τὴν ἄρκτον. "Καὶ τότε μὲν ἀνιαθεὶς ἄρα κατέσχεν οὕτως ὑπὸ σκότου τὸν φθό- "νον· ὡς δὲ πάλιν λέοντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἥμαρτεν, (οὐ- "δὲν, οἶμαι, θαυμαστὸν παθὼν) ὁ δ' αὖ ἐμὸς παῖς [2] αὖθις τυ- "χὼν κατειργάσατο τὸν λέοντα, καὶ εἶπεν, Ἆρα [3] βέβληκα δὶς "ἐφεξῆς, καὶ καταβέβληκα [4] θῆρας ἑκατεράκις· ἐν τούτῳ

"longè ſe illo meliorem equitem duceret; itaque venatus eſt cum "eo tanquam amico: cúmque in conſpectum prodiiſſet urſa, & "uterque hanc inſequeretur, iſte modò princeps emiſſo jaculo "aberravit; (quod utinam nè unquam accidiſſet) at meus *ille* filius, "telo conjecto, (quod minimè factum oportuit) urſam ſternit. Et "tunc quidem ille licèt graviter rem ferret, invidiam tamen oc- "cultè repreſſit: cùm autem leone fortè excitato hic rurſùs aber- "râſſet, (quod ei accidiſſe mirum, ut mea fert opinio, videri non "debuit) filius verò meus ictu denuò non aberrante leonem con- "feciſſet, dicerétque, Profectò bina emiſi jacula, uno ſub alte- "rum ſtatim emiſſo, & utrâque vice feram proſtravi: tum verò

1 Ὁ δ' ἐμὸς &c.] Hinc ille *Laboroſoarchodi* furor effrenatus: quippe qui

Eximiæ laudis ſuccenſus amore,

cupidinéque adeò feræ ſternendæ captus, ſummam venationis gloriam, hâc ab alio ſtratâ, ſibi jam præreptam indignabundus animadverterit. Venantes autem ab aliis præveniri nolle, ex Hermolaï pœnâ liquet, qui *cum aprum telo occupâſſet, quem rex ferire deſtinaverat, juſſu ejus verberibus adfectus eſt.* Q. Curt. l. 8. cap. 6. Vide ſis quæ notavimus, lib. 1. p. 43. & 45. Aſſyrios verò reges venatu exerceri ſolitos, *Suidas* in voce Σαρδανάπαλος teſtatur.

2 Αὖθις τυχὼν] Liber Budenſis, teſte Leunclavio, dat δυστυχῶς τυχὼν κατειργάσατο &c. *ictu infeliciter felici* &c. quæ ſcriptura Camerario placuit, & à Stephano etiam Leunclavióque laudata eſt. At illud δυστυχῶς nec in MSto Bodl. comparet, nec in textum recipiendum videtur. In editione quidem *Argentor.* ibi locum obtinet; in cæteris, margini rectiùs adſcribitur.

3 Ἆρα βέβληκα δὶς &c.] Legunt aliter Stephanus, Leunclavius, alii: ſic nimirum: Ἄρα βέβληκα μιᾷ δὶς &c. illi tamen vocem penultimam meritò ſuſpectam habuerunt. Eam ſanè non agnoſcit *Philelphus*: loci ratio non poſtulat. Itaque libens MSti Bodl. editioniſque *Eton.* fidem ſecutus ſum; in quibus μιᾷ planè deeſt.

4 Θῆρας] MS. Bodl. dat θῆρα. Atque ità primò ſcriptum fuiſſe res ipſa docere videatur. In editis tamen libris omnibus legitur

θῆρας

“δ' οὐκέτι κατέσχεν ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρά τινος
“τῶν ἑπομένων ἁρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα, τὸν μόνον μοι καὶ
“φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχήν. Κἀγὼ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν
“ἀντὶ νυμφίου ἐκομισάμην, καὶ ἔθαψα τηλικοῦτος ὢν ἄρτι γε-
“νειάσκοντα τὸν ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὁ δὲ [1] κατακτανὼν,
“ὥσπερ ἐχθρὸν ἀπολέσας, οὔτε μεταμελόμενος πώποτε φανε-
“ρὸς ἐγένετο, οὔτε ἀντὶ τοῦ κακοῦ ἔργου τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατὰ
“γῆς. Ο γε μὴν πατὴρ αὐτοῦ καὶ συνῴκτισέ με, καὶ δῆλος ἦν συν-
“αχθόμενός μοι τῇ συμφορᾷ. Εγὼ μὲν οὖν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος,
“οὐκ ἄν ποτε ἦλθον πρός σε ἐπὶ τῷ ἐκείνου κακῷ· (πολλὰ γὰρ
“φιλικὰ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου, καὶ ὑπηρέτησα ἐκείνῳ) ἐπεὶ δ' εἰς
“τὸν τοῦ ἐμοῦ παιδὸς φονέα ἡ ἀρχὴ αὕτη περιήκει, οὐκ ἄν ποτε ἐγὼ
“τούτῳ δυναίμην εὔνους γενέσθαι, οὐδὲ οὗτός με εὖ οἶδ' ὅτι φίλον

“sceleratus ille non amplius invidiam cohibuit, sed *è manibus* cu-
“jusdem ex comitibus ereptâ cuspide, & in pectus adactâ, meo *illi*
“unico caróque filio animam abstulit. Ego verò miser mortuum
“pro sponso retuli, & natu adeò grandis filium optimum, dilectis-
“simum, cujus vestire genas jam prima inceperat lanugo, sepelii:
“at interfector ille, quasi inimicum aliquem peremisset, neque
“pœnitentiam agere visus est unquam, neque pro atroci *hoc* fa-
“cinore terrâ conditum honore ullo dignatus est. Pater sanè
“ejus & misertus mei fuit, & palam declaravit, se quoque casum
“meum lugere. Itaque, si ille viveret, nunquam ego ad te cum
“ipsius damno venissem: (nam multis amici muneribus erga me
“functus est; & à me *vicissim* ipsi inservitum est) quoniam verò ad
“interfectorem filii mei pervenit imperium, non equidem animo
“in illum unquam esse benevolo possim, nec ipse me unquam, sat

θῆρας. De sensu lis nulla moveri potest; scripturam itaque, quam mavult, quisque sequatur.

1 Κατακτανὼν] Sic editi hactenùs libri omnes. MS. autem Bodl. exhibet κατακαίνων, participium nempe à veteri verbo Xenophontéo κατακαίνειν, toties reperto, deductum. Id notare duntaxat libuit, hoc tamen participio illi minimè prælato.

"ἄν ποτε ἡγήσαιτο. Οἶδε γὰρ ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω, καὶ ὡς "πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων, νῦν διάκειμαι ἔρημος ὤν, καὶ "διὰ πένθους τὸ γῆρας διάγων. Εἰ μὲν οὖν ἐμὲ σὺ δέχῃ, καὶ "ἐλπίδα τινὰ λάβοιμι τῷ φίλῳ παιδὶ τιμωρίας ἄν τινος μετὰ "σοῦ τυχεῖν, καὶ [1] ἀνηβῆσαι ἂν πάλιν δοκῶ μοι, καὶ οὔτ᾽ ἂν ζῶν "ἔτι αἰσχυνοίμην, οὔτε ἀποθνήσκων, ἀνιώμενος ἂν τελευτᾶν δο-"κῶ." Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· Κῦρος δ᾽ ἀπεκρίνατο,

Ἀλλ᾽ ἤνπερ, ὦ Γωβρύα, καὶ φρονῶν φαίνῃ ὅσαπερ λέγεις πρὸς ἡμᾶς, δέχομαί τε ἱκέτην σε, καὶ τιμωρήσειν τὸν φονέα σὺν θεοῖς ὑπισχνοῦμαι. Λέξον δέ μοι, ἔφη, ἐάν σοι ταῦτα ποιῶμεν, καὶ τὰ τείχη ἐῶμεν ἔχειν σε, καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὴν δύναμιν ἥνπερ πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν τί ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις; Ὁ δὲ εἶπε, Τὰ μὲν τείχη, ὅταν θέλῃς, οἶκόν σοι παρέξω· δασμόν τε τῆς χώρας ὅνπερ ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ ἀποίσω· καὶ ὅπου ἂν δέῃ σοι στρατεύειν, συστρα-

"scio, amicum duxerit. Scit enim quæ mens in eum mea sit, mé-"que adeò antehac hilariter vivere solitum, *miserâ* nunc orbitate "adfectum esse, senectutémque in luctu degere. Quapropter tu "si me receperis, & aliqua mihi filii cari *mortem* per te ulciscendi "spes offeratur, etiam reviviscere mihi videbor, neque vitam am-"pliùs cum dedecore traham, neque mortem me cum luctu obi-"turum puto." Sic ille cùm locutus esset, respondit Cyrus,

Si constet ea te sentire, Gobrya, quæ nobis narras, & te supplicem recipio, & de interfectore *illo* me pœnas sumpturum, diis juvantibus, polliceor. Verùm dic mihi, ait, si tibi hæc præstemus, & castella retinere te sinamus, & regionem, & arma, & potestatem cum quâ fuisti hactenùs, quidnam tu pro his in nos officii conferes? Ille verò dixit, Castella, ubi voles, tradam tibi in domum: & tributum, quod illi ex agro *meo* pendebam, ad te deferam: & ubi necesse fuerit expeditionem suscipere, tuo cum exer-

1 Ἀνηβῆσαι ἂν &c.] Vocem ultimam ex MSto Bodl. restituimus, favente Stephani conjecturâ, ipsaque adeò orationis serie. In editis verò libris legitur, ἀνηβῆσαι πάλιν &c. particulâ illâ malè prætermissâ.

τεύσομαί σοι, τὴν ἐκ τῆς χώρας δύναμιν ἔχων. Ἔστι δέ μοι, ἔφη, καὶ θυγάτηρ παρθένος, ἀγαπητὴ, γάμου ἤδη ὡραία, ἣν ἐγὼ πρόσθεν μὲν ᾠόμην τῷ νῦν βασιλεύοντι γυναῖκα τρέφειν· νῦν δέ με αὐτή τε ἡ θυγάτηρ, πολλὰ γοωμένη, ἱκέτευσε μὴ δοῦναι αὐτὴν τῷ τοῦ ἀδελφοῦ φονεῖ, ἐγώ τε ὡσαύτως γιγνώσκω. Νῦν δέ σοι δίδωμι βουλεύσασθαι καὶ περὶ ταύτης οὕτως, ὥσπερ ἂν καὶ ἐγὼ βουλεύων περὶ σὲ φαίνωμαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐπὶ τούτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀληθευόμενος δίδωμί τέ σοι τὴν ἐμὴν καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· θεοὶ δὲ ἡμῖν μάρτυρες ἔστωσαν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη, ἀπιέναι τε ἐκέλευσε τὸν Γωβρύαν ἔχοντα τὰ ὅπλα, καὶ ἐπήρετο πόση τις ὁδὸς ὡς αὐτὸν εἴη, ὡς ἥξων. Ὁ δ' ἔλεγεν, Ἢν αὔριον ἴῃς πρωῒ, τῇ ἑτέρᾳ ἂν αὐλίζοιο παρ' ἡμῖν. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας ᾤχετο, ἡγεμόνα καταλιπών·

Οἱ δὲ Μῆδοι παρῆσαν, [1] ἃ μὲν οἱ μάγοι ἔφασαν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν,

citu meæ quoque regionis vires in eam unà educam. Præterea mihi, inquit, filia est, *eáque* virgo, quam unicè diligo, ætate jam nubili, quam me antehac quidem regi rerum nunc potienti putabam conjugem *futuram* educare: verùm ipsa me nunc filia, largo cum fletu, suppliciter orat, nè se fratris interfectori tradam; atque mea quoque hæc est *eâ de re* sententia. De hâc etiam tibi nunc permitto ut ità consulas, quemadmodùm me de te consulere manifestum sit. Itaque Cyrus, His conditionibus, ait, ego verè & ex animo meam tibi do, tuámque accipio, dextram; dii nobis testes sunto. Actis his rebus, Gobryam arma retinentem abire jussit; & sciscitatus est, quantum itineris ad ipsum esset, quòd *eò* venire vellet. Et ille, Si cras manè, inquit, proficiscaris, postridiè apud nos pernoctare poteris. Itaque Gobryas, itineris duce relicto, discessit:

Et Medi *jam* aderant, qui ea quæ magi diis seligenda dixerant,

1 Ἃ μὲν οἱ μάγοι] Leunclavius, aliique pessimè dederunt, τὰ μὲν σιγῇ ἔφασαν &c. His enim verbis quæ satis idonea sententia subesse possit, haud quisquam, utì opinor, indicabit. Nos secuti sumus editionis *Eton.* fidem, favente etiam Stephani conjecturâ, quam

ἀποδόντες τοῖς μάγοις· Κύρῳ δ' ἐξῃρηκότες τὴν καλλίστην σκηνὴν, καὶ τὴν Σουσίδα γυναῖκα, ἣ καλλίστη δὴ λέγεται τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γεγενῆσθαι, [1] καὶ μουσουργοὺς δὲ δύο τὰς κρατίστας· δεύτερον δὲ, Κυαξάρει τὰ δεύτερα· τοιαῦτα δ' ἄλλα, ὧν ἐδέοντο, ἐκπληρώσαντες ἑαυτοῖς, ὡς μηδενὸς δεόμενοι στρατεύοιντο· πάντα γὰρ ἦν πολλά. Προσέλαβον δὲ καὶ οἱ Ὑρκάνιοι ὧν ἐδέοντο· ἰσόμοιρον δ' ἐποιήσαντο καὶ τὸν Κυαξάρους ἄγγελον· τὰς δὲ περιούσας σκηνὰς, ὅσαι ἦσαν, Κύρῳ παρέδοσαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοιντο. Τὸ δὲ νόμισμα ἔφασαν, ἐπειδὰν ἅπαν συναχθῇ, διαδώσειν· καὶ διέδωκαν.

[2] Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξάν τε καὶ ἔλεξαν· ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσε

magis tradiderunt; Cyro pulcherrimum ſelegerant tabernaculum, & mulierem Suſianam, quæ omnium quas habuit Aſia formoſiſſima fuiſſe perhibetur, & duas muſicæ peritiſſimas; ſecundo autem loco, Cyaxari *quæ iſtis erant* ſecunda: aliorúmque hujuſmodi, quibus ipſis opus erat, ſupplementum ſibi ſumpſerunt, ut rei nullius indigi militarent: nam magna erat omnium copia. Quin & Hyrcanii acceperunt ea, quibus ipſis opus erat: & Cyaxaris quoque nuntium ad æquam cum cæteris partem admiſerunt: tabernacula verò, quæ ſupererant, Cyro tradiderunt, ut ea Perſæ haberent. Nummos tum ſe diſtributuros aiebant, ubi collegiſſent univerſos; eóſque *adeò deindè* diſtribuerunt.

Et hæc illi quidem egerunt dixerúntque: Cyrus autem Cyaxari

quam à MSto Bodl. qui diſertè repræſentat *οἱ μάγοι*, firmatam videmus.

1 *Καὶ μουσουργοὺς*] Perſarum aliarúmque Gentium Orientalium reges, muſicis numeris modíſque oblectatos fuiſſe, atque adeò Tibicinas, Fidicinas, & Pſaltrias (quas Græci *μουσουργοὺς* appellant) in deliciis habuiſſe, & in caſtra etiam ſecum unà duxiſſe, paſſim teſtantur Auctores. *Ἐσπουδάκεσαν δὲ* (verba ſunt Athenæi, lib. 13. c. 9.) *καὶ οἱ βασιλεῖς περὶ τὰς μουσουργοὺς, ὡς δῆλον ποιεῖ Παρμενίων ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ, ἣν ἐπέστειλεν αὐτῷ μετὰ Δαμασκὸν ἑλεῖν, καὶ τῆς ἀποσκευῆς τῆς Δαρείου ἐγκρατὴς γενέσθαι. Καταριθμησάμενος οὖν τὰ αἰχμάλωτα γράφει καὶ ταῦτα· Παλλακίδας εὗρον μουσουργοὺς τοῦ βασιλέως τριακοσίας εἰκοσιεννέα.* Adi ſis *Suidam* ad vocem *Μουσουργὸς*, & *Macrobium* in *Somn. Scip.* lib. 2. c. 3.

2 *Οἱ μὲν δὴ* &c.] Stephanus, Leunclavius, aliique Librum quintum ab his verbis, in libris multis veteribus, incipere notârunt. Horum in numero ponendus eſt MS. Bodl.

τὰ μὲν Κυαξάρης διαλαβόντας φυλάττειν, οὓς ᾔδει οἰκειοτάτους αὐτῷ ὄντας· καὶ ὅσα δ' ἐμοὶ δίδοτε, ἡδέως, ἔφη, δέχομαι· χρήσεται δ' αὐτοῖς ὑμῶν ὁ μάλιστα δεόμενος. Φιλόμουσος δέ τις τῶν Μήδων εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ, ὦ Κῦρε, τῶν μουσουργῶν ἀκούσας ἑσπέρας, ὧν σὺ νῦν ἔχεις, ἤκουσά τε ἡδέως, καὶ ἤν μοι δῷς αὐτῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἄν μοι δοκῶ ἥδιον ἢ οἴκοι μένειν. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἔγωγε, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἴομαί σοι πλείω ἔχειν ὅτι με ᾔτησας, ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι λαμβάνεις· οὕτως ἐγὼ ὑμῖν [1] διψῶ χαρίζεσθαι. Ταύτην μὲν οὖν ἔλαβεν ὁ αἰτήσας.

selecta eos accipere & custodire jussit, quos ei maximè familiares esse nôrat: ac mihi quæ datis, inquit, libens accipio; utetur autem his vestrûm quilibet, qui eis potissimùm indigebit. Et Medus quidam musicæ studiosus, Ego verò, inquit, cùm audirem vespere musicas istas mulieres, quas tu nunc habes, voluptatem audiendo percepi; ac si *quidem* harum unam mihi dederis, in castris versari, quàm domi manere, jucundius esse existimabo. Ego verò, subjecit Cyrus, hanc tibi dono, & majorem tibi videor habere gratiam, qui à me petieris; quàm tu mihi, qui *eam* acceperis: usque adeò vobis gratificari sitio. Atque ità quidem mulierem accepit is qui petierat.

1 Διψῶ χαρίζεσθαι] Διψᾷν hìc, ut passim apud profanos Auctores, pro *vehementi desiderio* ponitur. Τὸ μὲν γὰρ διψᾷν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ ἐπιθυμεῖν. Verba sunt Artemidori *Oneirocrit.* lib. 1. c. 68. quæ cum multis aliis, huc facientibus, exemplis à doctis jam citata video. Eâdem utitur metaphoricâ locutione Matt. 5. 6. — καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην. Nec alius est usus verbi *sitio* apud Latinos. Cicero ad *Quin. Frat.* lib. 3. *ep.* 5. *Nec honores sitio, nec &c.* Et *Tusc. disput.* l. 5. c. 6. *Ardentiùs sitire voluptates* dixit. Hujusmodi exempla passim obvia sunt.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε΄.

ΚΑΛΕΣΑΣ δὲ ὁ Κῦρος Ἀράσπην Μῆδον, (ὃς ἦν αὐτῷ ἐκ παιδὸς [1] ἑταῖρος, ᾧ καὶ τὴν στολὴν ἐκδὺς ἔδωκε τὴν Μηδικὴν, ὅτε παρὰ Ἀστυάγους εἰς Πέρσας ἀπῄει) τοῦτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν· ἦν δὲ αὕτη, ἡ γυνὴ Ἀβραδάτα τοῦ Σούσων βασιλέως· ὅτε δὲ ἡλίσκετο τὸ τῶν Ἀσσυρίων στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἔτυχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὤν, ἀλλὰ [2] πρὸς τὸν Βακτριανῶν βασιλέα πρεσβεύων ᾤχετο· ἔπεμψε δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσσύριος περὶ συμμαχίας· ξένος γὰρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῶν Βακτριανῶν βασιλεῖ· ταύτην οὖν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Ἀράσπην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. Κελευόμενος δὲ ὁ Ἀράσπης

CYRUS autem arcessito Araspe Medo, (qui erat ei à puero sodalis, & cui vestem quoque Medicam exuens, cùm in Persiam discederet ab Astyage, dederat) ei præcepit, ut sibi & mulierem & tabernaculum adservaret: erat autem *mulier* hæc, Susorum regis Abradatæ uxor: quo verò tempore capta erant Assyriorum castra, maritus ejus in castris fortè non adfuit, sed ad Bactrianorum regem legatus abierat: miserat autem eum Assyrius societatis ineundæ gratiâ; huic enim cum Bactrianorum rege hospitium intercedebat: hanc igitur, donec *eam* ad se reciperet, Araspen adservare jussit. Et Araspes, cùm hoc ei manda-

1 Ἑταῖρος, ᾧ καὶ &c.] Vide sis lib. I. p. 53.

2 Πρὸς τὸν Βακτριανῶν &c.] Per *Bactrianos* hoc in loco commodè intelligi nequeunt incolæ terræ Bactrianæ, ultra Parthiam & mare Caspium sitæ. Populum autem quendam, sic dictum, à Susianis Assyriisque haud ità longè remotum, hujus postulat Historiæ ratio. Quâ in re Xenophontem à communi Geographorum placito non temerè descivisse, prima nostra ostendet Dissertatio.

ἐπήρετο, Ἑώρακας δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, τὴν γυναῖκα, ἥν με κελεύεις φυλάττειν; Μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἡνίκα [1] ἐξῃρούμην σοι αὐτήν· καὶ δῆτα ὅτε μὲν εἰσήλθομεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς τὸ πρῶτον, οὐ διέγνωμεν αὐτήν· (χαμαί τε γὰρ ἐκάθητο, καὶ αἱ θεράπαιναι πᾶσαι περὶ αὐτήν· καὶ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα) ἐπεὶ δὲ, γνῶναι βουλόμενοι ποία εἴη ἡ δέσποινα, πάσας περιεβλέψαμεν, ταχὺ πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο διαφέρουσα τῶν ἄλλων, [2] καίπερ καθημένη, κεκαλυμμένη τε καὶ εἰς γῆν ὁρῶσα. Ὡς δὲ ἀναστῆναι αὐτὴν ἐκελεύσαμεν, συνανέστησαν μὲν αὐτῇ πᾶσαι αἱ ἀμφ' αὐτήν· διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα, πρῶτον μὲν, [3] τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ, τῇ ῥώμῃ, καὶ

tum eſſet, *Cyrum* interrogans, Vidiſtíne, inquit, mulierem hanc, Cyre, quam me ſervare jubes? Non profectò, ait Cyrus. Ego verò, inquit *Araſpes*, *hanc vidi*, cùm eam tibi ſeligerem: ac ſanè cùm tabernaculum ejus primùm ingrederemur, eam non agnovimus: (nam & humi ſedebat, & circum eam ancillæ *ſedebant* omnes: & veſtem quidem famularum veſtibus ſimilem habebat) cùm autem ſtudio cognoſcendi quænam eſſet hera, circumſpectaremus univerſas, mox alias omnes excellere viſa eſt, tametſi ſederet, & velata terram intueretur. Poſtquam verò ſurgere eam juſſimus, conſurrexêre cum eâ quæ circum eam erant omnes: tum verò præſtabat *hæc*, primùm, majeſtate, deindè, vigore, & formæ venuſtate,

1 Ἐξῃρούμην] In MSto Bodl. legitur, Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ἡνίκα ἐξῃρόμην, quæ quidem lectio vulgatæ illi ἐξῃρούμην anteferenda videtur: nam cæteris, quæ ſtatim ſequuntur, verbis numerum pluratívum dat Araſpes; atque adeò hoc ipſum verbum paulò infra eodem modo adhibetur, νῦν μέντοι ἐξαιροῦμεν ἀνδρί σε &c.

2 Καίπερ καθημένη &c.] En expreſſam ſummi doloris imaginem! Humi Panthéa ſedet, ore velato, dejectis in terram oculis. Haud aliam *Judææ captæ* figuram nummi *Veſpaſiani Titique* exhibent: vide (nam tanti eſt) *Addiſonum*, politioris humanitatis peritiſſimum, in *Dialog.* de *Utilit. Numiſm.* ſer. 3. fig. 13. & Illuſtr. *Spanhem.* Diſſert. 4tam. His adde omninò *Iſai.* 3. 26. *Pſal.* 137. *Lament.* 1, 1. 2, 10.

3 Τῷ μεγέθει, &c.] A *majeſtate*, ſeu *proceritate* corporis, Panthéam rectè laudat Araſpes: *quippe hominibus barbaris* (Q. Curtii verba ſunt, lib. 6. c. 5.) *in corporum majeſtate veneratio eſt.* Itaque Syſigambis, *Curt.* l. 3. c.12. Hephæſtionem pro rege habuit, quòd habitu corporis Alexandrum præſtaret. De Xerxe etiam memoriæ proditum eſt ab *Herodoto*, lib. 7. c. 187. neminem in toto ejus exercitu, multis my-

[1] τῇ ἀρετῇ, καὶ τῇ εὐσχημοσύνῃ, καίπερ ἐν ταπεινῷ σχήματι ἑστηκυῖα. Δῆλα δ᾽ ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταστάζοντα τὰ μὲν κατὰ τῶν πέπλων, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας. Ὡς δ᾽ ἡμῶν ὁ γεραίτερος εἶπε, Θάρ-

& ſpeciei decore, licèt habitu humili induta conſtitiſſet. Etiam lacrimas videre erat ei manantes per veſtes partim, partim ad ipſos uſque pedes. Cúmque natu maximus inter nos diceret, Bono ani-

myriadibus delectorum militum conſtante, fuiſſe κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, ἀξιονικότερον αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Imò etiam, auctore eodem *Herodoto*, lib. 3. c. 20. Æthiopes ſolebant regem eligere eum, cujus forma & ſtatura eximiæ eſſent; τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Illud verò non barbarorum duntaxat, ſed hominum etiam excultiſſimorum eſt, corporis majeſtatem venerari. Hanc certè in *Trajano* ſuo *Plinius* extollere non omiſit: *Jam firmitas, jam proceritas corporis, jam honos capitis, & dignitas oris,* — *nonne longè latéque principem oſtentant?* Panegyr. non longè ab initio. Nec in ſuo rege divinus ille Samuel 1. 9, 2. & 10. 23, 24. Vide, ſi placet, C. *Nepot.* ſub finem Vitæ *Iphicratis*, & *Odyſſ.* σ'. v. 218. Illud autem ῥώμη, quod proximè ſequitur, à Mto Bodl. abeſt; cui tamen, cùm in editis omnibus compareat, locum non inviti damus. Verti ſolet per *robur*, quod duriuſculum, ut in hoc loco, ſonat: ipſe mallem *firmitatem*, ſeu *vigorem*. Videtur autem ῥώμη hìc indicare, membra molémque Pantheæ proceritati ejus aptè adeò reſpondiſſe, ut facilè cuivis, ſurgentem & coram ſtantem adſpicienti, conjicere liceret, vigorem illi adfuiſſe habilem; atque adeò τὴν ἰσχὺν (ut *Herodoti* verbis ſupra paulò adlatis utar) κατὰ τὸ μέγαθος, i. e. *pro proceritate vires*. Cæterùm, verba iſta, μέγεθος & ῥώμη, eum ferè corporis habitum repræſentare videntur, quo Penelopen ornavit Minerva, ut auguſtior jam in Procorum conſpectum prodiret illa, majorémque adeò ſui admirationem eis moveret:

Καί μιν μακροτέρην καὶ πάσσονα θῆκεν ἰδέσθαι.

Odyſ. σ'. v. 194.

1 Τῇ ἀρετῇ, &c.] Philelphus reddit, *fortitudine animi*: Leunclavius, *virtute*. At huc certè minùs aptè quadrare videntur iſtæ vocis ἀρετὴ notiones: cujus etymon ſi ſpectes, nihil obſtat, quo minùs ei ſignificationem ejuſmodi tribuamus, quam hujus loci ratio poſtulat. Variæ quidem ejus, tam à veteribus quàm à recentioribus, adferri ſolent origines. Iis autem potiſſimùm adſenſerim, qui, *Etymologici M.* Auctore & *Phavorino* præeuntibus, eam deducunt ab ἀρῶ, ἀρέσω, (*placeo*) unde ἀρεστὴ καὶ ἀρετὴ, ἡ πᾶσιν ἀρέσκουσα. Secundùm hoc etymon, ἀρετὴ commodè ſatis denotare poteſt *eximia quævis ſive corporis ſive animi bona*, quæ ſuſpiciunt, quæ admirantur omnes. Hìc autem *corpus*, amabiléſque formæ dotes, reſpicit: eodémque forſan modo exponi debet apud *Homer*. Odyſ. σ'. v. 250.

Εὐρύμαχ᾽, ἤτοι ἐμὴν ἀρετὴν, εἶδός τε, δέμας τε,
Ὤλεσαν ἀθάνατοι, ——

Sed Euſtathium ad locum audi: Ἀρετὴν δὲ ἐνταῦθα, οὐ μίαν τινὰ λέγει, ἀλλὰ τὸ εὐδαιμον τῆς ζωῆς καὶ μακαριστόν· (hæc notio ἀρετῆς à mente Xenophontis alieniſſima eſt) pergit Euſtathius: ἢ καὶ πᾶσαν γυναικὸς δεξιότητα· οὐ μόνον κατὰ φρένας, ὡς Εὐρύμαχος εἶπεν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ ἔργα καὶ οἰκονομίαν καὶ ὅσα τοιαῦτα. ut nempe vox iſta indicaret, Penelopen ſe ſuáque omnia ſcitè venuſtéque gerendi rationem calluiſſe. Et hujuſmodi quidem interpretationem locus hic Xenophontéus non planè reſpuit. Mallem tamen ἀρετὴν hìc exponere per *eximiam formæ pulchritudinem*: nec aliter ſanè, ut dicam quod ſentiam, dicto in Homeri verſu, exponenda videtur. Porrò, ut priora illa verba, μέγεθος καὶ ῥώμη, ad *dignitatem* formæ, viriléque adeò pulchritudinis genus: poſteriora autem, ἀρετὴ καὶ εὐσχημοσύνη, ad *venuſtatem*,

tem,

ρει, ὦ γύναι· καλὸν μὲν γὰρ καὶ ἀγαθὸν ἀκούομεν καὶ τὸν σὸν ἄνδρα εἶναι, νῦν μέντοι ἐξαιροῦμεν ἀνδρί σε εὖ ἴσθι ὅτι οὔτε τὸ εἶδος ἐκείνου χείρονι, οὔτε τὴν γνώμην, οὔτε τὴν δύναμιν· ἀλλ᾽, ὡς ἡμεῖς γε νομίζομεν, εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνὴρ, καὶ ὁ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι, οὗ σὺ ἔσῃ τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ως οὖν τοῦτο ἤκουσεν ἡ γυνὴ, [1] περικατερρήξατό τε τὸν ἄνωθεν πέπλον, καὶ ἀνωδύρετο· συνανεβόησαν δὲ αὐτῇ καὶ αἱ δμωαί. Εν τούτῳ δ᾽ ἐφάνη μὲν αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη καὶ αἱ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἐμοί τε ἔδοξε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φῦναι μηδὲ γενέσθαι γυναῖκα ἀπὸ θνητῶν τοιαύτην ἐν τῇ Ασίᾳ· ἀλλὰ πάντως, ἔφη, καὶ σὺ θεάσῃ αὐτήν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολύ γε ἧττον, εἰ τοιαύτη ἐστὶν οἵαν σὺ λέγεις. Τί δαί; ἔφη ὁ νεανίσκος. Οτι,

mo ſis, mulier: nam *tametſi* virum tuum tum corporis tum animi bonis ornatum audiamus, tamen viro te modò ſeligimus, quem certò ſcias neque formæ pulchritudine illi cedere, neque ingenio, neque poteſtate: ſed, nos utì quidem arbitramur, ſi quiſquam alius, Cyrus admiratione dignus eſt, cujus tu deinceps eris. Id ubi mulier audivit, veſte ſuperiori abſciſſâ ejulare cœpit; ancillæque unà vociferatæ ſunt. Hìc autem maxima faciei ejus pars adparuit, collum etiam & manus adparuerunt: ſciáſque adeò, Cyre, inquit, tam mihi quàm aliis omnibus, eam qui adſpexerant, viſum eſſe, nunquam vel natam eſſe, vel in Aſiâ talem ex mortalibus extitiſſe mulierem: ſed enim, ait, omninò tu eam ſpectabis. Et Cyrus, Imò verò multò minùs, inquit, ſi talis eſt qualem tu prædicas. Quid ità? inquit adoleſcens ille. Quia ſi

rem, quam muliebrem (auctore *Cicer.* Offic. lib. 1. c. 36.) ducere debemus, reſpicere videantur: ità omnibus ſimul conjunctis, Pantheam talem ferè Xenophon exhibet, qualem pictoris manu deſcriptam voluit *Philoſtratus*, *Icon.* lib. 2. 9.

1 Περικατερρήξατο &c.] Sic, Ξέρξ.

Πέπλον δ᾽ ἔρεικε κολπίαν ἀκμῇ χερῶν.

Æſchyl. *Perſ.* v. 1065.

Hujus verò moris exempla plura legas, lib. 3. p. 174.

[1] ἔφη, καὶ νῦν σε ἀκούσας ὅτι καλή ἐστιν, εἰ πεισθήσομαι ἐλθεῖν θεασόμενος, οὐ πάνυ μοι σχολῆς οὔσης, δέδοικα μὴ πολὺ θᾶττον ἐκείνη με αὖθις ἀναπείσῃ καὶ πάλιν ἐλθεῖν θεασόμενον· ἐκ δὲ τούτου ἴσως ἂν ἀμελήσας ὧν με δεῖ πράττειν, καθοίμην ἐκείνην θεώμενος.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν· [2] Οἴει γάρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανὸν εἶναι κάλλος ἀνθρώπου ἀναγκάζειν τὸν μὴ βουλόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον; Εἰ μέντοι τοῦτο, ἔφη, οὕτως ἐπεφύκει, πάντας ἂν ἠνάγκαζεν ὁμοίως. [3] Ὁρᾷ, ἔφη, τὸ πῦρ, ὡς πάντας ὁμοίως καίει· (πέφυκε γὰρ τοιοῦτον) τῶν δὲ καλῶν, τῶν μὲν

nunc, ait, postquam de te audivi eam esse formosam, persuaderi mihi patiar, ut ad spectandum *illam* abeam, cùm non in otio prorsùs sim, vereor nè multò citiùs illa mihi rursùm persuadeat, ut spectatum redeam; ac deindè neglectis fortasse rebus iis quæ mihi gerendæ sunt, oculis in illam fixis desideam.

Et adolescens risu sublato, Existimásne, Cyre, inquit, formam humanam tantum habere virium, ut nolentem cogat facere, quod *factu* non sit optimum? Si verò vim hanc, inquit, naturâ habeat forma, omnes eodem modo cogeret. Ignem, inquit, adspice, ut omnes itidem urat; (nam talis à naturâ est) at ex formosis, alios

1 Ὅτι, ἔφη, καὶ νῦν &c.] Huc respicit *Plutarchus*, περὶ πολυπραγμ. T. 2. p. 521. & seq. Ὁ δὲ Κῦρος οὐκ ἐβούλετο τὴν Πάνθειαν ἰδεῖν, ἀλλὰ τοῦ Ἀράσπου λέγοντος, ὡς ἄξιον θέας εἴη τὸ τῆς γυναικὸς εἶδος, Οὐκοῦν, ἔφη, διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτῆς ἀφεκτέον· εἰ γὰρ ἀπὸ σοῦ πεισθεὶς ἀφικόμην πρὸς αὐτήν, ἴσως ἄν με πάλιν ἀναπείσειεν αὐτὴ καὶ μὴ σχολάζοντα φοιτᾶν θεᾶσθαί τε καὶ παρακαθῆσθαι προέμενον πολλὰ σπουδῆς ἄξια. Deinde geminum Alexandri exemplum ibidem adducit: Ὁμοίως οὐδὲ Ἀλέξανδρος εἰς ὄψιν ἦλθε τῆς Δαρείου γυναικὸς, εὐπρεπεστάτης εἶναι λεγομένης, ἀλλὰ πρὸς &c.

2 Οἴει γὰρ &c.] Vocula γὰρ interrogationi hìc inserviens, vim suam *causalem* amittit. Eodem modo adhibetur, Matt. 27. 23. Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; Frustrà igitur particulam istam orationem ideò difficilem reddere arbitratur *Maldonatus*, quia non apparet, cujus rei causa reddatur. Nec erat, cur Interpres ille & *Grotius* etiam postulationis recusationem ibi subintelligendam statuerent; quasi dixerit Pilatus, *Non faciam, non crucifigam: quid enim mali patravit?* Nam satìs liquet, Araspen nullam hoc loco causam subjungere, sed interrogationem duntaxat proponere.

3 Ὁρᾷ] MS Bodl. dat ὁρᾷς. quo modo si legas, interrogativa erit oratio; eique, quæ paulò infra occurrit, omninò similis: ὁρᾷς ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον &c. Audi *Socratem* cum Xenophonte de vitandis formosis disserentem, ἀπομν. lib. 2.

ἐρῶσι, τῶν δ᾽ οὔ· καὶ ἄλλος γε ἄλλου. Ἐθελούσιον γὰρ, ἔφη, ἐστὶ, καὶ ἐρᾷ ἕκαστος ὧν ἂν βούληται. Αὐτίκα δὲ οὐκ ἐρᾷ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης· οὐδὲ πατὴρ θυγατρὸς, ἄλλος δὲ ταύτης. Καὶ γὰρ φόβος καὶ νόμος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν. Εἰ δέ γ᾽, ἔφη, νόμος τεθείη μὴ ἐσθίοντας μὴ πεινῆν, καὶ μὴ πίνοντας μὴ διψῆν, μηδὲ ῥιγοῦν τοῦ χειμῶνος, μηδὲ θάλπεσθαι τοῦ θέρους, οὐδεὶς ἂν νόμος δυνηθείη διαπράξασθαι ἀνθρώπους ταῦτα πείθεσθαι· πεφύκασι γὰρ ὑπὸ τούτων κρατεῖσθαι. Τὸ δ᾽ ἐρᾶν, ἐθελούσιόν ἐστιν· ἕκαστος γοῦν τῶν καθ᾽ αὑτὸν ἐρᾷ, ὥσπερ ἱματίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ ἐθελούσιόν ἐστι τὸ ἐρασθῆναι, οὐ καὶ παύσασθαί ἐστιν ὅταν τὶς βούληται; Ἀλλ᾽ ἐγὼ, ἔφη, ἑώρακα καὶ κλαίοντας ὑπὸ λύπης δι᾽ ἔρωτα, καὶ δουλεύοντάς γε τοῖς ἐρωμένοις· καὶ μάλα κακὸν νομίζοντας, πρίν γε ἐρᾶν, τὸ δουλεύειν, καὶ διδόντας γε πολλὰ, ὧν οὐ βέλτιον αὐτοῖς στέρεσθαι· καὶ εὐχομένους ὥσπερ

amare solent *homines*, alios non: & alius alios *amores habet*. Est enim, ait, hæc res in voluntate posita, & unusquisque quos vult amat. Ac primùm quidem neque frater sororem, sed alius eam, amat; neque pater filiam, sed alius eam, *amat*. Etenim metus & lex satìs ad coërcendum amorem valent. At verò si lex, inquit, lata esset, ut qui non comedunt, non esuriant, & qui non bibunt, non sitiant, útque nec hyeme algeant, nec æstate caleant, his in rebus ut homines parerent lex nulla posset efficere: sunt enim à naturâ sic comparati, ut his cedant. Amare verò, in voluntate positum est: siquidem unusquisque amat quæ sibi conveniunt, ut vestes & calceos. Quî fit igitur, inquit Cyrus, si voluntarium quiddam est amor, ut *amandi* finem facere non liceat, cùm quis velit? Atqui vidi ego, inquit, qui præ dolore, quem ex amore percipiebant, flerent, & iis, quos amabant, servirent; tametsi, priusquàm amarent, servitutem rem valdè malam arbitrarentur; quíque multa largirentur, quibus haud ità commodè carere poterant; *tum* qui optarent ut *amore*

καί τινος ἄλλης νόσου ἀπαλλαγῆναι, καὶ οὐ δυνάμενοι μέντοι ἀπαλλάττεσθαι, ἀλλὰ δεδεμένους ἰσχυροτέρᾳ τινὶ ἀνάγκῃ ἢ εἰ σιδήρῳ ἐδέδεντο. Παρέχουσι γοῦν ἑαυτοὺς τοῖς ἐρωμένοις πολλὰ καὶ εἰκῆ ὑπηρετοῦντας· καὶ μέντοι οὐδ' ἀποδιδράσκειν ἐπιχειροῦσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ φυλάττουσι τοὺς ἐρωμένους, μή ποι ἀποδρῶσι.

Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς ταῦτα· Ποιοῦσι γάρ, ἔφη, ταῦτα· εἰσὶ μέντοι οἱ τοιοῦτοι, ἔφη, μοχθηροί· διόπερ, οἶμαι, καὶ εὔχονται μὲν ἀεί, ὡς ἄθλιοι ὄντες, ἀποθανεῖν· μυρίων δ' οὐσῶν μηχανῶν ἀπαλλαγῆς τοῦ βίου, οὐκ ἀπαλλάττονται. Οἱ αὐτοὶ δέ γε οὗτοι καὶ κλέπτειν ἐπιχειροῦσι, καὶ οὐκ ἀπέχονται τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλ' ἐπειδάν τι ἁρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν, αἰτιᾷ τὸν κλέπτοντα καὶ ἁρπάζοντα, καὶ οὐ συγγινώσκεις, ἀλλὰ κολάζεις; Οὕτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ οὐκ ἀναγκάζουσιν ἐρᾶν ἑαυτῶν, οὐδὲ ἐφίεσθαι ἀνθρώπους ὧν μὴ δεῖ· ἀλλὰ

non secùs atque morbo quodam alio liberarentur, neque tamen liberari possent, sed validiore quâdam necessitate fuisse constrictos, quàm si ferro vincti fuissent. Quin & se *suis* amoribus valdè & inaniter obsequiosos exhibent; ac nè quidem aufugere conantur, cùm ejusmodi habeant mala, sed etiam amores *suos*, nè aufugiant aliquò, observant.

Et adolescens ad hæc, Faciunt verò, quæ dicis, ait: sunt nimirum hujusmodi homines, inquit, socordes: quocirca, utì opinor, semper etiam mori optant, ut miseri; cúmque rationes è vitâ excedendi sint innumeræ, non *tamen* excedunt. Et illi sanè ipsi furari quoque conantur, & ab alienis haud abstinent: verùm ubi quid rapuêre vel furto subtraxêre, nonne vides ipse, inquit, te primùm, tanquam si nemo necessitate coactus furtum faceret, furantem rapientémque accusare, neque veniam dare, sed pœnam sumere? Sic quidem certě, ait, neque formosi se amare cogunt homines, nec ea adpetere quæ adpetenda non sunt: sed

τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν, οἶμαι, ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐστι, κἄπειτα ἔρωτα αἰτιῶνται· οἱ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπιθυμοῦντες καὶ χρυσίου καὶ ἵππων ἀγαθῶν καὶ γυναικῶν καλῶν, ὅμως ἁπάντων τούτων ῥᾳδίως δύνανται ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἅπτεσθαι αὐτῶν παρὰ τὸ δίκαιον. Ἐγωγ᾽ οὖν, ἔφη, ταύτην ἑωρακὼς, καὶ πάνυ μοι καλῆς δοξάσης εἶναι, ὅμως παρὰ σοί εἰμι, καὶ ἱππεύω, καὶ τἄλλα τὰ ἐμοὶ προσήκοντα ἀποτελῶ. Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Κῦρος· ἴσως γὰρ θᾶττον ἀπῆλθες ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρως πέφυκε συσκευάζεσθαι ἄνθρωπον. Καὶ πυρὸς γάρ τοι ἔστι θιγόντα μὴ εὐθὺς καίεσθαι, καὶ τὰ ξύλα οὐκ εὐθὺς ἀναλάμπει· ὅμως δ᾽ ἔγωγε οὔτε πυρὸς ἑκὼν εἶναι ἅπτομαι, οὔτε τοὺς καλοὺς ἐσορῶ. Οὐδέ γέ σοι συμβουλεύω, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, ἐν τοῖς καλοῖς ἐᾷν τὴν ὄψιν ἐνδιατρίβειν· ὡς τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁπτομένους καίει, οἱ δὲ καλοὶ καὶ τοὺς ἄποθεν θεωμένους ὑφάπτουσιν, ὥστε αἴθεσθαι τῷ ἔρωτι. Θάῤῥει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδὲ ἢν μηδέποτε παύσωμαι

miſeri ſtolidíque homunciones ab omnibus, utique, cupiditatibus ſuperantur, ac deinde culpam in amorem conferunt: at honeſti probíque viri, etſi & aurum, & equos bonos, & mulieres formoſas expetant, tamen ab his omnibus facilè ſemet abſtinere poſſunt, ut præter æquum ea non adtingant. Ego quidem certè, inquit, quamvìs hanc conſpexerim, pérque mihi venuſta viſa ſit, tibi tamen adſum, & equito, & cætera quæ mei ſunt officii præſto. Ità profectò, inquit Cyrus; fortaſſe enim diſceſſiſti citiùs & ante id tempus, quo naturâ ſolet amor machinis ſuis homines occupare. Nam fieri poteſt, ut etiam ignem quis tangens non ſtatim uratur, & ligna non ſtatim *flammâ conceptâ* fulgent: ego tamen nec ignem ultrò tangere, nec formoſos adſpicere, ſoleo. Nè tibi quidem conſulo, Araſpa, inquit, ut oculos formoſis *diutius* immorari ſinas: nam ignis quidem *non niſi* tangentes urit, at formoſi etiam eos, qui è longinquo ſpectant, adeò accendunt, ut amore flagrent. Bono ſis animo, Cyre, ait, nequaquam *enim* futurum, ipſe utì ad-

θεώμενος, οὐ μὴ κρατηθῶ, ὥστε ποιεῖν τι ὧν μὴ χρὴ ποιεῖν. Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις· φύλαττε τοίνυν, ἔφη, ὥσπερ σε κελεύω, καὶ ἐπιμελοῦ αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν καὶ πάνυ ἡμῖν ἐν καιρῷ τι γένοιτο αὕτη ἡ γυνή. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθησαν[C]·

Ὁ δὲ νεανίσκος, ἅμα μὲν ὁρῶν ὑπερκαλλῆ τὴν γυναῖκα, ἅμα δὲ αἰσθόμενος τὴν καλοκἀγαθίαν αὐτῆς, ἅμα δὲ θεραπεύων αὐτὴν, καὶ οἰόμενος χαρίζεσθαι αὐτῇ, ἅμα δὲ αἰσθανόμενος οὐκ ἀχάριστον οὖσαν[C], ἀλλ' ἀντεπιμελουμένην διὰ τῶν αὐτῆς οἰκετῶν ὡς καὶ εἰσιόντι εἴη αὐτῷ τὰ δέοντα, καὶ, εἴ ποτε ἀσθενήσειεν, ὡς μηδενὸς ἂν δέοιτο· ἐκ πάντων τούτων ἡλίσκετο ἔρωτι, καὶ ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν ἔπασχε. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐπράττετο. Βουλόμενος δὲ ὁ Κῦρος ἐθελοντὰς μένειν μεθ' ἑαυτοῦ τούς τε Μήδους καὶ τοὺς συμμάχους, συνεκάλεσε πάντας τοὺς [1] ἐπικαιρίους· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

eò captus ſim, nè quidem ſi nunquam *hanc* ſpectare deſinam, ut aliquid, fieri quod non oporteat, admittam. Rectiſſimè, inquit, ais; atque adeò *hanc mihi* adſervato, inquit, quemadmodùm te jubeo, ejúſque curam gerito: nam fortaſſe mulier hæc oblatâ aliquando occaſione magno nobis uſui fuerit. Et tum quidem his dictis à ſe invicem diſceſſerunt:

Adoleſcens autem ille, tum quòd eximiâ pulchritudine mulierem videret, tum quòd ejus excellentem bonitatem animadverteret, tum autem quòd eam coleret, ſéque ei gratificari putaret, tum etiam qnòd illam non ingratam eſſe ſentiret, ſed quæ viciſſim per famulos ſuos curam adhiberet, ut *ad ſe* introëunti neceſſaria ſuppeterent, &, ſi quando ægrotaret, nihil ut ei deeſſet: ex his omnibus *factum eſt*, ut amore caperetur; nec mirum aliquid ei fortaſſis accidit. Atque hæc quidem hoc modo gerebantur. Cùm autem Cyrus & Medos & *cæteros* ſocios ultrò ſecum manere vellet, convocavit omnes, qui ad negotium quod erat agendum opportuni erant; & ubi conveniſſent, hujuſmodi verba fecit:

1 Ἐπικαιρίους] Scilic. *homines*, Stephano interprete, *rebus agendis & conficiendis negotiis idoneos*: quaſi dicas, *eos quibus opportunè committi rerum agendarum cura poſſit*: vel *eos qui pro loco &c*

" Ἄνδρες Μῆδοι καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα σα-
" φῶς ὅτι οὔτε χρημάτων δεόμενοι σὺν ἐμοὶ ἐξήλθετε, οὔτε Κυ-
" αξάρῃ νομίζοντες τοῦτο ὑπηρετεῖν· ἀλλ' ἐμοὶ βουλόμενοι τοῦ-
" το χαρίζεσθαι, καὶ ἐμὲ τιμῶντες, καὶ νυκτοπορεῖν καὶ κινδυ-
" νεύειν σὺν ἐμοὶ ἠθελήσατε. Καὶ χάριν τούτων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω
" μέν, [1] εἰ μὴ ἀδικῶ, ἀποδιδόναι δ' οὔπω ἀξίαν δύναμιν ἔχειν
" μοι δοκῶ. Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ αἰσχύνομαι λέγων· τὸ δέ, Ἢν
" μένητε παρ' ἐμοί, ἀποδώσω, εὖ ἴστε ὅτι τοῦτο αἰσχυνοίμην ἂν εἰ-
" πεῖν· (νομίζοιμι γὰρ ἐμαυτὸν ἐοικέναι λέγοντι ταῦτα [2] ἕνε-
" κα τοῦ ὑμᾶς ἐθέλειν μᾶλλον παρ' ἐμοὶ καταμένειν) ἀντὶ δὲ
" τούτου τάδε λέγω· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν, κἂν ἤδη ἀπίητε Κυαξά-
" ρει πειθόμενοι, ὅμως ἤν τι ἀγαθὸν πράξω, πειράσομαι οὕτω

" Equidem, Medi vósque omnes qui adestis, certò scio, non ob
" penuriam pecuniæ vos mecum egressos esse, nec quòd existima-
" retis in hoc Cyaxari inservitum iri; sed quia mihi hoc gratifi-
" cari, méque honore prosequi velletis, libitum est vobis mecum
" & nocturnum iter ingredi & adire pericula. Quas ob res vobis
" equidem gratiam habere *debeo*, ni injustus esse *velim*, necdum ta-
" men pro meritis vestris referendi facultatem habere mihi vi-
" deor. Et hoc quidem minimè pudet dicere: illud verò, Si me-
" cum manseritis, referam, illud utique *inquam*, dicere mihi pu-
" dor esset; (nam existimarem videri posse, me dicere hæc eam
" ob causam, ut libentiùs apud me remanere velletis) at pro illo
" hæc dico; Ego nempe apud vos, etiamsi nunc Cyaxari morem
" gerendo discesseritis, id efficere conabor, si quid prosperè gef-

& tempore promptum semper & paratum habent consilium. Vide sis quæ de hoc vocabulo lib. 3. p. 212. notavimus.

1 *Εἰ μὴ ἀδικῶ*] Stephanus legit εἴγε μὴ &c. Nos Leunclavium, edit. *Eton.* & MStum Bodl. secuti sumus.

2 *Ἐοικέναι λέγοντι* &c.] Ità reposuimus, MSti Bodl. & edit. *Eton.* fide nixi. Legunt aliter Leunclavius & Stephanus; sic nimirum ille: — ἐοικέναι λέγοντος ταῦτα τούτου ἕνεκα τοῦ &c. hic autem; — ἐοικέναι λέγοντι ταῦτα τούτου ἕνεκα τοῦ &c. Utrique tamen illud τούτου meritò suspectum erat: & pro λέγοντος Leunclavius in margine λέγοντι scripsit; quod jure optimo in contextu locum sibi vendicat.

"ποιεῖν, ὥστε καὶ ὑμᾶς ἐμὲ ἐπαινεῖν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ἄπειμι· "ἀλλὰ καὶ [1] Υρκανίοις, οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμ-"πεδώσω, καὶ οὔποτε τούτους προδιδοὺς ἁλώσομαι. Καὶ τῷ μὲν νῦν ταῦ-"τα διδόντι ἡμῖν Γωβρύᾳ καὶ τείχη καὶ χώραν καὶ δύναμιν, πειρά-"σομαι ποιεῖν μήποτε μεταμελῆσαι τῆς πρὸς ἐμὲ ὁδοῦ. Καὶ τὸ μέ-"γιστον δὴ, οὕτω περιφανῶς τῶν θεῶν διδόντων ἀγαθὰ, καὶ φοβοί-"μην ἂν αὐτοὺς καὶ αἰσχυνοίμην ἀπολιπὼν ταῦτα εἰκῆ ἀπελθεῖν. Ἐ-"γὼ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτω ποιήσω· ὑμεῖς δὲ [2] ὅπως γινώσκετε, οὕτω καὶ "ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴπατε ὅ, τι ἂν ὑμῖν δοκῇ." Ὁ μὲν οὕτως εἶπε·

Πρῶτος δὲ, [3] ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς τοῦ Κύρου εἶναι, πρὸς ταῦτα ἔλεξεν, [4] Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ· (βα-

"sero, ut vos ipsi me laudetis. Non enim ipse quidem *jam* disce-"do; sed Hyrcaniis, quibus & jusjurandum & dextram dedi, fi-"dem præstabo, neque unquam committam ut hos prodidisse con-"victus sim. Atque etiam facere conabor, nè Gobryam, qui mo-"dò & munitiones & regionem & copias nobis tradidit, unquam "itineris ad me *suscepti* pœniteat. Quod denique maximum est, "cùm dii tam manifestè bona nobis largiantur, & metus eorum, "& pudor retinere me debet, quo minùs relictis his temerè dis-"cedam. Ego quidem certè, inquit, ità sum facturus: vos verò, "quod vobis visum fuerit, facite: & mihi, vestra quæ sententia "sit, indicate." Hæc ejus verba fuerunt:

Is autem, qui Cyri se cognatum esse dixerat aliquando, primus ad hæc respondens, Ego verò *mea quæ sit sententia dicam*, rex, inquit:

1 Υρκανίοις] MSti Bodl. & editionis Stephanianæ lectio est; cùm cæteri libri typis excusi minùs rectè habeant, Υρκανίους.

2 Ὅπως γινώσκετε,] Sic, probante Stephano, rescripsi; cùm anteà legeretur γινώσκητε. Vulgò etiam in editis καὶ inter ὅπως & γινώσκητε occurrit: quod tamen, cùm à MSto Bodl. & *Eton.* edit. absit, eradendum censuimus.

3 Ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς &c.] De quo vide lib. 1. p. 55.

4 Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, &c.] Torsit hic locus eruditorum ingenia; cui cùm explicando dederunt operam, in diversas abière partes. Stephanus, post βασιλεῦ, nihil deesse, sed ex præcedentibus subaudiendum putat, τὸ ἐμοὶ δοκοῦν ἐρῶ. Leunclavius contrà, cui nempe Stephani minùs placuerat interpretatio, sic à Xenophonte scriptum judicat: Ἀλλ' ἐγὼ μὲν φημι, ὦ βασιλεῦ. *quippe*, inquit, *nec opus est alioquin illo* ἔφη, *cùm præcesserit* ἔλεξεν. At quis, amabo, qui in scriptis Xenophontéis non planè hospes sit, Leunclavium, hâc ratione

σιλεὺς μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πεφυκέναι, οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ ἐν τῷ σμήνει φυόμενος τῶν μελιττῶν ἡγεμών. [1] Ἐκείνῳ τε γὰρ αἰεὶ αἱ μέλιτται ἑκοῦσαι πείθονται· ὅπου δ' ἂν μένῃ, καὶ οὐδεμία ἐντεῦθεν ἀπέρχεται· ἢν δέ που ἐξίῃ, οὐδεμία αὐτοῦ ἀπολείπεται· οὕτω δεινός τις αὐταῖς ἔρως τοῦ ἄρχεσθαι ὑπ' ἐκείνου ἐγγίγνεται. Καὶ πρὸς σὲ δέ μοι δοκοῦσι παραπλησίως πως οἱ ἄνθρωποι οὗτοι διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε παρ' ἡμῶν ἀπῄεις, τίς Μήδων ἢ νέος ἢ γέρων σοῦ ἀπελείφθη, τοῦ μή σοι ἀκολουθεῖν,

(nam regem ſanè naturâ nihilo te minùs extitiſſe arbitror, quàm ille *rex eſt*, qui dux apum in alveo naſcitur. Illi enim ſemper apes ultro parent; ac quocunque loco manſerit, ab eo nulla earum diſcedit; quòd ſi aliquò prodierit, nulla ipſum deſerit: tam mirificus eis amor illius obtemperandi imperio innaſcitur. Eodem propè modo erga te quoque mihi hi homines adfecti eſſe videntur. Namque ubi à nobis in Perſiam proficiſcebare, quiſnam Medorum vel juvenis vel ſenex à te abfuit, quo minùs te ſequeretur,

adlatâ, conjecturam ſuam ſatis confirmâſſe putaverit? cùm unaquæque ferè pagina, plura τοῦ ἔφη, poſt εἶπεν, ἔλεξεν, &c. redundantis exempla ſuppeditet. Ad *Æmil. Portum* tranſeamus; qui locum proculdubiò mutilum eſſe ſtatuit, atque ex præcedentibus colligendum, quomodo integer fieri poſſit. Sic nimirum: Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὅπως γινώσκω, οὕτω καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ. Mihi quidem adeò non mutilus videtur hic locus, ut eum ad affectus loquentis pulchrè adcommodatum arbitrer. Hujus nimirum pectus admiratione & amore Cyri jam diu fervet; geſtit itaque in ejus laudes properare; reſponſionis integræ ei ſtatim reddendæ immemor. Quam tamen in proclivi eſt, de iſtis Cyri verbis, ὑμεῖς δὲ ὅπως γιγνώσκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴπατε ὅ, τι ἂν ὑμῖν δοκῇ, commode ſatis hoc modo ſupplere: Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὅπως γιγνώσκω, οὕτω καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ· καὶ τὸ ἐμοὶ δοκοῦν ἐρῶ. Scilicet, ut poſt parentheſin finitam pergit: ἐγὼ δὲ, ὦ Κῦρε, καὶ ὧν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μένομεν παρὰ σοί, καὶ &c.

1 Ἐκείνῳ τε γὰρ &c.] Hâc de re *Maronem* audi, Georg. l. 4. v. 210. & ſeq.

Præterea regem non ſic Ægyptus, & ingens
Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus Hydaſpes,
Obſervant.

Et, v. 107.

— non illis (regibus) *quiſquam cunctantibus altum*
Ire iter, aut caſtris audebit vellere ſigna.

Item, v. 215. & ſeq.

Ille (rex) *operum cuſtos, illum admirantur, & omnes*
Circumſtant fremitu denſo, ſtipántque frequentes,
Et ſæpè &c.

"Mira plebei, *inquit Plinius*, circa eum (*regem*) obedientia. Cùm procedit, unà eſt totum examen, circáque eum globatur, cingit, protegit, cerni non patitur —— Cùm proceſſêre, ſe quæque proximam illi cupit eſſe, & in officio conſpici gaudet — Ubicunque ille conſedit, ibi cunctarum caſtra ſunt. *Natur. Hiſtor.* lib. 11. c. 17.

ἕως ὅτε Ἀστυάγης ἡμᾶς ἀπέστρεψεν; Ἐπεὶ δὲ ἐκ Περσῶν βοηθὸς ἡμῖν ὡρμήθης, σχεδὸν αὖ [1] ὁρῶμεν τοὺς φίλους σου πάντας ἐθελουσίους συνεπομένους. Ὅτε δ' αὖ τῆς δεῦρο στρατείας ἐπεθύμησας, πάντες σοι Μῆδοι ἑκόντες ἠκολουθήκασι. Νῦν δ' αὖ οὕτως ἔχομεν, ὡς σὺν σοὶ μὲν ὅμως καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντες θαρροῦμεν, ἄνευ δὲ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπιέναι φοβούμεθα) οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὅπως ποιήσουσιν, αὐτοὶ ἐροῦσιν· ἐγὼ δὲ, ὦ Κῦρε, καὶ ὧν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μενοῦμεν παρὰ σοὶ, καὶ ὁρῶντές σε ἀνεξόμεθα, καὶ καρτερήσομεν ὑπὸ σοῦ εὐεργετούμενοι.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Τιγράνης ἔλεξεν ὧδε, Σὺ, ἔφη, ὦ Κῦρε, μή τι θαυμάσῃς ἂν ἐγὼ σιγῶ· ἡ [2] γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, ἔφη, οὐχ ὡς βουλεύσουσα παρεσκεύασται, ἀλλ' ὡς ποιήσουσα ὅ, τι ἂν παραγγέλλῃς. Ὁ δὲ Ὑρκάνιος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ Μῆδοι, εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος

donec Astyages nos *ad se* reverti jussit. Postquam verò è Perside nobis subsidio profectus es, videmus iterum amicos tuos propè omnes te sponte suâ sequi. Cùm rursùs expeditionem in hæc loca suscipere cupivisti, omnes te Medi libentes secuti sunt. Et nunc adeò sic adfecti sumus, ut te quidem præsente, tametsi in hostico versemur, simus animosi, absque te domum reverti metuamus) itaque cæteri quid facturi sint, ipsi exponent; ego verò, Cyre, atque illi qui meâ in potestate sunt, manebimus apud te; te intuendo *quævis* sustinebimus, te nos beneficiis adficiente *nihil non* toleranter feremus.

Post hæc Tigranes ita loquutus est, Nolim mireris, ait, Cyre, quod taceam: animus enim meus non ad consultandum paratus est, sed ad faciendum quicquid imperaveris. Hyrcanius autem, Dicerem equidem, Medi, inquit, si jam discederetis, numinis id

1 Ὁρῶμεν] Ità Stephanus & Leunclavius: *Etonensis* aliæque editiones pessimè ὁρῶ μὲν repræsentant. Liber autem *Budensis*, teste Leunclavio, habet ἑωρῶμεν· nec malè: cùm ε illud facilè, propter vocalem antecedentem, excidere poterat.

2 Ἡ γὰρ ἐμὴ &c.] Stephanus & Leunclavius dant, ἡ γάρ μοι ψυχὴ, &c. Ille tamen rectè conjecit, Xenophontem potiùs scripsisse ἡ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, vel ἡ γάρ μου ψυχὴ, aut etiam ἡ γὰρ ψυχή μου. MS. Bodl. ἡ γὰρ ψυχὴ, ἔφη, &c. quod sufficere putat Stephanus; cùm pronomen μου vel ἐμὴ facilè subaudiri possit. Nos, librum *Eton.* secuti, pronomen exhibendum duximus.

ἂν φαίην τῆς βουλήσεως εἶναι, τὸ μὴ ἐᾶσαι ὑμᾶς μέγα εὐδαίμονας γενέσθαι· ἀνθρωπίνῃ δὲ γνώμῃ τίς ἂν ἢ φευγόντων πολεμίων ἀποτρέποιτο, ἢ ὅπλα παραδιδόντων οὐκ ἂν λαμβάνοι, ἢ ἑαυτοὺς παραδιδόντων καὶ τὰ ἑαυτῶν οὐκ ἂν δέχοιτο; ἄλλως τε καὶ τοῦ ἡγεμόνος ἡμῖν ὄντος τοιούτου, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ (ὡς ὄμνυμι ὑμῖν πάντας τοὺς θεοὺς) εὖ ποιῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἥδεσθαι ἢ ἑαυτὸν πλουτίζων. Επὶ τούτῳ πάντες οἱ Μῆδοι τοιαῦτα ἔλεγον, Σὺ, ὦ Κῦρε, ἐξήγαγες ἡμᾶς· καὶ οἴκαδε ὅταν ἀπιέναι καιρὸς σοι δοκῇ εἶναι, σὺν σοὶ ἡμᾶς ἀπάγαγε. Ο δὲ Κῦρος ταῦτα ἀκούσας, ἐπεύξατο, Αλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε, αἰτοῦμαί σε, δός μοι τοὺς ἐμὲ τιμῶντας νικῆσαι εὖ ποιοῦντα. Εκ τούτου ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἄλλους φυλακὰς καταστήσαντας, ἀμφ' αὐτοὺς ἤδη ἔχειν, τοὺς δὲ Πέρσας διαλαβεῖν τὰς σκηνὰς, τοῖς μὲν ἱππεῦσι τὰς τούτοις πρεπούσας, τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τούτοις ἀρκούσας· καὶ οὕτω καταστήσασθαι ὅπως ποιοῦντες οἱ ἐν ταῖς σκηναῖς ἅπαντες τὰ δέοντα φέρωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσαις, καὶ

alicujus voluntate fieri, quod valdè beatos vos fieri non ſineret: humanæ enim mentis judicium quod adtinet, quis ſe vel ab hoſtibus fugientibus averteret, vel arma his ea tradentibus non caperet, vel eoſdem ſe cum rebus ſuis dedentes non reciperet? præſertim cùm ejuſmodi ducem habeamus, qui mihi videtur (quod juratus deos omnes teſtor) beneficiis in nos conferendis magìs quàm ſeipſo locupletando delectatus. Tum deinde Medi omnes hæc dixerunt, Tu nos eduxiſti, Cyre; domúmque *adeò* reverti ubi tibi viſum erit commodum, tecum nos abducito. Cyrus autem hæc cùm audîſſet, votum hoc adjecit, Te verò, maxime Jupiter, oro, fac ut eos qui honore me proſequuntur, beneficiis ſuperem. Deinde præcipit ut cæteri quidem locatis excubiis corpora curarent, Perſæ verò tabernacula diſtribuerent, equitibus *nempe* ea quæ his convenirent, peditibus quæ his ſufficerent, ut etiam res ità conſtituerent, ut univerſi, qui in tabernaculis eſſent, neceſſaria conficerent, ac Perſis ad ordines *ipſorum* adferrent, &

τοὺς ἵππους τεθεραπευμένους παρέχωσι· Πέρσαις δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ἔργον ἢ τὰ πρὸς πόλεμον ἐκπονεῖν. Ταύτην μὲν οὕτω τὴν ἡμέραν διήγαγον·

Πρωῒ δ᾽ ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς τὸν Γωβρύαν, Κῦρος μὲν ἐφ᾽ ἵππῳ, καὶ οἱ Περσῶν ἱππεῖς, γεγενημένοι ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους· οἱ δὲ τὰ [1] τούτων γέρρα καὶ τὰς κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τούτοις εἵποντο, ἴσοι ὄντες τὸν ἀριθμόν. Καὶ ἡ ἄλλη δὴ στρατιὰ ἐπορεύετο τεταγμένη. Ἕκαστον δὲ ἐκέλευσε τοῖς καινοῖς ἑαυτῶν θεράπουσιν εἰπεῖν, ὅτι ὅστις ἂν αὐτῶν ἢ τῶν ὀπισθοφυλάκων φαίνηται ὄπισθεν, ἢ τοῦ μετώπου πρόσθεν, ἢ κατὰ πλάγια ἔξω τῶν ἐν τάξει ὄντων ἁλίσκηται, κολασθήσεται. Δευτεραῖοι δὲ ἀμφὶ δείλην γίγνονται πρὸς τῷ Γωβρύου χωρίῳ, καὶ ὁρῶσιν ὑπερίσχυρόν τε τὸ ἔρυμα, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν πάντα παρεσκευασμένα, ὡς ἂν κράτιστα ἀπομάχοιντο· καὶ βοῦς δὲ πολλοὺς καὶ πάμπολλα πρόβατα ὑπὸ τὰ ἐρύματα προσηγμένα

equos *eis* curatos exhiberent; Perſis autem nihil aliud negotii eſſet, quàm utì res bellicas elaborarent. Hoc modo diem hunc exegerunt:

Manè autem cùm ſurrexiſſent, iter ad Gobryam ingreſſi ſunt, Cyrus quidem equo vectus, cum Perſarum equitibus, qui jam ad duo millia excreverant: hos ſequebantur qui ſcuta & copidas eorum habebant, numero *eis* pares. Itidem exercitus reliquus inſtructus iter faciebat. Præcepit autem *Cyrus*, utì quiſque famulis ſuis novitiis futurum diceret, ut quiſquis eorum vel poſt agminis extremi cuſtodes conſpiceretur, vel ante frontem, vel ab utrovis latere extra eos qui eſſent in ordine deprehenderetur, pœnas daret. Poſtridiè circa veſperam ad caſtellum Gobryæ perveniunt, & munitionem quàm firmiſſimam vident, & in mœnibus parata omnia, quæ ad propulſandos hoſtes erant aptiſſima: quin etiam boves multos, permultúmque pecus ſubter munitiones adductum

1 Τούτων γέρρα καὶ &c.] Vide quæ notavimus ad ψιλὰς μαχαίρας, p. 305.

ἑώρων. Πέμψας δὲ ὁ Γωβρύας ἐκέλευσε τὸν Κῦρον περιελάσαντα [1] ἰδεῖν ᾗ ἡ πρόσοδος εὐπετεστάτη, εἴσω δὲ πέμψαι πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν τινάς, οἵτινες [2] αὐτῷ τὰ ἔνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος αὐτὸς μὲν τῷ ὄντι βουλόμενος ἰδεῖν, εἴπῃ εἴη αἱρέσιμον τὸ τεῖχος, ἢ ψευδὴς φαίνοιτο ὁ Γωβρύας, περιήλαυνε πάντοθεν, ἑώρα τε ἰσχυρότερα πάντα [3] ἢ προσελθεῖν· οὓς δ' ἔπεμψε πρὸς Γωβρύαν, ἀπήγγελλον τῷ Κύρῳ ὅτι τοσαῦτα εἴη ἔνδον ἀγαθὰ ὅσα ἐπ' ἀνθρώπων [4] γενεὰν, ὡς σφίσι δοκεῖν, μὴ ἂν ἐπιλείπειν τοὺς ἔνδον ὄντας. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν φροντίδι ἦν ὅ, τι ποτε εἴη ταῦτα· ὁ δὲ Γωβρύας αὐτός τε ἐξῄει πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς ἔνδοθεν πάντας [5] ἐξῆγε, φέ-

cernebant. Gobryas autem miſit qui Cyrum hortaretur, ut equo circumvectus diſpiceret, ubinam acceſſus eſſet facillimus; atque etiam ex fidis quoſdam hominibus intrò ad ſe mitteret, qui renuntiarent ei, quæ intus vidiſſent. Itaque Cyrus re ipſâ videre volens, num alicubi caſtellum capi poſſet, an Gobryas mendax eſſe deprehenderetur, undique obequitabat, & omnia munitiora videbat eſſe, quàm ut *ei* accedere quis poſſet: illi verò quos Cyrus ad Gobryam miſerat, renuntiant ei, tantam intus bonorum eſſe copiam, quanta in hominum ætatem, de ſuo *quidem* judicio, eos qui intus eſſent minimè defectura videretur. Et Cyrus quidem ſecum cogitabat, quænam illæ res eſſent: cùm Gobryas ipſe ad eum egreditur, & omnes quotquot intus erant educit, alios

1 Ἰδεῖν ᾗ &c.] Ità Stephanus & editio *Eton.* quam lectionem, margini editionis ſuæ adſcriptam, in verſione expreſſit Leunclavius; licèt in contextu excudendo ſecutus fuerit edit. *Ald.* & *Florent.* quæ dant —— ἰδεῖν εἰ ἡ πρόσοδος &c.

2 Αὐτῷ] In editionibus *Ald. Flor. Eton. Leuncl.* & MSto Bodl. αὐτῶν legitur. Ego verò Stephanum libens ſequutus ſum; qui, re ipſâ duce, reponendum curavit αὐτῷ. quod Muretus & Leunclavius ipſe tandem recipiendum viderunt.

3 Ἢ προσελθεῖν] Ità Stephanus, Leunclavius, *Ald.* & *Eton.* edit. *Florentina* verò dat προσῆλθεν. inepté. Nec magìs mihi quidem placent lectiones iſtæ, ἢ προσεῖπεν vel πόῤῥωθεν, quas margini addendas curavit Leunclavius.

4 Γενεὰν] Vulgò, γενεάς. Rectiùs, utì videtur, Stephani editio & MS. Bodl. in quibus legitur γενεάν.

5 Ἐξῆγε, φέροντας &c.] Ità planè MS. Bodl. & exemplaria edita ferè omnia. *Florentinum* quidem habet οἶνον, ἄλφιτα, ἄλευρα &c. & ſic legi oportere putat Muretus. Sed illa vox

penultima,

ροντας οἶνον, ἄλφιτα· ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας βοῦς καὶ ὗς, οἶας, αἶγας· καὶ εἴ τι βρωτὸν, πάντα ἱκανὰ προσῆγον, ὡς δειπνῆσαι καλῶς ἅπασαν τὴν σὺν Κύρῳ στρατιάν. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τούτῳ ταχθέντες διῄρουντό τε ταῦτα καὶ ἐδειπνοποίουν. Ὁ δὲ Γωβρύας, ἐπεὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἔξω ἦσαν, εἰσιέναι ἐκέλευσε τὸν Κῦρον ὅπως νομίζει ἀσφαλέστατα. Προεισπέμψας οὖν ὁ Κῦρος προσκόπους καὶ δύναμιν, καὶ αὐτὸς οὕτως εἰσῄει. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ἀναπεπταμένας ἔχων τὰς πύλας, παρεκάλει πάντας τοὺς φίλους καὶ ἄρχοντας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἔνδον ἦσαν, ἐκφέρων ὁ Γωβρύας φιάλας χρυσᾶς, καὶ προχόους, καὶ κάλπιδας, καὶ κόσμον παντοῖον, καὶ [1] δαρεικοὺς ἀμέτρους τινὰς, καὶ

quidem ferentes vinum & farinas; alios verò agentes boves, & ſues, oves, capras; & ſi qua *haberent* eſculenta, eorum omnium ſatis magnam copiam adferebant, ut totus qui cum Cyro erat exercitus benè cœnaret. Itaque ii, quibus id negotii datum erat, diſtribuebant hæc & cœnam adparabant. Gobryas autem, poſtquam omnes ejus milites *ex caſtello* eſſent egreſſi, Cyrum ingredi juſſit eo modo quem arbitraretur ipſe tutiſſimum. Cyrus igitur præmiſſis ſpeculatoribus copiiſque, tandem & ipſe ingreditur. Cúmque eſſet ingreſſus, portas tenens apertas, amicos omnes & præfectos militum advocabat. Poſtquam hi *jam* intus erant, Gobryas depromtis pateris aureis, & gutturniis, & urnulis, & omnis generis ornamentis, & immenſâ quâdam daricorum vi, & uni-

penultima, tot libris reclamantibus, minimè admittenda videtur. Leunclavius locum mutilum eſſe, atque adeò hoc quodam modo ſupplendum cenſet, — πάντας ἐξῆγεν, ἄλλους μὲν φέροντας οἶνον, ἄλφιτα· ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας &c. Neque hæc omninò diſplicet conjectura.

1 Δαρεικοὺς] *Suidas*: εἰσὶ μὲν χρυσοῖ στατῆρες οἱ Δαρεικοί· ἠδύνατο δὲ ἕκαστος αὐτῶν ὅσωπερ καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομαζόμενος χρυσοῦς. οὐκ ἀπὸ Δαρείου τοῦ Ξέρξου πατρὸς, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου τινὸς παλαιοτέρου βασιλέως ὠνομάσθησαν. Λέγουσι δέ τινες δύνασθαι τὸν Δαρεικὸν δραχμὰς ἀργυρίου εἴκοσιν· ὡς τοὺς πέντε Δαρεικοὺς δύνασθαι μνᾶν ἀργυρίου. De *Daricis* totidem ferè verbis utuntur *Scholiaſtes* Ariſtoph. ad Ἐκκλησ. v. 598: & *Harpocration*. Unde in proclivi eſt *Heſychium* obiter emendare; apud quem ſic malè ſcribitur, Δαρεικοὶ οἱ χρόνοι (lege, χρυσοῖ) στατῆρες, &c. Cùm verò nullus ſive Perſarum, ſive alius cujuſlibet gentis Orientalis, rex *Darii* nomine, ante *Hyſtaſpidem* illum, Xerxis patrem, apud profanos Auctores veniat; ad *Darium Medum*, (de quo Dan. 5. 31.) qui eſt Xenophontis *Cyaxares*, referenda videtur *Daricorum*.

πάντα καλὰ, καὶ τέλος τὴν θυγατέρα (δεινὸν ἄρα κάλλος καὶ μέγεθος, πενθικῶς δὲ ἔχουσαν τοῦ ἀδελφοῦ τεθνηκότος) ἐξαγαγὼν, τάδε εἶπεν· Ω Κῦρε, ἐγώ σοι τὰ μὲν χρήματα ταῦτα δίδωμι· τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ἐπιτρέπω διαθέσθαι ὅπως ἂν σὺ βούλῃ. Ικετεύομεν δὲ, ἐγὼ μὲν καὶ πρόσθεν, τοῦ υἱοῦ, αὕτη δὲ νῦν, τοῦ ἀδελφοῦ τιμωρὸν γενέσθαι σε.

Ο δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλ' ἐγώ σοι μὲν καὶ τότε ὑπεσχόμην, ἀψευδοῦντός σου τιμωρήσειν εἰς δύναμιν·

versis rebus pulchris, ad extremum etiam filiâ (quæ quidem erat admirandâ formâ & proceritate, habitu verò lugubri propter mortem fratris) productâ, dixit: Pecunias hasce tibi trado, Cyre; ac filiam hanc *tibi* committo, ut de eâ, sicut ipse voles, statuas. Obsecramus verò te supplices, ego quidem etiam anteà, ut filii; hæc verò nunc, ut fratris ultor sis.

Ad hæc respondit Cyrus, Equidem tibi tunc etiam pollicitus sum, me ultorem tibi, si minimè mendax esses, pro viribus futu-

rum origo. Hic, ut videtur eruditissimo *Humfredo Prideaux*, biennio illo, quo Babyloni regnabat, nummi istam purissimi speciem ex magnâ auri vi, quam victrices Persarum Medorúmque copiæ congesserant, excudendam curavit. Licèt autem opinio hæc, utpote quæ à veri specie minimè abhorreat, fidem habeat; ab hoc ipso tamen loco, in quo *Daricorum*, ceu jam ante captam Babylonem vulgò notorum, mentionem facit Xenophon, difficultatis aliquid oriri videatur. Verùm dici potest, Xenophontem hìc per ejusmodi temporis anticipationem de *Daricis* loquutum esse, qualis apud Virgilium occurrit, *Æn.* lib. *6.* v. 366. —— *portúsque require Velinos.* De quo loco vide sis A. *Gell.* N. A. lib. 10. c. 16. Nec aliud ferè dicendum est de usu vocis אדרכנים 1. *Paralip.* 29. 7. si modò vox ista intelligenda sit, (uti docti quidam viri censuerunt) de *Daricis Persicis*: nam Davidis certè tempore nummus istiusmodi nullus erat. *Buxtorfius* quidem, in Lexico Rabbinico, voces אדרכון ,דרכמון, דרכון exponit, *Nummi antiqui aurei species, tempore Davidis, i. e. ante exilium Babylonicum usitati.* Mox idem tradit *Buxtorfius*, *in nuperis Mischnaioth scribi, fuisse monetam Persicam.* At si *Persica*: haud dubiè ista nummi species erat, quam docti plerique, tum Veteres tum Recentiores, à *Dario* nomen accepisse putârunt: quod si detur, *Davidis* certè tempore non existebat. Itaque existimaverim, *Daricos* à *Cyaxare* tandem, seu *Dario Medo*, fuisse cusos; *Ezrámque* adeò (Auctorem *Paralipomenωn*) monetam, quæ *Davidis* ætate usitata erat, ad nummum *Persicum*, qui suo jam tempore notissimus erat, revocâsse. Vide, si libet, Cl. *Prideaux* Connex. Hist. V. & N. T. lib. 2. ad *An.* 538. *Bernard.* De *Ponder.* & *Mens.* lib. 2. *Casp. Eisenschmid. Disquis.* de *Mens.* & *Pond.* & eruditissimum Episcopum *Bathonio-Wellens.* qui nuperrimè argumentum hoc tractavit, aliámque de origine vocis אדרכנים 1. *Paralip.* 29. 7. & 1 *Esdr.* 8. 27. sententiam proposuit.

νῦν δὲ ὅτε σε ἀληθεύοντα ὁρῶ ἤδη, ὀφείλω τὴν ὑπόσχεσιν· καὶ ταύτῃ ὑπισχνοῦμαι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσειν. Καὶ τὰ μὲν χρήματα, ἔφη, ἐγὼ ταῦτα δέχομαι, δίδωμι δ' αὐτὰ τῇ παιδὶ ταύτῃ, καὶ ἐκείνῳ, ὃς ἂν γήμῃ αὐτήν. Ἓν δὲ δῶρον ἄπειμι ἔχων παρὰ σοῦ, ἀνθ' οὗ ἐγὼ οὐδ' ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι, ἐν ᾗ πλεῖστά ἐστιν, οὐδὲ τὰ πολλαχοῦ, ἀντὶ τούτου οὗ σύ μοι δεδώρησαι, ἥδιον ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύας, θαυμάσας τί ποτε τοῦτο εἴη, καὶ ὑποπτεύσας μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, οὕτως ἤρετο, Καὶ τί τοῦτ' ἐστὶν, ἔφη, ὦ Κῦρε; Καὶ ὁ Κῦρος [1] ἀπεκρίνατο, ὅτι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πολλοὺς μὲν οἴομαι εἶναι ἀνθρώπους, οἳ οὔτε ἀσεβεῖν ἂν θέλοιεν, οὔτε ἀδικεῖν, οὔτε ἂν ψεύδοιντο ἑκόντες εἶναι· διὰ δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἠθεληκέναι προέσθαι μήτε χρήματα πολλὰ, μήτε τυραννίδα, μήτε τείχη ἐρυμνὰ, μήτε τέκνα ἀξιέραστα, ἀποθνήσκουσι πρότερον πρὶν δῆλοι γενέσθαι οἷοι ἦσαν· ἐμοὶ

rum: nunc verò cùm te veracem jam videam, reus ſum promiſſi: quin & huic polliceor eadem hæc me diis juvantibus facturum. Ac pecunias quidem iſtas, inquit, accipio, & huic puellæ, atque illi, cum quo nuptura eſt, eas dono. Unum verò munus abs te accipiens diſcedam, pro quo nè quidem ea quæ in Babylone ſunt, ubi *ſanè* plurima ſunt, nec quæ ſunt uſpiam, pro illo *inquam* tu quod mihi donâſti, libentiùs habiturus ſim ac diſceſſurus. Et Gobryas miratus quid tandem illud eſſet, ac ſuſpicatus an filiam diceret, interrogavit, Quid iſtud eſt, Cyre? Et reſpondens Cyrus, Multos arbitror eſſe homines, ait, Gobrya, qui nec impii, nec injuſti eſſe velint, ac ſponte ſuâ nè quidem mentiantur aut fallant: ſed quia nemo poteſtati eorum permittere voluerit nec magnam pecuniæ vim, nec regnum, nec caſtella munita, nec liberos amari dignos, *eò fit* ut prius moriantur, quàm quales ſint cognoſci poſſit: tu

1. Ἀπεκρίνατο, ὅτι, &c.] Vocula ὅτι hìc & alibi ſæpè redundat; præſertim poſt verba *dicendi*, & ſimilia. Itaque nihil neceſſe eſt ut pleonaſmum hunc, cùm apud ſacros Scriptores occurrat, ex Hebraïco idiomate, τὸ כִּי eodem ferè modo redundans, exhibenti, repetamus. Vide Matt. 9. 18. Marc. 1. 37. 5. 35. 6. 4, 15. 10. 33. 16. 7. Act. 27. 10.

δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη ἐρυμνά, καὶ πλοῦτον παντοδαπόν, καὶ δύναμιν τὴν σήν, καὶ θυγατέρα ἀξιόκτητον ἐγχειρίσας, πεποίηκάς με δῆλον γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι οὔτ' ἂν ἀσεβεῖν περὶ ξένους ἐθέλοιμι, οὔτ' ἂν ἀδικεῖν χρημάτων ἕνεκεν, οὔτε συνθήκας ψευδοίμην ἂν ἑκὼν εἶναι. Τούτου οὖν ἐγώ σοι, εὖ ἴσθι, ἕως ἀνὴρ δίκαιος ὦ, καὶ δοκῶν εἶναι τοιοῦτος ἐπαινῶμαι ὑπ' ἀνθρώπων, οὔποτ' ἐπιλήσομαι· ἀλλὰ πειράσομαί σε ἀντιτιμῆσαι πᾶσι τοῖς καλοῖς. Καὶ ἀνδρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβοῦ ὡς ἀπορήσεις ἀξίου ταύτης· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἐμοί, ὧν ὅστις γαμεῖ αὐτήν, εἰ μέντοι χρήματα ἕξει τοσαῦτα ὅσα δίδως, ἢ καὶ ἄλλα πολλαπλάσια τούτων, οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· σὺ μέντοι εὖ ἴσθι ὅτι εἰσί τινες αὐτῶν, οἳ ὧν μὲν σὺ δίδως χρημάτων, οὐδὲ μικρὸν τούτων ἕνεκα σὲ μᾶλλον θαυμάσουσιν· ἐμὲ δὲ ζηλοῦσι νῦν, καὶ εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ καὶ ἑαυτοὺς ἐπιδεῖξαι ὡς πιστοὶ μέν εἰσιν οὐδὲν

verò, cùm mihi jam caſtella munita, & omnis generis opes, & copias tuas, & filiam dignam *ſanè* quam ſibi quis adquirat, in manus tradideris, feciſti ut apud omnes homines conſtet, eum me eſſe, qui nec in hoſpites impius eſſe velim, nec pecuniæ cauſâ injuſtus, nec in ſervandis pactis, quod me quidem volente ſit, fallax. Igitur hujus ego tibi, ſat ſcito, donec vir juſtus ero, &, talis quòd eſſe videar, laudem ab hominibus conſequar, nunquam obliviſcar; ſed omnibus te rebus honeſtis *boniſque* viciſſim ornare conabor. Neque verendum eſt tibi, inquit, filiam quod adtinet, nè viro ſis cariturus, qui hâc dignus ſit: nam multi mihi præſtantéſque ſunt amici, quorum quiſquis *tandem* hanc duxerit, an tantas ſanè habiturus ſit pecunias, quantas tu largiris, vel etiam alias eis multò plures, dicere nequeo: te verò certò ſcire volo, eſſe quoſdam inter eos, qui ob pecunias quas tu largiris, nè tantillo quidem magìs te ſint admiraturi: me autem hoc tempore ſuſpiciunt *beatúmque prædicant*, & omnes deos precantur, ut iis aliquando demonſtrare liceat, ſe quoque nihilo minùs quàm me,

ἧττον ἐμοῦ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις οὐδέποτ' ἂν ὑφεῖντο ζῶντες, εἰ μὴ θεὸς βλάπτοι· ἀντὶ δ' ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς ὅτι οὐδ' ἂν τὰ Σύρων, πρὸς τοῖς σοῖς, καὶ Ἀσσυρίων πάντα προέλοιντο· τοιούτους ἄνδρας εὖ ἴσθι ἐνταῦθα καθημένους. Καὶ ὁ Γωβρύας ἐπιγελάσας, Πρὸς θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, δεῖξόν μοι ποῦ οὗτοί εἰσιν, ἵνα σε τούτων τινὰ αἰτήσωμαι παῖδά μοι γενέσθαι. Ἀμέλει, ἔφη, οὐδὲν ἐμοῦ σε δεήσει πυνθάνεσθαι, ἀλλ' ἢν σὺν ἡμῖν ἕπῃ, αὐτὸς σὺ ἕξεις καὶ ἄλλῳ δεικνύναι αὐτῶν ἕκαστον.

Τοσαῦτα δ' εἰπὼν δεξιάν τ' ἔλαβε τοῦ Γωβρύα, καὶ ἀναστὰς ἐξῄει, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας ἐξήγαγε· καὶ πολλὰ δεομένου τοῦ Γωβρύα ἔνδον δειπνεῖν, οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδείπνει, καὶ τὸν Γωβρύαν σύνδειπνον [1] παρέλαβεν. Ἐπὶ στιβάδος δὲ κατακλιθεὶς ἤρετο αὐτὸν ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα,

fideles amicis eſſe, hoſtibus nunquam ceſſuros, dum vitâ fruuntur, niſi numen obſtet: virtuti verò & exiſtimationi bonæ, nè Syrorum quidem & Aſſyriorum omnia bona, tuis addita, prætulerint: tales viros certò ſcias hìc jam conſediſſe. Hìc cùm adriſiſſet Gobryas, Per deos immortales, inquit, indica mihi, Cyre, ubinam illi ſint, quò petam ut mihi per te liceat horum aliquem ſumere generum. Nihil profectò, ait *Cyrus*, opus fuerit ex me ſciſcitari, ſed ſi nos ſequaris, poteris ipſemet etiam alteri quemlibet horum oſtendere.

Hæc loquutus, Gobryæ dextram prehendit, & ſurgens abiit, ſuóſque omnes eduxit: cúmque multùm *eum* Gobryas rogâſſet, intus utì cœnaret, noluit; ſed in caſtris cœnavit, & Gobryam ſibi in cœnâ ſocium adhibuit. Cùm autem ſuper toro herbarum frondiúmque diſcubuiſſet, ſic eum interrogavit, Dic mihi, Gobrya,

1 Παρέλαβεν. Ἐπὶ &c.] Ità locum hunc MS. Bodl. omnéſque melioris notæ editiones rectè exhibent. In *Aldinâ* verò & *Florent.* omnia mirè perturbata, depravatáque ſic leguntur. — παρέλαβε. μέγιστον δ' αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι τὸ ἐν τῇ στρατείᾳ ὄντας, τῶν εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόντων μηδενὸς οἴεσθαι δεῖν πλείω παρατίθεσθαι, ἐπὶ στιβάδος &c. Voces autem iſtas, μέγιστον δὲ &c. uſque ad ἐπὶ στιβάδος, locum non ſuum occupâſſe, apertius eſt quàm ut probatione careat.

πότερον οἴει εἶναί σοι πλείω ἢ ἡμῶν ἑκάστῳ στρώματα; Καὶ ὃς εἶπεν, Ὑμῖν νὴ τὸν Δί' εὖ οἶδ' ὅτι στρώματα πλείω ἐστὶ καὶ κλίναι, καὶ οἰκία γε πολλῷ μείζων ἡ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς· οἵ γε οἰκίᾳ μὲν χρῆσθε γῇ τε καὶ οὐρανῷ, κλίναι δ' ὑμῖν εἰσιν ὁπόσαι γένοιντ' ἂν εὐναὶ ἐπὶ γῆς· στρώματα δὲ νομίζετε οὐχ ὁπόσα πρόβατα φύει ἔρια, ἀλλ' ὁπόσα φρύγανα ὄρη τε καὶ πεδία ἀνίησι. Τότε μὲν δὴ πρῶτον ὁ Γωβρύας συνδειπνῶν αὐτοῖς, ὁρῶν τὴν φαυλότητα τῶν παρατιθεμένων βρωμάτων, πολὺ [1] σφᾶς ἐνόμιζεν εἶναι ἐλευθεριωτέρους αὐτῶν. [2] Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων· (ἐπ' οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ

inquit, utrùm existimas plura tibi esse stramenta, quàm cuique nostrûm? Et ille, Vobis profectò, inquit, plura sunt tum stragula, tum lecti; & domus sanè vestra longè amplior est, quàm mea; quibus terra quidem & cœlum domûs usum præbent; tot vobis etiam lecti sunt, quot supra terram cubilia: prætereà non quas pecus gerit lanas, pro stragulis habetis, sed quæcunque virgulta tum montes tum campi submittunt. Ac Gobryas quidem tunc primùm apud eos cœnans, cùm ciborum qui adponerentur vilitatem cerneret, se suósque multò liberaliùs illis degere judicavit. At postquam eorum in vescendo moderationem animadverterat; (in nullo enim neque cibo neque potu, Persa, *disciplinâ patriâ* li-

1 Σφᾶς ἐνόμιζεν &c.] Locum hunc sic reddit Leunclavius: *multò illos liberaliùs suis degere judicavit, eorum in vescendo moderatione considerata. Etenim &c.* Quod nec orationis structura patitur, nec mens Auctoris. Mihi autem, *Philelphum, Gabrielium*, aliósque Interpretes secuto, prius pronomen σφᾶς ad Gobryam ejúsque socios, posterius αὐτῶν ad Cyrum Persásque cæteros referendum, sententiâ ità postulante, videtur.

2 Ἐπεὶ δὲ &c.] Laborat Leunclavius, ut voces istæ in ἐπειδὴ mutentur; útque, sublatâ ante eas πλείᾳ στιγμῇ, connectantur cum superioribus in hunc modum — ἐλευθεριωτέρους αὐτῶν, ἐπειδὴ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων. Nos, pertinacem librorum omnium consensionem secuti, nec interpunctionem loci, nec scripturam mutamus: sed novam hìc periodum instituimus; & ea quæ sequuntur, ἐπ' οὐδενὶ γὰρ βρώματι &c. usque ad κοινὸν καὶ θηλῶδες δοκεῖ εἶναι adstipulante Stephano, parenthesi includenda putamus. Constat quidem nihil in sequentibus reperiri, quod primo huic periodi membro, alteríque illi κατενόησε δὲ αὐτῶν &c. respondeat. Itaque dicendum est, σχῆμα hic ἀνανταπόδοτον occurrere, cujus exempla suprà paulò p. 288. & 324. notavimus.

τῶν πεπαιδευμένων οὔτε ὄμμασιν ἂν ἐκπεπληγμένος καταφανὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ προνοεῖν ἄπερ ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὤν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράττεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι· τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐτοῖς κυνικὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι) ἐνενόησε δὲ αὐτῶν καὶ ὡς ἐπηρώτων ἀλλήλους τοιαῦτα οἷα ἐρωτηθῆναι ἥδιον ἦν ἢ μὴ, [1] καὶ ὡς ἔσκωπτον οἷα σκωφθῆναι ἥδιον ἦν ἢ μή· ἅ, τε ἔπαιζον ὡς πολὺ μὲν ὕβρεως ἀπῆν, πολὺ δὲ τοῦ αἰσχρόν τι ποιεῖν, πολὺ δὲ τοῦ χαλεπαίνεσθαι πρὸς ἀλλήλους. Μέγιστον δ' αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι, τὸ ἐν στρατείᾳ ὄντας τῶν εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόντων μηδενὸς οἴεσθαι δεῖν πλείω παρα-

beraliter institutus, *sic* vel oculis commotus manifestò deprehensus fuerit, vel rapacitate, vel animo, minùs ut *rerum suarum* providus sit, quàm si cibo capiendo non intentus esset: sed ut homines equestres, propterea quòd in equis non perturbantur, inter equitandum & cernere, & audire, & dicere possunt quod oportet; ità & illi par esse censent, ut prudentes se ac moderatos in vescendo palàm præbeant; ac prorsùs caninum belluinúmque ducunt, à cibis & potu commoveri) atque secum reputaverat etiam eos de rebus ejusmodi se mutuò interrogare, de quibus jucundius esset interrogari quàm non *interrogari*, & salsè quædam dicere, quibus perstringi jucundius esset quàm non *perstringi*; quæque jocarentur, à contumeliâ longè abesse, longè ab actione quâvis turpi, longè *demum* à mutuâ animorum irritatione: *his igitur consideratis, mutatâ tandem sententiâ, Persas se suisque liberaliùs degere putabat*. Maximum verò ei visum est, quod cùm in expeditione essent, nemini eorum qui periculum idem adibant, plura putarent

1 Καὶ ὡς ἐπηρώτων &c.] De interrogationibus his jocisque eleganter differit *Plutarchus* Sympos. lib. 2. προβλ. α'.

τίθεσθαι, ἀλλὰ τοῦτο νομίζειν μεγίστην εὐωχίαν εἶναι, τοὺς συμμάχεσθαι μέλλοντας ὅτι βελτίστους παρασκευάζειν. Ἡνίκα δὲ ὁ Γωβρύας εἰς οἶκον ἀπιὼν ἀνίστατο, εἰπεῖν λέγεται, Οὐκέτι θαυμάζω, ὦ Κῦρε, εἰ ἐκπώματα μὲν καὶ ἱμάτια καὶ χρυσίον ἡμεῖς ὑμῶν πλείονα κεκτήμεθα, αὐτοὶ δ' ἐλάττονος ὑμῶν ἄξιοί ἐσμεν. Ἡμεῖς γὰρ ἐπιμελούμεθα ὅπως ἡμῖν ταῦτα ὡς πλεῖστα ἔσται, ὑμεῖς δέ μοι δοκεῖτε ἐπιμελεῖσθαι ὅπως αὐτοὶ ὡς κράτιστοι ἔσεσθε. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος, Ἄγ', ἔφη, ὦ Γωβρύα, ὅπως πρῲ παρέσῃ ἔχων τοὺς ἱππέας ἐξωπλισμένους, ἵνα καὶ τὴν δύναμίν σου ἴδωμεν, καὶ ἅμα διὰ τῆς σῆς χώρας ἄγῃς ἡμᾶς, ὡς ἂν εἰδῶμεν ἅ τε δεῖ φίλια καὶ πολέμια ἡμᾶς νομίζειν. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἑκάτερος ἐπὶ τὰ προσήκοντα.

Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, παρῆν ὁ Γωβρύας ἔχων τοὺς ἱππέας, καὶ ἡγεῖτο. Ὁ δὲ Κῦρος, ὥσπερ προσήκει ἀνδρὶ ἄρχοντι, οὐ μόνον τῷ πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν προσεῖχε τὸν νοῦν, ἀλλ' ἅμα προϊὼν

adponenda; ſed epulum id lautiſſimum ducerent, ſi eos, quos belli ſocios habituri eſſent, quàm optimos efficerent. Cùm autem Gobryas domum iturus ſurgeret, dixiſſe perhibetur, Non ampliùs, Cyre, miror nos copiam majorem poculorum, & veſtium, & auri poſſidere, quàm vos; ſed vobis tamen minoris æſtimandos eſſe. Quippe nobis curæ eſt, ut copiâ illorum adfluamus; vos *id* eniti ſtudioſè mihi videmini, ut ipſi ſitis quàm præſtantiſſimi. Hæc cùm dixiſſet *Gobryas*, ſubjecit Cyrus, Age, Gobrya, fac adſis cras manè cum equitibus armatis, ut copias tuas inſpiciamus, ſimúlque per tuam nos regionem ducas, ut ſciamus, quæ pro amicorum, quæ pro hoſtium rebus nos habere oporteat. Et tunc quidem his dictis, uterque ad ſua diſceſſit.

Cùm autem dies illuxiſſet, aderat cum equitibus Gobryas, ac præibat. At Cyrus, velut eum facere par eſt, qui cum imperio ſit, non ſolùm itineri faciendo intentus erat, ſed inter progre-

ἐπεσκοπεῖτο εἴ τι δυνατὸν εἴη τοὺς μὲν πολεμίους ἀσθενεστέρους ποιεῖν, αὐτοὺς δὲ ἰσχυροτέρους. Καλέσας οὖν τὸν Ὑρκάνιον καὶ τὸν Γωβρύαν, (τούτους γὰρ ἐνόμιζε μάλιστα εἰδέναι ὧν αὐτὸς ᾤετο δεῖσθαι μαθεῖν) Εγώ τοι, ἔφη, ἄνδρες φίλοι, οἴομαι, σὺν ὑμῖν ὡς πιστοῖς βουλευόμενος περὶ τοῦ πολέμου τοῦδε, οὐκ ἂν ἐξαμαρτάνειν· ὁρῶ γὰρ ὑμῖν ἔτι μᾶλλον, ἢ ἐμοί, σκεπτέον ὄν, ὅπως ὁ Ασσύριος ἡμῶν μὴ ἐπικρατήσῃ. Εμοὶ μὲν γὰρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέντι ἐστὶν ἴσως καὶ ἄλλη ἀποστροφή· ὑμῖν δὲ, εἰ οὗτος ἐπικρατήσῃ, ὁρῶ ἅπαντα τὰ ὄντα ἀλλότρια γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ἐμοὶ μὲν πολέμιός ἐστιν, οὐκ ἐμὲ μισῶν, ἀλλ᾽ οἰόμενος ἀσύμφορον εἶναι αὑτῷ, ἡμᾶς μεγάλους εἶναι· καὶ στρατεύει διὰ τοῦτο ἐφ᾽ ἡμᾶς· ὑμᾶς δὲ καὶ μισεῖ, καὶ ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ᾽ ὑμῶν. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρινάσθην ἀμφότεροι, καὶ τὰ αὐτὰ περαίνειν [1] ὅτι μέλοι, ὡς ταῦτα εἰδόσι, σφίσι, καὶ μέλον αὐτοῖς ἰσχυρῶς, ὅπῃ τὰ νῦν παρόντα ἀποβήσοιτο.

diendum considerabat, fierine aliquâ ratione posset, ut hostes imbecilliores redderentur, ipsi firmiores. Itaque arcessito Hyrcanio & Gobryâ, (hos enim in primis ea scire putabat, quibus sibi cognitis opus esse existimabat) Equidem arbitror, inquit, amici, me, si cum vobis, fidis *sociis*, de hoc bello consultem, nequaquam erraturum: vobis enim magìs etiam cogitandum esse video, quàm mihi, nè superior nobis evadat Assyrius. Nam mihi, inquit, in his si frustrà fuero, fortassis aliud non deerit perfugium; à vobis autem, si superior hic evaserit, omnia quæ possidetis alienatum iri video. Etenim meus hostis est, non quòd me oderit, sed quòd sibi non expedire arbitratur, nos magnos esse; eáque *una* causa est, cur bellum nobis faciat: at vos & odit, & adfectum se à vobis injuriâ ducit. Ad hæc respondit uterque, & sibi curæ esse eadem exequi, utpote qui scirent illa *quæ Cyrus dicebat*, & soliciti etiam essent, quis rerum præsentium futurus sit exitus.

1 Οτι μέλοι &c.] Editiones *Leunclav. Ald.* & *Florent.* dant μέλει. quam lectionem *Camerarius* & *Gabrielius* in loco convertendo secuti sunt. Ex plurium verò exemplarium consensu à se substitutum fuisse μέλοι testatur Stephanus; quibus sanè accedunt MS. Bodl. &

Ἐνταῦθα δὴ ἤρχετο ὧδε, Λέξατέ μοι, ἔφη, ὑμᾶς μόνους ἐνόμιζε πολεμικῶς ἔχειν ὁ Ἀσσύριος πρὸς ἑαυτόν; ἢ ἐπίστασθε καὶ ἄλλον τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὑρκάνιος, πολεμιώτατοι μέν εἰσιν αὐτῷ Καδούσιοι, ἔθνος μάλα πολὺ καὶ ἄλκιμον· Σάκαι γε μὴν, ὅμοροι ἡμῖν, οἳ πολλὰ κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου· ἐπειρᾶτο γὰρ καὶ ἐκείνους, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς, καταστρέψασθαι. Οὐκοῦν οἴεσθε, ἔφη, νῦν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ἡδέως ἂν ἐπιβῆναι σὺν ἡμῖν τῷ Ἀσσυρίῳ; Ἔφασαν, καὶ σφόδρα γε, εἴπῃ δύναιντο συμμίξαι. Τί δ' ἐν μέσῳ, ἔφη, ἐστὶ τοῦ συμμίξαι; Ἀσσύριοι, ἔφασαν, τὸ αὐτὸ ἔθνος δι' οὗπερ νῦν πορεύῃ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Κῦρος, Τί γάρ; ἔφη, ὦ Γωβρύα, οὐ σὺ τοῦ νεανίσκου τούτου, ὃς νῦν εἰς τὴν βασιλείαν καθέστηκεν, ὑπερηφανίαν πολλήν τινα τοῦ τρόπου κατηγορεῖς; Τοιαῦτα γάρ, οἶμαι, ἔφη ὁ Γωβρύας, ἔπαθον ὑπ' αὐτοῦ. Πό-

Ibi tum sic orsus est *dicere*, Velim mihi significetis, ait, an vos solos Assyrius existimârit esse hostili in eum animo? an alium quendam infestum ei novistis? Imò, inquit Hyrcanius, infestissimi profectò ei sunt Cadusii, gens magna admodùm & robusta: Sacæ porrò, nobis finitimi, qui multis ab Assyrio incommodis adfecti sunt; nam & illos, æquè ac nos, conatus est in potestatem suam redigere. Ergò existimatis, ait, jam libenter hos utrosque nobiscum invasuros Assyrium? Imò etiam acriter, inquiunt, si quo modo se nobiscum conjungere possent. At quid obstat, ait, quo minùs *se nobis* conjungant? *Nimirum* Assyrii, dixêre, ea ipsa gens, per quam nunc iter facis. Cùm hæc audîsset Cyrus, Quid enim? inquit, Gobrya, nonne tu adolescentem hunc, qui modò regno potitur, gravis cujusdam arrogantiæ superbiæque accusas? Talem nempe eum, ait Gobryas, expertus sum. Utrùm

& Edit. *Eton.* Hæc autem posteriori etiam loco *μέλοι* exhibet ante *αὐτοῖς*, quod haud minùs forsan aptum est, quàm *μέλον* illud à cæteris editionibus omnibus & MSto Bodl. repræsentatum. Locus nonnihil obscuritatis habet; sed germanus Stephano sensus videtur: *Responderunt & sibi curæ esse eadem exequi, utpote qui scirent illa quæ Cyrus dicebat, & soliciti etiam essent, quò res præsentes evasuræ forent.*

τέρα δῆτα, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς σὲ μόνον ἐγένετο τοιοῦτος, ἢ καὶ εἰς ἄλλους τινάς; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ εἰς ἄλλους πολλούς. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας οἷα ὑβρίζει, τί δεῖ λέγειν; ἑνὸς δ' ἀνδρὸς πολὺ δυνατωτέρου ἢ ἐγὼ υἱόν, [1] καὶ ἐκείνου ἑταῖρον ὄντα, ὥσπερ τὸν ἐμόν, συμπίνοντα παρ' ἑαυτῷ συλλαβὼν ἐξέτεμεν, ὡς μέν τινες ἔφασαν, ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἐπήνεσεν αὐτὸν ὡς καλὸς εἴη, καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλουσαν αὐτῷ γυναῖκα ἔσεσθαι· ὡς δ' οὗτος νῦν λέγει, ὅτι ἐπείρασεν αὐτοῦ τὴν παλλακίδα. Καὶ νῦν οὗτος εὐνοῦχος μέν ἐστι, τὴν δὲ ἀρχὴν ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐτελεύτησεν. Οὐκοῦν, ἔφη, οἴει ἂν καὶ τοῦτον ἡμᾶς ἰδεῖν ἡδέως, εἰ οἴοιτο αὐτῷ βοηθοὺς ἂν γενέσθαι; Εὖ μὲν οὖν οἶδα, ἔφη ὁ Γωβρύας· ἀλλ' ἰδεῖν τοι αὐτὸν χαλεπόν ἐστιν, ὦ Κῦρε. Πῶς; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι εἰ μέλλοι τις ἐκείνῳ συμμίξειν, παρ' αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι. Τί οὖν, ἔφη, τοῦτο χαλεπόν; Ὅτι

tandem, inquit Cyrus, in te ſolum ſe talem præbuit, an etiam erga quoſdam alios? Profectò, inquit Gobryas, erga multos etiam alios. At quibus contumeliis imbecilliores adficiat, quid adtinet dicere? etiam viri cujuſdam longè me potentioris filium, qui etiam illius ſodalis, ſicut meus filius, erat, compotantem apud ſe comprehendit & caſtravit, *idque* propterea, quemadmodùm nonnulli adfirmârunt, quòd ipſius concubina eum à formæ præſtantiâ laudaverat, eámque beatam dixerat, quæ ejus eſſet uxor futura; ut autem iſte nunc ait, quòd ejus concubinæ pudicitiam tentâſſet. Ille quidem jam eunuchus eſt, &, patre mortuo, imperium obtinet. Ergò, inquit *Cyrus*, exiſtimas hunc quoque nos libenter conſpecturum, ſi *nos* arbitraretur opem ſibi laturos? *Id* quidem certè ſat ſcio, ait Gobryas: verùm difficile, Cyre, eſt, ejus in conſpectùm venire. Quid ità? inquit Cyrus. Quia ſi quis cum eo conjungere ſe velit, *eum* neceſſe eſt præter ipſam Babylonem tranſire. Quid hoc tandem, ait *Cyrus* difficultatis habet? Quia

1 Καὶ ἐκείνου ἑταῖρον &c.] Conſentiunt hic omnia, quæ videre licuit, exemplaria. Itaque fruſtrà eſt Leunclavius, qui vocibus, ἐκ νέου, locum inter καὶ & ἐκείνου tribuendum putaret.

νὴ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδα ἐξελθοῦσαν δύναμιν αὐτόθεν πολλαπλασίαν ἧς σὺ νῦν ἔχεις· εὖ δ' ἴσθι ὅτι διὰ ταῦτα ἧττόν σοι νῦν, ἢ τὸ πρόσθεν, οἱ Ἀσσύριοι καὶ τὰ ὅπλα ἀποφέρουσι, καὶ τοὺς ἵππους ἀπάγουσιν, ὅτι τοῖς ἰδοῦσιν αὐτὴν ὀλίγη ἔδοξεν ἡ σὴ δύναμις· καὶ οὗτος ὁ λόγος πολὺς ἤδη ἐνέσπαρται· δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, βέλτιον εἶναι φυλαττομένους πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύου τοιαῦτα, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε· Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Γωβρύα, λέγειν, κελεύων ὡς ἀσφαλέστατα τὰς πορείας ποιεῖσθαι. Ἐγὼ γοῦν σκοπῶν οὐ δύναμαι ἐννοῆσαι ἀσφαλεστέραν οὐδεμίαν πορείαν ἡμῖν τῆς πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα πορείας ἰέναι, εἰ ἐκεῖ τῶν πολεμίων ἐστὶ τὸ κράτιστον. Πολλοὶ μὲν γάρ εἰσιν, ὡς σὺ φῄς· εἰ δὲ καὶ θαρρήσουσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγώ φημι, ἔσονται. Μὴ ὁρῶντες μὲν οὖν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰόμενοι ἀφανεῖς εἶναι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνους, σάφ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι τοῦ μὲν φόβου ἀπαλλάξονται, ὃς αὐτοῖς ἐγίγνετο, θάρσος δὲ ἐμφύσεται

profectò, inquit Gobryas, scio copias ex eâ multò his, quas tu nunc habes, majores prodiisse: atque *adeò* certò scias *velim*, hanc ipsam ob causam minùs Assyrios ad te nunc & arma adferre, & equos adducere, quàm anteà, quòd exercitus tuus exiguus esse visus sit iis, qui eum conspexerunt; & iste *quidem* jam increbuit rumor: mihíque *adeò* consultius esse videtur, ut cautè proficiscamur.

Hujusmodi *quædam* cùm ex Gobryâ Cyrus audîsset, ei sic respondit; Rectè, Gobrya, mihi dicere videris, qui *nos* de itinere quàm tutissimè faciendo moneas. Mihi verò *negotium hoc* consideranti nulla tutior itineris faciendi ratio ad animum accidit, quàm si ipsam ad Babylonem tendamus; si *quidem* ibi robur hostium maximum est. Nam multos isthic esse asseris ipse: & si fidentibus quoque sint animis, etiam terribiles nobis erunt, ut equidem arbitror. Et quidem si nusquam nos conspiciant, sed nos, propterea quòd eos metuamus, delitescere existiment, certò futurum scias, inquit, ut metu liberentur, quem conceperunt, próque hoc tanto

παρ' ἡμῖν πλείονας εὑρήσεις τοὺς θέλοντας μάχεσθαι ἢ παρ' ἐκείνοις. Ὡς δ' ἔτι μᾶλλον θαῤῥῇς, καὶ τόδε κατανόησον· οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι πολὺ μὲν ἐλάττονές εἰσι νῦν, ἢ πρὶν ἡττηθῆναι ὑφ' ἡμῶν, πολὺ δὲ ἐλάττονες, ἢ ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ [1] μείζονες νῦν, ἐπεὶ ἐνικήσαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγγύεσθε· μὴ γὰρ ἔτι ἀτίμαζε μηδὲ τοὺς σοὺς, ἐπεὶ σὺν ἡμῖν εἰσι· σὺν γὰρ τοῖς νικῶσι σάφ' ἴσθι, ὦ Γωβρύα, θαῤῥοῦντες καὶ οἱ ἀκόλουθοι ἕπονται. Μὴ λανθανέτω δέ σε μηδὲ τοῦτ', ἔφη, ὅτι ἔξεστι μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν ἰδεῖν ἡμᾶς· γοργότεροι δ', σάφ' ἴσθι, οὐδαμῶς ἂν αὐτοῖς φανείημεν, ἢ ἰόντες ἐπ' ἐκείνους. Ὡς οὖν ἐμοῦ ταῦτα γιγνώσκοντος, ἄγε ἡμᾶς εὐθὺ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος.

Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι, τεταρταῖοι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς Γοβρύου

multò plures apud nos invenies, qui pugnare velint, quàm apud illos. Ut verò etiam fidentiori ſis animo, hoc quoque *tecum* cogita: ſunt nempe hoſtes jam multò etiam minores, quàm eſſent, antequam à nobis fuêre victi; multò etiam minores, quàm cùm aufugerunt: nos autem & majores nunc ſumus, cùm vicerimus; & firmiores, cùm nobis voſmet adjunxeritis: noli enim nè tuos quidem jam aſpernari, quando nobiſcum ſunt; nam cum victoribus certò ſcire debes, Gobrya, etiam eos, qui ſequuntur exercitum, fidentibus animis pergere. Nè id quidem te lateat, inquit, poſſe hoſtes hoc etiam tempore nos videre: ſed terrorem eis majorem conſpecti nequaquam incutiemus, quàm ſi adverſùs ipſos progrediamur. Cùm igitur hæc mea ſit ſententia, Babylonem nos rectà ducito.

Itaque ſic pergentes, die quarto ad fines agri Gobryæ perve-

mo non videt aliorſum, atque Cyri voluit oratio, ſpectare.

1 *Μείζονες νῦν* &c.] Sic in libris omnibus ferè hactenùs editis legitur. Verùm MS. Bodl. additâ quâdam clauſulâ, dat: *ἡμεῖς δὲ καὶ μείζονες νῦν ἢ πρὶν, ἐπεὶ νενικήκαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ εὐτυχήκαμεν· καὶ πλείονες δὲ, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε.* Hanc lectionem, margini editionis ſuæ adſcriptam, in loco convertendo, ſecutus eſt Leunclavius: eáque haud ſanè diſplicet.

χώρας ἐγγύοντο. Ὡς δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, κατέστησε λαβὼν ἐν τάξει μεθ' ἑαυτοῦ τούς τε πεζοὺς καὶ τῶν ἱππέων ὅσους ἐδόκει αὐτῷ καλῶς ἔχειν· τοὺς δ' ἄλλους ἱππέας ἀφῆκε καταθεῖν, καὶ ἐκέλευσε τοὺς μὲν ὅπλα ἔχοντας κατακαίνειν, τοὺς δ' ἄλλους καὶ πρόβατα, ὅσα ἂν λάβωσιν, ἄγειν πρὸς αὐτόν. Ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς Πέρσας συγκαταθεῖν· καὶ ἧκον πολλοὶ μὲν αὐτῶν κατακεκυλισμένοι ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ δὲ καὶ λείαν πλείστην ἄγοντες. Ὡς δὲ παρῆν ἡ λεία, συγκαλέσας τούς τε τῶν Μήδων ἄρχοντας καὶ τῶν Ὑρκανίων, καὶ τοὺς ὁμοτίμους, ἔλεξεν ὧδε· Ἄνδρες φίλοι, ἐξένισεν ἡμᾶς ἅπαντας πολλοῖς ἀγαθοῖς ὁ Γωβρύας. Εἰ οὖν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξελόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ [1] ἄλλῃ στρατιᾷ τὰ ἱκανά, δοίημεν τὴν ἄλλην τούτῳ λείαν, ἆρ' ἄν, ἔφη, καλὸν ποιήσαιμεν, τοῦ εὐθὺς φανεροὶ εἶναι ὅτι καὶ τοὺς εὖ ποιοῦντας πειρώμεθα νικᾶν εὖ ποιοῦντες. Ὡς δὲ τοῦτ' ἤκουσαν, πάντες μὲν ἐπῄνουν, πάντες δ'

nerunt. Cúmque *jam* esset in hostico, constitit instructósque apud se retinuit tum pedites tum equites, quot ipsi sufficere viderentur: reliquis equitibus excurrendi potestatem fecit, præcepitque ut armatos occiderent, reliquos cum pecudibus, quascunque cepissent, ad se deducerent. Jussit & Persas cum cæteris excurrere; eorúmque *adeò* multi redierunt qui ex equis decidissent, multi etiam qui prædam amplissimam adducerent. Præda autem cùm adesset, convocatis Medorum Hyrcaniorúmque principibus & Persis qui ὁμότιμοι appellantur, sic eos adloquutus est: Gobryas, amici, nos universos hospitio exceptos liberaliter habuit. Itaque si, postquam diis, inquit, ea quæ in more sunt selegerimus, & reliquo exercitui, quantum satìs erit, prædam aliam huic largiamur, rectè sanè facturi sumus, ut statim constet, conari nos benè *de nobis* promerentes *vicissim* benefaciendo vincere. Hoc ubi audîssent, omnes *id* quidem comprobabant, laudibus celebrabant

1 Ἄλλῃ] Vocem hanc editiones omnes constantissimè servant. At à MSto Bodl. abest, & Leunclavio minùs placet, uti ex notâ ei adfixâ constat: nihil tamen contra cæterorum fidem mutamus. Vide lib. 3. p. 200. not. 2.

ἐνεκωμίαζον· εἷς δὲ καὶ ἔλεξεν ὧδε, Πάνυ, ἔφη, ὦ Κῦρε, τοῦτο ποιήσομεν. Καὶ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γωβρύας πτωχούς τινας νομίζειν ἡμᾶς, ὅτι οὐ δαρεικῶν μεστοὶ ἥκομεν, οὐδ' ἐκ χρυσῶν φιαλῶν πίνομεν· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσαιμεν, γνοίη ἂν, ἔφη, ὅτι ἐλευθερίους εἶναι καὶ ἄνευ χρυσίου ἐστίν. Ιτε δὴ, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν ἀποδόντες τοῖς μάγοις, καὶ ὅσα τῇ στρατιᾷ ἱκανὰ ἐξελόντες, τὰ ἄλλα καλέσαντες τὸν Γωβρύαν δότε αὐτῷ. Οὕτω δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἔδει, τὰ ἄλλα ἔδοσαν τῷ Γωβρύᾳ.

Εκ τούτου δὴ ᾔει πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα, διαταξάμενος ὥσπερ ὅτε ἡ μάχη ἦν. Ως δ' οὐκ ἀντεξῄεσαν οἱ Ασύριοι, ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν προσελάσαντα εἰπεῖν ὅτι εἰ [1] βούλεται ἐξιὼν ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, κἂν αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀμυνεῖ τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κρατοῦσι πείθεσθαι. Ο μὲν δὴ Γωβρύας προσελάσας ἔνθα ἀσφαλὲς ἦν,

omnes: quin & unus hujuſmodi quiddam protulit, Omninò, Cyre, inquit, hoc nobis faciendum eſt. Nam meâ quidem ſententiâ, Gobryas nos mendicos quoſdam eſſe arbitratus eſt, quia daricis onuſti non venimus, nec aureis è pateris bibimus: at ſi hoc fecerimus, agnoverit *ſanè*, poſſe homines etiam abſque auro liberales eſſe. Ite igitur, inquit, atque ubi diis debita magis tradideritis, & quæ exercitui ſuffecerint ſelegeritis, cætera Gobryæ arceſſito date. Quamobrem acceptis illi rebus omnibus quibus opus erat, cætera Gobryæ dederunt.

Secundùm hæc ad ipſam Babylonem progreſſus eſt *Cyrus*, inſtructo exercitu eodem modo, quo *inſtructus* pugnæ tempore fuerat. Cùm verò Aſſyrii contrà non prodirent, Gobryam Cyrus *eis* adequitare & dicere juſſit, etiam ſeipſum cum rege dimicaturum, ſi ille *quidem* egreſſus pro regione dimicare vellet: ſin regionem *ſuam* non defenderet, neceſſariò victoribus parendum *ſciret*. Et Gobryas quidem eò, unde tutò liceret *dicere*, profectus,

1 Βούλεται] *Etonenſis* aliæque editiones minùs rectè βούληται repræſentant. Nos *ed. Steph. Leuncl. Florent. Ald.* magíſque adeò receptam τοῦ εἰ conſtructionem ſecuti ſumus.

ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ αὐτῷ ἐξέπεμψεν ἀποκρινόμενον τοιάδε· Δεσπότης ὁ σὸς λέγει, ὦ Γωβρύα, Οὐχ ὅτι ἀπέκτεινά σε τὸν υἱὸν μεταμέλει μοι, ἀλλ᾽ ὅτι οὐ καὶ σὲ προσαπέκτεινα. Μάχεσθαι δ᾽ ἂν βούλησθε, ἥκετε εἰς τὴν τριακοστὴν ἡμέραν· νῦν δ᾽ ἡμῖν οὔπω σχολή· ἔτι γὰρ παρασκευαζόμεθα. Ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν, Ἀλλὰ μήποτέ σοι λήξειεν αὕτη ἡ μεταμέλεια· δῆλον γὰρ ὅτι ἀνιῶ σε ἐγὼ ἐξ οὗ αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας ἀπήγγειλε τὰ τοῦ Ἀσσυρίου· ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας ταῦτα, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα· καὶ καλέσας τὸν Γωβρύαν, Εἰπέ μοι, ἔφη, οὐκ ἔλεγες μέντοι σὺ ὅτι τὸν ἐκτμηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου οἴει ἂν σὺν ἡμῖν γενέσθαι; Εὖ μέντοι, ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ἤδη ἔγωγε καὶ ἐκεῖνος ἐπαρρησιασάμεθα πρὸς ἀλλήλους. Ὁπότε οὖν καλῶς σοι δοκεῖ ἔχειν, πρόσιθι πρὸς αὐτόν· καὶ πρῶτον μὲν οὕτω ποίει, [1] ὅπως

hæc dixit: is verò quendam prodire jussit, qui in hunc ferè modum responderet: Sic ait dominus tuus, Gobrya, Non me pœnitet, quod filium tuum interfeci, sed quod præter ipsum non etiam te occiderim. Quòd si pugnare velitis, ad diem *ab hoc* trigesimum venite: nunc nobis haud vacat; jam enim adparatui *bellico* damus operam. Gobryas autem ait, Utinam nullus tibi sit unquam hujusce rei pœnitentiam agendi finis: manifestum enim est, te ab illo tempore, quo ejus te pœnitentia cepit, à me cruciari. Itaque Gobryas Assyrii responsa ad Cyrum referebat; quæ cùm hic audîsset, copias abduxit; & arcessito Gobryâ, Dic mihi, ait, annon tu aiebas existimare te futurum, ut ille castratus ab Assyrio nobiscum se conjungeret? Equidem *hoc*, ait, certò mihi persuasum habeo: nam multa jam *pridem* nos inter nos liberè colloquuti sumus. Quando igitur, *inquit Cyrus*, commodum tibi videtur, eum accedito; ac primùm quidem sic facito, quemadmodùm

1 Ὅπως ἂν αὐτὸς &c.] Ità ex MSto Bodl. mutatâ tantùm pronominis specie, locum hunc restituimus; cùm in eo legatur ὅπως ἂν οὗτος λέγῃ· ἐπειδὰν &c. Editi vulgò dant ποίει, ὅπως ἂν αὐτοὶ ὅ, τι ἂν λέγῃ εἰδῆτε· ἐπειδὰν &c. quæ lectio sonat, *facite ut intelligatis quidquid dicat.* Hanc tamen sententiam Leunclavius cùm concoquere non poterat, eam, quam damus, lectionem, in loco vertendo expressit, & editionis suæ margini adscripsit.

ἂν αὐτὸς λέγῃ· ἐπειδὰν δὲ συγγένῃ αὐτῷ, ἐὰν μὲν γνῷς αὐτὸν φίλον ἡμῖν βουλόμενον εἶναι, τοῦτ' [1] ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι, ὅπως λάθῃ φίλος ὢν ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν ἄλλως πως [2] πλεῖστα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι· οὔτ' ἂν ἐχθροὺς πλείω τις βλάψειεν ἄλλως πως, ἢ φίλος δοκῶν εἶναι. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδ' ὅτι κἂν πρίαιτο Γαδάτας τὸ μέγα τι ποιῆσαι κακὸν τὸν νῦν βασιλέα Ἀσσυρίων· ἀλλ' ὅ, τι ἂν δύναιτο, τοῦτο καὶ ἡμᾶς δεῖ σκοπεῖν. Λέγε δή μοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς τοῦτο τὸ φρούριον τὸ πρὸ τῆς χώρας, ὅ φατε Ὑρκανίοις τε καὶ Σάκαις [3] ἐπιτετειχίσθαι, τῇδε τῇ

ille tibi ſignificabit: ubi verò in congreſſum ejus veneris, ſi quidem animadvertes eum nobis amicum eſſe velle, hoc ſanè moliendum erit, ut clam ſit, eum nobis amicum eſſe: nec enim aliquis in bello amicos ullâ ratione aliâ pluribus beneficiis adfecerit, quàm ſi hoſtis eſſe putetur; nec inimicos ullâ ratione aliâ pluribus quis adfecerit detrimentis, quàm ſi amicus eſſe videatur. Novi equidem, ait Gobryas, id vel emturum Gadatam, ut magno aliquo malo regem hunc Aſſyriorum adficere poſſet: ſed nobis etiam conſiderandum eſt, quid poſſit. Dic igitur, ait Cyrus, an in caſtellum hoc, quod eſt ante regionem hanc, quod *ipſi* dicitis contra Hyrcanios & Sacas excitatis muris munitum eſſe, ut belli

1 Ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι]. Ab omnibus ferè libris abeſt illud χρή. quod tamen nos, editionem *Etonenſem* ſecuti, addendum putavimus. Rectè enim obſervat Stephanus, infinitivum ſolum ſtare hìc non poſſe, niſi pro imperativo poſitum, priſco more, dicamus. Sed cùm imperativi πρόσιθι & ποίει præcedant, cur in eâdem periodo infinitivum pro imperativo ſubjunxiſſet? Certè hoc mihi (verba ſunt Stephani) non fit veriſimile: quare aut imperativum ex illo infinitivo nobis eſſe faciendum, aut particulam δεῖ vel χρὴ addendam cenſuerim; ut ſit τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, vel τοῦτο ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι. Illi ſanè ſcribendi modo favet MS. Bodl. in quo legitur τοῦτο δὴ μηχανᾶσθαι.

2 Πλεῖστα] MS. Bodl. dat πλείω. quod magìs probat Muretus. Perperam. Nam uſitata ſcriptoribus Atticis eſt iſta graduum permutatio. Οὐκοῦν αὖ ὁ τὰ δίκαια ποιεῖν λέγων λυσιτελεῖν, φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν — ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος, i. e. *longè potentior*. Plat. de *Rep.* lib. 9. p. 589. *edit. Steph.* Alia exempla profert Budæus Comm. L. G. p. 1051. Vide quæ notavimus p. 243.

3 Ἐπιτετειχίσθαι, τῇδε &c.] Locum hunc interpunctionis vitio laborantem ſic ſanavimus: cùm priùs ſcriberetur — ἐπιτετειχίσθαι τῇδε τῇ χώρᾳ, πρόβολον &c. Sed dativus iſte, χώρᾳ, cum comitantibus particulis, ad πρόβολον, non ad ἐπιτετειχίσθαι, referendus eſt. Conſtat hoc tum ex loci ſententiâ, tum ex eâdem loquendi formulâ infrà paulò occurrenti; ὅπως ἑαυτοῖς μὴ πρόβολος εἴη πολεμίοις, τοῖς &c.

χώρα πρόσβολον εἶναι τοῦ πολέμου, ἆρ' ἂν οἴει, ἔφη, ὑπὸ τοῦ φρουράρχου παρεθῆναι τὸν εὐνοῦχον ἐλθόντα σὺν δυνάμει; Σαφῶς γε, ἔφη ὁ Γωβρύας, εἴπερ ἀνύποπτος ὤν, ὥσπερ νῦν ἐστιν, ἀφίκοιτο πρὸς αὐτόν. [1] Οὐκοῦν, ἔφη, ἀνυποπτότατος ἂν εἴη, εἰ προσβάλοιμι ἐγὼ πρὸς τὰ χωρία αὐτοῦ, ὡς λαβεῖν βουλόμενος, ἀπομάχοιτο δ' ἐκεῖνος ἀνὰ κράτος· καὶ λάβοιμι μέν τι αὐτοῦ ἐγώ, ἀντιλάβοι δὲ κἀκεῖνος ἡμῶν ἢ ἄλλους τινὰς, ἢ καὶ ἀγγέλους πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τούτους οὕς φατε πολεμίους τῷ Ἀσσυρίῳ εἶναι· καὶ οἱ μὲν ληφθέντες λέγοιεν ὅτι [2] ἐπὶ στράτευμα ἀπέρχονται, καὶ κλίμακας ὡς τὸ φρούριον ἄγοντες· ὁ δὲ εὐνοῦχος ἀκούσας προσποιήσαιτο, προαγγεῖλαι βουλόμενος ταῦτα, παρεῖναι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Οὕτω μὲν γιγνομένων σαφῶς οἶδα ὅτι παρείη ἂν αὐτὸν, καὶ

tempore propugnaculo huic regioni sit; *in hoc*, inquit, *castellum* existimas admissum iri à præsidii præfecto eunuchum illum, si cum copiis accedat? Prorsùs, inquit Gobryas, si quidem haud suspectus, utì nunc est, ad eum veniat. Ergo, ait *Cyrus*, quàm minimè suspectus fuerit, si ego castella ipsius adoriar, tanquam ea capere velim, & ille totis viribus defendat: & capiam ego quiddam, quod ipsius sit, ille contrà vel quosdam alios nostrûm capiat, vel etiam nuntios eos qui mittentur à me ad illos, quos regi Assyriorum infestos esse dicitis: *ex his* qui capti fuerint, ad exercitum se proficisci dicant, ut scalas ad castellum *illud* deportent; eunuchus autem, his auditis, adesse se simulet, velut hæc indicaturum. Et Gobryas, Si res ità geratur, ait, certò scio recepturum eum, atque

1 Οὐκοῦν, ἔφη, &c.] Mavult Stephanus hunc locum & sequentem interrogativè legere. Cui adsentior.

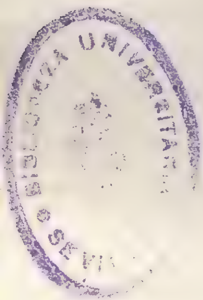
2 Ἐπὶ στράτευμα &c.] Muretus unicâ voce legendum censet ἐπιστράτευμα, & paulò post, ἄξοντες, pro ἄγοντες. ut sit sensus, *proficisci se ad supplementum exercitûs à Sacis & Hyrcaniis adducendum, scalas* &c. Mihi verò illud ἐπιστράτευμα haud probi commatis esse videtur. Monendus tamen est lector, aliam scripturam edit. *Flor.* & *Ald.* præ se ferre, nimirum hanc: καὶ κλίμακας ὥσπερεὶ τὸ φρούριον ἄξοντες. Sed magìs mihi placet lectio vulgò recepta, quam MS. etiam Bodl. confirmat: in quo tamen ἄξοντες, non ἄγοντες, legitur. Loci autem sententiam satìs explicant illa, quæ mox sequuntur, verba: τοὺς μὲν εἴασεν ὁ Γαδάτας διαφεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν. p. 351.

δέοιτό γ' ἂν αὐτοῦ μένειν ἔστε σὺ ἀπέλθῃς. Οὐκοῦν ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴγε ἅπαξ εἰσέλθοι, δύναιτ' ἂν ἡμῖν ὑποχείριον ποιῆσαι τὸ χωρίον; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, τὰ μὲν ἔνδον ἐκείνου συμπαρασκευάζοντος, τὰ δ' ἔξωθεν σοῦ ἰσχυρότερα προσάγοντος. Ἴθι οὖν, ἔφη· καὶ πειρῶ, ταῦτα διδάξας καὶ διαπραξάμενος, παρεῖναι· πιστὰ δὲ αὐτῷ οὐκ ἂν μείζω οὔτε εἴποις ἂν οὔτε δείξαις ὧν αὐτὸς σὺ τυγχάνεις παρ' ἡμῶν εἰληφώς.

Ἐκ τούτου ᾤχετο μὲν ὁ Γωβρύας· ἄσμενος δὲ ἰδὼν αὐτὸν ὁ εὐνοῦχος, συνωμολόγει τε πάντα καὶ συνέθετο ἃ ἔδει. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα δοκοίη ἰσχυρῶς τῷ εὐνούχῳ ἔχειν τὰ ἐπισταλέντα, ἐκ τούτου τῇ ὑστεραίᾳ προσέβαλε μὲν ὁ Κῦρος, ἀπεμάχετο δὲ ὁ [1] Γαδάτας· ἦν δὲ καὶ ὃ ἔλαβε χωρίον ὁ Κῦρος, ὁποῖον ἔφη ὁ

etiam rogaturum, ut ſecum maneat, donec tu recedas. Ergo, ait Cyrus, ſi ſemel caſtellum ingrediatur, an noſtram illud in poteſtatem redigere poſſit? Ità videtur, inquit Gobryas, ſiquidem intus ille adparando juvet, ac tu foris impetu vehementiori exercitum admoveas. Ito igitur, inquit Cyrus; & enitere *caſtratum* ut *iſtum* hæc edoceas & re confectâ nobis præſtò ſis: fidem verò neque dederis neque oſtenderis ei majorem illâ quam à nobis ipſe accepiſti.

Secundùm hæc diſceſſit Gobryas: & eum cùm animo gaudenti videret eunuchus, omnibus de rebus *cum eo* conſenſit & pactus eſt ut oportuit. Cúmque renuntiâſſet *Cyro* Gobryas, videri ſibi apud eunuchum *certa jam &* firma eſſe omnia quæ mandâſſet; tum deinde poſtero die Cyrus copias admovebat, Gadatas contrà *pro ſuis* propugnabat: caſtellum autem à Cyro captum, id erat, quod Gadatas

1 Γαδάτας· ἦν καὶ ὃ &c.] In MSto Bodl. & editione *Eton.* deſunt voces iſtæ omnes, quæ inter Γαδάτας & τῶν δὲ ἀγγέλων interjectæ ſunt. At eas exhibent editiones vetuſtæ *Flor.* & *Ald.* quas Stephanus, Leunclavius, aliique hoc in loco ſecuti ſunt. Nobis itaque religio fuit integram ſimul ſententiam expungere, quæ non tot librorum modò teſtimoniis corroborata eſt, ſed & ex ipſo Xenophonte defendi poſſe videatur: ſuprà enim paulò dixerat Cyrus — εἰ προσβάλλοιμι ἐγὼ πρὸς τὰ χωρία αὐτοῦ — καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τι ἐγὼ &c.

Γαδάτας· τῶν δὲ ἀγγέλων οὓς ἔπεμψεν ὁ Κῦρος, προειπὼν οἷ πορεύσοιντο, τοὺς μὲν εἴασεν ὁ Γαδάτας διαφεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν· [1] οὓς δ' ἔλαβε, βασανίζων ἐναντίον πολλῶν, ὡς ἤκουσεν ἐφ' ἃ ἔφασαν πορεύεσθαι, εὐθέως συνεσκευασμένος ὡς ἐξαγγελῶν, τῆς νυκτὸς ἐπορεύετο. Τέλος δὲ πιστευθείς, ὡς βοηθὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ φρούριον· καὶ τέως μὲν συμπαρεσκεύαζεν, ὅ,τι ἐδύνατο τῷ φρουράρχῳ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κῦρος εἰσῆλθε, καταλαμβάνει τὸ χωρίον, συνεργοὺς ποιησάμενος καὶ τοὺς [2] παρὰ Κύρῳ αἰχμαλώτους. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, εὐθὺς Γαδάτας ὁ εὐνοῦχος τὰ ἔνδον καταστήσας ἐξῆλθε πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ τῷ νόμῳ [3] προσκυνήσας, εἶπε, Χαῖρε ὦ Κῦρε. Ἀλλὰ ποιῶ ταῦτ', ἔφη· σὺ γάρ με σὺν τοῖς θεοῖς οὐ κελεύεις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεις χαίρειν. Εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιοῦμαι,

jusserat *oppugnari*: nuntios autem, quos Cyrus miserat, & quò proficisci deberent præmonuerat, alios Gadatas elabi sivit ut copias adducerent, & scalas adferrent; de iis verò quos cepit quæstione in multorum præsentiâ habitâ, cùm audîsset, ad quæ proficisci se dicerent, statim rebus *ad iter* adparatis, tanquam hæc enuntiaturus, noctu profectus est. Tandem cùm ei fides habita esset, velut opem laturus castellum ingreditur: ac primùm quidem unà cum castelli præfecto *omnia* pro viribus adparabat; posteaquam verò Cyrus accessit, castellum *Gadatas* occupat, usus ad hoc etiam captivorum de Cyri copiis operâ. Quod cùm confectum esset, statim Gadatas eunuchus rebus in eo constitutis ad Cyrum egreditur, cúmque eum more adorâsset, Gaudere, inquit, te Cyre jubeo. Gaudeo verò, subjecit *ille*: nam tu cum diis non solùm me jubes, sed etiam cogis gaudere. Nam planè scias, magni me facere,

1 Οὓς δ' ἔλαβε &c.] Libri ferè omnes particulam δὲ inter ὡς & ἤκουσεν importunè positam exhibent: unde impedita exoritur orationis structura. Nos Stephanum libenter secuti sumus; qui eam assentiente, ut testatur ipse, libro veteri, expunxit.

2 Παρὰ Κύρῳ] Muretus legendum censet περὶ Κύρου. Et MS. quidem Bodl. παρὰ τοῦ Κύρου repræsentat. At locum suum teneat, per me licet, vulgata lectio, quam cæteri libri omnes præstant.

3 Προσκυνήσας] Vide lib. 4. p. 284. not. 2.

φίλον τοῦτο τὸ χωρίον τοῖς ἐνθάδε συμμάχοις καταλιπεῖν· σὲ δ᾽, ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Ἀσσύριος παῖδας μὲν, ὡς ἔοικε, τὸ ποιεῖν ἀφείλετο, οὐ μέντοι τόγε φίλους κτᾶσθαι σὲ δύνασθαι ἀπεστέρησεν· ἀλλ᾽ εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς τῷ ἔργῳ τούτῳ φίλους πεποίησαι, οἵ σοι, ἢν δυνώμεθα, πειρασόμεθα μὴ χείρους βοηθοὶ παραστῆναι ἢ εἰ παῖδας ἢ ἐκγόνους ἐκέκτησο. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεξεν·

Ἐν δὲ τούτῳ ὁ Ὑρκάνιος, ἄρτι ᾐσθημένος τὸ γεγενημένον, προσθεῖ τῷ Κύρῳ, καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, εἶπεν, Ὦ μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κῦρε, ὡς πολλήν με τοῖς θεοῖς ποιεῖς χάριν ὀφείλειν, ὅτι σοί με συνήγαγον. Ἴθι νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ λαβὼν τὸ χωρίον οὗπερ ἕνεκά με ἀσπάζῃ, διατίθει αὐτὸ οὕτως, ὡς ἂν τῷ [1] ὑμετέρῳ φύλῳ πλείστου ἄξιον ᾖ, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, μάλιστα δ᾽, ἔφη, Γαδάτᾳ τούτῳ, ὃς ἡμῖν λαβὼν αὐτὸ παραδίδωσι. Τί οὖν;

quod ſociis hìc *noſtris* caſtellum hoc pacatum relinquo: tibi verò, Gadata, inquit, liberorum quidem, utì videtur, procreandorum facultatem ademit Aſſyrius, amicos parandi facultatem non abſtulit: ſed velim tibi perſuadeas, te nos hoc facto *tibimet* amicos feciſſe; qui, ſi poterimus, haudquaquam deteriores in ope tibi ferendâ eſſe conabimur, quàm ſi filios, vel nepotes haberes. Hujuſmodi verba fecit *Cyrus*:

Atque hìc Hyrcanius, qui jam primùm animadverteret quid eſſet geſtum, adcurrit ad Cyrum; prehenſâque ejus dextrâ, inquit, O ingens tu bonum amicis Cyre, quantam ut diis gratiam *modò* debeam effeciſti, quod tibi me conjunxerunt. Jam verò abito, inquit Cyrus, & recepto *in poteſtatem tuam* caſtello, cujus cauſâ me *tantoperè* complecteris, ità res ejus componito, nationi ut veſtræ maximo ſit commodo, & reliquis ſociis, ínque primis, ait, huic Gadatæ, qui captum id nobis tradit. Quid igitur? in-

1 Ὑμετέρῳ φύλῳ] Sic emendavimus, partim ex MSto Bodl. in quo legitur ὑμετέρῳ φίλῳ· partim ex conjecturâ Stephani, qui ſe non dubitare ait, quin vera lectio ſit τῷ ἡμετέρῳ φύλῳ, i. e. *noſtræ nationi.* Addit Stephanus, de hâc lectione Camerarii vetus exemplar & Gabrielium etiam ſibi adſentiri. Falſum hoc quidem: nam Gabrielius vertit, *veſtræ nationi.*

ἔφη ὁ Ὑρκάνιος, ἐπειδὰν Καδούσιοι ἔλθωσι καὶ Σάκαι, καὶ οἱ ἐμοὶ πολῖται, καλέσωμεν καὶ τοῦτον, ἵνα κοινῇ βουλευσώμεθα πάντες, ὅσοις προσήκει, πῶς ἂν συμφορώτατα χρώμεθα τῷ φρουρίῳ; Ταῦτα μὲν οὕτως συνῄνεσε καὶ ὁ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἷς ἔμελε περὶ τοῦ φρουρίου, ἐβουλεύσαντο κοινῇ φυλάττειν οἷσπερ ἀγαθὸν ἦν φίλιον ὄν, ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πολέμου, τοῖς δ' Ἀσσυρίοις ἐπιτετειχισμένον. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολὺ δὴ προθυμότερον καὶ Καδούσιοι συνεστρατεύοντο καὶ Σάκαι καὶ Ὑρκάνιοι· καὶ συνελέγη ἐντεῦθεν στράτευμα, Καδουσίων μὲν, πελτασταὶ εἰς δισμυρίους, καὶ ἱππεῖς εἰς τετρακισχιλίους· Σακῶν δὲ, τοξόται εἰς μυρίους, καὶ ἱπποτοξόται εἰς δισχιλίους· καὶ Ὑρκάνιοι δὲ πεζούς τε ὅσους ἐδύναντο προσεξέπεμψαν, καὶ ἱππέας προσεπλήρωσαν εἰς δισχιλίους· τὸ γὰρ πρόσθεν καταλελειμμένοι ἦσαν πλείους οἴκοι αὐτοῖς ἱππεῖς, ὅτι οἱ Καδούσιοι καὶ οἱ Σάκαι τῶν Ἀσσυρίων πολέμιοι ἦσαν. Ὅσον δὲ χρόνον ἐκαθέζετο ὁ Κῦρος ἀμφὶ τὴν περὶ τὸ φρούριον οἰ-

quit Hyrcanius, an ubi Caduſii Sacæque venerint, & cives mei, hunc etiam vocabimus, ut omnes, ad quos res pertinet, in commune conſulamus, quo pacto maximâ cum utilitate noſtrâ caſtello fruamur? Hæc Cyrus etiam comprobavit: cúmque conveniſſent, ad quos caſtelli cura pertinebat, hoc conſilii ceperunt, ut communiter ab iis cuſtodiretur, quibus expediret illud habere pacatum, quò ipſis belli *tempore* propugnaculo eſſet, ac munimento Aſſyriis objecto. Id ubi factum eſſet, multò alacriùs & Caduſii, & Sacæ, & Hyrcanii militiæ ſocietatem amplectebantur; coactúſque hinc eſt exercitus, ex Caduſiis, ad vicies mille peltaſtæ, equitúmque circiter quatuor millia; de Sacis, decies mille ſagittarii, & ad duo hippotoxotarum millia: & Hyrcanii pedites, quot poterant, cæteris adjiciendos emiſerunt; equitúmque numerum ad duo millia expleverunt; nam domi antehac major equitum pars relicta erat, quòd Caduſii & Sacæ hoſtes Aſſyriorum eſſent. At toto illo tempore, quo ſedebat *hìc* Cyrus, ut caſtelli res con-

κονομίαν, τῶν Ἀσσυρίων τῶν κατὰ ταῦτα τὰ χωρία πολλοὶ μὲν ἀπῆγον ἵππους, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὅπλα, φοβούμενοι ἤδη πάντας τοὺς περιχώρους.

Ἐκ δὲ τούτου προσέρχεται τῷ Κύρῳ ὁ Γαδάτας, καὶ λέγει ὅτι ἥκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Ἀσσύριος, ἐπεὶ πύθοιτο τὰ περὶ τοῦ φρουρίου, χαλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ συσκευάζοιτο ὡς ἐμβαλῶν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν. Ἢν οὖν ἀφῇς με, ὦ Κῦρε, τὰ τείχη ἂν πειραθείην διασῶσαι, τῶν δὲ ἄλλων μείων λόγος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἢν οὖν ἴῃς νῦν, πότε ἔσῃ οἴκοι; Καὶ ὁ Γαδάτας εἶπεν, Εἰς τρίτην δειπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ. Ἦ καὶ τὸν Ἀσσύριον, ἔφη, οἴει ἐκεῖ ἤδη καταλήψεσθαι; Εὖ μὲν οὖν, ἔφη, οἶδα· σπεύσει γὰρ ὅσῳ σὺ πρόσω [1] δοκεῖς ἰέναι. Ἐγὼ δὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, ποσταῖος ἂν σὺν τῷ στρατεύματι ἐκεῖσε ἀφικοίμην; Πρὸς τοῦτο δὴ ὁ Γαδάτας λέγει, Πολὺ ἤδη, ὦ δέσποτα, ἔχεις τὸ στράτευμα, καὶ οὐκ ἂν

ſtitueret, multi Aſſyriorum, qui his locis erant vicini, equos adducebant, multi deferebant arma, quòd jam finitimos omnes metuerent.

Ad Cyrum deinde accedit Gadatas, & nuntios ad ſe veniſſe dicit, *qui narrarent*, Aſſyrium, poſteaquam de caſtello inaudîſſet, graviter *moleſtéque* tuliſſe, ſéque ad incurſionem in ipſius *Gadatæ* agrum faciendam parare. Quamobrem ſi me, Cyre, dimiſeris, ait, *ſaltem* tueri munitiones enitar; res utique cæteras minoris facio. Et Cyrus, Si ergo jam diſceſſeris, inquit, quando futurus es domi? Tertio *ſanè* die, inquit Gadatas, meâ in regione cœnabo. An & Aſſyrium iſthic, ait *Cyrus*, offenſurum te jam arbitraris? Sat quidem certè ſcio, inquit *Gadatas*: *tanto magìs* enim feſtinabit, quanto tu abiiſſe longiùs videris. Verùm ego, ſubjecit Cyrus, quoto die cum copiis eò pervenire poſſim? Ad hoc reſpondet Gadatas, Magnas tu jam, domine, copias habes, nec poteris meum

1 Δοκεῖς ἰέναι.] Muretus legit εἶναι, MS. Bodl. σπεύσει γὰρ ἕως ἔτι πρόσω δοκεῖς ἀπιέναι. Sed contrà aliorum exemplarium fidem, ſerie ſententiáve orationis non poſtulante, nihil muto.

[1] δύναιο μεῖον ἢ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἴκησιν. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἄπιθι ὡς τάχιστα· ἐγὼ δὲ ὡς ἂν δυνατὸν ᾖ πορεύσομαι. Ὁ μὲν δὴ Γαδάτας ᾤχετο· ὁ δὲ Κῦρος συνεκάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν συμμάχων· καὶ ἤδη πολλοί τε ἐδόκουν καὶ καλοὶ κἀγαθοὶ παρεῖναι· ἐν [2] οἷς δὴ ὁ Κῦρος λέγει τοιάδε·

"Ἄνδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέπραξεν ἃ ἐδόκει πᾶσιν ἡμῖν
"πολλοῦ ἄξια εἶναι· καὶ ταῦτα, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ἀγαθὸν ὑφ' ἡμῶν πα-
"θεῖν. Νῦν δὲ ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐμβάλλειν ἀγγέλ-
"λεται, δηλονότι ἅμα μὲν τιμωρεῖσθαι αὐτὸν βουλόμενος, ὅτι δοκεῖ
"μέγα βεβλάφθαι ὑπ' αὐτοῦ· ἅμα δ' ἴσως καὶ ἐκεῖνο ἐννοεῖται, ὡς
"εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφιστάμενοι μηδὲν ὑπ' ἐκείνου κακὸν πείσονται, οἱ
"δὲ σὺν ἐκείνῳ ὄντες ὑφ' ἡμῶν ἀπολοῦνται, ὅτι ὡς τάχιστα οὐδένα εἰ-

ad domicilium minori quàm ſex ſeptémve dierum ſpatio pervenire. Tu ergo, inquit Cyrus, *eò* quàm celerrimè proficiſcitor: ego pro viribus iter faciam. Diſceſſit igitur Gadatas: Cyrus autem omnes ſociorum principes convocavit; & multi jam ac præclari fortéſque viri videbantur adeſſe; apud quos adeò talem orationem habuit Cyrus:

"Perfecit ea, ſocii, Gadatas, quæ nobis omnibus magni æſti-
"manda videbantur; & quidem priùs quàm ullo à nobis benefi-
"cio eſſet adfectus. Nunc verò Aſſyrius in fines ejus incurſio-
"nem facere nuntiatur, qui nimirum eâdem vult operâ ſuppli-
"cium de eo ſumere, propterea quòd magnum ſe ab eo detri-
"mentum accepiſſe putet; & illud fortaſſis etiam cogitat, ſi ni-
"hil ex ipſo mali iis accidat, qui ad nos deficiunt, & qui cum ipſo
"ſtant à nobis deleantur, par eſſe creditu, breviſſimo tempore ſe-

1 *Δύναιο μεῖον ἢ* &c.] Voces *μεῖον ἢ* deſunt in edit. *Flor.* & *Ald.* Quare notas iis, ſuſpectæ lectionis indices, adpinxêre Stephanus & Leunclavius. Eas verò exhibent adſtruúntque MS. Bodl. edit. *Eton.* & *Gabrielii* verſio. *Zonaras* autem, *Annal.* lib. 3. legit, *Οὐκ ἂν δύναιο, ἀπεκρίνατο, Δέσποτα, εἰ μὴ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ* &c.

2 Οἷς δή] Editio Stephaniana, *οἷς δὲ*, operarum, ut opinor, vitio.

"κὸς σὺν αὐτῷ βούλεσθαι εἶναι. Νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες, καλόν τι "ἄν μοι [1] δοκοῦμεν ποιῆσαι, εἰ προθύμως Γαδάτῃ βοηθήσαι-"μεν, ἀνδρὶ εὐεργέτῃ· καὶ ἅμα δίκαια ποιοῖμεν ἄν, χάριν ἀπο-"διδόντες· ἀλλὰ μὴν καὶ σύμφορόν γ' ἄν, ὡς ἐγὼ δοκῶ, πράτ-"τοιμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ πᾶσι φαινοίμεθα τοὺς μὲν κακῶς "ποιοῦντας νικᾷν πειρώμενοι κακῶς ποιοῦντες, τοὺς δ' εὐεργετοῦν-"τας ἀγαθοῖς ὑπερβαλλόμενοι, εἰκὸς ἐκ τῶν τοιούτων φίλους μὲν "ἡμῖν πολλοὺς βούλεσθαι γίγνεσθαι, ἐχθρὸν δὲ μηδένα ἐπιθυμεῖν εἶναι· "εἰ δὲ ἀμελῆσαι δόξαιμεν Γαδάτα, πρὸς τῶν θεῶν ποίοις λόγοις "ἄλλους πείθοιμεν ἂν χαρίζεσθαί τι ἡμῖν; πῶς δ' ἂν τολμῷ-"μεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαινεῖν; πῶς δ' ἂν ἀντιβλέψαι τις ἡμῶν δύ-"ναιτο Γαδάτᾳ, εἰ ἡττῴμεθα αὐτοῦ εὖ ποιοῦντος, τοσοίδε ὄντες, ἑνὸς "ἀνδρὸς, καὶ τούτου οὕτω διακειμένου;" Ὁ μὲν οὖν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ πάντες συνεπῄνουν ἰσχυρῶς ταῦτα ποιεῖν.

"cum velle ſtare neminem. Jam ergo, viri, præclarum quiddam "facere videbimur, ſi alacribus animis opem Gadatæ tulerimus, "homini benè *de nobis* promerenti: & juſtè ſimul fecerimus, ſi "gratiam referamus: & verò etiam, meâ ſententiâ, rebus noſtris "rectè conſuluerimus. Nam ſi nos palam omnibus eniti videbi-"mur, ut eos, qui nos lædunt, lædendo vincamus, & benè me-"rentes beneficiis ſuperemus; conſentaneum eſt, talibus ex cau-"ſis futurum ut multi ſe nobis amicos adſcribi velint, & nemo "inimicum eſſe cupiat: ſin Gadatam negligere videamur, qui-"bus verbis, per deos *immortales*, aliis perſuaſerimus, ut nobis gra-"tificentur aliquid? quî noſmet ipſos audeamus laudare? quî "poſſit aliquis noſtrûm coràm intueri Gadatam, ſi ab eo benefi-"ciis, tot *nempe ipſi* numero, uno ab homine, eóque tali qui ſit "in ſtatu, ſuperemur?" In hunc modum dixit *Cyrus*: eáque con-ſenſerunt omnes acriter eſſe facienda.

1 Μοὶ δοκοῦμεν] Ità repoſuimus ex MSto Bodl. adſtipulante Stephano, & admonente ipſâ orationis ſerie. Hactenus editum, μοὶ δοκῶ.

Ἄγετε τοίνυν, ἔφη, ἐπείπερ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖ ταῦτα, ἐπὶ μὲν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ ὀχήμασι καταλείπωμεν ἕκαστοι τοὺς μετὰ τούτων ἐπιτηδειοτάτους πορεύεσθαι· Γωβρύας δὲ ἡμῖν ἀρχέτω αὐτῶν, καὶ ἡγείσθω αὐτοῖς· καὶ γὰρ ὁδῶν ἔμπειρος, καὶ τἆλλα ἱκανός· ἡμεῖς δὲ, ἔφη, σὺν ἵπποις τοῖς δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι πορευώμεθα, τὰ ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν λαβόντες· ὅσῳ δ' ἂν κουφότερον συσκευαζώμεθα καὶ εὐτελέστερον, τοσούτῳ τὰς ἐπιούσας ἡμέρας ἥδιον ἂν ἀριστήσομέν τε καὶ δειπνήσομεν καὶ καθευδήσομεν. Νῦν δ', ἔφη, πορευώμεθα ὧδε· Πρῶτον μὲν ἄγε σὺ Χρυσάντα τοὺς θωρακοφόρους, (ἐπεὶ ὁμαλή τε καὶ πλατεῖα ἡ ὁδός ἐστι) τοὺς ταξιάρχους ἔχων ἐν μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ τάξις ἑκάστη ἐφ' ἑνὸς ἴτω· ἀθρόοι γὰρ ὄντες, καὶ τάχιστα καὶ ἀσφαλέστατα ἂν πορευοίμεθα. Τούτου δὲ ἕνεκα, ἔφη, τοὺς θωρακοφόρους κελεύω ἡγεῖσθαι, ὅτι τοῦτο βαρύτατόν ἐστι τοῦ στρατεύματος. Τοῦ δὲ βαρυτάτου ἡγουμένου, ἀνάγκη ῥᾳδίως ἕπεσθαι [1] πάντα τὰ θᾶττον ἰόντα·

Agite igitur, inquit, quandò hæc vobis etiam placent, relinquamus apud jumenta & vehicula, qui quàm maximè ſint ad iter cum his faciendum idonei: Gobryas iis præfectus ſit, eóſque præcedat: eſt enim peritus itinerum, & ad *quævis* alia idoneus: nos, ait, cum valentiſſimis tum equis tum viris, trium dierum commeatu inſtructi, pergamus: quanto autem leviùs & viliùs nos oneraverimus, tanto ſequentibus *hiſce* diebus *proximis* jucundiùs & pranſuri, & cœnaturi, & dormituri ſumus. Nunc verò, inquit, iter hoc modo inſtituamus: Primùm tu Chryſanta thoracatos ducito, (quandò plana & lata via eſt) cohortium præfectis omnibus in fronte conſtitutis; & cohors quælibet ità procedito, ut ſinguli ſingulis ſuccedant: quippe conferti, & celerrimè & tutiſſimè iter fecerimus. Hâc de cauſâ thoracatos præire jubeo, quòd exercitûs ea pars ſit maximè gravis. Graviſſima verò ſi præeant, faciliùs omnia ſequantur neceſſe eſt, quæ expeditiora ſunt: cùm verò pars

1. Πάντα τὰ θᾶττον &c.] Scholii hæc ſive gloſſæ verba, textum autem eſſe, πάντα τὰ ἐλάττονα vel ἐλάσσονα, cenſuit Leunclavius. Et hoc quidem modo in edit. *Flor.* legitur. Nos MSti Bodl. Stephani, edit. *Ald.* *Eton.* aliarúmque fidem ſecuti ſumus.

ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἡγῆται ἐν νυκτί, οὐδέν ἐστι θαυμαστὸν καὶ διασπᾶσθαι τὰ στρατεύματα· τὸ γὰρ προταχθὲν ἀποδιδράσκει. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος τοὺς Περσῶν πελταστὰς καὶ τοξότας ἀγέτω· ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀνδραμίας ὁ Μῆδος, τὸ Μήδων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἔμβας τὸ Ἀρμενίων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἀρτούχας Ὑρκανίους· ἐπὶ δὲ τούτοις, Θαμβράδας τὸ Σακῶν πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Δαμάτας Καδουσίους. Ἀγόντων δὲ καὶ οὗτοι πάντες, ἐν μετώπῳ μὲν τοὺς ταξιάρχους ἔχοντες, δεξιοὺς δὲ τοὺς πελταστάς, ἀριστεροὺς δὲ τοὺς τοξότας τοῦ ἑαυτῶν [1] πλαισίου· οὕτω γὰρ πορευόμενοι, καὶ εὐχρηστότεροι γίγνονται. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, οἱ σκευοφόροι πάντων ἑπέσθωσαν· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπιμελείσθωσαν πάντων, ὅπως ἂν συνεσκευασμένοι τε ὦσι πάντα πρὶν καθεύδειν, καὶ πρῲ σὺν τοῖς σκεύεσι παρῶσιν εἰς τὴν τεταγμένην χώραν, καὶ ὅπως κοσμίως ἕπωνται. Ἐπὶ δὲ τοῖς σκευοφόροις, ἔφη, τοὺς Πέρσας ἱππέας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων καὶ οὗτος τοὺς ἑκατον-

expeditiſſima noctu præeat, mirum non eſt divelli copias: id enim quod primâ eſt in acie aufugit. Poſt hos, ait, Artabazus Perſas, qui peltaſtæ ſunt & ſagittarii, ducat: poſt eos Andramias Medus, peditatum Medicum: poſt eos, peditatum Armeniorum, Embas: poſt eos, Artuchas Hyrcanios: poſt eos, Thambradas peditatum Sacarum: poſt eos, Damatas Caduſios. Atque omnes hi ſic ducant, ut cohortium præfectos in fronte habeant, peltaſtas ad dextram, ad lævam agminis ſui ſagittarios: nam ſi hoc modo incedant, etiam paratiores quemlibet ad uſum fuerint. Poſt hos, inquit, calones *cum impedimentis* omnium ſequantur; eorúmque præfecti dent operam ut omnes vaſa omnia ſarcináſque colligant priùs & componant, quàm ſomnum capiant, ac manè cum impedimentis ad locum conſtitutum adſint, & compoſitè ſequantur. Poſt calones, inquit, Perſas equites Madatas Perſa ducat, & is etiam centurio-

1 Πλαισίου] Πλαίσιον quid ſit, docebit Index vocab. milit.

τάρχοις τῶν ἱππέων ἐν μετώπῳ· ὁ δ' ἑκατόνταρχος τὴν τάξιν ἀγέτω εἰς ἕνα, ὥσπερ οἱ πέζαρχοι. Ἐπὶ δὲ τούτοις Ῥαμβάκας ὁ Μῆδος ὡσαύτως τοὺς ἑαυτοῦ ἱππέας· ἐπὶ δὲ τούτοις σὺ, ὦ Τιγράνη, τὸ σαυτοῦ ἱππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δ' ἵππαρχοι, μεθ' ὧν ἕκαστος ἀφίκετο πρὸς ἡμᾶς· [1] ἐπὶ τούτοις Σάκαι ἄγετε· ἔσχατοι δ' ὥσπερ ἦλθον Καδούσιοι ἀγόντων στράτευμα· [2] σὺ δὲ ὁ ἄγων αὐτοὺς ἐπιμελοῦ, τὸ νῦν εἶναι, πάντων τῶν ὄπισθεν, καὶ μηδένα ἔα ὕστερον τῶν σῶν ἱππέων γίγνεσθαι. Ἐπιμελεῖσθε δὲ τοῦ σιωπῇ πορεύεσθαι οἵ τε ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ σωφρονοῦντες· διὰ γὰρ τῶν ὤτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀνάγκη μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἕκαστα καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ πράττεσθαι· καὶ τὸ ταραχθῆναι δ' ἐν νυκτὶ πολὺ μεῖζόν ἐστι πρᾶγμα ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκαταστατώτερον· οὗ ἕνεκα ἥ τε σιωπὴ ἀσκητέα, καὶ ἡ τάξις διαφυ-

nes equitum in fronte habeat: centurio autem *quilibet* cohortem ducat singillatim, perinde atque peditum præfecti *faciunt*. Post hos Rambacas Medus equites itidem suos; & post eos, tu, Tigranes, tuas equestres copias: & *deinde* reliqui etiam equitum præfecti *ducant eos*, cum quibus ad nos quisque venit: post hos vos, Sacæ, ducite: ultimi quemadmodùm venerunt, ità etiam copias ducant, Cadusii; túque eorum ductor studiosè curam gerito, in hoc quidem tempore, omnium qui postremo sunt in agmine, neque permittito ut quisquam tuos sequatur equites. Date verò etiam operam vos præfecti, & omnes qui sapitis, ut cum silentio progrediamini: quippe noctu magìs auribus quàm oculis singula tum percipi tum agi oportet: quin & multò majoris res est negotii sedatúque difficilior, si noctu perturbatio incidat, quàm interdiu: quapropter & silentium teneri, & ordines servari necesse

1 Ἐπὶ τούτοις Σάκαι &c.] Tum ex MSti Bodl. editionisque *Eton.* fide, tum ex admonitu Stephani sic rescripsimus: cùm priùs in omnibus ferè editis legeretur, ἐπὶ τούτοις καὶ ἄγετε. Leunclavius ex libro Budensi aliam lectionem adfert probátque; nimirum hanc: ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι ἀγέτωσαν. At illud ἄγετε tum cæterorum librorum tum versionum vetustarum auctoritate stabilitum est.

2 Σὺ δὲ ἄγων &c.] Edit. *Flor.* & *Ald.* exhibent

λακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς, ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε νυκτὸς ἐξελαστήσεσθαι, αἰεὶ χρὴ ὡς βραχυτάτας καὶ ὡς πλείστας ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα ἡ ἐν τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία πολλὴ οὖσα λυμαίνηται ἐν τῇ πορείᾳ· ἡνίκα δ' ἂν ὥρα ᾖ πορεύεσθαι, σημαίνειν τῷ κέρατι. Ὑμεῖς δὲ ἔχοντες ἃ δεῖ ἕκαστον, πάρεστε εἰς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ὁδόν· [1] ὁ δὲ ὁρμώμενος, αἰεὶ τῷ κατ' οὐρὰν παρεγγυάτω ἕπεσθαι.

Ἐκ τούτου δὴ ᾤχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς, καὶ ἅμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους, [2] ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, ὁπόσοις συνέταττε

est. Nocturnæ verò excubiæ, inquit, quoties noctu castra vobis erunt movenda, semper quàm brevissimæ constituendæ sunt & frequentes; nè cui vigiliæ in excubiis, si diuturniores sint, in itinere noceant; cùm autem proficiscendi tempus erit, cornu signum est dandum. Vos *denique* rebus iis, quas quemque habere oportet, instructi, ad viam Babylonem versùs *ineundam* adeste: quisquis autem progredi cœperit, semper à tergo *iter facientem* ad sequendum hortetur.

Secundùm hæc ibant ad tabernacula, & inter eundum colloquebantur inter se, quantum memoriâ valeret Cyrus, quàm multos *ad*

hibent — καθ' ὅσιοι ἰόντων. ἀλκεῦνα. σὺ δὲ &c. ut sit Αλκεῦνα, σὺ δὲ &c. pro σὺ δὲ, ὦ Αλκεῦνα, &c. Sed nos MStum Bodl. edit. *Eton.* & Stephanum, qui receptam probat scripturam, sequi maluimus.

1 Ο δὲ ὁρμώμενος &c.] Editio *Flor.* dat, Ο δὲ ὁρμώμενος ἀεὶ τῷ κατ' οὐρὰν ἐγγητάτω (mendosè, proculdubiò, pro ἐγγυάτω) ἕπεσθαι. Quam lectionem, in libro Budensi repertam, sequitur Camerarius. At scripturam eam, quam secuti sumus, MS. Bodl. edit. *Ald. Steph Eton.* aliæque repræsentant: nisi quòd in *Aldinâ* vocula δὴ post ἕπεσθαι legatur.

2 Ως μνημονικὸς ὁ &c.] In hujus loci explicatione se hàud parum exercuerunt interpretes: dum alii aliam horum verborum, ὁπόσοις συνέταττε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο, structuram sequendam putârunt. Camerarius ità vertit, *si quid cum aliquibus esset constituendum, quàm præclarè mandaret, nomina commemorans.* Leunclavius, *si quid cùm aliquibus esset constituendum, quo modo nominatim adpellatis suis præciperet.* Philelphus, *quot instruxit! quomodo nominatim præcepit!* Gabrielius, *quàm multos uno tempore instruxit; ut singulis singula mandavit, hisque nomine appellatis.* Ego autem Stephano adsentior; qui non hæc tantùm verba, ὁπόσοις συνέταττε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο, sed illa etiam, ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, sub uno membro includenda putat: ut dicatur (verba sunt Stephani) Cyrus valere memoriâ, & quâ in re id ostenderit, adjiciatur: perinde ac si diceretur, Quomodo Cyrus se valere memoriâ ostendisset, cùm singulos, quibus inter instruendum mandata dabat, nomine suo vocaret. Quamvis autem (*pergit Stephanus*)

πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπιμελείᾳ τοῦτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ θαυμαστὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἴσασι τῆς ἑαυτοῦ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ἰατρὸς δὲ οἶδε καὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα· [1] ὁ δὲ στρατηγὸς οὕτως ἠλίθιος ἔσοιτο, ὥστε οὐκ εἴσεται τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις χρῆσθαι, καὶ ὅταν προκαταλαβεῖν τι βούληται, καὶ ὅταν φυλάξαι, καὶ ὅταν θαρρῦναι, καὶ ὅταν φοβῆσαι. Καὶ ὅταν τιμῆσαι δέ ποτε τινὰ βούλοιτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστὶ προσαγορεύειν. Ἐδόκουν δὲ αὐτῷ οἱ γιγνώσκεσθαι δοκοῦντες ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ καλόν τι

officii munera instrueret, quo modo nominatim adpellatis *suis* præciperet. At Cyrus hoc studiose faciebat: nam ei perquàm mirum videbatur, eorum qui sordidas exercent artes, tenere suæ quemque artis instrumentorum adpellationes, & medico quoque tum instrumentorum tum medicamentorum omnium quibus utitur, nota esse nomina; imperatorem verò tam stolidum esse, ut ducum sub se nomina ignoraret, quibus ei tanquam instrumentis necessariò esset utendum, & cùm quid occupare, & cùm custodire, & cùm *aliquibus* animos addere, & cùm terrere vellet. Quinetiam si quem honore adficere aliquando vellet, ei decorum esse videbatur, ut nominatim *hunc* compellaret. Præthereà existimabat, eos, qui se principi notos esse arbitrarentur, tum magìs expetere,

nus) ὁπόσους συνέταττε aptius esset, ità accipiendo hoc verbum, tamen & dativus ferri posse videtur: ut perinde sit ac si diceretur, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο ὁπόσοις συνέταττε, & resolveretur ὁπόσοις in ἐκείνοις ὁπόσους.

1 Ὁ δὲ στρατηγὸς &c.] Leunclavius scribit, ὁ καὶ στρατηγός. pessimè, invitisque libris, quos videre licuit, omnibus. Ex hoc autem loco constat, quàm temere minúsque exploratè *Plinius*, N. H. l. 7. c. 24. *Valer. Max.* l. 8. c. 7. aliique Latini scriptores tradiderunt, Cyrum omnium in exercitu suo militum edidicisse nomina, virúmque adeò quemque ἐξονομακλήδην ab eo compellatum fuisse. Xenophon enim, à quo illi vel uno, vel præcipuè, (ut ante nos eruditissimus *Harduinus* ad appellatum modò *Plinii* locum observavit) quæ de Cyro dicebant, accipere potuerunt, istud tam incredibile non dicit: sed tantùm eum tenuisse nomina τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων, Præfectorum militiæ, qui sub ipso ducebant ordines; quod ut in Imperatore laudabile est, ità non excedit fidem. Fieri autem potest, ut Latinorum aliquis, qui locum hunc Xenophontis malè accepisset, alios posteà auctoritate suâ in errorem induxerit.

[1] ποιοῦντες ὁρᾶσθαι μᾶλλον ὀρέγεσθαι, καὶ τοῦ αἰσχρόν τι ποιεῖν μᾶλλον προθυμεῖσθαι ἀπέχεσθαι. [2] Ἠλίθιον δὲ καὶ τοῦτο αὐτῷ ἐδόκει εἶναι, τὸ, ὁπότε βούλοιτό τι πραχθῆναι, οὕτω προστάττειν, ὥσπερ ἐν οἴκῳ ἔνιοι προστάττουσι δεσπόται, Ἴτω τις ἐφ᾽ ὕδωρ, Ξύλα τις σχισάτω· οὕτω γὰρ προσταττομένων, εἰς ἀλλήλους τε ὁρᾶν ἅπαντες ἐδόκουν αὐτῷ, καὶ οὐδεὶς περαίνειν τὸ προσταχθέν· καὶ πάντες ἐν αἰτίᾳ εἶναι, καὶ οὐδεὶς τῇ αἰτίᾳ οὔτε αἰσχύνεσθαι, οὔτε φοβεῖσθαι [3] ὅμως, διὰ τὸ σὺν πολλοῖς αἰτίαν ἔχειν· διὰ ταῦτα δὴ αὐτὸς πάντας ὠνόμαζεν, ὁπότε προστάττοι. Καὶ ὁ Κῦρος μὲν δὴ οὕτω περὶ τούτων ἐγίγνωσκεν·

Οἱ δὲ στρατιῶται τότε μὲν δειπνήσαντες, καὶ φύλακας καταστησάμενοι, καὶ συσκευασάμενοι πάντα ἃ ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Ἡνίκα δ᾽ ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμαινε τῷ κέρατι. Κῦρος δ᾽ εἰπὼν τῷ Χρυ-

ut præclarum aliquid gerentes conſpicerentur, tùm ſtudioſè magìs curare, ut ab omni ſe turpi facinore abſtinerent. Hoc ei quoque ſtolidum eſſe videbatur, *imperatorem*, cùm aliquid geri vellet, ità præcipere, quemadmodùm domini quidam domi *ſuæ* imperant, Eat aliquis ad aquam, Ligna quis findat: nam cùm hoc modo *negotium aliquod famulis* mandatum eſt, mutuò ſe reſpicere putabat omnes neminemque imperata facere; & omnes in culpâ eſſe, neque tamen quenquam vel ob culpam pudore adfici, vel ſibi metuere, quòd ea cum multis ipſi communis eſſet: his de cauſis cùm *aliquid* imperaret, nominatim adpellabat omnes. Atque hæc Cyri erat de his ſententia:

Milites verò tum cœnati, locatis excubiis, & neceſſariis rebus omnibus collectis *compoſitíſque*, quieti ſe dederunt. Nocte autem mediâ, ſignum cornu datum eſt. Cúmque Cyrus Chry-

1 Ποιοῦντες] Ità reſcripſimus admonitu MS. Bodl. Stephani, Leunclavii, ipſiúſque adeò orationis Xenophonteæ. Quare iſtas nil moramur editiones, in quibus legitur ποιοῦντος.

2 Ἠλίθιον δὲ καὶ] Edit. *Flor.* & *Ald.* voculam ultimam non agnoſcunt: nos MSti Bodl. editionis *Eton.* aliarúmque auctoritate nixi intrepidè eam admiſimus.

3 Ὁμῶς] Veram hanc lectionem eſſe putat Stephanus: cui libens adſentior. Prius legebatur ὁμοίως.

σάντα ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπιμένοι δὴ [1] ἐν τῷ πρόσθεν τοῦ στρατεύματος, ἐξῄει λαβὼν τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὑπηρέτας· βραχεῖ δὲ χρόνῳ ὕστερον παρῆν Χρυσάντας ἄγων τοὺς θωρακοφόρους. Τούτῳ μὲν οὖν ὁ Κῦρος δοὺς ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ, πορεύεσθαι ἐκέλευεν ἡσύχως, ἕως ἄγγελος ἔλθοι, [2] ὅτι ἐν ὁδῷ πάντες εἴησαν· αὐτὸς δὲ ἑστηκὼς ἐν τῷ αὐτῷ τὸν μὲν προσιόντα παρεπέμπετο ἐν τάξει, ἐπὶ δὲ τὸν ὑστερίζοντα ἔπεμπε καλῶν. Ἐπεὶ δὲ πάντες ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάνταν ἱππέας ἔπεμψεν, [3] ἐροῦντας ὅτι,

ſantæ dixiſſet, illum in itinere manſurum ante exercitum, ſecum ſumptis qui circa eum erant miniſtris, egrediebatur: & pauló poſt aderat Chryſantas, thoracatos ducens. Huic itaque Cyrus datis ducibus itineris, ſenſim ut procederet, præcepit, donec nuntius adeſſet, in viâ omnes eſſe: ipſe autem eodem in loco conſiſtens, quemlibet advenientem ordine progredi jubebat, cunctantem verò miſſis nuntiis arceſſebat. Cúmque omnes eſſent in itinere, ad Chryſantam miſit equites, qui dicerent,

1 Εν τῷ πρόσθεν &c.] In editione *Eton.* aliiſque recentioribus deſunt voculæ ἐν τῷ. Quas tamen retinere non dubitavimus, cùm & in MSto Bodl. & libris editis vetuſtis optimiſque legantur.

2 Οτι ἐν ὁδῷ &c.] Ità reſtituimus admonitu marginalis ſcripturae MSti Bodl. editionis *Florent.* Stephani, Camerarii & Gabrielii: nam ille locum hunc ſic vertit, *juſſitque placidè pergere, donec nuntius veniſset, in viâ eſſe jam univerſos*: hic autem ità, *præcepit ut tardè progrederetur, quoad certior fieret omnes in viâ eſſe.* In editione quidem *Florent.* deeſt illud εἴησαν, quod tamen repoſuimus partim ex conjecturâ Stephani, partim ex libris hactenus vulgatis, in quibus totus locus ſic legitur: — ἔλθοι· (οὐ γάρ πω ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν) αὐτὸς δὲ &c. Noſtram verò lectionem non tantùm librorum, quos modò appellavimus, conſenſus, ſed ipſa orationis ſeries conſtabilire videatur, nam paulò poſt ſequitur, — — πρὸς μὲν Χρυσάνταν ἱππέας ἔπεμψεν, ἐροῦντας ὅτι, Εν ὁδῷ ἤδη πάντες. Addit autem & hoc Stephanus, abſimile vero non eſſe, ſcriptum fuiſſe, ἕως ἄγγελος ἔλθοι ὅτι ἐν ὁδῷ εἴησαν. οὐ γάρ πω ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν· ut utriuſque lectionis verba locum hìc habere poſſent. Conjecturam indico, de eâ judicet lector. Novum autem videri non debet, ἄγγελος ὅτι pro ἀγγέλλων τις ὅτι &c. Eadem enim iſta fere locutio eſt, quæ ſupra paulò occurrit, — καὶ λέγει ὅτι ἥκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Ασσύριος &c.

3 Ερῦντας ὅτι &c.] Stephanum ad hunc locum libenter audio, qui illud ὅτι hìc, ſicut pleriſque locis, (vide p. 332.) παρέλκειν ſibi perſuaſit, & poſt ipſum ponendam hypoſtigmen, ut Εν ὁδῷ initium ſit orationis: hoc modo, — ἐροῦντας ὅτι, Εν ὁδῷ ἤδη πάντες. ἄγε δὴ οὖν θᾶσσον. Hoc autem cùm ab interpretibus non animadverteretur, coacti fuerunt illa etiam verba ἄγε δὴ οὖν θᾶσσον, ità reddere quaſi obliquæ orationis formâ dictum eſſet, ἄγειν οὖν δεῖν θᾶσσον.

Ἐν ὁδῷ ἤδη πάντες· ἄγε δὴ σὺν θᾶσσον. Αὐτὸς δὲ παρελαύνων τὸν ἵππον εἰς τὸ πρόσθεν, [1] ἥσυχος κατεθεᾶτο τὰς τάξεις· καὶ οὓς μὲν ἴδοι εὐτάκτως καὶ σιωπῇ ἰόντας, προσελαύνων αὐτοῖς, οἵτινες εἶεν ἠρώτα, καὶ ἐπεὶ πύθοιτο, ἐπῄνει· εἰ δέ τινας θορυβουμένους αἴσθοιτο, τὸ αἴτιον τούτου σκοπῶν, κατασβεννύναι τὴν ταραχὴν ἐπειρᾶτο.

Ἓν μόνον [2] παραλέλειπτο τῆς ἐν νυκτὶ ἐπιμελείας αὐτοῦ, ὅτι πρὸ παντὸς τοῦ στρατοπέδου πεζοὺς εὐζώνους οὐ πολλοὺς προέπεμπεν, ἐφορωμένους ὑπὸ Χρυσάντα, καὶ ἐφορῶντας αὐτόν, ὡς ὠτακουστοῦντες, καὶ εἴπως ἄλλως δύναιντο αἰσθάνεσθαί τι, σημαίνοιεν τῷ Χρυσάντᾳ ὅ, τι καιρὸς δοκοίη εἶναι· ἄρχων δὲ [3] καὶ ἐπὶ τούτοις ἦν,

Omnes jam in viâ ſunt; quare celeriùs ducito. Ipſe profectus equo ad partem anteriorem, tacitus ordines inſpectabat; & quos compoſitè & cum ſilentio videbat incedere, ad eos adequitans, quinam eſſent interrogabat; & cùm cognoviſſet, *eos* collaudabat: ſin quoſdam tumultuari animadverteret, compertâ cauſâ, motum ſedare nitebatur.

Unum modò curæ ejus nocturnæ *exemplum* exponendum reſtat, quod ante copias univerſas pedites *quoſdam* expeditos *eóſque* non multos præmiſit, qui conſpicerentur à Chryſantâ, & eum conſpicerent, ut auribus captando, & alio quodam modo ſi perſentiſcere aliquid poſſent, Chryſantæ ſignificarent, quidquid opportunum eſſe videretur: *ſuus* autem & his erat præfectus,

1. Ησυχος] Conjicit Stephanus ſcribendum eſſe, ἡσύχως. At novum non eſt adjectivum ſeu participium adverbii vice fungi; ſic, ἄσμενοι πολλοὶ προσεφάνησαν, pro ἀσμένως, l. 4. p. 305. Exemplum ſi quod aliud deſideres, adi *Herodot.* l. 1. c. 98. Malè itaque in quibuſdam exemplaribus N. T. αἰφνιδίως ſcribitur Luc. 21. 34. pro αἰφνίδιος.

2. Παραλέλειπτο] Sic in editis ad hunc diem libris ſcribitur. Legit autem ex conjecturâ *Muretus*, παραλέλειπται: eandémque lectionem ex veteri ſuo libro adfert, auctore Stephano, *Camerarius*; cui nonnihil favet etiam MS. Bodl. in quo reperitur παραλέλειπται.

3 Αρχων δὲ καὶ ἐπὶ &c.] Sic MS. Bodl. & *Muretus* legendum admonent: quibus favet *Camerarius*, qui veteris libri auctoritate nitens, legit, ἄρχων δὲ καὶ ἐπὶ τούτων εἷς ἦν. Libri autem hactenùs vulgati locum hunc ſic repræſentant; ἄρχων δὲ καὶ ἐπιτάτην εἷς ἦν, &c.

ἐς καὶ τούτους ἐκόσμει· καὶ τὸ ἄξιον μὲν λόγου ἐσήμαινε, τὸ δὲ μὴ, οὐκ ἠνώχλει λέγων. Τὴν μὲν δὴ νύκτα οὕτως ἐπορεύοντο· ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τοὺς μὲν τῶν Καδουσίων ἱππέας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ πεζοὶ ἔσχατοι ἐπορεύοντο, παρὰ τούτοις κατέλιπεν, ὡς μηδ' οὗτοι ψιλοὶ ἱππέων ἴοιεν· τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ πρόσθεν παρελαύνειν ἐκέλευσεν, ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πρόσθεν ἦσαν· ὅπως εἴ τι που ἐναντίον αὐτῷ ὑπαντῴη, ὑφ' αὑτῷ ἔχων ἐν τάξει τὴν ἰσχὺν μάχοιτο· εἴτε τι που φεῦγον ὀφθείη, ὅπως ἐξ ἑτοιμοτάτου διώκοι. Ἦσαν δὲ αὐτῷ αἰεὶ τεταγμένοι, εἰ δέοι διωγμοῦ, οὕς τε διώκειν δέοι, καὶ οὓς παρ' ἑαυτῷ μένειν· πᾶσαν δὲ τὴν τάξιν [1] λυθῆναι οὐδέποτε εἴα. Κῦρος μὲν δὴ οὕτως ἦγε τὸ στράτευμα· οὐ μέντοι αὐτός γε μιᾷ χώρᾳ ἐχρῆτο, ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλαχῇ περιελαύνων ἐφεώρα τε καὶ ἐπεμελεῖτο εἴ του δέοιντο. Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον οὕτως ἐπορεύοντο.

hos qui instruebat; & si quid esset narratu dignum, significabat; sin autem, indicando minimè molestus erat. Et *hâc* quidem nocte iter hoc modo fecerunt: cùm verò illuxisset, quosdam Cadusiorum equites, propterea quòd eorum pedites ultimi pergerent, apud eosdem reliquit, nè ab equitibus hi nudi progrederentur: reliquos in anteriorem partem provehi jussit, quòd & hostes in eâ essent parte: ut si quid uspiam ei se opponeret, cum instructo suo robore dimicaret: sive aliqui conspecti essent, qui fugerent, ut quàm expeditissimè persequeretur. Erant etiam apud eum semper instructi, si persequendum esset, qui persequi deberent, & qui apud eum manere: universos autem ordines dissolvi nunquam patiebatur. Hoc modo Cyrus exercitum ducebat: neque tamen ipse uno tantùm loco utebatur, sed aliàs alibi circumvectus inspectabat, ac si quo *suis* esset opus, *id* curabat. Atque ità quidem exercitus Cyri pergebat.

1 Λυθῆναι] Editio *Florent.* habet χυθῆναι, quod in margine expressit reddidítque Leunclavius. Verùm ea, quæ vulgatis libris continetur lectio, non ope tantùm MSti Bodl. sed editorum omnium, probatioris notae, librorum consensu constabilitur.

Ἐκ δὲ τοῦ Γαδάτα ἱππικοῦ τῶν δυνατῶν τις ἀνδρῶν, ἐπεὶ ἑώρα αὐτὸν ἀφεστηκότα ἀπὸ τοῦ Ἀσυρίου, [1] ἐνόμισεν, εἴ τι οὗτος πάθοι, αὐτὸς ἂν λαβεῖν παρὰ τοῦ Ἀσυρίου πάντα τὰ Γαδάτα· οὕτω δὴ πέμπει τινὰ τῶν ἑαυτοῦ πιστῶν πρὸς τὸν Ἀσύριον, καὶ κελεύει τὸν ἰόντα, εἰ καταλάβοι ἤδη ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ τὸ Ἀσύριον στράτευμα, λέγειν τῷ Ἀσυρίῳ ὅτι, εἰ βούλοιτο ἐνεδρεῦσαι, λάβοι ἂν τὸν Γαδάταν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Δηλοῦν δὲ ἐνετέλλετο ὅσην τε εἶχε δύναμιν ὁ Γαδάτας, καὶ ὅτι Κῦρος οὐ συνείπετο αὐτῷ· καὶ τὴν ὁδὸν ᾗ μέλλει προσιέναι ἐδήλωσε. Προσεπέστειλε δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις, ὡς πιστεύοιτο μᾶλλον, καὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἐτύγχανεν αὐτὸς ἔχων ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ, παραδοῦναι τῷ Ἀσυρίῳ, καὶ τὰ ἐνόντα· ἥξειν δὲ καὶ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δύναιτο, ἀποκτείνας Γαδάταν, εἰ δὲ μή, ὡς σὺν τῷ Ἀσυρίῳ τολοιπὸν ἐσόμενος. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἐπὶ ταῦτα ταχθεὶς

In equitatu verò Gadatæ quidam ex potentibus viris, cùm eum ab Assyrio defecisse videbat, arbitrabatur se, si quid illi accidisset, omnia quæ possideret Gadatas ab Assyrio impetraturum; itaque quendam de iis qui sibi fidi erant ad Assyrium mittit, & eunti mandat, ut, si jam in agro Gadatæ Assyriorum copias offenderet, diceret Assyrio, posse ab eo & Gadatam & qui essent cum illo capi, si *quidem* insidias *illi* tendere vellet. Præthereà indicare jussit, quem copiarum numerum Gadatas duceret, quódque Cyrus eum non comitaretur; viam quoque qua accessurus esset indicavit. Dedit etiam famulis suis mandata, quo fidei plus haberetur ei, ut castellum, quod in agro Gadatæ possidebat, Assyrio cum universis in eo rebus traderent: se venturum quoque aiebat, occiso Gadatâ, si quidem posset; sin autem, velle se tamen deinceps cum Assyrio facere. Is verò, cui datum hoc erat negotii, cùm equi-

1 Ἐνόμισεν, εἴ τι] In edit. *Ald.* & *Florent.* ἐνόμισεν ὅτι εἴ τι &c. legitur; vacante scilicet, utì fit, ὅτι ante λαβεῖν: cum alioqui dicendum fuisset ὅτι λήψεται vel λήψοιτο. Ista quidem particula ὅτι nec in MSto Bodl. nec in libris, optimæ notæ, editis exstat: sed sublatam ab aliquo qui pleonasmum ejus supra, p.332. notatum, cognitum non haberet, non immeritò suspicatur Stephanus, *Append.* de *Dial. Atticâ* p. 77.

ἐλαύνων ὡς δυνατὸν ἦν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἀσσύριον, καὶ ἐδήλωσεν ἐφ᾽ ἃ ἥκοι· ἀκούσας ἐκεῖνος τό, τε χωρίον εὐθὺς καταλαμβάνει, καὶ πολλὴν ἵππον ἔχων καὶ ἅρματα ἐνήδρευεν ἐν κώμαις ἀθρόαις. Ὁ δὲ Γαδάτας ὡς ἐγγὺς ἦν τούτων τῶν κωμῶν, πέμπει τινὰς προδιερευνησομένους. Ὁ δὲ Ἀσσύριος ὡς ἔγνω προσιόντας τοὺς διερευνήσοντας, φεύγειν κελεύει ἅρματα ἐξαναστάντα δύο ἢ τρία [1] καὶ ἵππους ὀλίγους, ὡς δὴ φοβηθέντας καὶ ὀλίγους ὄντας. Οἱ δὲ διερευνηταὶ ὡς εἶδον ταῦτα, αὐτοί τε ἐδίωκον, καὶ τῷ Γαδάτᾳ κατέσειον. Καὶ ὃς ἐξαπατηθεὶς διώκει ἀνὰ κράτος. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ὡς ἐδόκει ἁλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως ἀνίστανται ἐκ τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες, ὥσπερ εἰκὸς, ἔφευγον· οἱ δ᾽ αὖ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐδίωκον. Καὶ ἐν τούτῳ ὁ ἐπιβουλεύων τῷ Γαδάτᾳ παίει αὐτὸν, καὶ καιρίας μὲν πληγῆς ἁμαρτάνει, τύπτει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ὦμον, καὶ τιτρώσκει. Ποιήσας δὲ

tando quàm fieri poterat celerrimè ad Assyrium pervenisset, & cujus rei causâ veniret, exposuisset; auditâ re, castellum ille mox occupat, & cum magno equitum numero & *multis* curribus in vicis *illic* frequentibus insidias locavit. Gadatas, cùm propè ab his vicis abesset, exploratum quosdam præmittit. Assyrius, ut exploratores advenire animadvertit, currus duos trésve, cum paucis equitibus, prodire & fugere jubet, quasi qui & territi & numero pauci essent. Hæc cùm exploratores viderent, & ipsi persequebantur, & Gadatæ signum dederunt. Is deceptus totis viribus insequitur. Assyrii cùm Gadatam capi jam posse putarent, statim ex insidiis surgunt. His Gadatæ milites conspectis, ut par erat, fugiunt: illi contrà, quemadmodùm fieri solet, insequebantur. Atque hìc Gadatæ is qui struxerat insidias eum ferit, & à vulnere quidem letali aberrat; sed icto *tamen* humero, vulnus ei inflixit. Hoc cùm pa-

1 Καὶ ἵππους] Stephano placet ἱππεῖς: quam lectionem interpretes omnes secutos esse dicit. Sed nil mutandum: nam ἵππος eodem planè modo in his paulò post sequentibus, Διεσπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις &c. pro *equitatu*, seu *equitibus* accipitur. Eidem autem huic versui alium subesse errorem suspicatur Stephanus; ac scribendum esse, ἅτε καὶ ὀλίγους ὄντας.

τοῦτο, ἐξελαύνει, ὡς σὺν τοῖς διώκουσι γένοιτο· ἐπεὶ δὲ ἐγνώσθη ὃς ἦν, ὁμοῦ δὴ σὺν Ἀσσυρίοις προθύμως ἐκτείνων τὸν ἵππον, σὺν τῷ βασιλεῖ ἐδίωκεν. Ἐνταῦθα δὴ ἡλίσκοντο μὲν δηλονότι οἱ βραδυτάτους ἵππους ἔχοντες ὑπὸ τῶν ταχίστων· [1] ἤδη δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ κατατετρῦχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς· καθορῶσι δὲ τὸν Κῦρον προσιόντα σὺν τῷ στρατεύματι· δοκεῖν δὲ χρὴ ἀσμένως καὶ ἡδέως, ὥσπερ εἰς λιμένα ἐκ χειμῶνος, προσφέρεσθαι αὐτούς. Ὁ δὲ Κῦρος τὸ μὲν πρῶτον ἐθαύμασεν, ὡς δ' ἔγνω τὸ πρᾶγμα, [2] ἔστε μὲν πάντες ἀντίοι ἤλαυνον, ἀντίος καὶ αὐτὸς ἦγεν ἐν τάξει τὴν στρατιάν· ὡς δὲ γνόντες οἱ πολέμιοι τὸ ὄν, ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ἐνταῦθα δὴ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε διώκειν τοὺς πρὸς τοῦτο τεταγμένους, αὐτὸς δὲ εἵπετο σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς ᾤετο

trâſſet, diſcedit, ut perſequentibus ſe conjungeret: agnitus autem quis eſſet, alacriter unà cum Aſſyriis equo concitato, regem in perſequendo juvat. Atque hìc quidem illi ſcilicet quibus erant equi tardiſſimi ab iis capiebantur, qui velociſſimos haberent: cúmque jam equites Gadatæ omnes valdè premerentur, quòd itinere confecti eſſent, Cyrum cum exercitu advenientem conſpiciunt: credíque adeò par eſt eos *tunc* tanquam in portum ex tempeſtate cum gaudio voluptatéque adpuliſſe. Cyro primùm res admirationi erat, verùm ubi quid ageretur animadvertit, quamdiu quidem omnes adverſi ferebantur, & ipſe copias inſtructas in eos ducebat: cùm autem hoſtes eo, quod erat, cognito, in fugam verſi ſunt, ibi tum Cyrus illos, quibus hoc negotii dederat, perſequi juſſit, & ipſe cum cæteris ſubſequebatur, prout expedire puta-

ὄντας, aut tale quid. Niſi potiùs, *pergit Stephanus*, deeſt adjectivum, quod particula καὶ jungat cum ὀλίγους. Mihi verò nihil deeſſe videtur.

1 Ἤδη δὲ &c.] Ità libri hactenùs editi; niſi quòd *Ald.* & *Florent.* καταπεπλεῦσθαι pro κατατετρῦχθαι perperam exhibeant. Mihi verò in primis placet MSti Bodl. lectio; in quo, ſublatâ particulâ δὲ poſt καθορῶσι, & continuatâ oratione, ſic legitur: ἤδη δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ κατατετρῦχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς καθορῶσι τὸν Κῦρον &c.

2 Ἔστε μὲν πάντες &c.] Leunclavius paulò aliter, ἔστε μὲν πάντες ἐναντίοι ἤλαυνον, ἐναντίος καὶ &c. Nos edit. *Stephan. Eton. Ald. Florent.* ſecuti ſumus. MS. quidem Bodl. habet: ὡς πάντες ἐναντίοι ἤλαυνον, ἐναντίος καὶ &c. At in orâ eam, quam damus, lectionem exhibet.

συμφέρειν. Ἔνθα δὴ καὶ ἅρματα ἡλίσκετο, ἔνια μὲν καὶ ἐκπιπτόντων τῶν ἡνιόχων, τῶν μὲν ἐν τῇ ἀναστροφῇ, τῶν δὲ καὶ ἄλλως· ἔνια δὲ καὶ περιτεμνόμενα ὑπὸ τῶν ἱππέων ἡλίσκετο. Καὶ ἀποκτείνουσιν ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν παίσαντα τὸν Γαδάταν. Τῶν μέντοι πεζῶν Ἀσσυρίων, οἳ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χωρίον πολιορκοῦντες, οἱ μὲν εἰς τὸ τεῖχος κατέφυγον τὸ ἀπὸ Γαδάτα ἀποστάν, οἱ δὲ, [1] φθάσαντες εἰς πόλιν τινὰ τοῦ Ἀσσυρίου μεγάλην· ἔνθα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἅρμασι καὶ τοῖς ἵπποις κατέφευγεν ὁ Ἀσσύριος.

Κῦρος μὲν δὴ διαπραξάμενος ταῦτα ἐπαναχωρεῖ εἰς τὴν Γαδάτα χώραν· καὶ προστάξας οἷς ἔδει ἀμφὶ τὰ αἰχμάλωτα ἔχειν, εὐθὺς ἐπορεύετο ὡς ἐπισκέψαιτο τὸν Γαδάταν ὅπως ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος. Πορευομένῳ δ' αὐτῷ ἤδη ὁ Γαδάτας ἐπιδεδεμένος τὸ τραῦμα ἀπήντα. Ἰδὼν δὲ ὁ Κῦρος αὐτὸν ἥσθη τε καὶ εἶπεν, Ἐγὼ πρὸς σὲ ᾖα ἐπισκεψόμενος πῶς ἔχεις. Ἐγὼ δὲ, εἶπεν ὁ Γαδάτας, ναὶ μὰ

bat. Ibi verò & currus capti ſunt, de quorum nonnullis aurigæ delabebantur, partim dum converterentur, partim aliis modis; aliqui etiam in poteſtatem ab equitibus intercepti venêre. Interficiunt etiam cùm alios multos, tum illum ipſum qui Gadatam vulnerârat. Pedites verò Aſſyrii, qui tunc fortè Gadatæ caſtellum obſidebant, partim in illam munitionem, quæ à Gadatâ defecerat, fugâ ſe recipiunt; partim, antevertendo in magnam quandam Aſſyrii *regis* urbem *ſe conferunt*; in quam & ipſe cum curribus & equis confugerat.

His rebus confectis, Cyrus in regionem Gadatæ recedit; & cùm eos quos oportuit captivis operam dare juſſiſſet, confeſtim pergit Gadatæ viſendi cauſâ, *cognoſcendíque* quo pacto ſe *is* ex vulnere haberet. Illi autem pergenti Gadatas obligato jam vulnere occurrit. Eum Cyrus ut vidit, gaviſus eſt dixítque, Ad te ibam viſurus quî valeres. Ego verò, inquit Gadatas, iterum te profectò ſpecta-

1 Φθάσαντες &c.] Stephano adſentior, qui repetendum eſſe ἀπὸ τοῦ κοινοῦ verbum κατέφυγον putat; alioqui videri poſſet dicendum fuiſſe ἔφθασαν.

τοὺς θεοὺς, σὲ ἐπαναθεασόμενος ἥκω ὁποῖός τις ποτὲ φαίνῃ ἰδεῖν, ὁ τοιαύτην ψυχὴν ἔχων· ὅστις οὔτ' οἶδ' ἐγὼ ὅ, τι νῦν μου δεόμενος, οὔτε μὴν ὑποσχόμενός γέ μοι ταῦτα πράξειν, οὔτε μὴν εὖ πεπονθὼς ὑπ' ἐμοῦ (εἴς γε τὸ ἴδιον) οὐδ' ὁτιοῦν, ἀλλ' ὅτι τοὺς φίλους σοι ἔδοξά τι ὀνῆσαι, οὕτως ἐμοὶ προθύμως ἐβοήθησας, ὡς νῦν τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ [1] οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι. Οὐ μὰ τοὺς θεοὺς, ὦ Κῦρε, εἰ ἦν οἷος ἔφυν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπαιδοποιησάμην, οὐκ οἶδα εἰ ἐκτησάμην παῖδα ποτ' ἂν τοιοῦτον περὶ ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλους τε οἶδα παῖδας, καὶ τοῦτον τὸν νῦν Ἀσσυρίων βασιλέα, πολὺ πλείω ἤδη τὸν αὑτοῦ πατέρα ἀνιάσαντα ἢ σὲ νῦν δύναται ἀνιᾶν. Καὶ ὁ

tum veni, ut videam quæ vultûs tui, tali animo præditi *viri*, species sit; qui cùm ipse nesciam quâ nunc in re mei indigeas, nec mihi sanè hæc te facturum promiseris, nec adfectus ullo à me vel tantillo sis beneficio privatim, sed *ideò duntaxat* quòd tibi visus sum amicis aliquid utilitatis adferre, usque adeò alacriter opem tulisti, ut jam me quod adtinet, perierim; quod te, salvus sim. Per deos *immortales*, Cyre, etiam si talis essem qualis initio natus sum, liberósque procreâssem, haud scio an filium sic erga me adfectum unquam habiturus fuerim: nam & alios *aliorum* filios novi & hunc ipsum Assyriorum modò regem, multò plus doloris *molestiæque* patri suo adtulisse, quam tibi jam adferre possit. Ad hæc

1 Οἴχομαι,] De quo verbo sic *Eustath.* ad Il. α'. p. 119. λαμβάνεταί ποτε καὶ ἐπὶ θανάτου — ἐξ οὗ καὶ οἰχόμενος καὶ ἀποιχόμενος ὁ θανών. Soph. *Elect.* v. 145, 146.

Ἠλ. Νήπιος ὅστις τῶν οἰκτρῶς
Οἰχομένων γονέων ἐπιλάθεται.

Idem, *Ajac.* v. 1146, 1147.

Τευ. — δεινόν γ' εἶπας, εἰ καὶ ζῇς θανών.
Με. Θεὸς γὰρ ἐκσώζει με, τῷδε δ' οἴχομαι.

Eadem est significatio τοῦ ὑπάγω, Matt. 26. 24. Operæ pretium est notare, quali studio consensúque diversæ gentes omnem in *mortis* mentione δυσφημίαν vitârunt. Hinc enim tum *Hebræi* tum *Arabes* suum הלך, quod propriè *abire, proficisci* &c. sonat, ad *interitum* etiam significandum adhibent. Quomodo Gen. 15. 2. usurpatum esse videtur: ואנכי הולך ערירי LXX. Interp. ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος· h. e. *moriar sine liberis*: & Gen. 42. 20. * ولا تهلكوا — h. e. *& non pereatis*. Vide Ps. 48. 11. Ejusdem *euphemismi* exempla suppeditat etiam lingua Latina: nam, *Pomp. Festo* auctore, *abitionem* antiqui dicebant *mortem*. Rem scilicet ingratam mitiori visum est exprimere vocabulo; atque adeò si quem è vitâ decessisse veteres indicarent, dicebant: *Fuit, Vixit, Abiit.*

Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν ὧδε, Ὦ Γαδάτα, ἦ πολὺ μεῖζον παρεὶς θαῦμα, ἐμὲ νῦν θαυμάζεις. Καὶ τί δὴ τοῦτ' ἐστίν; ἔφη ὁ Γαδάτας. Ὅτι τοσοῦτοι μὲν Περσῶν, ἔφη, ἐσπουδάκασιν περὶ σέ, τοσοῦτοι δὲ Μήδων, τοσοῦτοι δὲ Ὑρκανίων· πάντες δὲ οἱ παρόντες Ἀρμενίων καὶ Σακῶν καὶ Καδουσίων. Καὶ ὁ Γαδάτας ἐπεύξατο, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ, ἔφη, καὶ τούτοις πολλὰ ἀγαθὰ δοῖεν οἱ θεοί, καὶ πλεῖστα τῷ αἰτίῳ τοῦ καὶ τούτους τοιούτους εἶναι. Καὶ ὅπως μέντοι οὓς ἐπαινεῖς, τούτους, ὦ Κῦρε, καὶ ξενίσωμεν καλῶς, δέχου τὰ ξένια οἷα ἐγὼ δύναμαι· ἅμα δὲ προσῆγε πάμπολλα, ὥστε καὶ θύειν τὸν βουλόμενον, καὶ ξενίζεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα ἀξίως τῶν καλῶς πεποιημένων καὶ καλῶς συμβάντων.

Ὁ δὲ Καδούσιος ὠπισθοφυλάκει, καὶ οὐ μετέσχε τῆς διώξεως· βουλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς λαμπρόν τι ποιῆσαι, οὔτε ἀνακοινωσάμενος οὔτε εἰπὼν οὐδὲν τῷ Κύρῳ, κατέθει τὴν πρὸς Βαβυλῶνα χώραν. Διε-

Cyrus ſic reſpondit, Multò, Gadata, majori certè miraculo prætermiſſo, me jam admiraris. Et quidnam illud eſt? ait Gadatas. Quòd, inquit, tot Perſæ tibi navârunt operam, tot Medi, tot Hyrcanii; atque *adeò* quotquot adſunt Armenii, Sacæ, Caduſii. Et Gadatas adjecto voto, Verùm his, ait, ô Jupiter, multa dii bona largiantur, & illi qui auctor eſt ut & hi tales ſint. Ut tamen eos, quos tu, Cyre, laudas, egregiè hoſpitio excipiamus, accipe hæc munera, qualia *quidem* ipſe *dare* poſſum: ſimúlque permulta adduxit, ut & rem ſacram facere, qui vellet, poſſet, & univerſus exercitus hoſpitio exciperetur, pro dignitate illarum rerum, quæ & præclarè geſtæ erant & præclarè ſucceſſerant.

Caduſius autem extremi cuſtos erat agminis, nec hoſtium perſequendorum particeps; qui *tamen* cùm & ipſe vellet facinus illuſtre quoddam edere, neque communicatâ re cum Cyro, neque ad eum delatâ, in regionem Babylonem verſùs excurrit. Diſper-

σπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ [1] ἀπιὼν ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, οὗ δὴ κατέφυγε, συντυγχάνει μάλα δὴ συντεταγμένον ἔχων τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα. Ὡς δ' ἔγνω μόνους εἶναι τοὺς Καδουσίους, ἐπιτίθεται, καὶ τόν τε ἄρχοντα τῶν Καδουσίων ἀποκτείνει, καὶ ἄλλους πολλούς· καὶ ἵππους δὲ πολλοὺς λαμβάνει τῶν Καδουσίων, καὶ ἣν ἄγοντες λείαν ἐτύγχανον ἀφαιρεῖται. Καὶ ὁ μὲν Ἀσσύριος διώξας ἄχρις οὗ ἀσφαλὲς ᾤετο εἶναι, ἀπετράπετο· οἱ δὲ Καδούσιοι ἐσώζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀμφὶ δείλην οἱ πρῶτοι. Κῦρος δὲ ὡς ᾔσθετο τὸ γεγονὸς, ὑπήντα τε τοῖς Καδουσίοις, καὶ ὅντινα ἴδοι τετρωμένον, ἀναλαμβάνων, τοῦτον μὲν ὡς Γαδάταν ἀπέπεμπεν, ὅπως θεραπεύοιτο· τοὺς δ' ἄλλους συγκατεσκήνου, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔχοιεν συνεπεμελεῖτο, παραλαμβάνων τῶν ὁμοτίμων Περσῶν συνεπιμελητάς· (ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ ἀγαθοὶ συνεπιπονεῖν ἐθέ-

ſis verò ipſius equitibus, *rex* Aſſyrius cùm ex urbe ſuâ, quò confugerat, proficiſceretur, cum inſtructis egregiè copiis occurrit. Cúmque ſolos eſſe hos Caduſios percepiſſet, impetum in eos facit, & tum Caduſiorum principem interficit, tum multos alios: quin & complures Caduſiorum equos capit, quámqve illi fortè tunc agebant prædam, aufert. Et Aſſyrius quidem *Caduſios* eò uſque perſequutus, quò tutum eſſe putabat, reverſus eſt: Caduſii verò primi ad caſtra circa veſperam ſalvi pervenerunt. Cyrus ubi rem, ſicuti geſta fuerat, cognovit, & obviam Caduſiis prodiit, & quem vulneratum videret, *eum* recipiens, ad Gadatam mittebat, ut curaretur; cæteros in eodem tabernaculo collocabat, ſtudioſéque cum aliis *& ipſe* dabat operam ut eis neceſſaria ſuppeterent, adſumtis in partem curationis *hujus* nonnullis de Perſis qui ὁμότιμοι appellantur: (nam in hujuſmodi rebus *viri* boni libenter operas ſuas conjun-

1 *Ἀπιὼν ὁ* &c.] Leunclavio placuit ἐπιὼν ὁ &c. Nos lectionem damus, quam edit. *Steph. Eton. Ald. Flor.* & MS. Bodl. præ ſe ferunt. Quin & *Zonaras* pro nobis facit; qui *Annal.* lib. 3. c. 20. rem eandem Xenophonteis ferè verbis, uti ſolet, perſequitur: Ἀπιὼν δὲ ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς πόλεως οὗ κατέφυγε, συντυγχάνει αὐτοῖς: &c.

λουσι) καὶ ἀνιώμενος μέντοι αὐτὸς ἰσχυρῶς δῆλος ἦν· ὡς δὲ τῶν ἄλλων δειπνούντων, ἡνίκα ἤδη ὥρα ἦν, Κῦρος ἔτι σὺν τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῖς ἰατροῖς, οὐδένα ἑκὼν ἀτημέλητον περιέλιπεν, ἀλλ' ἢ αὐτόπτης ἐφεώρα, ἢ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐξανύτοι, πέμπων φανερὸς ἦν τοὺς θεραπεύοντας. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ κηρύξας συνιέναι τῶν μὲν ἄλλων τοὺς ἄρχοντας, τοὺς δὲ Καδουσίους πάντας, ἔλεξε τοιάδε·

" Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον μὲν τὸ γεγενημένον πά-
" θος. Τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἀνθρώποις ὄντας, οὐδὲν, οἶμαι,
" θαυμαστόν. Ἄξιοί γε μέντοι ἐσμὲν τοῦ γεγενημένου τού-
" του πράγματος ἀπολαῦσαί τι ἀγαθὸν, τὸ μαθεῖν μή-
" ποτε διασπᾷν ἀπὸ τοῦ ὅλου δύναμιν ἀσθενεστέραν τῆς τῶν
" πολεμίων δυνάμεως. [1] Καὶ οὐχὶ τοῦτ', ἔφη, λέγω, ὡς οὐ
" δεῖ ποτε καὶ ἐλάσσονι ἔτι μορίῳ ἰέναι ὅπου ἂν δέῃ, ἢ νῦν ὁ

gunt) ipſe verò gravem etiam præ ferebat dolorem; adeò ut cœnantibus aliis, cùm jam *cœnandi* tempus erat, Cyrus etiam tum cum miniſtris ac medicis neminem ſuâ quidem ſponte neglectum relinqueret, ſed vel ipſemet ſuis oculis inſpiciebat *omnes*, vel, ipſe ſi hoc perficere non poſſet, palam mitteret qui *eorum* curam gererent. Ac tum quidem ità ſe quieti dederunt: primâ autem luce cùm per præcones reliquorum quidem duces, Caduſios verò univerſos convenire juſſiſſet, talia quædam verba fecit:

"Humanum eſt, ſocii, *nobis* quod accidit. Nam eos, homines
"qui ſint, errare; minimè, meâ quidem ſententiâ, mirum eſt.
"Verùm par eſt fructum nos ut aliquem ex eo quod contigit ca-
"piamus, *nimirum* utì diſcamus copias, hoſtium quæ ſint copiis
"imbecilliores, ab exercitu toto nunquam avellendas eſſe. Ne-
"que hoc dico, ait, non debere *aliquem* etiam minori cum agmi-
"ne illuc unquam proficiſci quò ſit opus, quàm illud fuerit, cum

1 Καὶ οὐχὶ τοῦτ' &c.] Vocem penultimam admonitu edit. *Steph. Eton.* & *Flor.* in cæteris prætermiſſam, reſtituimus. Quam lectionem probat etiam *Muretus.*

“Καδούσιος ᾤχετο· ἀλλ' ἤν τις [1] κοινούμενος ὁρμᾶται τῷ ἱκανῷ
“βοηθῆσαι, ἔστι μὲν ἀπατηθῆναι, ἔστι δὲ τῷ ὑπομένοντι, ἐξαπα-
“τήσαντι τοὺς πολεμίους, ἄλλοσε τρέψαι ἀπὸ τῶν ἐξεληλυ-
“θότων· ἔστι δὲ, ἄλλα παρέχοντα πράγματα τοῖς πολεμίοις, τοῖς
“φίλοις ἀσφάλειαν παρέχειν· καὶ οὕτω μὲν οὐδ' ὁ χωρὶς ὢν ἀπέ-
“σται, ἀλλ' ἐξαρτήσεται τῆς ἰσχύος· ὁ δὲ ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινωσά-
“μενος ὅπου ἂν ᾖ, οὐδέν τι διάφορον πάσχει ἢ εἰ μόνος ἐστρατεύετο.
“Ἀλλ' ἀντὶ μὲν τούτου, ἔφη, ἢν θεὸς θέλῃ, ἀμυνούμεθα τοὺς πολε-
“μίους οὐκ εἰς μακράν. Ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα ἀριστήσητε, ἄξω
“ὑμᾶς ἐγὼ ἔνθα τὸ πρᾶγμα ἐγένετο· καὶ ἅμα μὲν θάψομεν τοὺς
“τελευτήσαντας, ἅμα δὲ δείξομεν τοῖς πολεμίοις, ἔνθα κρατῆ-
“σαι νομίζουσιν, ἐνταῦθα ἄλλους αὐτῶν κρείττους, ἢν θεὸς θέλῃ· [2] καὶ

“quo Caduſius modò exiit: ſed ſi quis re cum illo communicatâ,
“qui ſatìs virium ad opem ferendam habeat, egreditur, fieri qui-
“dem poſſe ut decipiatur; at *illud etiam* fieri poſſe, ut is qui re-
“manet, hoſtes fallendo ab iis, qui egreſſi ſunt, avertat: quin &
“alia hoſtibus negotia faceſſendo, amicos in tuto collocare po-
“teſt: atque ità *fiet, ut* nè quidem is, qui ſeorſùm fuerit *à cæte-*
“*ris*, abſit; ſed ab *exercitûs* robore pendeat: qui verò diſceſſerit,
“neque *cum aliquo* communicaverit quò iturus ſit, illi nihil diverſi
“accidit, quàm ſi ſolus expeditionem ſuſceperit. At enim pro *faci-*
“*nore* hoc, volente deo, hoſtes brevi ulciſcemur. Sed cùm primùm
“pranſi fueritis, eò vos ego ducam ubi res eſt geſta; ſimúlque
“mortuos ſepeliemus, ſimul hoſtibus, ſi deus volet, oſtendemus,
“illic alios ipſis eſſe potiores, ubi ſe ſuperiores evaſiſſe cenſent: at-

1 Κοινούμενος] Editiones *Ald.* & *Flor.* κινούμενος perperam exhibent. *Muretus* κοινωσάμενος adfert. Sed præferenda videtur ea ſcriptura, quæ majorem cum κινούμενος affinitatem habet. Itaque Stephanus & Leunclavius omnino rectè repoſuerunt κοινούμενος, quod in MSto Bodl. & edit. etiam *Eton.* legitur.

2 Καὶ ὅπως &c.] Eſt ἔλλειψις Ἀττική· & ſubaudiendum videtur πράξομεν, vel aliud verbum ſimile. Adverbium autem illud jam ſupra lib. 1. p. 32. & lib. 5. p. 337. (ubi ὅρα, σκόπει vel μελέτω σοι ſubintelligi oportet) & alibi paſſim ἐλλειπτικῶς uſurpatum videre eſt.

"ὅπως γε μηδὲ τὸ χωρίον ἡδέως ὁρῶσιν, ἔνθα κατέκανον ἡμῶν
"τοὺς συμμάχους· ἢν δὲ μὴ ἀντεπεξίωσι, [1] καύσωμεν αὐτῶν τὰς
"κώμας, καὶ δῃώσωμεν τὴν χώραν· ἵνα μὴ ἃ ἡμᾶς ἐποίησαν ὁρῶν-
"τες εὐφραίνωνται, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν κακὰ θεώμενοι ἀνιῶνται.
"Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι, ἔφη, ἀριστᾶτε ἰόντες· ὑμεῖς δὲ, ὦ Καδού-
"σιοι, πρῶτον μὲν ἀπελθόντες ἄρχοντα ὑμῶν αὐτῶν ἕλεσθε ᾗπερ
"ὑμῖν νόμος, ὅστις ὑμῶν ἐπιμελήσεται σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν ἡμῖν,
"ἤν τι προσδέησθε· ἐπειδὰν δὲ ἕλησθε καὶ ἀριστήσητε, πέμψα-
"τε πρὸς ἐμὲ τὸν αἱρεθέντα." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξαν· ὁ
δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ ἐξήγαγε τὸ στράτευμα, καὶ κατέστησεν εἰς τάξιν,
τὸν ᾑρημένον ὑπὸ τῶν Καδουσίων, ἐκέλευσε πλησίον αὐτοῦ ἄ-
γειν τὴν τάξιν, Ὅπως, ἔφη, ἢν δυνώμεθα, ἀναθαῤῥύνωμεν
τοὺς ἄνδρας. Οὕτω δὴ ἐπορεύοντο· καὶ ἐλθόντες ἔθαπτον μὲν
τοὺς Καδουσίους, ἐδῄουν δὲ τὴν χώραν. Ποιήσαντες δὲ ταῦτα,

"que etiam *efficiemus*, ut nè locum quidem illum libenter in-
"tueantur, noſtros ubi ſocios interemerunt: ſin adverſi non pro-
"dierint, incendemus eorum vicos, agrúmque populabimur; nè
"lætitiam ex conſpectu eorum, quæ in nos patrârunt, capiant;
"ſed intuentes mala propria mœrore adficiantur. Itaque vos, in-
"quit, alii pranſum ite: vos autem, Caduſii, primùm hinc di-
"greſſi, more veſtro vobis aliquem ipſis in principem eligite, qui
"cum diis ac nobis veſtrî curam gerat, ubicunque opus fuerit:
"*hunc* ubi delegerîtis ac pranſi fueritis, delectum ad me mittite."
Atque hæc illi fecerunt: Cyrus autem poſtquam copias eduxiſſet,
ſuúmque illi, qui à Caduſiis fuerat delectus, in acie locum tribuiſ-
ſet, juſſit *eum* propter ſe *ſuorum* aciem ducere, Quò illorum, in-
quit, ſi quidem poterimus, rurſum excitemus animos. Atque ità
quidem proficiſcebantur: cúmque *ad locum* perveniſſent & Cadu-
ſios ſepeliebant, & agrum populabantur. His rebus confectis,

1 Καύσωμεν &c.] Sic in libris hactenus vulgatis ſcribitur: MS. autem Bodl. repræſentat καύσομεν — καὶ δῃώσομεν. quod mihi quidem magis arridet.

ἀπῆλθον τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς πολεμίας ἔχοντες πάλιν εἰς τὴν Γαδάτα.

Ἐννοήσας δ᾽ ὅτι οἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεστηκότες, ὄντες πλησίον Βαβυλῶνος, κακῶς πείσονται, ἂν μὴ αὐτὸς αἰεὶ παρῇ, οὕτως ὅσους τε τῶν πολεμίων ἀφίη, καὶ τούτοις ἐκέλευε λέγειν τῷ Ἀσσυρίῳ, καὶ αὐτὸς κήρυκα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν λέγοντα ταῦτα, ὅτι ἕτοιμος εἴη ἐᾶν τοὺς ἐργαζομένους τὴν γῆν, καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰ καὶ ἐκεῖνος βούλοιτο ἐᾶν ἐργάζεσθαι τοὺς τῶν πρὸς αὐτὸν ἀφεστηκότων ἐργάτας. Καίτοι, ἔφη, σὺ μὲν, ἢν καὶ δύνῃ κωλύειν, ὀλίγους τινὰς κωλύσεις· (ὀλίγη γάρ ἐστι γῆ ἡ τῶν πρὸς ἐμὲ ἀφεστηκότων) ἐγὼ δὲ πολλὴν ἄν σοι γῆν ἐῴην ἐνεργὸν εἶναι. Εἰς δὲ τὴν τοῦ καρποῦ κομιδὴν, ἢν μὲν πόλεμος ᾖ, ὁ κρατῶν μὲν, οἶμαι, κομίσεται· ἢν δὲ εἰρήνη γένηται, δηλονότι σὺ, ἔφη. Ἢν μέντοι τις ἢ τῶν ἐμῶν ὅπλα ἀνταίρηταί σοι, ἢ τῶν σῶν ἐμοὶ, τούτους, ἔφη, ὡς ἂν δυνώμεθα,

commeatum ex hoſtico ſecum ferentes, in *regionem* Gadatæ reverſi ſunt.

Cùm autem ad animum *Cyro* accidiſſet, futurum, ut qui ad ſe defecerant, quòd prope Babylonem eſſent, miſerè adfligerentur, niſi præſens ipſe ſemper adeſſet, idcircò tum eos, quotquot ex hoſtibus dimittebat, Aſſyrio dicere juſſit, tum ipſe caduceatorem miſit qui ad eum hæc deferret: ſe *nempe* paratum agricolis parcere, nullâque *hos* adficere injuriâ, ſi *quidem* & ille eorum, qui ad ſe defeciſſent, agricolis, ſuas ut operas facerent, permittere vellet. Ac tu quidem, ait, etiamſi prohibere poſſis, non niſi paucos prohibebis: (nam eorum, qui ad me defecerunt, exiguus eſt ager) ego verò permitterem, amplam tibi regionem cultam eſſe. Quod autem ad fructus colligendos adtinet, ſi quidem bellum fuerit, is qui potentior eſt, meâ ſententiâ, *hos* colliget: ſin pacem *inter nos* fecerimus, tu ſcilicet *colliges*, ait. Si quis verò vel meorum adverſùs te arma ſumpſerit, vel tuorum adverſùs me, ab his, inquit, pro virili

ἑκάτεροι ἀμυνούμεθα. Ταῦτα ἐπιστείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπεν. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ἐπεὶ ἤκουσαν ταῦτα, πάντα ἐποίουν πείθοντες τὸν βασιλέα συγχωρῆσαι ταῦτα, καὶ ὅτι σμικρότατον τοῦ πολέμου λιπεῖν. Καὶ ὁ Ἀσσύριος μέντοι, εἴτε ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων πεισθεὶς, εἴτε καὶ αὐτὸς οὕτω βουληθεὶς, συνήνεσε ταῦτα· καὶ [1] ἐγένοντο συνθῆκαι, τοῖς μὲν ἐργαζομένοις εἰρήνην εἶναι, τοῖς δ᾽ ὁπλοφόροις πόλεμον. Ταῦτα μὲν δὴ περὶ τῶν ἐργατῶν διεπέπρακτο ὁ Κῦρος· τὰς μέντοι νομὰς τῶν κτηνῶν τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους ἐκέλευσε καταθέσθαι, εἰ βούλοιντο, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἐπικρατείᾳ· τὴν δὲ τῶν πολεμίων [2] λείαν ἦγον ὁπόθεν δύναιντο, ὅπως εἴη ἡ

pœnas uterque reposcemus. His cum mandatis caduceatorem dimisit. Assyrii verò, cùm hæc audîssent, omni studio à rege contendebant, ut in his *Cyro* accederet, ac quàm minimum belli reliquum faceret. Assyrius verò, sive quòd ei gens sua persuaserat, sive quòd ipse sic vellet, hæc comprobavit: pactísque *adeò* convenit, ut cum agricolis pax esset, cum armatis bellum. Hæc igitur de agricolis perfecit Cyrus: jumentorum quidem pascua amicos suos, si vellent, in ditione suâ collocare jussit; hostium verò prædam agebant undecunque poterant, ut mi-

1 Καὶ ἐγένοντο &c.] Eadem consuetudo apud *Indos* belli tempore servari solebat, referente *Diodor. Sic.* lib. 2. p. 122. Συμβάλλονται δὲ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ τὰ νόμιμα πρὸς τὸ μηδέποτε λιμὸν γενέσθαι παρ᾽ αὐτοῖς. Παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις οἱ πολέμιοι καταφθείροντες τὴν χώραν, ἀγεώργητον κατασκευάζουσι· παρὰ δὲ τούτοις τῶν γεωργῶν ἱερῶν καὶ ἀσύλων ἐωμένων, οἱ πλησίον παρατάξεων γεωργοῦντες ἀνεπαίσθητοι τῶν κινδύνων εἰσίν. Ἀμφότεροι γὰρ οἱ πολεμοῦντες ἀλλήλους μὲν ἀποκτείνουσιν ἐν ταῖς μάχαις, τοὺς δὲ περὶ τὴν γεωργίαν ὄντας ἐῶσιν ἀβλαβεῖς, ὡς κοινοὺς ὄντας ἁπάντων εὐεργέτας· &c.

2 Λείαν ἦγον &c.] Ità clarè MS. Bodl. editique omnes. Leunclavius autem conjicit legendum & distinguendum sic, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, λείαν ἄγειν, videlicet, ἐκέλευσε. Voces verò τὴν δὲ non conjungit cum λείαν, sed illud præcedens nomen hoc modo repetit, τὴν δὲ ἐπικρατείαν τῶν πολεμίων ἐκέλευσε λείαν ἄγειν. *Nam alioquin*, inquit, *hostium prædam abducere, parum convenienter dicitur, & ambigué.* Quod ad mutationem τοῦ ἦγον in ἄγειν adtinet, haud pœnitenda forsan est emendatio. At de constructione verborum illi nequaquam adsentior: nam, τῶν πολεμίων λείαν ἄγειν, rectè dicitur, qui *prædam de hostibus captam agit.* Simili prorsùs loquendi modo utitur *Herodi.* lib. 7. c. 8. *edit. Oxon.* Τί γὰρ ἦν ὄφελος βαρβάρων, ἀναιρουμένων —; ἢ λείας αἰχμαλώτους ἀπάγειν τῶν ἐχθρῶν, γυμνοῦνται δὲ τὰς οὐσίας ἀφαιρούμενοι τῶν οἰκείων; ubi, nisi omnia me fallunt, parum feliciter rem gessit Interpres ille sermonis, si diis placet, elegantiæ studiosus; quem tamen miro sanè consensu Editores *Herodi.* se-

[1] στρατεία ἡδίων τοῖς συμμάχοις. Οἱ μὲν γὰρ κίνδυνοι, οἱ αὐτοὶ, καὶ ἄνευ τοῦ λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια· ἡ δὲ ἐκ τῶν πολεμίων τροφὴ κουφοτέραν τὴν στρατείαν ἐδόκει παρέχειν.

Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάζετο ὁ Κῦρος ἤδη ὡς ἀπιὼν, παρῆν ὁ Γαδάτας ἄλλα τε δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγων, ὡς ἂν ἐξ οἴκου μεγάλου, καὶ ἵππους γε πολλοὺς ἀφελόμενος τῶν ἑαυτοῦ ἱππέων, οἷς ἠπιστήκει διὰ τὴν [2] ἐπιβουλήν. Ὡς δ' ἐπλησίασεν, ἔλεξεν ὧδε, Ὦ Κῦρε, νῦν μέν σοι ἐγὼ ἄγω ταῦτα, ἵνα ἐν τῷ παρόντι χρῇ αὐτοῖς ἄν τι δέοι. Νόμιζε δὲ, ἔφη, καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἐμὰ, σὰ εἶναι. Οὔτε γάρ ἐστιν, οὔτ' ἔσται ποτὲ, ὅτῳ ἐγὼ ἀπ' ἐμοῦ φύντι καταλείψω τὸν ἐμὸν οἶκον· ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευτῶντι πᾶν ἀποσβῆναι τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ὄνομα. Καὶ ταῦτα, ἔφη, ὦ

litia sociis jucundior esset. Nam tametsi commeatus pararetur nullus, *tamen* eadem pericula *proposita erant*: at militiam leviorem efficere videbatur alimenta ex hostium *regione quærendi ratio.*

Cùm autem Cyrus se jam ad discessum pararet, aderat Gadatas cùm alia dona multa variáque adferens adducénsque, velut ex amplâ copiosâque domo, tum permultos equos suis equitibus ademptos, quibus *jam* propter *illas* insidias fidem non habebat. Ubi propiùs accessisset, ità loquutus est, Hæc ego jam ad te adduco, Cyre, ut iis in præsenti si quid opus sit utaris. Existimes verò, inquit, *velim*, etiam alia, mea quæ sunt, esse tua. Quippe nemo est, nec erit unquam, cui ex me nato domum ego meam relicturus sim: sed necesse est, inquit, me moriente, mecum & genus nostrum & nomen extingui. Atque hæc, Cyre, sum perpes-

secuti sunt. At se sistat *Politianus*; téque penes, lector, de versione sit arbitrium: *Quid enim proderat Barbaros interimi? Quid prædam aut captivos abactos, si suis fortunis Romanæ ditionis mortales quotidie despoliabantur* —? Ego verò locum sic verto: — *vel eum captivam hostium prædam abducere, suos qui facultatibus exueret spoliarétque?* nec non Thucyd. lib. 6. p. 406. Καὶ Ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν Θυρεάτιν ὅμορον οὖσαν, λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν ἔλαβον, ἢ &c. — *magnam Lacedæmoniorum prædam ceperunt*, &c.

1 Στρατεία] Ità rectè in edit. *Steph. Eton.* & MSto etiam Bodl. scribitur; & paulò post στρατείαν. Cæteri autem libri στρατιὰ & στρατιὰν perperam exhibent.

2 Ἐπιβουλὴν] Vide supra p. 366.

Κῦρε, (ὄμνυμί σοι τοὺς θεοὺς, οἳ καὶ ὁρῶσι πάντα καὶ ἀκούουσιν) οὔτε ἄδικον, οὔτε αἰσχρὸν οὐδὲν οὔτ' εἰπὼν οὔτε ποιήσας, ἔπαθον. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων κατεδάκρυσε τὴν αὑτοῦ τύχην, καὶ οὐκέτι ἠδυνήθη πλείω εἰπεῖν.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας, τοῦ μὲν πάθους ᾤκτειρεν αὐτὸν, ἔλεξε δὲ ὧδε, Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἵππους δέχομαι, ἔφη· σέ τε γὰρ ὠφελήσω, εὐνουστέροις δοὺς αὐτοὺς, [1] ἢ οἳ νῦν σοι εἶχον, ὡς ἔοικεν· ἐγώ τε (οὗ δὴ πάλαι ἐπεθύμουν) τὸ Περσῶν ἱππικὸν θᾶττον ἐκπληρώσω εἰς τοὺς μυρίους ἱππέας· τὰ δ' ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαττε, ἔφη, ἔστ' ἂν με ἴδῃς ἔχοντα, ὥστε σοῦ μὴ ἡττᾶσθαι ἀντιδωρούμενον· εἰ δὲ πλείω μοι δοὺς ἀπίοις, ἢ λαμβάνων παρ' ἐμοῦ, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν δυναίμην μὴ αἰσχύνεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γαδάτας εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πιστεύω σοι· (ὁρῶ γάρ σου τὸν τρόπον) φυλάττειν μέντοι

ſus, ait, (deos juratus teſtor, qui & vident & audiunt omnia) cùm tamen nihil injuſtum, nihil turpe, neque dixerim, neque fecerim. Simúlque hæc dicens, ſuam cum lacrimis deploravit fortunam, neque loqui plura potuit.

Quibus auditis Cyrus calamitatem ejus miſeratus, atque his verbis uſus eſt, Equidem equos, ait, accipio: tuæ enim utilitati conſulam, hominibus eos dando majori te benevolentiâ proſequentibus, quàm quorum modò erant, utì *quidem* adparet: & Perſicum equitatum (id quod jamdudum expetiverim) celeriter explebo ad decem equitum millia: reliquas autem pecunias opéſque tecum avectas ſervato, inquit, donec *tantum* me habere videris, ut remunerando te non ſim inferior: quòd ſi ità abeas ut plura mihi des, quàm à me acceperis; neſcio profectò, quo pacto *facere* poſſim, ut pudore non adficiar. Ad ea Gadatas, Equidem hæc tibi credo, ait: (nam ingenium tuum video) verùm conſideres, an *ſatis* ad

1 Ἢ οἳ νῦν &c.] Sic reſtituimus partim ex MSto Bodl. editionéque *Flor.* in quibus ſcribitur ἢ οἱ νῦν &c. partim ex conjecturâ Stephani; qui, re quidem ipſâ duce, illud οἱ in οἳ mutandum ſtatuit. In aliis verò libris editis, omiſſâ prorſùs voculâ iſtâ, legitur, ἢ νῦν σοι &c.

ὅρα εἰ ἐπιτήδειός εἰμι. Ἕως μὲν γὰρ φίλοι ἦμεν τῷ Ἀσσυρίῳ, καλλίστη δὴ ἐδόκει εἶναι ἡ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς κτῆσις· (τῆς γὰρ μεγίστης πόλεως Βαβυλῶνος ἐγγὺς οὖσα, ὅσα μὲν ὠφελεῖσθαί ἐστιν ἀπὸ μεγάλης πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ἐνοχλεῖσθαι, οἴκαδε δεῦρο ἀπιόντες τούτων ἐκποδὼν ἦμεν) νῦν δ᾽ ἐπεὶ ἐχθροί ἐσμεν, [1] δῆλον ὅτι ἐπειδὰν σὺ ἀπέλθῃς καὶ αὐτοὶ ἐπιβουλευσόμεθα, καὶ ὁ οἶκος ὅλος· καὶ οἶμαι, λυπηρῶς βιωσόμεθα, ὅλως τοὺς ἐχθροὺς καὶ πλησίον ἔχοντες, καὶ κρείττους ἡμῶν αὐτῶν ὁρῶντες. Τάχ᾽ οὖν εἴποις ἄν, καὶ τί δὴ ταῦτα οὐκ ἐνενόουν πρὶν ἀποστῆναι; Ὅτι, ὦ Κῦρε, ἡ ψυχή μου, διὰ τὸ ὑβρίσθαι καὶ ὀργίζεσθαι, οὐ τὸ ἀσφαλέστατον σκοποῦσα διῆγεν, ἀλλ᾽ ἀεὶ τοῦτο κύουσα, ἆρά ποτε ἔσται ἀποτίσασθαι τὸν καὶ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὃς διατελεῖ μισῶν οὐκ ἤν τις τι αὐτὸν ἀδικῇ, ἀλλ᾽ ἤν τινα ὑποπτεύσῃ βελτίονα ἑαυτοῦ εἶ-

hæc conſervanda ſim idoneus. Etenim quamdiu Aſſyrio amici eramus, paterna ſanè poſſeſſio pulcherrima eſſe videbatur: (quippe cùm ab urbe maximâ Babylone prope abſit, quæcunque commoda ex urbe amplâ percipi poſſunt, hiſce *omnibus* fruebamur; quæcunque autem moleſtiam *nobis* exhibere poterant, ab his domum huc profecti longè aberamus) nunc cùm inimici ſimus, manifeſtum eſt, ubi tu diſceſſeris, futurum, ut & nobis & toti domui *noſtræ* inſidiæ ſtruantur; atque *adeò*, meâ ſententiâ, vitam cum dolore *miſeriâque* degemus, qui & omnino vicinos habituri ſimus hoſtes, eóſque nobis ipſis potentiores conſpecturi. Fortaſſè dixeris, cur iſta non cogitârim priùs, quàm deficerem? Quia, Cyre, animus meus propter acceptam injuriam & iram, non quod eſſet tutiſſimum conſiderabat, ſed hoc perpetuò parturiebat; ecquando licebit ulciſci hominem & diis & hominibus inviſum, qui non deſinit odiſſe, non ſi quis eum lædat, ſed ſi quem ſe præſtantiorem ſuſpi-

1 Δῆλον ὅτι &c.] Scriptura hæc eſt MSti Bodl. editionísque *Eton.* eam Stephanus quoque vulgatæ illi, δηλονότι, hoc loco anteponendam vidit.

ναι. Τοιγαροῦν, οἶμαι, αὐτὸς πονηρὸς ὢν, πᾶσι πονηροτέροις ἑαυτοῦ συμμάχοις χρήσεται. Ἢν δέ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτοῦ φανῇ, θάῤῥει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδέν σε δεήσει τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀρκέσει τοῦτο μηχανώμενος, [1] ὡς ἀνέλῃ τὸν αὐτοῦ βελτίονα. [2] Τοῦ μέντοι ἐμὲ ἀνιᾶν, καὶ σὺν τοῖς πονηροῖς ῥᾳδίως, οἶμαι, κρείττων ἔσται.

Ἀκούσαντι τῷ Κύρῳ ταῦτα ἔδοξεν ἄξια ἐπιμελείας λέγειν· καὶ εὐθὺς εἶπε, Τί οὖν, ἔφη, ὦ Γαδάτα, οὐχὶ τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, ὅπως ἄν σοι εἴη ἀσφαλῶς χρῆσθαι, ὁπόταν εἰς αὐτὰ ἴῃς· αὐτὸς δὲ σὺν ἡμῖν στρατεύῃ, ἵνα ἢν οἱ θεοὶ ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῖν ὦσιν, οὗτός σε φοβῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τοῦτον; Ο, τι δὲ ἡδύ σοι ὁρᾶν τῶν σῶν ἢ ὅτῳ συνὼν χαίροις ἔχων, σὺν ἐμοὶ πορεύου.

cetur. Itaque, utì opinor, cùm malus ipſe ſit, omnes *etiam* ſe deteriores ſocios habebit. Quòd ſi quis *inter hos* eo præſtantior viſus fuerit, certus eſto, Cyre, nequaquam tibi adverſùs *ejuſmodi* virum egregium dimicandum eſſe, ſed illius induſtria ad hoc machinandum ſufficiet, quonam *videlicet* pacto ſe præſtantiorem è medio tollat. Verùm ut mihi moleſtus ſit, *in eo*, quamvìs mali *ignavique* ſibi adſint ſocii, facilè ſuperior eſt, ut opinor, futurus.

Hæc cùm Cyrus audîſſet, viſus eſt ei digna conſideratione dicere: atque *adeò* ſtatim, Quid ergò, inquit, Gadata, nonne caſtella præſidiis muniiſti, quò tutò iis uti tibi liceat, cùm ea fueris ingreſſus; ipſe verò *nonne* nobiſcum es in expeditione, ut ſi dii perinde ac modò nobiſcum fuerint, hic te metuat, non tu ipſum? Quin tu, tecum habens quidquid tuorum adſpectu tibi jucundum ſit, aut cujus conſuetudine delecteris, mecum proficiſcitor. *Ni-*

1 Ὡς ἀνέλῃ] Ità editio *Etonenſis*. MS. Bodl. paulò aliter, ἕως ἀνέλῃ. Editio *Flor.* ὡς ἀπολέσῃ, quod gloſſam prorſùs ſapit. *Ald.* autem *Steph.* & *Leuncl.* dant ἕως ἂν ἕλῃ. Horum tamen uterque probat, locique ratio poſtulat, ſcripturam quam recepimus. Illud ἕως certè ſi retineatur, (ut ſenſus ſit, *idoneus ad hoc machinandum, donec* &c. tunc) utì rectè notat Stephanus, non videbitur dicere ad *hoc machinandum* quod videlicet ſequitur, *quo pacto hominem* &c. ſed aliud quidpiam quod præceſſerit. Atqui nihil in præcedentibus, ad quod illud τοῦτο referri queat, inveniemus.

2 Τοῦ μέντοι &c.] Sic libri editi pariter & MS. Bodl. Leunclavio tamen ea lectio non ſatis-

Καὶ σύ τ' ἂν ἐμοὶ, ὥς γε μοι δοκῶ, πάνυ χρήσιμος εἴης, ἐγὼ τέ σοι, ὡς ἂν δύνωμαι, πειράσομαι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Γαδάτας ἀνέπνευσέ τε καὶ εἶπεν, Ἆρ' οὖν, ἔφη, δυναίμην ἂν συσκευασάμενος φθάσαι, πρίν σε ἐξιέναι; βούλομαι γάρ τοι, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα ἄγειν μετ' ἐμαυτοῦ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, [1] φθάσεις μέντοι· ἐγὼ γὰρ ἐπισχήσω ἔστ' ἂν καλῶς σὺ φῇς ἔχειν. Οὕτω δὴ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, [2] ἐφύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ἃ ὠχυρώσατο, συνεσκευάσατο δὲ πάντα ὁπόσοις ἂν οἶκος μέγας καλῶς οἰκοῖτο. Ἤγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτοῦ τῶν τε πιστῶν, οἷς ἥδετο, καὶ ὧν ἠπίστει πολλοὺς, ἀναγκάσας τοὺς μὲν αὐτῶν καὶ γυναῖκας ἄγειν, τοὺς δὲ καὶ [3] ἀδελφὰς, ὡς δεδεμένους τούτοις κατέχοι αὐτούς. Καὶ τὸν μὲν

mirum & tu mihi, ut equidem arbitror, admodùm usui fueris, & esse tibi ego conabor, ut potero. Hæc Gadatas cùm audîsset, respiravit ac dixit, Num possim res meas citiùs colligere, quàm tu discedas? nam & matrem, ait, mecum abducere volo. Poteris, inquit, profectò citiùs: etenim subsistam, donec tibi commodum esse dixeris. Itaque digressus inde Gadatas, castellis quæ communierat, unà cum Cyro præsidia imposuit, & omnia quibus ampla domus instrui commodè posset, collegit. Prætereà suorum complures secum abducebat, tum fidos, quibus delectabatur, tum quibus diffidebat; quorum alios cogebat secum uxores ducere, alios sorores, ut his *quasi vinculis* eos constrictos teneret. Itaque Cy-

satisfacit. Sic autem rectiùs scribi posse putat, Τῷ μέντοι &c. Mihi magìs arridet vulgata lectio.

1 Φθάσεις] Ità MS. Bodl. editique libri omnes, præter unum *Etonensem*, in quo mendosè legitur φθάσῃς.

2 Ἐφύλαξε μὲν &c.] Ità quidem locus hic conspirante editorum exemplarium consensu solet exprimi. Mihi verò impensiùs placet hæc MSti Bodl. lectio, — ἀπελθὼν, φύλαξι μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ὠχυρώσατο, —— suffragante, uti opinor, ipsa Cyri oratione; qui suprà paulò Gadatam sic adfatus est, ἔχεις τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, — ubi τὰ τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ποιεῖν, idem videtur esse, atque id quod φύλαξι τὰ τείχη ὀχυροῦσθαι hoc in loco significat. Hanc porrò emendationem laudat etiam *Muretus*; nullo tamen, eam unde hauserat, indicato libro.

3 Ἀδελφὰς &c.] Aldus & Leuncl. legunt ἀδελφούς· hic tamen in versione suâ receptam lectionem sequitur, quam tum MS. Bodl. tum cæteri libri editi, adsentientibus *Gabrielio* & *Philelpho*, præstant. Illud autem ἀδελφοὺς ab imperitiâ librariorum primò manâsse puto, qui cùm genus pronominis, τούτοις, obser-

Γαδάταν ὁ Κῦρος ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔχων ᾔει, καὶ ὁδῶν φραστῆρα καὶ ὑδάτων καὶ χιλοῦ καὶ σίτου, ὡς ἀεὶ ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις [1] στρατοπεδεύοιτο.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος καθεώρα τὴν τῶν Βαβυλωνίων πόλιν, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ ὁδὸς, ἣν ᾔει, παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρειν, καλέσας τὸν Γωβρύαν καὶ τὸν Γαδάταν, ἠρώτα εἰ ἄλλη ὁδὸς εἴη, ὥστε μὴ πάνυ πλησίον ἄγειν τοῦ τείχους. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Εἰσὶ μὲν, ὦ δέσποτα, καὶ πολλαὶ ὁδοί· ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ᾤμην καὶ βούλεσθαι ἄν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ

rus cum Gadatâ iisque qui circum se essent, abibat; qui & index ei viarum esset, & aquarum, & pabuli, & frumenti, ut castra semper locis in uberrimis haberet.

Cùm verò pergens iter Babyloniorum urbem adspiceret, atque ei via, quâ incedebat, ducere propter ipsa urbis mœnia videretur, arcessito Gobryâ Gadatâque, aliáne via esset interrogabat, ut tam prope ad mœnia *copias* non ducerent. Et Gobryas, Sunt, inquit, domine, permultæ quidem viæ: sed existimabam equidem te quàm proximè jam ad urbem iter facere velle, quò ipsis commonstrares

observâssent, nomen antecedens aliquod masculini etiam generis haud dubiè præcessisse perperam autumarent. Atticorum verò moris est masculinis uti pro fœmininis: *Sophoc.* Elect. v. 615, 616.

Ἥτις τοιαῦτα τὴν τεκοῦσαν ὕβρισε,
Καὶ ταῦτα τηλικοῦτος; —

pro τηλικαύτη. loquitur enim de Electrâ Clytemnestra. Similiter paulò post, Noster: τὼ γυναῖκε, pro τὰ — Vide tamen, si libet, Cl. *Barn.* ad Hom. Il. ε΄. v. 778. & ad Eurip. Hippol. v. 387. *Achill. Tat.* p. 143. edit. Lugd. Bat. οὐδεὶς γυνή. Quanquam hìc σχῆμα forsan, quod dicitur, πρὸς τὸ σημαινόμενον locum habere queat; adeò ut τούτοις ad nomen in δεδεμένους inclusum, v. g. δεσμοῖς, referatur. Haud absimili modo Noster paulò post adhibet relativum αὐτοῖς, — ᾤμην καὶ βούλεσθαι ἄν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ &c. ubi αὐτοῖς respicit nomen aliquod in voce πόλεως subintellectum, v. g. ἐνοίκοις, vel Βαβυλωνίοις, vel aliud his simile. Conf. Joh. 8. 44. ubi pronomen αὐτοῦ, utì recte notavit Cl. *Blackwall* Sacr. Class. p. 95. respicit τοῦ ψεύδους, ex nomine ψεύστης, sub quo latet, nullo negotio colligendum. Similiter Rom. 10. 5. admonente loci sententiâ, illud αὐτὰ ad ἐντάλματα τοῦ νόμου (quæ licèt non disertè scripserit, voluit tamen Apostolus) referendum videtur.

1 Στρατοπεδεύοιτο] Ità rescripsimus admonitu Leunclavii & MSti Bodl. in quo totus hic locus sic repræsentatur: — καὶ σίτου, ὡς εἴη ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις στρατοπεδεύεσθαι. Rectius erit, si vel scribas ὡς sine accentu, vel in ὥστε mutes, & legas ὥστ' ἀεὶ &c. Illam verò nostram emendationem confirmant *Philelphus* & *Gabrielius*; qui, in loco vertendo, utuntur verbis *castrametari*, & *castra facere*. In vulgatis hactenus libris perperam legitur στρατεύοιτο.

στράτευμα, ὅτι σοι ἤδη πολύ τε ἐστὶ καὶ καλόν· ἐπεὶ καὶ ὅτε ἔλαττον εἶχες, προσῆλθές τε πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἐθεῶντο [1] ὑμᾶς οὐ πολλοὺς ὄντας· νῦν δὲ καὶ εἰ παρεσκευασμένος τε ἐστὶν, [2] ὥσπερ πρὸς σὲ εἶπεν ὅτι παρασκευάσοιτο ὡς μαχούμενος, οἶδα ὅτι ἰδόντι αὐτῷ τὴν σὴν δύναμιν, πάλιν ἀπαρασκεύαστα τὰ αὐτοῦ φανεῖται.

Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Δοκεῖς μοι, ὦ Γωβρύα, θαυμάζειν ὅτι ἐν ᾧ μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχων στρατιὰν ἦλθον, πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος προσήγαγον· νῦν δὲ πλείω δύναμιν ἔχων οὐκ ἐθέλω ὑπ᾽ αὐτὰ τὰ τείχη ἄγειν. Ἀλλὰ γὰρ μὴ θαύμαζ᾽, ἔφη· οὐ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι προσάγειν τε καὶ [3] παράγειν. Προσάγουσι μὲν γὰρ ἅπαντες, οὕτω ταξάμενοι, ὡς ἂν οἴωνται ἄριστα μάχεσθαι· ἀπάγουσι μέντοι οἱ σώφρονες ᾗ

exercitum tibi nunc & magnum eſſe & præclarum: nam cùm etiam tibi minor eſſet, ad murum ipſum acceſſiſti, & vos *illi* haud multos numero ſpectabant: nunc autem tametſi paratus ſit *Aſſyrius* tibi quemadmodùm dixit ipſum ad pugnandum ſe parare, ſcio futurum ut, ſi copias tuas conſpexerit, imparata rurſùs ipſi ſua videantur.

Ad hæc Cyrus ait, Videris mihi, Gobrya, mirari, quòd id temporis quo multo cum minori exercitu veni, ad ipſa uſque mœnia duxerim; nunc majoribus copiis inſtructus *eas* ducere ſub muros nolim. Verùm nè mireris, ait; non enim idem eſt adducere, & præterducere. Omnes enim ſic inſtructas copias adducunt, utì ſe quàm optimè pugnaturos arbitrantur; at qui ſapiunt, ſic abdu-

1 Ὑμᾶς] Ità Stephanus & editio *Eton.* at alii libri minùs, utì quidem videtur, commodè, ἡμᾶς exhibent. Vide p. 341.

2 Ὥσπερ πρὸς σὲ &c.] Vide ſupra p. 347.

3 Παράγειν] Gabrielius ex vetuſto quodam exemplari adfert ἀπάγειν. pro quâ lectione facit ἀπάγουσι, quod mox, paucis interjectis, ſequitur. At in hunc locum *tranſeundi* ſeu *prætereundi* ſignificatio aptiùs quadrat, ut idem valeat, atque illa, παρὰ πόλιν ἄγειν, quæ, mutatâ per tmeſin loquendi formâ, extant lib. 1. p. 96. Quare contra aliorum exemplarium fidem nihil muto. De uſitatâ verbi hujus apud Tacticos ſignificatione conſule quæ notavimus lib. 2. p. 146.

ἂν ἀσφαλέστατα, οὐχ ᾗ ἂν τάχιστα ἀπέλθοιεν. Παριέναι δὲ ἀνάγκη ἐστὶν ἐκτεταμένοις μὲν ταῖς ἁμάξαις, [1] ἀνειμένοις δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις σκευοφόροις ἐπιπολύ· ταῦτα δὲ δεῖ πάντα προσκεκαλύφθαι τοῖς ὁπλοφόροις, καὶ μηδαμῆ τοῖς πολεμίοις γυμνὰ ὅπλων τὰ σκευοφόρα φαίνεσθαι. Ανάγκη οὖν, οὕτω πορευομένων, ἐπὶ λεπτὸν καὶ ἀσθενὲς τὸ μάχιμον τετάχθαι. Εἰ οὖν βούλοιντο ἐκ τοῦ τείχους ἀθρόοι πη προσπεσεῖν, ὅπη προσμίξαιεν, πολλῷ ἂν ἐῤῥωμενέστερον συμμιγνύοιεν τῶν παριόντων. Καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ μακρὸν πορευομένοις μακραὶ καὶ αἱ ἐπιβοήθειαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ τείχους βραχὺ πρὸς τοὺς ἐγγὺς καὶ προσδραμεῖν καὶ πάλιν ἀπελθεῖν. Ην δὲ μὴ μεῖον ἀπέχοντες παρίωμεν, ἢ [2] ἐφ' ὅσον καὶ

cunt, ut quàm tutiſſimè, non quàm celerrimè abſcedant. In prætereundo autem exporrigi plauſtra neceſſe eſt, & impedimenta quoque cætera multùm laxari: atque hæc omnia armatis prætentis tegi oportet, nec uſpiam impedimenta hoſtibus ab armis nuda conſpici. Sic utique procedentibus *copiis*, neceſſe eſt aptos pugnæ milites juxta debiles & imbecillos collocari. Si ergo velint ex munitione conferti *hoſtes* in aliquos *prætereuntes* impetum facere, ubicunque *tandem* manus conſerent, multò validiores erunt in conflictu, quàm qui prætereunt. Et iis quidem, longo qui procedunt agmine, etiam ſubſidia non niſi longo ex intervallo mitti poſſunt; qui verò munitione *ſe erumpunt*, brevi ſpatio ad illos qui prope abſunt & excurrere poſſunt, & rurſùs abſcedere. Quòd ſi intervallo non minori interjecto præteribimus, quàm quanto

1 Ἀνειμένοις] Sic ex conſpirante Leunclavii Muretique conjecturâ reſcripſimus. Vulgò legitur ἀνειργμένοις· cui verbo non ſubeſt huic loco apta vis, imò proximè præcedentibus illis, ἐκτεταμένοις μὲν ταῖς ἁμάξαις, atque adeò Cyri menti, adverſa penitùs. Ut igitur hæc invicem ſibi reſpondeant, aliud recepi verbum, in quo *laxitatis* ineſt, apta loco, ſignificatio.

2 Ἐφ' ὅσον καὶ &c.] Sincera hæc eſt MSti Bodl. & editionis *Eton.* lectio: quam ſic libri alii, quos vidi, omnes, interpolatam exhibent —— ἢ ἐφ' ὅσον κατόψονται ἡμᾶς, καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν, &c. Fatetur quidem Stephanus, verba hæc, κατόψονται ἡμᾶς, in codicibus, quibus uſus eſt, veteribus non extare; hiſque adeò ſe potiùs quàm vulgatis editionibus adſentiri. *Camerarius* etiam, auctore Stephano, & *Gabrielius*, illa verba in loco interpretando

νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν, ὑπὸ δὲ τῶν παρυφασμένων ὅπλων πᾶς ὄχλος δεινὸς φαίνεται. Ην δ' ἄρα καὶ οὕτως ἰόντων [1] ἐπεξίωσί πη, ἐκ πολλοῦ προορῶντες αὐτοὺς οὐκ ἂν ἀπαράσκευοι λαμβανοίμεθα. Μᾶλλον δὲ, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οὐδ' ἐπιχειρήσουσιν ὁπόταν πρόσω δέοι ἀπὸ τοῦ τείχους ἀπιέναι, ἢν μὴ τῷ ὅλῳ ὑπολάβωσι τοῦ παντὸς κρείττους εἶναι· φοβερὸν γὰρ ἡ ἀποχώρησις. Επεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἔδοξέ τε ὀρθῶς τοῖς παροῦσι λέγειν, καὶ ὁ Γωβρύας ὥσπερ ἐκέλευσεν ἡγεῖτο. Παραμειβομένου δὲ τὴν πόλιν τοῦ στρατεύματος, ἀεὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἰσχυρότερον ποιούμενος ἀπεχώρει.

Επεὶ δὲ πορευόμενος οὕτως ἐν ταῖς γιγνομέναις ἡμέραις ἀφικνεῖται πρὸς τὰ μεθόρια τῶν [2] Ασσυρίων καὶ Μήδων, ὅθενπερ

nunc extensis ordinibus procedimus, multitudinem *illi* nostram conspicient, & omnis multitudo propter arma adtexta formidabilis adparet. Quòd si nobis hoc modo incedentibus aliquo loco erumpent, quia multò eos ante prospicimus, imparati minimè deprehendemur. Quin potiùs, viri, inquit, nè quidem adgredientur, cùm ipsis procul à muro recedendum erit, nisi se cum universis copiis *suis* futuros toto exercitu *nostro* superiores existimaverint: nam receptus res est plena formidinis. Hæc cùm dixisset, visus est iis qui aderant rectè dicere, & Gobryas, ità utì jusserat, præibat. Cúmque præteriret urbem exercitus, inter abscedendum *Cyrus* postremum semper agmen firmius efficiebat.

Postquam autem hoc modo pergens diebus insequentibus ad Assyriorum Medorúmque fines pervenit, unde initium expedi-

terpretando omiserunt. Quocirca credi par est, exemplaria, quibus isti usi sunt interpretes, ea non agnovisse.

1 Ἐπεξίωσί πη] Sic MS. Bodl. *Etonensisque editio*: cùm in cæteris ferè omnibus perperam legatur ἐπεξίωσι σιωπῇ quam lectionem ex errore subortam, illámque adeò, quam damus, germanam existimavit Stephanus.

2 Ἀσσυρίων] Ità libri editi, quos vidi, omnes. In MSto Bodl. scribitur tum hìc, tum versu proximè sequenti, Σύρων: eámque lectionem secutus est *Philelphus*. Zonaras quoque, qui Xenophontem solet transcribere, Σύρων bis exhibet *Annal.* lib. 3. c. 20. Nihilominùs, minimè rejicienda videtur librorum impressorum scriptura.

ὡρμᾶτο, ἐνταῦθα δὴ [1] τρία ὄντα τῶν Ἀσσυρίων φρούρια, ἓν μὲν αὐτῶν τὸ ἀσθενέστατον προσβαλὼν βίᾳ ἔλαβε, [2] τὼ δὲ δύο φρουρίω φοβῶν μὲν Κῦρος, [3] πείθων δὲ Γαδάτας ἔπεισε παραδοῦναι τοὺς φυλάττοντας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπράξατο, πέμπει πρὸς Κυαξάρην, καὶ ἐπέστελλεν ἥκειν αὐτὸν ἐπὶ τὸ στράτευμα, ὅπως περί τε τῶν φρουρίων ὧν εἰλήφεσαν βουλεύσαιντο ὅ,τι χρήσαιντο, καὶ ὅπως θεασάμενος τὸ στράτευμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος γίγνοιτο ὅ,τι ἂν δοκοίη ἐκ τούτου πράττειν· ἢν δὲ κελεύῃ, εἰπὲ, ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἂν ὡς ἐκεῖνον ἴοιμι στρατοπεδευσόμενος. Ὁ μὲν δὴ ἄγγελος ᾤχετο ταῦτ' ἀπαγγέλλων·

tionis fecerat, ubi cùm tria essent Assyriorum castella, unum eorum quod erat infirmissimum vi adortus cepit; *reliqua* duo castella, Cyro metum incutiente, suadente Gadatâ, perfectum est ut custodes dederent. His rebus confectis, ad Cyaxarem mittit, atque utì ad exercitum veniret per epistolam petiit, quò & de castellis captis quid esset agendum deliberarent, & quò exercitum *ipse* contemplatus, de cæteris etiam rebus consilium daret quid deinceps agendum arbitraretur: quòd si jusserit, ait, dicito me ad ipsum venturum & *istic* castra locaturum. Atque nuntius, hæc qui exponeret, abibat:

1 Τρία ὄντα τῶν &c.] Absolutè hoc in loco, ut aliàs sæpè, ponitur accusandi casus: cujus cùm structuræ ignari essent Librarii Interpretésque quidam N. T. textum sacrum importunis temerârunt additamentis. Celebris ille MS. Alex. verba S. Lucæ Act. 26.3. sic pessimè repræsentat: Μάλιστα γνώστην ὄντα σε τῶν κατὰ Ἰουδαίων ἐθνῶν τε καὶ ζητημάτων ἐπιστάμενος διὸ &c. Similiter, vel τοῦ εἰδὼς vel τοῦ ἐπιστάμενος interpolationem secutus Interpres Syrus vertit, &c. [illegible] Confer Luc. 24. 47. Marc. 9. 28. Act. 7. 21. Ephes. 1. 18.

2 Τὼ δὲ δύο &c.] Itá restituimus admonitu tum vetusti exemplaris, quo usus est Gabrielius, tum MSti Bodl. qui veram sanè lectionem, scripturæ vitio paululùm deformatam, sic exhibet, τώ δὲ δύω φρουρίω. Stare quidem potest illud δύω: nam Atticæ notæ lectio est. Malo tamen cum Stephano vulgatam sequi scripturam. Priùs legebatur, τῶν δὲ δύο φρουρίων &c.

3 Πείθων δὲ Γαδάτας ἔπεισε] Hanc loquendi formam, quâ verbo participium ejusdem originis additur, *Vorstius & Gatakerus* inter eas recensendam phrases autumârunt, quæ τοῖς ἔξω minùs notæ sunt, quasque adeò Scriptores sacri ab Hebræo fonte hauserunt. Utut hæc se res habeat, ex hoc certè loco abundè liquet, phrasin esse ejusmodi, quam nè Attica quidem respueret elegantia. Vide Heb. 6. 14. Act. 7. 34. Matt. 13. 14. Marc. 4. 12.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσεν ἐν τούτῳ τὸν Γαδάταν τὴν τοῦ Ἀσσυρίου σκηνήν, [1] ἣν Κυαξάρει οἱ Μῆδοι ἐξεῖλον, ταύτην κατασκευάσαι ὡς κάλλιστα τῇ τε ἄλλῃ κατασκευῇ, ἣν εἶχε, καὶ τὼ γυναῖκε εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ σὺν αὐταῖς τὰς μουσουργοὺς αἵπερ ἐξῃρημέναι ἦσαν Κυαξάρει. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἔπραττον. Ὁ δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἐπεὶ ἔλεξε τὰ ἐντεταλμένα, ἀκούσας ὁ Κυαξάρης αὐτοῦ, ἔγνω βέλτιον εἶναι τὸ στράτευμα μένειν ἐν τοῖς μεθορίοις. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι, οὓς μετεπέμψατο ὁ Κῦρος, ἧκον· ἦσαν δὲ μυριάδες τέτταρες τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. Ὁρῶν οὖν καὶ τούτους πολλὰ σινομένους τὴν Μηδικήν, τούτων αὖ ἐδόκει ἥδιον [2] ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον ἢ ἄλλον ὄχλον εἰσδέξασθαι. Ὁ μὲν δὴ ἐκ Περσῶν ἄγων τὸν στρατόν, ἐρόμενος τὸν Κυαξάρην, κατὰ τὴν Κύρου [3] ἐπιστολήν, εἴ τι δέοιτο τοῦ

Cyrus intereà Gadatæ mandat ut tabernaculum Assyrii, quod Cyaxari Medi selegerant, cum adparatu reliquo, quem habebat, instrueret elegantissimè; tum utramque mulierem in conclave tabernaculi muliebre deduceret, & cum his *etiam alteras illas* musicæ peritas, quæ Cyaxari selectæ fuerant. Atque hæc illi quidem exsequebantur. Qui verò missus erat ad Cyaxarem, cùm mandata exposuisset, his Cyaxari auditis visum est potius, ut *istic* in finibus maneret exercitus. Nam & Persæ, quos Cyrus arcessiverat, aderant: qui *quidem* erant numero quadragies mille sagittarii & peltastæ. Quamobrem cùm videret hos etiam magnum Medorum agro detrimentum adferre, libentiùs his quoque liberari velle videbatur, quàm ut aliam turbam *in agrum suum* admitteret. Et cùm quidem is, qui è Persiâ copias *hasce* ducebat, Cyaxarem interrogaret, quemadmodùm Cyrus præceperat, an *hoc* ipsi opus es-

1 Ἢν Κυαξάρει &c.] Vide lib. 4. p. 303.

2 Ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον,] Vox ultima in MSto Bodl. non comparet: quod mihi sanè nonnihil suspicionis de Librarii movet imperitiâ. Ex variis autem, quæ passim obvia sunt, exemplis constat, optimos quosque Græciæ Scriptores τὸ μᾶλλον comparativis addidisse vocibus. Eadem occurrit loquendi ratio, Phil. 1.23. Hujus autem farinæ exempla suppeditabit Budæus; imò & Grammatici.

3 Ἐπιστολήν,] Ità MS. Bodl. & edit. *Steph.*

στρατεύματος, ἐπεὶ οὐκ ἔφη δεῖσθαι, αὐθημερὸν, ἐπεὶ ἤκουσε προσιόντα Κῦρον, ᾤχετο πρὸς αὐτὸν ἄγων τὸ στράτευμα.

Ὁ δὲ Κυαξάρης τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύετο σὺν τοῖς παραμείνασι Μήδων ἱππεῦσιν· ὡς δ᾽ ᾔσθετο ὁ Κῦρος προσιόντα αὐτὸν, λαβὼν τοὺς Πέρσας ἱππέας, πολλοὺς ἤδη ὄντας, καὶ τοὺς Μήδους πάντας καὶ τοὺς Αρμενίους καὶ τοὺς Υρκανίους, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοὺς εὐιπποτάτους τε καὶ εὐοπλοτάτους, ἀπήντα· καὶ ἐπιδείκνυσι τῷ Κυαξάρῃ τὴν δύναμιν. Ὁ δὲ Κυαξάρης, ἐπεὶ εἶδε σὺν μὲν τῷ Κύρῳ πολλούς τε καὶ καλοὺς κἀγαθοὺς συνεπομένους, σὺν ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγου ἀξίαν θεραπείαν, ἄτιμόν τι ἔδοξεν αὐτῷ εἶναι, καὶ ἄχος αὐτὸν ἔλαβεν. Ἐπεὶ δὲ καταβὰς ὁ Κῦρος ἀπὸ τοῦ ἵππου προσῆλθεν [1] ὡς φιλήσων αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ Κυαξάρης κατέβη μὲν ἀπὸ

ſet exercitu, atque is ſibi opus eſſe negaret, eodem die Cyrum ubi propè abeſſe audierat, ad eum exercitum *ſecum* ducens abibat.

Cyaxares poſtridiè cum iis, qui ſecum manſerant, equitibus Medis, iter eſt ingreſſus: cúmque eum Cyrus advenire ſenſit, ſumtis *ſecum* & Perſicis equitibus, qui jam multi erant, & Medis omnibus, & Armeniis & Hyrcaniis, & reliquorum ſociorum equis & armis inſtructiſſimos, obviam prodiit; atque *adeò* Cyaxari copias ſpectandas exhibuit. Cyaxares autem, ubi multos & egregios fortéſque *viros* in Cyri comitatu conſpexit, ſecum verò & exiguam & parvi ducendam famulorum manum; *id* ſibi dedecori eſſe putavit, *adeó*que dolor eum invaſit. Cúmque Cyrus ex equo deſcendiſſet, ac de more oſculaturus ipſum accederet, Cyaxares deſcendit qui-

Ἐντολὴν. *Ald. Flor.* aliæque: ut mirari ſubeat cur Leunclavius aliúſque Xenophontis editor, cui vel errantem utique ducem religio fuit deſerere, contra optimorum codicum fidem, ἐντολὴν reponerent. Mihi ſuſpicio ſanè inſidet, hos editores haud ſatìs intellexiſſe, mandata quoque ἐπιστολὰς apud Veteres appellari. *Æſchyl.*

Ἥφαιστε, σοὶ δὲ χρὴ μέλειν ἐπιστολὰς,
Ἃς σοὶ πατὴρ ἐφεῖτο — *Prometh. Vinc.* v. 3.

Schol. Ἐπιστολὰς] Ἐντολάς. Eodem prorſùs modo *Schol.* in Sophoc. *Oed. Col.* p. 323. *edit.* H. Steph. vocem illam exponit. *Heſychius*: Ἐπιστολαί, ἐντολαί, ἐπιταγαί. *Thomas Magiſter*: Ἐπιστεῖλαι, οὐ μόνον τὸ διὰ γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτοπροσώπως κελεῦσαι. καὶ ἐπιστολὴ ὡσαύτως.

1 Ὡς φιλήσων &c.] Vide quæ notavimus lib. 1. p. 54.

τοῦ ἵππου, ἀπεστράφη δέ· καὶ ἐφίλησε μὲν οὔ, δακρύων δὲ φανερὸς ἦν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρος τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας ἀποστάντας ἐκέλευσεν ἀναπαύσασθαι· αὐτὸς δὲ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τοῦ Κυαξάρους, καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ ἔξω ὑπὸ φοίνικάς τινας, [1] τῶν τε Μηδικῶν πίλων ὑποβάλλειν ἐκέλευσεν αὐτῷ, καὶ καθίσας αὐτὸν καὶ παρακαθισάμενος ἤρετο ὧδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ θεῖε, τί μοι ὀργίζῃ; καὶ τί χαλεπὸν ὁρῶν οὕτω χαλεπῶς φέρεις; Ἐνταῦθα δὴ ὁ Κυαξάρης ἀπεκρίνατο τοιάδε, Ὅτι, ἔφη, ὦ Κῦρε, δοκῶν γε δή, ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται, καὶ τῶν πάλαι προγόνων καὶ πατρὸς βασιλέως πεφυκέναι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομιζόμενος εἶναι, ἐμαυτὸν μὲν ὁρῶ οὕτω ταπεινῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα, σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ

dem ex equo, sed sese avertit; nec *eum* osculatus est, sed lacrimas palam profudit. Tum verò Cyrus alios quidem omnes secedere jussit & quiescere: ipse dextrâ Cyaxaris prehensâ, de viâ sub palmas quasdam eum abduxit, & stragula *quædam* ei Medica substerni jussit, *in quæ* cùm eum collocâsset & adsedisset *ipse*, sic interrogavit:

Dic mihi, per deos *immortales*, inquit, avuncule, quamobrem mihi irasceris? & quid rei molestæ vides, quod usque adeò fers graviter? Hìc Cyaxares hujusmodi quædam respondit, Quia cùm, Cyre, existimer inde usque ab omni hominum memoriâ tum majoribus *jam* olim *regibus* tum patre rege procreatus esse, atque *etiam* ipse rex habear, me quidem adeò vilem indignúmque in modum advehi conspicio, te verò meis cum famulis cæteríśque

1 Τῶν τε Μηδικῶν &c.] MS. Bodl. τόν τε Μηδικὸν πῖλον. imperité. Græcis enim familiare est, quando *aliquid* ex universo rei alicujus genere sumptum aut captum dicere volunt, jungere tunc genitivum isto sensu, per ellipsin voculæ τι, verbis activis. *Ælian.* H. V. l. 11. c. 5. — ἐνέβαλον τῶν ἱερῶν χρημάτων, pro τι ἐκ τῶν &c. Noster lib. 2. p. 127. καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου γέλωτος ἐπιδαψιλεύσῃ· pro τι ἐκ τούτου &c. Similiter *Aristophanes*:

— δὸς τῷ φαλακρῷ
Τῶν τρωγαλίων, — Εἰρ. v. 771. & seq.

ἄλλῃ δυνάμει [1] μέγαν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ παρόντα. Καὶ ταῦτα χαλεπὸν μὲν οἶμαι καὶ ὑπὸ πολεμίων παθεῖν, πολὺ δὲ, ὦ Ζεῦ, χαλεπώτερον ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν ταῦτα πεπονθέναι. Εγὼ μὲν γὰρ δοκῶ δεκάκις ἂν κατὰ τῆς γῆς ἥδιον δῦναι, ἢ ὀφθῆναι οὕτω ταπεινὸς, καὶ ἰδεῖν τοὺς ἐμοὺς ἐμοῦ ἀμελήσαντας καὶ ἐπεγγελῶντας ἐμοί. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦτ', ἔφη, ὅτι οὐ σὺ μοῦ μόνον μείζων εἶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δοῦλοι ἰσχυρότεροι ἐμοῦ ὑπαντιάζουσί μοι, καὶ κατεσκευασμένοι εἰσὶν ὥστε δύνασθαι ποιῆσαι μᾶλλον ἐμὲ κακῶς ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμοῦ. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἐκρατεῖτο ὑπὸ τῶν δακρύων· ὥστε καὶ τὸν Κῦρον ἐπεσπάσατο ἐμπλησθῆναι δακρύων τὰ ὄμματα. Επισχὼν δὲ μικρὸν ἔλεξε τοιάδε ὁ Κῦρος·

Αλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, οὔτε λέγεις ἀληθῶς, οὔτε

copiis magnum & magnificum adeſſe. Atque hæc, meâ ſententiâ, vel ab hoſtibus pati grave eſt; ſed multò, prô Jupiter, gravius ab illis, à quibus hæc *quenquam* perpeſſum eſſe minimè decebat. Equidem arbitror eſſe ſatius decies ſub terram condi, quàm adeò vilem me conſpici, meóſque mei negligentes, me irridentes cernere. Neque enim hoc, ait, ignoro, non te ſolum me majorem eſſe, ſed mihi etiam ſervos meos, me potentiores, occurrere, atque ità paratos eſſe, ut faciliùs me lædere poſſint quàm à me lædi. Atque hæc dum proferret, multò etiam magìs eum ſuperabant lacrimæ: adeò ut Cyrum etiam *eò* pertraheret, ut oculi ejus lacrimis implerentur. Cùm autem paulùm ſe cohibuiſſet, ità Cyrus loquutus eſt:

Hæc verò, Cyaxares, nec verè dicis, nec rectè judicas, ſi Me-

1 *Μέγαν τε*] Vorſtius *Comment. de Hebraïs.* N. T. c. 25. Hebraïſmorum numero adſcribendum putat eum vocis *μέγας* uſum, quo *non ſtaturam & quantitatem, ſed conditionem hominum*, Heb. 8. 11 deſignat. At hæc ultima vocis iſtius ſignificatio Græcis perquam familiaris eſt. Libet Xenophontéo huic exemplo alterum ex Ariſtophane prolatum adjicere:

Εστι γὰρ ἡμῖν δεσπότης ἐκεινοσί,
Ανω καθεύδων, ὁ μέγας ὑπὲρ τοῦ τέγους.

Ubi *Schol.* Ο *μέγας*] Οὐ τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ τῇ σεμνότητι. Σφηκ. v. 67. & ſeq.

ὀρθῶς γιγνώσκεις, εἰ οἴει τῇ ἐμῇ παρουσίᾳ Μήδους κατεσκευάσθαι ὥστε ἱκανοὺς εἶναί σε κακῶς ποιεῖν. Τὸ μέντοι σὲ θυμοῦσθαι καὶ φοβεῖσθαι οὐ θαυμάζω· εἰ μέντοι γε δικαίως ἢ ἀδίκως αὐτοῖς χαλεπαίνεις, παρήσω τοῦτο· (οἶδα γὰρ ὅτι βαρέως ἂν φέροις ἀκούων ἐμοῦ ἀπολογουμένου ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μέντοι ἄνδρα ἄρχοντα πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν τοῖς ἀρχομένοις, τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα ἁμάρτημα εἶναι. Ἀνάγκη γὰρ, διὰ τὸ πολλοὺς μὲν φοβεῖν, πολλοὺς ἐχθροὺς ποιεῖσθαι· διὰ δὲ τὸ ἅμα πᾶσι χαλεπαίνειν, πᾶσιν αὐτοῖς ὁμόνοιαν ἐμβάλλειν. Ὧν ἕνεκα, εὖ ἴσθι, ἐγὼ οὐχὶ ἀπέπεμπον ἄνευ ἐμαυτοῦ τούτους, φοβούμενος μή τι γένοιτο διὰ τὴν σὴν ὀργὴν ὅ, τι πάντας ἡμᾶς λυπήσει. Ταῦτα μὲν οὖν σὺν τοῖς θεοῖς ἐμοῦ παρόντος ἀσφαλῶς ἔχει σοι· τὸ μέντοι σὲ νομίζειν ὑπ᾽ ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι, τοῦτ᾽ ἐγὼ χαλεπῶς πάνυ φέρω, εἰ ἀσκῶν ὅσον δύναμαι τοὺς φίλους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν, ἔπειτα τἀναντία τούτου δοκῶ ἐργάζεσθαι. Ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, μὴ οὕτως εἰκῇ ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιώμεθα· ἀλλ᾽, εἰ δυνατὸν, σα-

dos arbitraris, ipse quòd hic adsim, sic instructos esse, ut ad te lædendum satìs virium habeant. Te sanè & irasci & in metu esse non miror: utrùm verò jure an injuriâ eis succenseas, id *equidem* omittam: (quippe novi te graviter laturum, si me pro eis causam dicere audias) sed enim virum, qui cum imperio sit, subjectis sibi pariter omnibus succensere, magnum equidem errorem arbitror. Est enim necesse, multos inimicos fieri, cùm quis terrorem multis incutit; *necesse* etiam, ut concordiam eis omnibus injiciat, cùm quis omnibus succenset. His de causis, me certò scias *velim* hos *ad te* sine me non remisisse, quòd metuerem nè quid ob iracundiam tuam accideret, quod nobis universis dolorem adferret. Itaque deûm ope nullum hæc tibi me præsente periculum creabunt: quòd existimas injuriâ te adfectum à me esse, id graviter admodùm fero, si dum pro virili laboro ut in amicos plurima beneficia conferam, contrarium facere videar. Verùm enimverò, inquit, nè nosmet ipsos adeò temerè criminemur; sed, si fieri potest, pla-

φέστατα κατίδωμεν ὁποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμοῦ ἀδίκημα. Καὶ τὴν ἐν φίλοις δικαιοτάτην [1] ὑπόθεσιν ἐγὼ ὑποτίθεμαι· ἢν γάρ τι ἐγὼ φανῶ κακὸν πεποιηκὼς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἢν μέντοι [2] μηδὲν φαίνωμαι κακὸν πεποιηκὼς, μηδὲ βουληθεὶς, οὐ καὶ σὺ αὖ ὁμολογήσεις μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι; Ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη. Ἢν δὲ δὴ καὶ ἀγαθὸν πεπραχώς σοι δῆλος ὦ, καὶ προθυμούμενος πρᾶξαι ὁπόσα πλεῖστα ἠδυνάμην, οὐκ ἂν ἐπαίνου σοι ἄξιος εἴην μᾶλλον ἢ μέμψεως; Δίκαιον γοῦν, ἔφη. Ἄγε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ' ἓν ἕκαστον· οὕτω γὰρ δὴ μάλιστα δῆλον ἔσται ὅ, τι τε αὐτῶν ἀγαθόν ἐστι, καὶ ὅ, τι κακόν. Ἀρξώμεθα δὲ, ἔφη, ἐκ τῆσδε τῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ ἀρκούντως ἔχειν. Σὺ γὰρ δήπου ἐπεὶ ᾔσθου πολλοὺς πολεμίους ἠθροισμένους, καὶ τούτους ἐπί σε καὶ τὴν σὴν

nissimè videamus qualis illa sit à me *illata* injuria. Atque ego *quidem* æquissimam inter amicos conditionem propono: nam si me constat mali quidquam fecisse, injustum me fatebor; sin me nihil admisisse maleficii manifestum sit, ac nè cogitâsse quidem, annon & ipse vicissim fatebere, nullâ te adfectum à me injuriâ? Id verò necesse fuerit, ait. Quòd si autem manifestum sit etiam boni me auctorem extitisse tibi, studioséque in id incubuisse, ut quàm plurima beneficia possem, in te conferrem; annon potiùs laude tibi dignus habear, quàm reprehensione? Æquum scilicet, ait. Age igitur, inquit Cyrus, consideremus singillatim omnia quæ à me gesta sunt; sic enim maximè perspicuum erit, quid in iis boni sit, quid mali. Ordiamur autem ab hoc, ait, principio, si & tibi sufficere videtur. Tu nimirum cùm animadverteres multos coïvisse hostes, & quidem adversùs te tuámque regionem *do-*

1 Ὑπόθεσιν ἐγὼ &c.] MS. Bodl. dat. ὑπόθεσιν ἔχω ὑποτιθέναι· ἐὰν γάρ τι σε φανῶ &c. Eandem lectionem ex vetere quodam libro adfert Stephanus: malui tamen vulgatam retinere, quam editi libri præstant omnes. Nec addendum videtur, sed potiùs subaudiendum, pronomen σὲ, inter τὶ & φανῶ.

2 Μηδὲν φαίνωμαι] In editione Leunclavianâ legitur μηδὲ φαίνομαι &c. in MSto Bodl. μηδὲ ὡς φαίνωμαι &c. At lectionem receptam cæteri libri omnes defendunt.

χώραν ὡρμημένους, εὐθὺς [1] ἔπεμπες πρός τε τὸ Περσῶν κοινὸν, συμμάχους αἰτούμενος, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμενος πειρᾶσθαι αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγούμενον, εἴ τινες Περσῶν ἴοιεν. Οὐκοῦν ἐγὼ ἐπείσθην τε ταῦτα ὑπὸ σοῦ, καὶ παρεγενόμην, ἄνδρας ἄγων σοι ὡς ἐδυνάμην πλείστους τε καὶ ἀρίστους; Ἦλθες γὰρ οὖν, ἔφη. Ἐν τούτῳ τοίνυν μοι πρῶτον εἰπὲ, ἔφη, πότερον ἀδικίαν ἐμοῦ πρός σε κατέγνως, ἢ μᾶλλον εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη ὁ Κυαξάρης, ὅτι ἔκ γε τούτων εὐεργεσίαν. Τί γάρ; ἔφη, ἐπειδὴ οἱ πολέμιοι ἦλθον, καὶ διαγωνίζεσθαι ἔδει πρὸς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ κατενόησάς με ἢ πόνου τινὸς ἀποστάντα, ἢ κινδύνου φεισάμενον; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή. Τί γάρ; ἐπεὶ νίκης γενομένης σὺν τοῖς θεοῖς ἡμετέρας, καὶ ἀναχωρησάντων τῶν [2] πολεμίων, παρεκάλουν σε ἐγὼ ὅπως κοινῇ μὲν αὐτοὺς διώκοιμεν, κοινῇ δὲ τιμωροίμεθα, κοινῇ

mo progressos esse, illicò tum ad Persas publicè misisti copias auxiliares petitum, tum ad me privatim, rogans ut operam darem quò venirem ipse, copiarúmque Persicarum, si quæ *ad te* irent, ductor essem. Annon in his abs te persuasus sum, adfuíque viros ducens numero quàm potui maximo, eosdémque præstantissimos? Venisti verò, inquit. Ergò, ait, mihi primùm dicito, utrùm in hoc injuriam adversùm te meam deprehenderis, an potiùs beneficium? Manifestum est, inquit Cyaxares, ex his beneficium *me tuum cognovisse*. Quid verò? inquit, ubi venerunt hostes, & dimicandum adversùs eos erat, an tum animadvertisti me vel laborem ullum detrectâsse, vel pepercisse periculo? Non profectò, ait, non equidem. Quid? ubi deûm ope victoria penes nos stetit, hostésque *jam* cederent, atque ego te rogarem ut communibus eos copiis insequeremur, communi operâ ulcisceremur, communem

1 Ἔπεμπες πρός τε &c.] Vide supra lib. 1. p. 59.

2 Πολεμίων, παρεκάλουν] Editiones *Ald.* & *Florent.* exhibent οὐ ante παρεκάλουν, & notam interrogationis post καρποίμεθα. Perperam; nisi quis illud ἐπεὶ delendum censuerit. Sed nobis omninò visum est lectionem, quæ consensu auctoritatéque MSti Bodl. & edit. *Stephan. Leunclav. Eton.* nititur, exprimendam curare.

δὲ, [1] εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν συμβαίνοι, τοῦτο καρποίμεθα· ἐν τούτοις ἔχεις τινὰ πλεονεξίαν ἐμοῦ κατηγορῆσαι; Ὁ μὲν δὴ Κυαξάρης πρὸς ταῦτα ἐσίγα· ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν ὧδε, Ἀλλ᾽ ἐπεὶ πρὸς τοῦτο σιωπᾷν ἥδιόν σοι ἢ ἀποκρίνασθαι, τόδε γε, ἔφη, εἰπὲ, εἴ τι ἀδικεῖσθαι ἐνόμισας ὅτι, ἐπεί σοι ἐδόκει οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι τὸ διώκειν, σὲ μὲν [2] αὐτὸν οὐκ ἀφῆκα τούτου τοῦ κινδύνου μετέχειν, ἱππέας δὲ τῶν σῶν πέμψαι ἐδεόμην σε; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο αἰτῶν ἠδίκουν, ἄλλως τε καὶ προπαρεσχηκὼς ἐμαυτόν σοι σύμμαχον, τοῦτ᾽ αὖ παρὰ σοῦ, ἔφη, ἐπιδεικνύσθω. Ἐπεὶ δ᾽ αὖ καὶ πρὸς ταῦτα ἐσίγα ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ᾽ εἰ μηδὲ τοῦτ᾽, ἔφη, βούλει ἀποκρίνασθαι, σὺ τοῦτο τοὐντεῦθεν λέγε, εἴ τι αὖ ἠδίκουν ὅτι σοῦ ἀποκριναμένου ἐμοὶ ὡς οὐκ ἂν βούλοιο, εὐθυμουμένους ὁρῶν [3] Μήδους

denique, siquid benè felicitérque eveniret, ex eo fructum caperemus: in his an me accusare possis, quasi proprii emolumenti plus æquo cupidum? Ad hæc quidem Cyaxares subticuit: Cyrus autem rursùm ità loquutus est, Quando tibi ad hoc tacere potiùs libet, quàm respondere, id mihi dicito, adfectúmne te sis arbitratus injuriâ quòd, cùm tibi tutum non esse videretur persequi, te quidem ipsum periculi hujus participem fieri non sum passus, sed ut equites mihi quosdam de tuis mitteres, rogavi? num enim id abs te petens injustè fecerim, præsertim qui jam ante me tibi socium belli præbuissem, hoc abs te, inquit, demonstretur. Ad hæc itidem cùm taceret Cyaxares, At si nè ad hoc quidem, inquit, respondere vis, illud deinceps dicito, an injurius fuerim quòd, cùm tu mihi responderes nolle te, qui Medos hilaritati ope-

1 Εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν &c.] In plerisque libris hactenùs editis legitur εἴ τι ἀγαθὸν ἢ καλὸν &c. Nos libenter MStum Bodl. & Stephanum secuti sumus.

2 Αὐτὸν οὐκ ἀφῆκα] In vetustis quibusdam exemplaribus vocula illa negativa, teste Stephano, non invenitur: in iisdem etiam, eodem teste, infinitivum μετέχειν non exstat. Cum istis autem exemplaribus nostrum etiam Bodl. conspirat. Hujus tamen in orâ lectio exstat ea, quam secuti sumus, quámque libri tuentur omnes. Utraque sanè lectio eundem sensum efficit. Nostra ad verbum sonat, *Teipsum hujus periculi partem subire non permisi.* Altera autem (in quâ οὐκ & μετέχειν omittuntur) significat, *Teipsum hoc discrimine liberavi,* quod videlicet adeundum tibi alioqui fuisset.

3 Μήδους τούτου &c.] Ità restituimus ex con-

τούτου παύσας αὐτοὺς ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι, ἔτι αὖ σοι δοκῶ τοῦτο χαλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσας τοῦ ὀργίζεσθαί σοι, ἐπὶ τούτοις πάλιν ἤτουν σε [1] οὗ ᾔδειν οὔτε σοὶ μεῖον ὂν δοῦναί μοι οὐδὲν, οὔτε ῥᾷον Μήδοις ἐπιταχθῆναι οὐδέν· τὸν γὰρ βουλόμενον δήπου ἕπεσθαι ᾔτησά σε δοῦναί μοι. Οὐκοῦν τούτου τυχὼν παρὰ σοῦ, οὐδὲν ἤνυον εἰ μὴ τούτους πείσαιμι. Ἐλθὼν οὖν ἔπειθον αὐτοὺς, καὶ οὓς ἔπεισα τούτους λαβὼν ἐπορευόμην, σοῦ ἐπιτρέψαντος. Εἰ δὲ τοῦτό γε αἰτίας ἄξιον νομίζεις, οὐδ' ὅ, τι ἂν διδῷς, ὡς ἔοικε, δέχεσθαι παρὰ σοῦ ἀναίτιόν ἐστιν. Οὐκοῦν ἐξωρμήσαμεν οὕτως. Ἐπεὶ δ' ἐξήλθομεν, τί ἡμῖν πεπραγμένον οὐ φανερόν ἐστιν; οὐ τὸ στρατόπεδον ἡλώκει τῶν πολεμίων; οὐ τεθνᾶσι πολλοὶ τῶν ἐπὶ σὲ ἐλθόντων; Ἀλλὰ μὴν τῶν γε ζώντων [2] ἐχθρῶν οὐ πολλοὶ μὲν ὅπλων ἐστέρηνται, πολλοὶ δὲ ἵππων;

ram dare videres ab hâc revocatos cogere *tunc* ad profectionem cum periculo conjunctam; an, *inquam*, videar molestum aliquid tibi fecisse, quod irasci tibi noluerim, sed post hæc rursùm abs te id petiverim, quo sciebam nihil à te mihi dari posse levius, nihil Medis imperari facilius: rogabam enim ut eos mihi dares, qui sequi vellent. Atqui hoc cùm abs te impetrâssem, perfeci nihil, extra quàm his *ut me sequerentur* persuadendo. Itaque eos accessi, persuasi, iisque quibus persuaseram adsumptis abii, tuo permissu. Quòd si hoc meritò culpandum existimas, nè quidem culpâ vacat, utì videtur, aliquid abs te accipere, quod dederis. Sic igitur profecti sumus. At postquam discessimus, quid gestum à nobis est, quod *omnibus* notum non sit? annon hostium castra capta sunt? annon plures eorum interfecti sunt, qui contra te venerant? Quin & ex vivis hostibus annon multi spoliati sunt armis, equis multi.

spirantibus Stephani Leunclaviique conjecturis. Priùs Μήδους τούτους legebatur. Pro eo autem quod hìc παύσας dicit, anteà ἐξαναστήσας dixerat lib. 4. p. 246. — βουλοίμην ἂν ἔγωγε νῦν ὁρῶν Μήδους εὐθυμουμένους, ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι.

1 Σὲ οὗ ᾔδειν &c.] Ità editiones *Stephan.* & *Eton.* In aliis legitur σὲ ὃ ᾔδειν &c. Sed pro ὃ reponendum οὗ, comparativa μεῖον & ῥᾷον apertè monent. Stephanus etiam nostram hanc lectionem veter. exemplar. auctoritate confirmatam esse tradit.

2 Ἐχθρῶν οὐ πολλοὶ] Particula illa negativa hìc quoque, sicut in loco suprà paulò adnotato, in MSto Bodl. & plerisque ex vetustis exemplaribus, quibus Stephanus usus est, non

Χρήματα γε μὴν τὰ τῶν φερόντων [1] καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρότερον νῦν ὁρᾷς τοὺς σοὺς φίλους καὶ ἔχοντας καὶ ἄγοντας, τὰ μὲν σοί, τὰ δ' αὐτοῖς ὑπὸ τὴν σὴν ἀρχήν. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κάλλιστον, τὴν μὲν σὴν χώραν αὐξανομένην ὁρᾷς, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, μειουμένην· καὶ τὰ μὲν τῶν πολεμίων φρούρια ἐχόμενα, τὰ δὲ σά, τὰ πρότερον εἰς τὴν Σύρων ἐπικράτειαν συγκατασπασθέντα, νῦν τἀναντία σοι προσκεχωρηκότα· τούτων δὲ εἴτι κακόν σοι ἢ εἴτι ἀγαθόν, μαθεῖν μὲν ἔγωγε βούλεσθαι οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν εἴποιμι· ἀκοῦσαι μέντοι, ἔφη, οὐδὲν κωλύει. Ἀλλὰ λέγε ὅ,τι γιγνώσκεις περὶ αὐτῶν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως εἰπὼν ἐπαύσατο· ὁ δὲ Κυαξάρης ἔλεξε πρὸς ταῦτα τάδε,

Ἀλλ' ὦ Κῦρε, ὡς μὲν ταῦτα ἃ σὺ πεποίηκας κακά ἐστιν, οὐκ οἶδα ὅπως χρὴ λέγειν· εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ὅτι ταῦτα τὰ ἀγα-

Fortunas verò eorum qui antehac ferebant & agebant res tuas, jam vides amicos tuos tenere & *ſecum* adferre partim tibi, partim ſibi qui tuo *tamen* imperio ſubjecti ſunt. Quod verò omnium maximum eſt & præclariſſimum, vides ditionem tuam ampliorem fieri, hoſtium imminui: *vides* hoſtium caſtella teneri, ac tua, quæ avulſa Syri anteà ſuam in poteſtatem redegerant, nunc è contrario tibi ceſſiſſe: an horum aliquid pernicioſum tibi, an aliquid bonum ſit, cognoſcere *me* velle, equidem haud ſcio quomodo dixerim; quo minùs tamen audiam, nihil impedit. Quare dic, quæ tua de his ſententia ſit. Et hæc quidem cùm dixiſſet Cyrus, finem fecit: Cyaxares verò hæc ad iſta reſpondit,

Neſcio, Cyre, quî dici poſſit, ea quæ tu feciſti, mala eſſe: verùm ſcire te volo, inquit, hæc bona ejuſmodi eſſe, ut quanto plu-

non invenitur. Nec verò ejus omiſſio ſenſum quidquam immutat. Palam enim eſt id ſignificare *nonne*, & reſponſionem affirmativam poſtulare. Ideóque, utì rectè obſervat Stephanus, eâ additâ non minùs affirmativè haec dicentur, quàm eâ praetermiſſâ.

1 *Καὶ ἀγόντων*] Edit. *Ald. Flor. Leunclav.* aliæque dant *ἀγαγόντων*. Cujus ſcripturæ vitium ante nos ſubodoratus eſt Stephanus; quique adeò *ἀγόντων*, quod cum *φερόντων* congruit, ex vet. exempl. repoſuit. Quam emendationem conſtabiliunt etiam MS. Bodl. & editio *Eton.*

θὰ τοιαῦτά ἐστιν οἷα ὅσῳ πλείω φαίνεται, τοσούτῳ μᾶλλον ἐμὲ βαρύνει. Τήν τε γὰρ χώραν, ἔφη, ἐγὼ ἂν τὴν σὴν ἐβουλόμην τῇ ἐμῇ δυνάμει μείζω ποιεῖν, μᾶλλον ἢ τὴν ἐμὴν ὑπὸ σοῦ ὁρᾶν οὕτως αὐξανομένην· σοὶ μὲν γὰρ ταῦτα ποιοῦντι καλά, ἐμοὶ δέ γε ἐστί πη ταῦτα ἀτιμίαν φέροντα. [1] Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἄν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως· τούτοις γὰρ πλουτιζόμενος ὑπὸ σοῦ καὶ μάλα αἰσθάνομαι οἷς πενέστερος γίγνομαι. Καὶ τούς γε ἐμοὺς ὑπηκόους ἰδὼν μικρά γε ἀδικουμένους ὑπὸ σοῦ, ἧττον ἂν δοκῶ λυπεῖσθαι, ἢ νῦν ὁρῶν ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ πεπόνθασιν ὑπὸ σοῦ. Εἰ δέ σοι ταῦτα, ἔφη, δοκῶ ἀγνωμόνως ἐνθυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ ταῦτα, ἀλλ' ἐν σοὶ τρέψας πάντα, καταθέασαι οἷά σοι φαίνεται. Τί γὰρ ἄν, ἔφη, εἴ τις κύνας, ἃς σὺ τρέφεις φυλακῆς ἕνεκα σαυτοῦ τε καὶ τῶν σῶν, ταύτας θε-

rium ſpeciem habent, tanto magìs mihi ſunt oneri. Nam malim equidem ditionem tuam, inquit, copiis meis ampliorem facere, quam videre tali modo abs te augeri meam: quippe tibi hæc gerenti honeſta ſunt, mihi quodammodo ignominiam inurunt. Etiam opes, ait, tibi me donare malim, quàm abs te accipere, quæ tu nunc mihi das: nam iis abs te locupletari me planè ſentio, quibus *ipſe* pauperior fio. Atque eos ſanè, meo qui ſunt imperio ſubjecti, ſi modicâ quâdam abs te adfectos injuriâ viderem, minùs, meâ ſententiâ, dolerem, quàm nunc, ubi magnis à te beneficiis adfecti ſunt. Quòd ſi tibi, inquit, hæc abſque judicio iniquéque cogitare videar, non ea in me, ſed in te converſa omnia, qualia tibi videantur, conſidera. Quid enim, ait, ſi quis canes, quos tu aleres cuſtodiæ tuæ tuorúmque cauſâ, *tales* commodè cu-

1 Καὶ χρήματά γε, &c.] Sic partim ex MSto Bodl. partim ex libris editis reſcripſimus. Illud autem manu exaratum exemplar totum hunc locum ſic repræſentat: καὶ χρήματα οὕτως ἄν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ οὕτω λαμβάνειν, ὡς σὺ &c. Edita paulò aliter eum expreſſère: Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἄν σοι δοκῶ ἥδιον οὕτω δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως· In illo tum diſplicet repetitio particulæ οὕτως, tum mutatio articuli ὧν in ὡς: in his, pro σοὶ ante δοκῶ ſubſtituere μοὶ, & οὕτω poſt ἥδιον in σοὶ mutare viſum eſt.

ραπεύων ἑαυτῷ γνωριμωτέρους ἢ σοὶ ποιήσειεν, ἆρ' ἂν εὐφραίνοι σε τούτῳ τῷ θεραπεύματι; Εἰ δὲ τοῦτό σοι δοκεῖ μικρὸν εἶναι, κἀκεῖνο κατανόησον· εἴ τις τοὺς σοὺς θεράποντας, οὓς σὺ καὶ φρουρᾶς καὶ θεραπείας ἕνεκα κέκτησαι, τούτους οὕτω διαθείη ὥστ' ἐκείνου μᾶλλον ἢ σοῦ βούλεσθαι εἶναι, ἆρ' ἀντὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χάριν αὐτῷ εἰδείης; Τί δέ; (ὃ μάλιστα ἄνθρωποι ἀσπάζονταί τε καὶ θεραπεύουσιν οἰκειότατα) εἴ τις γυναῖκα τὴν σὴν οὕτω θεραπεύσειεν ὥστε αὐτὴν φιλεῖν μᾶλλον ποιήσειεν ἑαυτὸν ἢ σέ, ἆρ' ἄν σε τῇ εὐεργεσίᾳ ταύτῃ εὐφραίνοι; Πολλοῦ γ' ἄν, ἔφη, οἶμαι, καὶ δέοι· ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντων ἂν μάλιστα ἀδικοίη σε τοῦτο ποιήσας. Ἵνα δὲ εἴπω καὶ τὸ μάλιστα τῷ ἐμῷ πάθει ἐμφερές, εἴ τις οὓς σὺ ἤγαγες Πέρσας οὕτω θεραπεύσειεν ὥστ' αὐτῷ ἥδιον ἕπεσθαι ἢ σοί, ἆρ' ἂν φίλον αὐτὸν νομίζοις; Οἶμαι μὲν, οὔ, ἀλλὰ πολεμιώτερον ἂν ἢ εἰ πολλοὺς αὐτῶν κατακαίνοι. Τί δέ; εἴ τις τῶν

rando reddat, *ut* ipſum magìs quàm te nôrint; an te hoc curationis genere delectaturus ſit? Quòd ſi exiguum hoc tibi videtur, illud etiam conſidera; ſi quis tuos *à familiâ* miniſtros, quos tu tum præſidii tum obſequii *tibi* præſtandi cauſâ *tecum* habes, ejuſmodi efficiat, ut illius eſſe malint quàm tui; an pro hoc beneficio gratiam ei ſis habiturus? Quid verò? (quod *unum* amore maximo complectuntur homines, & curæ in primis ut ſibi proprium habent) ſi quis uxorem tuam ſic obſequiis demereretur, ut eam *tandem* ſui magìs, quàm tui, amantem efficeret; num hoc te beneficio delectaret? Longè ſecùs, meâ quidem, ait, ſententiâ, res ſe habere videretur: imò ſat ſcio injuriam eum hoc facto maximam tibi illaturum. Ut autem quod ſimillimum eſt ei, mihi quod accidit, dicam, ſi quis Perſas eos, quos tu ad nos duxiſti, ſic demereretur, ut ipſum libentiùs quàm te ſequerentur, an eum in amicorum numero haberes? Equidem arbitror, *talem* non *duceres*, ſed infeſtiorem, quàm ſi multos eorum occideret. Quid? ſi amicus

σῶν φίλων, φιλοφρόνως σου εἰπόντος, Λάμβανε τῶν ἐμῶν ὁπόσα ἐθέλεις, εἰ τοῦτο ἀκούσας οἴχοιτο λαβὼν πάντα ὁπόσα δύναιτο, καὶ αὐτὸς μὲν τοῖς σοῖς γε πλουτοίη, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις ἔχοις χρῆσθαι· ἆρ' ἂν δύναιο τὸν τοιοῦτον ἄμεμπτον φίλον νομίζειν; Νῦν μέντοι ἐγώ, Κῦρε, εἰ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦτα ὑπὸ σοῦ δοκῶ πεπονθέναι. Σὺ γὰρ ἀληθῆ λέγεις· εἰπόντος ἐμοῦ τοὺς ἐθέλοντας ἄγειν, λαβὼν ᾤχου πᾶσαν μου τὴν δύναμιν, ἐμὲ δὲ ἔρημον κατέλιπες· καὶ νῦν ἃ ἔλαβες τῇ ἐμῇ δυνάμει, ἄγεις δή μοι, καὶ τὴν ἐμὴν χώραν αὔξεις σὺν τῇ ἐμῇ δυνάμει· ἐγὼ δὲ δοκῶ, οὐδὲν συναίτιος ὢν τῶν ἀγαθῶν, παρέχειν ἐμαυτὸν [1] ὥσπερ γυνὴ εὖ ποιεῖν καὶ τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ τοῖσδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις· σὺ μὲν γὰρ ἀνὴρ φαίνῃ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἄξιος ἀρχῆς. Ταῦτα οὖν σοι δοκεῖ εὐεργετήματα εἶναι, ὦ Κῦρε; Εὖ ἴσθ' ὅτι, εἴπερ ἐμοῦ

quiſpiam tuus, te amanter dicente, Accipe de rebus meis, quantum voles, poſteaquam id audîſſet, omnia, quæ poſſet acciperet & diſcederet, tuiſque adeò rebus ditatus eſſet is, cùm tu nè modicum quidem earum fructum perciperes; an poſſes expertem culpæ amicum hunc exiſtimare? Nunc verò abs te, Cyre, ſi non hæc, tamen his ſimilia perpeſſum me arbitror. Nam vera narras; cùm ego dixiſſem, *licere tibi ſequi* volentes *tecum* ducere, copiis meis omnibus acceptis diſceſſiſti, méque ſolum reliquiſti: jam autem quæ mei exercitûs operâ cepiſti, adfers ſanè mihi, ac meam copiis meis ditionem auges: atqui ego, nullius boni tecum auctor, inſtar fœminæ me *offerre* videor & exhibere, ut beneficia tum ab aliis hominibus, tum etiam ab his imperio meo ſubjectis accipiam: tu viri ſpeciem habes, ego indignus *videor* imperio. Hæccine tibi, Cyre, videntur eſſe beneficia? Certò ſcias, ulla mei

1 Ὥσπερ γυνὴ εὖ &c.] Ità MS. Bodl. & editi primæ notæ libri. Quare *Ald.* & *Florent.* nil moror, in quibus invenies εὖ ποιεῖς. Illud autem ποιεῖν, ex Atticorum conſuetudine, patiendi hìc ſignificationem obtinet: ſicut ab *Ariſtotele* adhibitum eſſe videtur, *Rhetor.* l.2. c.20. Διὰ ταῦτα καὶ εἰ ἐν ὁρμῇ τοῦ ποιεῖν, &c.

ἐκήδου, οὐδενὸς ἂν οὕτω με ἀποστερεῖν ἐφυλάττου ὡς ἀξιώματος καὶ τιμῆς. Τί γὰρ ἐμοὶ πλέον τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμάζεσθαι; οὐ γάρ τοι ἐγὼ Μήδων ἦρχον διὰ τὸ κρείττων πάντων αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ καὶ αὐτοὺς τούτους ἀξιοῦν [1] ἡμᾶς αὐτῶν πάντα βελτίονας εἶναι.

Καὶ ὁ Κῦρος, ἔτι λέγοντος αὐτοῦ [2] ὑπολαβὼν εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ θεῖε, εἴ τι κἀγώ σοι πρότερον ἐχαρισάμην, καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ χάρισαι ὧν ἄν σου δεηθῶ· παῦσαι, ἔφη, τὸ νῦν εἶναι μεμφόμενός μοι· ἐπειδὰν δὲ πεῖραν ἡμῶν λάβῃς ὅπως ἔχομεν πρὸς σέ, ἢν μέν σοι φαίνηται τὰ ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένα ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ τῷ σῷ πεποιημένα, ἀσπαζο-

si te cura tangeret, in primis tibi cavendum, ut nullâ re minùs me spoliares, quàm auctoritate ac dignitate. Nam quid *ex eo* mihi accedit, si regio *mea* dilatetur, ipse *per ignominiam* contemptui sim? nec enim *idcirco* Medorum ego potitus sum imperio, quòd *unus* præstantior universis essem; sed potiùs quia ducerent ipsi nos in omnibus se meliores esse.

Et Cyrus, eo adhuc loquente sermonem suscipiens, Per deos *immortales*, inquit, avuncule, si quid ego tibi antehac feci, gratum quod esset, etiam tu hæc mihi gratificare, quæ à te petam: finem *scilicet* de me querendi hoc tempore facito: ubi verò periculum nostrûm feceris, quo pacto erga te simus adfecti, si quidem tibi constiterit, ea quæ sunt à me gesta, tui boni causâ facta esse, me

1 Ἡμᾶς αὐτῶν] Vox ultima spiritu tenui in plerisque libris editis notatur. Nos edit. *Eton.* secuti sumus, suffragante MSto Bodl. in quo scribitur ἑαυτῶν.

2 Ὑπολαβὼν εἶπε,] *Vorstius* & *Gatakerus* observant, novè fieri, quod Sacri Scriptores simul τῷ ἀποκρίνεσθαι & verbo *dicendi* utantur. At simili modo hìc & lib. 2. p. 119. locutus est *Xenoph.* Reponunt illi, verbum ὑπολαμβάνειν Auctores adhibere solitos, ubi alius potiùs post alium loquitur, quàm ubi interrogatus respondet: ut sit quasi *excipere* vel *suscipere sermonem*: id quod verissimum est, atque ex hoc ipso loco Xenophontis maximè liquet. Esto: quid tum posteà? Forma certè dictionis est eadem; & quid est, cur putent Græcos, qui dicere solent, ὑπολαβὼν εἶπε, vel ἔφη, ab ἀποκριθεὶς εἶπε planè abhorrere? Ubi sufficiebat ἀπεκρίνατο, ibi ἀποκριθεὶς εἶπε dixêre Scriptores Sacri: ità verò vicissim, ubi vox ὑπέλαβε ad complendam orationem satis erat, ὑπολαβὼν εἶπε vel ἔφη dixerunt οἱ ἔξω.

μθύς τε ἐμοῦ σὲ ἀντασπάζου με, εὐεργέτην τε νόμιζε εἶναι· ἢν δ' ἐπὶ θάτερα, τότε μοι μέμφου. Ἀλλ' ἴσως τοι, ἔφη ὁ Κυαξάρης, καλῶς λέγεις· κἀγὼ ποιήσω ταῦτα. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, ἦ καὶ φιλήσω σε; Εἰ σὺ βούλει, ἔφη. Καὶ οὐκ ἀποστρέψεις με ὥσπερ ἄρτι; Οὐκ ἀποστρέψομαι, ἔφη. Καὶ ὃς ἐφίλησεν αὐτόν. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι πολλοί, (πᾶσι γὰρ ἔμελλεν ὅ,τι ἐκ τούτων ἔσοιτο) εὐθὺς ἥσθησάν τε καὶ ἐφαιδρύνθησαν. Καὶ ὁ Κυαξάρης δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ἡγοῦντο, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ Κυαξάρῃ οἱ Μῆδοι εἵποντο, (Κῦρος γὰρ αὐτοῖς οὕτως ἐπένευσεν) ἐπὶ δὲ τῷ Κύρῳ οἱ Πέρσαι, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ ἄλλοι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ κατέστησαν τὸν Κυαξάρην εἰς τὴν κατεσκευασμένην σκηνήν, οἷς μὲν ἐπετέτακτο, παρεσκεύαζον τὰ ἐπιτήδεια τῷ Κυαξάρει· οἱ δὲ Μῆδοι ὅσον χρόνον σχολὴν πρὸ δείπνου ἦγεν ὁ Κυαξάρης, ᾔεσαν πρὸς αὐτόν, οἱ μέν, καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, οἱ δὲ πλεῖστοι, ὡς κεκέλευστο ὑπὸ Κύρου, δῶρα ἄγοντες, ὁ μέν τις, οἰνοχόον καλόν· ὁ δέ, ὀψοποιὸν ἀγαθόν· ὁ δέ,

amplectentem te vicissim amplectere, benéque de te promeritum existima: sin aliter, tum demùm de me queritor. Fortassis, ait Cyaxares, rectè dicis: atque equidem hoc faciam. Quid igitur? ait Cyrus, an etiam te osculabor? Si voles, inquit. Neque me aversaberis, ut modó? Non aversabor, ait. Itaque *Cyrus* eum est osculatus. *Quod* cùm Medi, Persæ, cæteri viderent, (erant enim omnes soliciti quid de his futurum esset) statim adfecti lætitiâ & exhilarati sunt. Cyaxares autem & Cyrus conscensis equis præibant, Cyaxarémque Medi sequebantur, (sic enim nutu Cyrus eis significârat) Persæ Cyrum, post deinde alii *sequebantur*.

Ubi verò ad castra pervenissent, Cyaxarémque in tabernaculum paratum collocâssent, *ii* quibus hoc datum erat negotii, necessaria ei parabant: & Medi, quamdiu ante cœnam otiosus erat Cyaxares, adibant eum, nonnulli etiam sponte suâ, plerique ex mandato Cyri, dona ferentes; alius, bellum pocillatorem; alius,

ἀρτοποιόν· ὁ δὲ, μουσουργόν· ὁ δὲ, ἐκπώματα· ὁ δὲ, ἐσθῆτα καλήν· πᾶς δέ τις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἕν γέ τι ὧν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε τὸν Κυαξάρην μεταγινώσκειν ὡς οὔτε Κῦρος ἀφίστη αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, οὔτε οἱ Μῆδοι ἧττόν τι αὐτῷ προσεῖχον τὸν νοῦν ἢ καὶ πρόσθεν.

Επειδὴ δὲ δείπνου ὥρα ἦν, καλέσας ὁ Κυαξάρης ἠξίου τὸν Κῦρον, διὰ χρόνου ἰδόντα αὐτὸν, συνδειπνεῖν. Ο δὲ Κῦρος εἶπε, Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὦ Κυαξάρη. Η οὐχ ὁρᾷς ὅτι οὗτοι οἱ παρόντες ὑφ' ἡμῶν πάντες ἐπηρμένοι πάρεισιν; οὔκουν καλῶς ἂν πράττοιμι, εἰ τούτων ἀμελῶν τὴν ἐμὴν ἡδονὴν θεραπεύειν δοκοίην· ἀμελεῖσθαι δὲ δοκοῦντες οἱ στρατιῶται, οἱ μὲν ἀγαθοὶ, πολὺ ἂν ἀθυμότεροι γίγνοιντο, οἱ δὲ πονηροὶ, πολὺ ὑβριστότεροι. Αλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδὸν μακρὰν ἥκων, δείπνει ἤδη· καὶ εἴ τινές σε τιμῶσιν, ἀντασπάζου καὶ εὐώχει αὐτοὺς, ἵνα σε καὶ θαῤῥήσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπιὼν,

bonum coquum; alius, piſtorem; alius, muſicæ artificem; alius, pocula; veſtem alius elegantem: maximâ *quidem* ex parte quilibet unum quiddam eorum, quæ ceperat, ei donabat: adeò ut Cyaxares, mutatâ ſententiâ *tandem* agnoſceret, neque Cyrum eorum abs ſe animos avertiſſe, neque ipſum minùs quàm ante Medos obſervare.

Cùm autem cœnæ tempus adpetiiſſet, Cyrum arceſſivit Cyaxares ac rogavit; ut, quando jam eum ex longo temporis intervallo videret, ſecum cœnaret. *Cui* Cyrus, Nè me juſſeris, inquit, Cyaxares. Annon vides, hos omnes qui adſunt, à nobis impulſos adeſſe? Quamobrem non rectè fecero, ſi hos negligens, voluptati meæ indulgere videar: quippe ubi ſe negligi putant milites, *tum* fortes qui ſunt, multò minùs alacres evadunt, improbi multò petulantiores. Verùm tu, qui præſertim, ait, longo itinere confecto adveniſti, cœnato jam: & ſi qui te colunt, eos viciſſim complectere epulíſque accipito, ut per eos bono ſis animo: ego verò ad ea

ἐφ᾽ ἅπερ ἔλεγον τρέψομαι· αὔριον δ᾽, ἔφη, περὶ ὄρθρον ἐπὶ τὰς σὰς θύρας παρέσονται [1] πάντες οἱ ἐπικαίριοι, ὅπως βουλευσώμεθα σύν σοι τί χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τοῦδε. Σὺ δὲ ἡμῖν [2] ἔμβαλε παρὼν περὶ τούτου, πότερον ἔτι δοκεῖ στρατεύεσθαι, ἢ καιρὸς ἤδη διαλύειν τὴν στρατιάν. Ἐκ τούτου ὁ μὲν Κυαξάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κῦρος, συλλέξας τοὺς [3] ἱκανωτέρους τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἴ τι δέοι, ἔλεξε τοιάδε·

“Ἄνδρες φίλοι, ἃ μὲν δὴ πρῶτα εὐξάμεθα, σὺν θεοῖς πάρ-“εστιν ἡμῖν. Ὅποι γὰρ ἂν πορευώμεθα, κρατοῦμεν τῆς χώρας· “καὶ μὲν δὴ καὶ τοὺς πολεμίους ὁρῶμεν μειουμένους, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς

me convertam, quæ dixi: cras autem manè, inquit, hìc ad portam tuam omnes, rebus qui sunt conficiendis idonei, aderunt; ut tecum deliberemus, quidnam deinceps agendum sit. Tu verò præsens de hoc ad nos referto, videatúrne ampliùs bellum esse gerendum, an opportunum sit jam exercitum dimittere. Post hæc Cyaxares cœnabat: Cyrus autem convocatis amicis, qui maximè & ad intelligendum, & ad navandum operam, si quid usus postularet, idonei erant, hujusmodi orationem habuit:

“Quæ primùm optavimus, amici, ea deorum benignitate no-“bis adsunt. Quo enim cunque *tandem* pergimus, *hostium* agro “potimur: & verò etiam hostes imminui videmus, cùm nos &

1 *Πάντες οἱ ἐπικαίριοι*] Hi sunt, quos paulò post dicit *ἱκανωτέρους καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἴ τι δέοι*. Vide p. 322.

2 *Ἔμβαλε*] Non mihi minùs quàm Stephano suspectum est verbum *ἔμβαλε* absolutè positum. Ità tamen libri omnes, quos quidem vidimus. Alibi sanè pleniùs dicere solet Noster *ἐμβαλεῖν λόγον*, p. 138. *ἐμβαλεῖν βουλὴν*, p. 129. ibidem, *ἐμβαλεῖν λόγον*. Et p. 130. *ἐμβαλεῖν ψῆφον*: Eodémque modo passim loquitur. Itaque forsan aut *λόγον* aut *βουλὴν* aut denique *ψῆφον* hìc deesse dicendum est. Nec tamen omitti post *ἔμβαλε* accusativum potuisse pertinaciter negaverim: sæpè enim supprimitur *βουλή*. Iliad. *β*'. v. 379.

Εἰ δέ ποτ᾽ ἔς γε μίαν βουλεύσομεν,—

sc. *βουλὴν* vel *συμβουλίαν*. Similiter Act. 4. 15. *συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους*, sc. *βουλάς*. *Euripides* plenè — *συμβαλεῖν βουλεύματα*, *Phœnis.* v. 700. *Aristophanes* etiam *μηκύνειν* absolutè dixit, *Lysistr.* v. 1134. pro *μηκύνειν τὸν λόγον*, utì *Bisetus* ad locum monet. Nihilominùs existimaverim *λόγον* post *ἔμβαλε* librariorum incuriâ excidisse; cùm toties alibi accusativum verbo illi adjunxerit Xenophon.

3 *Ἱκανωτέρους*] MS. Bodl. *ἱκανωτάτους*. Sed vide sis p. 243. not. 1.

"πλείονάς τε καὶ ἰσχυροτέρους γιγνομένους. Εἰ δὲ ἡμῖν ἔτι θελήσειαν
"οἱ νῦν προσγενόμενοι σύμμαχοι παραμεῖναι, καὶ πολλῷ ἂν
"μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα καὶ εἴ τι βιάσασθαι καιρὸς, καὶ εἴ τι πεῖ-
"σαι δέοι. Ὅπως οὖν τὸ μένειν ὡς πλείστοις συνδοκῇ τῶν συμμά-
"χων, οὐδὲν μᾶλλον τοῦτο ἐμὸν ἔργον ἢ καὶ ὑμέτερον μηχανᾶσθαι.
"Ἀλλ᾽ ὥσπερ καὶ ὅταν μάχεσθαι δέῃ, ὁ πλείστους χειρωσάμενος ἀλ-
"κιμώτατος δοξάζεται εἶναι, οὕτω καὶ ὅταν που δέῃ βουλῆς, ὁ πλείστους
"ὁμογνώμονας ἡμῖν ποιήσας, οὗτος δικαίως ἂν λεκτικώτατός τε
"καὶ πρακτικώτατος κρίνοιτο ἂν εἶναι. Μὴ μέντοι ὡς λόγον ἡμῖν
"ἐπιδειξόμενοι οἷον ἂν εἴποιτε πρὸς ἕκαστον αὐτῶν, τοῦτο μελε-
"τᾶτε, ἀλλ᾽ ὡς τοὺς πεπεισμένους ὑφ᾽ ἑκάστου, δήλους ἐσομένους οἷς
"ἂν πράττωσιν, οὕτω παρασκευάζεσθε." Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, τού-
των ἐπιμελεῖσθε· ἐγὼ δὲ, ὅπως ἂν ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἂν
ἐγὼ δύνωμαι, οἱ στρατιῶται, περὶ τοῦ στρατεύεσθαι βουλεύωνται, τούτου
πειράσομαι ἐπιμελεῖσθαι.

"numero & robore augeamur. Quòd ſi manere nobiſcum velint
"ſocii, qui ad nos jam acceſſerunt, multò etiam magìs *ea omnia*
"*quæ aggrediemur* perficere poterimus, ſive quid vi peragendi ſit
"opportunitas, ſive quid perſuadendo ſit obtinendum. Quapro-
"pter non magìs mei quàm veſtri muneris fuerit moliri, ut ma-
"ximæ ſociorum parti nobiſcum manere placeat. Quemadmo-
"dùm verò, cùm pugnandum eſt, is qui plurimos capit, fortiſſi-
"mus exiſtimatur; ità qui plurimos noſtram in ſententiam addu-
"cit, cùm conſilium ineundum eſt, is jure tam dicendi quàm
"agendi peritiſſimus habeatur. Neque tamen in hoc vos exer-
"cueritis, ut orationem nobis oſtentetis, quâ uſuri ad quemque
"ſitis; ſed ità *eos* parate, ut ſe perſuaſos à quolibet veſtrûm factis
"declarent." Ac vobis quidem hæc, inquit, curæ ſint: ego pro
meâ virili curare conabor, ut milites à commeatu inſtructi, de ex-
peditione deliberent.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ς'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτω διαγαγόντες, καὶ δειπνήσαντες, ἀνεπαύοντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῳῒ ἧκον ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας πάντες οἱ σύμμαχοι. Εν ᾧ οὖν ὁ Κυαξάρης ἐκοσμεῖτο, ἀκούων ὅτι πολὺς ὄχλος [1] ἐπὶ ταῖς θύραις εἴη, ἐν τούτῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ μὲν Καδουσίους, δεομένους αὐτοῦ μένειν, οἱ δὲ, Υρκανίους, ὁ δέ τις, Γωβρύαν, [2] ὁ δέ τις, Σάκας· Υστάσπης δὲ Γαδάταν τὸν εὐνοῦχον προσῆγε, δεόμενον τοῦ Κύρου μένειν. Ενθα δὴ ὁ Κῦρος γιγνώσκων ὅτι ὁ Γαδάτας πάλαι ἀπολώλει τῷ φόβῳ μὴ λυθείη ἡ στρατιὰ, ἐπιγελάσας εἶπεν, Ω Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἶ ὑπὸ Υστάσπου τοῦδε πεπεισμένος ταῦτα γιγνώσκειν ἃ λέγεις. Καὶ ὁ Γαδά-

CUM hoc modo diem hunc exegiſſent, cœnaſſéntque, quieti ſe dederunt: poſtridiè autem manè ad Cyaxaris portam ſocii omnes conveniunt. Itaque dum Cyaxares ornaretur, qui audiret magnam multitudinem ad portam adeſſe, intereà ad Cyrum amici adducebant, alii quidem Caduſios, rogantes utì maneret; alii, Hyrcanios; Gobryam hic, ille, Sacas; Gadatam eunuchum adducebat Hyſtaſpes, orantem Cyrum, utì maneret. Ibi Cyrus, qui Gadatam jam dudum interiiſſe nôſſet præ metu nè exercitus dimitteretur, cum riſu ait, Manifeſtum eſt, Gadata, te ab hoc Hyſtaſpe perſuaſum ea ſentire quæ dicis. Et Gadatas,

1 Επὶ ταῖς θύραις] Vide quæ notavimus p. 287.

2 Ο δέ τις, Σάκας·] Ità reſcripſimus ex MSto Bodl. ſuffragantibus verſionibus *Gabrielii* & *Philelphi*. Priùs legebatur Σάκαν; quod in Σάκας mutandum vidit ante nos *Muretus*.

τας, ἀνατείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν, [1] ἀπώμοσεν ἦ μὴν μὴ ὑπὸ τοῦ Ὑστάσπου ταῦτα πεπεῖσθαι ἃ γιγνώσκοι· Ἀλλ᾽ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἢν ὑμεῖς ἀπέλθητε, ἔῤῥει τὰ ἐμὰ παντελῶς· διὰ ταῦτ᾽, ἔφη, καὶ τούτῳ ἐγὼ αὐτὸς προσῆλθον, ἐρωτῶν εἰ εἰδείη τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς διαλύσεως τοῦ στρατεύματος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [2] Ἀδίκως γὰρ ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, Ὑστάσπην αἰτιῶμαι. Καὶ ὁ Ὑστάσπης εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀδίκως μὲν δή· ἐπειδὴ ἔγωγε καὶ ἀντέλεγον Γαδάτᾳ, ὡς οὐχ οἷόν τέ σοι μένειν, λέγων ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμποιτο. Καὶ ὁ Κῦρος, Τί λέγεις; ἔφη· καὶ τοῦτο σὺ ἐτόλμησας ἐξενεγκεῖν, εἴτ᾽ ἐγὼ ἐβουλόμην, εἴτε μή; Μὰ Δί᾽, ἔφη· ὁρῶ γάρ σε ὑπερεπιθυμοῦντα ἐν Πέρσαις περίβλεπτον περιελθεῖν, καὶ

ſublatis ad cœlum manibus, jurejurando negavit ab Hyſtaſpe *ſibi* perſuaſa hæc eſſe, quæ ſentiret: Sed ſcio futurum, inquit, ut vos ſi diſcedatis, meæ res prorſùs perierint: propterea, inquit, ad hunc egomet adivi, ut interrogarem num ſciret quæ tua de copiis dimittendis eſſet ſententia. Et Cyrus inquit, Ergo injuſtè in Hyſtaſpem, utì *quidem* adparet, culpam ego confero. Profectò, Cyre, ait Hyſtaſpes, injuſtè: nam ego ſanè Gadatæ etiam contradicebam, fieri non poſſe, ut maneas, quòd arceſſi te à patre dicerem. Tum Cyrus, Quid ais? inquit: & tu hoc efferre auſus es, ſive ego vellem, ſive non? *Ego* verò, inquit: nam te nimìs quàm cupere video, conſpicuum in Perſiâ circumire, ac patri de-

1 *Ἀπώμοσεν ἦ μὴν*] De uſu particularum *ἦ μὴν* in jurejurando, vide p. 252. not. 3. *Euſtathius* ad Hom. Odyſ. β′. p. 1450. dicit ἀπομνυμνύναι διαφέρειν τοῦ ἐπομνύναι κατὰ τοὺς παλαιούς· καθότι ἐπόμνυσθαι μέν ἐστι, τὸ καταφατικῶς ὀμνύειν· ἀπόμνυσθαι δὲ, τὸ ἐν ὅρκῳ ἀποφάσκειν. Idem ferè tradit is Il. κ′. p. 809. Hanc *Euſtathii* obſervationem elegantiſſimi vir ingenii ſatìs dignam cenſuit, quam Homero nuper in ſermonem à ſe Anglicanum verſo ſubjiceret: at de illo, quod tum Euſtathio tum Anglicano interpreti viſum eſt notatu dignum, inter ea verba diſcrimine, alia forſan hujus erit ſententia, cùm tandem Odyſ. σ′. v. 436. ad examen revocaturus eſt: Ὣς ἔφαθ᾽. οἱ δ᾽ ἄρα πάντες ἀπώμνυον, ὡς ἐκέλευεν. Certè hìc ἐπώμνυον adhibendum potiùs fuerat, iſta ſi differentia perpetuò fuiſſet obſervanda. Adeò nimirum difficile eſt, vocum Græcarum notiones quàm latè pateant, quibuſve poteſtas earum cuique propria concludatur terminis, definire.

2 *Ἀδίκως γὰρ* &c.] *Muretus* legit, *Ἀδίκως ἆρ᾽ ἐγὼ*, &c. à quo accentu tantùm diſcrepat MS. Bodl. dat enim ἄρα. Sed nihil muto; cùm partic. *γὰρ* in interrogationibus adhiberi ſoleat, ſive expreſſæ ſint, ſive tacitæ.

τῷ πατρὶ ἐπιδείξασθαι ἢ ἕκαστα διεπράξω. Ὁ δὲ Κῦρος ἔφη, Σὺ δὲ οὐκ ἐπιθυμεῖς οἴκαδε ἀπελθεῖν; [1] Μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὑστάσπης, οὐδ' ἄπειμί γε, ἀλλὰ μένων στρατηγήσω ἔστ' ἂν ποιήσω Γαδάταν τουτονὶ δεσπότην τοῦ Ἀσσυρίου.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔπαιζον σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους· ἐν δὲ τούτῳ ὁ Κυαξάρης σεμνῶς κεκοσμημένος ἐξῆλθε, καὶ ἐπὶ θρόνου Μηδικοῦ ἐκαθέζετο. Ὡς δὲ πάντες συνῆλθον οὓς ἔδει, καὶ σιωπὴ ἐγένετο, Κυαξάρης εἶπεν ὧδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, ἴσως ἐπειδὴ παρὼν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκός με ἄρχειν λόγου. Νῦν οὖν μοι δοκεῖ καιρὸς, ἔφη, εἶναι περὶ τούτου διαλέγεσθαι πρῶτον, πότερον στρατεύεσθαι καιρὸς δοκεῖ εἶναι ἔτι, ἢ διαλύειν ἤδη τὴν στρατιάν· λεγέτω οὖν τις, ἔφη, περὶ αὐτοῦ

monstrare, quo pacto singula peregeris. At tu, subjecit Cyrus, non es domum redeundi cupidus? Non profectò, inquit Hystaspes, nec discedam sanè; sed *hìc* manens imperatorio fungar munere, donec Gadatam hunc Assyrii dominum fecero.

Hujusmodi quædam illi dum seriò inter se jocarentur, intereà Cyaxares auguste ornatus prodiit, inque Medico solio consedit. Cúmque *jam* convenissent omnes quos oportebat, & silentium factum esset, Cyaxares in hunc modum locutus est, Quia præsens, socii, & Cyro major natu sum, par fortassis est me priore loco verba facere. Equidem arbitror, ait, nunc tempus esse, ut de eo primùm disseramus, utrum adhuc commodum esse videatur, bellum geri, an copias jam dimitti: itaque de hoc ipso dicat aliquis

1 Μὰ Δί' &c.] *Eustathius*, ad locum Odyss. supra paulò adpellatum *Ælium Dionysium* laudat auctorem discriminis inter jurandi particulas hasce μὰ & νή· cujus ex mente, νὴ τὸν — in *dejerando*; μὰ τὸν — in *negando* cum jurejurando, adhibetur. Huic accedit etiam *Budæus*, Comm. L. G. p. 897. Uterque verò suos, opinor, passus est manes. Nam istæ particulæ sæpè sunt *simplices* jurandi notæ, qualitatémque suam ex orationis serie desumunt: atque adeò particula μὰ affirmationi sociata, affirmativum jusjurandum efficit; negationi autem, negativum. Nolo hìc exemplis lectorem obruere, quia passim occurrunt: vide sis tamen quæ notavimus pag. 274. & *Devar.* libel. de G. L. particulis.

τούτου ᾗ γιγνώσκοι. Ἐκ τούτου πρῶτος μὲν εἶπεν ὁ Ὑρκάνιος, Ἄνδρες σύμμαχοι, οὐκ οἶδα μὲν ἔγωγε εἴ τι δεῖ λόγων, ὅπου αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτιστον. Πάντες γὰρ ἐπιστάμεθα ὅτι ὁμοῦ μένοντες πλείω κακὰ ποιοῦμεν τοὺς πολεμίους ἢ πάσχομεν· ὅτε δὲ χωρὶς ἦμεν ἀλλήλων, ἐκεῖνοι ἡμῖν ἐχρῶντο ὡς ἐκείνοις ἦν ἥδιστον, ἡμῖν γε μὴν ὡς χαλεπώτατον. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Καδούσιος εἶπεν, Ἡμεῖς δὲ τί ἂν λέγοιμεν, ἔφη, περὶ τοῦ οἴκαδε ἀπελθόντες ἕκαστοι χωρὶς εἶναι, ὅπου γε οὐδὲ στρατευομένοις, ὡς ἔοικε, χωρίζεσθαι συμφέρει; Ἡμεῖς γοῦν οὐ πολὺν χρόνον δίχα τοῦ ἡμετέρου πλήθους στρατευσάμενοι, δίκην ἔδομεν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. Ἐπὶ τούτῳ Ἀρτάβαζος, [1] ὁ συγγενὴς εἶναι ποτὲ φήσας Κύρῳ, εἶπε τάδε, Ἐγὼ δέ, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, τοσοῦτον διαφέρομαι τοῖς πρόσθεν λέγουσιν· οὗτοι μὲν γάρ φασιν ὅτι δεῖ μένοντας στρατεύεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι ὅτε οἴκοι ἦμην, ἐστρατευόμην. Καὶ γὰρ ἐβοήθουν πολλάκις, τῶν

ſententiam ſuam. Tum primus Hyrcanius dixit, Equidem neſcio, ſocii, num verbis ſit opus, ubi res ipſæ quod optimum eſt demonſtrant. Omnes enim intelligimus, plus hoſtibus detrimenti nos adferre, dum unà manemus, quàm ipſi accipiamus: quo verò tempore alii ab aliis ſejuncti eramus, agebant illi nobiſcum, prout ipſis jucundiſſimum, nobis ſanè graviſſimum erat. Poſt hunc Caduſius, Nos autem quid dicamus, ait, de eo, ut domum hinc profecti ſeparatim ſinguli vivamus, cùm nè militantibus quidem, ut adparet, conducat ſejunctionem fieri? Nimirum nos, cùm non magno temporis ſpatio ſeorſùm à copiis univerſis militaremus, pœnas dedimus, quemadmodùm & ipſi nôſtis. Poſt hunc Artabazus, qui ſe cognatum Cyri aliquando dixerat, hæc protulit, Ego verò, ait, hactenùs, Cyaxares, ab his qui ante me dixêre diſſentio: aiunt nempe hi oportere nos hìc manentes in expeditione verſari; ego autem dico me, domi cùm eſſem, in expeditione verſatum eſſe. Nam ſæpè ad vim arcendam adcurrebam, cùm

1 Ὁ συγγενὴς &c.] Vide lib. 1. p. 55.

ἡμετέρων ἀγομένων, καὶ περὶ τῶν σφετέρων φρουρίων, [1] ὡς ἐπιβουλευσομένων, πολλάκις πράγματα εἶχον, φοβούμενός τε καὶ φρουρῶν· καὶ ταῦτα ἔπραττον τὰ οἰκεῖα δαπανῶν· νῦν δὲ ἔχω μὲν τὰ ἐκείνων φρούρια, καὶ οὐ φοβοῦμαι ἐκείνους, εὐωχοῦμαι δὲ τὰ ἐκείνων, πίνω δὲ τὰ τῶν πολεμίων. Ὡς οὖν τὰ μὲν [2] οἴκοι στρατείαν οὖσαν, τὰ δ' ἑορτήν, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ἔφη, διαλύειν τήνδε τὴν πανήγυριν. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, μέχρι μὲν τοῦδε ἐπαινῶ [3] τὴν Κύρου δεξιάν· οὐδὲν γὰρ ψεύδεται ὧν ὑπέσχετο· εἰ δ' ἄπεισιν ἐκ τῆς χώρας, [4] δῆλον ὅτι ὁ μὲν Ἀσσύριος ἀναπαύσεται, οὐ τίνων ποινὰς ὧν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδικεῖν καὶ ὧν ἐμὲ ἐποίησεν· ἐγὼ δὲ ἐν τῷ μέρει πάλιν ἐκείνῳ δώσω δίκην ὅτι ὑμῖν φίλος ἐγενόμην.

res noſtræ *ferrentur* & agerentur; atque etiam de caſtellis noſtris, utì quibus inſidiæ ſtruerentur, ſæpè negotium mihi exhibitum eſt, cùm & metuerem & in præſidio eſſem; atque hæc meo ſumptu faciebam: nunc caſtella eorum teneo, & ipſos non metuo, & de iis quæ hoſtium ſunt tum epulor tum bibo. Itaque tanquam ſi vita domeſtica militia ſit; hæc verò militaria, feriæ, conventum hunc equidem, ait, celebrem minimè dimittendum arbitror. Poſt hunc Gobryas ait, Ego verò, ſocii, hactenùs Cyri dextram laudo: nihil enim eorum non præſtitit, quæ promiſit; at ſi ex hâc regione diſceſſerit, manifeſtum eſt, Aſſyrium quietem habiturum, nec pœnas earum injuriarum quas vobis inferre conatus eſt, nec illorum quæ in me patravit, luiturum: ego autem viciſſim ei pœnas iterum dabo, quòd veſtræ amicitiæ me adjunxerim.

1 Ὡς ἐπιβουλευσομένων] MS. Bodl. & editio *Eton.* repræſentant ἐπιβουλευομένων. quam lectionem *Philelphus* etiam in ſuo exemplari invenit. Nos Stephanum, Leunclavium, edit. *Florent.* & *Ald.* ſecuti ſumus.

2 Οἴκοι στρατείαν οὖσαν;] Vide p. 387. not. 1.

3 Τὴν τοῦ Κύρου δεξιάν] Scil. *fidem integram*: cujus pignus erat, quam mihi porrexit, dextra. Vide lib. 4. p. 252. not. 2.

4 Δῆλον ὅτι] Ità Stephanum ſecuti reſcripſimus. In aliis libris minùs rectè δηλονότι conjunctim ſcribitur.

Ἐπὶ τούτοις πᾶσι Κῦρος εἶπεν, “Ὦ ἄνδρες, οὐδ᾽ ἐμὲ λαν-
“θάνει ὅτι ἐὰν διαλύωμεν τὸ στράτευμα, τὰ μὲν ἡμέτερα
“ἀσθενέστερα γίγνοιτο ἂν, τὰ δὲ τῶν πολεμίων πάλιν αὐξήσε-
“ται. Ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ὅπλα ἀφῄρηνται, ταχὺ ἄλλα ποιή-
“σονται· ὅσοι τε ἵπποις ἀπεστέρηνται, ταχὺ πάλιν ἄλλους κτή-
“σονται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἕτεροι καὶ ἐφηβήσουσι καὶ ἐπι-
“γενήσονται· ὥστε [1] οὐδὲ θαυμαστὸν, εἰ ἐν τάχει πάλιν ἡμῖν
“πράγματα παρέχειν δυνήσονται. Τί δῆτα ἐγὼ Κυαξάρει
“λόγον ἐκέλευσα ἐμβαλεῖν περὶ καταλύσεως τῆς στρατιᾶς; Εὖ
“ἴστε, ἔφη, ὅτι φοβούμενος τὸ μέλλον. Ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπά-
“λους προσιόντας, οἷς ἡμεῖς, εἰ ὧδε στρατευσόμεθα, οὐ δυνησό-
“μεθα μάχεσθαι. Προσέρχεται μὲν γὰρ δήπου χειμὼν, στέγαι δ᾽
“εἰ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς εἰσιν, ἀλλὰ μὰ Δία οὐχ ἵπποις, οὐδὲ θερά-
“πουσιν, οὐδὲ τῷ δήμῳ τῶν στρατιωτῶν· ὧν ἄνευ ἡμεῖς οὐκ ἂν
“δυναίμεθα στρατεύεσθαι· τὰ δ᾽ ἐπιτήδεια, ὅπου μὲν ἡμεῖς

Post omnes hos Cyrus inquit, “Nec ego sum, viri, nescius fu-
“turum, ut si copias dimittamus, nostræ quidem imbecilliores
“reddantur, hostium verò res rursùm incremento augeantur.
“Nam quibuscunque ipsorum arma sunt ademta, ii celeriter alia
“facturi sunt: quicunque spoliati sunt equis, celeriter alios *sibi*
“de integro comparabunt: pro interfectis alii pubescent & *iis*
“succedent: adeò ut minimè mirum *videri debeat*, si celeriter no-
“bis rursùm negotia facessere poterunt. Cur igitur ego Cyaxari,
“ut de copiarum dimissione ad vos referret, auctor fui? Nempe
“quia quod futurum est metuo. Video enim adversarios nobis
“*eos* adventare, cum quibus nos, hoc si modo in expeditione ver-
“samur, dimicare non poterimus. Nam hyems utique adpetit, ac
“tametsi tecta nos habeamus, non tamen equis *ea*, non mini-
“stris, non militum vulgo *suppetunt*; sine quibus bellum *hosti* fa-
“cere non poterimus: commeatus autem, iis in locis in quæ nos

1 Οὐδὲ θαυμαστὸν] MS. Bodl. οὐδὲν θαυμαστόν. quod, opinor, vulgato melius est.

"ἐληλύθαμεν, ὑφ' ἡμῶν [1] ἀνάλωται· ὅποι δὲ οὐκ ἀφίγμεθα, διὰ τὸ [2] ἡμᾶς φοβεῖσθαι, [3] ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύματα· ὥστε αὐτοὺς μὲν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ ταῦτα μὴ δύνασθαι λαμβάνειν. Τίς οὖν οὕτως ἀγαθὸς, ἢ τίς οὕτως ἰσχυρὸς, ὃς λιμῷ καὶ ῥίγει δύναιτ' ἂν μαχόμενος στρατεύεσθαι; Εἰ μὲν οὖν οὕτω στρατευσόμεθα, ἐγὼ μέν φημι χρῆναι ἑκόντας ἡμᾶς καταλῦσαι τὴν στρατιὰν μᾶλλον, ἢ ἄκοντας ὑπ' ἀμηχανίας ἐξελαθῆναι. Εἰ δὲ βουλόμεθα ἔτι στρατεύεσθαι, τόδ' ἐγώ φημι ἔτι χρῆναι ποιεῖν, πειρᾶσθαι ὡς τάχιστα τῶν μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν ἡμᾶς ὡς πλεῖστα παραιρεῖν, ἡμῖν δ' αὐτοῖς ὡς πλεῖστα ὀχυρὰ ποιεῖσθαι· ἐὰν γὰρ ταῦτα γένηται, τὰ μὲν ἐπιτήδεια πλείονα ἕξουσιν ὁπότεροι ἂν πλείω δύνωνται λαμβάνοντες ἀποτίθεσθαι, πολιορκήσονται δὲ ὁπότεροι ἂν [4] ἥσσους ὦσι. Νῦν

"venimus, à nobiſmet abſumptus eſt; quò non acceſſimus, noſtrî metu in munitiones ſubvexerunt *hoſtes*: adeò ut ii hunc habeant, nos capere non poſſimus. Quis ergo tam fortis, quiſve tam robuſtus, ut adverſùs famem & frigus pugnando bellum gerere poſſit? Quapropter ſi hoc modo militaturi ſumus, aio nos ultrò dimittere potiùs exercitum debere, quàm invitos à difficultate rerum profligari. Sin *hâc* in militiâ perſeverare volumus, ſic nobis agendum eſſe cenſeo, ut quàm celerrimè loca munita quàm plurima hoſtibus adimere conemur, ac nobiſmet quàm plurima munire: nam ſi ità fiat, commeatûs majorem habituri ſunt copiam, qui majorem rapere copiam & recondere potuerint; & obſidebuntur, qui fuerint *ex alterutris* inferiores. Jam

1 Ἀνάλωται] MS. Bodl. ἀνήλωται. imperitè. Audi *Thomam Magiſtrum*: Ἀνάλωσα καὶ ἀνάλωκα, Ἀττικοί· τὸ δὲ μετὰ αὐξήσεως ταῦτα λέγειν, οἷον ἀνήλωσα καὶ ἀνήλωκα, κοινόν. Quod vulgus etiam Grammaticorum recentiorum docet.

2 Ἡμᾶς] Editiones *Eton.* & *Ald.* perperam ὑμᾶς. Nos ſecuti ſumus MStum Bodl. editiones *Steph. Leuncl.* & *Florent.*

3 Ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν] Sic rectè MS. Bodl. & primariæ notæ editiones omnes: In *Aldinâ* verò & *Florent.* reperitur ἀνακεκομισμένα. Sed neminem ferè latet, paſſivæ formæ ſignificationem activam ſæpenumerò convenire. Sic Noſter ipſum hoc adhibet participium, ἀναβ. lib. 4. p. 198, edit. Steph. χωρία γὰρ ᾤκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι.

4 Ἥσσους] MS. Bodl. habet κρείττους. quod quidem ferri poteſt, ſi πολιορκήσονται activè ſumatur; ſin paſſivè, (quod cum Stephano potiùs

“ δ' οὐδὲν διαφέρομεν τῶν ἐν πελάγει πλεόντων· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι
“ πλέουσι μὲν ἀεὶ, τὸ δὲ πεπλευσμένον οὐδὲν οἰκειότερον τοῦ ἀπλεύ-
“ στου καταλείπουσιν. Ἢν δὲ φρούρια ἡμῖν γένηται, ταῦτα δὴ τοῖς
“ μὲν πολεμίοις ἀλλοτριώσει τὴν χώραν, ἡμῖν [1] δὲ ὑπ' εὐδίας
“ μᾶλλον ἔσται πάντα. Ὃ δὲ ἴσως ἂν τινες ὑμῶν φοβηθεῖεν, εἰ δεή-
“ σει πόῤῥω τῶν ἑαυτῶν φρουρεῖν, μηδὲ τοῦτο ὀκνήσητε. Ἡμεῖς μὲν γὰρ,
“ [2] ἐπείπερ ὡς οἴκοθεν ἀποδημοῦμεν, [3] φρουρήσειν ὑμῖν ἀναδεχοί-
“ μεθα τὰ ἐγγύτατα χωρία τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ [4] τὰ πρόσορα
“ ὑμῖν αὐτοῖς τῆς Ἀσσυρίας, ἐκεῖνα κτᾶσθε καὶ ἐργάζεσθε. Ἢν γὰρ

“ verò nihil inter nos & in mari navigantes diſcriminis eſt: quip-
“ pe navigant illi quidem ſemper, ſed nihilo magìs partem *maris*
“ *jam* navigatam ſibi propriam relinquunt, quàm quæ ipſis enavi-
“ gata non eſt. At ſi caſtella nobis acceſſerint, ab hoſtibus ea re-
“ gionem alienabunt, nobíſque omnia magìs erunt in tranquillo.
“ Quod verò nonnulli veſtrûm fortaſſe metuerint, nè procul à
“ patrio *ſolo* collocentur in præſidiis, id minimè vobis formidan-
“ dum eſt. Nos enim qui ſic *quoque* domo peregrinantes abſu-
“ mus, loca nos hoſtibus proxima cuſtodituros vobis recipiemus:
“ vos Aſſyriæ loca vobiſmet finitima poſſidete & colite. Nam ſi

potiùs credo) tunc vulgata lectio omnino retinenda fuerit.

1 Ὑπ' εὐδίας] Stephanus ſcribendum monet ἐπ' εὐδίας. Eodémque teſte, Camerarius in ſuo vet. exempl. legit ὑπαύδια. MS. Bodl. paulò aliter atque cæteri libri, ὑμῖν δὲ ὑπ' εὐδίαν. At nulla, opinor, cauſa eſt, cur à receptâ lectione, quam editiones conſtabiliunt omnes, deſciſcamus.

2 Ἐπείπερ ὡς] MS. Bodl. εἴπερ καὶ ὡς &c. quod rectius forſan eſt; ſi modò εἴπερ interpreteris ἐπειδήπερ *quandoquidem*, (quâ de re vide Budæum p. 991.) & ὡς accipias pro οὕτως, quo ſenſu particulæ illi meliùs accentum adpoſueris: quod Stephanus etiam hoc in loco faciendum monet.

3 Φρουρήσειν ὑμῖν &c.] Leunclavius mendoſe prorſùs, & contra librorum omnium fidem, ſcribit φρουρήσειν ἡμῖν ἀναδεχοίμεθα. Haud exiſtimaverim doctum illum virum latuiſſe, ἀναδέχομαι ὑμῖν idem fere Græcis eſſe, quòd Planco, *recipio vobis*, Cicer. Fam. 10. 17. Sic Noſter iterum paulò infra, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι &c.

4 Τὰ πρόσορα &c.] Editiones *Ald.* & *Florent.* dant τὰ προσόρεια ὑμῖν αὐτοῖς τοῖς Ἀσσυρίοις &c. Camerarius, teſte Stephano, ex ſuo vetuſto codice adfert, ὑμεῖς δὲ τὰ προσόρεια ὑμῖν αὐτοῖς. τῆς δὲ Συρίας ἐκεῖνα κτᾶσθε καὶ &c. & intelligit, *Illa jam capta atque occupata loca Syriæ.* Jam ſupra quidem p. 386. notavimus, pro Ἀσσυρίων in exemplaribus quibuſdam vet. ſcribi Σύρων. Atque, ut de aliis taceam locis, paulò infra legimus ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ. Sed MS. Bodl. & omnes melioris notæ editiones vulgatam lectionem tuentur.

"ἡμεῖς τὰ πλησίον αὐτῶν δυνώμεθα φρουροῦντες σώζεσθαι, ἐν "πολλῇ ὑμεῖς εἰρήνῃ, οἱ τὰ πρόσω αὐτῶν ἔχοντες, βιοτεύσετε· "οὐ γὰρ, οἶμαι, δυνήσονται τῶν ἐγγὺς ἑαυτῶν ὄντων κακῶν ἀμε-"λοῦντες τοῖς πρόσω ὑμῖν ἐπιβουλεύειν."

Ὡς δὲ ταῦτα ἐῤῥήθη, οἵ τε ἄλλοι πάντες ἀνιστάμενοι [1] συμπροθυμήσεσθαι τοῦτ' ἔφασαν, καὶ Κυαξάρης. Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας καὶ τεῖχος αὐτῶν ἑκάτερος, ἢν ἐπιτρέψωσιν οἱ σύμμαχοι, τειχιεῖσθαι ἔφασαν, ὥστε καὶ ταῦτα φίλια τοῖς συμμάχοις ὑπάρχειν. Ὁ οὖν Κῦρος, ἐπεὶ ἑώρα πάντας προθύμους ὄντας πράττειν ὅσα ἔλεξε, τέλος ἔφη, Εἰ τοίνυν περαίνειν βουλόμεθα ὅσα [2] φαμὲν χρῆναι ποιεῖν, ὡς τάχιστα ἂν δέοι γενέσθαι μηχανὰς μὲν εἰς τὸ καθαιρεῖν τὰ τῶν πολεμίων τείχη, τέκτονας δὲ εἰς τὸ ἡμῖν ὀχυρὰ πυργοῦσθαι. Ἐκ

"nos ea, quæ ab ipſis prope abſunt, tueri cuſtodiendo poterimus, "altâ vos in pace, qui loca poſſidetis procul ab ipſis *diſſita*, victuri "eſtis: neque enim, ut arbitror, neglectis malis ſibi proximis, in-"ſidiari vobis procul remotis poterunt."

Hæc ubi dicta fuerunt, cùm alii omnes ſurgentes in ea operas ſuas & *ſtudia* promptis ſe animis collaturos aiebant, tum etiam Cyaxares. Gadatas verò & Gobryas munitionem uterque ſe exſtructuros aiebant, ſi poteſtatem ejus ſibi facerent ſocii; ut etiam illæ ſociis eſſent amicæ. Cyrus ergò, cùm videret omnes animis eſſe promptis ad ea omnia quæ dixiſſet facienda, tandem ait, Quòd ſi igitur perficere, quæcunque dicimus conficienda eſſe, volumus, quam primùm machinas parari neceſſe eſt ad muros hoſtium demoliendos, & fabros qui munitiones nobis excitent. Tum

1 Συμπροθυμήσεσθαι] Vetuſti duo libri, *Ald.* & *Florent.* exhibent συμπροθυμήσεται, quos & Budæus *Comment.* pag. 527. ſecutus eſt. Sed perperam; ut cuilibet locum adtentis oculis circumſpicienti perſpicuum erit. Recte Stephanus aliique ex auctoritate vet. cod. (quibus accedit MS. Bodl.) συμπροθυμήσεσθαι repoſuerunt.

2 Φαμὲν χρῆναι &c.] Sic repoſuimus ex MSto Bodl. & editione Stephani, ſuffragantibus vetuſtis exemplaribus huic & Gabrielio viſis. In aliis libris non una eſt hujus loci facies: *Ald. Florent.* & *Leuncl.* exhibent φαμὲν, χρῆναι ποιεῖν ὡς τάχιστα, ἃ ἂν δέοι γενέσθαι. *Eton.* aliique, φαμὲν, χρὴ ποιεῖν ὡς τάχιστα ἃ ἂν δέοι &c.

τούτου ὑπέσχετο μὲν Κυαξάρης μηχανὴν αὐτὸς ποιησάμενος παρέξειν, ἄλλην δὲ Γαδάτας τε καὶ Γωβρύας, ἄλλην Τιγράνης· [1] ἄλλην δὲ αὐτὸς ὁ Κῦρος ἔφατο πειράσεσθαι ποιήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορίζοντο μὲν μηχανοποιούς, παρεσκευάζοντο δ' ἕκαστοι εἰς τὰς μηχανὰς ὧν ἔδει· ἄνδρας δ' ἐπέστησαν, οἳ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι ἀμφὶ ταῦτ' ἔχειν.

Κῦρος δ', ἐπεὶ ἔγνω ὅτι διατριβὴ ἔσται ἀμφὶ ταῦτα, ἐκάθισε μὲν τὸ στράτευμα ἔνθα ᾤετο ὑγιεινότατον εἶναι καὶ εὐπροσοδώτατον ὅσα ἔδει προσκομίζεσθαι· ὅσα τε ἐρυμνότητος προσεδεῖτο, ἐποιήσατο ὡς ἐν ἀσφαλεῖ οἱ ἀεὶ μένοντες εἶεν, εἴποτε καὶ πρόσω τῇ ἰσχύϊ [2] ἀποστρατοπεδεύσαιντο. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐρωτῶν οὓς ᾤετο μάλιστα εἰδέναι τὴν χώραν, ὁπόθεν ἂν ὡς πλεῖστα

verò Cyaxares machinam ſe fabricaturum & ſuppeditaturum pollicitus eſt, aliam Gadatas & Gobryas, aliam Tigranes; aliam Cyrus ipſe curaturum ſe utì conficeret aiebat. His decretis, machinarum ſtructores conquirebant, & adparabant ſinguli quæ ad machinas requirerentur; nonnullos etiam *operi* præficiebant, qui ad hæc curanda maximè viderentur eſſe idonei.

Cyrus verò, quòd animadverteret hæc ſine morâ perfectum non iri, eo loco caſtra metatus eſt, quem putabat ſaluberrimum eſſe, & propter illa quæ advehi oporteret, acceſſu facillimum: & quæcunque munitione adhuc indigebant, *ſic* perficiebat, ut quovis tempore qui remanerent, in tuto eſſent, quamvìs cum *exercitûs* robore aliquando caſtris motis longiùs *ipſe cæterique ab iis* abſcederent. Præterea, interrogans eos, quos regionem maximè cognitam habere putabat, quibus ex locis exercitus plurimum

1 *Ἄλλην δὲ αὐτὸς* &c.] Hanc lectionem veteres optimæque notæ editi libri omnes præſtant. *Camerarius*, auctore Stephano, in ſuo vet. libro invenit *αὐτὸς δὲ Κῦρος ἔφη δύο πειρᾶσθαι* &c. In MSto Bodl. legitur *αὐτὸς δὲ Κῦρος ἔφη δύο πειράσεσθαι ποιήσειν*. Et Interpretes quidem ità locum vertunt, quaſi *πειράσεσθαι* legiſſent.

2 *Ἀποστρατοπεδεύσαιντο*] MS. Bodl. dat *ἀποστρατοπεδεύοιντο*, *Camerarii* liber vetus *ἀποστρατοπεδεύοιτο*, quod de Cyro intelligendum ſit. Nec malè quidem ſic procedet loci ſententia;

ὠφελοῖτο τὸ στράτευμα, ἐξῆγεν ἀεὶ [1] εἰς προνομὰς, ἅμα μὲν ὅπως ὅτι πλεῖστα λαμβάνοι τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια, ἅμα δ᾽ ὅπως μᾶλλον ὑγιαίνοιεν καὶ ἰσχύοιεν διαπονούμενοι ταῖς πορείαις, ἅμα δ᾽ ὅπως ἐν ταῖς ἀγωγαῖς τὰς τάξεις ὑπομιμνήσκοιντο. Ο μὲν δὴ Κῦρος ἐν τούτοις ἦν·

Εκ δὲ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἁλισκόμενοι ταῦτ᾽ ἔλεγον, ὅτι ὁ Ασσύριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίας, [2] πολλὰ τάλαντα ἀργυρίου καὶ χρυσίου ἄγων, καὶ ἄλλα κτήματα καὶ κόσμον παντοδαπόν. Ο μὲν οὖν ὄχλος τῶν στρατιωτῶν ὑπελάμβανεν ὡς ὑπεκτίθοιτο ἤδη τὰ χρήματα φοβούμενος· ὁ δὲ Κῦρος, γιγνώσκων ὅτι οἴχοιτο συστήσων

emolumenti capere poſſet, *ſuos* ſemper pabulatum eduxit, tum ut res exercitui neceſſarias maximâ copiâ pararet, tum ut rectiùs valerent & robuſti eſſent, itineribus exercitati, tum etiam ut inter ducendum ordinis ſervandi recordarentur. His in rebus Cyrus erat *occupatus*:

E Babylone verò transfugæ & captivi narrabant, Aſſyrium multa auri argentíque talenta ſecum ferentem opéſque alias & omnis generis ornamenta, in Lydiam eſſe profectum. Quamobrem militum vulgus ſuſpicabatur, adductum metu jam pecunias eum *alibi deponendas ex regione ſuâ* clam exportâſſe: Cyrus verò, qui hominem intelligeret eâ de cauſâ diſceſſiſſe, ut ſi quam poſ-

tia, ſi cum illo dativo τῇ ἰσχύϊ ſubaudias, uti monuit olim Stephanus, ἅμα vel σύν.

1 Εἰς προνομὰς,] *Ald.* & *Florent.* editiones habent ἀεὶ προσνομάς· Budæus etiam *Comment.* p. 732. mutatâ paulùm, non emendatâ, loci ſcripturâ, legit ἐξῆγεν ἀεὶ πρὸς νομάς. Ipſe tamen libens ſecutus ſum lectionem MSti Bodl. & editionum *Steph. Leunclav.* & *Eton.* præſertim cùm προνομὴ ſit vox apud Noſtrum alibi uſurpata, Αναβ. ϛ'. p. 203. edit. Steph. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, &c. Ελλην. α'. p. 253. Αγις ἐκ τῆς Δεκελείας προνομὴν ποιούμενος &c. & ejuſdem Hiſtor. δ'. p. 279. προνομὰς δὲ ποιούμενοι, &c.

2 Πολλὰ τάλαντα &c.] Apud Veteres Talentum fuit multiplex. Babylonicum, auctore Æliano Hiſt. V. l. 1. c. 22. valuit 72 *minas Atticas.* De cæteris conſule *Jul. Poll.* lib. 9. c. 6. *Waſer.* de antiq num l. 2. c. 18. *Brerew.* de Pond. c. 4. *Caſp. Eiſenſchmid.* de Pond. & Menſ. *Sect.* 1. c. 4. Notat autem J. Pollux, loco jam adpellato, Homeri tempore minimum fuiſſe talenti valorem: id quod vel ex præmiis ludorum quæ apud eum Iliad. ψ'. ponuntur, intelligi poteſt. Tertio enim ponitur Lebes, quarto duo auri talenta.

εἴ τι δύναιτο [1] ἀντίπαλον ἑαυτῷ, ἀντιπαρεσκευάζετο ἐρρωμένως, ὡς μάχης ἔτι δεῆσον· καὶ ἐξεπίμπλα μὲν τὸ τῶν Περσῶν ἱππικὸν, τοὺς μὲν ἐκ τῶν αἰχμαλώτων, τοὺς δέ τινας καὶ παρὰ τῶν φίλων λαμβάνων ἵππους· ταῦτα γὰρ παρὰ πάντων ἐδέχετο, καὶ ἀπεωθεῖτο οὐδὲν, οὔτε εἴ τις ὅπλον ἐδίδου καλὸν, οὔτε ἵππον. Κατεσκευάζετο δὲ καὶ ἅρματα ἔκ τε τῶν αἰχμαλώτων ἁρμάτων, καὶ ἄλλοθεν ὁπόθεν δύναιτο. Καὶ τὴν μὲν [2] Τρωϊκὴν διφρείαν πρόσθεν οὖσαν, καὶ τὴν Κυρηναίων ἔτι νῦν οὖσαν ἁρματηλασίαν [3] κατέλυσε· τὸν γὰρ πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Ἀραβίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς ἅρμασιν οὕτως ἐχρῶντο ὥσπερ νῦν οἱ

set adversariorum sibi manum conflaret, & ipse præsenti se animo parabat, tanquam prælium adhuc ineundum esset: explebat quoque Persarum equitatum, partim à captivis, partim ab amicis acceptis equis: nam hæc ab omnibus accipiebat, neque rejiciebat *eorum* quidquam, sive quis arma *ipsi* elegantia daret, seu equum. Prætereà currus parabat cùm de iis quos ceperat, tum undecunque poterat. Ac curruum quidem rationem superiori tempore Troiæ usitatam, & aurigationem, quâ hodieque Cyrenæi utuntur, sustulit & *abrogavit*: nam superiori tempore Medi & Syri & Arabes & omnes Asiatici curribus sic utebantur ut nunc

1 *Ἀντίπαλον ἑαυτῷ,*] Sic ex MSto Bodl. restituimus, adstipulante Stephano. In libris autem hactenùs editis ità legitur & distinguitur locus — ἀντίπαλον, ἑαυτὸν ἀντιπαρεσκευάζετο &c. Voci autem ἀντίπαλος dativum itidem supra paulò adjunxit Auctor: Ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας &c. & mox infra: ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προσιόντα. Porro *Gabrielius* etiam ex vetustis suis exemplaribus adfert ἑαυτῷ.

2 *Τρωϊκὴν διφρείαν* &c.] Apud Veteres duplex erat pugnandi ratio, quoties curribus prælia committebant: una vetustissima, quam Noster adpellat *Τρωϊκὴν*, quòd scil. temporibus Trojanis fuerit usitata; alia recentior, quam adpellat *Κυρηναίων*, quòd Cyrenaïcis recepta esset. *Cyrenaïcam* eam opinatur esse *Schefferus*, quæ habebat pugnatores perpetuò insistentes curribus: *Trojanam* verò, quæ desilientes, cùm pugnandum esset. Hanc in rem vide sis *Homer.* Il. λ'. v. 91. & seq. item Il. π'. v. 426, 427. Genus hoc utrumque sustulit Cyrus ob rationes à Xenophonte mox adlatas. Fusiùs de loco hoc & secuturo statim illo, ubi de curribus agitur falcatis, Cl. *Schefferus* de re vehic. lib. 2. c. 15. à quo rem in nostram quæ fuerint hausimus.

3 *Κατέλυσε*] Eadem hic est verbi hujus notio, atque ea quam Matt. 5. 17. obtinet. Immeritò igitur *Cappellus* spicileg. ad loca quædam N. T. καταλῦσαι νόμον per Hebraïsmum dici autumâsse videtur: quamvis enim respondeat phrasi Hebræorum בטל תורה, non tamen Græciâ statim exulat.

Κυρηναῖοι. Ἔδοξε δ' αὐτῷ, ὃ κράτιστον εἰκὸς ἦν εἶναι τῆς δυνάμεως, ὄντων τῶν βελτίστων ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, [1] τοῦτο ἐν ἀκροβολιστῶν μέρει εἶναι, καὶ εἰς τὸ κρατεῖν [2] οὐδὲν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι. Ἅρματα γὰρ τριακόσια τοὺς μὲν μαχομένους παρέχεται τριακοσίους, ἵπποις δ' οὗτοι χρῶνται διακοσίοις καὶ χιλίοις· ἡνίοχοι δ' αὐτοῖς εἰσι μὲν, ὡς εἰκὸς, οἷς μάλιστα πιστεύουσιν [3] οἱ βέλτιστοι, εἰς τριακοσίους· οὗτοι δέ εἰσιν οἱ οὐδ' ὁπωοῦν τοὺς πολεμίους βλάπτουσι. Ταύτην μὲν οὖν τὴν διφρείαν κατέλυσεν· [4] ἀντὶ δὲ τούτου πολεμιστήρια κατεσκεύασεν ἅρματα τροχοῖς τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥᾳδίως συντρίβηται, ἄξοσί τε μακροῖς· [5] ἧττον

Cyrenæi. Exiſtimavit autem *Cyrus*, partem exercitûs eam quam eſſe præſtantiſſimam ſit veriſimile, cùm fortiſſimi *quique* ſint in curribus, velitum vicem explere, neque magnum aliquod ad victoriam momentum adferre. Nam trecenti currus pugnantes quidem ſuppeditant trecentos, equis hi mille ducentis utuntur; iis præthereà aurigæ ſunt, utì par eſt, quibus *illi* optimi *in exercitu* maximè fidunt, ad trecentos: at hi ſunt ii qui nihil prorſus hoſtibus detrimenti adferunt. Hanc igitur curruum *agendorum* rationem ſuſtulit; próque eâ bello aptos currus inſtruxit, & rotis firmis, ut nè facilè comminuerentur, & axibus longis; quippe

1 *Τοῦτο ἐν ἀκροβολιστῶν* &c.] Intelligit Noſter eos, qui tela ſolùm emiſerunt, nec de curribus in ulterius & gravius certamen deſcenderunt. In aliquot libris legitur, *τοῦτο μὴ ἐν* &c. Sed negationi iſti locus hìc omnino nullus eſt.

2 *Οὐδὲν μέγα*] Sic ex fide MSti Bodl. (cum quo *Gabrielii* vet. exempl. conſentiunt) reſcribendum curavimus; cùm priùs legeretur *οὐδὲ μέγα* &c. Noſtram verò lectionem vulgatæ huic præferendam viderunt Stephanus etiam & Muretus.

3 *Οἱ βέλτιστοι, εἰς* &c.] Stephanus dat *οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὲ* &c. nec aliter MS. Bodl. Leunclavius, *οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὴ* &c. Nos ſecuti ſumus editiones *Eton. Ald.* & *Flor.* Stephanus etiam, *ἄλλοι δὲ*, ſupervacanea eſſe fatetur, eáque itidem delenda cenſuit Muretus. Rectè.

4 *Ἀντὶ δὲ τούτου* &c.] Id nempe peculiare fuit, quod hi currus axes haberent longiores, & rotas firmiores, quàm bigæ aut quadrigæ communes. Illud quoque animadvertendum eſt, aurigam ſolum, non propugnatorem inſuper aliquem, hos conſcendiſſe currus; hoc enim genere quicquid effici debebat, id efficiendum erat, non per homines, ſed currus ipſos falcibus armatos.

5 *Ἧττον γὰρ ἀνατρέπεται* &c.] Muretus notat in veteribus libris legi, *ἧττον ἂν ἀνατρέποιτο.* MS. Bodl. paulò aliter, *ἥκιστα γὰρ ἂν ἀνατρέπηται.* Sed à lectione vulgatâ minimè recedendum cenſeo.

γὰρ ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλατέα· τὸν δὲ δίφρον τοῖς ἡνιόχοις ἐποίησεν, ὥσπερ πύργον, ἰσχυρῶν ξύλων· ὕψος δὲ τούτων ἐστὶ [1] μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς δύνωνται ἡνιοχεῖσθαι [2] οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δίφρων· τοὺς δ' ἡνιόχους ἐθωράκισε πάντα πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν. [3] Προσέθηκε δὲ καὶ δρέπανα σιδήρεα ὡς διπήχεα πρὸς τοὺς ἄξονας, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλλα κάτω ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς γῆν βλέποντα, ὡς ἐμβαλούντων εἰς τοὺς ἐναντίους τοῖς ἅρμασιν. Ὡς δὲ τότε Κῦρος ταῦτα κατεσκεύασεν, [4] οὕτως ἔτι καὶ

minùs everti ſolent omnia quæ lata ſunt: ſellam verò aurigis ſtruxit, veluti turrim, ex lignis firmis; atque harum *ſellarum* altitudo uſque ad *aurigæ* cubitos *pertingebat*, ut equi ſupra ſellas habenis regi poſſent; aurigas verò *ipſos* totos, exceptis oculis, loricis armavit. Præterea falces ferreas duûm ferè cubitorum ad axes ab utrâque rotarum parte adpoſuit, & alias infrà ſub axem, quæ terram reſpicerent; tanquam his in adverſos cum curribus impetum facturis. Atque ut Cyrus id temporis hæc inſtituit, ſic etiam hâc

1 Ἐστὶ μέχρι τῶν &c.] *Philelphus* legiſſe videtur μέχρι ἀγκώνων πέντε. At rectiùs locum cæteri libri exhibent; in quibus πέντε illud non comparet. Eo verò fine ſellæ factæ ſunt altæ, rotundæ, ac undequaque clauſæ, ii quoque currus qui regebant, thoracibus galeiſque muniti, ut nulla eorum pars vulneribus pateret; atqne adeò obſiſtentia quævis impunè poſſent perrumpere.

2 Οἱ ἵπποι ὑπὲρ &c.] In libris nonnullis legitur οἱ ἵπποι ὑπὸ τῶν &c. Nos MS^tum Bodl. *Steph. Leuncl.* & vetuſtas editiones ſecuti ſumus.

3 Προσέθηκε δὲ καὶ &c.] Hactenùs nimirum nudi inerméſque erant Perſarum currus; quales *Arrianus* Tactic. p.9. ψιλὰ ἅρματα vocat: quo in loco cùm nominatim Perſicorum curruum meminit, ſine dubio reſpexit ad hoc inſtitutum Cyri, ejúſque ἅρματα δρεπανηφόρα oppoſuit ψιλοῖς, & hæc Τρωϊκὰ, illa Περσικὰ vocavit. Quanquam autem apud Perſas alióſque quoſdam Aſiæ incolas Cyrus primus veterem immutârit vehiculorum bellicorum formam, currúſque falcatos inſtituerit; tamen haud facilè quiſquam dixerit, quis curruum iſtorum cæteros apud Orientis populos primus extiterit auctor, aut quo tempore eos conficiendi ratio primùm fuerit inventa. Ninus, referente *Diodoro Sic.* lib. 2. p. 91. iſtiuſmodi currus habuit. Sed omnino fruſtrà eſt Cl. *Schefferus*, qui (*de re vehic.* lib. 2. pag. 193.) Nini ante tempora, tales apud Chananæos fuiſſe currus ex monumentis ſacris ſe deprehendiſſe putat. Nam neque in iis, quæ adpellat, locis, neque alibi, opinor, uſquam Scriptura falcium ex curribus eminentium meminit: adpellat autem Jud. 1.19. & 4. 3. ubi ſanè Verſio vulg. Lat. *currrus falcatos* perperam exhibet, & in primo loco vertendo mirum in modum LXX Interp. ceſpitârunt. At textus Hebræus רכב ברזל vertendus eſt *currus ferrei* ſeu *ferrati*, h. e. ferro tecti, nè facilè confringi aut ſecuribus ſecari poſſent. Hanc interpretationem Targum Jonath. & Verſiones *Syr.* & *Arab.* confirmant.

4 Οὕτως ἔτι καὶ νῦν &c.] Hunc vocum iſtarum

νῦν τοῖς ἅρμασι χρῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ. Ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ κάμηλοι πολλαὶ παρά τε τῶν φίλων συνειλεγμέναι καὶ αἰχμάλωτοι πᾶσαι συνηθροισμέναι. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπεραίνετο·

[1] Βουλόμενος δέ τινα κατάσκοπον πέμψαι ἐπὶ Λυδίας, καὶ μαθεῖν ὅ, τι πράττοι ὁ Ἀσσύριος, ἔδοξεν αὐτῷ ἐπιτήδειος εἶναι Ἀράσπας [2] ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο, ὁ φυλάττων τὴν καλὴν γυναῖκα. Συνεβεβήκει γὰρ τῷ Ἀράσπᾳ τοιάδε· ληφθεὶς ἔρωτι τῆς γυναικὸς, ἠναγκάσθη προσενεγκεῖν λόγους αὐτῇ περὶ συνουσίας. Ἡ δὲ ἀπέφησε μὲν, καὶ ἦν πιστὴ τῷ ἀνδρὶ, καίπερ ἀπόντι· (ἐφίλει γὰρ αὐτὸν ἰσχυρῶς) οὐ μέντοι κατηγόρησε τοῦ Ἀράσπου πρὸς τὸν Κῦρον, ὀκνοῦσα συμβαλεῖν φίλους ἄνδρας. Ἐπεὶ

tempeſtate curribus *hiſce* utuntur ii qui regis in ditione degunt. Habebat etiam permultas camelos tum ab amicis collectas, tum omnes *illas*, quæ captæ fuerant, congregatas. Et hæc quidem ità peragebantur:

Cùm autem in Lydiam ſpeculatorem quendam mittere vellet, ac quid rerum Aſſyrius ageret cognoſcere, viſus ei fuit idoneus, qui *eò* hanc ad rem proficiſceretur, illius formoſæ fœminæ cuſtos, Araſpas. Nam huic Araſpæ hujuſmodi quiddam evenerat; cùm mulieris *ejus* amore captus eſſet, coactus eſt eam adpellare de conſuetudine. At negabat illa quidem, viróque *ſuo* fida erat, tametſi abeſſet: (quippe vehementer eum amabat) non tamen Araſpam apud Cyrum accuſabat, amicos inter ſe committere verita. Sed

rum ordinem, adprobante Stephano, ex MSto Bodl. reſtituimus. Hic autem illud καὶ, quod χρῶνται ſtatim ſequitur, abeſſe maluit. Sed invitis libris omnibus, hujus conſilio non paremus. Priùs hic locus ſic ſe habuit, οὕτω καὶ ἔτι νῦν τοῖς &c.

1 Βουλόμενος δὲ &c.] Nominativus βουλόμενος abſolutè hic videtur poni pro βουλομένῳ, nec habere quò referatur. Simili planè modo loquitur *Arrianus* de *Exped. Alex.* lib. 7. p. 287. ed. Gronov. — καὶ ἰδών τε ταπεινῶς διακειμένους, καὶ ἀκούσας σὺν οἰμωγῇ τῶν πολλῶν βοώντων, καὶ αὐτῷ προχεῖται δάκρυα. pro ἰδόντι καὶ ἀκούσαντι αὐτῷ. Conf. Act. 20. 3. ubi ποιήσας ponitur pro ποιήσαντι.

2 Ἐλθεῖν] Verbum hoc *proficiſcendi* ſignificationem hìc obtinet; ideóque falluntur ii, qui Hebræorum more Evangeliſtas locutos eſſe

δὴ ὁ Ἀράσπας δοκῶν [1] ὑπηρετήσειν τῷ τυχεῖν ἃ ἐβούλετο, ἠπείλησε τῇ γυναικὶ, ὅτι εἰ μὴ βούλοιτο ἑκοῦσα, ἄκουσα [2] ποιήσοι ταῦτα· ἐκ τούτου ἡ γυνὴ, ὡς ἔδεισε τὴν βίαν, οὐκέτι κρύπτει, ἀλλὰ πέμπει τὸν εὐνοῦχον πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ κελεύει λέξαι ἅπαντα. Ὁ δ' ὡς ἤκουσεν, ἀναγελάσας ἐπὶ τῷ κρείττονι τοῦ ἔρωτος φάσκοντι εἶναι, πέμπει Ἀρτάβαζον σὺν τῷ εὐνούχῳ, καὶ κελεύει αὐτῷ εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ τοιαύτην γυναῖκα, πείθειν δὲ, εἰ δύναιτο, οὐκ ἔφη κωλύειν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀρτάβαζος πρὸς τὸν Ἀράσπην ἐλοιδόρησεν αὐτὸν, παρακαταθήκην τε ὀνομάζων τὴν γυναῖκα, ἀσέβειάν τε αὐτοῦ λέγων, ἀδικίαν τε καὶ ἀκράτειαν· ὥστε τὸν Ἀράσπην πολλὰ μὲν δακρύειν

ubi Araſpas exiſtimans has momentum aliquod ad ea, quæ volebat, conſequenda adlaturas, mulieri minas intendiſſet, ni libens faceret, invitam eſſe facturam; tum verò mulier, ut quæ vim verita fuerit, *rem* non ampliùs occultat, ſed ad Cyrum eunuchum mittit, eíque mandat ut exponat omnia. Is autem ubi rem audivit, edito riſu de homine qui ab amore ſe *nuper* invictum dixiſſet, Artabazum cum eunucho mittit, & Araſpæ dicere jubet, vim quidem tali fœminæ adferri non debere, quo minùs autem perſuadeat, ſi poſſit, non ſe vetare. Et Artabazus, cùm ad Araſpam veniſſet, conviciis eum proſcindebat, cùm mulierem illam depoſitum adpellans, tum ipſi impietatem, injuſtitiam, incontinentiam objiciens: adeò ut Araſpas quidem præ dolore multas profunde-

eſſe putant, cùm *eundi* vel *proficiſcendi* vim τῷ ἔρχεσθαι tribuerint. Vide Act. 28. 14. Luc. 2. 44. Joh. 6. 17.

1 Ὑπηρετήσειν τῷ &c.] Hæc MSti Bodl. & editionis *Eton.* eſt lectio: quam & Stephanus vulgatæ huic — ὑπηρετεῖν, ἀποτύγχανεν ἃ ἐβούλετο &c. anteferendam cenſuit. *Muretus* ex conjecturâ legit, ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀράσπας δοκῶν ὑπηρετήσειν, ἀπέτυχεν ὧν ἐβούλετο — & ità interpretatur, *Poſtquam autem Araſpas, qui eam ſibi morem geſturam putabat, ſpe ſuâ fruſtratus eſt.* Ubi verbum ὑπηρετήσειν ad *mulierem*, non ad *Araſpan*, referendum ſtatuit. Mihi magìs arridet recepta ſcriptura.

2 Ποιήσοι] Sic MS. Bodl. & editio *Eton.* In cæteris libris ferè omnibus legitur ποιήσοιτο. At Stephanus exemplaria ea ſequenda cenſuit, quæ noſtram exhibent lectionem. *Muretus*, conjecturæ nimiùm indulgens, legit πείσοιτο ταῦτα.

ὑπὸ λύπης, καταδύεσθαι δ' ὑπὸ τῆς αἰσχύνης, ἀπολωλέναι δὲ τῷ φόβῳ μή τι καὶ πάθῃ ὑπὸ Κύρου.

Ὁ οὖν Κῦρος καταμαθὼν ταῦτα, ἐκάλεσέ τε αὐτὸν, καὶ μόνος μόνῳ ἔλεξεν, Ὁρῶ σε, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, φοβούμενόν τε ἐμὲ καὶ ἐν αἰσχύνῃ δεινῶς ἔχοντα. Παῦσαι οὖν τούτων· ἐγὼ γὰρ θεούς τε ἀκούω ἔρωτος [1] ἡσσῆσθαι, ἀνθρώπους τε οἶδα καὶ μάλα φρονίμους δοκοῦντας εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ' ἔρωτος· καὶ αὐτὸς δ' ἐμαυτοῦ κατέγνων μὴ ἂν καρτερῆσαι ὥστε συνὼν καλοῖς ἀμελῆσαι αὐτῶν. Καὶ σοὶ δὲ [2] τούτου τοῦ πράγματος ἐγὼ αἴτιός εἰμι· ἐγὼ γάρ σε συγκαθεῖρξα τούτῳ τῷ

ret lacrimas, pudore opprimeretur, atque etiam metu exanimaretur, nè quid ipsi gravius à Cyro accideret.

Cyrus igitur hæc ubi cognovisset, arcessivit eum, & solus cum solo locutus est, Video te, inquit, Araspa, metuere me, & maximo pudore adfici. Verùm de his desiste; nam audio equidem deos etiam ab amore victos fuisse, & non ignoro, qualia ab amore iis etiam hominibus, qui prudentes admodùm viderentur, acciderint: atque etiam ipse de meipso animadverti ità me continentem non esse, ut si cum formosis unà sim, mihi neglectui sint. Quin hujus ego tibi rei sum auctor; quippe qui te cum illâ re in-

1 Ἡσσῆσθαι] Sic editiones *Ald. Flor. Steph. Eton.* MS. Bodl. ἡττᾶσθαι. Operarum typographicarum haud dubiè vitio in edit. *Leunclavianâ* legitur ὑσσῆσθαι: atque adeò importunum prorsùs duxerim, nostrâ de scripturâ quidquam adtulisse, nisi quendam Xenophontis operum editorem, hoc etiam nihili verbum, pro mirâ suâ solitâque fide, è Leunclavianâ editione in suam transtulisse viderim.

2 Τούτου τοῦ πράγματος &c.] Scil. *quod amore erga eam tam impotenter arseris.* Nempe Græcis πρᾶγμα dicitur res quælibet, de quâ sermo ipsis est. Ità mox sequitur, ἐγὼ γάρ σε συγκαθεῖρξα τούτῳ τῷ ἀμάχῳ πράγματι, scil. cum *Pantheâ*, cujus pudicitiam nullis precibus expugnare potuisti. Quomodo & *Euripidi* in Oedipo apud *Stobæum*, Serm. 7. ἄλλων πάντων δυσμαχώτατον γυνὴ dicitur. Posset quidem ἄμαχον πρᾶγμα exponi de amore, quòd ejus vis sit insuperabilis. Sed verbum συγκαθείργειν eam interpretationem vix admittit. Insolens enim & durum nimis esse videtur, *concludere quem cum amore*: at rectè dicatur is, cui mulieris adservandæ cura demandata est, cum eâ conclusus. Haud alio sensu vox πρᾶγμα usurpata est apud *Arrianum* Comment. de Epict. disput. l. 1. c. 11. — ἠρώτησεν εἰ καὶ τέκνα εἴη αὐτῷ καὶ γυνή· τοῦ δ' ὁμολογήσαντος, προσεπύθετο, πῶς τι οὖν χρῆται τῷ πράγματι; ab eodem lib. 3. c. 3. πραγμάτιον dicitur *puella.* Neque absurdum est, vocem

πρᾶγμα,

ἀμάχῳ πράγματι. Καὶ ὁ Ἀράσπας ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν ὦ Κῦρε, καὶ ταῦτα ὅμοιος εἶ οἷόσπερ καὶ τἄλλα, πρᾶός τε καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων· ἐμὲ δ', ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καταδύουσι τῷ ἄχει. Ὡς γὰρ ὁ θροῦς διῆλθε τῆς ἐμῆς συμφορᾶς, οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφήδονταί μοι, οἱ δὲ φίλοι προσιόντες συμβουλεύουσιν ἐκποδὼν ἔχειν ἐμαυτὸν, μή τι καὶ πάθω ὑπὸ σοῦ, ὡς ἠδικηκότος ἐμοῦ μεγάλα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εὖ τοίνυν ἴσθι, ὦ Ἀράσπα, ὅτι ταύτῃ τῇ δόξῃ οἷός τ' εἶ ἐμοί τε ἰσχυρῶς χαρίσασθαι, καὶ τοὺς συμμάχους μεγάλα ὠφελῆσαι. [1] Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὅ, τι ἐγώ σοι ἐν καιρῷ ἂν γενοίμην αὖ χρήσιμος. Εἰ τοίνυν, ἔφη, προσποιησάμενος ἐμὲ φεύγειν ἐθέλοις εἰς τοὺς πολεμίους ἐλθεῖν, οἶμαι ἄν σε

expugnabili concluserim. Et Araspas sermonem suscipiens, Enimverò tu Cyre, inquit, in his etiam sic te geris, ut in aliis; qui & clemens sis & delictis humanis ignoscas: me verò cæteri homines mœrore obruunt. Nam ex quo rumor de calamitate meâ vulgatus est, inimici mihi insultant; amici *me* convenientes, ut è medio me proripiam, consulunt; nè quid à te mihi accidat, ut qui magnum *quoddam* scelus admiserim. Et Cyrus, Atqui certò scias, inquit, Araspa, posse te per hanc *hominum de te* opinionem admodùm gratam mihi rem facere, & sociis utilitates maximas adferre. Utinam verò fiat, inquit Araspas, aliquâ ut in re tibi rursùs opportunè commodem. Quòd si ergo volueris, ait, simulare quasi me fugias, atque ad hostes transire, arbitror fore ut ab

πρᾶγμα, quæ locum in *actionibus* ferè aliàs obtinet, à nativâ nonnunquam sede ad *res animatas* migrare; cùm & χρῆμα, ejusdem ferè notionis vocabulum, ad cervam transferatur, lib. I. p. 38. ad quem locum vide quæ notavimus.

1 Εἰ γὰρ γένοιτο &c.] Dubitat Stephanus, utrùm verba hæc optativè, an interrogativè sint sumenda; utrùm vulgata lectio servanda sit, an ἦ γὰρ ejus in locum substituenda. Ipse quidem locum rectè se habere, & εἰ γὰρ optantis esse, censeo. Simili planè modo easdem particulas adhibet *Lucianus* in Prometheo: p. 63. εἰ γὰρ γένοιτο ταῦτα. Nec aliter *Homerus* Odys. γ'. v. 205.

> Αἲ γὰρ ἐμοὶ τοσσήνδε θεοὶ δύναμιν παραθεῖεν
> Τίσασθαι &c.

Ubi αἲ, ex mente Etymologici M. dicitur pro εἰ, significante εἴθε, *utinam*. Atque ità *si* illud apud *Virgilium* sumendum videtur:

> *Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus*
> *Ostendat nemore in tanto!* Æn. l. 6. v. 187.

πιστευθῆναι ὑπὸ τῶν πολεμίων. Εγωγε ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Αράσπας, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων οἶδα ὅτι ὡς σὲ πεφευγὼς λόγον ἂν παρέχοιμι. Ελθοις ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν, πάντα εἰδὼς τὰ τῶν πολεμίων· οἶμαι δὲ καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοινωνὸν ἄν σε ποιοῖντο, διὰ τὸ πιστεύειν· ὥστε μηδὲ ἕν σε λεληθέναι ὧν βουλόμεθα εἰδέναι. [1] Ως πορεύσομαι οὖν, ἔφη, ἤδη νυνί· καὶ γὰρ τοῦτο, ἴσθι, ἓν τῶν πιστῶν ἔσται, τὸ δοκεῖν με ὑπὸ σοῦ μελλήσοντά τι παθεῖν ἐκπεφευγέναι. Η καὶ δυνήσῃ, ἔφη, ἀπολιπεῖν τὴν καλὴν Πάνθειαν; Δύο γάρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, σαφῶς ἔχω ψυχάς. Νῦν τοῦτο πεφιλοσόφηκα μετὰ τοῦ ἀδίκου σοφιστοῦ τοῦ Ερωτος. Οὐ γὰρ δὴ μία γε οὖσα, ἅμα ἀγαθή τέ ἐστι καὶ κακή, οὐδ' ἅμα καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν ἔργων ἐρᾷ, καὶ ταὐτὰ ἅμα βούλεταί τε καὶ οὐ βούλεται πράττειν· ἀλλὰ [2] δῆλον

hostibus tibi fides habeatur. Profectò, inquit Araspas, scio futurum equidem, ut etiam per amicos rumor excitetur, quasi te fugerim. Itaque nobis redires, ait, rebus omnibus hostium cognitis: quin etiam arbitror ità tibi fidem habituros, ut & rationum & consiliorum *suorum* te participem facturi sint; adeò ut nihil latere te possit eorum omnium quæ nos scire cupimus. Proficiscar igitur nunc jam, inquit *Araspas*: nam scire debes, etiam hoc unum fidei argumentum fore, quod effugisse videbor, cùm jam tibi supplicium daturus essem. An & formosam, inquit, Panthéam relinquere poteris? Duæ mihi nimirum, Cyre, ait, certè sunt animæ. Hanc philosophiam didici modò apud improbum illum sophistam, Amorem. Nam una sanè si esset anima, non & bona simul esset & mala, neque res simul honestas & turpes amaret, neque simul eadem & vellet & nollet facere: sed manifestum

1 Ως πορεύσομαι] *Muretus* legendum censet — εἰδέναι. Καὶ ὡς πορεύσομαι &c. Sed nec mutilus videtur locus, & ab omnibus, quos vidi, libris, ista abest particula καί.

2 Δῆλον ὅτι &c.] Vulgò scribitur δηλονότι &c. atque ità sæpè à Librariis peccatum est; utì jam suprà plus vice simplici notavimus. Vide sis Nostri ἀπομνημ. lib. 1. ubi de moribus Critiæ Alcibiadisque disserit; qui, quamdiu cùm Socrate versabantur, honestè; posteaquam ab eo discessissent, turpiter, se gesserunt.

ὅτι δύο ἐστὸν ψυχὰ, καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀγαθὴ κρατῇ, τὰ καλὰ πράτ-
τεται· ὅταν δὲ ἡ πονηρὰ, τὰ αἰσχρὰ ἐπιχειρεῖται. Νῦν δὲ, ὡς σὲ
σύμμαχον ἔλαβε, κρατεῖ ἡ ἀγαθὴ καὶ πάνυ πολύ. Εἰ τοίνυν καὶ
σοὶ δοκεῖ πορεύεσθαι, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε χρὴ ποιεῖν, ἵνα κἀκεί-
νοις πιστότερος ᾖς· ἐξάγγελλέ τε αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῶν, οὕτω τε
ἐξάγγελλε, ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα ἐμποδὼν μά-
λιστ' ἂν εἴη ὧν βούλονται πράττειν. Εἴη δ' ἂν ἐμποδὼν, εἰ ἡ-
μᾶς φαίης παρασκευάζεσθαι ἐμβαλεῖν πῃ τῆς ἐκείνων χώρας·
ταῦτα γὰρ ἀκούοντες, ἧττον ἂν παντὶ σθένει ἀθροίζοιντο, ἕκαστός τις
φοβούμενος καὶ περὶ τῶν οἴκοι. Καὶ μένε, ἔφη, παρ' ἐκείνοις ὅτι
πλεῖστον χρόνον· ἃ γὰρ ἂν ποιῶσιν, ὅταν ἐγγύτατα ἡμῶν ὦσι, ταῦτα
μάλιστα ἡμῖν καιρὸς εἰδέναι ἔσται. Συμβούλευε δ' αὐτοῖς καὶ ἐκ-
τάττεσθαι ὅπη ἂν δοκῇ κράτιστον εἶναι· ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς, εἰ-
δέναι δοκῶν τὴν τάξιν αὐτῶν, ἀναγκαῖον οὕτω τετάχθαι αὐτοῖς·

eſt, duas eſſe animas, & ubi quidem penes *animam* bonam imperium eſt, honeſtæ conficiuntur res; ubi verò penes malam, res ſuſcipiuntur turpes. Nunc, quia te ſocium & *adjutorem* nacta eſt, anima bona viribus, & longè quidem, ſuperior eſt. Quòd ſi ergo, inquit Cyrus, tibi quoque hoc iter inſtituendum videtur, ſic erit agendum, ut apud illos etiam majorem habeas fidem: *nimirum* eis enuntiato quæ à nobis gerantur, & *quidem* ſic enuntiato, ut quæ abs te dicentur, maximo ſint ipſis impedimento ad ea quæ facere voluerint. Fuerit autem impedimento, ſi nos dixeris adparatum facere, ut alicubi agrum ipſorum invadamus: nam ſi hæc audient, minùs *collatis* viribus univerſis in unum ſe congregabunt locum, metuente quolibet domeſticis etiam rebus. Maneto etiam, inquit, apud ipſos quàm diutiſſimé: nam maximè nobis opportunum fuerit ea reſcire quæ faciant, ubi proximè à nobis aberunt. Iis porrò ſis auctor, ut aciem, quocunque modo fuerit optimum, inſtruant; cùm enim tu diſceſſeris, qui nôſſe ipſorum quomodo acies ſtructa ſit videbere, neceſſe erit ut eandem ordinum rationem retineant:

μετατάττεσθαι γὰρ ὀκνήσουσι· καὶ ἤν πῃ ἄλλῃ μετατάττωνται, ἐξ ὑπογύου ταράξονται. Ἀράσπας μὲν δὴ οὕτως ἐξελθὼν, συλλαβὼν τοὺς πιστοτάτους θεράποντας, καὶ εἰπὼν πρός τινας οἷα ᾤετο συμφέρειν τῷ πράγματι, ᾤχετο.

Ἡ δὲ Πάνθεια, ὡς ᾔσθετο οἰχόμενον τὸν Ἀράσπαν, πέμψασα πρὸς τὸν Κῦρον εἶπε, Μὴ λυποῦ, ὦ Κῦρε, ὅτι Ἀράσπας οἴχεται εἰς τοὺς πολεμίους· ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἐάσῃς πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι ἥξειν πολὺ Ἀράσπου πιστότερόν σοι φίλον· καὶ δύναμιν δὲ οἶδ᾽ ὅτι ὁπόσην ἂν δύνηται ἔχων παρέσται σοι. Καὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ τοῦ νῦν βασιλεύοντος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι ἀπ᾽ ἀλλήλων· [1] ὑβριστὴν οὖν νομίζων αὐτὸν, οἶδ᾽ ὅτι ἀσμένως ἂν πρὸς ἄνδρα οἷος σὺ εἶ ἀπαλλαγείη. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος κελεύει πέμπειν πρὸς τὸν ἄνδρα· ἡ δ᾽ ἔπεμψεν.

nam verebuntur aciem mutare; ac ſi quo alio modo eam ſunt mutaturi, ſubitò perturbabuntur. Et hoc quidem modo digreſſus Araſpas, ſumptis ſecum fidiſſimis famulis, & ad quoſdam prolatis iis, quæ ad negotium *conficiendum* profutura putabat, diſceſſit:

Panthéa verò, cùm diſceſſiſſe Araſpam ſenſiſſet, ad Cyrum miſit qui diceret, Nè tibi moleſtum ſit, Cyre, quod Araſpas ad hoſtes tranſierit; nam ſi poteſtatem mihi feceris ad maritum mittendi meum, recipio tibi, venturum amicum longè tibi Araſpâ fideliorem; atque etiam ſcio futurum, ut tibi cum quantis maximis poterit copiis adſit. Etenim hujus quidem regis, qui modò imperat, pater ei amicus erat: at is qui jam rerum potitur etiam conatus eſt aliquando me ac maritum meum divellere: quamobrem ſat ſcio, cùm eum inſolenter injurium *eſſe* exiſtimet, libenter ad virum talem, qualis tu es, diſceſſerit. Hæc ubi Cyrus audîſſet, *ei* mandat ut ad maritum mittat: quod quidem illa fecit.

1 Ὑβριστὴν] Hoc ii nomine veniunt, qui injuriam, immerenti cuilibet oblatam, inſolentiâ & effrenatâ cumulant violentiâ. Confer ejuſdem vocis uſum Rom. 1. 30.

Ὡς δ᾽ ἔγνω ὁ Ἀβραδάτης τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς σύμβολα, καὶ τἆλλα δὲ ᾔσθετο ὡς εἶχεν, [1] ἄσμενος πορεύεται πρὸς Κῦρον, ἵππους ἔχων ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ὡς δ᾽ ἦν πρὸς τοῖς τῶν Περσῶν σκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κῦρον, εἰπὼν ὃς ἦν. Ὁ δὲ Κῦρος εὐθὺς ἄγειν κελεύει αὐτὸν πρὸς τὴν γυναῖκα. Ὡς δ᾽ ἰδέτην ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Ἀβραδάτης, ἠσπάσαντο ἀλλήλους ὡς εἰκὸς ἐκ δυσελπίστου. Ἐκ τούτου δὴ λέγει ἡ Πάνθεια τοῦ Κύρου τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κατοίκτισιν. Ὁ δὲ Ἀβραδάτης ἀκούσας εἶπε, Τί ἂν οὖν ἐγὼ ποιῶν, ὦ Πάνθεια, χάριν Κύρῳ ὑπέρ τε σοῦ καὶ ἐμαυτοῦ ἀποδοίην; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθεια, ἢ πειρώμενος ὅμοιος περὶ ἐκεῖνον εἶναι οἷόσπερ καὶ ἐκεῖνος περὶ σέ;

Ἐκ τούτου δὴ ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀβραδάτης· καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν, λαβόμενος τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ εἶπεν, Ἀνθ᾽ ὧν σὺ εὖ πεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, οὐκ ἔχω τί μεῖζον εἴπω, ἢ ὅτι φίλον σοι ἐμαυτὸν

Cùm verò ab uxore ſigna cognoviſſet Abradates, atque etiam animadverteret, qui cæterarum rerum ſtatus eſſet, libens ad Cyrum cum duobus circiter equorum millibus profectus eſt. Ad Perſarum verò ſpeculatores ubi perveniſſet, mittit ad Cyrum, & quiſnam eſſet ſignificat. Cyrus ſtatim deduci hominem ad uxorem jubet. Cùm autem hæc & Abradates ſe mutuò vidiſſent, *ipſi* inter ſe complexi ſunt, utì par erat, ex inſperato. Deinde Panthéa Cyri ſanctitatem, temperantiam & commiſerationem erga ſe commemorat. Quibus Abradates auditis ait, Quid igitur faciam, Panthéa, quo gratiam Cyro cùm tuo tum meo nomine referam? Quid aliud, inquit Panthéa, quàm ut perinde erga ipſum te gerere coneris, atque ſe ipſe erga te geſſit?

Poſt hæc ad Cyrum venit Abradates; eúmque ubi conſpexit, prehenſâ ipſius dextrâ, Pro iis, ait, beneficiis, Cyre, quibus nos adfeciſti, non habeo quod dicam majus, quàm quod amicum me

1 Ἄσμενος πορεύεται] Vide p. 364. not. 1.

δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον· καὶ, ὅσα ἂν ὁρῶ σε σπουδάζοντα, συνεργός σοι πειράσομαι γίγνεσθαι ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐγὼ δὲ δέχομαι· καὶ νῦν μέν σε ἀφίημι, ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ δειπνεῖν· αὖθις δὲ καὶ παρ' ἐμοὶ δεήσει σε σκηνοῦν σὺν τοῖς σοῖς τε καὶ ἐμοῖς φίλοις.

Ἐκ τούτου ὁρῶν ὁ Ἀβραδάτης σπουδάζοντα τὸν Κῦρον [1] περὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα καὶ περὶ τοὺς [2] τεθωρακισμένους ἵππους τε καὶ ἱππέας, ἐπειρᾶτο συντελεῖν αὐτῷ εἰς τὰ ἑκατὸν ἅρματα ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ ἑαυτοῦ, [3] ὅμοια ἐκείνῳ· αὐτὸς δὲ ὡς ἡγησόμενος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἅρματος παρεσκευάζετο. Συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυτοῦ [4] ἅρμα

tibi, & miniſtrum, & ſocium trado: & quacunque in re ſtrenuam te navare operam viderim, in eâ conabor operam tibi meam exhibere quàm potero præclariſſimam. Et Cyrus, Ego verò accipio, inquit; ac nunc te quidem dimitto, ut cum uxore cœnes; deinceps autem tibi etiam meo, cum tuis ac meis amicis, tabernaculo utendum erit.

Secundùm hæc cùm Cyrum Abradates videret falcatorum curruum, ac tum equorum tum equitum thoracatorum ſtudio teneri, operam dabat, ut ex equeſtribus copiis ſuis ad centum ei currus conficeret, ſimiles ipſius curribus; ac ſeipſum etiam parabat ut in curru dux eorum eſſet. Junxit autem currum ſuum *ità, ut* è te-

1 Περὶ τὰ δρεπανηφόρα &c.] Vide p. 419.

2 Τεθωρακισμένους &c.] Hujuſmodi equites *Cataphractos* adpellatos *Servius* adnotat ad Æneid. lib. 11. v. 770. & ſeq,

Spumantémque agitabat equum, &c.

Cataphracti autem dicuntur equites qui & ipſi ferro muniti ſunt, & equos ſimiliter munitos habent. *Athenæus* lib. 5. p. 194. Τελευταῖα δ' ἦν ἡ κατάφρακτος ἵππος, οἰκείως τῇ προσηγορίᾳ, τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐσκεπασμένων τοῖς ὅπλοις. Vide porro quæ notavimus lib. 3. p. 218. & *Arriani Tactic.* p. 53. edit. *Scheff.*

3 Ὅμοια ἐκείνῳ] Sic libri, quos vidi, omnes. Sed, ut nihil diſſimulem, non poſſum non probare conjecturam *Mureti*, qui reponendum cenſuit ὅμοια τοῖς ἐκείνου, ut & paulò inferiùs ὅμοια τοῖς Κύρου. Attamen contra editorum & MSS. fidem id mutationis inducere nolui.

4 Ἅρμα τετράρυμον] Locum hunc expreſſit Philoſtratus *Icon.* lib. 2. de *Panthiâ.* Paulò poſt Noſter de ὀκταρύμῳ Cyri curru loquitur, qui tractus erat ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν. Unde diſcimus, in Veterum curribus, temones ſingulos ſingulis reſpondiſſe jumentorum paribus. *Temones* autem iſtos non *juxta* ſe poſitos, alios dextros, alios ſiniſtros; ſed alios *poſt* alios, oſtendit contra *Salmaſium* Scheferus

τετράρυμόν τε καὶ ἐξ ἵππων ὀκτώ· ἡ δὲ Πάνθεια ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἑαυτῆς χρημάτων χρυσοῦν τε αὐτῷ θώρακα ἐποιήσατο καὶ χρυσοῦν κράνος, ὡσαύτως δὲ καὶ περιβραχιόνια· τοὺς δ' ἵππους τοῦ ἅρματος χαλκοῖς πᾶσι προβλήμασι κατεσκευάσατο. Ἀβραδάτης μὲν ταῦτα ἔπραττε. Κῦρος δὲ ἰδὼν τὸ τετράρυμον αὐτοῦ ἅρμα, κατενόησεν ὡς οἷόν τε εἴη καὶ ὀκτάρυμον ποιήσασθαι, ὥστε ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ κατώτατον οἴκημα· ἦν δὲ τοῦτο τριόργυιον μάλιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς τροχοῖς. [1] Τοιοῦτοι δὲ πύργοι σὺν τάξει ἀκολουθοῦντες ἐδόκουν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικουρία γενέσθαι τῇ ἑαυτοῦ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Ἐποίησε δὲ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καὶ περιδρόμους καὶ ἐπάλξεις· ἀνεβίβαζε δὲ ἐπὶ τῶν πύργων ἕκαστον ἄνδρας εἴκοσιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα συνεστήκει αὐτῷ τὰ περὶ τοὺς πύργους, πεῖραν ἐλάμβανε [2] τοῦ ἀγωγίμου· καὶ πολὺ ῥᾷον ἦγε τὰ ὀκτὼ

monibus quatuor & equis octo *constaret*: uxor verò ejus Panthéa de facultatibus ipsius loricam ei auream, & auream galeam confecit, itémque brachiorum tegumenta; equos autem curru junctos, totos æreis tegumentis instruxit. In his quidem conficiendis occupatus erat Abradates. Cyrus autem currum ejus cum temonibus quatuor intuitus, animadvertit fieri posse currum etiam octo temonum, ut octo boum jugis machinarum infima veheretur structura: & aberat hic *currus* cum rotis à terrâ tribus ulnis. Hujusmodi turres si cum ordinibus sequerentur, videbantur ei & phalangi suæ magno fore adjumento, & hostium aciei magno damno. Etiam structuris in hisce tum circuitus fecit tum propugnacula; & in turrim quamlibet viginti viros imposuit.

Postea verò quàm omnia, quæ ad currus pertinebant, ipsi essent confecta, periculum vecturæ fecit; & multò faciliùs octo illa juga

ferus de *re vehic.* lib. 1. c. 12. Ex hoc forsan loco suum πολύρυμα hausit *Arrianus*, cujus p. 10. mentionem facit.

1 Τοιοῦτοι δὲ πύργοι] De turribus istiusmodi consule *Veget.* lib. 4. c. 17, 18. & *Stewechii* Comment. ad locum.

2 Ἀγωγίμου] In editis libris sic scribi solet: in MSto Bodl. paulò aliter — πύργους, ἐλάμ-

ζεύγη τὸν πύργον καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ ἄνδρας, ἢ τὸ σκευοφορικὸν βάρος ἕκαστον τὸ ζεῦγος. Σκευῶν μὲν γὰρ βάρος ἀμφὶ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε τάλαντα [1] ἦν ζεύγει· τοῦ δὲ πύργου, ὥσπερ τραγικῆς σκηνῆς, τῶν ξύλων πάχος ἐχόντων καὶ εἴκοσιν ἀνδρῶν καὶ ὅπλων, τούτων ἐγίγνετο ἔλαττον ἢ πεντεκαίδεκα τάλαντα ἑκάστῳ ζεύγει τὸ ἀγώγιον. Ὡς δ' ἔγνω εὔπορον οὖσαν τὴν ἀγωγήν, παρεσκευάζετο ὡς ἅμα ἄξων τοὺς πύργους σὺν τῷ στρατεύματι· νομίζων τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἅμα σωτηρίαν τε εἶναι καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐδαιμονίαν.

Ἦλθον δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ [2] παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ χρήματα ἄγοντες, καὶ ἀπήγγελλον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπιστέλλει τοιάδε, "Ἐγὼ, ὦ Κῦρε,

turrim cum *impositis* in eam militibus trahebant, quàm unum jugum id omne ferret, quod ei ex impedimentis imponebatur. Nam jugo impedimentorum onus, *quod* ferè talenta quinque ac viginti *æquabat*, imponi solebat: at cùm in turri materia tragicæ scenæ crassitudinem haberet, & viri essent viginti & arma, fiebat ut hæc in unumquodque jugum oneris minus *plaustro vehendi*, quàm talenta quindecim, conficerent. Postquam animadvertit facilem hanc esse vehendi rationem, parabat sese ut turres unà cum exercitu duceret; quippe qui in bello captationem conditionis potioris existimaret & salutis, & justitiæ, & prosperitatis esse *plenam*.

Id temporis etiam illi venêre, qui pecuniam ab Indo adferebant; ac ei renuntiârunt, Indum talia *quædam ipsis* mandata *ad eum perferenda* dedisse, "Gratum mihi est, Cyre, te mihi signifi-

ἐλάμβανε τοῦ ἀγωγίου πεῖραν. Stephanus suspicatur ἀγωγίου reponi debere; præsertim cùm ἀγώγιον mox sequatur. Sed alia est hujus vocis potestas, alia ἀγωγίμου, quam si substantivè sumas, sic satis commodè verba exponas: *experiebatur quàm facilè* aut *quâ ratione vehi ea possent.*

1 Ἦν ζεύγει· τοῦ δὲ &c.] Sic reposuimus ex editione *Eton.* & MSto Bodl. in quo veræ lectionis vestigia satis adparent; dat enim — ἦν ζεύγη· τοῦ δὲ &c. Prius vulgò legebatur — ἦν· ζευγίτου δὲ &c. De tribus autem scenarum generibus, *Tragicis* scil. *Comicis* & *Satyricis*, vide sis *Vitruv.* de *Archit.* lib. 5. c. 8.

2 Παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ &c.] Vide suprà lib. 3. p. 204.

“ἥδομαι ὅτι μοι ἐπήγγειλας ὧν ἐδέου· καὶ [1] βούλομαί σου ξένος εἶναι, καὶ πέμπω σοι χρήματα· κἂν ἄλλων δέῃ, μεταπέμπου. Ἐπέσταλται δὲ τοῖς παρ' ἐμοῦ ποιεῖν ὅ, τι ἂν σὺ κελεύῃς.” Ἀκούσας δὲ ὁ Κῦρος εἶπε, Κελεύω τοίνυν ὑμᾶς, τοὺς μὲν ἄλλους μένοντας ἔνθα κατεσκηνώκατε, φυλάττειν τὰ χρήματα, καὶ ζῆν ὅπως ὑμῖν ἥδιστόν ἐστι· τρεῖς δέ μοι [2] ἐλθόντες ὑμῶν εἰς τοὺς πολεμίους, ὡς παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ περὶ συμμαχίας, καὶ τὰ ἐκεῖ μαθόντες, ὅ, τι ἂν λέγωσί τε καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχιστα ἀπαγγείλατε ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· κἂν ταῦτά μοι καλῶς ὑπηρετήσητε, ἔτι μᾶλλον ὑμῖν χάριν εἴσομαι τούτου, ἢ ὅτι χρήματα πάρεστε ἄγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δούλοις ἐοικότες κατάσκοποι οὐδὲν ἄλλο δύνανται εἰδότες ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάντες ἴσασιν· οἱ δὲ τοιοῦτοι οἷοί περ ὑμεῖς ἄνδρες πολλάκις καὶ τὰ

“câsse, quibus tibi rebus opus esset; atque mihi tecum hospitii jus esse volo, & pecunias tibi mitto: quòd si aliis tibi sit opus, mitte qui *ad te* ferant. Prætereà mandatum est iis, qui à me *ad te veniunt*, ut quicquid tu jusseris faciant.” *Quæ* cùm audîsset Cyrus, Præcipio igitur, ait, ut vestrûm alii iis in tabernaculis hìc remanentes in quæ vos recepistis, harum pecuniarum custodes sint, & quo ipso modo jucundissimum sit vitam degant; tres autem vestrûm ad hostes profecti, quasi *adsint* ab Indo societatis ineundæ gratiâ, & edocti illic omnia, quæ dicant faciántque, quamprimùm & mihi & Indo renuntient: atque in his si mihi egregiam operam navabitis, majores etiam hoc nomine vobis habebo gratias, quàm quòd pecunias adtuleritis. Etenim speculatores servis similes nihil aliud quod sciant renuntiare possunt, quàm quæ nota sunt universis: at ejusmodi viri, quales vos estis, sæpenumerò

1 Βούλομαί σου ξένος &c.] Antiquitus in Oriente, utì nec hodiè, exceptis paucis *Kervanserais*, ut loquuntur, non erant diversoria, quibus exciperentur peregrini. Conf. Gen. 19. 2. Judic. 19. 15 & seq. Hinc hospitiorum contrahendorum mos: quod amicitiæ genus non privati modò, sed & reges, viri principes, & civitates colere solebant, vel parandæ potentiæ vel stabiliendæ causâ. Vide init. lib. 5. *Stuck.* Antiq. conviv. 1, 27. & *Tomasin.* de tesser. hospit.

2 Ἐλθόντες] Vide p. 420. not. 2.

βουλεύματα καταμανθάνουσιν. Οἱ μὲν δὴ Ἰνδοὶ, ἀκούσαντες ἡδέως καὶ ξενισθέντες τότε παρὰ Κύρῳ, συσκευασάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο, [1] ὑποσχόμενοι ἦ μὴν καταμαθόντες ὅσα ἂν δύνωνται πλεῖστα ἐκ τῶν πολεμίων, ἥξειν ὡς δυνατὸν τάχιστα.

Ὁ δὲ Κῦρος τά τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὴ ἀνὴρ οὐδὲν μικρὸν [2] ἐπινοῶν περαίνειν· ἐπεμελεῖτο δὲ οὐ μόνον ὧν ἔδοξε τοῖς συμμάχοις, ἀλλὰ καὶ ἔριν ἐνέβαλλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἕκαστοι φανοῦνται καὶ εὐοπλότατοι καὶ ἱππικώτατοι [3] καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι καὶ φιλοπονώτατοι. Ταῦτα δὲ ἐξειργάζετο ἐπί τε τὰς θήρας ἐξάγων, καὶ τιμῶν τοὺς κρατίστους ἑκασταχῇ· καὶ τοὺς ἄρχοντας δὲ οὓς ἑώρα ἐπιμελουμένους τούτου, ὅπως οἱ αὐτῶν κράτιστοι ἔσονται στρατιῶται, καὶ

etiam consilia perdiscunt. Quæ cùm Indi libenter audîssent & hospitio tunc à Cyro liberaliter accepti fuissent, paratis compositísque rebus suis, postridiè proficiscebantur, sanctè polliciti se, ubi de hostibus quantum maximè liceret, didicissent, quàm fieri posset celerrimè redituros.

Cyrus autem cùm alia parabat ad pugnam magnificè, ut erat sanè vir talis, qui nihil exiguum gerere cogitaret, tum non solùm ea curabat, quæ socii censuissent, sed etiam contentionem inter amicos mutuam excitabat, ut eorum singuli armati pulcherrimè, & equitandi, & jaculandi, & sagittandi peritissimi, laborúmque patientissimi conspicerentur. Atque hæc effecit, tum ad venationes eos educendo, tum præstantissimos ubique *præmiis* & honoribus ornando: quin & præfectos eos, quos videret studiosè operam dare, ut milites ipsorum quàm optimi essent, partim collau-

1 Ὑποσχόμενοι ἦ μὴν] Ornamenti loco istæ, in jurejurando & sponsione, solent adhiberi particulæ. Exemplis parco; quibus pleni sunt omnes Atticorum Scriptorum libri. Vide sis tamen lib. 4. p. 252. not. 3.

2 Ἐπινοῶν] In vulgatis quidem editionibus & MSto Bodl. legitur ὑπονοῶν: eam verò lectionem libens secutus sum, quam vetusta, Gabrielius quæ vidit, exemplaria suppeditant; quámque Stephanus etiam è vetere quodam adfert probátque.

3 Καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ &c.] Ità MS. Bodl. editiones *Steph. Leuncl. Eton.* aliæque. *Aldina* verò, καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι, non habet; nec ea *Gabrielii* agnoscit versio.

τούτους ἐπαινῶν τε παρώξυνε καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς ὅ,τι δύναιτο. Εἰ δέ ποτε θυσίαν ποιοῖτο καὶ ἑορτὴν ἄγοι, καὶ ἐν ταύτῃ [1] ὅσα πολέμου ἕνεκα μελετῶσιν οἱ ἄνθρωποι, πάντων τούτων ἀγῶνας ἐποίει, καὶ ἆθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου, καὶ ἦν πολλὴ εὐθυμία ἐν τῷ στρατεύματι.

Τῷ δὲ Κύρῳ σχεδόν τι ἤδη ἀποτετελεσμένα ἦν ὁπόσα ἐβούλετο ἔχων στρατεύεσθαι, πλὴν τῶν μηχανῶν. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἱππεῖς ἔκπλεῳ ἤδη ἦσαν εἰς τοὺς μυρίους· καὶ τὰ ἅρματα τὰ δρεπανηφόρα, ἅ τε αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἔκπλεα ἤδη ἦν εἰς τὰ ἑκατόν· ἅ τε Ἀβραδάτης ὁ Σούσιος ἐπεχείρησε κατασκευάζειν ὅμοια τοῖς Κύρου, καὶ ταῦτα ἔκπλεα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ τὰ Μηδικὰ δὲ ἅρματα ἐπεπείκει Κῦρος Κυαξάρην [2] εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον μετασκευάσαι ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ Λιβυκῆς διφρείας· καὶ ἔκπλεα καὶ ταῦτα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ ἐπὶ τὰς καμή-

dando exacuebat, partim eis gratificando quacunque in re posset. Quòd si rem sacram aliquando faceret festúmve diem ageret, tum quoque eorum omnium, quæ homines belli causâ exercent, certamina instituebat, & præmia victoribus magnificè largiebatur; multáque *adeò jam* erat in exercitu hilaritas.

Erant autem Cyro perfecta jam propemodùm omnia, quibus in expeditione uti volebat, extra machinas. Etenim Persicorum equitum numerus ad decem millia plenè jam excreverat; & falcati currus, quos ipse paraverat, centenarium jam numerum explebant; ii etiam, quos Abradates ille Susius Cyri curribus similes parandos susceperat, centum alios plenè efficiebant. Etiam Cyaxari Cyrus auctor fuerat, ut currus Medicos ad eundem modum ex Trojanâ Lybicâque curruum formâ immutaret; qui & ipsi erant omnino ad centenos numero alios. Prætereà delecti erant pro ca-

1 Ὅσα πολέμου &c.] Confer lib. 1. p. 80. & lib. 2. p. 112. & seq. unde *Onosander* ea fere omnia elicuisse videtur, quæ *Strateg.* cap. 10. tradit præcepta.

2 Τὸν αὐτὸν τρόπον &c.] Sic MS. Bodl. & editiones *Ald. Eton.* aliæque. Stephanus autem & Leunclavius τοῦτον etiam post τρόπον exhibent; quod tamen ipsis supervacaneum

λους δὲ ἐκτεταγμένοι ἦσαν ἄνδρες δύο ἐφ' ἑκάστην τοξόται. Καὶ ὁ μὲν πλεῖστος στρατὸς οὕτως εἶχε τὴν γνώμην, ὡς ἤδη παντελῶς κεκρατηκὼς, καὶ οὐδὲν ὄντα τὰ τῶν πολεμίων·

Ἐπεὶ δὲ οὕτω διακειμένων ἦλθον οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν πολεμίων, [1] οὓς ἐπεπόμφει Κῦρος ἐπὶ κατασκοπῇ, καὶ ἔλεγον ὅτι Κροῖσος μὲν ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς πάντων ᾑρημένος εἴη τῶν πολεμίων, δεδογμένον δ' εἴη πᾶσι τοῖς συμμάχοις βασιλεῦσι πάσῃ δυνάμει ἕκαστον παρεῖναι, χρήματα δὲ εἰσφέρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ μισθουμένους οὓς δύναιντο, καὶ δωρουμένους οἷς δέοι· ἤδη δὲ καὶ μεμισθωμένους εἶναι πολλοὺς μὲν [2] Θρᾳκῶν μαχαιροφόρους, Αἰγυπτίους δὲ προσπλεῖν· καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας [3] σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, καὶ δόρασι μεγάλοις, (οἷά περ καὶ νῦν

melis milites, in singulas duo sagittarii. Et maxima quidem pars exercitûs hoc erat animo, quasi qui omnino jam vicissent, & *quasi* hostium adparatus nullius essent momenti:

Cùm autem, illis sic adfectis, Indi ab hostibus rediissent, quos Cyrus speculandi causâ miserat, ac dicerent, Crœsum electum esse ducem & imperatorem omnium hostium; & decretum, ut omnes reges socii, suis quisque cum copiis universis, adessent; ut maximam pecuniæ summam conferrent, eámque impenderent ad milites conducendos, quoscunque possent, & ad danda munera, quibus oporteret: prætereà conductos jam permultos esse Thracas machærophoros, Ægyptios navigiis advehi; atque *hos* aiebant esse numero ad centum viginti millia, cum scutis ad pedes usque pertinentibus, hastísque magnis, (quales etiam nunc ha-

esse visum est, ut ex notâ ei adpositâ constat.

1 Οὓς ἐπεπόμφει &c.] Vide p. 431.

2 Θρᾳκῶν μαχαιροφόρους] Eandem Thracibus armaturam tribuit *Thucydides* lib. 2. p. 144.

3 Σὺν ἀσπίσι ποδήρεσι] Inusitatâ clypeorum magnitudine insignes erant Ægyptii. *Max. Tyrius* sub initium statim *Dissert.* 3. — ἐπιόντος αὐτοῖς βαρβαρικοῦ στόλου, ἵππου Μηδικῆς, ἁρμάτων Περσικῶν, ἀσπίδων Αἰγυπτίων — Clypeis hisce haud ità forsan dissimilis erat is, quem Homerus, Il. β'. v. 389. adpellat ἀσπίδος ἀμφιβρότης, i. e. τὴν πανταχόθεν τὸν βροτὸν, ὅ ἐστι, τὸν ἄνθρωπον, περιέχουσαν καὶ σκέπουσαν. Ità *Scholiastes* ad locum, nec aliter *Eustathius*, p. 243.

ἔχουσι) καὶ κοπίσι· προσπλεῖν δὲ καὶ Κυπρίων στράτευμα ἔτι, παρεῖναι δὲ ἤδη καὶ Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ Λυκάονας καὶ Παφλαγόνας καὶ Καππαδόκας καὶ Ἀραβίους καὶ Φοίνικας, καὶ σὺν τῷ Βαβυλῶνος ἄρχοντι τοὺς Ἀσσυρίους· καὶ Ἴωνας δὲ καὶ Αἰολέας, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικοῦντας σὺν Κροίσῳ ἠναγκάσθαι ἕπεσθαι· πεπομφέναι δὲ Κροῖσον καὶ εἰς Λακεδαίμονα περὶ συμμαχίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ στράτευμα ἀμφὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, προϊέναι δὲ μέλλειν αὐτοὺς εἰς [1] Θύβαρρα, (ἔνθα καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῶν [2] ὑπὸ βασιλέα βαρβάρων τῶν κάτω Συρίας) καὶ ἀγορὰν πᾶσι παρηγγέλθαι ἐνταῦθα κομίζειν· σχεδὸν δὲ τούτοις ταὐτὰ ἔλεγον καὶ οἱ αἰχμάλωτοι· (ἐπεμελεῖτο γὰρ ὁ Κῦρος, ὅπως ἁλίσκοιντο παρ' ὧν

bent) & copidibus: Cypriorum quoque copias navigiis advehi, jamque adesse Cilicas omnes & Phrygas utrosque, & Lycaonas, & Paphlagonas, & Cappadocas, & Arabas, & Phœnicas, & cum Babylonio rege Assyrios; Iones etiam & Æolenses, propéque Græcos omnes Asiam incolentes Crœsum sequi coactos esse: Crœsum porrò societatis ineundæ causâ legatos etiam Lacedæmonem misisse; exercitum *ipsum* propter Pactolum amnem cogi, ac progressuros *deinde* eos ad Thybarra versùs, (ubi nunc quoque barbari Syriæ inferioris incolæ, qui sub regis imperio sunt, cogi solent) omnibúsque denuntiatum esse, ut res venales eò conferrent: eadem propè captivi etiam dicebant: (dabat enim operam Cyrus, ut caperentur *aliqui*, de quibus non-

1 Θύβαρρα] Legitur etiam Θύμβαρρα, & Θυμβραΐα, & Θυμβραΐαν, & Θυμβραΐδα. *Philelphus* vertit, Thymbraiam; *Gabrielius*, Thymbrara. Tot hujusce nominis scripturæ variantes, divinandi cuiquam perito gratam forsan artem suam ostentandi occasionem obtulerint. Nos in lectione acquiescendum vulgatâ censemus; cùm ex Geographiæ monumentis haud satis constet, nomen quodvis aliud potiori jure locum hunc sibi vendicare posse.

2 Ὑπὸ βασιλέα &c.] Ità MS. Bodl. & libri editi ferè omnes. Monet autem Leunclavius in Budensi libro legi, — βαρβάρων τῶν κάτω Ἀσίας. Unde reponendum colligit, τῶν κάτω Συρίας. Et satis commodè quidem illud κάτω recipit articulum. Sed omnibus libris aliis reclamantibus nihil muto.

ἔμελλε πεύσεσθαί τι· ἔπεμπε δὲ καὶ δούλους ἐοικότας κατασκόπους, ὡς αὐτομόλους.) Ὡς οὖν ἤκουσε ταῦτα ὁ στρατὸς τοῦ Κύρου, ἐν φροντίδι τε ἕκαστος ἐγίγνετο, ὥσπερ εἰκὸς, ἡσυχαίτεροί τε ἢ ὡς εἰώθασι διεφοίτων, φαιδροί τε οἱ πολλοὶ οὐ πάνυ ἐφαίνοντο· [1] ἐκυκλοῦντό τε, καὶ μεστὰ ἦν πάντα ἀλλήλοις ἐρωτώντων περὶ τούτων καὶ διαλεγομένων. Ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ Κῦρος φόβον διαθέοντα ἐν τῇ στρατιᾷ, συγκαλεῖ τούς τε ἄρχοντας τῶν στρατευμάτων, καὶ πάντας ὁπόσων ἀθυμούντων βλάβη ἐδόκει τις γίγνεσθαι, καὶ προθυμουμένων ὠφέλεια. Προεῖπε δὲ τοῖς ὑπηρέταις, καὶ ἄλλος εἴ τις βούλοιτο τῶν ὁπλοφόρων [2] προσίστασθαι ἀκουσόμενος τῶν λόγων, μὴ κωλύειν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

nihil exquirere poſſet; atque etiam mittebat ſpeculatores ſervorum ſpecie, tanquam ſi transfugæ eſſent.) Hæc igitur cùm Cyri exercitus audîſſet, & ſolicitus eſſe quiſque cœpit, utì conſentaneum erat, & lento magìs incedebant gradu, quàm conſueviſſent; magnáque pars eorum non admodùm hilaris cernebatur; prætereà in circulis congregabantur, & omnia plena erant ſe mutuò interrogantium de his rebus, & colloquentium. Cyrus autem, ubi metum pervagari exercitum animadvertit, tum copiarum præfectos convocat, tum eos omnes, qui ſi dejectis eſſent animis, damnum; ſi alacribus, utilitatem adlaturi viderentur. Prædixit etiam miniſtris, ut ſi quis alius quoque ex armatis adſtare vellet, orationem auditurus, nè prohiberent. Ubi conveniſſent, in hanc ſententiam locutus eſt:

1 Ἐκυκλοῦντο] Ità editiones *Steph. Leunclav. Ald.* quibus ſuffragatur etiam *Gabrielius*. In aliis verò libris invenitur ἐλυποῦντο. At cuivis hunc locum propiùs intuenti, multò aptius ei verbum eſſe ἐκυκλοῦντο videbitur. Cur enim, utì rectè quærit Stephanus, poſt φαιδροὶ οὐ πάνυ ἐφαίνοντο Xenophon ἐλυποῦντό τε addidiſſet? Commode verò verbum illud alterum cum iis, quæ ſtatim ſequuntur, junxit, ut ſignificaret, *in circulos paſſim congregatos milites eâ de re ſermones jactâſſe.* Sic ἀναβ. ς'. p. 225. ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ ἱερά: Ut enim Latini *circulum* vel *coronam*, multitudinem hominum in circulum (i.e. orbem) collectorum, adpellant; ſic κύκλον Xenophon uſurpavit, lib. Παιδ. 7. Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε &c. Vide etiam, ἀναβ. ε'. p. 214. ubi κύκλος (ut κυκλοῦμαι hoc in loco) adhibetur de militibus itidem ægrè quiddam ferentibus.

2 Προΐστασθαι] MS. Bodl. dat προσίστασθαι. quod tamen contra cæterorum librorum fidem non recipiendum videtur.

" Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐγώ τοι ὑμᾶς συνεκάλεσα, ἰδών τινας
" ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάνυ ἐοικότας
" πεφοβημένοις ἀνθρώποις. Δοκεῖ γάρ μοι θαυμαστὸν εἶναι, εἴ τις
" ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι λέγονται συλλέγεσθαι, δέδοικεν, ὅτι δὲ
" ἡμεῖς πολὺ μὲν πλείους συνειλέγμεθα νῦν, ἢ ὅτε ἐνικῶμεν ἐκείνους,
" πολὺ δὲ ἄμεινον σὺν θεῷ παρεσκευάσμεθα νῦν, ἢ πρόσθεν· [1] ταῦ-
" τα δὲ ὁρῶντες οὐ θαρρεῖτε. Ὦ πρὸς θεῶν, ἔφη, τί δῆτ᾽ ἂν ἐποιή-
" σατε οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ ἤγγελλόν τινες τὰ παρ᾽ ἡμῖν νῦν ὄντα,
" ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προσιόντα; καὶ πρῶτον μὲν ἠκούετε, ἔφη,
" ὅτι οἱ πρόσθεν νικήσαντες ἡμᾶς οὗτοι πάλιν ἔρχονται, ἔχοντες ἐν
" ταῖς ψυχαῖς ἣν ποτε νίκην ἐκτήσαντο· ἔπειτα δὲ, οἱ τότε ἐκκό-
" ψαντες τῶν τοξοτῶν καὶ ἀκοντιστῶν τὰς ἀκροβολίσεις, νῦν οὗτοι ἔρ-
" χονται, καὶ οἱ ἄλλοι ὅμοιοι τούτοις πολλαπλάσιοι· ἔπειτα δὲ ὥσπερ
" οὗτοι ὁπλισάμενοι τοὺς πεζοὺς τότε ἐνίκων, νῦν οὕτως καὶ οἱ ἱπ-

" Convocavi ego vos, socii, quia nonnullos vestrûm video,
" posteaquam ab hostibus venêre nuntii, similes admodùm homi-
" nibus esse perterritis. Equidem miror, quenquam vestrûm for-
" midine corripi, quia dicantur hostes colligi; quòd verò multò
" majore numero nos jam collecti sumus, quàm id temporis, cùm
" eos vinceremus, & multò nunc dei ope, quàm anteà, meliùs in-
" structi, *adeóque* hæc cùm videatis, non fidentibus *potiùs* vos esse
" animis. Dii *immortales*, ait, quid facturi tandem fuissetis, qui
" jam metu estis perculsi, si qui nuntium adtulissent, quæ nunc
" apud nos, hæc nobis adversa adventare? & primùm audiretis,
" inquit, eos, qui priùs nos vicissent rursùm venire, victoriam
" in animis habentes, quam aliquando adepti essent; deinde eos,
" qui tum & sagittariorum & jaculatorum velitationes fregissent,
" nunc advenire, alióśque his similes multò plures: præterea
" quemadmodùm hi tunc armati vicissent pedites, sic nunc equi-

1 Ταῦτα δὲ ὁρῶντες &c.] Leunclavius exhibet ταῦτα δὴ ὁρῶντες οὐ θαρρεῖτε; positâ scil. post θαρρεῖτε interrogationis notâ: quam tamen abesse malim. Nec, libris ferè omnibus reclamantibus, mutandum erat δὲ in δή.

“ πεῖς αὐτῶν παρεσκευασμένοι πρὸς τοὺς ἱππέας προσέρχονται· καὶ “ τὰ μὲν τόξα καὶ ἀκόντια ἀποδεδοκιμάκασι, παλτὸν δὲ ἓν ἰσχυρότε- “ ρον ἕκαστος λαβὼν, προσελαύνειν διανενόηται, ὡς ἐκ χειρὸς τὴν “ μάχην ποιησόμενος· ἔτι δὲ ἅρματα ἔρχεται, ἃ οὐχ οὕτως ἑστήξεται “ ὥσπερ πρόσθεν ἀποστραφέντα ὡς εἰς φυγὴν, ἀλλ' οἵ τε ἵπποι “ εἰσὶ [1] κατατεθωρακισμένοι οἱ ἐν τοῖς ἅρμασιν, οἵ τε ἡνίοχοι ἐν “ πύργοις ἑστᾶσι ξυλίνοις, [2] τὰ ὑπερέχοντα ἅπαντα συνεστεγασμένοι “ θώραξι καὶ κράνεσι· δρέπανά τε σιδηρᾶ [3] περὶ τοῖς ἄξοσι προσήρ- “ μοσται, ὡς ἐλῶντες καὶ οὗτοι εὐθὺς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναντίων· “ πρὸς δ' ἔτι κάμηλοί εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ' ὧν προσελῶσιν, [4] ὧν “ μίαν ἑκάστην ἑκατὸν ἵπποι οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο ἰδόντες· ἔτι δὲ “ πύργοις ἔχοντες προσίασιν, ἀφ' ὧν τοῖς μὲν αὑτῶν ἀρήξουσι,

“ tes ipſorum inſtructos ad equites accedere; ac rejectis arcubus “ & jaculis, & accepto quemque palto uno *eóque* firmiore, apud “ animum ſtatuiſſe adequitare, ut cominùs pugnam ineat; venire “ item currus, qui non ità conſtituendi ſint averſi velut ad fugam, “ ſicut priùs, ſed tum equos in curribus cataphractos eſſe, tum “ aurigas in turribus ligneis ſtare, quorum partes *corporis* eminen- “ tes omnes loricis ac galeis tectæ ſint; & falces ferreas ad axes “ aptatas eſſe, quo & illi ſtatim in adverſariorum ordines impe- “ tum faciant: præter hæc habere ipſos camelos, quibus advehan- “ tur, quorum unum *vel* centum equi videre non ſuſtineant; ad- “ ventare item eos cum turribus, de quibus ſint opem laturi ſuis,

1 Κατατεθωρακισμένοι &c.] Vide p. 218.

2 Τὰ ὑπερέχοντα] Ità MS. Bodl. & libri editi, quos quidem vidi, omnes. At Stephanus, pro ὑπερέχοντα, legi etiam ὑπάρχοντα teſtatur: quod perperam fieri nemo, opinor, non videt. Fruſtrà enim quæſiverit aliquis participii ὑπάρχοντα notionem, loco quæ ſit huic apta. At ὑπερέχοντα partes corporis aptiſſimè deſignat eas, quæ extra currum prominerent.

3 Περὶ τοῖς ἄξοσι &c.] Editio *Ald.* dat πρὸς τοῖς ἄξοσι &c. quod forſan ferri poteſt. Sed non eſt cur à receptâ lectione, quam tum MS. Bodl. tum editiones principes ſtabiliunt, recedamus. Camerarius autem, teſte Stephano, in ſuo libro, non προσήρμοσται, ſed προσήλωται, (i. e. *clavis adfixas eſſe*) invenit: quod σχόλιον eſſe rectè ſtatuit Leunclavius.

4 Ὧν μίαν ἑκάστην &c.] Idem ferè tradit *Herodotus* lib. I. c. 80.

“ ὑμᾶς δὲ βάλλοντες κωλύσουσιν ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μάχεσθαι· εἰ δὴ
“ ταῦτα ἤγγελλέ τις ὑμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, οἱ νῦν φοβού-
“ μενοι τί ἂν ἐποιήσατε; ὁπότε ἀπαγγελλομένων, ὅτι Κροῖσος
“ μὲν ᾕρηται τοῖς πολεμίοις στρατηγὸς, ὃς τοσούτῳ Σύρων κακίων
“ ἐγένετο, ὅσῳ Σύροι μὲν μάχῃ ἡττηθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ
“ ἰδὼν ἡττημένους, ἀντὶ τοῦ ἀρήγειν τοῖς συμμάχοις, φεύγων ᾤχε-
“ το. Επειτα δὲ διαγγέλλεται δήπου ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πολέμιοι οὐχ
“ ἱκανοὶ ἡγοῦνται ἡμῖν εἶναι μάχεσθαι, ἄλλους δὲ μισθοῦνται ὡς
“ ἄμεινον μαχουμένους ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐτοί. Εἰ μέντοι τισὶ ταῦτα
“ μὲν τοιαῦτα ὄντα δεινὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα φαῦλα, τούτους
“ ἐγώ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι εἰς τοὺς ἐναντίους· πολὺ γὰρ
“ ἐκεῖ ὄντες πλείω ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖεν ἢ παρόντες.”

Επεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κῦρος, ἀνέστη Χρυσάντας ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ω Κῦρε, μὴ θαύμαζε εἴ τινες ἐσκυθρώπασαν ἀκούσαντες τῶν ἀγγελλομένων· οὐ γὰρ φοβηθέντες οὔ-

“ & vos ejaculando impedituri, quo minùs in planitie dimicetis:
“ hæc igitur ſi quis vobis nuntiaret hoſtibus adeſſe, quid tandem
“ facturi eſſetis, qui jam in metu eſtis? quando *adeò perturbamini*
“ adlatis nuntiis, Crœſum hoſtes imperatorem legiſſe, qui tanto
“ Syris ignavior fuit, ut cùm Syri prælio victi fugerent, Crœſus
“ victos eſſe videns, quibus opem, ut ſociis, ferre debebat, fugâ ſe
“ ſubduceret. Deinde nuntiatur ſanè hoſtes ipſos ſe non idoneos
“ *ac pares* arbitrari, qui nobiſcum pugnent, ſed alios conducere,
“ quaſi pro eis meliùs illi præliaturi ſint, quàm ipſimet. Si quibus
“ tamen hæc itá cùm ſe habeant terribilia videntur eſſe, noſtra
“ verò frivola, hos equidem aio, viri, ad hoſtes ablegandos eſſe:
“ nam multò magìs nobis profuerint, ſi cum illis ſint, quàm ſi no-
“ bis adſint.”

Hæc ubi Cyrus dixiſſet, Chryſantas ille Perſa ſurrexit, & in hunc modum loquutus eſt; Nè tibi, Cyre, mirum ſit, quoſdam auditis hiſce, quæ nuntiantur, triſtes viſos eſſe: quippe non pro-

πω διετέθησαν, ἀλλ' ἀχθεσθέντες· ὥσπερ γε ἔφη, εἴ τινῶν βουλομένων τε καὶ οἰομένων ἤδη ἀριστήσειν, ἐξαγγελθείη τι ἔργον, ὃ ἀνάγκη εἴη πρὸ τοῦ ἀρίστου ἐξεργάσασθαι, [1] οὐδεὶς δ' ἂν, οἶμαι, ἡσθείη τοῦτο ἀκούσας· οὕτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ἤδη οἰόμενοι πλουτήσειν, ἐπεὶ ἠκούσαμεν ὅτι ἐστί τι λοιπὸν ἔργον, ὃ δεῖ ἐξεργάσασθαι, συνεσκυθρωπάσαμεν, οὐ φοβούμενοι, ἀλλὰ πεποιῆσθαι ἂν ἤδη καὶ τοῦτο βουλόμενοι. Ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ οὐ περὶ Συρίας μόνον ἀγωνιούμεθα, ὅπου σῖτος πολὺς καὶ πρόβατά ἐστι, καὶ φοίνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας, ἔνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον, θάλαττα δὲ προσκλύζει, καθ' ἣν πλείω ἔρχεται ἢ ὅσα τις ἑώρακεν ἀγαθά· ταῦτα, ἔφη, ἐννοούμενοι, οὐκέτι ἀχθόμεθα, ἀλλὰ θαῤῥοῦμεν ὡς μάλιστα, ἵνα θᾶττον καὶ τούτων [2] τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν. Ὁ μὲν

pter metum ſic adfecti fuêre, ſed propter indignationem: perinde ac, inquit, ſi aliquibus jam & prandere cupientibus & exiſtimantibus id futurum, opus aliquod denuntietur, quod neceſſe ſit ante prandium abſolvi, neminem, opinor, hoc audito delectatum iri: ſic & nos quidem, qui fore jam putabamus ut opes conſequeremur, poſteaquam audivimus reſtare quoddam opus quod abſolvendum ſit, vultus *noſtros* contraximus, non qui metu percelleremur, ſed illud etiam vellemus effectum eſſe. Verùm enimverò quia non de Syriâ ſolùm dimicabimus, ubi magna eſt frumenti copia, & pecudes & palmæ frugiferæ, ſed etiam de Lydiâ, in quâ vini, ficorum, olei magna eſt copia, & quam mare adluit, quo bona plura, quàm quiſquam viderit, advehuntur; hæc, inquit, cogitantes, non *jam* ampliùs indignamur, ſed quàm maximè confirmatis animis ſumus, ut quamprimùm etiam iſtis Lydiæ bonis fruamur. In hunc

1 Οὐδεὶς δ' ἂν] Ità MS. Bodl. & editio *Eton.* In cæteris deeſt particula δὲ poſt οὐδείς.

2 Τῶν Λυδίων] Mallet *Portus* τῶν Λυδίας. Verùm huic conjecturæ libri, quos vidi, omnes repugnant.

οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἥσθησάν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπῄνεσαν.

Καὶ μὲν δή, ἔφη ὁ Κῦρος, Ω ἄνδρες, δοκεῖ μοι καὶ ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς ὡς τάχιστα· ἵνα πρῶτον μὲν αὐτοὺς φθάσωμεν ἀφικόμενοι, ἢν δυνώμεθα, ὅπου τὰ ἐπιτήδεια αὐτοῖς συλλέγεται· ἔπειτα δὲ ὅσῳ ἂν θᾶττον ἴωμεν, τοσούτῳ μείω μὲν τὰ παρόντα αὐτοῖς εὑρήσομεν, πλείω δὲ τὰ ἀπόντα. Εγὼ μὲν δὴ οὕτω λέγω· εἰ δέ τις ἄλλως πως γιγνώσκει ἢ ἀσφαλέστερον εἶναι ἢ ῥᾷον ἡμῖν, διδασκέτω. Επεὶ δὲ συνηγόρευον μὲν πολλοὶ ὡς χρεὼν εἴη ὅτι τάχιστα πορεύεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀντέλεγε δὲ οὐδείς, ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος ἤρχετο λόγου τοιοῦδε·

“Ανδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ
“ὅπλα οἷς δεήσει χρῆσθαι, ἐκ πολλοῦ ἡμῖν σὺν θεῷ παρεσκεύα-
“σται· νῦν δὲ τὰ ἐπιτήδεια δεῖ εἰς τὴν ὁδὸν συσκευάζεσθαι αὐτοῖς
“τε ἡμῖν, καὶ ὁπόσοις τετράποσι χρώμεθα, μὴ μεῖον εἴκοσιν ἡμε-
“ρῶν. Εγὼ γὰρ λογιζόμενος εὑρίσκω πλειόνων ἢ πεντεκαίδεκα

ille modum loquutus eſt: ſocii autem univerſi ſermone delectati ſunt *eúmque* probârunt.

Et Cyrus, Equidem, ait, arbitror quàm celerrimè adverſùs eos pergendum eſſe; ut primùm ipſos *eò* veniendo antevertamus, ſi *quidem* poterimus, ubi commeatum colligunt: deinde quanto celeriùs iverimus, tanto pauciora eis adeſſe, plura abeſſe inveniemus. Equidem ità cenſeo: quòd ſi quis vel tutiùs vel faciliùs *aliquid* aliâ ratione *facturos* nos ſentit, *ſanè id* doceat. Cùm autem multi in eandem ſententiam concurrentes dicerent, neceſſarium eſſe ut quàm celerrimè in hoſtes pergerent, ac nemo contradiceret, tum verò Cyrus hujuſmodi orationem eſt orſus:

“Jam dudum, ſocii, tum animi, tum corpora, tum arma qui-
“bus utendum erit, ope dei nobis parata ſunt: nunc verò com-
“meatus ad iter comportandus eſt, & nobis ipſis & quibuſcun-
“que utimur quadrupedibus, *iſque* non minor quàm viginti die-
“rum. Etenim conſiderando reperio, plurium quàm quindecim

“ἡμερῶν ἐσομένην ὁδὸν, ἐν ᾗ οὐδὲν εὑρήσομεν τῶν ἐπιτηδείων· ἀνε-
“σκεύασαι γὰρ, τὰ μὲν ὑφ' ἡμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ὅσα
“ἐδύναντο. Συσκευάζεσθαι οὖν χρὴ σῖτον μὲν ἱκανόν· ([1]ἄνευ γὰρ
“τούτου οὔτε μάχεσθαι οὔτε ζῆν δυναίμεθα ἂν) οἶνον δὲ τοσοῦτον χρὴ
“ἔχειν ἕκαστον, ὅσος ἱκανὸς ἔσται ἐθίσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ὑδροποτεῖν·
“πολλὴ γάρ ἐστι τῆς ὁδοῦ ἄοινος, εἰς ἣν οὐδ' ἂν πάνυ πολὺν οἶνον συ-
“σκευασώμεθα, διαρκέσει. Ὡς οὖν μὴ ἐξαπίνης ἄοινοι γενόμενοι
“νοσήματι περιπίπτωμεν, ὧδε χρὴ ποιεῖν· ἐπὶ μὲν τῷ σίτῳ νῦν
“εὐθὺς ἀρχώμεθα πίνειν ὕδωρ· τοῦτο γὰρ ἤδη ποιοῦντες οὐ πολὺ
“μεταβαλοῦμεν. Καὶ γὰρ ὅστις ἀλφιτοσιτεῖ, ὕδατι μεμιγ-
“μένην ἀεὶ τὴν μάζαν ἐσθίει· καὶ ὅστις ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευ-
“μένον τὸν ἄρτον. Καὶ τὰ ἑφθὰ δὲ πάντα μεθ' ὕδατος τοῦ πλεί-
“στου ἐσκεύασαι. Μετὰ δὲ τὸν σῖτον εἰ οἶνον ἐπιπίνοιμεν, οὐδὲν
“μεῖον ἔχουσα ἡ ψυχὴ ἀναπαύσεται. Ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ μετ-

“dierum fore viam, in quâ nihil commeatûs inveniemus: nam
“avecta sunt, partim à nobis, partim ab hostibus, quæcunque po-
“tuerunt. Quamobrem cibi quantum satìs sit nobis comparan-
“dum est; (nam absque hoc nec præliari, nec vivere possimus) &
“vini tantum habere quemvis oportet, quantum satìs fuerit ad
“consuefaciendum nos ut aquam bibamus: nam magna viæ pars
“vino caret, in quam si vel plurimum vini comportemus, non ta-
“men *illud* suffecerit. Quare nè, si subitò vinum nos deficiat, in
“morbos incidamus, sic faciendum erit: ad cibum jam statim
“aquam bibere incipiamus: nam hoc si jam fecerimus, mutatio-
“nem non magnam sentiemus. Etenim quicunque polentâ vesci-
“tur, is semper mazam aquâ mistam; qui pane vescitur, aquâ
“subactum panem, comedit. Quin & elixa omnia plurimâ cum
“aquâ parantur. Post cibum verò si vini potus accedat, nihilo
“deterius habens animus adquiescet. Deinde de illo etiam, quod

1 Ἄνευ γὰρ τούτου &c.] Simile Homerico illi: Σίτου καὶ οἴνοιο· τὸ γὰρ, μένος ἐστὶ καὶ ἀλκή. Ἀλλὰ πάσσασθαι ἄνωχθι θοῇς ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιοὺς Il. τ'. v. 160. & seq.

“τὸ δεῖπνον ἀφαιρεῖν χρή, ἕως ἂν [1] λάθωμεν ὑδροπόται γενό-
“μενοι. Ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν [2] μετάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν
“ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεός, ἀπάγων
“ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ
“θάλπη, καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα· ὃν χρὴ μι-
“μουμένους, εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένους ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι.
“Καὶ τὸ τῶν στρωμάτων δὲ βάρος εἰς τὰ ἐπιτήδεια [3] καταδα-
“πανᾶτε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιτήδεια περιττεύοντα οὐκ ἄχρηστα ἔσται·
“στρωμάτων δὲ ἐνδεηθέντες μὴ δείσητε ὡς οὐχ ἡδέως καθευ-
“δήσετε· εἰ δὲ μή, ἐμὲ αἰτιᾶσθε. Ἐσθὴς μέντοι ὅτῳ ἐστὶν ἀφθο-
“νωτέρα παροῦσα, πολλὰ καὶ ὑγιαίνοντι καὶ κάμνοντι ἐπικου-
“ρεῖ. Ὄψα δὲ χρὴ συνεσκευάσθαι, ὅσα ἐστὶν ὀξέα ἐπιπλεῖ-

“à cœnâ ſumitur, detrahere oportebit *aliquid*, donec impruden-
“tes *quodammodo* aquæ potores evadamus. Nam quæ mutatio
“paulatim declinando fit, ea facit ut quælibet natura mutationes
“ferat: id quod deus ipſe nos docet, qui paulatim ab hyeme nos
“ad perferendum vehementes calores abducit, & ab æſtu ad
“acrem hyemem: quem imitando pervenire ad id, quod neceſſe
“eſt, *jam* ante conſuefacti debemus. Quin & ſtragulorum pon-
“dus in res neceſſarias inſumite: neceſſaria enim ſi ſuperſint,
“non erunt inutilia; at ſtragulis ſi carueritis, nè metuatis quin
“ſuaviter dormituri ſitis; ſin minùs, me culpate. Veſtis verò
“cui adſit abundantior, permultùm & rectè valenti & ægrotanti
“prodeſt. Obſonia comportanda ſunt, quæcunque maximè aci-

1 Λάθωμεν] Sic reſcripſimus admonitu Stephani & Mureti. Camerarius & Gabrielius quoque lectionem hanc in libris ſuis exſtare teſtantur, eámque adeò in loco vertendo ſequuntur. Vulgò obtinet μάθωμεν.

2 Μετάλλαξις] MS. Bodl. παράλλαξις, Stobæus ὑπάλλαξις: & ità legere mallet Stephanus, præpoſitione ὑπὸ neſcio quid latens, ut ait ipſe, & occultum ſignificante: quaſi dicat, mutationem paulatim fieri, & ità ut vix à nobis ſentiatur. Mihi vulgata placet lectio; cæteráſque adeò inter gloſſemata numerandas eſſe opinor.

3 Καταδαπανᾶτε] Hanc lectionem *Philelphus* & *Gabrielius* in iis, quibus uſi ſunt, exemplaribus invenêre. Vulgò legitur καταδαπανᾶται. Pro quo Stephanus & Muretus καταδαπανᾶτε reponendum monuerunt. Rectè.

“ στον, καὶ δριμέα, καὶ ἁλμυρά· ταῦτα γὰρ ἐπὶ σῖτόν τε ἄγει
“ καὶ ἐπιπλεῖστον ἀρκεῖ. Οταν δ' ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπου
“ ἡμᾶς εἰκὸς ἤδη σῖτον λαμβάνειν, χειρομύλας χρὴ αὐτόθεν
“ παρασκευάσασθαι, αἷς σιτοποιησόμεθα· τοῦτο γὰρ κουφότατον τῶν
“ σιτοποιϊκῶν ὀργάνων. Συνεσκευάσθαι δὲ χρὴ καὶ ὧν ἀσθενοῦν-
“ τες δέονται ἄνθρωποι· τούτων γὰρ ὁ μὲν ὄγκος μικρότατος,
“ ἢν δὲ τύχη τοιάδε γένηται, μάλιστα [1] δεήσει. Εχειν δὲ χρὴ καὶ
“ ἱμάντας· τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ ἀνθρώποις καὶ ἵπποις ἱμᾶ-
“ σιν ἤρτηνται· ὧν κατατριβομένων καὶ καταῤῥηγνυμένων ἀνάγ-
“ κη ἀργεῖν, ἢν μή τις ἔχῃ παραζυγά. Οστις δὲ πεπαίδευται καὶ
“ παλτὸν ξύσασθαι, ἀγαθὸν καὶ ξυήλης μὴ ἐπιλαθέσθαι. Αγα-
“ θὸν δὲ καὶ ῥίνην φέρεσθαι· ὁ γὰρ λόγχην ἀκονῶν, ἐκεῖνος
“ καὶ τὴν ψυχήν τι παρακονᾷ. Επεστι γάρ τις αἰσχύνη, λόγ-
“ χην ἀκονῶντα, κακὸν εἶναι. Εχειν δὲ χρὴ καὶ ξύλα περι-

“ da, & acria, & ſalſa fuerint: nam hæc ad cibum invitant & “ quàm diutiſſimè ſufficiunt. Poſteaquam verò ad integra *loca* per- “ venerimus, ubi conſentaneum eſt frumentum nos jam *tandem* “ capturos, jam inde manuales molæ parandæ erunt, quibus pa- “ nem conficiamus: nam id ex illis inſtrumentis, quibus fit pa- “ nis, leviſſimum eſt. Præterea comparari oportet etiam illa, qui- “ bus homines infirmæ valetudinis indigent: nam horum moles “ eſt perexigua, & ſi talis fortuna ſit, *eis* maximè opus erit. Opor- “ tet etiam habere lora: nam plurima tum hominibus tum equis “ loris adligata ſunt; quibus attritis & fractis ceſſare neceſſe eſt, “ niſi vincula quis habeat. Quicunque autem & paltum polire di- “ dicit, *ei* utile fuerit aſciæ non oblivifci. Profuerit etiam limam “ ferre: nam qui haſtam acuit, is animum quoque præterea non- “ nihil exacuit. Ineſt enim *hìc* pudor quidam, eum ignavum eſſe, “ qui haſtam acuit. Oportet autem lignorum etiam habere co-

1 Δεήσει.] Editio *Ald.* habet ἐδέησεν. Camerarius δεήσειν in ſuo vet. libro exſtare dicit. Attamen nec huic nec illi auſcultandum.

“πλέα καὶ ἅρμασι καὶ ἁμάξαις· ἐν γὰρ πολλαῖς πράξεσι πολλὰ
“ἀνάγκη καὶ τὰ ἀπαγορεύοντα εἶναι. Ἔχειν δὲ δεῖ καὶ τὰ ἀναγκαιό-
“τατα ὄργανα ἐπὶ ταῦτα πάντα· οὐ γὰρ ἁπανταχοῦ χειροτέχναι
“παραγίνονται· τὸ δὲ ἐφ' ἡμέραν ἀρκέσον ὀλίγοι τινὲς οὐχ ἱκανοὶ
“ποιῆσαι. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ἄμην καὶ σμινύην κατὰ ἅμαξαν ἑκάστην,
“καὶ κατὰ τὸ νωτοφόρον δὲ ἀξίνην καὶ δρέπανον· ταῦτα γὰρ καὶ ἰδίᾳ
“χρήσιμα ἑκάστῳ, καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πολλάκις ὠφέλιμα γίνεται.
“Τὰ μὲν οὖν εἰς τροφὴν δέοντα οἱ ἡγεμόνες τῶν ὁπλοφόρων ἐξε-
“τάζετε [1]τοὺς ὑφ' ὑμῖν αὐτοῖς· οὐ γὰρ δεῖ παριέναι ὅτου ἄν τις δέη-
“ται τούτων· ἡμεῖς γὰρ τούτων ἐνδεεῖς ἐσόμεθα. Ὅσα δὲ καὶ τὰ
“ὑποζύγια κελεύω ἔχειν, ὑμεῖς οἱ τῶν σκευοφόρων ἄρχοντες ἐξε-
“τάζετε, καὶ τὸν μὴ ἔχοντα κατασκευάζεσθαι ἀναγκάζετε. Ὑμεῖς
“δ' αὖ οἱ τῶν ὁδοποιῶν ἄρχοντες, ἔχετε μὲν ἀπογεγραμμένους παρ'
“ἐμοῦ τοὺς ἀποδεδοκιμασμένοις καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀκοντιστῶν, καὶ

“piam & curribus & plauſtris: nam multis in negotiis *& operi-*
“*bus*, neceſſe eſt multa quoque deficere. Præterea habere opor-
“tet inſtrumenta maximè neceſſaria ad hæc omnia; non enim
“ubique adſunt opifices: quod autem in diem ſatìs fuerit, ad id
“efficiendum pauci quidam non ſufficiunt. Oportet etiam ſarcu-
“lum & ligonem in curru quovis habere, & in *jumento* doſſuario
“dolabram & falcem; nam hæc & cuique privatim uſui ſunt, &
“publicè frequenter utilitatem adferunt. Et quibus quidem ad
“cibos opus eſt, de iis vos duces militum gravis armaturæ illos in-
“terrogate, qui vobis parent: non enim prætermittendum eſt
“quidquam horum, quo quis indigere poterit; nam eorum indi-
“gi nos erimus. Quæcunque verò jumenta habere jubeo, vos im-
“pedimentorum præfecti inquirite, & qui non habet, hunc ad pa-
“randum *ea* cogite. Vos autem, qui vias *exercitui* ſternentibus
“præeſtis, habetis à me deſcriptos eos, qui ex jaculatoribus, &

1 Ὑφ' ὑμῖν] Vulgò, ἐφ' ὑμῖν. Haud cnnctanter tamen alteram illam præpoſitionem, adſtipulante Leunclavio, repoſui. Facilis erat error, levis mutatio.

“τοὺς ἐκ τῶν τοξοτῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν σφενδονητῶν· τούτους οὖν χρὴ
“τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν ἀκοντιστῶν πέλεκυν ἔχοντας ξυλοκόπον ἀναγ-
“κάζειν στρατεύεσθαι, τοὺς δ' ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, σμινύην, τοὺς δ'
“ἀπὸ τῶν σφενδονητῶν, ἄμην· τούτους δ' ἔχοντας ταῦτα, πρὸ τῶν
“ἁμαξῶν κατ' ἴλας πορεύεσθαι, ὅπως, ἤν τι δέῃ ὁδοποιίας, εὐ-
“θὺς ἐνεργοὶ ἦτε· καὶ ἐγὼ ἤν τι δέωμαι, ὅπως εἰδῶ ὁπόθεν δεῖ
“λαβόντα τούτοις χρῆσθαι. Αξω δὲ καὶ σὺν τῇ στρατιωτι-
“κῇ ἡλικίᾳ ξὺν τοῖς ὀργάνοις χαλκέας τε καὶ τέκτονας καὶ σκυ-
“τοτόμους, ὅπως ὁπόσα ἂν δέηται καὶ τοιούτων τεχνῶν ἐν τῇ στρα-
“τιᾷ, μηδὲν ἐλλίπηται. Οὗτοι δὲ ὁπλοφόρου μὲν τάξεως ἀπο-
“λελύσονται, ἃ δ' ἐπίστανται τῷ βουλομένῳ μισθοῦ ὑπηρε-
“τοῦντες, ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔσονται. Ην δέ τις καὶ ἔμπορος βού-
“ληται ἕπεσθαι πωλεῖν τι βουλόμενος, [1] τῶν μὲν προειρημένων ἡμερῶν

“sagittariis, & funditoribus rejecti sunt: hos itaque cogere opor-
“tet, ex jaculatoribus quidem qui sunt rejecti, ut sumptâ securi
“lignum ad secandum aptâ militent; qui ex sagittariis, ligone;
“qui ex funditoribus, sarculo: hos porrò iis instructos *cogere opor-*
“*tet*, ante plaustra turmatim incedere, ut si quid opus sit munien-
“dâ viâ, statim opus adgrediamini; & ipse sciam, si mihi aliquo-
“rum opera necessaria sit, unde ad usum meum mihi sumendi sint.
“Ducam verò *nobiscum* & fabros ærarios militaris ætatis, & fa-
“bros lignarios, & sutores, cum instrumentis *suis*; ut quacunque
“in re hujusmodi etiam artificiis opus sit in exercitu, nihil defi-
“ciat. Et hi quidem ab armatorum *militum* ordinibus erunt so-
“luti, quæ autem sciunt, mercede ei ministrantes qui velit, erunt
“in constituto *loco*. Quòd si quis etiam mercator sequi *castra* vo-
“luerit, ut aliquid vendat, *is* illorum dierum, quos antè significa-

1 Τῶν μὲν προειρημένων &c.] Stephano suspectus est hic locus, quòd in eo idem permitti & vetari videatur. At satis, opinor, exsurget idonea & par sibi loci sententia, si infinitivum ἔχειν pro imperativo poni, utì sit, statuamus; & intelligamus, Cyrum dare quidem mercatoribus exercitum sequendi licentiam, nolle tamen ab iis quidquam vendi, ante exitum dierum, quibus ad victum necessaria miles ipse adferre jussus esset.

“τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· ἢν δέ τι πωλῶν ἁλίσκηται, πάντων στερήσεται.
“Ἐπειδὰν δ᾽ αὗται παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι, πωλήσει ὅπως ἂν βού-
“ληται· ὅστις δ᾽ ἂν τῶν ἐμπόρων πλείστην ἀγορὰν παρέχων φαίνηται,
“οὗτος καὶ παρὰ τῶν συμμάχων καὶ παρ᾽ ἐμοῦ δώρων καὶ τιμῆς τεύξε-
“ται. Εἰ δέ τις χρημάτων προσδεῖσθαι νομίζει εἰς ἐμπολὴν,
“γνωστῆρας ἐμοὶ προσαγαγὼν καὶ ἐγγυητὰς, ἦ μὴν [1] πορεύεσθαι
“σὺν τῇ στρατιᾷ, λαμβανέτω ὧν ἡμεῖς ἔχομεν. Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦ-
“τα προαγορεύω· εἰ δέ τις τι καὶ ἄλλο δέον ἐνορᾷ, πρὸς ἐμὲ ση-
“μαινέτω. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπιόντες συσκευάζεσθε, ἐγὼ δὲ θύσομαι
“ἐπὶ τῇ ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχῃ, σημανοῦμεν. Παρ-
“εῖναι δὲ χρὴ ἅπαντας τὰ προειρημένα ἔχοντας εἰς τὴν τεταγμέ-
“νην χώραν, πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἑαυτῶν. Ὑμεῖς δὲ ὦ ἡγεμόνες,
“τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστος τάξιν εὐτρεπισάμενος, πρὸς ἐμὲ πάντες συμ-
“βαλεῖτε, ἵνα τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι χώρας καταλάβητε.”

“vimus, commeatum habere *debet*: ſin aliquid vendere deprehen-
“datur, omnibus ſpoliabitur. Poſteaquam verò dies hi præterie-
“rint, quo pacto volet, vendet: & quiſquis è mercatoribus quàm
“maximè rerum venalium forum augere videbitur, is & à ſociis,
“& à me munera & honores conſequetur. Quòd ſi quis exiſti-
“mat, pecuniâ ſibi ad coëmptionem rerum opus eſſe, is illis qui-
“bus notus eſt, quique ſpondeant futurum, ut cum exercitu pro-
“ficiſcatur, adductis, quam nos habemus accipiat. Atque hæc
“quidem prædico: ſi quis verò aliud quidpiam, quod facto ſit
“opus, perſpicit, mihi ſignificet. Ac vos quidem *hinc* digreſſi va-
“ſa colligite; ego profectionis cauſâ rem ſacram faciam: cùm
“verò res divinæ rectè ſe habebunt, ſignum dabimus. Debent
“autem adeſſe omnes cum iis quæ prædicta ſunt, ad locum con-
“ſtitutum, apud duces ſuos. Vos verò duces, ubi ſuum quiſque
“ordinem inſtruxeritis, ad me convenietis omnes, ut ſuos ſinguli
“locos percipiatis.”

1 Πορεύεσθαι] Editio *Eton.* habet πορεύσεσθαι. editi & MS. Bodl. πορεύεσθαι repræſentent, nec malè. Cùm tamen melioris notæ libri non muto.

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσκευάζοντο· ὁ δ᾽ ἔθυετο. Ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἱερὰ ἦν, ὡρμᾶτο σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐξεστρατοπεδεύσατο ὡς δυνατὸν ἐγγύτατα, ὅπως εἴ τις τι ἐπιλελησμένος εἴη, μετέλθοι, καὶ [1] εἴ τις τινὸς ἐνδεόμενος γνοίη, τοῦτο ἐπιπαρασκευάσαιτο. Κυαξάρης μὲν οὖν τῶν Μήδων ἔχων τὸ τρίτον μέρος, κατέμενεν, ὡς μηδὲ τὰ οἴκοι ἔρημα εἴη. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπορεύετο ὡς ἐδύνατο τάχιστα, τοὺς ἱππέας μὲν πρώτους ἔχων, καὶ πρὸ τούτων διερευνητὰς καὶ σκοποὺς ἀεὶ ἀναβιβάζων ἐπὶ τὰ πρόσθεν εὐσκοπώτατα· μετὰ δὲ τούτοις ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπου μὲν πεδινὸν εἴη, πολλοὺς ὁρμαθοὺς ποιούμενος τῶν ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· [2] ὄπισθεν δὲ ἡ φάλαγξ ἐφεπομένη εἴ τι τῶν σκευοφό-

His illi auditis, *ad iter* ſarcinis compoſitis ſe comparabant: *Cyrus* verò rei divinæ dabat operam. Ubi verò ſacrificia benè ſe habuerunt, cum exercitu progredi cœpit: ac primo quidem die metatus eſt caſtra loco, quàm potuit, proximo, ut ſi quis alicujus rei eſſet oblitus, eam quæreret, & ſi quis eſſe ſibi aliquâ opus animadverteret, eam etiam ſibi compararet. Et Cyaxares quidem cum tertiâ parte Medorum remanſit, ut domi ſolitudo non eſſet. Cyrus quàm celerrimè poterat, faciebat iter, equites quidem primo loco conſtituens, & ante hos exploratores & ſpeculatores anteriora ſemper in loca, quæ ad ſpeculandum eſſent commodiſſima, præmittens: poſt hos agebat impedimenta, multos, ubi quidem planities eſſet, plauſtrorum & impedimentorum globos faciens: *hos* cùm à tergo ſequeretur phalanx, ſi quid impe-

1 Εἴ τις τινὸς &c.] Ità rectè editio *Eton.* In cæteris eſt, εἴ τις τι ἐνδεόμενος. quod mendoſe legi pro τινὸς &c. vidit olim Stephanus.

2 Ὄπισθεν δὲ &c.] Budæus, teſte Stephano, poſt ἐφεπομένη notandam στιγμὴν, deinde poſt εἴ τι addendam particulam δὲ cenſuit. Et iſtam quidem diſtinguendi rationem exhibet editio *Ald.* ſed rectè animadvertit Stephanus, hæc verba, ὄπισθεν δὲ ἡ φάλαγξ ἐφεπομένη, nec cum præcedentibus connecti, nec idoneum aliquem ſenſum efficere poſſe. MS. Bodl. dat — ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· εἴ τις δὲ ὑπολείποιτο &c. quæ lectio haud ità diſſimilis eſt ei, quam margini editionis ſuæ adſcriptam probat Stephanus, — ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων εἴ τι ὑπολείποιτο, προσυγχάνοντες &c.

ρων ὑπολείποιτο, οἱ προσυγχάνοντες τῶν ἀρχόντων ἐπεμέλοντο, ὡς μὴ κωλύοιντο πορεύεσθαι. Ὅπου δὲ στενοτέρα εἴη ἡ ὁδὸς, διὰ μέσου ποιούμενοι τὰ σκευοφόρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπορεύοντο οἱ ὁπλοφόροι· καὶ εἴ τι ἐμποδίζοι, οἱ κατὰ ταῦτα γιγνόμενοι αὖ τῶν στρατιωτῶν ἐπεμέλοντο. Ἐπορεύοντο δὲ ὡς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις παρ' ἑαυταῖς ἔχουσαι τὰ σκευοφόρα· ἐπετέτακτο γὰρ πᾶσι τοῖς σκευοφόροις κατὰ τὴν ἑαυτῶν τάξιν ἕκαστον ἰέναι, εἰ μή τι ἀναγκαῖον ἀποκωλύοι. Καὶ σημεῖον δὲ ἔχων τοῦ ταξιάρχου ὁ σκευοφόρος ἡγεῖτο γνωστὸν τοῖς τῆς ἑαυτῆς τάξεως· ὥστε ἀθρόοι ἐπορεύοντο, ἐπεμελοῦντό τε ἰσχυρῶς ἕκαστος τῶν ἑαυτοῦ ὡς μὴ ὑπολείποιντο. Καὶ οὕτω ποιούντων, οὔτε ζητεῖν ἔδει ἀλλήλους, ἅμα τε παρόντα ἅπαντα καὶ σαώτερα ἦν, καὶ θᾶσσον τὰ δέοντα εἶχον οἱ στρατιῶται.

Ὡς δὲ οἱ προϊόντες σκοποὶ ἔδοξαν ἐν τῷ πεδίῳ ὁρᾶν ἀνθρώπους λαμβάνοντας καὶ χιλὸν καὶ ξύλα, καὶ ὑποζύγια δὲ ἑώρων ἕτερα τοιαῦ-

dimentorum à tergo relinqueretur, præfecti qui *in ea* inciderent curabant, ut in progressu non impedirentur. Ubi verò angustior erat via, milites armati receptis in medium impedimentis, hinc & illinc incedebant; ac si quid impediret, milites ad hæc constituti *in eo* curam adhibebant. Plerumque verò sic cohortes iter faciebant, ut apud se *sua* haberent impedimenta: omnibus enim qui impedimentis ferendis operam dabant imperatum erat, ut quisque propter cohortem suam progrederetur, nisi quid rei necessariæ vetaret. Atque is etiam cui sarcinarum vectura curæ erat præibat, signum centurionis sui habens, quod militibus ejusdem cohortis notum esset: itaque catervatim faciebant iter, & vehementer intentus erat quilibet, nè qui suorum à tergo relinquerentur. Quod cùm facerent, necesse non erat ut se mutuò quærerent, & omnia præstò magisque salva erant, & ea quibus esset opus citiùs milites habebant.

Cæterùm speculatores antegressi cùm viderentur in planitie videre homines, qui & pabulum & ligna sumerent, & adspicerent itidem jumenta, quæ ejusmodi alia portarent atque *inte-*

τα ἄγοντά τε καὶ νεμόμενα, καὶ τὰ πρόσω αὖ ἐφορῶντες ἐδόκουν καταμανθάνειν μετεωριζόμενον ἢ καπνὸν ἢ κονιορτόν· ἐκ τούτων ἁπάντων ἐγίγνωσκον ὅτι εἴη που πλησίον τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων. Εὐθὺς οὖν πέμπει ὁ σκοπάρχης τινὰ ἀγγελοῦντα ταῦτα τῷ Κύρῳ. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐκείνους μὲν ἐκέλευσε μένοντας ἐπὶ ταύταις ταῖς σκοπαῖς, ὅ, τι ἂν ἀεὶ καινὸν ὁρῶσιν, ἐξαγγέλλειν· τάξιν δ᾽ ἔπεμψεν ἱππέων εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐκέλευσε πειραθῆναι συλλαβεῖν τινὰς τῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἀνθρώπων, ὅπως σαφέστερον μάθοιεν τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὴ ταχθέντες τοῦτο ἔπραττον· αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατεχώριζεν, ὅπως παρασκευάσαιντο ὅσα ᾤετο χρῆναι πρὶν πάνυ ὁμοῦ εἶναι. Καὶ πρῶτον μὲν ἀριστᾶν παρηγγύησεν, ἔπειτα δὲ μένοντας ἐν ταῖς τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἠρίστησαν συνεκάλεσε καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν καὶ ἁρμάτων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τῶν μηχανῶν δὲ καὶ τῶν σκευοφόρων τοὺς ἄρχοντας καὶ τῶν ἁρ-

rim paſcerentur; & remotiora loca intuendo, animadvertere ſibi viderentur vel fumum vel pulverem in ſublime ferri; de his omnibus intelligebant, hoſtium copias alicubi eſſe in propinquo. Itaque ſpeculatorum præfectus ſtatim quendam mittit, qui Cyro iſta nuntiaret. Is autem ubi hæc audiiſſet, mandavit illis, ut iis ipſis in ſpeculis manerent, ac quicquid ſemper novi conſpicerent, *ſibi* renuntiarent: prætereà equitum cohortem ulteriùs miſit, mandavítque darent operam ut quoſdam illorum qui erant in planitie comprehenderent, quò certiùs id quod eſſet cognoſcere poſſent. Ac illi quidem, id quibus negotii datum erat, hoc faciebant: *Cyrus* ipſe copias reliquas ibidem diſponebat, ut præpararent ea quibus opus eſſe arbitrabatur, antequam omnino congrederentur. Ac primùm quidem edixit utì woranderent, deinde ut ſuis in ordinibus manerent ac providerent quod imperaretur. Pranſi autem cùm eſſent, equitum, peditum, curruum duces, atque etiam machinarum, impedimentorum, harmamaxarum

μαμαξῶν. Καὶ οὗτοι μὲν συνήεσαν· οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς τὸ πεδίον, συλλαβόντες ἀνθρώπους ἦγον. Οἱ δὲ ληφθέντες, ἀνερωτώμενοι ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου εἶεν, [1] προεληλύθοιεν δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χιλὸν, οἱ δ᾽ ἐπὶ ξύλα, παρελθόντες τὰς προφυλακάς· διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ σπάνια πάντα εἴη. Καὶ ὁ Κῦρος, ταῦτα ἀκούσας, Πόσον δ᾽, ἔφη, ἄπεστιν ἐνθένδε τὸ στράτευμα; Οἱ δ᾽ ἔλεγον, ὡς δύο [2] παρασάγγας. Ἐπὶ τούτοις ἤρετο ὁ Κῦρος, Ἡμῶν δ᾽, ἔφη, λόγος τις ἦν παρ᾽ αὐτοῖς; Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφασαν, καὶ πολύς γε· ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦτε προσιόντες. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, ἦ καὶ ἔχαιρον ἀκούοντες; (τοῦτο δ᾽ ἐπήρετο τῶν παρόντων ἕνεκα.) Οὐ μὰ Δία, εἶπον ἐκεῖνοι, οὐ μὲν δή γε ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἠνιῶντο. Νῦν δ᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, τί ποιοῦσιν; Ἐκτάττονται, ἔφασαν· καὶ χθὲς

præfectos convocavit. Et hi quidem convenerunt: ii verò *intereà* qui in planitiem excurrerant, homines comprehensos adducebant. Cúmque à Cyro interrogarentur ii, qui capti erant, aiebant se *hostium* ex castris esse, ac processisse partim pabulatum, partim lignatum, prætergressos primas excubias: etenim propter exercitûs multitudinem rara esse omnia. Et Cyrus his auditis, Quanto, inquit, intervallo hinc exercitus abest? Parasangas ferè duas, aiunt illi. Post hæc *eos* interrogans Cyrus, An de nobis erat, inquit, apud ipsos aliquis rumor? Erat profectò, inquiunt, & quidem magnus: nimirum vos adventare & prope jam adesse. Quid igitur? ait Cyrus, cùm *id* audirent, an gaudebant? (hoc autem eorum, qui aderant, causâ quærebat.) Non profectò, respondent illi, non sanè gaudebant, sed admodum etiam angebantur. Jam verò, ait Cyrus, quid agunt? Instruuntur, inquiunt; atque

1 Προεληλύθοιεν δὲ οἱ &c.] Vulgò, προεληλύθοιεν δὲ ἐπὶ χιλὸν, οἱ &c. Sed rectè conjecit Leunclavius deesse οἱ μὲν, ante ἐπὶ χιλὸν, cui respondet οἱ δ᾽ ἐπὶ ξύλα. De hâc emendatione Leunclavio adsentitur etiam Stephanus. Vide p. 329. not. 5. ubi adlata est felix ejusdem Leunclavii conjectura de ἄλλους μὲν amisso ante ἄλλους δὲ, quod ibidem sequitur.

2 Παρασάγγας] Vide p. 161.

δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον. Ο δὲ τάττων, ἔφη ὁ Κῦρος, τίς ἐστιν; Οἱ δ᾽ ἔφασαν, αὐτός τε Κροῖσος, καὶ σὺν αὐτῷ Ελλην τις ἀνήρ, καὶ ἄλλος δέ τις Μῆδος· οὗτος μέντοι ἐλέγετο φυγὰς εἶναι παρ᾽ ὑμῶν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αλλ᾽ ὦ Ζεῦ μέγιστε, λαβεῖν μοι αὐτὸν γένοιτο, ὡς ἐγὼ βούλομαι.

Εκ τούτου τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἀπάγειν ἐκέλευσεν, εἰς δὲ τοὺς παρόντας ὡς λέξων τι ἀνήγετο. Εν τούτῳ δὲ παρῆν ἄλλος αὖ παρὰ τοῦ σκοπάρχου, λέγων ὅτι ἱππέων τάξις μεγάλη ἐν τῷ πεδίῳ προφαίνοιτο· καὶ ἡμεῖς μέν, ἔφη, εἰκάζομεν ἐλαύνειν αὐτοὺς βουλομένους ἰδεῖν τόδε τὸ στράτευμα. Καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως ταύτης ἄλλοι ὡς τριάκοντα ἱππεῖς [1] συχνῶς προσελαύνουσι, καὶ μέντοι κατ᾽ αὐτοὺς ἡμᾶς· ἴσως βουλόμενοι λαβεῖν, ἢν δύνωνται, τὴν σκοπήν· ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν [2] μία δεκὰς οἱ ἐπὶ ταύτῃ τῇ

in hoc ipſo tum herì tum nudiuſtertiùs occupati fuerunt. Et quis eos inſtruit, ait Cyrus? Crœſus ipſe, inquiunt, & cum eo Græcus quidam, & alius quidam Medus: hic quidem à vobis veniſſe transfuga dicebatur. Verùm ô maxime Jupiter, inquit Cyrus, utinam eum capiam, utì cupio.

Secundùm hæc captivos abduci juſſit, & ad eos qui aderant, quaſi dicturus aliquid, ſe convertit. Interea *quidam* alius à ſpeculatorum aderat præfecto, qui magnum equitum agmen in planitie conſpici dicebat: ac nos quidem, inquit, ſuſpicamur eos provehi ſtudio contemplandi hunc exercitum. Nam ante hanc turmam alii equites ferè triginta celeriter advehuntur, & quidem nos ipſos verſùs; fortaſſe quòd ſpeculam *hanc*, ſi *quidem* poſſint, occupare velint: nos autem in iſtâ ſpeculâ tantummodò decem

1 *Συχνῶς προσελαύνουσι* &c.] Ità editiones *Steph. Leunclav. Ald.* In MSto Bodl. legitur *συχνὸν προσελαύνουσι καὶ μέντοι, ἔφη, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς* &c. in editione *Eton.* *συχνῶς προσελαύνουσι* &c. Sed recepta placet lectio.

2 *Μία δεκὰς* &c.] *Æneas*, vetuſtiſſimus *Tacticorum* ſcriptor, ternos minimùm *ἡμεροσκόπους* ſpeculatum mitti præcipit, eóſque *μὴ τοὺς τυχόντας, ἀλλ᾽ ἐμπείρους πολέμου, ὅπως* &c. *Comment. Tact.* c. 6. Idem eodem loco monet, *χρῆναι ἡμεροσκόπους περὶ τῆς πόλεως καθιστάναι ἐπὶ τόπῳ ὑψηλῷ καὶ ὡς ἐκ πλείστου φαινομένῳ.* Conf. Noſtri verba p. 448.

σκοπῇ. Καὶ ὁ Κῦρος [1] ἐκέλευσε τῶν περὶ αὐτὸν ἀεὶ ὄντων ἱππέων ἐλάσαντας ὑπὸ τὴν σκοπὴν ἀδήλους τοῖς πολεμίοις ἀτρεμίαν ἔχειν. Ὅταν δ᾽, ἔφη, ἡ δεκὰς ἡ ἡμετέρα λείπῃ τὴν σκοπὴν, ἐξαναστάντες ἐπίθεσθε τοῖς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν σκοπήν. Ὡς δ᾽ ὑμᾶς μὴ λυπῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης τάξεως, ἀντέξελθε σὺ, ἔφη, ὦ Ὑστάσπα, τὴν χιλιοστὺν τῶν ἱππέων λαβὼν, καὶ ἐπιφάνηθι ἀντίος τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Διώξεις δὲ μηδαμῇ εἰς ἀφανὲς, ἀλλ᾽ ὅπως αἱ σκοπαί σου διαμένωσιν ἐπιμεληθεὶς πάριθι. Ἂν δ᾽ ἄρα ἀνατείνοντες τὰς δεξιὰς προσελαύνωσιν ὑμῖν τινὲς, δέχεσθε φιλίως τοὺς ἄνδρας.

Ὁ μὲν δὴ Ὑστάσπας ἀπιὼν ὡπλίζετο· οἱ δὲ ὑπηρέται ἤλαυνον εὐθὺς, ὡς ἐκέλευσεν. Ἀπαντᾷ δ᾽ αὐτοῖς [2] καὶ δὴ ἐντὸς τῶν σκοπῶν Ἀράσπας σὺν τοῖς θεράπουσιν, ὁ πεμφθεὶς πάλαι [3] κα-

ſumus. Et Cyrus nonnullos equites ex iis quos ſemper circum ſe habebat, provectos ſub *ipſam uſque* ſpeculam clam hoſtibus immotos *ibi* conſiſtere juſſit. Ubi verò, ait, decuria noſtra ſpeculam deſeruerit, *tum* vos *ex inſidiis* exſurgite, eóſque invadite, qui ſpeculam conſcenderint. Atque ut vos magna illa non lædat turma, egredere tu, inquit, adverſùs hos, Hyſtaſpa, equitibus mille adſumptis, & in conſpectum hoſtilis agminis adverſo agmine prodi. Nequaquam verò perſequaris eos uſque ad loca *tibi* non perſpecta, ſed ubi curaveris, ut tuæ conſtanter maneant ſpeculæ, progreditor. Quòd ſi qui porrectis dextris ad vos advehantur, eos amanter excipite.

Hyſtaſpas itaque diſcedens arma ſumebat; & *Cyri* ſtatim miniſtri, quemadmodùm imperârat, avehebantur. Illis autem Araſpas cum famulis cis ipſas etiam ſpeculas occurrit, is qui dudum explo-

1 Τῶν περὶ αὐτὸν &c.] Vide quæ notavimus p. 390.

2 Καὶ δὴ] *Muretus* legit, ἤδη. Idem nos aliàs de hâc reponendâ monuit particulâ. Vide p. 169. Sed nihil muto, re ipſâ non poſtulante, contra librorum omnium fidem.

3 Κατάσκοπος, ὁ &c.] Sic editiones *Leuncl.* & *Eton.* quibus accedit etiam Budæus. In cæteris libris perperam legitur κατάσκοπος, ἢ φύλαξ &c. Stephanus ipſe tandem vidit diſjunctivam iſtam hìc locum non habere particulam; cùm non alterutrum, ſed utrumque,

τάσκοπος, ὁ φύλαξ τῆς Σουσίδος γυναικός. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος, [1] ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἕδρας ὑπηντία τε αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦτο· οἱ δ' ἄλλοι, ὥσπερ εἰκὸς, μηδὲν εἰδότες, ἐκπεπληγμένοι ἦσαν τῷ πράγματι· ἕως ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἄνδρες φίλοι, ἥκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νῦν γὰρ ἤδη πάντας ἀνθρώποις δεῖ εἰδέναι τὰ τούτου ἔργα. Οὗτος οὔτε αἰσχροῦ ἡττηθεὶς οὐδενὸς ᾤχετο, οὔτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ' ὑπ' ἐμοῦ πεμφθεὶς, ὅπως ἡμῖν μαθὼν τὰ τῶν πολεμίων, σαφῶς τὰ ὄντα ἐξαγγείλειεν. Ἃ μὲν οὖν ἐγώ σοι ὑπεσχόμην, ὦ Ἀράσπα, μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν τούτοις πᾶσι. Δίκαιον δὲ καὶ ὑμᾶς ἅπαντας, ὦ ἄνδρες, τοῦτον τιμᾶν ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα· ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἐκινδύνευσε καὶ αἰτίαν ὑπέσχεν, ᾗ ἐβαρύνετο. Ἐκ τούτου δὴ πάντες ἠσπάζοντο τὸν Ἀράσπην καὶ ἐδεξιοῦντο. Εἰπόντος δὲ Κύρου ὅτι τούτων μὲν ἅλις εἴη, Ἃ δὲ

rator miſſus fuerat, Suſiæ mulieris cuſtos. Et Cyrus quidem, *eum* ut vidit, exſiliens de ſellâ progreſſus eſt ei obviam & dextrâ *hominem* excepit: cæteri, qui nihil *horum* ſcirent, re *iſtâ* erant obſtupefacti, ut par eſt *credi*; donec Cyrus ait, Vir ad nos optimus venit, amici. Nam ſcire jam omnes homines hujus oportet facinora. Hic neque ullâ re turpi victus, neque formidine mei permotus diſceſſit; ſed à me miſſus, ut hoſtium rebus cognitis, quo loco eſſent, certò nobis renuntiaret. Tibi quidem, Araſpa, quæ ſum pollicitus, & memini & præſtabo cum his omnibus. Vos autem omnes etiam æquum eſt, milites, hunc, ut virum fortem, honore proſequi: nam commodi noſtri cauſâ tum periculo ſe obtulit, tum *ſceleris*, quo premebatur, culpam ſuſtinuit. Tum verò Araſpam omnes ſalutantes amplectebantur, & dextris excipiebant. Cùm autem dixiſſet Cyrus, ſatìs jam iſtorum eſſe; Quæ autem

que, de Araſpâ verè dici poſſit: atque adeò articulum reponendum cenſet. Vide p. 322 & 423. Infra paulò de Araſpâ loquens Panthéa dicit — ὁ ἐμὲ φυλάττων.

1 Ὡς εἶδεν] MS. Bodl. ὡς ἤκουσεν. quam lectionem expreſſit in verſione ſuâ *Philelphus*. Sed noſtram illam hâc potiorem judico.

καιρὸς ἡμῖν εἰδέναι, ταῦτα, ἔφη, διηγοῦ ὦ Ἀράσπα· καὶ μηδὲν μεῖον τοῦ ἀληθοῦς τὰ τῶν πολεμίων. Κρεῖττον γὰρ, μείζονα οἰηθέντας μείονα ἰδεῖν, ἢ μείω ἀκούσαντας μείζονα εὑρίσκειν.

Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὡς σαφέστατά γ' ἂν εἰδείην, ἐποίουν· συνεξέταττον γὰρ [1] παρὼν αὐτούς. Σὺ μὲν ἄρα, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ τὸ πλῆθος μόνον οἶσθα, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Εγὼ μὲν ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀράσπας, καὶ ὡς διανοοῦνται τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Αλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κῦρος, τὸ πλῆθος ἡμῖν πρῶτον εἰπὲ ἐν κεφαλαίῳ. Εκεῖνοι τοίνυν, ἔφη, πάντες τεταγμένοι εἰσὶν ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων· οὗτοι δ' [2] ἀπέχουσιν ἀμφὶ τὰ τετταράκοντα στάδια· πάνυ γάρ μοι, ἔφη, ἐμέλησεν

ſcire nos ex re noſtrâ fuerit, inquit, narra nobis Araſpa, neque res hoſtium præter veritatem extenua. Nam melius fuerit, *nos* arbitratos majora, *deinde* minora videre, quàm auditis minoribus, majora reperire.

Enimverò, inquit Araſpas, operam dedi ut rem quàm certiſſimè cognoſcerem: nam præſens unà cum aliis aciem eorum inſtruxi. Tu igitur, inquit Cyrus, non *eorum* modò numerum, verùm etiam aciei rationem tenes? Teneo profectò, inquit Araſpas, atque *etiam* quo pacto prælium inire cogitent. Tu tamen, ait Cyrus, primùm nobis *eorum* multitudinem ſummatim exponito. Sunt igitur illi, inquit, omnes & pedites & equites inſtructi ad tricenos in altitudinem, exceptis Ægyptiis: occupant autem hi ferè ſpatium quadraginta ſtadiorum: mihi, enim, inquit, admodùm

1 Παρὼν αὐτούς.] Vulgata eſt hæc lectio: aliam verò minimè aſpernandam præbent MS. Bodl. & editio *Aldina*, nempe — παρὼν αὐτοῖς. Sed vide p. 452. lin. 2 & 3.

2 Ἀπέχουσι ἀμφὶ] Suſpectus eſt hic locus Criticis; quorum alii reponunt ἔχουσιν, alii κατέχουσιν, alii ἐπέχουσιν. Leunclavium auctorem agnoſcit ultimum hoc verbum; quod mihi non diſplicet, cùm proximè ad vulgatam lectionem accedat, & commodè ſignificare poſſit, *occupare 40 ſtadia*, quemadmodùm ſtatim ſubjicit Araſpas — εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χωρίον.

ὥστε εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χωρίον. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπὲ πῶς εἰσι τεταγμένοι· ὅτι εἶπας, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων. Τούτους δ' οἱ μυρίαρχοι ἔταττον εἰς ἑκατὸν πανταχῇ τὴν μυριοστὺν ἑκάστην· τοῦτον γὰρ σφίσι καὶ οἴκοι νόμον ἔφασαν εἶναι τῶν τάξεων. Καὶ ὁ Κροῖσος μέντοι μάλα ἄκων συνεχώρησεν αὐτοῖς οὕτω τάττεσθαι· ἐβούλετο γὰρ ὅτι πλεῖστον [1] ὑπερφαλαγγῆσαι τοῦ σοῦ στρατεύματος. Πρὸς τί δή, ἔφη ὁ Κῦρος, τοῦτο ἐπιθυμῶν; Ὡς ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τῷ περιττῷ κυκλωσόμενος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [2] Ἀλλ' οὔτοι ἂν εἰδεῖεν, εἰ οἱ κυκλούμενοι κυκλωθεῖεν. Ἀλλ' ἃ μὲν παρὰ σοῦ καιρὸς μαθεῖν ἀκηκόαμεν· ὑμᾶς δὲ χρή, ὦ ἄνδρες, οὕτω ποιεῖν· [3] νῦν μὲν, ἐπειδὰν ἐνθένδε ἀπέλθητε, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα· (πολλάκις

curæ fuit, ut quantum loci occuparent scirem. Ægyptii verò, ait Cyrus, quo pacto instructi sint, dicito: aiebas enim, exceptis Ægyptiis. Nimirum hos denûm millium præfecti ità instruebant, ut quælibet denûm millium acies in centenos esset ab omni parte disposita: nam domi quoque sibi hanc ordinum legem esse dicebant. Crœsus sanè perquam invitus eis concessit ut hoc modo instruerentur: quippe phalangem suam sic extendere volebat, ut tuum ultra exercitum quàm longissimè porrigeretur. At quamobrem, ait Cyrus, id cupiebat? *Eâ* profectò *de causâ*, ut exsuperante copias tuas multitudine circumdaret. Et Cyrus ait, At viderint isti, nè dum circumdare volunt, *ipsimet* circumdentur. Sed enim quæ ex te didicisse *nostram* erat in rem, audivimus: vobis autem ità, viri, faciendum est: nunc quidem, posteaquam hinc abieritis, tum equorum arma, tum vestra inspicite; (nam sæpe-

1 Ὑπερφαλαγγῆσαι] Consule indicem vocum ad *rem militarem* spectantium.

2 Ἀλλ' οὔτοι &c.] Pro οὔτοι placet Leunclavio scribere οὔτι, parvâ quod ad scripturam adtinet, magnâ, quod ad sensum, mutatione. Receptam ille quidem lectionem in loco vertendo sequitur, sed in notis se longè malle ait, ἀλλ' οὔτι ἂν &c. ut dicatur, *nequaquam scire poterint*. Verùm satis apta videtur ea lectio, quam in omnibus inveni libris, atque adeò excudendam curavi.

3 Νῦν μὲν, ἐπειδὰν &c.] Monita tradit Agamemnon his ferè similia, Il. β'. v. 381 & seq.

γὰρ μικροῦ ἐνδείᾳ καὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος καὶ ἅρμα ἀχρεῖον γίνεται) αὔριον δὲ πρωῒ, ἕως ἂν ἐγὼ θύωμαι, πρῶτον μὲν χρὴ ἀριστῆσαι καὶ ἄνδρας καὶ ἵππους, ὅπως ὅ, τι ἂν πράττειν καιρὸς ἀεὶ ᾖ, μὴ τούτου ἡμῖν ἐνδέῃ· ἔπειτα δὲ σὺ, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, τὸ δεξιὸν κέρας ἔχε, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυρίαρχοι ἧπερ νῦν ἔχετε· ὁμοῦ γὰρ τοῦ ἀγῶνος ὄντος, οὐδενὶ ἅρματι ἔτι καιρὸς σὺν ἵπποις μεταζευγνύναι. Παραγγείλατε δὲ τοῖς ταξιάρχαις καὶ λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίστασθαι, εἰς δύο ἔχοντας ἕκαστον τὸν λόχον. Ὁ δὲ λόχος ἦν ἕκαστος εἰκοσιτέτταρες.

Καί τις εἶπε τῶν μυριάρχων, Καὶ δοκοῦμέν σοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανῶς ἕξειν, εἰς τοσούτους τεταγμένοι, πρὸς οὕτω βαθεῖαν φάλαγγα; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αἱ δὲ βαθύτεραι φάλαγγες, ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, τί σοι δοκοῦσιν, ἔφη, [1] τοὺς

numerò exiguâ re deficiente, & vir, & equus, & currus inutilis reddatur) cras autem manè, dum ſacram ego rem peragam, primùm & viris & equis veſcendum erit, ut quidquid fieri ſemper opportunum fuerit, nihil nobis deſit quo minùs id conficiamus: deinde tu, inquit, Araſpa, cornu dextrum tene, utì nunc tenes, ac cæteri *itidem* denûm millium præfecti *ſervate* quem nunc locum obtinetis; nam ubi prope adeſt certamen cùm ſit conſerendum, non juncti jam equi ullo in curru commodè mutari poſſunt. Denuntiate verò cohortium præfectis & ductoribus manipulorum, ut in phalange conſiſtant, ſingulis manipulis denſis ad duos. Erant autem *iſti* manipuli ſinguli *militum* viginti quatuor.

Et quidam è denûm millium præfectis, An videmur tibi, Cyre, inquit, ſi *quidem* in tot ordinati ſimus, adverſùs tam denſam phalangem ſuffecturi? Et Cyrus, Denſiores quæ ſunt phalanges, ait, quàm ut armis ad hoſtes poſſint pertingere, quid tibi videntur

1 Τοὺς πολεμίους &c.] Illud ὠφελεῖν, quod hanc ſententiam claudit, omnino delendum cenſet *Muretus*: quippe quod, ejus ex mente, totam ſententiam corrumpit. Huic non accedo; cùm nec inepta ſit vulgata lectio,& omnium nitatur librorum conſenſu.

πολεμίους βλάπτειν ἢ τοὺς συμμάχους ὠφελεῖν; Ἐγὼ μὲν γάρ, ἔφη, σοῦ εἰς ἑκατὸν τούτους ὁπλίτας εἰς μυρίους ἂν βουλοίμην μᾶλλον τετάχθαι· οὕτω γὰρ ἂν ἐλαχίστοις μαχοίμεθα. Ἐξ ὅσων μέντοι ἐγὼ τὴν φάλαγγα βαθυνῶ, οἴομαι ὅλην ἐνεργὸν καὶ σύμμαχον ποιήσειν αὐτὴν ἑαυτῇ. Ἀκοντιστὰς μὲν ἐπὶ τοῖς θωρακοφόροις τάξω, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀκοντισταῖς τοξότας. Τούτους γὰρ [1] πρωτοστάτας μὲν τίς ἂν τάττοι, οἳ καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι μηδεμίαν μάχην ἂν ὑπομεῖναι ἐκ χειρός; Προβεβλημένοι δὲ τοὺς θωρακοφόρους μενοῦσί γε· καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ τοξεύοντες ὑπὲρ τῶν πρόσθεν πάντων λυμανοῦνται τοὺς πολεμίους. Ο, τι δ᾽ ἂν κακουργῇ τις τοὺς ἐναντίους, δηλονότι παντὶ τούτῳ τοὺς συμμάχους κουφίζει. Τελευταίους μέντοι στήσω τοὺς ἐπὶ πᾶσι καλουμένους. Ὥσπερ γὰρ οἰκίας οὔτε ἄνευ λιθολογήματος ὀχυροῦ, οὔτε ἄνευ τῶν στέγην ποιούντων οὐδὲν ὄφε-

hostibus adferre damni, sociis quid commodi? Equidem, ait, hos in centenos ordinatos gravis armaturæ milites mallem in decies millenos esse dispositos: nam hoc modo cum paucissimis dimicaremus. At quo militum numero phalangis meæ constabit altitudo, futurum arbitror, ut tota strenua reddatur, & ad opem mutuò ferendam prompta. Jaculatores quidem post loricatos disponam, & post jaculatores, sagittarios. Quis enim eos in acie primâ constituat, qui fateantur ipsi nullam se cominùs pugnam sustinere posse? At si loricatos ante se *hostibus* oppositos habeant, subsistent: & illi quidem tela vibrando, hi sagittas emittendo super omnes ante *collocatos*, hostibus perniciem facient. Quocunque autem maleficio hostes quis infestat, eo nimirum omni socios sublevat. Postremos verò collocabo, qui omnium ultimi vocantur. Nam quemadmodùm domus nec sine lapidum lectorum compositione firmâ, nec absque iis qui tectum faciant, ullam ad rem uti-

1 Πρωτοστάτας μὲν τίς &c.] Alius est harum vocularum tam in MSto Bodl. quàm in libris editis ordo, — πρωτοστάτας μὲν ἄν τις τάττοι. Ipse verò, ex admonitu Budæi, Stephani, Mureti, aliorum, enclit. τὶς in interrogativum mutavi, & particulæ ἂν præposui.

λος, οὕτως οὐδὲ φάλαγγος οὔτε ἄνευ τῶν πρώτων οὔτε ἄνευ τῶν τελευταίων, ἢν μὴ ἀγαθοὶ ὦσιν, ὄφελος οὐδέν. Ἀλλ' ὑμεῖς τε, ἔφη, ὡς παραγγέλλω τάττεσθε, καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν πελταστῶν ἄρχοντες ἐπὶ τούτοις τοὺς λόχους ὡσαύτως καθίστατε· καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν τοξοτῶν, ἐπὶ τοῖς πελτασταῖς ὡσαύτως. Σὺ δ' ὃς τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἄρχεις, τελευταίους ἔχων τοὺς ἄνδρας, παράγγελλε τοῖς ἑαυτοῦ ἐφορᾶν τε ἑκάστῳ τοὺς καθ' ἑαυτὸν, καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιοῦσιν ἐπικελεύειν, τοῖς δὲ [1] κακυνομένοις ἀπειλεῖν ἰσχυρῶς· ἢν δέ τις στρέφηται, προδιδόναι θέλων, θανάτῳ ζημιοῦν. Ἔργον γάρ ἐστι τοῖς μὲν πρωτοστάταις θαῤῥύνειν τοὺς ἑπομένους καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· ὑμᾶς δὲ δεῖ, τοὺς ἐπὶ πᾶσι τεταγμένους, πλείω φόβον παρέχειν τοῖς κακοῖς τοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων. Καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. Σὺ δὲ ὦ Ἀβραδάτα, ὃς ἄρχεις τῶν ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς, οὕτω ποίει ὅπως τὰ ζεύγη τὰ τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς πύργους φέροντα ἕψεται ὡς ἐγγύτατα

lis eſt, ſic neque phalangis vel abſque primis vel abſque ultimis, ſi ſtrenui non fuerint, ullus eſt uſus. At veſtros ordines, utì præcipio, inſtruite; ac vos peltaſtarum præfecti poſt hos, *veſtros* itidem manipulos diſponite; vóſque *præfecti* ſagittariorum, itidem poſt peltaſtas. At tu, qui præfectus es ultimis omnium, extremâ eſto in acie cum tuis, eíſque præcipe, ut quiſque ſuos reſpiciendo obſervet, & officium facientes adhortetur, ignaviores minitabundus acriter increpet: quòd ſi quis tergum vertat, prodendi conſilio, *eum* morte multet. Eſt enim eorum qui principe conſtituti ſunt loco munus, ut ſequentes verbis & factis animoſos efficiant: vos autem, qui poſt omnes eſtis collocati, *etiam* metum hoſtili majorem ignavis incutere debetis. Ac vos quidem hæc facite. Tu verò Abradata, qui præfectus es iis quibus machinæ curæ ſunt, ſic fac, ut vehicula jugalia, quæ miniſtros ac turres vehunt, quàm proximè pha-

1 Κακυνομένοις] *Camerarius*, auctore Stephano, non κακυνομένοις ſed μαλακυνομένοις in ſuo vet. lib. ſcriptum invenit. In cæteris verò omnibus cùm receptum exſtet verbum, nihil muto.

τῆς φάλαγγος. Σὺ δ᾽, ὦ Δαοῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν [1] σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε πάντα τὸν τοιοῦτον στρατόν· οἱ δ᾽ ὑπηρέται σου ἰσχυρῶς κολαζόντων τοὺς προϊόντας τοῦ καιροῦ ἢ λειπομένους. Σὺ δ᾽, ὦ Καρδοῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν ἁρμαμαξῶν αἳ ἄγουσι τὰς γυναῖκας, κατάστησον αὐτὰς τελευταίας ἐπὶ τοῖς σκευοφόροις. Ἑπόμενα γὰρ ταῦτα πάντα καὶ πλήθους δόξαν παρέξει, καὶ ἐνεδρεύειν [2] ἡμῖν ἐξουσία ἔσται, καὶ τοῖς πολεμίοις, ἢν κυκλοῦσθαι βούλωνται, μείζω τὴν περιβολὴν ἀναγκάσει ποιεῖσθαι· ὅσῳ δ᾽ ἂν μεῖζον χωρίον περιβάλλωνται, τοσούτῳ αὐτοὺς ἀσθενεστέρους ἀνάγκη γίγνεσθαι. Καὶ ὑμεῖς μὲν οὕτω ποιεῖτε· σὺ δὲ, ὦ Ἀρτάβαζε, καὶ Ἀρταγέρσα, τὴν χιλιοστὺν ἑκάτερος τῶν σὺν ὑμῖν ἐπὶ τούτοις ἔχετε πεζῶν. Καὶ σὺ ὦ Φαρνοῦχε καὶ Ἀσιαδάτα, τὴν τῶν ἱππέων χιλιοστὺν, ἧς ἑκάτερος ὑμῶν ἄρχει, μὴ συγκατατάττετε εἰς τὴν φάλαγγα, ἀλλ᾽ ὀπι-

langem sequantur. Tu, Dauche, qui præfectus es sarcinariis *harmamaxis*, post turres copias ejusmodi omnes ducito: & ministri tui vehementer in eos animadvertant, qui *vel* intempestivè præcesserint vel à tergo manserint. Tu, Carduche, qui *harmamaxis* mulieres vehentibus es præfectus, postremo eas loco post impedimenta constitue. Nam si hæc omnia sequantur, & multitudinis opinionem præbebunt, & insidias struendi facultatem nobis suppeditabunt, & cogent hostes, si *quidem* circumdare nos velint, ut majorem ambitum faciant: quanto autem majus spatium circumdando complectantur, tanto necesse est imbecilliores fiant. At vos quidem ità facite: tu verò Artabaze, & *tu* Artagersa, uterque mille pedites, ex his qui vobiscum sunt, post hos habete. Túque Pharnuche, & *tu* Asiadata, equites illos mille, quibus præestis uterque, nè in phalange unà cum cæteris disponite, sed ar-

1 Σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν] Ità editiones *Ald. Steph.* & *Eton.* In aliis verò, necnon in MSto Bodl. deest vox ultima. Haud ità malè. Nam ἐλλειπτικῶς aliàs à Nostro adhibetur σκευοφόρος, pro σκευοφόρος ἅμαξα Hist. Græc. lib. 3. p. 293. & ab *Æliano* Histor. Variæ lib. 9. c. 30. ubi vide quæ hâc de ellipsi notat cl. Perizonius.

2 Ἡμῖν] Editio *Eton.* dat ὑμῖν, quam & lectionem exhibet Leunclavius, licèt in versione suâ nostram illam, cæterorum librorum consensu firmatam, sequatur.

θεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐξοπλίσθητε καθ' ὑμᾶς αὐτούς· ἔπειτα πρὸς ἡμᾶς ἥκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. Οὕτω δὲ δεῖ ὑμᾶς παρεσκευάσθαι, ὡς πρώτοις δεῆσον ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ σὺ δὲ, [1] ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀνδρῶν, ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐκτάττου· ποίει δ' ὅ,τι ἂν σοι παραγγέλλῃ Ἀρταγέρσας. Ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες διακληρωσάμενοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑμῶν πρὸ τῆς φάλαγγος, τὰ μεθ' ἑαυτοῦ ἑκατὸν ἔχων ἅρματα καταστησάτω· αἱ δ' ἕτεραι ἑκατοστύες τῶν ἁρμάτων, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς στρατιᾶς στοιχοῦσα, ἑπέσθω τῇ φάλαγγι [2] ἐπὶ κέρως, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον. Κῦρος μὲν οὕτω διέταττεν.

Ἀβραδάτης δὲ ὁ Σούσων βασιλεὺς εἶπεν, Ἐγώ σοι, ὦ Κῦρε, ἐθελούσιος ὑφίσταμαι τὴν κατὰ πρόσωπον τῆς ἀντίας φάλαγγος τάξιν ἔχειν, εἰ μή τι σοι ἄλλο δοκεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς αὐτὸν καὶ

mis vosmet pone *harmamaxas* seorsum ipsi instruite: deinde cum ducibus cæteris ad nos accedite. Sic autem paratos vos esse oportet, quasi primi prœlium sitis inituri. Tu quoque illorum qui in camelos sunt *impositi* præfecte, pone *harmamaxas* locum obtineto; & quidquid Artagersas imperârit, facito. Vos autem curruum duces, cùm sortem duxeritis, cui vestrûm id sorte obvenerit, is ante phalangem suos centum currus constituat: de cæteris curruum centuriis altera quidem ad latus dextrum exercitûs procedens, phalangem ad cornu sequatur, ad lævum altera. Sic *adeò* Cyrus *omnes* disponebat:

Abradatas autem Susorum rex, Ego, Cyre, ait, ultro in me recipio, ut hunc è regione phalangis adversæ locum obtineam, nisi quid aliud tibi videtur. Et Cyrus hominem admiratus dextrâ pre-

1 Σὺ δὲ ὁ &c.] Sic rescripsimus editionem *Eton.* suffragante Stephano, secuti. Vulgò scribitur ὦ ἄρχων. Sed anteà dixit, ὑμεῖς οἱ ἄρχοντες, non ὦ ἄρχοντες. & infra paulò ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες, non ὑμεῖς δ' ὦ τῶν &c.

2 Ἐπὶ κέρως] Vulgò, ἐπὶ κέρας. Parum interest, utro tandem modo legas: nam sua utrique formæ constat auctoritas. Nos MSto Bodl. & Stephano paruimus.

δεξιωσάμενος, ἐπήρετο τοὺς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅρμασι [1] Πέρσας, Ἦ καὶ ὑμεῖς, ἔφη, ταῦτα συγχωρεῖτε; Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἀπεκρίναντο ὅτι οὐ καλὸν εἴη ταῦτα ὑφίεσθαι, διεκλήρωσεν αὐτούς, καὶ ἔλαχεν Ἀβραδάτης ἥπερ ὑφίστατο, καὶ ἐγένετο κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες, καὶ ἐπιμεληθέντες ὧν προεῖπον, ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῲ μὲν ὁ Κῦρος ἐθύετο· ὁ δ' ἄλλος στρατὸς ἀριστήσας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος ἐξωπλίζετο πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππους [2] προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τοὺς μὲν μονίππους παραμηριδίοις, τοὺς δ' ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, παραπλευριδίοις· ὥστε [3] ἤστραπτο μὲν χαλκῷ, [4] ἤνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ στρατιά.

hendit, ac Perſas qui cæteris erant in curribus interrogabat, An & vos hæc conceditis? Illis reſpondentibus, honeſtum non eſſe, hæc permittere; rem ſorte decernendam ipſis propoſuit, & Abradatæ ſorte id obvenit, quod ipſe in ſe recipere ſtatuerat, atque *adeò* Ægyptiis oppoſitus fuit. Ac tum quidem cùm diſceſſiſſent & curâſſent ea, de quibus prædixerant, cœnabant, & conſtitutis excubiis quieti ſe dabant. Poſtridiè manè Cyrus rem divinam faciebat: reliquus verò exercitus cùm pranſus eſſet ac libâſſet, armabant ſe *& inſtruebant* multis & elegantibus tunicis, multis & elegantibus loricis & galeis: equos etiam frontalibus & pectorabus armabant: & equitum quidem equos illis armis, quæ femora; cnrribus verò junctos armis illis, quæ latera tegerent; adeò ut totus exercitus ære fulgeret, & florido veſtium punicearum colore niteret.

1 Πέρσας, Ἦ καὶ] Sic Stephanus; nec aliter MS. Bodl. niſi quod ἢ, pro ἦ, librarii feſtinantis vitio repræſentet. Vulgò ſcribitur, εἰ καί.

2 Προμετωπιδίοις &c.] Equos pariter ac equites tegumentis muniri ſolitos,quæ à partibus, quas tegebant, erant nominata, tradit J. *Pollux* lib. 1. c. 10. Vide p. 428. initium lib. 7. & Arr. *Tact.* p. 14.

3 Ὥστε ἤστραπτο] Sic editiones *Flor. Ald. Steph. Leuncl.* In aliis quidem editis & MSto Bodl. activâ formâ legitur ἤστραπτε. Quod malim. Ità ferè Noſter ἀναβ. α'. p.156. — τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε, καὶ &c.

4 Ἤνθει δὲ φοινικίσι &c.] Adi ſis A. *Gell.* lib. 2. c. 26. ubi ſermones de coloribus vocabuliſque eorum agitantur.

Καὶ τῷ Ἀβραδάτῃ δὲ τὸ τετράρυμον ἅρμα καὶ ἵππων ὀκτὼ παγκάλως ἐκεκόσμητο. Ἐπεὶ δ' ἔμελλε [1] τὸν λινοῦν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσοῦν κράνος, καὶ περιβραχιόνια, καὶ ψέλλια πλατέα περὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, [2] στολιδωτὸν τὰ κάτω, καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ. Ταῦτα δὲ ἐποιήσατο, λάθρα τοῦ ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνου ὅπλα. Ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε, καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν, Σὺ δή που, ὦ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ ὅπλα μοι ἐποιήσω; Μὰ Δί', ἔφη ἡ Πάνθεια, τόν γε πλείστου ἄξιον· σὺ γὰρ ἔμοιγ', ἢν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῇς οἷός ἐμοὶ δοκεῖς

Erat & Abradatæ currus temonum quatuor & equorum octo pereleganter exornatus. Cúmque *jam* thoracem more patrio lineum induere vellet, adfert ei Panthéa galeam auream, & tegumenta brachiorum, & armillas latas circum internodia manuum, & purpuream tunicam, ad pedes uſque demiſſam, extremâ in *orâ* rugatam, & criſtam hyacinthino colore tinctam. Hæc *illa* fecerat, clam viro menſurâ armorum ejus diligenter initâ. Quibus ille conſpectis miratus eſt, & Panthéam interrogavit, Túne verò, *mea* uxor, ornatu tuo conſciſſo *hæc* mihi arma confeciſti? Non profectò, ait Panthéa, *ornamento* illo, quod maximi pretii eſt: nam tu, ſi *quidem* talis etiam aliis videaris, qualis eſſe mihi vide-

1 Τὸν λινοῦν θώρακα] Linteis ſive lineis loricis pro thoracibus eſſe uſos veteres, nôrunt omnes: ſed quomodo illæ fierent, & quâ ratione linum indureſceret, ut etiam ferro reſiſteret, hoc verò nôrunt non omnes. Fiebant autem linei thoraces operâ atque artificio coactiliariorum & πιλοποιῶν, qui linum aceto vel auſtero vino, cui ſal eſſet adjectum, probè macerabant; deinde ità cogebant, ut ſoliditatem ac craſſitiem lintei octies, decies, aut ſæpiùs in ſe complicati haberet. Hæc ferè *Caſabono* debemus; qui rationem thoraces illos conficiendi ex *Nicetæ Choniatæ* libro 1. de imperio *Iſaacii Angeli*, p. 191. edit. *Wolf.* in animadv. ſuas in *Sueton.* lib. 7. p. 202. edit. in fol. tranſtulit. Vide ſis etiam Homer. Il. βʹ. v. 529 & 830. ubi minor ille Ajax & Amphius λινοθώρηκες adpellantur. Quos locos adſpicit *Plinius*, Nat. Hiſt. lib. 19. c. 1. Conſule etiam *Lipſii* de milit. Rom. lib. 3. dial. 6.

2 Στολιδωτὸν τὰ &c.] Rugæ illæ, quæ in veſtium fimbriis de induſtriâ, ad ornatum iis aliquem conciliandum, formantur, στολίδες, auctore *Polluce*, ſolent vocari. Unde στολιδωτοὶ χιτῶνες dicuntur, qui in rugas hujuſmodi & plicaturas contrahuntur. Vide, ſi libet, *Salmaſ.* in Pall. Tertul. p. 334. & J. Poll. lib. 7. c. 13.

πει), μέγιστος κόσμος ἔσῃ. Ταῦτα δὲ λέγουσα ἐνέδυέ τε τὰ ὅπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, [1] ἐλείβετο δὲ αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν.

Ἐπεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ὢν ἀξιοθέατος ὁ Ἀβραδάτης ὡπλίσθη τοῖς ὅπλοις τούτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης· λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ ὑφηνιόχου τὰς ἡνίας, παρεσκευάζετο ὡς ἀναβησόμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἅρμα. Ἐν δὲ τούτῳ ἡ Πάνθεια, ὑποχωρῆσαι κελεύσασα τοὺς παρόντας πάντας, ἔλεξεν, "Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Ἀβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε "γυνὴ τὸν αὑτῆς ἄνδρα μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν, οἶμαί "σε γιγνώσκειν ὅτι καὶ ἐγὼ μία τούτων εἰμί. Τί οὖν με δεῖ καθ' ἓν "ἕκαστον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἶμαί σοι πιθανώτερα παρεσχῆσθαι τῶν

ris, maximo mihi fueris ornamento. Hæc dicens armis eum induebat, & quanquam id occultare conaretur, lacrimæ tamen ei per genas manabant.

Abradatas autem jam ante spectatu dignus, posteaquam his armis erat instructus, pulcherrimus adparebat & maximè liberali formâ præditus, quippe qui talis esset etiam à naturâ: cúmque ab aurigâ inferiore habenas accepisset, jam se parabat ut in currum adscenderet. Ibi tum Panthéa, secedere jussis omnibus qui aderant, dixit, "Enimvero, Abradata, si quæ mulier unquam maritum suum pluris quàm suam æstimavit animam, agnoscere te "arbitror etiam me harum unam esse. Quid ergo necesse est "omnia singillatim commemorare? nam factis ea me tibi præstitisse existimo, quæ plus apud te fidei mereantur, quàm verba à

1 Ἐλείβετο δὲ αὐτῇ] Vulgò αὐτῆς. Gabrielius nostram lectionem ex vetusto quodam adfert exemplari, cui libens obsecutus sum. Nam eodem prorsùs modo Noster de Panthéa dixit, p. 316. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταστάζοντα. Similiter *Hesiodus* loquitur, de apro dentes acuente,

— ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαστιχόωντι
Λείβεται —— *Scut. Herc.* v. 389.

Rectè verò notat Stephanus Nostrum hìc Homericum loquendi genus bellè παραποιῆσαι. Sic autem Poëtarum princeps, cùm alibi passim, tum *Odys.* Θ'. v. 531 & seq.

Ὣς Ὀδυσεὺς ἐλεεινὸν ὑπ' ὀφρύσι δάκρυον εἶβεν.
Ἔνθ' ἄλλους μὲν πάντας ἐλάνθανε δάκρυα λείβων.

"νῦν λεχθέντων λόγων. Ὅμως δ' οὕτως ἔχουσα πρός σε, ὥσ-
"περ σὺ οἶσθα, ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, ἦ μὴν
"ἐγὼ βούλεσθαι ἂν [1] μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου κοι-
"νῇ γῆν [2] ἐπιέσασθαι μᾶλλον, ἢ ζῆν μετ' αἰσχυνομένου αἰσχυνο-
"μένη· οὕτως ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίω-
"κα. Καὶ Κύρῳ δὲ δοκῶ μεγάλην τινὰ ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν,
"ὅτι με αἰχμάλωτον γενομένην καὶ ἐξαιρεθεῖσαν ἑαυτῷ,
"οὔτε με ὡς δούλην ἠξίωσε κεκτῆσθαι, οὔτε ὡς ἐλευθέραν ἐν
"ἀτίμῳ ὀνόματι· διεφύλαξε δή σοι ὥσπερ ἀδελφοῦ γυναῖ-
"κα λαβών. Πρὸς δὲ, καὶ ὅτε ὁ Ἀράσπας ἀπέστη αὐτοῦ, ὁ ἐμὲ
"φυλάττων, ὑπεσχόμην αὐτῷ, εἴ με ἐάσειε πρός σε πέμ-
"ψαι, ἥξειν αὐτῷ σὲ πολὺ Ἀράσπου πιστότερον καὶ ἀμείνονα."

"me nunc prolata. Sed enim tametſi hoc ſim erga te animo,
"quem ipſe nôſti, jurata tamen & meum & tuum amorem ſanctè
"teſtor, malle me tecum, ſtrenuè cùm te geſſeris, terrâ ſimul
"obrui, quàm cum infami & ipſam infamem vivere: uſque adeò
"equidem & te & meipſam honeſtiſſimis quibuſque dignos judi-
"cavi. Quin etiam Cyro, meâ ſententiâ, magnas quaſdem gra-
"tias debemus, quòd redactam me ad captivæ fortunam & ſibi
"ſelectam, nec ut ſervilis fœminam conditionis, nec ut liberam
"ſub ignominioſo nomine poſſidendam cenſuerit; ſed poſtea-
"quam me accepit, tibi tanquam fratris uxorem cuſtodiverit.
"Prætereà, cùm Araſpas, cuſtos ille meus, ab ipſo deficeret, pol-
"licita ſum ei, ſi mihi facultatem ad te mittendi concederet, ven-
"turum te ad ipſum longè Araſpâ tum fideliorem tum meliorem."

1 *Μετὰ σοῦ* &c.] Editio *Eton.* operarum, opinor, vitio, habet κατὰ σοῦ. Aliam verò lectionem in illo Camerarii libro exſtare tradit Stephanus, *μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου*. Nil muto. Cæterùm (quod Stephanus etiam indícat) illud ipſum loquendi genus retinere videmus Xenophontem in Abradatæ morte, lib. 7. ſub init. ubi de Abradatâ & aliis qui cum eo ceciderunt, dicitur, *καὶ οὗτοι μὲν ἐνταῦθα ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν* ——

2 *Ἐπιέσασθαι*] Scribitur etiam *ἐπιπιέσασθαι*. perperam. MS. Bodl. & optimæ quæque notæ editiones receptam lectionem tuentur. Dicitur autem (utì Stephanus ante nos obſervavit) poëticâ quâdam audaciâ *ἐπιέσασθαι γῆν*, i. e. *induere* terram, qui terrâ conditur, quaſi eâ *amiciatur*.

Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἀβραδάτης [1]ἀγασθεὶς τοῖς λόγοις, καὶ θιγὼν αὐτῆς τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπεύξατο· Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι ἀξίῳ μὲν Πανθείας ἀνδρὶ, ἀξίῳ δὲ Κύρου φίλῳ τοῦ ἡμᾶς τιμήσαντος. Ταῦτα εἰπὼν, κατὰ τὰς θύρας τοῦ ἁρμαλείου δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα. Ἐπεὶ δὲ ἀναβάντος αὐτοῦ κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑφηνίοχος, οὐκ ἔχουσα ἡ Πάνθεια πῶς ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπάσαιτο αὐτὸν, κατεφίλησε τὸν δίφρον· καὶ τῷ μὲν προήει ἤδη τὸ ἅρμα, ἡ δὲ λαθοῦσα αὐτὸν συνεφείπετο, ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἀβραδάτης εἶπε, Θάῤῥει Πάνθεια, καὶ χαῖρε, καὶ ἄπιθι ἤδη. Ἐκ [2] τούτου δὴ οἱ εὐνοῦχοι καὶ αἱ θεράπαιναι λαβοῦσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς τὴν ἁρ-

Hæc illa proloquuta est: cujus verbis mirificè delectatus Abradatas, & caput ejus tangens, sublatis ad cœlum oculis, precatus est; Tu verò, Jupiter maxime, fac ut dignum me Panthéâ maritum, & amicum Cyro dignum ostendam, qui nobis honorem habuit. Hæc loquutus, per fores sellæ curulis in currum adscendit. Et cùm inferior auriga, post ejus adscensum, sellam *istam* occlusisset, Panthéa, quæ aliâ ratione non posset ampliùs ipsum amplecti, sellam est osculata: & Abradatæ quidem jam procedebat currus, atque illa clam eo subsequebatur, donec conversus Abradatas, eâ conspectâ, dixit, Bono sis animo Panthéa, & salve, & abi jam. Tum deinde eunuchi atque ancillæ receptam eam ad *harmamaxam*

1 Ἀγασθεὶς τοῖς &c.] In *Florentinâ* editione scribitur ἀγασθεὶς αὐτὴν, & in veteribus aliquot libris, Stephano teste, ἀγασθεὶς τοὺς λόγους αὐτῆς. Nostra verò lectio MSti Bodl. principum editionum & *Zonaræ* consensu nititur.

2 Ἐκ τούτου δὴ &c.] Ità MS. Bodl. & primæ notæ editiones omnes: in *Aldinâ* legitur, Ἐκ τούτου δὴ — καὶ κατέκλιναν, καὶ κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. J. Pollux, lib. 10. c. 12. paulò aliter hunc locum exhibet, — καὶ κατέκλιναν, καὶ κατεκάλυψαν τὴν σκηνήν. Hanc lectionem veram esse & opportunam, eandémque adeò in ipso Xenophonte reponendam existimavit quidam *Pollucis* enarrator. Hic nimirum, non mulierem ipsam ab ancillis hâc opertam scenâ, sed impositâ muliere, scenam ipsam obtectam fuisse, putat. Huic ut accedam, in animum inducere nequeo: nam ipse si quid judico, magis commodè mulierem ipsam, velo aliquo scenæ, in quâ jam decumbebat, obducto, quàm scenam, obtectam dicamus. Quare non Xenophontem ex Polluce, sed Pollucem ex optimis Xenophontéis exemplaribus emendandum censeo.

μάμαξαν, καὶ κατακλίναντες κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, καλοῦ ὄντος τοῦ θεάματος τοῦ Ἀβραδάτου καὶ τοῦ ἅρματος, οὐ πρόσθεν ἐδύναντο θεάσασθαι αὐτὸν πρὶν ἡ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

Ὡς δ᾽ ἐκεκαλλιερήκει μὲν ὁ Κῦρος, ἡ δὲ στρατιὰ παρετέτακτο αὐτῷ ὥσπερ παρήγγειλε, [1] κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ ἄλλων, συνεκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ ἔλεξεν ὧδε· "Ἄνδρες "φίλοι καὶ σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνουσιν, οἷά "περ ὅτε τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς δ᾽ ἐγὼ βούλομαι "ἀναμνῆσαι ὧν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι "εἰς τὸν ἀγῶνα ἰέναι. Ἠσκήκατε μὲν γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πο-"λὺ μᾶλλον τῶν πολεμίων, [2] συντέτραφθε δὲ καὶ συντέταχθε "ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ πλείω ἤδη χρόνον ἢ οἱ πολέμιοι, καὶ συνε-

deduxerunt, & in lecto compoſitam tentorio texerunt. Homines verò, tametſi & Abradatas & currus *ejus* pulchrum ſanè ſpectaculum exhiberent, priùs *tamen* eum contemplari non potuêre, quâm Panthéa diſceſſiſſet.

Cùm autem Cyrus ritè rem divinam feciſſet, & *jam* inſtructus eſſet exercitus, utì mandârat, ſpeculis aliis ante alias collocatis, duces convocavit, atque hujuſmodi verba fecit: "Dii nobis, ami-"ci ac ſocii, ſacrificia *talia* oſtendunt, qualia cùm victoriam *nobis* "illam priorem largiti ſunt: ego verò commonefacere vos eo-"rum volo, quæ ſi memoriâ teneatis, longè meâ *quidem* ſententiâ "ſitis ad prælium alacriùs acceſſuri. Nam bellicis in rebus multò "magìs quàm hoſtes eſtis exerciti; multò etiam diutiùs quàm "hoſtes, eodem ſimul in loco & educati eſtis & inſtructi, & victo-

1 Κατέχων σκοπὰς] Sic libri, quos vidi, omnes: nec aliter, meâ quidem ſententiâ, ſcribendum. Attamen Leunclavius teſtatur reperiri in quibuſdam καὶ ἔχων σκοπὰς, in quo ſi tranſpoſitio fiat, ut ſit ἔχων καὶ σκοπὰς, rectiùs legi putat.

2 Συντέτραφθε &c.] Rectè Cyrus commodis atque opportunitatibus ad rem benè gerendam annumerat ſummam inter ſuos domi militiæque conjunctionem. Vide quæ notavimus lib. 2. p. 116.

“νικήκατε μετ' ἀλλήλων· τῶν δὲ πολεμίων πολλοὶ μὲν [1] συνήτ-
“τηνται μεθ' αὐτῶν· οἱ δὲ ἀμάχητοι ἑκατέρων, οἱ μὲν τῶν πο-
“λεμίων, ἴσασιν ὅτι προδότας τοὺς παραστάτας ἔχουσιν· ὑμεῖς δὲ
“οἱ μεθ' ἡμῶν, ἴστε ὅτι μετὰ θελόντων τοῖς συμμάχοις ἀρήγειν μα-
“χεῖσθε. Εἰκὸς δὲ [2] τοὺς μὲν πιστεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μά-
“χεσθαι μένοντας· τοὺς δὲ ἀπιστοῦντας ἀναγκαῖον βουλεύεσθαι πῶς
“ἂν ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδὼν γένοιντο. Ἴωμεν δὴ, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ
“τοὺς πολεμίους, ἅρματα μὲν ἔχοντες ὡπλισμένα πρὸς ἄοπλα
“τὰ τῶν πολεμίων, ὡς δ' αὔτως καὶ ἱππέας καὶ ἵππους ὡπλισ-
“μένους πρὸς ἀόπλους, ὡς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ τοῖς
“μὲν ἄλλοις οἵοις καὶ πρόσθεν μαχεῖσθε· Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως
“μὲν ὡπλισμένοι εἰσὶν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι· τάς τε γὰρ ἀσπί-
“δας μείζους ἔχουσιν, ἢ ὡς ποιεῖν τι [3] καὶ ὁρᾷν· τεταγμένοι δὲ

“riâ simul estis potiti: at ex hostibus multi cum iisdem ipsis victi
“sunt: qui autem ex utrâque parte prælio nondum interfuerunt,
“eorum quotquot in hostium *exercitu* sunt, nôrunt socios sibi ad-
“stare desertores: vos verò qui à nobis estis, cum iis aleam præ-
“lii vos subituros nostis, qui sociis opem ferre cupiant. Est au-
“tem consentaneum, concordibus animis in pugnâ substituros
“eos, qui mutuò sibi fidunt; qui verò diffidunt, hos consultare
“necesse est, quo pacto singuli quamprimùm se subducere pos-
“sint. Eamus igitur in hostes, viri, cum armatis curribus adver-
“sùs hostium *currus* inermes; itidémque cum equitibus & equis
“armatis adversùs inermes cominùs pugnaturi. Adversùs pedi-
“tes pugnaturi estis, quorum alii quidem tales sunt quales an-
“tehac *estis experti*: Ægyptii autem eodem armati sunt modo,
“eodémque ordine in acie dispositi sunt: nam majores habent
“clypeos, quàm ut efficere aliquid & cernere possint: & in cen-

1 *Συνήττηνται μετ'* &c.] Ità reposuimus ex MSto Bodl. adstipulante Leunclavio; cui tamen adhuc integrior visa est libri Budensis scriptura talis, *συνήττηνται μεθ' ἑαυτῶν.*

2 *Τοὺς μὲν* &c.] Editio Stephani, operarum, opinor, vitio dat, *Εἰκὸς δὲ τοὺς δὲ* &c.

3 *Καὶ ὁρᾷν*] *Muretus* quibusdam in libris legi testatur, *καὶ προορᾷν.* Haud malè. Sed cæteris,

“ εἰς ἑκατὸν δῆλον ὅτι κωλύσουσιν ἀλλήλους μάχεσθαι, πλὴν
“ πάνυ ὀλίγων. [1]Εἰ δὲ ὠθοῦντες ἐξώσειν πιστεύουσιν, ἵπποις αὐ-
“ τοὺς πρῶτον δεήσει ἀντέχειν, [2]καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζο-
“ μένῳ. Ην δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομένῃ, πῶς ἅμα δυνήσεται ἱπ-
“ πομαχεῖν τε καὶ φαλαγγομαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; Καὶ γὰρ
“ οἱ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι, τοὺς δὲ πολεμίους
“ παίοντες ἀμηχανεῖν ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ποιήσουσιν. [3]Εἰ δέ τι-
“ νος ἔτι ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σὺν γὰρ θεοῖς
“ οὐδενὸς ἀπορήσομεν. Καὶ εἰ μέν τις εἰπεῖν τι βούλεται, λε-
“ ξάτω· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερὰ, καὶ προσευξάμενοι
“ οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς, ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἕκαστος ὑμῶν ὑπο-

“ tenos ordinati, manifeſtum eſt fore, ut alii alios quo minùs
“ pugnare poſſint, paucis admodùm exceptis, impediant. Quòd
“ ſi nos impellendo protruſuros ſe crediderint, primùm equi eis
“ ſuſtinendi erunt; & ferrum, cui robur ab equis accedit. Jam
“ ſi quis illorum etiam *non cedendo* ſubſiſtet, quo pacto ſimul &
“ adverſùs equitatum, & phalangem, & turres pugnare poterit?
“ Nam in turribus collocati noſtri, nobis auxilio futuri ſunt, &
“ hoſtes feriendo, potiùs ut de ſuis rebus deſperent, quàm prælien-
“ tur, efficient. Quòd ſi re quapiam vobis adhuc opus eſſe pu-
“ tatis, ad me referte: nam diis adjuvantibus, nulla res nobis de-
“ erit. Si quis etiam dicere aliquid volet, dicat; ſin autem, ad
“ rem divinam profecti, ac deos precati, quibus rem ſacram fe-
“ cimus, ad ordines voſmet conferte: & veſtrûm quiſque ſuos eo-

teris, quos vidi, non ſuffragantibus, nihil muto.

1 *Εἰ δὲ ὠθοῦντες*] Ità MS. Bodl edit. *Leunc.* & *Eton.* Aldus & Stephanus dant *εἰ δέ τῳ ὠθοῦντες*: quod hic mendoſè ſcribi vidit; atque adeò expungendæ particulæ *τῳ*, vel in *τὼ* mutandæ auctor eſt.

2 *Καὶ σιδήρῳ ὑφ'* &c.] Sic ex MSto Bodl. repoſuimus; ſuffragantibus *Gabrielio*, *Philelpho*, aliiſque interpretibus. Priùs legebatur, *καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένων*: quod cùm Mureto minùs placuit, ſic ille locum refinxit *καὶ ἵπποις σιδήρῳ ἰσχυριζομένοις*. Perperam.

3 *Εἰ δέ τινος* &c.] In *Florentinâ* editione legitur *εἰ δέ τι ἐνδεῖσθαι*, item *οὐδὲν ἀπορήσομεν*: utrumque perperam. Vide p. 448. not. 1.

“ μεμνησκέτω τοὺς μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύ-
“ τω τὶς τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς, ἄφοβον δεικνὺς
“ καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον καὶ λόγους.

“ rum commonefaciat, de quibus ego vos *admonui*; atque *adeò*
“ ſubjectis ſibi quilibet intrepidum & geſtu, & vultu, & oratione
“ ſemet oſtendendo, imperio ſe dignum demonſtret.”

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ'.

ΟΙ μὲν δὴ, εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς, ἀπῄεσαν πρὸς τὰς τάξεις· τῷ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς [1] ἀμφ' αὐτὸν προσήνεγκαν οἱ θεράποντες ἐμφαγεῖν καὶ ἐμπιεῖν, ἔτι οὖσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά. Ὁ δὲ Κῦρος, ὥσπερ εἶχεν ἑστηκὼς, ἀπαρξάμενος ἠρίστα, καὶ μετεδίδου ἀεὶ τῷ μάλιστα δεομένῳ· καὶ σπείσας καὶ εὐξάμενος, ἔπιε, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν οὕτως ἐποίουν. Μετὰ δὲ ταῦτα αἰτησάμενος Δία πατρῷον ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. Ὡπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, [2] θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς,

ILLI igitur, precati deos, ad ordines abierunt: & miniſtri Cyro atque iis qui cum ipſo erant, in re ſacrâ faciendâ adhuc occupatis, cibum ac potum adtulêre. Cyrus autem *ità*, utì conſtiterat, libatis cibis prandebat, & ſemper ei, qui maximè indigeret, impertiebat: cúmque libationes & preces peregiſſet, *tum ipſe* bibit, tum cæteri, qui circum eum erant, ſimiliter fecerunt. Secundùm hæc implorato Jove patrio, ut dux & ſocius eſſet, equum adſcendit, *idém*que eos, qui circa ipſum erant, facere juſſit. Erant autem omnes illi cum Cyro, iiſdem armis inſtructi, quibus ipſe Cyrus; tunicis puniceis, loricis æreis, æreis galeis, cri-

1 Ἀμφ' αὐτὸν] Editiones *Ald.* & *Flor.* ἀμφ' αὑτόν. mendoſé: aliæ & MStus etiam Bodl. receptam ſcripturam rectè præſtant. At ver. 8. rectè ſcribitur ἀμφ' αὐτὸν pro ἀμφ' ἑαυτόν.

2 Θώραξι χαλκοῖς &c.] De armis antiquitùs ex ære conflatis paſſim Veteres tam Hiſtorici quàm Poëtæ. Mitto Homeri & Virgilii teſtimonia notiſſima. *Herodotus* de Maſſagetis, lib. 1. c. 215. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. Ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται.

λόφοις λευκοῖς, μαχαίραις, [1] παλτῷ κρανείνῳ ἑνὶ ἕκαστος· [2] οἱ δὲ ἵπποι προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις καὶ παραπλευριδίοις χαλκοῖς· τὰ δ᾽ αὐτὰ ταῦτα καὶ παραμηρίδια ἦν τῷ ἀνδρί. Τοσοῦτον δὲ μόνον διέφερε τὰ Κύρου ὅπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐκέχριστο τῷ χρυσοειδεῖ χρώματι, τὰ δὲ Κύρου ὅπλα ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν. Επεὶ δὲ ἀνέβη, καὶ ἔστη ἀποβλέπων ᾗπερ ἔμελλε πορεύεσθαι, βροντὴ δεξιὰ ἐφθέγξατο· ὁ δ᾽ εἶπεν, Εψόμεθά σοι, ὦ Ζεῦ μέγιστε. Καὶ ὡρμᾶτο μὲν, ἐν δεξιᾷ ἔχων Χρυσάνταν τὸν ἵππαρχον καὶ τοὺς ἱππέας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ, Αρσάμβαν καὶ τοὺς πεζούς. Παρηγγύησε δὲ παρορᾷν πρὸς τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι· [3] ἦν δ᾽ αὐτῷ τὸ σημεῖον, ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος. Καὶ νῦν δὲ ἔτι τοῦτο

ſtis albis, gladiis, & uno corneo quiſque palto: equi tegumentis frontium, & pectorum, & laterum æreis *muniti erant*: ejuſdem generis tegumenta equitis *cujuſque* femora muniebant. In hoc autem duntaxat uno Cyri *à reliquis* differebant arma, quòd reliqua colore aureo illita erant; at Cyri arma inſtar ſpeculi reſplendebant. Poſteaquam conſcendit *equum*, ac ſubſtitit ut reſpiceret quà perrecturus eſſet, tonitru dextrum inſonuit: & ille, Sequemur, ait, te, maxime Jupiter. Tum progredi cœpit, Chryſantâ equitum præfecto cum equitibus, dextrum; Araſambâ cum pedeſtribus copiis latus lævum obtinentibus. Præcepit etiam ut ad ſignum reſpicerent, & æquali gradu ſequerentur: erat autem ei ſignum aquila aurea in haſtâ ſublimi extenſa. Et hodie ſignum

1 Παλτῷ κρανείνῳ] In MSto Bodl. παλτῷ κρανεί, in editione *Eton.* — κρανείῳ. Receptam lectionem edit. *Steph. Leuncl.* & *Ald.* tuentur. Eodem modo ſcribitur Ελλην. γ'. p. 292. edit. Steph. οἱ δὲ Πέρσαι, κρανεῖνα παλτὰ ἔχοντες, ——

2 Οἱ δ᾽ ἵπποι &c.] Vide p. 462. not. 2.

3 Ην δ᾽ αὐτῷ τὸ &c.] Perſis regale hoc ſignum: ità quoque Noſter in rebus Cyri minoris, ſub finem lib. 1. *exped.* p. 160. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾷν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης, ἐπὶ ξύλου ἀνατεταμένον. Vide ſis *Suidam* in voce ξυστὸν, *Philoſt.* in *Heroïcis*, cap. de Themiſtocle, & Q. *Curt.* lib. 3. c. 3. Veriſimile mihi videtur, Romanos à Perſis aquilæ in militiâ ſignum accepiſſe. Vide *Lipſ.* de Mil. Rom. lib. 4. dial. 5.

τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει. Πρὶν δὲ ὁρᾶν τοὺς πολεμίους, εἰς τρὶς ἀνέπαυσε τὸ στράτευμα.

Ἐπεὶ δ' [1] προεληλύθεισαν ὡς εἴκοσι σταδίους, ἤρχοντο ἤδη τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα ἀντιπροσιὸν προορᾶν. Ὡς δ' ἐν τῷ καταφανεῖ πάντες ἀλλήλοις ἐγένοντο, [2] καὶ ἔγνωσαν οἱ πολέμιοι πολὺ ἑκατέρωθεν ὑπερφαλαγγοῦντες, στήσαντες τὴν ἑαυτῶν φάλαγγα, (οὐ γάρ ἐστιν ἄλλως κυκλοῦσθαι) ἀπέκαμπτον εἰς κύκλωσιν, ὅπως ὥσπερ γάμμα ἑκατέρωθεν τὴν ἑαυτῶν τάξιν ποιήσαντες, πάντοθεν ἅμα μάχοιντο. Κῦρος δὲ ὁρῶν ταῦτα, οὐδέν τι μᾶλλον ἀφίστατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἡγεῖτο. Κατανοῶν δὲ ὡς πρόσω τὸν καμπτῆρα ἑκατέρωθεν ἐποιήσαντο, περὶ ὃν κάμπτοντες ἀνέτεινον τὰ κέρατα, Ἐννοεῖς, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἔνθα τὴν ἐπικαμπὴν ποιοῦνται; Πάνυ γε, ἔφη ὁ Χρυσάντας, καὶ θαυμάζω γε· πολὺ

hoc à rege Perſarum adhuc retinetur. Prius verò quàm in hoſtium conſpectum venirent, ter exercitum quieſcendo refecit.

Ubi ſtadia circiter viginti proceſſiſſent, hoſtium copias adventantes contra ſe jam cernere cœperunt. Cúmque *jam* ſe mutuò conſpicerent, & hoſtes animadvertiſſent ipſorum longiùs *quàm Perſarum* phalangem ab utrâque parte exporrectam eſſe, ſuam ubi ſtitiſſent phalangem, (nec enim aliter circumdare liceat) inflexerunt *eam* ad intercipiendum in medio hoſtem, ut inſtructo agmine ſuo utrinque inſtar literæ *gamma*, undique ſimul dimicarent. Quæ Cyrus tametſi videret, nihilo tamen magìs *itinere* deceſſit, ſed eodem modo præibat. Cùm autem animadverteret, procul *ab ipſis* utrinque flexum fieri, quo cornua flectendo extendebant, Animadvertis, inquit, Chryſanta, ubi *hoſtes* inflexionem inſtituant? Prorſùs, ait Chryſantas, atque *adeò* miror ſanè: cornua

1 Ἐπεὶ δὲ προεληλύθεισαν] Hæc edit. *Steph.* & *Eton.* lectio eſt: in aliis ſcribitur, ἐπεὶ δὲ προσεληλύθεισαν. MS. Bodl. ſic ferè additâ quâdam voculâ locum repreſentat, ἐπεὶ δὲ ἤδη προσεληλύθεισαν.

2 Καὶ ἔγνωσαν] Legitur & ἐγνώσθησαν, teſte Stephano. Sed rectè ſe habet vulgata lectio; nec inuſitata eſt hujuſmodi verbi γινώσκω conſtructio. Exempla quo minùs proferam, prohibent Grammaticorum curæ. Noſter ipſe, ut ſæpè aliàs, ità infra paulò ſimili modo loquitur, ἐπειδὰν γνῶσι ἀπεστερημένοι.

γάρ μοι δοκοῦσιν ἀποσπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀπό γε τῆς ἡμετέρας. Τί δὴ τοῦτο; Δηλονότι, ἔφη, φοβούμενοι μὴ, ἢν ἐγγὺς ἡμῶν γένηται τὰ κέρατα, τῆς φάλαγγος [1] ἔτι πρόσω οὔσης, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς. Επειτα, ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς δυνήσονται ὠφελεῖν οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους, οὕτω πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Αλλὰ δῆλον, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅτι ἡνίκα ἂν γένηται τὰ κέρατα ἀναβαίνοντα κατ' [2] ἀντιπέρας τῶν πλαγίων τοῦ ἡμετέρου στρατεύματος, στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντοθεν ἡμῖν προσίασιν, ὡς ἅμα πάντοθεν μαχούμενοι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, εὖ σοι δοκοῦσι βουλεύεσθαι; Πρός γε ἃ ὁρῶσι· πρὸς δέ γε ἃ οὐχ ὁρῶσιν, ἔτι κάκιον, ἢ εἰ κατὰ κέρας προσῄεσαν. Αλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ὦ Αρσάμα, ἡγοῦ τῷ πεζῷ ἠρέμα, ὥσπερ ἐμὲ ὁρᾷς· καὶ σὺ, ὦ Χρυσάντα, ἐν ἴσῳ τούτῳ τὸ ἱππικὸν

enim, meâ *quidem* sententiâ, longè à suâ phalange abstrahunt. *Sic est* profectò, ait Cyrus, ac *longè* etiam à nostrâ. Cur id? Nimirum, ait, metuunt nè, si cornua nobis propiora sint, phalange procul adhuc remotâ, impetum in eos faciamus. *At* quî poterunt deinde, inquit Chrysantas, aliis alii adjumento esse, cùm tam longè à se invicem absint? Manifestum est, inquit Cyrus, fore ut ubi cornua è regione laterum exercitûs nostri adscendendo constiterint, quasi in phalangem conversi pariter ex omni parte nos adgrediantur, simul undique adversùm nos pugnaturi. Ergóne tibi, inquit Chrysantas, rectè hoc consilii capere videntur? *Rectè*, ad ea *quod adtinet*, quæ prospiciunt, *inquit*: ad ea verò, quæ non prospiciunt, etiam pejùs *sibi consulunt*, quàm si adversis cornibus nos invaderent. Sed tu, Arsama, inquit, peditatum quietè ducito, sicuti me *præire* vides: ac tu, Chrysanta, pari cum hoc gradu

1 Ετι πρόσω] Ità reposuimus admonitu MSti Bodl. Stephani & Mureti. Eandem etiam scripturam ex suis Gabrielius adfert exemplaribus. Priùs erat ἐπιπρόσω.

2 Κατ' ἀντιπέρας] Scribitur etiam καταντιπέρας. Est autem hoc ex genere τῶν διττολογουμένων: quibus addas licet ἐξ ἐναντίας, quod infra paulò occurrit.

ἔχων συμπαρέπου. Ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε ὅθεν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ἄρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ παριὼν ἐπισκέψομαι ἕκαστα πῶς ἡμῖν ἔχει. Ἐπειδὰν δ' ἐκεῖ γένωμαι, ὅταν ἤδη ὁμοῦ προσιόντες ἀλλήλοις γιγνώμεθα, παιᾶνα ἐξάρξω, ὑμεῖς δὲ ἐφέπεσθε. Ἡνίκα δ' ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθήσεσθε μὲν, (οὐ γὰρ, οἶμαι, ὀλίγος θόρυβος ἔσται) ὁρμήσεται δὲ τηνικαῦτα Ἀβραδάτης ἤδη σὺν τοῖς ἅρμασιν εἰς τοὺς ἐναντίους· οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰρήσεται· ὑμᾶς δὲ χρὴ ἕπεσθαι ἐχομένους ὅτι μάλιστα τῶν ἁρμάτων· οὕτω γὰρ μάλιστα τοῖς πολεμίοις τεταραγμένοις ἐπιπεσούμεθα. Παρέσομαι δὲ καὶ ἐγὼ, ᾗ ἂν δύνωμαι τάχιστα διώκων τοὺς ἄνδρας, ἢν οἱ θεοὶ ἐθέλωσι.

Ταῦτα εἰπὼν, [1] καὶ σύνθημα παρεγγυήσας, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν θωρακοφόρων διαπορευόμενος, ὁπότε προσβλέψειέ τινας τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τοτὲ μὲν εἶπεν ἂν, Ὦ ἄνδρες, ὡς

copias equestres ducens ſequitor. Ego verò illuc abeo, unde mihi commodum videtur ordiri prælium: & ſimul in tranſitu ſingula conſiderabo, quo pacto nobis *iſta* ſe habeant. Illuc ubi venero, cùm congreſſuri jam inter nos erimus, pæana exordiar, ac vos ſubſequimini. Quando autem manus cum hoſtibus nos conſerturi ſimus, *facilè vos* ſentietis, (quippe tumultus, opinòr, haud exiguus futurus eſt) ac tum Abradates cum curribus in adverſarios impetum faciet: ſic enim ipſi ſignificabitur: vos autem ſequi oportebit quàm maximè contiguos curribus; nam hoc modo in hoſtes plurimùm perturbatos incidemus. Adero etiam ipſe, & quàm celerrimè potero, diis volentibus, eos perſequar.

Hæc loquutus, cùm teſſeram *militarem* hanc dediſſet, JUPITER SERVATOR ET DUX, progreſſus eſt. Cúmque inter currus & loricatos pergeret, quoties aliquos eorum qui in ordinibus erant adſpiceret, aiebat modò, Quàm jucundum eſt, vi-

1 Καὶ σύνθημα &c.] Vide p. 232. n. 1.

ἡδὺ ὑμῶν τὰ πρόσωπα θεάσασθαι· Τοτὲ δ᾽ αὖ ἐν ἄλλοις ἂν ἔλεξεν, Αρα ἐννοεῖτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγών ἐστιν οὐ μόνον περὶ τῆς τήμερον νίκης, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πρόσθεν ἣν ἐνικήσατε, καὶ περὶ πάσης εὐδαιμονίας; Εν ἄλλοις δὲ προσιὼν εἶπεν, Ω ἄνδρες, τὸ ἀπὸ τοῦδε οὐδέν ποτε θεοὺς αἰτιατέον ἔτι ἔσται· παραδεδώκασι γὰρ ἡμῖν πολλά τε καὶ ἀγαθὰ κτήσασθαι. Αλλ᾽, ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γενώμεθα. Κατ᾽ ἄλλους δ᾽ αὖ τοιάδε, Ω ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ᾽ ἂν καλλίονα ἔρανον ἀλλήλους παρακαλέσαιμεν, ἢ εἰς τόνδε; Νῦν γὰρ ἔξεστιν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γενομένοις πολλὰ κἀγαθὰ ἀλλήλοις εἰσενεγκεῖν. Κατ᾽ ἄλλους δ᾽ αὖ, Επίστασθε μὲν, οἶμαι, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν ἆθλα πρόκειται τοῖς νικῶσι μὲν, διώκειν, παίειν, κατακαίνειν, ἀγαθὰ ἔχειν, καλὰ ἀκούειν, ἐλευθέροις εἶναι, ἄρχειν· τοῖς δὲ κακοῖς δηλονότι τἀναντία τούτων. Οστις οὖν ἑαυτὸν φιλεῖ μετ᾽ ἐμοῦ μαχέσθω· ἐγὼ γὰρ οὐδὲν κακὸν, οὐδ᾽ αἰσχρὸν ἑκὼν εἶναι [1] προσή-

ri, vestros intueri vultus! Modò apud alios dicebat, An intelligitis, viri, certamen jam *propositum* esse non solùm de hodiernâ victoriâ, sed etiam de eâ quam priùs obtinuistis, & de felicitate universâ? Apud alios autem procedens aiebat, Deinceps nunquam dii nobis accusandi erunt, commilitones: nam facultatem concessêre multa & egregia nobis adquirendi. At nos, milites, fortiter nosmet geramus. Rursùs alios hujusmodi verbis *adfatus est*, Quasnam ad communes epulas lautiores alii alios invitare possemus, quàm ad has ipsas? Nam modò facultas *vobis* est, si viri fortes esse volueritis, multa & egregia *commoda* in vos mutuò conferendi. Rursùs alios, Nôstis, opinor, milites, proposita jam esse præmia; vincentibus quidem, ut persequantur, feriant, occidant, bona possideant, præclarè audiant, liberi sint, imperent; ignavis autem, his contraria scilicet. Quisquis ergo seipsum diligit, mecum prælium ineat: nam ego nihil ignaviæ, nihil turpitudinis volens ad-

1 Προσήσομαι] In MSto Bodl. & edit. *Flor.* legitur περιήσομαι. Et sanè facillimo hæc vitio tam apud librarios, quàm typothetas locum commutant. Vulgatam lectionem rectè cæteri libri præstant.

σομαι. Ὁπότε δ᾽ αὖ γένοιτο κατά τινας τῶν πρόσθεν συμμαχεσαμένων, εἶπεν ἄν, Πρὸς δὲ ὑμᾶς τί δεῖ λέγειν, ὦ ἄνδρες; ἐπίστασθε γὰρ οἵαν τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν ἄγουσι, καὶ οἵαν οἱ κακοί.

Ὡς δὲ ἀπιὼν κατ᾽ Ἀβραδάτην ἐγένετο, ἔστη· καὶ ὁ Ἀβραδάτης παραδοὺς τῷ ὑφηνιόχῳ τὰς ἡνίας προσῆλθεν αὐτῷ· προσέδραμον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πλησίον τεταγμένων καὶ πεζῶν καὶ ἁρματηλατῶν. Ὁ δ᾽ αὖ Κῦρος ἐν τοῖς παραγεγενημένοις ἔλεξε τοιάδε· Ὁ μὲν θεὸς, ὦ Ἀβραδάτα, ὥσπερ σὺ ἠξίους, συνηξίωσέ σε καὶ τοὺς σύν σοι πρωτοστάτας εἶναι τῶν συμμάχων· σὺ δὲ τοῦτο μέμνησο, ὅταν δέῃ σε ἤδη ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἵ τε θεασόμενοι ὑμᾶς ἔσονται, καὶ οἱ ἑψόμενοι ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐάσοντες ἐρήμους ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ ὁ Ἀβραδάτης εἶπεν, Ἀλλὰ τὰ μὲν καθ᾽ ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Κῦρε, καλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ με, [1] ὅτι τὰ μὲν

mittam. Rurſùs ubi ad quoſdam acceſſiſſet, qui prælio ſuperiori interfuiſſent, aiebat, Ad vos verò, milites, quid verbis opus eſt? nôſtis enim qualem diem *viri* fortes in præliis agant, & qualem ignavi.

Cùm autem diſcedens ad Abradatam acceſſiſſet, reſtitit: & Abradates habenis inferiori aurigæ traditis, adiit eum; & alii etiam ex eis, qui prope *ab ipſo* in acie collocati erant, tum pedites tum curruum agitatores, *ad eum* adcurrebant. Rurſùs apud hos, cùm jam adveniſſent, in hanc ſententiam dixit Cyrus; Deus, Abradata, quemadmodùm tu petebas, te tuóſque dignos cenſuit, qui ſociorum in acie primi ſtaretis: tu verò hoc memineris, ubi jam tibi præliandum erit, Perſas eos futuros qui vos & ſpectabunt & ſequentur, neque committent, ut auxilio deſtituti dimicetis. Et Abradates ait, Equidem res noſtras, Cyre, rectè ſe habere exiſtimo: verùm latera me ſolicitum habent, quòd hoſtium

1 Ὅτι τὰ μὲν τῶν &c.] Sic rectè editiones *Ald.* & *Eton.* In MSto autem Bodl. & editis quibuſdam libris poſt μὲν ſtatim ſequitur πλάγια: quod delendum vidit Muretus, & tam Stephanus quàm Leunclavius minùs probârunt.

τῶν πολεμίων κέρατα ἰσχυρὰ ὁρῶ ἀνατεινόμενα καὶ ἅρμασι καὶ παντοδαπῇ στρατιᾷ· ἡμέτερον δ' οὐδὲν ἄλλο αὐτοῖς ἀντιτέτακται ἢ ἅρματα· ὥστ' ἔγωγ', ἔφη, εἰ μὴ ἔλαχον τήνδε τὴν τάξιν, ᾐσχυνόμην ἂν ἐνθάδε ὤν· οὕτω πολύ μοι δοκῶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' εἰ τὰ παρά σοι καλῶς ἔχει, θάρρει ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι, σὺν θεοῖς, ἔρημα τῶν πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα ἀποδείξω. Καὶ σὺ μὴ πρότερον ἔμβαλλε τοῖς πολεμίοις, [1] διαμαρτύρομαι, πρὶν ἂν φεύγοντας τούτους, οὓς νῦν φοβῇ, θεάσῃ· (τοιαῦτα δ' ἐμεγαληγόρει, μελλούσης τῆς μάχης γίγνεσθαι· ἄλλως δ' οὐ μάλα μεγαλήγορος ἦν) ὅταν μέντοι τούτους ἴδῃς φεύγοντας, ἐμέ τε ἤδη παρεῖναι νόμιζε, καὶ ὅρμα εἰς τοὺς ἄνδρας· καὶ σὺ γὰρ τότε τοῖς μὲν ἐναντίοις κακίστοις ἂν χρήσαιο, τοῖς δὲ μετὰ σαυτοῦ, ἀρίστοις. Ἀλλ' ἕως ἔτι σοι σχολή, ὦ Ἀβραδάτα, πάντως περιελάσας παρὰ τὰ σαυτοῦ

cornua video porrigi firma tum propter currus, tum propter omnis generis copias; his autem nihil nos oppoſuimus aliud quàm currus: quapropter me ſanè, niſi ſorte locus hic mihi obtigiſſet, ejus puderet; adeò mihi planè tutiſſimè *hìc* eſſe videor. Et Cyrus, Si res apud te rectè habent, inquit, bono ſis animo quod illos adtinet: nam ego, deûm ope, tibi palam hæc hoſtium latera nudabo. Téque obteſtor, nè priùs in hoſtes impetum facias, quàm hos *ipſos*, quos modò metuis, fugere cernas: (hujuſmodi autem verba Cyrus magnificè jactabat, inſtante pugnâ: cùm cæteroqui non admodùm jactabundus eſſet) ubi verò fugientes hos conſpexeris, *tum* & me jam adeſſe putato, & impetum in hoſtes facito: quippe tunc adverſarios ignaviſſimos, & tuos fortiſſimos experieris. Enimverò dum tibi vacat, Abradata, currus tuos utique præter-

1 Διαμαρτύρομαι] Haud alienum, opinor, erit, ἔμφασιν hujus verbi, à Stephano ſic evolutam, notare: *Interpoſitis veluti teſtibus denuntio: Denuntio adhibitis teſtibus, qui, ſi malè res tibi ſecùs facienti ceſſerit, tuâ id culpâ accidiſſe teſtificentur.* In ſententiam Paulinam, 1 Tim. 5. 21. aptè quadrare videtur iſta verbi illius explicatio: nam ſequitur ſtatim ibi teſtium mentio.

ἅρματα, παρακάλει τοὺς σὺν σοὶ εἰς τὴν ἐμβολήν, τῷ μὲν προσώπῳ παραθαρρύνων, ταῖς δ' ἐλπίσιν ἐπικουφίζων. Ὅπως δὲ κράτιστοι [1] φανῆσθε τῶν ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, φιλονεικίαν αὐτοῖς ἔμβαλλε· καὶ γάρ, εὖ ἴσθι, ἢν τάδε γένηται, πάντες ἐροῦσι τολοιπὸν μηδὲν εἶναι κερδαλεώτερον ἀρετῆς. Ὁ μὲν δὴ Ἀβραδάτης ἀναβὰς παρήλαυνε, καὶ ταῦτα ἐποίει·

Ὁ δ' αὖ Κῦρος παριών, ὡς ἐγένετο πρὸς τῷ εὐωνύμῳ, ἔνθα Ὑστάσπας σὺν ἡμίσεις ἔχων ἦν τῶν Περσῶν ἱππέων, ὀνομάσας αὐτόν, εἶπεν, Ὦ Ὑστάσπα, νῦν ὁρᾷς ἔργον τῆς σῆς ταχυεργίας· νῦν γάρ, ἢν φθάσωμεν τοὺς πολεμίους κατακτανόντες, οὐδεὶς ἡμῶν ἀποθανεῖται. Καὶ ὁ Ὑστάσπας ἐπιγελάσας εἶπεν, Ἀλλὰ περὶ μὲν [2] τῶν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσει· τοὺς δ' ἐκ πλαγίου σὺ ἄλλοις πρόσταξον, ὅπως μηδ' οὗτοι σχολάζω-

vectus, cohortare tuos ad impressionem *in hostes faciendam*, ac partim *eis* vultu animos addito, partim spe sublevato. Atque utì præstantissimi omnium, qui sunt in curribus, videamini; æmulationem ipsis injicito: nam certò scias, dicturos omnes deinceps, si hoc fiat, virtute nihil esse fructuosius. Itaque conscenso curru prætervehebatur Abradatás, & hæc faciebat:

Cyrus autem progrediens, cùm ad lævam pervenit, ubi Hystaspas erat cum equitatûs Persici parte dimidiâ, eo nominatim compellato, ait, Vides jam, Hystaspa, tuâ *dignum* opus in rebus conficiendis celeritate: nam si modò antevertemus hostes interficiendo, nemo nostrûm peribit. Et Hystaspas cum risu ait, Enimverò de iis, qui ex adverso sunt, curæ nobis erit: tu autem de illis, qui sunt à latere, aliis mandata dederis, ut nè isti sint otio-

1 Φανῆσθε] Ità in omnibus, quos vidi, libris scribitur. Ego verò *Porto* adsentior, qui vel φανεῖσθε per diphthongum circumflexam scribendum putat, ut sit futuri 2. med. φανοῦμαι, ῇ, εῖται. vel φάνησθε, προπαροξυτόνως, ut sit subjunctivus aor. 2. med. parum usitati, ἐφανόμην, ου, ετο. unde subjunct. ἐὰν φάνωμαι, ῃ, ηται, &c.

2 Τῶν ἐξ ἐναντίας] Scribitur etiam unâ voce ἐξεναντίας quâ de re vide quæ diximus p. 474. not. 2. Simili modo loquitur Evan. Act. 11. 2. — οἱ ἐκ περιτομῆς, & Apostolus, Gal. 3. 7, 9.

σι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐπί γε τούτους ἐγὼ αὐτὸς ἀπέρχομαι. Ἀλλ', ὦ Ὑστάσπα, τόδε μέμνησο· ὅτῳ ἂν ἡμῶν ὁ θεὸς νίκην διδῷ, ἤν τι που μένῃ πολέμιον, πρὸς τὸ μαχόμενον ἀεὶ συμβάλλωμεν. Ταῦτα εἰπὼν παρῄει. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ πλευρὸν παριὼν ἐγίγνετο, καὶ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτῃ ἁρμάτων, πρὸς τοῦτον ἔλεξεν, Ἐγὼ δὲ ἔρχομαι ὑμῖν ἐπικουρήσων· ἀλλ' ὁπόταν αἴσθησθε ἡμᾶς ἐπιτιθεμένους [1] κατ' ἄκρων, τότε καὶ ὑμεῖς πειρᾶσθε ἅμα διὰ τῶν πολεμίων ἐλαύνειν· πολὺ γὰρ ἐν ἀσφαλεστέρῳ ἔσεσθε, ἔξω γενόμενοι, ἢ ἔνδον ἀπολαμβανόμενοι. Ἐπεὶ δ' αὖ παριὼν ἐγένετο ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν, Ἀρταγέρσαν μὲν καὶ Φαρνοῦχον ἐκέλευσεν, ἔχοντας τήν τε τῶν πεζῶν χιλιοστὺν καὶ τὴν τῶν ἱππέων, μένειν αὐτοῦ. Ἐπειδὰν δὲ, ἔφη, αἰσθάνησθε ἐμοῦ ἐπιτιθεμένου τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας, τότε καὶ ὑμεῖς τοῖς καθ' ὑμᾶς ἐπιχειρεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη,

si. Equidem ad hos, ait Cyrus, ipse pergo. Tu tamen hoc memineris, Hystaspa; cuicunque nostrûm *tandem* victoriam deus concesserit, si quid alicubi *reliquum* ex hostibus manserit, semper cum iis, qui pugnabunt, manus conserendas esse. His dictis, procedebat. Cúmque progrediendo ad latus venisset, & ad præfectum curruum, qui isthic erant, *sic* eum adlocutus est, Equidem vobis operam laturus venio: vos ubi senseritis, nos ad partes extremas *hostem* invadere, tum & ipsi per hostes unà perrumpere conamini: nam tutiores multò futuri estis, si extra *progressi* fueritis, quàm si *ab iis* in medio intercipiamini. Postquam autem pergendo ponè *harmamaxas* venit, præcepit, ut Artagersas & Pharnuchus, cum mille peditibus ac totidem equitibus, ibidem manerent. Ubi verò, inquit, me animadverteritis eos, qui ad dextrum cornu sunt, adoriri, tunc & ipsi vobis oppositos invadite: pugnabitis autem, ait,

1 Κατ' ἄκρων] MS. Bodl. κατ' ἄκρον. Atque ità legit Muretus. Vulgatam tamen scripturam mutatam nolim.

πρὸς [1] κέρας, ὥσπερ ἀσθενέστερον στράτευμα γίγνεται, φάλαγγα δ' ἔχοντες, ὥσπερ ἰσχυρότεροι ἂν εἴητε. Καὶ εἰσὶ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν πολεμίων ἱππεῖς οἱ ἔσχατοι· πάντως δὲ πρόσετε πρὸς αὐτοὺς τὴν τῶν καμήλων τάξιν, καὶ εὖ ἴστε ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοίους τοὺς πολεμίους θεάσεσθε.

Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ταῦτα διαπραξάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρῄει· ὁ δὲ Κροῖσος, νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τὴν πολεμίων τὴν φάλαγγα, σὺν ᾗ αὐτὸς [2] ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἐπανατεινόμενα τὰ κέρατα, ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον, μηκέτι ἄνω πορεύεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ στραφῆναι. Ὡς δ' ἔστησαν πάντες πρὸς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα ὁρῶντες, ἐσήμαινεν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Καὶ

adversùs cornu, quo loco imbecillior est exercitus, & phalangem habebitis, ut firmiores sitis. Sunt etiam, utì videtis, equites hostium ultimi; adversùs hos omnino camelorum ordines immittite, nec dubitetis fore ut prius hostes ridiculos conspiciatis, quàm manus conseratis.

His Cyrus peractis, ad latus dextrum se contulit: Crœsus autem ratus jam phalangem, cum quâ ipse procedebat, ab hostibus abesse propiùs quàm illa cornua quæ protendebantur, signum extulit quo cornua monerentur, nè longiùs sursùm progrederentur, sed eo se loco converterent. Cúmque subsisterent omnes, & Cyri copias intuerentur, signum iis dedit, ut in hostes pergerent. Hoc

1 Κέρας, ὥσπερ &c.] Vulgata est hæc lectio, doctis meritò suspecta. Budæus, auctore Stephano, pro ὥσπερ substituendum censebat ᾗπερ. quam ferè lectionem interpretes plerique expressêre. Stephanus ipse quidem hæret; cæteri prorsùs silent editores. Rectiùs, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, legas, si prius illud ὥσπερ mutes in ᾗπερ. Sic *Arrianus* exp. lib. 1. c. 6. οἱ δὲ ἀσπιδοσδόκητοί τε ἐπεισπεσόντες καὶ φάλαγγι κατὰ κέρας, ᾗπερ ἀσθενεστάτοις αὐτοῖς &c. Idem c. 14. ἀτάκτως τε ὂν καὶ κατὰ κέρας, ᾗπερ ἀσθενέστατον, ἐκβαίνουσιν ἐπικείσονται) &c. Nimirum, in vetere militiâ plurimum periculi erat (utì rectè Jac. Gronovius ante nos observavit) in lateribus ac cornibus; & pænè pars & auspicium erat victoriæ, potuisse cornu adgredi. Cùm ergo hæc Nostri & Arriani loca inter se sint affinia, emendationi meæ sua, opinor, satìs constat ratio. Lucem his dabunt ea, quæ mox sequuntur p. 483. lin. 2. & seq.

2 Ἐπορεύετο, ἢ τὰ &c.] Hanc lectionem ex vetusto quodam exemplari Gabrielius adfert; quam & Camerarii liber vetus, teste Stephano, habebat. His omnino parendum censeo. Vulgò perperam legitur ἐπορεύετο, ἐπανατεινόμενα &c. & ἐπορεύετο, καὶ ἐπανατεινόμενα.

οὕτω περιῄεσαν τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρου στράτευμα· ἡ μὲν μία, κατὰ πρόσωπον· τὰ δὲ δύο, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιόν, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον· ὥστε πολὺν φόβον παρεῖναι πάσῃ τῇ Κύρου στρατιᾷ. Ὥσπερ γὰρ μικρὸν [1] πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεθέν, οὕτω καὶ τὸ Κύρου στράτευμα πάντοθεν περιείχετο ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ ἱππεῦσι, καὶ ὁπλίταις, καὶ πελτοφόροις, καὶ τοξόταις, καὶ ἅρμασι, πλὴν ἐξόπισθεν. Ὅμως δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἐπεὶ παρήγγειλεν, ἐστράφησαν πάντες ἀντιπρόσωποι τοῖς πολεμίοις· καὶ ἦν μὲν πανταχόθεν πολλὴ σιγὴ ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον ὀκνεῖν. Ἡνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς ἤδη εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. Μετὰ δὲ τοῦτο τῷ [2] Ἐνυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν, καὶ ἐξανίσταται ὁ Κῦρος, καὶ εὐθὺς μὲν μετὰ τῶν ἱππέων λαβὼν πλαγίους τοὺς πολεμίους, ὁμόσε αὐτοῖς τὴν ταχίστην

modo tres phalanges adverſùs exercitum Cyri tendebant; una, ex adverſo; ex *reliquis* altera ad dextrum latus, ad lævum altera: adeò ut totus Cyri exercitus magno in metu verſaretur. Nam ſicuti exiguus laterculus, in magno collocatus, ſic Cyri copiæ cingebantur undique ab hoſtium equitibus, & gravis armaturæ militibus, & peltaſtis, & ſagittariis, & curribus, extraquàm à tergo. Sed ubi tamen Cyrus imperavit, omnes ore adverſo in hoſtes ſe converterunt: & erat altum ubique ſilentium præ futuri *eventûs* formidine. Cùm autem Cyro jam tempus eſſe videretur, pæanem exorſus eſt, & univerſus exercitus ſimul inſonuit. Deinde *Enyalium* altâ voce conclamabant, & Cyrus erumpit, ſtatímque cum equitibus hoſtes adgreſſus ex obliquo, quamprimùm cum eis manum

1 Πλινθίον] Quid ſit *Tacticis*, vocab. milit. index docebit.

2 Ἐνυαλίῳ τε &c.] More nempe Veterum in præliis recepto, quo Marti ſub initium pugnæ ſolemnis *Pæan* à militibus canebatur. Vide p. 195. not. 2. & Noſtrum ἀναβ. α'. p. 157. & ϛ'. p. 205. De *Enyalio* audi quæ *Biſetus* ex *Euſtath.* comment. in *Hom.* protulit: Ἐνυάλιος, ἐπίθετον Ἄρεως· παρὰ τὸ ἐνύω, τὸ φονεύω· ἢ παρὰ τὸ ἐναύω, τὸ φαινῶ. Ἄρης δὲ Ἐνυάλιος ἐπεκλήθη διὰ τὸ φονεῦσαι Ἐνυάλιον τὸν Θρᾷκα, μὴ ἐθελήσαντα αὐτὸν ξενίσαι. Τινὲς δὲ τὸν Ἄρην καὶ τὸν Ἐνυάλιον τὸν αὐτὸν εἶναι νομίζουσι· τινὲς δὲ θεοὺς διαφόρους εἶναι λέγουσι. Quâ de re lege *Dionyſ. Halic.* Antiq. Rom. lib. 2. c. 48. & *Ariſtoph.* Εἰρ. v. 456.

συνέμιγνυεν· οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὺ ἐφείποντο, καὶ περιεπτύσσοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥστε πολὺ ἐπλεονέκτουν. Φάλαγγι γὰρ κατὰ κέρας προσέβαλλον· ὥστε ταχὺ ἰσχυρὰ φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

Ὡς δ᾽ ᾔσθετο ὁ Ἀρταγέρσης ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κῦρον, ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς κατὰ τὰ εὐώνυμα, προεὶς τὰς καμήλους, ὥσπερ Κῦρος ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ ἵπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλοῦ οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἔκφρονες γιγνόμενοι ἔφευγον, οἱ δ᾽ ἐξήλλοντο, οἱ δ᾽ ἐνέπιπτον ἀλλήλοις. [1]Τοιαῦτα γὰρ πάσχουσιν οἱ ἵπποι ὑπὸ καμήλων. Ὁ δὲ Ἀρταγέρσης συντεταγμένους ἔχων τοὺς μεθ᾽ ἑαυτοῦ, ταραττομένοις ἐπέκειτο τεταγμένος· καὶ τὰ ἅρματα δὲ τά τε κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε. Καὶ πολλοὶ μὲν τὰ ἅρματα φεύγοντες ὑπὸ τῶν κατὰ κέρας ἑπομένων ἀπέθνησκον, πολλοὶ δὲ τούτους φεύγοντες, ὑπὸ τῶν ἁρμάτων ἡλίσκοντο.

conſeruit: pedites autem eum ſervatis ordinibus ſuis celeriter ſubſequebantur, & *hoſtibus* hinc atque inde circumfundebantur, ut multò *jam* potiori, quàm illi, eſſent conditione. Nam cum phalange in cornu impreſſionem faciebant; quo factum eſt, ut celeriter vehemens hoſtium fuga fieret.

Artagerſes ut Cyrum jam rem adgreſſum animadvertit, & ipſe ad ſiniſtrum latus *hoſtes* invadit, præmiſſis camelis, quemadmodùm Cyrus juſſerat. Hos equi magno admodum ex intervallo non expectabant, ſed alii conſternati fugiebant, alii ſaltu efferebantur, alii in ſe invicem irruebant. Nam ſolent equis talia *quædam* à camelis accidere. Artagerſes autem ſuos ordinatos retinens, perturbatos urgebat integris ordinibus: & currus, qui ad dextram & lævam erant, ſimul immittebat. Et multi quidem, cùm currus fugerent, ab iis qui cornu *directo* ſequebantur, ſunt interemti; multi cùm hos fugerent, à curribus intercipiebantur.

1 Τοιαῦτα γάρ &c.] Vide quæ notavimus p. 438. necnon *Ælian.* de *Animal.* lib. 3. c. 7. & *Polyæn.* lib. 7. c. 6.

Καὶ ὁ Ἀβραδάτας δὲ οὐκέτι ἔμελλεν, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀναβοήσας, Ἄνδρες φίλοι, ἕπεσθέ μοι, [1] ἐνίει, οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἐξαιμάττων κατὰ πολὺ τῷ κέντρῳ. Συνεξώρμησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἁρματηλάται· καὶ τὰ μὲν ἅρματα ἔφευγεν αὐτοὺς εὐθὺς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντα τοὺς [2] παραβάτας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντα. Ὁ δὲ Ἀβραδάτας ἀντικρὺ δι' αὐτῶν εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει· συνεισέβαλον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. Πολλαχόθι μὲν οὖν καὶ ἄλλοθι δῆλον, ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροτέρα φάλαγξ, ἢ ὅταν ἐκ φίλων συμμάχων ἠθροισμένη ᾖ, καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἐδήλωσεν. Οἱ μὲν γὰρ ἑταῖροί τε αὐτοῦ καὶ [3] ὁμοτράπεζοι συνεισέ-

Et Abradates haud ampliùs cunctatus eſt, ſed cùm altâ voce clamâſſet, Sequimini me, amici, equos immittebat in hoſtes, cùm *quidem* iis minimè parceret, ſed ità ſtimulo foderet, ut multo ſanguine reſpergerentur. Cum hoc etiam cæteri curruum agitatores eruperunt: & *oppoſiti* quidem currus hos ſtatim fugiebant, partim receptis qui ex eis pugnarent, partim relictis. Abradates autem rectà per eos in Ægyptiorum phalangem impetum facit; illi quoque unà cum eo irruebant, qui proximè collocati erant. Et quidem cùm aliunde ſæpè perſpicuum eſt, non eſſe firmiorem phalangem, quàm quæ ex amicis commilitonibus eſt collecta, tum illud hoc tempore manifeſtum fecit *hæc phalanx*. Nam & ſodales ipſius & menſæ participes ejuſdem *hoſtes* unà cum ipſo ſunt ad-

1 *Ἐνίει, οὐδὲν* &c.] Totum hunc locum ſic repræſentat MS. Bodl. — ἕπεσθε ἐνίει οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἐξαιμάττων τῷ κέντρῳ. In edit. *Eton.* ſic legitur & diſtinguitur: — ἕπεσθέ μοι, ἐνίει, οὐδὲν φειδόμενος, τῶν ἵππων, ἀλλὰ &c. Nos Aldum, Stephanum & Leunclavium ſecuti ſumus. Nec ſuſpectum eſſe debet ἐνίει ſine adjectione poſitum; cùm eodem modo plus vice ſimplici adhibeantur ἐμβάλλειν & συνεισβάλλειν in hoc ipſo loco. Itaque nec cum Camerario τῶν ἵππων, in τοὺς ἵππους, nec cum Stephano in τὸν ἵππον, mutaverim.

2 *Παραβάτας*] Hos *J. Pollux* παραιβάτας vocat; quod eodem recidit. Similiter *Homerus*, Ψ'. v. 132.

Ἂν δ' ἔβαν ἐν δίφροισι παραιβάται, ἡνίοχοί τε·

ubi illi à *Scholi.* dicuntur, οἱ ἐπὶ τῶν ἁρμάτων συμπολεμοῦντες· τουτέστι, κύριοι τῶν ἁρμάτων. Conſule eruditiſ. epiſc. Oxon. *Archæol.* Græc. lib. 3. c. 3.

3 *Ὁμοτράπεζοι*] Hi regibus in periculis maximè fideles eſſe conſueverunt; neque ferè unquam eos deſerebant. Sic Noſter lib. 1. ἀναβ. p. 157. πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν,

βαλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἡνίοχοι, ὡς εἶδον ὑπομένοντας πολλῷ στίφει τοὺς Αἰγυπτίους, ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φεύγοντα ἅρματα, καὶ τούτοις ἐφείποντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀβραδάτην, ᾗ μὲν ἐνέβαλον, ἅτε οὐ δυναμένων [1] διαχωρῆσαι τῶν Αἰγυπτίων, (διὰ τὸ μένειν τοὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῶν) τοὺς μὲν ὀρθοὺς τῇ ῥύμῃ τῇ τῶν ἵππων παίοντες ἀνετρέποντο, τοὺς δὲ πίπτοντας κατηλόων, καὶ αὐτοὺς καὶ ὅπλα καὶ ἵπποις καὶ τροχούς. Ὅπου δὲ ἐπιλάβοιτο τὰ δρέπανα, πάντα βίᾳ διεκόπτετο, καὶ ὅπλα καὶ σώματα. Ἐν δὲ τῷ ἀδιηγήτῳ τούτῳ ταράχῳ, ὑπὸ τῶν παντοδαπῶν σωρευμάτων ἐξαλλομένων τῶν τροχῶν, ἐκπίπτει ὁ Ἀβραδάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβαλόντων· καὶ οὗτοι μὲν ἐνταῦθα, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν καὶ ἀπέθανον· οἱ δὲ Πέρσαι [2] συνεπισπόμενοι, ᾗ μὲν ὁ Ἀβραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ

gressi: alii aurigæ cùm viderent Ægyptios agmine denso impetum sustinere, currus fugientes versùs deflexerunt, & illos insecuti sunt. Qui verò circa Abradatam erant, quà quidem irruerant, quia Ægyptii divisi cedere non poterant, (omnibus utrinque suo loco manentibus) equorum impetu stantes impellendo everterunt, cadentes contuderunt, *nec* ipsos *tantummodò, sed* & *ipsorum* arma, & equos, & rotas. Quidquid autem falces corripuissent, id totum violento concidebatur impetu; sive arma essent, sive corpora. Atque in hoc inenarrabili tumultu, rotis propter multiplices acervos exsultantibus, *curru* excidit Abradates, atque illorum alii qui cum ipso in hostes impetum fecerant: & hi quidem hìc, officio functi virorum fortium, *vulneribus* concisi interierunt: at *hos* unà secuti Persæ, cùm eo loco, quo Abradates

τελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Et ejusdem lib. p. 159. — πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρου.

1 Διαχωρῆσαι] Ità MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes. Leunclavius ex libro Budensi adfert διαχάσασθαι· quod levi mutatione factâ, (scribendo nempe διχάσασθαι) hoc loco reponendum pro διαχωρῆσαι censet. Sed nihil mutandum.

2 Συνεπισπόμενοι] Rectè sic edit. *Eton.* aliæque. Stephanus, Leunclavius, Aldus & MS. Bodl. exhibent συνεπισπώμενοι.

σὺν αὐτῷ, ταύτῃ ἐπεισπεσόντες, τεταραγμένοις ἐφόνευον· ᾗ δὲ ἀπαθεῖς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι, (πολλοὶ δὲ οὗτοι ἦσαν) ἐχώρουν ἐναντίοι τοῖς Πέρσαις.

Ἔνθα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων καὶ ξυστῶν καὶ μαχαιρῶν· ἐπλεονέκτουν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς ὅπλοις. Τά τε γὰρ δόρατα ἰσχυρά τε καὶ μακρὰ, (ἃ ἔτι καὶ νῦν ἔχουσι) [1] αἵ τε ἀσπίδες πολὺ μᾶλλον τῶν θωράκων καὶ τῶν γέρρων καὶ στέγουσι τὰ σώματα, καὶ πρὸς τὸ ὠθεῖσθαι συνεργάζονται, πρὸς τοῖς ὤμοις οὖσαι. Συγκλείσαντες οὖν τὰς ἀσπίδας ἐχώρουν καὶ ὤθουν. Οἱ δὲ Πέρσαι οὐκ ἐδύναντο ἀντέχειν, ἅτε ἐν ἄκραις ταῖς χερσὶ τὰ γέρρα ἔχοντες, ἀλλ' ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παίοντες καὶ παιόμενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαναῖς ἐγένοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνταῦθα ἦλθον, ἐπαίοντο αὖθις οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν πύργων· καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ οὐκ εἴων φεύγειν οὔτε τοὺς τοξότας, οὔτε τοὺς ἀκοντιστὰς, ἀλλ' ἀνατεταμένοι τὰς μαχαίρας

hoſtem cum ſuis invaſerat, irruiſſent, perturbatos occidebant: quâ verò parte cladis expertes fuerant Ægyptii, (& erant hi multi numero) rectà tendebant adverſùs Perſas.

Ibi tum atrox pugna haſtis, jaculis, gladiis *committebatur*: & Ægyptii ſanè tam numero quàm armis ſuperiores erant. Etenim haſtæ ipſis erant firmæ ac longæ, (quas nunc etiam geſtant) & clypei multò, quàm vel loricæ vel ſcuta *Perſarum viminea*, magìs & corpora tegunt, & ad propellendum aliquid adjumenti adferunt, humeris adfixi. Quamobrem clypeis conſertis procedebant, ac propellebant. Perſæ verò *eorum impetum* ſuſtinere non poterant, quippe qui manibus extremis ſcuta tenerent, ſed pedetentim cedebant, cùm & *alios* ferirent ipſi, & ferirentur, donec ſub machinas ſe receperunt. At eò cùm veniſſent, viciſſim Ægyptii de turribus feriebantur: & ultimi omnium neque ſagittarios neque jaculatores fugere ſinebant, ſed iis intentatis gladiis & ſagittas &

1 Αἵ τε ἀσπίδες &c.] Vide quæ notavimus p. 434. necnon ἀναβ. lib. 1. p. 156. ubi de Ægyptiorum ſcutis eadem ferè tradit Noſter.

ἠνάγκαζον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολὺς δὲ κτύπος ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ δὲ βοὴ, τῶν μὲν ἀνακαλούντων ἀλλήλους, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν δὲ θεοὺς ἐπικαλουμένων.

Ἐν δὲ τούτῳ Κῦρος διώκων τοὺς καθ᾽ ἑαυτὸν, παραγίνεται. Ὡς δὲ εἶδε τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἑωσμένους, ἤλγησέ τε, καὶ γνοὺς ὅτι οὐδαμῶς ἂν θᾶττον σχοίη τοὺς πολεμίους τ[1] εἰς τὸ πρόσθεν προόδου, ἢ εἰ εἰς τὸ ὄπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν, παραγγείλας ἕπεσθαι τοῖς μεθ᾽ ἑαυτοῦ, περιήλαυνεν εἰς τὸ ὄπισθεν· καὶ εἰσπεσόντες παίουσιν ἀφορῶντας, καὶ πολλοὺς κατακαίνουσιν. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὡς ᾔσθοντο, ἐβόων τε ὅτι ὄπισθεν οἱ πολέμιοι, καὶ ἐστρέφοντο ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνταῦθα δὴ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Πεπτωκὼς δέ τις ὑπὸ τῷ Κύρου ἵππῳ, καὶ πατούμενος παίει εἰς τὴν γαστέρα τῇ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ· ὁ δὲ ἵππος

tela emittere cogebant. Erat autem ingens hominum cædes, ingens armorum telorúmque omnis generis ſtrepitus, ingens vociferatio, aliis mutuò ſibi inclamantibus, aliis cohortantibus, aliis deos implorantibus.

Intereà Cyrus *hoſtes* ſibi oppoſitos perſequens, advenit. Cúmque Perſas loco pulſos vidit, indoluit; & animadvertens nullâ ratione citiùs hoſtes inhiberi poſſe, quo minùs progrederentur ulteriùs, quàm ſi ad eorum terga circumveheretur, imperat iis quos ſecum habebat, utì ſe ſequerentur, & ad *ipſorum* terga circumvehitur: cúmque irruiſſent averſos cædunt, ac multos perimunt. Quod cùm Ægyptii ſentirent, hoſtes à tergo eſſe clamabant, & inter ipſos ictus ſe vertebant. Tum verò & pedites & equites promiſcuè præliabantur. Et quidam, cùm ſubter equum Cyri cecidiſſet & conculcaretur, gladio ventrem equi ferit: equus autem

1 *Εἰς τὸ πρόσθεν* &c.] Sic repoſuimus admonitu MSti Bodl. necnon Stephani, Leunclavii & Mureti. Vulgò, *εἰς τὸ πρόσθεν προσόδου, εἰ μὴ εἰς τὸ* &c. *Ald.* edit. *— εἰ εἰς τὸ* &c. *Flor. ἢ εἰς τὸ* &c. quibus ex depravatis lectionibus oritur iſta tandem, quam ſuppeditat MS.

πληγεὶς, σφαδάζων ἀποσείεται τὸν Κῦρον. [1] Ἔνθα δὴ ἔγνω ἄν τις ὅσου ἄξιον εἴη τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων. Εὐθὺς γὰρ ἀνεβόησάν τε πάντες, καὶ προσπεσόντες [2] ἐμάχοντο· ἐώθουν, ἐωθοῦντο· ἔπαιον, ἐπαίοντο. Καταπηδήσας δέ τις ἀπὸ τοῦ ἵππου τῶν τοῦ Κύρου ὑπηρετῶν, ἀναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἵππον. Ὡς δὲ ἀνέβη ὁ Κῦρος, κατεῖδε πάντοθεν ἤδη παιομένους τοὺς Αἰγυπτίους· καὶ γὰρ Ὑστάσπας ἤδη παρῆν σὺν τοῖς Περσῶν ἱππεῦσι, καὶ Χρυσάντας. Ἀλλὰ τούτους ἐμβαλεῖν μὲν οὐκέτι εἴα εἰς τὴν φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἐγένετο περιελαύνων παρὰ τὰς μηχανὰς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβῆναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι [3] εἴ πη καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων καὶ

ſaucius, cùm pedes variè jactaret, Cyrum excutit. Tum perſpicere potuiſſet aliquis, quanti ſit æſtimandum, principem à ſibi ſubjectis diligi. Nam ſtatim univerſi clamorem ſuſtulerunt, impetúque facto pugnabant: pellebant, pellebantur: feriebant, feriebantur. Quidam autem ex Cyri miniſtris cùm ex equo deſiliiſſet, eum in equum ſuum ſuſtulit. At Cyrus ubi conſcendiſſet, undique jam Ægyptios cædi vidit: nam Hyſtaſpas cum equitatu Perſarum jam aderat, *item*que Chryſantas. Verùm hos in Ægyptiorum phalangem ampliùs irruere non ſivit, ſed extrinſecùs ſagittas ac tela emittere juſſit. Poſteaquam autem circumvectus ad machinas pervenit, viſum eſt ei quandam in turrim adſcendere, quò circumſpiceret, an alicubi aliæ quoque hoſtium copiæ ſubſiſterent ac

MS. Bodl. In hoc verò exemplari legitur προσόδου pro προόδου. Qui error talis eſt, quales antea lib. 2. p. 123. notavimus.

1 Ἔνθα δὴ &c.] *Onoſander* c. 1. de eligendo Imper. Ὅντινα γὰρ ἄνθρωποι φιλοῦσιν αὐτομάτῳ διανοίας ἐμπτώσει, τούτῳ ταχὺ μὲν ἐπιτάττοντι πείθονται, λέγοντι δὲ οὐκ ἀπιστοῦσιν, κινδυνεύοντι δὲ συναγωνίζονται.

2 Ἐμάχοντο· ἐώθουν, &c.] Nullus hìc particulis copulativis eſt locus: dimovet harum moras, ut incitato pugnantium furori accommodatam fundat orationem. Similis eſt verborum elegantia ſimul & celeritas, *Hiſt. Græc.* lib. 4. p. 304. & *Orat. de Ageſil.* pag. 384. edit. *Steph.* Vide *Dionyſ. Longin.* de Sublim. §. 19.

3 Εἴ πη καὶ ἄλλο &c.] Aliam lectionem, teſte Stephano, adfert Camerarius: —— καὶ ἄλλοι μένοιεν τῶν πολεμίων. quæ recta ſi eſſe debeat, etiam μάχοιτο mutandum in μάχοιντο. Sed ma-

μάχοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κατεῖδε μεστὸν τὸ πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἁρμάτων· φευγόντων, διωκόντων· κρατούντων, [1] κρατουμένων· μένον δ' οὐδαμοῦ οὐδὲν ἔτι ἠδύνατο κατιδεῖν, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων. Οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἠποροῦντο, κύκλῳ πάντοθεν ποιησάμενοι, ὥστε ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκάθηντο· καὶ ἐποίουν μὲν οὐδὲν ἔτι, ἔπασχον δὲ πολλὰ καὶ δεινά.

Ἀγασθεὶς δὲ ὁ Κῦρος αὐτοὺς, καὶ οἰκτείρων ὅτι ἀγαθοὶ ἄνδρες ὄντες ἀπόλοιντο, ἀνεχώρισέ τε πάντας τοὺς περιμαχομένους, καὶ μάχεσθαι οὐδένα ἔτι εἴα. Πέμπει δὲ πρὸς αὐτοὺς κή-

prœliarentur. Ut adſcendit, campum refertum vidit equis, hominibus, curribus: fugientibus, perſequentibus: vincentibus, ſuccumbentibus: *ex hoſtium verò copiis* nuſquam ampliùs aliam, quæ ſubſiſteret, partem conſpicere poterat, præter Ægyptios. Hi cùm ſummas in anguſtias adducti conſilii planè inopes eſſent, undique facto circulo, ut arma conſpicerentur, ſubter clypeos conſederunt: & faciebant *illi* quidem nihil ampliùs, multa verò graviáque perpetiebantur.

Cyrus eos admiratus, & præ miſericordiâ dolens viros fortes interire, omnes, qui undique *adverſùs eos* dimicabant, pedem referre juſſit, nec ulli ampliùs ut *in eos* pugnaret conceſſit. Miſſo etiam ca-

malim vulgatam ſcripturam retinere, & ſubaudire μέρος, τάγμα, vel στίφος, Quanquam Stephanus aut ex his unum aliquod, aut aliud neutrius generis nomen, ſimilem ſignificationem habens, non relictum eſſe ſubaudiendum, ſed potiùs omiſſum, putat.

1 Κρατουμένων· μένον δὲ &c.] Hæc eſt MSti Bodl ſcriptura; niſi quod exhibeat — πλὴν τὸ τῶν Αἰγυπτίων. At rectiùs, opinor, tollas articulum τό: quòd ſi retineas, ſubaudiendum erit τάγμα, στίφος, aut aliud his adfine nomen. Libri hactenus vulgati — κρατουμένων· τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ, κρατούντων· κρατουμένων &c. Iſta verba τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ κρατούντων, manum interpolatoris ſapiunt, qui claris lucem adferre vellet. Cui enim jam dubium eſſe poterat, utri fugerent, utri vincerent? Ubi autem poſteriore loco legitur κρατουμένων, quin μένον legi debeat, nemo dubitaverit, qui meminerit, ὅτι ἔδοξε τῷ Κύρῳ ἀναβῆναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι εἴ πῃ καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων, καὶ μάχοιτο. *Gabrielius* quoque & *Philelphus* μένον in vetuſtis eorum exemplaribus invenerunt. *Muretus* denique, ſive conjecturâ, ſive veteris alicujus, ab eo non memorati, exemplaris auctoritate fretus, totum hunc locum ſic emendandum vidit. Huic verò de iis, quæ ſtatim ſequuntur, reſingendis in hunc modum, Οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἠποροῦντο, κυκλοποιησάμενοι, ὥστε πάντοθεν ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ &c. non adſentior. Fatendum tamen eſt, iſti quoque mutationi nonnihil favere MStum Bodl. qui dat — ἠποροῦντο, πάντοθεν κυκλοποιησάμενοι,

ρυκα, ἐρωτῶν πότερα βούλονται ἀπολέσθαι [1] πάντες ὑπὲρ τῶν προδεδωκότων αὐτοὺς, ἢ σωθῆναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι. Οἱ δ᾽ ἀπεκρίναντο, Πῶς δ᾽ ἂν ἡμεῖς σωθείημεν, ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι; Ο δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν, Οτι ἡμεῖς ὑμᾶς ὁρῶμεν μόνους καὶ μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας. Αλλὰ τοὐντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι, τί καὶ καλὸν ἂν ποιοῦντες σωθείημεν; Καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τοῦτο εἶπεν, Εἰ τῶν τε συμμάχων μηδένα προδόντες σωθείητε, τά τε ὅπλα ἡμῖν παραδόντες, φίλοι τε γενόμενοι τοῖς αἱρουμένοις ὑμᾶς σῶσαι, ἐξὸν ἀπολέσαι. Ακούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ην δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; Απεκρίνατο ὁ Κῦρος, Εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν. Επηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι, Τίνα εὐεργεσίαν; Πρὸς τοῦτο εἶπεν ὁ Κῦρος, Μισθὸν ὑμῖν δοίην πλείονα ἢ νῦν ἐλαμβάνετε, ὅσον ἂν χρόνον πόλεμος ᾖ· εἰρήνης δὲ γενομένης, τῷ βου-

duceatore, interrogavit eos, utrùm omnes interire vellent propter eos, à quibus proditi fuissent, an servari *bonâ* cum existimatione, viros *se* esse fortes. *Ad hæc* illi responderunt, Quo pacto possimus esse salvi cum existimatione *bonâ*, viros nos fortes esse? Et Cyrus iterum, Quia nos, ait, vos solos conspicimus, qui & subsistant, & dimicare velint. Quid verò deinceps, aiunt Ægyptii, rectè etiam agendo servari possimus? Ad hoc rursùm Cyrus, Si nemine, inquit, sociorum prodito, salutem consequamini, arma cùm nobis tradideritis, & eorum amplexi fueritis amicitiam, qui vos conservare malunt, cùm liceat interimere. His illi auditis, rursùm interrogant, Si tuam amplexi fuerimus amicitiam, quas ad res uti nobis voles? Beneficia, respondit Cyrus, conferre & vicissim accipere *volo*. Quærebant iterum Ægyptii, Quæ beneficia? Ad hoc Cyrus, Stipendium vobis, ait, illo majus dedero, quod nunc accipitis, quamdiu bellum geretur: pace verò factâ, cuicun-

1 Πάντες ὑπὲρ] Ità restituimus admonitu exemplaris *Gabrielio* visi: adstipulantibus Stephano, Mureto, & Philelpho. Priùs erat, πάντες ὑπὸ τῶν &c.

λομένῳ ὑμῶν μένειν παρ' ἐμοὶ χώραν τε δώσω καὶ πόλεις καὶ γυναῖκας καὶ οἰκέτας. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι, τὸ μὲν ἐπὶ Κροῖσον συστρατεύειν, ἀφελεῖν σφίσιν ἐδεήθησαν· ([1] τούτῳ γὰρ μόνῳ συγγιγνώσκεσθαι ἔφασαν) τὰ δ' ἄλλα συνομολογήσαντες, ἔδοσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ καταμείναντες τότε, ἔτι καὶ νῦν βασιλεῖ πιστοὶ διαμένουσι· Κῦρός τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἳ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισάν τε καὶ Κυλλήνην, παρὰ [2] Κύμην, πλησίον θαλάσσης, ἃς ἔτι καὶ νῦν οἱ ἀπ' ἐκείνων

que vestrûm mecum manere libuerit, ei & agros, & oppida, & uxores, & famulos donabo. His auditis oraverunt Ægyptii, *hoc unum* exciperetur, nè adversùs Crœsum cum eo militarent: (quippe quòd illi soli se ignoscere dicerent) de cæteris iis *cum Cyro* convenit, dederúntque *adeò* & acceperunt fidem. Et qui tunc manserunt Ægyptii, nunc quoque regis in fide permanent: dedítque Cyrus eis urbes in regione superiori, quæ hâc etiam tempestate urbes Ægyptiorum adpellantur, & Larissam & Cyllenem, propter Cymen, haud procul à mari, quas etiam nunc illorum posteri pos-

1 *Τούτῳ γὰρ μόνῳ* &c.] Ità libri ad hunc diem editi; nec aliter MS. Bodl. nisi quòd vitiosè repræsentet *γιγνώσκεσθαι* pro *συγγιγνώσκεσθαι*. *Muretus*, abdicatâ receptâ hactenus scripturâ, legendum censet, *τοῦτο γὰρ μόνον συγγιγνώσκετε ἔφασαν*, *Hujus unius, inquiebant, rei nobis gratiam facite, hanc veniam date.* Nec prorsùs improbanda nobis est hæc interpretatio; secundùm quam *τούτῳ μόνῳ*, vel *τοῦτο μόνον* ex mente *Mureti*, ad *rem*, non ad *personam*, referuntur. Nolim tamen *συγγιγνώσκεσθαι* in *συγγιγνώσκετε* mutatum; cùm in præcedentibus Ægyptii Cyrum solum per internuntios adloquuntur, *Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ἦν δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι;* Sed *Philelphus* etiam & *Gabrielius* hunc locum ità acceperunt, quasi hoc modo legissent: prior vertit, *hanc unam veniam sibi dari postulârunt*: hic, *hanc modò veniam* &c. Ad verbum magìs interpreteris: *in hoc enim solo sibi veniam dari dixerunt*, i. e. *in hâc unâ re.*

2 *Κύμην*] *Gabrielius*, *Cymam*; cùm debuisset, *Cymen*. Verùm graviùs in hoc vertendo nomine tum Xenophontis cæteri omnes, tum Strabonis, Herodoti, aliorúmque interpretes hallucinati sunt; cùm id passim vertant *Cuma*. Hos meritò castigat Laur. Theod. Gronovius *Marmor. Bas.* c. 24. Stephanus Byz. *Κύμη, πόλις Αἰολίδος περὶ τὴν Λέσβον, ἀπὸ Κύμης Ἀμαζόνος* &c. Mela de *Æolide*, lib. 1. c. 18. *Primam urbium à Myrino conditore Myrinam vocant: sequentem Pelops statuit, victo Oenomao reversus ex Græcià: Cymen nominavit. pulsis qui habitârant, dux Amazonum Cyme.* Plin. H. N. l. 5. c. 30. de eâdem regione loquens, conjungit itidem *Larissam, Cymen, Myrinam.* Lege & Herodot. lib. 1. c. 149. Strab. l. 13. p. 923. Liv. lib 37. c. 11. Vellej. lib. 1. c. 4.

ἔχουσι. Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Κῦρος, ἤδη σκοταῖος ἀναγαγὼν ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Θυριβάροις.

Ἐν δὲ τῇ μάχῃ τῶν μὲν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνοι εὐδοκίμησαν, τῶν δὲ σὺν Κύρῳ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν εἶναι· ὥστε καὶ νῦν διαμένει ἡ ὅπλισις, ἣν τότε Κῦρος τοῖς ἱππεῦσι κατεσκεύασεν. Εὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα· ὥστε καὶ τοῦτο ἔτι καὶ νῦν διαμένει τὸ πολεμιστήριον τῷ ἀεὶ βασιλεύοντι. Αἱ μέντοι κάμηλοι ἐφόβουν μόνον τοὺς ἵππους, οὐ μέντοι κατέκαινόν γε οἱ ἐπ' αὐτῶν ἱππεῖς, οὐδ' αὐτοί γε ἀπέθνησκον ὑπὸ ἱππέων· οὐδεὶς γὰρ ἵππος ἐπέλαζε. Καὶ χρήσιμοι μὲν ἐδόκει εἶναι· ἀλλὰ γὰρ οὔτε τρέφειν οὐδεὶς ἐθέλει καλὸς κἀγαθὸς κάμηλον ὥστ' ἐποχεῖσθαι, οὔτε μελετᾶν ὡς πολεμήσων ἀπὸ τούτων. Οὕτω δὲ ἀπολαβοῦσαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν σχῆμα, ἐν τοῖς σκευοφόροις διάγουσι. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κῦρον, δειπνοποιησάμενοι καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, ὥσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν.

ſident. His rebus confectis, Cyrus jam ſub ipſas noctis tenebras reverſus, Thyribaris caſtra locavit.

In hoc autem prælio ſoli ex hoſtibus Ægyptii gloriam conſequuti ſunt, & ex iis qui cum Cyro erant, equeſtres Perſarum copiæ viſæ ſunt eſſe præſtantiſſimæ: adeò ut illa nunc etiam armatura duret, quâ tunc equites à Cyro inſtructi fuêre. Prætereà currus illi falcati vehementer erant comprobati: adeò ut hoc etiam tempore bellicum illud curruum genus apud quemque *Perſarum* regem vigeat. At cameli equis terrori duntaxat fuerunt: neque verò ipſis inſidentes ex equitibus quenquam interemerunt, neque ii ab equitibus occiſi erant: nullus enim *ad eos* equus propiùs accedebat. Idque *tum* quidem utile eſſe viſum eſt; ſed nemo tamen virorum fortium & egregiorum vel alere camelum vult, ut eo vehatur; vel ad pugnandum ex his ſemet exercere. Itaque receptâ formâ ſuâ *cultúque priſtino*, inter impedimenta *jam* degunt. Et Cyri quidem milites, ubi cœnâſſent & excubias conſtituiſſent, utì par erat, quieti ſe dederunt.

[1]Κροῖσος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἔφυγε σὺν τῷ στρατεύματι· τὰ δ' ἄλλα φῦλα ὅποι ἐδύνατο προσωτάτω ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἐπ' οἶκον ὁδοῦ ἕκαστος ἀπεχώρει. Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεις ἦγεν ὁ Κῦρος. [2]Ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλῶν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ κλίμακας παρεσκευάζετο. Ταῦτα δὲ ποιῶν κατὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκοῦντα εἶναι τῶν Σαρδιανῶν ἐρύματα, τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους τε καὶ Πέρσας. Ἡγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης, δοῦλος γεγενημένος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει τινὸς φρουρῶν, καὶ καταμεμαθηκὼς κατάβασιν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνάβασιν τὴν αὐτήν. Ὡς δὲ ἐγένετο τοῦτο δῆλον ὅτι εἴχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὴ ἔφυγον οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν ὅπη ἠδύνατο ἕκαστος. Κῦρος δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν, καὶ παρήγγειλεν ἐκ τῆς τάξεως μηδένα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Κροῖσος κατακλεισάμενος ἐν

At Crœſus ſtatim Sardes cum exercitu profugit: cæteræ nationes, quàm remotiſſimè quiſque poterat, initâ domum quæ duceret viâ, nocte eâ diſcedebant. Cùm autem illuxiſſet, Cyrus confeſtim Sardes verſùs *ſuos* duxit. Atque ubi ad Sardium mœnia pervenit, & machinas erexit quaſi facturus in muros impetum, & ſcalas paravit. Ea dum faceret, ut in munitiones Sardianorum, quâ parte maximè præruptæ videbantur, ſequenti nocte Chaldæi ac Perſæ adſcenderent, effecit. His ductor erat Perſa quidam, qui cujuſdam ex arcis cuſtodibus præſidiariis ſervus fuerat, & deſcenſum ad flumen & adſcenſum itidem didicerat. Cùm cognitum eſſet arcem eſſe occupatam, Lydi omnes à muris diffugerunt quò quiſque poterat. Cyrus primâ luce oppidum ingreſſus eſt, & nè quis ſeſe ex loco moveret, edixit. Crœſus autem, ſeipſo in re-

1 Κροῖσος μέντοι &c.] Vide ſis *Herodot.* lib. I. c. 77.

2 Ὡς δ' ἐγένετο] Leunclavius & Alius, (quem exemplar illius, vitiis imitabile, ſolet decipere) exhibent, ὁ δ' ἐγένετο &c. re ipſâ reclamante, invitiſque adeò cæteris libris, quos vidi, omnibus.

τοῖς βασιλείοις, Κῦρον ἐβόα· ὁ δὲ Κῦρος τοῦ μὲν Κροίσου φύλακας κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν ἐχομένην ἄκραν, ὡς εἶδε τοὺς μὲν Πέρσας φυλάσσοντας τὴν ἄκραν ὥσπερ ἔδει, [1] τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὅπλα ἔρημα, (καταδεδραμήκεσαν γὰρ ἁρπασόμενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν) εὐθὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπιέναι ἐκ τοῦ στρατεύματος τάχιστα. Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἀνασχοίμην πλεονεκτοῦντας ὁρῶν τοὺς ἀτακτοῦντας. Καὶ εὖ μὲν, ἔφη, ἐπίστασθε ὅτι παρεσκευαζόμην ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς ἐμοὶ συστρατευομένους πᾶσι Χαλδαίοις μακαριστοὺς ποιῆσαι· νῦν δ', ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἤν τις καὶ ἀπιοῦσιν ὑμῖν κρείττων ἐντύχῃ. Ακούσαντες ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδεισάν τε καὶ ἱκέτευον παύσασθαι ὀργιζόμενον, καὶ τὰ χρήματα

giâ incluſo, Cyrum inclamabat: at Cyrus Crœſum qui cuſtodirent reliquit; ipſéque ad arcem occupatam profectus, cùm Perſas arcem, ut oportebat, cuſtodire videret, Chaldæorum verò arma ſola *conſpiceret*, (quòd illi ad diripienda ex ædibus bona excurriſſent) mox præfectos eorum convocavit, eiſque ut ab exercitu quamprimùm diſcederent, præcepit. Non enim, ait, tolerare poſſim, ut qui ordines deſerunt, majoribus quàm alii commodis potiantur. Et vos quidem, ait, certò ſcire volo, in hoc me fuiſſe, ut vos qui ſigna mea ſequimini, tales efficerem, quos univerſi Chaldæi felices prædicarent: verùm jam vobis minimè mirum videatur, ſi quis vobis hinc etiam diſcedentibus viribus potior occurrat. Hæc Chaldæi cùm audîſſent, metu perculſi orabant ut iraſci deſineret; aiebántque ſe

1 Τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων &c.] *Muretus* hæc verba ſic vertenda cenſet, *Chaldæorum autem tentoria deſerta.* Vult enim ὅπλα dici non *arma* tantùm, ſed eum quoque locum, in quo milites tendunt, in quo conſiſtunt interquieſcendi cauſâ. Hanc vocis iſtius interpretationem locis aliquot adductis, in quibus ὅπλα θέσθαι dicuntur milites, cùm locum ſibi ſumunt, ubi conſiſtant, confirmare nititur. Quæ verò adducit loca, extant ἀναβ. lib. 4. p. 190, 192. & paſſim alibi. Quibus, ſi libet, addas licet quæ occurrunt apud *Dionyſ. Halic.* Antiq. Rom. lib. 3. c. 57. lib. 9. c. 23. & ſæpè alibi. Nec quiſquam, opinor, negaverit τὰ ὅπλα τίθεσθαι pro στρατοπεδεύεσθαι apud Hiſtoricos Græcos paſſim uſurpari. At quâ ratione hinc effici poſſit, ὅπλα per ſe poſita pro *tentoriis* accipi debere, haud equidem video. Quàm rectè igitur vocem iſtam ſic expoſuit *Muretus*, aliorum ſit judicium.

πάντα ἀποδώσειν ἔφασαν. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῶν δέοιτο· Ἀλλ' εἴ με, ἔφη, βούλεσθε παύσασθαι ἀχθόμενον, ἀπόδοτε πάντα ὅσα ἐλάβετε τοῖς διαφυλάξασι τὴν ἄκραν. Ἢν γὰρ αἴσθωνται οἱ ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονεκτοῦσιν οἱ εὔτακτοι γενόμενοι, πάντα μοι καλῶς ἕξει. Οἱ μὲν δὴ Χαλδαῖοι οὕτως ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος· καὶ ἔλαβον οἱ πειθόμενοι πολλὰ καὶ παντοῖα χρήματα· ὁ δὲ Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τοὺς ἑαυτοῦ ὅπου ἐδόκει τὸ ἐπιτηδειότατον εἶναι [1] τῆς πόλεως, μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγγειλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Κροῖσον. Ὁ δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔφη· τοῦτο γὰρ ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε δίδωσί σοι, καὶ ἐμοὶ, προσαγορεύειν. Καὶ σύ γε, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐπείπερ ἄνθρωποι ἐσμὲν ἀμφότεροι.

res opésque omnes velle restituere. Ille his sibi non opus esse dixit: Sed si me vultis, ait, ab indignatione desistere, date omnia, quæcunque cepistis, illis qui arcis in custodiâ mansêre. Nam si milites cæteri animadvertent, eos qui ordines servârunt, majora consequi commoda, præclarè se meæ res habebunt. Itaque Chaldæi sic, utì Cyrus edixerat, fecerunt; & qui obedienter sese gesserant, magnam rerum opúmque variarum copiam consequuti sunt: Cyrus autem, cùm castra pro militibus suis metatus esset eo urbis loco, qui maximè opportunus ei videbatur, *eos* in armis manere ac prandere jussit.

His perfectis, Crœsum ad se adduci præcepit. Et Crœsus ubi Cyrum vidit, Salve, inquit, domine: hoc enim *nomine* tibi ut deinceps fruaris tribuit fortuna; mihi, ut *eo te* adpellem. *Salve* tu quoque, ait, Crœse; quandoquidem homines ambo sumus.

1 Τῆς πόλεως &c.] Ità rectè Stephanus edidit. Vulgò scribitur, — τῆς πόλεως μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, παρήγγειλεν ἀριστοποιεῖσθαι. Sed & Leunclavius vidit eo quo reposuimus modo rectiùs scribi; mutatâ scil. distinctione & copulâ καὶ adjectâ, quam, teste Leunclavio, Budensis etiam liber habet.

Ἀτάρ, ἔφη, ὦ Κροῖσε, [1] ἆρ' ἄν τι μοι ἐθελήσαις συμβουλεῦσαι; Καὶ βουλοίμην γ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀγαθόν τι σοι εὑρεῖν· τοῦτο γὰρ ἂν οἶμαι ἀγαθὸν κἀμοὶ γενέσθαι. Ἄκουσον τοίνυν, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τοὺς στρατιώτας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολλὰ κεκινδυνευκότας, καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔχειν [2] τὴν πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μετὰ Βαβυλῶνα, [3] ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς στρατιώτας. Γινώσκω γάρ, ἔφη, ὅτι εἰ μή τινα καρπὸν λήψονται τῶν πόνων, οὐ δυνήσομαι αὐτοὺς πολὺν χρόνον πειθομένους ἔχειν.

Verùm, Crœse, inquit, velísne mihi consilium dare? Etiam, Cyre, inquit, aliquid boni tibi reperire velim: nam idem arbitrarer etiam mihi fructuosum fore. Audi ergo, Crœse, inquit: quia video milites multis laboribus perfunctos, multísque versatos in periculis, nunc etiam putare se urbe *totius* Asiæ, post Babylonem, opulentissimâ potitos; æquum judico, ut aliquid utilitatis ad eos perveniat. Nam futurum intelligo, ut nisi quem laborum suorum fructum percipiant, dicto eos audientes diu non sim habiturus.

1 *Ἀρ' ἄν τι* &c.] Lege *Herodot.* lib. 1. c. 88. & seq.

2 *Τὴν πλουσιοτάτην* &c.] Cyrus reconditis iis potiri jam incipit thesauris, quos Deus per Prophetam *Isaiam* c. 45. v. 3. ei se daturum olim promiserat. Alterâ scilicet ex opulentissimis, quotquot usquam gentium fuerunt id ætatis, urbibus expugnatâ, mox alteram, somno vinóque sepultam, pari invasurus est successu. *Herodot.* l. 1. c. 29. *Σάρδεις ἀκμαζούσας πλούτῳ. Strabo* lib 13. T. 2. p. 928. *Αἱ δὲ Σάρδεις πόλις ἐστὶ μεγάλη,* &c. & eod. lib. p. 930, 931. *Plin.* H. N. lib. 5. c. 29. *Celebratur* (Lydia) *maxime Sardibus in latere Tmoli montis.* Vide *Polyæn.* lib. 7. c. 6. Accidit autem hæc Sardium expugnatio an. M. 3456. P. J. 4166. ante æram Christ. 548.

3 *Ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς* &c] Ità MS. Bodl. & edit. *Leuncl. Ald. Eton* aliæque. Eandem lectionem *Philelphus* in suo etiam libro invenit. *Gabrielius* ex suis exemplaribus hanc scripturam adfert —— *ὠφεληθῆναι. γινώσκω γὰρ* &c. quam secutus est Stephanus. Miror tamen hunc de omissis vocibus istis, *τοὺς στρατιώτας*, contra plurium librorum fidem, nè unum quidem addidisse verbum. *Mureto* quoque vulgata displicet scriptura; atque adeò pro *τοὺς*, scribendum *αὐτοὺς*, & vocem *στρατιώτας* delendam censet. Utcunque verò vocum istarum, *τοὺς στρατιώτας*, ingrata videatur repetitio, eas tamen temerè sublatas nolim. Rectè enim Cl. *Hombergius* ad Joh. 5. 36. notat, Auctores ejusmodi repetitione uti, cùm persona vel res, de quâ loquuntur, per interjectionem plurium commatum, remotior est; quo casu, plerumque solemus verbum *αὐτὸς* vel pronomen aliud demonstrativum adhibere ad indicandam rem, de quâ loquimur. Æli. V. H. l. 8. c. 9. *Ἀρχέλαον — Κρατεύας — ἀπέκτεινε τὸν ἐραστήν, ὁ Κρατεύας Ἀρχέλαον.* Idem l. 9. c. 4. *ἐζηλοτύπησε δὲ Πολυκράτης, ὅτι τὸν Σμερδίην — καὶ ἀπέκειρε τὸν παῖδα ὁ Πολυκράτης.* Vide etiam l. 10. c. 22.

Διαρπάσαι μὲν οὖν αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν πόλιν οὐ βούλομαι· τήν τε γὰρ πόλιν νομίζω ἅμα διαφθαρῆναι, ἔν τε τῇ ἁρπαγῇ εὖ οἶδ᾽ ὅτι οἱ [1] πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἄν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν, Ἀλλ᾽ ἐμὲ, ἔφη, ἔασον λέξαι πρὸς οὓς ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἐθέλω, ὅτι διαπέπραγμαι παρὰ σοῦ μὴ ποιῆσαι ἁρπαγὴν, μηδὲ ἐᾶσαι ἀφανισθῆναι παῖδας καὶ γυναῖκας· ὑπεσχόμην δέ σοι ἀντὶ τούτων ἦ μὴν παρ᾽ ἑκόντων Λυδῶν ἔσεσθαι πᾶν ὅ, τι καλὸν κἀγαθόν ἐστιν ἐν Σάρδεσιν. Ἢν γὰρ ταῦτα ἀκούσωσιν, [2] οἶδ᾽ ὅτι ἄξουσι πᾶν ὅ, τι ἐστὶν ἐνθάδε καλὸν κτῆμα ἀνδρὶ καὶ γυναικί· καὶ ὁμοίως εἰς νέωτα πολλῶν καὶ καλῶν πάλιν σοι πλήρης ἡ πόλις ἔσται. Ἢν δὲ διαρπάσῃς, καὶ αἱ τέχναι σοι, ἃς πηγάς φασι τῶν καλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι ἔσονται.

Sed urbem tamen eis diripiendam concedere non eſt animus: nam & urbs, meâ ſententiâ, prorſùs interiret, & in direptione plurimum utilitatis caperent, qui maximè ſunt improbi. Quæ ubi Crœſus audîſſet, Me verò dicere ſinito Lydis, ait, quibus ego voluero, impetrâſſe me abs te, nè direptio fiat, néve permittatur ut liberi & conjuges ab eorum conſpectu abſtrahantur: próque hoc tibi pollicitum eſſe, futurum omnino, ut Lydi tibi libentes offerant, quidquid Sardibus pulchrum & præclarum ſit. Nam ſi hæc audierint, adlaturos ſcio quidquid pulchræ rei vir aut mulier hìc habuerit: itidémque alterum in annum multis ac pulchris rebus iterum urbs tibi referta erit. Quòd ſi *eam* diripueris, etiam artificia tibi, quæ bonorum fontes eſſe perhibent, perierint.

1 Οἱ πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἄν] MS. Bodl. οἱ πονηρότατοι. Sed poſitivum & ſuperlativum pro ſe invicem uſurpari docent paſſim Grammatici. Confer Matt. 22. 36. ubi fruſtra ſunt *Maldonatus*, & *Vorſtius* Philol. Sacr. par. 2. p. 3. & ſeq. qui μεγάλη, pro μεγίστη, per Hebraïſmum poni putant. Sententiam verò ipſam illuſtrant hæc verba *Demoſthenis*: Ἴταμὸν γὰρ ἡ πονηρία, καὶ τολμηρὸν, καὶ πλεονεκτικόν. καὶ τοὐναντίον ἡ καλοκἀγαθία ἡσύχιον, καὶ ὀκνηρὸν, καὶ βραδὺ, καὶ δεινὸν ἐλαττωθῆναι. Orat. pri. in *Ariſtogeit.* p. 831, 832. edit. Francf.

2 Οἶδ᾽ ὅτι ἄξουσι] Vulgò, ἥξουσι. Quo modo cùm parum commodè ſcribi videret Stephanus, adjiciendum φέροντες vel ἄγοντες, vel utrumque putabat. Mihi verò mutatione unius literæ rectiùs huic loco conſuli poſſe viſum eſt. Nec aliter reſtituendum ante nos monuerunt Leunclavius & Muretus.

[1] Ἔξεστι δέ σοι ἰδόντι ταῦτα, ἐλθόντι ἔτι καὶ περὶ τῆς ἁρπαγῆς βουλεύσασθαι. Πρῶτον δὲ, ἔφη, ἐπὶ τοὺς ἐμοὺς θησαυροὺς πέμπε, καὶ παραλαμβανέτωσαν οἱ σοὶ φύλακες παρὰ τῶν ἐμῶν φυλάκων. Ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντα οὕτω συνήνεσε ποιεῖν ὁ Κῦρος, ὥσπερ ἔλεξεν ὁ Κροῖσος·

Τάδε δέ μοι, ἔφη, πάντως, ὦ Κροῖσε, λέξον, πῶς ἀποβέβηκε τὰ ἐκ τοῦ [2] ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου· σοὶ γὰρ δὴ λέγεται πάνυ τεθεραπεῦσθαι ὁ Ἀπόλλων, καὶ σὲ πάντα ἐκείνῳ πειθόμενον πράττειν. Ἐβουλόμην δ' ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν· νῦν δὲ πάντα τἀναντία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πράττων [3] προσηνέχθην τῷ Ἀπόλλωνι. Πῶς δέ; ἔφη ὁ Κῦρος, δίδασκε· πάνυ γὰρ παράδοξα λέγεις. Ὅτι πρῶτον μὲν, ἔφη, ἀμελήσας ἐρω-

Prætereà licet tibi, poſtquam hæc intuitus ſis, *huc* etiam redire déque direptione conſultare. Primùm autem, inquit, ad meos theſauros mittito, atque *hos* à cuſtodibus meis tui cuſtodes accipiant. Et hæc quidem omnia ſic fieri cenſuit oportere Cyrus, utì Crœſus dixerat:

At iſta mihi, Crœſe, inquit, omnino memorato, quonam evaſerint, quæ Delphico *tibi* ſunt oraculo prodita: nam fertur *is* Apollo admodùm abs te cultus, téque *fertur* omnia ſic agere, ut illi obtemperes. Vellem, inquit, Cyre, ſic comparatæ res eſſent: nunc verò eum me Apollini exhibui, qui contraria omnia ſtatim ab initio facerem. Quomodo verò? ait Cyrus, edoce: nam valdè *quidem* mira refers. Primùm, ait, poſthabitâ curâ interrogandi

1 Ἔξεστι δέ σοι &c.] In MSto Bodl. reperitur, Ἐξέσται &c. quod reponendum, delendúmque ἐλθόντι, quod mox ſequitur, cenſet *Muretus*. Sed nobis haud ità diſplicet vulgata lectio, ut eam contra aliorum librorum fidem immutaremus.

2 Ἐν Δελφοῖς] *Delphi*, oppidum nobiliſſimum Phocidis, templo (quod Agamedes & Trophonius exædificaviſſe traduntur Ciceroni *Tuſc. diſp.* lib. 1. c. 47.) & oraculis celeberrimum. De ſitu urbis & primâ templi ſtructurâ vide *Pauſan.* in Phocicis p. 618, 619. Phœbum à Conſtantino tandem M. ex adyto ſuo extractum fuiſſe, tripode Conſtantinopolin lato, tradit *Socrates* Hiſtor. Eccleſ. lib. 1. c. 16.

3 Προσηνέχθην τῷ &c.] Elegans loquendi genus eſt προσφέρεσθαί τινι, pro *verſari cum aliquo*

τῶν τὸν θεὸν εἴ τι ἐδεόμην, [1] ἀπεπειρώμην αὐτοῦ εἰ δύναιτο ἀληθεύειν. Τοῦτο δὲ μὴ ὅτι ὁ θεὸς, ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. [2] Επεὶ μέντοι ἔγνων καὶ μάλα ἄτοπα ἐμοῦ ποιοῦντος, καὶ πρόσω Δελφῶν ἀπέχοντος, οὕτω δὴ πέμπω περὶ παίδων. Ο δέ μοι τὸ μὲν πρῶτον οὐδ' ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δ' ἐγὼ [3] πολλὰ μὲν πέμπων ἀναθήματα χρυσᾶ, πολλὰ δ' ἀργυρᾶ, πάμπολλα δὲ θύων, ἐξιλασάμην ποτὲ αὐτὸν, ὡς ἐδόκουν, τότε δή μοι ἀποκρίνεται ἐρωτῶντι τί ἄν μοι ποιήσαντι παῖδες γένοιντο· ὁ δὲ εἶπεν ὅτι ἔσοιντο. Καὶ ἐγένοντο μὲν, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἐψεύσατο) γενόμενοι δὲ οὐδὲν ὤνησαν. Ο μὲν γὰρ, κωφὸς ὢν διετέλει· ὁ δὲ, ἄριστος γενόμενος, ἐν ἀκμῇ τοῦ βίου ἀπώλετο. Πιεζόμενος δὲ ταῖς περὶ τοὺς παῖδας συμφοραῖς, πάλιν πέμπω, καὶ ἐπερωτῶ τὸν θεὸν τί ἂν

deum si quâ re mihi opus esset, periculum feci, an vera respondere posset. At non solùm deus, inquit, sed homines etiam honesti ac boni, cùm fidem non haberi sibi animadvertunt, haud amant diffidentes. Cùm verò animadverterem absurdè admodùm me agere, ac procul Delphis abessem, mitto de liberis interrogatum. Ille mihi primùm nè respondit quidem: ubi verò missis multis donariis aureis, argenteis etiam multis, permultísque cæsis hostiis, tandem eum aliquando placavi, utì *quidem* ipse arbitrabar, tunc mihi quærenti quid faciendum esset, ut liberi mihi nascerentur: respondit ille, habiturum me liberos. Ac nati quidem mihi sunt, (quippe nec in hoc mentitus est) sed nati nulli usui fuêre. Nam alter *eorum* mutus mansit; alter, qui præstantissimus extitit, in ipso ætatis flore periit. Cùm his liberorum calamitatibus premerer, iterum mitto, deúmque interrogo, quid à me

quo & se ποιόν τινα *ei præbere.* Vide Heb. 12. 7. ubi phraseωs hujusce vis plerosque latuit interpretes.

1 Απεπειρώμην αὐτοῦ &c.] Lege *Herodot.* lib. 1. c. 47 & 48.

2 Επεὶ μέντοι ἔγνων] Ità rescripsimus ex consentientibus Stephani & Leunclavii conjecturis. Priùs legebatur ἔγω.

3 Πολλὰ μὲν &c.] Vide sis *Herodot.* lib. 1. c. 50, 51. & de Crœsi filiis c. 43, 85. nec non *A. Gell.* lib. 5. c. 9.

ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι· ὁ δέ μοι ἀπεκρίνατο, [1] ΣΑΥΤΟΝ ΓΙΝΩΣΚΩΝ, ΕΥΔΑΙΜΩΝ, ΚΡΟΙΣΕ, ΠΕΡΑΣΕΙΣ. [2] Εγὼ δὲ ἀκούσας τὴν μαντείαν ἥσθην· ἐνόμιζον γὰρ τό γε ῥᾷστόν μοι αὐτὸν προστάξαντα, τὴν εὐδαιμονίαν διδόναι. Αλλους μὲν γὰρ γινώσκειν τοὺς μὲν οἷόν τ' εἶναι, τοὺς δ' οὔ· ἑαυτὸν δὲ ὅστις ἐστὶ, πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἰδέναι. Καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, οὐδὲν ἐνεκάλουν μετὰ τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ταῖς τύχαις. Επειδὴ δὲ ἀνεπείσθην ὑπὸ τοῦ Ασσυρίου ἐφ' ὑμᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάντα κίνδυνον ἦλθον· [3] ἐσώθην μέντοι οὐδὲν κακὸν λαβών. Οὐκ αἰτιῶμαι δὲ οὐδὲ τάδε τὸν θεόν. Επεὶ γὰρ ἔγνων ἐμαυτὸν μὴ ἱκανὸν ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον, καὶ αὐτὸς

fieri oporteret, ut id quod esset vitæ reliquum exigere felicissimè possem: respondit ille mihi, SI TE NOSCAS, CROESE, VITAM FELICITER TRANSIBIS. Hoc audito oraculo, gavisus sum: arbitrabar enim eum felicitatem mihi tribuere, rem facillimam imperando. Nam alios partim cognosci posse, partim non: quis verò sit ipsemet, quemlibet hominem scire putabam. Omníque adeò deinceps tempore, quamdiu quietem colui, nihil erat post mortem filii, quamobrem casus fortuitos culparem. Verùm posteaquam ab Assyrio sum persuasus, ut expeditionem adversùs vos susciperem, omnis generis adii pericula; nec ullo tamen accepto malo servatus sum. Ac nè de his quidem deum incuso. Nam ubi me ad pugnandum adversùs vos idoneum non esse animadverti, tutò, dei ope, tum ipse tum mei *mecum* evasimus. Sed rursùm nunc deliciis opulentiæ præ-

1 ΣΑΥΤΟΝ &c.] Vim præcepti istius, γνῶθι σεαυτὸν, in hunc modum interpretatur Cicero *Tusc. disp.* lib. 1. c. 22. *Nosce animum tuum*, h. e. explora & considera tuam imbecillitatem. Vide porrò, si tanti sit, quæ de eodem præcepto congessit *Stobæus* serm. 21.

2 Εγὼ δ' ἀκούσας &c.] Legitur etiam ἐπεὶ δ' ἀκούσας, vel ἐπεὶ δὲ ἤκουσα. Sed Stephanum omnino sequendum duxi; qui pro lectionibus istis, ex vet. exempl. auctoritate substituit, ἐγὼ δὲ ἀκούσας. Eandem lectionem ex vetustis suis exemplaribus adfert *Gabrielius*.

3 Εσώθην μέντοι &c.] Lege, si placet, *Diodor. Sic.* lib. 13. p. 151.

καὶ οἱ σὺν ἐμοί. Νῦν δ᾽ αὖ πάλιν ὑπό τε πλούτου τοῦ παρόντος διαθρυπτόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν δεομένων μου προστάτην γενέσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν δώρων ὧν ἐδίδοσάν μοι, καὶ ὑπ᾽ ἀνθρώπων, οἵ με κολακεύοντες ἔλεγον ὡς εἰ ἐγὼ ἐθέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο, καὶ μέγιστος ἂν εἴην ἀνθρώπων· ὑπὸ τοιούτων δὴ λόγων ἀναφυσώμενος, ὡς εἵλοντό με πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προστάτην τοῦ πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατηγίαν, ὡς ἱκανὸς ὢν μέγιστος γενέσθαι· ἀγνοῶν ἄρα ἐμαυτόν, ὅτι σοι ἀντιπολεμεῖν ἱκανὸς ᾤμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονότι, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυκότι, ἔπειτα δ᾽ ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκοῦντι· [1] τῶν δ᾽ ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. Ταῦτ᾽ οὖν ἀγνοήσας, δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. Ἀλλὰ νῦν δ᾽, ἔφη, ὦ Κῦρε, γινώσκω μὲν ἐμαυτόν· σὺ δ᾽ ἔτι δοκεῖς ἀληθεύειν τὸν Ἀπόλλω, ὡς

ſentis diffluens, & ob eorum preces qui me rogabant ut eis præeſſem, & ob illa munera quæ mihi donabant, & illorum hominum operâ, qui mihi adſentando futurum dicebant ut omnes mihi parerent, & *omnium ego* mortalium maximus evaderem, modò cum imperio eſſe vellem; ejuſmodi *inquam* verbis inflatus, ubi reges omnes undique belli me præſidem legerunt, ſuſcepi munus imperatorium, quaſi eſſem is, qui maximus evadere poſſem; meipſum certè ignorans, qui bello adverſùs te gerendo parem me tibi arbitrarer, primùm ex diis genito, deinde regibus orto, atque etiam à puero ad virtutem exercitato: at ex majoribus meis eum, qui primus regno potitus eſt, audio ſimul & regnum & libertatem eſſe conſequutum. Hæc ergo cùm ignoraverim, meritò, inquit, pœnam ſubeo. Nunc autem, Cyre, inquit, meipſum noſco: an tu verò adhuc veracem Apollinem exiſtimas, qui bea-

1 Τῶν δ᾽ ἐμῶν &c.] An.M. 3286. J. P. 3996. ante ær. Chriſt. 718. ab Heraclidis Lydorum regnum ad Crœſi genus, qui vocabantur Mermnadæ, tranſlatum eſt. Gygem, (cujus abnepos erat Crœſus) Candaulis Heraclidarum noviſſimi ſatellitem, vitam ſimul & regnum huic eripuiſſe tradit *Herodotus* lib. 1. c. 7. & ſeq. Et regiarum pecudum paſtorem fuiſſe

εὐδαίμων ἔσομαι γιγνώσκων ἐμαυτόν; Σὲ δ' ἐρωτῶ διὰ τοῦτο, ὅτι ἄριστ' ἄν μοι δοκεῖς εἰκάσαι τοῦτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ γὰρ δύνασαι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Βουλήν μοι δὸς περὶ τούτου, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γάρ σου ἐννοῶν τὴν πρόσθεν εὐδαιμονίαν, οἰκτείρω τέ σε, καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναῖκά τε ἔχειν, ἣν εἶχες, καὶ τὰς θυγατέρας, (ἀκούω γάρ σοι εἶναι) καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς θεράποντας, [1] καὶ τράπεζαν σὺν οἵᾳ περ ἐζῆτε· μάχας δέ σοι καὶ πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ Δία μηδὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κροῖσος, σὺ ἐμοὶ ἔτι βουλεύου ἀποκρίνασθαι περὶ τῆς ἐμῆς εὐδαιμονίας· ἐγὼ γὰρ ἤδη σοι λέγω, ἢν ταῦτά μοι ποιήσῃς ἃ σὺ λέγεις, ὅτι ἣν ἄλλοι τε μακαριωτάτην ἐνόμιζον εἶναι βιοτήν, καὶ ἐγὼ συνεγίγνωσκον αὐτοῖς, ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάξω. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, [2] Τίς δὴ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακαρίαν βιοτήν; Ἡ ἐμὴ γυνή, εἶπεν, ὦ Κῦρε· ἐκείνη μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλακῶν καὶ εὐφροσυνῶν πασῶν ἐμοὶ

tum me fore dixit, si meipsum nôssem? Te autem propterea interrogo, quòd optimè conjecturam mihi de hoc facturus in præsentiâ videris: potes enim id facere. Et Cyrus, Da verò mihi, inquit, de hoc consilium, Crœse: nam ego mecum in animo considerans felicitatem tuam pristinam, misericordiâ moveor erga te, conjugémque tibi jam habere permitto, quam habuisti; & filias, (audio enim esse tibi *quasdam*) & amicos, & famulos, & mensam, quali *hactenus* estis usi: pugnas autem & bella tibi adimo. Ergo, ait Crœsus, nihil tu profectò amplius deliberes, quid mihi de meâ felicitate respondeas: etenim ipse jam tibi dico, si hæc, quæ *nunc* ais, feceris, fore ut quam alii vitam beatissimam ducere solent, etiam me adsentiente, hanc modò consequutus agam. Et Cyrus, Quis, ait, beatæ istius vitæ compos est? Uxor mea, inquit, Cyre: nam illi mecum pars æqua bonorum, & mollitiarum,

fuisse Gygem in lib. 2. de *Repub.* haud longè ab initio adfirmat *Plato.*

1 Καὶ τράπεζαν] Hoc vocabulo victus significatur etiam Act. 6. 2.

2 Τίς δὴ ὁ &c.] Ità libri, quos vidi, omnes. *Gabrielius* in suis invenit exemplaribus, Τίς δ' ἦν ἔχων — & mox, Ἐκείνη γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν &c. quas lectiones probat Stephanus.

τὸ ἴσον μετεῖχε· φροντίδων δὲ ὅπως ταῦτα ἔσται, καὶ πολέμου καὶ μάχης οὐ μετῆν αὐτῇ. Οὕτω δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ κατασκευάζειν, ὥσπερ ἐγὼ ἣν ἐφίλουν μάλιστ' ἀνθρώπων· ὥστε τῷ Ἀπόλλωνι ἄλλα μοι δοκῶ χαριστήρια ὀφειλήσειν. Ἀκούσας δὲ ὁ Κῦρος τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἐθαύμασε μὲν τὴν εὐθυμίαν· [1] ἤγετο δὲ τολοιπὸν ὅποι καὶ αὐτὸς πορεύοιτο· εἴτ' ἄρα καὶ χρήσιμόν τι νομίζων αὐτὸν εἶναι, εἴτε καὶ ἀσφαλέστερον οὕτως ἡγούμενος. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ καλέσας ὁ Κῦρος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, τοὺς μὲν αὐτῶν ἔταξε τοὺς θησαυροὺς παραλαμβάνειν, τοὺς δ' ἐκέλευσεν, ὁπόσα παραδοίη Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν ὁποῖα ἂν [2] οἱ μάγοι ἐξηγῶνται, [3] ἔπειτα τὰ ἄλλα χρήματα παραδεχομένους, ἐν ζυγάστροις στήσαντας ἐφ' ἁμαξῶν ἐπισκευάσαι,

& gaudiorum fuit; curarum verò quo pacto hæc contingerent, & belli & pugnæ nihil mecum ei commune fuit. Ac tu quoque me talem efficere velle videris, qualem ego illam quam *omnium* hominum maximè diligebam: adeò ut Apollini *etiam* alia munera, quibus me gratum ei præbeam, mox debere mihi videar. His Crœsi verbis auditis, Cyrus *in eo* tranquillitatem animi est admiratus: deinceps *ille*, quocunque Cyrus proficisceretur, *unà* ducebatur; sive adeò propterea quòd eum ad aliquam rem utilem esse putaret, seu quòd ità tutius arbitraretur. Ac tum quidem hoc modo quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus amicis & ducibus copiarum convocatis, eorum alios quidem constituit qui thesauros acciperent, aliis præcepit, ut de iis pecuniis, quascunque Crœsus traderet, primùm diis seligerent, quas magi *seligendas* præscriberent; deinde reliquas pecunias acceptas in arcis locarent ac plaustris imponerent, *iisdém-*

1 Ηγετο δὲ &c.] Sapientis hoc imperatoris consilium memoratur etiam in *Valesii* excerptis ex *Diodor.* p. 241. & ex *Nic. Damasc.* p. 454 & 462.

2 Οἱ μάγοι &c.] Vide p. 303.

3 Επειτα τὰ] Vide p. 293. not. 1. Sic infra paulò —— πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ &c.

καὶ διαλαχόντας τὰς ἁμάξας κομίζειν ὅποιπερ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται· ἵνα ὅποι καιρὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκαστοι τὰ ἄξια. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἐποίουν·

Ὁ δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἴπατέ μοι, ἔφη, ἑώρακέ τις ὑμῶν Ἀβραδάτην; θαυμάζω γὰρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν θαμίζων ἐφ᾽ ἡμᾶς, νῦν οὐδαμοῦ φαίνεται. Τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις [1] ἀπεκρίνατο ὅτι, ὦ δέσποτα, οὐ ζῇ, ἀλλ᾽ ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν, ἐμβαλὼν τὸ ἅρμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους· οἱ δ᾽ ἄλλοι, πλὴν τῶν ἑταίρων αὐτοῦ, ἐξέκλιναν, ὥς φασιν, ἐπεὶ τὸ στίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτοῦ ἡ γυνὴ, ἀνελομένη τὸν νεκρὸν, καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἁρμάμαξαν, ἐν ᾗπερ αὐτὴ ὠχεῖτο, προσκεκομικέναι αὐτὸν ἐνθάδε πη πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν. Καὶ τοὺς μὲν εὐνούχους καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφου τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυναῖκα λέγουσιν ὡς κάθηται χαμαὶ, κε-

que plauſtris ſorte diſtributis *ſecum eas* portarent, quocunque proficiſcerentur ipſi; ut opportuno tempore, *ſua* ſinguli pro meritis acciperent. Et hi quidem iſta exſequebantur:

Cyrus autem quibuſdam ex miniſtris qui aderant arceſſitis, Dicite, mihi, ait, an aliquis veſtrûm Abradatam vidit? miror enim, quod antehac frequenter nos accedere ſolitus, modò nuſquam adpareat. *Ei* quidam ex miniſtris reſpondit, *Is*, domine, non vivit, ſed in pugnâ mortuus eſt, cùm in Ægyptios currum ſuum immiſiſſet: cæteri, ſodalibus ejus exceptis, declinârunt, utì *quidem* perhibetur, poſteaquam Ægyptiorum agmen conſpexiſſent. Et uxor ipſius, inquit, jam mortuum ſuſtuliſſe dicitur, atque impoſitum in *harmamaxam*, quâ ipſa vehi ſolita eſt, adtuliſſe huc aliquò ad Pactolum fluvium. Aiunt & eunuchos & famulos ipſius quodam in tumulo conditorium mortuo fodere; & uxorem humi ſedere, quæ

1 Ἀπεκρίνατο ὅτι &c.] Vide quæ notavimus p. 332.

κοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸν ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος [1] ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρὸν, καὶ εὐθὺς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον, λαβὼν χιλίους ἱππέας ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν ὅ, τι δύναιντο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι, μεταδιώκειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἑπομένας ἀγέλας καὶ βοῦς καὶ ἵππους, εἶπε τούτῳ καὶ ἄλλα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν ὅποι ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγείη τῷ Ἀβραδάτῃ.

Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα [2] χαμαὶ καθημένην καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ εἶπε, Φεῦ ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ, οἴχῃ δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς· καὶ ἅμα ἐδεξιοῦτο αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπηκολούθησεν· ἀποκέκοπτο γὰρ κοπίδι [3] ὑπὸ

maritum rebus iis ornârit, quaſcunque habuerit, ejuſque caput *impoſitum* genibus teneat. Hæc ubi Cyrus audivit, femur ſanè *ſuum* percuſſit, ſtatímque in equum ubi inſiliiſſet, ſumptis *ſecum* equitibus mille, ad *triſtem illum* caſum advehitur. Gadatæ verò Gobryæque mandat, ut *ſecum* ſumerent quidquid ornamenti mortuo viro amico & forti conveniret, ſtatímque ſubſequerentur: & ſi quis greges & boves & equos ſecum duceret, mandabat ut alias etiam pecudes eò multas ageret, ubicunque ſe reſciret eſſe, quo mactari apud Abradatam poſſent.

Ut humi ſedentem mulierem vidit & jacentem mortuum, lacrimas ob caſum *triſtem* profudit, ac dixit, Heu fortem ac fidam animam, abiiſti ergo nobis relictis: ſimul dextram mortui prehendit, atque ea ſubſequuta eſt; quippe quæ ab Ægyptiis copi-

1 Ἐπαίσατο ἄρα τὸν &c.] Dolentis ſignum: vide Jerem. 31. 19. Ezek. 21. 12. *Homerus* Il. μ'. v. 162.

Δή ῥα τότ' ᾤμωξέν τε καὶ ὣ πεπλήγετο μηρὼ
Ἄσιος Ὑρτακίδης, ——

Idem *Odyſ.* ν'. v. 198.

Ὤιμωξέν τ' ἄρ' ἔπειτα, καὶ ὣ πεπλήγετο μηρὼ
Χερσὶ καταπρηνέσσ'· ὀλοφυρόμενος ——

2 Χαμαὶ καθημένην] Vide ſupra pag. 315. not. 2.

3 Ὑπὸ τῶν &c.] Leunclavius libri Budenſis ſcripturam hanc ſequutus eſt, ἀποκέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπό τῳ Αἰγυπτίων. Ipſe tamen & Stephanus unà viderunt genitivum, non dativum,

τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ δὲ, ἰδὼν, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἤλγησε· [1] καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρετο, καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τοῦ Κύρου ἐφίλησέ τε τὴν χεῖρα, καὶ πάλιν ὡς οἷόν τ' ἦν προσήρμοσε· καὶ εἶπε, Καὶ τἄλλα τοι, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχει. Ἀλλὰ τί δεῖ σε ὁρᾷν; Καὶ ταῦτ' ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ ἥκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σὲ, ὦ Κῦρε, οὐδὲν ἧττον. Ἐγώ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ οὕτω ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἄξιος λόγου φανείη· αὐτός τε οἶδ' ὅτι οὗτος οὐ τοῦτο ἐνενόει [2] ὅ, τι πείσοιτο, ἀλλὰ

de fuiſſet amputata. Cyrus *id* cùm vidit, multò etiam majori dolore adfectus eſt: mulier autem ejulare cœpit, acceptámque à Cyro manum oſculabatur, & rurſus *loco eam*, utì quidem poterat, accommodavit; dixítque, Etiam cætera, Cyre, ſic ſe habent. Verùm quid attinet *ea* te adſpicere? Atque hæc, ait, ſcio propter me maximè ipſi accidiſſe, ac fortaſſis etiam propter te, Cyre, nihilo minús. Etenim ſtulta ego multis eum cohortata ſum, efficeret, ut amicum in aliquo numero habendum tibi ſe declararet: & ipſe *ſat* ſcio, non quid ſibi accideret, cogitabat; ſed quibus faci-

vum, hìc locum habere. Itaque Leunclavius quidem potiùs ὑπό του, quàm illud ὑπό τῳ ſcribendum cenſet: Stephanus, vel retinendam vulgatam ſcripturam, vel reponendum — ὑπό του τῶν &c. i. e. ὑπό τινος τῶν &c. quòd articulum τῶν haud facile prætermiſſum fuiſſe judicet. Sed, παρά γ' ἐμοὶ κριτῇ, receptam illi lectionem fruſtrà ſolicitârunt: cùm ſatìs commodè ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων manus abſciſſa dicatur, quæ ὑπό τινος τῶν Αἰγυπτίων erat abſciſſa. Simili planè modo ſuprà loquitur Gobryas lib. 4. p. 306. de *Nerigliſſoro* Aſſyriorum rege: ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν.

1 Καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρετο &c.] Haud ità diſſimilem *Corneliæ* dolentis imaginem repræſentat *Lucanus*, lib. 9. v. 109. & ſeq.

Sic ubi fata, caput ferali obducit amictu,
Decrevítque pati tenebras ——
—— *ſævúmque arctè complexa dolorem,*
Perfruitur lacrimis, & amat pro conjuge luctum.

Panthéam autem argumentum Epici carminis fecerat *Soterichus* Poëta ἐποποιός, ut narrat *Suidas* ad v. Σωτήριχος.

2 Ὅ, τι πείσοιτο] Exſtat hæc lectio, Leunclavio teſte, in libro Budenſi; cujus etiam in MSto Bodl. haud obſcura remanent veſtigia; exhibet enim πήσοιτο, haud pœnitendam ſanè ſcripturam; nam legitur & πείσομαι & πήσομαι in futuro verbi πάσχω. Quæ verò Stephanus de hoc πείσοιτο tanquam à πείθεσθαι formato congeſſit, ἀπροσδιόνυσα omnino ſunt. In libris vulgatis peſſimè ſcribitur ὅ, τι ποιήσοιτο. Noſtram lectionem ipſa loci ſententia flagitat, orationiſque tuetur ſeries; nam ſic illa modò, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ ἥκιστα ἔπαθεν, &c. eam etiam ex ſuis exemplaribus adfert *Gabrielius*, & recipiendam monet *Muretus*. Sed, exemplum ejuſdem prorſùs orationis ſeriei & locutionis, dubitationem quod omnem tollat, ex ipſo adferam Xenophonte: — ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ &c. exped. lib. 3. p. 177. *edit. Steph.*

τί ἄν σοι ποιήσας χαρίσαιτο. Καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπτως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελευομένη, ζῶσα παρακάθημαι. Καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μέν τινα σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγξατο, Ἀλλ' οὗτος μὲν δὴ, ὦ γύναι, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτηκε· σὺ δὲ λαβοῦσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ' ἐμοῦ· (παρῆν δὲ Γωβρύας καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες) ἔπειτα δ', ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσουσιν [1] ἀξίως ὑμῶν, καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δὲ, ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔσῃ, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τἄλλα τιμήσω, καὶ συστήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ὅντινα χρῄζεις κομισθῆναι. Καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἀλλὰ θάῤῥει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐ μή σε κρύψω πρὸς ὅντινα βούλομαι ἀφικέσθαι.

noribus editis tibi gratificaretur. Quamobrem ipſe quidem, inquit, extremum vitæ diem ità morte confecit, ut de eo nemo conqueri poſſit, ego verò hortatrix ei viva hìc adſideo. Cyrus aliquamdiu cum ſilentio lacrimas fudit, deinde dixit, Hic verò, mulier, finem præclariſſimum ſortitus eſt; nam victor diem obiit ſupremum: tu verò hæc à me accipito, quibus eum ornes: (nam Gobryas Gadatáſque *jam* aderant, copioſum & elegantem ferentes ornatum) deinde ſcito, inquit, nè quidem alios honores ei defuturos, ſed & monumentum *illi* complures ex dignitate veſtrâ aggeſto tumulo conficient; & mactabuntur ei quæcunque viro forti æquum eſt *mactari*. Tu quoque deſerta, inquit, non eris, ſed ego te propter pudicitiam virtutéſque *tuas* cæteras cùm aliis rebus colam, tum *alicui* commendabo, qui te quocunque voles deportabit: tantùm, ait, indicato ad quem deportari te cupias. Et Panthéa, ſecuro ſis animo, inquit, Cyre; nequaquam te celabo, ad quem pervenire velim.

1 Ἀξίως ὑμῶν] Vulgò, ἡμῶν, *ex dignitate noſtrâ*. Sed Leunclavio Stephanóque libens accedo, qui potiùs legendum putant ἀξίως ὑμῶν, *ex dignitate veſtrâ*; ſcil. Abradatæ & Pan-

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει, κατοικτείρων τήν τε [1] γυναῖκα, οἵου ἀνδρὸς στέροιτο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἵαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ' ὄψοιτο. Ἡ δὲ γυνὴ τοὺς μὲν εὐνούχους ἐκέλευσεν ἀποστῆναι (ἕως ἄν, ἔφη, τόνδε ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βούλομαι) τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἑνὶ ἱματίῳ. Ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ ἱκετεύουσα μὴ ποιεῖν τοῦτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυε, καὶ χαλεπαίνουσαν ἑώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. Ἡ δὲ ἀκινάκην πάλαι [2] παρεσκευασμένη, σφάττει ἑαυτὴν, καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. Ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέστελλεν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ᾔσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεὶς, ἵεται εἴ τι δύναιτο

Cyrus hæc loquutus diſceſſit, tum mulieris miſertus, quæ virum talem amiſiſſet, tum viri, qui relictam uxorem talem non ampliùs adſpiceret. Mulier autem eunuchos ſecedere juſſit; (donec iſtum ego, inquit, ex animi ſententiâ lamentando deflevero) nutrici dixit ut *ſecum* maneret, eidémque præcepit, ut ſe, mortem ubi occubuiſſet, & virum unâ veſte velatos obtegeret. Nutrix multis eam precata ſuppliciter, nè id faceret, cùm nihil proficeret, ipſámque videret indignari, ſedit lacrimans. Tum *mulier*, quæ acinacem dudum *ad hoc* paratum haberet, ſeipſam jugulat, & capite in mariti pectus impoſito moritur. Nutrix cum ejulatu ambos obtegit, quemadmodùm Panthéa juſſerat. Cyrus autem ubi mulieris facinus reſcivit, exterritus, acceſſit, ſi quid auxilii

Panthéæ. Hæc autem invicem permutari ſolere pronomina, neminem exemplaribus Græcis verſandis adſuetum latet.

1 Γυναῖκα, οἵου ἀνδρὸς &c.] Gemina huic exſtat locutio apud *Platonem*, ſub fin. *Phæd.* de morte Socratis loquentem: ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἵου ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. ubi λογιζόμενος, vel quid ſimile, ex mente Budæi, ſubaudiendum.

2 Παρεσκευασμένη] Stephanus legit, παρασκευασαμένη, alterâ illâ voce in marginem rejectâ. Nos MStum Bodl. editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliáſque ſequuti ſumus.

βοηθῆσαι. [1] Οἱ δ' εὐνοῦχοι, ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες, σπασάμενοι κἀκεῖνοι τοὺς ἀκινάκας, ἀποσφάττονται, ὅπερ ἔταξεν αὐτοὺς ἑστηκότες. [2] Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν εὐνούχων κεχῶσθαι λέγεται· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἄνω στήλῃ, τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐπιγεγράφθαι φασὶ τὰ ὀνόματα, Σύρια γράμματα· κάτω δὲ εἶναι τρεῖς λέγουσι στήλας, καὶ ἐπιγεγράφθαι, [3] ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἐπλη-

ferre posset. Eunuchi, qui tres erant, cùm quid factum esset viderent, & ipsi strictis acinacibus, quo eos loco stare jusserat, stantes se jugulârunt. Et nunc *quoque* monumentum *istorum* usque ad eunuchos aggesto tumulo porrigi dicitur: ac superiore quidem in columnâ hujus viri & mulieris hujus nomina feruntur inscripta literis Syriacis; inferiùs autem columnas esse tres aiunt, & eis inscriptum, SCEPTUCHORUM. Cyrus ubi propiùs ad *illum*

1 Οἱ δ' εὐνοῦχοι] Notum est, apud Orientis reges frequentes fuisse Eunuchos, quos primùm Gynæceis præfecerunt, deinde etiam omnis generis honoribus ornârunt. Hinc factum, ut nomen illud tralatitio significatu, *aulicum & præfectum regium*, quanquam minimè exsectum, significaret. Quò spectat, quòd Act. 8. 27. ὁ εὐνοῦχος à Syro ܡܗܝܡܢܐ dicatur, i. e. πιστὸς, ab officio nempe, (ut benè ad eum locum Cl. *de Dieu*) non verò à corporis vitio. Potiphar certè, qui eâdem voce, Gen. 37. 36. & 39. 1. à Syro interpr. designatur, vir fuit; quippe qui uxorem habuerit.

2 Καὶ νῦν τὸ &c.] Vitiosa esse hæc, Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχει τοῦ νῦν τῶν &c. atque adeò post μέχει, temerè illa τοῦ νῦν, repetita de superioribus, irrepsisse putat Leunclavius. Eidem, μέχρι τῶν εὐνούχων, nihil aliud est, quàm si dicas *usque ad locum, quo eunuchi se jugulârunt.* Camerarius eandem, teste Stephano, lectionem quam Leunclavius recipiendam censuit, ex suo exemplari adfert; & in annotationibus ità locum vertit, *Atque nunc monumenti tumulus extare dicitur, ad eunuchos, seu eunuchorum monumenta, pertinens*: at in ipsâ libri interpretatione, lectionem quam habemus sic reddit, *Et nunc monumenti eunuchorum tumulus ad hodiernum usque diem extare dicitur.* Gabrielius quoque eodem ferè modo vulgatam, quam sequutus est, lectionem reddit. Stephanus ait sibi displicere μέχρι τοῦ νῦν, cùm præcedat νῦν: sed nec mutationem illam, μέχρι τῶν εὐνούχων, probat. Prius illud νῦν, ut mihi quidem videtur, rectiùs forsan mutatum fuerit, quàm posterius unà cum articulo τοῦ sublatum. An igitur legendum, Καὶ μὴν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν &c.

3 ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ] Ità MS. Bodl. & editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliæque. Stephanus perperam exhibet εὐνούχων, quòd haud dubiè σχόλιον est; quo significatur, sceptrigeros Xenophonti esse eunuchos. Vide quæ modò dicta sunt not. 1. Leunclavius se coram vidisse ait, Constantinopoli ad portam Osmaneam eunuchos in illius Sultani seraio, verè *sceptuchos* sive *sceptrigeros* esse, more de Persis hoc antiquissimo à Turcis usurpato. Gestant enim sceptra, quæ dignitatis & officiorum insignia sunt, ut apud Romanos, fasces, apud Græcos imperatores Christianos recentiores, baculi, qui linguâ Græcorum σκῆπτρων ad-

σίασε τῷ πάθει, ἀγασθείς τε τὴν γυναῖκα καὶ κατολοφυράμενος ἀπῄει· καὶ τούτων μὲν ᾗ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνῆμα ὑπερμέγεθες ἐχώσθη, ὥς φασιν.

Ἐκ δὲ τούτου στασιάζοντες [1] οἱ Κᾶρες καὶ πολεμοῦντες πρὸς ἀλλήλους, ἅτε τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἐν ἐχυροῖς χωρίοις, ἑκάτεροι ἐπεκαλοῦντο τὸν Κῦρον. Ὁ δὲ Κῦρος αὐτὸς μένων ἐν Σάρδεσι μηχανὰς ἐποιεῖτο καὶ κριούς, ὡς τῶν μὴ πειθομένων [2] ἐρείψων τὰ τείχη· [3] Ἀδούσιον δὲ ἄνδρα Πέρσην, καὶ τἄλλα οὐκ ἄφρονα οὐδ᾽ ἀπόλεμον, καὶ πάνυ δὴ εὔχαριν, πέμπει ἐπὶ τὴν Καρίαν, στράτευμα δούς· καὶ Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάνυ προθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν.

tristem casum accessisset, & admiratus *istam mulierem* & lamentis prosequutus, discessit: fuítque, ceu par erat, ei curæ, præclara ut illis omnia contingerent; ingénsque *adeò* monumentum, ut perhibent, aggesto tumulo factum fuit.

Secundùm hæc cùm factionibus Cares armisque *adeò* inter se contenderent, utpote qui domicilia munitis in locis haberent, utrique Cyrum implorabant. Cyrus autem ipse Sardibus manens machinas fabricabatur & arietes, ut eorum, qui parere nollent, mœnia solo æquaret: Adusium verò Persam, hominem cæteroqui nec imprudentem reíve militaris rudem, ac valdè etiam elegantis ingenii, cum exercitu in Cariam mittit; perlibenter autem tum Cilices tum Cyprii ejus in hâc expeditione signa sequuti sunt.

adpellationem habent. Hæc autem in Pandecte rerum Turcicarum Leunclaviano pluribus declarata videre licet, cap. 173 & 199.

1 Οἱ Κᾶρες &c.] De quibus ità *Pomp. Mela*, lib. 1. c. 16. *Genus usque eo quondam armorum pugnæque amans, ut aliena etiam bella mercede ageret. Hic castella aliquot sunt,* &c. Vide Herodot. lib. 1. c. 171. Hoc autem bellum civile inter Caras ortum est, ex Usserii mente, anno ante æram Christianam 547.

2 Ἐρείψων] Sic rectè MS. Bodl. & editiones principes. In *Florent.* edit. legitur ἐρρείψων, non sine aperto mendo: mendosè itidem *Ald.* repræsentat τρείψων pro ἐρείψων. Sed ob initialium literarum affinitatem facillimus Grammatologo fuit lapsus. Liber Budensis, Leunclavio teste, pro ἐρείψων exhibet κατερείψων.

3 Ἀδούσιον] Hoc nomen pro vulgato illo Καδούσιον, adsentientibus Camerario, Stephano & Leunclavio, ambiguitatis vitandæ gratiâ reposuimus. Nam Καδούσιος in hoc etiam ipso opere passim gentis est nomen.

ὧν ἕνεκα οὐδ' ἔπεμπε πώποτε Πέρσην σατράπην οὔτε Κιλίκων
οὔτε Κυπρίων, ἀλλ' ἤρκουν αὐτῷ ἀεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύον-
τες· [1] δασμὸν μέντοι ἐλάμβανε, καὶ στρατείας, ὁπότε δέοιτο, ἐπήγ-
γελλεν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἀδούσιος ἄγων τὸ στράτευμα ἐπὶ τὴν Κα-
7 ρίαν ἦλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρῶν παρῆσαν πρὸς αὐ-
τὸν, ἕτοιμοι ὄντες δέχεσθαι εἰς τὰ τείχη, ἐπὶ κακῷ τῶν ἀντιστασια-
ζόντων. Ὁ δὲ Ἀδούσιος πρὸς ἀμφοτέρους [2] ταὐτὰ ἐποίει· δι-
καιότερά τε ἔφη λέγειν τούτους ὁποτέροις διαλέγοιτο, λαθεῖν
τε ἔφη δεῖν τοὺς ἐναντίους φίλους σφᾶς γενομένους, ὡς δὴ οὕτω
μᾶλλον ἐπιπεσὼν ἀπαρασκεύοις τοῖς ἐναντίοις. Πιστὰ δ' ἠξίου
γενέσθαι, καὶ τοὺς μὲν Κᾶρας ὀμόσαι ἀδόλως τε δέξασθαι εἰς
τὰ τείχη σφᾶς, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ Κύρου καὶ Περσῶν· αὐτὸς δὲ
ὀμόσαι θέλειν ἀδόλως ἰέναι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχο-
μένων. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἀμφοτέροις λάθρα ἑκατέρων νύκτα

Quæ causa fuit cur nullum satrapam Persicum Cilicibus & Cypriis unquam miserit, contentus semper indigenis *eorum* regibus: tributum tamen *ab istis* exigebat; & militiam, cùm erat opus, eis imperabat. Adusius autem qui ducebat exercitum, posteaquam in Cariam pervenit, aderant ab utrâque Carum parte *quidam*, parati eum *suas* intra munitiones, ad contrariæ factionis detrimentum, recipere. Adusius erga utrosque faciebat eadem; cùm diceret illos, quibuscum loquebatur, æquiora proponere, & clam adversarios haberi oportere amicitiam cum ipsis initam, quasi hoc pacto magìs imparatos adversarios adgressurus esset. Præthereà fidem *utrinque* dari petebat, & à Caribus quidem jusjurandum dari, se absque dolo *malo*, & Cyri Persarúmque bono, intra munitiones Persas admissuros: ipsum autem jurare velle, se absque dolo *malo*, & quidem admittentium commodo, munitiones ingressurum esse. Hæc ubi confecisset, cum utrisque noctem clam alte-

1 Δασμὸν μέντοι &c.] Confer *Herodot.* lib. 3. c. 90. & seq.

2 Ταὐτὰ] Ità scripsimus, Stephani & Leunclavii editiones sequuti: in aliis minùs rectè legitur ταῦτα.

συνέθετο τὴν αὐτὴν, καὶ ἐν ταύτῃ [1] εἰσήλατο εἰς τὰ τείχη, καὶ παρέλαβε τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ καθεζόμενος εἰς τὸ μέσον σὺν τῇ στρατιᾷ, ἐκάλεσεν ἑκατέρων τοὺς [2] ἐπικαιρείους. Οἱ δὲ, ἰδόντες ἀλλήλους, ἤχθέσθησαν, νομίζοντες ἐξηπατῆσθαι ἀμφότεροι. Ὁ μέντοι Ἀδούσιος ἔλεξε τοιάδε, Ἐγὼ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὤμοσα ἀδόλως εἰσιέναι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. Εἴπερ οὖν ἀπολῶ ὁποτέρους ὑμῶν, νομίζω ἐπὶ κακῷ εἰσεληλυθέναι Καρῶν· ἢν δὲ εἰρήνην ὑμῖν ποιήσω καὶ ἀσφάλειαν ἐργάζεσθαι ἀμφοτέροις τὴν γῆν, νομίζω ὑμῖν ἐπ' ἀγαθῷ παρεῖναι. [3] Νῦν δὲ χρὴ ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπιμίγνυσθαί τε ἀλλήλοις φιλικῶς, ἐργάζεσθαί τε τὴν γῆν ἀδεῶς, διδόναι τε τέκ-

ris eandem pactus eſt, atque eâ in caſtella invectus eſt, & munitiones amborum recepit. Cùm autem illuxiſſet, in medio cum exercitu conſedit, & *in concionem* ex utrâque parte *ad res componendas* opportunos vocavit. Illi, ſe mutuò intuiti, graviter rem tulêre, qui partem utramque dolo circumventam exiſtimarent. Aduſius verò in hanc ſententiam verba fecit, Jurejurando vobis ego, viri, fidem aſtrinxi, ingreſſurum veſtra me caſtella ſine dolo *malo*, & eorum commodo qui me admitterent. Quamobrem ſi alterutros veſtrûm evertere velim, *ipſe* me damno Carum hæc ingreſſum eſſe ſtatuam: ſin pacem inter vos conciliavero, & utriſque *confecero*, ut agrum tutò colere poſſitis, veſtrâ cum utilitate vobis adeſſe me arbitrabor. Oportet igitur ex hoc die vos amicè mutuo miſceri commercio, & agros colere ſine metu, & inter li-

1 Εἰσήλατο] Verbum hoc, quod in MSto Bodl. & in omnibus ferè editis libris comparet, temerè ex textu ſuſtulit tandem Leunclavius, ejúſque in locum ſubſtituit εἰσήλασεν. Mureto εἰσῆλθεν melius viſum eſt. Equidem utrumque χόλιον pro germanâ lectione amplexum eſſe arbitror. Προσόμοια enim ſunt iſta: εἰσῆλθεν, ἐπῆλθεν — εἰσεπήδηκεν, (en vocabulum noſtro huic planè cognatum!) &c. J. *Poll.* lib. 9. c. 8. Nec, opinor, fruſtrà fuerit is, qui in verbo εἰσάλλεσθαι elegantem quandam ὑποτυπώσεως vim quæſiverit; quâ (utì rectè *Stephanus* & *Portus*) inſignem rei peractæ celeritatem ſignificare, & ſub aſpectum penè ſubjicere voluit Auctor. Equitum certe in tali re celer adeò ſolet ingreſſus eſſe, ut *inſilire* etiam dici queant.

2 Ἐπικαιρείους] Vide ſupra p. 322.

3 Νῦν δὲ χρὴ] Editi libri in marginibus exhibere ſolent Νῦν οὖν χρή. Sed nihil muto.

Nam

κνα καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων· ἢν δὲ παρὰ ταῦτα ἀδικεῖν [1] τις ἐπιχειρῇ, τούτοις Κῦρός τε καὶ ἡμεῖς πολέμιοι ἐσόμεθα. Ἐκ τούτου πύλαι μὲν ἀνεῳγμέναι ἦσαν τῶν τειχῶν, μεσταὶ δὲ αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ' ἀλλήλους, μεστοὶ δὲ οἱ χῶροι ἐργαζομένων· ἑορτὰς δὲ κοινῇ ἦγον, εἰρήνης δὲ καὶ εὐφροσύνης πάντα πλέα ἦν. Ἐν δὲ τούτῳ ἧκον οἱ παρὰ Κύρου, ἐρωτῶντες [2] εἴ τι στρατιᾶς προσδέοιτο ἢ μηχανημάτων· ὁ δὲ Ἀδούσιος ἀπεκρίνατο ὅτι καὶ τῇ παρούσῃ ἔχοι ἀλλαχόσε χρῆσθαι στρατιᾷ· καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἀπῆγε τὸ στράτευμα, φρουροὺς ἐν ταῖς ἄκραις καταλιπών. Οἱ δὲ Κᾶρες ἱκέτευον μένειν αὐτόν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἤθελεν, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Κῦρον, δεόμενοι πέμψαι Ἀδούσιον σφίσι σατράπην.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐν τούτῳ ἀπεστάλκει Ὑστάσπην, στράτευμα ἄγοντα ἐπὶ [3] Φρυγίαν τὴν περὶ Ἑλλήσποντον. Ἐπεὶ δ' ἧκεν ὁ Ἀδού-

beros hinc inde matrimonia contrahi: quòd si contra hæc injuriam facere conatus fuerit aliquis, iis & Cyrus & nos hostes erimus. Ibi tum & portæ castellorum erant apertæ, & itinera plena congredientium inter se, & agri pleni cultoribus: festos dies communiter agebant, & pacis ac lætitiæ cuncta erant plena. Intereà *quidam* à Cyro veniunt, qui *Adusium* interrogarent, ecquo exercitu alio vel machinis egeret: *quibus* Adusius respondit, se præsenti exercitu etiam alibi uti posse; ac simul cum hisce verbis copias abduxit, relictis in arcibus militibus præsidiariis. Cares autem supplices orabant ut maneret; *quod* cùm *facere* nollet, missis ad Cyrum *suis* rogabant, ut Adusium sibi satrapam mitteret.

Cyrus Hystaspam interim ablegârat, qui exercitum in Phrygiam Hellesponto finitimam duceret. Posteaquam autem Adu-

Nam δὲ pro δὴ nonnunquam ponitur, commodéque adeò reddi potest, *ergo*, *igitur*. Vide etiam dicta ad p. 202. not. 2.

1 Τίς ἐπιχειρῇ, τούτοις &c.] A singulari ad pluralem numerum subita Nostro perquàm familiaris est transitio. Conf. 1 Tim. 2. 15. de cujus cominatis structurâ vide Cl. Blackwall *Classic. Sacr.* p. 91.

2 Εἴ τι στρατιᾶς] Ità rectè editiones *Leun.* & *Eton.* In aliis, atque in MSto etiam Bodl. perperam legitur στρατείας. Istæ autem voces invicem sæpè permutantur. Vide sis p. 378.

3 Φρυγίαν τὴν περὶ &c.] Scil. minorem; quæ regnum *Ascenaz* Jer. 51. 27. vocatur, uti

σιος, μετάγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ᾗπερ ὁ Ὑστάσπης προῴχετο, ὅπως μᾶλλον πείθοιντο τῷ Ὑστάσπῃ, ἀκούσαντες ἄλλο στράτευμα παρεσιόν. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες οἱ ἐπὶ θαλάττῃ οἰκοῦντες, πολλὰ δόντες δῶρα, διεπράξαντο ὥστε εἰς μὲν τὰ τείχη βαρβάρους μὴ δέχεσθαι, δασμὸν δὲ [1] ἀποφέρειν, καὶ στρατεύειν ὅπη Κῦρος ἐπαγγέλλοι. Ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς παρεσκευάζετο μὲν ὡς καθέξων τὰ ἐρυμνὰ καὶ οὐ πεισόμενος, καὶ παρήγγελλεν οὕτως· ἐπεὶ δὲ ἀφίσταντο αὐτοῦ οἱ ὕπαρχοι, καὶ ἔρημος ἐγίγνετο, τελευτῶν εἰς χεῖρας ἦλθεν Ὑστάσπα, ἐπὶ τῇ Κύρου δίκῃ. Καὶ ὁ Ὑστάσπας καταλιπὼν ἐν ταῖς ἄκραις ἰσχυρὰς Περσῶν φρουράς, ἀπῄει ἄγων σὺν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ Φρυγῶν πολλοὺς ἱππέας καὶ πελταστάς. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπέστελλε Ἀδουσίᾳ, συμμίξαντα πρὸς [2] Ὑστά-

ſius venit, ſequi *Cyrus* eum cum exercitu juſſit, quà Hyſtaſpes præceſſerat, ut Hyſtaſpæ magìs parerent, ubi audiiſſent alias etiam copias accedere. Græci quidem certè maris accolæ, multis muneribus datis, id conſecuti ſunt, ut intra mœnia barbaros admittere neceſſe non haberent, ſed tributum *tamen* penderent, & militatum irent quo Cyrus juſſiſſet. Phrygum verò rex ſe parabat quaſi loca munita tueri nec imperata facere vellet, atque ità *ſe facturum* denuntiabat: ſed poſtquam conſtituti ſub ipſius imperio præfecti ab eo defecerunt, & ſolus eſt relictus, tandem in manus Hyſtaſpæ venit, causâ Cyri judicio permiſſâ. Hyſtaſpas relictis in arcibus firmis Perſarum præſidiis, diſceſſit, ſecum præter ſuos Phrygum complures tum equites tum peltaſtas ducens. Cyrus autem Aduſio mandata dederat, ut poſtquam ſe cum Hy-

uti quidem cenſet Eruditiſ. *Bochartus* Geogr. Sacr. l. 3. c. 9. Sed de vatis illius prædictionibus, quæ Babylonem à Cyro occupandam reſpiciunt, cum Hiſtoriâ de re eâdem Xenophonteâ collatis, fuſiùs in *Diſſertatione primâ.* Phrygiam autem illam in Cyri poteſtatem ab Hyſtaſpâ & Aduſio redactam fuiſſe tradit *Uſſerius* anno ante æram Chriſtianam 546.

1 Ἀποφέρειν] Legitur etiam ὑποφέρειν. Minùs, opinor, rectè. Nam receptum verbum paſſim in re ſimili ſolet adhiberi: ſic ſuprà lib. 4. p. 310. δασμόν τε τῆς χώρας ὅσπερ ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ ἀποίσω. & infra pauló: Προσεῖπε δὲ, Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν, &c. *Zonaras* quoque lectionem noſtram retinet.

2 Ὑστάσπην] Ità in editis libris legi ſolet; in MSto Bodl. eſt Ὑστάσπαν. Et rectiùs forſan.

ασπην, σὺν μὲν ἑλομένοις Φρυγῶν τὰ σφέτερα, σὺν τοῖς ὅπλοις ἄγειν· τοὺς δ' ἐπιθυμήσαντας πολεμεῖν, τούτων ἀφελομένους τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὅπλα, σφενδόνας ἔχοντας πάντας κελεύειν ἕπεσθαι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

Κῦρος δὲ ὡρμᾶτο ἐκ Σάρδεων, φρουρὰν μὲν πεζὴν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδεσι, Κροῖσον δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς ἁμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημάτων. Ἧκε δὲ καὶ ὁ Κροῖσος γεγραμμένα ἔχων ἀκριβῶς ὅσα ἐν ἑκάστῃ ἦν τῇ ἁμάξῃ· καὶ διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, Ταῦτα, ἔφη, ἔχων, ὦ Κῦρε, εἴσῃ τόν τε ὀρθῶς ἀποδιδόντα ἃ ἄγει, καὶ τὸν μή. Καὶ ὁ Κῦρος ἔλεξεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ποιεῖς, ὦ Κροῖσε, προνοῶν· ἔμοιγε μέντοι ἄξουσι τὰ χρήματα οἵπερ καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιοί εἰσιν· ὥστε ἤν τι καὶ κλέψωσι, τὰ ἑαυτῶν κλέψονται. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὅπως εἰδεῖεν τῶν

staſpâ conjunxiſſet, Phrygas eos, qui partes ſuas amplexi fuiſſent, armatos adduceret; qui verò bellum gerere ſtuduiſſent, illis & equos adimerent & arma, omnéſque cum fundis ſequi juberent. Hæc illi quidem exſequebantur.

Cyrus autem Sardibus movit, numeroſo iſtìc peditum præſidio relicto, Crœſum *ſecum* retinens, & multa multis variíſque opibus onuſta plauſtra ducens. Acceſſit autem Crœſus ad Cyrum, ferens accuratè deſcripta, quæcunque ſingulis eſſent in plauſtris, eáſque ſcripturas Cyro tradens ait, Has, Cyre, ſi habeas, ſcies quinam rectè ſit redditurus quæ vehit, & qui non *rectè*. Et Cyrus, Facis tu quidem probè, inquit, Crœſe, qui provideas: ſed mihi ſanè has vehent opes, qui digni ſunt ut etiam eas poſſideant; adeò ut ſi quid ſuffurabuntur, ſua ſuffurabuntur. Dum hæc diceret, amicis & præfectis ſcripturas iſtas tradidit, ut ſcirent quinam ex iis,

ſan à terminatione in ας. Cùm autem alibi occurrant Ὑστάσπην, Ὑστάσπης, Ὑστάσπῃ, nihil mutandum; ſed inconſtantiam veterum exemplarium exprimendam potiùs cenſuimus.

ἐπιτρόπων [1] οἵ τε σῶα αὐτοῖς ἀποδιδοῖεν, οἵ τε μή. Ἦγε δὲ καὶ Λυδῶν οὓς μὲν ἑώρα καλλωπιζομένους καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἅρμασι, [2] καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν ὅ, τι ᾤοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι, τούτους μὲν σὺν τοῖς ὅπλοις· οὓς δὲ ἑώρα ἀχαρίστως ἑπομένους, τοὺς μὲν ἵππους αὐτῶν παρέδωκε Πέρσαις τοῖς πρώτοις συστρατευσαμένοις, τὰ δὲ ὅπλα κατέκαυσε· [3] σφενδόνας δὲ καὶ τούτους ἠνάγκασεν ἔχοντας ἕπεσθαι. Καὶ πάντας δὲ τοὺς ἀόπλους τῶν ὑποχειρίων γενομένων σφενδονᾷν ἠνάγκαζε μελετᾷν, [4] νομίζων τοῦτο τὸ ὅπλον [5] δουλικώτερον εἶναι· σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει

quibus essent eæ res creditæ, salvas *& integras* redderent, qui non *redderent.* Ducebat etiam secum Lydos, quibus esse curæ cerneret elegantiam armorum & equorum & curruum; & quos eniti videret ut omnia facerent quibus ipsi gratificaturos se putabant, hos secum armatos ducebat; quos autem cerneret gravatè sequi, eorum equos Persis, qui primi cum eo militatum profecti fuerant, tradidit, & arma combussit: hos verò etiam fundis instructos sequi coëgit. Quin & omnes inermes ex iis qui ejus in potestatem venerant, ad usum fundarum exercere se coëgit, quòd hoc armorum genus maximè servile duceret: est enim ubi funditores,

1 Οἵ τε σῶα &c.] Sic restituimus ex admonitu Stephani, Leunclavii & Gabrielii; qui uno ore testantur lectionem, quam recepimus, in vetere quodam libro comparere. Vulgò utrobique legitur εἴτε &c.

2 Καὶ πάντα πειρωμένους &c.] Hæc lectio Leunclavio non placet: nam illud ὅ, τι, *inquit*, non respondet præcedenti πάντα, nisi certo quodam respectu. Scribendum itaque censet εἴ τι, hoc modo, πάντα πειρωμένους ποιεῖν, εἴ τι ᾤοντο &c. Sed nil mutandum. Vide dicta p. 236. not. 2.

3 Σφενδόνας δὲ καὶ &c.] Respicit, opinor, quæ modò præcesserant, p. 515. l. 3. Quod cùm Interpretes non animadverterunt, vim particularum δὲ καὶ sensúmque adeò loci minùs adsequuti videntur.

4 Νομίζων τοῦτο τὸ &c.] In omnibus Veterum præliis Funditores militâsse, auctor est *Veget.* lib. 1. c. 16. In bello etiam Trojano, *Homerus* Il. ν'. v. 600.

Σφενδόνῃ, ἥν ἄρα οἱ θεράπων ἔχε ποιμένι λαῶν.

Servile autem hoc armorum fuisse genus testatur ad istum locum *Eustathius*, his verbis: θεράποντος δὲ ὅπλον αὕτη, (σφενδόνη) οὐ μὴν ἥρωος, οὐδὲ γὰρ ἔχρην.

5 Δουλικώτερον] MS. Bodl. δουλικώτατον. Atque ità J. *Pollucem* legisse putat Stephanus, cùm Xenophontem usurpâsse δουλικώτατον scripsit l. 3. c. 8. Sed locum hunc respexerit, necne, *Pollux*, incertum est. Imò verò planè non respexisse videtur; cùm (utì rectè observat Cl. *Jungermannus*) ille Auctorum ipsa verba solet ferè adferre, nullo casu vel modo mutata. In MSto verò Bodl. est δουλικώτατον, in *Polluce*, δουλικώτατος. Vide porrò

μάλα ἐστὶν ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφελοῦσι σφενδονῆται παρόντες· αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς οὐδ' ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μείνειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

[1] Προϊὼν δὲ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος, κατεστρέψατο μὲν Φρύγας τοὺς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίους δὲ ἐποιήσατο Ἀραβίους· ἐξώπλισε δὲ ἀπὸ πάντων τούτων Περσῶν μὲν ἱππέας οὐ μεῖον ἢ τετρακισμυρίους, πολλοὺς δὲ ἵππους τῶν αἰχμαλώτων καὶ πᾶσι τοῖς συμμάχοις διέδωκε· καὶ πρὸς Βαβυλῶνα ἀφίκετο [2] παμπόλλους μὲν ἱππέας ἄγων, παμπόλλους δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστάς, σφενδονήτας δὲ ἀναρίθμους. Ἐπεὶ δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κῦρος, [3] περιέστησε μὲν πᾶν τὸ στράτευμα περὶ τὴν πόλιν, ἔπειτα αὐτὸς περιήλαυνε τὴν

ſi copiis aliis adſint, mirum quantum utilitatis adferunt; ipſi verò ſeorſum, nè quidem omnes, *quotquot ſint*, funditores, admodùm paucos iis cum armis, quibus cominùs pugnatur, congreſſos ſuſtinuerint.

Cùm autem viâ Babylonem ducente progrederetur, ſubegit Phrygas illius majoris Phrygiæ, ſubegit Cappadocas, Arabas in poteſtatem redegit: quorum omnium armis Perſas equites inſtruxit, non pauciores quadragies millibus; multos verò captivorum equos in ſocios etiam univerſos diſtribuit: Babylonémque venit permagno cum equitatu, permultis cum ſagittariis & jaculatoribus, cum funditoribus autem innumeris. Cúmque *jam* apud Babylonem Cyrus eſſet, exercitum omnem circum urbem conſtituit, deinde cum amicis & iis, qui è ſociis ad res agendas

quæ notavimus de iſtorum graduum permutatione, p. 243.

1 Προϊὼν δὲ τὴν &c.] Lege Jerem. LI. 11, 27, 28. XXV. 14. & L. 9, 41. Iſai. XIII. 1, 2. &c. Hanc expeditionem *Uſſerius* ponit ad an. M. 3465. J. P. 4175. ante æram Chriſt. 539.

2 Παμπόλλους μὲν ἱππέας &c.] Conf. Jer. LI. 27. L. 9, 14, 29, 42. Iſa. XIII. 3, 18. In his aliiſque modò citatis capitibus inſignia extant de obſidione excidióque Babylonis loca; quæ ex hiſtoriâ Xenophonteâ lucem accipiunt, eique viciſſim auctoritatem & fidem adjiciunt.

3 Περιέστησε μὲν] In editione *Ald.* legitur περιέστη μέν. mendoſè. Cæteri libri, quos vidi, omnes receptam ſcripturam præſtant.

πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικαιρείοις τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ κατεθεάσατο τὰ τείχη, ἀπάγειν παρεσκευάσατο τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῆς πόλεως· ἐξελθὼν δέ τις αὐτόμολος εἶπεν ὅτι ἐπιτίθεσθαι μέλλοιεν αὐτῷ, ὁπότε ἀπάγοι τὸ στράτευμα· καταθεωμένοις γάρ, ἔφη, αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἀσθενὴς ἐδόκει εἶναι ἡ φάλαγξ. Καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἦν οὕτως ἔχειν· [1] περὶ γὰρ πολὺ τεῖχος κυκλουμένους ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγον τὸ βάθος γενέσθαι τὴν φάλαγγα. Ἀκούσας οὖν ὁ Κῦρος ταῦτα, στὰς κατὰ μέσον τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, παρήγγειλεν, ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἑκατέρωθεν τοὺς ὁπλίτας ἀναπτύσσοντας τὴν φάλαγγα ἀπιέναι παρὰ τὸ ἑστηκὸς τοῦ στρατεύματος, ἕως γένοιτο ἑκατέρωθεν τὸ ἄκρον καθ' ἑαυτὸν καὶ κατὰ τὸ μέσον. Οὕτως οὖν ποιούντων, οἵ τε μένοντες εὐθὺς θαῤῥαλεώτεροι ἐγίγνοντο, ἐπὶ διπλάσιον τὸ βάθος γιγνόμενοι· οἵ τ' ἀπιόντες,

opportuni erant, urbem ipſe circumvectus eſt. Poſtquam muros contemplatus eſſet, ab urbe copias abducere parabat; cùm transfuga quidam *ex urbe* egreſſus ait, *Babylonios* ipſum adoriri velle, quando copias abducturus eſſet: nam de muro phalangem *hanc* deſpectantibus, inquit, viſa eſt imbecilla eſſe. Nec *quidem id* ità ſe habuiſſe mirum erat: quia enim murum amplum circumdarent, neceſſe erat phalangem ad exiguam denſitatem redigi. Hæc igitur Cyrus cùm audîſſet, ſtans im medio exercitûs ſui, cum iis quos circum ſe habebat, præcepit ut gravis armaturæ milites ab utrâque extremitate phalangem explicantes abirent propter eam exercitûs partem quæ ſubſiſteret, donec utraque extremitas ad ſe atque ad medium perveniret. Id cùm facerent, tum iis qui ſubſiſtebant fiducia quædam continuò accedebat, quòd duplicata *jam* eſſet *aciei* denſitas; tum illis quoque fiducia ſimiliter accedebat,

1 Περὶ γὰρ πολὺ &c.] *Solinus* Polyhiſt. c. 56. *Babylon urbs eſt ſexaginta millia paſſuum circuitu patens.* Iiſdem ferè verbis urbis hujus amplitudinem deſcribit *Plinius* N. H. lib. 6. c. 26. Nec aliter *Herodotus* lib. 1. c. 178. qui formâ τετράγωνον, *quadratam* dixit, cujus quodlibet latus 120 ſtadia contineat; totus ambitus 480, quæ ipſa ſunt 60 *Plinii & Solini* paſſuum millia. Sed varietatem in ambitu reliquiſque dimenſionibus lectori apud *Diodor. Sic.* l. 2. p. 95. *Strab.* l. 16. p. 1072. *Curt.* l. 5. c. 1. videndam relinquo. His addas licet

Cellar.

ὡσαύτως θαρραλεώτεροι· εὐθὺς γὰρ οἱ μένοντες αὐτῶν, πρὸς τοῖς πολεμίοις ἐγίγνοντο. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἑκατέρωθεν συνῆψαν τὰ ἄκρα, ἔστησαν ἰσχυρότεροι γεγενημένοι, οἵ τε ἀπεληλυθότες, διὰ τοὺς ἔμπροσθεν, οἵ τ' ἔμπροσθεν, διὰ τοὺς ὄπισθεν προσγεγενημένους. Ἀναπτυχθείσης δ' οὕτω τῆς φάλαγγος, ἀνάγκη [1] τοὺς πρώτους ἀρίστους εἶναι καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς κακίστους τετάχθαι· ἡ δ' οὕτως ἔχουσα τάξις, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ παρεσκευάσθαι, καὶ πρὸς τὸ μὴ φεύγειν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ [2] καὶ οἱ γυμνῆται οἱ ἀπὸ τῶν κεράτων, αἰεὶ ἐγγύτεροι ἐγίγνοντο τοῦ ἄρχοντος τοσούτῳ ὅσῳ ἡ φάλαγξ βαθυτέρα ἐγίγνετο ἀναδιπλουμένη. Ἐπεὶ δὲ οὕτω συνεσπειράθησαν, ἀπῄε-

qui abſcedebant: mox enim illi qui ſubſiſtebant, prope ab hoſtibus aberant. Cùm autem progrediendo extremitates utrinque conjunxiſſent, conſtitêre *jam* facti firmiores, tum qui abſceſſerant, propter anteriores; tum anteriores, propter eos qui à tergo acceſſerunt. Hoc modo explicatâ phalange, neceſſe eſt primos & ultimos fortiſſimos eſſe, ignaviſſimos in medio collocari: aciéſque hunc in modum conſtituta & ad dimicandum, & ad prohibendam fugam inſtructa commodè videbatur. Præthereà equites & levis armaturæ milites qui à cornibus *procedebant*, ſemper eò propiùs ad imperatorem accedebant, quo phalanx duplicata denſior efficiebatur. Cùm hoc ſeſe modo conglobâſſent, pede-

Cellar. Geog. Antiq. l. 3. c. 16. *Bochart.* Geog. Sacr. l. 4. c. 13. & *Pridea.* connex. *Hiſt.* V. & N. T. ad an. 570.

1 Τοὺς πρώτους ἀρίστους &c.] Idem præcipitur lib. 3. *memorab.* ſub initium: καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τούς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν, καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν δὲ μέσῳ τοὺς χειρίστους, ἵνα ὑπὸ μὲν αὐτῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. Diſpoſitionem hanc *Fab. Quinctil.* lib. 5. c. 12. *Homericam* appellat; reſpicitque Il. δ'. v. 297. & ſeq. ubi Neſtor

Ἱππῆας μὲν πρῶτα σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφι,
Πεζοὺς δ' ἐξόπιθεν στῆσεν πολέας τε καὶ ἐσθλοὺς,
Ἕρκος ἔμεν πολέμοιο· κακοὺς δ' ἐς μέσσον ἔλασσεν,
Ὄφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολεμίζῃ.

Hanc nimirum exercitum inſtruendi rationem Rhetores in argumentorum diſpoſitione ſolent imitari. Quâ de re vide *Quinctil.* dicto loco, & *Cic.* de Orat. l. 2. c. 77. Idem de gruibus refert *Ælianus* de Animal. l. 3. c. 13.

2 Καὶ οἱ γυμνῆται οἱ &c.] Ità editiones *Ald. Eton.* & *Steph.* In *Leuncl.* aliiſque omittitur poſterior hic articulus: quem quidem retinet MS. Bodl. priore illo omiſſo, & γυμνῆτες pro γυμνῆται repræſentat.

σαν, ἕως μὲν ἐξικνεῖτο τὰ βέλη ἀπὸ τοῦ τείχους, ἐπὶ πόδα· ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν ἐγένοντο, στραφέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα προϊόντες [1] μετεβάλλοντο ἐπὶ ἀσπίδα, καὶ ἵσταντο πρὸς τὸ τεῖχος βλέποντες· ὅσῳ δὲ προσωτέρω ἐγίγνοντο, τοσῷδε μανώτερον [2] μετεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐδόκουν εἶναι, ξυνεῖρον ἀπιόντες ἔς τε ἐπὶ ταῖς σκηναῖς ἐγένοντο.

Ἐπεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ ἔλεξεν, Ἄνδρες σύμμαχοι, τεθεάμεθα μὲν κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ, ὅπως μὲν ἄν τις [3] τείχη οὕτως ἰσχυρὰ καὶ ὑψηλὰ προσμαχόμενος ἕλοι, οὐκ ἐνορᾶν μοι δοκῶ· ὅσῳ δὲ πλέονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσὶν, [4] ἐπείπερ οὐ μάχονται ἐξιόντες, τοσούτῳ ἂν θᾶττον λιμῷ αὐτοὺς ἡγοῦμαι

tentim *inde* recedebant, quò tela de muro pertinebant: cúmque extra telorum ictus eſſent, converſi, ac primùm quidem modicos paſſus progreſſi, ſtatum mutabant clypeum verſùs, atque ità conſiſtebant, ut murum intuerentur; quanto autem longius abſcederent, tanto rariùs fiebat mutatio. Poſteaquam in tuto ſibi eſſe videbantur, conſerti continuóque ordine recedebant, donec ad tabernacula pervenirent.

Ubi jam in caſtris eſſent, Cyrus eos, quos oporteret, convocavit & *hunc* ſermonem habuit, Urbem, ſocii, undique contemplati ſumus; atque equidem quo pacto quis adeò firmos & excelſos muros oppugnando capere poſſit, videre mihi non videor: quanto autem plures homines in urbe ſunt, quando ad pugnandum non exeant, tanto citiùs fieri arbitror, ut fame in poteſta-

1 Μετεβάλλοντο ἐπὶ &c.] Conſule *Indic. Tacticum.*

2 Μετεβάλλοντο] *Muretus* conjicit meliùs legi poſſe ἐβάλλοντο. Mihi magìs placet vulgata lectio. De variis autem converſionibus vide ſis *Ælian.* c. 24.

3 Τείχη οὕτως ἰσχυρὰ &c.] Idem ferè eſt quod *Jerem.* tradit LI. 53, 58. Apud Hiſtoricos quidem omnes decantata eſt muri hujus latitudo; tanta quæ erat, ut quadrigæ inter ſe occurrentes ſine periculo commeare poſſent. At de murorum & turrium altitudine inter Auctores minimè convenit. Vide ſis tamen quos ſupra paulò citavimus p. 518.

4 Ἐπείπερ οὐ μάχονται &c.] Vide Jer. LI. 30.

ἁλῶναι. Εἰ μή τινα οὖν ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν, τούτῳ πολιορκητέους φημὶ εἶναι τοὺς ἄνδρας. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, [1] Ὁ δὲ ποταμὸς, ἔφη, οὗτος οὐ διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ, πλάτος ἔχων πλεῖον ἢ ἐπὶ δύο στάδια; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ βάθος γε ὡς οὐδ' ἂν δύο ἄνδρες, ὁ ἕτερος ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἑστηκὼς, τοῦ ὕδατος ὑπερέχοιεν· ὥστε τῷ ποταμῷ ἔτι ἰσχυροτέρα ἐστὶν ἡ πόλις ἢ τοῖς τείχεσι. Καὶ ὁ Κῦρος, Ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἐῶμεν ὅσα κρείττω ἐστὶ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως· διαμετρησαμένους δὲ χρὴ ὡς τάχιστα [2] τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν, ὀρύττειν τάφρον ὡς πλατυτάτην καὶ βαθυτάτην, ὅπως ὀλιγίστων ἡμῖν τῶν φυλάκων δέοι. Οὕτω δὴ κύκλῳ διαμετρήσας περὶ τὸ τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύρσεσι μεγάλαις ἀπὸ τοῦ

tem redigantur. Nisi igitur aliquem alium, quem proponatis, modum habetis, hoc *ipso nobis* istos expugnandos esse aio. Et Chrysantas inquit, Hiccine fluvius per mediam urbem labitur, cujus latitudo stadia duo superat? Ità profectò, ait Gobryas; ac tanta *quoque* profunditas ejus est, ut nè duo quidem viri, alter alteri licèt institerit, supra aquam extare possint; quo fit ut fluvio sit urbs etiam munitior, quàm mœnibus. Et Cyrus, Missa faciamus hæc, ait, Chrysanta, quæ viribus nostris potiora sunt; adhibitâ verò mensurâ, quamprimùm fossa latissima profundissimáque nobis erit ducenda, pro parte cuique suâ, quò paucissimis custodibus nobis sit opus. Sic igitur undique circa murum *spatia* dimensus, relicto à flumine intervallo, quantum sufficeret magnis pro-

1 Ὁ δὲ ποταμὸς, &c.] *Euphrates*, scilicet: cujus de ortu cursúque haud una est Historicorum & Geographorum sententia. Ipsos, si libet, adeas: nempe *Strab.* l. 11. p. 791. & seq. *Plin.* Hist. Nat. l. 5. c. 24. *Mel.* l. 3. c. 8. *Ptolem.* l. 5. c. 13. & *Salmas.* ad *Solini* c. 37. neque enim verbis Auctorum inter se dissentientium describendis implere chartam tempúsque terere consentaneum est. Tradunt quidem ferè omnes, fluvium Babylonem interluisse; quod de ramo quodam ejus intelligendum esse videtur. Capta autem erat Babylon ab illâ extremitate, quâ Euphrates in eam influit. Lege *Jerem.* LI. 31.

2 Τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν] Ità rescripsimus admonitu partim MSti Bodl. partim editorum librorum: quorum alii dant, τὸ μέρος ἑκάστου ὑμῶν. alii, τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν. quod Stephano placet.

ποταμοῦ, ὤρυσσεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ τείχους τάφρον ὑπερμεγέθη, καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλλον πρὸς ἑαυτούς. Καὶ πρῶτον μὲν πύργους ἐπὶ τῷ ποταμῷ ᾠκοδόμει, [1] φοίνιξι θεμελιώσας οὐ μεῖον ἢ [2] πλεθριαίοις· (εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ τοσοῦτοι τὸ μῆκος πεφυκότες· [3] καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι οἱ φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω κυρτοῦνται, ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ κανθήλιοι) τούτους δ' ὑπετίθει τούτου ἕνεκα, ὅπως

pugnaculis, ingentem foſſam circum murum undique duxit, terramque *adeò illi* ſeipſos verſùs egeſſerunt. Ac primùm quidem turres propter flumen exſtruebat, palmis fundatas, quarum non minor erat, quàm *plethri* altitudo: (*ibi* naſcuntur enim, quæ hâc majorem etiam in longitudinem excreſcunt; palmæ verò cùm *aliquo* premuntur pondere, ſurſum incurvantur, quemadmodùm & aſini clitellarii) has autem *palmas operi* propterea ſubjecit, ut

1 Φοίνιξι θεμελιώσας] *Strabo* l. 16. p. 1074. Ψιλὴ γὰρ ἡ χώρα, καὶ θαμνώδης ἡ πολλή, πλὴν φοίνικος· οὗτος δὲ πλεῖστος ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, πολὺς καὶ ἐν Σούσοις, καὶ ἐν τῇ παραλίᾳ Περσίδι — Eandem hanc regionem palmis frequentibus conſitam eſſe teſtatur etiam *Diodor.* Sic. l. 2. p. 136.

2 Πλεθριαίοις] Interpretes Xenophontis, Herodoti, Diodori Siculi, aliorumque Hiſtoricorum πλέθρα Græcorum, Latinè *jugera* minùs accuratè reddere conſueverunt: Plinium, opinor, vel Poëtas imitati. Confer *Plin.* N. H. l. 36. c. 12. cum *Herodoto* l. 2. c. 124. & ſeq. & *Melâ* l. 1. c. 9. ubi de Pyramidum dimenſionibus agitur. Deinde lege *Homerum*, Odyſ. λ'. v. 575. & ſeq. de Tityo: & de eodem, *Lucret.* lib. 3. v. 1001. *Virgil.* Æneïd. 6. v. 596. *Tibul.* lib. 1. eleg. 3. *Ovid.* Metam. l. 4. v. 456. & ſeq. quibus in locis *Homeri* πέλεθρα ſive πλέθρα à Latinis Poëtis καταχρηστικῶς καὶ ὑπερβολικῶς in *jugera* verti videre eſt. Et his quidem ignoſcendum, quando *plethra* Latinis non ſit uſitata, nec vox æquè ſonans, ac *jugera*. Sed riſum ſanè haud tenuerit quiſquam, cùm Interpretes etiam Homeri aliorúmque viderit, eandem inauſpicatò ſibi vindicâſſe licentiam, atque adeò immane quantum vel Græcorum auxiſſe mendacia. *Plethrum* autem, teſte Suidâ, centum pedes; *jugerum*, ducentos quadraginta continet, ex *Quinctil.* mente *Inſtit. Or.* l. 1. c. 10. *Suidæ* accedit *Phavorinus*; qui locum etiam hunc citans, ait, Ξενοφῶν φησι φύεσθαι ἐν Βαβυλῶνι πλεθριανοὺς (reponendum, opinor, ex Xenoph. & Suidâ, πλεθριαίους) φοίνικας. Confer Cl. *Bernard.* de menſ. & pond. l. 3. p. 225. & doctiſ. *Perizon.* ad Ælian. V. H. l. 3. c. 1.

3 Καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι &c.] *A. Gellius* N. A. l. 3. c. 6. *Ariſtotelem* & *Plutarchum* auctores laudans, hæc de vi & naturâ palmæ arboris narrat: *Si ſuper palmæ arboris lignum magna pondera imponas, ac tam graviter urgeas oneréſque, ut magnitudo oneris ſuſtineri non queat; non deorſum palma cedit, nec intra flectitur, ſed adverſùs pondus reſurgit, & ſurſum nititur recurvatúrque.* Strabo lib. 15. pag. 1063. Ἴδιον δὲ τὸ πάσχειν τὴν φοινικίνην δοκόν· στερεὰν γὰρ οὖσαν παλαιουμένην, οὐκ εἰς τὸ κάτω τὴν ἔνδοσιν λαμβάνειν, ἀλλ' εἰς τὸ ἄνω μέρος κυρτοῦσθαι τῷ βάρει, καὶ βέλτιον ἀνέχειν τὴν ὀροφήν. Vide ſis etiam *Plin.* N. Hiſt. lib. 13. c. 4. & l. 16. c. 42. & *Plutarch.* Sympoſ. lib. 8. προβλ. δ'.

ὅτι μάλιστα ἐοίκοι πολιορκήσειν παρασκευαζομένῳ, ὡς εἰ καὶ διαφύγοι ὁ ποταμὸς εἰς τὴν τάφρον, [1] μὴ ἀνέλοι τοὺς πύργους. Ἀνίστη δὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς πύργους ἐπὶ τῆς ἀμβολάδος γῆς, ὅπως ὅτι πλεῖστα φυλακτήρια εἴη. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἐποίουν· οἱ δὲ ἐν τῷ τείχει [2] κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια πλέον ἢ εἴκοσιν ἐτῶν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, τὸ στράτευμα [3] κατένειμε εἰς δώδεκα μέρη, ὡς μῆνα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστον τὸ μέρος φυλάξον. Οἱ δ᾽ αὖ Βαβυλώνιοι, ἀκούσαντες ταῦτα, πολὺ ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, [4] ἐννοούμενοι εἰ σφᾶς Φρύγες καὶ Λύκιοι καὶ Ἀράβιοι καὶ Καππα-

quàm maximè videretur id facere, quod ſolent qui ad urbem obſidendam ſeſe comparent; ut tametſi flumen in foſſam dilaberetur, ipſas turres non everteret. Etiam multas alias turres ſupra terram egeſtam excitabat, ut quàm plurima eſſent excubiarum loca. Et has quidem illi res agebant; qui autem in muro ſtabant, obſidionem *hanc* irridebant, quòd iis eſſet commeatus in annos plus viginti. Quæ Cyrus cùm audîſſet, in partes duodecim exercitum diviſit, ut pars quælibet, unum anni menſem in excubiis eſſet. Babylonii rurſùm, his auditis, multò etiam magìs irridebant, qui cogitarent ſecum, Phrygas & Lycios & Arabas & Cap-

1 Μὴ ἀνέλοι] Hanc lectionem ex Camerarii exemplari adducit Stephanus, quam veram eſſe cenſet: & ipſe quidem in textu pro vulgatâ illâ μὴ ἂν ἕλοι reponendam curavi. *Muretus* teſtatur in libris veteribus legi μὴ ἀνέλοιτο.

2 Κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς &c.] Audire juvabit, quid iſtâ de urbe tradit *Q. Curtius* l. 5. c. 1. *Ac nè totam quidem urbem tectis occupaverunt; per 90. ſtadia habitatur; — cætera ſerunt colúntque, ut ſi externa vis ingruat, obſeſſis alimenta ex ipſius urbis ſolo ſubminiſtrentur.* Confer *Herod.* l. 1. c. 178.

3 Κατένειμε εἰς δώδεκα &c.] Vulgò deeſt præpoſitio εἰς, quam vel ſubaudiendam, vel per imprudentiam à typographis præteritam cenſuit *Portus.* Patitur ea quidem interdum ellipſin; ſed maximè apud Poëtas, & poſt verba motum ad locum ſignificantia. Itaque reponenda potiùs quàm ſubintelligenda videtur; præſertim cùm, *Mureto* teſte, in libris veteribus inveniatur.

4 Ἐννοούμενοι εἰ &c.] Particulam hanc pro ὅτι nonnunquam accipi annotavit *Budæus* Comm. G. L. p. 978. adlatis ex Demoſthene exemplis. Ejus autem in hujuſmodi ſenſu uſus, *Devario* judice, proprius eſt dubiis rebus de quibus tametſi credamus, pro certis tamen adfirmare non poſſumus. Vide tamen quæ notavimus pag. 292. Confer Act. XXVI. 8. ubi fruſtrà eſt *Grotius,* qui εἰ pro ὅτι ad modum Hebræi אם poni ait.

δόκοι φυλάξοιεν, οὓς σφίσιν ἐνόμιζον πάντας εὐμενεστέρους εἶναι ἢ Πέρσαις. Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν.

Ὁ δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ [1] ἑορτὴν τοιαύτην ἐν Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι, ἐν ᾗ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλοὺς ἀνθρώπους, ἀνεστόμωσε [2] τὰς τάφρους τὰς πρὸς τὸν ποταμόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί· ἡ δὲ διὰ τῆς πόλεως τοῦ ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο. [3] Ὡς δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ οὕτως ἐπορσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων, εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιοστὺν παρεῖναι πρὸς αὐτόν, τοὺς δ᾽ ἄλλους συμμάχους κατ᾽ οὐρὰν τούτων ἕπεσθαι, ᾗπερ πρόσθεν τεταγμένους. Οἱ μὲν δὴ παρῆσαν· ὁ δὲ, καταβιβάσας

padocas futuros contra ſe in excubiis, quos omnes arbitrabantur animis erga ſe magìs eſſe benevolis, quàm erga Perſas. Ac foſſæ quidem ductæ erant:

Cyrus verò, cùm audiiſſet celebrari Babylone feſtum *quendam* ejuſmodi diem, quo Babylonii omnes nocte totâ potarent & comiſſarentur, eo die, cùm primùm inveſperaſceret, magnâ hominum multitudine adhibitâ, foſſarum oſtia fluvium verſùs aperuit. Hoc cùm factum eſſet, aqua noctu in foſſas manabat; & alveus fluvii per urbem *tendens*, hominibus pervius eſſe cœpit. Id ubi de flumine hoc modo *ei* ſucceſſiſſet, Perſicis Cyrus & equitum & peditum tribunis imperat, mille ſuos in binos explicatos ducendo apud ſe adeſſent; reliqui ſocii hos à tergo ſequerentur, inſtructi quemadmodùm priús. Et hi quidem aderant; cùm ille, in ſic-

1 Ἑορτὴν τοιαύτην &c.] Hoc de feſto agitur *Daniel.* V.

2 Τὰς τάφρους τὰς &c.] Ità editiones *Ald. Eton. Leuncl.* Stephanus exhibet τάφρους τὰς οὔσας &c. additâ tamen huic participio vocis ſuſpectæ notâ. Quod autem ad rem ipſam attinet, quâ de hoc agitur in loco, vide omnino *Jerem.* L. 24, 38. LI. 32, 36. ubi manifeſtè adluditur ad aquas Euphratis à Cyro in paludem Nitocris abducendas. Conferre juvabit *Herod.* l. 1. c. 191. & *Polyæn.* l. 7. c. 6. Refertur ab *Uſſerio* ad annum M. 3466. J. P. 4176. ante ær. Chriſt. 538.

3 Ὡς δὲ τὸ τοῦ] Eâdem prorſus ellipticè loquendi ratione utitur Matt. XXI. 21. — οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς &c. Sic autem loqui amant Auctores, quoties indicare volunt, quod alteri quocunque modo accidit.

εἰς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὑπηρέτας καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας, ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἴη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἔλεξε τοιάδε·

"Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν παρακεχώρηκε τῆς εἰς "τὴν πόλιν ὁδοῦ· ἡμεῖς δὲ θαῤῥοῦντες [1] εἰσίωμεν εἴσω, ἐννοούμενοι "ὅτι οὗτοι ἐφ' οὓς νῦν πορευσόμεθα, ἐκεῖνοί εἰσιν οὓς ἡμεῖς καὶ συμ-"μάχους πρὸς ἑαυτοῖς ἔχοντας, καὶ ἐγρηγορότας ἅπαντας καὶ νή-"φοντας, καὶ ἐξωπλισμένους καὶ συντεταγμένους ἐνικῶμεν· νῦν "δ' [2] ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι, [3] πολ-"λοὶ δ' αὐτῶν μεθύουσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ "αἴσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, [4] πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ἀχρεῖοι

cam fluminis partem ministris suis, tam peditibus quàm equitibus immissis, ut explorarent an vadum fluminis permeari possit imperavit. Posteaquam illi posse permeari renuntiârunt, tum verò peditum equitúmque ducibus convocatis, hujusmodi verba fecit;

"Flumen *hoc* nobis, amici, viam in urbem concessit: *eam* nos "animis præsentibus & *omni timore vacuis* ingrediamur, nobis-"cum ipsi reputantes, hos, quos adgressuri nunc sumus, eos esse, "quos à sociis sibi adjunctis instructos, & omnes vigilantes & so-"brios, armatos & in acie dispositos vicimus: jam verò adver-"sùs eos tendamus quo tempore multi eorum dormiunt, multi "sunt ebrii, universi denique inordinati: cùm autem & nos in-"tus esse senserint, multò magìs etiam, quàm nunc, inutiles fu-

1 *Εἰσίωμεν εἴσω* &c.] Hæc sincera est edit. *Eton.* lectio, quæ in margine MSti quoque Bodl. comparet. In cæteris libris legitur — *εἰσίωμεν, μηδὲν φοβούμενοι εἴσω, ἐννοούμενοι* &c. At Stephanus rectè verba hæc, *μηδὲν φοβούμενοι,* ex margini adscripto scholio irrepsisse putat: ibi enim participium *θαῤῥοῦντες* iis expositum fuerat.

2 *Ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν* &c.] In editione *Ald.* perperam scribitur *ἴομεν.* in reliquis exstat recepta scriptura: aliam tamen tam Stephanus quàm Leunclavius margini adscripsêre, nimirum *εἶμεν*: quam hic in loco vertendo sequitur.

3 *Πολλοὶ δ' αὐτῶν* &c.] *Muretus* ex libris suis adfert *πολλοὶ δ' ἂν μεθύουσι.* Sed contra cæterorum omnium fidem nihil mutandum. Vide *Jerem.* LI. 39. 57.

4 *Πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον* &c.] Lege *Isa.* XIII. 7, 8. XXI. 2, 3. *Jer.* L. 35, 36, 43. LI. 30.

"ἔσονται), ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαι. Εἰ δέ τις τοῦτο ἐννοεῖται, ὃ δὴ λέγεται φοβερὸν εἶναι τοῖς εἰς πόλιν εἰσιοῦσι, μὴ ἐπὶ τὰ τέγη ἀναβάντες βάλωσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, τοῦτο μάλιστα θαῤῥεῖτε· ἢν γὰρ ἀναβῶσί τινες ἐπὶ τὰς οἰκίας, ἔχομεν σύμμαχον θεὸν [1]Ἥφαιστον. [2]Εὔφλεκτα δὲ τὰ πρόθυρα αὐτῶν, φοίνικος μὲν αἱ θύραι πεποιημέναι, ἀσφάλτῳ δὲ ὑπεκκαύματι κεχρισμέναι. Ἡμεῖς δ' αὖ πολλὴν δᾷδα ἔχομεν, ἣ ταχὺ πολὺ πῦρ τέξεται, πολλὴν δὲ πίτταν καὶ στυππεῖον, ἃ ταχὺ παρακαλεῖ πολλὴν φλόγα· ὥστε ἀνάγκην εἶναι ἢ [3]φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ἢ ταχὺ κατακεκαῦσθαι. Ἀλλ' ἄγετε, λαμβάνετε ὅπλα· ἡγήσομαι δὲ ἐγὼ σὺν τοῖς θεοῖς. Ὑμεῖς δ', ἔφη, ὦ Γαδάτα καὶ Γωβρύα, δείκνυτε

"turi ſunt, quia exanimati erunt. At ſi hæc in mentem alicui venit, quod ſanè fertur eſſe formidoloſum urbem intrantibus, nè tectis illi conſcenſis hinc inde tela *in nos* conjiciant, id *ipſum* maximè vobis animos addat: nam ſi qui conſcendent ædes, adjutor nobis eſt deus Vulcanus. Sunt verò eorum veſtibula crematu facilia; cùm januæ palmarum è materiâ fabricatæ ſint, & bitumine illitæ, quod ignem facilè concipit. Nobis autem & faces plurimæ ſunt, quæ incendium ingens citò parient, & copia picis ac ſtuppæ, quæ citò magnam flammam eliciunt: adeò ut vel celeriter neceſſe ſit hos ex ædibus aufugere, vel celeriter exuri. Verùm agite, arma capite; diis equidem juvantibus præibo. Vos autem Gadata & Gobrya, demonſtrate *no-*

1 Ἥφαιστον] Vox origine orientalis, quæ Doricè ſcribitur Ἄφαιστος, i. e. אב אשתא *afeſto*, pater ſeu inventor ignis; quia, ut Græci fabulantur, ἐφεῦρε πῦρ, καὶ τέχνας δὲ τὰς ἐκ πυρὸς ὁπόσας. Hinc ignis etiam ipſe Ἥφαιστος à Græcis nuncupatur. Ità *Tzetz.* chil. 10. hiſtor. 335.

Ἐκ τοῦ Ἡφαίστου τοιγαροῦν τοῦ πῦρ ἐφευρηκότος,
Ἥφαιστον καὶ τὸ πῦρ φαμὲν, τῷ εὑρετῇ ἐπίσης.

Vulcani adpellatio ad voces תובל קין *Tubal Cain*, Gen. IV. 22. proximè accedit: atque adeò haud ſine cauſâ viri docti ſtatuerunt *Vulcanum* eſſe *Tubal Cain*.

2 Εὔφλεκτα δὲ &c.] *Strabo* lib. 16. p. 1073 & ſeq. de Babyloniâ: Διὰ δὲ τὴν τῆς ὕλης σπάνιν, ἐκ φοινικίνων ξύλων αἱ οἰκοδομαὶ συντελοῦνται, καὶ δοκοῖς καὶ στύλοις· περὶ δὲ τοὺς στύλους στρέφοντες ἐκ τῆς καλάμης σχοινία περιτιθέασιν· εἶτ' ἐπαλείφοντες χρώμασι καταγράφουσι· τὰς δὲ θύρας ἀσφάλτῳ· &c.

3 Φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ &c.] Leunclavius αὐτοὺς, pro τοὺς, quod in omnibus reperitur libris, reponendum cenſet. Sed ferri tamen poteſt vulgata lectio, ut eodem modo dicatur hìc φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, quo dictum eſt ἀναβ. ς'. p. 206. Ἔφευγον οὖν καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν.

“τὰς ὁδούς· ἴστε γάρ· ὅταν δὲ ἐντὸς γενώμεθα, τὴν ταχίστην ἄγετε “[1] ἐπὶ τὰ βασίλεια.” Καὶ μήν, ἔφασαν οἱ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ εἶεν ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου· ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί. Φυλακῇ μέντοι πρὸ τῶν πυλῶν ἐντευξόμεθα· ἔστι γὰρ αἰεὶ τεταγμένη. [2] Οὐκ ἂν ἀμελεῖν δέοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀλλ' ἰέναι, ἵνα ἀπαρασκεύους ὡς μάλιστα λάβωμεν τοὺς ἄνδρας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐπορεύοντο· τῶν δὲ ἀπαντώντων οἱ μὲν ἀπέθνησκον παιόμενοι, οἱ δ' ἔφευγον [3] πάλιν εἴσω, οἱ δ'

“*bis* itinera; cùm ea vobis ſint cognita: & ubi jam intus erimus, “quamprimùm ad regiam ducite.” Atqui, aiebant illi qui erant cum Gobryâ, non mirum fuerit, ſi quidem nec portæ ipſius regiæ clauſæ ſint: urbs enim tota videtur hâc nocte comiſſationi eſſe intenta. Sed in excubias tamen ante *regiæ* portas incidemus; quòd eæ ſemper iſtìc collocentur. Non negligenda res eſt, ait Cyrus, ſed eundum, ut eos quàm maximè imparatos offendamus.

Hæc ubi dicta fuerunt, pergebant: ſi qui autem eis obviam venirent, partim cæſi peribant, partim intrò fugâ ſe recipiebant, par-

1 *Ἐπὶ τὰ βασίλεια. Καὶ* &c.] Inter has voces — *βασίλεια. Καὶ* &c. aliqua deſiderari tam Stephanus quàm Leunclavius aliquando ſuſpicati ſunt. Tandem utrique magìs placuit & diſtinctionis & ſcripturæ verborum, quæ mox ſequuntur, mutatio. Duas itaque lectiones haſce Stephanus ex conjecturâ proponit: prima, — *τοῦ βασιλείου, ὡς ἐν κώμῳ δεῖ. κωμάζει γὰρ ἡ πόλις πᾶσα τῇδε* &c. altera, — *τοῦ βασιλείου, ὡς ἐν κώμῳ. ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε* &c. Hoc poſtremo ferè modo *Muretus* etiam totum hunc locum legendum putavit — *οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου εἶεν, ὡς ἐν κώμῳ. ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι, τῇδε τῇ νυκτί.* Minùs ſane mihi grata eſt iſta repetitio — *ὡς ἐν κώμῳ. ἐν κώμῳ γὰρ* &c. quare præ cæteris arridet Leunclavii, locum ità refingentis, conjectura: *οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ καὶ εἶεν ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου. ὡς ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί.* Quin & *Camerarius* lectionem hanc nonnihil confirmat, qui in vet. ſuo libro totum locum ſic legi annotat. *οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου εἶεν. κωμῳδοκεῖ γὰρ ἡ πόλις πᾶσα τῇδε* &c. At verò novum eſt illud *κωμῳδοκεῖ*, & haud dubiè *πονηροῦ κόμματος*. Hujus autem ipſius convivii mentio eſt *Danielis* V. Vide *Iſai* XLV. Vulgo legitur *οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν. εἰ γὰρ ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου· ὡς ἐν κώμῳ δοκεῖ γὰρ ἡ* &c.

2 *Οὐκ ἂν ἀμελεῖν* &c.] Ità libri, quos vidi, omnes, *Muretus* autem legit, *οὐκ ἄρα μέλλειν δεῖ*. Nec, opinor, malè.

3 *Πάλιν εἴσω* &c.] Leunclavius in Camerarii libro rectiùs ſcriptum putat, *ἔφυγον πάλιν*

ἐβόων. Οἱ δ᾽ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν συνεβόων αὐτοῖς, ὡς κωμασαὶ ὄντες καὶ αὐτοί· καὶ [1] ἰόντες ᾗ ἐδύναντο ὡς τάχιστα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο. Καὶ οἱ μὲν σὺν τῷ Γωβρύᾳ καὶ Γαδάτᾳ τεταγμένοι κεκλεισμένας εὑρίσκουσι τὰς πύλας τοῦ βασιλείου· οἱ δ᾽ ἐπὶ τοὺς φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς [2] πίνουσι πρὸς φῶς πολὺ, καὶ εὐθὺς [3] ὡς πολέμιοι ἐχρῶντο αὐτοῖς. Ὡς δὲ κραυγὴ καὶ κτύπος ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τοῦ θορύβου, [4] κελεύσαντος τοῦ βασιλέως σκέψασθαι τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκθέουσί τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ᾽

tim clamorem edebant. Qui verò circa Gobryam erant, eoſdem cum illis clamores edebant, velut ipſi quoque comiſſatores: & pergentes quà celerrimè *progredi* poterant, ad regiam perveniunt. Et hi quidem Gobryæ Gadatæque adjuncti portas regiæ clauſas inveniunt; qui verò adverſùs *regiæ* cuſtodes ire juſſi fuerant, magno cum impetu irruunt in eos ad ignem largum potantes, ſtatímque hoſtili cum eis more agunt. Orto autem clamore ac ſtrepitu, cùm ii, qui erant intus, tumultum ſentirent, & inſpici rex juberet, quid illud eſſet rei, apertis aliqui portis procurrunt. Cùm por-

λιν ὀπίσω. quod mihi quidem non æquè placet. Nam, ut taceam aliorum omnium librorum auctoritatem, de vulgatæ lectionis ſinceritate dubitationem tollant omnem ea, quæ paulo pòſt ſequuntur: καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω &c. Vide *Jerem.* LI. 38.

1 Ἰόντες ᾗ ἐδύναντο ὡς &c.] In editione *Eton.* deeſt illud ὡς poſt ἐδύναντο: & ità quidem ſecundùm vulgarem loquendi formam dicendum videtur; ſcil. vel ᾗ ἐδύναντο τάχιστα ſine ὡς: vel ſcribendum ὡς ἐδύναντο τάχιστα ſine ᾗ. Ità noſter ἀναβ. δ᾽. p. 194. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ᾗ δύναιντο τάχιστα, &c. Fieri tamen poteſt, inquit Stephanus, ut ἐκ τοῦ παραλλήλου utrumque poſitum fuerit. Niſi fortè dicamus diſtinguendum poſt ᾗ ἐδύναντο, ut ὡς τάχιστα cum ſequentibus connectatur. Hanc ſanè diſtinguendi rationem ſequuntur *Camerarius* & *Gabrielius*; eidémque favet *Zonaras*, apud quem ſic legitur & diſtinguitur, ὡς ἐδύναντο, τάχιστα ἐπὶ &c. Sed MS. Bodl. & editiones *Ald. Steph. Leuncl.* receptam lectionem & diſtinguendi rationem conſtabiliunt.

2 Πίνουσι πρὸς φῶς] Hoc in loco φῶς denotat *ignem*: quem igitur *Hammondus* & *Gatakerus* putant eſſe Hebraiſmum, Marc. XIV. 54. nullus eſt. *Heſychius*, φῶς, τὸ πῦρ καὶ ἡ χαρά. Forſan, ἡ ἐσχάρα. Locus autem hic egregiè facit ad illuſtrandum vaticinium *Jeremiæ* de Babyloniis, quos, ubi incaluiſſent, trucidatum iri ait cap. LI. 39. Verè ergo incaluerant & vino & igne ingenti. Conf. v. 57.

3 Ὡς πολέμιοι &c.] *Muretus* legit, πολεμίοις. Sed rectiùs, opinor, MS. Bodl. & editi libri, πολέμιοι. Nam priùs συνεβόων αὐτοῖς, ὡς κωμασταὶ ὄντες, nunc tandem, quales reverà fuerant, oſtendunt.

4 Κελεύσαντος τοῦ βασιλέως &c.] Conf. *Iſai.* XLV. 1.

ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς εἶδον τὰς πύλας χαλώσας, εἰσπίπτουσι, καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω ἐφεπόμενοι, καὶ παίοντες ἀφικνοῦνται [1] πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἤδη ἑστηκότα αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον ὃν εἶχεν ἀκινάκην εὑρίσκουσι. Καὶ τοῦτον μὲν οἱ σὺν Γαδάτᾳ καὶ Γωβρύᾳ πολλοὶ ἐχειροῦντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέθνησκον, ὁ μὲν, προβαλλόμενός τι, ὁ δὲ, φεύγων, ὁ δέ γε, καὶ ἀμυνόμενος ὅτῳ ἐδύνατο. Ο δὲ Κῦρος διέπεμπε τὰς τῶν ἱππέων τάξεις κατὰ τὰς ὁδούς· καὶ προεῖπεν, οὓς μὲν ἔξω λαμβάνοιεν κατακαίνειν, τοὺς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις κηρύττειν τοὺς Συριστὶ ἐπισταμένους ἔνδον μένειν· εἰ δέ τις ἔξω ληφθείη, ὅτι θανατώσοιτο. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας ἧκον· καὶ θεοὺς μὲν πρῶτον προσεκύνουν ὅτι τετιμωρημένοι ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειτα

tas ii, qui circa Gadatam erant, patefactas conspicerent, irruunt, & illos rursùs fugientes intrò insequuti, ac ferientes ad regem perveniunt; eúmque jam erectum cum acinace, quem strictum tenebat, inveniunt. Hunc Gadatæi & Gobryani numero plures opprimunt; atque ii etiam, qui cum ipso erant, perierunt; alius, cùm aliquid objiceret; alius, cùm fugeret; alius, cùm se quacunque re poterat tueretur. Cyrus autem cohortes equitum per vias *passim* dimittebat; & edicebat, ut quos extra *domos* deprehenderent, occiderent; útque ii, qui linguæ Syriacæ periti erant, denuntiarent illis qui *adhuc* in ædibus essent, ut intus manerent: quòd si quis foris deprehenderetur, eum morte multandum. Et hi quidem hæc exsequebantur.

Gadatas autem & Gobryas accesserunt; ac deos primùm venerati sunt, quòd de impio rege pœnas sumpsissent; deinde

1 Πρὸς τὸν βασιλέα &c.] Scil. *Belshazarem*; qui & *Nabonnidus* à Beroso, *Labynitus* ab Herodoto vocatur. Vide *Isai.* XIII. 14, 15. XXI. 2, 3, 4. XLV. 1. & seq. *Dan.* V. 30. *Jer.* XXV. 12, 13, 14. L. LI. passim. Anno autem M. 3466. J. P. 4176. ante æram Christianam 538. Babylonicum imperium eversum erat, atque ad Medos & Persas victores, prout à Prophetis prædictum erat, translatum. Confer *Berosum* apud *Joseph.* contra *Api.* l. 1. c. 20. & *Euseb.* Præpar. Evang. l. 9. c. 40.

δὲ Κύρου κατεφίλουν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, [1] πολλὰ δακρύοντες ἅμα χαρᾷ καὶ εὐφραινόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ᾔσθοντο οἱ τὰς ἄκρας ἔχοντες ἑαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν καὶ τὸν βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασι καὶ τὰς ἄκρας. Ὁ δὲ Κῦρος τὰς μὲν ἄκρας εὐθὺς παρελάμβανε, καὶ φρουράρχας τε καὶ φρουροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τοὺς δὲ τεθνηκότας θάπτειν ἐφῆκε τοῖς προσήκουσι· τοὺς δὲ κήρυκας κηρύττειν ἐκέλευσεν, ἀποφέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους· ὅπου δὲ [2] ληφθήσοιτο ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, προηγόρευον ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποθανοῦνται. Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα μὲν εἰς τὰς ἄκρας κα-

manus & pedes Cyri deosculabantur, cùm præ gaudio, simul & lacrimas copiosè profunderent & lætitiæ signa darent. Posteaquam illuxisset, ac sensissent illi, qui arces tenebant, tum urbem esse captam, tum regem occisum, arces etiam tradunt. Cyrus eas statim occupat, & præsidiorum magistros cum militibus præsidiariis in illas immittit: mortuos sepeliendi potestatem propinquis facit; & præcones *palam* prædicare jussit, ut omnes Babylonii arma deferrent: in quacunque verò domo arma deprehenderentur, in eâ denuntiabant omnibus esse moriendum. Et illi quidem arma deportabant: quæ Cyrus in arces deposuit, ut in promtu

1 *Πολλὰ δακρύοντες* &c.] De lacrimis gaudio expressis sic *Philo*, *περὶ ἀποικ.* p. 412. ed. nov. *Par.* *Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς χορευταῖς τῆς ἀρετῆς σφαδάζειν καὶ δακρύειν ἔθος ἢ τοῖς τῶν ἀφρόνων ὀδυρομένοις συμφοράς, ἢ διὰ περιχάρειαν· γίνεται δὲ αὕτη, ὅταν ἀθρόα ἀγαθὰ μηδὲν προσδοκηθέντα ποτὲ, αἰφνίδιον ὀμβρήσαντα πλημμυρῇ* &c. *Suetonius* lib. 2. p. 29. edit. *Casaub.* fol. tradit, *Augustum* etiam *Messallæ*, eum ex mandatis Senatûs P. Q. R. *patrem patriæ* salutanti, lacrimantem respondisse. Quem ad locum simile exemplum adduxit *Casaubonus*, de lacrimis magni principis Ptolemæi ex lætitiâ manantibus: qui, *Josepho* auctore, cùm adlata recens è Judæâ Legis Dei sacra volumina venerabundus tractaret, eóque nomine Deo O. M. gratias ageret: faustâ omnium qui aderant acclamatione dilaudatus, lacrimas non tenuit. *Josephus* eleganter: *ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἓν τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων, γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα προὔπεσε. φύσει τῆς μεγάλης χαρᾶς παχυούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα.* *Antiq. Jud.* lib. 12. cap. 2. p. 516. edit. Oxon. Idem expressit *Sophocles* Elect. v. 912.

Χαρᾷ δὲ πίμπλημ' εὐθὺς ὄμμα δακρύων·

Consule *Scholi.* Et ejusd. Trag. v. 1243, 1244.

—— κἀπὶ συμφοραῖσί μοι
Γεγηθὸς ἕρπει δάκρυον ὀμμάτων ἄπο.

2 *Ληφθήσοιτο*] Libens hanc scripturam amplexus sum, quam Stephanus ex vet. quodam libro adfert, & reponendam etiam censet. Priùs erat, *λειφθήσοιτο.*

τέθετο, ὡς εἴη ἕτοιμα εἴ τι ποτὲ δέοι χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δοριαλώτου τῆς πόλεως οὔσης, ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου καὶ ἀρχεῖα τούτοις, οὓς περ κοινωνοὺς ἐνόμιζε τῶν καταπεπραγμένων· [1] οὕτω διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. Εἰ δέ τις οἴοιτο μεῖον ἔχειν, διδάσκειν προσιόντα ἐκέλευε. Προεῖπε δέ, Βαβυλωνίοις μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν, καὶ θεραπεύειν τούτους οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας δὲ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας, καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ᾑροῦντο παρ' αὐτῷ, ὡς δεσπότας ὧν ἔλαβον προσηγόρευε διαλέγεσθαι.

Ἐκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη κατασκευάσασθαι καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἡγεῖτο πρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τοῦτο σὺν τῇ τῶν φίλων

essent, si quando eis esset utendum. Hæc ubi peracta fuerunt, primùm arcessitis magis, quia bello capta urbs esset, præcepit, ut diis primitias manubiarum & fana seligerent: posteà tum *alias* domos tum principum ædificia dividebat in eos, quos illorum, quæ gesta fuerant, socios existimabat: atque hoc modo distribuit, utì dudum fuerat decretum, optima *quæque* præstantissimis. Quòd si putaret aliquis sibi minus obtigisse, mandabat ut accedens *id ipsum* doceret. Edixit etiam, Babyloniis agros esse colendos, & tributa pendenda, & iis obsequia præstanda quibus singuli traditi essent: Persas verò & *Persarum* participes, & quotquot ex sociis apud eum remanere vellent, jussit tanquam dominos, cum iis quos *sibi traditos* accepissent, loqui.

Secundùm hæc cupiens jam Cyrus etiam se parare, quemadmodùm decere regem existimaret, id de amicorum sententiâ fa-

1 Οὕτω διένειμεν] *Gabrielius* ex vetustis suis exemplaribus adfert, οὕτω δὲ διένειμε. Sed cùm MS. Bodl. & libri editi, quos vidi, omnes vulgatam lectionem tueantur, nihil muto. Infrà quoque sub init. lib. 8. occurrit locus, ubi oratio nullius particulæ vinculo connectitur.

γνώμῃ ποιῆσαι, [1] ὡς ὁπήκιστα ἂν ἐπιφθόνως σπάνιός τε καὶ σεμνὸς φανείη. Ὧδε οὖν ἐμηχανᾶτο τοῦτο· ἅμα τῇ ἡμέρᾳ στὰς ὅπου ἐδόκει ἐπιτήδειον εἶναι, προσεδέχετο τὸν βουλόμενον λέγειν τι, καὶ ἀποκρινόμενος ἀπέπεμπεν. Οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν ὅτι προσδέχοιτο, ἧκον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠθουμένων περὶ τοῦ προσελθεῖν, μηχανή τε πολλὴ καὶ μάχη ἦν. Οἱ δὲ ὑπηρέται ὡς ἠδύναντο διακρίναντες, [2] προσίεσαν. Ὁπότε δέ τις καὶ τῶν φίλων διωσάμενος τὸν ὄχλον προφανείη, προτείνων ὁ Κῦρος τὴν χεῖρα προσήγετο αὐτοὺς, καὶ οὕτως ἔλεγεν, Ἄνδρες φίλοι, [3] περιμένετε ἕως τὸν ὄχλον διωσώμεθα· ἔπειτα δὲ καθ' ἡσυχίαν συγγενησόμεθα. Οἱ μὲν δὴ φίλοι περιέμενον, [4] ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων

ciendum ſtatuit, ut quàm minimâ cum invidiâ & rariùs conſpiceretur & auguſtiori ſpecie. Id igitur ità effecit: primâ luce ſtabat in loco, quo putabat eſſe commodum, & admittebat *quemlibet* aliquid dicere volentem; ac poſtquam reſpondiſſet, dimittebat. Cùm autem intellexiſſent homines, *Cyrum eos* expectare, infinita multitudo ad eum confluxit: *jam*que conveniendi *ejus* cauſâ *ſemet* impellentium molitiones & rixæ multiplices erant. Miniſtri autem *ipſius* adhibito diſcrimine, prout poterant, accedendi poteſtatem faciebant. Quòd ſi aliquando quiſpiam ex amicis impellendo disjectâ *hominum* turbâ in conſpectum *Cyri* prodiret, *tum verò* manum protendens iſtos adtrahebat, & ità dixit, Expectate, amici, donec turbam hanc dimoveamus; ac deinde per otium congrediemur. Expectabant igitur amici, & turba major uſque

1 Ὡς ὁπήκιστα ἂν &c.] Sic reponendum monuit olim *Muretus*. Cui non invitus parui. Vulgò ſcribitur ὁπήκιστα ἀνεπιφθόνως. Leunclavius legendum putat ὁπήκιστα ἐπιφθόνως. Sed ultro ferè ſeſe offert, quam amplexi ſumus, ſcriptura.

2 Προσίεσαν] In vulgatis codicibus legitur προσῄεσαν. Sed Stephanum ſecutus ſum, qui unius literæ mutatione locum feliciter reſtituit: & ſimilem recepti verbi notavit uſum ἀναβ. δ'. p. 194. Οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες, καὶ πῦρ καίοντες, οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, &c.

3 Περιμένετε] In MSto Bodl. & editione *Ald.* legitur παραμένετε, & mox infra παρέμενον. Editio iſta dat quoque ὡς διωσόμεθα. Sed omninò rectè manu illud exaratum exemplar, & principes editiones ſcripturam verbi hujus receptam exhibent.

4 Ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ &c.] Pari orationis elegantiâ ſimul & vi τὸ μᾶλλον iterat Apoſtolus *Philip.* I. 9. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ —— .

ἐπέῤῥει, [1] ἕως παρέφθασεν ἑσπέρα γινομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτὸν σχολάσαι καὶ συγγενέσθαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ἄρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν μὲν καιρὸς διαλυθῆναι· αὔριον δὲ πρωῒ ἔλθετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βούλομαι ὑμῖν τι διαλεχθῆναι. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ φίλοι, ἄσμενοι ᾤχοντο ἀποθέοντες, δίκην δεδωκότες [2] ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν·

Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Κῦρος [3] παρῆν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλεῖον πλῆθος περιειστήκει βουλομένων προσιέναι, καὶ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι παρῆσαν. Ὁ οὖν Κῦρος περιστησάμενος τῶν ξυστοφόρων Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε μηδένα [4] παριέναι ἢ τοὺς φίλους τε καὶ ἄρχοντας τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων.

adfluebat, donec opprimeret eum veſpera, priuſquam nactus eſſet otium in amicorum congreſſum colloquiúmque veniendi. Itaque dicebat Cyrus, Modò quidem, viri, tempus eſt diſcedendi: cras manè adeſte; nam eſt quod vobiſcum colloquar. His auditis, libenter amici diſcedebant curriculò, rebus omnibus neceſſariis multati. Ac tum quidem ità quieti ſe dederunt:

Poſtridiè Cyrus ad eundem locum aderat: quem *jam* multò major hominum adire volentium turba circumſtabat, qui multò priùs etiam, quàm illi amici, advenerant. Cyrus igitur Perſis haſtas geſtantibus ambitu magno circum ſe collocatis, neminem admitti juſſit, præter amicos & Perſarum ſociorúmque principes.

1 *Ἕως παρέφθασεν*] Suſpicetur fortaſſe quiſpiam, inquit Stephanus, pro ἕως παρέφθασε legendum ἕωσπερ ἔφθασεν. Sed quidni Xenophontem hìc Homerico verbo, ut aliis alibi, uti dicamus? Ab Homero autem præpoſitionem παρὰ pro præpoſitione πρὸ uſurpari hoc in verbo conſtat ex Il. κ΄. v. 346.

— εἰ δ᾽ ἄμμε παραφθαίησι πόδεσσιν.

Sic ejuſd. Il. ψ΄. v. 515.

Κέρδεσιν, οὔτι τάχει γε παραφθάμενος Μενέλαον.

Et χ΄. v. 197.

Τοσσάκι μὶν προπάροιθεν ἀποστρέψασκε παραφθὰς Πρὸς πεδίον γ΄.

Ubi Euſtathius παραφθὰς exponit προφθάσας.

2 *Ὑπὸ πάντων*] Ità rectè editio *Eton.* adſentientibus Stephano, Leunclavio & MSto Bodl. Similiter, ἀναβ. δ΄. p. 194. Ὅσοι δὲ, ὅτε πρότερον ἀπῄεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῶν αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν. Vulgò, ἀπὸ πάντων.

3 *Παρῆν εἰς τὸ* &c.] Id eſt ἐν τῷ &c. Nam hæ præpoſitiones invicem permutantur. Vide *Mar.* II. 1. *Joh.* I. 18. Niſi quis dicat hìc παρεῖναι motûs ſignificationem, ut alibi, habere; quo ſenſu, poſtulat poſt ſe εἰς, πρὸς, ἐπὶ, vel adverbium *ad locum*.

4 *Παριέναι ἢ* &c.] Particula ἢ hìc idem eſſe videtur, quod εἰ μή. Sic Joh. XIII. 10. Ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, —

Επεὶ δὲ συνῆλθον αὐτοὶ, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς τοιάδε· "Ανδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι, τὸ μὴ οὐχὶ μέχρι τοῦδε πάντα ὅσα εὐχόμεθα καταπεπραχέναι· εἰ μέντοι τοιοῦτον ἔσται τὸ μεγάλα πράσσειν, ὥστε μὴ οἷόν τε εἶναι μήτε ἀμφ' αὐτὸν σχολὴν ἔχειν, μήτε μετὰ τῶν φίλων εὐφρανθῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν κελεύω. Ενενοήσατε γὰρ, ἔφη, καὶ χθὲς δήπου, ὅτι ἕωθεν ἀρξάμενοι ἀκούειν τῶν προσιόντων, οὐκ ἐλήξαμεν πρόσθεν ἑσπέρας· καὶ νῦν ὁρᾶτε τούτους, καὶ ἄλλους πλείονας τῶν χθὲς παρόντων, ὡς πράγματα ἡμῖν παρέξοντας. Εἰ οὖν τις τούτοις ὑφέξει ἑαυτὸν, λογίζομαι μικρὸν μέν τι ὑμῖν μέρος ἐμοῦ μετεσόμενον, μικρὸν δέ τι ἐμοὶ ὑμῶν· ἐμαυτοῦ μέντοι σαφῶς οἶδ' ὅτι οὐδ' ὁτιοῦν μοι μετέσται. Ετι δ', ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Εγὼ γὰρ δήπου ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκειμαι· τούτων δὲ τῶν [1] περιεστηκότων ἤ τινα ἢ οὐδένα

Illi verò cùm conveniſſent, hujuſmodi Cyrus ad eos orationem habuit; "Nihil eſt, amici ac ſocii, quod de diis queramur, quaſi non perfecerimus hactenùs omnia, quæcunque liceret optare: ſed enim ſi hujuſmodi quiddam eſt res magnas gerere, ut neque poſſis ipſi tibi vacare, neque cum amicis hilariter vivere, beatitatem *ſanè* hanc equidem valere jubeo. Nam & herì utique animadvertiſtis, inquit, à primâ nos aurorâ cœpiſſe audire accedentes, neque deſiiſſe ante veſperam: & nunc videtis hos, atque alios multò plures iis qui herì aderant, præſtò eſſe, ut nobis negotia faceſſant. Itaque ſi quis iſtis ſe ſubmittere velit, equidem cogito, exiguâ parte vobis mei copiam fore, & mihi veſtrî: mei ſanè ipſius mihi, ſat ſcio, nè tantilla quidem erit copia. Præterea rem, inquit, aliam quoque ridiculam animadverto. Nam equidem ità ſum erga vos adfectus, ut par eſt: at eorum, qui *nos* circumſtant, vel *unum* aliquem vel neminem no-

1 Περιεστηκότων ἤ τινα &c.] Stephanus ſuſpicatur Xenophontem ſcripſiſſe, ἢ ἕνα τινὰ, ἢ οὐδένα, *unum duntaxat, aut etiam neminem.* Eſt quidem inſolens loquendi genus; quod libri tamen omnes præſtant.

"οἶδα, [1] καὶ οὗτοι πάντες οὕτω παρεσκευασμένοι εἰσὶν, ὡς, ἢν νι-
"κῶσιν ὑμᾶς ὠθοῦντες, πρότερον ἃ βούλονται ὑμῶν παρ' ἐμοῦ
"διαπεπραξόμενοι. Ἐγὼ δὲ ἠξίουν τούτους, εἴ τις τι ἐμοῦ δέοιτο,
"θεραπεύειν ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς φίλους [2] δεομένους προσαγωγῆς.
"Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, τί δῆτα οὐχ οὕτως ἐξ ἀρχῆς παρεσκευα-
"σάμην, ἀλλὰ παρεῖχον ἐν τῷ μέσῳ ἐμαυτόν. Ὅτι τὰ τοῦ πολέ-
"μου τοιαῦτα ἐγίγνωσκον ὄντα, ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρ-
"χοντα [3] μήτε τὸ εἰδέναι ἃ δεῖ, μήτε τὸ πράττειν ἃ ἂν και-
"ρὸς ᾖ· τοὺς δὲ σπανίους ἰδεῖν στρατηγοὺς πολλὰ ἐνόμιζον ὧν δεῖ
"πραχθῆναι παριέναι. Νῦν δ' ἐπειδὴ ὁ φιλοπονώτατος
"πόλεμος ἀναπέπαυται, δοκεῖ μοι καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύ-
"σεώς τινος ἀξιοῦν τυγχάνειν. Ὡς οὖν ἐμοῦ ἀποροῦντος, ὅ, τι
"ἂν τύχοιμι ποιῶν ὥστε καλῶς ἔχειν τά τε ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν

"vi; & hi tamen omnes ità parati ſunt, ut, ſi vos impellendo
"vincant, priores *etiam* vobis à me, quæ voluerint, impetraturi
"ſint. Ego verò æquum arbitrarer hos, ſi quis à me petere ali-
"quid vellet, amicos meos vos obſequio demereri, atque orare
"ut *eos* adduceretis. Fortaſſe dixerit quiſpiam, cur ità non ab
"initio me comparaverim, ſed *omnibus* in medio me *potiùs* exhi-
"buerim. Nimirum animadvertebam res bellicas ejuſmodi eſſe,
"ut imperatorem non oporteat eſſe poſtremum vel intelligendis
"iis quae neceſſe eſt, vel gerendis quæ uſus poſtulat: & impera-
"tores, ſi raró conſpicerentur, exiſtimabam prætermittere multa,
"quæ fieri debuerant. Nunc poſteaquam bello maximi laboris
"confecto quieſcimus, etiam meus animus æquum cenſet, ut re-
"quiete aliquâ potiatur. Quare cùm ipſe ambigam quid mihi fa-
"ciendum ſit, ut res noſtræ & aliorum, quos curæ nobis eſſe opor-

1 Καὶ οὗτοι &c.] Καὶ hìc commodè reddi poſſe videtur, *tamen, attamen*: quomodo etiam ſumi poteſt *Joh.* I. 10. 11.

2 Δεομένους] Sic repoſui ex MSto Bodl. adſentiente Stephano. Referendum autem eſt hoc participium ad τούτους. Priùs erat δεόμενος.

3 Μήτε τὸ εἰδέναι &c.] Utrobique τοῦ Xenophontem ſcripſiſſe putat Stephanus. Fatetur tamen vulgatam tolerari poſſe ſcripturam: quam ſanè retinendam cenſeo.

"ἄλλων ὧν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, συμβουλευέτω τις ὅ, τι ὁρᾷ "συμφορώτατον."

Κῦρος μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνίσταται δ' ἐπ' αὐτῷ Ἀρτάβαζος, ὁ συγγενής ποτε φήσας εἶναι, καὶ εἶπεν, Ἦ καλῶς, ἔφη, ἐποίησας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τοῦ λόγου. Ἐγὼ γὰρ, ἔτι νέου μὲν ὄντος σοῦ πάνυ δεξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ σε οὐδὲν δεόμενον ἐμοῦ, κατώκνουν σοι προσιέναι. Ἐπεὶ δ' ἔτυχές ποτε καὶ [1] ἐμοῦ δεηθεὶς προθύμως ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδους τὰ παρὰ Κυαξάρου, ἐλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ σοι ἐσοίμην, καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί σοι ὁπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. Καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ [2] ἐπράχθη, ὥστε σε ἐπαινεῖν. Μετὰ δὲ τοῦτο Ὑρκάνιοι μὲν πρῶτοι, φίλοι ἡμῖν ἐγένοντο, καὶ μάλα [3] πεινῶσι συμμάχων· ὥστε μονονοὺκ ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιεφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. Με-

"tet, rectè se habeant, consulat in medium aliquis, quid maxi- "mè commodum fore perspiciat."

Hæc Cyri verba fuerunt: post eum surgens Artabazus, qui se aliquando cognatum Cyri dixerat, Profectò, ait, rectè factum abs te, Cyre, qui *hâc de re* dicere cœperis. Nam equidem, te admodùm juvene cœpi amicitiam tuam expetere, sed cùm te mei non egere viderem, adire te sum veritus. Postquam verò me fortè rogâsses, ut quæ Cyaxares mandârat studiosè Medis exponerem, mecum ipse cogitabam, si promto te juvissem in illis animo, futurum me tibi familiarem, mihíque *adeò* datum iri copiam colloquendi tecum, quamdiu vellem. Et sunt illa quidem *sic* effecta, ut laudem apud te invenerint. Deinde primi amplexi sunt amicitiam nostram Hyrcanii, cùm socios admodùm desideraremus: adeò ut tantùm non eos in ulnis præ caritate gestaremus. Posteà

1 Ἐμοῦ δεηθεὶς &c.] Vide pag. 247. & seq.

2 Ἐπράχθη ὥστε &c.] Stephano credibile videtur scriptum fuisse, οὕτως ἐπράχθη ὥστε, vel ἐπράχθη οὕτως ὥστε. Sed, meâ quidem sententiâ, οὕτως illud satìs commodè subaudiri potest. Sic ἀπομν. l. 1. p. 417. *edit. Steph.* Ἐμίσει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας· ὥστε καὶ &c. i. e. οὕτως ἐμίσει, ὥστε &c.

3 Πεινῶσι συμμάχων] Metaphoricè hic πεινῆν, ut διψῆν supra, pro *vehementer desiderare* adhibetur. Vide sis *Matt.* V. 6. & quæ notavimus p. 313.

τὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ ἑάλω τὸ πολέμιον στρατόπεδον, [1] οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι ἦν ἀμφ᾽ ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγώ σοι συνεγίνωσκον. Εκ δὲ τούτου Γωβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ ἐγὼ ἔχαιρον· καὶ αὖθις Γαδάτας· [2] καὶ δὴ ἔργον σου ἦν μεταλαβεῖν. Επεί γε μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδούσιοι σύμμαχοι ἐγεγένηντο, θεραπεύειν εἰκότως ἔδει τούτους· καὶ γὰρ οὗτοί σε ἐθεράπευον. Ως δ᾽ ἤλθομεν πάλιν ἔνθεν ὡρμήθημεν, ὁρῶν σε ἀμφ᾽ ἵππους ἔχοντα, ἀμφ᾽ ἅρματα, ἀμφὶ μηχανὰς, ἡγούμην, ἐπεὶ ἀπὸ τούτων σχολάσαις, τότε σε καὶ ἀμφ᾽ ἐμὲ ἕξειν σχολήν. Ως γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ᾽ ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγίγνωσκον ὅτι ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα καλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη ἐδόκουν εἰδέναι ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς συνουσίας. Καὶ νῦν δὴ νενικήκαμέν τε τὴν μεγάλην μάχην, καὶ Σάρδεις καὶ

cùm hostium castra capta essent, non tibi, opinor, otium erat, mihi ut operam dares; atque ipse tibi ignoscebam. Deinde Gobryas nobis amicus accessit, *id*que *adeò* gaudebam: itidémque Gadatas; unde factum ut difficile esset te aliquâ ex parte frui. Cùm verò Sacæ & Cadusii societatem nobiscum coïvissent, hi tibi meritò erant colendi; quippe qui & ipsi te colerent. Posteaquam autem *eò* reversi sumus, unde profectionis initium factum erat, quia te videbam occupatum instruendis equis, curribus, machinis, existimabam te, ubi hâc curâ liberatus esses, otium habiturum ut mihi quoque operam dares. Sed ubi nuntius ille terribilis venit, homines universos contra nos colligi, maxima esse illa intelligebam; quæ si prosperè cederent, certò me jam scire putabam, fore magnam inter nos ambos consuetudinis mutuæ copiam. Nunc tandem & ingenti prælio victoriam adepti sumus, & Sardes cum

1 Οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι &c.] Hanc restituimus lectionem ex *Gabrielii* exemplaribus: adsentientibus Stephano & Mureto: quorum ille emendationem hanc veteris exemplaris auctoritate confirmatam invenit. Priùs legebatur, οὐκ οἶμαι σχολὴν σοι εἶναι.

2 Καὶ δὴ &c.] Suspicor legendum ἤδη. Nisi quis isti voculæ vim hujus tribuere velit. Vide p. 171. not. 1.

Κροῖσον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ᾑρήκαμεν, καὶ πάντας κατεστράμμεθα· καὶ [1] μὰ τὸν Μίθρην ἐγώ τοι ἐχθὲς, εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκτευσα, οὐκ ἄν σοι ἐδυνάμην προσελθεῖν. Ἐπεί γε μέντοι [2] ἐδεξιώσω με, καὶ παρά σοι ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περίβλεπτος ἦν, ὅτι μετὰ σοῦ ἄσιτος καὶ ἄποτος διημέρευον. Νῦν οὖν, εἰ μὲν ἔσται πῃ ὅπως οἱ πλείστου ἄξιοι γεγενημένοι πλεῖστόν σου μέρος [3] μεθέξομεν· εἰ δὲ μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω παρὰ σοῦ ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάντας ἀπὸ σοῦ πλὴν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς φίλων. Ἐπὶ τούτῳ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δὲ ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

Crœſo nobis ſubjectas tenemus, & Babylonem cepimus, & omnia noſtram in poteſtatem redegimus: nec herì tamen, per Mithrem, accedere te potuiſſem, niſi cum multis luctatus fuiſſem. Verùm ubi me dextrâ prehendiſti, & apud te manere juſſiſti, jam *tum* in oculis omnium eram, qui ſine cibo ac potu totum apud te diem tranſigerem. Nunc igitur, ſi quo fieri modo poteſt, ut qui plurimùm *tibi* commodaverimus, plurimùm te fruamur, *benè eſt*: ſin autem, rurſùs ego nuntiabo verbis tuis, ut omnes à te diſcedant, exceptis nobis, qui amici ab initio *tui* fuimus. Ibi tum & Cyrus & complures alii riſêre: Chryſantas autem Perſa ſurrexit, atque in hunc modum loquutus eſt:

1 Μὰ τὸν Μίθρην] *Heſychius*, Μίθρας, ὁ ἥλιος παρὰ Πέρσαις. Sic & *Strabo* lib. 15. p. 1064. Τιμῶσι (Πέρσαι) δὲ καὶ Ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν. De cultu *Mithræ* vide *Diſſert. ſecundam*; de vocis origine, *Indic. Etymolog.*

2 Ἐδεξιώσω] MS. Bodl. & editiones *Ald. Eton.* aliæque habent, ἐξιδιώσω: pro quo Leunclavius ex Budenſi libro repoſuit ἐδεξιώσω. Stephanus etiam hoc verbum tandem in contextum recepit, adſentientibus *Philelpho* & *Gabrielio*; quorum alter vertit, *dextrâ me apprehendiſti*: alter, *me manu apprehendiſti.* Et *Gabrielii* quidem exemplaria lectionem receptam agnoſcunt.

3 Μεθέξομεν· εἰ δὲ] Poſt μεθέξομεν MS. Bodl. & libri vulgati ferè omnes εὖ ἔχει perperam exhibent. In *Aldinâ* quidem editione voces iſtæ non comparent; in cæterarum contextum ex marginali quodam *ſcholio* haud dubiè irrepſerunt. Utitur enim hìc ellipſi, quæ peculiari nomine σιώπησις, παρασιώπησις, vel etiam ἀνανταπόδοτον vocatur: cujus ſchematis exempla claros apud ſcriptores paſſim occurrunt. Noſter hujus hiſtoriæ l. δ'. p. 288. Καὶ νῦν ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μὴ, — ubi vide quæ notavimus. Idem ἀναβ. ζ'. p. 246. Εἰ μέν τι σὺ ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μὴ, — *Thucyd.* ſub init. l. 3. p. 149. edit. Ox. Καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα· εἰ δὲ μὴ, — Ubi vide *Scholiaſt.* Ab exemplis Poëtarum me contineo;

"Αλλὰ τὸ μὲν πρόσθεν, ὦ Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ φανερῷ
"σαυτὸν παρεῖχες, δι' ἅ τε αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι οὐχ ἡμᾶς σοι μά-
"λιστα ἦν θεραπευτέον. Ημεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα
"παρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτᾶσθαι ἔδει ἐκ παντὸς τρόπου, ὅπως
"ὅτι ἥδιστα συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν. Νῦν δ'
"[1] ἐπειδὴ οὐχ οὕτω τρόπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνακ-
"τᾶσθαι δύνασαι, οὓς καιρὸς εἴη, ἤδη καὶ οἰκίας σὲ τυχεῖν ἄξιον·
"ἢ τί ἀπολαύσαις ἂν τῆς ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος εἴης ἑστίας,
"οὗ οὔτε ὁσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, οὔτε ἥδιον, οὔτε οἰκειότε-
"ρόν ἐστιν οὐδέν; Επειτα δ', ἔφη, οὐκ ἂν οἴει καὶ ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι,
"εἰ σὲ μὲν ὁρῷμεν ἔξω καρτεροῦντα, αὐτοὶ δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν,
"καὶ σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτεῖν;" Επεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα
ἔλεξε, συνηγόρευον αὐτῷ [2] κατὰ ταῦτα πολλοί. Εκ τούτου δὴ εἰσ-

"Antehac, Cyre, meritò te oculis omnium exhibebas, cùm il-
"lis de causis quas ipse exposuisti, tum quòd nos ii non eramus,
"quos tu colere maximè deberes. Quippe nos etiam nostrâ ipso-
"rum causâ *tunc* aderamus: at necesse erat, ut quovis pacto mul-
"titudinem tibi conciliares, ut quàm libentissimè nobiscum eos-
"dem suscipere labores, & eadem adire pericula vellet. Nunc
"cùm non modò talis sis, sed etiam conciliare possis alios, quos
"opportunum fuerit, æquum est ut jam tibi quoque domus con-
"tingat: alioqui quem ex imperio fructum perciperes, si solus
"foci exsors esses, quo nullus neque sanctior fundus est inter ho-
"mines, neque gratior, neque magìs noster *& peculiaris*? Præ-
"tereà, inquit, non adfici nos etiam pudore putas, si te videamus
"foris toleranter vivere, nos in ædibus degere, ac videri condi-
"tione, quàm tua sit, potiori?" Hæc cùm Chrysantas protulisset,
ejus de his sententiam multi tuebantur. Tum deinde *Cyrus* re-

neo; quippe pluribus, opinor, non opus erit. Porrò hâc de emendatione Stephanus & Muretus nobis adsentiuntur.

1 Επειδὴ οὐχ οὕτω &c.] *Muretus* legit, Νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐ τούτους μόνον ἔχεις. Sed nihil mutandum censeo: nam vulgata lectio & elegans est & planè Attica.

2 Κατὰ ταῦτα] Idem iterum frustrà receptam improbat scripturam; cùm malit κατὰ πάντα.

ἔρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδοσαν. Επεὶ δ' εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Εστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διῒ βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο. Ποιήσας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἤδη ἤρχετο διοικεῖν.

Εννοῶν δὲ τὸ αὑτοῦ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειροίη μὲν ἄρχειν πολλῶν ἀνθρώπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ τῶν φανερῶν, αὕτη δὲ οὕτως ἔχοι αὐτῷ, ὡς ἂν πολεμιωτάτη γένοιτο ἀνδρὶ πόλις· ταῦτα δὴ λογιζόμενος, φυλακῆς περὶ τὸ σῶμα ἡγήσατο δεῖσθαι. Γνοὺς δ' ὅτι οὐδαμοῦ ἄνθρωποι εὐχειρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῷ καὶ κοίτῃ καὶ ὕπνῳ, ἐσκόπει τίνας ἂν ἐν τούτοις περὶ ἑαυτὸν πιστοτάτους ἔχοι. Ενόμισε δὲ μὴ ἂν γενέσθαι ποτὲ πιστὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἄλλον μᾶλλον φιλήσει τοῦ τῆς φυλακῆς δεομένου. Τοὺς μὲν οὖν ἔχοντας παῖδας ἢ γυναῖκας συναρμοζούσας, ἢ παιδικά, ἔγνω

giam ingreditur, & qui pecunias ex Sardibus advexerant, hìc eas tradebant. Cùm autem ingreſſus eſſet, primùm Veſtæ rem ſacram fecit, deinde Jovi regi, & ſi cui alteri deo magi ſacrificandum *ſuis è ritibus* indicarent. His peractis, jam alia cœpit adminiſtrare.

Cúmque in mentem ei veniret, quid in ſe negotii ſuſcepiſſet, qui multis hominibus imperare niteretur, & habere domicilium in urbe inter illuſtres ampliſſimâ inſtitueret, quæ ſic adfecta in eum eſſet, ut urbs alicui maximè infeſta: cùm hæc, *inquam*, expenderet, corporis ſibi cuſtodiâ opus eſſe exiſtimavit. Quòd item ſciret homines opprimi faciliùs non poſſe, quàm inter veſcendum, bibendum, lavandum, in cubili & ſomno, circumſpiciebat quoſnam in his ſibi maximè fidos habere poſſet. Arbitrabatur autem non poſſe fidum hominem unquam eſſe, qui alium magìs amaret, quàm illum qui *ejus* cuſtodiâ indigeret. Quamobrem illos, qui haberent liberos vel conjuges genio congruentes, vel amores *alios*, naturâ

φύσει συνηναγκάσθαι τούτους μάλιστα φιλεῖν· τοὺς δὲ εὐνούχους ὁρῶν πάντων τούτων στερομένους, ἡγήσατο τούτους ἂν περὶ πλείστου ποιεῖσθαι οἵτινες δύνανται πλουτίζειν μάλιστα αὐτοὺς, καὶ βοηθεῖν εἴ τι ἀδικοῖντο, καὶ τιμὰς περιάπτειν αὐτοῖς· [1] τούτους δ᾽ εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο δύνασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄδοξοι ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἦν, ὅστις οὐκ ἂν ἀξιώσειεν εὐνούχου πλέον ἔχειν ἐν παντὶ, εἰ μή τι ἄλλο κρεῖττον ἀπείργοι· δεσπότῃ δὲ πιστὸν ὄντα οὐδὲν κωλύει πρωτεύειν καὶ τὸν εὐνοῦχον. Ὃ δ᾽ ἂν μάλιστά τις οἰηθείη, ἀνάλκιδας τοὺς εὐνούχους γίγνεσθαι, οὐδὲ τοῦτο ἐφαίνετο αὐτῷ. Ἐτεκμαίρετο δὲ

ferè cogi judicabat ad eos maximè diligendos: at eunuchos omnibus his carere cernens, maximi facturos putabat illos, qui ipsos locupletare plurimùm possent, & auxilio defendere, si injuriis adficerentur, & honoribus ornare: à quo autem beneficiis in hos conferendis ipse superari posset, neminem fore censebat. Præterea, cùm ignobiles *& pretii nullius* sint apud homines cæteros eunuchi, hanc ipsam ob causam domino indigent, qui suppetias eis ferat: quippe nemo fuerit, quin potior esse velit in omnibus eunucho, si non obstet aliquid, cui vires sint majores: jam qui domino fidelis est, nihil impedit, quo minùs is locum principem teneat, licèt eunuchus sit. Quòd verò maximè quis existimet eunuchos imbelles effici, nè id quidem *Cyro* videbatur. Huic autem

1 *Τούτους δ᾽ εὐεργετοῦντα* &c.] Ità rectè editiones *Stephan.* & *Eton.* Cæteri quidem libri variant: sed receptæ tamen lectionis vestigia ostendunt haud obscura. In MSto Bodl. & edit. *Ald.* & *Flor.* legitur, εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο &c. In vet. codic. quos citat Stephanus, εὐεργετοῦντας ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο &c. Ubi, ut οὐδένα pro οὐδὲν ἂν rectè, ità εὐεργετοῦντας pro εὐεργετοῦντα pravè scriptum in illis, cum Stephano existimo. Quare hìc οὐδένα quidem retinendum, sed εὐεργετοῦντας rejiciendum, & in ejus locum εὐεργετοῦντα reponendum censuimus: unde sensus exoritur, qui cum præcedentibus optimè convenit: ut videlicet (Stephani sunt verba) dicat Xenophon Cyrum hoc consideràsse, eunuchos eum à quo potissimùm opes & auxilium sperent, solere præ omnibus aliis colere & observare; quare non dubium esse quin ipse, cui tanta beneficiis eos prosequendi facultas esset, ut nemini mortalium major, coli observarique ab illis & in pretio supra omnes alios haberi posset. At si quis εὐεργετοῦντας retinere vellet, οὐδένας in plurali scribendum esset.

καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζῴων, ὅτι οἵ τε ὑβρισταὶ ἵπποι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν δάκνειν καὶ ὑβρίζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ οὐδὲν ἧττον γίγνονται· οἵ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται, τοῦ δ' ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι οὐ στερίσκονται· καὶ οἱ κύνες δὲ ὡσαύτως, τοῦ μὲν ἀπολείπειν τοὺς δεσπότας ἀποπαύονται ἐκτεμνόμενοι, [1] φυλάτλειν δὲ καὶ εἰς θήραν οὐδὲν κακίους γίγνονται. Καὶ οἵ γε ἄνθρωποι ὡσαύτως ἠρεμέστεροι γίγνονται, στερισκόμενοι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας, οὐ μέντοι ἀμελέστεροί γε τῶν προσταττομένων, οὐδ' ἧττόν τι ἱππικοὶ, οὐδὲ ἧττόν τι ἀκοντιστικοὶ, οὐδὲ ἧττον φιλότιμοι. Κατάδηλοι δὲ γίγνονται καὶ ἐν τοῖς [2] πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσωζον τὸ

argumento erant animalia quoque cætera; ſiquidem *feroces & inſolentes* equi ſi caſtrentur, deſinunt illi quidem mordere ac inſolentes eſſe, ſed nihilominùs ad res bellicas idonei ſunt: & tauri ſi caſtrentur, ex ferociâ & contumaciâ remittunt aliquid, ſed robore tamen & viribus ad laborandum haud deſtituuntur: eodémque modo canes caſtrati non ampliùs dominos illi quidem deſerunt, ſed ad cuſtodiam & venationem nihilò redduntur deteriores. Sic & homines magìs ſedati fiunt, ubi hæc cupiditas eis eſt exempta; neque tamen negligentiores ſunt in exſequendis iis quæ imperantur, neque minùs ad equitandum vel jaculandum idonei, neque minùs honoris cupidi. Imò tum in bellis tum in venationibus manifeſtè declarant, in animis ipſorum quoddam

1 Φυλάττειν δὲ καὶ &c.] Sic in MSto Bodl. & vulgatis codicibus legitur. At duplex hæc orationis forma Stephano minùs placuit; atque adeò ſibi gratum fuiſſe ait ex *Gabrielio* intelligere, in vet. exempl. φυλάττειν δὲ καὶ θηρᾶν inveniri. Sed lectionem vulgatam, quæ tot librorum conſentientium auctoritate nititur, temerè mutatam nolim: præſertim cùm apud Auctores non deſint exempla conſtructionis ſubitò variatæ. Noſter hujus hiſtor. l. 8. πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν. Vide Hom. *Odyſ.* τ'. v. 64. *Thucyd.* l. 6. p. 399. διὰ μῆκός τε πλοῦ, καὶ ἀπορίᾳ φυλακῆς πόλεων &c. Et lib. 7. p. 466. ed. Oxon. ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας, καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. *Herodot.* lib. 4. c. 109. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. Videſis Cl. Blackwall *Sacr. Claß.* p. 85. & confer *Luc.* I. 55. VII. 12.

2 Πολέμοις] Hanc lectionem ex Camerarii libro adfert Stephanus, & recipiendam putat: cum quo ſentiunt etiam Leunclavius & Muretus. Editio autem *Eton.* dat πολεμικοῖς: libri alii, πολεμίοις.

[1] φιλόνεικον ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τοῦ δὲ πιστοὶ εἶναι, ἐν τῇ φθορᾷ τῶν δεσποτῶν μάλιστα βάσανον ἐδίδοσαν. [2] οὐδένες γὰρ πιστότερα ἔργα ἐπεδείκνυντο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφοραῖς τῶν εὐνούχων. Εἰ δέ τι ἄρα τοῦ σώματος ἰσχύος μειοῦσθαι δοκοῦσιν, ὁ σίδηρος ἂν ἰσοῖ τοὺς ἀσθενεῖς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ἰσχυροῖς. Ταῦτα δὴ γιγνώσκων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν, πάντας τοὺς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτῆρας, ἐποιήσατο εὐνούχους. Ἡγησάμενος δὲ οὐχ ἱκανὴν εἶναι τὴν φυλακὴν ταύτην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπει τίνας τῶν ἄλλων ἂν πιστοτάτους περὶ τὸ βασίλειον φύλακας λάβοι. Εἰδὼς οὖν Πέρσας τοὺς οἴκοι, κακοβιωτάτους μὲν ὄντας διὰ πενίαν, ἐπιπονώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας τραχύτητα, καὶ διὰ τὸ αὐτουργοὺς εἶναι, τούτους ἐνόμιζε μάλιστ' ἂν ἀγαπᾶν τὴν

contentionis studium superesse. Documenta verò fidelitatis in dominorum interitu maxima dedêre: nulli enim *alii* magìs spectatæ fidei facinora designârunt in dominorum suorum calamitatibus, quàm eunuchi. Quòd si fortè nonnihil de viribus corporis existimetur in eis decedere, ferrum *tamen* imbecillos in bello robustis exæquare valet. Hæc igitur cùm animadverteret, facto ab janitoribus initio, illos omnes quibus corporis sui curam committebat, ex eunuchis delegit. Quòd etiam existimaret non sufficere custodiam hanc adversùs eorum multitudinem, qui hostiliter adfecti essent; circumspiciebat, quos è cæteris maximè fidos regiæ custodes sumeret. Quòd ergo sciret Persas domi *relictos* pessimè propter inopiam victitare, laborésque totâ vitâ sustinere gravissimos, tum ob agri *Persici* asperitatem, tum quòd opus ipsi faciant; hos potissimùm istam vivendi apud se rationem amplexu-

1 Φιλόνεικον] Sic in MSto Bodl. & editis plerisque libris scribitur; *Etonensis* verò dat φιλόνικον; quæ quidem vox optime respondet ei quod modò dixit, οὐδὲ ἧσσον φιλότιμοι, eámque si recipias, sententia erit hæc: *Inesse animis eorum studium vincendi alios.* Sed in bonam quoque partem nonnunquam accipitur vox recepta; sicut & φιλονεικία pag. 479. & aliæ ejusdem originis passim apud hunc ipsum Auctorem.

2 Οὐδένες γὰρ &c.] Hinc nomen apud Syros traxêre supra p. 509. notatum. *Herodot.* l. 8. c. 105. Παρὰ τοῖσι Βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχέων. Vide supra p. 509.

παρ' ἑαυτῷ δίαιταν. Λαμβάνει οὖν τούτων μυρίους [1] δορυφόρους, οἳ κύκλῳ μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασίλεια, [2] ὁπότε ἐπὶ χώρας εἴη· ὁπότε δὲ ἐξίοι που, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύοντο. Νομίσας δὲ καὶ Βαβυλῶνος ὅλης φύλακας δεῖν εἶναι ἱκανούς, εἴτ' ἐπιδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε καὶ ἀποδημῶν, κατέστησε καὶ ἐν Βαβυλῶνι φρουροὺς ἱκανούς· μισθὸν δὲ καὶ τούτοις Βαβυλωνίους ἔταξε παρέχειν, βουλόμενος αὐτοὺς ὡς ἀμηχανωτάτους εἶναι, ὅπως ὅτι ταπεινότατοι καὶ εὐκαθεκτότατοι εἶεν. Αὕτη μὲν δὴ περὶ αὐτόν τε

ros arbitratus eſt. Itaque decies mille ſatellites haſtatos ex his ſumit, qui & noctu & interdiu in excubiis undique circum regiam eſſent, quandocunque in *ipſâ* regione eſſet; quando verò prodiret, hinc & illinc inſtructi *circum ipſum* incederent. Quia verò exiſtimabat etiam toti Babyloni cuſtodes, qui *ad eam tenendam* ſufficerent, imponi debere; ſive *adeò* ad urbem eſſet ipſe, ſive eſſet peregrè, idoneum in Babylone quoque præſidium conſtituit; cui ſtipendium etiam à Babyloniis numerari juſſit, quòd eos quàm maximè inopes eſſe vellet, ut quàm abjectiſſimi fierent, ac in officio contineri facillimè poſſent. Et hæc quidem, quæ tunc &

1 *Δορυφόρους*] Cognati regis, qui ſtolam Medicam geſtabant, *Doryphori* vocabantur. Perſæ enim ſtolam Medicam *Doryphoricam* adpellabant, ut *Ælian.* l. 1. Hiſt. V. c. 22. auctor eſt. *Αἰχμοφόροι* quoque paſſim à Græcis Auctoribus dicti ſunt, ideò quòd haſtati eſſent. Vide Q. *Curt.* l. 3. c. 3.

2 *Ὁπότε ἐπὶ χώρας* &c.] Hæc editionis *Stephanianæ* & libri *Camerariani* lectio eſt: quam Leunclavius (qui lectionem vulgò receptam iſtam *ὁπότε ἔσω ῥαΐσειεν* ſequitur) cenſet nihil aliud eſſe, quàm *Scholiolum*, declarando verbo inuſitatiori *ῥαΐσειεν*: atque adeò vehementer in Stephanum invehitur, qui eam in textum reciperet. At quo tandem modo phraſis, *ἐπὶ χώρας εἴη* poſſit eſſe *ſcholium* verbi *ῥαΐσειεν*, cum quo nil præter literas quaſdam commune habet, haud equidem video. Nec inuſitatum dici debet verbum, quod paſſim apud Hiſtoricos occurrit. Iſtam ſanè ſignificationem ſi ſpectes, quam Leunclavius ei tribuit, fatendum erit, *ῥαΐζειν* eſſe inuſitatum adeò, ut vix ac nè vix quidem inveniri poſſit. Nam de eo dici ſolet, qui, cùm ægrotaverit, *meliùs ſe habere*, qui *ex morbo recreari*, qui *convaleſcere* incipiat. *Heſychius*, *Ῥαΐσαι, τὸ ἐκ νόσου ἀναλαβεῖν. Ῥαΐσας, ὑγιάνας, ἀνασφήλας.* *Harpocration*, *Ῥαΐσας, ἀντὶ τοῦ ῥᾴως ἔχειν ἐκ τῆς νόσου.* Vide *J. Poll.* l. 3. c. 21. Itaque ſi verba iſta, *ἐπὶ χώρας εἴη*, *ſcholium* ſunt, cum Stephano potiùs crediderim ea unius tantùm verbi, viz. *ἐπιχωριάζοι*, *ſcholium* eſſe. Sed quàm apta ſit huic loco recepta lectio, ipſa verborum mox ſequentium, *εἰ δὲ ἐξίοι που*, oſtendit antitheſis. Quid enim rationi magìs conſentaneum, (verba ſunt Stephani) quàm ut *In ipſâ regione eſſe*, & *Ab ipſâ regione exire*, ſibi opponantur? Eandem etiam confirmant illa duo antitheta, quæ paucis interjectis ſubjunguntur *ἐπιδημῶν* & *ἀποδημῶν*.

φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλῶνι τότε κατασταθεῖσα, καὶ νῦν ἔτι οὕτως ἔχουσα διαμένει. Σκοπῶν δ' ὅπως ἂν καὶ ἡ πᾶσα ἀρχὴ κατέχοιτο, καὶ ἄλλη ἔτι προσγίγνοιτο, ἡγήσατο τοὺς μισθοφόρους τούτους οὐ τοσοῦτον βελτίονας τῶν ὑπηκόων εἶναι, ὅσον ἐλάττονας· τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγίγνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἵπερ σὺν τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν παρέσχον, καὶ ἐπιμελητέον ὅπως [1] μὴ ἀνήσωσι τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν. Οπως δὲ μὴ ἐπιτάττειν αὐτοῖς δοκοίη, ἀλλὰ γνόντες καὶ αὐτοὶ [2] ταῦτα ἄριστα εἶναι, οὕτως ἐμμένοιέν τε καὶ ἐπιμελοῖντο τῆς ἀρετῆς, συνέλεξε τούς τε ὁμοτίμους καὶ πάντας ὁπόσοι ἐπικαίριοι ἦσαν, καὶ ἀξιοχρεώτατοι αὐτῷ ἐδόκουν κοινωνοὶ εἶναι καὶ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Επεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

circum ipſum & Babylone collocata fuit cuſtodia, nunc etiam in eodem ſtatu manet. Præterea cùm conſideraret quo pacto univerſum imperium conſervari, atque etiam aliquâ principatûs alterius acceſſione augeri poſſet, exiſtimabat ſtipendiarios non tam ſuperiores eſſe reliquis ſibi ſubjectis, quàm numero inferiores: ideóque viros fortes ſecum retinendos judicabat, qui diis juvantibus ſibi potentiam iſtam conciliâſſent; & curandum, ut virtutis exercitationem non intermitterent. Nè verò videretur hoc eis imperare, ſed ut ipſi cenſerent hæc eſſe optima, & *in eis* perſeverarent, ac virtutem ſtudioſè colerent, tum Perſas illos, qui ὁμότιμοι vocantur, convocavit, tum omnes quotquot pro tempore commodum eſſet, quíque viderentur imprimis idonei, ut tam in laborum quàm commodorum ſocietatem admitterentur. Ubi conveniſſent, orationem ejuſmodi habuit:

1 *Μὴ ἀνήσωσι*] Hæc libri Camerariani lectio eſt; quam adſentientibus *Stephano*, *Mureto* & *Leunclavio* amplexi ſumus. Notandum tamen eſt, à verbo ἀνίημι formari aoriſt. 1. ex grammaticis præceptis, ἀνῆκα, non autem ἀνῆσα; quapropter vel cum *Porto* rectiùs legas, μὴ ἀνήσουσι: vel, quod mallem, μὴ ἀνῶσι. Sic paulò poſt adhibet ἀνῇ cum eodem accuſativo ἄσκησιν. Priùs erat μηνύσωσι.

2 *Ταῦτα ἄριστα*] Ità repoſuimus ex MSto Bodl. Vulgò, ταῦτα ἄριστοι. Noſtræ emendationi favent Leunclavius & Philelphus, qui vertunt, *hæc eſſe optima*. In eodem manu exarato exemplari pariter ac editione *Ald.* pro ἐμμένοιεν, quod ſtatim ſequitur, legitur συμμένοιεν.

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη χάρις, ὅτι ἔδοξεν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι. Νῦν μὲν γὰρ δὴ ἔχομεν καὶ γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθήν, [1] καὶ οἵτινες ταύτην ἐργαζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν δὲ καὶ οἰκίας, καὶ ἐν ταύταις κατασκευάς. Καὶ μηδείς γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἀλλότρια ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀΐδιός ἐστιν, ὅταν πολεμούντων πόλις ἁλῷ, τῶν ἑλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ χρήματα. Οὔκουν ἀδικίᾳ γε ἕξετε ὅ, τι ἂν ἔχοιτε, ἀλλὰ φιλανθρωπίᾳ οὐκ ἀφαιρήσεσθε ἤν τι ἐᾶτε ἔχειν αὐτούς. Τὸ μέντοι ἐκ τοῦδε οὕτως ἐγὼ γιγνώσκω, ὅτι εἰ μὲν τρεψόμεθα ἐπὶ ῥᾳδιουργίαν καὶ τὴν τῶν κακῶν ἀνθρώπων ἡδυπάθειαν, (οἳ νομίζουσι τὸ μὲν πονεῖν ἀθλιώτατον, τὸ δὲ ἀπόνως βιοτεύειν ἡδυπάθειαν) ταχὺ ἡμᾶς φημὶ ὀλίγου ἀξίους ἡμῖν αὐτοῖς ἔσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τῶν ἀγαθῶν

“ Maximam diis gratiam habemus, quòd ea nobis adipiſci conceſſerint, quibus arbitrabamur nos eſſe dignos. Eſt enim jam noſtrâ in poteſtate ſolum amplum ac fertile, nec deſunt, qui hoc colendo nos alent: ſunt etiam nobis ædes, & eæ quidem inſtructæ. Nec eſt cur quiſquam veſtrûm hæc poſſidens, aliena ſe poſſidere exiſtimet: eſt enim æterna lex inter omnes homines, captâ eorum urbe qui bellum *aliis* faciunt, tam corpora illorum qui ſunt in urbe, quàm fortunas in eorum poteſtatem venire, qui urbem capiunt. Quamobrem injuſtè non poſſidebitis, quæ tenetis; ſed ſi quid hoſtes retinere permiſeritis, id *quoque* quòd non abſtuleritis, clementiæ veſtræ acceptum referre debebunt. Quod verò attinet ad illa, quæ agenda deinceps erunt, hæc mea ſententia eſt, ſi deflectamus ad deſidiam & vitam ignavorum *hominum* voluptariam, (qui laborem pro re miſerrimâ, vitam laboris expertem pro voluptariâ ducunt) citò nos equidem nobis ipſis aio parum utiles futuros, adeóque bona hæc univerſa citò

[1] Καὶ οἵτινες &c] De conſtructionis mutatione vide quæ ſupra notavimus p. 542.

"στερήσεσθαι. Οὐ γάρ τοι τὸ ἀγαθοὺς ἄνδρας γενέσθαι, τοῦτο ἀρκεῖ "ὥστε καὶ διατελεῖν ὄντας ἀγαθούς, ἢν μή τις αὐτοῦ διὰ τέλους ἐπι- "μελῆται· ἀλλ' ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἀμεληθεῖσαι μείο- "νος ἄξιαι γίγνονται, καὶ τὰ σώματά γε αὐτὰ εὖ ἔχοντα, "ὁπόταν τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ ῥᾳδιουργίαν, πονήρως πάλιν ἔχει· "οὕτω καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλκή, ὁπόταν τις "αὐτῶν ἀνῇ τὴν ἄσκησιν, ἐκ τούτου εἰς τὴν πονηρίαν πάλιν τρέ- "πεται. Οὔκουν δεῖ μέλλειν, οὐδ' ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ προϊέναι "αὐτούς. [1] Μέγα μὲν γὰρ, οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν καταπρᾶξαι, "πολὺ δ' ἔτι μεῖζον, τὸ λαβόντα διασώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ "λαβεῖν, πολλάκις τῷ τόλμαν μόνον παρασχομένῳ ἐγένετο· τὸ "δὲ λαβόντα κατέχειν, οὐκέτι τοῦτο [2] ἄνευ σωφροσύνης, οὐδ' ἄνευ

"amiſſuros. Neque enim viros fortes fuiſſe ſufficit ad hoc, ut fortes "permaneant, niſi quis aſſiduè diligentiam, ut talis ſit, adhibeat; "ſed ut artes etiam aliæ, ubi neglectæ ſint, minùs æſtimantur, & "ut ipſa corpora benè adfecta, cùm in deſidiam ſolvantur, malè "ſe rurſùm habere incipiunt; ſic & prudentia, & continentia, & "fortitudo, cùm quis exercitationem horum remittit, exinde rur- "ſùs ad improbitatem deflectunt. Non igitur *per inertiam* ceſ- "ſandum *nobis*, nec in id, quod in præſentiâ ſuave eſt, proruen- "dum. Quippe magnum equidem aliquid eſſe arbitror, imperium "parare, ſed multò majus, id quod ſis adeptus, conſervare. Nam "adipiſci ſæpè etiam illi contigit qui audaciam duntaxat adhiberet; "ſed retinere quod adeptus ſis, id non jam ſine prudentiâ, nec ſine

1 Μέγα μὲν γὰρ, οἶμαι, &c.] Probè Auguſtus: *Ἀκούσας ὅτι Ἀλέξανδρος δύο καὶ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη κατεστραμμένος τὰ πλεῖστα, διηπόρει τί ποιήσει τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐθαύμαζεν εἰ μὴ μεῖζον Ἀλέξανδρος ἔργον ἡγεῖτο τοῦ κτήσασθαι μεγάλην ἡγεμονίαν, τὸ διατάξαι τὴν ὑπάρχουσαν.* *Plutarch.* apotheg. p. 207. Et *Florus* lib. 2. c. 17. *Plus eſt*, inquit, *provinciam retinere, quàm facere.* Cum quibus concinunt Poëtæ:

—— *Plus eſt ſervâſſe repertum,*
Quàm quæſiſſe novum. ——

Claudi. in pri. conſ. *Stil.* l. 2. v. 326. & ſeq.

Nec minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri:
Caſus ineſt illic; hìc erit artis opus.

Ovid. lib. 2. *de arte Am.* v. 13. & ſeq.

2 Σωφροσύνης] A Leunclavio aliiſque interpretibus redditur *temperantia*. Ipſe Stephano potiùs auſcultandum cenſeo; qui σωφροσύνην hìc, ut ſupra paulò, *prudentiam* eſſe animadvertit: præſertim cùm præcedat *audacia;*

“ἐγκρατείας, οὐδ' ἄνευ πολλῆς ἐπιμελείας γίγνεται. Ἃ χρὴ γιγνώσκοντας, νῦν πολὺ μᾶλλον ἀσκεῖν τὴν ἀρετὴν ἢ πρὶν τάδε τἀγαθὰ κτήσασθαι· εὖ εἰδότας ὅτι [1] ὅταν πλεῖστά τις ἔχῃ, τότε πλεῖστοι καὶ φθονοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ πολέμιοι γίγνονται, ἄλλως τε κἂν παρ' ἀκόντων τά τε κτήματα καὶ τὴν θεραπείαν, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχῃ. Τοὺς μὲν οὖν θεοὺς οἴεσθαι χρὴ σὺν ἡμῖν ἔσεσθαι· οὐ γὰρ ἐπιβουλεύσαντες ἀδίκως ταῦτα ἔχομεν, ἀλλ' ἐπιβουλευθέντες ἐτιμωρησάμεθα. Τὸ μέντοι μετὰ τοῦτο κράτιστον, ἡμῖν αὐτοῖς παρασκευαστέον· τοῦτο δέ ἐστι, τὸ βελτίονας ὄντας τῶν ἀρχομένων, ἄρχειν ἀξιοῦν. Θάλποις μὲν οὖν καὶ ψύχοις, καὶ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ πόνων καὶ ὕπνου ἀνάγκη καὶ τοῖς δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γε μέντοι πειρᾶσθαι δεῖ ἐν τούτοις πρῶτον βελτίονας αὐτῶν φαίνεσθαι. [2] Πο-

“continentiâ, nec sine multo studio fieri solet. Quæ cùm intelligamus, multò jam magìs virtutem exercere debemus, quàm anteà, bonis hisce necdum partis; hoc etiam nobis cognito, tum plurimos & invidere, & insidiari, & hostes fieri, cùm plurima quis possidet; præsertim si ab invitis & opes & obsequium, quod nobis usu venit, habeat. Deos quidem certè nobiscum futuros existimandum est: non enim insidiis usi hæc injustè possidemus, sed insidiis petiti pœnas sumpsimus. Quod verò secundùm hoc optimum *est*, à nobis ipsis parari debet: est autem illud, ut iis, qui nobis subjecti sunt, ipsi meliores, imperio nos dignos æstimemus. Caloris quidem certè & frigoris, & ciborum, & potûs, & laborum, & somni partem servis etiam concedi necesse est; sed ità tamen hæc ipsis impertiri nos oportet, ut declarare nos in his primùm præstantiores eis conemur. Mi-

dacia; atque hæc velut per antithesin inter se committantur: contrà verò, post σωφροσύνην, si *temperantiam* significet, haud necessaria sed supervacanea potiùs adjectio ἐγκρατείας sit.

1 Ὅταν πλεῖστά τις &c.] Sophocléum: *Ajac.* v. 157.
Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει.

2 Πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης &c.] Consilium est victoris retinendi, quæ sit adeptus, prudentissimi.

"λεμικῆς δ' ἐπιστήμης καὶ μελέτης παντάπασιν οὐ μεταδοτέον τού-
"τοις, οὕς τινας ἐργάτας τε ἡμετέρους καὶ δασμοφόρους βουλό-
"μεθα κτήσασθαι, ἀλλ' αὐτοὺς δεῖ τούτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεο-
"νεκτεῖν, γιγνώσκοντας ὅτι ἐλευθερίας ταῦτα ὄργανα καὶ εὐδαι-
"μονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γε ἐκεί-
"νοις τὰ ὅπλα ἀφῃρήμεθα, οὕτως ἡμᾶς αὐτοὺς δεῖ μὴ τῶν ὅπλων
"ποτ' ἐρήμοις γίγνεσθαι· εὖ εἰδότας ὅτι τοῖς ἀεὶ ἐγγυτάτω τῶν
"ὅπλων οὖσι, τούτοις καὶ οἰκειότατά ἐστιν ἃ ἂν βούλωνται. Εἰ δέ τις
"τοιαῦτα ἐννοεῖται, τί δῆτα ἡμῖν ὄφελος καταπρᾶξαι ἃ ἐπε-
"θυμοῦμεν, εἰ ἔτι δεήσει καρτερεῖν καὶ πεινῶντας καὶ διψῶντας καὶ
"ἐπιμελομένους καὶ πονοῦντας; Ἐκεῖνο δὲ καταμαθεῖν, ὅτι τοσούτῳ
"τἀγαθὰ μᾶλλον εὐφραίνει, ὅσῳ ἂν μᾶλλον προπονήσας τις ἐπ'
"αὐτὰ ἀπίοι· ([1]οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς) ἄνευ δὲ τοῦ δεό-
"μενον τυγχάνειν τινός, οὐδὲν οὕτω πολυτελῶς παρασκευασθείη ἄν,

"litaris verò ſcientiæ atque exercitationis omnino nihil cum
"iis communicandum eſt, quos habere volumus, ut operis ſuis
"nobis inſerviant & tributum pendant; ſed his exercitiis nos ſu-
"periores iſtis eſſe debemus, atque adeò ſcire, deos hominibus
"hæc inſtrumenta libertatis & felicitatis exhibuiſſe: & quemad-
"modùm arma iſtis ademimus, ità nos ipſos nunquam ab armis
"deſtitui oportet; idque planè habere perſuaſum, illis *omnia*,
"quæcunque velint, maximè propria eſſe, qui quàm proximè ab
"armis abſint. Quod ſi quis hujuſmodi quædam cogitat, quid er-
"go conducit nobis, quod ea, quæ cupiebamus perfecerimus, ſi
"*quidem* adhuc neceſſe erit famem, ſitim, curas, labores tolerare?
"Nimirum hoc cognoſci oportet, tantò plus adferre lætitiæ bona,
"quantò majori labore præcedente ad ea perveniatur: (labores
"enim fortibus viris obſonii loco ſunt) at abſque eo, ut aliquis in-
"digeat ejus, quod conſequitur, nihil tam ſumptuoſè parari poſſit,

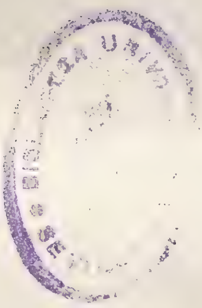
tiſſimi. Lege *Polyæn.* lib. 7. 6. 4. & *Dionyſ. Hal.* Antiq. Rom. l. 7. c. 9.

1 Οἱ γὰρ πόνοι &c.] Huc Pindaricum illud referri poteſt:

Εἰ

"ὥσθ' ἡδὺ εἶναι). Εἰ δὲ ὧν μὲν μάλιστα ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσιν,
"ὁ δαίμων ἡμῖν ταῦτα συμπαρεσκεύακεν, ὡς δ' ἂν ἥδιστα ταῦ-
"τα φαίνοιτο, αὐτός τις αὑτῷ ταῦτα παρασκευάσει, ὁ τοιοῦ-
"τος ἀνὴρ τοσούτῳ πλεονεκτήσει τῶν ἐνδεεστέρων βίου, ὅσῳ πεινή-
"σας τῶν ἡδίστων σίτων τεύξεται, καὶ διψήσας τῶν ἡδίστων ποτῶν
"ἀπολαύσεται, καὶ δεηθεὶς ἀναπαύσεως, ἥδιστον ἀναπαύσεται.
"Ὧν ἕνεκα φημὶ χρῆναι νῦν ἐπιταθῆναι ἡμᾶς εἰς ἀνδραγα-
"θίαν, ὅπως τῶν τε ἀγαθῶν ᾗ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπολαύσωμεν,
"καὶ ὅπως τοῦ πάντων χαλεπωτάτου ἄπειροι γινώμεθα. Οὐ
"γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥσπερ τὸ λα-
"βόντα στερηθῆναι, λυπηρόν. Ἐννοήσατε δὲ κἀκεῖνο, τίνα πρό-
"φασιν ἔχοντες ἂν προειλόμεθα κακίονες, ἢ πρόσθεν, γε-
"νέσθαι. Πότερον ὅτι ἄρχομεν; Ἀλλ' οὐ δήπου τὸν ἄρχοντα τῶν
"ἀρχομένων πονηρότερον προσήκει εἶναι). Ἀλλ' ὅτι εὐδαιμονέστε-

"ut ſuave ſit. Quòd ſi in iis comparandis quæ maximè homines ex-
"petunt, numen nos adjuvit, & ut eadem *quàm* ſuaviſſima videan-
"tur, ipſe ſibi aliquis paraverit, *ſanè* vir talis *in hoc* meliori erit
"conditione, quàm *alii* quibus minùs ſuppetunt ad victum neceſ-
"ſaria, quod eſuriens ſuaviſſimis cibis veſcetur, & ſitiens ſuaviſ-
"ſimo potu fruetur, & requietis egens, ſuaviſſimè quieſcet. Qua-
"propter *equidem* cenſeo debere jam nos contentis viribus bono-
"rum virorum officio fungi, ut bonis quàm optimè ſuaviſſiméque
"fruamur, & quod omnium eſt graviſſimum non experiamur.
"Nec enim tam grave *ac moleſtum eſt*, bona non adipiſci, quàm
"acerbum, quæ ſis adeptus, amittere. Quin hoc etiam conſide-
"retis velim, quam adferre cauſam poſſimus, cur nunc potiùs vi-
"tam ignaviorem ſectemur, quàm antehac. An propterea quòd
"cum imperio ſimus? At certè non convenit, eum, qui cum im-
"perio ſit, ſubjectis ſibi pejorem eſſe. An quòd eſſe jam felicio-

Εἰ πόνος ἦν, τὸ τερπνὸν πλέον πεδέρχεται.
Nem. ζ'. v. 109.
Cui ſententiam *Oppiani* libet adjungere:

—— πόνῳ δ' ἅμα τέρψις ὀπηδεῖ.
Κυνηγ. α'. v. 54.
Vide ſis lib. 1. p. 64. & quæ ibi notavimus.

"ροι δοκοῦμεν νῦν ἢ πρότερον εἶναι; Ἐπεὶτα τῇ εὐδαιμονίᾳ φήσει τις "τὴν κακίαν [1] ἐπιπρέπειν; Ἀλλ' ὅτι ἐπεὶ κεκτήμεθα δούλους, τούτους "κολάσομεν, ἢν πονηροὶ ὦσι; Καὶ τί προσήκει αὐτὸν ὄντα πονηρὸν "πονηρίας ἕνεκα ἢ βλακείας ἄλλους κολάζειν; Ἐννοεῖτε δ' ἔτι καὶ "τοῦτο, ὅτι τρέφειν μὲν παρεσκευάσμεθα πολλοὺς καὶ τῶν ἡμετέρων "οἴκων φύλακας καὶ τῶν σωμάτων· αἰσχρὸν δὲ πῶς οὐκ ἂν εἴη, [2] εἰ δὴ "ἄλλους μὲν δορυφόρους τῆς σωτηρίας οἰησόμεθα χρῆναι τυγχάνειν, "αὐτοὶ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς οὐ δορυφορήσομεν; Καὶ μὴν εὖ γε δεῖ εἰδέναι "ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλη φυλακὴ τοιαύτη, οἵα αὐτόν τινα καλὸν κἀ-"γαθὸν ὑπάρχειν· τοῦτο γὰρ δεῖ συμπαρομαρτεῖν· τῷ δ' ἀρετῆς ἐρή-"μῳ οὐδὲ ἄλλο καλῶς ἔχειν οὐδὲν προσήκει. Τί οὖν φημι χρῆναι "ποιεῖν, καὶ ποῦ τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, καὶ ποῦ τὴν μελέτην ποιεῖσθαι; Οὐδὲν

"res videamur, quàm priús? Et fortunæ prosperæ dicet ali-"quis ignaviam decere? An quia servos adepti nunc habemus, "in eos animadvertemus, si fuerint improbi? At quo pacto con-"venit, eum, qui sit ipsemet improbus, alios improbitatis aut "socordiæ causâ plectere? Prætereà cogitetis velim, instituisse "nos multos alere, tam ædium nostrarum, quàm corporum cu-"stodes: at quomodo turpe non fuerit, nos alios salutis *no-"stræ* satellites parandos nobis existimare, ipsos autem nos mi-"nimè nobis esse satellites? Atqui certò sciendum est, non esse "ullam aliam talem custodiam, qualis est ista, si quis probum se "& honestum præbeat: hoc enim unà comitari necesse est: ei "verò, qui virtute destituitur, nec aliud quidquam rectè succe-"dere convenit. Quid igitur esse faciendum aio, & ubi virtutem "exercendam, ubi curam *operámque* adhibendam? Nihil, viri,

1 Επιπρέπειν] Ità optimè legit *Muretus*: quam emendationem confirmat *Philelphus*, locum sic vertens: *ideò dicet aliquis vitium felicitatem decere.* In vulgatis autem libris scribitur ἐπιτρέπειν.

2 Εἰ δὴ ἄλλους] *Gabrielius* ex suis vetustis exemplar. adfert εἰ δι' ἄλλους: quam sequendo, genitivus τῆς σωτηρίας non jungetur cum δορυφόρους, sed cum τυγχάνειν, quod non pro *esse* accipietur, sed pro *consequi*. Sic certè δορυφορήσομεν, utì monuit Stephanus, in altero membro sine adjectione ponitur. MS. Bodl. & cæteri libri lectionem vulgatam præstant.

“ κοινὸν, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ· ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχείοις
“ οἱ ὁμότιμοι διάγουσιν, [1] οὕτω καὶ ἡμᾶς φημὶ χρῆναι ἐνθάδε ὄντας
“ τοὺς ὁμοτίμους [2] πάντας, ἅπερ καὶ ἐκεῖ ἐπιτηδεύειν, καὶ ὑμᾶς γε ἐμὲ
“ ὁρῶντας κατανοεῖν παρόντας, εἰ ἐπιμελόμενος ὧν δεῖ διάξω· ἐγώ
“ τε ὑμᾶς κατανοῶν θεάσομαι, καὶ οὓς ἂν ὁρῶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγα-
“ θὰ ἐπιτηδεύοντας, τούτους τιμήσω. Καὶ τοὺς παῖδας δὲ, οἳ ἂν ἡμῖν
“ γίγνωνται, ἐνθάδε [3] παιδεύωμεν· αὐτοί τε γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βου-
“ λόμενοι τοῖς παισὶν ὡς βέλτιστα παραδείγματα ἡμᾶς αὐτοὺς
“ παρέχειν· οἵ τε παῖδες οὐδ' ἂν εἰ βούλοιντο ῥᾳδίως πονηροὶ γένοιν-
“ το, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν μήτε ὁρῶντες μήτε ἀκούοντες, ἐν δὲ καλοῖς
“ κἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασι διημερεύοντες.”

“ novi proferam: ſed ſicut illi, qui ὁμότιμοι adpellantur, in Perſiâ
“ degunt ad curias, ſic aio vobis æqualibus dignitate univerſis,
“ quotquot hìc adeſtis, iiſdem ſtudiis operam dandam, quibus &
“ illic occupati fuiſtis; ac vos quidem me præſentes intueri debe-
“ tis & animadvertere, num in iis curandis aſſiduus ſim, quæ *cu-*
“ *rari à me* neceſſe eſt: atque ego *viciſſim* animum advertens vos
“ contemplabor, & quos *quidem* videro præclaris & honeſtis re-
“ bus operam dare, hos honoribus & præmiis ornabo. Quin-
“ etiam liberi, qui nobis naſcentur, *liberaliter* hìc nobis erunt in-
“ ſtituendi: nam & ipſi meliores erimus, ſi liberis *noſtris* nos ipſos
“ *tanquam* exempla longè optima exhibere volemus; & liberi ipſi,
“ etiamſi velint, non facilè improbi evadent, quando nihil, quod
“ turpe ſit, vel conſpecturi vel audituri ſunt, ſed in virtutis & ho-
“ neſti ſtudio dies totos conſument.”

1 Οὕτω καὶ ἡμᾶς] Legitur etiam ὑμᾶς. Minùs, opinor, commodè.

2 Πάντας] Ità MS. Bodl. & editi omnes, præter unum *Etonenſem*, in quo legitur πάντα: quomodo Stephanus etiam ſcriptum fuiſſe ſuſpicatur.

3 Παιδεύωμεν] Leunclavianæ editionis lectio eſt; quam Stephanus etiam vet. lib. auctoritate confirmatam eſſe, atque adeò vulgatis illis παιδεύομεν & παιδεύσομεν præferendam agnoſcit. Eidem placet ἐνθάδε cum γίγνωνται potiùs quàm cum παιδεύωμεν jungere.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'.

ΚΥΡΟΣ μὲν οὖν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Χρυσάντας, καὶ εἶπεν ὧδε· "[1] Ἀλλὰ πολλάκις μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κατενόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παίδων, ὅπως μή ποτε αὐτοὺς τἀγαθὰ ἐπιλείψει, Κῦρός τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλιστ' ἂν εὐδαιμονοῦντες διατελοῖμεν. Ὃ δέ μοι δοκεῖ ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχρῆν δηλῶσαι, τοῦτο ἐγὼ πειράσομαι τοὺς μὴ εἰδότας διδάξαι. Ἐννοήσατε γὰρ δὴ, τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἁλοίη; τίς δ' ἂν φιλία

HUJUSMODI Cyrus oratione uſus eſt; poſt quem ſurrexit Chryſantas, atque hoc modo loquutus eſt: "Equidem aliis etiam in rebus, viri, animadverti ſæpiùs, nihil inter principem & patrem bonum intereſſe. Nam & patres liberis proſpiciunt, nè unquam eos bona deficiant; & Cyrus jam mihi videtur ea nobis conſulere, de quibus felicitatem perpetuam maximè conſequuturi ſimus. Quod autem minùs mihi, quàm oporteret, declarâſſe videtur, id equidem ignaros edocere conabor. Cogitate enim, quænam urbs hoſtium ab iis capi poſſit, qui nolint imperio parere? quæ amicorum *urbs* conſervari

1 Ἀλλὰ πολλάκις μὲν &c.] Regem bonum eſſe *patriæ patrem*, agnoſcunt omnes. Sic Ulyſſes apud Poëtam:

Λαῶν, οἷσιν ἄνασσε, πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

Odyſ. ε'. v. 12.

Et in Charondæ Legibus, apud *Stobæum*, principes ſibi ſubjectis præſunt, καθάπερ τέκνων ἰδίων. Idem hoc de ſe, ad populum ipſum provocatione factâ, profitetur Tullius rex, apud *Dionyſ. Halicarn.* lib. 4. Antiq. Rom. c. 36. Τίς μέντοι τῶν πρὸ ἐμοῦ βασιλέων οὕτω μέτριος ἐν ἐξουσίᾳ διετέλεσε, καὶ φιλάνθρωπος πᾶσι τοῖς πολίταις, ὡς πατὴρ πρᾶος υἱοῖς αὐτοῦ χρώμενος;

" ὑπὸ μὴ πειθομένων [1]διαφυλαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπειθούντων
" στράτευμα νίκης τύχοι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἐν μάχαις ἡττῷντο
" ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται ἰδίᾳ ἕκαστος περὶ τῆς αὑτοῦ σωτηρίας
" βουλεύεσθαι; τί δὲ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ τῶν μὴ πει-
" θομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ πόλεις νομίμως ἂν [2]οἰκηθεῖεν;
" ἢ ποῖοι οἶκοι σωθείησαν; πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο;
" Ἡμεῖς δὲ ἃ νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν, διὰ τί ἄλλο μᾶλλον κατε-
" πράξαμεν, ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
" νυκτὸς καὶ ἡμέρας ταχὺ μὲν ὅποι ἔδει παρεγινόμεθα, ἀθρόοι δὲ τῷ
" ἄρχοντι ἑπόμενοι, ἀνυπόστατοι ἦμεν, τῶν δ' ἐπιταχθέντων
" οὐδὲν ἡμιτελὲς κατελείπομεν. Εἰ τοίνυν [3]μέγιστον ἀγαθὸν
" τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν [4]τἀγαθά, εὖ ἴστε

" poſſit ab iis, qui nolint imperio parere? qui militum contumacium
" exercitus victoriâ potiri poſſit? quonam modo faciliùs poſſint in
" præliis homines vinci, quàm ubi cœperint ſeorſum ſinguli ſalutis
" propriæ conſilia capere? quid aliud rei præclaræ perfici poſſit
" ab iis, qui ſe potioribus haud parent? quæ urbes legitimè admi-
" niſtrentur? quæve domus ſervari queant? quo pacto naves eò
" perveniant, quò tendunt? Nos *ipſi* ea commoda, quæ modò no-
" bis adſunt, quânam aliâ re magìs comparavimus, quàm prin-
" cipi parendo? Nam ità factum eſt, ut celeriter & noctu & inter-
" diu, quò erat neceſſe, perveniremus; & dum totis copiis prin-
" cipem ſequeremur, nemo *vim* & impetum noſtrum ſuſtinere po-
" tuerit, eorum denique nihil ſemiperfectum reliquerimus, quæ
" *nobis* erant imperata. Ergo ſi parere principi maximum eſſe bo-
" num manifeſtè patet, ad comparandum bona *cætera*, certò

1 Διαφυλαχθείη;] *Stobæus*, διαρκεσθείη: deinde, ἀπειθῶν στράτευμα. Sed non audiendus eſt. Nam apta ſatìs eſt vulgata lectio, & libris, quos vidi, omnibus confirmata: niſi quòd edit. *Ald.* mendoſè det διαφυλαχθείη.

2 Οἰκηθεῖεν;] Sic ex conjecturâ reponendum cenſuimus, adprobante Stephano; qui loci ſententiam vocem paſſivam poſtulare vidit. Hâc certè voce paulò pòſt in re ſimili utitur Xenophon, cùm dicit — πόλις οἰκεῖται. Priùs erat οἰκήσειαν.

3 Μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν &c.] Ità ferè *Æſchylus* obedientiam matrem felicitatis eſſe dixit: Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
Μήτηρ, — Ἑπτὰ ἐπὶ Θηβ. v. 230.

4 Τἀγαθὰ, &c.] Editi ferè omnes & MS. Bodl.

"ὅτι αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τὸ διασώζειν ἃ δεῖ μέγιστον ἀγαθόν ἐστι. "Καὶ πρόσθεν μὲν δὴ [1] πολλοὶ ἡμῶν ἦρχον, οὐδενὸς δ' ἤρχομεν· "νῦν δὲ κατεσκεύασθε οὕτω πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἄρχετε οἱ "μὲν πλειόνων, οἱ δὲ μειόνων. Ὥσπερ τοίνυν αὐτοὶ ἀξιώσετε ἄρ-"χειν τῶν ὑφ' ὑμῖν, οὕτω καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα οἷς ἂν ἡμῖν καθή-"κοι. Τοσοῦτον δὲ διαφέρειν ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν "δοῦλοι, ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπηρετοῦσιν· ἡμᾶς δέ, εἴπερ "ἀξιοῦμεν ἐλεύθεροι εἶναι, ἑκόντας δεῖ ποιεῖν ὅ, τι πλείστου ἄξιον "φαίνεται εἶναι. Εὑρήσετε δέ, ἔφη, καὶ ἔνθα ἄνευ μοναρχίας "πόλις οἰκεῖται, τὴν μάλιστα τοῖς ἄρχουσιν ἐθέλουσαν πείθε-"σθαι, ταύτην ἥκιστα τῶν πολεμίων ἀναγκαζομένην ὑπα-"κούειν. Παρῶμέν τε οὖν, ὥσπερ Κῦρος κελεύει, ἐπὶ τόδε τὸ ἀρ-

"ſciendum vobis eſt, etiam idem hoc bonum eſſe maximum ad "conſervandum ea, quæ *conſervari* neceſſe eſt. Et anteà quidem "multi nobis imperabant, cùm nemini nos imperaremus: nunc "res omnium, quotquot adeſtis, ſic comparatæ ſunt, ut impere-"tis alii pluribus, alii paucioribus. Quemadmodùm igitur æquum "exiſtimatis eſſe, vos poteſtati veſtræ ſubjectis imperare, ſic & "ipſi pareamus eis, quibus officii ratio parere nos jubet. Tantùm "autem inter nos & ſervos intereſſe oportet, quod ſervi quidem "inviti *ſuas* heris operas exhibent; nos verò, ſi quidem liberi eſſe "volumus, ſponte noſtrâ facere convenit, quod maximè dignum "laude videatur. Invenietis autem, inquit, etiam civitatem, quæ "unius imperio non adminiſtratur, ſi magiſtratibus maximè parere "velit, minimè per vim eò poſſe adigi, ut hoſtium imperium ac-"cipiat. Quare ad hanc, utì Cyrus præcipit, curiam præſtò ſi-

Bodl. — κἀγαθοί, οὕτως εὖ &c. At vox penultima non comparet in editione *Eton.* nec in *Stobæo*: ideóque de eâ tollendâ Stephano adſentior.

1 Πολλοὶ ἡμῶν ἦρχον &c.] Aliam lectionem in exemplaribus ſuis invenit *Gabrielius*; nimirum hanc, — ἦρχον μὲν οὐδενός· ἤρχοντο δέ. quam ille in loco vertendo ſequitur, & probat Stephanus. Mihi quidem iſta lectio ſatis videtur elegans; nolo tamen vulgatam loco movere, cùm neque quidquam ſit in eâ vitii, & ab omnibus, quos vidi, libris confirmetur.

"χεῖον, ἀσκῶμέν τε δι' ὧν μάλιστα δυνησόμεθα κατέχειν ἃ δεῖ, "παρέχωμέν τε ἡμᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι Κύρῳ ὅ, τι ἂν δέῃ. Καὶ τοῦτο "γὰρ εὖ εἰδέναι χρή, ὅτι οὐ μὴ δυνήσεται Κῦρος εὑρεῖν ὅ, τι αὐτῷ μὲν "ἐπ' ἀγαθῷ χρήσεται, ἡμῖν δὲ οὔ· ἐπείπερ τά γε αὐτὰ ἡμῖν συμ-"φέρει, καὶ οἱ αὐτοί εἰσιν ἡμῖν πολέμιοι."

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάντας, [1] οὕτω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνίσταντο πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων συνεροῦντες· καὶ ἔδοξε τοὺς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύρας, καὶ παρέχειν αὑτοὺς χρῆσθαι [2] ὅ, τι βούληται ἕως ἂν ἀφίῃ Κῦρος. Ὡς δὲ τότε ἔδοξεν, οὕτω καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες· [3] θεραπεύουσι τὰς τῶν ἀρχόντων θύρας. Ὡς δ' ἐν τῷ

"mus, nósque in iis exerceamus, quibus retinere potiſſimùm quea-"mus ea, quæ *conſervari* oportet; & operam Cyro noſtram offe-"ramus, ut eâ, quamcunque ad rem opus hâc fuerit ipſi, utatur. "Nam id quoque ſcire debemus, non poſſe Cyrum quidquam re-"perire, cujus uſus ad ſua tantùm, non etiam ad noſtra, commo-"da pertineat: quandoquidem eadem ſanè nobis conducunt, & "iidem nobis hoſtes ſunt."

Quæ ubi Chryſantas dixiſſet, alii tum Perſæ tum ſocii complures ſurgebant, qui *hæc* oratione ſuâ quoque comprobarent: eſtque decretum, ut honorati ſemper ad portas præſtò eſſent, & Cyro ſuam operam offerrent, quamcunque ad rem illi viſum eſſet, donec eos dimitteret. Quod quidem ità, ut tunc decretum fuit, etiam hodiéque faciunt ii, qui regis imperio in Aſiâ parent: dum portas principum officioſè frequentant. Atque ut hoc *toto* libro

1 Οὕτω] Non eſt hoc loco particula ſimilitudinis, ſed idem ferè ſonat, quod *tunc*. Hoc ſenſu adhibetur etiam *Act.* XX. 11.

2 Ὅ, τι βούληται ἕως &c.] In *Ald. Flor.* & aliis vulg. cod. poſita eſt hypoſtigme poſt βούληται, non autem poſt ἀφίῃ: at contrà Budæus poſt verbum βούληται eam expunxit, & poſuit poſt ἀφίῃ. hoc faciens (opinor) nè quis verbi βούληται alium nominativum quæreret, quàm Κῦρος. Ego verò cum Stephano (cujus iſta ſunt verba) neutro in loco interpungere tutius exiſtimavi, cùm utrumque verbum referatur ad Κῦρος: pro ὅ, τι βούληται Κῦρος, ἕως ἂν ἀφίῃ.

3 Θεραπεύουσι τὰς &c.] *Budæus* legit θεραπεύουσι γὰρ τὰς &c. *Camerarius*, Stephano teſte, θεραπεύουσί τι ex ſuo exempl. adfert. Sed vide dicta p. 531.

λόγῳ δεδήλωται) Κῦρος καταστησάμενος εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσαις τὴν ἀρχήν, ταῦτα καὶ οἱ μετ᾽ ἐκεῖνον βασιλεῖς νόμιμα ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι ποιοῦντες. Οὕτω δ᾽ ἔχει καὶ ταῦτα ὥσπερ καὶ τἆλλα· [1]ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων γένηται, καθαρώτερον τὰ νόμιμα πράττεται· ὅταν δὲ χείρων, φαυλότερον. Ἐφοίτων μὲν οὖν ἐπὶ τὰς θύρας Κύρου οἱ ἔντιμοι σὺν τοῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς, συνδόξαν πᾶσι τοῖς ἀρίστοις τῶν συγκαταστρεψαμένων τὴν ἀρχήν. Κῦρος δ᾽ ἐπὶ μὲν τἆλλα καθίστη ἄλλους ἐπιμελητάς, καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ προσόδων ἀποδεκτῆρες, καὶ δαπανημάτων δοτῆρες, καὶ ἔργων ἐπιστάται, καὶ κτημάτων φύλακες, καὶ τῶν εἰς τὴν δίαιταν ἐπιτηδείων ἐπιμεληταί· καὶ ἵππων δὲ καὶ κυνῶν ἐπιμελητὰς καθίστη, οὓς ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ βοσκήματα βέλτιστ᾽ ἂν παρέχειν αὐτῷ χρῆσθαι. Οὓς δὲ συμφύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ᾤετο χρῆναι ἔχειν, τούτους ὅπως ὡς βέλ-

declaratum eſt, Cyrum ſic conſtituiſſe imperium, ut illud & ſibi & Perſis conſervaret, *ità* reges eum ſequuti nunc quoque conſtanter iiſdem inſtitutis inhærent. Accidit autem in his, quod etiam in aliis: cùm is, qui præeſt rerum ſummæ, *vir aliquantò* melior eſt, *etiam* ſinceriùs *puriúſque* inſtituta *majorum* obſervantur; cùm deterior *aliquis*, ſegniús. Frequentabant igitur illi honorati cum equis & haſtis Cyri portas, quando *ità* decretum erat à præſtantiſſimis virtute & *auctoritate* viris, qui unà *cum ipſo* imperium *illud* everterunt. Cæterùm alios curatores conſtituit Cyrus, qui rebus quidem aliis *adminiſtrandis* præeſſent, cùm & eos haberet qui vectigalia reciperent, & qui ſumtuum impenſas facerent, & præſides operum, & facultatum cuſtodes, & rerum ad victum neceſſariarum procuratores: equorum etiam & canum curatores conſtituit, quos exiſtimabat effecturos hæc animalia ſuum ad uſum accommodatiſſima. Ut autem illi, quos *ſecum* habere vellet, in ſocietatem conſervandæ felicitatis admit-

1 Ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης &c.] *Pauci enim* (verba ſunt Ciceronis, de Leg. l. 3. c. 14.) *atque admodùm pauci, honore & gloriâ amplificati, vel corrumpere mores civitatis, vel corrigere poſſunt.* Seneca *Thyeſt.* v. 213.

Rex velit honeſta, nemo non eadem volet.

στοι [1] ἔσονται, οὐκέτι τούτου τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλοις προσέταττεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐνόμιζε τοῦτο ἔργον εἶναι. Ἤιδει γὰρ ὅτι, εἴ γε μάχης ποτὲ δέησοι, ἐκ τούτων αὐτῷ καὶ [2] παραστάτας καὶ ἐπιστάτας ληπτέον εἴη, σὺν οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξιάρχους δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων ἐγίγνωσκεν ἐκ τούτων καταστατέον εἶναι. Εἰ δέοι δὲ καὶ στρατηγῶν που ἄνευ αὐτοῦ, ᾔδει ὅτι ἐκ τούτων πεμπτέον εἴη· καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ σατράπαις ᾔδει ὅτι τούτων τισὶ χρηστέον, καὶ πρέσβεις γε τούτων τινὰς πεμπτέον· ὅπερ ἐν τοῖς μεγίστοις ἡγεῖτο εἶναι εἰς τὸ ἄνευ πολέμου τυγχάνειν [3] ὧν δέοιτο. Μὴ ὄντων μὲν οὖν, οἵων δεῖ, δι' ὧν αἱ μέγισται καὶ πλεῖσται πράξεις ἔμελλον εἶναι, κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτοῦ ἕξειν· εἰ δ' οὗτοι εἶεν, οἵους δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἔσεσθαι. Ἐνέδυ μὲν οὖν,

tendos, longè optimi evaderent, hanc verò curam aliis nequaquam mandabat, ſed eſſe munus hoc ſuum arbitrabatur. Nôrat enim, ſi pugnandum aliquando eſſet, ex illorum numero ſibi & *paraſtatas* & *epiſtatas* ſumendos eſſe, cum quibus pericula maxima *eſſent adeunda*: itidémque præfectos cohortium tam pedeſtrium quàm equeſtrium ex iiſdem conſtituendos eſſe intelligebat. Quòd ſi etiam *aliis* exercitûs ducibus, præter ſe, opus eſſet, ex his *ipſis* mittendos eſſe ſciebat: quin etiam nôrat, quorundam ex his operâ utendum eſſe, ut urbium & totarum nationum tum cuſtodes eſſent, tum ſatrapæ; ex iiſdem quoque nonnullis legatorum mandandum eſſe officium: quod quidem inter res maximi momenti ad ea, quæ cuperent, abſque bello impetranda ducebat. Quòd ſi quidem tales ii non eſſent, quales eſſe conveniret, quorum operâ maxima plurimáque negotia eſſent conficienda, malè rebus ſuis proſpectum fore arbitrabatur: ſin ii tales eſſent, quales oporteret, omnia præclarè ſucceſſura putabat. Quâ in ſenten-

1 Εσονται] MS. Bodl. ἔσοιντο. Sed nil mutandum videtur.

2 Παραστάτας καὶ &c.] Conſule *Indic. vocab. milit.*

3 Ων δέοιτο.] Sic rectè, opinor, repoſuit Leunclavius, cùm ab aliis legeretur δέοιντο. Nam ea, quæ modò præceſſerant, ad Cyrum ipſum præcipuè ſpectant.

οὕτω γνοὺς, εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αὐτῷ [1] ἄσκησιν εἶναι τῆς ἀρετῆς. Οὐ γὰρ ᾤετο οἷόν τε εἶναι, μὴ αὐτόν τινα ὄντα οἷον δεῖ, ἄλλους παρορμᾶν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ὡς δὲ ταῦτα διενοήθη, ἡγήσατο σχολῆς πρῶτον δεῖν, εἰ μέλλοι δυνήσεσθαι τῶν κρατίστων ἐπιμελεῖσθαι. Τὸ μὲν οὖν προσόδων ἀμελεῖν οὐχ οἷόν τε ἐνόμισεν εἶναι, προνοῶν ὅτι πολλὰ καὶ τελεῖν ἀνάγκη ἔσοιτο εἰς μεγάλην ἀρχήν· τὸ δ' αὖ, πολλῶν κτημάτων ὄντων, ἀμφὶ ταῦτα αἰεὶ αὐτὸν ἔχειν ᾔδει ὅτι ἀσχολίαν παρέξει τῆς τῶν ὅλων σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. Οὕτω δὴ σκοπῶν ὅπως ἂν τά τε οἰκονομικὰ καλῶς ἔχοι, καὶ ἡ σχολὴ γένοιτο, κατενόησέ πως τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν. Ὡς γὰρ τὰ πολλὰ, δεκάδαρχοι μὲν δεκάδων ἐπιμέλονται, λοχαγοὶ δὲ δεκαδάρχων, χιλίαρχοι δὲ λοχαγῶν, μυρίαρχοι δὲ χι-

tiâ cùm eſſet, totus in hanc curam incubuit: quin & eandem ipſi virtutis exercitationem utendam exiſtimabat. Nec enim fieri poſſe putabat, ut, qui talis ipſe non eſſet, qualem eſſe oporteret, is alios ad præclaras & laudabiles actiones incitaret.

Quæ cùm apud animum expendiſſet, otio primùm eſſe ſibi opus ſtatuit, ſi *quidem* efficere vellet, utì res eximias curâ complecti poſſet. Fieri quidem certè haud poſſe judicabat, ut proventuum curam negligeret, quòd proſpiceret neceſſe fore magnos magno in imperio ſumtus facere: rurſùs autem, cùm magnam opum copiam poſſideret, harum curâ ſemper ipſum occupari, id verò avocaturum ſe ſciebat à curâ ſummæ rerum conſervandæ. Quare conſiderans quo pacto & res familiaris rectè adminiſtrari, & *ipſe* frui otio poſſet, rei militaris ordinem intuitus eſt. Nam plerumque decuriones curam decuriarum gerunt, ductores manipularii, decurionum; tribuni, manipulariorum ducum; decem millium præfecti,

1 Ἄσκησιν εἶναι &c.] Stephanus legendum eſſe dicit εἶναι δεῖν, alioquin εἶναι interpretandum eſſet *impoſitam eſſe*, vel ſimili quopiam modo. Quâ de re illi adſentior.

λιάρχων· καὶ οὕτως οὐδεὶς ἀτημέλητος γίγνεται, οὐδ' ἢν πάνυ πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὦσι· καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βούληται χρήσασθαί τι τῇ στρατιᾷ, ἀρκεῖ ἢν τοῖς μυριάρχοις παραγγείλῃ. Ὥσπερ οὖν ταῦτα ἔχει, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος συνεκεφαλαιώσατο τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥστε καὶ τῷ Κύρῳ ἐγίγνετο ὀλίγοις διαλεγομένῳ [1] μηδὲ τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν· καὶ ἐκ τούτου ἤδη σχολὴν ἦγε πλείω ἢ ἄλλως μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς νεὼς ἐπιμελούμενος. Οὕτω δὴ καταστησάμενος τὰ αὑτοῦ, ἐδίδαξε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ταύτῃ τῇ καταστάσει χρῆσθαι. Τὴν μὲν δὴ σχολὴν οὕτω κατεσκευάσατο ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς περὶ αὐτόν.

Ηρχετο δ' ἐπιστατεῖν τοῦ οἵους δεῖ εἶναι τοὺς [2] κοινῶνας. Πρῶτον μὲν,

tribunorum: atque ità fit, ut sit nemo cujus cura non geratur, tametsi valdè multæ sint hominum myriades: cúmque vult imperator exercitûs operâ uti, satìs est, decem millium præfectis mandata dedisse. Quæ igitur horum est ratio, eâdem Cyrus etiam res domesticas summatim complexus est: quo factum, ut ipso cum paucis colloquente, neque domestica negligerentur: atque deinceps ei plus erat otii quàm aliî, qui unius domûs vel navis unius curam gereret. Atque ità rebus suis constitutis, suos etiam docuit eâdem ratione uti. Et hoc quidem modo tam sibi quàm suis otium paravit.

Cœpit deinde pro præfecti auctoritate curare, ut participes rerum *tales essent*, quales oporteret. Primùm requirebat illos, quot-

1 *Μηδὲ τῶν*] Legitur etiam, teste *Gabrielio*, *μηδὲν*. *Ald.* pessimè dat *μὴ δὲ*. Loci sententiæ congrua videtur vulgata lectio.

2 Κοινῶνας.] *Camerarius* in suo exempl. legi testatur *κοινωνούς*. Sed vox illa haud dubiè est Xenophontéa; quam in sequentibus mox iteratam reperies, cujúsque *κοινωνὸς* glossa fuit. *J. Poll.* *Οἱ κοινῶνες*, ait, *Ξενοφῶντος ἴδιον*. At ei saltem cum *Pindaro* communis est ista vox:

—— *κοινῶνι παρ' εὐθυπάτῳ*, —— *Πυθ. γ'. v. 50.*

Itaque fallitur Stephanus, qui hominem dici *κοινῶνα* non putat: sed *κοινῶνα* vult esse *sodalitium*, itidémque *κοινῶνας* *sodalitia*; sub quibus tamen fatetur intelligi posse *ipsos sodales*, seu eos, qui *sodalitii* societate sunt conjuncti. Adpositè *Hesychius* Κοινῶνας exponit *κοινωνούς*. Rectè igitur *Portus* vocabulum Κοινὼν putat *ποιητικώτερον* esse, & denotare *socium*, *familiarem*, & eum, *qui rerum aliquarum nobiscum est particeps*.

ὁπόσοι ὄντες ἱκανοὶ ἄλλων ἐργαζομένων τρέφεσθαι, μὴ παρεῖεν ἐπὶ τὰς θύρας, τούτους ἐπεζήτει· νομίζων τοὺς μὲν παρόντας οὐκ ἂν ἐθέλειν οὔτε κακὸν οὔτε αἰσχρὸν οὐδὲν ἂν πράττειν, καὶ διὰ τὸ παρὰ ἄρχοντι εἶναι, καὶ διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι ὁρῶνται, ὅ, τι πράττοιεν, ὑπὸ τῶν βελτίστων· οἳ δὲ μὴ παρεῖεν, τούτους ἡγεῖτο ἢ ἀκρατείᾳ τινὶ, ἢ ἀδικίᾳ, ἢ ἀμελείᾳ ἀπεῖναι. Τοῦτο οὖν πρῶτον ἡγησάμενος, προσηνάγκαζε τοὺς τοιούτους παρεῖναι· [1]τῶν γὰρ παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἄν τινα ἀντιλαβεῖν τὰ τοῦ μὴ φοιτῶντος, φάσκοντα λαμβάνειν τὰ ἑαυτοῦ. Ἐπεὶ οὖν τοῦτο γένοιτο, ἧκον ἂν εὐθὺς οἱ στερόμενοι, ὡς ἠδικημένοι. Ὁ δὲ Κῦρος πολλοῦ μὲν χρόνου οὐκ ἐσχόλαζε τοῖς τοιούτοις ὑπακούειν· ἐπεὶ δὲ ἀκούσειεν αὐτῶν, πολὺν χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν διαδικασίαν. Ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖτο προσεθίζειν [2]αὐτοὺς θεραπεύειν, ἧττον

quot aliis opus facientibus victum habere possent, si ad portas præstò non essent: quòd existimaret eos, qui adessent, nihil neque sceleris neque rei turpis admissuros, partim quòd *ipsi* principi adessent, partim qnòd intelligerent omnes actiones suas à viris præstantissimis conspici: qui verò non adessent, eos vel intemperantiæ, vel injustitiæ, vel negligentiæ causâ putabat abesse. Quamobrem cùm hoc primùm existimaret, etiam cogebat tales ut adessent: nam aliquem illorum quos maximè caros habebat, bona ejus, qui *portas* non frequentaret, occupare jubebat ac dicere, suas se res occupare. Hoc cùm fieret, statim spoliati veniebant, quasi quibus illata esset injuria. Cyro autem longo tempore non vacabat, ut hujusmodi homines audiret: & posteaquam audierat, diu controversiæ dijudicationem differebat. Quæ cùm faceret, arbitrabatur eos se ad observandum *colendúmque* adsuefacere; sed

1 Τῶν γὰρ παρ' &c.] Variant hìc inter se libri ferè omnes. MS. Bodl. habet τῶν γὰρ — ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. Editio *Ald.* τὸν γὰρ παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλον, ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. *Flor. Steph.* & *Leuncl.* τῶν γὰρ — ἐκέλευσεν ἄν τινα λαβεῖν. Nos lectionem editionis *Eton.* à Steph. probatam, nec à MS^ti Bodl. fide prorsùs alienam, damus.

2 Αὐτοὺς θεραπεύειν,] Stephanus Xenophontem scripsisse putat, αὐτὸν θεραπεύειν, aut αὐτοὺς ἑαυτὸν θεραπεύειν. Sed quo minùs huic accedam, librorum, quos vidi, omnium prohibet auctoritas.

δὲ [1] ἐχθρῶς, ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων ἠνάγκαζε παρεῖναι. Εἷς μὲν διδασκαλίας τρόπος ἦν αὐτῷ οὗτος τοῦ παρεῖναι· ἄλλος δὲ, τὸ τὰ ῥᾷστα καὶ κερδαλεώτατα τοῖς παροῦσι προστάττειν· ἄλλος δὲ, τὸ μηδέν ποτε τοῖς ἀποῦσι νέμειν. Ὁ δὲ δὴ [2] μέγιστος τρόπος τῆς ἀνάγκης ἦν, εἴ τις τούτων μηδενὸς ὑπακούοι, ἀφελόμενος ἂν τοῦτον ἃ ἔχοι, ἄλλῳ ἐδίδου, ὃν ᾤετο δύνασθαι ἂν ἐν τῷ δέοντι παρεῖναι· καὶ οὕτως ἐγίγνετο αὐτῷ φίλος χρήσιμος ἀντὶ ἀχρήστου. (Ἐπιζητεῖ δὲ καὶ ὁ νῦν βασιλεὺς ἤν τις ἀπῇ, οἷς παρεῖναι καθήκει.) Τοῖς μὲν δὴ μὴ παροῦσιν οὕτω [3] προσεφέρετο·

Τοὺς δὲ παρέχοντας ἑαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστ' ἂν ἐπὶ τὰ

minùs odiosè, quàm si ipse pœnas irrogando eos adesse cogeret. Hæc una docendi ratio erat, ut adessent: alia, quod facillima & maximè fructuosa præsentibus imperaret: item alia, quod nihil unquam absentibus tribueret. Præcipuus veró cogendi modus erat, ut, si nihil horum aliquem moveret, ei facultates adimeret, ac donaret alteri, quem existimaret posse *sibi* opportunè præstò esse: atque hoc modo amicum utilem pro inutili consequebatur. (Inquirit autem etiam is rex, qui nunc rerum potitur, in eos, qui, cùm adesse ex officio debeant, absunt.) Ad hunc sanè modum Cyrus in absentes se gerebat:

Illos autem qui se offerrent *exhiberéntque*, maximè *se* putabat

1 Ἐχθρῶς] Hæc est lectio MSti Bodl. & libri *Camerariani*. Priùs erat ἐχθρὸς, quod sine adjuncto εἶναι, aut aliquo alio infinitivo stare non posse vidit Stephanus. Nostram autem lectionem Leunclavius etiam in loco vertendo sequitur.

2 *Μέγιστος τρόπος τῆς* &c.] Stephanus timiditatem suam damnat, quòd non ausus sit post τρόπος interpungere; quippe putat genitivum ἀνάγκης cum τρόπος jungi non debere: sed cum μέγιστος τρόπος subaudiendum ex præcedentibus, τοῦ προσεθίζειν αὐτοὺς θεραπεύειν: ad quem μέγιστον τρόπον Noster dicit Cyrum τὴν ἀνάγκην adhibuisse. Quòd si intelligeret, inquit Stephanus, hunc necessitatis modum fuisse maximum, oporteret alios necessitatis modos præcedere, quorum hunc maximum esse censeret: cùm tamen illos ejusmodi esse non dixerit, imò etiam διδασκαλίαν unum illorum habuisse. Hactenus ille. Dicendum forsan est, cæteros etiam modos, (licèt iis vox ἀνάγκη disertè non sit adjuncta) minorem saltem aliquem necessitatis gradum inferre: atque adeò modum hunc, ultimo loco memoratum, non incommodè dici potuisse *maximum*.

3 Προσεφέρετο] Vide dicta p. 498. not. 3.

καλὰ καὶ ἀγαθὰ προορμᾷν ἔργα, [1] ἐπείπερ ἄρχων ἦν αὐτῶν, εἰ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρῷτο τοῖς ἀρχομένοις πάντων μάλιστα κεκοσμημένον τῇ ἀρετῇ. Αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἐδόκει καὶ διὰ τοὺς γραφομένους νόμους, βελτίους [2] γιγνομένους ἀνθρώπους· τὸν δὲ ἀγαθὸν ἄρχοντα, βλέποντα νόμον ἀνθρώποις [3] ἐνόμιζεν, ὅτι καὶ τάττειν ἱκανός ἐστι, καὶ ὁρᾷν τὸν [4] ἀτακτοῦντα καὶ κολάζειν. Οὕτω δὴ γιγνώσκων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς μᾶλλον ἐπεδείκνυεν ἑαυτὸν ἐκπονοῦντα ἐν τούτῳ τῷ [5] χρόνῳ, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν. Καὶ τότε πρῶτον κατεστάθησαν οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε ἀεὶ ἅμα

ad præclaras & laudabiles actiones excitaturum, quandoquidem princeps eorum erat, si ipse subjectis imperio declarare se niteretur virtute in primis ornatum. Videbatur enim animadvertere, meliores *quidem* effici homines etiam legibus scriptis; sed principem bonum arbitrabatur hominibus *esse* legem oculis præditam: quippe qui & ordinando jubere, & ordinis negligentem cernere ac punire posset. Ità cùm sentiret, primùm se cultûs divini magìs hoc tempore studiosum declarabat, quia felicior evasisset. Atque tunc primùm magi constituti sunt, qui semper cum primâ luce deos hymnis celebrarent, & quotidiè sacrificarent diis illis,

1 Ἐπείπερ ἄρχων ἦν &c.] Vulgò, ἐπείπερ ἄρχων αὐτῶν: sed vocula ἦν ex *Gabrielii, Mureti* & *Camerarii* vet. libris (quibus etiam editio *Stephaniana* adstipulatur) erat adjecta.

2 Γιγνομένους] Ità MS. Bodl. & editiones *Ald.* & *Steph.* Aliæ γενομένους exhibent: *Muretus* etiam testatur in vet. libris legi γενομένους ἂν τοὺς ἀνθρώπους.

3 Ἐνόμιζεν,] Hæc est editionis Leunclavianæ lectio, quam & Stephanus recipiendam censuit. Vulgò legitur ἐνόμισεν. Cæterùm de re ipsâ lege *Cicer.* de Leg. l. 3. c. 13.

4 Ἀτακτοῦντα] Sic propriè dici militem, qui ordinem deserit, atque officium suum non facit, pervulgatum est. Eadem est ratio vocis illi adfinis, quâ utitur Apostolus 1 *Thes.* V. 14. ubi à malis militibus, οἱ οὐ μένουσιν ἐν τάξει, petitâ translatione, ἀτάκτους vocat eos, qui Christi & Apostolorum præceptis dicto audientes non erant; quósque adeò, tanquam imperator, corripi jubet. Conf. 2 *Thes.* III. 7. ubi ἀτακτεῖν (sumptâ itidem ab iis metaphorâ, qui militiæ munia non, utì decet, obeunt) de iis omnibus dicitur, qui aliter, quàm ipsorum vitæ ratio atque honestas requirit, se gerunt.

5 Χρόνῳ, ἐπειδὴ &c.] In *Ald.* & *Flor.* edit. ἐπεὶ δὲ εὐδαιμονέστερον ἦν: in *Eton.* ἐπεὶ δὲ εὐδαιμονέστερος ἦν: ut hæc alius sententiæ sint principium; cùm tamen contrà claudere præcedentem debeant, sed non sine aliquâ mutatione: nimirum scribendo, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν, ut restituimus ex vet. *Gabrielii* libris & editione *Stephanianâ*. Quibus ferè accedunt *Camerarii* liber & MS. Bodl. qui dant ἐπεὶ εὐδαιμονέστερος ἦν. Leunclavius etiam sic reponendum & distinguendum vidit.

τῇ ἡμέρᾳ τοὺς θεούς, καὶ θύειν ἀν' ἑκάστην ἡμέραν οἷς [1] οἱ μάγοι θεοῖς εἴποιεν. Οὕτω δὴ τὰ τότε κατασταθέντα ἔτι καὶ νῦν διαμένει παρὰ τῷ ἀεὶ ὄντι βασιλεῖ. Ταῦτα οὖν πρῶτον ἐμιμοῦντο αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθαι, ἢν θεραπεύωσι τοὺς θεούς, ὥσπερ ὁ εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρχων· καὶ Κύρῳ δ' ἂν ἡγοῦντο ταῦτα ποιοῦντες ἀρέσκειν.

Ὁ δὲ Κῦρος τὴν τῶν μεθ' αὑτοῦ εὐσέβειαν καὶ ἑαυτῷ ἀγαθὸν ἐνόμιζε, [2] λογιζόμενος [3] ὥσπερ οἱ πλεῖν αἱρούμενοι με-

quibus ipsi sacrificandum dicerent. Ità quidem id temporis constituta nunc permanent apud eum regem, qui quovis tempore rerum potitur. Imitabantur igitur eum in his primùm Persæ cæteri, quòd & ipsi beatiores se fore arbitrarentur, si deos ità colerent, ut is qui & felicissimus esset & imperaret: prætereà futurum putabant ut, si hæc facerent, Cyro placerent.

Cyrus *ipse* suorum pietatem sibi quoque utilem ducebat esse, cùm rationem eandem sequeretur, quam illi, qui cum religiosis

1 Οἱ μάγοι] Duram esse vocum istarum repetitionem, haud sine causâ judicavit Stephanus. Minùs etiam suavis est vocis θεοῖς sonus, cùm modò præcesserat θεούς. Hanc tamen lectionem libri, quos vidi, omnes præstant. Itaque nihil loco temerè moverim; sed retinendo οἱ μάγοι in posteriori etiam loco, aut deesse verbum inter καὶ & θύειν (sive id sit ἐνομίσθη, sive κατέστη, sive aliud hujusmodi) aut sub κατεστάθησαν relictum esse subaudiendum κατεστάθη, cum Stephano existimaverim.

2 Λογιζόμενος] Hoc participium adferens Camerarius, elocutionem hanc sive ab Auctore sive à librario concisam esse ait: at rectè Stephanus nullam hic concisionem esse putat, sed perinde accipit ac si dictum esset, τὸν αὐτὸν ἔχων λογισμὸν, ὅνπερ οἱ πλεῖν αἱρούμενοι μετὰ τῶν εὐσεβῶν.

3 Ὥσπερ οἱ πλεῖν &c.] Egregia sunt in eam rem apud Auctores testimonia, quæ loco huic illustrando haud parum inservire possint. Huc pertinet locus *Æschyli* longè pulcherrimus: in Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, v. 603. & seq. postquam dixit Eteocles,

Φεῦ τοῦ ξυναλλάσσοντος ὄρνιθος βροτοῖς
Δίκαιον ἄνδρα τοῖσι δυσσεβεστέροις·

tribus versibus interjectis, addit:

Ἢ γὰρ ξυνεισβὰς πλοῖον εὐσεβὴς ἀνὴρ
Ναύτῃσι θερμοῖς καὶ πανουργίᾳ τινί,
Ὄλωλεν ἀνδρῶν σὺν θεοπτύστῳ γένει.

Quocum concinit *Horatiana* Musa, lib. 3. od. 2.

—— vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgârit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilémque mecum
Solvat phaselum. Sæpè Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum.

Vectores utique, si qua horribilis mare vexaret procella, causam ejus adtribuere solebant impietati alicujus eorum, qui in navi erant. Exemplum nobile in *Jonâ* I. 5. & seq. itidémque in *Diagorâ*, Cic. de Nat. D. l. 3. c. 37. Vide, si libet, *Æli.* H. V. l. 8. c. 5. *Philostr.* lib. 5. cap. 20. *Diog. Laërt.* lib. 1. segm. 86.

τὰ τῶν εὐσεβῶν μᾶλλον ἢ μετὰ τῶν ἠσεβηκέναι τι δοκούντων. Πρὸς δὲ τούτοις ἐλογίζετο, εἰ πάντες οἱ κοινῶνες θεοσεβεῖς εἶεν, ἧττον ἂν αὐτοὺς ἐθέλειν περί τε ἀλλήλους ἀνόσιόν τι ποιεῖν καὶ περὶ αὐτὸν, εὐεργέτης νομίζων εἶναι τῶν κοινώνων. Εμφανίζων δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο μηδένα μήτε φίλον ἀδικεῖν μήτε σύμμαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὁρῶν, μᾶλλον καὶ τοὺς ἄλλους ᾤετ᾽ ἂν τῶν μὲν αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι, διὰ τοῦ δικαίου δ᾽ ἐθέλειν [1] πορίζεσθαι. Καὶ αἰδοῦς δ᾽ ἂν ἡγεῖτο μᾶλλον πάντας ἐμπιπλάναι, εἰ αὐτὸς φανερὸς εἴη πάντας οὕτως αἰδούμενος, ὡς μήτ᾽ εἰπεῖν ἂν μήτε ποιῆσαι μηδὲν αἰσχρόν. Ετεκμαίρετο δὲ τοῦτο οὕτως ἕξειν ἐκ τοῦδε· μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα, ἀλλὰ καὶ οὓς οὐ φοβοῦνται, μᾶλλον τοὺς αἰδουμένους αἰδοῦνται τῶν ἀναιδῶν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γυναῖκας δὲ, ἃς ἂν αἰδου-

potiùs, quàm cum iis, qui commisisse aliquid impiè videntur, navigare malunt. Præterea secum reputabat futurum ut, si omnes illi rerum participes religiosi essent, minùs aliquod nefarium *facinus* tum contra se invicem, tum contra *Cyrum* ipsum designare vellent; qui benè se de iis, quos rerum participes habebat, promeritum esse arbitrabatur. Itidem cùm declararet, id maximi se facere, si nec amicus nec socius læderetur, & cùm acriter id quod justum esset intueretur, futurum putabat, ut alii quoque se turpibus à lucris magìs abstinerent, ac ratione justâ rem facere mallent. Etiam *pudore ac* verecundiâ putabat omnes magìs impletum iri, si palam ipse declararet, ità se omnes revereri, ut nihil turpe nec diceret nec faceret. Atque hoc ità futurum isto argumento colligebat; nimirum homines, non dicam principem, sed illos etiam, quos *alioqui* non metuunt, magìs reverentur, si verecundi sint, quàm si inverecundi: & mulieres, quas esse verecun-

1 Πορίζεσθαι.] Legitur etiam, testibus Stephano & Mureto, in libris quibusdam vet. πορεύεσθαι. Eadem lectio margini MSti Bodl. est adscripta: cum quâ receptum verbum non commutaverim. Ille verò διὰ τοῦ δικαίου dicitur τὰ κέρδη πορίζεσθαι, qui πορίζεται τὴν τῆς δικαιοσύνης ὁδὸν πορευόμενος. Ità Stephanus.

μέρας αἰσθάνωνται, ἀνταιδεῖσθαι μᾶλλον ἐθέλουσιν ὁρῶντες. Τὸ δ' αὖ πείθεσθαι οὕτω μάλιστ' ἂν ᾤετο ἔμμονον εἶναι τοῖς περὶ αὐτὸν, εἰ τοὺς ἀπροφασίστως πειθομένους φανερὸς εἴη μᾶλλον τιμῶν τῶν τὰς μεγίστας ἀρετὰς καὶ ἐπιπονωτάτας δοκούντων παρέχεσθαι. Γιγνώσκων δ' οὕτω καὶ ποιῶν διετέλει. Καὶ σωφροσύνην δ' αὑτοῦ ἐπιδεικνὺς, μᾶλλον ἐποίει καὶ ταύτην πάντας ἀσκεῖν. Οταν γὰρ ὁρῶσιν, ᾧ μάλιστα ἔξεστιν ὑβρίζειν, τοῦτον σωφρονοῦντα, οὕτω μᾶλλον οἵ γε ἀσθενέστεροι ἐθέλουσιν οὐδὲν ὑβριστικὸν ποιοῦντες φανεροὶ εἶναι. [1] Διῄρει δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῇδε, ὡς τοὺς μὲν αἰδουμένους, τὰ ἐν τῷ φανερῷ [2] αἰσχρὰ φεύγοντας· τοὺς δὲ σώφρονας, καὶ τὰ ἐν τῷ ἀφανεῖ. Καὶ ἐγκράτειαν δὲ οὕτω

das animadvertunt, *homines* intuentes viciſſim revereri magìs volunt. Jam verò parendi ſtudium ſuis ità maximè conſtanter manſurum putabat; ſi eos, qui ſine recuſatione parerent, in oculis omnium magìs ornaret, quàm illos, qui *vel* maximas laborioſiſſimáſque virtutes exhibere viderentur. Cúmque ſic ſentiret, *ſic* etiam facere perſeverabat. Præterea moderationem ſuam oſtendendo efficiebat, ut hanc etiam alii magìs exercerent. Nam cùm viderent *homines* eum, cui maxima facultas eſt inſolenter agendi, modeſtè ſe gerere; minimè volunt imbecilliores *alii* quidquam inſolentiùs palam agere. Sic autem verecundiam ac moderationem cernebat, ut *diceret*, verecundos palam turpia fugere; moderatos, etiam illa quæ occultè *fiant*. Continentiam etiam ſic exer-

1 Διῄρει δὲ αἰδῶ &c.] Confer 1 *Tim.* II. 9. ubi quas Apoſtolus virtutes in mulieribus requirit, eaſdem & *Epictetus*, & quidem iiſdem ferè verbis *Enchir*. c. 62.

2 Αἰσχρὰ φεύγοντας] *Camerarius*, teſte Stephano, in ſuo exempl. poſt αἰσχρὰ ſcriptum eſſe ἴσως dicit. Sed cùm aptam ex eâ, quam habemus, lectione ſententiam eliciamus, non eſt cur quidquam adjiciamus. Si tamen addendum quid eſſet, inquit Stephanus, nulla convenientior eſſe adjectio poſſet, quàm particulæ μόνον poſt αἰσχρὰ vel poſt ἐν τῷ φανερῷ. Sed quid ſi illud ἴσως (pergit Stephanus) in libri illius contextum ex margine irrepſit, cùm aliquis fortaſſe μόνον deeſſe annotâſſet? Fieri enim potuit ut, cùm aliquis, ἴσως λείπει μόνον, ſcripſiſſet, tandem ἴσως tantùm ſuperfuerit, aut certè animadverſum fuerit, & ex margine tranſlatum in contextum. Hactenus ille: acutiùs, opinor, quàm veriùs. Sed mihi religio erat, inſigni adeò divinationis ſpecimine lectorem fraudare.

μάλιστ' ἂν ᾤετο ἀσκεῖσθαι, εἰ αὐτὸς ἐπιδεικνύοι ἑαυτὸν μὴ [1] ὑπὸ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἑλκόμενον ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ προπονεῖν ἐθέλοντα πρῶτον σὺν τῷ καλῷ τῶν εὐφροσυνῶν. Τοιγαροῦν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῶν χειρόνων εὐταξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δ' αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Επέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῷ γέλωτι· ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ἐπὶ θύραις διῆγον·

Τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν οὕσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι· ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως [2] ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. Καὶ γὰρ ἐπό-

citatum iri *à suis* maximè putabat, si ipse declararet, se per occasiones oblatarum voluptatum ab iis quæ honesta & bona essent non abstrahi; sed velle *potiùs* ante lætitias laborem cum honestate *conjunctum* suscipere. Itaque talis cùm esset, perfecit ut ad portas magna inferiorum esset modestia, præstantioribus cedentium, magnus erga se invicem pudor & composita morum gravitas. Neminem ibi animadvertisses vel irascentem cum vociferatione, vel insolente risu gaudentem: sed eos adspiciens existimâsses reapse ad honesti *decorique* normam vivere. Et his ferè quidem agendis conspiciendísque occupati ad portas vitam degunt:

Cæterùm exercitationis bellicæ causâ venatum eos educebat, quos in his exercendos arbitrabatur; quòd venationem duceret tum bellicæ rei totius optimam exercitationem esse, tum equestris *longè* verissimam. Nam ad insidendum equis in locis quibus-

1 Ὑπὸ τῶν παραυτίκα &c.] Vide quæ notavimus lib. 1. p. 61.

2 Ἀρίστην ἄσκησιν &c.] Noster Κυνηγ. sub initium: Ἐγὼ μὲν οὖν παραινῶ τοῖς νέοις μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσιῶν — ἐκ τούτων γὰρ γίγνονται τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀγαθοί, εἴς τε τὰ ἄλλα, &c. His similia passim in eodem libello, necnon hujus hist. lib. 1. p. 13. reperire est.

χοις ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, διὰ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, διὰ τὴν τοῦ λαμβάνειν [1] φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. [2] Καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσεθίζε τοὺς κοινῶνας. Καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ᾤετο προσήκειν οὐδενὶ ἀρχῆς, ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι οὕτως ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. Καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγεν, ὁπότε

libet hæc maximè reddit aptos, quòd fugientes feras sequi necesse sit: hæc item strenuos efficit maximè *quovis* ex equis *perficiendo opere*, propter contentionem studiúmque capiendi. Hìc etiam maximè *suos* illos participes adsuefaciebat ad continentiam, & labores, & frigora, & calores, & famem, & sitim tolerandam. Ac nunc quoque tum rex tum qui cum rege vivunt in his faciendis perseverant. Quod igitur arbitraretur nemini convenire imperium, qui non esset subjectis sibi melior, etiam iis, quæ antehac exposuimus, omnibus perspicuum *est*: *sicut illud* quoque, quod suos in hunc modum exercendo, multò maximè tum ad continentiam tum bellicas artes & exercitationes ipse laborando se consuefaceret. Nam venatum quidem alios educebat, ubi nulla ne-

1 Φιλοτιμίαν &c.] Leunclavius sic locum vertit — *propter studium honoris & cupiditatem capiendi.* At φιλοτιμία rectiùs, opinor, hoc loco simpliciter reddas, *Studium*, *Contentio*: qualis nimirum eorum est, qui obnixè contendunt, ut honorem & laudem sibi ex re quapiam consequantur. Eadem ejusdem vocis est significatio p. 569. — ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

2 Καὶ τὴν &c.] *Plutar.* in Philopœm. p. 357. de militari instituto victúque: τὰ δὲ πάσης μὲν πλάνης ἔμπειρα, καὶ πάσης ἀνωμαλίας προσῆκον εἶναι, μάλιστα δὲ φέρειν ῥᾳδίως μὲν ἔνδειαν εἰθισμένα, ῥᾳδίως δὲ ἀγρυπνίαν. Adi Nostrum sub finem Κυνηγετ. Stephanus legi testatur, Καὶ πρὸς πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λίμον καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. Addit etiam, ex Camerarii libro adferri πρὸς ἐγκράτειαν. Sed nihil muto.

[1] μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ οὔτε αὐτός ποτε [2] πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ᾑρεῖτο, οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε· συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. Τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην. Παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. Πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὕστινας μάλιστα ὁρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δώροις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν· ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

cessitas *domi* manere cogebat: ipse verò etiam cùm necesse esset *manere*, domi feras venari solebat, quæ in septis hortorum alerentur: nec vel ipse prius unquam, quàm sudâsset, sumebat cœnam; nec equis prius, quàm essent exerciti, pabulum objiciebat: ad hanc venationem sceptrigeros etiam suos invitabat. Itaque multùm in omnibus præclaris actionibus & *studiis* ipse præstabat, multùm qui cum eo versabantur, ob exercitationem *illam* perpetuam. Atque hujusmodi sanè exemplum ipse se præbuit. Præterea, si quos alios videret maximè rerum honestarum sectatores, eos & donis, & imperiis, & sedendi loco, & omnibus honoribus ornabat: adeò ut omnibus ingens studium injiceret, quò quisque Cyro præstantissimus videretur.

1 Μὴ *μένειν* &c.] Leunclavius marginalem hanc lectionem in vertendo hoc loco sequitur: ὁπότε μὴ μένειν οἴκοι ἀνάγκη: & ea quæ statim sequuntur verba sic distinguit — ὁπότε ἀνάγκη εἴη οἴκοι, ἐθήρα &c. Quod ad lectionem illam attinet, vox sanè οἴκοι subaudienda potiùs, quàm textui, contra librorum omnium fidem, inserenda videtur: nec mihi Leunclaviana distinguendi ratio æquè placet, atque ista, quæ in edit. *Steph. Eton.* cæterisque ferè omnibus obtinet: quámque adeò recepimus. De re ipsâ vide quæ notavimus p. 29.

2 Πρὶν ἱδρῶσαι &c.] Idem ferè de Cyro minore tradit Noster in libro qui inscribitur Οἰκονομ. p. 484. *edit. Steph.* Ὄμνυμί σοι τὸν Μίθρην, (Lysandrum adloquitur Cyrus) ὅταν περ ὑγιαίνω, μὴ πώποτε δειπνῆσαι, πρὶν ἱδρῶσαι, ἢ τῶν πολεμικῶν τι, ἢ &c.

Καταμαθεῖν δὲ τοῦ Κύρου δοκοῦμεν, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶ), ἀλλὰ καὶ καταγοητεύειν ᾤετο χρῆναι αὐτούς. Στολήν τε γοῦν εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινῶνας ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι· αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει, εἴ τις τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι τοὺς φοροῦντας. Καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἔστι καὶ ὑποτιθεμένοις τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. Καὶ [1] ὑποχρίεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσίετο, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί· καὶ ἐντρίβεσθαι, ὡς εὐχροώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. Ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ἐπὶ θέαν μηδενὸς, [2] ὡς οὐδὲν

Animadvertiſſe verò nos in Cyro id quoque putamus, quod non eo duntaxat principes exiſtimârit præſtare ſubjectis ſibi debere, ut iis meliores eſſent; verùm etiam illecebris *quibuſdam* hos illis deliniendos arbitraretur. Itaque tum ſibi veſtem Medicam geſtandam eſſe certo judicio ſtatuit, tum *illi ſuo* participum collegio perſuaſit, ut eandem induerent: nam ſi quid in alicujus corpore vitii eſſet, id veſtitus is occultare Cyro videbatur; & illos, qui eum geſtarent, quàm pulcherrimos & maximos exhibere. Habent enim hujuſmodi calceos, in quibus maximè ſubjici clam aliquid poteſt, ut grandiores, quàm ſint, eſſe videantur. *Hoc* etiam admittebat, ut oculis pigmenta quædam ſublinerentur, quò viderentur oculos habere pulcriores, quàm eſſent; & ut fucus infricaretur, quò præditi colore meliori cernerentur, quàm natura conceſſiſſet. Ad hæc *eos* exercuit, ut palam nec exſpuerent nec emungerent ſe; nec ad ullam rem ſpectandam ſe converterent, quaſi

1 Ὑποχρίεσθαι δὲ &c.] Ex more ſcil. Medorum ac τρυφητῶν apud alias etiam gentes. Vide quæ hâc de re notavimus p. 19.

2 Ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες.] Zenonis placitum erat, teſte *Laërtio*, l. 7. §. 123. τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζειν. Pythagoras etiam hunc ſeſe ex philoſophiâ fructum percepiſſe profeſſus eſt, τὸ μηδὲν θαυμάζειν. *Plutarch.* περὶ τοῦ ἀκούειν, pag. 44. Hinc *Horat.* l. 1. ep. 6.

Nil admirari propè res eſt una, Numici,

Solá-

θαυμάζοντες. Πάντα δὲ ταῦτα ᾤετο φέρειν τι εἰς τὸ δυσκαταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. Οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο [1] χρῆναι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ σεμνῶς προεστάναι αὐτῶν· οὓς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους οὔτε μελετᾶν τῶν ἐλευθερίων πόνων οὐδένα παρώρμα, οὔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν· ἐπεμελεῖτο δ' [2] ὅπως μήτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοί ποτε ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. Καὶ γὰρ ὁπόταν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί· καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. Καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἀρίστου, ἀνέμενεν αὐτοὺς ἔστ' ἂν φάγοιέν τι, ὡς μὴ [3] βουλιμιῷεν· ὥστε καὶ οὗτοι αὐτόν, ὥσ-

nihil admirarentur. Hæc adeò universa putabat aliquid adferre momenti ad hoc, ut subjectorum imperio suo contemptu minimè digni viderentur. Et ad hunc sanè modum eos, quibus beneficio suo magistratus mandandos esse putabat, instruxit; tum exercendo, tum illo ipso, quod eis cum majestate præesset: quos autem ad serviendum instruebat, eos nec ad se in laboribus ullis liberalibus exercendos excitabat, nec habere arma sinebat: studioséque dabat operam, nè unquam liberalium exercitationum causâ vel cibo vel potu carerent. Etenim his permittebat, quoties equitibus feras in campos adigerent, ut cibum ad venationem secum sumerent, ingenuorum verò nemini: quando item faciendum erat iter, ad aquas eos, perinde ac jumenta, ducebat. Et cùm prandii tempus erat, expectabat eos donec aliquid comedissent, nè fames ingens eos invaderet: quo fiebat ut etiam hi, non

Solàque, quæ poßit facere & servare beatum. At *Platoni* in *Theæteto* p. 155. & *Aristot.* τῶν μετὰ τὰ φυσ. l. 1. c. 2. τὸ θαυμάζειν est ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας, & μάλα φιλοσόφου πάθος. Verùm conciliari poterunt, quæ tantùm inter se pugnare videntur, sententiæ; si de tirone philosopho, Platonem & Aristotelem, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priores illos loqui statuerimus.

1 Χρῆναι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω] Ità edit. *Steph. Leuncl. Ald.* In quibusdam libris ponitur distinctio post χρῆναι. non rectè: sed de quo tamen lectorem non celandum existimavi.

2 Ὅπως μήτε &c.] Ità rescripsimus ex MSto Bodl. Priùs legebatur ὅπως μήποτ' ἄσιτοι &c.

3 Βουλιμιῷεν] *Suidas*: Βουλιμιῶ. τὸ παρ' ἡμῖν λιμώττειν.

περ οἱ ἄρισοι, [1] πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν. Τῇ μὲν δὴ ὅλῃ Περσῶν ἀρχῇ οὕτω τὴν ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν·

Ἑαυτῷ δὲ, ὅτι μὲν οὐχ ὑπὸ τῶν καταστραφέντων κίνδυνος εἴη παθεῖν τι, ἰσχυρῶς ἐθάῤῥει· (καὶ γὰρ ἀνάλκιδας ἡγεῖτο εἶναι αὐτοὺς, καὶ ἀσυντάκτους ὄντας ἑώρα, καὶ πρὸς τούτοις οὐδὲ ἐπλησίαζε τούτων οὐδεὶς αὐτῷ οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας) οὓς δὲ κρατίστους τε ἡγεῖτο, καὶ ὡπλισμένους καὶ ἀθρόους ὄντας ἑώρα, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἤδει ἱππέων ἡγεμόνας ὄντας, τοὺς δὲ, πεζῶν· πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ φρονήματα ἔχοντας ᾐσθάνετο ὡς ἱκανοὺς ὄντας ἄρχειν·

aliter ac optimates, eum patrem adpellarent; quòd curam ipſorum gereret, ut ſemper ſine dubio mancipia manerent. Ac totum quidem imperium Perſicum hoc modo firmum ut eſſet *ac ſtabile*, *Cyrus* effecit:

At ſibi nè quid ab iis, quos in poteſtatem redegiſſet, accideret, nihil periculi futurum, valdè animo confidebat: (nam & imbelles eos exiſtimabat, & nullo *inter ſe* conjunctos ordine videbat, ac præterea nemo illorum propiùs ad ipſum neque noctu neque interdiu accedebat) quos verò præſtantiſſimos ducebat, & armis inſtructos, & confertos conſpiciebat, ac partim ſciebat equitum duces eſſe, partim peditum; eorúmque complures animadvertebat eſſe animis elatis, quaſi qui ad imperandum eſſent idonei;

λιμώττειν. Ξενοφῶν δὲ βουλιμιᾷν λέγει τὸ τὸν στόμαχον ἐπιδείκνυσθαι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. *Phavorinus*: βουλιμιᾷ, μεγάλως λιμώττει. Id verò morbi genus, quod Græci βούλιμον adpellant, ità deſcribit *Galen.* Defin. Med. p. 262. T. 2. Βούλιμός ἐστι διάθεσις, καθ᾽ ἣν ἐπιζήτησις ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων γίνεται τροφῆς. Ἐκλύονται δὲ καὶ καταπίπτουσι, καὶ ἀχροοῦσι καὶ καταψύχονται τὰ ἄκρα, θλίβονταί τε τὸν στόμαχον, καὶ ὁ σφυγμὸς ἐπ᾽ αὐτῶν ἀμυδρὸς γίνεται. Vide quæ de hoc verbo notavit Cl. *Jungermannus* ad *Poll.* l. 2. *ſegm.* 217. Gell. l. 16. c. 3.

1 Πατέρα ἐκάλουν] *Herodotus* lib. 3. c. 89. —— λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. Ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθά σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Hic nimirum mores referebat Ulyſſis, qui πατὴρ (ut Homerus plus vice ſimplici) ὡς ἤπιος ἦεν. Eaſdem horum omnium adpellationes, ab Herodoto hauſtas, recenſet etiam *Themiſtius* orat. 19. p. 233. poſtr. edit. — Πέρσαι καλῶς Κῦρον μὲν, πατέρα· Καμβύσην δὲ, δεσπότην· Δαρεῖον δὲ, κάπηλον ἐπονόμαζον. Tangit & *Julianus* orat. I. pag. 9. ubi vide eruditiſſimas Illuſtriſ. *Ez. Spanhemii* obſervationes.

καὶ τοῖς φύλαξι δὲ αὐτοῦ οὗτοι μάλιστα ἐπλησίαζον, καὶ αὐτῷ δὲ Κύρῳ τούτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν· (ἀνάγκη [1] γὰρ ἦν, ὅτι καὶ χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τούτων οὖν καὶ κίνδυνος ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι κατὰ πολλοὺς τρόπους. Σκοπῶν οὖν ὅπως ἂν αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ τούτων ἀκίνδυνα [2] γένοιντο, τὸ μὲν περιελέσθαι αὐτῶν τὰ ὅπλα καὶ ἀπολέμους ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε, καὶ ἄδικον ἡγούμενος, καὶ κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς τοῦτο νομίζων· τὸ δ' αὖ μὴ προσίεσθαι αὐτοὺς, καὶ τὸ ἀπιστοῦντα φανερὸν εἶναι, ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμου· ἓν δ' ἀντὶ πάντων τούτων ἔγνω καὶ κράτιστον εἶναι πρὸς τὴν αὐτοῦ ἀσφάλειαν καὶ κάλλιστον, εἰ δύναιτο ποιῆσαι τοὺς κρατίστους ἑαυτῷ μᾶλλον φίλους ἢ ἀλλήλοις. Ὡς οὖν ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τοῦτο πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

quíque propiùs ad custodes ipsius accedere solebant, quorúmque multi Cyrum ipsum sæpenumerò convenirent; (quod fieri necesse erat, siquidem operâ ipsorum uti vellet) ab his igitur maximè nè quid ei mali accideret, periculum erat, ídque multis modis. Quamobrem dispiciens quo pacto ab iis quoque tutus esset, arma quidem illis adimi & reddi ad bellum ineptos, minimè probavit; quòd esse illud & cum injuriâ & cum imperii eversione conjunctum duceret: rursùs eos non admittere, ac palam declarare quod fidem eis non haberet, *id* belli initium *esse* arbitraretur: itaque *hoc* unum istorum omnium loco judicabat & optimum esse ad securitatem suam & honestissimum, si præstantissimos *illos* sibi redderet amiciores quàm inter se ipsos essent. Quo igitur modo pervenisse nobis eò videatur, ut amaretur, exponere conabimur.

1 Γὰρ ἦν, ὅτι καὶ &c.] Sic edit. *Leuncl. Eton.* aliæque: nec aliter scribi voluit Stephanus. *Ald.* habet κεχρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς. Sed μέλλω cum præterito infinitivi perperam jungitur. MS. Bodl. turbat hìc omnia: quippe exhibet εἴ τι κεχρῆσθαι ἐμμελῶς. Idem liber, itémque edit. *Ald.* & *Flor.* paulò infra dant κεχρῆσθαί τε πλείστοις, ubi reponendum est καὶ χρῆσθαι πλείστοις.

2 Γένοιντο,] Ità MS. Bodl. & edit. *Ald. Steph. Leuncl.* In aliis quibusdam legitur γένοιτο, quibus accedit exemplar Gabrielio visum. Parum refert utro tandem modo legas: nam apud Auctores sæpè nomina neutra

Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς ὡς ἠδύνατο μάλιστα ἐνεφάνιζεν· ἡγούμενος, ὥσπερ οὐ ῥᾴδιόν ἐστι φιλεῖν τοὺς μισεῖν δοκοῦντας, οὐδ' εὐνοεῖν τοῖς κακονόοις, οὕτω καὶ τοὺς γνωσθέντας ὡς φιλοῦσι, καὶ εὐνοοῦσιν οὐκ ἂν δύνασθαι μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν φιλεῖσθαι ἡγουμένων. Εως μὲν οὖν χρήμασιν ἀδυνατώτερος ἦν εὐεργετεῖν, τῷ τε προνοεῖν τῶν συνόντων καὶ τῷ προπονεῖν, καὶ τῷ συνηδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερὸς εἶναι, συναχθόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τούτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρεύειν· ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο αὐτῷ ὥστε χρήμασιν εὐεργετεῖν, δοκεῖ ἡμῖν γνῶναι, πρῶτον μὲν, ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους οὐδέν ἐστιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δαπάνης ἐπιχαριτώτερον, ἢ σίτων καὶ ποτῶν μετάδοσις. Τοῦτο δ' οὕτω νομίσας, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν συνέταξεν, ὅπως οἷς αὐτὸς σιτοῖτο σίτοις, τούτοις ὅμοια ἀεὶ [1] παρατίθοιτο αὐτῷ,

Primùm quovis tempore quàm poterat maximè humanitatem animi declarabat; cùm existimaret, quemadmodùm facile non sit eos diligere, qui odisse videantur, aut malè erga nos adfectos benevolentiâ complecti, sic fieri non posse ut illi, quorum cognitus sit amor & benevolentia, iis odio sint, qui *se* diligi arbitrentur. Quamdiu certè quidem minùs valeret opibus ad beneficia conferenda, tum illis prospiciendo qui cum ipso versarentur, tum pro iis laborando, & palam declarando se prosperis ipsorum rebus lætari, adversas graviter ferre, venari amorem eorum nitebatur: verùm posteaquam hoc adeptus est, ut beneficus esse largiendis opibus posset, animadvertisse nobis videtur, primò quidem beneficium hominibus inter se ex eâdem impensâ nullum esse gratius, quàm si quis cibum ac potum impertiatur. Id cùm ità se habere statuisset, primùm de mensâ suâ mandatum dedit, ut quibus ipse cibis vesceretur, iis similes semper sibi adponerentur,

tra pluralia cum verbo plurali juncta reperias. Noster lib. 1. pag. 93. in eâdem etiam periodo diversos adhibuit numeros: ἐν τοῖς πολεμικοῖς τὰ καινὰ μηχανήματα εὐδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπατᾷν δύνανται —— Confer Joh. X. 27.

1 Παρατίθοιτο] Sic in omnibus, quos vidi, libris scriptum legitur. *Portus* reponendum dicit

ἱκανὰ παμπόλλοις ἀνθρώποις· ὅσα δὲ παρατεθείη, ταῦτα πάντα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σύνδειπνοι χρήσαιντο, διεδίδου οἷς ἀεὶ βούλοιτο τῶν φίλων μνήμην ἐνδείκνυσθαι, ἢ φιλοφροσύνην. Διέπεμπε δὲ καὶ τούτοις οὓς ἀγασθείη ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θεραπείαις, ἢ [2] ἐν αἱστισινοῦν πράξεσιν· ἐνσημαινόμενος τοῦτο, ὅτι [3] οὐχὶ λανθάνοι χαρίζεσθαι βουλόμενος. Ἐτίμα δὲ καὶ τῶν [4] οἰκετῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ὁπότε τινὰ ἐπαινέσειε· καὶ τὸν πάντα δὲ σῖτον τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν ἐπετίθετο, οἰόμενος ὥσπερ καὶ [5] τοῖς

permultis hominibus suffecturi: quæcunque verò adponebantur, ea semper omnia, extra illos, quibus ipse atque convivæ vescerentur, distribuebat iis ex amicis, quibus volebat ostendere se eorum meminisse, aut se iis benè velle. Prætereà mittebat *cibos* iis, quos *ob diligentiam* in excubiis vel admiraretur, vel in *præstandis* obsequiis, vel aliis in actionibus: *simul* significans, non esse ignotam voluntatem ejus, qui *sibi* gratificari cuperet. *Eodem* etiam honore *ciborum* è mensâ *suâ missorum* domesticos *suos* adficiebat, quando aliquem laudare vellet: atque etiam cibos omnes horum domesticorum in mensâ suâ adponi curabat, quod putaret hoc eis

dicit vel παρατιθεῖτο, vel παρατίθειτο, accentu in præcedentem syllabam ob verbi compositionem retracto. Sed nihil muto: nam legitur simplex θοίμην, θοῖο, θοῖτο, pro θείμην, θεῖο, θεῖτο. nec quid causæ est, cur eadem etiam compositi forma non obtineat.

2 Ἐν αἱστισινοῦν &c.] Hanc lectionem, levi mutatione factâ, ex MSto Bodl. reposuimus; nam in eo scribitur ἐν αἷς τισιν οὖν. In *Ald.* & *Flor.* edit. habes ἐν ταῖς τισιν οὖν: in aliis ἐν αἱστισοῦν: in *Steph.* & *Leuncl.* ἐν ἄλλαις ποσὶ &c. At Stephanus Budæum nobiscum facere in annot. testatur: atque ipse adeò sic, utì reposuimus, legendum se putare fatetur.

3 Ὅτι οὐχὶ λανθάνοι &c.] MS. Bodl. ὅτι οὐκ ἂν λανθάνοιεν, in marg. οὐχὶ λανθάνοιεν. Edit. *Ald.* & *Flor.* οὐχὶ λανθάνοιεν χαρίζεσθαι βουλόμενοι: Sed Stephanus, Leunclavius aliique (ex vet. etiam cod. auctoritate) lectionem receptam rectè sunt amplexi.

4 Οἰκετῶν ἀπὸ τῆς &c.] Οἰκέται qui dicantur, docebit p. 250. n. 1. De more, quem hìc tangit Noster, vide sis *Dissert. secundam.*

5 Τοῖς κυσὶν] In edit. *Flor.* legitur τοῖς παισίν: at in *Ald. Steph. Leunc.* cæterisque, quas vidi, omnibus, necnon in MSto Bodl. τοῖς κυσίν. Illam lectionem sequitur *Philelphus*: hanc tamen Stephanus pro verâ habendam rectè judicavit. Etiam ferocissimas quasque belluas (verba sunt *Porti*) vocum blanditiis & ciborum illecebris ità lenimus, ut innatam feritatem quodammodò exuere, & quandam mansuetudinem induere videantur, ut se nobis arbitratu nostro tractandas facilè permittant. Quid mirum igitur, si de canibus idem hoc loco dicatur; qui solent, herilem mensam circumstantes, expectare, dum aliquid sibi ex eâ projiciatur?

κυσὶν ἐμποιεῖν τινα καὶ τοῦτο εὔνοιαν. Εἰ δὲ καὶ θεραπεύεσθαί τινας βούλοιτο τῶν φίλων ὑπὸ πολλῶν, καὶ τούτοις ἔπεμπεν ἀπὸ τραπέζης· καὶ νῦν γὰρ ἔτι οἷς ἂν ὁρῶσι πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης, τούτους πάντες μᾶλλον θεραπεύουσι· νομίζοντες αὐτοὺς ἐντίμους εἶναι, καὶ ἱκανοὺς διαπράττειν ἤν τι δέωνται. Ἔτι δὲ καὶ οὐ τούτων μόνον ἕνεκα τῶν εἰρημένων εὐφραίνει τὰ πεμπόμενα παρὰ βασιλέως, ἀλλὰ τῷ ὄντι καὶ ἡδονῇ πολὺ διαφέρει τὰ ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης. Καὶ τοῦτο μέντοι οὕτως ἔχειν οὐδέν τι θαυμαστόν· ὥσπερ γὰρ καὶ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἐξειργασμέναι εἰσί, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σῖτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπόνηται. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ποιοῦσι κλίνην, θύραν, ἄροτρον, τράπεζαν· (πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ οἰκοδομεῖ, καὶ ἀγαπᾷ ἢν καὶ οὕτως ἱκανοὺς αὐτὸν τρέφειν ἐργοδότας λαμβάνῃ· ἀδύνατον οὖν πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον πάντα καλῶς ποιεῖν) ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις πόλεσι, διὰ τὸ πολλοὺς ἑκάστου

benevolentiam quandam inditurum, ſicut & canibus *uſu venire ſolet.* Quòd ſi amicos aliquos à multis coli vellet, his etiam *aliquid* de menſâ ſuâ mittebat; hodiéque adeò etiam ſi quibus de menſâ regis mitti *aliqua* vident, eos univerſi magìs colunt; quòd illos & honoratos eſſe arbitrentur, & auctoritate valere ad impetrandum, ſi quid ipſis ſit opus. Nec his ſolùm de cauſis, quas indicavimus, lætitiam adferunt quæ à rege mittuntur, ſed reapſe multùm præſtant ſuavitate, quæ de menſâ regis *veniunt.* Atque hoc ſanè ità eſſe non eſt mirandum: nam ut aliorum quoque artificiorum opera magnis in urbibus egregiè perficiuntur, ſic etiam cibi regii longè præſtantiùs elaborantur. Nam parvis in urbibus iidem ſpondam, januam, aratrum, menſam fabricantur: (atque ſæpenumerò idem etiam domum exſtruit, & benè ſecum agi putat, ſi hoc modo locatores inveniat operis, unde quod ipſi ſufficiat alendo *paret*: fieri certè nequit ut is, qui multis artificiis occupatur, omnia rectè faciat) at magnis in urbibus, quia multi ſingulis

δεῖσθαι, ἀρκεῖ καὶ μία ἑκάστῳ τέχνη εἰς τὸ τρέφεσθαι· πολλάκις δὲ οὐδ' ὅλη μία, ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυναικεῖα. Ἔστι δὲ ἔνθα καὶ ὑποδήματα ὁ μὲν νευρορραφῶν μόνον, τρέφεται, ὁ δὲ, σχίζων· ὁ δὲ [1] χιτῶνας μόνον συντέμνων, ὁ δέ γε, τούτων οὐδὲν ποιῶν, ἀλλὰ συντιθεὶς ταῦτα. Ἀνάγκη οὖν τὸν ἐν βραχυτάτῳ διατρίβοντα ἔργῳ, τοῦτον καὶ ἄριστα [2] διηναγκάσθαι τοῦτο ποιεῖν. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο πέπονθε καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν δίαιταν. Ὧι μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς κλίνην στρώννυσι, τράπεζαν κοσμεῖ, μάττει, ὄψα ἄλλοτε ἀλλοῖα ποιεῖ, ἀνάγκη, οἶμαι, τούτῳ ὡς ἂν ἕκαστον προχωρῇ, οὕτως ἔχειν· ὅπου δὲ ἱκανὸν ἔργον ἑνὶ ἕψειν κρέα, ἄλλῳ ὀπτᾶν, ἄλλῳ δὲ ἰχθὺν ἕψειν, ἄλλῳ ὀπτᾶν· ἄλλῳ ἄρτους ποιεῖν, καὶ μηδὲ

egent, vel unum cuique ſufficit artificium, ut eo ſe alat: ſæpenumerò nè unum quidem totum, ſed calceos alius viriles, alius muliebres facit. Eſt ubi alius calceos duntaxat nervis conſuendo ſe alit, ſcindendo alius; *itidem* alius tunicas tantummodò conſcindendo, alius nihil horum faciendo, ſed iſta componendo. Quamobrem neceſſe eſt eum, qui occupatur opere minimè longo, etiam id *quàm* optimè cogi perficere. Hoc ipſum & in victu accidit. Nam cui *unus &* idem lectum ſternit, menſam inſtruit, farinam ſubigit, aliàs alia obſonia parat, eum neceſſe eſt, opinor, ſic habere ſingula, utì ceſſerunt: verùm ubi negotii uni ſatìs eſt, ut elixas carnes coquendas, aliî ut aſſandas; aliî ut elixos coquendos piſces, aliî ut aſſandos, curet: alii ut panes faciendos curet, ac nè hos quidem

1 Ὁ δὲ χιτῶνας &c.] Aut ταῦτα, (quod mox ſententiam claudit) aut χιτῶνας mendoſè legi arbitratur Stephanus: ſed hoc quàm illud ſuſpectum magìs habet. Nam ei hic accus. χιτῶνας locum occupare videtur alius cujuſdam, qui ad τὰ ὑποδήματα pertineat. Ait idem ſuſpicionem ſuam augere participium συντέμνων: quòd, ſe judice, veriſimile ſit non minùs id περὶ τῶν ὑποδημάτων dixiſſe Xenophontem, quàm duo præcedentia νευρορραφῶν & σχίζων. At cùm Xenophon jam participium σχίζων adhibuerat; haud conſentaneum eſt, utì mihi quidem videtur, ut illud alterum partic. συντέμνων de eâdem re ſtatim ingereret. *J. Pollux* certè lib. 7. c. 20. περὶ ὑποδημάτων loquens, hæc ipſa Xenophontis verba citat, & ad σχίζων ſiſtit. Quare nihil mutandum, ſed ταῦτα ad ea omnia quæ præceſſerant, ſive ὑποδήματα, ſive χιτῶνας reſpiciant, referendum cenſeo.

2 Διηναγκάσθαι] Aliam ſcripturam Camerarius è ſuo vet. libro depromptam exhibet, nimirum διενεγκεῖν; quod reddit *excellere*. Sed διενεγκεῖν pro *excellere*, ſicut dicitur διενέγκαι, me-

τούτους παντοδαποὺς, ἀλλὰ ἀρκεῖ ἂν ἓν εἶδος εὐδοκιμοῦν παρέχῃ· ἀνάγκη, οἶμαι, ταῦτα οὕτω ποιούμενα, πολὺ διαφερόντως ἐξειργάσθαι ἕκαστον. Τῇ μὲν δὴ τῶν σίτων θεραπείᾳ τοιαῦτα ποιῶν πολὺ ὑπερεβάλετο πάντας·

Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεραπεύων πολὺ ἐκράτει, τοῦτο νῦν διηγήσομαι· πολὺ γὰρ διενεγκὼν ἀνθρώπων τῷ πλείστας προσόδους λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλέον διήνεγκε τῷ πλεῖστα ἀνθρώπων δωρεῖσθαι. Κατῆρξε μὲν οὖν τούτου Κῦρος· διαμένει δ' ἔτι καὶ νῦν τοῖς βασιλεῦσιν ἡ πολυδωρία. Τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλουσιώτεροι ὄντες φανεροὶ ἢ Περσῶν βασιλεῖ; Τίς δὲ κοσμῶν κάλλιον φαίνεται στολαῖς τοὺς περὶ αὐτὸν ἢ βασιλεύς; [1] Τίνος δὲ δῶρα γιγνώσκεται ὥσπερ ἔνια τῶν βασιλέως, [2] ψέλλια καὶ στρεπτοὶ καὶ ἵπποι χρυσο-

omnis generis, sed unam ab eo *panis* speciem probatam effici satìs est; *tum verò* hæc in hunc modum facta, necesse est, opinione meâ, egregiè admodùm esse singillatim perfecta. Et talia quidem cùm institueret, *suos* cibis demerendo longè *Cyrus* omnes superabat:

Ut autem *homines* demerendo aliis etiam rebus omnibus longè præstiterit, id *equidem* modò sum narraturus: nam tametsi mortales cæteros eo ipso excelleret, quod proventus plurimos perciperet; multò *tamen* etiam in hoc magìs excelluit, quod unus inter homines plurima largiretur. Atque hoc quidem *ità* à Cyro cœptum fuit; ac permanet etiam nunc apud *illos* reges multa donandi consuetudo. Quis enim palam opulentiores habet amicos, quàm *habeat* rex Persarum? Quis *illo* rege suos elegantiùs ornare vestitu videtur? Cujus munera *ejusmodi esse* cognoscuntur, qualia sunt regis *illius* nonnulla, armillæ, torques, equi frenis aureis in-

meritò veretur Stephanus ut aliquo scriptoris hujus exemplo defendi possit.

1 Τίνος δὲ] Stephano placet hæc lectio, Τὰ τίνος δὲ δῶρα, eodem sensu manente, sed articulo ornatûs aliquid adjiciente. Verùm de mutandâ scripturâ non sum solicitus, ubi nec libri (quos videre contigit) variant, nec necessitas ulla vel Auctoris consuetudo & indoles id requirit.

2 Ψέλλια καὶ &c.] *Versum in oratione fieri, multò fœdissimum est, totum: sicut etiam in parte, deforme*; inquit Quinctil. *Instit. Orat.* l. 9. c. 4. Plurimos tamen, præsertim hexametros, in orationis tractu prosaïci scriptores effudêre.

χάλινοι; [1] οὐ γὰρ δὴ ἔξεστιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν ᾧ ἂν μὴ βασιλεὺς δῷ. Τίς δ' ἄλλος λέγεται δώρων μεγέθει ποιεῖν αἱρεῖσθαι αὑτὸν καὶ ἀντ' ἀδελφῶν καὶ ἀντὶ πατέρων καὶ ἀντὶ παίδων; Τίς δ' ἄλλος ἐδυνάσθη ἐχθροὺς ἀπέχοντας πολλῶν μηνῶν ὁδὸν τιμωρεῖσθαι, ὡς Περσῶν βασιλεύς; Τίς δὲ ἄλλος, καταστρεψάμενος ἀρχὴν, ὑπὸ τῶν ἀρχομένων [2] πατὴρ καλούμενος ἀπέθανεν, ἢ Κῦρος; Τοῦτο δὲ τοὔνομα δῆλον ὅτι εὐεργετοῦντός ἐστι μᾶλλον ἢ ἀφαιρουμένου. Κατεμάθομεν δὲ ὡς καὶ τοὺς βασιλέως καλουμένους [3] ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ βασιλέως ὦτα οὐκ ἄλλως ἐκτήσατο ἢ τῷ δωρεῖσθαί τε καὶ τιμᾶν· τοὺς γὰρ ἀπαγγείλαντας ὅσα καιρὸς αὐτῷ εἴη πεπύσθαι, μεγάλως εὐεργ-

signes? non enim illic hæc habere cuiquam licet, cui rex ea non donârit. Quis alius magnitudine munerum efficere dicitur, ut fratribus ipse anteferatur, & parentibus, & liberis? Quis alius hostes suos, multorum mensium itineris intervallo distantes, *sic* ulcisci potuit, ut rex Persarum? Quis alius, cùm imperium *aliorum* evertisset, sic diem extremum obiit, ut à subjectis sibi pater adpellaretur, præter Cyrum? At nomen illud magìs ei tribui qui beneficia confert, quàm qui rapit aliena, constat. Accepimus etiam, Cyrum illos, qui & oculi & aures regis adpellantur, non aliâ ratione sibi conciliâsse, quàm munera largiendo & honoribus ornando: quippe dum in eos, qui nuntiabant quæcunque ipsius interesset *in tempore* cognita habere, magna beneficia con-

dère. Imò *Quinctilianum* ipsum in eandem compositionis incuriam, quam in aliis acriter perstringit, incidisse notat Cl. *Marklandus* epist. crit. p. 14. — *utendum* (verba sunt *Fabii* Institut. orat. l. 1. c. 6.)

planè sermone, ut nummo, cui publica forma est.

Similiter *Cicero*, ad Att. l. 2. ep. 18. *Displiceo mihi, nec sine summo scribo dolore.* Et in principio orat. *Archianæ*: si qua, *inquit*, exercitatio dicendi,

in quâ me non inficior mediocriter esse versatum:

Plura si desideres exempla, *Bircovium* adi ad *Dionys. Hal.* T. 2. p. 51. v. 39. edit. *Oxon.* & *Barth.* Adv. l. 8. c. 21. l. 11. c. 16. Conf. *Jac.* I. 17. ubi Apostolum integrum hexametrum adhibuisse notavit Cl. *Blackwallus*; quem vide sis ad *Sacr. Class.* p. 151.

1 Οὐ γὰρ δὴ ἔξεστιν &c.] Consule *Dissert. sec.*

2 Πατὴρ καλούμενος] Vide quæ paulò supra notavimus, p. 572.

3 Ὀφθαλμοὺς καὶ &c.] *Suidas*, Ὀφθαλμὸς βασιλέως, ἀντὶ τοῦ μέγα δυνάμενος παρὰ βασιλεῖ. Οὕτω δὲ ἐκάλουν τοὺς σατράπας, δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπεῖ· ὡς βασιλέως ὦτα, τοὺς ὠτακουστὰς, δι' ὧν ἀκούει τὰ πραττόμενα ἑκάστῳ πανταχοῦ. Sed de his latiùs agitur in *Dissert. sec.*

γετῶν, πολλοὺς ἐποίησεν ἀνθρώπους καὶ ὠτακουστεῖν καὶ κατοπτεύειν τί ἂν ἀγγείλαντες ὠφελήσειαν βασιλέα. Ἐκ τούτου δὴ καὶ πολλοὶ ἐνομίσθησαν βασιλέως ὀφθαλμοὶ καὶ πολλὰ ὦτα. [1] Εἰ δέ τις οἴεται ἕνα αἱρετὸν εἶναι ὀφθαλμὸν βασιλεῖ, οὐκ ὀρθῶς οἴεται· ὀλίγα γὰρ εἷς ἂν ἴδοι καὶ εἷς ἀκούσειε· καὶ τοῖς ἄλλοις ὥσπερ ἀμελεῖν ἂν παραγγελλόμενον εἴη, εἰ ἑνὶ τοῦτο προστεταγμένον εἴη· πρὸς δέ, καὶ ὅντινα γιγνώσκοιεν ὀφθαλμὸν ὄντα, τοῦτον ἂν εἰδεῖεν ὅτι φυλάττεσθαι δεῖ. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ τοῦ φάσκοντος ἀκοῦσαί τι ἢ ἰδεῖν ἄξιον ἐπιμελείας παντὸς βασιλεὺς ἀκούει. Οὕτω δὴ πολλὰ μὲν βασιλέως ὦτα, πολλοὶ δὲ ὀφθαλμοὶ νομίζονται· καὶ φοβοῦνται πανταχοῦ λέγειν τὰ μὴ σύμφορα βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτοῦ ἀκούοντος, καὶ ποιεῖν ἃ μὴ σύμφορα, ὥσπερ αὐτοῦ παρόντος. [2] Οὔκουν ὅπως μνησθῆναι ἄν τις ἐτόλ-

ferret, efficiebat ut homines multi & auribus id captarent & notarent oculis, quo nuntiato, regi aliquid utilitatis adferrent. Hinc multos esse regis oculos, & aures multas, existimatum fuit. Quòd si quis arbitratur unum regi potiùs expetendum esse oculum, *is* rem non rectè æstimat: nam unus *aliquis* cernere pauca, *pauca* unus audire posset; & quædam quasi negligentia cæteris esset indicta, si uni *tantùm* id mandatum esset *officii*: prætereà, quemcunque *regis* oculum esse animadverterent, ab eo cavendum scirent. Verùm ità se res non habet, sed audit rex quemlibet, qui se vel audivisse vel vidisse quidpiam dignum quod curæ habeatur adfirmat. Atque ità multæ regis aures, multi esse oculi existimantur: & ubique proferre metuunt ea, quæ regi non conducant, tanquam si audiret ipsemet; & facere quæ non conducant *ei reformidant*, tanquam si præsens ipse adesset. Itaque non modò non ausus est ad quem-

1 Εἰ δέ τις οἴεται &c.] In Camerarii libro scriptum esse testatur Stephanus, εἰ δέ τινες ᾤοντο & versu eodem, οὐκ ὀρθῶς οἴονται. Sed utrobique ᾤοντο aut οἴονται scribendum monet Stephanus, & quidem hoc potiùs quàm illud. At vulgata mihi placet lectio, neque adeò eam cum illis commutare velim.

2 Οὔκουν ὅπως &c.] Rectè monet Stephanus, vel οὐκοῦν scripsisse Xenophontem, vel in οὔκουν inclusisse negativam particulam, quam ὅπως sibi præfigi postulat; perinde ac si dixisset οὐχ ὅπως εἰ.

μήσε πρός τινα περὶ Κύρου φλαῦρόν τι, ἀλλ' ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς πᾶσι καὶ ὠσὶ βασιλέως, τοῖς ἀεὶ παροῦσιν, οὕτως ἕκαστος διέκειτο. Τὸ δὲ οὕτω διακεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅ, τι ἄν τις αἰτιάσαιτο μᾶλλον ἢ ὅτι μεγάλα ἤθελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν.

Καὶ τῷ μὲν δὴ μεγέθει δώρων ὑπερβαλεῖν, πλουσιώτατον ὄντα, οὐ θαυμαστόν· τῇ δὲ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν φίλων βασιλεύοντα περιγενέσθαι, τοῦτο ἀξιολογώτερον. Ἐκεῖνος τοίνυν λέγεται κατάδηλος εἶναι μηδενὶ ἂν οὕτως αἰσχυνθεὶς ἡττώμενος, ὡς φίλων θεραπείᾳ. Καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι [1] παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ

piam aliquis ſiniſtram Cyri mentionem facere, ſed *etiam* ità quilibet adfectus erat, quaſi omnes, quibuſcum quovis tempore verſaretur, & oculi regis & aures eſſent. Quòd verò ſic in eum adfecti eſſent homines, *ejus rei* cauſam equidem ignoro quam potiorem quis putet, quàm quòd exiguis *ipſe meritis* beneficia rependere magna vellet.

Ac munerum quidem magnitudine eum ſuperâſſe *alios*, mirum non eſt, cùm opulentiſſimus eſſet; at verò eum, qui eſſet regiâ cum dignitate, amicos officioſè ſtudioſéque colendo viciſſe, id *ſanè* magìs prædicari meretur. Enimverò traditum eſt, eum in nullâ re adeò manifeſta pudoris ſigna dediſſe, poſteaquam ſuperatus eſſet, atque in amicorum cultu & *obſequio*. Ac dictum *quoddam* ejus memoratur, quo ſimilia perhibuerit eſſe boni paſtoris &

1 Παραπλήσια ἔργα &c.] Vide ſis quæ ſuprà notavimus p. 2. His, ex *J. Poll.* ſegm. 249. lib. 1. libet addere, ποιμένα, αἰπόλον, βουκόλον, συβώτην, ἱπποφορβὸν communi omnes nomine dici νομεῖς. quod ante nos notavit etiam Cl. *Bos* in Diſſ. de Etymol. Graecâ. Ποιμὴν autem, (ὁ τῶν προβάτων ἡγεμὼν, utì dicto loco *J. Pollux*) ductâ ex paſtoritii regiique muneris ſimilitudine quâdam metaphorâ, paſſim à *Scholi.* in *Homer.* exponitur βασιλεύς. Ex eâdem *rectionis* notione, quæ voci huic ſubjecta eſt, Eccleſiæ Præfecti in Sacris Literis comparantur ποιμέσι, & ποιμαίνειν dicuntur Eccleſiam. Vide *Act.* XX. 28. 1 *Pet.* V. 2. Hinc Chriſtus Dominus, Rex Regum, ſummus Eccleſiæ Præfectus, vocatur ὁ ποιμὴν ὁ μέγας *Heb.* XIII. 20. & ἀρχιποιμὴν 1 *Pet.* V. 4. Cyrus etiam ipſe, cui hanc Xenophon tribuit ſententiam, *Paſtor* Domini adpellatur *Iſai.* XLIV. 28.

καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ· τόν τε γὰρ νομέα [1] χρῆναι ἔφη, εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιοῦντα, χρῆσθαι αὐτοῖς, (ἣ δὴ προβάτων εὐδαιμονία) τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα, χρῆσθαι αὐτοῖς. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν, εἴπερ ταύτην εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φιλονείκως ἔχειν πάντων ἀνθρώπων θεραπείᾳ περιγίγνεσθαι.

Καλὸν δ' ἐπίδειγμα καὶ τοῦτο λέγεται Κῦρος ἐπιδεῖξαι Κροίσῳ, ὅτε ἐνουθέτει αὐτὸν ὡς διὰ τὸ πολλὰ διδόναι πένης ἔσοιτο, ἐξὸν αὐτῷ θησαυροὺς χρυσοῦ [2] πλείστους ἑνί γε ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ καταθέσθαι. Καὶ τὸν Κῦρον λέγεται ἐρέσθαι, Καὶ πόσα ἂν ἤδη οἴει μοι χρήματα εἶναι, εἰ συνέλεγον χρυσίον, ὥσπερ σὺ κελεύεις, ἐξ ὅτου ἐν τῇ ἀρχῇ εἰμί; Καὶ τὸν Κροῖσον [3] εἰπεῖν, Πολὺν τινα

boni regis opera: nam debere pastorem aiebat, posteaquam jumentis felicitatem conciliâsset, *ità deinde* illis uti, (quæ quidem pecudum esset felicitas) itémque regem, posteaquam civitatibus & hominibus felicitatem conciliâsset, illis uti. Nihil mirum igitur, cùm hâc esset in sententiâ, *singulari* contentione conatum esse homines universos officiosè demerendo vincere.

Præclarum certè & illud documentum Cyrus dedisse Crœso perhibetur, cùm is futurum admoneret, ut multa largiendo pauper fieret; cui tamen liceret, uni quidem homini, plurimos auri domi suæ thesauros recondere. Quæsivisse tum Cyrus dicitur, Et quantam pecuniæ summam habiturum me jam fuisse arbitraris, si, quemadmodùm tu jubes, aurum collegissem ab eo tempore quo cum imperio sum? Ibi Crœsum dixisse *aiunt*, Ingentem quan-

1 Χρῆναι ἔφη] In *Camerarii* libro post χρῆναι scriptum est ἄρα: quæ particula aliquid ornatûs adjicit, sensum non mutat. Eadem est ratio articuli τὰ ante τινὸς δ᾽ ὥρας, uti notavit Stephanus.

2 Πλείστους ἑνί γε &c.] Ab interpretibus nonnullis ἑνὶ, pro μόνῳ minùs rectè accipitur. Illis autem verbis significari monuit Stephanus, *plures esse quàm usquam, qui quidem unius tantummodò viri sint.* Alioqui enim licuisse & aliis plurimos domi thesauros recondere, qui negare Xenophon potuisset?

3 Εἰπεῖν, Πολὺν &c.] Distinctionem inter voces istas tollit Leunclavius, & locum sic reddit, *Ibi Crœsum indicâsse magnam quandam summam.* De quâ sive vertendi sive interpungendi ratione illi non adsentior. Nam verba ista Πολύν τινα ἀριθμὸν, non ab εἰπεῖν pen-

ἀριθμόν. Καὶ τὸν Κῦρον πρὸς ταῦτα, Ἄγε δή, φάναι, ὦ Κροῖσε, σύμπεμψον ἄνδρα σὺν Ὑστάσπᾳ τούτῳ, ὅτῳ σὺ πιστεύεις μάλιστα. Σὺ δέ, ὦ Ὑστάσπα, ἔφη, περιελθὼν πρὸς τοὺς φίλους, λέγε αὐτοῖς ὅτι δέομαι χρυσίου πρὸς πρᾶξίν τινα· (καὶ γὰρ τῷ ὄντι προσδέομαι) καὶ κέλευε αὐτούς, ὁπόσα ἂν ἕκαστος δύναιτο, πορίσαι μοι χρήματα· γράψαντας δὲ καὶ κατασημηναμένους δοῦναι τὴν ἐπιστολὴν τῷ Κροίσου θεράποντι φέρειν. Ταῦτα δὲ ὅσα ἔλεγε καὶ γράψας καὶ σημηνάμενος, ἐδίδου τῷ Ὑστάσπᾳ φέρειν πρὸς τοὺς φίλους· ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας, καὶ Ὑστάσπαν ὡς φίλον αὐτοῦ δέχεσθαι. Ἐπεὶ δὲ περιῆλθε καὶ ἤνεγκεν ὁ Κροίσου θεράπων τὰς ἐπιστολάς, ὁ δὴ Ὑστάσπας εἶπεν, Ὦ Κῦρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη χρὴ ὡς πλουσίῳ χρῆσθαι· πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρειμι δῶρα, διὰ τὰ σὰ γράμματα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εἷς μὲν τοίνυν καὶ οὗτος ἤδη θησαυρὸς ἡμῖν, ὦ Κροῖσε· τοὺς δὲ ἄλλους καταθεῶ, καὶ λόγισαι πόσα ἐστὶν ἕτοιμα

dam summam. Et subjecisse Cyrum, Age verò, Crœse, mitte quendam cum hoc Hystaspâ, cuicunque fidei plurimum habes. Tu autem, Hystaspa, inquit, circumito profectus ad amicos, ac dicito mihi quoddam ad negotium esse opus auro; (& reverà mihi *eo* est opus) & præcipe, copiam pecuniæ mihi quisque suppeditet, quantam possit; scriptámque adeò *de eâ* obsignatámque epistolam Crœsi ministro ferendam tradat. Cúmque hæc, quæcunque dixerat, etiam mandâsset literis atque obsignâsset, dedit *eas* Hystaspæ ad amicos ferendas: & in his scripsit ad omnes, etiam Hystaspam, tanquam amicum suum, exciperent. *Is* cùm circumivisset, & Crœsi minister literas adferret, inquit Hystaspas, Etiam mecum, rex Cyre, tibi agendum erit ut cum divite: nam permultis tibi cum muneribus adsum, propter literas tuas. Et Cyrus, Ergo jam, ait, hic quoque thesaurus unus nobis est, Crœse: cæteros autem considerato, ac subductis rationibus collige, quantæ nobis pecuniæ

dent, sed potiùs respiciunt ea, quæ modò protulerat Cyrus, Καὶ πόσα ἂν ἤδη &c. quasi respondisset Crœsus, Πολύν τινα ἀριθμὸν ἂν ἤδη οἴομαί σοι χρημάτων εἶναι, εἰ &c.

χρήματα, ἤν τι δέωμαι χρῆσθαι. Λέγεται δὴ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος πολλαπλάσια εὑρεῖν, ἢ ἔφη Κύρῳ ἂν εἶναι ἐν τοῖς θησαυροῖς ἤδη, εἰ συνέλεγεν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο φανερὸν ἐγένετο, εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος, Ὁρᾷς, φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ καὶ ἐμοὶ [1] θησαυροί; Ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις με, παρ' ἐμοὶ αὐτοὺς συλλέγοντα, φθονεῖσθαί τε δι' αὐτοὺς καὶ μισεῖσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς [2] ἐφιστάντα μισθοφόρους, τούτοις πιστεύειν· ἐγὼ δὲ, τοὺς φίλους πλουσίους ποιῶν, [3] τούτους μοι νομίζω θησαυροὺς καὶ φύλακας ἅμα ἐμοῦ τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν πιστοτέρους εἶναι, ἢ εἰ [4] φρουροὺς μισθοφόρους ἐπεστησάμην. Καὶ ἄλλο δέ σοι ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ, ὦ Κροῖσε, ὃ μὲν οἱ θεοὶ δόντες εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀν-

paratæ ſint, ſi ad uſum aliquem eis mihi ſit opus. Crœſus initis rationibus multò plures reperiſſe fertur, quàm habiturum jam in theſauris fuiſſe Cyrum dixerat, ſi *eas* collegiſſet. Quod ubi patuit, dixiſſe Cyrus traditur, Vidéſne, Crœſe, mihi quoque theſauros eſſe? Tu verò me jubes, collectos eos apud me retinendo, invidiæ me atque odio per eos exponere, ac mercenariis cuſtodibus præfectis fidem habere: ſed ego amicos à me locupletatos arbitror mihi theſauros eſſe, cuſtodéſque tum mei *ipſius* tum bonorum noſtrorum fideliores, quàm ſi præſidiarios mercede conductos eis præficerem. Etiam aliud *quiddam* tibi dicam: ego nempe id, Crœſe, quod cum dii indiderint in hominum animos, pa-

1 Θησαυροί;] In edit. *Eton.* poſt vocem iſtam rectè ponitur interrogationis nota: quod Stephanus etiam fieri oportere vidit monuitque. Sic etiam p. 320. ὁρᾷς ὡς interrogativè poni videre eſt. Infinitivos autem illos, εἰπεῖν & φάναι, Noſtrum ἐκ παραλλήλου hoc loco poſuiſſe, tametſi nullus moneam, animadvertet lector.

2 Ἐφιστάντα μισθοφόρους, &c.] In *Ald* & *Flor.* non poſt μισθοφόρους poſita eſt interpunctio, ſed poſt ἐφιστάντα. Atqui conſentaneum eſſe videtur, ut μισθοφόρους cum φύλακας conjungamus, ſicut φρουροὺς μισθοφόρους ſtatim pòſt legimus. Rectè haec monuit Stephanus, cui editiones primæ notæ omnes adſtipulantur.

3 Τούτους μοι νομίζω &c.] In eâ quoque magnus ille Macedonum rex erat ſententiâ; de quo ſic *Theon*: Ἀλέξανδρος — ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, ποῦ ἔχει τοὺς θησαυρούς· Ἐν τούτοις, ἔφη· δείξας τοὺς φίλους. *Progymn* c.5. p. 73. *edit. Scheff.* Pulchre etiam *Theodota* illa: Ἐάν τις, ἔφη, φίλος μοι γενόμενος εὖ ποιεῖν ἐθέλῃ, οὗτός μοι βίος ἐστί. *Memorabil.* lib. 3. haud procul à fine.

4 Φρουροὺς μισθοφόρους] Vox ultima in quibuſdam libris, teſte Stephano, deeſt; quam tamen omnino retinendam cenſeo. In MSto certè Bodl. & editis libris, quos vidi, omnibus exſtat.

θρώποις, ἐποίησαν ὁμοίως πένητας πάντας, τούτου μὲν οὐδὲ αὐτὸς δύναμαι περιγενέσθαι, ἀλλ' εἰμὶ ἄπληστος κἀγὼ, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, χρημάτων· τῇ δέ γε μέντοι διαφέρειν μοι δοκῶ τῶν πλείστων, ὅτι οἱ μὲν, [1] ἐπειδὰν τῶν ἀρκούντων περιττὰ κτήσωνται, τὰ μὲν αὐτῶν κατορύττουσι, τὰ δὲ κατασήπουσι, τὰ δὲ ἀριθμοῦντες καὶ μετροῦντες καὶ [2] ἱστάντες καὶ διαψύχοντες καὶ φυλάττοντες πράγματα ἔχουσι, καὶ ὅμως ἔνδον ἔχοντες αὐτὰ οὔτε ἐσθίουσι πλείω ἢ δύνανται φέρειν, (διαρραγεῖεν γὰρ ἂν) οὔτ' ἀμφιέννυνται πλείω ἢ δύνανται φέρειν· (ἀποπνιγεῖεν γὰρ ἂν) ἀλλὰ τὰ περιττὰ χρήματα πράγματα ἔχουσιν. Ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶ μὲν τοῖς θεοῖς, καὶ ὀρέγομαι ἀεὶ πλειόνων· ἐπειδὰν δὲ κτήσωμαι, ἃ ἂν ἴδω

riter omnes fecêre pauperes, nè ipſe quidem vincere poſſum; ſed expleri pecuniis nequeo, perinde atque cæteri: verùm hoc diſcrimen inter me & alios plurimos eſſe puto, quod illi, cùm pecuniæ copiâ ſufficientem ſuperante potiti fuerint, partim eam defodiunt, partim putreſcere ſinunt, partim numerando, metiendo, ponderando, ventilando, cuſtodiendo ſibi negotium faceſſunt: neque tamen *intereà*, dum eam domi habent, plus comedunt quàm ferre poſſint, (dirumperentur enim) neque plures induunt veſtes, quàm geſtare poſſint; (quòd *alioqui* ſuffocarentur) ſed opes *illæ* ſupervacaneæ negotium *ipſis* exhibent. Ego & diis inſervio, & plures ſemper *opes* adpeto: verùm ubi eas comparavi, quas uſum mihi

1 Ἐπειδὰν τῶν ἀρκούντων &c.] Confer 1 *Tim.* VI. 10.

2 Ἱστάντες &c.] Quæ verbi ἵστημι hoc in loco vis eſt, eandem illi, γνώμην ἐμὴν, rectè tribueris *Matt.* XXVI. 15. Ibi quidem ἔστησαν vulgatus & Eraſmus vertunt *conſtituerunt*: rectiùs *Beza*, *appenderunt*; cum quo facit etiam *Eraſ. Schmidius*. Nec enim tantùm pacti ità fuerunt cum Judâ, ſed paratam pecuniam adpenderunt & præſtiterunt; quandoquidem paucis diebus pòſt, Jeſu jam condemnato, eam retulit, & in templo ad pedes ἀρχιερέων & πρεσβυτέρων abjecit, *Matt.* XXVII. 4, 5. Hanc interpretationem confirmat textus Hebræus *Zach.* XI. 12. nam ἔστησαν Evangeliſtæ reſpondet τῷ ישקלו Prophetæ: verbum autem שקל redditur *libravit*, *ponderavit*, *adpendit*. Accedit huc, quòd LXX Interpr. in hoc ipſo æſtimandi ſalvatoris noſtri negotio ἔστησαν poſuerunt pro ישקלו *adpenderunt*. Scilicet argentum olim non numerari, ſed adpendi & ponderari conſueverat. Neque huic interpretationi obſtat, quod *Marcus* utitur verbo ἐπηγγείλαντο, XIV. 11. Agit enim *Marcus* (verba ſunt *Bezæ*) de ipſâ proditionis primâ pactione; *Matthæus* verò de pecuniæ pactæ ſecutâ numeratione.

περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκούντων, τούτοις τάς τ' ἐνδείας τῶν φίλων [1] ἐξακοῦμαι, καὶ πλουτίζων καὶ εὐεργετῶν ἀνθρώπους εὔνοιαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ τούτων καρποῦμαι ἀσφάλειαν καὶ εὔκλειαν· ἃ οὔτε κατασήπεται, οὔτε ὑπερπληροῦντα λυμαίνεται· ἀλλὰ ἡ εὔκλεια, ὅσῳ ἂν πλείων ᾖ, τοσούτῳ καὶ μείζων καὶ καλλίων καὶ κουφοτέρα φέρειν γίγνεται, πολλάκις δὲ καὶ τοὺς φέροντας αὐτὴν κουφοτέρους παρέχει. Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδῇς, ἔφη, ὦ Κροῖσε, [2] ἐγὼ οὐ τοὺς πλεῖστα ἔχοντας, καὶ φυλάττοντας πλεῖστα, εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι· (οἱ γὰρ τὰ τείχη φυλάττοντες, οὕτως ἂν εὐδαιμονέστατοι εἴησαν· πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν) ἀλλ'

ſufficientem excedere video, his *ipſis* amicorum penuriæ medeor, & homines ditando ac beneficiis adficiendo benevolentiam ex eis amorémque mihi paro; de quibus & ſecuritatis & gloriæ fructum capio: quæ *quidem* neque putreſcunt, neque nimiùm excreſcendo vitiantur; ſed gloria quo auctior eſt, eo fit major & pulchrior & portatu levior, ac ſæpenumerò etiam illos, qui eam geſtant, expeditiores reddit. Atque ut hoc quoque ſcias, Crœſe, inquit, non eos ego, qui pecunias plurimas poſſident, & ſervant plurimas, feliciſſimos duco; (hoc enim pacto qui muros cuſtodiunt, feliciſſimi eſſent; cùm omnia, quæ ſunt in urbibus, cuſtodiant) ſed

1 Ἐξακοῦμαι] Optimè ſic legendum monuerunt Budæus & Stephanus. Hic autem illius ſuumque pariter judicium ab exemplari *Camerariano* confirmari teſtatur. Eandem lectionem ex veteribus quibuſdam libris adfert etiam *Muretus.* Priùs legebatur ἐξαρκοῦμαι.

2 Ἐγὼ οὐ τοὺς πλεῖστα &c.] Sententiam hanc expreſſit *Horatius* Od. 4. 9. 45. Verbis adducendis tempero: quippe ſunt notiſſima. Egregiè *Quinctilianus* Inſtit. Orat. l. 3. c. 7. *Sed omnia, quæ extra nos bona ſunt, quæque hominibus forte obtigerunt, non ideò laudantur, quod habuerit quis ea, ſed quod his honeſtè ſit uſus. Nam divitiæ, & potentia, & gratia, cùm plurimum virium dent, in utramque partem certiſſimum faciunt morum experimentum: aut enim meliores propter hæc, aut pejores ſumus.* Nec prætermittendus eſt elegantiſſimus *Pindari* locus:

Ὁ μὰν πλοῦτος ἀρεταῖς
Δεδαιδαλμένος,
Φέρει τῶν ——
Ἀστὴρ ἀρίζηλος, ἀλαθινὸν
Ἀνδρὶ φέγγος. Ὀλυμπ. β'. v. 96. & ſeq.

Cæterùm Stephano in *App.* de *Dial. Att.* incertum videtur, utrum interpunctio ante, an poſt πλεῖστα illud alterum collocari debeat. Ipſe quidem, Leunclavium & Gabrielium ſecutus, rectiùs poſt πλεῖστα diſtinctionem poni puto. *Budæus* Com. L. G. p. 395. poſt φυλάττοντας interpunctionem collocavit, & πλεῖστα cum εὐδαιμονεστάτους junxit: quod factum nollem.

ὃς ἂν κτᾶσθαί τε πλεῖστα δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ, [1] χρῆσθαί τε πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον νομίζω [2] καὶ τὰ χρήματα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερὸς ἦν ὥσπερ καὶ ἔλεγε πράττων.

Πρὸς δὲ τούτοις, κατανοήσας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἢν μὲν ὑγιαίνοντες διατελῶσι, παρασκευάζονται ὅπως ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ κατατίθενται τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιταν· ὅπως δὲ, ἢν ἀσθενήσωσι, τὰ σύμφορα παρέσται, τούτου οὐ πάνυ ἐπιμελουμένους ἑώρα· ἔδοξεν οὖν καὶ ταῦτα ἐκπονῆσαι αὐτῷ, τούς τε ἰατροὺς τοὺς ἀρίστους συνεκομίσατο πρὸς αὑτὸν, [3] τῷ τελεῖν ἐθέλειν, καὶ ὁπόσα δὲ ὄργανα ἔφη τις ἂν αὐτῷ χρήσιμα γε-

qui parare plurimas justè potest, & plurimis honestè uti, hunc ego felicissimum existimo, etiam opum respectu. Et hæc quidem Cyrus utì verbis proferebat, ità *etiam* in oculis omnium faciebat.

Prætereà, cùm animadvertisset hominum plerosque, dum bonâ valetudine perpetuò fruuntur, operam dare ut à rebus necessariis instructi sint, & quæ victui rectè valentium usui sint, reponere: verùm ut, in morbum si inciderint, utilia suppetant, id *quia* non admodùm eis esse curæ cernebat; visum est ei, in his quoque *parandis* operam esse ponendam; atque *adeò* medicos præstantissimos undique collectos secum ducebat, quòd sumptus facere vellet; ac quæcunque instrumenta quis utilia esse ipsi di-

1 Χρῆσθαι] MS. Bodl. & edit *Ald.* κεχρῆσθαι. Errorem huic planè geminum suprà notavimus p. 573.

2 Καὶ τὰ χρήματα.] Familiaris admodùm tam poëtis quàm aliis Scriptoribus Atticis est ellipsis præpositionis κατά. Noster lib. 1. p. 6, & 7. — εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, pro κατ' εἶδος, κατὰ ψυχήν. Sic 1 *Cor.* X. 33. Καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω. Miror itaque hoc loco hæsisse *Portum*, nec vidisse præpositionem κατὰ facilè, & ex genio Linguæ Græcæ, subaudiri potuisse.

3 Τῷ τελεῖν &c.] Lectionem hanc, à Stephano ex Camerarii libro adlatam, adstipulantibus Leunclavio, Gabrielio, & margine MSti Bodl. vulgatæ huic τῷ τε λέγειν ἐθέλειν, præferendam censui. Etenim ex his verbis quæ commoda possit elici sententia, non video: cùm ea, quam recepimus, scriptura neque adeò longè à fide cæterorum exemplarium recedat, (nam demptis duabus tantùm literis exoritur) & sensum non ineptum fundat. *Athenæo*, lib. 2. c. 3. τελεῖν itidem est, τὸ δαπανᾶν. Fortasse tamen adhuc etiam ἐυστιχία locus est; atque aliud quidpiam reponi debet, quod nunc quidem non adsequimur.

νέσθαι, ἢ φάρμακα, ἢ σῖτα, ἢ ποτά, οὐδὲν τούτων ὅ, τι οὐχὶ παρασκευάσας ἐθησαύριζε παρ' αὐτῷ. Καὶ ὁπότε δέ τις ἀσθενήσειε τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει, καὶ παρεῖχε πάντα ὅτου ἔδει· καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ᾔδει, ὁπότε τις ἰάσαιτό τινα, [1] τῶν παρ' ἐκείνου λαμβάνων. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμηχανᾶτο πρὸς τὸ πρωτεύειν παρ' οἷς ἐβούλετο ἑαυτὸν φιλεῖσθαι·

Ὧν δὲ προηγόρευέ τε [2] ἀγῶνας καὶ ἆθλα προὐτίθει, φιλονεικίας ἐμποιεῖν βουλόμενος περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ μὲν Κύρῳ ἔπαινον παρεῖχεν, ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως ἀσκοῖτο ἡ ἀρετή· τοῖς μέντοι ἀρίστοις οἱ ἀγῶνες οὗτοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔριδας καὶ φιλονεικίας ἐνέβαλλον. Πρὸς δὲ τούτοις, ὥσπερ νόμον κατεστήσατο ὁ Κῦρος, ὅσα διακρίσεως δέοιτο, εἴτε δίκῃ εἴτε ἀγωνίσματι, τοὺς δεομένους διακρίσεως συντρέχειν τοῖς κριταῖς.

ceret, vel medicamenta, vel cibos, vel potum, eorum nihil erat, quod non paratum apud ſe reconderet. Ac ſi aliquando quiſpiam ex iis æger eſſet, quos curari conveniret, inviſebat *eum* & ſuppeditabat omnia quibus eſſet opus: etiam medicis gratiam habebat, cùm quis ſanâſſet quempiam, ſumptâ portione aliquâ eorum, quæ apud ipſum erant *recondita*. Hæc quidem & *alia* hujuſmodi multa machinatus eſt, ut apud eos principatum obtineret, à quibus diligi ſe volebat:

Quarum autem rerum & certamina Cyrus indicebat & proponebat præmia, cùm contentiones inter ſuos excitare de ſtudiis præclaris & honeſtis vellet, eæ res Cyro laudem adferebant, quòd curæ ipſi eſſet, ut virtus coleretur; præſtantiſſimis ſanè *quibuſque* certamina hæc, inter ipſos *ſuſcepta*, tum contentiones tum altercationes injiciebant. Prætereà, Cyrus quaſi legem conſtituit, ut quæcunque dijudicari neceſſe eſſet, ſive aliquâ in lite, ſeu certamine, ad judices unà currerent illi quibus dijudicatione opus eſſet. Ita-

1 Τῶν παρ' ἐκείνου &c.] Vide quæ notavimus, p. 390.

2 Ἀγῶνας καὶ ἆθλα &c.] Confer p. 80. & quæ *Onoſander* c. 10. ex Noſtro hauſta tradit.

Δῆλον οὖν ὅτι ἐστοχάζοντο μὲν οἱ ἀνταγωνιζόμενοί τι ἀμφότεροι τῶν κρατίστων καὶ τῶν μάλιστα φίλων κριτῶν· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσιν ἐφθόνει, τοὺς δὲ μὴ ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσει· ὁ δ᾽ αὖ νικῶν, τῷ δικαίῳ προσεποιεῖτο νικᾶν, ὥστε χάριν οὐδενὶ ἡγεῖτο ὀφείλειν. Καὶ οἱ πρωτεύειν δὲ βουλόμενοι φιλίᾳ παρὰ Κύρῳ, ὥσπερ ἄλλοι ἐν πόλεσιν, καὶ οὗτοι ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον· ὥσθ᾽ οἱ πλέονες ἐκποδὼν ἐβούλοντο ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον γενέσθαι μᾶλλον ἢ συνέπραξαν ἄν τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. Καὶ ταῦτα μὲν δεδήλωται, ὡς ἐμηχανᾶτο τοὺς κρατίστους αὐτὸν μᾶλλον πάντας φιλεῖν ἢ ἀλλήλους·

Νῦν δὲ ἤδη διηγησόμεθα ὡς τὸ πρῶτον ἐξήλασε Κῦρος ἐκ τῶν βασιλείων· καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης ἡμῖν δοκεῖ μία τῶν τεχνῶν εἶναι τῶν μεμηχανημένων τὴν ἀρχὴν μὴ εὐκαταφρόνητον εἶναι. Πρῶτον μὲν οὖν πρὸ τῆς ἐξελάσεως εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν

que manifeſtum eſt, adverſarios utroſque conjectando reſpicere ſolitos ad judices optimos & *ſibi* amiciſſimos: victus autem victoribus invidebat, & eos, qui ſententiam ſecundùm ſe non tuliſſent, odio proſequebatur: victor contrà, jure ſe viciſſe præferebat, adeóque nemini ſe gratiam debere putabat. Itidem qui primas inter amicos Cyri tenere volebant, perinde ſibi mutuò invidebant, atque alii *ſolent*, *qui degunt* in urbibus: adeò ut plerique vellent alius alium è medio ſublatum, potiùs quàm ut invicem adjuvando commodum aliquod ſibi procurarent. Et hæc quidem indicata ſunt, *quò pateat*, quibus artibus *Cyrus* efficere conatus eſt, ut præſtantiſſimi quique magìs ipſum amarent, quàm ſe mutuó:

Jam verò narrabimus, quo pacto Cyrus primùm è regiâ provectus eſt: nam hujus ipſius egreſſûs majeſtas una nobis videtur ex iis eſſe artibus, quæ perfecerunt ut imperium ipſius facilè contemni non poſſet. Primùm igitur, antequam prodiret, arceſſitis ad

τοὺς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, διέδωκεν αὐτοῖς τὰς Μηδικὰς στολάς· (καὶ τότε Πέρσαι πρῶτον Μηδικὴν στολὴν ἐνέδυσαν) διαδοὺς τε, ἅμα τάδε ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ἐλάσαι βούλοιτο εἰς τὰ [1] τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξῃρημένα, καὶ θῦσαι μετ᾽ ἐκείνων. Πάρεστε οὖν, ἔφη, ἐπὶ τὰς θύρας κοσμηθέντες ταῖς στολαῖς ταύταις, πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ καθίστασθε ὡς ἂν ὑμῖν Φεραύλας ὁ Πέρσης ἐξαγγείλῃ παρ᾽ ἐμοῦ· καὶ ἐπειδὰν, ἔφη, ἐγὼ ἡγῶμαι, ἕπεσθε ἐν τῇ ῥηθείσῃ χώρᾳ. Ἢν δ᾽ ἄρα τινὶ δοκῇ ὑμῶν ἄλλῃ κάλλιον εἶναι ἢ ὡς ἂν νῦν ἐλαύνωμεν, ἐπειδὰν πάλιν ἔλθωμεν, διδασκέτω με· ὅπῃ γὰρ ἂν κάλλιστον καὶ ἄριστον ὑμῖν δοκῇ εἶναι, ταύτῃ ἕκαστα δεῖ καταστήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ τοῖς κρατίστοις διέδωκε τὰς καλλίστας στολὰς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικὰς στολάς· (παμπόλλας γὰρ παρεσκευάσατο, οὐδὲν φειδόμενος οὔτε πορφυρίδων οὔτε [2] ὀρφνίνων, οὔτε φοινικίδων, οὔτε καρυκίνων

se tam Persis quàm aliis qui essent cum imperio, vestes iis Medicas distribuit: (& amictum sanè Medicum Persæ tunc primùm induerunt) simul, inter distribuendum, dicebat, velle se provehi ad fana diis selecta, & *unà* cum ipsis rem sacram facere. Quamobrem ad portas adeste, inquit, ornati vestibus istis, prius quàm sol oriatur, & *sic* consistite, quemadmodùm Pheraulas Persa vobis ex me denuntiabit: cúmque ego, inquit, præcessero, loco *vobis* indicato sequimini. Quòd si cui vestrûm alia *quæpiam* ratio videbitur elegantior, quàm ea quâ modò prodimus, *is* illam mihi, cùm redierimus, ostendat: nam utì vobis pulcherrimum optimúmque visum fuerit, ità singula constitui debent. Posteaquam præstantissimis vestes elegantissimas distribuerat, etiam alias vestes Medicas protulit: (permultas enim parari curaverat, nullis parcens, sive purpurei, seu fusci, seu punicei, seu caryccini colo-

1 Τεμένη] *Hesychius*: Τεμένη, ναοὶ, ἄλση, ἢ τὰ ἀφωρισμένα εἰς τιμὴν χωρία. Τέμενος, πᾶς ὁ μεμερισμένος τόπος τινὶ εἰς τιμὴν, ἢ ἱερὸν καὶ βωμὸς, ἢ ἀπονεμηθὲν θεῷ, ἢ βασιλεῖ.

2 Ὀρφνίνων] *Plato* in Tim. p. 68. ὄρφνινον χρῶμα fieri dicit, ὅταν λευκῷ καὶ ἐρυθρῷ καὶ μέλανι μεμιγμένοις καυθεῖσί τε, μᾶλλον συγκραθῇ μέλαν. Et *J. Poll.* lib. 7. *segm.* 69. (qui hunc forte

ἱματίων) νείμας δὲ τούτων τὸ μέρος ἑκάστῳ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν αὐτοὺς τούτοις κοσμεῖν τοὺς αὐτῶν φίλους, ὥσπερ, ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσμῶ. Καί τις τῶν παρόντων ἐπήρετο αὐτόν, Σὺ δέ, ὦ Κῦρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ; Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι ὑμᾶς κοσμῶν; Αμέλει, ἔφη, ἢν δύνωμαι ὑμᾶς τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, ὁποίαν ἂν ἔχων στολὴν τυγχάνω, ἐν ταύτῃ καλὸς φανοῦμαι. Οὕτω δὴ οἱ μέν, ἀπελθόντες, μεταπεμπόμενοι τοὺς φίλους ἐκόσμουν ταῖς στολαῖς·

Ὁ δὲ Κῦρος, νομίζων Φεραύλαν τὸν ἐκ τῶν δημοτῶν καὶ συνετὸν εἶναι καὶ φιλόκαλον καὶ εὔτακτον, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι αὐτῷ οὐκ [1] ἀμελεῖν, ὅς ποτε καὶ περὶ τοῦ τιμᾶσθαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν συνεῖπε· τοῦτον δὴ καλέσας συνεβουλεύετο αὐτῷ πῶς ἂν τοῖς μὲν εὔνοις κάλλιστα ἰδεῖν ποιοῖτο τὴν ἐξέλασιν, τοῖς δὲ δυσμενέσι φοβερώ-

ris vestes essent) has autem singulos inter duces dispertitus, jussit eos amicos suos istis ornare; sicut & ego, inquit, vos orno. Et quidam ex iis qui aderant, eum interrogans, Tu verò, Cyre, ait, quando ornaberis? Cui *Cyrus* respondens, Annon modò, inquit, ipse vobis ornari videor, dum vos orno? Nimirum, ait, si possim in vos amicos *meos* esse beneficus, quamcunque *tandem* habeam vestem, in eâ videbor elegans. Atque ità quidem illi digressi amicos arcessebant ac vestibus *istis* ornabant:

Cyrus autem, quòd existimaret Pheraulam, hominem *cæteroqui* plebeium, & ingenio valere, & elegantiæ atque ordinis esse studiosum, miniméque negligentem in iis quæ Cyro grata facere posset, & *illum ipsum* qui aliquando sententiam de singulis pro dignitate ornandis oratione suâ comprobaverat: hunc arcessit ac cum eo deliberat, quo pacto effecturus esset, ut prodeundi ratio spectatu benevolis pulcherrima, infestis maximè formidabilis

fortè locum Xenophontéum respexit) τὰ δὲ μέλανα ἱμάτια, ὀρφνινὰ ἐκάλουν.

1 Ἀμελεῖν, ὅς ποτε &c.] *Gabrielii* exemplaria, ἀμελῆ. quod sanè meliùs convenit cum iis, quæ antecesserunt. Vide p. 139.

ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ σκοπουμένοιν αὐτοῖν τὰ αὐτὰ ἔδοξεν, ἐκέλευε τὸν Φεραύλαν ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν οὕτω γένηται αὔριον ἡ ἐξέλασις, ὥσπερ ἔδοξε καλῶς ἔχειν. Εἴρηκα δέ, ἔφη, ἐγὼ πάντας πείθεσθαί σοι περὶ τῆς ἐν τῇ ἐξελάσει τάξεως· ὅπως δ' ἂν ἥδιον παραγγέλλοντός σου ἀκούωσι, φέρε λαβών, ἔφη, χιτῶνας μὲν τουτουσὶ τοῖς τῶν δορυφόρων [1] ἡγεμόσι· κάσας δὲ τούσδε τοὺς ἐφιππείους, τοῖς τῶν ἱππέων ἡγεμόσι δός, καὶ τῶν ἁρμάτων τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλους τούσδε χιτῶνας. Ὁ μὲν δὴ ἔφερε λαβών· οἱ δὲ ἡγεμόνες ἐπεὶ ἴδοιεν αὐτόν, ἔλεγον, Μέγας δὴ σύ γε, ὦ Φεραύλα, ὁπότε γε καὶ ἡμῖν τάξεις ἃ ἂν δέοι ποιεῖν. Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Φεραύλας, οὐ μόνον γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ σκευοφορήσω· νῦν γοῦν φέρω τώδε δύω κάσα, τὸν μέν σοι, τὸν δὲ ἄλλῳ· σὺ μέντοι τούτων λάβε ὁπότερον βούλει. Ἐκ τούτου δὴ ὁ μὲν λαμβάνων τὸν κάσαν τοῦ μὲν φθόνου ἐπελέληστο, εὐθὺς δὲ συνεβουλεύετο

esset. Cúmque dispicientibus ipsis eadem visa fuissent, Pheraulam diligenter operam dare jubebat, ut in crastinum ità fieret egredientium equitatio, quemadmodùm *ipsis* pulchrè fieri posse visum esset. Equidem, ait, quod ad ordinem in egressu servandum attinet, omnes tibi parere jussi: verùm ut libentiùs imperanti tibi obtemperent, sumptas, inquit, tunicas has adfer satellitum hastatorum ducibus; atque etiam saga ista equestria ducibus equitum dato, & curruum ducibus alias hasce tunicas. Ac Pheraulas quidem *has* acceptas proferebat: eum verò duces ubi conspexissent, aiebant, Magnus tu sanè *quidam* es, cùm nobis etiam sis indicaturus quæ facienda sint. Non profectò, inquit Pheraulas, non *id* solùm, utì quidem videtur, sed unà sarcinas etiam portabo: nunc certè quidem duo ista saga adfero, alterum tibi, & huic alterum; tu verò horum utrum volueris accipe. Tum deinde is, qui sagum accipiebat, invidiæ obliviscebatur, statímque ipsum in consilium

1 Ἡγεμόσι· κάσας δὲ &c.] Sic ex *J. Poll.* & sequentibus paulò infra reponendum; is autem l. 7. *segm.* 68. hæc habet: *κάστας* (scr. *κάσας*) *δὲ ἱππικοὺς Ξενοφῶν εἴρηκεν ἐν τῇ Παιδείᾳ.*

In

αὐτῷ, ὁπότερον λαμβάνοι. Ὁ δὲ [1] συμβουλεύσας ἂν ὁπότερος βελτίων εἴη, καὶ εἰπὼν, Ἦν μου κατηγορήσῃς ὅτι αἵρεσίν σοι δέδωκα, εἰσαῦθις ὅταν διακονῶ, ἑτέρῳ χρήσῃ μοι διακόνῳ. Ὁ μὲν δὴ Φεραύλας οὕτω διαδοὺς ᾗ ἐτάχθη, εὐθὺς ἐπεμελεῖτο τῶν εἰς τὴν ἐξέλασιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἕκαστα ἔχει.

Ἡνίκα δὲ ἡ ὑστεραία ἧκε, καθαρὰ μὲν ἦν πάντα πρὸ ἡμέρας, [2] στοῖχοι δὲ εἱστήκεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι ἵστανται ᾗ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ ἐλαύνειν· ὧν ἐντὸς οὐδενὶ ἔστιν εἰσιέναι τῶν μὴ τετιμημένων· μαστιγοφόροι δὲ καθέστασαν, οἳ ἔπαιον εἴ τις ἐνοχλοίη. Ἔστασαν δὲ πρῶτον μὲν τῶν δορυφόρων εἰς τετρακισχιλίους, [3] ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν εἰς τέτταρας·

adhibebat, utrum ſumeret. Pheraulas, ubi de meliore ſago conſilium dediſſet, Si me indicaveris, ait, quòd optionem tibi dederim, poſthac ubi *aliquid* adminiſtrabo, diſſimilem me adminiſtrum invenies. Atque in hunc modum Pheraulas his diſtributis, ut juſſus erat, ſtatim curabat ea quæ ad egreſſum pertinent, ut ſingula quàm elegantiſſimè inſtructa eſſent.

Poſtera cùm adveniſſet dies, liquida prius erant omnia & *integra*, quàm illuxiſſet, & ordines ex utrâque viæ parte ſtabant, quemadmodùm jam quoque ſubſiſtunt, quà rex equitaturus eſt; atque intra hos ordines nemini licet ingredi, qui non ſit honoratorum in numero: adſtabant & flagellis inſtructi *quidam*, qui moleſtiæ quemvis auctorem cæderent. Ac primùm quidem ſatellites haſtati ad quater mille ſtabant, ante portas in quaternos *explicati*:

In his verbis ſatìs liquet eum hunc Xenophontis locum reſpicere, atque adeò lectionem receptam confirmare. Adde huc quod ſtatim ſequitur, νῦν γοῦν φέρω τώδε δύω καὶ ἄστα. MS. Bodl. καλέσας δὲ τούσδε τοὺς &c. unde, duabus abjectis literis, noſtra exoritur ſcriptura. Stephanus etiam & Leunclavius ſic reponendum monuerunt; cùm priùs legeretur, καλέσας δὲ τοὺς ἐφιπ. & καλέσας καὶ τοὺς &c.

1 Συμβουλεύσας ἂν &c.] Suſpenſa eſt hæc oratio, quæ hoc tandem modo (ſi quid mutandum ſit) abſoluta fiat, Ὁ δὲ συνεβούλευσεν, ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἰπὼν, &c. vel, (quod malim) Ὁ δὲ συμβουλεύσας ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἶπεν, &c. Sic pag. 515. διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, ταῦτα, &c. Stephanus & Leunclavius etiam particulam ἂν poſt ὁπότερος poni debere putant.

2 Στοῖχοι] Budæo ſic ſcribenti unà cum Stephano adſentior: præſertim cùm pro hâc ſcripturâ faciat etiam MS. Bodl. Vulgò, στίχοι.

3 Ἔμπροσθεν τῶν] Libri plerique omnes,

δισχίλιοι δὲ ἑκατέρωθεν τῶν πυλῶν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ [1] διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι διείρουσιν ὅταν ὁρᾷ βασιλεύς. Ἕστασαν δὲ Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ ἅρματα ὡσαύτως τὰ ἡμίσεα ἑκατέρωθεν. Επεὶ δὲ ἀνεπετάννυντο αἱ τοῦ βασιλείου πύλαι, πρῶτον μὲν [2] ἤγοντο τῷ Διῒ ταῦροι πάγκαλοι εἰς τέσσαρας, καὶ [3] οἷς τῶν ἄλλων θεῶν οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο· [4] πολὺ γὰρ οἴονται Πέρσαι χρῆναι τοῖς

ex utrâque verò portarum parte millia duo. Aderant item equites omnes, & ex equis descenderant, insertis per candyas manibus, quemadmodùm hâc etiam tempestate *eas* inserunt, quoties ipsos rex adspicit. Stabant verò ad dextram Persæ, socii cæteri ad lævam viæ partem, eodémque modo curruum pars utrinque dimidia. Posteaquam regiæ fores aperirentur, primùm Jovi quaterni pulcherrimi tauri ducebantur, & diis cæteris quibus magi *ducendos suis è ritibus* indicârant : nam Persæ multo magìs existimant

ἑκατέρωθεν δὲ τῶν &c. Sed rectè Stephanus expungit particulam δὲ, adsentiente etiam *Gabrielii* exemplari.

1 *Καὶ διειρκότες* &c.] Ità omnino legendum, cùm mox sequatur *διείρουσι*. Edit. *Ald.* & *Flor.* *διηρκότες*, quod verisimile est pro *διειρκότες* malè positum esse, præsertim cùm *η* non habeat *ι* subscriptum. *Flor.* quidem & *Eton.* habent in posteriore loco *διειροῦσιν*, non *διείρουσιν* : cùm tamen *διείρειν*, non *διειρεῖν*, dici constet. Quòd si quis malit vulgatum *διηρκότες*, sub *η* ponat *ι*, & *διείρουσιν* in *διαίρουσιν* mutet necesse est. Nostræ verò emendationi favent Stephanus & Leunclavius. Porrò, in vertendo hoc loco à mente Auctoris aberrâsse priores videntur Interpretes : cùm alius vertit, *cùm manus per candyas extraxissent*: alius, *sublatis manibus per candyas* : alius, *translatis manibus per amictus* : Leunclavius tandem, *exertis per candyas manibus*. Hunc magìs apto quàm cæteros vocabulo usum esse existimat Stephanus : ipse malim cum *Brissonio*, *insertis*; hoc enim voluit Xenophon, *in candyas* manus inseruisse eos, in quos rex oculos conjiciebat. Hujus observationis meminit etiam Noster Ἑλλην. β'. non longè ab initio; ubi Autobœsacem ac Mitræum non aliâ de causâ à Cyro minore interfectos fuisse narrat, quàm quòd ei obvii facti, manus intra manicam non contraxissent : id quod facere soleant coram rege tantúm ; nt ibidem tradit. Vide sis *Casaub.* notas in *Æneam* p. 93.

2 *Ἤγοντο τῷ Διῒ* &c.] Consule *Dissert.* sec. de victimis sive Jovi sive Soli oblatis ; nec non de curribus utrique deo sacris.

3 *Οἷς τῶν ἄλλων* &c.] Libri quidam veteres, teste Mureto, habent, *καὶ οἷς ἄλλοις θεοῖς* : ex quibus sensus idem efficitur ; nec quid mutationis inducendum.

4 *Πολὺ γὰρ*] Ità optimè MS. Bodl. exemplaria *Gabrielio* & *Mureto* visa, & editio Stephaniana. In cæteris perperam legitur *πολλοὶ γὰρ* &c.

περὶ τοὺς θεοὺς μᾶλλον τεχνίταις χρῆσθαι ἢ περὶ τἄλλα. Μετὰ δὲ τοὺς βοῦς ἵπποι ἤγοντο, θῦμα τῷ Ἡλίῳ· μετὰ δὲ τούτους ἐξήγετο ἅρμα λευκὸν, χρυσόζυγον, ἐστεμμένον, Διὸς ἱερόν· μετὰ δὲ τόδε, Ἡλίου ἅρμα λευκὸν, καὶ τοῦτο ἐστεμμένον, ὥσπερ τὸ πρόσθεν· μετὰ δὲ τοῦτο, ἄλλο τρίτον ἅρμα ἐξήγετο, φοινικίσι καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι, [1] καὶ πῦρ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο φέροντες. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἤδη αὐτὸς ἐκ τῶν πυλῶν προὐφαίνετο ὁ Κῦρος ἐφ' ἅρματος, ὀρθὴν ἔχων τὴν τιάραν, καὶ [2] χιτῶνα πορφυροῦν μεσόλευκον, (ἄλλῳ δ' οὐκ ἔξεστι μεσόλευκον ἔχειν) καὶ περὶ τοῖς σκέλεσιν [3] ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς, καὶ

divinis in rebus artificum operâ utendum esse, quàm in aliis. Secundùm boves equi ducebantur, *ad* sacrificium Soli *faciendum*: post eos producebatur currus albus, cum aureo jugo, coronatus, Jovi sacer: ponè hunc, Solis currus albus, & is, utì prior ille, coronatus: post illum, currus alius tertius producebatur, cujus equi puniceis *stragulis* contecti erant, & post eum viri quidam sequebantur, qui magno in foco ignem gestabant. Post hos jam Cyrus ipse prodibat in conspectum è portis in curru, cum tiarâ rectâ, & tunicâ purpureâ albo distinctâ, (aliî verò subalbicantem gestare non licet) & subligaculis circum crura colore hysgino tinctis, & toto

1 Καὶ πῦρ ὄπισθεν &c.] Erat hic sacer ignis, de quo *Amm. Marcell.* lib. 23. c. 6. *Ferunt*, ait, (de magis loquitur) *si justum est credi, etiam ignem cœlitùs lapsum, apud se sempiternis foculis custodiri: cujus portionem exiguam, ut faustam, præîsse quondam Asiaticis regibus dicunt.*

2 Χιτῶνα πορφυροῦν &c.] De cultu regio vide *Dissert. sec.* vestis autem hæc (ut ex *J. Poll.* & *Hesychio* constat) σαράγης à Persis vocata erat. *Hesych.* Σάραπις, Περσικὸς χιτὼν, μεσόλευκος. Vide *Poll.* lib. 7. *segm.* 61. Apud utrumque σαράγης pro σάραπις reponendum censet Doctissim. *Relandus* in Diss. de vet. Ling. Persicâ. Vim vocis μεσόλευκος expressisse videtur *Curtius* l. 3. c. 3. ubi de Darii cultu sic loquitur: *Cultus regis inter omnia luxuriâ notabatur: purpureæ tunicæ medium album intextum erat.* Redditur etiam *semialbus.*

3 Ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς] *Hesychius* & *Suidas* ἀναξυρίδας interpretantur φημινάλια καὶ βράκια. *J. Poll.* τὰς δὲ ἀναξυρίδας, καὶ σκελεὰς καλοῦσι. Hesychius autem σκελεὰς interpretatur τὰ τῶν σκελῶν σκεπάσματα. *Eustathius* etiam in Ili. α′. p. 22. Ἀναξυρὶς, ait, τὸ παρὰ Ῥωμαίοις βράκιον δηλοῖ. Leunclavius pro ὑσγινοβαφεῖς (quod in MSto Bodl. edit. *Ald. Steph.* aliisque comparet) sequitur βυσσινοβαφεῖς: *Philelphus*, κισσινοβαφεῖς. Sed nihil muto. Hysginus verò color, Auctore *Plinio* H. N. l. 9. c. 42. è coccino purpureòque seu Tyrio fuit mixtus. Nomen, (utì ad *Plinium* notat *Harduinus*) traxisse ab ὕσγη videtur, quæ *Suidæ* herba est tin-

κάνδυν ὁλοπόρφυρον. Εἶχε δὲ καὶ [1]διάδημα περὶ τῇ τιάρᾳ· καὶ οἱ [2]συγγενεῖς δὲ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον εἶχον, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔχουσι. [3]Τὰς δὲ χεῖρας ἔξω τῶν χειρίδων εἶχε. Παρωχεῖτο δὲ αὐτῷ ἡνίοχος μέγας μὲν, μείων δ' ἐκείνου, εἴτε καὶ τῷ ὄντι, εἴτε καὶ ὁπωσοῦν· μείζων δὲ ἐφάνη πολὺ Κῦρος. Ἰδόντες δὲ πάντες [4]προσεκύνησαν, C εἴτε καὶ ἄρξαι τινὲς κεκελευσμένοι, εἴτε καὶ ἐκπλαγέντες τῇ παρασκευῇ, καὶ τῷ δόξαι μέγαν τε καὶ καλὸν φανῆναι τὸν Κῦρον. Πρόσθεν δὲ Περσῶν οὐδεὶς Κῦρον προσεκύνει. Ἐπεὶ δὲ προῄει τὸ τοῦ Κύρου ἅρμα, προηγοῦντο μὲν οἱ τετρακισχίλιοι δορυφόροι, παρείποντο δὲ οἱ δισχίλιοι ἑκατέρωθεν τοῦ ἅρματος· ἐφείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων, κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς παλ-

purpureo candye. Habebat & circum tiaram diadema; idémque inſigne cognatis ipſius erat, *ſicut* & hoc tempore illud ipſum retinent. Manus extra manicas tenebat. Præter ipſum curru vehebatur auriga, procerus quidem *ille*, ſed Cyro tamen minor, ſive *hoc* reapſe ſic eſſet, ſeu quocunque modo: multò quidem certè procerior viſus eſt Cyrus. Eum ubi conſpexiſſent, omnes ſubmiſſè venerati ſunt, ſive quia fuiſſet imperatum aliquibus ut *venerationis hujus* initium facerent, ſeu quòd adparatu fuiſſent obſtupefacti, quódque procerus & pulcher Cyrus ipſe viſus eſſet. Ante id certè tempus Perſarum nemo Cyrum *ità* veneratus fuerat. Cùm autem currus Cyri progrederetur, præibant quater mille ſatellites, bis mille ad currûs utrumque latus comitabantur; ſubſequebantur autem familiares ejus ſceptrigeri in equis, ornati, palta ge-

tingendis adhiberi ſolita lanis. Ὕσγη, inquit, εἶδος βοτάνης· καὶ ὑσγινοβαφὴς χιτὼν, ὁ ὑπὸ τῆς ὕσγης βεβαμμένος.

1 Διάδημα] Inſigne regium etiam apud Perſas, quod capiti imponebatur. Vide *Diſſert. ſec.*

2 Συγγενεῖς] Vide quæ de his notavimus p. 55.

3 Τὰς δὲ χεῖρας &c.] Locum hunc reſpicit *J. Poll.* l. 2. *ſegm.* 151. Ἀπὸ χειρῶν δὲ, καὶ χειρίδες, παρὰ Ξενοφῶντι. Idem l. 7. *ſegm.* 62. χειρίδες δὲ, τὰ περὶ ταῖς χερσίν. Noſter *Hiſt. Græc.* l. 2. κόρην nominat, quam hìc χειρῖδα. Vide ſis dicta p. 594. not. 1.

4 Προσκυνῆσαι] Verbum hoc Latini modò *adorare*, modò *venerari* interpretati ſunt. *Corn. Nepos*, vitæ *Conon.* c. 3. *neceſſe eſt, ſi in conſpectum ejus* (regis Perſarum) *veneris, venerari regem, quod* προσκυνεῖν *illi vocant.* Vide quæ notavimus p. 284.

τοῖς, ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους. Οἱ δ' αὖ τῷ Κύρῳ τρεφόμενοι ἵπποι παρήγοντο χρυσοχάλινοι, [1] ῥαβδωτοῖς ἱματίοις καταπεπταμένοι, ἀμφὶ τοὺς διακοσίους· ἐπὶ δὲ τούτοις δισχίλιοι ξυστοφόροι· ἐπὶ δὲ τούτοις, ἱππεῖς οἱ πρῶτοι γενόμενοι, μύριοι, εἰς ἑκατὸν πανταχῇ τεταγμένοι, ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Χρυσάντας· ἐπὶ δὲ τούτοις μύριοι ἄλλοι Περσῶν ἱππεῖς τεταγμένοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ὑστάσπας· ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι μύριοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Δατάμας· ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι, ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Γαδάτας· ἐπὶ δὲ τούτοις Μῆδοι ἱππεῖς, ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀρμένιοι, μετὰ δὲ τούτους Ὑρκάνιοι, μετὰ δὲ τούτους Καδούσιοι, ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι. Μετὰ δὲ τοὺς ἱππέας ἅρματα ἐπὶ τεττάρων τεταγμένα· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρταβάτης Πέρσης.

Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, παρείποντο πάμπολλοι ἄνθρωποι ἔξω τῶν σημείων, δεόμενοι Κύρου ἄλλος ἄλλης πράξεως. Πέμψας

ſtantes, numero ferè trecenti. Prætereà ducebantur equi frenis aureis inſignes, qui Cyro nutriebantur, virgatis veſtibus inſtrati, ad ducentos: ſecundùm hos ſpiculatores bis mille: poſt eos primi facti equites, decies mille, ubique per centenos ordinati, quorum dux erat Chryſantas: poſt hos alii decies mille Perſici equites, eodem modo inſtructi, quorum dux erat Hyſtaſpas: poſt eos itidem alii decies mille, quos Datamas ducebat: poſt hos alii, duce Gadatâ: poſt eos *erant* equites Medi, ac poſt hos Armenii, poſt illos Hyrcanii, poſt quos Caduſii, ac poſt Caduſios Sacæ. Poſt equites currus *erant* in quaternos ordinati; quos Artabates Perſa ducebat.

Cúmque *jam* pergeret, homines permulti extra ſigna adſectabantur, quorum alius aliud quiddam à Cyro petebat. Itaque miſ-

1 Ῥαβδωτοῖς ἱματίοις] In MSto Bodl. & vulgatis pleriſque libris, ῥάβδῳ τοῖς ἱματίοις. Sed Stephanus & Leunclavius rectè repoſuerunt ῥαβδωτοῖς pro ῥάβδῳ τοῖς. Hanc emendationem *Philelphus* & *Gabrielius* confirmant: quorum alter habet, *amictibúſque virgatis ſtrati*, alter, *virgatíſque ſtrati ſtragulis*. Ῥαβδωτὰ autem ἱμάτια adpellantur *virgatæ veſtes* & *virgata ſaga vel ſagula*, qualia *Virgilius* Æn. 8. v. 660. Gallis tribuit:

Virgatis lucent ſagulis —

A. *Polluce* l. 7. ſegm. 53. memorantur αἱ ἐν τοῖς χιτῶσι πορφυραῖ ῥάβδοι.

ψας πρὸς αὐτοὺς τῶν σκηπτούχων τινὰς οἳ παρείποντο αὐτῷ τρεῖς ἑκατέρωθεν τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, τούτου ἕνεκα τοῦ διαγγέλλειν, ἐκέλευσεν εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ τις τι αὐτοῦ δέοιτο, διδάσκειν τῶν ὑπάρχων τινὰ ὅ, τι τις βούλοιτο, ἐκείνους δὲ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν. Οἱ μὲν δὴ ἀπιόντες εὐθὺς κατὰ τοὺς ἱππέας ἐπορεύοντο, καὶ ἐβουλεύοντο τίνι ἕκαστος προσίοι. Ὁ δὲ Κῦρος οὓς ἐβούλετο μάλιστα θεραπεύεσθαι τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τούτους, πέμπων τινὰ, πρὸς αὐτὸν ἐκάλει καθ᾽ ἕκαστον, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς οὕτως, Ἤν τις ὑμᾶς διδάσκῃ τι τούτων τῶν παρεπομένων, ὃς μὲν ἂν μηδὲν δοκῇ ὑμῖν λέγειν, μὴ προσέχετε αὐτῷ τὸν νοῦν· ὃς δ᾽ ἂν δικαίων δεῖσθαι δοκῇ, εἰσαγγέλλετε πρὸς ἐμὲ, ἵνα κοινῇ βουλευόμενοι [1] διαπράττοιμεν αὐτοῖς. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ἐπεὶ καλέσειεν, ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντες ὑπήκουον, συναύξοντες τὴν ἀρχὴν τῷ Κύρῳ, καὶ ἐνδεικνύμενοι ὅτι σφόδρα πείθοιντο·

ſis ad eos quibuſdam ex ſceptriferis, qui terni ab utroque currûs latere, nuntiorum perferendorum cauſâ, comitabantur eum, dici eis juſſit, ſi quid aliquis ab ſe poſceret, is præfectis inferioribus, quodcunque vellet, indicaret, eos autem aiebat rem ad ſe delaturos. Atque illi quidem diſcedentes, mox ad equites ſe convertebant, & quem quiſque *potiſſimùm* adiret, deliberabant. Cyrus autem, quos ex amicis coli maximè ab hominibus vellet, eos, miſſo quodam, ad ſe ſingillatim arceſſebat, & his verbis compellabat, Si quis iſtorum, qui adſectantur, vobis aliquid indicârit; qui quidem nihil dicere videbitur, ei nè adtendite: qui verò juſta poſtulare viſus fuerit, *de hoc* ad me referte, ut communi conſultatione res eis conficiamus. Et cæteri quidem, vocante Cyro, totis viribus adequitantes obtemperabant, *ſuóque ſtudio* imperium Cyri augebant, & ſe promptiſſimos ad parendum demonſtrabant:

1 Διαπράττοιμεν αὐτοῖς.] Ità MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes. Stephanus ex Camerarii libro adfert, προσάγετε πρὸς ἐμὲ, & διαπράττωμεν. Hoc pro διαπράττοιμεν ſubſtituendum cenſet; at προσάγετε, *inquit*, pro προσαγγέλλετε (voluit, opinor, εἰσαγγέλλετε: nam alterum illud in nullo, quod ſciam, exemplari legitur) ſubſtituere minimè neceſſe

Δαϊφάρνης δέ τις ἦν, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, ὃς ᾤετο, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν φαίνεσθαι. Αἰσθόμενος οὖν ὁ Κῦρος τοῦτο, πρὶν προσελθεῖν αὐτὸν καὶ διαλεχθῆναι αὐτῷ, ὑποπέμψας τινὰ τῶν σκηπτούχων, εἰπεῖν ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ὅτι οὐδὲν ἔτι δέοιτο· καὶ τολοιπὸν οὐκ ἐκάλει. [1]Ὡς δ᾽ ὁ ὕστερον κληθεὶς αὐτοῦ πρότερος αὐτῷ ὑπήκουσε, προσήλασεν ὁ Κῦρος, καὶ ἵππον αὐτῷ ἔδωκε τῶν παρεπομένων, καὶ ἐκέλευσε τῶν σκηπτούχων τινὰ συναπαγαγεῖν αὐτῷ ὅπου κελεύσειε. Τοῖς δὲ ἰδοῦσιν ἔντιμόν τι τοῦτο ἔδοξεν εἶναι, καὶ πολὺ πλείονες ἐκ τούτου αὐτὸν ἐθεράπευον ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, [2]ἔθυσαν τῷ Διῒ, καὶ ὡλοκαύτωσαν τοὺς ταύρους· ἔπειτα τῷ Ἡλίῳ, καὶ ὡλοκαύτωσαν τοὺς ἵπ-

At Daïpharnes quidam erat, horridiori vir indole, qui ſe, ſi minùs celeriter pareret, viſum iri magìs liberum exiſtimabat. Id cùm animadverteret Cyrus, priuſquam accederet, ſecúmque colloqueretur, quendam è ſceptrigeris ſubmiſit, ac dicere homini juſſit, nihil ampliùs eo ſibi opus eſſe: nec deinceps eum arceſſebat. Ut autem is, qui poſterior illo vocatus fuerat, prior præ parendi ſtudio acceſſit, Cyrus *obviam* provectus eſt, eique equum donavit, ex illorum numero, qui unà ſequebantur, & ex ſceptrigeris quendam juſſit deducere quò ille mandâſſet. Hoc verò qui cernerent, eſſe putabant honorificum quiddam, ac multò plures deinceps eum colebant. Cùm ad delubra perveniſſent, ſacrum Jovi fecêre, tauris integris combuſtis: deinde Soli, combuſtis *hìc* equis inte-

ceſſe eſt. Sed poteſt & recepta prioris verbi ſcriptura tolerari. De mutatione numeri ſingularis (quo in antecedentibus uſus erat) in plurativum αὐτοῖς vide p. 513. not. 1.

1 Ὡς δ᾽ ὁ ὕστερον &c.] *Camerarius*, teſtibus Stephano & Leunclavio, loci hujus aliam ex libro ſuo ſcripturam adfert; nimirum hanc, ὁ δὲ ὕστερος κληθεὶς αὐτοῦ, πρότερος αὐτῷ προσήλασε· καὶ ὁ Κῦρος ἵππον αὐτῷ ἔδωκε. quæ Camerario & Leunclavio placet; mihi non item. Nam illud ὑπήκουσε omnino retinendum cenſeo, quo magìs luculentè diſcrimen inter mores utriuſque hominis exprimatur. Daïpharnes ille, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, exiſtimabat, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν &c. Hunc, lætæ indolis adoleſcentem, tenuit nulla mora vocatum: atque adeò cùm ſtatim ὑπήκουσε, Cyrus ipſe, ut benevolentiam ſuam erga eum declararet, alióſque ad ejus obedientiam imitandam incitaret, προσήλασε, καὶ ἵππον &c.

2 Ἔθυσαν τῷ Διῒ, &c.] Adi *Diſſertationem ſec.*

ποις. Ἔπειτα Γῇ σφάξαντες, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι, ἐποίησαν· ἔπειτα δὲ, ἥρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. Μετὰ δὲ ταῦτα, καλοῦ ὄντος τοῦ χωρίου, ἔδειξε τέρμα ὡς ἐπὶ πέντε σταδίων χωρίου, καὶ εἶπε κατὰ φυλὰς ἀνὰ κράτος ἐνταῦθα ἀφεῖναι τοὺς ἵππους. Σὺν μὲν οὖν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλασε, καὶ ἐνίκα· πολὺ μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἱππικῆς. Μήδων δὲ Ἀρταβάτης ἐνίκα· (Κῦρος γὰρ αὐτῷ τὸν ἵππον ἐδεδώκει) Σύρων δὲ, ὁ προστάτης· Ἀρμενίων δὲ, Τιγράνης· Ὑρκανίων δὲ, ὁ υἱὸς τοῦ ἱππάρχου· Σακῶν δὲ, ἰδιώτης ἀνὴρ, [1] ἀπέλιπεν ἄρα τῷ ἵππῳ τοὺς ἄλλους ἵππους ἐγγὺς τῷ ἡμίσει τοῦ δρόμου. Ἔνθα δὴ λέγεται ὁ Κῦρος ἐρέσθαι τὸν νεανίσκον, εἰ δέξαιτ' ἂν βασιλείαν ἀντὶ τοῦ ἵππου. Τὸν δ' ἀποκρίνασθαι, ὅτι βασιλείαν μὲν οὐκ ἂν δεξαίμην, χάριν δὲ ἀνδρὶ ἀγαθῷ καταθέσθαι δεξαίμην ἄν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Καὶ μὴν ἐγώ δεῖξαί σοι θέλω

gris. Deinde Telluri mactatis hoſtiis, id fecêre, quod magi docuerant: poſteà, iis heroibus, qui terram Syriam tenerent. His peractis, quia locus amœnus erat, metam deſignavit ad ſtadiorum quinque ſpatium; edixítque ut tributim hìc equos totis viribus *ad curſum* emitterent. Et ipſe quidem cum Perſis provectus vicit; quippe cui multò maximè res equeſtris curæ fuerat. Inter Medos Artabates victoriam adeptus eſt: (huic enim Cyrus equum donaverat) inter Syros is, qui *Syris* præerat: inter Armenios, Tigranes: inter Hyrcanios, equitum præfecti filius: inter Sacas autem, privatus quidam, equo ſuo *hic utique* cæteros à tergo reliquit, propè dimidio ſpatio curriculi. Atque hìc Cyrus interrogâſſe juvenem dicitur, an hunc equum commutare cum regno vellet. Illum reſpondiſſe, Nollem equidem *eum* cum regno commutare, verùm gratiam apud virum bonum *pro equo dono dato collocatam* inire non recuſarem. Et Cyrus, Equidem, ait, oſtendere tibi locum volo, quò

1 Ἀπέλιπεν ἄρα &c.] Victorum hìc interrupta eſt enumeratio; ad quam tandem, diſputatione haud ità brevi interjectâ, redit Noſter p. 603. Hoc ideò notavi, ut iis obviam irem cenſuris, quæ Scriptores Sacros ſæpè vexant; & longiores, quæ haud raræ Paulinâ præſertim in oratione adparent, parentheſes importunè tangunt.

ἔνθα [1] κἂν μύων βάλῃς, οὐκ ἂν ἁμάρτοις ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Πάντως τοίνυν, ὁ [2] Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Καὶ ὁ μὲν Κῦρος δείκνυσιν αὐτῷ ὅπου ἦσαν πλεῖστοι τῶν φίλων· ὁ δὲ καταμύων ἵησι τῇ βώλῳ, καὶ παρελαύνοντος Φεραύλα τυγχάνει· ἔτυχε γὰρ ὁ Φεραύλας [3] παραγγέλλων τι τεταγμένον παρὰ τοῦ Κύρου· βληθεὶς δὲ οὐδὲ μετεστράφη, ἀλλ᾽ ᾤχετο ἐφ᾽ ὅπερ ἐτάχθη. Αναβλέψας δὲ ὁ Σάκας,

ſi vel conniventibus oculis *aliquid* conjicias, à viro bono non ſis aberraturus. Omnino, inquit Sacas ille, oſtendito mihi; ut poſteaquam glebam hanc ſuſtulero, conjiciam. Tum Cyrus ei demonſtrat *locum*, ubi amici ipſius plurimi erant: is verò conniventibus oculis ictu glebæ *locum* petit, & Pheraulam adtingit, qui prætervehebatur: nam is fortè quiddam à Cyro imperatum renuntiabat: cúmque ictu percuſſus eſſet, nè ſe quidem convertit, ſed id acturus perrexit, quod imperatum erat. Sacas, apertis oculis,

1 *Κἂν μύων*] Liber Budenſis, *κἂν καμμύων*. paulo pòſt autem tertium habemus *καταμύων*: pro quo forſan, *inquit Leunclavius*, reponendum ſit, *καμμύων*. Sed nihil muto.

2 *Σάκας ἔφη, δεῖξον* &c.] Libri alii alio modo locum hunc repræſentant. *Ald.* & MS. Bodl. *ὁ Σάκας ἔφη ἀνελόμενος δεῖξόν μοι, ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ ἀνελών*. *Steph.* & *Leuncl.* pro *ἀνελὼν* iterum exhibent *ἀνελόμενος*. *Eton.* aliique *ἀνελόμενος* in poſteriori quoque loco agnoſcunt, altero illo ante *δεῖξον* prorſùs ſublato. *Camerar.* *ὁ Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῷ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος*. Hæc mihi præter cæteras omnes ridet ſcriptura. Sed accipe quæ Stephanus ad hunc locum diligenter adnotavit: Minimè dubium eſt, *inquit*, quin partic. *ἀνελόμενος* alterutro è loco expungi debeat: ſatius autem fuerit è poſteriore expungere, cùm ibi *ἀνελόμενος* non poſſit eſſe *ὅταν ἀνέλωμαι* (quomodo enim, cùm eam jam oſtendat, *ταύτῃ* dicens?) ſed accipiendum ſit pro *ἣν ἀνειλόμην*. Quem tamen uſum hæc participia habere non ſolent, tali præſertim loco adhibita. Verùm huic incommodo mederi etiam poterimus, ſi hanc lectionem libri Camerarii ſequamur, *ὁ Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος*. Nec verò in hâc lectione movere quenquam debet verbi *ἔφη* repetitio: nam aliis in locis repeti videmus, ubi duriorem ejus repetitionem judicare poſſumus; cùm hìc prius *ἔφη* videri poſſit reſpicere ad illud tantùm *δεῖξόν μοι*: poſterius autem *ἔφη*, adjunctum habens participium *ἀνελόμενος*, ad illa verba, *ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ*: quaſi hìc non continuato ſermone hæc omnia dixerit, ſed poſteriora verba poſt aliquod temporis intervallum addiderit, ſublato è terrâ lapide.

3 *Παραγγέλλων τι* &c.] Camerarius in illo ſuo libro ſcriptum docet, non *τεταγμένον* ſed *τακτικὸν*, & *παραγγέλλων τινὶ*, item *ὑπὸ Κύρου* non *παρὰ Κύρου*. Sed Leunclavius rectè ſtatuit illud *τι τακτικὸν ὑπὸ Κύρου*, eſſe gloſſam alicujus recentioris declarantis alterum *τι τεταγμένον*. Solent enim, *inquit*, Græci poſteriores uti voce *τακτικὰ*, non ſolùm de rebus militaribus, verùm etiam de mandatis in genere, quæ aliquem ad ordinem ſpectant.

ἐρωτᾷ τίνος ἔτυχεν. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδενὸς τῶν παρόντων. Αλλ' οὐ μέντοι, ἔφη ὁ νεανίσκος, τῶν γε ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, σύ γε ἐκείνου τοῦ παρὰ τὰ ἅρματα ταχὺ ἐλαύνοντος τὸν ἵππον. Καὶ πῶς, ἔφη, οὐ μεταστρέφεται; Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Μαινόμενος γάρ τις ἐστὶν, ὡς ἔοικεν. Ακούσας δὲ ὁ νεανίσκος ᾤχετο σκεψόμενος τίς εἴη· καὶ εὑρίσκει τὸν Φεραύλαν γῆς τε κατάπλεων τὸ γένειον καὶ αἵματος· ἐῤῥύη γὰρ αὐτῷ ἐκ τῆς ῥινὸς βληθέντι. Επεὶ δὲ προσῆλθεν, ἤρετο αὐτὸν εἰ βληθείη. Ο δὲ ἀπεκρίνατο, Ως ὁρᾷς. Δίδωμι τοίνυν σοι, ἔφη, τοῦτον τὸν ἵππον. Ο δ' ἐπήρετο, Αντὶ τοῦ; Εκ τούτου δὴ διηγεῖτο ὁ Σάκας τὸ πρᾶγμα, καὶ τέλος εἶπε, Καὶ οἶμαί γε οὐχ ἡμαρτηκέναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Αλλὰ πλουσιωτέρῳ μὲν ἂν, εἰ ἐσωφρόνεις, ἢ ἐμοὶ, ἐδίδοις· [1] νῦν δὲ κἀγὼ δέξομαι· ἐπεύχομαι δὲ, ἔφη, τοῖς θεοῖς, οἵπερ με ἐποίησαν βληθῆναι ὑπὸ σοῦ, δοῦναί μοι ποιῆσαι

quem adtigiſſet, interrogat. Neminem profectò, ait *Cyrus*, ex iis qui adſunt. At nè quidem, inquit adoleſcens *ille*, quenquam abſentium. Imò verò, inquit Cyrus, *adtigiſti* profectò illum, qui præter *iſtos* currus celeriter equum agitat. Quî fit igitur, ait, ut ſe non convertat? Nimirum furioſus quiſpiam eſt, ait Cyrus, utì quidem adparet. His adoleſcens auditis, quinam is eſſet, inſpecturus ibat; ac Pheraulam reperit, qui mentum cum barbâ terrâ & ſanguine plenum haberet: *is* enim percuſſo è naribus fluebat. Cúmque acceſſiſſet, an ictu percuſſus fuiſſet, interrogavit. Ut vides, reſpondit ille. Hunc ergo tibi, ait, equum dono. Cujus rei gratia? quærebat Pheraulas. Hìc jam Sacas rem narrabat, ac tandem aiebat, Arbitror equidem me à viro bono non aberrâſſe. Et Pheraulas, Opulentiori, quàm ego ſum, ait, ſi quidem ſaperes, *eum* dediſſes: ſed tamen eum accipiam: deos autem precor, quorum voluntate factum eſt ut tu me ferires, facultatem mihi dent

1 Νῦν δὲ] Valet hìc ἀλλὰ, ἀλλὰ γὰρ, vel ἀλλ' ὅμως. Exempla ſuppeditat *Devarius*, quæ alibi fruſtrà quæſiveris.

μὴ μεταμέλειν σοι [1] τῆς ἐμῆς δωρεᾶς. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, ἀπέλα ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἐμὸν ἵππον· αὖθις δ' ἐγὼ παρέσομαι πρὸς σέ. Οἱ μὲν δὴ οὕτω διηλλάξαντο. [2] Καδουσίων δὲ ἐνίκα Ραθονίκης. Ἀφίει δὲ καὶ τὰ ἅρματα καθ' ἕκαστον· τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦς τε, ὅπως ἂν θύσαντες ἑστιῷντο, καὶ ἐκπώματα. Τὸν μὲν οὖν βοῦν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον, τῶν δὲ ἐκπωμάτων τὸ αὑτοῦ μέρος Φεραύλᾳ ἔδωκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ βασιλείου ἔλασιν [3] διαταγεῦσαι. Οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ Κύρου κατασταθεῖσα ἔλασις, οὕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ βασιλέως ἔλασις·

perficiendi, ut hujus te mihi dati muneris haud pœniteat. Et nunc quidem, ait, hoc equo meo conſcenſo diſcede: ego verò ad te *mox* redibo. Atque ità quidem *inter ſe* illi permutatione utebantur: ex Caduſiis autem Rathonices vicit. Currus etiam ſingulos *Cyrus* ad curſum emiſit: omnibus autem victoribus & boves donabat, ut eis mactatis epularentur, & pocula. Etiam ipſe quidem certè *victor* bovem, victoriæ præmium, accepit; poculorum partem ſuam Pheraulæ donavit, quia viſus eſſet ipſi proceſſionem è regiâ pulchrè ordinâſſe. Atque ut iſta tunc à Cyro inſtituta fuit proceſſio, ſic etiam hoc tempore proceſſio regis permanet:

1 *Τῆς ἐμῆς* &c.] Leunclavius vitioſè ſic ſcribi, & reponi, contra librorum fidem, debere ſtatuit, *μὴ μεταμέλειν σοὶ τῆσδε τῆς δωρεᾶς.* Non enim, *inquit*, hoc Pheraulis, ſed illius Sacæ, Pherauli datum, munus erat. Sed fallitur, opinor, vir doctus, cæteroqui *διανοίας οὐκ ἀστόχου.* Nam *τῆς ἐμῆς δωρεᾶς* valet *τῆς μοὶ δοθείσης δωρεᾶς.* Sic Noſter ſupra p. 182. *φιλίᾳ τῇ ἐμῇ*, pro eo quod eſt *φιλίᾳ τῇ εἰς ἐμέ.* Similiter Plato in *Gorgiâ*: *Καί μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ.* H. e. *pro eâ amicitiâ, quâ in te adficior.* Vide *Budæi* Comm. G. L. p. 31.

2 *Καδουσίων δὲ* &c.] Vide dicta ad p. 600.

3 *Διαταγεῦσαι.*] Libri plerique, *διατάξαι*: margines, *διαταγεῦσαι*, quod rectè, opinor, Leunclavius in textum reſtituit. Noſter *Ἑλλην. ϛ'.* haud longè ab initio, plus vice ſimplici utitur verbo *ταγεύειν*, quod ſignificat, *munus ordinatoris rerum præcipui gerere*: ac *ταγεύεσθαι*, *regi & adminiſtrari* per *ταγὸν*, h. e. per imperatorem conſtituentem omnia, ſic adpellatum apud Theſſalos, velut ordinatorem rerum; cujus officium Xenophonti *ταγεία* eſt, cùm dicto libro ait, *κατεσκευάσατο τὴν ταγείαν τυραννίδι ὁμοίαν.* Hinc igitur eſt illud compoſitum *διαταγεῦσαι*, quo ſignificatur, *aliquid eximio cum imperio τοῦ ταγοῦ*, vel *Imperatoris, aut præfecti ſupremi, conſtituere ac ordinare.* Cùm autem minùs hoc uſitatum eſſet, interpretatus eſt aliquis per aliud verbum *διατάξαι ordinare*: quod quia ſcriptoribus librariis notius erat, in contextum, loco alterius inſolentioris verbi, receptum fuit. Hæc ferè in ſuis notis Leunclavius: quorum confirmandorum cauſâ, vide ſis *Æſchylum* in *Prometheo vincto*, v. 96. & in *Perſis*, v. 23.

πλὴν τὰ ἱερὰ ἄπεστιν, ὅταν μὴ θύῃ. Ὡς δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν, ἀφικνοῦνται πάλιν ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐσκήνωσαν οἷς μὲν ἐδόθησαν οἰκίαι, κατ' οἰκίας· οἷς δὲ μή, ἐν τάξει.

Καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκαν τὸν δόντα τὸν ἵππον, ἐξένιζε· καὶ τἆλλα τε παρεῖχεν ἔκπλεω, καὶ ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, τὰ ἐκπώματα αὐτῷ, ἃ ἔλαβε παρὰ Κύρου, [1] ἐκπιμπλὰς προὔπινε καὶ ἐδωρεῖτο. Καὶ ὁ Σάκας ὁρῶν πολλὴν μὲν καὶ καλὴν στρωμνήν, πολλὴν δὲ καὶ καλὴν κατασκευήν, καὶ οἰκέτας δὲ πολλούς, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Φεραύλα, ἦ καὶ οἴκοι τῶν πλουσίων ἦσθα; Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπε, Ποίων πλουσίων; τῶν μὲν οὖν σαφῶς [2] ἀποχειροβιώτων. Ἐμὲ γάρ τοι ὁ πατὴρ τὴν μὲν τῶν παίδων παιδείαν, γλίσχρως αὐτὸς ἐργαζόμενος καὶ τρέφων, ἐπαίδευεν· ἐπεὶ δὲ μειράκιον ἐγιγνόμην, οὐ δυνάμενος

extra quàm quod absunt victimæ, quoties rem sacram non facit. Posteaquam his esset impositus finis, ad urbem redibant, & quibus ædes erant datæ, *suas* in ædes divertebant; quibus *datæ* non *erant*, in ordines.

Pheraulas autem arcessitum Sacam, qui equum ei donaverat, hospitio excepit; & cùm alia præbuit adfatim, tum ubi cœnati essent, quæ à Cyro acceperat, impleta propinabat ei donabatque pocula. Sacas verò *iste* cùm copiosam & elegantem vestem stragulam videret, copiosúmque & elegantem adparatum, & multos quoque famulos, Dic mihi, Pheraula, inquit, an etiam domi unus ex opulentis eras? Quibus opulentis? ait Pheraulas: ex iis quidem certè qui manibus suis victum quærunt. Etenim pater meus suis me laboribus tenuiter alens, in disciplinâ puerili educavit: posteaquam verò adolescens factus sum, quia me in otio non po-

1 Ἐκπιμπλὰς] Ità MS. Bodl. & edit. *Ald. Leunclav.* aliæ. Legitur etiam ἐμπιμπλὰς aut ἐμπιπλάς.

2 Ἀποχειροβιώτων.] Interpretatur *J. Pollux* l. 2. *segm.* 150. ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶν. Idem, l. 7. *segm.* 7. ἀποχειροβίωτος inter eas ponit voces, quæ minùs recipiuntur. Ad istum tamen *Pollucis* locum doctus quidam rectè notavit, *Lucianum* voce ἀποχειροβίωτοι uti in *Somnio*: cui adjicienda Nostri, Ἀττικωτάτου certè, auctoritas. Imò verò ante utrosque illos eâ usus est *Herodotus*, lib. 3. c. 42. — ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίωτος.

τρέφειν δ' ἐγὸν, εἰς ἀγρὸν ἀπαγαγὼν, ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. Ενθα δὴ ἐγὼ ἀντέτρεφον ἐκεῖνον ἕως ἔζη, αὐτὸς σκάπτων καὶ σπείρων [1]μάλα μικρὸν γήδιον, οὐ μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον· ὅ, τι γὰρ ἂν λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολύν· ἤδη δέ ποτε ὑπὸ γενναιότητος καὶ διπλάσια ἀπέδωκεν ὧν ἔλαβεν. Οἴκοι μὲν οὖν οὕτως ἔγωγε ἔζων· νῦν δὲ ταῦτα πάντα, ἃ ὁρᾷς, Κῦρός μοι ἔδωκε. Καὶ ὁ Σάκας εἶπεν, Ω μακάριε σὺ τά τε ἄλλα, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὅτι ἐκ πένητος πλούσιος γεγένησαι· πολὺ γὰρ οἶμαί σε καὶ διὰ τοῦτο ἥδιον πλουτεῖν, ὅτι [2]πεινήσας χρημάτων πεπλούτηκας. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Η γὰρ οὕτως, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσούτῳ ἥδιον ζῶ, ὅσῳ πλείω κέκτημαι; Οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι ἐσθίω μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω οὐδ' ὁτιοῦν νῦν ἥδιον ἢ τότε, ὅτε πένης ἦν; Οτι δὲ

terat alere, rus abduxit, & opus *illic* facere jussit. Ibi ego sanè vicissim eum, dum viveret, alui tum ipse pastinando tum conserendo agellum perexiguum, non improbum tamen, sed omnium justissimum: nam quidquid seminis accepisset, id ipsum rectè ac justè reddebat, ac fœnus non valdè copiosum: atque adeò nonnunquam singulari quâdam naturæ bonitate etiam duplum reddidit ejus quod acceperat. Hoc equidem certè pacto domi vivebam: jam verò hæc universa, quæ vides, Cyrus mihi dedit. Et Sacas *ille*, O te felicem cùm alias ob res, inquit, tum ob id ipsum, quod ex paupere dives factus sis: nam arbitror tibi propterea multò jucundiores esse divitias, quòd cùm pecunias vehementer expeteres, divitias adeptus sis. Et Pheraulas, Itáne verò, inquit, existimas, Saca, eo me nunc jucundiùs vivere, quo plura possideam? Nescis, ait, me & edere, & bibere, & dormire nè tantillo quidem nunc suaviùs, quàm eo tempore, quo pauper eram? Hoc lucri

1 *Μάλα μικρὸν* &c.] Insigni usus pleonasmo sic locutus est Noster. Haud multum autem à locutione Xenophonteâ discrepat Ciceroniana illa, *minutæ interrogatiunculæ*, quæ occurrit in prooem. *Paradox.*

2 *Πεινήσας χρημάτων*] Vide quæ notavimus p. 313. & 536.

ταῦτα πολλά ἐστι, τοσοῦτον κερδαίνω, πλείω μὲν φυλάττειν δεῖ, πλείω δὲ ἄλλοις διανέμειν, πλείονα δὲ ἐπιμελούμενον [1] πράγματα ἔχειν. Νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν, πολλοὶ δὲ ἱμάτια· οἱ δὲ ἰατρῶν δέονται· ἥκει δέ τις [2] ἢ τῶν προβάτων λελυκωμένα φέρων, ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα, ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι τοῖς κτήνεσιν· ὥστε μοι δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι ἢ πρόσθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκας, Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη, [3] ὅταν σῶα ᾖ, πολλὰ ὁρῶν, πολλαπλάσια ἐμοῦ εὐφραίνῃ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Οὔτοι, ὦ Σάκα, οὕτως ἡδύ ἐστι τὸ ἔχειν χρή-

istorum copiâ facio, quod plura mihi custodienda sunt, plura inter alios distribuenda, plurium habenda cura cum negotiorum molestiis. Nam multi à me jam famuli cibum petunt, multi potum, multi vestem: egent medicis alii: quidam vel oves à lupis laniatas adfert, vel boves in præcipitium actos, vel morbum pecudes invasisse narrat: adeò ut existimem, ait Pheraulas, plus me jam doloris ex eo percipere, quòd multa possideam, quàm priùs, quòd haberem pauca. Profectò, inquit *ille* Sacas, cùm salva sunt, plura cernens, longè majori, quàm ego, voluptate adficeris. Et Pheraulas, Nequaquam, Saca, ait, tam jucundum est, opes pos-

1 Πλείονα δὲ ἐπιμελούμενον] MS. Bold. πλειόνων, quod & margines editorum librorum exhibere solent, & agnoscit *Stobæus*. Sed nihil mutandum: quippe nunc hoc nunc illo casu gaudet ἐπιμελοῦμαι. Noster Ἑλλην. ε΄. p. 331. *edit. Steph.* Ο μὲν οὖν Φυλλίδας τά τε ἄλλα ἐπιμελεῖτο &c. Idem Ἀπομνημ. lib. 2. sub finem: καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπιμελεῖτο. Stephano judice, eleganter diceretur, πλείονα δὲ πλειόνων ἐπιμελούμενον &c. ut utraque retineretur lectio. Mihi recepta magìs placet.

2 Η τῶν προβάτων &c.] Λελυκωμένα *Hesychius* exponit λυκόσπαστα. Miratur, nec injuria, Stephanus nullo ex vet. lib. aliam hujus loci γραφὴν adferri: nam quomodo, inquit ille, κατακεκρημνισμένα tolerari potest? Certè ut ἢ προβάτων λελυκωμένα dixit, subaudiens τινὰ, sic videtur dicendum fuisse, ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένους, subaudiendo τινάς: aut numero singulari κατακεκρημνισμένον, relinquendo subintelligendum τινά. Idem in Thesauro L. G. in verbo κατακρημνίζω, legit κατακεκρημνισμένων. Mihi verò cùm minùs Stephani placeant suspiciones, aliâ adgrediar viâ. An igitur dicendum, utrobique, & cum λελυκωμένα & cùm κατακεκρημνισμένα, subintelligi debere σώματα? Nam σῶμα (quod tribuitur tam animatis quàm inanimis) de iis, quæ naturâ sunt animata, dicitur etiam cùm sunt mortua.

3 Οταν σῶα ᾖ, πολλὰ &c.] Horatiano illi haud absimile:

—— At mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arcâ.

ματα, ὡς ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν. Γνώσῃ δ' ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· τῶν μὲν γὰρ πλουτούντων οὐδεὶς ἀναγκάζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυπνεῖν, τῶν δὲ ἀποβαλλόντων τι οὐδένα ἂν ἴδοις δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας· οὐδέ γε τῶν λαμβανόντων τι νυστάζοντα οὐδένα ἂν ἴδοις ὑφ' ἡδονῆς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν [1]οὕτως, ὥσπερ τὸ λαμβάνειν, ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονίᾳ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοι ἐστὶν, ἔφη, ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς θεοὺς, καὶ εἰς φίλους, καὶ εἰς ξένους· [2]ὅστις οὖν ἰσχυρῶς χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τοῦτον, καὶ δαπανῶντα, ἰσχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας· ἀλλ' οὐκ [3]ἐγὼ τούτων εἰμὶ, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ, πολλὰ ἔχοντα,

ſidere, quàm moleſtum, amittere. Verum autem dicere me intelliges: nam illorum, qui opulenti ſunt, nemo præ voluptate vigilare cogitur, at eorum, qui aliquid amittunt, neminem videas, qui præ mœrore dormire poſſit. Nè quidem profectò eorum etiam quenquam, ait Sacas, qui aliquid accipiunt, præ voluptate dormitantem vides. Vera, inquit, narras: nam ſi tam jucundum eſſet aliquid habere, quàm accipere, longè divites pauperibus felicitate præſtarent. Enimverò neceſſe eſt eum, Saca, qui multa poſſidet, etiam multa tum in deos, tum in amicos, tum in hoſpites impendere: quiſquis ergo pecuniis vehementer delectatur, eum certò ſcias, etiam ſumptum cùm facit, vehementer angi. At ego non ſum profectò, inquit Sacas, ex eorum numero, ſed etiam felicitatem *quandam* hanc eſſe arbitror, ut qui multa poſſidet,

1 Οὕτως, ὥσπερ] In editione *Steph.* malè ſcribitur οὕτως ὥστε, pro quo ὥσγε vel ὥσπερ (quod cæteri libri, quos vidi, omnes habent) reponendum monet ipſe Stephanus.

2 Ὅστις οὖν] Pro οὖν *Stobæus* habet γάρ. Stephanus neutram aptum hìc locum particulam habere putat; eique adeò in loco hoc interpretando viſum eſt adhibere adverbium *atqui*; nimirum ſic: — *facere ſumptus neceſſe eſt: atqui eum qui valdè pecuniis delectatur, valdè etiam* &c. Mihi tum lectio tum interpretatio vulgò recepta placent.

3 Ἐγὼ τούτων εἰμὶ] Simili modo loquitur Apoſtolus 1 *Tim.* I. 20. Ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ &c. Ità 2 *Tim.* I. 15.

πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραύλας; οὐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου, καὶ ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβὼν γὰρ, ἔφη, ταῦτα πάντα κέκτησο, καὶ χρῶ ὅπως βούλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέστερον ἢ ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι, ὅ, τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς, [1] τούτων μετέχειν. Παίζεις, ἔφη ὁ Σάκας. Καὶ ὁ Φεραύλας ὀμόσας εἶπεν, ἦ μὴν σπουδῇ λέγειν. Καὶ ἄλλα γέ σοι, ὦ Σάκα, προσδιαπράξομαι παρὰ Κύρου, μήτε θύρας τὰς Κύρου θεραπεύειν, μήτε στρατεύεσθαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν πλουτῶν οἴκοι [2] μένε· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ ἐάν τι ἀγαθὸν προσλαμβάνω διὰ τὴν Κύρου θεραπείαν, ἢ καὶ ἀπὸ στρατείας τινὸς, οἴσω πρὸς σὲ, ἵνα ἔτι πλειόνων ἄρχῃς· μόνον, ἔφη, ἐμὲ ἀπόλυσον ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἢν γὰρ

multa etiam expendat. Quid igitur, per deos *immortales*, ait Pheraulas? non tu jam ſtatim admodùm felix factus es, & me beâſti? accepta enim hæc, inquit, univerſa poſſideto, & utitor iis ex animi ſententiâ; me non aliter atque hoſpitem paſcito, vel etiam viliùs quàm hoſpitem; quippe mihi ſufficiet illorum eſſe participem, quæcunque tu habeas. Ludis *verò*, inquit Sacas. Et Pheraulas juratus ait ſe *iſta* ſeriò dicere. Quin & alia tibi, Saca, inſuper à Cyro impetrabo, *ut nempe* neque per obſequium frequentare *te* portas Cyri *neceſſe ſit*, neque militare: ſed domi tu mane opulentus; ego hæc & tuâ & meâ cauſâ faciam: quòd ſi etiam aliquid boni *vel* Cyro ſtudioſè operam navando prætereà conſequar, vel ex militiâ quâdam, *id* ad te perferam, quò plura in poteſtate habeas; tantùm, ait, hâc tu me curâ liberato: nam ſi ab

1 Τούτων μετέχειν] Stephanus legit τούτου, contra librorum, quos vidi, omnium fidem. Ipſe nihil mutandum cenſeo. Simili infra paulò utitur, εἴ τι ἡδὺ δόξειε λαβεῖν, μηδὲν τούτων &c. Vide etiam p. 598.

2 Μένε·] Stephanus μενεῖς. cui ab omnibus iterum, quos vidi, libris reclamatum eſt. Margines quidem edit. *Leuncl.* & *Eton.* lectionem *Stephanianam* agnoſcunt; agnoſcunt & verſiones quædam. Sed quod verbum contextus exhibet, id mihi (non aliud quodvis in margine latens) latinè reddendum videtur.

ἐγὼ σχολὴν ἄγω ἀπὸ τούτων, ἐμοί τέ σε οἴομαι πολλὰ καὶ Κύρῳ χρήσιμον ἔσεσθαι. Τούτων οὕτω ῥηθέντων, ταῦτα συνέθεντο, καὶ ταῦτα ἐποίουν. Καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο εὐδαίμων γεγενῆσθαι, ὅτι πολλῶν ἦρχε χρημάτων· ὁ δ᾽ αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπίτροπον ἕξει σχολὴν παρέχοντα πράττειν, ὅ, τι ἂν αὐτῷ ἡδὺ εἴη.

Ἦν δὲ τοῦ Φεραύλα ὁ τρόπος φιλέταιρός τε, καὶ θεραπεύειν οὐδὲν ἡδὺ αὐτῷ οὕτως ἐδόκει εἶναι οὐδ᾽ ὠφέλιμον, ὡς ἀνθρώπους. Καὶ γὰρ βέλτιστον πάντων τῶν ζώων ἡγεῖτο ἄνθρωπον εἶναι καὶ εὐχαριστότατον, ὅτι ἑώρα τούς τε ἐπαινουμένους ὑπὸ τινὸς, ἀντεπαινοῦντας τούτους προθύμως, τοῖς τε χαριζομένοις πειρωμένους ἀντιχαρίζεσθαι· καὶ οὓς γνοῖεν εὐνοϊκῶς ἔχοντας, τούτοις ἀντευνοοῦντας· καὶ οὓς εἰδεῖεν φιλοῦντας αὐτοὺς, τούτους μισεῖν οὐ δυναμένους· καὶ γονέας δὲ πολὺ μᾶλλον ἀντιθεραπεύειν πάντων τῶν ζώων ἐθέ-

his rebus esse mihi otioso liceat, arbitror te & mihi & Cyro magno usui futurum. His dictis, paciscebantur hæc inter se, atque hæc fecerunt. Ac alter quidem *eorum* se jam felicem factum existimabat, quòd multarum opum dominus esset: alter etiam se felicissimum putabat, quod procuratorem esset habiturus, qui otium ei suppeditaret ad agendum quidquid animo suo collibuisset.

Erat autem ea Pheraulis indoles, ut sodalitiis delectaretur; nec arbitrabatur ex ullius rei cultu tantum voluptatis commodive percipi, quantum ex hominis cultu & *observantiâ*. Nam existimabat hominem inter omnes animantes optimum esse ac gratissimum; quia videret, eos qui ab aliquo laudarentur, vicissim hos studiosè laudare, operámque dare, ut gratificantibus vicissim gratificentur: & quos benevolo *erga se* animo cognoscerent, eos vicissim benevolentiâ complecti: quos amare se perspicerent, eos odisse nequaquam posse: parentes denique multò magìs obsequiis & cultu demereri velle, quam cætera animalia, sive illi vivo-

λοντας καὶ ζῶντας καὶ τελευτήσαντας· τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῶα καὶ ἀχαριστότερα καὶ ἀγνωμονέστερα ἀνθρώπων ἐγίγνωσκεν εἶναι). Οὕτω δὴ ὅ, τε Φεραύλας ὑπερήδετο, ὅτι ἐξέσοιτο αὐτῷ, ἀπαλλαγέντι τῆς τῶν ἄλλων κτημάτων ἐπιμελείας, [1] ἀμφὶ τοὺς φίλους ἔχειν· ὅ, τε Σάκας, ὅτι ἔμελλε πολλὰ ἔχων πολλοῖς χρήσεσθαι. Εφίλει δὲ ὁ μὲν Σάκας τὸν Φεραύλαν, ὅτι προσέφερέ τι ἀεί· ὁ δὲ, τὸν Σάκαν, ὅτι παραλαμβάνειν πάντα ἤθελε, καὶ ἀεὶ πλειόνων ἐπιμελούμενος, οὐδὲν μᾶλλον αὐτῷ ἀσχολίαν παρεῖχε. Καὶ οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διῆγον·

Θύσας δὲ καὶ ὁ Κῦρος, [2] καὶ νικητήρια ἑστιῶν, ἐκάλεσε τῶν φίλων οἳ μάλιστ' αὐτὸν αὔξειν τε βουλόμενοι φανεροὶ ἦσαν καὶ τιμῶντες εὐνοϊκώτατα. Συνεκάλεσε δὲ αὐτοῖς καὶ Αρτάβαζον τὸν Μῆδον, καὶ Τιγράνην τὸν Αρμένιον, καὶ τὸν Υρκάνιον ἵππαρχον, καὶ Γωβρύαν. Γαδά-

rum essent in numero, seu mortem obiissent: cæteras verò animantes universas & magìs ingratas & minùs beneficii memores esse, quàm homines, sentiebat. Sic igitur & Pheraulas mirificè gaudebat, quòd ipsi, aliarum rerum suarum curâ liberato, amicis operam dandi futura esset facultas; *itidem*que Sacas, quòd multa possidens, multis fruiturus esset. At Sacas quidem *hic* Pheraulam diligebat, quòd semper aliquid adferret: Pheraulas Sacam, quòd accipere omnia vellet; ac tametsi plura semper ei curanda venirent, non tamen *propterea* plus sibi negotii exhiberet. Et hi quidem hoc pacto degebant:

At Cyrus etiam cùm, factâ re sacrâ, victoriam epulo celebraret, illos amicos invitavit, quos apertè constaret & auctum eum maximè velle & animis ei summè benevolis honorem habere. Cum his invitavit & Medum illum Artabazum, & Tigranem Armenium, & equitum præfectum Hyrcanium, & Gobryam. Gada-

1 Ἀμφὶ τοὺς φίλους] Ità MS. Bodl. & ex iis quædam exemplaribus, quibus Stephanus & Gabrielius usi sunt. Vulgò, ἀμφὶ τοὺς ἄλλους φίλους. At *aliorum* certè amicorum haud commodè fieret hìc mentio; cùm non de *amicis* jam anteà, sed de *facultatibus*, sermo erat. Itaque vocem ἄλλους delendam rectè monuerunt Stephanus & Muretus.

2 Καὶ νικητήρια ἑστιῶν] Deest in edit. *Ald* καὶ ante νικητήρια, quod cæteræ cum MSto Bodl.

τας δὲ τῶν σκηπτούχων ἦρχεν αὐτῷ, καὶ ὅπη ἐκεῖνος διεκόσμησεν, ἡ πᾶσα ἔνδον δίαιτα καθειστήκει· καὶ ὁπότε μὲν συνδειπνοῖέν τινες, οὐδ᾽ ἐκάθιζε Γαδάτας, ἀλλ᾽ ἐπεμελεῖτο· [1] ὁπότε δὲ αὐτοὶ εἶεν, καὶ συνεδείπνει· ἥδετο γὰρ αὐτῷ ξυνών· ἀντὶ δὲ τούτων πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Κύρου· διὰ δὲ Κῦρον, καὶ ὑπ᾽ ἄλλων. Ὡς δ᾽ ἦλθον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐχ ὅπου ἔτυχεν ἕκαστον ἐκάθιζεν, ἀλλ᾽ ὃν μὲν μάλιστα ἐτίμα, παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὡς εὐεπιβουλευτοτέρας ταύτης οὔσης ἢ τῆς δεξιᾶς· τὸν δὲ δεύτερον παρὰ τὴν δεξιάν, τὸν δὲ τρίτον πάλιν παρὰ τὴν ἀριστεράν, τὸν δὲ τέταρτον παρὰ τὴν δεξιάν· καὶ ἢν πλέονες ὦσιν,

tas autem ſceptrigeris ejus præerat, totáque victûs ratio domeſtica ſic erat inſtituta, quemadmodùm ille ordinaverat: & quoties cœnabant *apud Cyrum* aliqui, nè ſedebat quidem Gadatas, ſed *convivii* curam gerebat: at quoties ſoli eſſent, & ipſe unà *cum Cyro* cœnabat: delectabatur enim *Cyrus* conſuetudine Gadatæ: propter hæc autem à Cyro multis & magnis honoribus adficiebatur, ac propter Cyrum, etiam ab aliis. Ad cœnam invitati cùm veniſſent, non fortuitò unumquemque collocabat, ſed quem honore maximo dignabatur, ad lævam, quòd hæc inſidiis obnoxia magìs ſit quàm dextra; ſecundum *ab hoc* ad dextram, tertium rurſùs ad lævam, quartum ad dextram: ac ſi plures etiam eſſent,

Bodl. rectè præſtant. Simili modo loquitur *Plutarchus* in *Phocio*. Νικήσαντος δὲ, (*Phocum vult Phocionis* f. in *Panathen.* victorem) καὶ πολλῶν αἰτουμένων ἑστιᾶσαι τὰ νικητήρια, &c. *epulum victoriale præbere*.

1 Ὁπότε δὲ αὐτοὶ &c.] Sic optimè MS. Bodl. cujus margini σχόλιον hoc adſcriptum eſt, μόνοι δίχα ἑτέρων. Rectè: nam αὐτὸς ſæpè valet *ſolus*. Euſtathius ad Il. ρ'. v. 254. αὐτὸς ἴτω exponit μόνος ἐλθέτω. Ariſtoph. Ἀχαρν. v. 503. Αὐτοὶ γὰρ ἐσμὲν, *Soli ſumus*. Ferè ut *Plautus* Caſi. Act. 2. ſc. 2. v. 25. *Nos ſumus*, pro *nos ſumus ſolæ*. Sed Scriptores etiam proſaïci nobis exempla ſuppeditant. *Ælian*. H. V. l. 7. c. 13. de *Agesilao*, τὸν τρίβωνα περιβεβλημένος αὐτὸν, *ſolo amictus pallio attrito*. Dionyſ. Hal. *Antiq. Rom.* l. 3. c. 23. αὐτὰ δὲ τὰ ἀναγκαιότατα ἐρῶ, pro μόνα τὰ ἀναγκαιότατα. Hâc de emendatione mihi adſentiuntur *Muretus*, *Camerarius* & *Gabrielius*, quorum libri MSS. Bodleiano noſtro accedunt. Eandem & *Stephanus* ſcripturam probat; ſed nonnihil veretur, ut idoneo aliquo exemplo confirmari poſſit uſus iſte αὐτὸς pro μόνος: ideóque ſuſpicatur μόνοι αὐτοὶ ſcriptum fuiſſe. Sed peritiſſimum linguæ Græcæ virum fruſtrà fuiſſe docent, opinor, exempla modò adlata. Priùs autem legebatur, ὁπότε δὲ μὴ αὐτοὶ εἶεν.

ὡσαύτως. Σαφηνίζεσθαι δὲ ὡς ἕκαστον ἐτίμα, τοῦτο ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι· ὅτι ὅπου μὲν οἴονται οἱ ἄνθρωποι τὸν κρατιστεύοντα [1] μήτε κηρυχθήσεσθαι, μήτε ἆθλα λήψεσθαι, δῆλοί εἰσιν ἐνταῦθα οὐ φιλονείκως πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες· ὅπου δὲ μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ κράτιστος φαίνεται, ἐνταῦθα [2] προθυμότατα φανεροί εἰσιν ἀγωνιζόμενοι πάντες. Καὶ ὁ Κῦρος δὲ οὕτως ἐσαφήνιζε μὲν τοὺς κρατιστεύοντας παρ᾽ ἑαυτῷ, εὐθὺς ἀρξάμενος ἐξ ἕδρας καὶ παραστάσεως. Οὐ μέντοι ἀθάνατον τὴν ταχθεῖσαν ἕδραν κατεστήσατο, ἀλλὰ νόμιμον ἐποιήσατο, καὶ ἀγαθοῖς ἔργοις προβῆναι εἰς τὴν τιμιωτέραν ἕδραν, καί, εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν ἀτιμοτέραν. Τὸν δὲ πρωτεύοντα ἐν ἕδρᾳ ᾐσχύνετο μὴ πλεῖστα καὶ ἀγαθὰ ἔχοντα παρ᾽ αὐτοῦ

eâdem ratione *eos collocabat.* Arbitrabatur autem utile eſſe, quo honore ſingulos ornaret, planum fieri: *quippe* quia ubi exiſtimant homines, eum qui præſtet *aliis* neque præconia neque præmia accepturum, liquidò patet, inter eos æmulationem ibi nullam exiſtere: ubi verò præſtantiſſimi cujuſque conditio cernitur eſſe optima, ibi ſummâ cum alacritate univerſi certamina ſe ſuſcipere declarant. Et Cyrus quidem hoc modo quinam apud ſe maximâ eſſent auctoritate planum faciebat, exorſus ſtatim à ſeſſionis & adſiſtendi loco. Neque tamen eſſe *cuique* perpetuum locum volebat eum, quo ſedere juſſus fuiſſet; ſed lege cavit, ut præclaris facinoribus progreſſio fieret ad locum honoratiorem; ac, ſi quis ignavè nequitérque ſe gereret, ad minùs honorificum retrocederet. Putabat autem ſibi pudendum *Cyrus*, eum *hominem* qui locum in conſeſſu principem obtineret, non etiam conſpici plurimis ab ſe

1 Μήτε κηρυχθήσεσθαι, μήτε &c.] Vide quæ notavimus p. 128, 129. Virtus quippe *laudata* creſcit: atque, ut præclarè cecinit *Pindarus*,

Αὔξονται δ᾽ ἀρεταὶ χλωραῖς ἐέρσαις, ὡς ὅτε δένδρον ἀΐσσει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερθεῖσ᾽ ἐν δικαίοις
Τε, πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα. —

Nem. η'. v. 68. & ſeq.

2 Προθυμότατα] MS. Bodl. φρονιμώτατοι. Edit. *Ald.* φρονιμώτατα. Ego verò cum Stephano, Leunclavio, aliiſque pro receptâ lectione ſentio. Nam qui certant προθυμότατα, illi μάλιστα φιλονείκως πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι.

φαίνεσθαι. Καὶ ταῦτα δὲ [1] ἐπὶ Κύρου γενόμενα, οὕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένοντα αἰσθανόμεθα.

Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνουν, ἐδόκει τῷ Γωβρύᾳ τὸ μὲν πολλὰ ἕκαστα εἶναι, οὐδὲν θαυμαστὸν παρὰ ἀνδρὶ πολλῶν ἄρχοντι· τὸ δὲ τὸν Κῦρον, οὕτω μεγάλα πράττοντα, εἴ τι ἡδὺ δόξειε λαβεῖν, [2] μηδὲν τούτων μόνον καταδαπανᾶν, ἀλλὰ ἔργον [3] ἔχειν δεόμενον τούτου κοινωνεῖν τοὺς παρόντας. Πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἀπόντων φίλων ἔστιν οἷς ἑώρα πέμποντα ταῦτα αὐτὸν, οἷς ἡσθεὶς τύχοι· ὥστε ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, καὶ τὰ πάντα πολλὰ ὄντα διαπεπόμφει ὁ Κῦρος ἀπὸ τῆς τραπέζης, εἶπεν ἄρα ὁ Γωβρύας, Ἀλλ'

bonis ornatum. Atque hæc ut Cyri tempore fuerunt *conſtituta*, ità nunc quoque ſervari animadvertimus.

Cùm cœnarent, minimè viſum eſt Gobryæ mirum, magnâ copiâ res ſingulas eſſe apud hominem multis imperantem: ſed id *potiùs*, quòd Cyrus in tantâ rerum magnitudine, ſi quid ſuave viſus eſſet conſecutus, id non ſolus abſumeret; ſed etiam negotium ſibi exhiberet rogando, ut *amici* præſentes ejus eſſent participes. Quinetiam ſæpenumerò videbat eum nonnullis amicis abſentibus ea mittere, quibus fortè delectatus eſſet: quo fiebat, ut poſteaquam cœnati eſſent, & omnia, permulta quidem illa, Cyrus ex menſâ huc illuc miſiſſet, Gobryas diceret, Exiſtimabam

1 Ἐπὶ Κύρου] Ità *Luc.* IV: 27. Ἐπὶ Ἐλισσαίου, *ætate Eliſæi*, quo tempore is prophetæ munere functus eſt. Conf. *Act.* XI. 28.

2 Μηδὲν τούτων] Sic ex MSto Bodl. edit. *Eton.* aliiſque reſtituimus. *Aldus*, *Stephanus* & *Leunclavius* perperam legunt μηδὲν τοῦτον. *Stephanum* quidem haud diù illuſit error; reponendúmque adeò τούτων is tandem adnotavit. De ratione ſtructuræ, quâ τούτων ad εἴ τι relatum eſt vide ſupra p. 513. not. 1.

3 Ἔχειν δεόμενον τούτου &c.] MS. Bodl. τὸν δεόμενον τοῦ κοινωνεῖν. Edit. *Ald.* inverſo articulorum ordine ἔργον ἔχειν τοῦ δεόμενον τὸν κοινωνεῖν. Quòd ſi ponamus artic. τὸν ante δεόμενον (legendo itidem τούτου κοινωνεῖν: non τοῦ κοιν.) intelligendum erit non ipſum Cyrum operam hanc ſumere; ſed alium, quem ad eos ſuo nomine rogandos mitteret. Sed malim vulgatam verborum ſcripturam retinere, eáque ad Cyrum ipſum enixè & inſtanter eos rogare ſolitum referre. *Gabrielius* longè diverſam ſcripturam adfert, nimirum hanc — ἔργον ἔχειν τῶν ἐδομένων τοῦ κοινωνεῖν &c. quam meritò rejicit Stephanus, tum quòd retinendo etiam τῶν ἐδομένων, dicendum fuiſſe videatur, ἔργον ἔχειν δεόμενον τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐδομένων κοινωνεῖν &c. tum quòd ἔδομαι activam habere ſignificationem ſoleat.

ἐγώ, ὦ Κῦρε, πρόσθεν μὲν ἡγούμην τούτῳ σε πλεῖστον διαφέρειν ἀνθρώπων, τῷ στρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεοὺς ὄμνυμι, ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν πλέον σε διαφέρειν [1] φιλανθρωπίᾳ ἢ στρατηγίᾳ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπιδείκνυμαι τὰ ἔργα πολὺ ἥδιον φιλανθρωπίας ἢ στρατηγίας. Πῶς δή; ἔφη ὁ Γωβρύας. Οτι, ἔφη, τὰ μὲν, κακῶς ποιοῦντα ἀνθρώποις, δεῖ ἐπιδείκνυσθαι, τὰ δὲ, εὖ.

Εκ τούτο δὴ, ἐπεὶ ὑπέπινον, ἤρετο ὁ Ὑστάσπας τὸν Κῦρον, Αρ' ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀχθεσθείης μοι εἴ σε ἐροίμην ὃ βούλομαί σου πυθέσθαι; Αλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, τοὐναντίον τούτου, ἀχθοίμην ἄν σοι, εἰ αἰσθοίμην σιωπῶντα ἃ ἂν βούλοιο ἐρέσθαι. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἤδη πώποτε καλέσαντός σου οὐκ

antehac equidem, Cyre, plurimùm eo præstare te *cæteris* hominibus, quod imperatoriæ artis peritiſſimus eſſes: at nunc deos juratus teſtor, videri mihi plus te humanitate quàm imperatoriâ laude excellere. *Sic eſt* profectò, ait Cyrus; & quidem humanitatis, quàm artis imperatoriæ, opera demonſtrare multò eſt gratius. Quinam *iſtuc*? ait Gobryas. Quod, inquit, hæc hominibus malefaciendo demonſtrare neceſſe eſt, illa benefaciendo.

Deinde, cùm largiùs biberent, Cyrum Hyſtaſpas interrogans, Num mihi ſuccenſurus ſis, ait, Cyre, ſi te interrogem, quod reſcire cupio? Imò verò per deos *immortales*, ait, contra ſuccenſerem tibi, ſi te reticere animadverterem, de quibus interrogare velles. Dic mihi igitur, inquit, an unquam arceſſitus abs te, non

1 Φιλανθρωπίᾳ] Vox φιλανθρωπία paſſim à Leunclavio redditur *clementia.* At quâ de causâ *humanitas* ei minùs eſſet probata, nequeo hariolari: niſi forſan eum *A. Gellii* fefellerat auctoritas; qui l. 13. c. 16. *humanitatem* non id eſſe tradit, quod volgus exiſtimat, quódque à Græcis φιλανθρωπία dicitur, &c. Sed errare *Gellium* abunde docet ipſe (ad quem inauſpicatò provocat) *Cicero*: apud quem uſurpari ſolet vox *humanitas* non ſolùm pro *eruditione, inſtitutionéque in bonas artes*, ſed etiam pro *facilitate, lenitate, manſuetudine, comitate, benignitate* &c. Vide *Gellii* ipſius locum memoratum, & quæ ibi notavit Cl. *Gronovius.*

ἦλθον; [1] Εὐφήμει, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἀλλ' [2] ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα; Οὐδὲ τοῦτο. Προσταχθὲν δέ τι ἤδη σοι οὐκ ἔπραξα; Οὐκ αἰτιῶμαι, ἔφη. Ὃ δὲ πράττοιμι, ἔστιν ὅ,τι πώποτε οὐ προθύμως, ἢ οὐχ ἡδομένως πράττοντά με κατέγνως; Τοῦτο δὴ πάντων ἥκιστα, ἔφη ὁ Κῦρος. Τίνος μὴν ἕνεκα, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κῦρε, Χρυσάντας σε ἔτρεψεν, ὥστε εἰς τὴν τιμιωτέραν ἐμοῦ ἕδραν ἱδρυθῆναι; Ἦ λέγω; ἔφη ὁ Κῦρος. Πάντως, ἔφη ὁ Ὑστάσπας. Καὶ σὺ αὖ οὐκ ἀχθεσθήσῃ μοι ἀκούων τἀληθῆ; Ἡσθήσομαι μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰδῶ ὅτι οὐκ ἀδικοῦμαι. Χρυσάντας τοίνυν, ἔφη, οὑτοσὶ πρῶτον μὲν οὐ κλῆσιν ἀνέμενεν, ἀλλὰ πρὶν καλεῖσθαι παρῆν τῶν ἡμετέρων ἕνεκα· ἔπειτα δὲ, οὐ τὸ κελευόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι αὐτὸς γνοίη ἄμεινον εἶναι πεπραγμένον ἡμῖν, τοῦτο ἔπραττεν.

accessi? Bona verba, subjecit Cyrus. Num verò lentè tibi parui? Nè id quidem. Num aliquid *mihi* abs te imperatum, non effectum dedi? Nihil habeo quod querar, ait. Quidquid autem facerem, eorum *omnium* an aliquid est, quod unquam non alacriter, neque cum voluptate facere me animadverteris? Id verò minimè omnium, ait Cyrus. Quid igitur est, per deos *immortales*, quo Chrysantas te movit, ut sede honoratiori, quàm ego, collocaretur? Dicámne? inquit Cyrus. Omnino, subjecit Hystaspas. Et tu mihi rursùm non succensebis, ubi quod verum est audies? Imò verò voluptatem capiam, inquit, si me nullâ injuriâ adfici sciam. Hic ergo Chrysantas primùm, ait, non expectabat donec arcesseretur, sed rerum nostrarum causâ priùs etiam, quàm arcesseretur, aderat: deinde, non id solum *faciebat*, quod imperaretur; sed quidquid animadverteret ipse, quod effectum nobis conduceret, agebat.

1 Εὐφήμει,] Q. d. (interprete Stephano) *Absit, ut te minùs morigerum fuisse dicas.* Idem illud verbum *Cicero Sen.* 14. locum quendam *Platonis Reip.* l. 1. haud longè ab initio interpretatus, vertit *Dii meliora*: nisi quis cum *Langio* aliisque malit *Dic meliora*. Elegantiorem certè vulgatam esse lectionem arbitror.

2 Ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα;] Similis ejusdem verbi geminatio reperitur apud *Act.* VII. 34. Ἰδὼν εἶδον τὴν &c. & *Heb.* VI. 14. Ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. Vide p. 387. not. 3.

Οπότε δ᾽ εἰπεῖν τι δέοι εἰς τοὺς συμμάχους, ἃ μὲν ἐμὲ ᾤετο πρέπειν λέγειν, ἐμοὶ συνεβούλευεν· ἃ δὲ ἐμὲ αἴσθοιτο βουλόμενον μὲν εἰδέναι τοὺς συμμάχους, αὐτὸν δέ με αἰσχυνόμενον περὶ ἐμαυτοῦ λέγειν, ταῦτα οὕτως λέγων ὡς ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο· ὥστ᾽ ἔν γε τούτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμοῦ ἐμοὶ κρείττονα εἶναι; Καὶ ἑαυτῷ μὲν ἀεί φησι πάντα τὰ παρόντα ἀρκεῖν, ἐμοὶ δὲ ἀεὶ φανερός ἐστι σκοπῶν τί ἂν προσγενόμενον ὀνήσειεν· ἐπί τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς μᾶλλον ἐμοῦ ἀγάλλεται καὶ ἥδεται. Πρὸς ταῦτα ὁ Υστάσπας εἶπε, Νὴ τὴν Ηραν, ὦ Κῦρε, ἥδομαί γε ταῦτά σε ἐρωτήσας. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Κῦρος. Οτι κἀγὼ πειράσομαι ταῦτα ποιεῖν· ἓν μόνον, ἔφη, ἀγνοῶ, πῶς ἂν εἴην δῆλος χαίρων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς· πότερον κροτεῖν δεῖ τὼ χεῖρε, ἢ γελᾶν, ἢ τί ποιεῖν. Καὶ ὁ Αρτάβαζος εἶπεν, Ορχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. Επὶ τούτοις μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

Quoties autem ad ſocios aliquid dicendum erat, quæ ejus judicio me dicere decebat, de iis conſilium mihi dabat ſuum; quæ verò præſentiſceret me quidem ſcire ſocios cupere, ſed pudore præpediri, quo minùs ipſe de me dicerem, ea ſic proferebat, quaſi ſuam ipſius ſententiam exponeret: atque adeò quid vetat, quo minùs in his mihi meipſo potior fuerit? Præterea ſibi ſemper ea, quæ adſunt, ſufficere ait; mihi verò proſpicere ſemper eum palam eſt, ecquid accedere poſſit amplius, quod utilitatem adferat: denique de meis commodis plus lætitiæ ac voluptatis ille capit, quàm egomet *capiam*. Ad hæc Hyſtaſpas, Lætor, ità me Juno amet, inquit, me de his te interrogâſſe. Cur *id* potiſſimùm? ait Cyrus. Quippe quia & ipſe hæc facere enitar: unum modò, inquit, ignoro, quo *ſcilicet* pacto efficere poſſim, ut manifeſtum ſit me tuis commodis gaudere; utrùm manibus mihi plaudendum, an ridendum, vel quid agendum ſit. Et Artabazus, Saltandum tibi eſt, ait, more Perſico. Et hæc quidem *verba* riſus conſequutus eſt:

Περιϊόντος δὲ τοῦ συμποσίου, ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν ἐπήρετο, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, νῦν ἂν δοκοίης ἥδιον τῶνδέ τῳ τὴν θυγατέρα δοῦναι, ἢ ὅτε τὸ πρῶτον ἡμῖν συνεγένου; Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, κἀγὼ τἀληθῆ λέγω; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, ὡς ψεύδους γε οὐδεμία ἐρώτησις δεῖται. Εὖ τοίνυν, ἔφη, ἴσθι ὅτι νῦν ἂν πολὺ ἥδιον. Ἦ καὶ ἔχοις ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπεῖν διότι; Ἔγωγε. Λέγε δή. Ὅτι τότε μὲν ἑώρων τοὺς πόνους καὶ τοὺς κινδύνους εὐθύμως αὐτοὺς φέροντας, νῦν δὲ ὁρῶ αὐτοὺς [1] τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως φέροντας. Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ καλῶς φέροντα ἢ τὰ κακά· τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφρο-

Cùm autem compotatio produceretur, Gobryam Cyrus interrogans, Dic mihi, Gobrya, inquit, modóne tibi videare libentiùs horum alicui filiam daturus, quàm id temporis quo primùm nobis consuetudine congressus es? Num & ego, subjecit Gobryas, verum dicam? *Ità* profectò, ait Cyrus; quippe nulla interrogatio mendacium desiderat. Itaque certò scias, inquit, multò me jam libentiùs *id facturum*. Possísne mihi dicere, ait Cyrus, quamobrem? Ego verò *possim*. Dic igitur. Quia cernebam eos id temporis tum labores, tum pericula, præsentibus & æquis animis tolerare; nunc etiam res secundas moderatè ferre video. Arbitror autem, Cyre, difficilius esse reperire hominem qui res secundas, quàm qui adversas, rectè ferat: nam illæ in plerisque insolentiam, hæ mode-

1 Τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως &c.] Gravis admodùm sententia; quámque quotidiana veram esse docet experientia. Itaque non sine causâ *Horatius*:

——benè ferre magnam
Disce fortunam.

Carm. lib. 3. Ode 27. Et lib. 2. Ode 3.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem; non secùs ac bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitiâ, ——

Multis utique fortunæ filiis contingere videmus id, quod Tantalo contigisse tradit *Pindarus*; apud quem hæc canuntur:

——Εἰ δὲ δή τιν' ἄν-
δρα θνατὸν Ὀλύμπου σκοποὶ ἐτίμασαν, ἦν Τάνταλος οὗτος. Ἀλλὰ γὰρ καταπέψαι μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδυ-
νάσθη· κόρῳ δ' ἕλεν
Ἄταν ὑπέροπλον,
Τάν οἱ &c.

Olymp. 1. v. 85. &seq.

σιώπην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἤκουσας, ὦ Ὑστάσπα, Γωβρύου [1] τὸ ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· καὶ ἐὰν πολλὰ τοιαῦτά γε λέγῃ, πολὺ μᾶλλόν με τῆς θυγατρὸς μνηστῆρα λήψεται, ἢ ἐὰν ἐκπώματα πολλά μοι ἐπιδεικνύῃ. Ἦ μὴν, ἔφη ὁ Γωβρύας, πολλά γέ μοι ἐστὶ τοιαῦτα συγγεγραμμένα, ὧν ἐγώ σοι οὐ φθονήσω, ἢν τὴν θυγατέρα μου [2] γυναῖκα λαμβάνῃς· τὰ δὲ ἐκπώματα, ἔφη, ἐπειδὴ οὐκ ἀνέχεσθαί μοι φαίνῃ, οὐκ οἶδ' εἰ Χρυσάντᾳ τούτῳ [3] δώσω, ἐπεὶ καὶ τὴν ἕδραν σου ὑφήρπασε. Καὶ μὴν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ Ὑστάσπα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἢν ἐμοὶ λέγητε, ὅταν τις ὑμῶν γαμεῖν ἐπιχειρήσῃ, γνώσεσθε ὁποῖός τις κἀγὼ συνεργὸς ὑμῖν ἔσομαι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἢν δέ τις ἐκδοῦναι βούληται θυγατέρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Πρὸς

ſtiam in omnibus, excitant. Et Cyrus, Audiviſtíne, inquit, hoc Gobryæ verbum, Hyſtaſpa? *Audivi* profectò, ait: ac ſi *quidem* ejuſmodi plura dixerit, multò me magìs filiæ procum habiturus eſt, quàm ſi multa mihi pocula oſtentet. Profectò, inquit Gobryas, multa mihi ſunt hujuſmodi literis conſignata, quæ tibi ego non invidebo, ſi filiam meam uxorem duxeris: pocula verò, ait, quia mihi non videris admittere, haud ſcio an Chryſantæ huic dem, quando is ſedem etiam tibi ſurripuit. Enimverò, ait Cyrus, Hyſtaſpa, & cæteri qui adeſtis, ſi mihi *rem* indicaveritis, quando quis veſtrûm uxorem ducere conabitur, qualis & ipſe vobis *in eâ* futurus ſum adjutor, cognoſcetis. Et Gobryas, Cui verò indicandum erit, inquit, ſi quis filiam nuptum dare velit? Etiam illud

1 Τὸ ῥῆμα;] H. e. τὸν λόγον: nam plura Gobryas dixerat. Eodem modo vox adhibetur illa *Luc.* II. 50. Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ &c. Confer *Luc.* XX. 20. ubi λόγος exſtat, pro quo paulò pòſt v. 26. ῥῆμα legitur. Similiter ſanè *verbum* apud Auctores Latinos pro integro ſæpè ſermone, ſive oratione ponitur. *Terent.* Andr. 1. 5. 6. M. *Miſeram me, quod verbum audio?* ubi *verbum* Donatus ἀξίωμα interpretatur. Sed exempla paſſim obvia ſunt.

2 Γυναῖκα λαμβάνῃς·] Eâdem locutione utitur *Luc.* XX. 29, 30.

3 Δώσω,] Ità liber *Budenſis*, Leunclavio auctore. *Gabrielius* adfert δῶ, quod Stephano placet. Horum certè utrumvis rectè vulgato illi δῷς anteferas. Nam primam locus perſonam poſtulat; cùm non in poteſtate Hyſtaſpæ pocula eſſent iſta, ſed Gobryæ: cujus hæc ipſa verba ſunt.

ἐμὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ τοῦτο· πάνυ γὰρ, ἔφη, δεινός εἰμι ταύτην τὴν τέχνην. Ποίαν; ἔφη ὁ Χρυσάντας. Τὸ γνῶναι ὁποῖος ἂν γάμος ἑκάστῳ συναρμόσειε. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Λέγε δὴ πρὸς τῶν θεῶν, ποίαν τινά μοι γυναῖκα οἴει συναρμόσειν κάλλιστα. Πρῶτον μὲν, ἔφη, μικράν· μικρὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἶ· ἢν δὲ μεγάλην γαμήσειας, ἤν ποτε βούλῃ αὐτὴν ὀρθὴν φιλῆσαι, προσάλλεσθαί σε δεήσει ὡς τὰ κυνάρια. Τοῦτο μὲν δὴ, ἔφη, ὀρθῶς προνοεῖς· καὶ γὰρ οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἁλτικός εἰμι. Επειτα δ᾽, ἔφη, σιμὴ ἄν σοι ἰσχυρῶς συμφέροι. Πρὸς τί δὴ αὖ τοῦτο; Οτι, ἔφη, σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς οὖν τὴν σιμότητα σάφ᾽ ἴσθι ὅτι ἡ γρυπότης ἄριστα προσαρμόσειε. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς καὶ τῷ εὖ δεδειπνηκότι, ὥσπερ καὶ ἐγὼ νῦν, ἄδειπνος ἂν συναρμόζοι; Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Κῦρος· τῶν μὲν γὰρ μεστῶν γρυπὴ ἡ γαστὴρ γίγνεται, τῶν δὲ ἀδείπνων, σιμή. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Ψυχρῷ δ᾽ ἂν, πρὸς τῶν θεῶν, βασιλεῖ ἔχοις ἂν εἰπεῖν ποία τις συνοίσει; Ενταῦθα μὲν δὴ ὅ, τε

mihi *significate*, ait Cyrus: nam hanc artem mirificè calleo. Quam? ait Chrysantas. Cognoscendi, *inquit*, quod conjugium cuique congruat. Et Chrysantas, Dic ergo, per deos *immortales*, ait, cujusmodi uxorem mihi pulcherrimè congruentem fore arbitreris. Primùm, inquit, parvam: nam & tu parvus es: quòd si grandem ducas, adsilire te necesse fuerit, catellorum more, si fortè rectam osculari velis. Id verò, inquit, rectè abs te providetur: nam nè tantillùm quidem ad saltandum habilis sum. Deinde, ait, sima admodùm tibi adcommoda esset. Cur illud? Quia tu, inquit, nasum aduncum habes: optimè igitur, certò scias, simæ nasi formæ congruerit adunca. Túne ais, inquit, benè cœnato, quemadmodùm jam ego *sum*, incœnatam fore congruentem? *Ità* profectò, ait Cyrus; nam eorum, qui pleni sunt, venter aduncus est; incœnatorum, simus. Et Chrysantas, Possísne, obsecro te, inquit, dicere, cujusmodi uxor regi frigido commoda foret. Hìc risum &

Κῦρος ἐξεγέλασε, καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοίως. Γελώντων δὲ ἅμα εἶπεν ὁ Ὑστάσπας, Πολύ γε, ἔφη, μάλιστα τούτου σε, ὦ Κῦρε, ζηλῶ ἐν τῇ βασιλείᾳ. Τίνος; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι δύνασαι καὶ ψυχρὸς ὢν γέλωτα παρέχειν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [1] Ἔπειτα οὐκ ἂν πρίαιό γε παμπόλλου ὥστε σοι ταῦτα εἰρῆσθαι, καὶ ἀπαγγελθῆναι παρ' ᾗ εὐδοκιμεῖν βούλει, ὅτι ἀστεῖος εἶ; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω διεσκώπτετο.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τιγράνῃ μὲν ἐξήνεγκε γυναικεῖον κόσμον, καὶ ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δοῦναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο τῷ ἀνδρί. Ἀρταβάζῳ δὲ χρυσοῦν ἔκπωμα· τῷ δὲ Ὑρκανίῳ ἵππον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ ἐδωρήσατο. Σοὶ δὲ, ἔφη, ὦ Γωβρύα, δώσω ἄνδρα τῇ θυγατρί. Οὐκοῦν ἐμὲ, ἔφη ὁ Ὑστάσπας, δώσεις, ἵνα καὶ τὰ συγγράμματα λάβω. Ἦ καὶ ἔστι σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐσία ἀξία τῶν τῆς παιδός; Νὴ Δί', ἔφη, πολλαπλασίων μὲν οὖν χρημάτων. Καὶ ποῦ,

Cyrus edidit, & alii itidem. Quibus ſimul ridentibus, Hyſtaſpas dixit, Equidem te, Cyre, multò maximè felicem ob hoc in *iſto* regno *tuo* dico. Quid illud eſt? ait Cyrus. Quod cùm frigidus ſis, riſum movere poſſis. Et Cyrus, Tu verò non magno redimeres, inquit, ut hæc abs te dicta eſſent, atque ut illi renuntiaretur, apud quam exiſtimari te velis, quod ſis urbanus? Et hæc ità quidem ultro citróque jactabantur ſcommata.

Secundùm hæc Cyrus mundum muliebrem Tigrani protulit, quem ut uxori daret, præcepit; quòd ea virili animo militiæ mariti comes fuiſſet. Artabazo poculum aureum, Hyrcanio equum, cum aliis multis ac pulchris rebus, donavit. Tibi verò, Gobrya, inquit, virum dabo, cui filiam colloces. Me igitur dabis, ait Hyſtaſpas, ut etiam illa *Gobryæ* ſcripta conſequar. Num tibi ſunt, inquit Cyrus, facultates, quæ ſint puellæ fortunis dignæ? *Sunt* profectò, ait, & multò quidem majoribus opibus. Et ubinam, in-

1 Ἔπειτα] Hanc lectionem *Camerarii* & *Gabrielii* exhibent exemplaria, necnon MS. Bodl. in margine: eámque adeò adſentientibus Stephano & Leunclavio, libens amplexus ſum. Vulgò, ἐπεὶ οὐκ &c.

ἔφη ὁ Κῦρος, ἔστι σοι αὕτη ἡ οὐσία; Ενταῦθα, ἔφη, ὅπουπερ καὶ σὺ κάθησαι, φίλος ὢν ἐμοί. Αρκεῖ μοι, ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ εὐθὺς ἐκτείνας τὴν δεξιὰν, Δίδου, ἔφη, ὦ Κῦρε· δέχομαι γάρ. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὴν τοῦ Υστάσπου δεξιὰν, ἔδωκε τῷ Γωβρύᾳ· ὁ δὲ ἐδέξατο. Εκ δὲ τούτου πολλὰ καὶ καλὰ ἔδωκε δῶρα τῷ Υστάσπᾳ, ὅπως τῇ παιδὶ πέμψειε· Χρυσάνταν δ' ἐφίλησε προσαγαγόμενος. Καὶ ὁ Αρτάβαζος εἶπε, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐχ ὁμοίου γε χρυσοῦ ἐμοί τε τὸ ἔκπωμα δέδωκας καὶ Χρυσάντᾳ τὸ δῶρον. Αλλὰ καὶ σοὶ, ἔφη, δώσω. Επήρετο ἐκεῖνος, Πότε; Εἰς τριακοστὸν, ἔφη, ἔτος. [1] Ως ἀναμενοῦντος, ἔφη, καὶ οὐκ ἀποθανουμένου, οὕτω παρασκευάζου. Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτως ἔληξεν ἡ σκηνή· ἐξανισταμένων δ' αὐτῶν ἐξανέστη καὶ ὁ Κῦρος, καὶ ξυμπροὔπεμψεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰς θύρας.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς ἐθελουσίους συμμάχους γενομένους ἀπέ-

quit Cyrus, has habes facultates? Hìc, ait, ubi tu consedisti, qui mihi amicus es. *Id verò* sufficit mihi, subjecit Gobryas; statímque porrectâ dextrâ, Da, Cyre, ait: nam accipio. Et prehensam Cyrus Hystaspæ dextram Gobryæ dedit; & is accepit. Multa deinde & elegantia dedit Hystaspæ munera, quæ puellæ mitteret: Chrysantam verò admotum sibi osculatus est. Et Artabazus, Profectò, Cyre, inquit, non ex eodem auro mihi poculum, & Chrysantæ munus *hoc* dedisti. At enim, ait *Cyrus*, etiam tibi daturus sum. Quando? quærebat ille. Ad annum, inquit, trigesimum. Tu verò sic te parato, ait *Artabazus*, quasi *illud* ipse *tempus* expectaturus sim, nec mortem priùs obiturus. Et hoc quidem modo tum illi contubernalium convivio finis est impositus: cùm autem ipsi surgerent, etiam Cyrus surrexit, & eos ad fores usque prosequutus est.

Postridiè socios, qui sponte se conjunxerant, singulos domum

1 Ὡς ἀναμενοῦντος &c.] Leunclavius sic ista vertit: " Tu verò sic te parato, ait *Hystaspas*, &c. Sed rectè monuit *Portus* hoc *Artabazo* potiùs tribuendum esse: quod ea, quæ modò præcesserant, verba satis demonstrant.

πεμπεν οἴκαδε ἑκάστους, πλὴν ὅσοι αὐτῷ οἰκεῖν ἐβούλοντο παρ' αὐτῷ· τούτοις δὲ χώραν καὶ οἴκους ἔδωκε, καὶ νῦν ἔτι ἔχουσιν οἱ τῶν [1] καταμεινάντων τούτων τότε ἀπόγονοι· πλεῖστοι δ' εἰσὶ Μήδων καὶ Υρκανίων· τοῖς δ' ἀπιοῦσι δωρησάμενος πολλά, καὶ ἀμέμπτους ποιησάμενος καὶ ἄρχοντας καὶ στρατιώτας, ἀπεπέμψατο. Εκ τούτου δὲ διέδωκε καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις τὰ χρήματα ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε· καὶ τοῖς μὲν μυριάρχοις καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὑπηρέταις ἐξαίρετα ἐδίδου πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ, τὰ δ' ἄλλα διένειμε· καὶ τὸ μέρος ἑκάστῳ δοὺς τῶν μυριάρχων, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς διανέμειν ὥσπερ αὐτὸς ἐκείνοις διένειμεν. Εδίδοσαν δὲ τὰ μὲν ἄλλα χρήματα, ἄρχων ἄρχοντας τὸν ὑφ' ἑαυτῷ δοκιμάζων· τὰ δὲ τελευταῖα οἱ ἑξάδαρχοι, τοὺς ὑφ' ἑαυτοῖς ἰδιώτας δοκιμάσαντες, πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἐδίδοσαν· καὶ οὕτω πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος. Επει-

remiſit, exceptis iis, qui apud ipſum habere domicilia vellent: his agros & ædes dedit, quas etiam nunc poſteri eorum, qui tunc remanſère, poſſident; ſunt autem plurimi ex Medis & Hyrcaniis: cùm diſcedentibus multa donâſſet, & perfeciſſet ut nihil illi, ſive præfecti eſſent ſive milites, quererentur, *ſic eos* dimiſit. Deinde militibus etiam ſuis pecunias, quaſcunque ex Sardibus ceperat, diſtribuit; ac decem quidem millium præfectis & miniſtris ſuis eximia *quædam* pro dignitate cujuſque largiebatur, cætera *hinc inde* dividebat: & datâ parte *certâ* cuique decem millium præfecto, demandavit iis curam *aliis* diſtribuendi, quemadmodùm illis diſtribuiſſet. Ac pecuniæ quidem cæteræ ſic diſtributæ ſunt, ut præfectus quiſque in præfectos *inferiores*, ſibi parentes, explorando inquireret; ſex item militibus præfecti, gregariis quibus præerant militibus exploratis, pecunias ultimas cuique pro merito dederunt: atque hoc modo juſtam univerſi portionem conſecuti ſunt. Ac-

1 Καταμεινάντων τούτων] *Gabrielii* exemplar pronomen hoc non habet: & hinc quidem, abſque ullo ſenſûs detrimento, abeſſe poteſt.

δὴ δὲ εἰλήφεσαν τὰ τότε δοθέντα, οἱ μέν τινες ἔλεγον περὶ τοῦ Κύρου τοιάδε, Ἦ που αὐτός γε πολλὰ ἔχει, [1] ὅπου γε καὶ ἡμῶν ἑκάστῳ τοσαῦτα δέδωκεν. Οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔλεγον, Ποῖα πολλὰ ἔχει; οὐχ ὁ Κύρου τρόπος τοιοῦτος [2] οἷος χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδοὺς μᾶλλον ἢ κτώμενος ἥδεται. Αἰσθανόμενος δὲ ὁ Κῦρος τούτους τοὺς λόγους καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτοῦ, συνέλεξε τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς ἐπικαιρείους ἅπαντας, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

"Ἄνδρες φίλοι, ἑώρακα μὲν ἤδη ἀνθρώπους, οἳ βούλονται δο-
"κεῖν πλείω κεκτῆσθαι ἢ ἔχουσιν, ἐλευθεριώτεροι ἂν οἰόμενοι οὕτω
"φαίνεσθαι· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ἔφη, οὗτοι τοὔμπαλιν οὗ βούλονται
"ἐφέλκεσθαι· τὸ γὰρ πολλὰ δοκοῦντα ἔχειν, μὴ κατ' ἀξίαν τῆς οὐσίας
"φαίνεσθαι ὠφελοῦντα τοὺς φίλους, ἀνελευθερίαν ἔμοιγε δοκεῖ

ceptis autem *pecuniis* hisce tunc distributis, aliqui de Cyro aiebant, Ipse multa certè possidet, cùm tam multa cuique nostrûm dederit. Alii dicebant, Quæ sunt *illa* multa quæ possidet? non eo est ingenio Cyrus, ut pecunias velit construere; sed majorem voluptatem dando quàm accipiendo percipit. Hos sermones *hominúm*que de se sententias cùm Cyrus animadvertisset, convocatis amicis & omnibus illis, quos interesset arcessiri, in hanc sententiam loquutus est:

"Vidi equidem nonnullos, amici, qui existimari vellent plura
"possidere, quàm haberent *reipsa*; quòd hoc modo futurum arbi-
"trarentur, ut magìs liberales viderentur: verùm illi vergere mi-
"hi videntur in partem instituto suo contrariam: nam eum, qui
"multa possidere credatur, non pro ratione facultatum amicis pa-
"lam commodare, *id verò* mihi notam illiberalitatis *ei* imprimere

1 Ὅπου] Eadem est voculæ hujus vis 2 *Pet.* II. 11. quod ante nos observavit Cl. *Blackwallus.*

2 Οἷος] Ità *Gabrielii* & *Camerarii* exemplaria: quam lectionem vulgatæ illi ὅλως anteponendam censuit Stephanus, & ipse haud cunctanter recepi. Οἷος enim respondet illi τοιοῦτος, sive expresso, (ut in hoc loco) sive subaudito, ut ἀπομν. β'. sub finem: οὐ γὰρ ἦν οἷος ἀπὸ παντὸς κερδαίνειν. *Muretus* legit ὡς-

" περιάπτειν. Εἰσὶ δ' αὖ, ἔφη, οἳ λεληθέναι βούλονται ὅσα ἂν
" ἔχωσι· πονηροὶ οὖν καὶ οὗτοι τοῖς φίλοις ἔμοιγε δοκοῦσιν εἶναι·
" διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ ὄντα, πολλάκις δεόμενοι οὐκ ἐπαγ-
" γέλλουσιν οἱ φίλοι τοῖς ἑταίροις, ἀλλ' ἀπατῶνται. Απλου-
" στάτου δέ μοι, ἔφη, δοκεῖ εἶναι τὸ τὴν δύναμιν φανερὰν ποιή-
" σαντα, ἐκ ταύτης ἀγωνίζεσθαι περὶ καλοκαγαθίας. Κἀγὼ
" οὖν, ἔφη, βούλομαι ὑμῖν, ὅσα μὲν οἷόν τ' ἐστὶν ἰδεῖν τῶν ἐμοὶ
" ὄντων, δεῖξαι· ὅσα δὲ μὴ οἷόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι." Ταῦ-
τα εἰπὼν, τὰ μὲν ἐδείκνυε πολλά τε καὶ καλὰ κτήματα· τὰ
δὲ κείμενα ὡς μὴ ῥάδια εἶναι ἰδεῖν, διηγεῖτο· τέλος δὲ εἶπεν ὧδε,
" Ταῦτα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἅπαντα δεῖ ὑμᾶς οὐδὲν μᾶλλον
" ἐμὰ ἡγεῖσθαι ἢ καὶ ὑμέτερα· ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ταῦτα ἀθροίζω
" οὔθ' ὅπως αὐτὸς καταδαπανήσω, οὔθ' ὅπως αὐτὸς κατατρί-
" ψω· (οὐ γὰρ ἂν δυναίμην) ἀλλ' ὅπως ἔχω τῷ τε ἀεὶ ὑμῶν
" καλόν τι ποιοῦντι διδόναι, καὶ ὅπως ἤν τις ὑμῶν τινὸς ἐνδεῖσθαι

" videtur. Rursùs alii quantum possideant, cæteros ignorare vo-
" lunt; qui & ipsi mihi sanè videntur malè de amicis mereri:
" nam quia facultates eorum ignorantur, sæpè amici egentes so-
" dalibus quid sibi opus sit non significant, sed decipiuntur. Id
" mihi simplicissimi videtur *hominis* esse, ut ostensis facultatibus
" *suis*, pro earum ratione benignitatis laudem sibi parare conten-
" dat. Quamobrem & ipse vobis monstrare volo, quascunque fa-
" cultates meas videre licet; & quas videre non licet, *eas* oratio-
" ne vobis exponam." Hæc loquutus, alias quidem opes, & multas
& pulchras, *eis* commonstrabat; alias verò sic positas, ut facilè
conspici non possent, commemorabat: tandémque dixit, " Hæc
" omnia vos nihilo magìs mea quàm vestra ducere convenit:
" nam equidem ea colligo, non ut ipse absumam, nec ut ipse con-
" teram; (quod à me quidem fieri non posset) sed partim ut ha-
" beam, quod alicui vestrûm quovis tempore præclarum aliquod
" facinus edenti largiar, partim ut si quis vestrûm egere se aliquâ

“ νομίσῃ, πρὸς ἐμὲ ἐλθὼν λάβῃ οὗ ἂν ἐνδεὴς τυγχάνῃ ὤν.” Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

Ἡνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει καλῶς ἔχειν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ὡς καὶ ἀποδημεῖν, συνεσκευάζετο τὴν εἰς Πέρσας πορείαν, καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγειλεν· ἐπεὶ δὲ ἐνόμισεν ἱκανὰ ἔχειν ὧν ᾤετο δεήσεσθαι, οὕτω δὴ ἀνεζεύγνυε. Διηγησόμεθα δὲ καὶ ταῦτα, ὡς πολὺς στόλος ὤν, εὐτάκτως μὲν κατεσκευάζετο, καὶ πάλιν ἀνεσκευάζετο, κατεχωρείζετο δὲ ταχὺ ὅπου δέοιτο. Ὅπου γὰρ ἂν στρατοπεδεύηται βασιλεὺς, σκηνὰς μὲν δὴ ἔχοντες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρατεύονται καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. Εὐθὺς δὲ τοῦτο ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς ἕω βλέπουσαν ἵστασθαι τὴν σκηνήν· ἔπειτα ἔταξε πρῶτον μὲν πόσον δεῖ ἀπολιπόντας σκηνοῦν τοὺς δορυφόρους τῆς βασιλικῆς σκηνῆς· ἔπειτα σιτοποιοῖς μὲν χώραν ἀπέδειξε τὴν δεξιὰν, ὀψοποιοῖς δὲ τὴν ἀριστερὰν, ἵπποις δὲ τὴν δεξιὰν, ὑποζυγίοις δὲ τοῖς

“ re arbitretur, ad me veniat, & quidquid fortè desiderat, acci-
“ piat.” Hæc in hunc modum dicta fuerunt.

Cùm autem res ità Babylone constitutas existimaret, ut etiam inde abesse posset, iter in Persiam parabat, cæteríisque *idem faciendum* denuntiabat: ac postquam satìs eorum habere se putaret, quibus opus sibi fore existimabat, *Babylone* movit. Nos autem & hæc commemoraturi sumus, quàm *scilicet*, numerosus cùm esset exercitus, ordinatè tum *depositis impedimentis* castra metaretur, tum *vasis rursùm collectis* castra moveret, celeritérque se quo oporteret loco disponeret. Nam ubicunque castra rex habet, *ibi* quidem omnes qui circa regem esse solent, tentoriis sibi collocatis tam æstate quàm hyeme militant. Statim autem Cyrus hoc instituit, tentorium *nempe* ità figi ut orientem spectaret: deinde primùm quanto intervallo à tabernaculo regio abesse satellitum tentoria deberent, constituit; tum locum dextrum iis, quibus esset mandata panis conficiendi cura, adsignavit; iis, qui obsoniis adparandis operam dabant, sinistrum; equis item dextrum, sinistrum

ἄλλοις τὸ ἀριστερόν· καὶ τἄλλα δὲ διετέτακτο, ὥστε εἰδέναι ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ χώραν καὶ μέτρῳ καὶ τόπῳ. Ὅταν δὲ ἀνασκευάζωνται, συντίθησι μὲν ἕκαστος σκεύη οἷσπερ τέτακται χρῆσθαι, ἀνατίθενται δ' αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ὥσθ' ἅμα μὲν πάντες ἔρχονται οἱ σκευαγωγοὶ [1] ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν, ἅμα δὲ πάντες ἀνατιθέασιν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἕκαστος. Οὕτω δὴ ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ μιᾷ τε σκηνῇ καὶ πάσαις ἀνῃρῆσθαι. Ὡσαύτως οὕτως ἔχει καὶ περὶ [2] κατασκευῆς. Καὶ περὶ τοῦ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ, ὡσαύτως διατέτακται ἑκάστοις τὰ ποιητέα· καὶ διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ ἑνί τε μέρει καὶ πᾶσι πεποιῆσθαι. Ὥσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες χώραν εἶχον τὴν προσήκουσαν ἕκαστοι, οὕτω καὶ οἱ ὁπλοφόροι αὐτῷ ἐν τῇ στρατοπεδεύσει χώραν τε εἶχον τὴν τῇ ὁπλίσει ἑκάστῃ

jumentis cæteris: erant *sic* etiam descripta cætera, ut quisque stationem suam tum mensurâ tum loco nôsset. Cùm verò vasa colligunt, quisque vasa illa componit, quorum ipsi adsignatus est usus; ac rursùm alii jumentis *ea* imponunt: quo fit, ut simul omnes impedimentorum vectores ad ea veniant, quibus vehendis ipsi sunt destinati; & simul quisque suis *jumentis sua* imponat. Ità tempus idem uni tabernaculo & omnibus tollendis sufficit. Eadem est impedimenta deponendi ratio. Præterea singulis est imperatum quid facere debeant, ut omnia necessaria parentur opportuné: idcircò tempus idem & uni parti & omnibus parandis sufficit. Atque utì erat locus ministris singulis hæc necessaria curantibus conveniens, sic & armati milites in metatione castrorum locum illum habebant, qui armaturæ cuivis aptus esset, & quis is

1 Ἐπὶ τὰ τεταγμένα &c.] Stephano in mentem venit esse legendum, ἐπὶ τὸ τὰ τεταγμένα &c. quam correctionem adprobo.

2 Κατασκευῆς. Καὶ &c.] Sic MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes: Stephano tamen hæc orationis structura displicuit, & ità tandem emendanda visa est: ὡσαύτως οὕτως ἔχει καὶ περὶ κατασκευῆς, καὶ περὶ τοῦ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ· ὡσαύτως γὰρ διατέτακται ἑκάστοις τὰ ποιητέα. Parva quidem est mutatio, sed adeò apta, ut si vel unus præiret codex, in contextu mihi exprimenda videretur.

ἐπιτηδείαν, καὶ ᾔδεσαν ταύτην ὁποία ἦν, καὶ [1] εἰς ἀναμφισβήτητον πάντες κατεχωρίζοντο. [2] Καλὸν μὲν γὰρ ἡγεῖτο ὁ Κῦρος καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι ἐπιτήδευμα τὴν εὐθημοσύνην· (ὅταν γάρ τίς του δέηται, δῆλόν ἐστιν ὅπου δεῖ ἐλθόντα λαβεῖν) πολὺ δὲ ἔτι κάλλιον ἐνόμιζε τὴν τῶν στρατιωτικῶν φυλῶν εὐθημοσύνην εἶναι, ὅσῳ τε ὀξύτεροι οἱ καιροὶ τῶν εἰς τὰ πολεμικὰ χρήσεων, καὶ μείζω τὰ σφάλματα ἀπὸ τῶν ὑστεριζόντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν καιρῷ παραγινομένων πλείστου [3] ἄξια ταῦτα τὰ κτήματα ἑώρα γινόμενα ἐν τοῖς πολεμικοῖς· διὰ ταῦτα οὖν καὶ ἐπεμέλετο ταύτης τῆς εὐθημοσύνης μάλιστα. Καὶ αὐτὸς μὲν δὴ πρῶτος ἑαυτὸν ἐν μέσῳ κατετίθετο τοῦ στρατοπέδου, ὡς ταύτης τῆς χώρας ἐχυρωτάτης οὔσης· ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν πιστοτάτους, ὥσπερ εἰώθει, περὶ ἑαυτὸν εἶχε, τούτων

esset, nôrant, atque *adeò* universi eum sic occupabant, ut minimè de eo ambigerent. Nimirum Cyrus arbitrabatur etiam in familiâ præclarum esse studium collocationis aptæ: (nam *hoc modo* si aliquâ re quis indiget, planum est quò ire debeat, ut eam sumat) sed multò pulchrius existimabat esse, militares tribus aptè atque ordine disponi, cùm in usu rerum bellicarum quanto magìs subitæ sunt temporis opportunitates, tanto graviores ab iis *oriuntur* offensiones, qui negligentiâ suâ & *tarditate* eas sibi præripi sinunt: per illos verò, qui maturè adsunt, ea fieri videbat, quæ bellicis in rebus quantivis pretii sunt: his igitur de causis aptæ hujus collocationis erat perstudiosus. Ac primus quidem ipse castrorum in medio se collocabat, quòd is locus esset quàm munitissimus: deinde circum se fidissimos *quosque*, sicut & *aliàs* consueverat, habebat; at-

1 Εἰς] Edit. *Ald.* ἐπ' ἀναμφ. malè. MS. Bodl. ἐς. & paulò infra ἐς Πέρσας ἐπορεύετο. Utrobique Atticé.

2 Καλὸν μὲν γὰρ &c.] Quemadmodùm & *Hesiodus* Ἔργων καὶ ἡμ. v. 471. & seq.

—— εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.

In edit. *Ald.* & MSto Bodl. perperam legitur εὐθυμοσύνην.

3 Ἄξια ταῦτα τὰ &c.] In edit. *Ald.* non comparet ταῦτα. quod & MS. Bodl. in margine tantùm agnoscit, nec loci postulat sententia.

δὲ ἐν κύκλῳ ἐχομένους ἱππέας τ᾽ εἶχε καὶ ἁρματηλάτας. Καὶ γὰρ τούτους ἐχυρᾶς ἐνόμιζε χώρας δεῖσθαι, ὅτι σὺν οἷς μάχονται ὅπλοις οὐδὲν πρόχειρον ἔχοντες τούτων στρατοπεδεύονται, ἀλλὰ πολλοῦ χρόνου δέονται εἰς τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλουσι χρησίμως ἐξοίσειν. Εν δεξιᾷ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἱππέων πελτασταῖς χώρα ἦν· τοξόταις δ᾽ αὖ χώρα ἡ πρόσθεν ἦν καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἱππέων. Οπλίτας δὲ καὶ τοὺς τὰ μεγάλα γέρρα ἔχοντας κύκλῳ πάντων εἶχεν, ὥσπερ τεῖχος· ὅπως καὶ εἰ δέοι τι ἐνσκευάζεσθαι τοὺς ἱππέας, οἱ μονιμώτατοι πρόσθεν ὄντες παρέχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπλισιν. Εκάθευδον δὲ αὐτῷ ἐν τάξει ὥσπερ οἱ ὁπλῖται, οὕτω δὲ καὶ οἱ πελτασταὶ καὶ οἱ τοξόται· ὅπως καὶ ἐκ τῶν νυκτῶν, εἰ δέοι τι, ὥσπερ καὶ οἱ ὁπλῖται παρεσκευασμένοι εἰσὶ παίειν τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, οὕτω καὶ οἱ τοξόται καὶ οἱ ἀκοντισταὶ, εἴ τινες προσίοιεν, ἐξ ἑτοίμου ἀκοντίζοιεν καὶ τοξεύοιεν ὑπὲρ τῶν ὁπλιτῶν. Εἶχον δὲ καὶ

que his orbe facto proximi erant tum equites tum curruum ductores. Etenim arbitrabatur his loco tuto esse opus, quòd ità in castris agant, ut armis illis, quibus *in hostem* pugnant, expeditè uti non possint; sed longo tempore ad armandum se indigeant, si *quidem* utiliter efferre *in aciem ea* velint. Parte verò tum ipsius tum equitum dextrâ & lævâ peltastarum locus erat; sagittariorum tam ante quàm post ipsum, & post equites. Gravis armaturæ milites & qui scuta majora gestabant *suis* omnibus circumdabat, tanquam murum; ut, si necesse esset equites separare, maximè statarii milites ante ipsos essent, tutúmque spatium eis ad arma capienda præberent. Et quemadmodùm gravis armaturæ milites, sic & peltastæ & sagittarii somnum instructi capiebant; ut etiam noctu, si quid usus posceret, perinde ac gravis armaturæ milites parati sunt ad feriendos eos qui cominùs invadunt, sic & sagittarii & jaculatores pro gravis armaturæ militibus, si qui *hostes* accederent, promptè sagittis & jaculis suis uterentur. Prætereà *certa*

σημεῖα πάντες οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς· [1] οἱ δὲ ὑπηρέται, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ σώφρονες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείστων τὰς οἰκήσεις, μάλιστα δὲ τῶν ἐπικαιρίων· οὕτω καὶ τῶν ἐν τοῖς στρατοπέδοις τάς τε χώρας τὰς τῶν ἡγεμόνων ἠπίσταντο οἱ Κύρου ὑπηρέται, καὶ τὰ σημεῖα ἐγίγνωσκον ἃ ἑκάστοις ἦν· ὥστε ὅτου δέοιτο Κῦρος, οὐκ ἐζήτουν, ἀλλὰ τὴν συντομωτάτην ἐφ᾽ ἕκαστον ἔθεον. Καὶ διὰ τὸ εἰλικρινῆ ἕκαστα εἶναι τὰ φῦλα, πολὺ μᾶλλον ἦν δῆλα καὶ ὁπότε τις εὐτακτοίη, καὶ εἴ τις μὴ πράττοι τὸ προσταττόμενον· οὕτω δὴ ἐχόντων, ἡγεῖτο, εἴ τις ἐπιθεῖτο νυκτὸς ἢ ἡμέρας, ὥσπερ ἂν εἰς ἐνέδραν εἰς τὸ στρατόπεδον τοὺς ἐπιτιθεμένους ἐμπίπτειν. Καὶ τὸ τακτικὸν δὲ εἶναι οὐ τοῦτο μόνον ἡγεῖτο εἴ τις ἐκτεῖναι φάλαγγα εὐπόρως δύναιτο, ἢ βαθῦναι, ἢ ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα καταστῆσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀριστερᾶς, ἢ ὄπισθεν ἐπιφανέντων τῶν πολεμίων, ὀρθῶς

quædam ſigna præfecti omnes ad tabernacula habebant: miniſtri autem, non aliter ac in urbibus illi, qui frugi ſunt & *prudentes*, plurimorum domos nôrunt, & eorum præſertim, quos intereſt *nôſſe*; ſic, *inquam*, & Cyri miniſtri loca ducum in caſtris, & ſingulorum ſigna nôrunt: adeò ut ſi alicujus operâ Cyrus egeret, *hunc illi* non quærebant, ſed viâ quàm maximè compendiariâ ad unumquemque currebant. Et quia ſingulæ nationes ſecretæ, miniméque inter ſe confuſæ erant, multò etiam magìs patebat, ſive quis ordinis obſervans eſſet, ſive, quod eſſet imperatum, non faceret: atque hoc modo cùm eſſent comparati, futurum arbitrabatur, ut ſi quis vel noctu vel interdiu *ſuos* adoriretur, in caſtra *ſua*, tanquam in inſidias, adgrediendo incideret. Ac tacticum eſſe non id ſolum arbitrabatur, ſi quis extendere phalangem facilè poſſit, vel denſare, vel de cornu in phalangem redigere, vel prout hoſtes conſpecti fuerint dextrorſum, ſiniſtrorſum, à tergo, rectè

1 Οἱ δὲ ὑπηρέται, —— οἱ Κύρου ὑπηρέται.] Vide ſupra dicta de repetitione vocis στρατιώτας p. 496.

ἐξελίξαι· ἀλλὰ καὶ διασπᾶν, ὁπότε δέοι, τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ τιθέναι γε τὸ μέρος ἕκαστον ὅπου μάλιστα ἐν ὠφελείᾳ ἂν εἴη, καὶ τὸ ταχύνειν δὲ ὅπου φθάσαι δέοι· πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα [1] τακτικοῦ ἀνδρὸς ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ ἐπεμελεῖτο τούτων πάντων ὁμοίως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πορείαις πρὸς τὸ συμπῖπτον ἀεὶ διατάττων ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ στρατοπεδεύσει ὡς τὰ πολλὰ ὥσπερ εἴρηται κατεχώριζεν.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίγνονται κατὰ τὴν Μηδικὴν, τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κυαξάρην. Ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλοις, πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαξάρει ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐξῃρημένος εἴη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχῃ, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκεῖα κατάγεσθαι· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. Ὁ δὲ Κυαξάρης ταῦτα μὲν ἐδέξατο, προσέπεμ-

eam explicare; sed etiam posse distrahere, cùm necessitas postulat, pertinere ad aciei instruendæ rationem putabat; ac partem quamlibet eo loco collocare, quo plurimùm sit profutura; & accelerare cùm opus est antevertere: hæc omnia & his similia putabat ejus esse viri qui struendæ aciei peritus esset, atque hæc pariter omnia curæ habebat: ac in itineribus quidem semper ad id quod accideret *aliter atque aliter* ordinatis copiis pergebat; sed in metatione castrorum plerumque illâ, quam diximus, dispositione utebatur.

Cùm autem progrediendo Medorum in regionem pervenissent, Cyrus ad Cyaxarem divertit. Cúmque se mutuò complexi salutâssent, primùm Cyrus Cyaxari dixit, domum & curiam ei Babylone selectam esse; ut, cùm eò etiam veniret, tanquam in sua divertere posset: deinde munera quoque alia permulta & insignia ei donavit. His Cyaxares acceptis filiam ad ipsum mittit, quæ *ei*

1 Τακτικοῦ ἀνδρὸς] Eos Antiqui vocabant τακτικοὺς, qui ea, quæ ad acierum instruendarum scientiam pertinent, vel scriptis tradebant, vel usu ipso alios edocebant. Vide, si libet, quæ notata sunt à doctis. *Casaub.* ad titulum *Æneæ* comment. polior. & ab *Arcerio* ad præf. *Ælia. tactic.*

ψε δὲ αὐτῷ τὴν θυγατέρα στέφανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλλια φέρουσαν, καὶ στρεπτὸν καὶ στολὴν Μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. Καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς ἐστεφάνου τὸν Κῦρον· ὁ δὲ Κυαξάρης εἶπε, Δίδωμι δέ σοι, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν οὖσαν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἔγημε τὴν τοῦ ἐμοῦ πατρὸς θυγατέρα, ἐξ ἧς σὺ ἐγένου· αὕτη δέ ἐστιν ἣν σὺ πολλάκις, παῖς ὤν, ὅτε παρ' ἡμῖν ἦσθα, ἐτιθηνήσω· καὶ ὁπότε τις ἐρωτῴη αὐτὴν τίνι γαμοῖτο, ἔλεγεν ὅτι Κύρῳ· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδίαν τὴν πᾶσαν· οὐδὲ γὰρ ἔστι μοι ἄρρην παῖς γνήσιος. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ Κυαξάρη, τό τε γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παῖδα, καὶ δῶρα· βούλομαι δέ, ἔφη, σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς μητρὸς ταῦτά σοι συναινέσαι. Εἶπε μὲν οὕτως ὁ Κῦρος· ὅμως δὲ τῇ παιδὶ πάντα ἐδωρήσατο ὁπόσα ᾤετο καὶ τῷ Κυαξάρει χαριεῖσθαι. Ταῦτα δὲ ποιήσας, εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο

coronam auream, & armillas, & torquem, & Medicam veſtem quàm fieri potuit pulcherrimam adferebat. Et puella Cyrum coronabat: Cyaxares verò ait, Hanc ipſam tibi, Cyre, uxorem trado, quæ mea eſt filia: pater quoque tuus patris mei filiam uxorem duxit, quâ tu natus es: atque hæc illa eſt, cui tu puer ſæpenumerò, cùm apud nos eſſes, more nutricis blandiebare: cúmque interrogabatur ab aliquo, cuinam eſſet nuptura, Cyro *ſe nupturam* reſpondebat: addo nomine dotis Mediam univerſam; nec enim mihi ſoboles ſexûs virilis ulla eſt legitima. Hæc erant Cyaxaris verba: cui *ſic* reſpondit Cyrus, Equidem, Cyaxares, & genus laudo & puellam, & munera: ſed in his, inquit, tibi de ſententiâ patris ac matris adſentiri volo. Et quanquam hæc ità Cyrus diceret, puellæ tamen omnia donabat, quæcunque grata Cyaxari futura putabat. Atque his peractis, in Perſiam iter faciebat.

Cúmque pergendo Perſarum ad fines perveniſſet, copias ibi-

στράτευμα αὐτοῦ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, [1] ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἑστιᾶσθαι· δῶρα δ' ἦγεν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα δὲ ἔπρεπε ταῖς ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν ὅσα περ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν ὅταν περ [2] ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας. Ἐκ δὲ τούτου συνέλεξε Καμβύσης τοὺς γεραιτέρους Περσῶν, καὶ τὰς ἀρχὰς, οἵπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· παρεκάλεσε δὲ καὶ Κῦρον, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

"Ἄνδρες Πέρσαι, καὶ σὺ ὦ Κῦρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰκότως εὔνους εἰμί· ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δὲ, ὦ Κῦρε, παῖς ἐμὸς εἶ. Δίκαιος οὖν εἰμὶ, ὅσα γιγνώσκειν δοκῶ ἀγα-

dem cæteras reliquit; ipſe cum amicis ad urbem contendit, animantes ſecum ducens, quæ Perſis univerſis tam ad ſacrificia quàm ad epulas ſufficerent: munera ferebat etiam qualia patri, matri, amicis cæteris dari deceret; & qualia magiſtratibus, ſenioribus, iiſque omnibus, qui ὁμότιμοι adpellantur, convenirent: præterea cunctis in Perſiâ viris ac fœminis ea largiebatur, quæcunque ſolet hâc etiam tempeſtate largiri rex, cùm in Perſiam venit. Deinde convocatis Cambyſes Perſarum ſenioribus, & illis magiſtratibus, penes quos *illic* rerum maximarum poteſtas eſt, Cyrum etiam arceſſivit, & in hanc ſententiam dixit:

"Meritò ego, Perſæ, túque *itidem* Cyre, benevolentiâ vos complector utroſque: nam *ut* rex vobis ſum, *ità* tu, Cyre, mihi filius es. Quamobrem æquum eſt, me, quæcunque animadver-

1 Ἱερεῖα] Vide ſis quæ notavimus p. 46.

2 Ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς &c.] Rectè dicitur rex *Perſarum* ἀφικνεῖσθαι, ἐξιέναι, ἐλαύνειν εἰς Πέρσας, quando ex Aulâ ſuâ & urbe regiâ prodit in publicum, in agrum & regionem populi ſui. Quin ità planè (utì Cl. *Perizon.* notavit) etiam privati cives ex ædibus ſuis in Forum & Concionem Athenienſium prodeuntes dicuntur *Æli.* H. V. lib. 2 c. 16. παρελθόντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Eâ verò potiſſimùm de cauſâ Noſter Aliique ſæpè dicunt, *regem Perſarum in Perſida profectum eſſe*, vel, *veniſſe* εἰς Πέρσας, quòd hic neutiquam habitârit ſemper in Perſide, ſed plerumque extra eam, modò Suſis, modò Ecbatanis, modò Babylone, rariùs Perſepoli.

“θὰ ἀμφοτέροις, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ μὲν γὰρ
“παρελθόντα ὑμεῖς μὲν Κῦρον ηὐξήσατε, στράτευμα δόντες,
“καὶ ἄρχοντα τούτου αὐτὸν καταστήσαντες· Κῦρος δὲ ἡγού-
“μενος τούτου σὺν θεοῖς εὐκλεεῖς μὲν ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι, ἐν
“πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποίησεν, ἐντίμους δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάσῃ· τῶν
“δὲ συστρατευσαμένων αὐτῷ τοὺς μὲν ἀρίστους καὶ πεπλούτι-
“κε, τοῖς δὲ πολλοῖς μισθὸν καὶ τροφὴν παρεσκεύακεν· ἱπ-
“πικὸν δὲ καταστήσας Περσῶν, πεποίηκε Πέρσαις καὶ πεδίων εἶ-
“ναι μετουσίαν. Ην μὲν οὖν καὶ τολοιπὸν οὕτω γιγνώσκητε,
“πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴτιοι ἀλλήλοις ἔσεσθε· εἰ δὲ ἢ σὺ, ὦ
“Κῦρε, ἐπαρθεὶς ταῖς παρούσαις τύχαις, ἐπιχειρήσεις καὶ
“Περσῶν ἄρχειν ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ὥσπερ τῶν ἄλλων, ἢ ὑμεῖς,
“ὦ πολῖται, φθονήσαντες τούτῳ τῆς δυνάμεως, καταλύειν
“πειράσεσθε τοῦτον τῆς ἀρχῆς, εὖ ἴστε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλή-
“λοις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ως οὖν μὴ ταῦτα γίγνη-

“tere mihi videor in rem utriſque futura, in medium ea proferre.
“Quod enim attinet præterita, vos Cyrum auxiſtis, cùm exerci-
“tu tradito illum etiam ei imperatorem conſtitueritis: Cyrus du-
“cis munere fungens, diis juvantibus, vobis quidem, Perſæ, apud
“omnes homines celebritatem nominis, & honorem per Aſiam
“univerſam conciliavit: præſtantiſſimos autem eorum,qui cum eo
“militârunt, opulentos etiam reddidit; vulgo *militum* ſtipendia &
“victum paravit: quin & Perſarum equitatu inſtituto perfecit, ut
“etiam loca *plana* & campeſtria Perſæ ſibi vindicare poſſint. Ita-
“que ſi deinceps etiam in hâc ſententiâ perſtiteritis, multarum
“*bonarúm*que rerum auctores invicem vobis eritis: ſin autem vel
“tu, Cyre, præſenti felicíque *adeò* rerum ſtatu elatus, perinde
“Perſis imperare tui cum captatione commodi conabere, ut cæte-
“ris; vel vos, cives, poteſtatis hujus invidi, imperium ipſi abro-
“gare tentabitis, certò ſcitote *voſmetipſos* mutuò vobis in multis
“& præclaris rebus futuros impedimento. Quapropter ut hæc

“ται, ἀλλὰ τἀγαθά, ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη, θύσαντας [1] ὑμᾶς κοινῇ,
“καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυραμένους συνθέσθαι, σὲ μέν, ὦ Κῦρε,
“[2] ἤν τις ἢ ἐπιστρατεύηται χώρᾳ Περσίδι, ἢ Περσῶν νόμους δια-
“σπᾶν πειρᾶται, βοηθήσειν παντὶ σθένει· ὑμᾶς δέ, ὦ Πέρσαι,
“ἤν τις ἢ ἀρχῆς Κῦρον ἐπιχειρῇ καταπαύειν, ἢ [3] ἀφίστασθαί
“τις τῶν ὑποχειρίων, βοηθήσειν καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ
“καθ᾽ ὅ, τι ἂν ἐπαγγέλλῃ. Καὶ ἕως μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ
“γίγνηται ἡ ἐν Πέρσαις βασιλεία· ὅταν δ᾽ ἐγὼ τελευτήσω,
“δῆλον ὅτι Κύρου, ἐὰν ζῇ. Καὶ ὅταν μὲν οὗτος [4] ἀφίκηται
“εἰς Πέρσας, ὁσίως ἂν ὑμῖν ἔχοι, τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ
“ὑμῶν ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· ὅταν δ᾽ οὗτος ἔκδημος ᾖ, κα-
“λῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν, εἰ ἐκ τοῦ γένους ὃς ἂν δοκῇ ὑμῖν ἀρι-

“non accidant, sed bona *potiùs*, visum est mihi, posteaquam rem
“sacram communiter feceritis, deósque fueritis testati, *sic vobis*
“paciscendum esse, ut tu quidem, Cyre, si quis vel in terram Per-
“sidem copias hostiles ducat, vel leges Persarum convellere cone-
“tur, omnibus viribus opem feras; vos verò, Persæ, si quis vel
“Cyrum imperio spoliare, vel eorum aliquis, qui ejus in potesta-
“tem redacti sunt, deficere conetur, tum vobis ipsis tum Cyro,
“prout denuntiârit, subveniatis. Atque dum equidem vixero,
“meum esto in Persas imperium; verùm ubi vivendi finem fece-
“ro, planum est, illud Cyri fore, si vivet. Et is quidem cùm in
“Persiam veniet, piè feceritis si pro vobis hostias cædet, quas
“ipse nunc cædo: ubi verò peregrè aberit, rectè vestra se res
“habebit, ut arbitror, si is ex familiâ *nostrâ*, qui vobis optimus

1 Ὑμᾶς] MS. Bodl. ἡμᾶς, quod Leunclavius in loco vertendo exprimit. Malim lectionem vulgatam sequi.

2 Ἤν τις ἢ ἐπιστρατεύηται] Hunc verborum ordinem restituendum rectè monuerunt Stephanus & Leunclavius. Priùs particula ἢ perperam post ἐπιστρατεύηται posita erat.

3 Ἀφίστασθαί τις &c.] Leunclavius scribendum censuit ἢ ἀφίστασθαί τι τῶν ὑποχειρίων, vel ἀφίστασθαί τινας τῶν &c. *ut sua*, inquit, *verbo ἀφίστασθαι constet significatio*. Sed nil mutandum: nam ἀφίσταμαι, (unde ἀφίστασθαι) est *deficio, discedo à fide*: at ἀφίστημι (à quo ἀφίστασθαι minime formatum esse, talem certè virum non latuit) est *absistere facio, ad defectionem sollicito* &c.

4 Ἀφίκηται εἰς &c.] Vide p. 632.

« στος ἔσται), ὥσπερ τὰ τῶν θεῶν ἀποτελοίη.» Ταῦτα εἰπόντος Καμβύσου, συνέδοξε Κύρῳ τε καὶ τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συνθέμενοι ταῦτα τότε, καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυράμενοι, οὕτω καὶ νῦν ἔτι διαμένουσι ποιοῦντες πρὸς ἀλλήλους Πέρσαι τε καὶ βασιλεύς. Τούτων δὲ πραχθέντων, ἀπῄει ὁ Κῦρος·

Ὡς δ᾽ ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, γαμεῖ τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἧς ἔτι καὶ νῦν λόγος ὡς παγκάλου γενομένης. (Ἔνιοι δὲ τῶν λογοποιῶν λέγουσιν ὡς τὴν τῆς μητρὸς ἀδελφὴν ἔγημεν· ἀλλὰ γραῦς ἂν καὶ παντάπασιν [1] ἦν ἡ παῖς.) Γήμας δὲ, εὐθὺς ἔχων ἀνεζεύγνυεν. Ἐπεὶ δ᾽ ἐν Βαβυλῶνι ἦν, [2] ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἤδη πέμπειν ἐπὶ

« esse videbitur, rem divinam perfecerit.» Quæ Cambyses cùm protulisset, eadem tum à Cyro, tum à Persarum magistratibus, *decreto communi facto*, sunt adprobata: & *quemadmodùm* id temporis hæc pacti sunt, deósque contestati, sic & Persæ & rex inter se constanter eadem hoc etiam tempore observant. Atque his rebus peractis, Cyrus discessit:

Cúmque in Mediam pervenisset, de patris matrísque sententiâ Cyaxaris filiam uxorem ducit: quam etiam nunc perhibent fuisse perpulchram. (Nonnulli autem scriptores historiarum aiunt, matris cum eo sororem fuisse nuptam: verùm ea virgo fuisset omnino *tunc* anus.) Nuptiis celebratis, mox cùm eâ discessit. Cúmque esset Babylone, visum est ei satrapas jam mittendos esse ad natio-

1 Ἦν ἡ παῖς.] Vox παῖς ponitur etiam (*Hesychio* teste) ἀντὶ παρθένου. Itaque Leunclavius & Gabrielius rectè eam verterunt *virgo.* Ille autem aliam lectionem (ex ipsius, opinor, conjecturâ profectam) margini editionis suæ adscribendam curavit; nimirum hanc: — — ἦν, οὐ παῖς. quæ Stephano valdè apta esse videtur. Ego certè, si loco movenda sit vulgata lectio, malim cum *Mureto* reponere ἄπαις pro ἡ παῖς. nihil enim obstare videtur, quo minùs ἄπαις, perinde átque ἄτοκος, sit κοινὸν ὄνομα τῆς τε μηκέτι τικτούσης, καὶ τῆς μηδόλως, utì loquitur *J. Pollux* lib. 3. *segm.* 15.

2 Ἐδόκει αὐτῷ σατράπας &c.] Quod de Cyro hoc loco Noster, id propheta *Daniel* (Babylone, ut videtur eruditiss. *Usserio*, hoc tempore cum Cyro in Mediam profectus) de Cyaxare tradit, VI. 1. Commune forsan erat utriusque principis decretum: Cyrus enim regiones, Medicarum, quibus præfectus fuerat, copiarum operâ subactas, ad Cyaxaris ditionem se adjecisse professus est lib. 5. p.397. ideóque ejus consilio, in superiori illo congressu (de quo vide p. 404.) ad-

hibito,

τὰ κατεστραμμένα ἔθνη. Τοὺς μέντοι ἐν ταῖς ἄκραις φρουράρχους, καὶ τοὺς χιλιάρχους τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν, οὐκ ἄλλου ἢ ἑαυτοῦ ἐβούλετο ἀκούειν· ταῦτα δὲ προεωρᾶτο, ἐννοῶν ὅπως, εἴ τις τῶν σατραπῶν ὑπὸ πλούτου καὶ πλήθους ἀνθρώπων ἐξυβρίσειε, καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ πείθεσθαι, εὐθὺς [1] ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῇ χώρᾳ. Ταῦτ' οὖν βουλόμενος πρᾶξαι, ἔγνω συγκαλέσαι πρῶτον τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ προειπεῖν, ὅπως εἰδεῖεν, [2] ἐφ' οἷς ἴασιν οἱ ἰόντες· ἐνόμιζε γὰρ οὕτω ῥᾴδιον φέρειν ἂν αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ καταστάίη τις ἄρχων, καὶ αἰσθάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν αὐτῷ φέρειν, νομίζοντες δι' ἑαυτῶν ἀπιστίαν ταῦτα γενέσθαι. Οὕτω δὴ συλλέξας, λέγει αὐτοῖς τοιάδε·

nes in ditionem redactas. Præſidiorum verò magiſtros in arcibus, & tribunos eorum militum, qui per regionem in excubiis erant, alteri, quàm ſibi, parere nolebat: atque hæc *ità* proſpiciebat, cùm cogitaret eo pacto futurum ut, ſi quis ſatraparum opibus & hominum multitudine fretus inſolenter ſe gereret, imperiúmque detrectare niteretur, mox adverſarios *in* ipſâ regione haberet. Hæc igitur facere cùm vellet, primùm convocandos judicabat, quos pro tempore commodum eſſet, remque his priùs exponendam; ut quas ob cauſas mitterentur ii, qui mittendi eſſent, ſcirent: nam hâc ratione laturos id æquioribus animis arbitrabatur. Sin præfectus aliquis *jam* conſtitutus eſſet, atque hæc *deinde* animadverteret, graviter laturos arbitrabatur, *velut* exiſtimantes hæc ideò fieri, quòd fides ſibi non haberetur. Itaque convocatis iis, hujuſmodi quædam loquutus eſt:

hibito, ſatrapiarum eam diſtributionem Cyrum inſtituiſſe, ut credamus par eſt. Ità ferè *Armachenſis* ille ad annum M. 3466. P. J. 4176. ante æram Chriſt. 538.

1 Ἀντιπάλους ἔχοι ἐν &c.] MS. Bodl. εὐθὺς ἀντίπαλον ἔχοιεν τὴν χώραν. *Camerarii* liber ἀντίπαλα. Utrique anteferenda videtur vulgata lectio.

2 Ἐφ' οἷς ἴασιν] Similiter ἐπὶ in hâc ſignificatione tertio caſui jungitur *Matt.* XXVI. 50. Non erat igitur, cur eruditiſſ. *Caſaubonus* improbaret vulgatam iſtius commatis ſcripturam ἐφ' ᾧ πάρει; & alteram illam ἐφ' ὃ πάρει mallet, quam codex *Alexand.* aliique à doctiſſ. *Chriſt. Wolfio* memorati, repræſentant. Inauſpicatò certè ad Xenophontem provocat vir doctiſſimus, quò ſuam ſtabiliret opinionem: Noſter enim, & hâc & illâ ſæpè uſus ſtructurâ, nunc quarto caſui, nunc tertio

"Ἄνδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς κατεστραμμέναις πόλεσι φρουροὶ καὶ φρούραρχοι, οὓς τότε κατελίπομεν· καὶ τούτοις ἐγὼ προστάξας ἀπῆλθον ἄλλο μὲν οὐδὲν πολυπραγμονεῖν, τὰ δὲ τείχη διασώζειν. Τούτους μὲν οὖν οὐ παύσω τῆς ἀρχῆς, ἐπεὶ καλῶς διαπεφυλάκασι τὰ προσταχθέντα· ἄλλους δὲ σατράπας πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἄρξουσι τῶν ἐνοικούντων, καὶ τὸν δασμὸν λαμβάνοντες τοῖς τε φρουροῖς δώσουσι μισθὸν, καὶ ἄλλο τελέσουσιν ὅ, τι ἂν δέῃ. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τῶν ἐνθάδε ὑμῶν οἷς ἂν ἐγὼ πράγματα παρέχω, πέμπων πράξοντάς τι ἐπὶ ταῦτα τὰ ἔθνη, χώρας γε νέμεσθαι καὶ οἴκους ἐκεῖ· ὅπως δασμοφορῆταί αὐτοῖς δεῦρο, ὅταν τε ἴωσιν ἐκεῖσε, εἰς οἰκεῖα ἔχωσι κατάγεσθαι." Ταῦτα εἶπε, καὶ ἔδωκε πολλοῖς τῶν φίλων κατὰ πάσας τὰς καταστραφείσας πόλεις οἴκους, καὶ ὑπηκόους· καὶ ἔτι νῦν εἰσι τοῖς ἀπογόνοις τῶν τότε

"Sunt nobis, amici, ſubactis in urbibus & præſidiarii milites & eorum præfecti, quos tunc reliquimus; atque his ego diſcedens præcepi nihil ut aliud curioſè inſtituerent agere, ſed *munitiones & caſtella* tuerentur. His equidem magiſtratum non adimam, cùm præclarè quæ *ipſis* erant mandata conſervârint: verùm alii mihi ſatrapæ mittendi videntur, qui *regionum* incolis præſint, acceptóque tributo, tum præſidiariis militibus ſtipendium perſolvant, tum quidquid præterea neceſſe fuerit, perficiant. Etiam mihi videtur, iis, qui è vobis hìc degunt, & quibus ego negotia impono, dum ad obeunda quædam munera ad iſtas nationes eos mitto, iſtic & agros & ædes adſignandas eſſe; ut & tributum huc illis adferatur, & cùm eò venerint, ſuas in ædes poſſint divertere." Hæc cùm dixiſſet, multis ex amicis in omnibus ſubactis urbibus donabat ædes & quos parentes haberent: atque hâc etiam tempeſtate poſteri eorum, qui tunc *illa* conſequuti ſunt, in

tertio præpoſitionem jungit iſtam. Sic l. 3. p. 222. ἐφ' οἷς τε ἐστρεφόμεθα &c. l. 7. p. 512. ἐπ' ἀγαθῷ παρεῖναι, l. 8. infra ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ &c. Alterius conſtructionis exempla ultrò ſe ubique ferè offerunt.

λαβόντων αἱ χῶραι καταμένουσιν, ἄλλαι ἐν ἄλλῃ γῇ, αὐτοὶ δὲ οἰκοῦσι παρὰ βασιλεῖ. "Δεῖ δὲ, ἔφη, τοὺς ἰόντας σατράπας ἐπὶ "ταύτας τὰς χώρας, τοιούτους ὑμᾶς σκοπεῖν οἵτινες ὅ, τι ἂν ἐν τῇ "γῇ ἑκάστῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ᾖ, μεμνήσονται καὶ δεῦρο ἀποπέμ-"πειν· ὡς μετέχωμεν καὶ οἱ ἐνθάδε ὄντες τῶν πανταχοῦ γιγνο-"μένων ἀγαθῶν· καὶ γὰρ ἤν τι που δεινὸν γίγνηται, ἡμῖν ἔσται "ἀμυντέον." Ταῦτ' εἰπὼν, τότε μὲν ἔπαυσε τὸν λόγον· ἔπειτα δὲ οὓς ἐγίγνωσκε τῶν φίλων ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐπιθυμοῦντας ἰέναι, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τοὺς δοκοῦντας ἐπιτηδειοτάτους εἶναι, ἔπεμπε σατράπας, εἰς Ἀραβίαν μὲν, [1] Μεγάζυβον· εἰς Καππαδοκίαν δὲ, Ἀρταβάταν· εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν μεγάλην, Ἀρτακάμαν· εἰς [2] Λυκίαν δὲ καὶ Ἰωνίαν, Χρυσάνταν· εἰς Καρίαν δὲ, Ἀδούσιον, ὥσπερ ᾔτουν· εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν παρ' Ἑλλήσποντον, καὶ Αἰολίδα, Φαρνοῦχον. Κιλικίας δὲ καὶ Κύ-

agrorum, quorum alii aliâ in regione siti sunt, possessione permanent; ipsi verò apud regem habitant. "De satrapis autem, inquit, ad regiones illas mittendis, ut ejusmodi sint vobis viden-"dum est, qui meminerint huc etiam mittendum esse quidquid in "quovis solo pulchri bonive fuerit: ut etiam nos qui hìc mane-"mus *omnium* bonorum, quæ ubique proveniunt, participes si-"mus: nam si quid uspiam rei terribilis existat, *id* nobis propul-"sandum erit." Hæc loquutus, finem tunc dicendi fecit: ac deinde, quos ex amicis animadverteret eundi cupidos, secundùm conditiones propositas; habito delectu, eos, qui maximè viderentur idonei, satrapas misit, in Arabiam, Megazybum: in Cappadociam, Artabatam: in Lyciam atque Ioniam, Chrysantam: in Cariam, Adusium, ut *ipsi* petierant: in Phrygiam, quæ propter Hellespontum sita est, & Æolidem, Pharnuchum. Ciliciæ verò, &

1 Μεγάζυβον] Edit. *Elzev.* Μεγάβυζον. nec aliter veteres quidam legerunt interpretes. Sed hoc monuisse sat est.

2 Λυκίαν] Legitur etiam Λυδίαν. Supra quoque p. 523. pro Λύκιοι in quibusdam libris scribitur Λυδοί. Lectionem vulgatam utrobique retinendam puto.

Κύπρου καὶ Παφλαγόνων οὐκ ἔπεμψε Πέρσας σατράπας, ὅτι ἑκόντες ἐδόκουν αὐτῷ συστρατεύεσθαι ἐπὶ Βαβυλῶνα· δασμοὺς μέντοι συνέταξεν ἀποφέρειν καὶ τούτους. Ὡς δὲ τότε Κῦρος κατεστήσατο, οὕτως ἔτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἄκραις φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν [1] ἐκ βασιλέως εἰσὶ καθεστηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογεγραμμένοι. Προεῖπε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκπεμπομένοις [2] σατράπαις, ὡς δυνατὸν, ὅσα ἑώρων ποιοῦντα αὐτὸν, πάντα μιμεῖσθαι· πρῶτον μὲν ἱππέας καθιστάναι ἐκ τῶν συνεπομένων Περσῶν καὶ συμμάχων, καὶ ἁρματηλάτας· ὁπόσοι δ' ἂν γῆν καὶ ἀρχεῖα λάβωσιν, ἀναγκάζειν τούτους ἐπὶ θύρας ἰέναι, καὶ σωφροσύνης ἐπιμελουμένους, παρέχειν ἑαυτοὺς τῷ σατράπῃ χρῆσθαι, ἤν τι δέηται· παιδεύειν δὲ καὶ τοὺς γιγνομένους παῖδας ἐπὶ θύραις, ὥσπερ παρ' αὐτῷ· ἐξάγειν δὲ ἐπὶ τὴν θήραν τὸν σατράπην τοὺς ἀπὸ θυ-

Cypro, & Paphlagonibus satrapas Persicos nullos misit, quòd ultro visi essent adversùs Babylonem ejus signa sequuti: sed tamen his etiam tributa indixit adferenda. Ut autem Cyrus id temporis constituit, sic etiam nunc arcium præsidia regis *in potestate* sunt, & præsidiariorum tribuni à rege constituuntur, & apud regem descripti *census eorum* exstant. Petereà satrapis omnibus, quos emittebat, edixit, ut omnia, quæcunque se facere viderent, pro viribus imitarentur: primùm equites & curruum agitatores ex illis Persis ac sociis qui comitarentur ipsos, instituerent: quicunque verò & agros & palatia consequuti essent, eos ad frequentandam portam cogerent, útque temperantiæ studiosi, satrapæ semet utendos exhiberent, si quid usus posceret: etiam liberos, qui *eis* nascerentur, ad portam educarent & *instituerent*, quemadmodùm apud ipsum fieret: itidem satrapam, quos haberet ad

1 Ἐκ βασιλέως &c.] Eadem est præpositionis istius vis apud *Joh.* VI. 65.

2 Σατράπαις, ὡς δυνατὸν ὅσα. &c.] Sic reposuimus ex conjecturâ *Leunclavii*; cui nonnihil favet *Gabrielii* vet. exempl. ὅσα ἑώρων exhibentis auctoritas. Legebatur anteà — σατράπαις ὅσα δυνατὸν ἑώρων ποιοῦντα &c.

ρων, καὶ ἀσκεῖν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν ἑαυτῷ τὰ πολεμικά. “Ος
“δ' ἂν ἐμοὶ, ἔφη, κατὰ λόγον τῆς δυνάμεως πλεῖστα μὲν ἅρμα-
“τα, πλείστους δὲ καὶ ἀρίστους ἱππέας ἀποδεικνύῃ, τοῦτον ἐγὼ, ὡς
“ἀγαθὸν σύμμαχον καὶ ὡς ἀγαθὸν συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ
“ἐμοὶ τῆς ἀρχῆς, τιμήσω. Εστωσαν δὲ παρ' ὑμῖν καὶ [1] ἕδραις, ὥσ-
“περ παρ' ἐμοὶ, οἱ ἄριστοι προτετιμημένοι· καὶ τράπεζα, ὥσπερ ἡ
“ἐμὴ, τρέφουσα μὲν πρῶτον τοὺς οἰκέτας, ἔπειτα δὲ, καὶ ὡς φί-
“λοις μεταδιδόναι, ἱκανῶς κεκοσμημένη· καὶ ὡς τὸν καλόν τι
“ποιοῦντα καθ' ἡμέραν ἐπιγεραίρειν. Κτᾶσθε δὲ καὶ παραδείσους,
“καὶ θηρία τρέφετε, καὶ μήτε αὐτοί ποτε ἄνευ πόνου σῖτον παρά-
“θεσθε, μήτε ἵπποις ἀγυμνάστοις χόρτον ἐμβάλλετε· οὐ γὰρ ἂν
“δυναίμην ἐγὼ εἷς ὢν ἀνθρωπίνῃ ἀρετῇ τὰ πάντων ὑμῶν ἀγαθὰ
“διασώζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μὲν ἀγαθὸν ὄντα σὺν ἀγαθοῖς τοῖς παρ'

portam, venatum educere debere, ac tum ſe tum ſuos ad res bellicas exercere. “Qui autem mihi, ait, pro ratione poteſtatis *ſuæ*
“currus plurimos, plurimos etiam præſtantiſſimóſque equites ef-
“fecerit, hunc ego, tanquam egregium belli ſocium, & tanquam
“præclarum cuſtodiæ imperii tum Perſici tum mei adjutorem,
“honoribus ornabo. Sint apud vos etiam ſeſſionibus, perinde at-
“que apud me, viri præſtantiſſimi præ cæteris honorati: *ſit* &
“menſa, quæ ſicut & mea, primùm domeſticos alat; deinde, ſat
“benè inſtructa *ſit* tum ad impertiendum amicis; tum ad hono-
“rem illi exhibendum, qui ſingulos in dies aliquid præclarè geret.
“Etiam ſepta vobis hortorum ſunto, ac feras alite, nec ipſi un-
“quam labore nullo præcedente cibum *vobis* adponite, neque pa-
“bulum equis non exercitis objicite: non enim fieri poterit, ut
“unus ego virtute humanâ veſtrûm omnia bona tuear; ſed ne-
“ceſſe eſt ut ipſe, ſtrenuum me præbendo, cum viris fortibus à

1 Εδραις,] Sic corrigendum ex iis quæ paulò infra leguntur, p. 641. πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετίμηνται. Vulgò ſcribitur ἕδραι. *Camerarii* liber hanc offert lectionem: ἔστων δὲ παρ' ὑμῖν καὶ ἕδραι, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ προτετιμημένοις: cui receptam nemo non, opinor, anteferendam videt.

"ἐμοῦ ὑμῖν ἐπίκουρον εἶναι· ὑμᾶς δὲ ὁμοίως αὐτοὺς, ἀγαθοὺς ὄντας, "σὺν ἀγαθοῖς τοῖς μεθ' ὑμῶν ἐμοὶ συμμάχοις εἶναι. Βουλοίμην δ' "ἂν ὑμᾶς καὶ τοῦτο κατανοῆσαι, ὅτι τούτων ὧν νῦν ὑμῖν παρακε-"λεύομαι, οὐδὲν τοῖς δούλοις προστάττω· ἃ δ' ὑμᾶς φημὶ "χρῆναι ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς πειρῶμαι πάντα πράττειν. "Ὥσπερ δ' ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμὲ μιμεῖσθαι, οὕτω καὶ ὑμεῖς τοὺς "ὑφ' ὑμῶν ἀρχὰς ἔχοντας μιμεῖσθαι ὑμᾶς διδάσκετε."

Ταῦτα δὲ Κύρου οὕτω τότε τάξαντος, ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάττονται, πᾶσαι δὲ αἱ τῶν ἀρχόντων θύραι ὁμοίως θεραπεύονται, πάντες δὲ οἱ οἶκοι καὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ ὁμοίως οἰκοῦνται· πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετίμηνται, πᾶσαι δὲ αἱ πορεῖαι συντεταγμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰσί, πᾶσι δὲ συγκεφαλαιοῦνται πολλαὶ πράξεις ὀλίγοις ἐπιστάταις. Ταῦτα δ' εἰπὼν ὡς χρὴ ποιεῖν ἑκάστους, καὶ δύναμιν ἑκάστῳ προσθεὶς, ἐξέπεμπε, καὶ προεῖπεν ἅπασι παρασκευάζεσθαι

"me *mittendis*, vobis auxilio ſim; ac vos itidem viros eſſe fortes "*oportet*, & cum veſtris, qui & ipſi fortes ſint, belli mihi ſocios & "*adjutores* eſſe. Velim hoc etiam conſideretis, nihil me horum, "ad quæ jam vos cohortor, ſervis imperare: & quæ vobis facien-"da eſſe aio, hæc ipſemet exſequi omnia ſtudeo. Denique ut vos "ego me imitari jubeo, ſic etiam vos illos, qui veſtro ſub impe-"rio magiſtratus habent, ad vos imitandos inſtituite."

Atque hæc utì tum Cyrus inſtituit, ſic etiam hodiè cuncta regis imperio ſubjecta præſidia cuſtodiuntur, & omnes magiſtratuum portæ officioſè pari ratione frequentantur, omnéſque tum amplæ tum exiguæ domus ſimili modo adminiſtrantur: omnes ex iis, qui adſunt, præſtantiſſimi ſeſſionibus honoris ergo ſupra cæteros ornantur; omnia itinera eodem modo inſtituuntur, pérque paucos præfectos res multæ brevi compendio curantur. His indicatis, quemadmodùm ſe gerere ſinguli deberent, ac manu militum cuique datâ, ſic *eos* dimiſit, ut prædiceret univerſis, pararent

ὡς εἰς νέωτα στρατείας ἐσομένης, καὶ ἀποδείξεως ἀνδρῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων καὶ ἁρμάτων. Κατενοήσαμεν δὲ καὶ τοῦτο ὅτι Κύρου κατάρξαντος, ὥς φασι, καὶ νῦν ἔτι διαμένει· ἐφοδεύει γὰρ ἀνὴρ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἀεὶ στράτευμα ἔχων· ὃς, ἢν μέν τις τῶν σατραπῶν ἐπικουρίας δέηται, ἐπικουρεῖ· ἢν δέ τις ὑβρίζῃ, σωφρονίζει· ἢν δέ τις ἢ δασμῶν φορᾶς ἀμελῇ, ἢ τῶν ἐνοίκων φυλακῆς, ἢ ὅπως ἡ χώρα ἐνεργὸς ᾖ, ἢ ἄλλο τι τῶν τεταγμένων παραλίπῃ, ταῦτα πάντα κατευτρεπίζει· ἢν δὲ μὴ δύνηται, βασιλεῖ ἀπαγγέλλει· ὁ δὲ ἀκούων βουλεύεται περὶ τοῦ ἀτακτοῦντος. καὶ οἱ πολλάκις λεγόμενοι ὅτι βασιλέως υἱὸς καταβαίνει, βασιλέως ἀδελφὸς, βασιλέως ὀφθαλμὸς, καὶ ἐνίοτε οὐκ ἐκφαινόμενοι, οὗτοι τῶν ἐφόδων εἰσίν· ἀποτρέπεται γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ὁπόθεν ἂν βασιλεὺς κελεύῃ.

Κατεμάθομεν δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλο μηχάνημα πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, ἐξ οὗ ταχέως ᾐσθάνετο καὶ τὰ πάμπολυ ἀπέ-

ſeſe, quòd ſuſcipienda in annum proximum eſſet expeditio, & luſtrandi milites, arma, equi, currus. Hoc etiam ab auctore Cyro profectum, ut aiunt, nunc quoque ſervari animadvertimus: obit quiſpiam *ſatrapias ditionis Perſicæ* cum exercitu ſingulis annis: qui, ſi ſatraparum aliquis indiget auxilio, fert *ei* auxilium; ſi quis inſolenter ſe gerit, *eum* ſanam ad mentem revocat: quòd ſi quis vel tributa conferenda, vel incolas cuſtodiendos, vel agrum colendum minùs diligenter curat, vel aliquid aliud ex iis quæ ſunt imperata prætermittat, hæc *ille* corrigit omnia: ſi verò nequeat, regi denuntiat: is ubi rem audit, de eo, qui *ſpreto imperio* ſe petulanter gerit, deliberat; ac ii ſæpenumerò, de quibus dicitur, regis filius deſcendit, regis frater, regis oculus, licèt aliquando non conſpiciantur, circitores illi ſunt: nam unuſquiſque horum revocatur, undecunque rex jubet.

Etiam aliud quiddam excogitâſſe Cyrum cognovimus, *quod* ad magnitudinem imperii *pertinet*, unde celeriter intelligeret, qui

χοντα ὅπως ἔχοι. Σκεψάμενος γὰρ πόσην ἂν ὁδὸν ἵππος κατανύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμενος ὥστε διαρκεῖν, ἐποιήσατο ἱππῶνας τοσοῦτο διαλείποντας, καὶ ἵππους ἐν αὐτοῖς κατέστησε, καὶ τοὺς ἐπιμελουμένους τούτων· καὶ ἄνδρα ἐφ᾽ ἑκάστῳ τῶν τόπων ἔταξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα, καὶ παραδιδόναι, καὶ παραλαμβάνειν τοὺς [1] ἀπειρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἄλλους πέμπειν νεαλεῖς. Ἔστι δ᾽ ὅτε οὐδὲ τὰς νύκτας φασὶν ἵστασθαι ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῷ ἡμερινῷ ἀγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. Τούτων δὲ οὕτω γιγνομένων, [2] φασί τινες θᾶττον τῶν γεράνων ταύτην τὴν πορείαν ἀνύτειν· [3] εἰ δὲ τοῦτο ψεύδονται, ἀλλ᾽ ὅτι γε τῶν ἀνθρωπίνων [4] πεζῇ πορειῶν αὕτη ταχίστη,

etiam rerum longè remotarum ſtatus eſſet. Cùm enim conſideràſſet, quantum itineris equus agitatione diurnâ conficere viribus integris poſſet, equorum ſtabula parari curavit, quæ tantundem diſtarent, & in his equos conſtituit, cum illis qui eorum curam gererent: ordinavit & quolibet loco quendam, qui tum ad recipiendum literas adlatas, tum ad tradendum eas aliis idoneus eſſet; quique defatigatos equos & homines exciperet, ac alios mitteret recentes. Atque hoc in itinere nè noctu quidem interdum ceſſare eos dicitur, ſed nuntio diurno ſuccedere nocturnum. Quæ cùm ità fiunt, aiunt nonnulli gruum volatu celeriùs iter *iſtos* hujuſmodi conficere: quod ſi verè non dicitur, ſaltem hoc maniſeſtum eſt, omnium pedeſtrium itinerum, quæ homines confi-

1 *Ἀπειρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους*, &c.] In libris vulgatis non exſtant *καὶ ἀνθρώπους*: quæ tamen verba fuêre in exemplaribus *Philelpho* & *Gabrielio* viſis reperta; atque adeò haud cunctanter à me, adſentientibus Stephano & Leunclavio, reſtituta.

2 *Φασί τινες*] Non *φασί τινες* ſed *φασί τινας*, à Leuncl. redditum, quod aptius ei viſum eſt: mihi non item. Cæterùm de curſoribus iſtis vide *Herodot.* l. 8. c. 98. & *Suid.* ad v. *Ἀγγάροι*.

3 *Εἰ δὲ τοῦτο — ἀλλὰ* &c.] Similiter *ἀλλὰ* poſt *εἰ* loco *tamen* uſurpatur 2 *Corin.* XIII. 4. & *Coloſſ.* II. 5.

4 *Πεζῇ πορειῶν*] *Scilicet* ad differentiam τῆς κατὰ θάλασσαν: perinde atque *πεζοὶ* apud Auctores opponi ſolent *τοῖς ναυμαχοῦσι*, & *πεζὴ δύναμις τῇ ναυτικῇ*. Similiter *pedibus ire*, eſt *terrâ ire* apud *Cæſar.* B. C. l. 2. c. 23. & apud *Cicer.* in *Vatin.* c. 5. *pedibus iter conficere* & *navigare* opponuntur.

τοῦτο εὔδηλον. Ἀγαθὸν δὲ, [1] ὡς τάχιστα ἕκαστον αἰσθανόμενον, ὡς τάχιστα ἐπιμελεῖσθαι.

Ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτὸς, συνήγειρε στρατιὰν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἵππων μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἅρματα δρεπανηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἑξήκοντα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνεσκευάσατο αὐτῷ, [2] ὥρμα δὴ ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ᾗ λέγεται καταστρέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα [3] Συρίαν εἰσβάντι οἰκεῖ μέχρις ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται γενέσθαι, καὶ καταστρέψασθαι Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν ὥριζεν αὐτῷ πρὸς ἕω μὲν, ἡ ἐρυθρὰ θάλαττα· πρὸς ἄρκτον δὲ, ὁ Εὔξεινος πόντος· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρος καὶ Αἴγυπτος· πρὸς μεσημβρίαν δὲ,

ciant, hoc velocissimum esse. Bonum est autem, ut quamprimùm aliquid animadvertitur, *etiam* cura quàm celerrimè adhibeatur.

Posteaquam annus præteriisset, Cyrus exercitum Babylonem coëgit, habuisséque fertur ad centum viginti equitum millia, currus falcatos bis mille, peditum millia sexcenta. Quo adparatu facto, expeditionem illam suscepit, quâ nationes universas sibi subjecisse dicitur, quæ ab ingressu Syriæ ad mare rubrum usque sedes suas habent. Posteà suscepta in Ægyptum fertur expeditio, quâ Ægyptum subegerit. Atque *adeò* deinceps imperium Cyri terminabat ad orientem, mare rubrum; ad septentriones, pontus Euxinus; occidentem versùs, Cyprus & Ægyptus: ad meridiem,

1 Ὡς τάχιστα ἕκαστον] Stephanus scribendum arbitratur ἑκάστου, aut ἑκάστων, utrumlibet in neutro genere. Sed nihil muto.

2 Ὥρμα δὴ ταύτην &c.] Ità MS. Bodl. & libri editi, quos vidi, omnes. Liber Budensis, teste Leunclavio, habet ταύτην τὴν στρατιὰν ἔχων, ἐν ᾗ λέγεται &c. Ipse malim quidem cum Stephano retinere vulgatam lectionem, & statim post ὥρμα δὴ adjicere præpositionem εἰς, vel ἐπί: sic l. 1. p. 66. ὡρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρατείαν. Quod omnino faciendum; nisi cuiquam visum fuerit ὁρμᾷν transitivè sumere.

3 Συρίαν εἰσβάντι] Ex eodem libro Budensi Leunclavius etiam adfert probátque Συρίαν ἐκβάντι: cui vulgata tamen scriptura mihi neutiquam postponenda videtur. Verba enim de eo possint intelligi, qui ingressus Syriam, ultra eam ad mare usque rubrum pergat.

Αἰθιοπία. Τούτων δὲ τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλπος, τὰ δὲ διὰ ψύχος, τὰ δὲ διὰ ὕδωρ, τὰ δὲ δι' ἀνυδρίαν δυσοίκητα. Αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ τούτων τὴν δίαιταν ποιησάμενος, [1] τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας· (αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἡ χώρα) τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ, τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν τοῦ θέρους, δύο μῆνας ἐν Ἐκβατάνοις· οὕτω δὲ ποιοῦντ' αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει καὶ ψύχει διάγειν ἀεί. Οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, ὡς πᾶν μὲν ἔθνος μειονεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμψειεν ὅ, τι καλὸν αὐτοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἢ φύοιτο, ἢ τρέφοιτο, ἢ τεχ-

Æthiopia. Harum autem regionum extremi fines, partim ob calorem, partim propter frigus, partim propter aquam, partim ob aquæ inopiam ſunt propemodùm inhabitabiles. Ipſe cum in harum medio viveret, hyberno tempore ſeptem menſes Babylone degebat; (iſta quippe regio tepida eſt) verno, tres menſes Suſis; ipſâ æſtate vigente, menſes duos Ecbatanis: quod quia faceret, ſemper in calore frigoréque verno vitam egiſſe dicitur. Erat autem ea hominum erga ipſum adfectio, ut natio quævis deteriore videretur eſſe conditione, ſi non Cyro mitteret quidquid ipſis egregium in regione *ſuâ* vel naſceretur, vel aleretur, vel arte perfice-

1 Τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν &c.] Quod Cyri inſtitutum reliqui deinceps Perſarum reges ferè ſecuti ſunt. Noſter ἀναβ. γ'. ſub finem: ἡ δὲ πρὸς ἕω, ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς. *Plutarch.* de exil. p. 604. Καίτοι τούς γε Περσῶν βασιλέας ἐμακάριζον, ἐν Βαβυλῶνι τὸν χειμῶνα διάγοντας· ἐν δὲ Μηδίᾳ, (*Ecbatanis* nempe) τὸ θέρος· ἐν δὲ Σούσοις, τὸ ἥδιστον τοῦ ἔαρος. Apud eundem, Diogenes etiam ſuas Athenis Corinthum, & Corintho Thebas migrationes inſtituto illi adſimilâſſe dicitur, de *profect. virt.* p. 78. παρέβαλε ταῖς βασιλέως, ἔαρος μὲν ἐν Σούσοις, καὶ χειμῶνος ἐν Βαβυλῶνι, θέρους δ' ἐν Μηδίᾳ διατριβαῖς. Hinc apud *Ariſtidem, Romæ encom.* p. 203. T. 1. Edit. *Oxon.* μεταναστῆναι τινὲς βασιλεῖς, — καὶ πλάνητες. *Ælianus* quidem de *Animal.* l. 10. c. 6. de Perſarum rege loquitur tanquam θερίζοντος μὲν ἐν Σούσοις, χειμάζοντος δὲ ἐν Ἐκβατάνοις. At locum eſſe corruptum, legendúmque ibi commutatis verbis, θερίζοντα μὲν ἐν Ἐκβατάνοις, χειμάζοντα δὲ ἐν Σούσοις, animadvertit poſt doctiſſ. *Briſſonium* Illuſtriſ. *Ezek. Spanhemius* Obſerv. ad *Juli.* orat. 1. p. 126. Miror autem neque hunc neque illum apud *Strabonem* idem ferè dici, atque id quod ex *Æliano* adtulerunt, animadvertiſſe: is enim lib. 11. p. 795. ſic ſcribit, καὶ ἦν τὰ Ἐκβάτανα χειμάδιον τοῖς Πέρσαις. mox, καὶ νῦν ἔτι τοῖς Παρθυαίων βασιλεῦσι τὴν αὐτὴν παρέχεται χρείαν τε, καὶ ἀσφάλειαν. Idem tamen lib. 16. pag. 1079. tradit, *Ecbatana* regibus Parthorum æſtiva agentibus ſedem eſſe. Confer, ſi libet, *Dion. Chryſoſt.* orat. 6. p. 86. *Athen.* l. 12. c. 1. p. 513.

νῶτο· πᾶσα δὲ πόλις ὡσαύτως· πᾶς δὲ ἰδιώτης πλούσιος ἂν ᾤετο γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χαρίσαιτο· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος λαμβάνων παρ᾽ ἑκάστων ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες, ἀντεδίδου ὧν σπανίζοντας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο.

Οὕτω δὲ τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὢν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας [1] τὸ ἕβδομον ἐπὶ τῆς αὑτοῦ ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ, καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ εἰώθει. Κοιμηθεὶς δ᾽ ἐν τῷ βασιλείῳ, ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν [2] κρείτ-

retur: itidem quævis urbs: & quivis homo privatus opulentum se arbitrabatur, si quid Cyro gratificaretur: nam Cyrus à singulis accipiens ea, quorum copiam illi, qui dabant, haberent; vicissim eis largiebatur ea, quorum ipsos inopes esse animadverteret.

Posteaquam hoc modo ætate provectiori Cyrus esse cœpisset, admodùm senex vice jam septimâ, ex quo imperium adeptus erat, in Persiam venit. *Quo tempore* tum pater tum mater *ipsius* jamdudum, ceu credi par est, è vivis excesserant: *hìc* Cyrus sacrificia statuta fecit, ex instituto patrio chorum Persarum duxit, & pro more munera in omnes distribuit. Consopitus autem in regiâ, somnium hujusmodi vidit: accedere quispiam ad ipsum vi-

1 Τὸ ἕβδομον &c.] *Gabrielius* ex vetust. exempl. adfert τὸ ἕβδομον ἤδη ἐπὶ &c. nec malé. Veteres quidam Interpretes cùm parum locum hunc acceperint, verterintque adeò τὸ ἕβδομον *anno septimo*, insignes quosdam temporum & annalium scriptores (nominatim *Torniellum* ad an. M. 3494. *Petavium* de Doctr. Temp. lib. 10. c. 15. *Prideauxium* ad an. 530.) in errorem induxerunt. Hi enim, Nostro *Cyrop.* l. 8. auctore citato, adfirmant, Cyrum anno imperii sui septimo occubuisse. At certè Xenophontem à *Petavio* saltem attentiùs lectum esse oportuit, priusquàm ad auctoritatem ejus in Historiâ fidemq; imminuendam fuerat adgressus. Τὸ ἕβδομον Græcis idem est quod Latinis *septimúm*: similiter τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον, τὸ πέμπτον sonant *tertiùm*, *quartùm*, *quintúm*. Quare docti illi viri perperam ex hoc loco, (neque enim alium, opinor, ullum ad sententiam suam trahere potuerunt) Xenophontem septem annos *Babylonici* regni Cyro tribuisse, collegerunt. Hâc de re plura forsan alibi.

2 Κρείττων] Præter vulgarem significationem, *Deum* etiam notat, aut rem, in quâ vis inest major aliqua. *Plato* in *Sophistâ* p. 216.

τίς

των τις ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον, εἰπεῖν, συσκευάζου, ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. Τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη, καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευτὴ παρείη. Εὐθὺς οὖν λαβὼν ἱερεῖα, ἔθυε Διΐ τε πατρῴῳ καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς [1] ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὧδε ἐπευχόμενος· "Ζεῦ πατρῷε καὶ Ἥλιε, καὶ πάν-
"τες θεοὶ, δέχεσθε τάδε, καὶ τελεστήρια πολλῶν καὶ καλῶν πρά-
"ξεων, καὶ χαριστήρια, ὅτι ἐσημήνατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις
"[2] σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς καὶ [3] ἐν φήμαις ἅ τ᾽ ἐχρῆν ποιεῖν καὶ ἃ οὐκ
"ἐχρῆν. [4] Πολλὴ δ᾽ ὑμῖν χάρις ὅτι κἀγὼ ἐγίγνωσκον τὴν ὑμετέραν

ſus eſt, humanâ ſpecie auguſtior, qui diceret, para te, Cyre: nam ad deos jam iturus es. Hoc ſomnio viſo, excitatus eſt, propéque ſcire videbatur, vitæ *ſibi* finem adeſſe. Quamobrem ſumtis mox hoſtiis, Jovi patrio, & Soli, & diis cæteris in ſummis montium jugis, qui Perſis ſacrificandi mos eſt, rem divinam fecit, & hujuſmodi uſus eſt precatione: "Jupiter patrie, túque Sol, ac *vos* dii
"univerſi, accipite hæc ſacra, quibus & multis præclaríſque actio-
"nibus finem impono, & gratias vobis ago, quod mihi tum in ſa-
"crificiis tum ſignis cœleſtibus, tum auguriis tum ominibus ea
"ſignificâſtis, quæ vel facienda vel omittenda erant. Magnas
"etiam vobis gratias ago, quod & ipſe curam *de me* veſtram agno-

πρὸς ἐχθρὸν ἂν καί σοι τις οὗτος τῶν κρειττόνων συνέποιτο. *Plutarch.* in *Pyrrho* p. 399. τοῦτο τοὺς βαρβάρους ἐπέσχε τοῦ πρόσω χωρεῖν, ὥς τινα τῶν κρειττόνων θαυμάσαντας. *Lucian.* in *Symp.* ed. *Amſt.* p. 636. ἐδεξιοῦντο ὥς τινα τῶν κρειττόνων, *ut deorum quempiam exceperunt*: non verò ut verterat ille, *ut quempiam ex præſtantioribus* &c. *Ariſtid.* παναθην. T. 1. p. 96. edit. *Oxon.* ὅτι τῆς Ἑλλάδος ἐστὶν ἔρυμα ὑπὸ τῶν κρειττόνων πεποιημένον, &c. Sic Auctores alii. *Heſychius*, οἱ κρείττονες, οἱ θεοί. Cui loquendi modo lucem fœnerare videtur Xenophon, pleniori hâc uſus oratione, κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον. De divinis ἐπιφανείαις vide quæ diſſeruit Cl. *Cleric.* ad *Gen.* XII. 7.

1 Ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς &c.] De hoc ſacrificandi more agitur in *Diſſert.* ſecundâ. Pro ὡς Πέρσαι θύουσι, Stephano placet ἐφ᾽ ὧν Πέρσαι θύουσι. Sed nihil muto.

2 Σημείοις] In MS. Bodl. & editione *Ald.* non comparet vox iſta: quam tamen genuinam eſſe oſtendit vel hic locus p. 66. Ὅτι μὲν, ὦ παῖ, θεοὶ ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις.

3 Ἐν φήμαις,] Vox φήμη, inquit *Euſtathius* ad Il. κ'. p. 799. οὐ τὴν ἁπλῶς ἀνθρωπίνην δηλοῖ λαλιὰν, ἀλλά τινα θειοτέραν, δηλωτικὴν τοῦ μέλλοντος.

4 Πολλὴ δ᾽ ὑμῖν χάρις &c.] Oratio rariſſimi apud τοὺς ἔξω exempli; quæque Chriſtiano digna fuerit nomine. Phraſis iſta, ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησε, haud ità longè diſcedit à locutionibus Apoſtolicis *Rom.* XII. 3, 16. 1. *Cor.* IV. 6.

“ἐπιμέλειαν, καὶ οὐδεπώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα. Αἰτοῦμαι δ' ὑμᾶς δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μὲν καὶ γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ πατρίδι εὐδαιμονίαν· ἐμοὶ δὲ, οἷόν περ αἰῶνα δεδώκατε, τοιαύτην καὶ τελευτὴν δοῦναι.” Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, καὶ οἴκαδε ἐλθὼν ἔδοξεν ἡδέως ἀναπαύσεσθαι, καὶ κατεκλίθη. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. Ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν, δεῖπνον παρετίθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σῖτον μὲν οὐ προσίετο, διψῆν δ' ἐδόκει, καὶ ἔπινεν ἡδέως. Ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ συνέβαινεν αὐτῷ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παῖδας· οἱ δ' ἔτυχον συνηκολουθηκότες αὐτῷ, καὶ ὄντες ἐν Πέρσαις. Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους, καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ πάντων, ἤρχετο τοιοῦδε λόγου·

“[1] Παῖδες ἐμοὶ, καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν τοῦ βίου

“verim, & nunquam me rebus prosperis supra conditionem humanam extulerim. Rogo autem vos, ut nunc quoque liberis, uxori, amicis, patriæ felicitatem largiamini: mihi verò *peto*, ut quale concessistis ævum, talem etiam exitum detis.” His peractis, cùm domum revertisset, quieti se dare decrevit, & decubuit. Posteaquam tempus ità posceret, accedunt ii, quibus hoc erat negotii datum, atque ut lavet, hortantur. Suaviter ille se quiescere dicebat. Itidem illi, quibus id erat negotii datum, cùm tempus esset, cœnam *ipsi* adponunt: at *Cyri* animus non ille quidem cibum admittebat, sed sitire videbatur, atque *adeò* cum voluptate bibit. Eadem illi cùm altero atque item tertio die accidissent, filios arcessivit; qui fortè *tunc* eum sequuti, in Persiâ degebant. Arcessivit & amicos & Persarum magistratus; qui *jam* universi cùm adessent, hujusmodi orationem exorsus est:

“Instat modò, mei filii, ac vos amici omnes qui adestis, vitæ

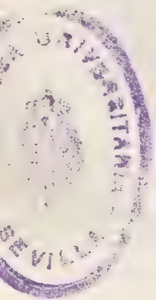
1 Παῖδες ἐμοὶ, καὶ &c.] Cum gravi hâc & plane admirabili oratione Ciceronis *Catonem* maj. præsertim quæ sub finem exstant, conferre juvabit.

"τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· (ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς γιγνώσκω) ὑμᾶς
"δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὥσπερ εὐδαίμονος ἐμοῦ καὶ λέγειν
"καὶ ποιεῖν πάντα. Ἐγὼ γὰρ παῖς τε ὢν, τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα
"καλὰ, δοκῶ κεκαρπῶσθαι· ἐπεί τε ἥβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις· τέ-
"λειός τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι. Σὺν τῷ χρόνῳ τε
"προϊόντι ἀεὶ συναυξανομένην ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν καὶ τὴν
"ἐμὴν δύναμιν ὥστε καὶ τοὐμὸν γῆρας οὐδεπώποτε ᾐσθόμην
"τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον, καὶ οὔτ' ἐπιχειρή-
"σας οὔτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτου ἠτύχησα. Καὶ τοὺς μὲν φί-
"λους ἐπεῖδον δι' ἐμοῦ εὐδαίμονας γενομένους, τοὺς δὲ πολε-
"μίους ὑπ' ἐμοῦ δουλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα πρόσθεν ἰδιω-
"τεύουσαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, νῦν προτετιμημένην καταλείπω· ὧν
"τ' ἐκτησάμην οὐδὲν οἶδα ὅ, τι οὐ διεσωσάμην. Καὶ τὸν μὲν
"παρελθόντα χρόνον ἔπραττον οὕτως, ὥσπερ ηὐχόμην· φό-
"βος δέ μοι συμπαρομαρτῶν μή τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοι-

"meæ finis: (ex multis id *quidem indiciis* certò cognosco) vos au-
"tem, ubi vitam cum morte commutavero, de me, tanquam bea-
"to, & dicere omnia & facere oportet. Nam & cùm puer essem,
"eorum, quæ in ætate puerili præclara existimantur, fructum mi-
"hi consequutus esse videor: & adolescens, eorum quæ habet
"adolescentia: & virilem prorsùs ad ætatem ubi perveni, eorum
"quæ virilis ætas habet. Quin & progressu temporis vires meas
"unà auctas animadvertere videbar: adeò ut senectutem meam
"adolescentiâ nunquam imbecilliorem factam senserim, neque
"quidquam vel adgressum me vel expetîsse, quod non adsequutus
"sim. Amicos quidem felices per me factos vidi, hostes in ser-
"vitutem à me redactos; patriam antehac nullo in Asiâ claram
"imperio, nunc dignitate principem relinquo: quæ denique sum
"consequutus, eorum nihil non conservâsse me scio. Et quan-
"quam præterito tempore nihil non ex voto mihi succederet, ta-
"men quia comes mihi metus erat, nè quid in futurum vel vide-

“μι ἢ ἀκούσαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπὸν, οὐκ εἴα τελέως μέγα
“φρονεῖν, οὐδ' εὐφραίνεσθαι ἐκπεπταμένως. Νῦν δ' ἢν τελευτήσω,
“καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντας, οὕσπερ ἔδοσάν μοι οἱ
“θεοὶ γενέσθαι· καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ φίλους εὐδαιμονοῦντας·
“ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαριζόμενος τὸν ἀεὶ χρόνον
“μνήμης τυγχάνοιμι; Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν με ἤδη σα-
“φηνίσαντα καταλιπεῖν· ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενομένη
“πράγματα ὑμῖν παράσχῃ. Ἐγὼ δ' οὖν φιλῶ μὲν ἀμφοτέ-
“ρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν καὶ προηγεῖσθαι
“ἐφ' ὅ,τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο προστάττω τῷ προτέρῳ
“γενομένῳ, καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἰκὸς ἐμπείρῳ. Ἐπαιδεύθην δὲ
“καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος,
“τοῖς πρεσβυτέροις, οὐ μόνον ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ
“ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν· καὶ ὑμᾶς δὲ, ὦ παῖδες, οὕτως ἐξ
“ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων

“rem, vel audirem, vel paterer rei gravis, non is mihi concessit,
“ut prorsus elato animo essem, vel effuse lætarer. Nunc si mo-
“riar, vos quidem, filii, quos mihi dii nasci voluêre, superstites
“relinquo: & patriam & amicos itidem relinquo fortunatos:
“quî possit itaque fieri, ut ego non meritò sempiternâ hominum
“beatum me prædicantium memoriâ celebrer? Est autem mihi
“jam hoc quoque declarandum, cui regnum relinquam; nè *id* in
“ambiguo relictum negotia vobis facessat. Complector equi-
“dem, filii, pari utrumque vestrûm benevolentiâ: verùm & con-
“silio providere & ducis officio fungi, quacunque in re tempus *&*
“*usus* postulet, eum jubeo, qui natu major est, & usum rerum
“plurium, prout consentaneum est, habet. Quin & ipse utì ab
“hâc meâ vestrâque patriâ sum institutus, natu majoribus, non
“modò fratribus, sed civibus etiam, de viâ, sedibus, dicendi loco
“cedendum esse; sic vos quoque, filii, ab initio institui, ut natu
“majoribus honorem principem deferatis, & vicissim minoribus

“ προτετιμῆσθαι· ὡς οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα λέγον-
“ τος ἐμοῦ, οὕτως ἀποδέχεσθε. Καὶ σὺ μὲν, ὦ Καμβύση, τὴν
“ βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ, ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ δὲ,
“ ὦ Τανаοξάρη, σατράπην εἶναι δίδωμι Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων,
“ [1] καὶ τρίτων Καδουσίων· ταῦτα δέ σοι διδοὺς, νομίζω ἀρχὴν
“ μὲν μείζω καὶ τοὔνομα τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ κατα-
“ λιπεῖν, εὐδαιμονίαν δέ σοι ἀλυποτέραν. Ὁποίας μὲν γὰρ ἀν-
“ θρωπίνης εὐφροσύνης ἐπιδεὴς ἔσῃ οὐχ ὁρῶ· ἀλλὰ πάντα σοι
“ τὰ δοκοῦντα ἀνθρώποις εὐφραίνειν παρέσται. Τὸ δὲ δυσκα-
“ ταπρακτοτέρων ἐρᾷν, καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾷν, καὶ τὸ μὴ
“ δύνασθαι ἡσυχίαν ἔχειν, κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς τἀμὰ
“ ἔργα φιλονεικίας, καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι,
“ ταῦτα τῷ βασιλεύοντι ἀνάγκη σοῦ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν·

“ honore anteeatis: quamobrem ità, quæ à me dicuntur, accipi-
“ te, ut qui tum priſca tum moribus recepta atque etiam legibus
“ conſentanea proferam. Ac tuum quidem, Cambyſes, regnum
“ eſto, diis *illud* ac me tibi largientibus, quantum *quidem* in me
“ eſt: tibi verò, Tanaoxares, *hoc* tribuo, ut Medorum, & Arme-
“ niorum, & tertio loco Caduſiorum ſatrapa ſis: quæ tibi cùm lar-
“ gior, majus quidem imperium & regni nomen natu majori me
“ relinquere arbitror; tibi verò felicitatem magìs omnis exper-
“ tem moleſtiæ. Nam quâ delectatione humanâ cariturus ſis,
“ *equidem* non video; certè omnia quæ hominibus adferre vo-
“ luptatem videntur, tibi ſunt adfutura. Amorem verò illorum,
“ quæ confectu difficilia ſunt, & multarum rerum ſolicitam occu-
“ pationem, & vitæ alienam à quiete rationem, pungente ani-
“ mum æmulatione rerum à me geſtarum, & inſidiarum molitio-
“ nem, earundémque ſtructarum ab aliis metum; hæc, *inquam*,
“ neceſſe eſt illum, qui regno potietur, magìs quàm te, comitari:

1 Καὶ τρίτων Καδουσίων.] MS. Bodl. τρίτον. Si quid mutationis inducendum ſit, mallem τρίτως. Filio huic Cyri natu minori apud *Cteſiam* nomen eſt Τανυοξάρκης; quem, eodem auctore, Cyrus ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χορασμίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων. Sed hic quæ narrare ſolet, vix capiunt fidem.

"ἃ, σάφ' ἴσθι, [1] τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει. "[2] Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σὺ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπ-"τρον τὸ τὴν βασιλείαν διασῶζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι "σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. Πιστοὺς "δὲ μὴ νόμιζε [3] φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· (πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐ-"τοὶ πιστοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐ-"τὰ [4] φαίνεται) ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ "κτῆσις αὐτῶν ἐστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐ-

"quæ, ſat ſcito, multa objiciunt impedimenta, quo minùs ani-"mo læto quis eſſe poſſit. Et tu quidem certè nôſti, Cambyſes, "non aureum hoc ſceptrum eſſe, quod regnum tibi conſervet, ſed "amici fidi regibus & veriſſimum & tutiſſimum ſceptrum ſunt. "Fidos verò nè putes homines naſci; (quòd *ità* iidem omnibus "fidi conſpicerentur, ſicut & cætera, quæ naturâ inſita ſunt, con-"ſpiciuntur eſſe omnibus eadem) ſed fidi qui ſint, eos ſibi quem-"que efficere oportet: parantur autem non vi, ſed potiùs bene-

1 Τῷ εὐφραίνεσθαι] Verba hæc in edit. *Ald.* non exſtant: omnino tamen retinenda videntur, cùm præceſſerit ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα ἀνθρώποις εὐφραίνειν παρέσται.

2 Οἶσθα μὲν οὖν &c.] Gabrielius & Leunclavius marginalem hanc lectionem ſequuntur Ἴσθι μὲν οὖν &c. quæ quidem ſatìs apta eſt; ſed, libris omnibus reclamantibus, in contextum non recipienda. Libet autem adducere *Micipſæ* Salluſtiani verba; ut videat lector, illam *Criſpi* orationem, quam divinam vocat *Ælius Spartianus*, ſententiarum gravitati, ex Xenophonte ſumptarum, omnem ferè, quam habet, laudem debere. *Nunc, quoniam mihi natura finem vitæ facit, per hanc dextram, per regni fidem moneo, obteſtórque, utì hos, qui tibi genere propinqui, beneficio meo fratres ſunt, caros habeas: neu malis alienos adjungere, quàm ſanguine conjunctos retinere. Non exercitus, neque theſauri, præſidia regni ſunt, verùm amici, quos neque armis cogere, neque auro parare queas: officio & fide pariuntur. Quis autem amicior, quàm frater fratri? aut quem alienum fidum invenies, ſi tuis hoſtis fueris &c.* Bell. Jugurth. cap. 10.

3 Φύσει φύεσθαι] MS. Bodl. φύσει in margine tantùm agnoſcit, editi libri in contextu exhibent. Suſpectam locutionem hanc habet Stephanus; cui tamen ſimilem in *Philem.* Reliq. ex incert. Comœd. videre eſt:

Μείζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοὶ, δέσποτα,
Αὐτοὶ δι' αὐτοὺς, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.

v. 198. & ſeq.

Quin & eadem hæc phraſis apud Xenophontem ſupra invenitur l. 5. p. 325. ubi vox utraque in contextu MSti Bodl. comparet.

4 Φαίνεται] Ità ſcribendum curavimus, Leunclavium, adſentiente *Mureto*, ſequuti. Priùs legebatur φαίνεσθαι. quod ferri non poteſt; niſi tandem aliquod inveniatur exemplar, quod εἴασθε, vel ὁρῶμεν, aut tale quid cum cæteris verbis parentheſi includat. Ibidem, non τοὺς πιστοὺς, ſed τοὺς μὲν πιστοὺς legit *Stobæus*: cui particulæ reſpondeat δὲ, quæ eſt ante κτῆσις. Illam tamen voculam μὲν poſt τίθεσθαι, quàm poſt τοὺς, rectiùs, judice Stephano, poſueris.

“ἐργεσίᾳ. Εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου. Καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι, καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων· [1] οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι, καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι; Μὴ οὖν ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς, μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτως ἀεὶ ἀνυπέρβλητος [2] ἄλλοις ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. Ἑαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλὸν, ὡς ἀδελφῷ; τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δὴ ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως,

“ficentiâ. Quamobrem ſi voles & alios quoſdam tibi regni cuſtodiendi ſocios adjungere, nequaquam priùs aliunde initium facito, quàm ab eo, qui loco tecum eodem ortus eſt. Nam & cives magìs quàm exteri nobis ſunt conjuncti, & contubernales quàm ii, qui nobiſcum eodem in contubernio non vivunt: at verò qui eodem ſemine prognati, ab eâdem nutriti matre, in eâdem domo creverunt, & ab iiſdem parentibus diliguntur, eandémque matrem & eundem patrem adpellant, quî fieri poſſit ut non ſint omnium conjunctiſſimi? Nè igitur ea bona, per quæ dii fratres ad conjunctionem deducunt, fruſtrà vobis eſſe conceſſa patiamini; ſed ſuper hæc *ipſa* ſtatim ſtudia *quædam* alia benevolentiæ & *amoris* exſtruite; quo fiet, ut amicitia veſtra ſemper invicta ſit. Nimirum ſui ipſius curam gerit, qui fratri proſpicit: nam cui frater magnus adeò eſt ornamento, ut fratri? quis hominem præpotentem honore tanto proſequetur,

1 Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ &c.] Lege quæ cum *Chærecrate* diſſerit *Socrates* Memor. lib. 2. pag. 433.

2 Ἄλλοις] MS. Bodl. & edit. *Ald.* ἀλλήλοις. cui receptam ſcripturam omnino prætulerim.

“ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν, ἀδελφοῦ μεγάλου “ὄντος, οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε οὖν θᾶττον μηδείς σου τούτῳ “ὑπακουέτω, μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα “τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ, οὔτε δεινὰ, ἢ σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τάδε, τίνι “χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων τυχεῖν ἢ τούτῳ; τίνι δ' ἂν “βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ' αἴσχιον μὴ “φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ ἁπάντων κάλλιον προτιμᾶν “ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνου τοι, ὦ Καμβύση, πρώτου ὄντος ἀ-“δελφοῦ παρ' ἀδελφῷ, οὐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων [1] ἐφικ-“νεῖται. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρῴων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλή-“λοις, εἴ τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· [2] οὐ γὰρ δή-“που τοῦτό γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι, ὡς οὐδὲν ἔσομαι ἐγὼ ἔτι

“quanto frater? quemnam aliquis adeò, ut fratrem, si frater sit “magnus, injuriâ adficere formidet? Quamobrem nemo te cele-“riùs huic obediat, nemo alacriùs *ad ipsum* veniat: quippe nec “secundæ nec adversæ *tristésque* res hujus ad quenquam magìs “propriè pertinent, quàm ad te. Hæc etiam consideres velim, “cuinam gratificando majora te consequuturum sperare debeas, “quàm si gratificeris fratri? cui opem ferendo, belli socium fir-“miorem tibi adjunges? quem turpius est non amare, quàm fra-“trem? quemnam omnium laudabilius est observare honorando, “quàm fratrem? Solus est frater, Cambyses, qui si apud fratrem “locum principem obtineat, nequit ad eum pertingere aliorum “invidia. Quare *vos*, filii, *obtestor* per deos patrios, prosequimini “vosmet mutuo honore, si *quidem* vos mihi gratificandi estis stu-“diosi: non enim liquidò scire vos arbitrari debetis, me, postea-

1 Ἐφικνεῖται.] Ità edit. *Eton.* & *Stobæus.* Vulgò scribitur ἀφικνεῖται: quod si retineatur, ἀδελφοῦ πρώτου ὄντος vel πρωτεύοντος, genitivus erit absolutus. Sed rectiùs, Stephano judice, ἐφικνεῖται cum genitivo ἀδελφοῦ jungatur, pro eo quod est ἅπτεται.

2 Οὐ γὰρ δήπου &c.] Ab hoc loco, usque ad ἐλευθερῶται, p. 656. Cicero Xenophontem est interpretatus, *Senect.* c. 22. Sed Latina à Græcis longiùs interdum discedunt: quod non miraberis, si quàm liberè & alios Scriptorum aliorum locos sit interpretatus, consideraveris. Lege (nam tanti est) quæ apud Platonis *Phædon.* Socrates supremo vitæ die de immortalitate animorum disseruit.

“ ἐπειδὰν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου τελευτήσω· οὐδὲ γὰρ νῦν τοι τὴν
“ γ' ἐμὴν ψυχὴν ἑωρᾶτε, ἀλλ' οἷς διεπράττετο, τούτοις αὐ-
“ τὴν ὡς οὖσαν κατεφωρᾶτε. Τὰς δὲ τῶν ἄδικα παθόντων ψυ-
“ χὰς οὔπω κατενοήσατε οἵους μὲν φόβους τοῖς μιαιφόνοις ἐμ-
“ βάλλουσιν; οἵους δὲ παλαμναίους τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμπουσι; Τοῖς
“ δὲ φθιμένοις τὰς τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς
“ αὐτῶν αἱ ψυχαὶ κύριαι ἦσαν; Οὔτοι ἔγωγε, ὦ παῖδες, οὐδὲ τοῦ-
“ το πώποτε ἐπείσθην, ὡς ἡ ψυχή, ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώ-
“ ματι ᾖ, ζῇ· ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῇ, τέθνηκεν. Ὁρῶ γὰρ ὅτι
“ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον ᾖ ἡ ψυχή, ζῶν-
“ τα παρέχεται. Οὐδέ γε ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχή, ἐπειδὰν τοῦ
“ ἄφρονος σώματος δίχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμαι· ἀλλ' ὅταν
“ ἄκρατος καὶ καθαρὸς ὁ νοῦς ἐκκριθῇ, τότε καὶ φρονιμώτατον εἰκὸς
“ αὐτὸν εἶναι. Διαλυομένου δὲ ἀνθρώπου, δῆλά ἐστιν ἕκαστα ἀπιόντα
“ πρὸς τὸ ὁμόφυλον, πλὴν τῆς ψυχῆς· αὕτη δὲ μόνη οὔτε παροῦσα

“ quam vivendi finem fecero, nihil futurum; nam nè modò qui-
“ dem animum meum cernebatis, ſed eſſe eum deprehendebatis
“ ex iis quæ agebat. An necdum animadvertiſtis quos terrores il-
“ lorum animi, qui *vim* & injuriam paſſi ſunt, homicidis incutiant?
“ quos ſcelerum vindices nefariis immittant? Anne permanſuros
“ fuiſſe putatis defunctorum honores, ſi nihil eorum animis juris
“ *ac poteſtatis* reliquum eſſet? Equidem, filii, nequaquam perſua-
“ deri mihi unquam paſſus ſum, animum, quamdiu in mortali ſit
“ corpore, vivere: cùm ex eo exeat, mori. Nam animum video
“ his morti obnoxiis corporibus, quamdiu in eis degat, vitam im-
“ pertiri. Nè id quidem mihi perſuaderi potuit, animum eſſe in-
“ ſipientem, poſteaquam ab hoc inſipiente corpore ſeparatur:
“ ſed cùm *à corpore* ſecreta eſt pura mens & integra, tum eam ſa-
“ pientiſſimam eſſe, vero *maximè* conſentaneum fuerit. Cùm diſ-
“ ſolvitur homo, non eſt obſcurum, ad res ſui generis ſingula com-
“ migrare, extra unum animum; qui ſolus neque dum adeſt, ne-

" οὔτε ἀπιοῦσα ὁρᾶται. [1] Ἐννοήσατε δὲ, ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν
" τῷ ἀνθρωπίνῳ θανάτῳ οὐδέν ἐστιν ὕπνου· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ
" τότε δήπου θειοτάτη καταφαίνεται, καὶ τότε τι τῶν μελλόντων
" προορᾷ· τότε γὰρ, ὡς ἔοικε, μάλιστα ἐλευθεροῦται. [2] Εἰ μὲν οὖν
" οὕτως ἔχει ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ οἴομαι, καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει
" τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε ἃ ἐγὼ δέο-
" μαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συν-
" αποθνήσκει, ἀλλὰ θεούς γε τοὺς ἀεὶ ὄντας, καὶ πάντ' ἐφορῶντας, καὶ
" πάντα δυναμένους, οἳ καὶ τὴν τῶν ὅλων τήνδε τάξιν συνέχουσιν [3] ἀτρι-

" que dum discedit, cernitur. Veniat vobis in mentem, nihil esse
" morti hominis similius somno: at *per somnum* maximè hominis
" animus divinitatem suam declarat, atque etiam futura prospicit;
" quippe qui tunc, utì *quidem* adparet, maximè fit liber. Quare si
" hæc ità sunt, quemadmodùm ego existimo, & *si* animus hoc cor-
" pus relinquit, reveriti animum meum, quæ vos rogo, præstate:
" sin hæc ità non *sunt*, sed animus & manet in corpore, & cum eo
" interit, *vos* tamen deos, qui immortales sunt, & intuentur & pos-
" sunt omnia; quique ordinem universitatis hunc expertem de-

1 Ἐννοήσατε δὲ, &c.] Leunclavius legit ἐνοήσατε, vertitque *animadvertistis*. At lectionem vulgatam, quam MS. Bodl. & cæteri præstant libri, mallem. Similiter *Plato* sub finem *Apolog. Socr.* mortem cum somno comparat: quem & *Cicero* mortis imaginem adpellat. His adde quæ apud *Cic.* de *Div.* lib. I. c. 30. exstant.

2 Εἰ μὲν οὖν οὕτως &c.] Non à verbis tantùm Xenophontis, sed etiam à sensu longissimè recedit Ciceroniana loci hujus interpretatio, quæ sic se habet: *Quare si hæc ità sunt, sic me colitote ut deum.* At verò neutiquam consentaneum est, Deorum sibi honores eum optare principem, qui cùm cæteras virtutes, tum pietatem etiam egregiè colebat.

3 Ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον] Hæc libri Budensis est lectio, quam in contextum recepit, redditámque expressit Leunclavius. Idem rectè statuit, verba hæc prorsùs esse Xenophontéa, atque adeò sic scripta reperiri ἀπομν. δ'. p. 467. καὶ ὁ τὸν ὅλον κόσμον συντάττων τε καὶ συνέχων, ἐν ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθά ἐστι, καὶ ἀεὶ μὲν χρωμένοις ἀτριβῆ τε καὶ ἀγήρατα παρέχων, θᾶττον δὲ νοήματος ἀναμαρτήτως ὑπηρετοῦντα &c. Hìc περὶ τάξεως τῶν ὅλων ista profert, illic περὶ κόσμου τῶν ὅλων, quæ sunt eadem scilicet. Quamvìs autem ex loco adlato satìs, opinor, constet emendationis ratio, tamen vox ἀκήρατος etiam Xenophontéa est, & hoc loco stare potuit; adhibetur autem in *Hierone* medio ferè pro *inviolatus*. Sequenti lineâ habet idem liber ὑπὸ τάχους: quod vix admittendum; cùm *Cicero* quoque, hunc locum interpretans, *pulchritudinem* agnoscat à Xenophonte scriptam, non *celeritatem*. Legitur etiam συγκρατοῦσι pro συνέχουσι. At hoc & Xenophontéum esse, & retinendum ex loco *Memor.* I. 4. modò indicato abundè liquet. Vulgò scribitur, ἀκριβῆ καὶ ἀκήρατον καὶ &c.

"ἔτι καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον, καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ με-
"γέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι, μήτε ἀσεβὲς μηδὲν, μη-
"δὲ ἀνόσιον, μήτε ποιήσητε, μήτε βουλεύσητε. Μετὰ μέντοι
"θεοὺς, καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε·
"οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν
"ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα· ἃ ἢν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν
"ἀδίκων φαίνηται, δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει·
"εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ
"ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο
"ὑμῖν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα
"φιλίᾳ προσήκοντα. Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω οἵους
"χρὴ πρὸς ἀλλήλους εἶναι· [1] εἰ δὲ μὴ, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων
"μανθάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολ-
"λοὶ διαγεγένηνται φίλοι μὲν γονεῖς παισὶ, φίλοι δὲ ἀδελφοῖς· ἤδη

"trimenti & senectæ, & extra omnem errorem positum, præ pul-
"chritudine atque etiam magnitudine inexplicabilem conservant,
"hos *inquam* veriti nihil impiè, nihil nefariè vel facite vel delibe-
"rate. Post deos universam etiam hominum nationem, quæ per-
"petuâ successione continuatur, reveremini: nam dii vos caligi-
"ne *quâdam* non tegunt, sed actiones vestras semper omnibus
"ante oculos versari necesse est; quæ si puræ secretæque ab in-
"justitiâ adparuerint, potentes vos inter homines universos red-
"dent: sin aliquid alter in alterum injuriæ cogitaveritis, apud
"omnes homines fidem amittetis. Nam nemo poterit ampliùs
"vobis credere, tametsi magnoperè cupiat, si videat adfici illum
"injuriâ, qui sit amicitiæ jure conjunctissimus. Itaque si satìs ego
"vos doceo, quales vosmet erga vos præbere debeatis, *rectè est*:
"sin autem, ab iis etiam discite, qui ante nos exstitêre; hæc e-
"nim optima est doctrinæ ratio. Nam multi parentes erga libe-
"ros, multi erga fratres in amore constantes mansêre: nonnulli

1 Εἰ δὲ μὴ, &c.] Vide dicta p. 538. not. 3.

“ δέ τινες τούτων καὶ ἐναντία ἀλλήλοις ἔπραξαν· ὁποτέροις ἂν οὖν
“ αἰσθάνησθε τὰ πραχθέντα συνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἱρούμενοι,
“ ὀρθῶς ἂν βουλεύοισθε. Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἅλις. Τὸ δ'
“ ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε,
“ μήτε ἐν ἀργύρῳ, μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί· ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα
“ ἀπόδοτε. Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον, τοῦ γῇ μιχθῆναι, ἣ πάντα
“ μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; Ἐγὼ καὶ ἄλ-
“ λως φιλάνθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι δοκῶ κοινωνῆ-
“ σαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλιπεῖν
“ μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ ὅθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἄρχεται [1] ἀπολι-
“ ποῦσα. Εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἅψασθαι, ἢ
“ ὄμμα τοὐμὸν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δ' ἐγὼ
“ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς ἔτ' ἀνθρώπων
“ τοὐμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ

“ etiam his contraria inter ſe mutuò deſignârunt: utris igitur ani-
“ madverteritis ea, quæ fecerunt, profuiſſe; illorum ſi facta præ-
“ tuleritis alteris, rectè *vobis* conſulueritis. Ac de his quidem jam
“ fortaſſe ſatis. Cæterùm corpus meum, filii, cùm diem ſupre-
“ mum obiero, nec in auro condite, nec in argento, nec ullâ in
“ re aliâ, ſed terræ quamprimùm reddite. Quid enim beatius,
“ quàm terrâ commiſceri, quæ omnia præclara, bona omnia pro-
“ fert ac nutrit? Ego cùm aliàs hominum ſtudioſus fui, tum hoc
“ tempore libenter mihi videor ejus rei particeps futurus, quæ in
“ homines eſt benefica. Enimverò deficere mihi videtur animus,
“ eâ parte, quâ, ceu conſentaneum eſt, omnibus deficere incipit.
“ Quamobrem ſi quis veſtrûm vel dextram meam vult contingere,
“ vel in oculos viventis adhuc intueri, accedat: ubi verò velatus
“ fuero, nè quis hominum, filii, vos oro, corpus meum videat,
“ ac nè vos quidem ipſi. Perſas quidem omnes ac ſocios meum ad

1 Ἀπολιποῦσα] A *Gabrielio* adfertur ἀπολείπουσα, quod mihi probatum eſſet, modò ut præcedens illud ἐκλιπεῖν in ἐκλείπειν mutare liceat.

" τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ μνῆμα τοὐμὸν παρακαλεῖτε, συνησθησο-
" μένους ἐμοὶ ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι
" κακὸν παθεῖν, μήτε ἢν μετὰ τοῦ θείου γένωμαι, μήτε [1] ἢν μη-
" δὲν ἔτι ὦ· ὁπόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες ὁπό-
" σα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται, ἀποπέμπετε. Καὶ τοῦ-
" το, ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον, Τοὺς φίλους εὐεργετοῦν-
" τες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. Καὶ χαίρετε, ὦ
" φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ
" πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε." Ταῦτ'
εἰπὼν καὶ πάντας δεξιωσάμενος, συνεκαλύψατο, καὶ οὕ-
τως ἐτελεύτησεν.

[2] Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασι-

" monumentum evocate; quo mihi gratulentur, cui jam in tuto
" agenti nihil accidere mali possit, sive *adeò* cum numine divino
" fuero, sive in nihilum redigar: quotquot autem venerint, hos
" beneficiis illis adfectos, quæcunque in hominis fortunati *funere*
" solemne est exhiberi, dimittite. Atque hoc ex me postremum
" memineritis, Si benefici in amicos fueritis, etiam hostes punire
" poteritis. Valete, filii cari, atque *idem* matri verbis meis renun-
" tiate: itidem omnes amici, qui adestis, & abestis, valete." Hæc
cùm loquutus esset, atque omnibus dextram porrexisset, velavit
se, vitámque cum morte commutavit.

Fuisse quidem regnum Cyri omnium in Asiâ præclarissimum ac

1 Ἢν μηδὲν ἔτι ὦ·] Præclarè quidem multa de animorum immortalitate tum alii in philosophiâ nobiles, tum maximè Noster & alterum illud Scholæ Socraticæ lumen, disseruerunt; nec tamen horum quisquam (ut cum *Cicerone* loquar) quasi Pythius Apollo, certa ut essent & fixa, quæ dixit: sed probabilia cuncti conjecturâ sequentes: ultrà enim quò progrederentur, quàm ut veri viderent similia, non habuerunt. Certa dicant ii tandem soli, quorum mentes Evangelii collustrantur lumine, quíque dicti sunt de nomine salutis æternæ Ducis simul & Auctoris Christi, φωτίσαντος ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου. Incertum etiam obscurâ de animo post mortem remansuro spe pendere Socratem, jam fermè morientem, apud *Platonem*, Apolog. extremâ, videre est.

2 Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη &c.] De regni hujus amplitudine vide p. 4. 2 *Ephem.* XXXVI. 23. & *Esdr.* I. 1.

λεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. [1] Ὡρίσθη μὲν πρὸς ἕω τῇ [2] ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δὲ, τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπίᾳ. Τοσαύτη δὲ γενομένη, μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο, καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵ τε ἀρχόμενοι Κῦρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο. Ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν αὐτοὶ οἱ παῖδες ἐστασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέπετο. Ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. Οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκοις

maximum, *vel* ipsum de se testatur. Terminos habuit, ab oriente, mare rubrum; à septentrione, pontum Euxinum; ab occidente, Cyprum & Ægyptum; à meridie, Æthiopiam. Tantum verò cùm esset, uno *tamen* Cyri arbitrio gubernabatur, qui subjectos sibi liberûm instar & honore prosequebatur & obsequiis sibi devinciebat; cùm subjecti Cyrum *vicissim* tanquam patrem venerarentur. Verùm ubi Cyrus diem suum obiit, mox inter ipsos filios coortum est dissidium, mox urbes & nationes defecerunt, atque omnia in pejorem partem versa sunt. Vera autem me dicere, à rebus divinis docere incipiam. Equidem scio, priùs regem ac regi subjectos etiam iis, qui *vel* extrema *facinora* designâssent, sive jusju-

1 Ὡρίσθη μὲν πρὸς] *Gabrielii* exempl. Ὡρίσθη πρὸς ἕω μὲν τῇ &c. & aptiùs quidem ibi videtur collocari particula μὲν, sicut & δὲ, quæ ei respondet, post ἄρκτον ponitur. *Muretus* scribendum monet, Ὡρίσθη μὲν γὰρ &c. Sed mallem *Gabrielii* libro auscultare.

2 Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ] *Geminum illud mare, quod* Rubrum *dixêre Latini, Græci Erythræum à rege Erythrâ, aut (ut alii) solis repercussu talem reddi colorem existimantes: alii ab arenâ terrâque, alii tali aquæ ipsius naturâ; in duos dividitur sinus: quorum alter Persicus adpellatur; alter, Arabicus.* Hæc fere *Mela* l. 3. c. 8. & post eum *Plinius* H. N. l. 6. c. 24. Aliorum Auctorum, qui de maris istius adpellatione disputârunt, nominibus citandis tempero. Sic autem, ut mittamus ambages, adpellatum fuisse hoc mare ab *Esavo*, qui *Edom*, rectè docuit olim eruditissimus *Fullerus* miscel. sacr. 4. 20. *Edom* enim Hebræi rubrum vocant, quem Græci Ἐρυθρὸν vocaverint; eodem modo, quo *Cephan Petro, Thomam Didymo* interpretati sunt. Lege *Prideaux* ad an. 740. qui hanc rubri maris nomenclaturæ rationem amplexus est & pluribus exposuit.

ὀμόσαιεν, ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. Εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, [1] οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς ἐπίστευεν, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πιστεύει οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσται ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν ἂν οἱ τῶν [2] σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτοὺς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. [3] Πολὺ δὲ καὶ τῇδε χείρονες νῦν εἰσι. Πρόσθεν μὲν γὰρ εἴ τις ἢ διακινδυνεύσειε πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον

randum dediſſent, *id ipſum* ſervâſſe, ſive junxiſſent dextras, firmiter promiſſis ſtetiſſe. Quòd ſi tales non fuiſſent, & ejuſmodi de ſe opinionem excitâſſent, ſicut hodiéque nè quidem unus fidem eis habet, quòd eorum jam perſpecta ſit impietas, ità neque tunc illorum *militum* duces, qui expeditionem cum Cyro ſuſceperunt, fidem eis habuiſſent: jam verò cùm priſcæ de illis opinioni credidiſſent, ſeipſos *eis* tradiderunt, & ad regem deductis capita fuerunt abſciſſa. Multi etiam barbari, qui hanc expeditionem unà ſuſceperant, alii aliâ fidei pollicitatione decepti perierunt. Sunt etiam, quod ad hæc adtinet, multò nunc deteriores. Nam antehac ſi quis pro rege periculum adiret, vel urbem aut nationem in ejus

1 Οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς ἐπίστευεν,] Delet hæc omnia *Muretus*: non temeré. Nam neque in omnibus exemplaribus extant, & iis omiſſis belle procedit ſenſus. Sed quia (Stephani ſunt verba) οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν non ſtatim ſequitur poſt εἰ δὲ μὴ, &c. quiſpiam fortaſſis illa verba, tanquam ſubaudienda, in margine libri ſui annotaverat, quæ in contextum poſteà irrepſerunt. At de ſupervacaneâ verborum apud hunc Noſtrum repetitione, vide quæ notavimus in Add. ad p.4.& p.496.

2 Σὺν Κύρῳ &c.] Intellige Cyrum minorem, de cujus ἀναβάσεως ſive expeditione Xenophon ſcripſit libros ſeptem.

3 Πολὺ δὲ καὶ τῇδε] Ità repoſui ex conjecturâ; ut ſit dativus adverbialiter poſitus. Emendationem hanc confirmant quæ paulò infrà leguntur, ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν τούτῳ κέχρηνται: & mox, Εἰς γε μὴν χρήματα τῇδε ἀδικώτεροι· MS. Bodl. & edit. *Ald.* habent πολλοὶ δὲ καὶ τάδε. Ferri quidem potuit τάδε, ut ſit pro κατὰ τάδε: ſed non dubium eſt, quin πολλοὶ ex vicino πολλοὶ manaverit, pro πολύ. Nam Xenophon non dicit multos ex illis, χείρους, i. e. deteriores eſſe factos, ſed hoc in genere de omnibus profert: nec verò ſimpliciter χείρους, ſed πολὺ χείρους: quin & paulò poſt adverbio πολὺ non contentus, τῷ παντὶ dicit, duobus in locis. Editiones autem *Steph. Leuncl.* dant πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες: *Eton.* aliæque rectiùs πολὺ δὲ καὶ τάδε &c.

ποιήσειεν, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπράξειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι· [1] νῦν δὲ καὶ ἤν τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους [2] παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν, καὶ τοὺς μεγίστους ὅρκους παραβὰς, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραιρόμενοι. Ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. [3] Ὁποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς [4] ἐπιτοπολὺ γίγνονται. [5] Ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγένηνται.

ditionem redegisset, vel aliquid aliud præclarè fortitérque pro eo perfecisset, hi *scilicet* erant, qui honoribus cumularentur: nunc si quis etiam, quemadmodùm Leomithres, uxore, liberis, & amicorum quoque liberis apud Ægyptium obsidibus relictis, & sanctissimo jurejurando violato, regi quod expediat, fecisse videatur; hi *verò* sunt, qui maximis honoribus ornantur. Quæ cùm omnes Asiatici videant, *etiam ipsi* ad impietatem & injustitiam deflexerunt. Nam quales sunt ii, qui præsunt, tales & illi plerumque solent esse, qui eorum imperio subjecti sunt. Hinc factum, ut magìs jam sint nefarii, quàm olim fuerint.

1 Νῦν δὲ καὶ ἤν τις, ὥσπερ &c.] Ità MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes: quibus adstipulatur *Philelphus*. Librorum margines, versionésque tam Leunclavii quàm Gabrielii aliud quoddam agnoscunt periodi membrum, cui locum inter τις & ὥσπερ Λεομίθρης tribuunt; sic nimirum in iis legitur νῦν δὲ ἄν τις, ὥσπερ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ἀριοβαρζάνην προδοὺς, καὶ ὥσπερ Λεομίθρης &c. quæ forsan à librarii cujusdam manu profecta sunt, cui viri exemplum, huic in improbitate gemini, in margine notare placuit.

2 Παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ] Ità rectè MS. Bodl. & principes editiones. In *Ald. Flor.* atque aliis legitur παρὰ τῷ Αἰγυπτίων, quasi subaudiendum esset βασιλεῖ. Sed Auctoris consuetudo pro receptâ stat lectione: nam sic τὸν Ἀρμένιον, pro τὸν Ἀρμενίων βασιλέα, dicit: sic τὸν Ἀσσύριον, regem Assyriorum; sic τὸν Πέρσην regem Persarum, adpellat.

3 Ὁποῖοί τινες &c.] Eandem sententiam, quam apud Platonem scriptam esse ait, his verbis exprimit *Cicero* l. 1. *Famil.* ep. 9. *Quales in republicâ principes essent, tales reliquos solere esse cives.* Apud *Laërtium* etiam lib. 7. segm. 7. *Antigonus* in epistolâ ad *Zenonem*: Οἷος γὰρ ἂν ὁ ἡγούμενος ᾖ, τοιούτους εἰκὸς ὡς ἐπιτοπολὺ γίγνεσθαι καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους. Nec mirum; cùm, auctore Livio, *ipsi se homines in regis, velut unici exempli, mores formant*: lib. 1. c. 21.

4 Ἐπιτοπολὺ] Malim ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ut in quibusdam exemplaribus scribi solet. Me tamen non fugit τὸ ἐπιτοπολὺ, sine ὡς præcedente, eundem usum solere tribui.

5 Ἀθεμιστότεροι δὴ] Vulgò scribitur δὲ, cujus

Εἰς γε μὴν χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον τοὺς πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ ἤδη τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν· ὥστε οὐδὲν ἧττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ᾽ οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, οὐδέ γε ἀθροίζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θαρροῦσι. Τοιγαροῦν ὅστις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, διὰ τὴν ἐκείνων περὶ μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, περὶ δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. Αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῷ παντὶ χείρους νῦν, ἢ τὸ παλαιὸν, αὐτῶν.

Ὡς δὲ οὐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται, ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. Νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι

Pecunias verò quod adtinet, hoc modo nunc magìs injusti sunt: non enim duntaxat eos qui multa commiserunt delicta, sed jam illos quoque, qui nihil injusti admisêre, comprehendunt, ac præter jus & æquum pecunias solvere cogunt: quo fit, ut nihilo minùs ii, quorum res ampla videtur esse, sibi metuant, atque *alii*, qui multa injustè fecerunt: iidem cum potioribus congredi recusant, neque ad copias regiam in expeditionem conflatas adjungere se audent. Quapropter omnibus licet, qui bellum ipsis faciunt, in eorum regione citra pugnam ut libitum fuerit versari, tum propter ipsorum erga deos impietatem, tum propter injurias, quas hominibus inferunt. Atque hoc modo sunt ipsorum animi prorsùs jam deteriores, quàm olim.

Nè corporum quidem eos illâ ratione, quâ priùs, curam habere jam narrabo. Nam erat in eorum institutis, ut nec exspuerent, nec emungerentur: (perspicuum est autem, hæc ipsos non eâ de cau-

in locum alteram illam particulam ex vet. *Gabrielii* exempl. adsentiente Stephano, reposui. Cùm verò hæc superiorem sermonem claudant, res ipsa mutationem hanc postulat.

1 Νόμιμον γὰρ ἦν &c.] Vide lib. 1. p. 18. lib. 7. p. 470. & *Dissert.* secundam.

ὑγροῦ φειδόμενοι, ἐνόμιζον, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει, τὸ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. Καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἡνίκαπερ οἱ πρῳαίτατα ἀριστῶντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν, ἔστε περ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι.

Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοΐδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες [1] τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι ἔτι αὖ διαμένει, τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε ἀντὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι.

sâ sanxisse, quòd corporis humori parcendum existimarent, sed quòd laboribus ac sudore corpora firmari vellent) jam verò manet id quidem adhuc, nè vel exspuant vel emungant se, sed ut laboribus se exerceant, nusquam curæ est. Enimverò erat etiam apud illos olim hoc institutum, ut semel tantùm *singulis diebus* cibum sumerent; quò tam ad expedienda negotia quàm ad se in laboribus exercendos die toto uterentur: jam verò restat id quidem, ut semel duntaxat cibum capiant; sed cùm eo tempore vesci incipiant, quo solent, qui maximè matutino prandent, tam diu comedere ac bibere perseverant, quamdiu solent, qui serissimè cubitum eunt.

Erat item in eorum institutis, nè ad convivia importarentur obbæ; quòd nimirum existimarent minùs tum corpora tum animos debilitari, si quis non nimium hauriat: nunc *has* non importari, restat id quidem, tantum verò bibunt, ut non importent, sed ipsi exportentur; cùm *nempe* recto corpore non ampliùs exire possint.

1 Τὸ μὴ ὑπερπίνειν &c.] Similiter de *Lycurgo* Noster: Καὶ μὴν τοῦ πότου ἀποπαύσας τὰς οὐκ ἀναγκαίας πόσεις, αἳ σφάλλουσι μὲν σώματα, σφάλλουσι δὲ γνώμας, ἐφῆκεν ὁπότε διψῴη ἕκαστος πίνειν. *Lacedæmon.* Rep. pag. 396.

Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται, [1] ὡς μηδ' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ θήραν πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξῄεσαν, ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ [2] ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐξῄεσαν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες φιλόπονοι γενόμενοι καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῷεν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν.

Ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε,

Erat illud unum ex inſtitutis patriis, quod itinera facientes neque comedebant, neque bibebant, neque quidquam eorum palam faciebant, quæ de his neceſſariò conſequuntur: nunc autem id quidem manet adhuc, ut ab his ſe rebus abſtineant; ſed itinera tam brevia faciunt, ut nihil mirum ſit, à rebus illis neceſſariis eos abſtinere.

At verò toties etiam olim venatum ibant, ut *ſolæ* venationes ad exercendum tam ipſos quàm equos ſufficerent: poſteaquam verò rex Artaxerxes & ipſius familiares à vino vinci cœperunt, nec jam ampliùs ipſi perinde *ac priùs* exibant, nec alios ad venationes educebant: quin & illis palam invidebant, quaſique ſe potiores oderant, quicunque laborum amantes cum equitibus ſuis venarentur.

Eſt hodiéque in uſu, pueros ad portas inſtitui; verùm ut artem equeſtrem diſcant & exerceant, *id ſcilicet* exſtinctum eſt;

1 Ὡς μηδ' ἂν ἔτι &c.] Suſpicatur Stephanus ſcriptum fuiſſe, ὡς μηδένα ἂν ἔτι θαυμάσαι &c. vel cum apoſtropho, μηδέν' ἂν &c. ex quâ lectione facilior etiam fuerit lapſus in μηδ' ἄν. Huic equidem libens accedo.

2 Ἵπποις γυμνάσια] Forſan εἰς γυμνάσια. niſi quis præpoſitionem iſtam ἐλλείπειν, & ſubaudiendam relinqui ſtatuere mâlit.

διὰ τὸ μὴ ἰέναι ὅπου ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς [1] δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀνέστραπται· σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλεῖον διδῶσιν. [2] Ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἐοίκασι ταῦτα διδασκομένοις ὅπως ὅτι πλεῖστα κακοποιῶσιν· οὐδαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ οὔτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν, ἢ [3] ἐπὶ Κύρου, εἰσί. Τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν

quòd eò non eant, ubi ſpecimen edendo gloriam conſequi poſſint. Et quod quidem pueri audientes priùs illic judicia ex æquo judicari, juſtitiam diſcere videbantur, hoc *verò* etiam penitùs perverſum eſt: nam manifeſtò vident eos ſuperiores diſcedere, qui largiùs dederint. Etiam illorum, quæ terrâ naſcuntur, vires pueri antehac diſcebant, quò utilibus uterentur, à noxiis abſtinerent; nunc ea ſic edoceri videntur, utì quamplurimùm noceant: certè enim nuſquam plures, quàm illic, vel extinguuntur venenis, vel perniciosè læduntur.

Enimverò etiam multò nunc ſunt, quàm Cyri *tempore*, delicatiores. Nam eâ tempeſtate Perſicâ quidem inſtitutione & continentiâ adhuc utebantur, veſtitu verò & elegantiâ Medorum: nunc à

1 *Δίκας δικαίως* &c.] Inſigne *ſchematis*, quod Græci *παρηγμένον* vocant, exemplum. Hoc ferè lumine ſuam illuſtrârunt orationem Scriptores Sacri: *Apoc.* XIV. 2. *Καὶ φωνὴν ἤκουσα κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν.* *Jud.* 15. — *καὶ ἐξελέγξαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν,* — *Rom.* XII. 3. — *μὴ ὑπερφρονεῖν παρ᾽ ὃ δεῖ φρονεῖν· ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν,* — Latinis Rhetoribus *ſchema* hoc *conjugatum* eſt. De iis verò, quæ maximè ad ornatum orationis pertinent, *Ciceronem* audi differentem *De Orat.* l. 3. c. 52. & ſeq. & confer orationem Xenophontéam, in quâ mox ſynonymos adhibentur *ἁβρότης, μαλακία, θρύψις.*

2 *Ἀλλὰ καὶ*] Orationis incremento ſimiliter inſerviunt iſtæ particulæ *Luc.* XVI. 21. *ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες* &c.

3 *Ἐπὶ Κύρου*] Vide dicta p. 613. not. 1.

μὲν ἐκ Περσῶν καρτερίαν περιορῶσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασώζονται. Σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. Ἐκείνοις γὰρ [1] πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς [2] ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ἐπὶ ταπίδων τιθέασιν, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ τάπιδες. Καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρόσθεν εὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν [3] ἀφῄρηται, ἄλλα τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται· καὶ ὄψα γε ὡσαύτως· καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ [4] περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. Ἐν γε μὴν τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὔθ' αἱ τῶν δένδρων, οὔθ' αἱ τῶν πετρῶν

Persis *profectam laborum* tolerantiam extingui patiuntur, & Medorum mollitiem retinent. Libet autem ipsorum etiam delicias & *voluptatem* explanare. Nam primùm eis non satìs est, cubilia molliter sterni, sed jam spondarum pedes tapetibus imponunt, ut nè pavimentum obnitatur, sed tapetes *nonnihil* cedant. Et sanè quæ ad mensam coquuntur, eorum quidquid priùs inventum fuit, nihil est detractum; & alia *quædam artificia* nova semper excogitant: idem in obsoniis fit: nam in utroque habent, qui *semper* aliquid novi conficiant. Quinetiam hyberno tempore non caput solùm, non corpus, non pedes ipsis satìs est tegi; sed etiam ad extremas manus habent tegumenta quædam hirsuta & digitalia. Æstate verò nec arborum nec rupium ipsis umbræ sufficiunt, sed in his

1 Πρῶτον μὲν &c.] Hanc lectionem tuentur libri, quos vidi, omnes: quibus accedit etiam *Athenæus* l. 12. c. 2. Margines librorum exhibere solent πρῶτον μὲν οὐκέτι τὰς εὐνὰς &c. in quâ lectione rectè Stephanus post εὐνὰς veniendum esse putat ad verbum ἀρκεῖ, omissis illis vocibus, οὐ μόνον. In eâ autem, quam habemus, lectione, vox tantùm μόνον ei supervacanea esse videtur.

2 Ὑποστρώννυσθαι] MS. Bodl. dat ὑποστόρνυσθαι. eadémque scriptura apud Athenæum, loco modò citato, reperitur. Sed nihil muto.

3 Ἀφήρηται] Stephanus ex editionibus quibusdam *Athenæi* adfert ἀφήρηνται, rectéque monet in vet. cod. legi ἀφήρηται. quam scripturam exhibet postrema Auctoris istius editio, l. 12. c. 2.

4 Περὶ ταῖς] In MSto Bodl. & edit. *Ald.* deest illa præpositio: quam tamen rectè alii libri, suffragante *Athenæo*, retinent.

σκιαὶ, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς ἄνθρωποι μεμηχανημένοι αὐτοῖς [1] παρεστᾶσι. [2] Καὶ μὴν ἐκπώματα ἢν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἢν δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ᾖ μεμηχανημένα, οὐδὲν τοῦτο αἰσχύνονται· πολὺ γὰρ ηὔξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια.

Ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικωτάτους γίγνεσθαι· νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως, ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι, ἐπιμέλονται. Τά γε μὴν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρους, ἢ πρόσθεν, εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον, οἶμαι, ὑπῆρχε τοὺς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοὺς δὲ φρουροῦντας, [3] εἰ δέοι στρατεύεσθαι ὑπὲρ

adſtant iis homines, qui & alia excogitant umbracula. Jam ſi pocula maximo numero habeant, eo ipſo *tanquam ornamento* ſemet oſtentant; at ea ſi palam ſit comparata improbis eſſe artibus, nullum id iis pudorem incutit: nam & injuſtitia & lucri turpis cupiditas apud eos valdè creverunt.

Etiam illud priùs erat eis in more patrio poſitum, ut pedites in itineribus obeundis non conſpicerentur; *idque* aliâ nullâ de cauſâ, quàm ut rei equeſtris peritiſſimi evaderent; jam verò plus ſtragulorum in equis quàm in cubilibus habent: non enim tam equeſtris res ipſis eſt curæ, quàm ut molliter ſedeant. Bellica ſanè ſtudia quod adtinet, quî non in illis conſentaneum fuerit, nunc prorſùs eos deteriores eſſe, quàm olim *fuerunt*? quibus ſuperiori quidem tempore mos patrius erat, ut quotquot agros poſſiderent, equites inde ſuppeditarent, qui militatum irent: qui verò in præſidiis degerent, *ſi quidem aliquando* ſuſcipienda eſſet pro

1 Παρεστᾶσι] Ità MS. Bodl. & exemplaria edita. Stephanus ſuo in *Athenæo* invenit παρεστῶσι. At rectiùs, opinor, in poſtremâ editione ſcribitur παρεστᾶσι.

2 Καὶ μὴν ἐκπώματα &c.] Verba hæc citat *Athenæus* l. 11. c. 3. nonnihil, utì fit, mutata: nam pro ἐξ ἀδίκου, habet ἐξ ἀδίκων, & τοῦτο ante αἰσχύνονται prorſùs omittit.

3 Εἰ δέοι στρατεύεσθαι &c.] In libris pleriſque diſtinctio ponitur poſt στρατεύεσθαι, quæ mihi qui-

τῆς χώρας, μισθοφόρους εἶναι· νῦν δὲ τούς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ παρατιθέντας καὶ ἀναιροῦντας, καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἳ ὑποχρίουσί τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι· τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. Πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ τὴν χώραν γὰρ αὐτῶν ῥᾷον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι ἀναστρέφονται. Καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοῦ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, [1] θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς καὶ ἵππους, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα, ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο· νῦν δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας συνιόντες μάχονται.

Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρου, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέ-

defenſione regionis expeditio, ſtipendiis militarent; at nunc & oſtiarios, & panis & obſoniorum opifices, & pocillatores, & balneatores, & qui *cibos in menſas* adponunt, & qui eos tollunt, & qui cubitum deducunt, & qui de ſomno excitant, & exornatores qui pigmenta eis illinunt infricántque, & cætera concinnè componunt; hos omnes in equites dynaſtæ retulerunt, ut ſtipendia ſibi mereant. Et *hominum* quidem ex his *conflata* adparet multitudo, non tamen ullus eorum in bello eſt uſus: quod quidem ex iis ipſis, quæ uſu veniunt, manifeſtum eſt; nam illorum in agro faciliùs hoſtes quàm amici verſantur. Enimverò cùm ferentariorum ordine Cyrus eos eximeret, ac tum ipſos tum equos armaret, & cuique daret in manum paltum unum, cominùs pugnam faciebat: nunc neque ampliùs miſſilibus pugnant, neque cominùs congreſſi rem gerunt.

Itidem pedites habent illi quidem, pugnam inituri, ſcuta, & copidas, & ſecures, perinde ac Cyri tempore; verùm nè illi qui-

quidem à Leunclavio rectiùs poſita videtur poſt χεῖρα.

1 Θωρακίσας δὲ &c.] Vide quæ ſupra notavimus p. 462. not. 2.

ναι οὐδ᾽ οὗτοι ἐθέλουσιν. Οὐδέ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται [1] ἐφ᾽ ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποιήσατο. Ὁ μὲν γὰρ, τιμαῖς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δὲ νῦν οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν, [2] οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀνασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. Οἱ δὲ, ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ᾽ ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, [3] ἑκόντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δ᾽ ἐξάλλονται· ὥστ᾽ ἄνευ ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. Επεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι ἄνευ τῶν Ελλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, οὔτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν οἱ Ελληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους ἐγνώκασι μεθ᾽ Ελλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

dem manum conſerere volunt. Nec falcatos quidem currus ad eos ampliùs uſus, quibus à Cyro deſtinati fuerunt, adhibent. Nam is aurigas honoribus auctos, & ad fortitudinem inſtitutos habuit, qui gravem in armaturam impetum facerent: hi verò *Perſæ* recentiores, cùm eos qui ſunt in curribus nè quidem nôrint, inexercitatos arbitrantur pares futuros exercitatis. Faciunt verò illi quidem impetum, ſed prius quàm intra hoſtes penetrent, partim inviti decidunt, partim deſiliunt; adeò ut ab aurigis deſtituti *currus* & jugales ſæpenumerò plus amicis detrimenti adferant quàm hoſtibus. Cùm verò & ipſi intelligant, quales ſint ipſorum adparatus bellici, cedunt *aliis*, neque quiſquam ampliùs abſque Græcis ad bellum ſe comparat, ſive adeò ipſi bellum inter ſe gerant, ſeu contra eos Græci copias educant; ſed etiam adverſùs Græcos *non niſi* cum Græcorum auxiliis bella *ſibi* ſuſcipienda eſſe ſtatuerunt.

1 Εφ᾽ ᾧ] Vide dicta p. 636. not. 2.

2 Οἴονται σφίσιν &c.] At ab his diverſa longè tum Veterum Perſarum, tum Romanorum & inſtituta & fata adeò exſtiterunt. Illi nempe probè intellexerunt, quantum (*Vegetii* ſunt verba lib. 1. c. 13.) exercitatus miles inexercitato ſit melior. *Nulla enim aliâ re videmus* (inquit Auctor modò laudatus) *Populum Romanum orbem ſubegiſſe terrarum, niſi armorum exercitio, diſciplinâ caſtrorum, uſúque militari.* Sub initium Operis.

3 Ἑκόντες] Ità MS. Bodl. & cæteri libri, quos

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεθέμην ἀπειργάσθαι μοι. Φημὶ γὰρ, Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀσεβεστέρους περὶ θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν, ἢ πρόσθεν, ἀποδεδεῖχθαι· εἰ δέ τις τἀναντία ἐμοὶ γιγνώσκει, [1] τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

Arbitror equidem me jam perfeciſſe, quod inſtitueram. Quippe demonſtratum aio, Perſas & *alios* Perſis conjunctos minùs erga deos eſſe religioſos, & erga cognatos magìs impios, & injuſtiores erga cæteros, & bellicis in rebus jam magìs inſtrenuos quàm priús: quòd ſi quis contraria ſententiæ meæ ſtatuit, eorum facta modò conſideret is, ea dictis à me teſtimonium dare comperiet.

quos vidi, omnes. Mihi verò reponendum videtur ἄκοντες: quod *Muretus* etiam, ſive conjecturâ fretus, ſive veteris alicujus libri auctoritate, monuit.

1 *Τὰ ἔργα — αὐτὰ μαρτυρεῖ*] Eadem prorſùs exſtat loquendi ratio *Joh.* X. 25. *Τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν — ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.*

ADDENDA.

P. 1. Ξ ΕΝΟΦΩΝΤΟΣ &c. Vulgarem Inſcriptionem retinui, quam MS. Bodl. præſtat: quidam libri repræſentant ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

Ibid. l. 6. *Ariſtides* in lib. περὶ ἀφελοῦς λόγου locum hunc ſic repræſentat: κἂν ὁποσονοῦν ἄρχοντες διαγένωνται: ſcil. omiſſâ voce χρόνον. Hæc lectio *Leunclavio* probata eſt, *Stephano* non item: qui vocem illam in omnibus, quæ ipſi videre contigit, exemplaribus inveniri teſtatur; eam tamen ſubaudiendam ſæpè relinqui obſervat, ſed præcipuè genitivum χρόνου cum ἀφ᾽ οὗ, vel ἐξ οὗ, & cum ἐκ τούτου: interdum etiam adjici à Noſtro, cum ἀφ᾽ οὗ p. 15. cum ἐκ τούτου, p. 18. In aliis autem caſibus vocem illam ellipſin etiam pati ſolere oſtendit Cl. *Lamb Bos* in libello de *Ellipſ. Græc.* Cæterùm hìc loci χρόνον retinendum cenſeo: neque enim quiſquam, opinor, unius *Ariſtidis*, aut potiùs Rhetoris iſtius exemplaris, auctoritatem, omnium Operis hujus exemplarium fidei præferendam exiſtimaverit. Sunt etiam, qui pro διαγένωνται reponant διαγενόμενοι. Sed non ſunt audiendi; minùs enim ex Græcæ Linguæ conſuetudine eſt διαγένοντο, præcedente particulâ κἂν: ſed vel εἰ καὶ διεγένοντο, vel κἂν διαγένωνται huic linguæ familiare eſſe dicere notavit *Stephanus*.

Ibid. l. 8. Ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, non καταμεμαθήκαμεν. Noſtro mirè placuiſſe videtur hoc loquendi genus: cui quandam modeſtiæ ſignificationem ineſſe fatendum eſt. Paulò pòſt, p. 2. ἐδοκοῦμεν ὁρᾶν, non ἑωρῶμεν. Sic verò & *Oecon.* p. 495. ἐπεὶ γὰρ καταμεμαθηκέναι δοκῶ ὅτι &c. In eodem lib. p. 497. πονηροῦ μὲν δεσπότου οἰκέτας οὐ δοκῶ χρηστοὺς καταμεμαθηκέναι. In eod. extremâ p. 499. ἱκανῶς δοκῶ καταμεμαθηκέναι.

Ibid. l. *ult.* Pro πάντη omnes ferè libri veteres, quos *Stephano* videre contigit, habent πάνυ τι. edit. *Florent.* πάνυ τι repræſentat; *Ald.* πάντι, quod conſtat quidem eſſe depravatum: ſed utrùm ex πάνυ τι (vel potiùs πάνυτι conjunctè ſcripto) an ex πάντη detortum ſit, hoc verò incertum eſt. Quòd ſi πάντη loco ſit movendum, pro eo repoſuerim πάνυ τι potiùs quàm πάνυ τοι: cùm multo plures loci πάνυ τι quàm πάνυ τοι, non apud hunc Noſtrum ſolùm, ſed etiam apud cæteros Scriptores Atticos habeant. Vulgatam verò lectionem idcircò retinendam duxi, quod in eodem jam verſu Xenophon πάνυ adhibuerat.

P. 2. l. 1. In MSto Bodl. & aliis quibuſdam, teſte *Stephano*, antiquis exemplaribus πειθομένοις non exſtat. Sed rectè eam vocem retinueris: neque enim voluiſſe Xenophontem dicere generaliter χρῆσθαι, ſed χρῆσθαι πειθομένοις, ex ſequentibus liquet; in quibus animantia bruta hominibus magìs eſſe morigera dicit, quàm ſint ipſi homines illis qui in eos imperium obtinent.

Ibid. l. 8. Apud Scriptores Atticos τὸ ἐκεῖνος cum ſuo ſubſtantivo ſæpè reticetur ante artic. poſtpoſit. ornatûs & brevitatis gratiâ: plena ſententia eſt, ἀπέχονται τε ἀπ᾽ ἐκείνων πραγμάτων, ἀφ᾽ ὧν ἂν αὐτοὺς &c. Sic in Epiſt. ad *Heb.* V. 8. integrè diceretur: ἔμαθεν ἀπ᾽ ἐκείνων, ὧν vel ἃ ἔπαθε — & *Phil.* IV. 11. — ἐν οἷς εἰμι, —— pro ἐν ἐκείνοις ſcil. κτήμασιν, ἐν οἷς &c.

Ibid. l. 10. Edit. *Ald.* pro νομέας perperam dat νομεῖς: quam cùm accuſativi iſtius ſcripturam in depravato aliquo exemplari Xenophontéo deprehenderat *Helladius* ille apud *Photium* Bibl. p. 1590. Noſtrum ſtatim non ſatìs idoneum eſſe Atticiſmi auctorem temerè pronuntiavit.

Ibid. l. 12. Stephanus malebat τὸν νομέα cum ἀγέλλῃ, ut cum ἀγέλαι poſuit τοὺς νομέας. Cui emendationi exemplar aliquod teſtimonium perhibere ait.

P. 3. l. 8. Μετανοεῖν μὴ οὔτι eodem modo dicitur, quo p. 403. ὥστε τὸν Κυαξάρην μεταγινώσκειν ὡς οὔτι Κῦρος &c. Dicitur porrò μετανοεῖν illo in loco is, qui μετανοῶν ἐνθυμεῖται, ſeu διανοεῖται, i. e. *mutatâ ſententiâ cogitat*. Ità ferè *Stephanus*: qui & Xenophontem ἀποφαντικῶς loquutum eſſe, ut Interpretes voluere, non putat; ſed has voculas μὴ οὐκ ᾖ, verbo μετανοεῖν, aut μεταγινώσκειν, aut alii ejuſmodi ſubjunctas, hominis ἀπορηματικῶς loquentis eſſe dicit; neque aliter intelligendum eſſe hunc locum, quàm ſi dixiſſet, μή ποτε οὐκ ᾖ τῶν ἀδυνάτων &c. At oratio ἀποφαντικὴ μὴ εἶναι vel οὐκ εἶναι poſtulâſſe. Cæterùm illa ſermonis forma ἀπορηματικὴ, de re etiam, quam quis minimè in dubium vocandam

putet, optimè modestiæ Xenophontéæ convenit.

P. 4. l. 1. Καὶ ὅμως ἤθελον &c. Otiosa planè hæc & mendi suspecta sunt *Stephano*. At verò non modò librorum omnium consensu, sed Auctoris etiam nostri consuetudine confirmata sunt. Ejusdem enim rei repetitionem ferè talem videas licet lib. 1. p. 50. lib. 7. p. 496. lib. 8. p. 661.

Ibid. l. 6. Post ἀκούομεν *Stephano* subaudire placet, ἴδιον ἕκαστον ἄρχοντας ἔχειν: eam tamen probat interpretandi rationem, quam sequuti sumus; perinde videlicet ac si Xenophon scripsisset, καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως ἐθνῶν ἀκούομεν.

Ibid. l. 8. In MSto Bodl. & aliis quibusdam libris, quos vidit *Stephanus*, post ὡσαύτως additum est οὕτως, quod cæteri veteres codices non agnoscunt. Possit tamen hæc lectio ὡσαύτως οὕτως utcunque defendi, dicendo ἐκ παραλλήλου copulata esse hæc adverbia; sicut & τυχὸν ἴσως, πάλιν αὖθις, atque alia multa copulari videmus. Quin & p. 67. l. 7. pro ὡσαύτως, in MSto Bodl. necnon aliis quibusdam, teste *Stephano*, vetustis libris scriptum est ὡσαύτως οὕτως.

P. 7. l. 5. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ &c. *Stephanus* ità hæc verba reddit: *Hæ autem leges publici boni curam ità videntur suscipere, ut à suo eam initio* (vel, *capite*) *repetant*. Quasi diceret, has leges majore, quàm cæteras, providentiâ in publicorum commodorum curam incumbentes, inde hujus initium, unde necesse est (scil. à rectâ civium in tenerâ ætate institutione) sumere. Hic, eodem judice, sensus est, qui è nostrâ lectione elici non solùm potest, sed etiam debet. Porrò ait idem se aliquando suspicatum esse, Xenophontem verbo ἄρχεσθαι aliquid adjunxisse, & vel ἄρχεσθαι ὅθεν δεῖ, (sive ὅθεν δεῖ, ἄρχεσθαι) vel καλῶς ἄρχεσθαι, vel φρονίμως ἄρχεσθαι, vel tale quid scripsisse. Tandem aliam lectori commendat scripturam, quam ex vet. *Vincentii Obsopæi* libro & *Stobæo* elicuit; nimirum hanc: Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι, οὐκ ἔνθεν ὅθεν ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται: vel ὅθενπερ ἐν ταῖς &c. Huic certè scripturæ favent vetusta *Gabrielii* exemplaria, quæ pro οὐχ ὁμοίως &c dant οὐκ ἔνθεν, ὅθεν αἱ πλεῖσται πόλεις ἄρχονται.

Ibid. l. 9. *Gabrielius* in vet. exempl. pro ἐπιτάττουσι invenit ἔπειτα προστάττουσιν: quod & *Muretus* probat.

Ib. eâd. l. MS. Bodl. μηδὲ ἁρπάζειν.

Ib. l. 12. De subitâ transitione à singulari numero ad plurativum lege dicta ad lib. 7. p. 513.

Ibid. eâd. l. MS. Bodl. & *Stobæus* habent ἐπανέθεσαν. Sed nostram lectionem eâ commutare nolim. Nam ut ἐπιθεῖναι τιμωρίαν vel δίκην dicitur potiùs quàm ἐπαναθεῖναι, ità Xenophon haud dubium est quin maluerit dicere ἐπιθεῖναι ζημίαν quàm ἐπαναθεῖναι ζημίαν.

Ibid. l. 14. Non ὥστε legitur apud *Stobæum*, sed οἷον. Elegans autem est hoc loquendi genus, & cùm aliis Auctoribus tum huic Nostro familiarissimum, τοιοῦτοι οἷοι, cum infinitivo, aut etiam οἷοι sine τοιοῦτοι.

P. 8. l. 4. Pro πεπαιδευμένων *Leunclavius* rectiùs scribi censet παιδευομένων: quippe de *instituendis*, ex illius mente, non de *institutis*, hìc agitur. Nihil muto.

P. 9. l. 1 & 2. Non dubito quin hæc, quæ parenthesi inclusa sunt, mendi suspecta multis jam fuerint, multis futura sint: sed ii tale omnino genus loquendi apud Platonem exstare sciant. Ità *Stephanus*. Rem sanè mihi gratissimam fecisset vir doctissimus, si phrasin istam Platonicam quo quis loco reperire posset, indicâsset. Forsan illum voluit, quem in *Phædro* notavi, scil. ubi dicit διελέσθαι μέρη, pro *dividendo facere partes*. Sed *Herodoti* exemplo meliùs, opinor, defendi possit loquutio Xenophontéa: is autem de consilio regis Lydorum fame laborantium verba faciens, l. 1. c. 94. οὕτω δὴ, ait, τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι &c. pro — διελόντα Λυδοὺς πάντας εἰς δύο μοίρας.

Ibid. l. 5. MS. Bodl. & *Stobæus* hìc παρέξειν, at in versu proximè sequenti παρέχειν, habent. Atqui una est eadémque loci utriusque ratio: nec quid mutationis inducendum.

Ibid. l. 12. *Stobæus* perperam μανθάνουσι διάγειν: & lineâ proximè sequente, ἐπὶ τούτῳ.

P. 10. l. 4. Pro οἴων εἰκὸς legitur etiam οἴων δὴ εἰκός. Sed particula ista ornatui tantùm servire hìc potest: illo autem οἴων aptius huic loco esse ὧν censuit *Stephanus*.

Ibid. l. 7. Μισοῦσι μὲν ἀλλήλους &c. Lectionem, quam recepi, vetustorum etiam *Gabrielis* exemplarium auctoritate confirmatam tandem inveni.

P. 11. l. 6. *Stobæus* habet particulam καὶ ante τοὺς πρεσβυτέρους, non ante πειθομένους. Quam lectionem libenter cum *Stephano* sequor; alioqui enim legendo καὶ πειθομένους videretur aliquid post ἰσχυρῶς desiderari, nimirum secundum καὶ cum alio participio. Cæterùm occasionem huic transpositioni particulæ καὶ dedisse videtur quod legitur proximè præcedenti versu καὶ πείθεσθαι.

P. 11. l. 12. Pro ἄρτον *Stobæus* habet ἄρτους, cui exemplaria quædam, *Stephanus* quæ vidit, adstipulantur: ille autem non itidem σῖτα legit, (ut in iisdem scriptum est) verùm σῖτον.

P. 12. l. 2. Cùm præcedat ἐξ, scribendum putat *Stephanus* ἢ ἑπτὰ καὶ δέκα. Sed alius exstat locus p 44. vulgatæ qui scripturæ fidem faciat.

Ibid. l. 9. Apud *Stobæum* scriptum est δέῃ τι ὑπὲρ κοινοῦ.

Ibid. l. 10. Pro ἐξάγῃ τὴν ἡμίσειαν &c. legitur etiam τὰς ἡμισείας φυλακὰς καταλείπῃ. In edit. Flor. τὰς δὲ ἡμισείας &c. At hæc particula δὲ aut expungenda est, aut præcedere oportet eam, quam in contextum recepimus, lectionem; ut utramque conjungendo, ità legatur, ἐξάγῃ τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς, τὰς δὲ ἡμισείας φυλακὰς καταλείπῃ. Vel, ut *Mureto* placuit, ὅταν δὲ ἐξίῃ ὁ βασιλεὺς, ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνὸς, τὴν μὲν ἡμίσειαν ἐξάγῃ τῆς φυλακῆς, τὴν δὲ ἡμίσειαν καταλείπῃ. Videtur tamen *Stephano* alterum horum esse supervacaneum, cùm alterum ex altero per consequens satìs intelligatur. *Ald.* edit. pro φυλακῆς pessimè dat φυλακοῖς: *Stobæus* φυλάς. Hæc autem scriptura (*Stephano* judice) ratione non caret; præsertim cùm dixerit initio p. 9. δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται, &, (quod magìs ad rem facere videtur) dicturus sit p. 14. αἱ δ᾽ αὖ μένουσαι φυλαὶ διατελοῦσι μελετῶσαι &c.

Ibid. l. ult. *Stobæus*, τόξα, καὶ παρὰ φαρέτραν ἐν κολεῷ &c.

P. 13. l. 5. Apud eundem post ἀληθεστάτη legitur αὐτοῖς.

Ibid. l. 9. MS. Bodl. pro θήγεσθαι habet θάλπεσθαι: sed omnino retinenda est vulgata lectio, non tantùm quod *Stobæi* auctoritate confirmetur, sed etiam quòd ut hìc θήγεσθαι τὴν ψυχὴν, sic p. 107. τὰς ψυχὰς θήγειν: & p. 108. θήγειν τὸ φρόνημα. Quinetiam in *Oecon.* ἀκονᾷν τὰς ψυχὰς legimus; & lib. hujus Operis 6. p. 444. ὁ γὰρ λόγχην ἀκονῶν, ἐκεῖνος καὶ τὴν ψυχὴν τι παρακονᾷ.

Ibid. l. 11. Quidam liber, teste *Stephano*, partic. τι habet ante ἄπεισι, deinde τοῦ ἐν τῷ πολέμῳ, absque participio παρόντων. In eodem, iis, quæ hìc interjecta sunt, omissis, sequitur καὶ θηρῶντες οὐκ ἂν ἀριστήσειεν, ἂν μή τι δέηση ἢ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως ἐθελήσωσι διατρίψαι περὶ τὴν θήραν. τὸ αὖ ἄριστον τοῦτο δεῖπνον. Cum hoc libro consentit ferè MS. Bodl.

P. 14. l. 8. Pro ἔχωσιν habet *Stobæus* ἐσθίωσιν, quod mavult *Stephanus* ob sequens πίνωσιν. At nihil muto. *Ciceronis* certè auctoritate vulgata lectio munita est, *Tusc. Disp.* l. 5. c. 34.

Ibid. l. 9, 10. *Athenæus* hæc ità mutavit verba, duos, opinor, locos in unum commiscendo: Καὶ ὁ θαυμάσιος Ξενοφῶν, inquit, φησὶ ἡδὺ μὲν μάζαν καὶ κάρδαμα φαγεῖν πεινῶντι, ἡδὺ δὲ ὕδωρ, ἀρυσάμενον ἐκ ποταμοῦ, διψῶντα πιεῖν, l. 4. c. 14. *Stobæus* autem nostræ lectioni adsentitur.

Ibid. l. 12. habet ἐμάνθανον, & versu sequenti δημόσιοι τούτοις ἀγῶνες.

Ibid. l. ult. *Leunclavius* & *Portus* scribendum censent εὐπειστότατοι. Quâ de re vide quæ notavimus p. 114.

P. 15. l. 3. Post ἀρχαὶ apud *Stobæum* legitur πᾶσαι.

Ib. l. 4. Apud eundem habes, ἢ καὶ ἄλλα ὅσα τάχους καὶ ἰσχύος ἔργα ἐστί At si nostram lectionem ἄλλο τι retineamus, (nec est cur rejiciamus) subaudiendum fuerit, inquit *Stephanus*, ἐκείνων ante ὅσα, quam subauditionem novam non esse apud hunc Auctorem ostendent quæ in *Addendis* hisce notavimus ad p. 2. l. 8.

Ibid. l. 5, 6. Legenda aut saltem intelligenda hæc esse monet *Stephanus* τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη. Sic infrà: Ἤδη γὰρ καὶ ὁ Κῦρος διατετελεκὼς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν.

Ibid. l. 13. Pro ἀσχέμαχα legitur apud *Stobæum* ἀγχέμαχα: sed nostra lectio in dubium revocari non potest; nam & p. 517. scriptum est, ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις. Sunt autem ὅπλα ἀγχέμαχα arma, quibus εἰς χεῖρας συμμίσγομεν τοῖς πολεμίοις: (ut verbis Xenophontis utar) at verò arcubus, jaculis, paltis, fundis, aliisque hujusmodi ὁπόσα ἐστὶ τοιαῦτα ταχθέντες μαχόμεθα, ut idem loquitur alicubi.

P. 17. l. 1. *Steph.* scribendum putat ἐπάνιμεν: propterea quòd Noster ad hunc usque locum de se in plurali numero loquutus est. Locis huc citatis non est opus: peti possint ab hujus Operis prooemio, cum initio *Laced. Polit.* *Symposii*, necnon libelli περὶ προσόδων collato. Emendatio sanè hæc specie quâdam rationis niti videtur, sed exemplarium auctoritate caret.

Ibid. l. 8. Rectè Cl. *Jungermannus* νεανισκεύεσθαι in *J. Poll.* l. 2. *segm.* 20. pro νεανιτεύεσθαι, quod ejus in locum irrepserat, reposuit.

Ib. l. 9. MS. Bodl. Οἱ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις. Quæ mihi placet lectio. *Stephanus* etiam & *Leunclavius* pro ἂν ex versione *Philelphi* αὖ reponendum censuerunt.

Ibid. l. ult. Apud *Stobæum* legitur διελη-λυθότες.

P. 18. l. 2. Mavult *Stephanus* pluralem numerum neutrius generis μαρτύρια.

P. 19. l. 7. Ὁρῶν δὴ &c. Interjectâ parenthesi longiusculâ, iterantur hæc ὁρῶν δή: sic & *Act.* VII. 35. iteratur τοῦτον, quâ de re vide Cl. *Blackwall Class. Sacr.* p. 64.

P. 20. l. 3. *Hermogenes* hunc locum citans scribit, ὡς καλός μοι ὁ πάππος, ὦ μῆτερ. Sed tamen & continuò pòst initio orationis collocatur ὦ μῆτερ.

P. 22. l. 11. Suspicatur *Sbephanus* non καταπλέα, sed πλέα scriptum fuisse; genitivum etiam, qui sordes significaret, præcessisse, ejúsque locum à præpositione κατὰ fuisse occupatum.

P. 23. l. 10. Non μητέρα, sed πατέρα, legit *Philelphus*: perperam. Loquitur enim de honore, qui tum exhiberi soleret: exhiberi autem patri, qui aberat, non posset.

Ibid. *Muretus* legendum putat, τοιαῦτα ἐπειπεῖν, ἕως &c. quod equidem non improbo.

P. 24. l. 2. Idem legit μηδὲν πω ὑποπτήσσων, non μηδέπω.

P. 25. l. 6. *Gabrielii* etiam exemplaria habent ἀρύσαντες ἀπ᾽ αὐτῆς.

P. 29. l. 3. Mavult *Stephanus* ὁποίαν ἂν βούλῃ, sicut paulò ante dixit ὁπόσοις ἂν βούλῃ, & paulò post dicet, ὅσα ἂν βούλῃ, habéntque hi loci futurum, sicut & ille: quin etiam in præcedenti versu eodem dictum est modo οὓς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς, cum futuro itidem. Mihi placet hæc emendatio.

Ibid. Eod. versu *Gabrielii* libri & *Muretus* nobis adsentiuntur de reponendo ἔπειτα τά τε &c.

P. 30. l. ult. *Muretus* legit Καί τοι, φάναι, non τοίνυν.

P. 32. l. 4. Lege ψυχὴ, quam & MS. Bodl. exhibet. Quidam libri τύχη.

Ibid. l. ult. Edit. *Aldi* & *Juntæ* ante μαθόντα negativam habent particulam μὴ, quam rectè *Stephanus* sensum depravare censuit. MS. Bodl. (si tamen id dignum est de quo admoneam) habet ἀποπέμψαι.

P. 33. l. 4. MS. Bodl. ἀνεκτήσατο in contextu: in margine, ἀνήρτητο. Illud, opinor, à librario aliquo hujus explicandi gratiâ margini primùm adscriptum fuit; deinde, genuinâ lectione rejectâ, in textum receptum. Verbum autem ἀνεκτήσασθαι eandem habere significationem, quam ἀνήρτητο minimè dubium esse sinunt cùm alii plerique loci, tum verò proximè sequentis paginæ linea 2da, ubi habemus ἀνεκτήσατο τὸν Ἀστυάγην.

P. 34. l. ult. Legimus apud *Stobæum* ἀλλὰ πρᾳότης τὶς καὶ φιλοστοργία, ὥστ᾽ ἐπιθυμεῖν ἄν τις ἐπιπλεῖον ἀκοῦσαι αὐτοῦ. Sed omnino retinenda est nostra lectio: nam in hâc comparatione illud faciei νεαρὸν magìs ἁπλότητι quàm πρᾳότητι respondere rectè censuit *Stephanus*. Quin & ἔτι πλείω eidem magìs placet quàm ἐπιπλείω, quod alioqui mutandum esset in ἐπιπλεῖον: hoc enim potiùs quàm illud adverbialiter ponitur.

P. 35. l. 5. Postquam locum hunc emendâssem, *Leunclavium* tandem vidi mihi de eâdem articuli mutatione adsentiri. Idem porrò dicit προπετῶς loco suo temerè motum eidem restitui debere hoc modo, τὸ πᾶσι προσπίπτειν προπετῶς, οὐκέτι ὁμοίως εἶχεν. Quod equidem non improbo.

Ibid. l. 9. Suspicatur *Stephanus* εἰς ante ταῦτα deesse. Lege scripta p. 155. not 1.

P. 36. l. 6. Pro παρήει *Stephanus* haud immeritò scribendum esse contendit, παρίει, à παρίημι quod sonat *præteribat, à tergo relinquebat*; valet autem hìc *superabat*. Video tamen à Grammaticis, duplicem verbi παρίημι derivationem (scil. vel à παρὰ & εἶμι, vel à παρὰ & ἵημι) sequutis, παρήει etiam reddi *accedebat, superabat*.

P. 37. l. 8. Legitur etiam δυσχερῶν & δυσχερειῶν. Sed nostram lectionem satìs confirmat sequens accusativus δυσχερείας: quin & *Philelphus* eam sequutus est.

P. 44. l. ult. Pro πέντε ἢ ἑκκαίδεκα mavult *Stephanus* πέντε ἢ ἓξ καὶ δέκα. Sed vide modò dicta ad p. 12. l. 2.

P. 46. l. 9. Si scribas ἐκέλευσε conveniet cum ἀφῆκε. *Stephanus*.

P. 47. l. 8. *Leunclavius* locum sic restituendum & distinguendum ait, οὔποτε οἰόμενος οὕτως, ὡς ἐπεθύμει, αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. *Stephanus* ex conjecturâ ὡς οὔποτε ἡδόμενος, sive ὅσον οὔποτε ἡδόμενος. *Canterus* οὔποτε ἑώμενος. Sed frustra tum se tum locum hunc torsisse mihi videntur viri eruditi.

P. 48. l. 5. *Hermogenes* legit ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων ὀχοῦνται, quod verbum cum ἄγουσι jungi, nisi interjectâ copulâ, non posse rectè observat *Stephanus*: alioqui in participium ὀχούμενοι mutandum esset, quod idem mavult. Porrò πονηρὰ ἱππάρια dicit eleganter (diminutivo ad majorem contemptum utens) eâdem formâ, quâ p. 321. μοχθηρὰ ἀνθρώπια.

Ibid. l. 13. *Muretus* pro ἐπ᾽ αὐτοὺς legit ἐφ᾽ αὐτούς.

Ibid. in notis post-*longa esse videatur*, adde: Nota sunt Senis Comici, qui dormire non poterat:

ΙΟΥ, ἰού.

Ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν, ὅσον
Ἀπέραντον; οὐδέποθ᾽ ἡμέρα γενήσεται;

P. 49. l. 3. MS. Bodl. exhibet fut. 1. ἐλάσω. Sed nihil muto.

P. 49. l. 7. *Muretus* pro ἠγεῖτο ταχέως, reponit ἠγεῖτο τάξεως.

Ibid. l. ult. In libello περὶ ἑρμηνείας, qui *Demetrii Phalerei* nomen præfert, bis comparatio hæc citatur: prior locus ἄπειρος non habet, in posteriore reperitur: sed utrobique ἐπὶ κάπρον legitur, quod *Stephano* placet.

P. 50. l. 4. MS. Bodl. παυσομένους, & mox, προορμήσαντες: ibid. l. 5. idem liber ἀνίεις, & l. 6. καὶ ἰσχυρὰν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἰσχυρῶς κατεῖχεν ἐποίει: omnino depravate. Nec meliùs in quibusdam libris legitur φωνὴν pro φυγὴν, & ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις καθὼς εἶχεν ἐποίει.

P. 52. l. 6. MS. Bodl. ἐγεγόνητο. *Stephano* magis placet ἐγίνετο.

Ibib. l. 13. *Muretus* mavult ὁ πατήρ τε ἄχθοιτο.

P. 53. l. 11. Vel referendum est hoc δηλῶν ad λέγεται, quod extrinsecus adsumatur, (nam non minùs rectè dicitur λέγεται Κῦρος τοῦτο ποιῆσαι, quàm λέγεται Κῦρον τοῦτο ποιῆσαι) vel scribendum erit δηλοῦντα, si nempe hìc subaudienda ex præcedentibus essent illa duo vocabula αὐτὸν φασί.

Ibid. l. ult. Participiorum istorum conjunctio pleonasmum præ se fert haud vitio carentem: cui tamen geminum ferè suppeditat *Demosthenes* Olynth 3. p. 38. ὁμοίως καὶ παραπλησίως ibi copulans. *Ammonius* quidem inter λαβεῖν & δέξασθαι distinctionem hanc statuit: Λαβεῖν μέν ἐστι, inquit, τὸ κείμενόν τι ἀνελέσθαι. Δέξασθαι δὲ, τὸ διδόμενον ἐκ χειρός. At non hic tantùm locus, sed & alia apud Auctores multa frivolam esse hanc distinctionem ostendunt. Interpretes, excepto *Philelpho*, omnes Xenophontem ista tanquam synonyma conjunxisse hactenus existimârunt. Ipse potiùs cum *Stephano* crediderim λαβόντας dici simpliciter qui sumpsissent quod in manus tradebatur; at verò δεξαμένους, qui in accipiendo ea se grata habere, & beneficentiam ea tradentis agnoscere ostendissent.

P. 54. l. 3. *Gabrielii* exempl. ὡς σὲ ἡδέως, καὶ μὴ &c

P. 56. l. 10. Pro παρέσται αὐτοῖς *Muretus* legit αὖθις.

P. 57. l. 6. Sic in omnibus, quos vidi, libris scriptum est: quâ de re monendum censuit etiam *Stephanus*, quoniam cùm hìc dativo jungatur verbum ὑποπτήσσω, p. 70. accusativo jungitur.

P. 58. l. 6. MS. Bodl. Ἰνδοὺς καὶ πρὸς Κᾶρας καὶ Κίλικας &c. Et eo forsan modo scriptum à Nostro fuisse dicendum est; nisi mavis cum *Stephano* καὶ πρὸς Ἰνδοὺς δὲ καὶ Κίλικας.

P. 59. l. 6. MS. Bodl. παρασκευὴν τῶν συνεσταμένων ἐφ' ἑαυτόν.

Ibid. l. 7. MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. ἀντιπαρεσκευάζετο.

P. 60. l. 2. MS. Bodl. ἐν τοῖς τελείοις ἀνδράσιν ἦν: cui *Philelphi* suffragatur versio.

Ibid. l. 6. Hæc verba ἔδοσαν προστελέσαι ex scholio irrepsisse suspicatur *Stephanus*. Sed supervacaneam verborum repetitionem apud Nostrum reperiri novum non est. Vide, si libet p. 4. lin. 1. p. 496. lin. 6. p. 661. l. 2. Vel igitur in vulgata lectione adquiescendum, vel dica istis locis omnibus impingenda est. In MSto autem Bodl. sic se habet locus: Διακοσίων ἑκάστῳ τέσσαρας ἔδωκαν προστελέσαι, καὶ τούτους, ἐκ τῶν ὁμοτίμων· γίγνονται μὲν δὴ οὗτοι χίλιοι τῶν δ' αὖ χιλίων τούτων ἑκάστῳ ἔταξαν ἐκ τοῦ δήμου τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελταστὰς προστελέσαι, δέκα δὲ &c. Eandem etiam scripturam & ordinem verborum ex libris, quos ipse vidit, adfert *Stephanus*.

P. 61. l. 4. *Muretus* delendum monet illud ὑμᾶς, ut suavior exoriatur oratio: sed non audiendus est, cùm supervacanea pronominum repetitio sit Atticis Scriptoribus perquàm familiaris.

P. 62. l. 3. MS. Bodl. ἀλλ' ὡς — εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφρανούμενοι: atque hoc sane modo Noster aliàs loqui solet; ut p. 326. ἡ γὰρ ψυχὴ, ἔφη, οὐχ ὡς βουλοῦσα παρεσκεύασται, ἀλλ' ὡς ποιήσουσα ὅ, τι ἂν παραγγέλλῃς: & p. 535. οὕτω παρεσκευασμένοι εἰσὶν, ὡς διαπραξόμενοι. Sed & p. 405. junxit participio futuri temporis, (accusativo absoluto utens pro genitivo) cùm scribit, ἀλλ' ὡς τοὺς πεπεισμένους ὑφ' ἑκάστου, δήλους ἐσομένους οἷς ἂν πράττωσιν, οὕτω παρασκευάζεσθε.

P. 63. l. 1. *Stephanus* scribere se malle ait, εὖ σπείρας καὶ εὖ φυτεύσας, cùm alioqui præsens tempus pro præterito accipere oporteat. Ut autem, inquit, de mutandâ hâc lectione cogitare audeam facit quod p. 69. l. 1. (ubi sermo hic repetitur) pro σπείροντας *Stobæus* legit σπείραντας. At cùm utrobique vulgata lectio librorum consensu nitatur, nihil muto.

P. 64. l. 11. *Muretus* legit πιστεύω τι &c. *Gabrielii* exempl. — τῇ πείρᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ &c.

P. 65. l. 5. MS. Bodl. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκεῖνο οἴομαι ὑμᾶς θαρσεῖν &c. *Stephano* placet ante θαῤῥεῖν ponere infinitivum δεῖν, quod quidem repræsentant *Gabrielii* exemplaria. In iisdem legitur etiam τὰ τῶν θεῶν, in versu sequenti: cui lectioni adstipulatur *Philelphus*.

Ibid. l. ult. In edit. *Stephanianâ* deest πατρῴα quam tamen vocem MS. Bodl. cæterique libri rectè præstant.

P. 66. l. 5. Edit. *Flor.* ὡς ἐθὲν ἄλλο ἀὖσιον τὰ τῶ &c. At rectè se habet vulgata lectio, quam & MS. Bodl. & omnes, quos consulendi copia fuit *Stephano*, codices MSti confirmant.

Ibid. l. 11. Pro εἴης in MSto Bodl. edit. *Ald.* & *Flor.* legitur ἴης. Ex dictandi, opinor, more manavit error; cùm librarius vicinitate soni deceptus, hoc pro illo imperitè scriberet. Elegantissimâ autem illâ loquendi formâ usus est Noster p. 28. l. penult.

P. 67. l. 1. MS. Bodl. pro ὅπως γ' ἂν &c. habet ὧν ἂν ἵλεῳ οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν θέλωσιν, ὅσον δυνώμεθα καὶ τὸν σὸν λόγον διατελῶ &c. in margine ὁπότ' ἂν ἵλεῳ — διατελέσω. *Stephanus* autem notat ea exemplaria, quæ ὁπόταν habent, etiam διατελῶ habere. Malim vulgatam lectionem retinere, quam sequendo sic accipiemus, διατελέσω ἐπιμελόμενος ὅπως ἂν οἱ θεοὶ ἵλεῳ &c. ἐθέλωσι: quod idem valebit, ac si dixisset διατελέσω ἐπιμελόμενος τοῦ τοὺς θεοὺς ἵλεως ἡμῖν ὄντας συμβουλεύειν ἐθέλειν. At si alteram illam lectionem, videlicet ὧν ἂν, sequamur, subaudiendum erit ἐκείνων, ut sit διατελέσω ἐπιμελόμενος ἐκείνων ὧν ἂν οἱ θεοὶ ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν: quia dixerat illi pater, γιγνώσκων τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλευόμενα, τούτοις πείθοιο.

Ibid. l. 4. Pro πρακτικώτερος habent quidam codices, teste *Stephano*, πραγματικώτερος, sed non sine aperto mendo. Nam significare vult Xenophon illum, qui magis idoneus sit ad impetrandum, vel qui faciliùs impetret. Retineamus itaque πρακτικώτερος, ut perinde sit ac si dixisset παρὰ τῶν θεῶν ῥᾷδιον διαπράξαιτο, sicut alibi loquitur: & p. 69. dicit, contrarium significare volens, ἀπρακτεῖν & ἀτυχεῖν.

Ibid. l. 6. Citat hunc locum *Plutarchus* ἐν τῷ περὶ εὐθυμίας p. 465. sed ejus sententiam duntaxat, non ipsa verba, proferens.

Ibid. l. 8. Edit. *Flor.* πρὸς τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτως διακείμενος: quæ licèt mala sit lectio, bonæ tamen, *Stephano* judice, vestigia retinet; ex eâ enim, inquit, hanc facere possumus, ἥδιον μὲν ἔρχῃ πρὸς θεοὺς, ὡς πρὸς φίλους σοὶ ὄντας οὕτω διακείμενος. Hanc autem lectionem ut pro bonâ habeat idem, faciunt quæ sequuntur, Πάνυ μὲν οὖν ὡς πρὸς φίλους μοὶ τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτω διάκειμαι. Neque tamen quam adfert ex conjecturâ lectionem itâ probat, ut alteram improbet: imò verò hoc addit, posse etiam retineri δεησόμενος, cum cæteris quæ dixit; si nimirum itâ scribatur, ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος, ὡς πρὸς φίλους σοὶ ὄντας οὕτω διακείμενος.

P. 68. l. 1. MS. Bodl. habet πράσσειν, quod ex *Stobæo* etiam adlatum probat *Stephanus*: cùm infinitivi, inquit, cæteri sint præsentis itidem, non futuri temporis: nec eum movet particula ἂν ante διάγειν, quippe quæ, nisi expungatur, in αὖ mutari possit. Hanc autem veram esse loci sententiam existimat, *Meministine quæ aliquando statuebamus de iis, quæ dii peritis rectiùs agere quàm imperitis dederunt*, vel *concesserunt*? In quâ interpretatione sequitur eam, quam reponendam censet, lectionem, scil. ὅσαπερ, non ὡς ἅπερ, & verbum δεδώκασιν cum πράσσειν jungit, aliquod etiam vinculum ad hæc cum præcedentibus jungenda exteriùs adsumens; itâ enim vertit ac si scriptum esset — ἐδόκει ἡμῖν περὶ ἐκείνων ὅσαπερ δεδώκασιν &c. Lege quæ dicta sunt p. 67. not. 2.

Ibid. l. 5. MS. Bodl. μέμνημαι μέντοι τοιαῦτα &c.

Ibid. l. 7. *Stobæus* habet, καὶ οἶδα σε προσθέντα αὐτῷ, ὡς οὐδὲ &c.

Ibid. l. 9. A MSto Bodl. abest τοξεύειν illud secundo loco positum: sicut & σῖτον p. 69. l. 1.

P. 69. l. 1. Apud *Stobæum* legitur ἀπείρους, quod magis probat *Stephanus*, ut diximus adnotatione in l. 1. p. 63. quam consule.

Ibid. l. 10. *Gabrielius* ex suis etiam libris adfert ἐπίστασθαι.

P. 71. l. 8. *Muretus* pro νῦν legit νιν, & exponit αὐτὸν τὸν Κυαξάρην. A Poëticis sanè vocibus Xenophon non abhorret, tamen vix adduci possum, ut credam eum hìc Doricè loquutum esse.

P. 72. l. 5. *Stephano* cum μή τι πάθῃ videtur subaudiendum potiùs ὑπὸ τῶν πολεμίων, quàm ὑφ' ὑμῶν.

P. 73. l. 1. Pro μᾶλλον *Stobæus* habet μάλιστα: apud eundem sequentium mox verborum & ordo & scriptura nonnihil mutantur.

Ibid. l. 4. Pro πειστικωτέρους *Stobæus* habet πιστικωτάτους. In notâ de hâc voce post — à πείθειν *derivatum*, adde, Hoc sensu *Plato* in *Gorgiâ* ῥητορικὴν esse ait πειθοῦς δημιουργὸν διὰ λόγων, deinde subjungit esse πιστικὴν, οὐ διδασκαλικήν.

Ibid. l. 11. Legitur in edit. *Flor.* τῷ δ' ἔχοντα &c. At tum MS. Bodl. tùm cæteri libri editi rectiùs τὸ δ' ἔχοντα repræsentant.

P. 74. l. 1. MS. Bodl. πειρᾶσθαι πείθεσθαι, ἔπειτ' ἀμελεῖν τοῦ πορίζεσθαι &c. in margine vulgata comparet lectio, cum quâ optimè convenit quod statim sequitur, ἔπειτα ἀμελεῖν τοῦ πορίζειν.

Ibid. l. 8. Edit. *Ald.* habet ἢ ante μέμνη-

σαι, at *Flor.* minimè, ficut nec vetufti codices, *Stephanus* quos vidit.

P. 74. l. 9. Pro ὅτε MS. Bodl. dat ὅτι, quod *Stephano* placet, licèt illud quoque ferri poffe fateatur.

P. 75. l. 3. Mutationi τ͂ δεήσει in δέησον fidem faciunt quæ exftant p. 195. παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις παρασκευάζεσθαι, ὡς αὐτίκα δέησον ἐπιδιώκειν &c. *Muretus* legit, ὡς δέησον καὶ τούτων ὑπὲρ τ͂ στρατιᾶς τ͂ στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι.

Ibid. l. 5. MS. Bodl. ἐπήρου με αὖ πάλιν εἴ τινας τέχνας ἐδίδαξεν, αἷς τ͂ &c. quam eo præfertim nomine lectionem probat *Stephanus*, quòd vocem ἕκαστα omittit: fatetur tamen idem illam aliquo modo tolerari poffe, accipiendo pro ἐν ἑκάστοις.

Ibid. l. 6. *Gabrielius*, ἂν οἱ σύμμαχοι γένοιντο.

P. 76. l. 1. *Stobæus* habet τὸ τέλος & τί ποτε. At in quibufdam exemplaribus, quæ vidit *Stephanus*, legitur ἤ τί ποτε.

Ibid. l. 2. MS. Bodl. ἀποκρίνομαι.

Ibid. l. 4. In margine MSti Bodl. legitur τί εἴη ὄφελος στρατηγία τακτικῶν &c. ubi vox penultima in dandi cafu fcribenda effet στρατηγίᾳ.

Ibid. l. 6. MS. Bodl. ἐρημένας, & hoc fanè participium rectè convenit cum lectione p. 75. l. 5. annotatâ: adeò ut cui illa placeat, eidem hæc difplicere non debeat lectio.

Ibid. l. 8. Apud *Stobæum* legitur ἐπηρόμην: in editis quibufdam libris ἐπερομένου δέ μου. Sed tum hæc tum illa malè fe habet lectio, vulgata rectè.

Ibid l. ult. *Stobæus* non habet εἶναι poft νομιζομένοις, cum quo convenit MS. Bodl.

P. 79. l. 3. Legit *Stobæus* πολεμίοις κακὰ πορσύνουσιν, confentientibus MSto Bodl. & aliis quibufdam, *Stephano* quos videre contigit. Ac certé verbum hoc, alioqui ποιητικώτερον, ufurpat Nofter & infra, citra compofitionem, p. 270 & 524. Idem *Stobæus* pro ἑαυτῇ habet ἑαυτοῖς, & pro ἄρχειν legit ἀρχὴν: quibus de fcripturis ei non adfentitur MS. Bodl.

Ibid. l. 6. *Stobæus* legit πλεῖστα γὰρ ἐσθίει ἡ στρατιά. *Brodæus*, πλεῖστα γὰρ ἔθνη στρατιᾷ, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμωμένη, καὶ οἷς ἂν λάβῃ διαφιλέσασθαι χρωμένη. *Muretus* in quibufdam exempl. legi teftatur ὀρκώμενα, quod verbum cùm planè nihili fit, ex eo factum effe putat ὁρμώμενα. Idem levi mutatione factâ, meliùs legi poffe cenfet ἀρκούμενα, ut hoc dicat Cambyfes, *Milites folere quidem, ubi urget inopia, parvo ac tenui victu effe contentos; fed eofdem, ubi copia eft, quafi exploratum habeant, fore ut nunquam poftea egeant, folitos largè ac liberaliter præfentibus ac paratis frui, nihil de futuro cogitantes: ideóque diligenter hoc imperatori ipfi providendum.*

Ibid l. 8. MS. Bodl. ὥστε ὅποτε ἀργεῖν δεήσει στρατιάν: in margine fcribitur προσήκει.

P. 80. l. 6. MS. Bodl. ἀγῶνας ἄν τις cui adftipulatur *Stobæus*. In eodem MSto paulò poft ità legitur, μάλιστα ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι· ὥστε ἕκαστα, ὁπότε δέοιτο, ἔχειν &c.

Ibid. l. 11. Reponendum *Stephano* videtur εἰς γε τὸ προθυμίαν: cui adfentior.

Ibid. l. 13. *Stobæus*, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη.

Ibid. l. 14. MS. Bodl. ἥπερ, quod adverbialitet fumi poteft pro καθάπερ. Legitur etiam, tefte *Stephano*, οἷάπερ, ut fit adverbium itidem.

P. 81. l. 5. MS. Bodl. εἴργεσθαι: rectiùs in margine φείδεσθαι. Ità Nofter p. 91. μὴ φείδου διδάσκειν.

Ibid. l. 7. MS. Bodl. pro παρόρμησιν habet παρακέλευσιν.

Ibid. l. ult. *Gabrielii* exempl. Ἐπεὶ δ' ἐν: nec aliter MS. Bodl.

P. 83. l. 5. Legitur etiam πάνυ τοι: & in quibufdam exemplaribus, tefte *Stephano*, πάνυ, fine adjectione ullâ reperitur. Vide adnotationem in p. 1. l. ult.

Ibid. l. 8. Pro ἀνυσιμώτερον *Leunclavius* adfert ἀνυτικώτερον & ἀνυσικώτερον: quæ, quòd magis ufitata videantur, *Portus* ad marginem, receptæ vocis interpretandæ gratiâ, fuiffe notata putat. Idem rectè vulgatam lectionem ftabilire nititur adlato hoc *Plutarchi*, ἐν τῷ περὶ παίδων ἀγωγῆς, p. 2. loco: Καταμάθοις δ' ἂν ὡς ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέλεια καὶ πόνος ἐστί.

Ibid. l. 11. Citat hìc opportunè *Portus* elegantes *Æfchyli* verfus, de Amphiarao vate fcriptos ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις: v. 598, & feq.

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος
Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

P. 84. l. 11. MS. Bodl. βέλτιον πραχθῆναι, ὂν omiffo; pro quo *Stobæus* habet ἄν, ut πραχθῆναι ἂν pro πραχθήσεσθαι acciperetur.

Ibid. l. ult. Apud *Stobæum* fcribitur δῆλον ὅτι, diftinctis verbis. Indicavimus autem alia quædam loca, in quibus cùm δηλονότι conjunctim fcriptum fit, meliùs divifè fcriberetur δῆλον ὅτι.

P. 85. l. 6. MS. Bodl. καὶ φοβούμενον.

Ib. l. penult. Pro καρτερώτερον rectiùs fcribi putat *Leunclavius* καρτερικώτερον. Καρτερικὸς autem Gloffario vet. *Cyrilliano* eft *tolerans*. Sic etiam Xenophon in primo *Memor.* p. 711. edit. *Leuncl.* hoc ufus eft: πρὸς πάντας πόνους καρτερικώτατος. Hæc mihi placet emendatio.

P. 86. l. 4. MS. Bodl. benè, ὅ, τι ἂν ποιῇ:

cum quo consentiunt codices *Stephaniani*. Habet *Stobæus* ὅ, τι ἂν ποτε ποιῇ.

P. 87. l. 6. Pro σὺ apud *Stobæum* legitur αὖ: sicut & apud eundem, supra p. 85. l. 11. pro σὺ invenitur εὖ.

Ibid. l. 7. Tertiam personam εἴη, non secundam εἴης, *Camerarius* in suo vet. libro, Stephano auctore, invenit. Sed particula τὶς interdum huic loquendi generi adhibetur; ut hìc etiam locum haberet post ἂν: ità scribendo, οἷος ἄν τις δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴη.

P. 88. l. 10. In *Ald.* & *Flor.* legitur δυνάσθε, eodémque modo p. 87. l. 10. Quæ utrobique scriptura nullâ potest ratione defendi.

P. 91. l. 8. *Stephanus* deesse putat particulam δὲ post φανερὸς, aut certe post δυσχωρίαις: ut scribatur, καὶ φανερὸς δέ σοι ὄντας &c. vel certè καὶ ἐν δυσχωρίαις δὲ αὐτοὺς γιγνομένους &c. Ideò autem particulâ illâ opus esse arbitratur, quòd mutetur orationis forma; nec, ut dixit λαμβάνειν, referens ad μηχανῶ, ità etiam addat ὑποδέχεσθαι, sed ὑποδέξῃ.

Ibid. l. 12. *Muretus* legit, καὶ ἡμᾶς τοῖς πολεμίοις, καὶ ἡμῖν τοὺς πολεμίους παρέχειν.

P. 93. l. 8. *Muretus* verbum εὐδοκιμεῖ semel positum satis esse putat, atque adeò è priore loco delendum.

Ibid. l. 10. Idem hæc ità legenda putat, μηδὲν ἄλλο ἢ μετενέγκῃς ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς, ὡς καὶ ἐπὶ τοῖς πάνυ μικροῖς &c. cui verborum ordini nonnihil favet MS. Bodl. Habet enim μηδὲν ἄλλο ἢ μετενέγκοις ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς &c

P. 94. Lege quæ exstant in lib. 3. *Memor.* p. 456. edit. *Steph.*

Ibid. l. 7. *Muretus* legit, ἔλεων τὰ παγίδια περὶ τοῦ τὰ πετεινὰ φορεῖν.

Ibid. l. penult. Ne quis οἱ λαγῷ, pro communi οἱ λαγοὶ, i. e. οἱ λαγωοὶ scribendum existimet, ut p. 99. ἵλεῳ pro ἵλαοι: audiendus erit *Eustathius*, qui hâc de re paucis ista tradit, λαγοὶ καὶ λαγῷ ἐπὶ εὐθείας πληθυντικῆς ἀμφότερα εἰσὶν ἐν χρήσει.

Ibid. l. ult. *Budæus* Comm. Gr. L. p. 46. ex *Demost.* exemplum adfert, in quo ἵνα cum indicativo juncta est: *scil.* ἵν' ἐδόκησαν, ἀντὶ τοῦ ἵνα δόξωμεν. MS. Bodl. dat ἐμπεσὼν συνέδει: atque ità ferè *Gabrielii* exempl. Sed nihil mutandum.

P. 97. l. 4. *Muretus* mavult ἄλλος.

Ibid. l. 7. Idem, μάθε δέ μοι.

P. 98. l. 1. Idem legit ἰδιῶται.

P. 100. l. 6. Idem, pro αὖθις, legit αὖ τοῖς.

Ibid. l. 12. MS. Bodl. εἰ ἄγοι στράτευμα: &, l. ult. δισμυρίους μέν γε.

P. 103. l. 4. MS. Bodl. ἐμβάλλοι: & rectè quidem legeretur ἐμβάλλοι, ut p. 116. ὁπότε προσβάλλοι. Nisi fortè quis ἐμβάλλει retinere, sed εἴωθε in εἴωθε cum *Mureto* mutare, malit.

P. 104. l. 2. MS. Bodl. σχεδὸν non habet: quod suspicioni locum dare possit, vocem illam ex scholio in textum irrepsisse. Me verò, quo minùs eam delendam moneam, impediunt exempla apud Scriptores Atticos sane crebra vocum ἐν παραλλήλῳ positarum veluti λίαν πάνυ, & πάνυ σφόδρα, item μάλα σφόδρα, πάλιν αὖθις, seu πάλιν αὖ &c. quæ passim occurrunt.

P. 109. l. 7. Hæc omnia, καὶ εἴ τι χείρονες ἡμῶν ἐστὲ, *Muretus* delenda censuit; quippe quæ redundent, & librorum consensu careant. Ea quidem non agnoscunt *Gabrielii* exemplaria. Per errorem forsan huc erant translata ex eo, quod paulò pòst sequitur: καὶ εἴ τι χείρους ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε.

P. 111. l. 7. In editis quibusdam libris & MSto Bodl. scribitur ἱκανὸς: at *Budæo Stephanó*que reponentibus ἱκανῶς haud invitus accedo.

P. 113. l. 9. *Leunclavius* tum πεμπαδαρχῶν hoc loco, tum quod infra legitur πεμπάδας, vitiosa esse arbitratur: hæc autem Xenophontéa esse statuit, *scil.* πεμπτάδας & πεμπταδάρχους. Sic enim scriptum in textu Xenophontis reperit l. 7. *Hist.* Græc. p. 625. *edit. suæ.* Idem pro δεκάρχων reponendum δεκαδαρχῶν censet. In MSto Bodl. & aliis vet. cod. teste *Stephano*, nunc πεμπάδες exstat, nunc πεντάδες, item πεμπάδαρχοι & πεντάδαρχοι, δεκάδαρχοι & δέκαρχοι. Inter hæc verò postrema vocabula discrimen ejusmodi statuit *Leunclavius*, ut δεκάρχους intelligamus esse *decemviros*, quemadmodùm τρίαρχοι sunt *Dioni Cassio* & aliis, *principes triumviri*; (de quibus sane decemviris nihil hic apud Xenophontem agitur) δεκαδάρχους autem, sicut *Hesychius* loquitur, τῶν δεκάδων ἡγεμόνας, *decuriarum duces, principes*, seu *præfectos*, qui huc pertinent. Librorum in his vocibus repræsentandis inconstantia tum à dictandi more, tum à scribendi compendiis facilè manare potuit. Pro δεκάρχων equidem libens reposuerim δεκαδαρχῶν: cætera locum, per me licet, teneant.

P. 114. l. 2. *Muretus* legit εὐπειθέστατοι.

P. 117. l. 4. *Muretus* & *Gabrielii* exempl. nobis de reponendo πρᾶξαι pro πράξας adsentiuntur.

Ibid. l. 12. *Muretus* delet ὥστε, & legit ἱκανὸν κατέχειν.

P. 119. l. 7. *Gabrielii* exempl. οἱ ἑταῖροι.

P. 121. l. 3. *Philelphus* legit προσεφέρετε: quod probat *Muretus*. Ipse malim cum *Ste-*

phano περιέφερε, subaudiendo nominativum μάγειρος, ut paulo ante dictum fuit, ὅτι δὲ τὸ δεύτερον εἰσήει περιϊόντων. *Ibid.* MS. Bodl. habet ἐν τούτῳ, pro τοσούτῳ.

P. 121. l. 7. *Muretus* mavult, οὐδὲν ἔτι δεῖ σε.

Ibid. l. penult. Idem, pro τοῦ ἐμβάπτειν, legit τοῦ ἐμβάμματος.

P. 122. l. 8. Idem legit δυσκόλοις. Sed lectio, quam recepimus, *Gabrielii* etiam exempl. auctoritate confirmata est.

P. 128. l. 13. MS. Bodl. — εἶναι, ἢ τοῦ ἴσου τόν τε &c.

P. 129. l. 12. Quidam libri habent ἴσον. At MS. Bodl. edit. *Steph.* & *Eton.* recte ἴσων exhibent.

P. 130. l. 7. Iidem libri, pro νῦν ἐμβαλεῖν, habent δεῖν ἐμβαλεῖν. Nos MStum Bodl. edit. *Steph.* & *Eton.* libenter sequuti sumus.

P. 131. l. 7. Pro τοιούτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὅδε λέγει, *Leunclavius* scribendum arbitratur, τοιούτους ἀνθρώπους οἵους καὶ νῦν &c.

P. 142. l. 1. Pro ἴσμεν, *Muretus* meliùs reponi posse putat ἴμεν.

Ibid. l. 3. Quidam libri, Μάλιστα, ὦ ἄνδρες, &c. Sed particulam δὲ MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & edit. *Eton.* recte exhibent: eandem etiam *Stephanus* & *Muretus* recipiendam monuerunt.

P. 143. l. 13. Pro præsenti συναγείροντες, *Stephanus* reponendum censet futurum συναγερούντες.

P. 144. l. 4. Pro εἰς τὰς δεξιὰς *Stephanus* accusativum deesse censet, qui ad ἔχοντας referatur: scil. vel μάχαιραν vel κοπίδας vel σάγαριν. Mihi locus integer esse videtur.

Ibid. l. ult. *Stephanus* mavult βαλόντας.

Ibid. l. 8. *Gabrielius* etiam ex suis exempl. adfert ἐστιν οἱ.

P. 146. l. 5. ὕστερον in *Gabrielii* exempl. invenitur δεύτερον.

P. 147. l. 4. Edit. *Steph.* *Leuncl.* aliæque dant οὗτοι δὴ οἱ &c. Receptam lectionem confirmant MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & edit. *Eton*.

Ibid. l. penult. *Muretus* legit τῆς πρεσβυτάτης διδασκαλίας.

P. 148. l. 3. MS. Bodl. habet καλέσεις.

Ibid. pro παρῇ, *Gabrielius* adfert παρείη.

P. 149. l. 11. *Muretus* legendum monet simpliciter, ὥσπερ ἔφη: & illud καὶ τῇ ἄλλῃ delendum.

P. 150. l. 8. Vulgò perperam scribitur ταῦτα. Emendationem nostram probant *Stephanus* & *Muretus*.

P. 153. l. 9. MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. ἐκεῖνοι δὲ, εἰ δεῖσθε, ἐλθόντες &c.

P. 156. l. 3. *Gabrielius* etiam adfert αὐτοῦ.

P. 157. l. 13. Pro πολλάκις δὴ, *Muretus* legit πολλάκις ἤδη.

P. 158. l. 11. Idem legit ἤδη δύο ἡμέρας.

Ibid. l. 13. Ἀνίοις optimè hìc accipi posse censet *Stephanus* pro ἀνέλθοις, i. e. *adscendas*: ideóque non dissolvi debere in ἂν ἴοις.

Ibid. l. penult. Legitur etiam ὅπου. MS. Bodl. εἴποι.

P. 159. l. 4. *Muretus* legit, πέμπων ἐπὶ τὸν Κυαξάρην ᾔτει.

Ibid. l. 6. Edit. *Leuncl.* aliæque, προσεληλυθότος. At rectè MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & editi quidam libri προεληλυθότος.

P. 162. l. ult. In *Gabrielii* etiam exempl. invenitur λαβών.

P. 164. l. 4. *Gabrielii* exempl. τὴν θήραν.

P. 169. l. 10. Edit. *Leunclav.* aliæque perperam προσιόντες exhibent: geminum huic errorem notavimus ad p. 159. l. 6.

P. 173. l. 6. *Stephano* placet, nec immeritò quidem, *Philelphi* lectio ἐδόκει.

Ibid. in versione l. 6. post-cœpisti? adde, Et ille dixit.

P. 174. l. 8. Vide J. *Poll.* l. 7. *segm.* 50.

P. 181. l. 1. MS. Bodl. δυσμὸν, quam lectionem expressit *Philelphus*. Sed nostram lectionem huic loco aptiorem esse satis, opinor, liquet.

P. 182. l. 7. MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. dant αὐτοῖς. *Muretus* mavult αὐτοῦ.

P. 183. l. penult. Lectio, quam recepimus, *Gabrielii* exempl. auctoritate confirmata est.

P. 185. l. penult. Eadem exemplaria dant etiam ἐμέλλησεν.

P. 188. l. ult. In iisdem exempl. reperitur ἀφρονεστέρας.

P. 189. l. 1. *Stephano* judice, rectiùs legeretur ποιοῦνται. Sed neque quidquam vitii est in lectione vulgatâ, & auctoritate MSti Bodl. aliorumque librorum munita est.

P. 194. l. 3. Quidam libri μαλακίζῃ. Sic p. 224. μαλακίζοιτο: & p. 258. μαλακισθήσομαι.

Ibid. l. 10. Legitur etiam ἐλέγοντο.

Ibid. l. 12. *Muretus*, pro ὀλίγη ἤ τι, legit ὀλίγιστα.

P. 196. l. 8. Quidam scribunt ἐρυμνόν τι.

P. 198. l. 9. *Flor.* edit. Χαλδαῖοι γοῦν, οἳ οὐδὲ ἐπαιώντο πώποτε πολλοὶ &c.

Ibid. l. ult. Legitur etiam ἀπεφήναμεν. Sed receptam lectionem recte MS. Bodl. edit. *Eton.* & libri quidam alii repræsentant.

P. 199. l. 1. *Muretus* legit, μὴ ἀποδιδόντες, οἱ καὶ ἀποδιδόντες.

P. 200. l. 9. Idem delet præpos. παρά.

P. 201. l. 5. In *Gabrielii* etiam exempl. receptam exstare lectionem inveni.

P. 201. l. 9. *Philelphus* pro ἂν legit αὖ: quod mavult *Stephanus*.

P. 202. l. 4. *Gabrielii* quoque exempl. habent ὅτι ante οὕτως. Vide quæ de istâ particulâ notavimus p. 332.

P. 209. l. 3. *Gabrielii* exempl. τῶν χρημάτων.

Ibid. l. 5. Idem adfert etiam ἄγοιντο.

P. 215. l. 2. *Gabrielii* exempl. πολὺ γὰρ μᾶλλον καὶ &c. nec aliter MS. Bodl.

P. 221. l. ult. *Muretus* legit προσυπισχνεῖται: & locum sic exponit, Dii non tantùm pugnam commissum iri,&c. sed salutem præterea nobis atque incolumitatem pollicentur.

P. 224. l. 5. *Muretus* legit ἐφορμῶντες.

P. 227. l. 3. Suspicatur *Stephanus* legendum hìc potiùs esse ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦν: ut p. 280. habetur, οἱ μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν. Sed vulgatam lectionem satis tueri videntur quæ exstant p. 225. l. 4. & l. 3. init.

P. 228. l. 8. *Gabrielii* etiam exempl. recepta lectio confirmata est.

P. 230. l. 5. In ejusdem exempl. exstat etiam δεῖ ante διαπεδῆναι.

Ibid. l. ult. Eadem exempl. habent αὐτοῖς.

P. 233. l. 9. Eadem exempl. ἐναντίοις: & lin. proximè seq. ἁρμάτων.

P. 235. l. 10. *Muretus* legendum monet ἐξέκλιναν.

P. 238. l. 5. *Muretus* legit φυλακὰς δὲ, cum quo facit MS. Bodl.

P. 250. l. 4. Ἐννοηθέντες — & paucis interjectis —— tandem l. 7. —— ταῦτα ἐνθυμουμένοις ἔδοξεν &c. Hanc verborum constructionem perpendant velim ii, quibus nulla non displicet syntaxews apud Sacros Scriptores usitatæ variatio.

P. 263. l. 7. *Gabrielius* etiam adfert ἀσυντονώτατα.

P. 265. l. 7. Idem κατειλῆφθαι ἄν, διὰ &c.

P. 266. l. 10. Idem ἀξιώσουσι: & lin. seq. συμφέροι.

P. 267. l. 1. Idem γιγνώσκω μέν. Ibid. l. penult. πού deest in *Gabrielii* exempl.

P. 268. l. 3. Pro ποτε legit πω.

P. 283. l. 12. *Muretus* legit καὶ ἤδη.

P. 285. l. 3. *Gabrielius* διάγετε: & lin. 8. ἐνήθεσθε.

P. 287. l. ult. *Muretus* legit, ὥσπερ ὠμὸς ἦν καὶ ἀγνώμων.

P. 288. l. ult. Idem αὐτῷ.

P. 289. l. 1. Idem τῷ μηδ' εἰπεῖν.

P. 290. l. 4. Idem καλέσας ὁ Κῦρος τὰ &c.

P. 295. l. 4. Idem ἦν τάδε εὖ &c.

P. 298. l. 3. Idem ἀπῆγεν.

P. 300. l. 9. *Muretus* legit ὅπου οἰκῆται. *Cùm ea vendiderint, alia adducant, ubicunque nos castra metati erimus.*

P. 301. l. 7. Idem legit ἀλλήλοις. Ib. *Gabrielius* ἐν τούτῳ αὖ.

P. 305. l. ult. Idem locum hunc sic legendum censet: ἐπὶ δὲ τοὺς πεζοὺς, τῶν ὁμοτίμων ἕκαστον ἀνθ' ἑαυτοῦ καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα. Οἱ μὲν δὴ &c. Voces τῶν ὁμοτίμων sine causâ geminatas, & ex fine periodi delendas putat.

P. 307. l. ult. *Muretus* legit παρεκάλεσεν ἀνεὶς.

P. 308. l. 1. Idem legit εἶναι καὶ ὁ μὲν &c.

Ibid. l. 5. Pro οὕτως, forsan legendum οὗτος.

P. 311. l. 8. *Gabrielius* adfert ἀληθευομένοις.

Ibid. l. ult. Idem οἱ μάγοι.

P. 313. l. 3. Idem ὁ ἀεὶ μάλιστα.

P. 315. l. 3. Ejusdem libri cum MSto Bodl. consentiunt.

P. 323. l. 6. Ejusdem libri εἰ γε μὴ &c.

P. 324. l. 2. Idem adfert Ὑρκανίοις.

P. 325. l. 5. *Camerarius*, teste *Stephano*, in suo legit exemplari συγγεγένηται. At *Stephanus*, si ab ἐγγίνεται discedendum sit, non minùs libenter ἐγγεγένηται legerit, quàm συγγεγένηται.

P. 335. l. ult. *Muretus* legit συσσίτων.

P. 347. l. ult. Idem legit ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ, σιωπῆτε.

P. 351. l. 4. *Gabrielius* adfert ὡς ἤκουσε sine δὲ.

Ibid. l. 8. Idem ἦλθε: & l. seq. Κύρου.

Ibid. l. 10. *Muretus* delet ὁ εὐνοῦχος, ut minimè necessarium.

P. 356. l. 2. *Gabrielius* etiam adfert δοκοῦμεν.

P. 359. l. 5. Idem ἐπὶ τούτοις Σάκαι ἄγετε.

P. 368. l. 6. Ejusdem exempl. consentiunt cum MSto Bodl.

P. 374. l. 1. In ejusdem exempl. reperitur κοινωνούμενος.

P. 377. l. 2. *Muretus* vult ἐπήνει, pro ἐποίει.

P. 379. l. 7. *Gabrielius* etiam adfert ἢ οὐ νῦν &c.

P. 385. l. ult. *Muretus* legit ἀνελθεῖν.

P. 396. l. 3. *Gabrielius* adfert σὲ οὐ ᾔδειν.

P. 397. l. 6. In *Flor.* edit. aliisque illâ posterioribus legitur συγκυροῦντα, non συγκαταστραφέντα, ut in *Ald.* & vet. exempl. habetur.

P. 400. In notis, post exemplum ex *Aristotele* adlatum, hæc adde: Quin & Noster simili prorsùs modo loquitur ἀναβ. β'. p.166. edit. *Steph.* ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν, i. e. *qui superioribus temporibus ipsius beneficia non fuissemus aspernati.*

P. 404. l. 2. *Camerarius*, teste *Stephano*, πα-

μεσόμεθα legit, quod cum βυλδυσώμεθα convenit. *ibid.* MS. Bodl. πάντες non ante οἱ ἐπικαίριοι, sed post βυλδυσώμεθα habent.

P. 405. l. 11. Legitur etiam δῆλοι εἶναι οἷς ἂν &c. Sed longe potiorem alteram scripturam existimat *Stephanus*, ut sit accusativus absolutus, more Attico, pro genitivo.

P. 417. l. 1. *Gabrielius* etiam adfert ἑαυτῷ.

P. 419. l. ult. Idem eundem servat vocum istarum ordinem, & καὶ post χρῶνται delet.

P. 423. In notis col. 2. post εἴθε, *utinam.* adde, Τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ εἴθε, καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐν χρήσει ἐστίν. *Moschopulus.*

P. 425. l. 7. Commodè parentheseωs nota una, judice *Stephano*, ante posterius εἴη, altera post οἴκοι poneretur.

P. 427. l. 6. Non per imprudentiam ἰδέτην hìc cum simplici ι positum fuit, sed ex aliquot veterum codicum auctoritate: cùm tamen alioqui scribi soleat εἴδην, εἴδεις &c. cum ει, in prosâ. *Stephanus.*

P. 438. l. 2. Legi ἀκοντίδια in suo vet. exempl. annotat *Camerarius*, tanquam contemptiùs loquente de hostium telis Cyro. *Idem.*

P. 444. l. 3. Non compositum χειρομύλας, sed simplex μύλας, *Camerarius* in suo vet. libro exstare ait.

P. 447. l. 6. *Lipsius*, ad *Senecæ* ep. 39. Xenophontéum γνωστῆρας cum Latinorum *notore* componit: eúmque adhiberi solere ait, *ubi de statu aut qualitate cujuspiam dubitatur.* Claris. *J. Pollucis* editor illos γνωστῆρας dictos existimat, qui res, de quibus agebatur, cognoscebant; ut de veritate, si quis falleret, testimonium dicere possent: junguntur itaque hoc loco ἐγγυηταῖς, ut utrique adeò rei confirmandæ sint adhibiti. Hanc interpretationem non improbo.

P. 456. l. 9 *Muretus*, pro εἰ οἱ, legit μὴ οἱ.

P. 459. l. 10. *Camerarius* ex vet. suo libro adfert προστάταις, pro προπροστάταις: sed hoc retinendum rectè putat *Stephanus*, præsertim cùm parvo intervallo præcesserit, accus. προπροστάτας.

P. 485. l. 7. *Camerarius* legit ἵπποις καὶ τροχοῖς.

P. 487. l. 7. In *Flor.* legitur θᾶττον ἔχοι ἢ τοὺς &c. ubi perperam ἔχοι ἢ pro χοίνη positum est. At verò *Aldus* rectè quidem ἔχει in χοίνη mutavit, sed malè particulam ἢ retinuit.

Ibid. l. penult. *Longinus* libelli περὶ ὕψους §. 25. hæc habet: Ὅταν γεμὴν τὰ παρεληλυθότα τοῖς χρόνοις εἰσάγῃς ὡς γινόμενα καὶ παρόντα, οὐ διήγησιν ἔτι τὸν λόγον, ἀλλ' ἐναγώνιον πρᾶγμα ποιήσεις: deinde in exemplum adsumit locum hunc Xenophontéum, quocum confer quæ apud *Virgil.* exstant *Æneid.* lib. 11. v. 637.

P. 488. l. 11. *Gabrielius* adfert τινὰ, καὶ &c.

P. 494. l. 4. Video sanè in uno atque altero *Thucydidis* loco, vocem ὅπλα etiam ab *Æ. Porto* exponi, *statio*, in quâ militum manus pernoctabat: & in Versione, *locus*, ubi armati excubias agere solebant. Quare mihi jam amplectenda videtur à *Mureto* adlata interpretatio, nisi quis vocem istam aliter apud *Thucydidem* reddendam judicaverit.

P. 498. l. 9. *Muretus* legit ἐβουλόμην γ' ἂν &c.

P. 505. l. 6. Idem ex veteribus libris adfert καὶ ἅμα προσιόντα: cum quibus convenit MS. Bodl.

Ibid. l. 7. Scriptum esse πυνθάνωνται in suo exempl. dicit *Camerarius*: quod etiam retinere & interpretari maluit.

P. 507. l. 12. Idem ex illo exemplari adjicit πρὸς ἐμὲ post δηλώσω: de quâ adjectione ei non libenter adsentior; tum quòd necessaria non sit, tum etiam quòd Xenophontem potiùs dicturum fuisse putem δηλώσόν μοι, vel δήλωσον ἐμοί: hoc præsertim loco, ad vitandam præpositionis πρὸς repetitionem. *Stephanus.*

P. 508. l. ult. Legitur etiam ἴετο, & quidem adsentiente *Camerarii* quoque libro, ut ipse testatur. *Stephanus.*

P. 517. l. penult. *Gabrielii* exempl. dant προείρηκε μὲ πρῶτον &c.

P. 531. l. 3. Ἀκροθίνια selectam ex prædæ cumulo partem, sonare docet Auctor Etymol. M. cùm ἀκροθίνιον exponit ἄκρον, τὸ ἐπίσιν, ἄριστον θινὸς, ἤγουν σωροῦ. Et passim, apud Scriptores Græcos, eam obtinet significationem. Vide, si libet, quæ notavit Cl. *Clericus* in sect. 1. *Jo. Seldeni* Dissert. de *Decimis.*

P. 547. l. 8. *Gabrielii* exemplar. dant ἀμελεῖν.

P. 560. l. ult. *Muretus* ex vet. libris adfert πρῶτον μὲ ἐν.

P. 571. l. 3. Ex *Camerarii* libro deprompta fuit hæc scriptura, καὶ μεμελέτηκε σιμνῶς προ——

P. 596. l. 1. *Diadema* idem cum *cidari* fuisse censet Vir doctis. Hadr. Relandus, in *Dissert. de vet. Ling. Pers.* Hæc autem redimiculum erat, vel fascia, quæ caput cingebat, & aliquando ipsi tiaræ superaddebatur. Vox ex Chaldaicâ קיטרא, quæ *cingulum, redimiculum,* διάδημα notat, derivata videtur: & hinc est, quod non Κίδαρις solùm sed & κίταρις & κίθαρις scribatur. Porrò *Diadematis* nomine Auctores Græcos *Cidarin* designâsse, ex *Arriano* cum *Diodoro Sic.* collato

constat; cùm quam ille lib. 4. c. 7. *κίδαριν Περσικὴν* vocat, hic *Περσικὸν διάδημα* dicit, lib. 17. p. 549. *Cidaris* quidem & *Tiaræ* vocabula promiscuè usurpari solent, utì ex Polluce l. 7. *segm.* 58. & *Hesychio* liquet. At illa non tam genus pilei est, quàm ornamentum pilei acuminati, qualis tiara erat. Indè verò forsan pileus ipse *Cidaris* adpellatus est, quòd maximam pileorum partem id ornamenti genus occuparet. Rectè *Lucianus* etiam in *Votis*, p. 880. & in *Piscatore*, p. 213. *tiaram* à *diademate* distinguit.

P. 626. l. 7. *Gabrielii* exemplar. ὡσαύτως δ' ἔτως.

P. 627. l. 5. *Stephanus* non indignam considératione γραφὴν illam censet, quam *Camerarius* ex illo suo exemplari depromptam adfert, nempe φύλων, solo accentu à nostrâ differentem.

P. 628. l. 11. *Gabrielii* exemplar. ἔτω καὶ, omissâ particulâ δέ.

P. 650. l. 8. *Stephanus* legit Ἐγὼ ἐν φιλῶ μὲν &c. Sed MS. Bodl. & alii libri vulgatam rectè præstant.

P. 652. l. 4. Post πιστοὺς *Stobæus* habet ἀσφαλεστάτους: quam scripturam ex iis, quæ præcedunt, esse factam, non autem Xenophontéam esse rectè censet *Stephanus*: cùm sequatur etiam ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς, absque illâ adjectione.

INDEX PRIMUS,

SIVE

VOCUM PERSICARUM,

Quæ in hâc HISTORIA occurrunt,

EXPLICATIO.

ACBATANA, ſive Ecbatana, Urbs regia Perſarum. Vox autem ex اق *AK*, *Dominus*, *Magnus*, & اباذان, *Abadân*, *locus cultus & incolis refertus*, compoſita videtur. Illuſtris *Scaligeri* opinionem, qui hoc vocabulum à ביתן derivat, refutavit Cl. *Bochartus*, in *Phaleg*. l. 3. c. 14. Vox prima, اق adpoſitè ſatìs referri poſſe videtur ad Regem Perſarum; quippe quem Græci *βασιλέα μέγαν* dicere ſolebant: quâ de re vide ſis Scholiaſt. in *Ariſtoph*. Plut. v. 170.

ARTAXERXES, *Herodotus* l. 6. c. 98. per *μέγαν ἀρήϊον* interpretatur. Scilicet hoc nomen ità ſcribitur etiam hodiè اردشير شاه *Ardexir Xa*, vel *Ardſhir Scha*, id eſt, juxta opinionem Clariſ. Relandi, *Magnus Leo*, *Rex*, i. e. *μέγας ἀρήϊος βασιλεύς*. Atque ità nomen hoc ex tribus hiſce conflatum erit, ſcil. ارد *Ard* vel *Arta*, *Magnus*, شير *Xir*, *Leo*, & شاه *Xa*, *Rex*. Vox penultima optimè reſpondet *τοῦ ἀρηΐου* *Herodoti*: amant enim Orientales Populi reges bellicoſos *Leones* dicere; utì aſtutos, *Vulpes*; timidos, *Lepores*, &c. ità Herodes *Vulpes*, & ipſe Chriſtus *Leo* è Judâ dicitur.

CANDYS, *Heſychius*, Κάνδυς, *χιτὼν* Περσικός. Vox eſt incertæ originis. Forſan, utì ſuſpicatus eſt Clar. *Relandus*, per ſynecdochen partis præcipuæ pro toto, convenit cum Perſico خاذه دست *Chandeſt*, ſive *manicâ*, propriè *domo manûs*; quemadmodùm Hebræi eam בית זרוע *domum brachii* & בית יד *domum manûs*. Hinc Noſter, ſcribens lib. 8. p. 594. equites extuliſſe (vel potiùs inſeruiſſe) *τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων*, poſſit ità intelligi, ac ſi per *κάνδυας*, ipſas manicas, non integram togam, innuere voluiſſet.

COPIS, Genus gladii Perſici; quem multi pro ſecuri habuerunt, plurimi pro cultro aut pro enſe Perſarum. Κοπὶς autem ex Græco *κόπτειν* vulgò derivatur: at multò potiori jure ex Perſico كفتن *Kaften*, *findere*, derivabitur: erant enim *Copides* origine Perſicæ.

CYRUS, Perſis veteribus *Sol* hoc nomine dicebatur. Quin & hodiè خور *Chour*, Κῦρος *Solem* notat Perſis; unde indubia eſt hujus nominis origo, & certa veterum etymologia, quam & horum temporum uſus confirmat. Aliam tamen ſignificationem huic vocabulo tribuunt nonnulli. *Heſychius* ità dictum Cyrum ſcribit juxta quoſdam quòd à cane nutritus ſit, ἀπὸ τοῦ ἀπὸ κυνὸς τετράφθαι. Anſam forſitan errori præbuit vox Perſica خوره, *Cura*, quæ *canem* notat, & unde Cyri nomen derivare voluerunt; vel quòd, utì *Herodotus* lib. 1. c. 122. narrat, *Cyno*, Κυνὼ, nutrix ejus fuiſſet. At multò probabilius eſt à *Sole* quàm à *cane* ſummum Perſiæ monarcham dictum eſſe. Pro Κῦρος, utì vulgò, Κόρος habet Auctor *Etymol. M.* cujus hæc verba ſunt. Κόρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ὁ παλαιός. Ἡλίου γὰρ ἔχει τὸ ὄνομα. Κῦρον γὰρ καλεῖν εἰώθασιν οἱ Πέρσαι τὸν Ἥλιον. Sive autem quis Κῦρον ſive Κόρον dicat, haud magni refert: nam & خر *Chor* ſive *Chur*, *ſolem* notat ſine *waw*, & *damma* apud Perſas & Arabes modò

per O modò per U redditur, utì *Mohammed* dicimus & *Muhammed.*

GERRA, Scuta Perſarum è viminibus contexta. *Harpocration*: Περσικὰ μέν τινα ὅπλα τὰ γέῤῥα ἐστί. *Herodotus* l. 7. c. 61. Perſas ἀντὶ ἀσπίδων γέῤῥα habuiſſe ſcribit. Similiter *Strabo* lib. 15. p. 1067. de Perſis verba faciens, ὁπλίζονται, ait, γέῤῥοις ῥομβοειδέσι. *Suidas*: Γέῤῥα, Περσικά ἐστι κυρίως ὅπλα. Hinc apud *Lucianum* in *Dial. Mort.* Philippus Alexandrum deridet, quòd cum Perſis, ſcuta modò viminea è cratibus juncta gerentibus, congreſſus ſit.

MAGUS, De Magis *Cicero* de *Divin.* l. 1. c. 23. mentionem faciens, *genus ſapientum*, ait, *& doctorum habebatur in Perſis.* Vide quæ notavimus l. 4. p. 303. Origo nominis petenda videtur ex Perſico vocabulo مغ *Mog*, quod notat *ignis adoratorem*, quales Magi fuerunt. Arabibus autem idem ille, quem Græci *Magum* vocant, dicitur مجوس *Mesjus.*

MITHRA, Solis nomen apud veteres Perſas. Vide quæ notavimus p. 538. Originem nominis quod attinet, viris celeber. *Joſ. Scaligero* & *Ger. Voſſio* placuit illud ortum credere ex مهتر *Mihter*, *major*, *præſtantior*, & ſimpliciter δυνάστης, i. e. *Dominus.* Ipſe malim Cl. *Relando* accedere, cui derivatum videtur ex Perſicâ voce مهر *Mihr* Solem notante. Quam vocem Græci pronunciârunt ità ut genius linguæ ferebat, id eſt, cùm literam æquivalentem Perſicæ ه *He* non haberent, expreſſerunt eam per ϑ: unde, adjectâ Græcâ terminatione, factum eſt vocabulum ΜΙΘΡΑ.

PALTUM, *J. Pollux* l. 1. *ſegm.* 138. Παλτὸν Μηδικόν, τὸ ἀκόντιον. Vide alia Veterum teſtimonia in *Indice Tactico.* Quamvis autem vix liquidò pateat, quid *Paltum* fuerit; conjicit tamen Cl. *Relandus* id cum voce بلطة *Belta*, aut *Balta*, quæ ſecurim notat, debere conferri.

PARADISUS, Vox hæc notat *hortum*; hodieque Arabibus uſitatior eſt, & فردوس *Firdeus* ſcribitur, in Sacro Codice פרדס, *Pardes.* Noſter verò & Græci fere cæteri *Paradiſos* vocârunt *vivaria*, i. e. ſepta ubi vivæ feræ alebantur; & arbores pangebantur omnis generis: at in veris κήποις, non erant niſi ἥμερα δένδρα. Perſicam autem eſſe vocem in libello, qui inſcribitur Οἰκονομ. haud ità longè ab initio teſtatur Xenophon, & J. Pollux l. 9. *ſegm.* 13. Οἱ δὲ παράδεισοι, βαρβαρικὸν εἶναι δοκοῦν τοὔνομα, ἥκει καὶ κατὰ συνήθειαν εἰς χρῆσιν Ἑλληνικήν, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν Περσικῶν. Quare nugantur ii, qui cum *Suidâ* & Grammaticis quibuſdam aliis ex linguâ Græcâ petendam ejus originem ſtatuunt.

PARASANGA, Supereſt hodiéque ipſa vox فرسنك *Farſenk*, in quâ Cl. *Relandus* duas haſce سنك & فرس, quaſi *lapidem Perſarum* dicas, ſe deprehendiſſe putat. Ità Romani dicebant: *ad primum ab urbe lapidem*, &c. Vide quæ de hâc menſurâ notavimus p. 161.

PERSÆ, Vocem hanc ab Arabicâ فرس *Paras*, *equus*, derivârunt jam dudum viri eruditi: ſic ut nomen Perſarum *equites* notet. Hodie licèt & voce فرس pro *equo* utantur, tamen اسب *Aſp* vulgatius eſt & magìs Perſicum: apud Arabes autem in uſu frequentiore eſt vox illa, utì & apud Syros ܦܪܫܐ *Parſcho*, *eques*, Chaldæos פרש *Paraſh.* Quid obſtat itaque quo minùs credamus, non ipſos Perſas hoc ſibi nomen dediſſe, ſed Gentes vicinas, Aſſyrias, Syras, &c. cùm nimirum equitandi peritiâ, & equorum præſtantiâ excelluiſſe Perſas & equo ferè ſemper vehi ſolitos animadvertiſſent.

SACÆ, Ità Perſis omnes Scythæ dicebantur, teſte *Herodoto* l. 7. c. 64. Noſter meminit cujuſdam Sacæ, qui pincerna erat Aſtyagis, & cui fortè hoc nomen contigit non à Gente, ſed ab officio & arte, quâ pocula tradere ſolebat; nam ساقي *Saki*, pocillatorem notat.

SAGARIS, vel *Sangaris*, utì nonnunquam ſcribitur: quod vocabulum *Suidas* explicat per κοπίδα & πέλεκυν. Heſychius Σάγαριν ſcribit eſſe πελέκιον μονόστομον. Cl. *Relandus* putat idem eſſe cum خنجر *Cangar*, vel *Chanzjar*, quæ vox Perſis *pugionem* vel *ſicam* notat. Pro *Ch* ſi affinem literam S ſubſtituas, habes Σαγγαρ, cum Græcâ terminatione Σάγγαρις.

SATRAPA, Origo hujus vocis videtur

non alia esse quàm Persica ستراب, *Sitrab*, quæ idem notat quod vulgò Satrapa. Satrapæ autem erant, interprete *Hesychio*, ἀρχηγοὶ, στρατηλάται: idem Περσικὴ δὲ, ait, ἡ λέξις. Hi utique erant Provinciarum rectores & à rege, utì videtur, secundi; qui alios sub se haberent præfectos. Hinc *Herodotus* lib. 1. c. 192. ait ἀρχὴν χώρης apud Persas dici σατραπηΐην.

SUSA, Derivatur à Persicâ voce سوسن *Sausan*, quæ *lilium* notat. Hinc rectè *Eustathius* ad Dionys. perieg. v. 1074. Τὰ δὲ Σοῦσα οὕτω καλοῦνται διὰ τὸ τοῦ τόπου ἀνθηρόν· σοῦσα γὰρ ἐγχωρίως τὰ κρίνα. Auctor etiam Etymolog. M. & Stephanus *de urb.* ἀπὸ τῶν κρίνων, ἃ πολλὰ ἐν τῇ χώρᾳ πεφύκει ἐκείνῃ, adpellatam esse hanc urbem Persiæ primariam tradunt. *Athenæus*, l. 12. c. 2. postquam ex *Aristobulo* & *Charete* hæc adtulerat, κληθῆναι τὰ Σοῦσα διὰ τὴν ὡραιότητα τοῦ τόπου· addit, Σοῦσον γὰρ εἶναι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ τὸ κρίνον. quem in locum sic animadvertit *Casaubonus* ὁ πάνυ: *Interpretes cui persuadebunt* σοῦσον lilium *dici Græcis*? apud quos tamen (utì monuit Illustris. *Ez. Spanh.* in Observ. ad *Juli.* Orat. 1.) κρίνινον μύρον, seu *è lilio unguentum*, σούσινον à *Theophrasto* dici videas de *Odori*. p. 446. καὶ τὸ σούσινον· καὶ γὰρ τοῦτο ἐκ τῶν κρίνων. Unde *Hesychius*, σούσινον, τὸ ἐκ κρίνου μύρον.

TAPETE, Et ipsa Persica vox est, quæ ad Græcos, deinde Latinos, Hebræos, Gallos, Anglos aliásque Gentes dimanavit; ut jam observavit, vir Græcarum literarum peritissimus, H. Stephanus in libello de *Latinitate falsò suspectâ*, p. 330. Hujus tamen vocis originem alii in sermone Latino, in Græco alii quæsivêre. Vide sis *Isidor.* orig. l. 19. c. 25. & *Eustath.* ad Ili. ω'. p. 1479. Sed res ipsa unà cum nomine Persiæ suam debet originem. Ex oriente enim prima tapetia, peristromata acu picta, texta, consuta, aliáque Europæ illata esse ipsi fassi sunt Romani. Hodiè apud Persas طبه, *Taba*, *tapetum* notat peculiariter tale, quod *brevibus villis* constat, & tonsis. Id Græcâ terminatione τάπης est, β in π, utì fit, mutato.

TIARA, Tegmen capitis apud Persas vocem hanc notare nemo fere nescit. Pileus autem erat acuminatus. Illustris. *Scaliger* à تار Tár, quod apicem rei cujusque & summitatem notat, eam credit ducendam. Cl. *Relandus* à تير Tir, *sagitta*, ob figuram tiaræ sagittiformem, sive acuminatam, & frequentibus nonnunquam apicibus distinctam, posse derivari conjicit.

ΖΕΥΣ, Nomen hoc Jovis apud Græcos esse Persicum زواس *Zivas* (ità Jovem Persæ adpellant) monuit in Lexico Persico Cl. *Golius*.

INDEX SECUNDUS,

SIVE

VOCABULORUM ad REM MILITAREM ſpectantium

EXPLICATIO.

I. ARMA tam ad tegendum corpus quàm ad lædendum comparata.

AKONTION, Hoc genus haſtæ minimum breviſſimumque fuit. *Heſychius*; Ακόντιον, δοράτιον, μικρὰ λόγχη.

Ασπὶς, *Clypeus*, viminibus aliquando contextus: unde dicitur ab *Heſychio* ἰτέα; item ex corio ſæpè, nonnunquam etiam ex ligno conficebat. Vide *Archæol. Græc.* l. 3. c. 4.

Γέῤῥον, aut γέῤῥα, *Scutum* erat quadratum, rhombum referens. Vox eſt origine Perſica; de quâ jam in priore Indice egimus.

Δόρυ, *Lancea*, cujus haſtile ligneum erat, ac temporibus Heroïcis vulgò fraxineum. Cuſpis, Græcis αἰχμὴ, ex metallo aliquo fiebat. *Archæol. Græc.* ibid.

Θώραξ, duabus conſtabat partibus, quarum una tergum, altera pectus tegebat. *Archæol. Græc.* ibid.

Θυρεὸς, oblongus erat,& introrſùm ferè vergebat: videtur idem eſſe ac ἀσπὶς κοίλη ἐπερομήκης, cujus meminit *J. Poll.* l. 1. *ſegm.* 134. Vide *Leon.* c. 5. par. 3. & c. 6. par. 25.

Κοπὶς, Vide Indicem Etymologicum. Referebat *Enſem Falcatum* Romanorum.

Μάχαιρα, *Gladium* nonnunquam, ſæpiùs *cultri majoris* genus,quo cæſim, non punctim, feriebant, ſignificat. *Heſychius*, Μάχαιρα, ξίφος καὶ παραζώνη, καὶ οἷς ἀποκείρεται τὰ πρόβατα καὶ ζῶα ἑρπετὰ πολύποδα. Lege *Hom.* Il. γ'. v.271. & ſeq. ubi pro *cultro majore* ſumitur, & apertiùs à ξίφει diſtinguitur.

Ξίφος, *enſis*, qui antiquitùs ab humero pendebat. Unde *Homerus*, Il. β'. v. 45.

Αμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος ἀργυρόηλον. *Archæol. Græc.* ibid.

Παλτὸν, *Suidas*, Παλτὰ, τὰ δόρατα. *Heſychius*, — ἀκόντια, λόγχαι.

Σάγαρις ab *Heſychio* exponitur πέλεκυς μονόστομος. Amazonum, teſte Xenoph. ἀναβ. l. 4. p. 194. geſtamen erat. Vide quæ de hoc vocabulo jam dicta ſunt in Indice Etymol.

Σφενδόνη, *funda*, ab incolis (ut quidam volunt) inſularum Balearium inventa. Vulgares leviterque armati milites hoc armorum genere uti ſolebant. Vide notata lib. 7. p. 516.

II. Varia Militum nomina.

Ακροβολισταὶ,qui ad manus haud veniebant, verùm miſſilibus hoſtes eminùs petebant. *Æli.* c. 2. *Arri.* p. 15.

Ιπποτοξόται, *Q. Curtio* l. 5. c. 4. ſunt *ſagittarii equites*. Ipſum vocabulum Græcum adhibet *Cæſar*, de B. C. l. 3. c. 4. Eo utitur & Hirtius, de B. Afr. c. 19. Et ipſum quidem nomen ſatis indicat, quales ii fuêre milites: viz. *equites, qui arcubus utebantur*. Æli. c. 2. Arri. p. 15.

Ξυστοφόροι (qui & δορατοφόροι, & κοντοφόροι nuncupantur) erant, qui ex equis haſtis ſolis contiſve cum hoſtibus cominùs pugnabant. *Arri.* pag. 15. *Suid. Æli.* cap. 2. *Lexic. milit.*

Οπλῖται, *gravis armaturæ* milites; thoracibus, clypeis ſive ſcutis prælongis, item gladiis & haſtis inſtructi. *Suidas*, *Arri* pag. 10. *Æli.* c. 2.

Πελτασταὶ, medium ferè locum intet τοὺς ψιλοὺς & τοὺς ὁπλίτας tenebant: quippe quorum armatura, *Æliano* c. 2. & *Arriano* p. 12. auctoribus, βαρυτέρα μὲν ἐστὶ τῶν ψιλῶν, κουφοτέρα δὲ τῶν ὁπλιτῶν. A minoribus autem clypeis, qui πέλται vocantur, nomen mutuati ſunt. Πέλτη, autem, juxta *Suidam* & Auctorem Indicis vocum militarium, μικρά τις ἐστὶν ἀσπίδιόσκη, καὶ κουφή.

Ψιλοὶ, *levis armaturæ* milites, qui thorace, clypeo, ocreis, galeâque deſtituti pugnabant, ſagittis, ſpiculis, lapidibus fundiſque, hoſtem eminùs laceſſentes, ad rem verò cominùs gerendam minimè apti. *Arr.* pag. 11. *Æli.* c. 2.

III. Variæ divisiones ac dispositiones Exercitûs, necnon etiam nomina Præfectorum & munia.

Στρατιὰ dicebatur totus exercitus, pedites equitésque complectens.

Μέτωπον, sive πρῶτος ζυγὸς, *frons*.

Πρωτοστάτης, sive ἡγεμὼν vocatur, qui primam in fronte cæterísque deinceps in locis, stationem obtinuit. *Æli.* c. 6. *Arri.* p. 21.

Επιστάτης, qui post illum statim locum nactus est: adeò ut quilibet ordinis versus, τοῦ λόχου στίχος, ex *protostatis* & *epistatis* alternè collocatis compositus sit. *Arri.* p 21. *Æl.* c. 5.

Παραστάτης, qui in jugo alii adjungitur; ut cùm primus *Lochagus Lochago* secundo à latere adstat; *Epistates* primus, *Epistatæ* secundo, atque sic deinceps. *Arri.* p. 23. *Æli.* c. 6. Ab *Orbicio* dicuntur παραστάται, qui rectâ lineâ ab unâ alâ ad alteram extenduntur.

Οὐρὰ, sive ἔσχατος ζυγὸς, postrema acies.

Οὐραγὸς, sive ὀπισθοφύλαξ, ejus dux; cujus erat agmen cogere, & curare nè ullus militum ex ordinibus cederet, aut ad hostes transfugeret.

Πεμπὰς agmen quinque militum erat.

Πεμπάδαρχος, ejus dux.

Δεκὰς agmen decem militum.

Δεκάδαρχος, ejus dux: & sic de cæteris inferioris ordinis ducibus, qui ab agmine sive numero militum, quibus quisque præerat, nomina vulgò sortiebantur.

Λόχος, octo, aliquando decem, interdum duodecim, nonnunquam etiam sexdecim militibus constabat. Ità ferè *Æli.* c. 4. & *Arri.* p. 18. quorum uterque in ultimo acquiescit numero. At juxta Xenophontem ipsum, lib. 6. p 457. λόχος ἦν ἕκαστος εἰκοσιτέσσαρες. Interdum dicitur στίχος.

Λοχαγὸς, ejus dux.

Τάξις, apud hunc Nostrum viros centum complectebatur; quippe λόχοις quatuor constabat; λόχῳ verò unicuique Noster viginti quatuor milites, duce inter eos non numerato, tribuit: proinde, si suum cuique λόχῳ ducem adjunxeris, quatuor λόχοι centum virorum numerum, sive τάξιν, efficient.

Ταξίαρχος, ejus præfectus:

Κήρυξ, qui imperatoris mandata voce altâ proferebat.

Σύνταγμα, duas τάξεις, sive CC milites, complectebatur. *Ælianus* quidem, c. 9. huic agmini ducentos quinquaginta sex milites tribuit; quippe qui τάξιν agmen virorum CXXVIII esse statuit.

Χιλιαρχία, mille virorum agmen: secundùm *Ælianum*, c. 9. MXXIV.

Χιλίαρχος, ejus præfectus.

Μυριαρχία decem χιλιαρχίαις constat.

Μυρίαρχος, ejus præfectus.

Φάλαγξ, sumitur aliquando pro agmine viginti octo militum, aliàs verò octo millium: sed perfecta φάλαγξ sexdecim millium trecentorum octoginta quatuor virorum numerum adæquabat. Varii alii numeri hoc nomine efferuntur, quod non rarò usurpatur pro toto peditatu, & generatim pro quovis militum agmine. *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Μῆκος φάλαγγος, denotat longitudinem, aut primum phalangis ordinem, qui ab unius alæ extremitate ad extremam alteram porrigitur. *Ælian.* c. 7. *Arri* p. 23.

Βάθος φάλαγγος, ejus est latitudo, quæ à fronte ad extremam aciem porrigitur. *Æli.* ibid. *Arri.* p. 24.

Ζυγοὶ φάλαγγος, dicebantur ordines in longitudinem dispositi.

Στίχοι, Versus, quorum desumpta est à latitudine mensura.

Ζυγεῖν dicuntur, qui recto ordine in longitudinem dispositi & inter se conjuncti consistunt. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Στοιχεῖν — qui rectâ serie in latitudinem dispositi, & æqualia à *Lochago* ad *Uragum* inter se servantes spatia consistunt. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Επικαμπὴς φάλαγξ Lunam dimidiam referebat, alis retrorsum versis, dum media acies in hostem tendebat, aut vice versâ. *Æli.* c. 46. *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Υπερφαλάγγισις, intelligitur, cùm utroque phalangis cornu hostes circundamus. *Æli.* c. 49. *Arri.* p. 70.

Πύκνωσις, cùm acies rarior in spatium angustius contrahitur, secundùm longitudinem & latitudinem.

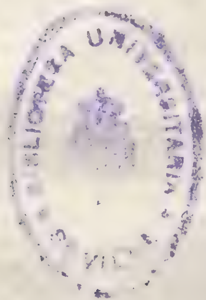
Πλαίσιον, dicitur phalanx, cùm ab omnibus lateribus acies instruitur figurâ oblongâ: cujúsque longitudo latitudinem superat. *Arri.* p. 69. *Æli.* c. 48.

Πλίνθιον, agmen, cujus figura quadrata est & æquilatera. *Æli.* c. 41. *Arri.* p. 69. *Plinthii* etiam oblongi meminit *Polyænus* lib. 3. c. 10. §. 7.

Επαγωγὴ intelligitur de continuâ serie armatorum, qui in eandem figuram alii post alios sunt dispositi; atque ità faciunt iter, ut frons agminis subsequentis ad *uragos* præcedentis pertineat. *Æli.* c. 35. *Arri.* p. 65, & 66.

Παραγωγὴ est, cùm tota phalanx incedit, ejúsque duces non secundum versus sed juga, vel à dextris incedunt (quæ dextra *pa-*

INDEX TERTIUS,

IN QUO

RES MEMORABILES

EXHIBENTUR.

A

B

C

D

E

F

FINIS.

ERRATA in Græcis.

PAG. 17. lin. 13. pro οἱ ſcribe οἳ. p. 20. l. 5. pro Κύρος ſcr. Κῦρος. p. 23. l. 3. ſcr. ἑώρα. *ibid.* l. 10. τιμᾶς. p. 32. l. 4. ſcr. ψυχή. p. 36. l. 10. ſcr. δυνάιντό οἱ. p. 37. l. 8. ſcr. δυχωελῶν. p. 53. l. 4. ſcr. ἀνιᾶν. p. 58. l. 4. dele acc ult. τοῦ πάντως ſyll. inhærentem. p. 77. l. 11. ſcr. τοῦτο. p. 88. l. 6. dele acc. ult. τοῦ ἐξαπατῆσαι. p. 112. dele acc. prim. τοῦ δεκαδάρχα. p. 128. l. 9. ſcr. ὦ Κῦρε. p. 134. l. 10. ſcr. ὦ Σαμ— p. 145. l. 11. ante ἐν χερσὶ deeſt καὶ. p. 231. l. 5. ſcr. ᾆσμα. p. 488. l. 4. del. acc. ſecundæ τοῦ ἐωθῦντα ſyll. inhærentem. p. 493. l. 7. ſcr. τὸ ἐπι— p. 495. l. 4. ſcr. αἴθωνται. p. 513. l. 2. dele illud κ ante να. p. 559. l. ult. ſcr. δεκαδάρχων.

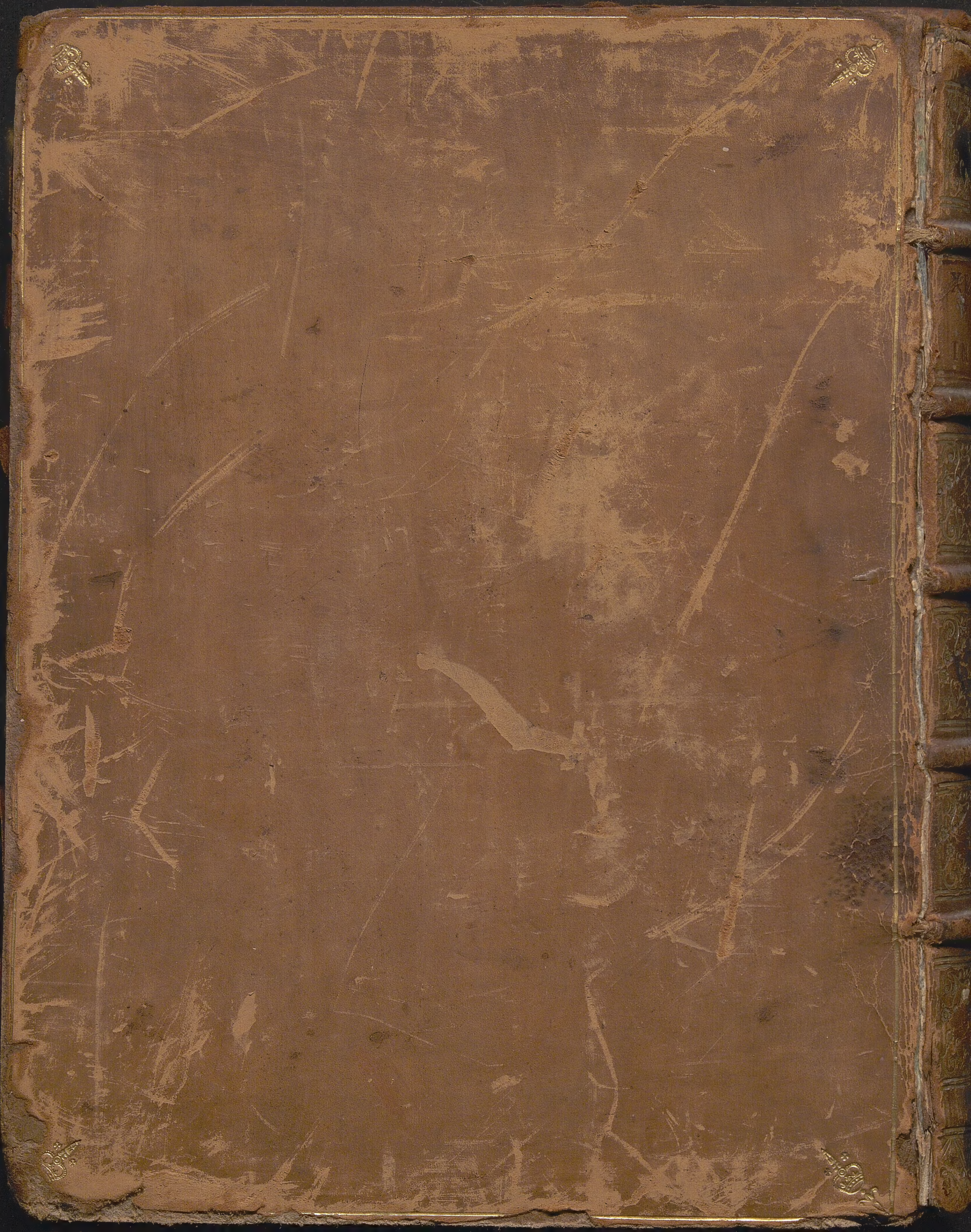
In Verſione.

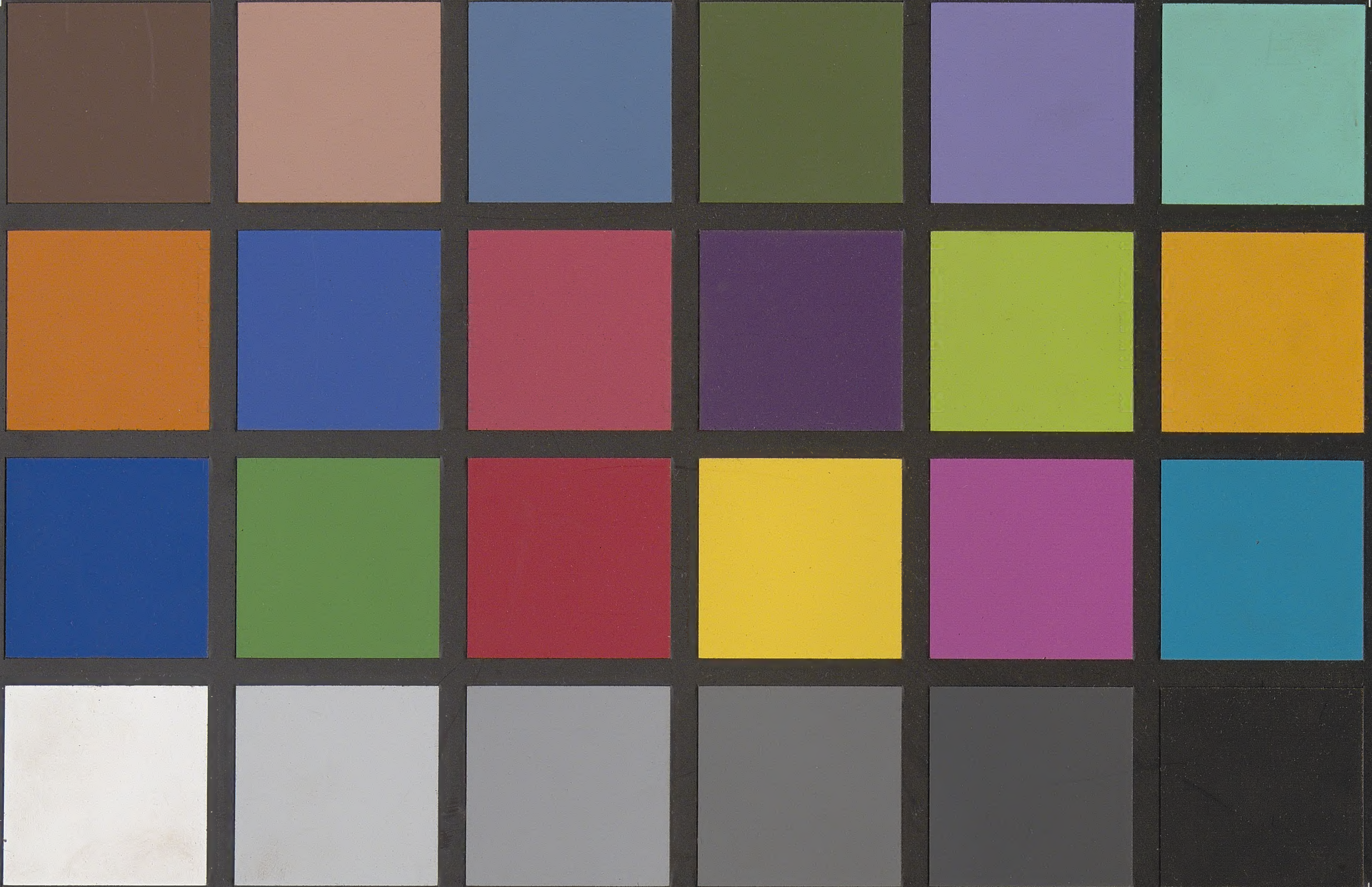
P. 173. l. 6. poſt-cœpiſti? adde, Et ille dixit. p. 176. l. 7. pro dicis, ſcr. ducis. p. 299. l. 2. ſcr. quis eorum.

In Notis.

P. 68. col. 2. l. 7. pro-artes, quæ ſcr. artes, quas &c. p. 191. col. 2. l. 7. ſcr. Τραπεζοῦντος. *ibid.* l. ult. ſcr. 825. p. 236. col. 2. ſcr. πειρωμένοις. p. 342. col. 2. l. 6, 25. ſcr. πρᾶγμα. p. 407. col. 1. l. 4. ſc. ἀπομνιώαι. p. 505. col. 2. l. 1. ſcr. καταστρηνίος'.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm